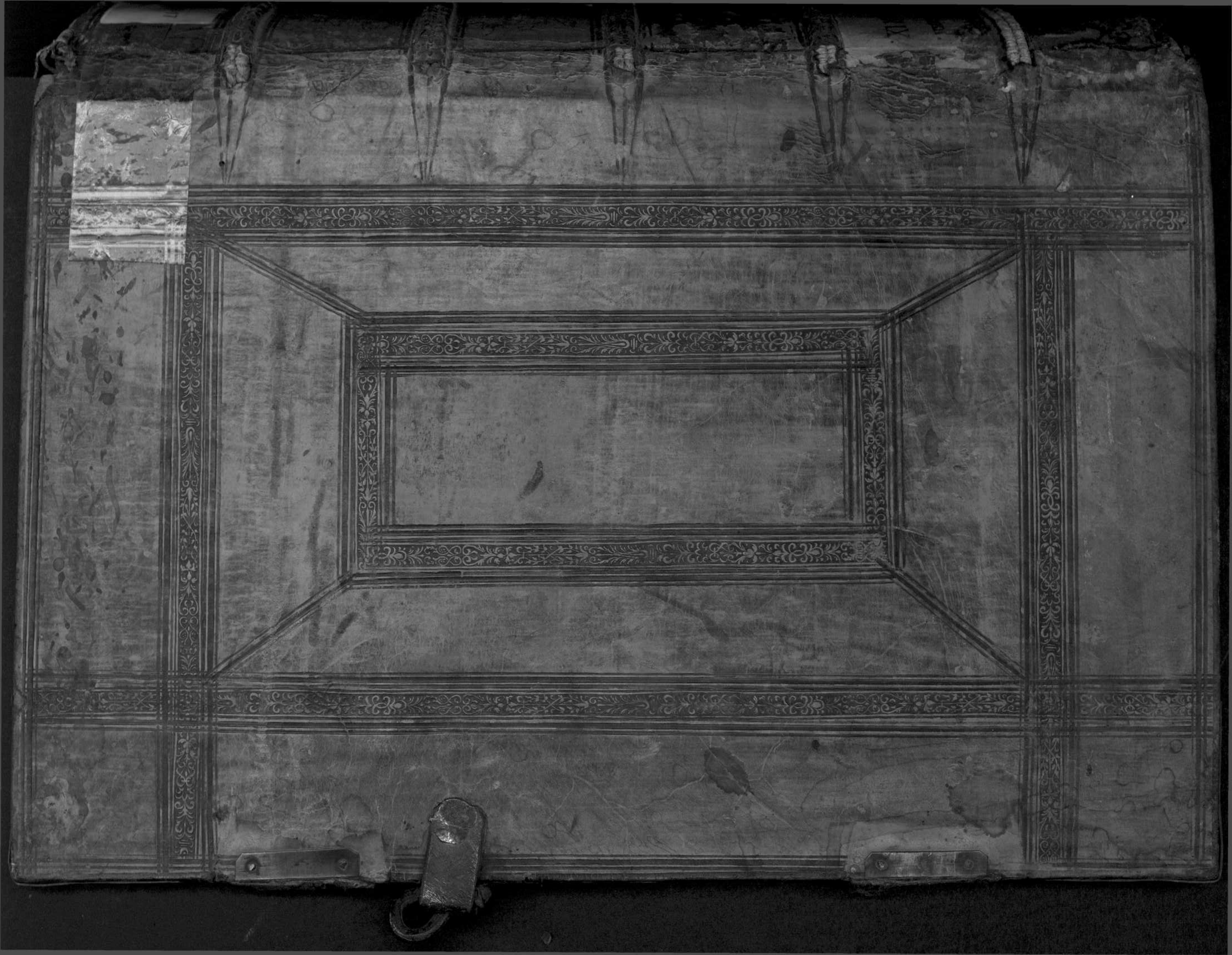

2017

BIBLIOTECA
CENTRAL
DE LA RIOJA
EX-LIBRIS

OPERVM D. HIERONYMI

OCTAVVS TOMVS

COMMENTARIOS IN PSALTERIVM HABET:
accesſit his pſalterium triplici lingua, Hebraica,
Græca, & Latina.

BASILEAE APVD HIER. FROB.
& Nic. Epiſcopium. Anno M. D. XXXVII

Visto y expurgado por comission de la Sta y general Inqcion
por mi fr. Antº de Villalacre qualificador del Sto offº

expurgado de nuevo en 23. de Julio de 1615
fr. Antº de Villalacre

fr. Antº de Villalacre

R/2.893

B. Hieronymo Amorbachio Candido Lectori.

Habes optatus Tomus prime lector, commentarios Dauidicorum psalmorum complectentes, quos tametsi nonnullis uisum iri dubitem, dignos tamen Hieronymo hactenus fuere, falso inscripti. Quod in presentia eorum argumentis ostendere, non duximus operæ pretium, quando hoc in Hieronymianarū lucubrationū censura quā in operis frontispicio locauimus, egit Erasmus noster Roterodamus, qui uir unus incomparabilem eruditionem meretur cum priscis illis literarum heroibus conferri, ita in diiudicandis autorum scriptis, abest inuidia dicto omniū est quos ætas nostra habet, primus. Quin præter hos commentarios, alios quoque in psalmos Hieronymi nomine sed plane similes fauna, quos quidem non unquam nobis eadem complectebantur, adijsse nonplacuit, ne doctum lectorem alijs super alias magis grauaremus, alioqui plus satis eiusmodi centonibus etiam præter uoluminis nostri onera natum. Enarrationes quarundā psalmorum, quas esse Hieronymi sextum est, in ultimæ epistolarū Tomo reperies. Denique psalterium quadruplex ad hunc Tomum accessit, Hebraicum, & huic opposita ueritas Hebraica, cuius autor est Hieronymus, Græcum & huic è regione ritus, quæ nullo legitur responder. Cæterum de his à nobis ratio redditur, in præfationis, utpote proximæ. Bene uale candide lector, & nostram operam æquo animo consule. Basileæ Idibus Ianuarijs. Anno dominicæ Millesimo, quingentesimo decimo sexto.

DIVI HIERONYMI PRESBYTERI

IN COMMENTARIOS PSALMORVM PROOEMIVM

PROXIME quum Origenis pſalterium, quod enchiridion ille uocabat, ſtrictis & neceſſarijs interpretationibus adnotatum, in commune legeremus: ſimul uterq; deprehẽdimus nõnulla eum uel perſtrinxiſſe leuiter, uel intacta penitus reliquiſſe: de quibus in alio opere latiſſime diſputauit: quo ſcilicet non putaret rem magnam breui ſermone concludere. Igitur pro familiaritate quæ inter nos eſt, ſtudioſe & ſedule poſtulaſti, ut quæcunq; mihi digna memoria uidebantur, ſignis quibuſdam potius quàm interpretationibus adnotarem. Et quod ſolent hi facere qui in breui tabella, terrarum & urbium ſitus pingunt: & latiſſimas regiones in modico ſpatio conantur oſtendere: ita in Pſalterij opere latiſſimo quaſi præteriens aliqua perſtringerẽ: ut ex paucis quæ tetigiſſem, intelligantur & cætera quæ omiſſa ſunt, quam uim habeant atq; rationẽ. Non quod putem à me poſſe dici quæ ille præterijt: ſed quod ea quæ in tomis uel homilijs ipſe differuit, uel ego digna arbitror lectione, in hunc anguſtum commentariolum referam. Pſalterium Græcum eſt, & Latine organum dicitur, quod Hebræi נֵבֶל nebel uocant. Pſalmus dicitur, eo quod à pſalterio nomẽ accepit, uel pro pſallendo. Quãuis Dauid omnes pſalmos cãtaſſet, tamen omnes pſalmi in perſona Chriſti pertinẽt: & qui prætitulati eſſe non uidẽtur apud Hebræos, pro uno pſalmo habẽtur. Nam per titulũ intelligitur uniuſcuiuſq; pſalmi intellectus. Quid eſt titulus, niſi clauis? Vt ita dixerim, in domũ nõ ingreditur niſi per clauem: ita & uniuſcuiuſq; pſalmi intellectus per clauẽ, hoc eſt, per titulũ intelligitur, in cuius perſona cantatur: aut in perſona Chriſti, aut in perſona eccleſiæ, aut in perſona prophetæ.

LIBER COMMENTARIORVM DIVI Hieronymi presbyteri in Pſalterium.

BEatus uir qui non abijt in conſilio impiorum.] Quidam dicunt hunc pſalmũ quaſi præfationẽ eſſe ſpiritus ſancti: & ideo titulum non habere. Alij in eo quod primus ſit, ordinis ſui habere principiũ: & πλεονασμὸν eſſe uitium eum primum dicere, ante quem nullus ſit. Aliter. Apud Hebræos & primus & ſecundus unus eſt pſalmus: quod in apoſtolorũ quoq; Actibus cõprobatur. Deniq; quia à beatitudine cepe rat, in beatitudine deſiuit, dicẽs: Beati omnes qui confidũt in eũ. Aliter. Beatus qui non cogitauit, nõ fecit, nõ docuit mala. Aliter. Beatus q nõ eſt Iudæus, gẽtilis, hæreticus. Aliter. Tertullianus in libro de ſpectaculis, aſſerit hunc pſalmũ & de Ioſeph poſſe intelligi, qui corpus domini ſe peliuit, & de his qui ad ſpectacula gentiũ non cõueniũt. *b* ¶ Et in uia peccatorũ non ſtetit.] Nõ dixit, & in uia peccatorũ non ambulauit: Hoc quippe impoſſibile eſt: quia nullus abſque peccato, nec ſi unius quidem horæ fuerit uita eius: nullum ſine peccato dicit, ſed in uia peccatorum non ſtetit, hoc eſt, qui non perſeuerauit in delicto, ſed per pœnitentiã ad meliora cõuerſus eſt. *c* ¶ Et in cathedra peſtilentiæ non ſedit.] Pro peſtilentibus in Hebræo deluſores habet: quod ſcilicet omnes diſcipulos peruerſus doctor illudat. Vnde Hieremias: Nõ ſedi, ait, in conſilio ludentium. *d* ¶ Sed in lege domini uoluntas eius.] Tribus duo retulit, ut habeat uoluntatẽ & uoluntati iungat & ſtudium. *e* ¶ Et in lege eius meditabitur die ac nocte.] Meditatio legis eſt, non ſolũ in legendis ſcripturis, ſed etiam in his quæ ſcripta ſunt faciendo. Iuſtus igitur ſiue manducat, ſiue bibit, ſiue dormit, in nomine domini omnia faciens, meditatur legem eius die ac nocte. *f* ¶ Et erit tanquã lignum quod plantatũ eſt ſecus decurſus aquarũ.] Pro plantatum, tranſplantatũ Aquila tranſtulit. Lignum autem cui uir beatus comparatur, ſapiẽtiã puto: de qua & Salomõ loquitur: Lignum uitæ eſt his qui ſequũtur eã. Sapientia autẽ per Apoſtolũ Chriſtus Dei filius declaratur. Chriſtum, ait, dei uirtutẽ & dei ſapiẽtiam: hoc eſt, Chriſto filio dei, conformis utiq; factus, corpori gloriæ eius. *g* ¶ Quod fructum ſuum dabit in tempore ſuo.] Dabit enim fructum non quocunq; tempore, ſed præſcripto: illo ſcilicet cum deuictis poteſtatibus principatibusq; tradiderit regnum Deo patri, cõformatus claritati corporis ſui. Quod autem ſe arborem dominus dici uoluit, ait: Aut facite arborem bonam & fructum eius bonum. Quod lignum, ita dixit: Si in uiridi ligno hoc faciunt, in arido quid fient? *h* ¶ Et folium eius non decidet.] Verba doctrinæ quæ ad ſalutem gentibus profi ciunt: iuxta illud Apocalypſis: Et folia ligni huius ad ſanitatem gentium. *i* ¶ Et omnia quæcunq; fecerit proſperabuntur.] Iudei hunc pſalmum dictum eſſe exiſtimãt de Ioſia, quod ſolus inter prophanos reges nõ abierit in conſilio impiorum, ſed ſequutus ſit legem dei. Verum hoc quod modo lectũ eſt, & omnia quæcunq; faciet

Beatus uir qui non abijt in cõſilio impiorum. Et in uiã peccatorum non ſtetit. Et in cathedrã peſtilentiæ nõ ſedit. Sed in lege domini uoluntas eius, Et in legẽ eius meditabitur die ac nocte. Et erit tãquam lignũ quod plãtatum eſt ſecus decurſus aquarum. Quod fructũ ſuum dabit in tempore ſuo. Et folium eius nõ decidet. Et omnia quæcũq; fecerit proſpera-

Hiere.15.d

Pro.3.c

1.Cor.1.d

Mat.12.e

Luc.23.e

Apocaly.22.d

A proſperabuntur:non ſolum de Ioſia,ſed de nullo ſanctorum accipi poteſt: niſi forte in futuro ſeculo. Melius igitur de eo intelligimus homine qui à ſaluatore noſtro aſſumptus eſt atq; ſaluatus:non quo aliū aſſumpſiſſe, aliū aſſumptum eſſe teſtemur: ſed quo unus atq; idem filius dei & filius hominis qui ante ſecula uerbum ſemper fuit,ipſe poſtea & carnem eſt dignatus aſſumere.
a ¶ Non ſic impij.] Id quod ſecundo dicitur, non ſic, in Hebræis uoluminib. nō habetur: ſed ne in ipſis quidē Lxx. interpretibus. Nā in exēplis Origenis in Cæſariēſi bibliotheca legens,ſemel tantū ſcriptū reperi. Inter impium & peccatorem hoc intereſt: qui impius eſt,negat deum: qui peccator eſt, cōfitetur & peccat. Sicut iuſtus uir comparatur ligno, ſic impius comparatur pulueri. Qui iuſtus eſt, ligno paradiſi cōparatur: qui autē impius eſt, pulueri comparatur.
b ¶ Quem proiicit uētus à facie terræ.] Puluis licet de terra

B ſit,tamē deſiuit eſſe terra. Tam infelix erit impius,ut nec terrenus quidem ſit puluis. Videtur quidem habere terræ ſubſtantiam,ſed habet ſuam ſubſtātiam : nihil habet ſolidum,ſed quod habet,ad pœnam habet. Huc illucq; diſpergitur,nunquam in uno loco eſt: quocunq; uentus traxerit,illuc eius impetus dirigitur. Sic & impius, qui ſemel deum negauerit: quocunq; illum aura diaboli traxerit, illuc errore perducitur. *c* ¶ Ideo non reſurgunt impij in iudicio.] Non quia non reſurgant, ſed quia in iudicio non reſurgant: iam enim de his præiudicatum eſt. *d* ¶ Neq; peccatores in conſilio iuſtorū.] Si non reſurgunt peccatores in conſilio iuſtorū, diuerſa eſt peccatorum iuſtorumq; reſurrectio. *e* ¶ Quia cognoſcit dominus uiam iuſtorum.] Nihil aliud cognoſcit dominus, niſi quod notitia eius dignum eſt. Cognoſcit quippe dominus eos qui eius ſunt: & ſi quis neſcit, neſcietur.
2.Tim.2.c. Mat.13.d. Et ad peccatores dicitur: Diſcedite à me operarij iniquitatis,non noui uos. Viam autem iuſtorū illum puto eſſe
Ioan.14.a qui loquitur: Ego ſum uia, De quo & propheta dicit: Vi
Hiere.6.d dete quæ ſit uia bona. *f* ¶ Et iter impiorum peribit.] Quàm clemēter,non impij peribūt,ſed impietas. II

Q Vare fremuerūt gentes:& populi meditati ſunt inania.] Audacis eſt hunc pſalmum interpretari uelle poſt Petrum : imò de eo ſentire aliud quàm in Actibus apoſtolorum dixerit Petrus. *b* ¶ Aſtiterunt reges terræ: et principes conuenerunt in unum, aduerſus dominum & aduerſus Chriſtum eius.] Non ſolum Herodes rex, ſed etiam illi reges aduerſus dominū. conſtiterunt: quorum regna ei in puncto temporis diabolus oſtēdit. *i* ¶ Dirumpamus uincula eorum.] Quatuor præcedentes uerſus,uel angeli uel prophetæ ſunt loquuti, mirantes quare humana temeritas aduerſus Dei filiū conſurrexerit. A quinto autē uerſiculo dominus ipſe reſpondit, cohortans populum gentilium & omnes qui ſibi ex Iudæis crediturі ſunt, ut legalia uincula diſſoluāt & graue onus legis abijciant: quod non potuerūt portare pa-

ſperabūtur. Nō ſic impij non ſic:ſed tanquam puluis, quē proiicit uentus à facie terræ. Ideō non reſurgunt impij in iudicio,neque peccatores in conſilio iuſtorum. Quiā cognoſcit dominus uiam iuſtorum:ēt iter impiorum peribit. II

Q Vare fremuerunt gentes: & populi meditati ſunt inania. Aſtiterūnt reges terræ,& principes conuenerunt in unum,aduerſus dominum & aduerſus Chriſtum eius. Dirumpamus uincula eorum,et proiiciamus à nobis iugum ipſorum. Qui habitat in cœlis irridebit eos,& dominus ſubſānabit eos. Tunc loquetur ad eos in ira ſua, ēt in furore ſuo conturbabit eos. Egō autem conſtitutus ſum rex ab eo ſuper Sion montē ſanctum eius,prædicāns præceptum domini. Dominus dixit ad me,filius meus es tu,ego hodie genui te. Poſtulā à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam,et poſſeſſionem tuā terminos terræ. Regēs eos in uirga ferrea,tanquām uas figuli confringes eos. Et nunc reges intelligite, erūdimini qui iudicatis terram, Seruitē domino in timore, & exultatē ei cum tremore. Apprehenditē diſciplinam tres eorum,ſed ſequantur eum cuius iugum ſuaue eſt & C onus leue. *k* ¶ Qui habitat in cœlis irridebit eos.] Per humanæ ſermocinationis exēpla, affectus dei diſcimus, non quo ille quempiā derideat,ſed quod nos deriſu digna faciamus. *l* ¶ Et dominus ſubſānabit eos.] Subſannatio proprie rugata fronte & cōtracto naſo exprimitur. Abſit itaque hoc nos de deo corporaliter exiſtimare,quod etiā in grauib. uiris quidam reprehēſione dignum arbitrantur.
m ¶ Tunc loquetur ad eos in ira ſua.] De ira dei & Lactantius librum pulcherrimū ſcripſit: & ipſe Origenes creberrime diſputat,non tam irā eſſe quam neceſſariā correptionem,ut patris in filium, medici in ægrotum,magiſtri in diſcipulū. Ira autem patiētibus uideri poteſt, non quod deus emēdet iratus.
n ¶ Et in furore ſuo conturbabit eos.] Sicut in epiſtola ad Romanos: Reuelat, inquit ira dei: ut qui eam uenturam intelligunt, ſtudeant deui

D tare: ita & in præſenti loco benigne,nō ait puniet,ſed turbabit, ut abſque pœnis qui turbatus eſt corrigatur.
o ¶ Ego autem.] Vox Chriſti. *p* ¶ Conſtitutus ſum rex.] Pro parte carnis dicitur. *q* ¶ Ab eo.] Deo patre. *r* ¶ Super Sion.] Id eſt ſuper eccleſiam. Sion ſpecula uitæ interpretatur. *s* ¶ Montem ſanctum eius.] Mons eſt eccleſia uel ipſe Chriſtus, ut illud, Et erit in no Eſa.2.a uiſſimis diebus præparatus mōs domus domini in uertice montium. *t* ¶ Prædicans præceptum domini.] Hoc eſt, doctrinā euāgelij. *u* ¶ Dominus dixit ad me, filius meus es tu,ego hodie genui te.] Ieſus Chriſtus eſt heri & hodie,& in æternum. Recte autem ei qui natus eſt in tempore dicitur. *x* ¶ Poſtula à me & dabo tibi gentes hæreditatem tuam.] Ac ſi dicat,dum Iudæi te noluerunt recipere,omnes gentes tibi ueniēt in hæreditatem.
y ¶ Reges eos in uirga ferrea.] In dura diſciplina Romanorū. Vel per uirgā ferream,diſciplina intolerabilis, quia corda illorū tortuoſa erant. *z* ¶ Tanquam uas figuli cōfringes eos.] Vas figuli antequā in teſtam fuerit obduratū, ſi diſſipetur reformabile eſt. Lege Hieremiā. Hiere.18.a Si autem ſemel teſta fracta fuerit,nequaquā in integrum compingi poteſt. Verum quæ apud homines impoſſibilia ſunt, apud deum poſſibilia. Figulus, Chriſtus, uas, homo, ut eſt illud, Sicut uas in manu figuli, ſic uos in ibi.18.a manu mea dicit dominus. Aliter. Confringitur in pœnitentia hic, uel in die iudicij in ignem. *a* ¶ Nunc reges intelligite.] Reges ſeculi omnes, uel reges ſancti apoſtoli, intelligite iſta ſupradicta. *b* ¶ Erudimini,] hoc eſt, uoſmetipſos uel alios. *c* ¶ Qui iudicatis terrā.] Sanctam eccleſiam. *d* ¶ Seruite domino in timore.] Timore dixit, ut elationem eis tolleret: quia reges eos appellarat. *e* ¶ Et exultate ei.] Vt eos iterū confortaret, ut illud, Gaudete & exultate. Mat.5.b *f* ¶ Cum tremore.] Vt cum tremore eſſent, id eſt, tremore corporis & timore animæ.
g ¶ Apprehendite diſciplinam, ne quādo iraſcatur dominus.] Pro eo quod in Græco dicitur Ἀράξασθε παιδείας, in Hebræo

ne quando iraſcatur dominus, & pereãtis de uia iuſta. Cum exarſerit in breui ira eius, beati omnes qui confidunt in eum.

Pſalmus Dauid quando fugit à facie Abſalom filij ſui. III

DOmine quid multiplicati ſunt qui tribulant me, multi exurgunt aduerſus me. Multi dicũt animæ meæ,nõ eſt ſalus ipſi in deo eius. Tu autem domine ſuſceptor meus es,gloria mea & exaltans caput meũ. Voce mea ad dominum clamaui,& exaudiuit me de monte ſancto ſuo. Egõ dormiui & ſoporatus ſum & exurrexi,quia dominus ſuſcepit me. Nõn timebo milia populi circundantis me, exurge domine ſaluum me fac deus meus. Quoniã tu percuſſiſti omnes aduerſantes mihi ſine cauſa: dentes peccatorum cõtriuiſti. Dòmini eſt ſalus,& ſuper populum tuum benedictiõ tua.

In finem in carminibus, Pſalmus Dauid. IIII

CVm inuocarem exaudiuit me deus iuſtitiæ meæ, in tribulatione dilataſti mihi. Miſerere mei,& exaudi orationem meam. Filij hominũ uſquequo graui corde,ut quid diligitis uanitatem, & quæritis mendacium. Et ſcitote quoniam mirificauit dominus ſanctũ ſuum, dominus exaudiet me cum clamauero ad eum. Iraſcimini & nolite peccare,quæ dicitis in cordibus ueſtris: & in cubilibus ueſtris compungimini. Sacrificate ſacrificium iuſtitiæ & ſperate in domino, multi dicunt quis oſtẽdit nobis bona. Signatum eſt ſuper nos lumen uultus tui

A in Hebræo legitur בַּשִּׁקּוּ בַר naſkubar. quod interpretari poteſt, adorate filiũ. Apertiſſima itaq; de Chriſto prophetia, & ordo præcepti, adorate filiũ: ne forte iraſcatur dominus, hoc eſt, pater. *a* ¶ Et pereatis de uia iuſta.] Iudæis qui noluerũt adorare filium, iratus eſt dominus, & perierunt de uia recta. Via iuſta uel recta Chriſtus eſt. In uia ſumus, quando mandata Dei implemus. De uia perimus quando ab eis declinamus. *b* ¶ In breui ira eius.] Hoc eſt, in exitu uniuſcuiuſq; hominis. Vel breui ira in die iudicij, ut il
2. Theſſ.5.a lud: Cum enim dixerint homines, pax & ſecuritas: tunc ueniet eis repentinus interitus. *c* ¶ Beati omnes qui confidunt in eum.] Non in hominibus, neq; in ſemetipſis, ſed in Deũ. Iſte pſalmus, ut præfati ſumus, in beatitudinẽ terminatur, unde ſuperior incipit: & ideo apud Hebræos pro uno habent. *d* ¶ Pſalmus Dauid quando fugit à facie Abſalom filij ſui.] Iſte pſalmus poſterior eſt ſe
B quentibus plurimis: qui ad Saulis uidentur hiſtoriam pertinere. Ante ſiquidẽ Dauid à Saul eſt paſſus inſidias, quàm Abſalom aduerſus eũ arma corriperet. Sed quia propoſitum ei erat, ut non tantum de ſe referret quæ paſſus eſt, quàm ut per exemplum ſui omnes homines inſtitueret: ideo primis ſecunda præpoſuit, ut tentationũ ordinem doceat. Siquidem ante propter peccata corripimur, & poſtea propter uirtutẽ probamur. In Dauid uero tentationum ordo mutatus eſt. Sub Saul perſecutione, innocens fuit: ſub Abſalom, manifeſtiſſime criminis reus tenetur Vria interfecto. Lege quinquageſimi pſalmi titulum: & intelliges eum iuxta ordinem priorem eſſe quàm tertium. III

DOmine quid multiplicati ſunt qui tribulãt me: multi exurgunt aduerſus me.] Poteſt hic pſalmus & ad Dauid & ad Chriſtũ & per eum ad omnes ſanctos pertinere. *f* ¶ Exaudiuit me de monte ſancto ſuo.] Montẽ ſanctum puto unigenitum eſſe filiũ Dei, ad quem in no
Eſa.56.c uiſſimis diebus populi confluituri ſunt: Eſaia & Michea
Mich.4.d hoc ipſum uaticinantibus. Sed et de eccleſia intelligitur: quia non poteſt ciuitas abſcondi ſuper montem poſita. *g* ¶ Ego dormiui & ſoporatus ſum & exurrexi: quia dominus ſuſcepit me.] Quaſi ſomnus, inquit, & locus eius perſecutio fuit. *h* ¶ Non timebo milia populi circundãtis me.] Et Dauid poteſt hoc de Abſalom & exercitu eius dicere: & dominus de Iudæis frementib. aduerſum
Ioan.19.c ſe & clamantibus: Tolle, tolle crucifige eum. *i* ¶ Quoniã tu percuſſiſti omnes aduerſantes mihi ſine cauſa.] Percutit dominus & uineas alienigenarum in grandine: & ſaluator qui pro nobis factus eſt omnia, percuſſus à patre ſcribitur. Percutiam paſtorem: & oues diſpergen
Zach.13.c tur. Pro ſine cauſa autem, maxilla legitur in Hebræo, id C eſt, לֶחִי lehi. Et quia maxillam præmiſerat: conſequẽter infertur. *k* ¶ Dentes peccatorum cõtriuiſti.] Reſpondeant ergo amici ſolius hiſtoriæ: quomodo Deus maxillam percutiat, & cõfringat dentes peccatorum, pugilũ contra ſe more certantium. Dentes peccatorũ contriuiſti. Principes Iudæorũ: dentes: uel hæretici doctores uel uerba ipſorum. *l* ¶ Domini eſt ſalus.] Hoc eſt, non ab homine, ſed à deo. Ipſe ſolus poteſt, & per ipſum à morte in uitã tranſire. *m* ¶ Et ſuper populũ tuũ.] Hoc eſt populũ Chriſtianum. *n* ¶ Benedictio tua.] Populo credentiũ benedictionem infundit: tranſmittens eis ſpiritum ſanctum, uel in futuro quando dicturus erit: Venite benedicti Matth.25.c patris mei, percipite regnum quod uobis paratum eſt ab origine mundi. *o* ¶ In finem in carminibus, pſalmus Dauid.] In D finem, id eſt, in Chriſto. Finis enim legis Chriſtus ad iuſtitiam omni credenti. In carminibus, hoc eſt, in laudibus. Pſalmus Dauid, hoc eſt, laus Chriſti. IIII

CVm inuocarẽ exaudiuit me Deus iuſtitiæ meæ.] Incõgruũ eſt hoc de Dauid accipere, ut qui in ſuperiori pſalmo propter occiſionẽ Vriæ penè eſt interfectus à filio, nũc audeat dicere: Exaudiuit me deus iuſtitiæ meæ. Totus itaq; pſalmus ad Chriſtũ & per Chriſtum ad iuſtos referẽdus eſt. Horũ ſimile quid etiã Iacob loquutus eſt, dicẽs: Exaudiet me cras iuſtitia mea. *q* ¶ In Gene.30.c tribulatione mea dilataſti mihi. Miſerere mei, & exaudi orationem meam.] Licet mihi auxilium tuleris, & in tribulatione mea dilataſti mihi: tamen ego miſericordia tua ſemper indigeo. *r* ¶ Vt quid diligitis uanitatem & quæritis mẽdacium.] Diapſalma. Verbum סֶלָה ſela, Lxx. interpretes: Symmachus & Theodotio, diapſalma tranſtulerunt. Aquila uero, ſemper: & puto aut muſici cuiuſdam ſoni eſſe ſignaculum: aut certe perpetuitatem eorum quæ prædicta ſunt indicari, ut ubicunq; ſela, hoc eſt, diapſalma ſiue ſemper apponitur: ibi ſciamus non tantum ad præſens tempus, uerum ad æternum, uel quæ ſequũtur uel quæ præceſſerint pertinere. *s* ¶ Quæ dicitis in cordibus ueſtris, & in cubilibus ueſtris compungimini.] Quod in die cogitando peccatis, nocte expiate per lachrymas. *t* ¶ Sacrificate ſacrificium iuſtitiæ & ſperate in domino.] Sacrificium Deo immolate iuſtitiam: & conſequenter ſperabitis in domino. *u* ¶ Signatum eſt ſuper nos lumen uultus tui domine.] In cuius facie lumen domini ſignatum eſt: iſte re uelata facie gloriam domini contemplatur. Tale ſignum

domine:dediſti lætitiã in corde meo. A fructũ frumenti & uini eorum repleti ſunt. In pace in idipſum: dormiã & requieſcam. Quoniam tu domine ſingulariter in ſpe, conſtituiſti me.

In finẽm pro ea quæ hæreditatem conſequitur: pſalmus Dauid. V

VErbã mea auribus percipe domine, intelligẽ clamorem meum. Intende uoci orationis meæ, rex meus & deus meus. Quoniã ad te orabo domine, manẽ exaudies uocem meã. Manẽ aſtabo tibi & uidebõ, quoniam non deus uolens iniquitatem tu es. Nec; habitabit iuxta te malignus: neque permanebunt iniuſti ante oculos tuos. Odiſti omnes qui operantur iniquitatem, perdes omnes qui loquũtur mendaciũ. Virum ſanguinũ & doloſum abominabitur dominus, egõ autẽ in

Ezech.9.b E & in gementium frõtibus in libro Ezechielis prophetæ notari dominus præcepit. a ¶ A fructu frumenti & uini eorũ repleti ſunt.] Id quod in plurimis codicibus inuenitur, & olei eorum, cum uetuſtũ Origenis exemplũ pſalterij reuoluerem quod ipſius manu fuerat emendatum: nec in Hebræo, nec in cæteris æditionibus, nec apud ipſos Lxx. interpretes reperi. b ¶ In finem pro ea quæ hæreditatem cõſequitur: pſalmus Dauid: [De eccleſia quæ in fine & conſummatione mũdi hæreditatem cõſequutura eſt uniuerſis nationibus Chriſto credentibus, pſalmus iſte contexitur. Denic; & ex perſona eius oratio ad dominum dirigitur. V VErba mea auribus percipe domine.] Nullus habet hãc fiduciam niſi eccleſia. Qui peccator eſt, nõ eſt auſus dicere: uerba mea auribus percipe domine, qui iraſcitur & maledicit, nõ eſt auſus dicere, uerba mea auribus percipe domine: ſed optat ut deus claudat aures ſuas. d ¶ Intellige clamorẽ meũ.] Clamor in ſcripturis nõ uocis, ſed cordis Exo.14.d eſt. Denic; ad Moyſen dicitur: Quid clamas ad me, cum Moyſes ante non clamaſſet. Intellige clamorem meum. F Et Apoſtolus: Clamantes in cordibus noſtris, abba pater. Vtique qui clamat, non in corde clamat, ſed in lin- Gal.4.b gua clamat. Et quomodo dicit apoſtolus, clamantes in cordibus noſtris? Quando igitur gemitus noſter & conſcientia deprecatur, iſtum clamorem intelligit deus. Vn- Tren.2.f de dicit & Hieremias: Nõ ſileat pupilla oculi mei. Videte quid dicat, Nõ taceat pupilla oculi mei, & aliquãdo pupilla oculi clamat ad Deum. Vtic; ſi clamat, lingua clamat, non pupilla oculi. Sed quomodo clamamus in cordibus noſtris, quando cum gemitu dominum deprecamur: ſic quando lachrymas ad deum fundimus, eo tempore pupilla oculi noſtri clamat ad dominum. e ¶ Rex meus & deus meus.] Ille uere auſus eſt dicere, rex meus & deus meus: cui non regnat peccatũ in mortali corpore. Rex meus & deus meus, quia regnas in me, & non regnat peccatũ: propterea deus meus es. Tu es deus meus quia non eſt uenter deus meus, quia non eſt aurũ deus meus: quia non eſt libido deus meus. Quoniam tu uirtus es, & ego cupio habere uirtutes: propterea tu es deus meus, hoc eſt, uirtus mea. f ¶ Mane exaudies uocem meam.] Quidam ſimplicius interpretãtur, hoc eſt, exurgo diluculo ad orandum & deprecor te. Et quæ eſt iſta interpretatio, qua dicitur: mane nos exaudit, ueſpere nõ exaudit: media nocte nõ exaudit. Sed uidete quid dicat: Quandiu in tenebris erroris ſum, nõ me exaudit. Quando uero ſol iuſtitiæ uenerit in corde meo, tunc me exaudit. mane exaudies uocem meam: non dixit tertia hora, non dixit ſexta hora, non dixit plena luce, ſed uidete quid dicat: Mane, ſtatim ut tenebræ fugere cœperint exaudis, ſtatim in principio boni operis me exaudis, non quæris finem. Eſt enim meum uelle, tuum perficere. g ¶ Mane aſtabo tibi.] Videte ordinẽ: mane, non ueſpere, non in tenebris, ſed mane. Mane aſtabo tibi, ſtabo conſtãter & imitabor Moyſen. Mane aſtabo tibi, tibi aſtabo, nõ alĳs. Cum autem mane fuerit & ſtetero, & tibi ſtetero, tunc merebor te uidere. h ¶ Et uidebo.] Subauditur, te uidebo. Multi male legunt, & dicunt: ἡ ἐπόψομαι, ſed ſciamus errorem eſſe: ſic dicitur, νῦν ἐπόψομαι, hoc eſt, uidebo, ut ſit ordo quem diximus: incipiente luce uirtutum in anima mea, quando ſtare tibi cœpero: non ſedere, nõ iacere, ſed ſtare, & ſtatues ſupra petrã pedes meos: tũc per iſtos gradus merebor te uidere. i ¶ Quoniã tu es deus nõ uolẽs iniquitatẽ.] Propterea non me exaudies plena luce, ſed mane: quoniã non uis deus iniquitatẽ. Cũ enim recedere cœpero ab iniquitate, ſtatim merebor exauditionem tuam. k ¶ Nec; habitabit iuxta te malignus.] Quando aliquis recedit à nobis qui malus eſt, gratulemur, hoc in nobis fit quod factum eſt & in domino. Videte enim quid dicat ſpiritus ſanctus: Nec; habitabit iuxta te malignus. Quæ enim cõmunicatio luci & tenebris? Qui conſenſus Chriſto & Belial? 2.Cor.6.e Quando ergo recedunt aliqui ex nobis, dicamus & nos: Exierunt ex nobis, ſed non fuerunt ex nobis. Si 1.Ioan.2.e enim fuiſſent ex nobis, manſiſſent utique nobiſcum. Dicitur ad Deum: Non habitabit iuxta te malignus. Si Deute.4.d enim Deus ignis eſt & ignis conſumens, quicunque ſtipula eſt, quicunc; lignum eſt, fugit ab igne, ne conſumatur ab igne. l ¶ Neque permanebunt iniuſti ante oculos tuos.] Quando dicitur, neque permanebunt: oſtenditur quod aliquando manſerint. Manſerunt autem aliquando iniuſti ante oculos dei: manſerunt deo expectãte pœnitentiam ipſorum: ſed quoniã permanſerunt iniuſti, propterea nõ permãſerũt ante oculos dei. m ¶ Odiſti omnes qui operantur iniquitatem.] Infelix eſt, quem odit deus. Quis eſt ille quem odit Deus? Qui operatur iniquitatem. Si enim omnes peccamus, & quicũc; peccat, odio habeẽ à deo: ergo odio habemur à domino. Si autẽ odio habemur à domino, quomodo gratia ſaluati ſumus? Odiſti omnes qui operantur iniquitatẽ. Non dixit, qui operati ſunt iniquitatẽ: ſed qui operãtur iniquitatem. Qui perſeuerant in peccato, illi odio habentur à domino: qui autem dimiſerunt, illi amantur à domino. n ¶ Perdes omnes qui loquuntur mendaciũ.] Rem nouam uideo: Qui malũ operatur, odio habetur: qui mentitur perit. Videamus quid ſit plus, odio haberi à domino, an perire. Infelix quidẽ eſt qui odio habetur à domino: ſed adhuc uiuit. Qui autẽ loquitur mendaciũ & perit, iam eſſe deſiſtit. Ergo infelicior eſt qui mendaciũ loquitur, quàm ille qui operatur iniquitatẽ. Qui enim operatur iniquitatẽ, odio habetur: qui autẽ loquitur mẽdacium, perit. Os enim quod mentitur, occidit animã. Et Sap.1.c quomodo ſcriptũ eſt, ut ſit deus uerax, omnis autem homo mendax. Si autẽ quicunc; loquitur mendaciũ, iam perit & occidit animã ſuam, omnes autẽ mẽtimur: ergo omnes peribimus? Hoc autẽ quod dicit: Perdes omnes qui loquuntur mendaciũ: & ex conſequentibus pſalmi, & ex ipſo ordine intelligere poſſumus, quia de hæreticis dicit: Qui enim operatur iniquitatẽ, ſuam tãtum animã occidit: qui autẽ hæreticus eſt & loquitur mendaciũ, tot occidit homines quot induxerit. o ¶ Virum ſanguinũ & doloſum abominabitur dominus.] Vir ſanguinũ, omnis hæreticus eſt: quotidie animarũ ſanguinẽ fundit. Recte dixit doloſum: & homicida eſt & doloſus. p ¶ Ego autẽ in multitudine miſericordie tuæ, introibo in domũ tuam.]

A tuã.] Illi in iniquitate ſua egrediuntur de domo tua: ego in tua miſericordia ingrediar in domũ tuã, introibo in domũ tuã quæ eſt eccleſia. *a* ¶ Adorabo ad tẽplũ ſanctũ tuum in timore tuo.] Ipſa eſt domus quæ templum. *b* ¶ Domine deduc me in tua iuſtitia.] Ego aũt cupio intrare in domũ tuã, & uolo intrare per uiã tuã rectã: ſed quoniã cõtinuata ſemitis ſcãdala ponunt inimici mei, & mihi in domũ tuam ire cupienti, laqueos ponunt in itinere: propterea quæſo te, ut tu dirigas pedes meos uſq; ad finem. Meũ eſt pedes ponere in uia tua: tuum eſt corrigere greſſus meos. *c* ¶ Propter inimicos meos dirige in conſpectu tuo uiam meã.] Hoc eſt, uiam tuam rectã fac propter inimicos meos qui inſidiantur mihi. Quæ eſt autem iſta uia? Lectio ſcripturarum, hoc eſt, ne in ſcripturis tuis per quas ingredi cupio in eccleſiam tuam, corruã. Omnis enim qui male intelligit ſcripturas, in uia dei corruit. *d* ¶ Quoniam non eſt in ore eorum ueritas.] Deſcribuntur hæretici: deſcribitur uir ſanguinarius & doloſus, quem abominabitur dominus. Non eſt in ore eorum ueritas. Non habent Chriſtum ueritatem in ore ſuo: quia nec in corde habent. *e* ¶ Cor eorum uanum eſt.] Melius habetur in Hebræo: קִרְבָּם cirbom. Vere enim inſidiatur cor hæreticorũ omnibus quos decipit. *f* ¶ Sepulchrũ patens eſt guttur eorũ.] B Infelices ſunt hæretici, qui ſepulchra ſunt dealbata, plena oſſibus mortuorũ. Sepulchrum patens eſt guttur eorum. Arius, Eunomius, & cæteri hæretici linguas ſagittas habent, fauces ſuas ſepulchrum habent. Sepulchrũ patens eſt guttur eorum. Et recte dixit, patens: Quãdocunq; enim uult aliquis deceptus intrare, paratus eſt hæreticus, & ſuſcipit. Nunquam hæretici claudũt os ſuum, ſed ſemper aperiunt os ſuum. *g* ¶ Linguis ſuis doloſe agebant.] Aliud in corde tenebãt, aliud in ſermone pollicebantur. Pietatem loquebantur, & impietatem cælabant. Chriſtum loquuntur, & occultant antichriſtum. Sciunt enim quod nemo poſſit induci, ſi proferant antichriſtum. Lucem proferunt, ut cælent tenebras: ut per lucẽ ducant ad tenebras. *h* ¶ Iudica illos deus.] Sciũt te iudicem, ſciunt te reſpicere res humanas. Qui iudicaturus in fine es, etiam in præſenti iudica. Qui generaliter iudicaturus es, nunc ex parte iudica. Qui patrem ſentire nolunt, ſentiãt iudicẽ. Iudica illos Deus. Quare? Qua de cauſa? Sequitur. *i* ¶ Decidant à cogitationib. ſuis.] Si enim in præſenti reddideris illis quod merentur, incipiunt recedere à malis cogitationibus ſuis: quãdiu te iudicem non ſentiunt, non timent. Decidant à cogitationibus ſuis. Egregie dixit, à cogitationibus ſuis. Quotidie enim hæretici immutant dogmata ſua. Deniq; ſi uir eccleſiaſticus de ſcripturis eruditus cõtenderit contra eos, & ſcripturis ſanctis coarguerit eos, ſtatim requirũt, quomodo aliud nouũ dogma reperiant. Non quærunt quomodo ſaluẽtur, ſed quomodo ſuperent. Propterea nunc dixit: Decidant à cogitationib. ſuis: & te habeant unam cogitationem. *k* ¶ Secundum multitudinẽ impietatũ eorum expelle eos.] Non dixit, unde eos expellat: de cœlo eos expellat: de terra eos expellat. Vnde eos expellat, ſcriptura non dicit: ſed ὑπερβατὸν eſt & ὕστερον πρότερον. Debemus ergo legere: Secundum multitudinem impietatum eorum expelle eos. Quod dicit, hoc eſt, ab impietatibus

multitudine miſericordiæ tuæ. Introibo in domũ tuam adorabõ ad templũ ſanctum tuum in timore tuo. Dominẽ deduc me in iuſtitia tua propter inimicos meos, dirige in cõſpectu tuo uiam meam. Quoniãm non eſt in ore eorum ueritas, cor eorũ uanum eſt. Sepulchrum patens eſt guttur eorum, linguis ſuis doloſe agebant, iudicã illos deus. Decidant à cogitationibus ſuis, ſecundum multitudinem impietatũ eorum expelle eos, quoniam iritauerunt te domine. Et lætentur omnes qui ſperant in te, in æternum exultabunt, & inhabitabis in eis. Et gloriabuntur in te omnes qui diligunt nomẽ tuum, quoniam tu benedices iuſto. Dominẽ ut ſcuto bone uoluntatis tuæ coronaſti nos.

ſuis multis propter tuam miſericordiã expelle eos, hoc C eſt, non ſint in multis impietatibus ſuis. Poteſt & aliter interpretari: Quoniam plurimum impij fuerunt, & noluerunt decidere à cogitationibus ſuis: & impietates impietatibus augent, & quotidie congregant, & plures habent impietates: propterea expelle eos. Vnde? Ab ea quæ hæreditatẽ cõſequitur. Tu expelle eos inde: ut quoniã fidẽ nõ habẽt eccleſiæ, ne uerſẽtur in ea. *l* ¶ Quoniam iritauerũt te domine.] Tu domine per naturã dulcis es: ſed quicũq; peccatores ſunt & hæretici, naturam tuæ dulcedinis uitio ſuo uertũt in amaritudinem. *m* ¶ Et lætentur omnes qui ſperãt in te.] Illi pereãt, & eccleſiaſtici lætẽtur. *n* ¶ In æternũ exultabunt.] Hic in æternum, nõ de præſenti ſeculo debemus dicere, ſed de futuro. Denique non dixit, in ſeculo exultant, ſed exultabunt, de futuro dicitur. Hic enim triſtitia eſt, ibi uero lætitia. Hæretici de præſenti rident, ſed in futuro lugebunt. Nos uero in præſenti lugemus, ut in futuro rideamus. In æternum exultabunt. Quæ erit exultatio ſanctorum uirorũ? *o* ¶ Et inhabitabis in eis.] Felices erũt qui Chriſtum hoſpitem habere merebuntur, felices qui tabernaculum Chriſti erunt. *p* ¶ Et gloriabuntur in te omnes qui diligunt nomen tuũ.] Quicunq; diligit deũ, D gloriabitur in domino. Qui diligunt. Non dixit, qui timent, ſed qui diligunt. Vbicunq; enim timor eſt, ibi non eſt dilectio. Perfecta quippe dilectio foras mittit timorẽ. Quicunq; enim diligunt nomen domini, illi gloriabun- 1. Ioan. 4. d
tur. Gloriabuntur: Futura eſt beatitudo noſtra, totum quod promittitur, de futuro eſt. Alij regnent, alij poſſideant, alij glorientur. Nos hic ſumus miſeri, ut poſtea felices ſimus. Sequamur Chriſtum dominũ noſtrũ. Qui dicit ſe in Chriſto credere, debet quomodo ille ambulauit, & ipſe ſic ambulare. Chriſtus Dei filius non uenit ut Matth. 20. d
miniſtraretur, ſed ut miniſtraret. Non uenit ut imperaret, ſed ut ſeruiret. Non uenit ut lauarentur illi pedes, ſed ut lauaret pedes diſcipulorum. Non uenit ut cæderet, ſed ut cæderetur. Non dedit alapam, ſed accepit. Nõ crucifixit, ſed crucifixus eſt. Nõ alios occidit, ſed ipſe paſſus eſt. Pauper fuit, ut nos diuites faceret. Ille accepit pro nobis plagã, ut nos uerberati nõ doleremus. Quotieſcunq; cædimur, præbeamus maxillam, dorſum opponamus, imitemur Chriſtum. Qui cæditur, Chriſtum imitatur: qui cedit, antichriſtum. Hoc totũ quare dico? Vt in præſenti ſeculo quod ſuſtinemus, pro Chriſto glorificemus nomen domini. Dum loquimur, dum ambulamus, repente ſubtrahimur. Ego ipſe qui uobis hodie loquor, die craſtina quid de me futurum ſit, neſcio. Si uenerit leuis febricula, ubi eſt iſta uox? Vbi eſt ſuperbia? Repente Eccli. 10. b
uertitur in cinerem. Quid gloriatur terra & cinis? Secundum corporis naturam, terra & cinis ſumus. Terra es, & in terram ibis: & terra gloriatur contra factorem ſuum. *q* ¶ Quoniam tu benedices iuſto.] In futurum ergo differtur beatitudo. *r* ¶ Domine ut ſcuto bonæ uoluntatis tuæ coronaſti nos.] Apud ſeculum aliud eſt ſcutum, aliud corona: apud deum uero ipſe eſt ſcutum, ipſe eſt & corona, quaſi ſcutum protegit, quaſi deus coronat. Ipſe eſt ſcutum noſtrum, ipſe eſt & corona noſtra, & ob hoc dicit: Domine ut ſcuto bonæ uoluntatis tuæ coronaſti nos. Protexiſti nos ſcuto tuo, & protectio tua corona noſtra

E ſtra fuit, hoc eſt, corona noſtra ſcutū tuum fuit, id eſt noſtra uictoria. Corona enim uictoria interpretatur. Gratias agamus Deo, & deprecemur illum, ut in bona uolū tate ſua ipſe ſit ſcutum & corona noſtra, ut nunquā recedamus ab eo, ut ſequamur illum, & dicamus cum Hieremia: Et poſt te ſub, Treno.1.c ſequens non labora, ui. Domine ut ſcuto bonæ uoluntatis tuæ coronaſti nos. Scuto protegimur: & cum perfecti fuerimus, coronamur. a ¶ In finem pro carminibus pro octaua pſalmus Dauid.] Iſte & unde, cimus pſalmus, pro octauainſcriptionem habent, reſurrectio, nis & pœnitentiæ, ac per hoc ſalutis noſtræ myſterium conti nentes. In quo huma num genus poſtulat, ut corrigamur quidē & iudicemur à Deo, ſed non in ira & in furore eius. Lōgum eſt de ſacramento huius numeri plura exēpla reuocare. Octo animæ ingreſſæ ſunt in arcam Noe, quæ in diluuio ſaluatæ ſunt. Octauus filius Ieſſe Dauid fuit, qui & de, F ſperatur à patre, & à Deo ſolus eligitur. Octauo die circuncidūtur primogenita, & immunda eſſe deſiſtunt. Zacharias quoq; pater Ioānis octaua die circunciſionis filij ſui loquitur. Et poſt dies octo ſiue ſex (utrunque enim in diuerſis euangeliſtis legitur) dominus tranſformatur in monte, ut ſic octonarius in ſexto numero contineatur, quomodo nunc in ſexto pſalmo, inſcriptio ponitur ogdoadis. VI

In finēm pro carminibus pro octaua, pſalmus Dauid. VI

DOminē ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me. Miſererē mei domine, quoniām infirmus ſum, ſana me domine, quoniām conturbata ſunt oſſa mea. Animā mea turbata eſt ualde, ēt tu domine uſquequo. Conuertere domine & eripe animam meam, ſaluū me fac propter miſericordiā tuam. Quoniām non eſt in morte qui memor ſit tui, in infernō autem quis confitebitur tibi. Laboraui in gemitu meo, lauabō per ſingulas noctes lectum meū, lachrymis meis ſtratum meum rigabo. Turbatus eſt à furore oculus meus, inueteraui inter omnes inimicos meos. Diſcedite à me omnes qui operamini iniquitatem, quoniā exaudiuit dominus uocē fletus mei. Exaudiuit dominus deprecationem meā, dominus orationē meā ſuſcepit. Erubeſcant & conturbētur uehementer omnes inimici mei, conuertantur & erubeſcant ualde uelociter.

Pſalmus Dauid, quem cantauit domino pro uerbis Chuſi filij Iemini. VII

DOmine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me.] Pœnitentiæ pſalmus eſt, & non emendari refutat & corripi, ſed in furore & in ira, quia infirmus ſit: & turbata ſint oſſa eius. Et aliquādo prius furor eſt, & poſtea ira, ſed maxime unum eſt. Tamen furor in præſenti, ira in futuro. c ¶ Miſerere mei domine.] Vox eccleſiæ: Miſerere mei, quia miſer ſum. Et ipſe miſericordiam dei inuenit, qui ſe miſerum confitetur. d ¶ Quoniam infirmus ſum, ſana me domine.] Ac ſi dicat: Infirmus ſum pro peccato, ſana me, quia medicus es. Ego ſum ægrotus, tu es medicus. Ego habeo infirmitatem, tu habes ſanitatem. Ego ſum infirmus per peccatum, tu ſana per miſericordiam. e ¶ Quoniam conturbata ſunt omnia oſſa mea.] Ac ſi dicat: omnes uirtutes quæ oſſa appellauit, in primo homine trangreſſæ ſunt ſiue perditæ. f ¶ Anima mea exinde turbata eſt.] Per pœnitentiam, ut emēdemur. g ¶ Et tu domine uſquequo.] Subauditur, uſquequo animam meam quæ eſt conturbata uehemēter, non eripis, nō corrigis, non emēdas? h ¶ Cōuertere domine & eripe animam meam.] Niſi animam noſtram ante conuerterit, non eam poteſt eruere de periculo. Vel illud: Domine qui auertiſti uultum tuum à nobis, conuertere & nos uidere dignare, & erue animā noſtram. i ¶ Quoniā nō eſt in morte qui memor ſit tui.] P ſal.113.d Non enim mortui laudabunt te domine, ſed nos qui uiuentes ſumus, quia non eſt deus mortuorum, ſed uiuorum. k ¶ In inferno autem quis cōfitebitur tibi?] Non pro impoſſibili, ſed pro raro poſuit. In omnib. enim dei iudicijs delectatur ſāctus, & laudat iudicia eius. l ¶ Laboraui in gemitu meo.] Miſerere mei, quia hæc & hæc quæ ſequuntur feci. m ¶ Lauabo per ſingulas noctes lectum meum.] Qui quotidie lachrymis ſtratum rigat, non poteſt in cogitatione eius libidinum pompa ſurrepere. n ¶ In lachrymis meis ſtratū meū rigabo.] Quāta multitudo lachrymarū, ut ſtratum eius lachrymis rigatum ſit. o ¶ Turbatus eſt à furore oculus meus.] Vbi ſunt amici litteræ? Certe oculus iſte corporeus ab ira nō conturbatur, niſi forte in tantam rabiem extollimur, ut uultus quoque noſtri & ora mutentur. Ille itaque turbatur oculus, qui ſi ſcādalizatus fuerit, eruetur. Non autem ait: Ab ira mea turbatur oculus meus, ſed ab ira tua. O Deus, per quem ſupplicia mihi timeo præparata: turbata eſt mens mea, & totum cordis mei principale cōtremuit. p ¶ Inueteraui in omnibus inimicis meis.] Non noua aduerſum me inimici bella gerunt, meus hoſtis antiquus eſt. Aliter. Puber, H tatem eius hominis qui renouatur de die in diem, non poſſum conſequi: quia ueterem hominem cum uitijs & concupiſcentijs eius inimicis meis aduerſum me porto pugnantibus. q ¶ Diſcedite à me omnes qui operamini iniquitatem.] Poſtquàm ipſe miſericordiā conſequutus eſt, cæteros docet, uel cohortatur, ut à ſe abeant. Non enim uult iniquorum habere conſortium. Simul autem & illud notādum eſt, quod iam ſuperius diximus, quod non eos qui operati ſunt iniquitatem: ſed qui operātur, à ſe iubeat recedere. r ¶ Conuertantur & erubeſcant ualde uelociter.] Non contra inimicos, ſed pro inimicis orat, ut conuertantur & erubeſcant à peccatis ſuis, & erubeſcant non leuiter, ſed uehemēter, nec recraſtinato tempore, ſed cito. s ¶ Pſalmus Dauid quem cantauit domino pro uerbis Chuſi filij Iemini.] Plerique (& maxime hi qui Hebræi ſermonis ſciētiam non habent) hunc pſalmum arbitrantur eo tempore eſſe cantatum, quo Chuſi 2.Reg.15.g filius Arachi amicus Dauid deſtruxit conſilium Achitophel, & ad eum nuncios miſit, ne in eremo ultrà ſederet, ſed procul fugeret, ne opprimeretur à filio. Verum ſciendum eſt uehementer errare. Primū, quod nomen Chuſi per ס, ſamech literam ſcriptum eſt: hic uero per ש, ſin. Deinde quod nunquam Dauid qui Ioab & cæteris ducibus exercitus ſui præceperat, dicēs: Parcite puero Abeſ 2.Reg.18.b ſalon, de morte filij loqueretur: Concepit dolorem & peperit iniquitatem: Lacum aperuit & effodit eum, & incidit in foueam quam fecit: maxime qui morte eius audita operuit caput ſuum, & eiulans clamaret: Filius meus Abeſſalon, filius meus Abeſſalon. Ad extremum quod illic Chuſi amicus Dauid, filius Arachi ſcriptum eſt, hic uero filius Iemini. Sciēdum itaq; Chuſi interpretari Aethiopem, & totum pſalmū contra Saul eſſe conſcriptū, qui perſequebatur eum, & in foueam quam foderat, ipſe incidit. Quem Aethiopem uocat propter ſanguinarios, & tetros, & crudeles mores. Iemini uero familia, quod ad tribum

A tribū pertineat Beniamin: de qua Saul ortus eſt, Regnorū libri teſtimonio ſunt, in quib. ſcriptura cōmemorat:
1.Reg.9.a Et erat uir de filijs Beniamin, & nomē eius Cis, filius Abihel, filij Sareth filij Bechor, filij Aphi, filij uiri Iemini, uir
2.Reg.17.b potens, & huic filius, & nomen eius Saul. Semei quoque ille qui lapides & puluerē in Dauid iaciebat, de familia Saul, hoc eſt, Iemineus fuit ſicut in eiſdem libris ſcribitur: Egrediebatur uir de propinquitate domus Saul, & nomē ei Semei, filius Gera, de quo poſtea Dauid loquens inducitur: Ecce filius meus qui egreſſus eſt de uētre meo, quærit animam meam: & quanto magis nunc filius Iemini? Aquila hunc locum ita interpretatus eſt: Pro ignoratione Dauid, qui cecinit domino pro uerbis Aethiopis. Symmachus in hunc modū: Pro ignoratione Dauid, quod cecinit domino, p uerbis Chuſi filij Iemini. Hæc omnia latius executus ſum: quia eruditiſſimi uiri putauerunt hūc pſalmū, nō cōtra
B Saul, ſed cōtra Abeſſalon eſſe compoſitū: quod pro parte non eſſe mōſtraui. VII

DOminē deus meus in te ſperaui, ſaluū me fac ex omnibus perſequentibus me, & libera me. Nē quando rapiat ut leo animam meam, dum non eſt qui redimat, neque qui ſaluum faciat. Dominē deus meus ſi feci iſtud, ſi eſt iniquitās in manibus meis. Si rēddidi retribuentibus mihi mala, decidām merito ab inimicis meis inanis. Perſequatūr inimicus animā meam & comprehendat, Et conculcēt in terra uitam meā, & gloriām meā in puluerem deducat. Exurgē domine in ira tua, & exaltarē. Et exurgē domine deus meus in præcepto quod mandaſti, & ſynagoga populorum circundabit te. Et propter hanc in altum regredere, dominus iudicat populos. Iudicā me domine ſecundum iuſtitiā meam, & ſecundū innocentiā meam ſuper me. Conſummetūr nequitia peccatorum & diriges iuſtum, ſcrutans corda & renes deus. Iuſtum adiutorium meum à domino, qui ſaluos facit rectos corde. Deus iudex iuſtus, fortis, & patiens: nunquid iraſcetur per ſingulos dies? Niſi conuerſi fueritis, gladiū ſuum uibrabit, arcūm ſuum tetendit, & parauit illum. Et in illūm parauit uaſa mortis, ſagittas ſuas ardentibus effecit. Eccē parturit iniuſtitiam, concepit dolorem, & peperit iniquitatem. Lacūm aperuit & effodit eum, & incidit in foueām quam fecit.

DOmine deus meus in te ſperaui.] Nō ſperaui in gladio meo, non ſperaui in uirtute mea, ſed ſperaui in auxilio tuo. *b* ¶ Ne quando rapiat ut leo animā meā.] Hoc conuenit Sauli, Abeſſalon non conuenit. Quomodo enim poterat Abeſſalon leonē uocare, de quo dicit: Parcite puero meo Abeſſalon? Si ibi illum puerum uocat, & quaſi infantulum & ignorantem, quomodo hic leonem uocat? Hoc interim ſecundum hiſtoriam, & multa ſunt quæ dicantur, & totus pſalmus in perſona Saul interpretari poteſt. Cæterum quia nobis curæ eſt, nō ſolum ſecundum hiſtoriam, ſed & ſecundum ſpiritualē intelligentiam interpretari. Chuſi iſtum Aethiopem non alium, niſi diabolū interpretamur. Quæritur, iſte Chuſi quomodo filius ſit Iemini, quomō diabolus Aethiops filius eſt dextræ? Quod Aethiops uitio ſuo eſt: quod filius dextræ eſt creatus à Deo, recte de iſto dicitur: Ne quando rapiat ut leo animā meam. Aduerſarius noſter diabolus quaſi leo rugiēs, quærēs quem rapiat. *c* ¶ Do
Ioan.14.d mine deus meus ſi feci iſtud.] Ecce uenit princeps mundi iſtius, & in me non inuenit quicquam. *d* ¶ Si eſt iniEſa.53.c quitas in manibus meis.] Quia peccatum non fecit, nec dolus inuētus eſt in ore eius. *e* ¶ Si reddidi retribuentibus mihi mala.] Saul bis in manus eius traditus eſt,
1.Reg.24.b quem noluit interficere, dicēs: Non tangam Chriſtū domini. Hoc eſt ergo nō reſtituere eis pro malis, mala, qui ſibi pro bonis mala reſtituere. Si, inquit, inimicis meis mala reddidi pro malis, non reſurgā: & ſi pro malis mala quæſiui, illi pro bonis mala reſtituāt. *f* ¶ Decidam merito ab inimicis meis inanis.] In Hebræo pro inani רֵיקָם recam ſcribitur. Vnde intelligimus id quod in e-
Matth.5.c uangelio cōtinetur, Qui fratri ſuo dixerit raca & fatue, quam habeat interpretationē. *g* ¶ Perſequatur inimicus animā meam & comprehendat.] Nouiſſima animæ inimica deſtructa eſt mors. *h* ¶ Et cōculcet in terra uitam meam.] Non poteſt cōculcari: quia non fecit ſupra dicta. *i* ¶ Et gloriā meam in puluerem deducat.] Si, inquit, inimicis meis mala reddidi pro malis, non reſurgam. *k* ¶ Exurge domine in ira tua.] Quoniam te non ſentiunt per beneficia, ſentiant per iracundiā. *l* ¶ Et exaltare in finibus inimicorū meorum.] Pro inimicis rogat, ut in inimicorum finibus exaltetur. Cum inimici eſſe ceſſauerint, tunc tu domine exaltaberis in eis. *m* ¶ Et exurge domine deus meus in præcepto quod mandaſti. &c.] Hoc nos dicimus: hoc credētes loquimur. Sēper enim pſonæ mutātur in pſalmis. Multum eſt nunc ſi uelimus dicere in quot, quantæ perſonæ mutātur. Exurge domine deus meus in præcepto quod mandaſti, hoc nos dicimus, pro nobis paſſus es, crucifixus es, exurge & ſalua nos. Propterea exurge, ut credat D
in te plurima multitudo. Cū ergo exurrexeris, quid aliud deprecamur, niſi reuertere ad patrem. *n* ¶ Et propter hanc in altum regredere.] Pro quā? pro ſynagoga populorum. Quod mortuus es, pro nobis mortuus es, quod reſurrexiſti, nobis reſurrexiſti: quod aſcēdiſti ad patrem nobis aſcendiſti. Et propter hanc in altum regredere. Nemo aſcendit in cœlum, niſi qui de cœlo deſcendit: fi-
Ioan.3.b lius hominis qui eſt in cœlis. *o* ¶ Iudica me domine ſecundum iuſtitiam meam, & ſecundū innocentiā meam ſuper me.] Hoc Dauid dicere non poteſt: hoc proprie ſaluatori conuenit, qui non peccauit. *p* ¶ Cōſummetur nequitia peccatorū, & diriges iuſtum.] Non poteſt mea iuſtitia dirigi, niſi illorum iniquitas impleta fuerit: uidelicet Iudæorum. *q* ¶ Niſi cōuerſi fueritis, gladiū ſuum uibrabit.] Iſte locus duplicem recipit intelligentiā. Multi enim putant de deo dictum, ut dicatur ad peccatores. Et quid dicit? Niſi conuerſi fueritis, gladiū ſuum uibrabit, hoc eſt, niſi egeritis pœnitentiam, dominus uos gladio ſuo percutiet. Sed uideamus ſi conſequētia aptari poſſint perſonæ domini. *r* ¶ Arcū ſuum tetendit, & parauit illum.] Hoc poteſt dici de deo. *s* ¶ Et in illum parauit uaſa mortis.] Hoc difficile eſt: Dominus enim non habet uaſa mortis, ſed uaſa uitæ. Sed & hoc poteſt intelligi ſuper perſona ſaluatoris. Hoc uero quod ſequitur: *t* ¶ Ecce parturit iniuſtitiā, concepit dolorē, & peperit iniquitatē.] Hoc eſt, ut hæretici in cōtemptū dei cōcitarentur. *u* ¶ Lacū aperuit, & effodit eū.] Quo eos perderet. *x* ¶ Et incidit in foueā quā fecit.] In fouea enim mortis quam patefecerat, ipſe prior periit, ſicut de Ario ſcriptū eſt, hoc eſt, niſi cōuerſi fueritis, niſi egeritis pœnitentiā, ſemper diabolus paratū habet arcum, emittit ſagittas, quibus nos percutiat. Quorū enim corda ardent libidine, uitijs, & paſſionibus: Iſti uicti ſunt à diabolo.

Sagittas

A Sagittas ſuas ardentibus effecit. Pulchre dixit, ardentibus: non dixit, arſuris, hoc eſt, qui arſuri ſunt ſagittis ipſius, ſed quorumcunq; corda ardere uiderit, illos percutit. Dicit enim Apoſtolus ardentes habere diabolum ſagittas. Ecce parturit iniuſtitiã, concepit dolorẽ, & pepe/rit iniquitatẽ. Diabolus ſic concipit, ſic parturit, ſic nutrit, ſic exaltat. Lacũ aperuit, & effodit eum, & incidit in foueã quã fecit. Diabolus ipſe eſt lacus, ipſe eſt fouea. Lacum aperuit. Sed quoniã non poteſt aquam continere
Hiere.48.g ſecundũ Hieremiam: propterea lacus illius uerſus eſt in foueam. Omnia conciliabula hæreticorũ, foueæ diaboli ſunt. Sed quod ſuperius præteriuimus: Scrutans corda & renes deus, iuſtũ adiutoriũ meum à deo: In Hebræo ita ſcriptũ eſt: Scrutans corda & renes Deus iuſtus, ut poſtea conſequatur: Adiutoriũ meum à deo qui ſaluos facit rectos corde. Nunquid iraſcetur per ſingulos dies? Melius pro hoc in Hebræo habetur: Comminatur in omni
B die, quod Aquila quoq; tranſtulit. Et pulchre ait: Cõminans & infrendẽs in omni die. Qui enim propter patientiam ſuam ita delicta non punit, quaſi iratus & cõminatus, diem ultionis expectat, ut metu corrigat delinquentem. Exequamur ordinem. *a* ¶ Cõuertetur dolor eius in caput eius, & in uerticem ipſius iniquitas eius deſcendet.] Quomodo ſi aliquis mittat in altum lapidẽ, & non ſit cautus, & lapis uenerit in caput eius, ſuo uulnere uulneratur: ſic & diabolus occiditur ſua ſuperbia, exaltatur & corruit. Modo exaltare uult caput, & non poteſt, quoniam, conuertetur dolor eius in caput eius, & deprimet illum. Diabolus ſecundũ regulam ſcripturarũ lectus eſt
Gene.3. in Geneſi: Ipſe eſt coluber, ipſe ſerpens, qui loquebatur ad Euam, quoniã totus terræ hæret. Cætera animalia licet ambulent in terra, tamen non omne corpus in terra iacens habent, licet habeant pedes in terra, tamen aliam partẽ corporis ſurſum habẽt. Cæterũ diabolus, hoc eſt,
Eſa.14.g ſerpens & coluber antiquus, ſecundũ Eſaiam totus in terra eſt, & caput & reliquũ corpus æquale habet. Reuertetur dolor eius in caput eius, in uerticem ipſius iniquitas eius deſcẽdet. Vide quid dicat: & in caput eius, & in uerticem capitis. Cum autẽ iniquitas caput premit, & uerticem premit, ubi eſt potentia diaboli? Iſte finis diaboli: Reuertetur dolor eius in caput eius, & in uerticẽ ipſius iniquitas eius deſcendet. *b* ¶ Cõfitebor domino ſecundum iuſtitiam eius.] Qui non permiſit timẽtes ſe diſperdi. *c* ¶ Et pſallam nomini domini altiſſimi.] Qui nos à lamentis triſtitiæ in gaudia ſempiterna perduxit. *d* ¶ In finem pro torcularibus, pſalmus Dauid.] Tres pro torcularib. pſalmi diuerſorũ hominũ præſcribũtur: Dauid, Aſaph, filiorũ Chore, qui & ad myſteriũ eccleſiæ pertinent: propterea octauum & octogeſimũ numerum tenẽt. Quod autẽ octogeſimus tertius extremus eſt pſalmus, qui pro torcularib. prænotatur: hoc oſtẽdit, in trinitate ſacramẽtũ reſurrectionis eccleſiæ cõtineri. VIII

D Omine dominus noſter.] Prius nomẽ domini apud Hebræos quatuor literarũ eſt, י Iod, ה He, ו Vou, ה He: quod proprie dei uocabulum ſonat, & legi poteſt Iaho & Hebræi ἄρρητον, id eſt, ineffabile opinantur. Secundum uero אֲדֹנָי adonai omniũ commune eſt, quod ſæpe & in hominibus ponitur. *f* ¶ Domine dominus noſter quam admirabile eſt nomen tuũ in uniuerſa terra.] C

Conuertetũr dolor eius in caput eius, & in uerticẽ ipſius iniquitas eius deſcendet. Confitebor domino ſecundũ iuſtitiam eius. Et pſallam nomini domini altiſſimi.

In finẽm pro torcularibus, pſalmus Dauid. VIII

Dominẽ dominus noſter, quàm admirabilẽ eſt nomen tuũ in uniuerſa terra. Quoniãm eleuata eſt magnificentia tua ſuper cœlos. Ex orẽ infantium & lactentium perfeciſti laudem. Propter inimicos tuos ut deſtruas inimicũ & ultorẽ. Quoniã uidebo cœlos opera digitorũ tuorũ, lunam & ſtellas quas tu fundaſti. Quid eſt homo quod memor es eius, aut filius hominis, quoniam uiſitas eum. Minoraſti eum paulominus ab angelis, gloria & honore coronaſti eum, & conſtituiſti eum ſuper opera manuum tuarum. Omnia ſubieciſti pedibus eius, oues & boues uniuerſas, inſuper et pecora campi. Volucres cœli & piſces maris, qui perambulãt ſemitas maris. Dominẽ dominus noſter, quam admirabile eſt nomen tuum in uniuerſa terra.

Quod pro nobis homo factus es, quod mortuus, quod reſurrexiſti, in cunctis gentibus eſt uulgatum. *g* ¶ Quoniã eleuata eſt magnificentia tua ſuper cœlos.] Quod poſt reſurrectionem cœlos cum triũpho gloriæ conſcendiſti. *b* ¶ Ex ore infantiũ & lactentiũ perfeciſti laudẽ.] Licet per ſeniorum prophetarũ doctrinã, multa ſint quæ domini cõtineãt laudem: tamen hunc uerſiculum in euangelio completũ, ipſe dominus eſſe declarat, clamantibus pueris: Oſanna filio Dauid. *i* ¶ Propter inimicos tuos.] Ad confuſionem Iudæorũ. Matth.21.d *k* ¶ Vt deſtruas inimicum & ultorem.] Hæreticum, qui cum nequitia ſua impugnat eccleſiam, defendere eam tamẽ aſſimulat. *l* ¶ Quoniam uidebo cœlos opera digitorũ tuorum.] Cœlos, ſcripturas intelligimus ſanctas, quæ per dei digitum, hoc eſt, per ſpiritum ſanctũ ſunt prolatæ. Quoniam uidebo cœlos opera digitorũ tuorum. Qui ſe uiſurũ eſſe promittit, necdũ præſentem uidet. Videbo, inquit. Tunc enim etiã rationem operis eius curſumq; cognoſcã. Aliter uidet gubernator nauim, aliter medicus ægrotantem, aliter picturã pictor, quàm imperitorum rudes oculi. *m* ¶ Lunam & ſtellas quas tu fundaſti.] Eccleſiam, uel doctores eius. *n* ¶ Quid eſt homo quod memor es eius?] Quale meritum ſtat hominis, ut memor eius factus, pro eius redemptione ſuſcipias carnem. *o* ¶ Aut filius hominis, quoniã uiſitas eum.] Filius dei, factus eſt filius hominis: id eſt, filius uirginis Mariæ, qui uiſitauit corpus humilitatis noſtræ, quod aſſumere eſt dignatus. *p* ¶ Minoraſti eum paulo minus ab angelis.] In Hebræo pro eo quod eſt ab angelis, qui dicũtur מְלְאָכִים malachim, deũ habet, hoc eſt אֱלֹהִים elohim. Hũc locũ Apoſtolus in epiſtola ad Hebræos ſuper Chriſto interpretatur. Hebr.2.b *q* ¶ Gloria & honore coronaſti eum.] Gloria, cũ in eius deſcẽſu inferi claruerũt. Honore, cum uicit mortẽ. Corona, cum circundatus ſanctorũ choro, triumphãs rediit ex inferno. *r* ¶ Et cõſtituiſti eum ſuper opera manuũ tuarũ.] Vt ſint ei ſubiecta præter eum qui illa ſibi ſubiecit. *s* ¶ Omnia ſubieciſti pedibus eius.] Cum aſcẽderet ad cœlos. *t* ¶ Oues & boues uniuerſas.] Animas ſanctas, fructũ innocẽtiæ operãtes. *u* ¶ Inſuper & pecora campi.] Inferioris meriti homines. *x* ¶ Volucres cœli.] Qui per ſuperbiã, iniquitatẽ in excelſo loquũtur. *y* ¶ Et piſces maris qui perambulãt ſemitas maris.] Qui per nimiã curioſitatẽ non cõtemplantes cœleſtia, inter huius ſeculi fluctus putant eſſe uitam æternam. *z* ¶ Domine dominus noſter, quam admirabile eſt nomen tuũ in uniuerſa terra.] De beatitudine incipit, uel de laude, & in laudem terminatur. Hoc admiratur eccleſia, quomodo ſancti uoluntarij pro nomine Chriſti patiuntur, uel quomodo ſumus omnes à creatore mundi redempti. D

¶ In

In finẽm pro abſconditis filij,pſalmus Dauid. IX

COnfitebór tibi domine in toto corde meo,narrabó omnia mirabilia tua. Lætabór & exultabo in te,pſallám nomini tuo altiſſime.In conuertendó inimicum meum retrorſum,infirmabuntur & peribunt à facie tua. Quoniám feciſti iudicium meum & cáuſam meam,ſediſti ſuper thronũ,qui iudicas iuſticiam. Increpáſti gentes,& períjt impius,nomẽn eorũ deleſti in æternum,& in ſeculũ ſeculi.Inimici defecerunt frameæ in finem,& ciuitatés eorum deſtruxiſti.Períjt memoria eorum cũ ſonitu,& dominus in æternum permanet.Paráuit in iudicio thronũ ſuũ, & ipſe iudicabit orbẽ terræ in æquitatẽ,iudicabit populos in iuſtitia.Et factus eſt do

A a ¶ In finem pro abſconditis filij,pſalmus Dauid.] Licet Aquila pro abſconditis filij adoleſcentiam filij poſuerit:tamen ſciendum in Hebræo haberi, pro morte filij. Denique & Symmachus in hunc modum trãſtulit,pro uictoria de morte filij.Totus igitur pſalmus per Tropologiã ad Chriſti pertinet ſacramentũ.Vnde & Septuaginta interpretes,Chriſti paſſionem & reſurrectionem,quæ ignota prius mundo fuit, per uerbum abſcõſionis cælare uoluerunt: ne à gẽtibus illo tempore facile noſceretur. Hic de iſto filio qđ ſuperius dixit,nõ de illo filio ſecũdum hiſtoriã Dauid, id eſt, Abeſſalõ dicit, cuius opera nõ occulta,ſed manifeſta & mala fuerunt contra patrem: ſed hoc de unigenito dei patris intelligitur. Scimus duos aduentus, primum & ſecundum. In primo aduentu,& manifeſtus & occultus uenit.Manifeſtus carne,occultus diuinitate.Et in ſecundo aduentu,& occultus & manifeſtus ueniet.Occultus,quia neſcimus diem neq; horam.Manifeſtus,quia uidebit eum omnis oculus.Et alio modo occultus, quia neſcimus occultũ iudiciũ dei:hoc eſt,quia repudiati ſunt Iudæi:electæ ſunt gẽtes. Aliter.Videmus ſanctos tribulari,& neſcimus an pro probatione,an pro emendatione, ut ad melius creſcat eorũ gloria. Videmus alios tribulari, quorũ pœna
B hic incipit,& in futuro cum ipſis permanet.Videmus alios nec tribulari,nec iniuriã pati:ſed ſanos corpore,lætia cia tẽporali omnibus abũdare.Iſti tales periculoſi ſunt: quia credimus quod ipſos deus nõ uiſitat:quia nõ ſunt digni uiſitari:ut poſtmodum ſine fine puniantur. Iſte pſalmus totus in perſona eccleſiæ per prophetam de antichriſto cantatur.

IX.

COnfitebor tibi domine.] Vox eccleſiæ.Trina confeſſio hic ſonat,id eſt,peccatorum,martyrum, confeſſo
Matt.11.d rum: gratiarumactio,ſiue laus:ut in euangelio: Confiteor tibi pater domine cœli & terræ:& hic trina dilectio intelligitur:id eſt,diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo,& ex tota anima tua,& ex totis uiribus tuis.
c ¶ Narrabo omnia mirabilia tua.] Quomodo dicit,ſe omnia mirabilia dei narrare: quia nullus homo poteſt nec uidere,nec comprehendere deũ? Nam omnia mira/
Pſal.18.b bilia dei ſi narrare uelimus,impoſſibile eſt. Cur non poſſumus? quia alio loco dicit, Pronunciabo omnia iudicia. Nec ipſum poteſt facere homo. Quomodo non po/
Ioan.15.b teſt? quia dominus dicit, Omnia quæcunque audiui à patre meo,nota feci uobis.Sed quare nõ narrauit diem iudicij,ſed dixit,non eſt ueſtrum noſſe tempora uel momenta,quæ pater poſuit in ſua poteſtate. Sed in hoc ſoluitur hæc quæſtio,cum ſubiunxit,omnia iudicia, poſtea dixit, oris tui: ac ſi dicat propheta uel unuſquiſque ſanctus,Quantum me docuiſti,tantum narrabo,quia ſi tantum narras quantum intelligis,omnia mirabilia dei narras:quamuis in ſemetipſa plura ſint.Vel narrabo omnia mirabilia tua,non illa tantum cp mortui reſuſcitãtur,cæci illuminantur,uel cætera:ſed & quod per te animæ perditæ,ſaluti inſperatæ redduntur. d ¶ Lætabor & exultabo in te.] Lætabor,in ſpe:& exultabo,in re:iu/
2.Cor.10.d xta illud apoſtoli:Qui gloriatur, in domino glorietur.
e ¶ Et pſallam nomini tuo altiſſime.] Pſallã,opere compleam.Nomini tuo. Nomen patris filius eſt, altiſſimus ipſe eſt deus.Vel pſallam nomini tuo:hic laus cum opere. f ¶ In conuertendo inimicum meum retrorſum.] C
Qualem inimicum? Id eſt diabolum: quia dominus di/ Mar.8.d
xit,Vade retro ſatana.Ante aduentum Chriſti diabolus dux itineris mortis fuit:ſed poſtea retro eccleſiã ſequẽs
Gene.3.c eſt quaſi canis. Vnde alibi dicit: Tu conteres caput illius & illa calcaneum tuum obſeruabit, hoc eſt,finem uitæ uniuſcuiuſq;.Mulier eccleſia, ſerpẽs diabolus.
g ¶ Infirmabũtur & peribũt à facie tua.] Impij utiq; ab impietate ſua peribũt. Vel ſicut ſuperius dixit ſingulariter,ita & hic pluraliter,id eſt omnes ſatellites ſuos in ſimul comprehẽdit, qui perituri ſunt in die iudicij.Quare infirmabũtur? quia prius fortes erant propter peccata noſtra: ſed modo infirmitas dei nos fecit fortes,&
1.Cor.1.d illos infirmos,ut dicit Apoſtolus: Quod infirmũ eſt dei fortius eſt hominibus. h ¶ Quoniam feciſti iudicium meum.] Vox eccleſiæ,ac ſi dicat. Aperte gentes elegiſti, & Iudæos reprobaſti.Quãdo dicit iudicium meum: hic apparet,quod eccleſia ex gẽtibus uenit. i ¶ Et cauſam meam.] Ac ſi dicat eccleſia: Cauſaſti pro me contra aduerſarios,& uindicaſti me:& feciſti cauſam meam bonã.
Eſa.66.d k ¶ Sediſti ſuper thronũ.] Thronus Græcum eſt,Latine ſedes,quia unuſquiſq; ſanctus ſedes dei eſt:ut ipſe ait
Sap.7.d Cœlum mihi ſedes eſt.Et alibi:Anima iuſti,ſedes eſt ſa/
2.Cor.13.d pientiæ.Dicit unus thronus ex ipſis, id eſt,Paulus: An experimentum eius quæritis, qui in me loquitur Chriſtus? l ¶ Qui iudicas æquitatem.] Hoc eſt iuſticiam: iudicaſti iuſte tu pater cauſam meã, ut me reſuſcitares: quia iniuſte me tradiderunt morti. m ¶ Increpaſti gentes.] Per prædicatores,qui idola adorabant,ligna & lapides. n ¶ Et períjt impius.] Diabolus qui in ipſis lignis uel lapidibus adoratur: uel per prædicationẽ apoſtolicã increpatæ ſunt gẽtes,& ab impio factus eſt pius.
o ¶ Nomẽ eorum deleſti in æternum.] Id eſt, memoriã eorũ.Non memorabitur in his ultra nomen impietatis: quia credentes in te, acceperunt nomen tuum nouum, quod benedicetur in terris. p ¶ Inimici defecerunt frameæ in finẽ.] Quaſi dicat:arma diaboli,quæ erant peccatoribus mẽbra ſua,per quos diabolus alios perſequebatur defecerunt.Vel aliter: Inimici defecerunt framea, quaſi dicat de framea,quod eſt uerbum dei,in futuro iudicio deficient,quando per ipſum uerbum iudicandi erunt. q ¶ Et ciuitates eorum deſtruxiſti.] Id eſt, peccatores.Quot ſunt uitia peccatorũ,tantæ & ciuitates, hoc eſt,munitiones, in quibus diabolus regnabat: ac ſi dicat:Defecerũt per tuos prædicatores. r ¶ Períjt memoria eorũ cum ſonitu.] Sonus doctrinæ illorum, uel hæreticorũ mala cum ipſis períjt. Vel cum ſonitu,id eſt,à prædicatione euangelij. ſ ¶ Et dominus in æternũ permanet.] Et ipſe & ſui ſancti:cum tumultuatione ſua per
ibunt in ſecula domino permanente ut diximus, & ſuis ſanctis. t ¶ Parauit in iudicio ſedem ſuam.] Omne enim iudicium dedit filio. Parauit in iudicio ſedem ſuam,id eſt,eccleſiam:de qua ipſe iudicabit orbem terræ: quod ſunt omnes gentes. u ¶ In æquitate iudicabit populos cum iuſticia.] Quod eſt æquitas,hoc eſt & iuſtitia, id eſt, Chriſtus. Vel iterato ſcilicet aduentu cum iuſtis præmia,iniuſtis infernum & pœnam. x ¶ Et factus eſt dominus refugium pauperi.] Inter pauperem & aduerſarium,hoc eſt, diabolum, iudex erit Chriſtus:

qui

minus refugium pauperi: ad iutor in opportunitatibus, in tribulatione. Et ſperent in te qui nouerũt nomen tuum: quoniam non dereliquiſti quærentes te domine. Pſallite domino qui habitat in Sion: annunciate inter gentes ſtudia eius. Quoniam requirens ſanguinem eorum recordatus eſt: non eſt oblitus clamorem pauperum. Miſerere mei domine: uide humilitatẽ meam de inimicis meis. Qui exaltas me de portis mortis, ut annũciem omnes laudationes tuas in portis filiæ Sion. Exultabo in ſalutari tuo, infixæ ſunt gentes in interitu quem fecerunt. In laqueo iſto quem abſconderunt, comprehenſus eſt pes eorum. Cognoſcetur dominus iudicia faciens, in operibus manuum ſuarum comprehenſus eſt peccator. Conuertantur peccatores in infernum, omnes gentes quæ obliuiſcũtur deum. Quoniam non in finem obliuio erit pauperis, patiẽtia pauperum non peribit in finem. Exurge domine, non confortetur homo, iudicentur gẽtes in conſpectu tuo. Conſtitue domine legislatorem ſuper eos, ut ſciant gẽtes quoniã homines ſunt. Vt quid domine receſſiſti lõge dẽſpicis in opportunitatibus in tribulatione, dum ſuperbit impius, incenditur pauper, comprehenduntur in conſilijs quibus cogitãt, Quoniã laudatur peccator in deſiderijs animę

A qui iudicabit inter eccleſiã & aduerſariũ, hoc eſt, diabolũ. Vnde & in Apocalypſi dicitur: Qui eſt accuſator fratrum noſtrorum. Vel illi pauperes, qui propter eũ pauperes facti, diuitias ſuas in cibos diſtribuũt pauperum
Apoc.12.c

a ¶ Adiutor in opportunitatibus.] Adiutor eſt eccleſiæ ſuæ. *b* ¶ In tribulatione.] Quãdo opportunum eſt, ut ait Apoſtolus: Fidelis deus qui nõ patietur uos tentari ſupra id quod poteſtis: ſed faciet cum tentatione etiam prouẽtum, ut poſſitis ſuſtinere, ne cum peccatoribus in ſupplicio damnetur æterno. *c* ¶ Sperẽt in te.] Id eſt, nõ in ſe, ſed in te: & non in cõcupiſcentijs ſeculi. *d* ¶ Qui nouerũt nomen tuum.] Siue potentiam, ſiue magnificentiam tuam. Vel nomen tuum, id eſt, filium tuum. Quare ſ propter hoc quod ſequitur. *e* ¶ Quoniã nõ dereliquiſti quærentes te domine.] Ideo ſperãt in te: ut illud: ſi corpus occidũt, animam autem non poſſunt occidere. Tamen permittit illos tentari: ſed non uſq; quaq;. *f* ¶ Pſallite domino.] Id eſt, cantate domino, prædicate opere implete. *g* ¶ Qui habitat in Sion.] Sion ſpecula, id eſt, Hieruſalem, hoc eſt, uiſio pacis: modo eccleſia hic ſpeculatio: quia ſpeculatur de futuro iudicio dei. Sed cum uenerit ad Hieruſalem cœleſtem, non erit tunc ſpeculatio, ſed uiſio. Vnde dicit Paulus: Videmus nunc per ſpeculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. *h* ¶ Annunciate inter gentes ſtudia eius.] Vox prophetæ admonet prædicatores ut prædicent. Annunciate ſtudia eius: hoc eſt, prædicate mandata eius. Forſi tan illi dicent: Moriemur ſi ad gentes ambulauerimus: ſed adiũgit propheta. *i* ¶ Quoniam requirens ſanguinem eorũ.] Et dominus: Nolite timere: quia ſi occidunt corpus, animam non poſſunt occidere. *k* ¶ Memoratus eſt dominus: & non eſt oblitus orationẽ pauperis.] Ac ſi dicat propheta: Non eſt oblitus uindicare ſanguinem ueſtrum. Vnde ipſe dominus dixit: Deus autẽ non faciet uindictam electorum ſuorum clamantium ad ſe die ac nocte. *l* ¶ Miſerere mei domine &c.] Vox eccleſiæ. *m* ¶ Vide humilitatẽ meam de inimicis meis: qui exaltas me de portis mortis.] Portæ mortis ſunt ſtudia parentum, qui colebant diuerſos deos dæmoniorum. Ipſi erant portæ mortis, quorum doctrina ad mortẽ ducebat. Aliter. Portæ mortis, hæreticorum doctrina: de quibus portis exaltata eſt eccleſia, & miſſa eſt in portas filiæ Sion, quæ ſunt portæ uitæ. Sicut per malam doctrinam quaſi portas mortis intelligimus, quæ nos ad interitum ducunt: ita & portas uitæ intelligimus bonos prædicatores, qui nos per ſuam doctrinam ad uitam æternã ducũt. *n* ¶ Exultabo in ſalutari tuo.] Exultabo, id eſt, gaudebo: In ſalutari tuo, in Chriſto tuo. *o* ¶ Infixæ ſunt gentes in interitu quem fecerunt.] Hoc eſt, in malis operibus quæ fecerunt, ibi infixæ ſunt, de quibus iudicãdæ

Matth.10.d

B

1.Cor.13.d

Matth.10.d

Luc.18.b

C

ſunt. *p* ¶ In laqueo iſto quem abſconderunt, comprehenſus eſt pes eorum.] Quia unuſquiſq; laqueũ quem alteri parat ad cadendũ, ipſe prius in eo cadet. *q* ¶ Cognoſcetur dominus iudicia faciens.] Cognoſcetur, hoc eſt, ad iudicium. *r* ¶ In operibus manuũ ſuarum comprehẽſus eſt peccator.] Quia unuſquiſq; peccator ipſe ſibi ſecum portat & funes & uincula & tormenta, unde ſuſtineat mala. Nam ab alijs non eſt neceſſe præparari unde torqueatur, cum ipſe ſibi præparet quæ ad pœnã pertinent. *s* ¶ Conuertantur peccatores in infernũ.] Id eſt, qui ultra finem ſeculi uiuere uolunt, conuertantur in infernum. *t* ¶ Omnes gentes quæ obliuiſcũtur deum.] Hoc eſt, qui dicunt q; deus obliuiſcatur, & non habeat curam de rebus ſuis, ipſi obliuiſcantur à domino: quia nõ dicunt uerum q; deus obliuiſcatur creaturas ſuas: quia dicit. *u* ¶ Quoniam nõ in finẽ obliuio erit pauperis, patientia pauperum nõ peribit in finem.] Quia ſi differt, non aufert ſuum auxiliũ à ſanctis ſuis. *x* ¶ Exurge domine, non præualeat homo.] Vox eccleſiæ ſonat contra antichriſtum: Exurge, in iudicium, non præualeat homo, id eſt, homo peccator antichriſtus. *y* ¶ Iudicentur gentes in conſpectu tuo.] Duobus modis. Primum iam in præſcientia dei iudicati ſunt. Quare ſ quia ad eccleſiam non pertinẽt, ſed ad antichriſtum, quia dictum eſt: Qui autem non credit, iam iudicatus eſt. *z* ¶ Conſtitue domine legislatorem ſuper eos.] Id eſt antichriſtũ: qui lator legis malæ doctrinæ eſt, ut ait Paulus: Noluerunt recipere ueritatem, ſed conſenſerunt iniquitati. *a* ¶ Sciant gẽtes quoniam homines ſunt.] Cum condemnatæ fuerint, tunc cognoſcent quia ſpem in homine poſuerunt, & non in deum: qui ſolus ſaluare poteſt. *b* ¶ Vt quid domine receſſiſti longe] Quare elongas ſalutare tuum cum nos inflãmati ſumus ab expectatione aduentus tui? Vnde dominus dixit in euangelio: Niſi breuiati fuiſſent dies illi, non fieret ſalua omnis caro. *c* ¶ Deſpicis in opportunitatibus in tribulatione.] Tunc uidetur deſpicere, quando opportunum tempus eſt eccleſiæ ut adiuuet, & non ſtatim occurrit illi in tribulatione. Quare ſ ut illam exerceat ſecundũ ſuam uoluntatem: quia quanto magis differt, tanto magis eccleſia dilatatur in deſiderio ſuo. *d* ¶ Dum ſuperbit impius, incenditur pauper.] Dum ſuperbit impius, antichriſtus: accẽditur pauper, eccleſia in tribulatione, à ſuperbia ipſius antichriſti. *e* ¶ Comprehenduntur in conſilijs quibus cogitant.] Ab ipſis enim cogitationibus ſuis alligantur, qui contra deum ſunt. *f* ¶ Quoniam laudatur peccator in deſiderijs animæ ſuæ: & iniquus benedicitur.] Ab adulatoribus, & non à iuſtis laudatur peccator, tunc quando peccator peccatorem laudat, alius alium: dum ſe inuicem laudant, occidunt.

Matth.24.b

D

Exacerba-

A a ¶ Exacerbauit dominũ peccator.] Ipſe antichriſtus. b ¶ Secundum multitudinem iræ ſuæ.] Quia flagella correptionis non accepit. c ¶ Nõ quæret.] Vt ſe quaſi deum adorent: hoc eſt, non eſt dignus ut requiratur, ſed ut puniatur. d ¶ Non eſt deus in cõſpectu eius.] Quia nihil ei dignũ operatur. e ¶ Inquinatæ ſunt uiæ illius in omni tempore.] Non enim per uiã rectã graditur, quæ eſt Chriſtus. f ¶ Auferẽtur iudicia tua à facie eius.] Quia nõ credit in ſe futurum eſſe iudicium. g ¶ Omniũ inimicorum ſuorum dominabitur.] Chriſtianorum utique ad probandum, qui eũ ſequi contemnunt. b ¶ Dixit enim in corde ſuo: nõ mouebor à generatiõe in generationẽ ſine malo.] Semper enim ſeducã homines, ut in malis perſeuerantes, uoluntati dei reſiſtant. Dixit enim, hoc eſt anti chriſtus, quid dixit? Nõ mouebor à generatione in generationem ſine malo: id eſt, tanta mala faciam in B una gente, ut antecẽp ueniã ad alteram gẽtem, antea meam famam audiãt & timeant. Aliter: Non mouebor à generatione carnali, in generationem ſpiritualẽ: id eſt, de terra cum corpore in cœlũ conſcendã

ſuæ, & iniquus benedicitur. Exacerbauit dominum peccator, ſecundum multitudinem iræ ſuæ nõn quæret, Nõn eſt deus in conſpectu eius, inquinatæ ſunt uiæ illius in omni tempore. Auferentur iudicia tua à facie eius: omnium inimicorum ſuorum dominabitur. Dixit enim in corde ſuo: non mouebor à generatione in generationem ſine malo. Cuius maledictione os plenũ eſt, & amaritudine, & dolo: ſub lingua eius labor & dolor. Sedet in inſidijs cum diuitibus: in occultis ut interficiat innocentem. Oculi eius in pauperem reſpiciunt: inſidiatur in abſcondito quaſi leo in ſpelunca ſua. Inſidiatur ut rapiat pauperem, rapere pauperem dũ attrahit eũ. In laqueo ſuo humiliabit eum, inclinabit ſe & cadet, cũ dominatus fuerit pauperum. Dixit enim in corde ſuo, oblitus eſt deus, auertit faciem ſuam, ne uideat in finẽ. Exurge domine deus & exaltetur manus tua, ne obliuiſcaris pauperum in finem. Propter quid iritauit impius deum: dixit enim in corde ſuo, non requiret. Vides quoniam tu laborem & dolorem conſideras, ut tradas eos in manus tuas. Tibi derelictus eſt pauper, orphanõ tu eris adiutor. Contere brachium peccatoris & maligni, quæretur peccatum illius & non inuenietur. Dominus regnabit in æternum & in ſeculum ſeculi, peribitis gentes de terra illius. Deſiderium pauperum exaudiuit dominus, præparationẽ cordis eorũ audiuit auris tua. Iudicare pupillo & humili, ut non apponat ultra magnifi-

ſed mea ſunt, quia ego deus ſum. u ¶ Exurge domine.] Hoc eſt, ad iudicium. Eccleſia dicit cõtra antichriſtum. x ¶ Et exaltetur manus tua.] Id eſt, potentia tua: dum antichriſtus ſe taliter iactat omnia poſſidere ſine fine. y ¶ Ne obliuiſcaris pauperum in finem.] Dum ille ſe dicit regnare uſque in finẽ. Propter hoc ſuperius dicit. z ¶ Iritauit impius deũ.] Id eſt, antichriſtus. a ¶ Dixit enim in corde ſuo, non requiret deus.] Dicit antichriſtus: non curat deus de iſto præſenti. b ¶ Vides quoniam tu laborẽ & dolorẽ conſideras.] Propheta loqtur ad deũ Quia antichriſtꝰ meditatur ut noceat, tu conſideras. c ¶ Vt tradas eos in manus tuas.] Manus dei illi dicũtur, qui iuſtã uindictã dei exercẽt ſuper peccatores. Propter hoc manus: qa per illos uindicat deus. Aliter: Vt tradas eos in manus tuas, id eſt in operibus ſuis, ut digni ſint tradi, q indigna geſſerũt: qa ipſi ſibi ſuis miſeriis tradiderũt: & dimiſit D illos in oẽs uoluntates ſuas. d ¶ Tibi enim derelictꝰ eſt pauper.] Id eſt, eccleſia, Ac ſi dicat: tua eſt ad ſaluandũ. e ¶ Pupillo tu eris adiutor.] Pupillus dicitur, qui non habet patrẽ: orphanus, qui nec patrẽ nec matrẽ habet. Pupillus dicit, qui patrẽ diabolum non habet: ut in euangelio. Nolite uocare uobis patrem ſuper terrã. Et qui non habet matrem, id eſt, gentilitatẽ. Ac ſi dicat: ad iſtũ eris adiutor. *Matth.23.a*

f ¶ Conterens brachiũ peccatoris.] Iſta ad antichriſtũ pertinẽt, qa cõfringet dominus fortitudinẽ eius. g ¶ Et maligni.] Ipſe eſt malignus. b ¶ Quæretur delictũ eius nec inuenietur.] Hoc eſt, ad emẽdationẽ non eſt dignus uenire. Et aliter: Non inuenietur, ut habeat peccatũ, ſed ſit ſicut deus qui peccatũ nõ habet, quãtũ apud ipſum. i ¶ Dominus regnabit in æternũ ſine fine.] Quia tunc erit regnũ cum trãquillitate, ut Paulus ait: Cũ tradiderit regnũ deo & patri, quãdo erit deus omnia in omnibus. *1.Cor.15.c*

k ¶ Peribitis gẽtes de terra illius.] Qui antichriſtũ receperunt, peribunt ab eccleſia: hoc eſt, de eccleſia, regnãte Chriſto gẽtes criminum à corpore humano depereunt. l ¶ Deſideriũ pauperũ exaudiuit dominus.] Id eſt, eccleſiã ſuã exaudiuit dominus ut uindicetur. Exaudiuit, ut eis tribueret regna cœlorũ. m ¶ Præparationẽ cordis eorum audiuit auris tua.] Hoc eſt, clementia tua. Aures domini audire dicuntur, cum exaudire dignatur: id eſt, æternam uitam, quam eccleſia deſiderat, cũ eam ei dederit: ut quod quondã concupierat in ſpe, tandem fruatur in ſpecie. n ¶ Iudicare pupillo & humili.] Hic enim datiuo, nõ accuſatiuo caſu loquitur: hoc eſt, non ut pupillum iudicet, ſed ut iudicet pupillo & humili: ut accipiãt uitam æternam. o ¶ Vt non apponat ultra magnificare

A se homo super terram.] Vt ex hoc non erigatur antichristus super electos dei. neq; tentet illos: quia oppressus regno filij dei amplius non erit. Nos quoq; oremus dominum, ut nos ab eius operibus custodire dignetur illæsos: ut ab eo pupilli facti patrē Christū dominū cognoscentes, ipsum sequamur fide: ipsum retineamus corde: ipsum glorificemus in ope: qa ipsi est cū æterno patre & spiritu sancto honor & gloria in secula seculorū. Amē. *a* ¶ In finē psalmus Dauid.] Decimus psalmus contra hæreticos & male credētes canitur. X

IN domino confido.] Vox ecclesiæ, cōtra hæreticos: siue Christi cōtra dæmones. *c* ¶ Trāsmigra in montem sicut passer.] Vult iustū ad deserta migrare, ut ibi eū facilius elidat. Vel quia hæretici dolosi sunt, de quibus ait ꝓpheta: Væ his qui

Esa.5.c dicunt dulce amarū, & amarū dulce: ideo uolunt ad se seducere iustum, dicentes: ad nos transmigra. Qui respōdit eis: In domino est spes mea. Quomodo, inquit, ad uestros montes, hoc est, ad uestram superbiam trāsmigrabo? Quod autem ait, sicut passer: sæpe passerē loco pru-

B dentiæ poni legimus. Ideo isti dicūt: Transi ad nos sicut prudens, cum eorum prudētia sit stulta. *d* ¶ Quoniā ecce peccatores intenderunt arcū.] Id est, hæretici ora illorum contra ecclesiam intenderunt arcum, potentiam uerbositatis suæ. *e* ¶ Parauerunt sagittas suas.] Hoc est, uerba. *f* ¶ In pharetra.] In semetipsis. Quia ipsi sunt pharetræ: ubi uerba inania & sententias uenenosas quas de scripturis sanctis conficiunt, occultas retinent. *g* ¶ Vt sagittēt in obscuro rectos corde.] Nunquā enim in luce pugnant, sed semper in tenebris. Quapropter iu

Psal.118.e stus aiebat: Lucerna pedibus meis, uerbum tuum domine. Vt sagittēt in obscuro rectos corde. Vt cum uiderint in ecclesia imperitos quosq; uel simplices, laqueis dolosis ac occultis illiceant. *h* ¶ Quoniam quæ tu perfeci-

Psal.8.c sti, destruxerunt.] Quid est quod fecisti? Ecclesiam tuā in unitate. Vnde dicit: Ex ore infantium & lactentiū perfecisti laudem. Hæretici destruere uolunt hoc & in se, & in alijs: quia unitatē scindunt. Aliter: Quem tu perfecisti Christum de spiritu sancto cōceptum, Iudæi occiderūt. *i* ¶ Iustus aūt quid fecit? Cum calumniātur hæretici & discordant inter se, hoc respondet ecclesia in persona ecclesiæ. Inter uos discordamini, sed de uobis christus non

Ioan.14.d tacet, quia dixit, Pacem meam do uobis: pacem meā relinquo uobis. Et aliter, Quid fecit iustus? Hoc est, redemit mundum: & seipsum dedit pro mūdo. *k* ¶ Dominus in templo sancto suo.] Ac si dicat propheta, Quàmuis uos hæretici auersemini ecclesiā, tamen dominus in templo sancto suo sedet, & in templo erit, hoc est, in eccle-

2.Cor.6.d sia. Dicit Apostolus: Vos estis templum dei uiui. Dominus in tēplo sancto suo: In ecclesia quā sibi exhibuit sancta. *l* ¶ Dominus in cœlo sedes eius.] In cœlo, hoc

Esa.66.a est, in sancto prædicatore. Vnde dixit: Cœlū mihi sedes est: & anima iusti, sedes sapiētiæ: in anima iusti, quæ cœlestia meditatur. *m* ¶ Oculi eius in pauperē respiciūt.] Oculi Christi, aspectu diuinitatis ad populum Christianum respiciūt. Ad quid respiciūt? Hoc est ad adiuuādū. *n* ¶ Palpebræ eius interrogāt filios hominū.] Subtilitas diuinitatis, id est, iudicia dei occulta: in quibus nos interrogat: quia per hoc cognoscit quid habet unusquisq; quia iudicia dei occulta sunt. Sicut scriptura aliquando obscuratur, ut nos infirmitatem nostram cognoscamus: Iterū alleuamur, ne desperemus. Et alio modo, Per prospera & aduersa interrogat: quia per hoc ꝓbat deus qualis quisq; fuerit. Alio modo. Videmus unā gentē flagellari, & scimus pro qua causa flagellatur: hic manifesta iudicia sunt. Et alio modo: Videmus flagellari, & nescimus pro qua causa, & hic occulta iudicia. Per hæc superius cōprehensa *o* ¶ Iustū & impiū interrogat dominus.] Id est, probat. *p* ¶ Qui aūt diligit iniquitatē, odit animā suā.] Hoc est, perdit illā. *q* ¶ Pluet super peccatores laqueos ignis.] Hoc secundū historiā factū fuit: quādo dominus pluit sulphur & ignē super Sodomā. Vt ait apostolus Iudas, in exēplū ignis æterni factū fuit. Pluet super peccatores. Duobus modis & hæretici pluūt mala doctrina. Et sicut una pluuia irrigat terram fecundā & aridā, sic & una prædicatio est à deo, quæ infundit terrā bonā, id est, sanctos, & terram malam, peccatores: quibus pertinent D ista quæ sequuntur. Ignis, cupiditas: sulphur, putredo peccatorum: spiritus procellarum, spiritus tēpestatis. Spiritus procellarum, pœnam æterni iudicij, & uerbera indicat peccatorū, quos ignis exurit, tempestas examinat. Et propheta dicit, In circuitu eius tempestas ualida Psal.49.d *r* ¶ Pars calicis eorum.] Quare dixit partem? Quia unicuiq; pro parte sua, quasi de calice, id est, iustam uindictam recipiet prout gessit miseriā suam: ut ait propheta, Reddet deus unicuiq; secundum opera sua. *s* ¶ Quo- Psal.61.c niam iustus dominus, & iusticias dilexit, æquitatē uidit Hiere.25.d uultus eius.] Quia unusquisque quasi in speculo cū uenerit in cōspectu eius, uidebit iniquitatem suam, & ipse præuidet iniquitatē illorum. Vel præsentia dei uidet sanctos ad regendum. Diligit enim iusticiam: quia unumquenq; secundum opus proprium iudicat. Aequitatem uidit uultus eius: ut sanctis præmia: peccatoribus tribuat pœnam. Qui nos uocatione sua dignetur dignos effi cere: & non secundum peccata nostra, nobis supplicia inferat. sed secundum magnam misericordiam suam ue niam largiatur: quia ipsi est cum æterno patre & spiritu sancto honor & gloria in secula seculorum. Amen. *t* ¶ In finem pro octaua, Psalmus Dauid.] Iste psalmus de passione Christi cantatur: Pro octaua, sicut superius diximus. XI.

SAluum me fac domine.] Vox Christi ad Patrem pro parte carnis in passione. *x* ¶ Quoniam defecit sanctus.] Præter te nō supereſt, qui possit saluare. *y* ¶ Quoniam diminutæ sunt ueritates à filijs hominum. Quare dixit ueritates, dum unum scimus qui est ueritas: ut ait, Ego sum uia & ueritas? Sicut multæ ecclesiæ & una eccle- Ioan.14.a sia, sic multæ ueritates: quia multorum iustorum opera & multi iusti q faciūt bonū. Sed quare diminutæ? Quia ante aduentū Christi, siue prophetæ, siue patriarchæ, tā bonæ naturæ q̄ qui ex parte delecti uidebantur seruire, in multis modis diminuti erāt, quia caput, id est, ueritas qui est Christus, nondum uenerat. Membra diminuta erant

C care se hōmo super terrā. In finē̄ psalmus Dauid. X

IN dominō̄ confido, quomodo dicitis animæ meæ, transmigrā̄ in montē̄ sicut passer. Quoniā̄m ecce peccatores intēderūt arcū, parāuerūt sagittas suas in pharetrā̄, ut sagittē̄nt in obscuro rectos corde. Quoniā quæ tu perfeciſti, destruxerūt, iustus autē quid fecit? Dominus in templo sancto suo, dominus in cœlo sedes eius. Oculi eius in pauperē respiciūt, palpebræ eius interrogant filios hominū. Dominus interrogat iustū & impium, qui autē̄m diligit iniquitatē, odit animā suā. Pluet super peccatores laqueos, ignis, & sulphur, & spiritus procellarum, pars calicis eorū. Quoniā̄m iustus dominus, & iusticias dilexit, æquitatem uidit uultus eius.

In finē̄m psalmus Dauid pro octaua. XI

SAluum me fac domine, quoniā̄m defecit sanctus, quoniā̄m diminutæ sunt ueritates à filijs hominū.

A erant,usquequo caput eorũ quod est Christus,aduenit. a ¶ Vana locuti sunt &c.] Primũ Petrus,quãdo dixit: Et si oportuerit me mori tecum,nõ te negabo. Similiter
Matt.26.d & omnes discipuli dixerunt, Sed hi omnes uana locuti sunt:dum adimplere quod proposuerũt,non potuerũt. Et hæretici, mali doctores, qui doctrinã peruersam docẽt,uana locuti sunt unusqs que ad proximũ suũ. Christus dominus q hæc loquitur,est omnium proximus:qui fecit misericordiam, ut morte sua alligaret uulnera nostra. Contra quem Iudæi in uaniloquio exercebãtur. b ¶ Labia dolosa in corde,&c.] Symmachꝰ ita trãstulit: Labia lubrica in corde aliud est,& aliud loqtur. Labia dolosa,bilingues dicuntur:quia duabus linguis loquuntur,quia aliud dicunt,& aliud retinent. Sic labia dolosa,qui de corde in

Vanâ locuti sunt unusquisque ad proximum suum,labiâ dolosa in corde & corde locuti sunt. Disperdât dominus uniuersa labia dolosa,ẽt linguam magniloquã. Qũi dixerunt, linguam nostram magnificabimus,labia nostra à nobis sunt,qũis noster est dominus? Propter miseriam inopum,& gemitum pauperum,nũnc exurgam,dicit dominus.Ponãm in salutari, fiducialiter agam in eo. Eloquiã domini eloquia casta, argentũm igne examinatum, probatũm terræ, purgatũm septuplum.Tũ domine seruabis nos,& cũstodies nos à generatione hac in æternum.In circuitũ impij ambulant, secundũm altitudinem tuam multiplicasti filios hominum.

In finẽm psalmus Dauid XII

VSqꝙquo domine obliuiscẽris me in finẽ,usqꝙquo auertis faciem tuã à me.Quandiũ ponam cõsilia in anima mea? dolorẽ in corde meo per diẽ.Vsqꝙquo

corde loquuti sunt mala:scelus quod conceperunt corde,protulerunt ore:perfecerunt in ope. c ¶ Disperdat dominus uniuersa labia dolosa.] Nunquid maledicẽdo dicit:Non:quia nõ est mos sanctorũ maledicere,sed pronũciando quod futurũ est dixit:nõ optãdo sed prophetãdo.Qui sunt labia dolosa? Hæretici & mali prædicato
B res. d ¶ Et linguã magniloquã.] Id est,qui superba loquũtur. e ¶ Qui dixerũt linguã nostrã magnifi.] Hoc est, qui semetipsos in inuicem laudant,& opera sua magnificãt. f ¶ Labia nostra à nobis sunt.] Ac si dicat:Doctores nostros ex nobis ipsis habemus, nõ aliũde. Plau
Rom.8.c dũt enim in uana uerbositate,dicẽtes, Nos filij Abrahæ sumus,& nemini unquã seruiuimus. g ¶ Quis noster est dominus.] Ac si dicant, Nullum habemus dominũ: quia omnia scimus. h ¶ Propter miseriam inopum,& gemitum pauperum.] Vox patris est. Quis erat miser, nisi humanum genus in seculo,quod in istam miseriam uenit in qua gemebat in peccatis? Et gemitus erat in inferno,in illis qui in pœnis habitabant. i ¶ Nunc exurgam,dicit dominus.] Hoc est,mittam filium meum qui eos redimat & illos qui in miseria sunt in mũdo, uel eos qui in inferno commorãtur. Quod ita factũ est,Misit deus pater filium suum ad nos miseros,ut nos liberaret,& illius paupertate diuites essemus. k ¶ Ponam in salutari meo.] Dixit in salutari:& non dixit,quid ponam:subauditur,salutem gentiũ.Et adhuc quid ponam? Contra gemitum,læticiam:& contra paupertatẽ, diuitias spirituales. l ¶ Fiducialiter agam in eo.] Vox patris de filio,Ac si dicat,Cum fiducia omnia facio per eum : quia diuinitas firmauit humanitatem:ut scriptum est, libere egit. m ¶ Eloquia domini,eloquia casta.] Vtriusque testamenti doctrinã insimul cõprehendit.Tunc casta sunt si à bonis prædicatoribus incorruptibiliter & sine corruptione prædicentur.Tunc erit istud:si quando prædicãt nõ parentũ prouocati amore,non potentum timore,nõ propter dona præsentia,non pro honore uano, Aliter: Qui nec audent addere aliquid amplius, nec minuere tã in ueteri quàm in nouo testamẽto,sed fideliter prædicant. n ¶ Argentum igne examinatum.] Hoc est,spiritu sancto probatum.Non illi eloquia diuina probant: sed spiritus sanctus illos illuminat,qui ipsa prædicant: sicut in Esaia ille angelus,quando accepit calculum ab altari & tetigit labia eius,dicẽs,Ecce tetigi hoc labia tua. & auferetur iniquitas tua,& peccatum tuum mundabitur.Per argentum,uetus testamentum:per aurum nouum.Sic est litera & spiritualis intellectus:quasi ex argẽto producatur aurum. o ¶ Probatũ terræ.] Hoc est, ecclesia. Illa eloquia diuina probata sunt per spiritum sanctũ, quẽ accepit ecclesia. Aliter:Probatum terræ,id est,Christus dominus: qui uenit in humanitate illa pro parte carnis, quã ex Maria accepit, quasi terram dominus suscepit. p ¶ Purgatũ septuplum.] Septẽ dona quæ in Christo fuerunt:nõ ut ille purificaretur,sed qui ipsa dona accepturi erant, purificarentur. q ¶ Tu domine seruabis nos.] Hoc est, in fide : ecclesia rogat. r ¶ Et custodies nos à generatione hac.] Omniũ malorũ turbã simul comprehẽdit: hæreticorum,dialecticorũ,& reliquorũ.Ab istorum generatione dominus separauit ecclesiã suã. Vnde & in euangelio:Hæc omnia uenient uniuersæ generationi illi, à sanguine Abel qui effusus est:uel à sanguine Zachariæ Matt.23.d filij Barachiæ,quem occiderunt inter templum & altare
C Esa.6.b
D
s ¶ In circuitu impij ambulant.] Cum transtulerit nos de præsenti seculo in futurum,tunc impij foris ambulãt, nec poterũt intrare cum sanctis,quos tu secundum magnitudinem tuam,tua solicitudine conseruasti.In circuitu impij ambulant:quia in æternam uitã nõ perueniẽt. Et aliter: Cum electi recepti fuerint,extra ianuam clamabunt:Domine,domine aperi nobis. Aliter: In circuitu erunt.& dicetur eis:Nescio uos. t ¶ Secundum altitudinem tuam multiplicasti filios hominum.] Filios dei. Secundum multitudinem,iuxta abundantiam misericordiæ tuæ:qua multiplicatur ecclesia:hoc est,de pietate & misericordia ipsius:cum in retributione futuræ beatitudinis promissa tua percipiẽtes,conformes effecti fuerint corpori gloriæ tuæ:in quo tibi est cum æterno patre & spiritu sancto,honor & gloria in secula seculorũ.Amẽ. u ¶ In finem psalmus Dauid.] Duodecimus psalmus uocem continet animæ fidelis,requirentis deum. XII

VSquequo domine obliuiscẽris me in finem?] Vox ecclesiæ.Ac si dicat, Quandiu? Quare in finem dicit? Quatuor elementis constat homo,igne,aere,aqua & terra.Terra inferior est ab his creaturis:quia finis creaturarum terra est:ideo dicit ecclesia:Et si uilior sum & uilissima quasi terra,usquequo obliuiscẽris me? Non propterea quia infima sum,& finis aliarum creaturarũ: non propter hoc me obliuiscaris in finem. y ¶ Vsqꝙquo auertis faciem tuam à me.] Vt non habeam noticiã, neqꝫ illuminationem cognitionis tuæ ante terminum uitæ huius? z ¶ Quandiu ponam consilia in anima mea.] Patior hæc,inquit,quoadusqꝫ per spirituale consiliũ te requiram. a ¶ Dolorem in corde meo per diem.] Per illud scilicet lumen noticiæ tuæ quod diu perdideram,apponam dolorem super tenebras peccatorum meorum, hoc est,agam pœnitentiam. b ¶ Vsquequo exaltabitur inimicus meus super me?] Quãdiu ad te cõuersus non fuero,erigitur aduersus me diabolus,qui est humani generis inimicus. Vsqꝙquo exaltabitur inimicus meus super me? Quasi dicat:Quamdiu habet aduersarius dõ-

A minationem eccleſiæ? Vſque in finem? *a* ¶ Reſpice & exaudi me domine deus meus.] Oratio eccleſiæ eſt. De tribus perſonis poteſt intelligi: Reſpice in tribulatione, uel in auxilio: & exaudi in hoc quod deprecor. *b* ¶ Illumina oculos meos.] Id eſt, oculos cordis. *c* ¶ Ne unquam obdormiã in morte.] Scimus quia nõ poteſt homo dormire qui in tormẽto eſt, ſed dormire pro nocte illa ponit. Vnde ſuperius ait: Mors ſine morte, & defectꝰ ſine defectu. Et dominus dormiuit in naui, cum ſuſcitatur à diſcipulis. Notandũ, ꝙ dominus dormiebat, quãdo fides apoſtolorum titubabat. Vnicuique dominus pro fide ſua uigilat, & per fidẽ excitatur. Et ſi non habetur fides, quaſi dormire uidetur. Vnde dicit: Excita fidem tuã: & tũc ſuſcitas Chriſtũ. Reſpice & exaudi me domine deus meus. Illumina oculos meos, ne unquã obdormiam in morte. Tu es enim lux uera quæ illuminas omnẽ hominem uenientem in hũc mundum. Tu enim illuminas oculos cordis noſtri, ne nos æternæ mortis obrepat ſomnus. *d* ¶ Ne quando dicat inimicus meus prævalui aduerſus eum.]

exaltabitur inimicus meus ſuper me, reſpicẽ & exaudi me domine deus meus. Illuminã oculos meos, nẽ unquam obdormiam in morte, nẽ quãdo dicat inimicus meus, prævalui aduerſus eum. Qui tribulant me exultabũt ſi motus fuero, ego autem in miſericordia tua ſperaui. Exultábit cor meũ in ſalutari tuo, cátabõ dño q̃i bona tribuit mihi, & pſallã nõmini dñi altiſſimi. XIII

DIxit inſipiẽns in corde ſuo, non eſt deus. Corrũpti ſunt, & abominabilẽs facti ſunt in ſtũdijs ſuis, nõn eſt qui faciat bonum, non eſt uſq; ad unum. Dominũs de cœlo proſpexit ſuper filios hominum, ut uideãt ſi eſt intelligens aut requirens deum. Omnẽs declinauerunt, ſimũl inutiles facti ſunt, nõn eſt qui faciat bonum, non eſt uſq; ad unum. Sepulchrũm patens eſt guttur eorum, linguis ſuis doloſe agebant, uenenũ aſpidum ſub labijs eorum. Quorũm os maledictione &

B Ne quãdo, hoc eſt, in futuro iudicio, dicat inimicus meus prævalui aduerſus eum: id eſt, ſeduxi eum ut deciperem. Ac ſi dicat: Si nos poteſt aduerſarius in ſomno inſidelitatis inuenire, tunc prævalet ſuper nos. *e* ¶ Exultabunt ſi motus fuero.] Ipſi, quorum pedes moti: quia in ueritate dei non ſteterunt, ſi meos pedes, hoc eſt, ſenſus, de fide catholica potuerint elongare: tunc exultabunt, id eſt, gaudebũt: ut ait propheta: Mei autem penè moti ſunt pedes: ſed ego in tua miſericordia ſpero, ut ſtabiliar in fide. *f* ¶ Exultabit cor meum in ſalutari tuo.] In domino Ieſu Chriſto. *g* ¶ Cantabo domino.] Id eſt, laudabo, prædicabo. *h* ¶ Qui bona tribuit mihi.] Hoc eſt iſtius uitæ præſentis ſubſidia, quibus ſubſiſtimus: ut de ſpectis pompis ſeculi, ſpiritualia mente cõſpicerem. Aliter: Bona tribuit, uirtutes eccleſiæ, id eſt, fidem, ſpem, & charitatem: & in futuro uitam æternam. *i* ¶ Pſallã nomini tuo altiſſime.] Hoc eſt, quod canto & prædico, opere impleam. Merito ergo domine Ieſu Chriſte, nomini tuo pſallitur: qui diues pietate, & iuſtis uictoriam præſtas, & peccatores ut ad te conuertãtur, inuitas: tibi gloria & honor cum æterno patre & ſpiritu ſancto in ſecula ſeculorum. Amen. ¶ Tertiuſdecimus pſalmus non habet inſcriptionẽ, ſed redemptionem noſtrã ex Sion proceſſuram eſſe pronunciat. Et primo quidẽ cõtra impios loquitur, qui cõfidentes in diuitijs ſeculi, deum qui has largitur ignorant. XIII

DIxit inſipiens in corde ſuo.] Pro eo quod eſt inſipiẽs in Hebræo נָבָל, Nabal poſitũ eſt. Vnde & Abigail de uiro ſuo Nabal ait in monte Carmelo: Vere ſecundũ nomen ſuum inſipiens eſt. Non eſt qui faciat bonum nõ eſt uſque ad unum. Hunc pſalmum de paſſione Chriſti referunt, quando omnes dominum reliquerunt: intantũ ut Petrus quoq; qui apoſtolorum fuit princeps, negauerit. Qui dixerunt in corde ſuo non eſt deus. In corde dixerunt, non in ore. Quare? Quia non auſi ſunt: ne forte deorum ſuorum numina uiolarent. Dixit inſipiens, populus Iudaicus: qui dicunt in corde, non eſt deus: nõ eſt diſcipulis, neq; Petrus qui caput eccleſiæ eſt: quia & ipſe negauit: nullus de hominibus: quia totus mũdus ad inferiorem partem declinauerat, præter unum hominem, qui eſt Chriſtus. *p* ¶ Dominus de cœlo proſpexit.] Salutem generi humano dare. Vel, de cœlo: id eſt, de ſanctis. *q* ¶ Super filios hominum.] Quos ſanctos ſuos faciat. Vel, de ſancto ſuo. Super filios hominum, id eſt, ſuper genus humanum. *r* ¶ Vt uideat.] Hoc eſt, ut uidere ſanctos ſuos faciat: per quos reſpicit, & in quibus habitat. Dominus de cœlo proſpexit ſuper filios hominum: ut uideat ſi eſt intelligens aut requirens deũ.] Proſpicit per animas ſanctas, quas ſæpe cœlum diximus, ut uideat ſi ſit ſapiens qui deum mẽte requirat: nam apud diuinam potentiam nihil habetur obtectum. *s* ¶ Omnes declinauerunt ſimul.] Declinauerat totũ genus humanum ad inferiorem partem. *t* ¶ Inutiles facti ſunt.] Et ſibi & alijs. Omnes declinauerũt, ſimul inutiles facti ſunt. *u* ¶ Non eſt qui faciat bonum, nõ eſt uſque ad unum.] Dicit enim hæc de gẽtibus. Sed quia interponit omnes, adiungit Iudæos intelligendos: qui ſæpe ſe in uoluntabris atque idololatrijs gẽtium miſcuerunt. *x* ¶ Sepulchrum patens eſt guttur eorum.] Ab hoc uerſu uſq; ad cum: ubi dicit, Non eſt timor dei in conſpectu oculorum eorum, in Hebræis codicibus non habetur. Quæritur ergo quomodo apoſtolus hoc uſus ſit teſtimonio in epiſtola quam ad Romanos ſcripſit. Reſpõdemus Apoſtolũ de Deuteronomio ac Pſalterio & cæteris ſcripturarum locis hoc teſtimonium texuiſſe. Ibi timuerunt timore: hoc quod ſequitur, Vbi non erat timor: in Hebræis uoluminibus non habetur. Sepulchrum patens eſt gutur eorum. Per ſeductiones ſuas in ora, tanquam in ſepulchra homines congeſſerũt. Nam & alibi ſimile huic ponitur, Niſi dominus fuiſſet in nobis, forſitã uiuos deglutiſſent nos. *y* ¶ Linguis ſuis doloſe agebãt.] Corrũpẽtes mores bonos colloquijs malis. *z* ¶ Venenũ aſpidũ ſub labijs eorũ.] Quia ſicut aſpides, ita obturãt aures ſuas, ne præcepta diuinæ legis exaudiant. Venenũ enim dolus iniquorũ colloquiorũ intelligitur. *a* ¶ Quorum os maledictione & amaritudine plenum eſt.] Benedictio adulationis, maledictionem infert. Amaritudo enim ad id refertur: quia dulcia eloquia dei male ſentiẽdo, in ſuam perniciem amara fecerunt. Quorum os maledictio,

C Luc. 7. f

Mar. 15. e

D

Rom. 3. b

Pſal. 125. a

A ledictione & amaritudine plenum eſt: quia & ſibi & aliis nocet eorum doctrina, & in futuro condemnat. *a* ¶ Veloces pedes eorum ad effundendum ſanguinem.] Et corporaliter & ſpiritualiter occidunt, dum Chriſtum (qui uita eſt animæ) ab ipſa effundere deſiderant.

amaritudine plenũ eſt, uelocẽs pedes eorũ ad effundẽdum ſanguinem. Contritiõ & infelicitas in uijs eorum, quoniã uiam pacis non cognouerunt, non ẽſt timor dei ante oculos eorum. Nonnẽ cognoſcẽt omnes qui operantur iniquitatem, qui deuorant plebem meam ſicut eſcam panis, dominũ non inuocauerunt. Illic trepidauerũt timore, ubi non erat timor. Quoniã dñs in generatione iuſta eſt conſiliũ inopis confudiſtis, quoniam dominus ſpes eius eſt. Quis dabit ex Sion ſalutare Iſrael, cũm auerterit dominus captiuitatem plebis ſuæ, exultabit Iacob & lætabitur Iſrael.

b ¶ Contritio & infelicitas in uijs eorum.] Contritio corporis, infelicitas animæ. In uijs eorum, in operibus eorũ. Semper peccatores in uia ſua infeliciter cõterũtur. *c* ¶ Quia uiam pacis non cognouerunt.] Quæ eſt Chriſtus dominus: nec per fidem, nec per operationem. Quare nõ cognouerunt? Propter hoc quod ſequitur. *d* ¶ Quia non eſt timor dei ante oculos eorũ.] Nõ propoſuerunt deum ante ſenſus eorum, in memoria & ſancto timore. Non eſt timor dei ante oculos eorum. Non enim metuunt futurum iudicium, ideo non obſeruant mandata eius. *e* ¶ Nonne cognoſcent omnes qui operantur iniquitatem,] Vẽturam ultionem? Ac ſi dicat: Si modo nõ cognoſcunt, cognoſcent in iudicio quando uẽturus eſt. *f* ¶ Qui deuorant plebem meam ſicut cibum panis.] Hæretici populum Chriſtianum. Sicut panis in omnes cibos currit, & ſine ipſo ſatiari non poteſt, ſed cum omB nibus cibis ſumitur: ſic & hæretici nunquam ſatiantur iniquitatibus ſuis, niſi de plebe dei, uel de eccleſia: quos poſſunt capere inde ſatiantur. Qui deuorant plebem meam, populum eccleſiaſticũ: ſicut cibum panis: quia non eſt panis uiuus, niſi qui de cœlo deſcendit. *g* ¶ Dominum non inuocauerunt.] Si enim inuocaſſent, ſalui utiq; fuiſſent. Aliter: Deũ nõ inuocauerũt. Quare? Quia multi inuocant, ſed non deum, ſed aliam rem quam deſiderant habere pro deo, nõ ipſum deũ. *h* ¶ Illic trepidauerũt timore, ubi nõ erat timor.] Et gentes, ſuos timent deos: & ipſos potentes Iudæi, quãdo de Chriſto dixerunt: Si dimittimus eũ uiuere, uenient Romani & tollent noſtrum regnum & gentem. Illic trepidauerunt timore, ubi non erat timor: In idolis utique & uanis ſimulacrorum ritibus. *i* ¶ Quoniam dominus in generatione iuſta eſt.] In populo Chriſtiano. Et in Iudæis fuit: quia ex ipſis carnem ſumpſit. *k* ¶ Conſilium inopis confudiſtis.] Chriſtũ Iudæi credere noluerunt: hoc eſt, de aduẽtu myſterium incarnationis eius credere noluerunt. Inops dicitur Chriſtus, ut ait Paulus: Quia cũ dives eſſet, inops factus eſt: ut illius inopia nos ditites faceret. Conſilium inopis confudiſtis, id eſt, Chriſti, non intelligentes eum à deo proceſſiſſe cum præberet conſilium, dicens: Pœnitentiã agite. *l* ¶ Quia dominus ſpes eius eſt.] Pater utique propter aſſumptam carnem: quia humanitas confortata eſt à diuinitate. *m* ¶ Quis dabit ex Siõ ſalutare Iſrael.] Quis niſi deus qui eſt in Sion ille dedit ſalutem ipſum Chriſtum in eccleſia ſancta. Aliter: Quis dabit ex Sion ſalutare Iſrael? Chriſtus dominus, quem habitatores illius terrenæ Sion non credidерunt. *n* ¶ Dum auerterit dominus captiuitatem plebis ſuæ] Iam redempti ſumus de illa captiuitate tranſgreſſionis, ſed adhuc in captiuitate uitæ iſtius ſumus. Et aliter: De parte Iudæorum, quod ipſa auertatur de captiuitate tempore Eliæ & Enoch, ut Paulus dixit: Cum Rom.11.c plenitudo gentiũ ſubintrauerit, tunc omnis Iſrael ſaluus fiet. Aliter: Dum auertet dominus captiuitatem plebis ſuæ per propriam paſſionem. *o* ¶ Lætetur Iacob & exC ultet Iſrael.] Ipſe eſt Iacob qui & Iſrael: ſed hic Iacob, & illic Iſrael. Hic ſupplantator uitiorum, & illic uidens deum facie ad faciem: quãdo erit deus omnia in omnibus: qui relictis ſecularibus, mente dominum cõtuetur. Qui nobis tribuere digne tur, ut nos actu Iacob effecti, ſupplantatis uitijs, & uere Iſraelitæ, ipſum mente uidere: ipſum corde tenere mereamur cui eſt cum æterno patre & ſpiritu ſancto honor & gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

Pſalmus Dauid, XIIII

p ¶ Pſalmus Dauid.] Opportune quartuſdecimus pſalmus lectus eſt: & ſecũdum ordinem ita euenit, ut propemodum de induſtria lectus eſſe uideatur. Secundum ordinem lectus eſt pſalmus. Ex diſpenſatione dei puto factum eſſe: ut quod uobis proderat, in ordine exponendi hodie recitaretur. Quartuſdecimus pſalmus lectus eſt, qui præſcribitur, pſalmus Dauid. Dauid autẽ noſter, Chriſtus eſt: ut ſæpe diximus. Deinde legimus in Exodo: quia quartadecima die agnus immolatur. Quartadecima die immolatur, quando luna plena eſt, quãdo nihil deeſt de lumine. Videte ergo q̃ Chriſtus nõ immolatur, niſi in perfecto & pleno lumine. Quoniam ergo quartadecima die immolãdus eſt uobis agnus, nũc D pro pheta miratur & interrogat. XIIII

DOmine quis habitabit in tabernaculo tuo?] Vos qui uultis habitare in tabernaculo domini, audite quæ dicit dominus: Domine quis habitabit in tabernaculo tuo? Tabernaculum hic pro æternitate accipimus, quãuis in aliis locis operã intelligatur: quia hic in tabernaculo præſenti quod eſt eccleſia, multi habitant in corpore & non fide: quia hic dum inferiores ſumus, quaſi in tabernaculo conſiſtimus: uſquequo poſt uictoriam in domum perueniatur. Aliter: Domine quis habitabit in tabernaculo tuo? Quis, inquit, terrenus poterit templũ dei effici, & habitare in ciuitate uiuentis dei? De qua Apoſtolus multa loquitur. *r* ¶ Aut quis requieſcet in monte ſancto tuo?] Quis, ait, dignus erit cõformis fieri imagini filij dei, qui ſæpe mons dicitur? Hic eſt lapis exciſus de monte ſine manibus: hic factus eſt mons magnus: hic impleuit latitudinem orbis terræ: in hoc ſanctorum animæ requieſcũt. In hoc ergo nullus accipit requiem, niſi qui ingreditur ſine macula, & operatur iuſticiã: qui immunis eſt ab omni labe peccati: & præcepta dei inuiolabiliter cuſtodierit. Aliter: Aut quis requieſcet in monte ſancto tuo? Non prius in monte, & poſtea in tabernaculo: ſed prius in tabernaculo, & ita in monte. Tabernaculum non eſt firma domus: tabernaculum nõ habet fundamentum, ſed huc illuc que mutatur: & cum tranſmigrante migrat: quia tabernaculum non habet fundamentum, ſed eſt domus incerta: domus autem firma habet fundamenta. Mons pro uita æterna ponitur. *s* ¶ Qui ingreditur ſine macula.] Hoc eſt, ſine mortalibus peccatis: quia ſine minutis eſſe non poſſumus. Vnde dicitur: Si dicimus quia peccatum non habemus, ipſi nos ſeducimus, & ueritas in nobis non eſt. 1.Ioan.1.b Vel aliter: Qui ingreditur ſine macula. Videte quid præcipitur. Non dixit: qui peruenit ad finem ſine macula, ſed qui adhuc in itinere eſt, & maculam non habet. Dicere aliquis poteſt, Non habeo maculam, non feci

Hebr.12.f *Rom.9.f* *Dan.2.g*

malum. Non ſufficit nobis malum non facere, niſi fecerimus & bonum. Denique ſequitur. *a* ¶ Et operatur iuſticiam.] Non dixit, operatur caſtitatem, operatur ſapientiam, operatur fortitudinem. Et hæc quidem uirtutes optimæ ſunt. Sapientia nobis prodeſt: fortitudo nobis prodeſt, ut perſecutiõibus reſiſtamus Deinde temperantia & caſtitas nobis neceſſariæ ſunt, ne perdamus animas noſtras. Iuſticia ſola magna uirtus eſt, & mater omniũ. Dicat aliquis: Quomodo iuſticia maior eſt cæteris uirtutibus? Cæteræ uirtutes habẽtem delectant: iuſticia nõ delectat habentẽ, ſed alios. Si ſapiens ſum, ſapientia me delectat ſi fortis ſum, fortitudo mea me delectat: ſi fuero caſtus, caſtitas mea lætitia mea eſt. Cæterũ iuſticia non prodeſt habẽtibus, ſed cæteris miſeris non habẽtibus. Vel aliter: Et operatur iuſticiã, hoc eſt, cuſtodit mãdata. ut illud, ſi uis ad uitã uenire, ſerua mãdata *b* ¶ Qui loquitur ueritatem in corde ſuo.] Multi loquũtur ueritatem in labijs ſed non in corde: qui uidẽtur uera dicere, ſed cor eum labijs nõ conſonat. Aliter: Qui loquitur ueritatẽ in corde ſuo: ut uera de ueritate cogitet, qui eſt Chriſtus: nec ſe aſſertionibus hæreticis miſceat, quæ falſæ ſemper inueniũ-
Rom.10.b tur ac uacuæ. Vnde Paulus dixit: Corde creditur ad iuſticiã: ore autẽ confeſſio fit ad ſalutẽ. *c* ¶ Qui non egit dolũ in lingua ſua.] Nõ protulit doloſe doctrinã catholicam ad decipiendũ: ſed quæ loquutus eſt ore, cõpleuit
B opere. Ille doloſe agit, qui aliud cogitat & aliud dicit: ſicut propheta ait: Prohibe linguam tuã à malo, & labia tua ne loquantur dolum. *d* ¶ Nec fecit proximo ſuo malum.] Qui facit miſericordiam, ipſe eſt proximus. Chriſtus dominus fecit miſericordiã, ut nos ſua paſſione redimeret: cuius doctrinam nullus in malum uertat ſicut hæretici faciunt. Proximus noſter omnis homo
Tob.4.b Chriſtianus eſt. Quod tibi non uis fieri, alij ne facias. Et
Matt.22.d alibi dicit: Diliges proximum tuum, ſicut teipſum. Et
Pſal.36.c iterum dicit: Declina à malo, & fac bonũ. Quidam putant proximum eſſe fratrem, aut uicinum, aut cognatũ, aut conſanguineum. Sed dominus noſter docet in euan
gelio in ea parabola: ubi quidam deſcendit de Hieruſa-
Luc.10.b lem in Hiericho: ſacerdos tranſiuit: leuita tranſiuit, & nõ eſt miſertus: Samaritanus tranſiuit, & miſertus eſt. Et interrogat poſtea dominus & dicit, Quis horum proximus fuit? Statim dicitur, qui benefecit. Et infert dominus: Ite, & uos ſimiliter facite. Omnes ergo homines nobis proximi ſunt, & nulli debemus malũ facere. *e* ¶ Et opprobriũ non accepit aduerſus proximos ſuos.] Nunquam à ſuis uicinis quaſi noxius accuſatur. Timentes autem dominum glorificat. Non diuites glorificat: non potentes, ſed eos tantum qui dominum timent. Et opprobrium non accepit aduerſus proximos ſuos. Opprobrium detractionis de fratre tunc non accepit, ſi prius non credit illa antequam probet. Ac ſi dicat, Qui iſta cuſtodit quæ ſuperius dixit, ille eſt ſine macula & operatur iuſticiam. Et iſte habitat in tabernaculo, & requieſcet in monte ſancto tuo, hoc eſt, in uita æterna. *f* ¶ Ad nihilum deductus eſt in conſpectu eius malignus.] In illius iuſti conſpectu diabolus. Nam in eccleſia quicunque malus eſt, in conſpectu ſancti pro nihilo computatur. Ad nihilum deductus eſt: quia apud talem ſanctum pro nihilo habetur: dum angelus fuit, & refuga factus eſt, & ſicut fuit factus ex nihilo, poſtea quàm bona perdidit, redactus eſt ad nihilum. Et dum nihil eſt, for-

ditur ſine macula, & operatur iuſticiam. Qui loquitur ueritatem in corde ſuo, qui non egit dolum in lingua ſua. Nec fecit proximo ſuo malum, & opprobrium nõ accepit aduerſus proximos ſuos. Ad nihilũm deductus eſt in conſpectu eius malignus, timentes autem dominum, glorificat. Qui iurat proximo ſuo & non decipit, qui pecuniam ſuã non dedit ad uſuram, & munera ſuper innocentem non accepit. Qui facit hæc non commouebitur in æternum.

Titũli inſcriptio ipſi Dauid. XV

timentis ſancti non eum timent. *g* ¶ Timentes autem dominum magnificat.] Vox eccleſiæ. Qui timent dominum timore ſancto, dominus eos magnificat. Aliter ad ſenſum moralem: Timentes autem dominum magnificat, Scit enim in his habitare deum, ſicut ait dominus: C
Ioan.14.b Qui uos diligit, me diligit. *h* ¶ Qui iurat proximo ſuo & nõ decipit.] Iſte iam minor eſt à perfectione, & ſi bona facit: quia & ſi pro iuramẽto non decipit, tamẽ uituperatur pro illo præcepto quo dicitur: Non iurare om-
Matt.5.a nino, neque per cœlum, neque per terram, Sit autem ſermo ueſter, eſt, eſt: nõ, non. Quia iſta ſententia perfectorum eſt, non iurare. Quia anima quando promittit dei præcepta cuſtodire, ſi proximus corpus eſt: tunc illum decipit, ſi hoc quod promittit, non obſeruat. *i* ¶ Qui pecuniam ſuam non dedit ad uſuram.] Et ſi non peccet quis eo ꝙ quantum dat, tantum recipit, tamen perfectio non eſt: quia dictum eſt, Frange eſurienti panem tuum.
Eſa.58.b Et beatius eſt magis dare, quàm accipere. Vſquequo ad
Act.20.b iſta peruenit, minor eſt à perfectione. Aliter: Pecunia, domini eſt prædicatio: Multi nolunt illam donare, ſi exinde precium non recipiunt. Tamen licet uictum & ueſtiſtum de ipſa prædicatione accipere, ſicut ſanctus Pau-
1.Cor.9.c lus dicit: amplius exinde nihil habere, ſicut dicit: Qui
Matt.10.b euangelium prædicant, de euãgelio uiuere. Et dominus ait: Dignus eſt operarius cibo ſuo. Sed qui plus requirere uoluerit, in uſuram reputatur. Vnde Paulus di- D
cit: Si uobis ſpiritualia ſeminauimus, magnum eſt ſi ue-
1.Cor.9.b ſtra carnalia metamus? Ac ſi dicat: Non eſt magnum ad
1.Tim.6.b uerſus illa ſpiritualia quæ uobis annunciamus. Habentes autem uictum & ueſtitum, his contenti ſimus. Sicut enim uiſibilis pecunia prohibetur ad uſuram dari: ne is qui commodat, magis ſpoliet: ita & uerbum dei, quod eſt magna pecunia: non tantum diuitibus qui paſcũt & munerant, uerum etiã indigentibus & pauperibus gra-
Mat.10.a tis debet inſinuari, domino ſic dicente, Gratis accepiſtis, gratis date. *k* ¶ Et munera ſuper innocentem non accepit.] Vt non cõturbent iudicium ueritatis, munera offerentes. Et aliter: Ne ſimilis Iudæ efficiatur: qui accepto argenti pondere, uendidit innocentẽ. Sicut prophe-
Eſa.33.c ta dicit: Qui excutit manus ſuas ab omni munere, iſte in excelſis habitabit. *l* ¶ Qui facit hæc, non commouebitur in æternũ.] Hæc omnia ſicut allegorice retinere, ita & ſecundum literã expoſita cuſtodire debent in moribus. Quæ ſi quis irreprehenſibiliter cuſtodierit, non ſolum à cõmotione æterni iudicis ſecurus erit, uerum etiã ipſum montem tabernaculumq; cœleſte poſſidere merebitur in Chriſto Ieſu domino noſtro: cui eſt honor & gloria cum æterno patre & ſpiritu ſancto in ſecula ſeculorum. Amen. *m* ¶ Titũli inſcriptio ipſi Dauid.] Tituli inſcriptio in tumulis & in ſepulchris eſt, quæ mortuorum corpora tenent. Pro quo Aquila & Symmachus, humilẽ &
Mat.11.d ſimplicem immaculatumq; poſuerũt: ſignificantes pſalmum ad Chriſtum proprie pertinere dicẽtem, Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde, & manſuetus. Pſalmus, ut diximus, regis noſtri uocem, quam in aſſumpto homine profert, ſine diminutiõe retinet deitatis miſſam à patre. Dauid, id eſt, ipſe Chriſtus. Iſte pſalmus ad paſſionem pertinet. Tres ſunt tituli, qui ſcribũtur: Vnus ſuper tumulos mortuorũ, alius in liminibus ciuitatis uel domorum, tertius in uictoria regis. Hic ergo de titulo uictoriæ regis dicit, ſicut iſte rex fuit, hoc eſt, Chriſtus:

& fuit

A & fuit ſcriptum ſuper caput eius in paſcha poſt uicto-
riam, id eſt, poſt uictum diabolum, redempto humano
genere, tribus linguis: id eſt, Græce, Hebraice & Latine.
Matth.27.d Vnde & Pilatus dixit: Quod ſcripſi, ſcripſi. Et poſuit
ſuper caput ipſius cauſam Chriſti: Hic eſt rex Iudæo-
rum. XV

CONſerua me do-
mine, quoniam in
te ſpera.] Vox Chri-
ſti ad patrem in paſ-
ſione in perſona ho-
minis aſſumpti. Ac ſi
dicat: A patre, à quo
exiui, in paſſione cu-
ſtodiar: quia tu es
ſpes mea. *b* ¶ Dixi
domino, deus meus
es tu.] Oſtẽdit ſe ho-
minem in humilitate
carnis, cum æqualis
ſit in omnipotentia
maieſtatis, quia ſi di-
xiſſet: dominus me-
us es tu, filium mino
rem demõſtraſſet, pa
trem maiorẽ. Propte
rea dixit: Dixi dño,
deus meus es tu: qa
in diuinitate æqualis
eſt patri. *c* ¶ Quia
bonorũ meorum nõ
indiges.] Eandem li-
neam & in Iob ſcriptã legimus. Quid prodeſt, ſi tu ſim-
plicem facias uiam tuã? Vniuerſa igitur bona quæ domi
nus ſecundũ formam ſerui in carne monſtrauit, non pa-
tri proſunt, ſed generi humano. Quoniam bonorũ meo
B rum nõ eges. Vox Chriſti. Quæ ſunt bona Chriſti? Hoc
eſt, incarnatio, paſſio, reſurrectio & redẽptio noſtra. Vel
aliter: Bona, ſunt cœli & quæ in eis ſunt, & terra bona, &
quæ in ea ſunt, quæ deus creauit. Hæc pater nec poſtquã
facta ſunt, indiguit: nec antea. Iſta patri non ſunt opus,
nec neceſſaria. Sed cui? *d* ¶ Sanctis qui in terra ſunt
eius.] Iſtis hæc omnia ſunt neceſſaria. In terra ſunt eius,
id eſt, in eccleſia. *e* ¶ Mirificauit omnes uolũtates ſuas
inter illos.] Chriſtus per ſanctos ſuos myſteria ſua miri
ficauit, hoc eſt, magnificauit. *f* ¶ Multiplicatæ ſunt in-
firmitates eorum, poſtea accelerauerũt.] Gentes de qui-
bus nunc eccleſiam cõgrego, antequã idola eorum mul
tiplicarentur, deum naturaliter nouerãt. Sed poſtquam
multiplicata ſunt idola, quod LXX. infirmitates interpre
tati ſunt, relinquentes ea, ad me celerrime ſunt reuerſi.
g ¶ Non congregabo conuenticula eorum de ſanguini-
bus.] Quia ſpiritualiſeſt religio noui teſtamẽti. *h* ¶ Nec
memor ero nominum eorum per labia mea.] Mutamur
quippe in lauacro, & ex filijs hominũ uocamur filij dei.
Nec memor ero nominũ eorũ per labia mea. Vox Chri-
ſti. Nec memor ero iſtorum apoſtolorũ nominum, quæ
prius ante fidem habuerunt, quando infidelitatẽ habue
runt. Illa non recordabor, quia creſcentibus meritis, no-
mina addita ſunt noua, ſicut Abrahã, ſicut & Sara, ſicut
Petro, & reliquis. qui antea ſerui peccati, ſed poſtea ami-
Ioan.15.b ci, ſicut dominus dixit: Iam non dicã uos ſeruos, ſed ami
Titum 3.a cos: Et ſanctus Paulus fuerat, quando dicebat: Fuimus
aliquando & nos ſtulti & increduli ſicut & cæteri: ſed mi
1.Corin.6.a ſericordiam dei conſequuti ſumus. Et iterũ: Sed abluti
eſtis, ſed ſanctificati eſtis. *i* ¶ Dominus pars hæredita-
tis meæ.] Vox Chriſti ad patrẽ. Hæreditas Chriſti, eccle
ſia eſt: & dominus eſt pars corporis ſui. Pro parte homi
nis aſſumpti dicit, quia ille accepit de noſtro humanita-
tem, & nos de ſuo immortalitatẽ. *k* ¶ Et calicis mei.]
Quare dixit calicem? Quia per calicẽ accipit unuſquiſq;
iuxta menſurã, ſed Chriſtus pluſquã membra ſua, ut ait
Paulus. Qui eſt primogenitus in multis fratrib. *l* ¶ Tu Rom.8.f
es qui reſtitues hæreditatẽ meam mihi.] Hoc eſt quod C
in euangelio dicitur: Nemo uenit ad me, niſi pater meus Ioan.6.e
traxerit eum ad ſe. Secundũ hiſtoriam, Chriſti hæredi-
tas Iudæi fuerunt, ad quos Chriſtus uenit. Sed tũc diſſi-
pata eſt, quãdo eum
crucifixerunt, ſed re-
ſtituetur in futuro, cũ
plenitudo gentiũ ſub
intrauerit. Aliter. Re-
ſtituet deus pater hæ
reditatẽ Chriſti, quã-
do electos ſuos, cor-
pus ſãctæ eccleſiæ ad
illã integritatẽ attra-
xerit, ut poſt reſurre-
ctionem acceptis cor
poribus ſuis, incorru
pti & immortales ui-
uant: quia illam im-
mortalitatẽ in Adam
perdiderũt. *m* ¶ Fu
nes ceciderũt mihi in
præclaris.] In opti-
mis.] Pro uno Iſrael,
uniuerſi orbis hære-
ditatẽ ſum cõſequu-
tus. Funes in hæredi-
tatẽ danẽ, quia quod
dixit ceciderũt mihi
in præclaris, tãtundẽ
eſt, ac ſi dicat, in pa-
triarchis & prophetis atq; apoſtolis: uel quoſcũq; aduo-
cauerit pater, Chriſtus ſecum recipit. Propterea dixit in
præclaris, ſanctis uel apoſtolis. *n* ¶ Benedicam domi-
num qui tribuit mihi intellectũ.] Vox capitis cum mẽ-
bris. Tribuit intellectũ diſcernẽdi inter bonum & malũ, D
inter ſenſum & literam, inter deum & proximũ, inter lu-
cem & tenebras. Benedicam dñm qui mihi tribuit intel-
lectum. Qui ſapiẽtia dei eſt, nõ indiget ipſa ſapientia, ſed
ſecundũ illud accipiẽdũ, quod in euãgelio dicitur: Ieſus
proficiebat ætate, ſapientia & gratia corã deo & homini- Luc.2.g
bus. *o* ¶ Inſuper & uſq; ad noctẽ increpuerũt me renes
mei.] Noctẽ, tempus ſignificat paſſionis, in quo interio
ri erudita eſt diuinitate humana fragilitas. Inſup & uſq;
ad noctẽ increpuerunt me renes mei. Delectationes car-
nales tunc me increpant, quãdo mihi ſuggerũt ut peccẽ,
quando delectatur caro. Sed niſi tu fuiſſes à dextris, for
ſitan infirmarer. *p* ¶ Prouidebã dominũ in conſpectu
meo ſemper.] Filius patrẽ, eccleſia Chriſtũ. *q* ¶ Quo-
niam à dextris eſt mihi ne cõmouear.] Ac ſi dicat: Si tu
non fuiſſes à dextris, forſitan cõmotus eſſem de fide ad
infidelitatem, de bono ad malum. *r* ¶ Propter hoc læ-
tatum eſt cor meũ.] Propter reſurrectionẽ lætatus ſum,
quia per eam liberatus eſt mundus. Aliter. Propter hoc
lætatum eſt cor meum, & exultauit lingua mea. Propter
iſtud, quod me adiuuas, cor meum lætatur, lingua mea
prædicat. *s* ¶ Inſuper & caro mea requieſcet in ſpe.]
Vox Chriſti. Pro perſona corporis requieſcit in ſpe. Ac
ſi dicat: Eccleſia quæ eſt caro mea modo requieſcit in
ſpe, id eſt, in ſpe reſurrectionis: ut ubi caput præceſſit,
membra ſequantur. *t* ¶ Quoniam non derelinques
animam meam in inferno.] Nõ derelinques: quia pro-
pterea illuc deſcendit, ut electos ſuos exinde eiiceret, &
diabolum ligaret. Diabolus antea ſe taliter iactabat, ut
omnia regna mundi haberet, ſed modo non ſolũ illum
tenere non potuit, ſed potius à Chriſto ligatus perhibe-
tur. *u* ¶ Nec dabis ſanctũ tuum uidere corruptionẽ.]
Quomodo dicit, non dabis uidere corruptionem, dum
alibi dicit: Quæ utilitas in ſanguine meo dum deſcende-
ro in corruptionẽ? Non de corruptione corporis Chri-
ſti, in ſepulchro dicit, ſed de cæterorum ſanctorum.

CONſeruã me domine, quoniam ſperaui in te, dixi
dominõ, deus meus es tu, quoniãm bonorũ meo
rum non eges. Sãctis qui ſunt in terra eius, mirifica-
uit omnes uoluntates ſuas in eis. Multiplicatæ ſunt in-
firmitates eorum, poſtea accelerauerunt. Nõn congre-
gabo conuenticula eorum de ſanguinibus, nec memor
ero nominum eorum per labia mea. Dominus pars hæ
reditatis meæ, & cãlicis mei, tu es qui reſtitues hæredi-
tatem meã mihi. Funes ceciderunt mihi in præclaris, et-
enim hæreditas mea præclara eſt mihi. Benedicãm do-
minũ qui tribuit mihi intellectũ, inſuper & uſq; ad no-
ctem increpuerunt me renes mei. Prouidebãm domi-
num in conſpectu meo ſemper, quoniãm à dextris eſt
mihi ne cõmouear. Propter hoc lætatũ eſt cor meum,
& exultauit lingua mea, inſuper & caro mea requie-
ſcet in ſpe. Quoniãm non derelinques animam meam
in inferno, nec dabis ſanctũ tuum uidere corruptionẽ.

A *a* ¶ Notas mihi feciſti uias uitæ.] Vox capitis pro cor/
Mat.19.c pore. Viæ uitæ, mãdata Chriſti ſunt, ut ſcriptũ eſt: Si uis ad uitam ingredi, ſerua mandata. *b* ¶ Adimplebis me lætitia cum uultu tuo.] Tunc erit plena lætitia, cum adu natum fuerit corpus eccleſiæ in regnũ dei, hoc eſt, cum tradiderit regnũ deo patri ſuo, tũc erit de. us omnia in omnib. *c* ¶ Delectationes in dextera tua uſq; in fi/nẽ.] Dextera patris, filius eſt. Delectatio uitæ æternæ in dexte/ra, id eſt, in proſperi/tate quæ filio datur, uſq; in finem: ac ſi di/cat, ſine fine: quia fi/nis legis Chriſtus eſt ad iuſtitiã omni cre/denti: quia plenitu/do legis charitas, & finis præcepti chari/tas. Aliter. Delectatio nes in dextera tua uſ/que in finẽ. In illa de/lectabili potentia tua qua tecũ ſancti ſunt regnaturi, quæ nullo fine concludit. Vnde eos deprecamur, ut nequaquã diſiuncti, ſi nõ meremur ueſtiri gloria, nõ ex/cludamur à uenia. Tibi eſt enim cũ æterno patre & ſpiri tu ſancto honor & gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

Notas mihi feciſti uias uitę, adimplebis me lætitia cum uultu tuo, delectationes in dextera tua uſq; in finem.

Oratiõ Dauid. XVI

EXaudi domine iuſtitiam meam, intende deprecationem meam. Auribus percipe orationem meam non in labijs doloſis. De uultu tuo iudicium meum prodeat, oculi mei uideant æquitatẽ. Probaſti cor meũ, & uiſitaſti nocte, igne me examinaſti, et non eſt inuẽta in me iniquitas. Vt non loquatur os meum opera hominum, propter uerba labiorũ tuorum ego cuſtodiui uias duras. Perfice greſſus meos in ſemitis tuis, ut non moueãtur ueſtigia mea. Egõ clamaui quoniã exaudiſti me deus, inclina aurẽ tuam mihi, & exaudi uerba mea. Mirifica miſericordias tuas, qui ſaluos facis ſperãtes in te. A reſiſtentibus dexteræ tuæ cuſtõdi me domine, ut pupillã oculi. Sub umbra alarum tuarum protege me,

¶ Sextuſdecimus pſalmus orationem continet perſonæ dominicæ coniuncto ſibi corpore, quod eſt eccleſia.
B *d* ¶ Oratio Dauid.] Ad tres perſonas intelligitur. Hæc oratio in quatuor pſalmis habetur. Iſte pſalmus cãtatur ex perſona Chriſti contra Iudæos, & ex perſona eccleſiæ cõtra hæreticos. Exponũt Hebræi quod quãdo pſalmũ Dauid cantauit, quia dixit: Exaudi domine iuſtitiã meã, pro ipſa præſumptione qua ſe exaudiri pro ſua iuſtitia iactabat, cecidiſſet in crimen. XVI

EXaudi domine iuſtitiã meam.] Iuxta Lxx. deus iuſti tiæ, uel deus iuſtus natura. Nam exaudi deus iuſtitiã meã, hic perſona Chriſti datur intelligi. Exaudi deus iu/ſtitiam meã: Vox Chriſti in paſſione: & uox eccleſiæ in tribulatione. Vel iuſtitiã dicit eccleſia ſuam, & nõ ſuam. Quid ſuam, ſi implet mandata dei in opere. Non ſuam, quia à deo datur, non à ſe. Exaudi deus iuſtitiã meam: quia tibi uſq; ad mortem obediens fui. *f* ¶ Intẽde de/precationẽ meam.] Differẽtia eſt inter orationem & de/precationem. Oratio, ſanctorũ eſt pro deuotis, ut perſe/uerent in bono. Deprecatio, pro peccatis ſuis uel aliorũ. Totius eſt deprecatio. *g* ¶ Auribus percipe orationem meam.] Hoc eſt, in hoc quod rogo, auribus percipe ora tionem meam. Orat enim nõ diminutio deitatis, ſed in/firmitas carnis. *h* ¶ Non in labijs doloſis.] Sed per pu ritatẽ quæ tibi eſt placita. *i* ¶ De uultu tuo iudicium meũ prodeat.] Non in labijs doloſis. Ac ſi dicat: Exaudi orationẽ meam, quia ex toto corde oro, nõ ſicut illi qui in labijs doloſis, quia aliud loquũtur, & aliud habent in corde, ſiue hæretici ſiue Iudæi. De uultu tuo iudicium meum prodeat, non in labijs doloſis. Vox Chriſti ad pa trem. Quia qui labia habent doloſa, me iudicant: ſed il. los tu iudica in futuro. Propheta non optando, ſed pro/nunciando dicit. Hoc oſtendit quod facturus eſt domi/nus in iudicio. *k* ¶ Oculi mei uideant æquitatem.] Oculi Chriſti, ſancti prædicatores: uideant, id eſt, intel/ligant: æquitatem, id eſt, æqualitatem, ut iuſtitiã quam prædicant, opere impleant. *l* ¶ Probaſti cor meum de, us & uiſitaſti nocte.] Etiã in anguſtijs me probaſti, quia triſtis & uelut in quadã preſſura ſum noctis tenebroſæ. Probaſti cor meum deus. Vox Chriſti ad patrẽ. Proba/ C
ſti Chriſtum in paſſione, & eccleſiam in tribulatione. *m* ¶ Igne me examinaſti.] Id eſt, per ipſam tribulationẽ peccata mea confudiſti. *n* ¶ Et non eſt inuenta in me iniquitas. Vt non loquatur os meum opera hominũ.] Qualia ſunt opera hominũ? Vanitates quas ipſi amant, uel diuerſa negotia, iſta ſunt hominũ opera, ſicut in euangelio do minus dicit. Quod ſi de uerbo ocioſo red/ditur ratio: quãto ma gis de operibus ho/minum, quæ ex ipſo ſenſu ſtudioſe loquũ/tur. *o* ¶ Propter uer ba labiorum tuorum ego cuſtodiui uias duras.] Propter præ dicationẽ, & propter ea quæ promittũtur in cœlis, cuſtodiui ui as duras.] Quomo/do dicit hic duras, dum in euangelio di/citur: Iugum meum ſuaue eſt, & onus me/um leue? Suaue eſt Matth.11.c uolentibus, durum eſt nolentibus. Quamuis durum ui, deatur eſſe ad ſanctos propter corporalẽ tribulationẽ, tamen ſuaue eſt quia habent ſpem uitæ æternæ. Vel ali/ter. Propter uerba labiorum tuorum ego cuſtodiui uias duras. Ac ſi dicat: timẽs futura ſupplicia, quæ legis trã/greſſoribus cõminatus es, duris me laboribus exercui, D
& ſubieci corpus animæ poteſtati. *p* ¶ Perfice greſſus meos in ſemitis tuis.] Senſus meos in mãdatis tuis per/fice. Vox eccleſiæ. Quia à deo eſt incipere, & à deo eſt fi/nire. Greſſus, ſenſus. *q* ¶ Vt non moueantur ueſtigia mea.] Ab his quorum moti ſunt pedes: id eſt, quicũque male fecerunt. *r* ¶ Ego clamaui quoniã exaudiſti me deus.] Quare dixit clamaui? Quia credidit per fidem, propterea dixit ego clamaui. *s* ¶ Inclina aurẽ tuã mihi & exaudi uerba mea.] Chriſtus aurem inclinat, quãdo exaudire dignatur. Per ſimilitudinẽ infirmi rogat qui in lecto eſt, ut ueniat medicus, & ſanet infirmitates ſuas. Sic & genus humanũ infirmũ erat: qñ iacebat in lecto: id eſt, in peccato. Rogabat ut ueniret uerus medicus, qui eſt Chriſtus in carne, & ſanaret lãguores ſuos. *t* ¶ Mirifica miſericordias tuas domine, qui ſaluos facis ſperantes in te.] Nunquid antea non fuerãt mirificatæ? Sed tunc mi/rificauit miſericordias ſuas: quando per ſanctos apoſto/los & ſanctos ſuos infirmitates curabat. *u* ¶ A reſiſtẽti bus dexteræ tuæ.] Saluos facis à reſiſtentibus dexteræ tuæ tripliciter: Dæmones deum, Iudæi Chriſtũ, hæretici eccleſiã. *x* ¶ Cuſtodi me domine ut pupillam oculi.] Vox eccleſiæ. Oculus intelligitur corpus eccleſiæ, & pu/pilla humilitas Chriſti, per cuius exemplum uiuimus & uidemus. Hoc ſupplicat eccleſia, ut poſſit illam humi/litatẽ obſeruare quam Chriſtus docuit. Quia ſi per pu/pillam non cuſtoditur oculus, nequaquam uidet. Quia oculi prædicatores intelliguntur, per pupillam ſenſus ſpiritualis: Hoc rogat corpus Chriſti quæ eſt eccleſia, ut cuſtodiatur ſenſus prædicatorum qui eſt oculus, ne rapiatur in infidelitate hæreticorum. *y* ¶ Sub umbra alarum tuarũ protege me.] Vmbra duabus rebus con/ſtat, lumine & corpore. Per lumen, diuinitas: per corpus, humanitas intelligitur. Vnde & Mariæ dicitur: Spiritus/ Luc.1.d ſanctus ſuperueniet in te, & uirtus altiſſimi obumbrabit tibi. Sub iſta umbra protege me, ut me non rapiat mil/uus. Et ſub duabus teſtamentorum alis: id eſt, ipſorum doctrinis

A doctrinis quibus uiuitur & cuſtoditur ac tegitur ſicut gallina: quia per gallinam intelligitur ſapientia dei patris. Quia ſicut gallina ſub alis pullos ſuos abſcõdit propter miluos, ſic & ſapientia diuina, & duæ alæ, quæ ſunt duo teſtamenta, protegunt eccleſiam à miluo, hoc eſt, à diabolo. *a* ¶ A facie impiorum qui me afflixerunt.] Iudæi Chriſtum in paſſione & hæretici eccleſiam. *b* ¶ Inimici mei animam meam circundederũt.] Iudæi Chriſtum in paſſione. Animã dixit non corpus: quia diabolus in anima intrinſecus neſcit quid cogitat homo, niſi per exteriores motus intelligat, & in quo unũquenq; delectari uidet, diuerſas ſuggeſtiones infert. Iſtud ad eccleſiã pertinet. *c* ¶ Adipem ſuum concluſerunt.] Quid per adipem, niſi malicia Iudæorum deſignatur? Quæ in ueteri teſtamento adipem manducare prohibetur: quia cor eorum incraſſatum erat. Vnde dixit in cantico Deuteronomij: Incraſſatus eſt dilectus & recalcitrauit. Quare? Quia incraſſatus erat de malitia, & recalcitrauit: quia nolebat mandata dei obſeruare. Dilectus à Deo fuit populus Iudaicus: quia manna diuinum pluit illis, quod ad nos pertinet, quia manducamus Chriſtum. Sed Iudæi contempſerunt ſemetipſos, hoc eſt, obligauerunt ſe in malicia. *d* ¶ Os eorum locutum eſt ſuperbiam.] Os impiorum: quia contra Chriſtum & contra eccleſiam faciunt. *e* ¶ Proiicientes me nunc circundederunt me, oculos ſuos ſtatuerunt declinare in terram.] Quando Chriſtus paſſus eſt, omnis terra tremuit, & ſydera obſcurata ſunt, & petræ ſciſſæ ſunt. Sed Iudæi oculos in terram ſtatuerunt. quia hominem ſolum exiſtimauerunt, & diuinitatẽ non intellexerunt. Vel oculos ſuos in terram ſtatuerunt, quia de terrenis actibus cogitabant, ſed de cœleſtibus non meditabantur. *f* ¶ Suſceperunt me ſicut leo paratus ad prædam, & ſicut catulus leonis habitans in abditis.] Sicut leo paratus eſt ad prædam, ſic ſuſceperunt Iudæi Chriſtum in paſſione. Et ſicut catulus leonis. Leo, diabolus: Catulus, filius eius antichriſtus. Vel aliud, Leo, diabolus: & filij eius, Iudæi. In abſconditis, in eorum cordibus quaſi in obſcuro. Diabolus uel membra illius in quibus diabolus habitat, appellantur loca abſcondita. *g* ¶ Exurge domine præueni eos & ſupplanta eos.] Vox Chriſti loquitur ad diuinitatem, ut præueniat animæ ſuæ, ne rapiatur à principe diabolo, quod ita & fecit. Præuenit eum & alligauit, & ad infernum deduxit. Veniebat diabolus aliquid de ſuo requirere in Chriſto, ſed in eo nihil inuenit: ut dixit in euangelio: Venit princeps huius mundi, & in me non inuenit quicquam. Et ſancta eccleſia rogat antequam ſupplantetur à diabolo, & in eius inſidijs, qui ſunt hæretici, ut ueniat catholicus noſter, qui eſt Chriſtus, & ſubuertat aſtutias inimici, id eſt, ſupplantet. *h* ¶ Erue animam meam ab impio, gladium tuum ab inimicis manus tuæ.] Oro, gladium manus tuæ erue ab inimicis tuis. Inimicus enim accepit poteſtatem ut propter peccata nos puniat. Quos tradidi ſatanæ, ut diſcant non blaſphemare, ait Apoſtolus: Erue animam meam ab impio. Vox Chriſti ad Deum patrem loquitur, Hoc eſt, erue animam meam à diabolo. Et uox eccleſiæ ad Chriſtum hoc rogat, ut liberetur à diabolo uel ab hæreticis, & ab unoquoque homine malo. *i* ¶ Frameam tuam ab inimicis manus tuæ.] Framea de Chriſto & de eccleſia intelligitur. Framea dei patris, anima Chriſti eſt, de qua facit iuſtam uindictam. Diabolus framea eius eſt, de qua framea uindictam facit in mũdo. *k* ¶ Domine à paucis à terra diuide eos.] Vox eccleſiæ. A paucis à terra. Vult eccleſia ſeparari à carnalibus & à zizania & à paleis ante diem iudicij, ſed ſine cauſa: quia à Deo accepit reſponſum, ſicut dominus dixit in euangelio: Sinite creſcere uſq; ad meſſem, hoc eſt, uſque in diem iudicij. Quia hic eccleſia cõmixta eſt cum peccatoribus, rogat pro illis qui prædeſtinati ſunt, ut ueniant & ſeparentur ab illis qui non ſunt prædeſtinati, ut dicitur: Multi uocati, pauci uero electi. Supplanta eos qui in impietate ſunt, ut hic emendari debeant, aut in futuro ſupplententur in uindicta. *l* ¶ De abſconditis tuis adimpletus eſt uenter eorum.] Tripliciter hic intelligitur uenter. Venter, caſtitas, intellectus, ut dicit Eucherius: Et angelorum uenter repletus fuit myſterijs dei antequã cecidiſſent, & Iudæorum uenter de myſterijs legis, & hæreticorum uenter de myſterijs eccleſiæ. *m* ¶ Saturati ſunt filijs.] Iudæi ſaturati ſunt: quia multiplicati ſunt in procreatione filiorum & in rebus ſeculi. Quando dicit ſaturati ſunt porcina, hoc Iudæorũ immundiciã deſignat. *n* ¶ Dimiſerunt reliquias ſuas paruulis ſuis.] Hoc eſt illam iuſtam uindictam quæ illis debetur. Reliquerũt reliquias ſuas paruulis ſuis, hoc eſt, quando dixerũt: Sanguis eius ſuper nos & ſuper filios noſtros. Et hæreticorum filij ſimiliter condemnationem habebunt. Qui ſunt reliquiæ eorum? Ipſorum diſcipuli, qui de illa mala doctrina eorum regenerati ſunt. Saturati ſunt filijs, & reliquerunt reſidua paruulis ſuis. Propter ambiguitatẽ uerbi, quidam pro filijs, porcinam ſcriptum arbitrantur, quod Symmachus Hebræam exprimens ueritatem: tranſtulit, ſaturabuntur filijs, & relinquent reſidua paruulis ſuis. Saturati ſunt filijs, & dimiſerunt reliquias ſuas, immundiciã & iniquitatem conculcantes margaritas ſermonum tuorum. Et dimiſerunt reliquias ſuas paruulis ſuis, clamantes: Sanguis eius ſuper nos & filios noſtros. *o* ¶ Ego autem cum iuſtitia apparebo in cõſpectu tuo.] Vox eccleſiæ. Cum iuſtitia, hoc eſt, mandata tua adimplere. Apparebo in conſpectu tuo, hoc eſt, in præſentia tua in futuro. *p* ¶ Satiabor.] Cœleſti refectione. *q* ¶ Cũ apparuerit gloria tua.] Filius tuus, qui eſt ſalus & uita, & ſanctorum omnium gloria, quia Chriſtus & ſalus & gloria dicitur. Ego autem in iuſtitia apparebo, deuicta morte. In conſpectu tuo ſatiabor, cœlos aſcendens. Cum apparuerit gloria tua, ſanctis & electis tuis qui per me crediderunt: quia meũ eſt quod illis eſt præſtitũ. Nã ego in illis ſum, & ipſi in me tecũ. Nos uero à te redempti domine Ieſu, tantam potentiã pietatemq; cernentes, ſupplices exoramus, ut examinati diuino igne, nõ ſimus humanorum operũ detractores, ſed inteſtabiles fixiq; tuam gloriã iugiter extollamus in opere, proferamus in fide, laudemus in uoce. Amen. *r* ¶ In finem pro puero domini Dauid, quæ loquutus eſt domino uerba cantici huius, in die qua eripuit eum dominus de manu omnium inimi-

à facie impiorũ qui me afflixerũt. Inimici mei animam meam circundederunt, adipem ſuum concluſerunt. Os eorũm locutum eſt ſuperbiam. Proiicientes me nunc circundederunt me, oculos ſuos ſtatuerunt declinare in terram. Suſceperunt me ſicut leo paratus ad prædam, & ſicut catulus leonis habitans in abditis. Exurge domine præueni eos & ſupplanta eos, eripe animam meam ab impio, frameam tuã ab inimicis manus tuæ. Domine à paucis de terra diuide eos in uita eorum, de abſconditis tuis adimpletus eſt uenter eorũ. Saturati ſunt filijs, & dimiſerunt reliquias ſuas paruulis ſuis. Egõ autem in iuſtitia apparebo in cõſpectu tuo, ſatiabor cum apparuerit gloria tua.

In finem puero domini Dauid quæ locutus eſt

Deute. 32. b

Ioan. 14. d

1. Timo. 1. d

Matth. 13. d

Matth. 22. b

domino uerba cantici huius, in die qua eripuit eum dominus de manu omniũ inimicorum eius, & de manu Saul & dixit. XVII

Diligãm te domine fortitudo mea, dominus firmamentum meum & refugiũm meum & liberator meus. Deus meus adiutor meus, & sperabo in eum. Protector meus & cornu salutis meæ, & susceptor meus. Laudans inuocabo dominum, & ab inimicis meis saluus ero. Circundederunt me dolores mortis, & torrentes iniquitatis conturbauerunt me. Dolores inferni circundederunt me, præoccupauerunt me laquei mortis. In tribulatione mea inuocaui dominũ, & ad deum meum clamaui. Et exaudiuit de templo sancto suo uocem meam, & clamor meus in conspectu eius introiuit in aures eius. Commota est & contremuit terra, fundamenta montiũ conturbata sunt & cõmota sunt, quoniã iratus est eis deus. Ascendit fumus in ira eius, & ignis à facie eius exardescet, carbones succensi sunt ab eo.

A inimicorum eius, & de manu Saul.] Totus hic psalmus sub persona Dauid ad Christum pertinet. Dauid Christi typum tenet, qui est manu fortis, de cuius semine est noster Dauid qui est Christus. Puero domini, hoc est, dei patris, sicut ait Propheta: Magnum est tibi uocari filium meum. Etenim ecce ego & pueri mei quos dedit mihi deus. Et propheta Esaias: Puer datus est nobis, filius natus est nobis. Quæ locutus est domino uerba cantici huius. Et Dauid secundum historiã cantauit istud canticum, cũ persequeretur ab inimicis, & Christus qui est caput nostrũ, ad patrẽ cantauit in passione: ecclesia in persecutione. Eripuit eũ dominus, hoc est, & Dauid à persecutione Saul, & Christũ in passione deus pater eripuit de manu inimicorũ, hoc est de manu Iudæorũ & de manu Saul. Saul appetitio interpretatur, quia cõtra uoluntatem dei expetierũt eum regẽ. Iste Saul typũ diaboli gessit. Isti inimici mẽbra diaboli sunt, id est, Iudæi q persecuti sunt Christũ, & dæmones uel mẽbra eorũ q̃ persequũtur ecclesiã. XVII

B Diligam te domine uirtus mea.] Alij dicunt fortitudo mea, sed unũ est uirtus & fortitudo. Totus hic psalmus sub persona Dauid ad Christũ pertinet, qui est uera fortitudo. Diligam te uirtus mea. Vox Christi. Virtus mea, hoc est, diuinitas, uirtus hominis assumpti. Et ecclesiæ uirtus Christus est, qui dicit: diligam te domine. Si uox Christi est, cum sint unum & una substãtia diuinitatis, quia dictum est: Vna potestas, una uolũtas, una maiestas patris & filij & spiritus sancti: quomodo dicit diligam te domine? Pater dicitur eo quod habet filium, & filius dicitur eo quod habeat patrem. Spiritus sanctus nec pater est nec filius, sed dilectio quam habet pater in filio & filius in patre. Vnde Paulus apostolus dixit: Quia charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritũ sanctũ qui datus est nobis. *b* ¶ Dominus firmamentũ meũ.] Vox Christi & uox ecclesiæ. Firmamentũ, sicut ait propheta: turris fortitudinis à facie inimici. *c* ¶ Et refugiũ meum.] Vox Christi & uox ecclesiæ. Refugiũ Christi in patre, & refugium ecclesiæ in Christo. *d* ¶ Et liberator meus.] In tribulatione. *e* ¶ Deus meus.] Qui me creasti. *f* ¶ Adiutor meus.] De necessitatibus. *g* ¶ Sperabo in eum.] In ipsum totã spem ponam. *h* ¶ Protector meus.] Qui me protegis uel defendis. *i* ¶ Et cornu salutis meæ.] Cornu salutis: quia infirmitatẽ nostrã cõfortauit. Quia ante aduentũ Christi ecclesia infirmata erat per peccatũ, sed postea confortata per Christũ, sicut ait propheta: Erexit cornu nobis salutis nostræ. Ac si dicat: Dedit nobis regnũ forte, ut illud: Et fecit nos regnũ deo patri suo. Non ergo in cornu illud superbiæ, sed in cornu salutis tuæ, adiutorium habere confido. *k* ¶ Susceptor meus.] Susceptus est Christus à patre in humanitate, & ecclesia susscipitur in fide. *l* ¶ Laudãs inuocabo dominum.] Iusti laudant: quia de omnibus malis liberauit eos. Pro eo quod sequitur: *m* ¶ Et ab inimicis meis saluus ero.] Inuocaui dominũ. Christus inuocauit deum patrem: ecclesia Christum. Et ab inimicis meis saluus ero. Christus à Iudæis, & ecclesia ab hæreticis. *n* ¶ Circundederunt me gemitus mortis.] Vox Christi & uox ecclesiæ. Circundederũt Christum illi qui in inferno gemebant, qui in inferno erant, & ecclesia similiter. *o* ¶ Et torrentes iniquitatis conturbauerunt me.] Torrentes aquas dicit quæ pertranseunt. Torrens dicitur qui non de fonte neq; de uiua aqua, sed à pluuijs uel de mõtibus in ualles descendit, & in mare uadit. Quid per torrentes, nisi uniuersas gentes significat, quæ per mõtem carnis in mare istud descendunt? Vnde scriptũ est: Generatio uadit, & generatio uenit. Et aliter: Et torrentes iniquitatis cõturbauerũt me. Turbæ iniquorum, quæ sicut torrẽtes in hyeme intumescunt, protinus defluentes. *p* ¶ Dolores inferni circundederũt me.] In die detrahentium, quæ mortẽ infernalẽ operantur. *q* ¶ Præuenerunt me laquei mortis.] Præuenerũt Christum inimici in passione ante uindictam crucis. Laquei mortis, quos mihi aduersarij intendebant. *r* ¶ Et in tribulatione mea inuocaui dominũ.] Humanitas inuocauit diuinitatem, & ecclesia Christum, non oris uoce sed cordis. *s* ¶ Et ad deum meum clamaui, & exaudiuit de templo sancto suo uocem meam.] Templũ corpus dominicum, ubi exaudita est humanitas à diuinitate, & ecclesia similiter à Christo. In tẽplo, in sancta ecclesia. Et aliud. In corde meo quod sanctificauit: in quo templo sancto inhabitat. *t* ¶ Et clamor meus in conspectu eius introiuit in aures eius.] Aures eius: hoc est, uis auditionis. Vis fortitudo est, qua sancti fortiter deprecantur, quia dictum est: Regnum cœlorum uim patitur, & uiolenti diripiunt illud. *u* ¶ Commota est & contremuit terra.] Secundum historiam factum fuit, quando Moyses accepit legẽ in monte Sina. Terra tremuit, quod præfigurauit passionem Christi: quia in passione Christi omnis terra tremuit, quãdo noua lex data est populo Christiano. Aliter. Cõmota est terra, quãdo de infidelitate ad fidem uenerunt, & credentibus terrenis, factum est cœlum. *x* ¶ Fundamenta montium conturbata sunt & commota sunt.] Hic montes superbi intelliguntur. Fundamenta eorum, dæmones sunt: sicut & fundamẽta sanctorũ, prophetæ & apostoli sunt. Vnde dicit sanctus Paulus: Aedificati super fundamenta prophetarum & apostolorũ. Fundamenta montium conturbata sunt, & cõmota sunt, eorum superbia qui in hoc mundo confidunt. *y* ¶ Quoniam iratus est eis deus.] Hoc est, eis mõtibus uel persecutoribus, dissipans spem mundialium uoluptatũ. *z* ¶ Ascẽdit fumus in ira eius, & ignis à facie eius exardescet.] Fumus ex duabus rebus fit, ex igne & aqua. Per fumum, lachrymæ excitantur, & per ignem cõpunctio cordis intelligitur, & per lachrymas, aqua. *a* ¶ Carbones succensi sunt ab eo.] Quid per carbones, nisi bonæ naturæ genus humanum, extinctum per Adam, in aduentu Christi illuminatum per baptismum siue per pœnitentiam designatur? Extinguuntur carbones ab aqua, quæ est cupiditas, & illuminantur per gratiam, quæ est spiritus sanctus.

Esa.49.b

ibi.8.d.9.b

Rom.5.a

Ephe.2.d

¶ Inclinauit

A *a* ¶ Inclinauit cœlos & deſcendit.] Hoc eſt quod in alio
Pſal.71.a pſalmo ait: Deſcendit ſicut pluuia in uellus: quia humi/
lem ſe nobis & in forma ſerui occultum præbuit & laten
tem. Vel aliud. Cœli, angeli inclinati ſunt, quando Ga/
briel ad Mariam uenit, & deſcendit Chriſtus & uenit in
carnem. Vel aliter.
Cœli, ſancti apoſtoli
uel imitatores eorũ.
Inclinauerunt ab al/
titudine: hoc eſt, de
contẽplatione, ut do/
ceant brutos & infir/
mos in eccleſia pro/
pter cõpaſſionẽ pro/
ximorum. Vel ad cõ/
iugatos, ut ſanctus
1.Cor.7.a Paulus ait: Vir red/
dat debitum uxori,
& uxor ſimiliter ui/
ro. *b* ¶ Et caligo ſub
pedibus eius.] Inui/
ſibilem ſubſtantiam
Dei, & iudiciorũ oc/
culta ſignificat. Vel
aliud. Et caligo ſub
pedibus eius. Caligo
hoc eſt, profunditas
ſcripturarũ: quã de/
dit deus pedib. ſuis,
qui ſunt ſancti ſui: id
eſt, eccleſiæ ſuæ, quia in ſenſu ſanctorũ ibi eſt profundi/
tas ſcripturarũ, & Chriſtus ſuper illos præſidet. *c* ¶ Et
aſcendit ſuper cherubim.] Hoc eſt ſuper plenitudinem
ſcientiæ. Chriſtus aſcẽdit cum corpore ſuo ſuper omnes
angelos & archangelos. Cherubim, interpretatur pleni/
tudo ſcientiæ, quæ eſt charitas, quia plenitudo legis eſt
dilectio, hoc eſt charitas. Chriſtus ſuper hoc aſcendit, ſi/
Ioan.15.b cut in euangelio ipſe dominus dicit: Maiorẽ charitatem
B nemo habet, quam ut animã ſuam ponat quis pro ami/
cis ſuis. Quod ita Chriſtus fecit: qui animam ſuam pro
amicis dedit. *d* ¶ Et uolauit, uolauit ſuper pennas uen
torum.] Secundũ hiſtoriam quod prius eſt uolauit ſu/
per pennas uentorum: quia uelocior eſt uẽtus omnibus
creaturis, & dominus uelocior eſt uento, quia penetrat
uſq; ad fines terræ, & omnia ſuauiter diſponit: Quia ul/
tra uentum ipſe eſt, ideo uelocior. Et ad moralem ſen/
ſum, animam ſignificare uoluit uento. Sicut uentus iſte
inuiſibilis eſt, ita & anima. Ventus mouet corpus, & ani
ma mouet corpus ſimiliter. Sed cur uentum appellauit
animam? Hoc eſt, quia deus inſufflauit in Adam. Non
quod corporalis ſit deus pater, ſed tunc inſufflauit quã,
do animam dedit, ut ait propheta: Tu domine creas om
nem flatũ. Per hæc intelligimus omnes animas à deo eſſe
creatas. Et uolauit, uolauit ſuper pennas uentorũ: hoc
eſt, uirtutes ſanctarum animarũ, quia Chriſtus uelocior
eſt uento, & leuior quàm anima, & præcelſior angelis &
ſanctis. *e* ¶ Poſuit tenebras latibulũ ſuum in circuitu
eius tabernaculũ eius.] Latibulum ſeipſum dixit in ſcri
pturis. In circuitu eius tabernaculũ eius. Chriſtus in Ma
ria quaſi ſponſus in thalamo, & corpus Mariæ quaſi ta/
bernaculũ. Tenebras dicit, eo quod nobis obſcura eſt in/
carnatio uel natiuitas eius. *f* ¶ Tenebroſa aqua in nu/
bibus aeris.] Nubes prophetæ ſunt, & aqua, doctrina eo
rum, quia obſcuræ ſunt ſcripturæ prophetarũ. Quia ſi,
cut nubes pluuiã portant & terram aridam irrigãt, ſic &
prophetæ per eorum doctrinam irrigant corda arida.
g ¶ Præfulgure in conſpectu eius nubes tranſierunt.]
Fulgura, illuminatio ſpiritus ſancti. Ipſæ nubes ſcilicet
prophetæ, tranſierũt de Iudæis ad gentes, ſpiritu ſancto
gubernante. Per fulgura ignis, cõpunctio cordis intelli/
gitur. *h* ¶ Grãdo & carbo. ignis.] In grãdine, uerbera:
in igne, charitatis accenſio oſtẽditur: quib. fideliũ corda

Inclinaũit cœlos & deſcendit, & caligo ſub pedibus
eius. Et aſcẽndit ſuper cherubim & uolaũit, uolauit ſu/
per pennas uẽtorum. Et poſũit tenebras latibulũ ſuum
in circuitu eius tabernaculũ eius, tenebroſa aqua in nu/
bibus aeris. Præ fulgurẽ in conſpectu eius nubes tran/
ſierunt, grando & carbones ignis. Et intonuit de cœlo
dominus, & altiſſimus dedit uocem ſuam, grando &
carbones ignis. Et miſit ſagittas ſuas & diſſipauit eos,
& fulgurã multiplicauit & conturbauit eos. Et apparue
rũnt fontes aquarum, & reuelatæ ſunt fundamenta or/
bis terrarum. Ab increpationẽ tua domine, ab inſpira/
tione ſpiritus iræ tuæ. Miſit de ſummo & accepit me,
& aſſumpſit me de aquis multis. Eripuit mẽ de inimi/
cis meis fortiſſimis, & ab his qui oderunt me, quoniam
confortati ſunt ſuper me. Præuenerũnt me in die affli/
ctionis meæ, & factus eſt dominus protector meus.

mouentur ad cognoſcendũ deum. *i* ¶ Et intonuit de C
cœlo dñs.] Per ſanctos ſuos intonuit, quaſi de cœlo per
iuſtorũ corda euãgelizauit. *k* ¶ Et altiſſimus dedit uo
cem ſuã.] Per euãgeliſtas malicia humanã diſperdidit.
Altiſſimus uocẽ ſuam dedit, hoc eſt, prædicationẽ, ut ait
propheta: Vox toni/ Pſal.76.d
trui tui in rota: id eſt,
prædicatio eorum in
toto mũdo. *l* ¶ Miſit
ſagittas ſuas & diſſi/
pauit eos.] Miſit uer/
ba ſua ſancta quaſi ſa
gittas, quæ pleniter &
malis & bonis prædi
cant. Bonos remune/
rat deus ſi faciunt, &
malos conterit, ſi au/
diunt & non faciunt.
Vnde ſanctus Apo/
ſtolus ait. Alijs quidẽ 2.Cor.2.d
ſumus odor uitæ in
uitam, & alijs odor
mortis in mortẽ. O/
dor uitæ ſunt his, qui
audiunt & faciunt: &
odor mortis ſunt his
qui audiũt & non fa/
ciunt. Quia prædica
tores neſciũt qui ſunt
prædeſtinati: tamen
fiducialiter prædicant. *m* ¶ Et fulgura multiplicauit &
conturbauit eos.] Fulgura, miracula, atque claritas uir/
tutis ſuæ. Cõturbauit illos. Per illa miracula apoſtolorũ
compuncti ſunt & illi qui dixerunt ad Petrum: Quid fa/
ciemus uiri fratres? Et ille: Pœnitentiam, inquit, agite, &
baptizetur unuſquiſque ueſtrum. *n* ¶ Et apparuerunt
fontes aquarum.] Fontes apoſtoli, quaſi aquis de uno
fonte potati ſunt. De uno fonte qui eſt Chriſtus, ſatia/ D
ti fuerunt apoſtoli, ſicut in euangelio dominus dixit:
Qui biberit aquam quam ego dabo ei, non ſitiet in æ/ Ioan.4.b
ternum. Et aliter. Fontes aquarum illi, qui per baptiſ/
mi ſacramentum facti ſunt peccatoribus fons aquæ ui/
uæ ſalientis in uitam æternam. *o* ¶ Et reuelatæ ſunt fun
damenta orbis terræ.] Prophetæ atque apoſtoli ſuper
quos omnium eccleſiarum fundamenta locantur. Re/
uelata ſunt fundamenta orbis terræ, ſecundum hiſto/
riam, quando in paſſione uelum templi ſciſſum eſt de/
ſurſum uſque deorſum, & illa quæ in templo erant ap/
paruerunt. Et ad ſenſum de litera ſenſus ſpiritualis: quia
quod ibidem latebat in figura, omnibus patuit per
myſteria. *p* ¶ Ab increpatione tua domine, ab inſpi/
ratione ſpiritus iræ tuæ.] Ab increpatione tua domi/
ne, cum diceres: Niſi uos filius liberauerit, moriemini Ioan.8.d
in peccatis ueſtris. Ab inſpiratione ſpiritus iræ tuæ: pro/
mittens in his appropinquare regnum Dei. *q* ¶ Miſit
de ſummo & accepit me.] Vocando me. *r* ¶ Et aſſum/
pſit me de multitudine aquarum.] Aduerſantium po/
pulorum. Vel aliter. Miſit de ſummo & accepit me, &
aſſumpſit me de multitudine aquarum. Deus pater
miſit filium ſuum, ſicut dictum eſt: Verbũ caro factum
eſt, & habitauit in nobis. Miſit ſpõſus ad ſpõſam: uerum
ſpõſum iunxit ſpõſæ, hoc eſt, carnẽ in utero uirginis Ma
riæ. Aſſumpſit me de multitudine aquarũ: id eſt, de mul
titudine populi, eccleſia collecta eſt. Aquæ multæ, popu
li multi. *s* ¶ Eripuit me de inimicis meis fortiſſimis.]
Deus pater eripuit Chriſtũ à Iudæis, & eccleſiã ab hære/
ticis. *t* ¶ Et ab his qui oderũt me, quia cõfortati ſunt ſu
per me.] Oderunt Iudæi dominũ, & hæretici eccleſiam.
Quia cõfortati ſunt ſuper me, quaſi uincere potuiſſent.
n ¶ Præuenerunt me.] Vt ſuperius diximus ante uindi
ctam crucis. *x* ¶ Et factus eſt dominus protector &c.]
Deus pater filium ſuum protexit, & filius eccleſiã ſuam.

¶ Eduxit

Et eduxit me in latitudinem, saluum me fecit quoniam uoluit me. Et retribuet mihi dominus secundum iustitiam meam, & secundum puritatem manuum mearum retribuet mihi. Quia custodiui uias domini, nec impie gessi à deo meo. Quoniam omnia iudicia eius in conspectu meo, & iustitias eius non repuli à me. Et ero immaculatus cum eo, & obseruabo me ab iniquitate mea. Et retribuet mihi dominus secundum iustitiam meam, & secundum puritatem manuum mearum in conspectu oculorum eius. Cum sancto sanctus eris, & cum uiro innocente, innocens eris. Et cum electo electus eris, & cum peruerso peruerteris. Quoniam tu populum humilem saluum facies, & oculos superborum humiliabis. Quoniam tu illuminas lucernam meam, domine deus meus illumina tenebras meas. Quoniam in te eripiar à tentatione, & in deo meo transgrediar murum. Deus meus impolluta uia eius, eloquia dñi igne examinata, protector est omnium sperantium in se. Quoniam quis deus præter dominum, aut quis deus præter deum nostrum? Deus qui præcinxit me uirtute, & posuit

A a ¶ Eduxit me in latitudine.] Eduxit ecclesiam de tribulatione, quasi de angustia: In latitudine, quæ est spes futuri, uel remuneratio uitæ æternæ. b ¶ Saluũ me fecit, quoniã uoluit me.] Vox ecclesiæ. Qui me uoluit, ut exhiberet sibi ecclesiã. Quoniam uoluit me. Volũtate propria, & non ex meo merito me uocauit, dicẽte Apostolo: Gratia estis saluati per fidem, & hoc nõ ex uobis. Eph.2.a. c ¶ Et retribuet mihi dominus secundum iustitiam meã, & secũdum innocentiam manuum mearum retribuet mihi.] Quæ autem sit iustitia & innocentia manuũ eius, audi quid sequitur: Quia, inquit, custodiui, ut uiæ dei custodiantur, & nihil impie de eo cũ hæreticis sentiatur. d ¶ Quia custodiui uias domini:] id est, sua mãdata. e ¶ Nec impie gessi à deo meo.] Vt ad idolũ conuerterem laudem. f ¶ Quoniã omnia iudicia eius in conspectu meo sunt semper.] Quatuor sunt iudicia dei: duo de præsenti, & duo de futuro. In præsenti, prosperitas malorum, & tribulatio sanctorum. In futuro, remuneratio sanctorum & condemnatio peccatorum. Ecclesia adhæret Christo, quia Christus non fecit peccatum, nec inuentus est in ore eius dolus. Et ecclesia Christo adhæret, quoniam omnia iudicia eius in cõspectu meo sunt semper. g Et iustitias eius non repuli à me.] Sed amplexus sum eas. h ¶ Et ero immaculatus cum eo, & obseruabo me ab iniquitate mea.] Perseuerabo in illa innocẽtia, in qua uocatus sum. Et obseruabo me ab iniquitate mea, id est, non conuertar ad illam iniquitatem ubi prius fui in infidelitate. i ¶ Et retribuet mihi dominus secũdum iustitiã meam, & secundum puritatem manuum mearum in conspectu oculorũ eius.] Per oculos, aspectus diuinitatis intelligit, quia ipse aspicit quicquid operatur homo in mandatis dei. In retributione beatorũ, quia eã per altitudinẽ spei cõsidero. k ¶ Cũ sancto sanctus eris.] Cũ eo qui à te sanctificatur. l ¶ Et cũ uiro innocẽte, innocẽs eris.] Cũ eo q nõ corruperit uitijs uitã suã. m ¶ Et cũ electo, electus eris.] Cum illo quẽ præscitũ scis. n ¶ Et cũ peruerso, subuerteris.] Cũ hæretico, qui male intelligẽdo peruertit diuina eloquia, sicut alibi Iudæis ipse dominus loquitur: Si incesseritis peruerse coram me: incedã & ego peruersus uobis. Cũ sancto sanctus eris. Tu Christe sanctus natura es, quem tu sanctificaueris, ab illo cognosceris, quoniã tu sanctus es. Vox prophetæ ad Christum. Quem tu innocentem feceris, ab illo cognosceris quod tu innocens es: quia nulli noces, ideo innocẽs. Quem tu elegeris ut sit electus, ab illo cognosceris quod electus es, ut Paulus dixit: Comprehendã autem à quo comprehensus sum. Peruersi dicuntur, qui de rectitudine declinant ad peruersitatem: ut diabolus, & Iudas, & hæretici, & omnes superbi. Quoties deus facit iustam uindictam, reprehendũt illum, cum elegit pauperes & reprobat potentes, cum elegit piscatores, ficut Petrum: & reliquit nobiles. Hoc peruersum uidetur esse apud peruersos, ut Propheta ait: Viæ domini rectæ, sed uiæ uestræ perueršæ. o ¶ Quoniam tu populũ humilem saluum facies.] Quod superius diximus. p ¶ Et oculos superborum humiliabis.] Quoniam tu populum humilem saluum facies, pœnitentiam agentem, & oculos superborũ humiliabis: quia elati superbia, pœnitentiam agere dedignantur. q ¶ Quoniam tu illuminas lucernam meã.] Quid est lucerna nisi intellectus animæ? Sicut oculi corporis si de lucerna exteriori non habent lumen in tenebris nõ uident: ita & intellectus animæ nisi illuminetur ab altero, hoc est à Christo nõ uidet, sicut in euangelio dicit: Erat lumen uerum, quod illuminat omnem hominem uenientem in hũc mundũ. r ¶ Domine deus meus illumina tenebras meas.] Hoc est ignorantiã cordis. Vnde scriptum est: Si lumen quod in te est tenebræ sunt, ipsæ tenebræ quantæ erunt? Matth.6.c Et apostolus ait: Fuistis aliquando tenebræ, nunc autem lux in domino. Ephe.5.c s ¶ Quoniam in te eripiar à tentatione.] Vox ecclesiæ. Nisi à Deo eripiar, per me nequaquam possum. t ¶ Et in deo meo transgrediar murum.] Murum dicit ecclesia peccata nostra: quem ædificamus, peccatis peccata augendo. Nisi à Deo destruantur illa peccata, non possumus per nos transire ad deum. u ¶ Deus meus impolluta uia eius.] Impolluta uia, hoc est, incarnatio eius: quia non est ex uirili semine, sed de spiritu sancto conceptus: Et aliter. Fides perfecta ecclesiæ, impolluta uia eius dicitur per quam Deus uenit ad nos. x ¶ Eloquia domini igne examinata.] Eloquia domini sua mandata, in hoc deo sunt placita: non quod ipsa sint examinata ab igne, aut quod fuissent inquinata, sed qui illa acceperit, faciant eum ut aurum mundum, purificatum per ignem. y ¶ Protector est omnium sperantium in se.] Qui in eum credunt. Deus illos protegit qui sancto timore illum timent. z ¶ Quoniam quis deus præter dominum, aut quis Deus præter deum nostrum?] Hic trinitas intelligitur. Præter dominum quod dixit, deus pater intelligitur. Præter Deum nostrum, filius: & tertia persona: id est, spiritus sanctus: quia Deus pater, Deus filius, Deus spiritus sanctus, unus est Deus. a ¶ Deus qui præcinxit me uirtute.] Per similitudinem, sicut homo precingit uestimenta sua, ut non noceant pedibus, qui sunt sensus: & manibus, quæ sunt opera. Præcinxit: hoc est, ut restringant sinus cupiditatis, ut supra dixi, ne impediantur per cupiditatem. Vel aliter. Deus qui præcinxit me uirtute: spiritus sanctus qui nos armat aduersus potestates iniquas, secundum Apostolum: Induite uos arma dei, & gladium spiritus sancti, Ephe.6.b ut possitis resistere diabolo. Conticescant nunc hæretici aspicientes hic trinitatem expressam, & cognoscant filium quem minorem patre dicunt, primum à prophetа prænunciatum, non quasi priorem, sed nihil inferiorem. b ¶ Et posuit immaculatam uiam meam.] Hoc est,

B

C

D

immaculatam uiam meam. Qui perfecit pedes meos tanquam ceruorum, & ſuper excelſa ſtatuit me. Qui docet manus meas ad prælium, & poſuiſti ut arcum æreum brachia mea. Et dedisti mihi protectionem ſalutis tuæ, & dextera tua ſuſcepit me. Et diſciplina tua correxit me in finem, & diſciplina tua ipſa me docebit. Dilatasti greſſus meos ſubtus me, & non ſunt infirmata ueſtigia mea. Perſequar inimicos meos & comprehendam illos, & non conuertar donec deficiat. Confringam illos nec poterunt ſtare, cadent ſubtus pedes meos. Et præcinxisti me uirtute ad bellum, & ſupplantasti inſurgentes in me ſubtus me. Et inimicos meos dediſti mihi dorſum, & odientes me diſperdidiſti. Clamauerunt nec erat qui ſaluos faceret, ad dominum, nec exaudiuit eos. Et comminuam illos ut puluerem ante faciem uenti, ut lutum platearum delebo eos. Eripe me de contradictionibus populi, constitues me in caput gentium. Populus quem non cognoui ſeruiuit mihi, in auditu auris obediuit mihi. Filij alieni mentiti ſunt mihi, filij alieni inueterati ſunt & claudicauerunt à ſemitis ſuis.

A eſt, fidem meam, ne ab ea uiolarer. *a* ¶ Qui perfecit pedes meos tanquam ceruorum.] Sicut cerui calcant pedibus ſpinas & tranſiliunt ſyluas: ita ſancti calcant ſpinas, id eſt, peccata, tranſiliunt ſyluas, id eſt, infidelitatem: & ſubeunt uſque ad deum, hoc eſt, uſque ad altitudinem charitatis. Qui perfecit pedes meos tanquam ceruorum, ad tranſiliēda ſeculi huius impedimenta. *b* ¶ Et ſuper excelſa ſtatuit me.] Excelſa, ſancta eccleſia eſt: & Chriſtus ſuper excelſa, & excelſa ſuper excelſa: id eſt, ſuper ſublime eccleſiæ. Super excelſa ſtatuit me, ſpē meam in cœleſtibus collocauit. *c* ¶ Qui docet manus meas ad prælium.] Opera mea aduerſus diabolum deſtructorē. Qui docet manus meas ad prælium, ad debellanda facinora. *d* ¶ Et poſuit ut arcum æreum brachia mea.] Arcum æreum, id eſt, intentio: brachia fortitudo, hoc eſt, ut non deficiant bene agere. *e* ¶ Dediſti mihi protectionem

B ſalutis tuæ.] Vox eccleſiæ ad Chriſtum. Salutis, quia ipſe eſt ſalus noſtra, ut dicit: Domini eſt ſalus. Dediſti mihi protectionē ſalutis tuæ, ne opprimar à malis. *f* ¶ Et dextera tua ſuſcepit me.] Dextera patris Chriſtus eſt. Suſcepit me eccleſiam per incarnationem. *g* ¶ Diſciplina tua correxit me in finē.] Quem enim diligit dominus corripit. Erigimur ergo qui prius corruēramus, cum cæſi à domino fuerimus. *h* ¶ Et doctrina tua ipſa me docebit.] Neceſſe eſt dum ſumus hic, ſub doctrina eſſe. Vnde Paulus ait: Omnis, inquit, doctrina in præſenti nō uidetur eſſe gaudij ſed mœroris, ſed poſtea in futurū reddit fructum plurimū. *i* ¶ Dilatasti greſſus meos ſubtus me.] Senſus eccleſiæ ſub me, ſub poteſtate eccleſiæ. Dilatasti greſſus meos ſubtus me, in amplitudine charitatis tuæ. *k* ¶ Et nō ſunt infirmata ueſtigia mea.] Veſtigia, exemplo eccleſiæ, non ſunt infirmata à ſucceſſoribus: quia impreſſi ſequentibus me. Hinc uox Chriſti poſt reſurrectionem. *l* ¶ Perſequar inimicos meos & comprehendā illos.] Iudæos utiq; qui ei iniuſte inimici ſunt facti. Vel aliter. Perſequar inimicos meos, affectus carnales. Et comprehendam illos antequā ego cōprehendar ab illis. *m* ¶ Et non conuertar donec deficiant.] Non conuertar pugnare contra illos, uel non cōuertar ab hac intentione donec deficiant, ſiue à malicia, ſiue à cogitationibus prauis. Affligam illos in multismalis ſicut iam factum tempore legimus Titi. *n* ¶ Nec potuerunt ſtare.] Quia iniqui & ſuperbi erecti fuerant. *o* ¶ Cadent ſubtus pedes meos.] Siue ut adorēt ſiue ut conculcentur. *p* ¶ Præcinxiſti me uirtute ad bellum.] Contra mortem ſiue miniſtros eius. Præcinxiſti me uirtute, id eſt, fortitudine contra diabolum, uel contra iſta ſupradicta uitia. *q* ¶ Supplantasti inſurgētes in me ſubtus me.] Illos qui ſuper caput meū erigebātur. *r* ¶ Et inimicos meos dediſti mihi dorſum.] Nolūerunt enim cōuertere faciē ſuam ad me. Et inimicorū meorū dediſti mihi dorſum. Inimici mei dorſum dant, quando confugiunt, & quando poſt me uadunt. *s* ¶ Et odientes me diſperdidiſti.] Omnes inimicos eccleſiæ, uel ipſa uitia & peccata diſperdidit deus. Et odientes me diſperdidiſti. Vnuſquiſq; enim in malitia ſua diſperſus eſt. *t* ¶ Clamauerunt, nec erat qui ſaluos faceret eos, ad dominum nec exaudiuit eos.] Quia indigni erant exaudi.tiōe eius. Clamabunt. Qui clamabūt: Impij dæmones & Iudæi & hæretici clamabunt in futuro iudicio: nec erit qui ſaluos faciat eos: quia quādo clamauit deus ad illos per prophetas uel per reliquas ſcripturas, audire noluerunt: propterea illi clamabunt & nō erit qui exaudiat eos, ut Salomon ait: Vocaui, & renuiſtis: extendi manū meam & non fuit qui aſpiceret. Deſpexiſtis omne conſiliū meū, & increpationes meas neglexiſtis. Propterea & ego in interitu ueſtro ridebo, cum uobis quod timebatis ſuperuenerit. Subſannabo, cum irruerit ſuper uos repentina calamitas. Tunc inuocabitis me, & non exaudiam. *u* ¶ Et cōminuam illos ut puluerem ante faciem uenti.] Cōminuam illos, id eſt, illos ſupradictos affectus carnales pro nihilo deducam. Et comminuā illos ut puluerem ante faciem uenti: quia aridi & ſine imbre miſericordiæ fuerunt proiecti, & comminuti ſunt in ſuperbia ſua, & quaſi puluis campi diſperſi. *x* ¶ Vt lutum platearum delebo eos.] In modum turbidi luti. *y* ¶ Eripe me de contradictionibus populi: conſtitues me in caput gētium.] Vox Chriſti ad patrem. Eripies me de contradictionibus populi Iudaici utiq; quia cum aliqui dicerent, uerax eſt, illi contrario dicebant: non, ſed ſeducit turbam. Erue me de illis populis infidelibus qui mihi contradicunt. Tu erue à Iudæis infidelibus, & eorum caput, id eſt gentium conſtitue. *z* ¶ Populus quem non cognoui ſeruiuit mihi.] Id eſt gentes quæ me non cognouerūt neque per fidem neque per legem, ſeruient mihi. Populus quem non cognoui ſeruiet mihi. Ignorabam enim eum cum idolis ſeruiret: nunc credens, cognitus ac ſeruiens factus eſt mihi. *a* ¶ In auditu auris obaudiuit mihi.] Obaudierūt mihi auribus quia non uiderunt mirabilia, neque meam præſentiam corporalem. Poſtea audierunt & crediderunt. Imbuentibus prædicatoribus accepit eccleſia aurem ſpiritualem, qua intelligens cuſtodiat præcepta diuina. *b* ¶ Filij alieni.] Hoc idem & Eſaias loquitur: Eſa.1.d Væ genti peccatrici, filijs alienis, populo pleno peccatis. Antiquo uocabulo, Iudæi filij dei appellati ſunt, ſed alienati: quia filij diaboli effecti ſunt. Et ijdem Iudæi, quorum pater diabolus eſt, *c* ¶ Mentiti ſunt mihi.] Quia in uerita e non ſteterunt ſicut & pater eorum. *d* ¶ Filij alieni inueterauerunt.] Hoc eſt, quia noui hominis non receperunt aduentum, in ueteri homine permanſerunt. *e* ¶ Et claudicauerunt à ſemitis ſuis.] Claudicant: quia patrem credunt & filium non credunt. Vnum pedem habent & alium non habent: inde claudicant in legis litera. Vox eccleſiæ.

C D

Hebr.12.c

Prouerb.1.c

Viuit dominus & benedictus deus meus, & exaltetur deus salutis meæ. Deus qui das uindictas mihi, & subdidisti populos sub me, liberator meus de inimicis meis iracundis. Et ab insurgentibus in me exaltabis me, à uiro iniquo eripies me. Propterea confitebor tibi in nationibus domine, & nomini tuo psalmum dicam. Magnificans salutes regis eius, & faciens misericordiam Christo suo, Dauid & semini eius usque in seculum.

In finem psalmus Dauid. XVIII

Coeli enarrant gloriam dei, & opera manuum eius annunciat firmamentum. Dies diei eructat uerbum, & nox nocti indicat scientiam. Non sunt loquelæ neque sermones, quorum non audiantur uoces eorum. In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ uerba eorum. In sole posuit tabernaculum suum, & ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo. Exultauit ut gigas ad currendam uiam, à summo

A a ¶ Viuit dominus.] Quem in sepulchro sub signaculorum positione clauserant. b ¶ Et benedictus deus meus.] A deo patre. Viuit dominus, & benedictus deus meus. Nunquid antea non uiuebat? Sed hoc pro incarnatione dicit, sicut sanctus Paulus dicit: Qui mortuus Rom.6.b est ad tempus ex infirmitate carnis, sed uiuit ex uirtute dei. Iam enim non moritur: mors illi ultra non dominabitur. c ¶ Et exaltetur deus salutis meæ.] Vox ecclesiæ ad Christum: Quia Christus exaltatus est in ascensione. Vel aliter. Exaltetur deus salutis meæ. In me semper excelsus sit, cuius uocatio salus mea est: ne quicquam de eo uile sentiam. d ¶ Deus qui das uindictam mihi. Subuertendo Iudæos, uel ipsum traditorem Iudam. Vel aliter. Deus qui das uindictam mihi. Vox ecclesiæ ad Christum. Dedit deus potestatem ecclesiæ ligandi & soluendi, & disciplinam faciendi, ut habuit potestatem Petrus & Paulus per spiritum domini, sicut dixit: Luc.10.c Ecce, dedi uobis potestatem calcare super serpentes & scorpiones, & super omnem uirtutem inimici. e ¶ Et subdidisti populos sub me.] Sub potestate ecclesiæ ad regendum gentes incredulas. f ¶ Liberator meus dominus
B de gentibus iracundis.] Christus in passione à Iudæis Ioan.19.c clamantibus: Crucifige, crucifige eum, & ecclesia ab hæreticis, & anima ab uniuersis uitijs, quæ appellauit gentes. g ¶ Et ab insurgentibus in me exaltabis me.] Id est, à persecutoribus. h ¶ A uiro iniquo eripies me.] Id est, à diabolo, ut dictum est, inimicus homo hoc fecit. i ¶ Propterea confitebor tibi in populis domine.] Ecclesia dicit: Laudabo te in credentibus. Psalmum dicam tibi inter gentes, id est, laudabo & operabor. Propterea confitebor tibi in populis domine. k ¶ Psalmum dicam nomini tuo.] Quia ego in his sum, ego confitebor tibi pater, & psallam. Vox prophetæ. l ¶ Magnificans salutem regis ipsius.] Christi domini quod resurrexit. Vel aliter. Propheta ad deum patrem loquitur: Quia sanitatem facit & salutem per singulos: quia animas attrahit per prædicationem, ut sit salus credentium qui credunt in salutem regis ipsius. m ¶ Et faciens misericordiam Christo suo Dauid.] Hoc est, unigenito suo. Dauid manu fortis interpretatur quod est Christus. n ¶ Et semini eius usque in finem.] Semen eius, hoc sunt sancti eius. Facit misericordiam dominus semper cum sanctis suis sine fine. Et faciens misericordiam Christo suo, Dauid & semini eius usque in seculum: Ipsi mediatori Iesu domino, & populo ecclesiastico, qui per uerbum eius credidit. Ipse fortissimus liberator nos ab hoc mundo dignetur eruere, & in fide stabilire per euangelium: quia ipsi gloria & imperium cum æterno patre & spiritu sancto in cuncta secula seculorum. Amen. o ¶ In finem psalmus Dauid.] Psalmus uoce continet prophetæ de Christo loquentis. Iste psalmus in persona Christi cantatur per prophetam & in persona ecclesiæ. XVIII

Coeli enarrant gloriam dei.] Ex creaturis consequenter creator agnoscitur. Aliter. Cœli enarrant gloriam dei: Terra non potest enarrare. Secundum historiam cœlum & terra cum cæteris creaturis suis gloriam dei narrat, ut ait Paulus: Per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur, Rom.1.c
C id est, ab intelligentibus intellecta conspiciuntur. Cœlum, hoc est firmamentum. Vnde dixit: Et posuit deus firma- Gene.1 mentum inter medium aquarum, id est, cœlum. Aliter secundum sensum: Cœli, apostoli: & quod est gloria, hoc est opus: & quod est narrant, hoc est annunciat: qa prædicat gloriam dei. Et ut sciamus qa hoc est firmamentum quod & cœlum, dicit in Genesi: Et appellauit deus firmamentum cœlum. Annunciant. Vnde & dominus ad discipulos: Omnia quæcunq; Ioan.15.b audiui à patre meo, annunciaui uobis. q ¶ Dies diei eructat uerbum & nox, &c.] Paria paribus retulit, quod ex ordine temporum, ad dei magis notitiam perueniamus. Dies diei eructat uerbum, & nox nocti indicat scientiam. Dies hesternus, diem hodiernum annunciauit, & hodiernus dies, crastinum diem. Secundum sensum: dies, Christus. Et aliter. Dies, apostoli. Quomodo Christus dies est, sicut dicit: Ego sum lux mundi: Ioan.8.b sic & apostoli dies sunt, sicut ait: Vos estis lux mundi. Et Matth.5.b unus dies, duodecim horas habet. Vnde ipse dominus Ioan.11.b in euangelio dixit: Nonne duodecim horæ sunt diei? ipsæ D intelligutur duodecim apostoli. Nox nocti. Nox Iudas: nocti Iudæis: indicat scientiam, id est, quando dixit: Quem osculatus fuero, ipse est, tenete eum. Aliter. Nox profun- Matth.26.c ditas scripturarum in prophetis, nunciat profunditatem uteris testamenti. r ¶ Non sunt loquelæ neque sermones, quorum non audiantur uerba eorum.] Non sunt loquelæ: ac si dicat, linguæ: neq; sermones, quia linguæ multi sermones sunt. Siue diuersitates uerborum intelligutur per sermones, ac si dicat: Non fuerunt ullæ locutiones quas apostoli in uarietate linguarum non acceperint, & ideo non fuerunt ullæ linguæ quæ sermones apostolorum non audissent, dum dicit: In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ uerba eorum, Hoc est, in omnes insulas uel fines mundi. s ¶ In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ uerba eorum.] Apostolorum scilicet atq; euangeliorum. t ¶ In sole posuit tabernaculum suum.] In Hebræo ita habet: Soli posuit tabernaculum in eis, id est in cœlis. Deus in sole posuit tabernaculum suum, & ipse tanq; sponsus procedens de thalamo suo. In sole, in utero sanctæ Mariæ uirginis. Maria interpretatur stella maris. Lumen solis magis lucet quàm stellarum. Sol iustitiæ dns, ut ait propheta: Orietur uobis sol iustitiæ, quod est Malach.4.a Christus. Illuminauit sol iste, stellam, id est, Mariam ut esset sicut sol. Ideo posuit tabernaculum suum in sole, quãdo corpus assumpsit de utero suo. u ¶ Et ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo.] Sponsus, uerbum patris: sponsa, caro humana, cum qua de thalamo processit: id est, de utero uirginis. x ¶ Exultauit ut gigas ad currendam uiam.] Per solem mystice Christus intelligitur. Exultauit ut gigas ad currendam uiam. Hic gigas pro fortitudine Christi ponitur, eo quod ipse alligauit fortem diabolum, & uasa eius (quæ nos fuimus) diripuit. Ad currendam uiam: quia non habuit hic moras. Quomodo? Hic natus uenit in passionem, resurrexit & ascendit. y ¶ A summo cœlo egressio eius, & occursus eius usque ad summum eius.] A summo cœlo

cœlo egreſſio eius & occurſus eius uſque ad ſummum eius, & non eſt qui ſe abſcondat à calore eius. Lex domini immaculata conuertens animas, teſtimonium domini fidele, ſapientiam præſtans paruulis. Iuſtitiæ domini rectæ lætificantes corda, præceptum domini lucidum illuminans oculos. Timor domini ſanctus permanet in ſeculum ſeculi, iudicia domini uera iuſtificata in ſemetipſa. Deſiderabilia ſuper aurum & lapidem precioſum multum, & dulciora ſuper mel & fauum. Etenim ſeruus tuus cuſtodit ea, in cuſtodiendis illis retributio multa. Delicta quis intelligit, ab occultis meis munda me, & ab alienis parce ſeruo tuo. Si mei non fuerint dominati tunc immaculatus ero, & emundabor à delicto maximo. Et erunt ut complaceant eloquia oris mei, & meditatio cordis mei in conſpectu tuo ſemper. Domine adiutor meus, & redemptor meus.

In finem pſalmus Dauid. XIX

EXaudiat te dominus in die tribulationis, protegat te nomen dei Iacob. Mittat tibi auxilium de ſancto, & de Sion ſuſcipiat te. Memor ſit omnis ſacrificij tui, & holocauſtum tuum pingue fiat. Tribuat

A mo cœlo, id eſt, à patre, quod eſt principale nomen: non ideo quod maior ſit filio ſecundum diuinitatem: ſed pro nomine patris. A ſummo, id eſt, ab æternitate egreſſus eius. Et occurſus eius uſque ad ſummum eius. Occurſus eius, in coæqualitate æternitatis. Quia aſcendit ad cœlos, ſedet ad dexteram patris, ubi antea & ſemper fuit cum ipſo. *a* ¶ Et non eſt qui ſe, &c.] Nullus quippe eſt, qui non habeat ſemina intellectus dei. Nec eſt qui ſe abſcondat à calore eius. Nullus eſt qui de calore ſuo non habeat aliquid quod ei non dediſſet ex multis diuiſionibus gratiarum actionum: ſicut dixit Paulus: Alij datur ſermo ſapientiæ: alij ſermo ſcientiæ. Lex domini irreprehenſibilis. Lex ipſe eſt Chriſtus, qui non uenit legem ſoluere ſed adimplere. Irreprehenſibilis, quia non habuit peccatum. *b* ¶ Lex dñi immaculata.] Qui per creaturas deum ante laudauerat, nunc eum per donationem legis incipit prædicare.

1. Cor. 12. *a*

B

c ¶ Conuertens animas.] De captiuitate in libertatem. *d* ¶ Teſtimonium domini fidele.] Quale teſtimonium, Niſi quia dixit: Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus ueſtris? Fidele: quia non mentitur. *e* ¶ Sapientiam præſtans paruulis.] Paruulis non ſenſu ſed humilitate. Vnde ſcriptum eſt: Quia abſcondiſti hæc à ſapientibus & prudentibus, & reuelaſti ea paruulis. *f* ¶ Iuſtitiæ domini rectæ lætificantes corda.] Iuſtitiæ, id eſt, iudicia: Rectæ, quia recte iudicat deus, & à rectis recta habentur. Lætificantes corda, animas ſanctorum. *g* ¶ Præceptum domini lucidum, nouum teſtamentum. *h* ¶ Illuminans oculos.] Hoc eſt oculos cordis. *i* ¶ Timor domini ſanctus permanet in ſeculum ſeculi.] Timor cum charitate: Vnde dixit: Perfecta charitas foras mittit timorem. Timeat non timore gehennæ aut timore pœnæ, ſed timore ſancto, ſic timeat, ut quem amat non perdat per negligentiam. *k* ¶ Iudicia domini uera iuſtificata in ſemetipſa.] Non ab alio, ſed à ſemetipſis. Neminem enim fallit deus. *l* ¶ Deſiderabilia ſuper aurum & lapidem precioſum multum.] Super omnes theſauros mundiales dilecta. *m* ¶ Et dulciora ſuper mel & fauum.] Quia nullum metallum precioſum, iudicijs aut ſapientiæ dei comparari poteſt, neque aurum aut lapis precioſus, neque quod ad ornamentum & ueſtitum pertinet, neque mel unde paſcitur. His duabus rebus homo ueſtitur & paſcitur, ut Paulus: Habentes uictum & ueſtitum, his contenti ſimus. Si fueris lapis precioſus, & probatus ſicut aurum: mereberis intelligere iudicia & ſapientiam dei. *n* ¶ Etenim ſeruus tuus cuſtodit ea, in cuſtodiendis illis retributio multa.] Propter quid cuſtodit ea, niſi in cuſtodiendis illis retributio multa? Si cuſtodieritis, inquit, dominus, præcepta mea, manebitis in dilectione mea. Quæ maior retributio quàm ut quis diligatur à Deo? *o* ¶ Delicta quis intelligit?] Qui in delictis eſt, id eſt, in peccatis, iudicia dei nõ intelligit, neq; ſua peccata: quan- C diu eſt in delictis. Delicta quis intelligit? Tertia laudis diuiſio, qua docet impoſſibile legis, quo per præuaricationem legis peccatũ magis apparuerat in mundo, euangelij gratia fuiſſe completum, neque poſſe quenquam à cogitationum ſordibus liberari, niſi per aduentũ ſpirituſſancti. Delicta qs intelligit: niſi ſcrutator cordium deus qui & poteſt ea dimittere?

Matth. 11. *d*

Matth. 10. *d*

1. Ioan. 4. *d*

1. Timo. 5. *d*

Ioan. 15. *b*

p ¶ Ab occultis meis mũda me, & ab alienis parce ſeruo tuo.] Ab occultis, id eſt præteritis peccatis: & ab alienis, hoc eſt quæ futura ſunt, & adhuc ad me non uenerunt. Vel aliter. Ab occultis, id eſt, omnibus quæ in me ſunt, & ab alienis, peccatis: quia diabolus habuit in occulto ſuperbiã, & proiectus eſt: poſtea alienus erat ab Adam, antequam ipſe Adã peccaſſet. Sed poſtquã conſenſit ei, ſuperbia & uoluntate cõiuncti ſunt, & de uno peccato fecit ſibi duo iudicia diabolus, ut dupliciter iu- D dicaretur: quia & ſe & alium occidit. *q* ¶ Si mei non fuerint dominati tunc immaculatus ero.] Si iſta peccata non fuerint mihi dominata, tunc ero immaculatus. *r* ¶ Et emundabor à delicto maximo.] Id eſt à ſuperbia: quia ſuperbia initiũ eſt omnis peccati. *s* ¶ Et erunt ut complaceãt eloquia oris mei.] Tunc tibi placebũt eloquia mea. *t* ¶ Et meditatio cordis mei in conſpectu tuo ſemper.] Id eſt, de recordatione humilitatis. *u* ¶ Domine adiutor meus & redẽptor meus.] Adiutor in tribulatione & in neceſſitatibus. Et redẽptor meus: quia tu redemiſti me ſanguine tuo precioſo. Tu es adiutor humani generis, cum nos ad te accedere facis. Tu es redemptor: quia nos tua paſſione ac reſurrectione ab interitu redemiſti: qui nos iugiter in lege tua gradientes cuſtodire digneris: quia tibi eſt cum æterno patre & ſpirituſancto honor & gloria in ſecula ſeculorum. Amen. *x* ¶ In finem pſalmus Dauid.] Iſtum pſalmum propheta in perſona eccleſiæ canit de Chriſto. Præuidebat propheta Chriſtum ad redemptionem noſtram uenire in carne, & pro inimicis orare. Inde dixit: Exaudiat. XIX

EXaudiat te dominus in die tribulationis.] In die tribulationis pro parte carnis dixit. Quidã hunc pſalmum dictũ putant ex uoce populi ad Chriſtũ loquẽtis, ut ad regẽ pariter & ſacerdotẽ. *z* ¶ Mittat tibi auxiliũ de ſancto.] Qui formã ſerui acceperat, recte ei quaſi homini imprecatur auxilium. Mittat tibi auxilium de ſancto, hoc eſt, de ſemetipſo, quia illa diuinitas in ipſo corpore erat. *a* ¶ Et de Sion ſuſcipiat te.] Hoc eſt de eccleſia. ipſa Siõ quæ & eccleſia, & ipſe eſt in eccleſia. *b* ¶ Memor ſit dominus omnis ſacrificij tui.] Hoc eſt, ut redimat per paſſionem ſuam. Quia Chriſtus ipſe eſt rex & ſacerdos, & hoſtia: qui ſemetipſum obtulit in paſſione quia pro nobis ſanguinem ſuum dedit. *c* ¶ Holocauſtum tuum pingue fiat.] Id eſt, acceptabile ſit deo. Holocauſtum eſt totum combuſtum: quia Chriſtus cum

A corpore & anima aſcendit in crucem. Omnes uictimæ tuæ, ſacrificiũ Chriſti eſt, ſiue quod ei omnes offerimus deprecando, ſiue quod pro omnibus ſuum ipſe ſanguinem fudit. Et eſt ſenſus. Ne patiaris quenquam perire: cum pro omnibus mortuus ſis, & omnem uoluntatem tuam impleat pater.

Ioan.17.d Vnde ait: Volo ut quomodo ego & tu unum ſumus, ſic & iſti in nobis unũ ſint. *a* ¶ Tribuat tibi dominus ſecũdum cor tuũ.] Ideſt, ſiue pro humanitate carnis Chriſti, ſiue pro corpore ſuo, hoc eſt, ecclesia, ut exaudiatur optat. *b* ¶ Et omne conſilium tuum confirmet.] Id eſt, conſiliũ trinitatis. *c* ¶ Lætabimur in ſalutari tuo.] Vox eccleſiæ. In ſalutem quã dediſti patiendo. *d* ¶ Et in nomine domini dei noſtri magnificabimur.] Non in nobis, ſed in illo: quia in eccleſia in tuo ſumus nomine congregati. *e* ¶ Impleat dñs omnes petitiones tuas.] Vſque huc de paſſione dixit: modo de re-

B ſurrectione & aſcenſione & remuneratione. Duæ ſunt petitiones Chriſti cum dicit: Exaudiat te dñs & impleat omnes petitiões tuas. Quãdo dixit Chri-

Ioan.17.a ſtus ad patrẽ: Clarifica me pater apud temetipſum claritate quam habui priuſquã mundus fieret. Et alibi: Pater ſãcte ſerua eos in nomine tuo quos dediſti mihi, ut quomodo nos unũ ſumus, ſic & illi unum ſint. *f* ¶ Nũc cognoui: quoniã ſaluum fecit dñs Chriſtũ ſuum.] Nũc dicit propheta ad tempus quãdo accepit ſpiritumſanctũ. Tunc cognouit, quod ſaluaret deus pater filium ſuum. *g* ¶ Et exaudiuit illum de cœlo ſancto ſuo.] Id eſt, de ſemetipſo, & de ſancta eccleſia. *h* ¶ In potẽtatibus ſalus dexteræ eius.] Potẽtatibus, ſanctæ eccleſiæ, quibus ſalus facta eſt per Chriſtum qui eſt dextera eius, id eſt, dei patris: quia habet eccleſia ligandi & ſoluendi poteſtatẽ, &

Luc. 10.c diſciplinã faciendi. Et dñs: Ecce dedi uobis poteſtatẽ cal-

1.Cor.4.d care ſuper ſerpẽtes, & uirtutes omnes inimici. Vnde Paulus dicit: Quid uultis? In uirga ueniam ad uos, an in charitate? In potentatibus ſalus dexteræ eius. In illa potẽtia qua uictor ab inferis reſurrexit. *i* ¶ Hi in curribus & hi in equis.] Currus & equus ſemper in Aegyptijs arguuntur. Alij credant idolis atq; dæmonijs, nos confidamus in Chriſto. Vel aliter. Hi in curribus & hi in equis. Per currus uoluptas mundi ſiue mũdanorum omniũ cupiditas deſignatur, quia quaſi rotæ quæ inſtabiles ſunt, ſic ipſi in mente huc illuc q; diſcurrunt. Per equos, ſuperbi, & ipſi ſunt cupidi. *k* ¶ Nos autem in nomine domini dei noſtri inuocabimus.] Non in his ſupra dictis, ſed in nomine domini. *l* ¶ Ipſi obligati ſunt & ceciderunt. Qui uitiorũ ſuorum funibus ligati ſunt, & in ſuperiora

Ioan.18.b non ualent aſcendere ſed cadent, ut illud: Et abierunt retrorſum & ceciderunt. *m* ¶ Nos uero reſurreximus & erecti ſumus. Reſurreximus ab infidelitate, erecti ſumus per fidem: quia tortuoſi fuimns in peccatis. *n* ¶ Domine ſaluum fac regem, & exaudi nos in die qua inuocauerimus te.] Saluũ fac regem, hoc eſt, Chriſtum, pro parte carnis. Et exaudi nos. Rogat eccleſia ut exaudiatur tempore opportuno. Domine ſaluũ fac regẽ, & exaudi nos in die qua inuocauerimus te. In Hebræo ita ſcriptũ eſt: Domine ſaluũ fac regem, qui exaudiat nos in quacunq; die inuocauerimus eum. C

tibi dominus ſecundum cor tuum, & omnẽ conſilium tuum confirmet. Lætabimur in ſalutari tuo, & in nomine domini dei noſtri magnificabimur. Impleat dominus omnes petitiones tuas, nunc cognoui quoniam ſaluum fecit dominus Chriſtum ſuum. Et exaudit illum de cœlo ſancto ſuo, in potentatibus ſalus dexteræ eius. Hi in curribus & hi in equis, nos autem in nomine dñi dei noſtri inuocabimus. Ipſi obligati ſunt & ceciderũt, nos autẽ reſurreximus & erecti ſumus. Dominẽ ſaluũ fac regem, & exaudi nos in die qua inuocauerimus te.

In finem pſalmus Dauid. xx

DOminẽ in uirtute tua lætabitur rex, & ſuper ſalutare tuum exultabit uehemẽter. Deſiderium cordis eius tribuiſti ei, & uoluntate labiorum eius non fraudaſti eum. Quoniam præueniſti eum in benedictionibus dulcedinis, poſuiſti in capite eius coronam de lapide precioſo. Vitam petijt à te & tribuiſti ei, longitudinem dierum in ſeculum, & in ſeculum ſeculi. Magna eſt gloria eius in ſalutari tuo, gloriam & magnum decorem impones ſuper eum. Quoniam dabis ei benedictionem in ſeculum ſeculi, lætificabis eum in gaudio

xx

DOmine in fortitudine tua lætabitur rex. Iſte eſt rex cui & in ſuperiori pſalmo ſecundum formã ſerui oratẽ ſalus. Chriſtus rex regum & dominus dominãtium. *p* ¶ Et ſuper ſalutari tuo exultabit uehementer.] Id eſt, in eo quod ſaluaſti homines, filius tuus qui ſaluator eſt, exultabit. *q* ¶ Deſiderium cordis eius dediſti ei, & uoluntate labiorum eius nõ fraudaſti eũ.] Iam quippe non ſumus ſerui ſed amici. Quod petiuit expletum eſt. Quomodo ipſe & pater unum ſunt: ſic & nos in ipſo unum ſumus. Vel aliter. Deſideriũ animæ eius tribuiſti ei. Deſiderauit filius Dei ut ueniret genus humanum redimere. Vnde D

Luc.22.b dixit: Deſiderio deſideraui hoc paſcha manducare uobiſcum, antequã moriar. Et uoluntate labiorum eius non fraudaſti eum. Et hoc eſt, quando dñs

Ioan.14.d dixit: pacem meã do uobis, pacem meã relinquo uobis. *r* ¶ Quoniam præueniſti eum in benedictionibus dulcedinis.] Hoc eſt à longe, quãdo Melchiſedek benedixit

Gene.14.a Abraham. Et deinde quotquot benedictiones in patriarchis uſq; ad aduentũ Chriſti fuerũt: Chriſtus in ipſis benedictus eſt. Quoniã præueniſti eum, hoc eſt ante præuenit eum in benedictionibus dulcedinis, quàm à Iudæis fel porrectum guſtaſſet: quia antea eum iſtæ benedictiones præuenerunt. Guſtauit & noluit bibere. Guſtauit:

Matth.27.d quia de morte noſtra ſuſcepit. Noluit bibere: quia die tertia reſurrexit. Noluit bibere, hoc eſt, non permãſit in morte. *s* ¶ Poſuiſti ſuper caput eius coronã de lapide precioſo.] Corona dei, eccleſia ex uarijs gentibus cõgregatio eſt. De qua Paulus ſub perſona credentiũ ait: Gaudium & corona mea. *t* ¶ Vitam petijt & dediſti ei.] Vt homo mortuus eſt, ut homo reſurrexit. Deus quippe uitam poſtulare non potuit. *u* ¶ Longitudinem dierũ in ſeculum ſeculi.] Impia ſynagoga conticeat. Quis hominum uiuit in ſeculũ, & in ſeculum ſeculi? Dauid & Salomon, non amplius quã quadragenis annis regnauerũt. *x* ¶ Magna eſt gloria eius in ſalutari tuo.] Impletum eſt quod ipſe in euangelio poſtulauit: Pater, glorifica me apud temetipſum. Magna gloria eius in ſalutari tuo: Ac ſi dicat: Magna eſt gloria eius, magnũ eſt hominẽ aſſumptum eſſe ad dexteram dei patris. *y* ¶ Gloriam & magnum decorem impones ſuper eum.] Gloriam, reſurrectionis. Decorẽ, quando in monte reſplẽduit facies eius ſicut ſol, & ueſtimenta eius facta ſunt alba ſicut nix. *z* ¶ Quoniã dabis ei benedictionẽ in ſeculum ſeculi.] Quia omnis creatura benedicit eum. *a* ¶ Lætificabis eum in gaudio cum uultu tuo.] Hoc eſt, erit tecum ſemper in cœlis. Lætificabis eũ in gaudio cũ uultu tuo. Tũc lætificabis filium in gaudio, cum adunata fuerit illa mul-

titudo

A titudo ſanctorum, & numerus reſtitutus ei. Gaudebit Chriſtus pro acqſitis pro quibus paſſus eſt. *a* ¶ Quoniam rex ſperat in domino.] Secũdum corporis diſpenſationem, uel homo aſſumptus in diuinitate. *b* ¶ Et miſericordia altiſſimi non commouebitur.] Nec humanitas filij, nec eccleſia primitiua, in finẽ cõmouebitur. Vſq; huc propheta locutus eſt in p̃ſona eccleſiæ ad deum patrem de humanitate Chriſti, modo loquitur ad diuinitatem. Vnde dixit. *c* ¶ Inueniatur manus tua omnibus inimicis tuis.] Inueniãt inimici tui poteſtatẽ tuam, ut reuertantur in bonũ. Inueniat poteſtas dei illos qui in humilitate noluerũt Chriſtũ credere, inueniat illos in uindicta. *d* ¶ Dextera tua inueniat omnes qui te oderũt.] Odiẽtes ſe, nimia clementia dei uult conuerti, cũ etiã inimicos ſuos inuenire deſiderat. *e* ¶ Pones eos ut clibanum ignis in tempore uultus tui.] In bonã partem, ut cõburantur illorũ peccata. Sicut clibanus intrinſecus ardet, ſic illorũ conſcientia intrinſecus ardebit, eo quod bona nõ fecerunt. *f* ¶ Dñe in ira tua conturbabis eos.] Et hic clemẽtia dei non punit, ſed turbat, ut ad pœnitentiam conuertantur.

B *g* ¶ Deuorabit eos ignis.] A ſpiritu ſancto illorum peccata. Deuorabit ignis, in tempore uultus dei, cum uenerit iudicare mundũ. *b* ¶ Fructum eorũ de terra perdes.] Id eſt, ipſos perdes, uel opera ipſorũ de ſancta eccleſia. Et comedet eos ignis. Iſte ignis eſt de quo dominus in
Luc.12.f euangelio ait: Ignem ueni mittere in terram, & quid uolo niſi ut ardeat? De hoc igne & duo quibus in itinere
Ibid.24.e ſcripturas ſaluator aperuit dicebant: Nonne cor noſtrũ ardens erat in uia, cum aperiret nobis ſcripturas? *i* ¶ Et ſemen eorũ à filijs hominũ.] Semen, id eſt, filios qui generati ſunt in mala doctrina: A filijs hominum, id eſt, à conſortio bonorum, perdes illos. *k* ¶ Quoniam declinauerunt in te mala.] Iudæi quod ſuper ſe per iuſtã uindictam recipere debuerant, in Chriſtum declinauerunt,
Ioan.11.f quando dixerũt, quod dignus erat morte, & expedit ut unus moriatur quàm ut tota gens pereat. *l* ¶ Cogitauerunt conſilium quod non potuerunt ſtabilire.] Quã-
Matth.27.g do dixerũt ad Pilatum: Domine recordati ſumus, quod ſeductor ille dixit adhuc uiuẽs, poſt diem tertium reſurgam. Iube ergo cuſtodiri ſepulchrũ uſque ad diem tertium. At ille: Habetis cuſtodiam, ite cuſtodite ſicut ſcitis. Et poſtea poſuerunt ſigilla: ſed mortui tenere uiuentem non potuerunt. Reſurrexit, quod illi nec uoluerunt nec crediderunt. Tunc non potuerũt ſtabilire conſiliũ quod cogitauerunt. *m* ¶ Quoniã pones eos dorſum.] Duobus modis. Dorſum, quia ſemper terrena deſiderãt. Aliter: Dorſum, ut retro cadant, aut quando reſpiciunt retro. *n* ¶ In reliquijs tuis præparabis uultum eorum.] Pro reliquijs in Hebræo, in bonis habet. Senſus itaq; iſte contexitur: Ad ſimilitudinẽ ſanctorũ quos tibi de omni orbe ſeruaſti: etiam eos qui tormentis purgati ſunt, eſſe facias: ut iuxta uultum ſanctorũ, uultus quoq; eſſe incipiant peccatorũ: Hoc eſt ut tales ſint qui peccatores fuerunt, quales & hi qui ſancti ſunt. Vel aliter. In reliquijs tuis præparabis uultũ eorũ, id eſt, prophetas, quos patres eorũ occiderũt. Reliquiæ eorũ, filij Iudeorũ, qui occiderunt caput prophetarũ: Vt illa uindicta quæ cœpit à prophetis, ueniat ſuper illos qui dominũ occiderunt. Aliter. In reliquijs tuis præparabis uultum illorum, hoc eſt, per Eliã & Enoch credituri ſunt in finẽ. Præparabis uultum illorũ, ad te credentiũ, ut illud: Vt conuertat corda patrum in filios. C

cum uultu tuo. Quoniãm rex ſperat in domino, & in miſericordiã altiſſimi non commouebitur. Inueniatũr manus tua omnibus inimicis tuis, dexteratua inueniat omnes qui te oderunt. Ponẽs eos ut clibanum ignis in tempore uultus tui, dominus in irã ſua conturbabit eos, & deuorãbit eos ignis. Fructũm eorum de terra perdes, & ſemen eorũm à filijs hominum. Quoniãm declinauerunt in te mala, cogitauerũnt conſilia quæ non potuerunt ſtabilire. Quoniãm pones eos dorſum, in reliquijs tuis præparabis uultum eorum. Exaltarẽ domine in uirtute tua, cantabimus & pſallemus uirtutes tuas.

In finẽm pſalmus Dauid pro aſſumptione matutina. XXI

DEus deus meus reſpice in me, quare me dereliqui ſti, longẽ à ſalute mea uerba delictorũ meorum. Deus meus clamabo per diem & non exaudies, & no-

o ¶ Exaltare domine in uirtute tua.] Vox eccleſiæ. Exaltare in uirtute tua: id eſt, demonſtra tuam poteſtatem & maieſtatem, quia prius ueniſti in humilitate, ſed modo ueni in maieſtate. *p* ¶ Cantabimus & pſallemus uirtutes tuas domine.] Cantabimus in corde, pſallemus in opere, uirtutes tuas annunciamus. *q* ¶ In finem pro aſſumptione matutina pſalmus Dauid.] Matutina aſſumptio, reſurrectionis dñicæ & aſcẽſionis ad patrẽ ſignificat ſacramentũ. Hãc inſcriptionẽ Hebræi aliter habent: Pro ceruo matutino, & interpretatiõe peruerſa putãt de Heſter totum uigeſimũ primũ pſalmum eſſe cõpoſitũ, quod uidelicet ipſius periculo & interceſſione apud regem, ſit de periculo Iſraeliticus populus liberatus. Sed nos ceruum qui interficiat ſerpentes, & uenena conſumat, nullum alium niſi Chriſtũ intelligimus, ſicut totius pſalmi contextus oſtendit. XXI D

DEus deus meus reſpice in me, quare me dereliqui, ſti.] Hoc uerſiculo dñs in cruce pendẽs uſus eſt. Ex quo animaduertimus totum pſalmũ à dño in cruce poſito decantari. Quod autem habet in medio, intende mihi, in Hebræis codicibus non habetur, & appoſitum uox domini declarat, quæ etiam illud in euangelio prætermiſit. Ac ſi dicat: Quare me dereliquiſti? Hic humanitas loquitur quomodo derelicta fuit in Adam, quando præceptũ trãſgreſſus eſt. Vel in paſſione derelictus Chriſtus pro parte carnis. *s* ¶ Lõge à ſalute mea uerba delictorum meorũ.] Longe: Hic diuinitas loquitur. Verba delictorũ meorum: quia noſtra peccata ſua reputat. Nam in ſalute ſua nullum eſt peccatum, ſed à peccatore longe eſt ſalus. Vel aliter. Longe à ſalute mea uerba delictorum meorum. Aquila hunc locum ſic interpretatus eſt: Lõge à ſalute mea uerba genitus mei: Symmachus, uerba gemituum meorũ: Quinta & ſexta æditio, uerba clamoris mei. Et eſt ſenſus iuxta cæteros interpretes: Gemitus mei atq; conatus quibus ſemper populum Iſrael ſaluare quæſiui, longe facti ſunt à ſalute mea, quam populo tribuere cupiebam, quia ipſi noluerunt recipere ſanitatem. Iuxta LXX. uero interpretes iſte ſenſus eſt: Hoc quod ſalutem deprecor, quod me conqueror derelictum, non ex propria perſona loquor, ſed ex populi, cuius peccata in meo corpore ipſe ſuſcepi. Vnde dico: Longe ſunt à ſalute mea, uerba iſta quæ fundo. Non enim tam mihi ſalutem poſtulo qui deus ſum, quàm populo qui ſalute indiget. *t* ¶ Clamabo per diem & non exaudies, & nocte, & non ad inſipientiam mihi.] In die pendens non exauditur à patre, nocte reſurgit ab inferis uictor. Aliter. Qui in gaudio non exauditur, exauditur in lachrymis. Vnde ait: Non in ſtultitiã mihi, id eſt, non fruſtra clamaui. Et Aquila tranſtulit ex Hebræo dicens: Et nocte & non tacebis: Id eſt, audies me, reſpondebis mihi, facies quod oraui. Deus meus clamabo per

A diem, nec exaudies & nocte. Clamauit Chriſtus in cruce & orauit pro ſuis, exauditus & non exauditus. Exauditus pro prædeſtinatis, ſicut in octo milibus, uel pro illis centum uiginti & quingentis fratribus. Et non exauditus, hoc eſt pro illis qui non erant prædeſtinati. Vnde dixit euãgeliſta: Sanguis eius ſuper nos, Matth.27.c & ſup filios noſtros. Ergo dies hic pro bonis, & nox pro malis intelligitur. Vel dies & nox, proſperitas & aduerſitas in eccleſia. Eccleſia nõ exauditur in proſperitate, ut non ſe extollat, & non exauditur in aduerſitate, ut amplius mundetur. Et nõ ad inſipientiam mihi: id eſt filius coæternus patri, ſcit omnia, cur non ſit exauditus in die paſſionis, id eſt, pro filijs mortis, & proſperitate & tribulatione eccleſiæ ſuæ. *a* ¶ Tu autem in ſancto habitas, laus Iſrael.] Vox prophetæ. In ſancto habitas, hoc eſt in ſuo corpore, uel in cœlo, ſiue in eccleſia. *b* ¶ In te ſperauerunt patres noſtri dñe, ſperauerũt & liberaſti eos. Ad te clamauerũt & B ſalui facti ſunt, in te ſperauerũt & nõ ſunt cõfuſi.] Sperauerũt patriarchæ & prophetæ, uel reliqui, & liberaſti eos ideſt de Aegypto uel de Babylonia. Non ſunt confuſi: quia quod promiſiſti adimpleſti, hoc eſt terrã repromiſſionis & uitã longam. Aliter. In te ſperauerũt patres noſtri, doctores eccleſiæ. Non ſunt confuſi: quia ſpes ipſorum ſemper es. *c* ¶ Ego autem ſum uermis & non homo.] Hoc propter humilitatem aſſumpti corporis loEſa.41.d quitur: Eſaia quoque eadem concinente: Ne timeas uermis Iacob. *d* ¶ Opprobrium hominũ & abiectio plebis.] Quod maius opprobrium q̃ crucis? Et deſpectio plebis, id eſt Iudaici populi deriſus. Cur uermis & non Luc.19.b homo, dum dicit in euãgelio: Venit filius hominis redimere quod perierat? Chriſtus & uermis dicitur & homo. Vermis, ut ait propheta: Noli timere uermis Iacob. Et homo, quia ex Maria natus. aſſimulatur ſua natiuitas uermi: quia uermis qui in ligno naſcitur non habet patrem, niſi matrem. Et Chriſtus ex Maria eſt natus abſq; coitu uiri. Duo habitacula fecit Deus, cœlum & terram. Cœlum habitatio angelorum, & terra habitatio uermium. Fecit deus uermem aſcendere in cœlum, & angelum in terram. Chriſtus per humilitatem ſuper omnes angelos aſcendit, & diabolus per ſuperbiam proiectus eſt in terram. Opprobrium hominũ & abiectio plebis. Ioan.9.f Opprobriũ, quando dixerũt Iudæi: Tu diſcipulus illius ſis. Abiectio, quando eiecerunt eum extra ciuitatẽ & crucifixerunt eum. *e* ¶ Omnes uidentes me irridebunt me.] Pro parte malorum dicitur: ſicut & ipſi Iudæi dixe Matth.27.c runt: Si filius dei es, deſcende de cruce: uel, Aue rex Iudæorum. *f* ¶ Locuti ſunt labijs & mouerunt caput.] Locuti ſunt labijs, quia quod habebant in corde, hoc loquebantur in uerbis. Mouerunt caput, id eſt, reliquerũt unum caput quod eſt Chriſtus, & fecerũt multa ſibi capita dæmoniorum. *g* ¶ Sperauit in domino, eripiat eum, ſaluũ faciat eum quoniã uult eum.] Vox prophetæ de humanitate loquitur. Sperauit in domino, hoc eſt humanitas in diuinitate. Eripiat eum, id eſt de Iudæis. C Quoniã uult eum, id eſt deus pater uoluit talem filium habere ſine peccato, per quem peccata mundi tolleret, ut ait propheta: Ipſe infirmitates noſtras accepit, & ægri Eſa.53.b tudines noſtras portauit. *h* ¶ Quoniã tu es qui eduxiſti me de uẽtre.] Vox humanitatis: Eduxiſti me de uẽtre, id eſt de utero ſanctæ Mariæ, uel de ſynagoga, quia per uaticinium prophetarum conceptus eſt, & ad ſenſum ſpiritualem, quaſi de uentre eductus eſt. *i* ¶ Spes mea ab uberibus matris meæ.] Id eſt, ubera matris nõ dedignatus eſt ſugere Chriſtus: id eſt, ab uberibus Mariæ, Vel ubera matris, lex ſynagogæ. Duo ubera habere dicuntur, quia literã & ſenſum habent: Sed ipſi, id eſt Iudæi, una ubera ſuſceperunt, hoc eſt quia literã legis tantummodo obſeruãt. *k* ¶ Deus meus es tu, ne diſcedas à me.] In die paſſionis. *l* ¶ Quoniã tribulatio proxima eſt.] Vt ipſe dixit: Surgite eamus: ecce appropinquabit qui me Ioan.14.d traditurus eſt. *m* ¶ Non eſt qui adiuuet.] Neque angelus, neque homo niſi tu pater. *n* ¶ Circundederũt me uituli multi.] Vituli laſciuientes, id eſt, Iudæi qui laſciuientes & incontinẽtes erãt. *o* ¶ Tauri pingues circũdederũt me.] Pro pinguibus Symmachus altiles interpretatus eſt. In Hebræo uerbũ ponitur ⟨Ψ⟩, quod & ignominia tranſferri poteſt: quia circũdederunt me. Tauri dicuntur propter ſuperbiam illorum: id eſt, principes illorum Anna & Caiphas, uel reliqui. Pingues, propter craſſitudinem malitiæ. *p* ¶ Aperuerunt in me os ſuum.] Quando dixerunt, crucifigatur. *q* ¶ Sicut leo rapiens & rugiens.] Id eſt, quando de illo cogitabant quomodo eum interficerent. Rapiens, quando cum gladijs & fuſtibus eum cõprehenderunt. *r* ¶ Sicut aqua effuſus ſum, & diſperſa ſunt omnia oſſa mea.] Sic uoluerunt Iudæi Chriſtum extinguere quaſi aquam, quæ hauritur & diſpergitur & nõ reuertitur. Diſperſa ſunt omnia oſſa mea. Oſſa Chriſti, apoſtoli dicuntur: quia ſicut caro ab oſſibus roboratur: ita & corpus Chriſti, quod eſt eccleſia, ab apoſtolis uel doctoribus firmatur. *s* ¶ Factum eſt cor meum.] Cor Chriſti, eccleſia intelligitur, antequam Chriſtus aſcẽderet in crucem, quæ dura uidebatur eſſe, quia pauci pro nomine illius patiebãtur. Vnde dicitur: Pro iuſto quis moritur? *t* ¶ Tanquam cera liqueſcẽs.] Rom.5.d Quia poſtquam Chriſtus aſcẽdit in crucem: poſtea omnes ſancti cœperunt tribulationẽ pro ipſo ſuſtinere propter ſpem retributionis futuri muneris. *u* ¶ In medio uentris mei.] Hoc eſt in medio eccleſiæ. Factum eſt cor meum tanquã cera liqueſcens in medio uentris mei. Sapientia mea quæ prius non intelligebatur, accenſa igni paſſionis incaluit, & ſuſcepta eſt ab eccleſia. *x* ¶ Exaruit tãquã teſta, &c.] Teſta antequã in igne ponatur, infirma eſt, poſtq̃ in igne ponitur, roboratur. Et Chriſtus poſteaquã in patibulũ crucis aſcendit, ſuam eccleſiã roborauit. Ergo non aruit ſicut fœnũ ut caderet: ſed quaſi teſta ut firmaretur. *y* ¶ Lingua mea adhæſit, &c.] Id eſt

linguæ

A linguæ apoſtolorum obmutuerunt tempore paſſionis: licet unus locutus eſt: tamen negando non confitendo, id eſt Petrus. Nam diſcipuli ſeruantes præcepta mea: de me in poſterum loquuntur. *a* ¶ Et in limum mortis deduxerunt me.] Hoc eſt in incarnationem uel in infernum, quãdo animas ſanctorum exinde deduxit ſecum. Et in limũ mortis deduxerunt me. Sicut impios quos uẽtus proiecit: ita me exiſtimauerunt in mortem decidere, tanquam ſi reſurgere non ualerem *b* ¶ Quoniam circũdederuut me canes multi.] Canum propriũ eſt, ut domino ſuo congaudeant, & latronem allatrent. Canes hic Iudæi intelliguntur, qui allatrauerunt Chriſtum, & latroni congauiſi ſunt: hoc eſt Barrabbæ, quando illum petierunt, & Chriſtum occiderunt. Quoniã circundederũt me canes multi: nõ loquẽtes recta, ſed latrãtes iniqua. *c* ¶ Concilium malignantium obſedit me.] Congregatio Iudæorum. Canes multi. Pro canibꝰ in Hebræo habet chelabim כְּלָבִים quod Aquila & Theodotio uenatores interpretati ſunt. Concilium malignantium obſedit me. Iudæi obſederũt, id eſt circundederũt Chriſtum. *d* ¶ Foderunt manus meas & pedes meos.] Præteritum pro futuro ponitur. Foderunt, clauos fixerunt, & fructum magnum inuenerunt: ideſt ſalutem gentium *e* ¶ Et dinumerauerũt omnia oſſa mea.] In cruce diſtẽta conſpexerunt membra ſua. *f* ¶ Ipſi uero conſiderauerunt &c.] Dicẽtes: Alios ſaluos fecit: ſeipſum non poteſt ſaluũ facere. *g* ¶ Diuiſerunt ſibi ueſtimenta mea.] Facientes unicuiq; militi partem ſuã. *h* ¶ Et ſuper ueſtẽ meam miſerunt ſortem.] Tractantes de tunica, Non ſcindamus eam: ſed ſortiamur de ea cuius ſit. Vel aliter. Diuiſerunt ſibi ueſtimenta mea, & ſuper ueſtẽ meã miſerũt ſortem. Quod quatuor milites fecerũt quatuor partes, & tunicam non diuiſerũt: ſignificabat unitatem eccleſiæ quod nõ ſcinderetur. Volunt hæretici eam ſcindere, ſed non poſſunt. *i* ¶ Tu autem domine ne elongaueris auxilium tuum à me.] Humanitas ad diuinitatem loquitur: ut auxilietur ei in tempore paſſionis. Tu autem dñe ne elongaueris auxilium tuũ à me, ſed protinus me reſuſcita. *k* ¶ Ad defenſionem meam conſpice.] Ne quid mihi pars inferni illa uoracis præualeat. *l* ¶ Erue à framea animam meam.] Erue à gladio uel malicia Iudæorum. Vel erue animam meam de illa poteſtate quæ ſeducendo iugulat. *m* ¶ Et de manu canis unicam meam.] Canes Iudæi. Vnica: id eſt anima Chriſti. Vnica dicitur, quia nõ habet peccatum illa anima, & aliæ animæ ab ipſa mundantur. Vel unica, eccleſia: & de manu canis, de ore inferni, qui more canino auide deuorat. *n* ¶ Saluum me fac de ore leonis.] Os leonis, populus Iudaicus: propter fortitudinem maliciæ ſuæ. *o* ¶ Et à cornibus unicornium humilitatem meam.] Vnicornis, ipſe populus Iudaicus intelligitur: quia unũ cornu habet: id eſt unam legẽ: unde uentilabat omnes gentes ante præuaricationem illorum. Et à cornibus unicornium humilitatem meam. A ſatellibus ſatanæ: per quos homines ſingulariter in ſuperbia exaltantur. Vſq; huc de paſſione dixit: iam de reſurrectione loquitur cum dicit. *p* ¶ Narrabo nomen tuũ fratribus meis:] Vox Chriſti. Fratres apoſtoli, poſtquam reſurrexit, ut ipſe ait: Ite nũciate fratribus meis, ut eant in Galilæam, ibi me uidebũt. *q* ¶ In medio eccleſiæ laudabo te.] Hoc eſt in unitate eccleſiæ in medio, credẽtium populorum. Laudabo te, prædicabo te. *r* ¶ Qui timetis dominum laudate eũ.] Omnes ſancti qui timore ſancto illum timent, laudant eum. *s* ¶ Vniuerſum ſemẽ Iacob magnificate eum.] Id eſt, populus minor, ſupplãtatores uitiorum magnificate illum: Chriſtianorum utiq; ſemen: cui ſeruiet maior. *t* ¶ Timeat eũ omne ſemen Iſrael.] Hoc eſt omnes uidentes deum, qui renati per baptiſmum, uidetis mente deum. *u* ¶ Quoniam non ſpreuit neque deſpexit &c.] Meã pro uobis q factus ſum pauper. Vel populos Chriſtianos non ſpreuit deus ſed exaudiuit *x* ¶ Neque auertit faciem ſuam.] Sed reſuſcitauit meà mortuis *y* ¶ Et cum clamarem ad eum exaudiuit me.] Reſpondens: Et clarificaui, & iterum clarificabo: Chriſtus exauditus eſt in paſſione, & eccleſia in tribulatione. *z* ¶ Apud te laus mea.] Id eſt apud patrem: ut dixit: Ego & pater unum ſumus. Apud te laus mea in eccleſia magna: quæ per omnem orbem terrarum credulitate diffuſa eſt. *a* ¶ Vota mea domino reddam coram timentibus eum.] Vota Chriſti, natiuitas: uel paſſio: uota eccleſiæ, opera bona. Vel myſterium corporis ac ſanguinis mei offerã, cum his qui in eius timore hæc celebrãt. *b* ¶ Edent pauperes & ſaturabuntur.] Pauperes, apoſtoli: edẽt, corpus Chriſti. *c* ¶ Laudabunt dominum qui requirunt eum.] Per fidem & opera cognoſcentes, quod ipſe eſt panis uiuus qui de cœlo deſcẽdit. *d* ¶ Viuent corda eorum in ſeculum ſeculi.] Cor, anima ipſorum. Sine fine, quia qui manducauerit ex hoc pane, uiuet in eo ſpiritualis ſenſus in ſempiternum. *e* ¶ Reminiſcentur & conuertentur ad dominum omnes fines terræ.] Hoc eſt, fecit dominus deus populum Chriſtianum, ut recordaretur in eum, & reuerteretur de uijs ſuis prauis. Omnis multitudo gentium recognoſcunt ſe in tenebris inuolutos, ideo accedunt ut illuminentur. *f* ¶ Et adorabunt in conſpectu eius uniuerſæ familiæ gentium.] Et hic adorant & in futuro: Quia iuxta Apoſtolum ipſi flectentur omnia genua. *g* ¶ Quoniam domini eſt regnum: & ipſe dominabitur gentium.] Regnum diaboli cecidit, & regnum Chriſti aduenit. Aſcendente eo in cœlis, omnia ſubiecta ſunt ei.

uerẽm mortis deduxiſti me. Quoniãm circundederunt me canes multi. concilium malignantium obſedit me. Foderũnt manus meas & pedes meos, dinumerauerũnt omnia oſſa mea. Ipſi uerõ conſiderauerunt & inſpexerunt me, diuiſerũnt ſibi ueſtimenta mea, & ſuper ueſtẽm meam miſerunt ſortem. Tu autem domine ne elongaueris auxilium tuum à me, ad defenſionem meam conſpice. Erue à framea animam meam, & de manũ canis unicam meam. Saluã me ex ore leonis, & à cornibus unicornium humilitatem meam. Narrabõ nomẽ tuum fratribus meis, in mediõ eccleſiæ laudabo te. Qui timetis dominum laudate eum, uniuerſum ſemen Iacob glorificate eum. Timeat eum omne ſemen Iſrael, quoniam nõn ſpreuit neque deſpexit deprecationem pauperis. Nec auertit faciem ſuam à me, & cũm clamarẽ ad eum exaudiuit me. Apud te laus mea in eccleſia magna, uota meã reddam in conſpectu timentium eum. Edent pauperes & ſaturabuntur, & laudabũt dominum qui requirunt eum, uiuent cordã eorum in ſeculum ſeculi. Reminiſcentur & conuertentur ad dominum uniuerſæ fines terræ. Et adorabũt in conſpectu eius uniuerſæ familiæ gentium. Quoniam domini eſt regnum, & ipſe dominabitur gentium.

Mat.27.c Ioan.10.c

Manducauerunt & adorauerunt omnes pingues terræ,in conſpectu eius cadent omnes qui deſcendunt in terram. Et anima mea illi uiuet,& ſemen meum ſeruiet ipſi. Annunciabitur domino generatio uentura,& annunciabunt cœli iuſticiam eius,populo qui naſcetur quem fecit dominus.

Pſalmus Dauid. XXII

Dominus regit me,& nihil mihi deerit,in loco paſcuæ ibi me collocauit, Super aquam refectionis educauit me,animam meam conuertit. Deduxit me ſuper ſemitas iuſticiæ,propter nomen ſuum. Nam & ſi ambulauero in medio umbræ mortis,non timebo mala quoniam tu mecum es. Virga tua & baculus tuus, ipſa me conſolata ſunt. Paraſti in conſpectu meo menſam, aduerſus eos qui tribulant me. Impinguaſti in oleo caput meum,& calix meus inebrians quam præclarus eſt Et miſericordia tua ſubſequetur me, omnibus diebus uitæ meæ. Et ut inhabitem in domo domini, in longitudinem dierum.

A a ¶ Manducauerunt & odorauerunt omnes diuites terræ.] Id eſt: apoſtoli uel cæteri ſancti, manducauerunt corpus Chriſti,ut dixit ſupius. Diuites terræ:hoc eſt in fide & opere uel uirtutibus:cognoſcētes,quia ſuauis eſt dominus. b ¶ In conſpectu eius cadēt uniuerſi qui deſcendunt in terram.] Procident:id eſt, peccatores in die iudicij in conſpectu dei erūt Deſcēdūt à ſuperbia ſeculi: ut adorent in ſenſu humilitatis puræ. c ¶ Anima mea illi uiuet.] Eccleſia, quæ iam non ſibi uiuit:uiuit autem Chriſtus in ea. Vel aliter. Anima mea illi uiuet & ſemen meum ſeruietipſi. Anima Chriſti uiuit deo patri, & mors ei ultrà non dominabitur. Vel eccleſia uiuet Chriſto. Semen meum,filij eccleſiæ:ſeruiet ipſi,populus credētiū. d ¶ Annunciabitur domino generatio uentura.] Propheta dicit. Generatio uētura, hoc eſt, populus gentiū: qui uenturi erant antecp̄ Chriſtus ueniret in mundū ad credendū ei. Vel generatio uentura, hoc eſt in diē iudicij tota integra claritas. e ¶ Annūciabunt cœli iuſticiā eius.] Hoc eſt,apoſtoli uel doctores. Iuſticiam eius,hoc eſt mandata illius. f ¶ Populo qui naſcetur.] Hoc eſt per uerbū prædicationis. g ¶ Quē fecit dominus.] Hoc eſt, prædeſtinauit ante ſecula. Populo qui naſcetur, quem fecit dominus. Qui per fidem accedens, per baptiſmum eſt renatus in Chriſto, Qui nobis præſtare dignetur in conſpectu noſtro habere uulnera eius,& cum Thoma palpantes fixuram clauorum illius:uel de omni humilitate paſſionis eius iugem memoriam facientes: cum ſuſpirio etiam eum pro peccatis noſtris inferna penetraſſe recolentes,ea ſemper agamus in hoc corpore terreno, ut ipſi copulari mereamur in regno. Amen. h ¶ Pſalmus iſte continet uocē eccleſiæ,collaudātis Chriſtū. XXII Dominus paſcit me,& nihil mihi deerit.] De iſto paſtore & Ezechiel loquitur: Suſcitabo paſtorē,& paſcet eos ſeruus meus Dauid, Vel aliter: Paſtor bonus, qui animam ſuam pro me poſuit:æquo me moderamine regit: ideo nullius egeo. Vel aliter: Regit me: Eccleſia fiducialiter loquitur per fidem: quia ante aduentum Chriſti, diabolus regebat mūdum ſed modo Chriſtus regit eccleſiam ſuam. Quod nos dicimus: Dominus regit me: Hebræi dicunt, ſicut ſuperius eſt ſcriptum: Dominus paſcit me, & nihil mihi deerit. Qui deum habet: & qui deo adhæret, nihil boni deeſt ei: ut ait propheta: Nihil deeſt timentibus eum. k ¶ In loco paſcuæ ibi me collocauit.] Ac ſi dicat, In unitatem fidei, in unitatem eccleſiæ. In loco paſcuæ ibi me collocauit: In futura beatitudine compoſuit ſpem meam. Paſcua enim futura intelligitur beatitudo. l ¶ Super aquam refectionis educauit me.] Abluendo per baptiſmum me enutriuit,uel doctrina patriarcharum & prophetarnm, ſiue apoſtolorum. m ¶ Animam meam conuertit.] Ad ſe cognoſcēdum:id eſt,animam eccleſiæ:quia antea ad infernum deſcēderat per culpam primi hominis Adæ:ſed modo ad Chriſtum conuerſa eſt per fidem. n ¶ Deduxit me ſuper ſemitam iuſticiæ.] Id eſt. ſuper ſemitam mādatorum per artam uiam. o ¶ Propter nomē ſuum.] Non propter meum meritum. p ¶ Nam & ſi ambulauero in medio umbræ mortis.] Per huius ſeculi obſcuritates. q ¶ Nō timebo mala, quoniam tu mecum es.] Domine,te corde retineo. Vel aliter: Vmbra duobus modis, id eſt,à corpore, & à lumine fit. Per corpus, mors intelligitur: per umbrā, peccata & ignorantia. Et tamen cp̄uis eccleſia inter,hæc ſupradicta ambulet, non timet: quia dominū apud ſe habet,ut ipſe dixit Ecce ego uobiſcum ſum oībus diebꝰ uſq; ad cōſummationē ſeculi. Propterea eccleſia nō timet. r ¶ Virga tua & baculus tuus , ipſa me &c.] Quē enim diligit dominus , corripit. Per uirgā intelligitur tribulatio uel diſciplina patris,aut perſecutio eccleſiæ. Et baculus tuus quo filios caſtigas ſpirituales. Vel p̄ baculum,ſuſtentatio & conſolatio futura. Ipſa me conſolata ſunt. Erudierunt me conſolando, non afflixerūt mortificando. s ¶ Paraſti in conſpectu meo menſam.] Vt iā non lacte quaſi paruulus alar, ſed ſolido cibo:id eſt,ut ſpirituali dente ruminās ſcripturas ſanctas, poſſim peruerſis reſiſtere. Paraſti in cōſpectu meo mēſam aduerſus eos qui tribulāt me. Mēſa. id eſt ſcriptura diuina. Sicut poſt laborem,in menſa inuenitur cōſolatio & refectio: ſic & ſancti per menſam,id eſt per ſcripturam diuinā habent conſolationē & refectionem, id eſt, ſpem, fidem,& charitatē. Aduerſus eos qui tribulāt me, Perſecutores eccleſiæ: q̄ ſunt dæmones, Iudæi,& hæretici. Cōtra iſtos omnes in ſcripturis ſacris inuenimus cōſolationē. t ¶ Impinguaſti in oleo caput meum.] Per caput,id eſt,principale mentis, eccleſia intelligitur, Mens etenim caput uocat̄: q̄a ſicut à capite regunt̄ mēbra: ita cogitatiōes mēte diſponūtur. Per oleū intelligitur cōſolatio: q̄a ſicut per oleum cōſolatur corpus: ita & per conſolationē ſcripturarū, mēs eccleſiæ. Impinguaſti in oleo caput meū, Lætificaſti ſpirituali lætitia mentē meā, quæ caput eſt totius corpis. u ¶ Et calix meus inebriās &c.] Calix intelligitur uerbū dei. Inebriās, q̄a per prædicationē compūgitur homo in mente, quādo ſeparat hominē, id eſt, patrē à filio, filiū à patre ſuo, matrē à filia, & filiam à matre ſua: & nurū aduerſus ſocrū ſuam. Tūc nos inebriat, quādo iſta facit. Per calicē, menſura intelligitur: quia unicuiq; iuxta quod meretur uel poteſt capere, ſic illi diuidit deus, id eſt, dat. Vel myſtico me calice inebriaſti, ut obliuioni traderē delectationes prioris uitæ. x ¶ Miſericordia tua dñe &c.] Vox eccleſiæ ad Chriſtū. Miſericordia dei,& præuenit & ſubſeqtur. Præuenit, per fidē: ſubſequitur, in cuſtodiēdo mādata dei. y ¶ Oibus diebus uitæ meæ.] Quādiu in hoc corpore dego. z ¶ Vt inhabitē in domo dñi.] Eccleſia hic quaſi in tabernaculo cōſiſtit. Quia ſicut tabernaculum mutat̄ de loco in locum: ſic & eccleſia de iſto tabernaculo trāsferē in domū hoc eſt, in uitam æternā ſiue perpetuā, ubi ſine fine habitabūt ſancti. a ¶ In longitudinē dierū.] Diebus ſine fine.

Matth. ult.

Prouer. 3. b

Ezech. 34. f

Ioan. 10. b

Ioan. 20. f

A fine. Vt inhabitem in domo domini in longitudinē dierum, id eſt, cœleſtem Hieruſalem cōmuniter cum omnibus ſanctis cōgregatis in me per fidē inhabitē. a ¶ Pſalmus Dauid in prima ſabbati.] Pſalmus iſte continet interdū uocem prophetæ de eccleſia loquentis. XXIII

Pſalmus Dauid, in prima ſabbati. XXIII

DOmini est terra & plenitudo eius, orbis terrarum & uniuerſi qui habitant in eo. Quia ipſe ſuper maria fundauit eum, & ſuper flumina præparauit eum. Quis aſcendet in montem domini, aut quis ſtabit in loco ſancto eius. Innocens manibus & mundo corde, qui non accepit in uano animā ſuā, nec iurauit in dolo proximo ſuo. Hic accipiet benedictionem à domino, & miſericordiā à deo ſalutari ſuo. Hæc eſt generatio quærentium dominū, quærentium faciem dei Iacob. Attollite portas principes ueſtras, & eleuamini portæ æternales, & introibit rex gloriæ. Quis eſt iſte rex gloriæ? dominus fortis & potens, dominus potens in prælio. Attollite portas principes ueſtras, & eleuamini portæ æternales, & introibit rex gloriæ. Quis eſt iſte rex gloriæ, dominus uirtutum ipſe eſt rex gloriæ.

DOmini eſt terra & plenitudo eius.] Cum cōuerſi fuerint qui terrena ſapiunt. Domini eſt terra, hoc eſt, totus mundus: & plenitudo eius, hoc eſt, habitatores mundi iſtius. Vel domini eſt terra, hoc eſt, eccleſia, & plenitudo eius, id eſt, omnes ſancti. c ¶ Orbis terrarum, & uniuerſi qui habitant in ea.] Clarificato Ieſu, omnium gentium fides fit una eccleſia. d ¶ Ipſe ſup maria fundauit eā.] Per maria fluctuationes iſtius mūdi: quia calcant & ſuperāt eccleſiam ab initio fluctuatiōes ſeculi. Sed fundauit, hoc eſt, corroborauit eccleſiam ſuā in fide. Super fluctus huius ſeculi ſtabiliuit eam ne ab his dilabatur. e ¶ Et ſuper flumina præparauit illam.] Per flumina intelligūtur potentes ſeculi uel cupidi: ut ait Salomon, Omnia flumina intrant in mare. Sic & ipſi potētes licet magnum habeant cenſum, nunquā ſatiantur. Super iſta flumina eſt eccleſia, ut illis prædicet, & conuertantur qui poteſtatem habent. Si audire noluerint: ſuper flumina præparauit illam. Super cupiditates huius ſeculi conſtituit eam: ut ipſa ſupior eſſet, munda ſine macula & ruga. f ¶ Quis aſcendet in montem domini?] Vox prophetæ interrogantis: id eſt, in cœleſtem Hieruſalem? Quis, pro raritate ponitur. Vel mons hic pro alta iuſticia: ut illud, Vade uende omnia quæ habes, & da pauperibus: & habebis theſaurum in cœlis. g ¶ Aut quis ſtabit in loco ſancto eius.] Super altiſſimam iuſticiā eius: ac ſi dicat: qui perſeuerabit: Quia multi aſcendunt, & non perſeuerant. h ¶ Innocēs manibus & mūdo corde.] Purus in opere: quia per manus opera intelligūtur, & mundo corde, id eſt, mundis ſermonibus. Vel mūdo corde, ſanctus in cogitatione. i ¶ Qui non accepit in uanū animam ſuā.] Qui nullis eam fecibus peccaminum poſt baptiſmum maculauit. Ille in uanū non accepit animā ſuam, qui opera bona agit. k ¶ Nec iurauit in dolo proximo ſuo.] Ille in dolo non iurat proximo ſuo: qui quæ cogitat, hæc prædicat: & in opere implet. Multi ſunt enim qui doloſe iurant, ut decipiant proximum: quod abominatur pater luminū deus, dicente Petro: Non es hominibus mentitus, ſed deo. Ergo qui ſe ab his cuſtodierit maculis, l ¶ Hic accipiet benedictionem à domino, & miſericordiam à deo ſalutari ſuo.] A Chriſto æquali patre, cuius morte ſaluatus eſt. Vel aliter: Hic accipiet benedictionē à domino. De ſupradicto dicit, Qui nō iurat in dolo proximo ſuo, accipiet benedictionem à domino, quando dicturus erit: Venite benedicti patris mei, percipite paratum uobis regnum à conſtitutione mundi. Et miſericordiam à deo ſalutari ſuo. Miſericordiam à deo conſequitur, qui ſe putat eſſe miſerum. m ¶ Hæc eſt generatio quærentium dominum.] Superius ſingulariter dixit, hic accipiet benedictionem: modo pluraliter, quia eccleſia ex pluribus perſonis congregatur: & tamen una dicitur, propter unitatem fidei. Generatio hæc, id eſt populus Chriſtianorum: quæ in tenebris iacens, uerum domi C
num ſaluatorem q̄ quæſiuit. n ¶ Requirentium faciem dei Iacob.] Id eſt, populus Chriſtianus requirit faciem dei Iacob. Vnde dictum eſt: Maior ſeruiet minori: quia Gen.25.c
poſterius nato primatum dedit. Intercedit diapſalma, ut immutet perſonā. Ipſe enim dominus nunc cœleſtia regna repetens, nunciatur. Aſcendēte ergo cum angelis, hi qui præcedebant ſiue comitabantur, alijs eorum principibus acclamabāt. o ¶ Tollite portas principes ueſtras & eleuamini portæ æternales.] Hoc eſt, reſerate cœleſtes aditus: pateat æternalis ingreſſus. Vel tollite portas principes ueſtras. Vox angelorū bonorū, ad angelos malos: quorum princeps diabolus eſt. Portas principes ueſtras, id eſt cupiditatem & timorē. Bene coniunxit cupiditatem & timorem: quia quicunque per cupiditatē congregat, per timorem & maliciam cuſtodit, ut non perdat. Et qui timorem & cupiditatem & maliciam habet, ſpiritum malignū de ſe non deijcit. Et eleuamini portæ æter- D
nales, id eſt, fides & charitas. Aeternales dicuntur: quia ab Adam uſque ad Chriſtum in imo iacuerunt: & ideo eleuari dicuntur. p ¶ Et introibit rex gloriæ.] Hoc eſt, Chriſtus, quia per fidem & charitatem introiuit Chriſtus in eccleſiam. Et introibit rex gloriæ: Chriſtus dominus immenſæ claritatis retinens regnum. Hi quoque attoniti, & mentis ſtupore perculſi dicūt. q ¶ Quis eſt iſte rex gloriæ?] Vox maiorum dæmonum. Ac ſi dicerent: Nos noſtrum regem habemus diabolum: iſte rex gloriæ quis eſt? Quis, inquit, eſt iſte rex gloriæ? Reſpondet qui loquitur: r ¶ Dominus fortis & potens.] Vox angelorum bonorum. Fortis eſt, qui alligauit fortem principem ueſtrum. Fortis, cum ſuſcepit mortem: Mar.2.d
potens, cum uicit infernum. s ¶ In prælio.] Cum ſpoliato Tartaro, reducit ſecum multitudinem captiuorum Clamat iterato, & dicit. t ¶ Tollite portas principes ueſtri, & eleuamini portæ æternales.] Eleuētur æthereæ ianuæ: aperiantur æternarum ædium ualuæ. u ¶ Et introibit rex gloriæ.] Quia non ſolū poſt reſurrectionem, immenſam poſſedit claritatem: uerumetiam & illam quam æqualem cum patre habuit priuſquàm fieret mūdus. Adorantes igitur hi tantæ gloriæ unicam ſingularem q̄ potentiam, aiunt. x ¶ Quis eſt iſte rex gloriæ?] Reſpondetur his. y ¶ Dominus uirtum ipſe eſt rex gloriæ.] Pluraliter hic uirtutū, Chriſtus intelligitur: quia ſuper nouem uirtutes cœlorum ſedet. Vel uirtutū dicit: quia ſuper omnes uirtutes diaboli, dominus eſt. Vel uirtutū dicitur: quia diabolus noué ordines angelorum ſub ſua habuit dominatione, ſiue bonos, ſiue malos. Tollite portas. Vox angelorum bonorum. Vel uox dominica ad angelos bonos. Tollite portas, hoc eſt: quia quando Adam peccauit, portæ paradiſi clauſæ fuerunt, & data eſt romphæa ignea angelo Seraphim, ut eum cuſtodire deberet. Sed poſtquàm Chriſtus uenit in mūdum, & luctauit cum diabolo, aperuit infernum: & animas ſanctorum ſecum eduxit: & cum angelis bonis ad cœleſtia remeauit. Tunc portæ paradiſi quæ ante clauſæ fuerant, apertæ ſunt. Vel portæ æternales, angeli dicun

Eccēs.1.b

Act.5.a

Mat.25.c

Psalmus Dauid. XXIIII

AD te domine leuaui animam meam, deus meus in te confido non erubescam. Neque irrideant me inimici mei, etenim uniuersi qui sustinent te, non confundentur. Confundantur iniqua agentes, superuacue. Vias tuas domine demonstra mihi, & semitas tuas edoce me. Dirige me in ueritate tua & doce me, quia tu es deus saluator meus, & te sustinui tota die. Reminiscere miserationum tuarum, domine, & misericordiarum tuarum quæ à seculo sunt. Delicta iuuentutis meæ, & ignorantias meas ne memineris. Secundum misericordiam tuam memento mei tu, propter bonitatem tuam domine. Dulcis & rectus dominus, propter hoc legem dabit delinquentibus in

A dicuntur, per quorum custodiam, ad cœlestia conscendimus. Eleuatæ dicũtur: quia antea omnes animæ sanctorum ad infernum descendebãt. Sed postq̃ Christus ascendit unà cum corpore suo super omnes uirtutes cœlorum, postea angeli lætati sunt: quia animas sanctorũ apud se illuc deduxit. Quis est iste rex gloriæ? Vox angelorũ, qui apud patrẽ semper fuerant. Ac si dicerent: Nos patrẽ & filiũ semper insimul esse uidemus: iste rex gloriæ quis est? Pro parte carnis dicebãt. Tollite portas. Vox prophetæ de iudæis. Tollite portas, id est, superbiam, & cupiditatem, & auariciam, quia per has tres, omnis homo ad infernũ descendebat. Vel eleuate portas principes uestras: pro quo in Hebræo positum est, Leuate portæ capita uestra: recto ferãtur itinere. Ad perfectũ mũdiciæ dicit hominẽ uenire nõ posse, & quenquã ad perfectũ mũdiciæ uenire nõ ualere. Portæ æternales quas dicit eleuari, fides, charitas, & castitas est: qa per has tres, Christus ecclesiam ingreditur. Quis est iste rex gloriæ? Humana fragilitas respõdit, Quis est iste? Ac si dicãt: Iste est quem nos crucifiximus & improperauimus, ac pro nihilo habuimus. Respondent: Dominus uirtutũ, id est, qui mortuus est ad tempus ex infirmitate carnis: sed nunc uiuit
B Ioan.20.g ex uirtute dei. Vel uirtus fuit, quando dixit Thomæ, infer digitum tuum in locum clauorum: & mitte manum
Rom.8.g tuam in latus meum: & noli esse incredulus, sed fidelis. Dñs uirtutũ dicitur, sicut Paulus ait: Quis nos separabit à charitate Christi? Tribulatio, an angustia, an persecutio, & reliqua. Item: Tollite portas principes uestras. Vox angelorum, qui cum Christo ad infernum descenderunt: ad subiectos diaboli dicunt. Ostendunt se principem illorum ligatum ducere. Tollite portas: quia fractæ sunt portæ, id est, potestas illorum tũc abstracta est. Et eleuamini portæ æternales. Et tunc eleuatæ sunt æternales, id est, animæ sanctorum de inferno. Aeternales dicũtur: quia semper sine fine apud deum regnaturi sunt. Dominus uirtutum, ipse est rex gloriæ. Pro domino uirtutũ: in Hebræo legitur, dominus sabaoth: quod in alio loco Septuaginta interpretes, omnipotentem transtulerunt. Merito uirtutum dominus, qui pro nobis homo factus est: morti traditus, infernalibus est tenebris addictus: quod clementer suscepit, patienter tolerauit, fortiter uicit, mirabiliter cõsummauit. Qui cum uirtute propria calcans inferos: cum triumpho rediẽs ad supernos: cum gloria ascendit ad cœlos: sedet nunc ad dexteram dei patris omnipotentis, interpellans nostris iugiter pro delictis. Amẽ. *a* ¶ Vigesimus quartus psalmus mediatoris nostri missam ad patrem continet uocem: interdũ habet ecclesiæ supplicantis clamorem. XXIIII

AD te domine leuaui animam meam,] Hic uox ecclesiæ intelligitur ad Christum. Leuaui dicit, id est, eleuaui: quia prius in ualle lachrymarum uel in imo iacebat ecclesia, antequam Christus ueniret in mundum. In quid eleuauit? Hoc est, in spe, fide, & charitate per sanctificationem: quia triticum si in imo iaceat, computrescit, si sursum eleuatur, custoditur. Sic & anima si in peccatorum putredine, hoc est, si in imo iaceat, computrescit & perit. Nam si sursum eleuatur in his supradictis, spe, fide, & charitate, custoditur à deo. Vel ad te domine leuaui animam meam, per crucem. *c* ¶ Deus meus in te confido.] Ecclesiæ confessio est. In te confido, non in me, sed in te. *d* ¶ Non erubescam.] Quia in homine non confido: de quibus dictum est: Maledictus homo qui spem suam ponit in homine. Et: Benedictus uir qui confidit in domino. Non sit dilatio resurrectionis, quæ opprobrium generet inter credentes. *e* ¶ Neq; irrideant me inimici mei.] Qui me irriserant prius cum dicerem: Possum destruere tẽplũ: & hoc in triduo reædificare. Neque irrideant me inimici mei: id est, illi q in homine tãtummodo confidunt, quia posteaquàm ille defectus fuerit, inimici ipsorum irrident ei: & inimici ecclesiæ, sunt dæmones, hæretici, uitia & peccata. *f* ¶ Etenim uniuersi qui te expectant.] Qui te sustinent. *g* ¶ Non confundentur.] Neque hic, neque in futuro: apostoli, uel hi qui crediturí sunt per uerbũ eorũ in te. *h* ¶ Cõfundãtur iniqua agentes superuacue.] Propheta non optando, sed prophetando dicit: Confundantur in die iudicij illi, qui usque in finem in malicia ipsorum perseuerant: illi qui super perpetratum in me scelus illud addiderunt: ut figillis tumulum communirent. Vsque huc dominus de
D passione sua, hinc uox succedit ecclesiæ: quæ post resurrectionem dominicam se supplicat edoceri. *i* ¶ Vias tuas domine demonstra mihi, & semitas tuas edoce me.] Illas per quas uenitur in regnum tuum. Vel uias tuas, hoc est, mandata tua: notas fac, hoc est, demonstra mihi. Semitas tuas edoce me. Semita minor est q̃ uia: per semitam intelligitur arta & angusta uia quæ ducit ad uitã. *k* ¶ Dirige me in ueritate tua.] Vox ecclesiæ. Dirige me, quia ego tortuosus sum. In ueritate tua, hoc est, In Christo tuo: edoce me, ut nihil peruerse agam. *l* ¶ Quia tu es deus salutaris meus.] Tua enim resurrectione, meum salutare mihi collatum est. *m* ¶ Et te sustinui tota die.] Hoc est, toto tempore. Videbant me pro te sustinere per omne uitæ huius tempus. Audieram enim per uoces prophetarũ te uenturũ esse in mundum. Sustinui autem per lumen fidei, donec me uocares. *n* ¶ Reminiscere miserationum tuarum domine.] In quibus ut nos redimeres, homo factus es. Vel populus Christianus loquitur: ut rectos eos faciat de sua miseratione: ut illud misericordiæ tuæ multæ sunt Psal.118.u domine. Et: Misericordiæ tuæ à seculo sunt. Et: misericordias tuas ab initio seculi promisisti nobis. *o* ¶ Delicta iuuentutis meæ & ignorantias meas ne memineris domine.] Illa quæ in adolescentia gessi, priusquàm de domo patris iniqui procederem. Aut delicta iuuentutis, ante baptismum: & ignorantiæ meæ, hoc est, post baptismum. *p* ¶ Secundum magnam misericordiam tuam memor esto mei deus.] Id est, non secundum merita, sed secundum tuam misericordiam. Immensa est enim misericordia tua: qui uocas ea quæ non sunt tanquam quæ sunt. *q* ¶ Propter bonitatem tuam domine.] Qua prouocas peccatores ad pœnitentiam. *r* ¶ Quia dulcis & rectus dominus.] Dulcis, quia est panis uitæ. Dulcis, quia promittit præmia futura. Rectus, quia reddit unicuique secundum opera sua. *s* ¶ Propter hoc legem dabit delinquentibus in uia.] Legem charitatis, per quam dimit-

A dimittentes offensas: reconciliamur deo. Delinquentibus in uia peccatoribus in ista uita. *a* ¶ Diriget mites in iudicio.] Mites & hūiles corde diriget in iudicio: hoc est, discretionē facit in præsenti inter corpus & animam: ut se inuicem corrigant in uijs mandatorum dei. Vel illud quod superius scriptum est: Peccata adolescētiæ meæ & ignorantiæ meæ ne memineris. Istum & ætas excusat & ignorantia. Vnde intelligimus eum qui peccat in adolescentia, & nō ignorat, ueniā nō habere. Seruus quippe qui nouit uoluntatē domini sui & non facit, uapulabit multū. Omnes uiæ domini, misericordia & ueritas: quia & ipsa misericordia, æquis est librata ponderibus. *b* ¶ Docebit mansuetos uias suas.] Miseri cordiā & ueritatē: & ut se ex toto corde diligant, quæ est uera uia. Sic enim sequtur. *c* ¶ Vniuersæ uiæ domini misericordia & ueritas.] Misericordia, qa nos redemit: & ueritas, qa impios iudicabit. Dulcis & B rectus dñs: Quia qui se miserum confitetur, miseretur illi deus. *d* ¶ Requirētibus testamentū eius.] Illis facit misericordiam, qui requirūt nouum testamentū: quo nos sanguine suo reconciliauit deo patri. *e* ¶ Testimonium eius.] Prophetas & apostolos: quorum testimonijs est ecclesia congregata. *f* ¶ Propter nomen tuū domine propiciaberis peccato meo.] Non propter mea merita, sed propter tuam misericordiā. *g* ¶ Multū est enim.] Grande est peccatū meum. Grande est, inquit, generale peccatum, quod nisi deus per baptismum delere dignetur, aliter non abluetur. *h* ¶ Quis est homo qui timet dominum: legem statuit ei in uia quam elegit.] Vt ad ea quæ elegit, deflectatur. Simile huic per Moysen ad populum dominus pro Deu.30.c testatur, dicēs: Ecce hodie statui ante oculos tuos ignem & aquam, bonum & malum, uitam & mortem: elige uitam, & uiues. *i* ¶ Anima eius in bonis demorabitur.] Si elegerit uitam. *k* ¶ Et semen eius hæreditabit terrā.] Per opera iusticiæ, hæreditatem capiet in regione uiuorum. Vel anima eius in bonis demorabitur: id est, sperabit in præmijs futuris: & semen eius hæreditate possidebit terram. Semen eius, opera eius, possidebunt terram, id est uitam perpetuam. *l* ¶ Firmamentum est dominus timentibus eum.] Nos infirmi & imbecilles sumus: sed ab illo hortamur ne ab huius seculi fluctibus quatiamur. *m* Et testamentum ipsius ut manifestetur illis.] Hoc est nouum testamentum. Lex quæ eum annunciauit per literam uelata, in Christo manifestatur. *n* ¶ Oculi mei semper ad dominū.] Oculi cordis intenta men Eccēs.2.b te ad deum, de quibus dicitur: Oculi sapientis in capite eius. *o* ¶ Quia ipse euellet de laqueo pedes meos.] Hoc est, de laqueo diaboli sensus meos, à quo prius per uoluptates seculi capiebar. *p* ¶ Respice in me & miserere mei.] Respice, in adiutoriū, & miserere, quia miser sum. *q* ¶ Quia unicus & pauper sum ego.] Ad Christū pertinet: quia Christus unicus sine peccato: ut ait propheta, Qui peccatum non fecit, Pauper pro nobis, ut Paulus dicit, Qui cum diues esset, pauper factus est: ut illius inopia, nos diuites essemus. Vel unicus, populus Christianus. Sed bene se unicum dicit, quia unigenitus est patris. Qui pauper natus in carne, factus est unicum preciū mundi, Quia unicus & pauper sum ego. Sic & Elias solus remansit: & Hieremias solus sedit & fleuit, à malis omnibus separatus. Vnde & Dauid alibi dicit: Habitare facit unio moris in domo. *r* ¶ Tribulationes cordis mei multiplicatæ sunt.] Per passionē. *s* ¶ De necessitatibus meis erue me.] Necessitates meæ sunt, ut homo *p* hoibus moriar & ideo à te eripiar, ut resurgā. *t* ¶ Vide humilitatē meam.] Per quā carnem suscepi. *u* ¶ Et laborē meū.] Quo morti subdor. Vel aliter, Vide humilitatem meam & laborem meum. Eccle sia loquitur ad Christum. Humilitatem: quia humiliāt eā pec catores. Laborem, in tribulatiōe. *x* ¶ Et di D mitte omnia delicta mea.] Populi delicta quæ in me suscepi. *y* ¶ Respice inimicos meos.] Iudæos utiq; ut confundantur, Respice inimicos meos, quoniam multiplicati sunt. Vox ecclesiæ de persecutoribus. *z* ¶ Odio iniquo oderūt me.] Iniquū odiū, ad distinctionē iusti dicit. Si enim nō odissent me, non utique condemnassent morte. *a* ¶ Custodi animam meam & eripe me.] Ecclesia supplicat ut custodiatur, & eripiatur omni malo. *b* ¶ Non confundar, Psal.30.b quia inuocaui te.] In manus tuas commendo spiritum meum. Non cōfundar, neque hic, neque in futuro, quia inuocaui te. *c* ¶ Innocentes & recti adhæserunt mihi.] Innocentes, qui puritatem uitæ ab exordio nauitatis custodierunt. Sicut collo adhæret caput, & membra in eodem corpore continentur: sic & ecclesia per iusticiā adhæsit Christo: & membra eius in eodem corpore continentur. Innocentes, id est, successores apostolorum, uel cæteri sancti & recti: quorū cor non fuit peruersum post deos alienos. Adhæserunt mihi, reuertenti ex inferis. *d* ¶ Quoniam sustinui te domine.] Impleui pater uoluntatem tuam. *e* ¶ Libera me deus Israel, ex omnibus tribulationibus meis.] Vt mihi mors ultrà non dominetur: sicut Apostolus ait, Scitote, quia Christus re Rom.6.d surgens ex mortuis, iam non moritur: mors illi ultrà nō dominabit. Sciēdum tamen quod humilitas orationis non ad diuinitatem, sed ad humilitatem assumptæ carnis est referēda. Nos uero deprecemur dominū, ut uiuētes immaculati, ab infernalibus angustijs liberari mereamur. Quia sustinui te dñe. Libera me deus Israel. Israel, id est, animarum uidētium deū. Ex omnibus angustijs, ex omnibus tribulatiōibus meis. *f* ¶ In finē Psalmus Dauid.] Psalmus iste de homine & Christo testatur: & omnis ecclesiæ in Christo perfectæ, cōtinet uocē.

Psalmus Dauid, XXV

I Vdicā me domine, quoniam ego in innocentia mea in-gressus sum.] Vt sit mihi per iudicium tuū misericordia: quoniā per innocentiæ gradior uiā. Superius dictū est

XXV

I Vdica me domine, quoniam ego in innocentia ambulauit.

C 2.Cor.8.b

3.Reg.18.d Hiere.15.b

Psal.67.d

A est: Iudica me domine. Vox ecclesiæ ad Christum. Iudica me, non quod iudicium futurum rogat à deo, sed discretionẽ: de qua in alio psalmo legimus: Iudica me deus & discerne causam meam: hoc est, ut non me iudices in futuro, sicut cæteri peccatores iudicandi sunt. Psal.42

Quoniam ego in innocentia mea ingressus sum. Pro parte sua dicit ecclesia. Ac si dicat: Parata sum innocenter uiuere: quia nulli nocuit, nec nocere desiderat ecclesia. Ingressus sum, id est, inter peccatores: ubi usque in finem habitat. a ¶ Et in domino sperãs nõ infirmor.] Sed firmor in fide. Nõ infirmor, id est, inter hos peccatores: propterea quia in te spero nõ in me. b ¶ Proba me domine & tẽta me.] Probari se rogat ecclesia, ut se noscat & ab alijs cognoscatur probata. Sicut Iob probatus est, ut se cognosceret, & alij eũ cognoscerẽt: sicut illi reges fecerũt qui eũ uisitauerũt. Proba me domine, in tẽtationi-

B bus: & tẽta me, ne aliqd in me delicti remaneat. c ¶ Vre renes meos & cor meũ.] Quid renes sonent, in corde, significat: quia misericordia tua in cõspectu oculorũ meorum est. Sic petit iudicium, ut misericordiæ recordetur Vre renes meos & cor meum. Spiritum sanctum adhibe delectationibus & cogitationibus meis: qui utraque exurens, me dignum efficiat. Vre, hoc est, igne spiritus sancti: de quo igne dicit: Ignem ueni mittere in terram. Luc.12.f

d ¶ Quoniam misericordia tua ante oculos meos est,] Vt ab hoc igne arguar, & non exurar. e ¶ Et complacui in ueritate tua.] In Christo tuo: ut non in meo mendacio, sed in tua ueritate placerem. f ¶ Non sedi in cõsilio uanitatis.] Non sum coniunctus his qui contra te Christum meum uanum agebant concilium. Non sedi in concilio uanitatis: id est, qui de terrenis cogitant semper non sedit ecclesia in eorum concilio. g ¶ Et cũ iniqua gerentibus non introibo.] Non posui cum his absconditam conscientiam meam. h ¶ Odiui ecclesiam malignantium.] Iudæorum siue hæreticorum. i ¶ Et cum impijs non sedebo.] Pactũ cum his non inibo. Et cum impijs non sedebo: id est non solum cogitauerunt in uerbo, sed perfecerunt in opere. k ¶ Lauabo inter innocentes manus meas.] In bonis operibus lauabo manus meas, quæ peccatis ante sordebant. Manus lauabo, id est opera. Lauat per lachrymas, per baptismũ, & pœnitentiam. l ¶ Et circuibo altare tuum domine.] Amplectar sublimia tua, ut discam laudare te. Altare, id est, fides. Circundabo, id est, operibus bonis. Vnusquisque sanctus altare domini in se habet qd' est fides. m ¶ Vt audiam uocem laudis tuæ, & enarrem uniuersa mirabilia tua.] Vt cum didicero, exponam cæteris miraculum illud: qualiter pro nobis uel passus es, uel resurrexisti. Et enarrẽ uniuersa mirabilia tua, laudis tuæ: id est, quicquid boni agimus, à deo deputatur esse, & quicquid mali facimus, à nobis est. Laus dei perfecta est: & laus hominum imperfecta. u ¶ Domine dilexi decorem domus tuæ: & locum habitationis gloriæ tuæ.] Pul-

chram effeci mentem meam. ut esset tibi commoratio di C gna, in qua habitans glorifices me gloria tua. Domus domini, est ecclesia. Sacerdotes & habitatio gloriæ tuæ, ipsi sunt in quibus habitat deus. ¶ Ne perdas cum impijs animam meam.] Cum his qui per impietatem, mitem tradiderunt. p ¶ Et cum uiris sanguinũ uitam meã.] Qui dolose insidiantes, effuderũt sanguinẽ tuũ. q ¶ In quorũ manibus iniqtates sunt.] Hoc est, in operibus eorũ. r ¶ Dextera eorum repleta est muneribus.] Abstinendum à muneribus docet: culpans eos qui accipiunt munera: qui iniquitatẽ agentes, quæstum huius impietatis lucrũ aliqd' arbitrati sunt: sicut ipse proditor Iudas fecit. Dextera eorum repleta est muneribus. De sinistra fecerunt sibi dexterã qa uita futura, dextera dicitur: & sinistra, uita præsens. Illi pro dextera, habuerũt sinistrã: ut est illud: Est D munus à lingua, & est munus à manu, & est munus ab obsequio. A lingua, laus: hoc est, fauor humanus. A manu, à rebus terrenis. Ab obsequio, seruitiũ indebite impensum. Sed melius est, qd' ait propheta, Qui excutit manus suas ab omni munere, iste in excelsis habitat. Esa.33.d s ¶ Ego autẽ in innocentia mea ingressus sum.] Ecclesia loquitur pro parte bonorum: Per studium sanctæ uitæ à prioribus delictis, Ingressus, inter peccatores. t ¶ Libera me.] De tribulatione. u ¶ Et miserere mei.] Quia miser sum. x ¶ Pes enim meus stetit in uia recta.] Sẽsus meus in Christo: qvia ipse est uia. Pes enim meus (ne mihi præualeãt) stetit in uia recta: ille scilicet, in quo ad te accedere cœpi per iusticiæ uiam. y ¶ In ecclesijs benedicam dominum.] De unitate congregationis dicit. In ecclesia, non in latebris, sed in conuenticulis populorum te benedicẽs, prædicabo dilectionem illam, qua tuo me sanguine redemisti: baptismo abluisti, ac pane cœlesti & sacris dapibus adimpletum, innnocentiæ melioris uitæ restituisti. z ¶ In finem psalmus Dauid antequã ungeretur.] Ter unctus est Dauid: Semel sub patre suo Iesse in Bethlehem, secundo, in Hebron: tertio, quando regnauit super omnẽ Israel in Hierusalẽ. Quære ergo cui potissimũ hic psalmus cõueniat unctioni. Sciẽdum aũt qꝺ anteq̃ ungeretur, in Hebræis uoluminibus nõ habet Sed de istis tribus unctionibus, media ad istũ ptinet psalmũ. Dauid figurã Christi tenet, qa & ipse unctus est in baptismo, quando in specie columbæ spiritus sanctus super eũ uenit. Dauid à prima unctione nõ accepit regnũ: sic nec Christus secundũ carnẽ tẽpore passionis accepit regnum, nisi posteaquã ascendit.

In finẽm, psalmus Dauid antequàm ungeretur. XXVI

DOminus illuminatio mea, & salus mea quem timebo. Nullis tenebris obtegi formidat, quẽ dñs illuminat semper & saluat. Dñs illuminatio mea, & salus mea quẽ timebo. Vox ecclesiæ ad Christũ. In oibus psalmis uerba spiritus sancti sunt. Sicut oculi corporis illuminãtur ab alia luce: sic & oculi cordis nostri à uirtute fidei hoc est, à Christo illuminantur. Vnde dictum est, Qui illuminat omnem hominem uenientem in hunc mundum. Ioan.1.

¶ Domi-

mebo. Dominus protector uitæ meæ: à quo trepidabo. Dum appropiant super me nocentes: ut edant carnes meas. Qui tribulant me inimici mei, ipsi infirmati sunt & ceciderunt. Si consistant aduersum me castra, non timebit cor meum. Si exurgat aduersum me prælium: in hoc ego sperabo. Vnam petij à domino hanc requiram, ut inhabitem in domo domini omnibus diebus uitæ meæ. Vt uideam uoluntatem domini, & uisitem templum eius. Quoniam abscondit me in tabernaculo suo, in die malorum, protexit me in abscondito tabernaculi sui, In petra exaltauit me, & nunc exaltauit caput meum super inimicos meos. Circuiui & immolaui in tabernaculo eius hostiam uociferationis, cantabo & psalmum dicam domino. Exaudi dómine uocem meam qua clamaui ad te, miserere mei & exaudi me. Tibi dixit cor meum, exquisiuit te facies mea, faciem tuam domine requiram. Ne auertas faciem tuam à me

A *a* ¶ Dominus defensor uitæ meæ à quo trepidabo.] Ipse est enim fidelis animæ protectio: idcirco non metuit inimicum. Defensor est ipse qui & salus: sed tamen defensor adiutor dicitur. A quo trepidabo? Dicit ecclesia: A nullo, nec à diabolo, neque ab hæretico, neque à persecutore, dum ipsum habeo defensorem. *b* ¶ Dum appropinquant super me nocentes: ut edant carnes meas.] Accedunt: ut exciratis in me priori bus delictis, corpus meum rabido dente dilacerent. Vel dum appropinquat super me nocentes, ut edat carnes meas: id est, dæmones uel persecutores. Carnes uero id est, affectus carnis quia hoc est cibus ipsorum. Et tamen dátur illis carnes edere, id est, corpora sancto rũ ad persequẽdum Sed habent sancti cõ solationẽ à domino:
Mat.10.e ut ait in euãgelio, Nolite timere eos qui occidũt corpus: animã autem nõ possunt occidere. *c* ¶ Qui tribulant me inimici mei, ipsi infirmati sunt & ceciderunt.] Quia dominus illuminatio mea est: qui tribulant me inimici mei, dæmones: uel persecutores, ipsi infirmati sunt & ceciderunt. Tunc infirmati sunt
B quando Christus nostram suscepit humanitatẽ. *d* ¶ Si consistant aduersum me castra: non timebit cor meũ.] Dominus enim bellator fortis, ipse pugnabit pro me. Si consistant aduersum me castra, id est, fortitudo dæmoniorum, uel persecutorum. Castra dicit secundum illud
Nume.33 Castrametati sunt. Non timebit cor meũ. Ecclesia dicit,
Matth.ulti. propter illud quod dominus dixit: Ecce ego uobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem seculi. *e* ¶ Si exurgat in me prælium, in hoc sperabo.] Et si moueantur aduersus me pugnæ, confidens sum in his: eo quod possit deus (qui est spes mea) iniqua tela in inimicorum ora detorquere. Si insurgat in me prælium. Ista supradicta prælia, pugna dæmoniorum. Ego (dicit ecclesia) in auxilium tuum & defensionem tuam sperabo. *f* ¶ Vnam petij à domino: hãc requiram.] Quidam putant unam charitatem siue gratiam, aut certe unam petitionem dici: cum אַחַת, ahat uerbum Hebræum, absolute unum neutrali genere sonet: & legatur: Vnum petij à domino, id est, ipsum dominũ. Hunc requiram, id est, ipsum dominum. *g* ¶ Vt inhabitem in domo domini omnibus diebus uitæ meæ.] In domo domini, in uita perpetua: quia quamuis ecclesia hic dicatur domus: tamen non proprie, sed nũcupatiue. Vnde dicit: Beati qui
Psal.83.a habitant in domo tua domine. *h* ¶ Vt uideam uoluntatem domini.] Id est, dilectionem dei: ut illud, Videbi-
1.Ioan.3.c mus eum sicuti est: sed hic per speculum. Vnam petij à domino, hanc requiram. Videamus quæ est una petitio Vt inhabitem: inquit, in domo domini omnibus diebus uitæ meæ: ut in hac uita mortali, templum sanctum efficiar: in quo deus inhabitare dignetur. *i* ¶ Et uisitem templum eius.] Eis qui in terris positi, cœlestem uitam agũt, particeps fiam. Et protegar in templo sancto eius: id est protectionẽ ab ipso supra dicto habeã. *k* ¶ Quoniam abscondit me in tabernaculo suo.] In quo per fidẽ inhabitet mecum: ne mihi tentationum obuiarent procellæ. Tabernaculum diuinitatis, humanitas Christi est Absconditecclesiam in tabernaculo suo: quia caput nostrum Christus est: & nos membra illius. Absconditergo ecclesiam apud se, ut dictum est, Mortui enim estis: & uita uestra abscõdita est cũ Christo in deo. *l* ¶ In die malorũ.] Nũquid dies mali sunt? Nõ, sed in nostris operibus mali dicuntur, ut Paulus dicit, Quoniam dies mali sunt. De istis præsentibus diebus dicit. Quia cui caput sursum sit, mẽbra tamen adhuc deorsum sunt usque in finẽ. Quia & hoc puto significari, quãdo ipse solus in monte: nauicula in mari iactabatur fluctibus: & ideo ab ipso protectione indigent. In die malorum, in insidiantium felicitate. *m* ¶ Protexit me in abscondito tabernaculi.] In corde credẽti ad iusticiã. *n* ¶ In petra exaltauit me.] In Christo exaltauit per fidẽ. Petra, Christus: ut Paulus ait: Petra autem erat Chri-
1.Cor.10. stus, In petra exaltauit me: In se qui est stabilis petra, ac ueríssimum fundamentum. *o* ¶ Et nunc exaltauit caput meum super inimicos meos.] Nunc, in præsenti: super inimicos, id est, super istos supra dictos, exaltatum est caput nostrum.
D quod est Christus: super omnes inimicos ecclesiæ. Et nũc exaltauit caput meum, super inimicos meos, super motus carnales, qui me sæpe humiliabãt, ne cœlestia cõtemplarer. *p* ¶ Circuibo & immolabo in taberna culo eius hostiam tribulatiõis.] Circuibo, id est, exercitabor in creaturis dei: considerans orbem in Christo credentem. Quia considerat creaturas dei: cum aliquis cœlum & terram, uel mare cum suis ornamentis conspexerit, inuenit quid immolet deo, hoc est, laudem. Circuibo, hoc est, per quatuor partes mundi exempla sanctorum inquiro: & ibi inuenitur laus dei. Et immolabo in tabernaculo eius hostiam uociferationis. Quod pro nobis ad tempus humilitatem sustinuit, gaudẽs prædicabo: quia talibus hostijs delectatur. Hostiam iubilationis, hoc est, prædicationis. Iubilus dicitur, qui nec per literas: nec per syllabas, nec uerbis potest comprehendere magnitudinem laudationis dei. Hostia dicitur, quæ per partes diuiditur, & sanguis circa altare effunditur, & ipsa hostia foris comburitur. Sacrificium dicitur uinum & oleum, & medium animal. Et holocaustum, totum combustum, & uictima, antequã occidatur. Vnde Paulus: Hostiam uiuam. *q* ¶ Cantabo & psalmum dicam domi-
Rom.12.d no.] Cantabo, prædicabo, psalmum dicam, opere compleam: uel laudes spirituales mente concinam dilatata. *r* ¶ Exaudi domine uocem meam qua clamaui ad te, miserere mei & exaudi me.] Per interioris enim hominis clamorem deprecor ut exaudias me. *s* ¶ Tibi dixit cor meum, exquisiuit te facies mea: faciem tuam domine requiram.] Merito cor iusti, uultum uiuentis dei requirit, quia eum uidere posse confidit. Beati enim mũdo corde: quoniam ipsi deum uidebunt. Quæsiuit facies mea faciem tuam, hoc est, ecclesia mea faciem tuam requisiuit: hoc est, præsentiam tuam. *t* ¶ Ne auertas faciem tuam à me.] Alibi dicit: Auerte faciem tuam à pec-
Psal.50.b catis meis. Et hoc orandum est. Sed hic dicit: Ne auertas faciem tuam, id est ne dimittas me in propria uolun-

A tate,ſicut dictum eſt: Tradidit illos deus in reprobum
Rom.1.d ſenſum:hoc eſt permiſit. *a* ¶ Ne declines in ira à ſeruo tuo.] Seruus ſi dominum terrenum offendit,cum pauore & metu eſt:quanto magis homo,ſi deum cœleſtem offendat?Ergo hoc rogat eccleſia,ut illam hic corripiat:& illam uideat

Vt non ab illa cum ira diſcedat,ſed ut illa gerat ea à quibus nō declinet: ſed facie propiciata reſpiciat.

b ¶ Adiutor meus eſto domine, ne derelinquas me,neque deſpicias me deus ſalutaris meus.] Adiutor in præſenti. Eſto tam de præſenti,quàm de futuro ꝓtinet.Ne derelinquas me: neque hic,neque in futuro. Neque deſpicias me deus ſalutaris meus. Salutarisnoſter Chriſtus eſt:& hoc rogat eccleſia, ut non deſpiciatur ab illo: id eſt, non committat illud peccatum per quod à deo deſpiciatur.Ne derelinquas me,cum crucifigo carnes meas cum uitijs & cōcupiſcentijs.Neq; deſpicias me deus ſalutaris meus,qa & ſi mortalis ſum,tamē cœleſtia quæro. *c* ¶ Quoniam pater meus & mater mea &c.] Pater
B diabolus:mater,Babylonia uel gētilitas antequàm Chriſtus ueniret in mundum,parentes nobis fuerunt,Modo pater noſter,deus eſt,& mater noſtra,Hieruſalem cœle-
Gal.4.d ſtis:ut ait Paulus: Hieruſalē quæ eſt mater noſtra. Quoniam pater meus & mater mea dereliquerunt me:dominus autem aſſumpſit me.Regnum mūdi & ciuitates huius ſeculi quæ me genuerunt, & caduca promittebant, reliqui,& à te aſſumptus,ab his ſum derelictus.Quia pater meus & mater mea dereliquerunt me.Poteſt & de Dauid ſimpliciter accipi,quod minimus inter fratres,à parentibus contemptus,à deo electus eſt per Samuelē. In commune uero,parentum in filijs amor morte finitur:dei amor creſcit in tempore. *d* ¶ Legem mihi &c.] Legē,temetipſum,qa ipſe eſt lex. *e* ¶ In uia tua.] Id eſt, mādatis tuis.Quæ ſunt illa mādata?Vt non declines ad dexteram,neq; ad ſiniſtram:& non reſpicias retro, ut illud:Nemo ponens manum ſuam in aratro & aſpiciēs re-
Luc.9.g tro, aptus eſt regno cœlorum.Et item : Memores eſtote
Luc.17.g uxoris Lot.Et ea quæ ſurſum ſunt quærite,non quæ ſuper terram.Legem pone mihi domine in uia tua. *f* ¶ Et dirige me in ſemita recta.] Vt non declinem à dextris & ſiniſtris,ſed tua ſequens mandata,uiamq; regiam gradiens,terram repromiſſionis ingrediar. *g* ¶ Propter inimicos meos.] Carnales motus,dæmones,hæreticos pſecutores. *h* ¶ Ne tradideris me in animas perſequentium me.] Vt non ſatietur anima eorum de aduerſitatibus quæ accidunt mihi. *i* ¶ Quoniam inſurrexerunt in me teſtes iniqui,& mentita eſt iniquitas ſibi.] Inſurrexerunt in me, dicentes mendacium:ſed cum in te confiderem,deſtructi ſunt in mendacio ſuo.Quoniam inſurrexerunt in me teſtes iniqui.Contra Chriſtum teſtes ini-
Matth.26.f qui ſurrexerunt,quando dixerunt Iudæi:Hic dixit: deſtruite templum hoc,& in triduo reædificabo illud. Vel contra eccleſiam dicunt aduerſarij. Mentita eſt iniquitas ſibi:id eſt,ſibimetipſis mētiti ſunt,& non mihi: quia uniuſcuiuſque uitium in ſuum recurrit autorem.Et mētita eſt iniquitas ſibi,Teſtes flagitioſi,in eo quod contra alios mentiuntur,ſibi mentiuntur: dum in ſe ſupplicia C
præparant, putantes deum non uindicare mendacia. *k* ¶ Credo uidere bona dñi, &c.] Vox eccleſiæ. In terra uiuentiū,quia pignus noſtrū illic ſurſum habemus, quod eſt Chriſtus. Ille accepit de noſtra terra mortale corpꝰ,& nos ab ipſo accepimus ſpem & fidem,& per ſpem & fidem credentes, perueniemus in terrā uiuentiū: in qua ſancti capient hæreditatem regni cœlorū. *l* ¶ Expecta dominum.] Id eſt uſque in finē ſeculi quicquid tibi acceſſerit, pro Chriſto patiēter ſuſtine. *m* ¶ Viriliter age,] Id eſt fortiter age:ut dixit angelus ad Ieſum: Con- Ioſue.1.b
fortare & eſto robuſtus. *n* ¶ Et cōfortetur cor tuum.] Hoc eſt,anima tua. *o* ¶ Et expecta dominum.] Hoc eſt,ſuſtinc dominū.Propheta hic hortatur fidelem illum, qui uſque nunc locutus eſt, dicens:Expecta primum,ut contra certamina mundi à deo conforteris. Expecta deinceps:ut uictor ab eodem domino coroneris : quia non coronabitur,niſi qui legitime certauit.Nos uero depre- D
cemur dominum:ut ipſo confortante,ſuſtinendo uiriliter mundialium fluctuum procellas expectemus per fidem:quoaduſque ueniat reddere,quæ dignatus eſt polliceri. *p* ¶ Pſalmus ipſi Dauid] Pſalmus uocem habet ipſius mediatoris , paſſionis in conflictu loquentis ad patrem.Quæ autem inimicis optantur:non maliciæ eſt, ſed ratio prophetiæ prædicentis:quæ eis pro malis ſuis immineāt.Vel uox hominis aſſumpti in diuinitate, Cla- Mar.15.e
mauit Ieſus in cruce,& dixit:Eli,Eli.

ne declinēs in ira à ſeruo tuo.Adiutor meus eſto ne derelinquas me,neque deſpicias me deus ſalutaris meus. Quoniām pater meus & mater mea dereliquerūt me, dominus autem aſſumpſit me.Legem pone mihi domine in uiā tua, & dirige mē in ſemita recta propter inimicos meos.Ne tradideris me in animas tribulantium me,quoniām inſurrexerunt in me teſtes iniqui,& mētita eſt iniquitas ſibi.Credo uidere bona domini,in terra uiuentium, expectā dominum. Viriliter age, & confortetur cor tuum & expectā dominum.

Pſalmus ipſi Dauid. XXVII

AD tē domine clamabo deus meus,ne ſileas à me. Ne quando taceas à me, & aſſimilabor deſcendentibus in lacum. Exaudi domine, uocem orationis meæ dum oro ad te , dum extollo manus meas ad templum ſanctum tuum. Ne ſimul tradas me cū peccatoribus,& cum operātibus iniquitatem ne perdas me.

XXVII

AD te domine clamaui deus meus.] Vt me clarifices illa claritate quam habui apud te priusquam mundus fieret: quia nunc hominem aſſumpſi. *r* ¶ Ne ſileas à me.] Sed loquaris:quia æqualem tecum habeo æternitatem.Ne ſileas à me,hoc eſt:non me derelinquas. *s* ¶ Et ero ſimilis deſcendentibus in lacum.] Id eſt, in miſeriam iſtius uitæ , quia ſi diuinitas ab eo receſſiſſet,ſimilis nobis in miſeria fuiſſet. Si ſilueris,ero ſimilis pereuntibus : tamen ſi taceas , non cognoſceris. *t* ¶ Exaudi uocem deprecationis meæ dum oro ad te.] Orauit Chriſtus in cruce pro toto mundo , & pro Iudæis,& pro apoſtolis. *u* ¶ Dum extollo manus meas ad templum ſanctum tuum,] Extollo manus meas,id eſt extendi eas in cruce.Ad templum ſanctum,id eſt ad hoc extendi,ut templum tibi præpararē,hoc eſt,corpus eccleſiæ.Et aſſimilabor deſcendentibus in lacum.Lacus ſignificat infernum:locum uidelicet eorum qui ſub cuſtodia retinentur.Et alibi ſcribitur:Vſque ad captiuam quæ erat in lacu.Exaudi uocem deprecationis meæ, dum oro ad te,dum extollo manus meas ad templum ſanctum tuum,in cruce ſcilicet pro credētibus,qui templum tuum futuri ſunt. *x* ¶ Ne ſimul tradas me cum peccatoribus.] Peccatores, latrones inter quos pendebat: ut ait propheta: Et inter iniquos deputatus eſt. *y* ¶ Cum operantibus iniquitatem ne perdas me.] Id eſt , in die iudicij cum his latronibus , aut cæteris malis.Tam ad Chriſtū,quàm ad eccleſiam pertinet : ut non ſic pereā mortē ſuſcipiens,ſicut operarij iniquitatis.

¶ Cum

A *a* ¶ Cum his qui loquũtur pacem cũ proximo ſuo: mala autem ſunt in cordibus eorum.] Loquebantur Iudæi
Mat.22.b pacem cum Chriſto dicentes: Magiſter ſcimus quia uerax es, & quia à deo ueniſti magiſter, & uiam dei in ueritate doces. Mala autem ſunt in cordibus eorum, quando interrogabant eũ, Licet tributum dari Cæſari, an non? *b* ¶ Da illis ſecundũ opera eorum.] Quite non intelligũt per beneficia, intelligant per cruciatus: ut male agentes, bona tua inuenire nõ poſſint. Propheta nõ optãdo ſed pronunciãdo, dicit. Ac ſi dixiſſet: Daturus es illis uindictam in die iudicij. *c* ¶ Et ſecundum nequitiam adinuentionũ ipſorum &c.] Studia eorũ ſunt, ut mihi noceãt & laqueos tentationum intendãt: ideo iuſtum eſt, ut in his ipſi deficiãt. *d* ¶ Redde retributionẽ &c.] Ipſi enim reddiderũt mala pro bonis, te non intelligentes. *e* ¶ Quoniã nõ intellexerũt &c.] Machinæ eorum quæ cõtra eccleſiam meã eri

B guntur nihil præualeant. *f* ¶ Benedictus dominus.]
Ioan.12.e Pater. *g* ¶ Quoniam exaudiuit uocem deprecationis meæ.] Reſpondens ante paſſionem, Et clarificaui, & iterum clarificabo. *h* ¶ Dominus adiutor meus.] In paſſione. *i* ¶ Et protector meus.] In morte. *k* ¶ Et in ipſo ſperauit cor meũ.] Humanitas in diuinitate. *l* ¶ Et adiutus ſum.] In tribulatione, ut reſurgerem. *m* ¶ Et refloruit caro mea.] Caro Chriſti in reſurrectione refloruit, Vel refloruit caro mea: refloruerunt apoſtoli: quia poſt negationem, ad fidem uenerunt. Refloruit caro mea, procedens è tumulo incorrupta. Et refloruit caro mea. Pro carne, Theodotio, cor interpretatus eſt. Aliter: Quippe reſurreximus cum Chriſto. Et de reſurrectione dicitur, Oſſa ueſtra ut herba oriẽtur. *n* ¶ Et ex uoluntate mea confitebor illi.] Ipſi patri: ut illud: Cõ
Mat.11.d fiteor tibi pater domine cœli & terræ: quia abſcondiſti hæc à ſapientibus & prudentibus, & reuelaſti ea paruu-
1.Pet.5.a lis. Et eccleſia Chriſto: ut illud, prouidentes gregem: nõ
Pſal.55.b coacte: ſed uoluntarie. Et item, Voluntarie ſacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo. Et ex uoluntate mea confitebor ei, non ex neceſſitate. Confitebor tibi per baptiſmũ. *o* ¶ Dominus fortitudo plebi ſuæ.] Populo Chriſtiano. *p* ¶ Et protector ſalutarium Chriſti ſui eſt.] Quicunq; in Chriſto baptizatus eſt, & ipſe Chriſtus uocatur. Sciendum autem, quod & iſte pſalmus, excepta una litera, in Hebræis uoluminibus ſcriptus ſit ſecundũ ordinem literarum. Protector, hoc eſt, defenſor. Salutarium Chriſti ſui eſt. Pluraliter dicit: quia omnes uirtutes Chriſti, diuinitas cuſtodit. *q* ¶ Saluum fac populum tuum domine.] Hoc eſt, populum Chriſtianum. Vel ſaluam fac plebem tuam domine, quam morte mea redemi. *r* ¶ Et benedic hæreditati tuæ.] Quam per corpo-
Pſal.2.b ris & ſanguinis mei myſterium in eccleſia congregaſti. Hæreditas chriſti ſua eccleſia: de qua dixit: Dabo tibi gentes in hæreditatem tuam. *s* ¶ Et rege eos & extolle illos uſque in ſeculum.] Rege illos, ac ſi dicat: Tu re-

ge, non diabolus, nec peccatum. Et extolle eos uſq; in ſeculum, hoc eſt: defende eos uſq; in ſeculũ, in uita æterna. Tu domine rege & eleua nos: qa populus tuus ſumus: ut in hac uita quæ tibi ſũt placita facientibus ab hac mortalitate in immortalitatẽ te cõmutãte extollamur: id eſt, in cœleſtibus eleuemur, regnaturi cũ ſanctis tuis. *t* ¶ In finẽ pſalmus Dauid, in cõ ſummatiõe tabernã.] Quãdo arca de captiuitate Philiſtinorum reducta eſt, pro qua multa mala habuerunt: dimiſſa eſt in Silo, & Dauid ædificauit ei tabernaculum: in quo hortatur populum, ut offerant ſacrificia deo. Dauid apertiſſime figuram Chriſti tenet, & arca figuram eccleſiæ. Sicut Dauid reduxit arcam de captiuitate ſic & Chriſtus reduxit arcã, hoc eſt, ſanctam eccleſiam de captiuitate, id eſt, de poteſtate diaboli. Pſalmus ergo uocem continet prophetæ, loquentis de perfectione eccleſiæ in hoc ſeculo congregatæ.

Cũm his qui loquuntur pacem cum proximo ſuo, mala autem in cordibus eorum. Da illis ſecundum operã eorum, & ſecundum nequitiãm adinuentionum ipſorum. Secundum opera manuum eorum tribue illis, reddẽ retributionem eorum ipſis. Quoniãm non intellexerunt opera domini, & in opera manuum eius deſtrues illos, & nõ ædificabis eos. Benedictus dominus quoniãm exaudiuit uocem deprecationis meæ. Dominus adiutor meus & protector meus, & in ipſo ſperauit cor meum, & adiutus ſum. Et reflorũit caro mea, & ex uoluntate mea confitebor ei. Dominus fortitudo plebi ſuæ, & protector ſaluationũ Chriſti ſui eſt. Saluum fac populũm tuũ domine, & benedic hæreditati tuæ, & regẽ eos & extolle illos uſq; in æternũ. Pſalmus Dauid in conſummatione tabernaculi. XXVIII

AFferte domino filij dei, afferte domino filios arietum. Afferte domino gloriam & honorem, afafferte domino gloriam nomini eius, adorate dominum in atrio ſancto eius. Vox domini ſuper aquas, deus maieſtatis intonuit, dominus ſuper aquas multas

XXVIII.

D AFferte domino filij dei.] Qui per gratiã in adoptionem filiorum uocati eſtis. Vox Chriſti prædicatores admonet: Afferte prædicationem: & exemplum, uel fidem & opera. *x* ¶ Afferte domino filios arietum.] Quos per euangelium duces gregum apoſtoli genuerunt. Arietes apoſtoli dicũtur. Arietes in capite duo cornua habẽt. Et ſancti apoſtoli duo cornua habuerunt, id eſt, duo teſtamenta prædicauerunt. Filij arietum, ſucceſſores apoſtolorum ſunt: quos generauerunt per uerbum prædicationis, Cõſummatio tabernaculi ſecundũ ſenſum, perfectio eccleſiæ eſt: coniuncta de Iudæis & gẽtibus hic in præſenti. *y* ¶ Afferte domino gloriam & honorem.] Vt per opera ueſtra glorificetur æternus de us per uerbum & exemplum. Vnde dicit: honorificabãt & glorificabant. Filios generant (ut diximus) per prædi-
1.Cor.4.d. cationem, ut Paulus dixit: Per euangelium ego uos genui. Hoc eſt gloria & honor dei. *z* ¶ Afferte dño gloriã nomini eius.] Glorioſum per uos nomen eius in cunctis innoteſcat. Nomen patris, filius eſt: gloria chriſti, eccleſia eſt. *a* ¶ Adorate dominũ in atrio ſancto eius.] Dilatate cor ueſtrũ in ſanctificatione perfecta in qua deus habitet, id eſt, in eccleſia, uel in conſcientia: ubi unuſquiſque ipſum adorare debet. *b* ¶ Vox domini.] Prædicatio domini. *c* ¶ Super aquas.] Super populos. Vt illud:
Apoca.17.d Aquæ multæ, populi multi. Vel uox domini ſuper a-
Matth.3.d quas, id eſt, in baptiſmo ſuper Chriſtum, ut dicit, Hic eſt filius meus dilectus in quo mihi complacui. Super aquas: quia populus qui ibidem aderat, uocem au-
Matt.ultì. diuit. Vel ſuper aquas, ut apoſtolis ait: Ite baptizate omnes gentes in nomine patris & filij & ſpiritus ſancti. *d* ¶ Deus maieſtatis.] Deus poteſtatis. *e* ¶ Intonuit dominus ſuper aquas multas.] De tabernaculo corporis aſſumpti, terribiliter populis conuerſionem prædicauit, dicens: Pœnitentiam agite, appropinqua-
Matt.3.d bit enim regnum cœlorum. Sicut tonitruum à nube procedit, ita & Chriſtus intonuit à nube, hoc eſt,

A de corpore ſuo,qñ dixit: Pœnitentiam agite. *a* ¶ Vox domini in uirtute.] In credentibus potens facta, quãdo dixit: Lazare ueni foras. Vel in uirtute,qua in unoquoque ſancto loqtur. *b* ¶ Vox domini in magnificẽtia.] Quando magnificatur per opera ſanctorum. Magnificẽtia, eccleſijs dilata.

Iohñ.11.c

c ¶ Vox domini cõfringentis cedros.] Cedri dicuntur omnes ſublimes,& excelſi,uel ſuperbi. Confringet illos: aut per pœnitentiam,aut in die iudicij in uidicta, Cedros,ſupbos quoſque. Ecce ſecuris ad radices arborũ poſita eſt. Confringentis cedros humiliãs ſupbos. Sciẽdum, quod Cedrus duas habet intelligentias,ſicut & unicornis: hoc eſt, ſi ad bonam partem iuſtos,ſi ad malã, peccatores ac ſuperbos oſtendit. *d* ¶ Et cõfringet dominus cedros Libani.] Cõteret per pœnitentiã elationes eius,ac collidet dũ ignobilia elegit: ut fortia conterat & confundat. *e* ¶ Et comminuet eos ut uitulos Libani.] Ramos earum & uirgulta calcibus uerberans. Pro hoc in Hebræo habet, & uitulus Libani. Exciſa ſuperbia ac petulantia, adducit eos ad imitationem humanitatis ſuæ: quia tanquam uitulus immolatus eſt. Iſte uitulus eſt ſaginatus qui occiſus eſt, hoc eſt, B Chriſtus pro ſalute mundi. Sicut confringit uitulus de cornibus uirgulta tenera, ita Chriſtus confregit Iu-

Matth.3.c

dæos. Vnde dixit: Iam ſecuris ad radices arborum poſita eſt. *f* ¶ Et dilectus quemadmodum filius unicornium.] Factus eſt dilectus filius dei per aſſumptionem corporis,filius Iudæorum:& contriuit eos qui per ſuperbiam ſingularem,ſuam erigere iuſticiam conabãtur. Chriſtus eſt filius Iudæorum: quia ex ſtirpe eorum ſecundum carnem fuit. Iudæi unicornes dicuntur, pro una lege quam habuerunt,per quã in ſuperbiã ſe extulerunt. *g* ¶ Vox domini intercidentis flammam ignis.] Pœnitentiam Ioannes in deſerto prædicans,omnem gehennæ reſtinguebat ardorem. Intercidentis,id eſt, diui-

Ioan.7.b

dentis perſecutorum furentem iracundiam: cum alij dicerent,hic eſt Chriſtus: alij autem dicebant,non: ſed ſeducit turbam. Ille uero præcidens hunc furorem, credẽtes aſciuit charitati ſuæ: incredulos autem reliquit. Poſt flammam ſonus uenit,ita & poſt prædicationem perſecutio. Vox domini intercidentis,id eſt auxiliũ illius inter perſecutores: qa ſuis ſanctis ſubnenit. Intercidẽtis flãmã illam flammam idoli, ubi tres pueri fuerunt. Vel quotidie in unoquoque noſtrum,flammam libidinis per confeſſionem & gratiam ſancti ſpiritus intercidit,id eſt, per orationem ſacerdotis facit ceſſare: ſicut legimus per Aa-

Nume.16.g

ron, deum feciſſe in deſerto. *h* ¶ Vox domini concutiẽtis deſertum.] Anima quæ deſerta fuerat occupantibus ante ſe uitijs,ad uerba pœnitentiæ commouebitur: ut exeuntibus uitijs ab illa,habitabilis deo fiat. Vox domini concutientis deſertum. Ad fidem cõmouens Gentes deſertas: in quibus nullus ſulcus prædicationis impoſitus erat ad ſuſcipiendum uerbum dei. Vel gentes quæ deſertæ erant,conuerſæ ſunt de infidelitate ad fidem per uerbum prædicationis. *i* ¶ Et commouebit dominus deſertum Cades.] Tunc celebrabuntur hac mundi ſolitudine uerba ſancta legis, quæ prius à Iudæis non intelligebãtur: quia Cades,interpretatur ſancta. Vel aliter: Cõmotio tineæ. Bene illos tineæ cõparauit: quia ſicut tinea pannos comedit: ſic conſciẽtia eorũ eos comedebat. Cõ- C motio tineæ dicitur, eo quod commouit illos de illorum conſcientia praua, ad fidem eccleſiæ. *k* ¶ Vox domini præparãtis ceruos.] Ceruos uolunt quidam quaſi ſeparatores uenenoſarũ linguarũ in eccleſia. Cerui,prædicatores. Præparauit illos,quando miſit ipſos prædicare,Cerui tranſeunt & calcãt ſpinas uel ſerpentes, ſic & prædicatores uenena diaboli, & ſpinas peccatorũ tranſeunt,& ad altiora fugiunt,id eſt,ad theoricam uitã. *l* ¶ Et reuelabit cõdẽſa.] Obſcura diuinarum ſcripturarum ſiue myſteriorum cœleſtiũ, per ſpiritum ſanctũ patefecit. Vnde in euãgelio illi duo quibus ipſe apparuit, dicebãt, Nonne cor noſtrum Luc.24.d ardens erat in nobis cũ loqueretur in uia & aperiret nobis ſcripturas? *m* ¶ Et in templo eius.] Hoc eſt, in eccleſia. *n* ¶ Omnes dicent gloriam.] Collaudant claritatem dei. Vel gloria patri, & filio,& ſpiritui ſancto. *o* ¶ Dominus diluuium inhabitare facit.] Aridam terram deus non poſſidet. Simul attende uim uerbi: quod non dixerit aquas,ſed diluuium, ut abundantiam gratiæ ſpiritualis oſtenderet: tanquam in arca Noe ſanctos à fluctibus ſeculi huius protegẽs. Et modo D inhabitat diluuium in conſcientia per abundantiam ſpirituſſancti per quem delentur peccata. *p* ¶ Et ſedebit dominus rex in æternum.] In eccleſijs,uel in ſanctis,qui ſedes eius effecti ſunt: uel humanitas Chriſti ad dexterã dei patris. Reges,ſancti dicũtur, qui ſe regunt. *q* ¶ Dominus uirtutem populo ſuo dabit.] Id eſt,uirtutem fidei. Populo ſuo, populo Chriſtiano: dimicanti contra huius mundi turbines ac procellas. *r* ¶ Et benedicet populo ſuo in pace.] Populo Chriſtiano benedicet & hic & in futuro,quando dicturus erit: Venite benedicti Mat.25.a patris mei,In pace ſemetipſo: qa ipſe eſt pax noſtra,qui fecit utraque unũ. In ſeipſo nos benedicit pax uera Chriſtus dominus,qui ſumus eccleſiaſtica plebs. *s* ¶ Pſalmus cãtici in dedicatione domus Dauid.] Pſalmus cantici,laus cum opere: dedicatio domus Dauid, reſurrectio ſaluatoris intelligitur: in qua omnia uitæ corpora dedicantur. Dauid figuram Chriſti tenet. Domus Dauid, domus Chriſti,id eſt,humanitas,domus eſt diuinitatis. Tunc ædificauit domum quando humanitatem carnis aſſumpſit. Et tunc dedicauit, qnando à mortuis eum reſurgere fecit. Et modo ædificatur domus Dauid,id eſt, Chriſti: hoc eſt,eccleſia uſque in finem ædificatur: ſed in reſurrectione dedicatur,quando immortalitatem acceptura eſt. Vocẽ redemptoris noſtri continet,qui per reſurrectionem corporis ſui eccleſiam(quæ omnium mater eſt)acquiſitam,ſuo nomini dedicauit.

Vox domini in uirtute,uox domini in magnificentia. Vox domini confringentis cedros. & confringet dominus cedros Libani. Et comminuet eos tanquam uitulum Libani, & dilectus quemadmodum filius unicornium. Vox domini intercidentis flammam ignis, uox domini concutientis deſertum, & commouebit dominus deſertum Cades. Vox domini præparantis ceruos & reuelabit condenſa,& in templo eius omnes dicent gloriam. Dominus diluuium inhabitare facit,& ſedebit dominus rex in æternum. Dominus uirtutem populo ſuo dabit, dominus benedicet populo ſuo in pace.

Pſalmus cantici in dedicatione domus Dauid. XXIX

EXaltabo te domine quoniã ſuſcepiſti me, nec de-

XXIX Exaltabo te domine quoniam ſuſcepiſti me.] Excelſe te glorificabo pater: quoniam ſuſcepiſti me de morte Exaltabo te domine-Vox Chriſti ad patrem,& uox eccleſiæ ad Chriſtũ. Exaltabo te. laudato te. Quoniã ſuſcepiſti me: id eſt, Chriſtũ ad dexterã patris. Et Chriſtus ſuſcepit eccleſiam,quãdo humanitatẽ carnis aſſumpſit. *u* ¶ Nec delectaſti inimicos meos ſuper me.] Vt meo iucundarentur interitu. Quomodo dicit: nec delectaſti inimicos,dum & Iudæi Chriſtum crucifixerunt,& cõſpuerunt,& flagellauerunt,& perſecutores delectantur ſuper eccleſiam,quando perſequuntur? Sed nec Iudæi delectati

A ctati ſuper Chriſtum fuerunt: quia non potuerunt eum extinguere ſicut uoluerunt. Sed hic non intelligendū de hominibus, Sed de dæmonibus, qa delectari cœperūt, quando æſtimauerunt eū cū latronibus ad infernū ducē dū: ſicut in mōtem ſe permiſit ab eodē duci, Sed nō fuerunt delectati dæmones: qa tūc & prīcipē & ſuos ſubiectos ligauit: ita nec ſuper eccleſiam erūt delectati in die iudicij, qñ dicturi erūt ſancti, Vbi eſt mors acule⁹ tu⁹, ubi eſt mors uictoria tua

1.Cor.15.g Abſorpta eſt mors in uictoria, id eſt, in uictoria ſanctorū diſrupta eſt. a ¶ Dñe deus me⁹ &c.] Dñe de⁹ meus. Oratio Chriſti ſiue eccleſiæ. Sanaſti me, reſurgere me feciſti: ut corpus mortalitati obnoxiū, non corrūperetur à morte. b ¶ Reuocaſti ab inferis animā meā.] Id eſt, animā Chriſti cum alijs animabus ſanctorum deus de inferno reuocauit. Ipſe ſe reſuſcitatū

Rom.4.d à patre pronunciat, ſicut ait Apoſtolus: Qui crediderit quod deus illum ſuſcitauit à mortuis, ſaluus erit. c ¶ Saluaſti me à deſcēdētibus in lacum.] Id eſt, de miſeria iſtius uitæ præſentis. Vel de lacu inferni, ubi animæ

B peccatorum ſunt: ne ſicut illi, præceps caderem in mortem. Hinc tam immenſum miraculum propheta cernēs, exultat & dicit. d ¶ Pſallite domino ſancti eius, & cōfitemini memoriæ ſanctitatis eius.] Quod memoratus uestri ſanctificauit uos, uocādo ad agnitionē nominis ſui. Pſallite domino ſancti eius. Propheta hortatur ſanctos, ut laudent illum à quo ſaluati ſunt. Et cōfitemini memoriæ ſanctitatis eius. Memoria, id eſt, ut memores ſitis beneficiorū eius: qualiter uos de peccato redimere uenit. e ¶ Quoniam ira in indignatione eius, & uita in uoluntate ipſius.] Non quod ira aut indignatio in deo ſit, ſed iuſta uindicta. Indignatio dei fuit, quando Adam peccauit. Ira, iuſta uindicta intelligitur: quando eum à paradiſo deiecit. Et uita in uoluntate ipſius, id eſt ſicut per deū iuſta uindicta ſuper ipſum Adā uenit: ita per ipſum, id eſt, deum uita reſtituta eſt: quando humanitatē carnis aſſumpſit. Quoniam ira in indignatione eius: cum ſe de impijs uindicat. Et uita in uoluntate ipſius: ut qui fecerit uoluntatem eius, maneat in æternum. f ¶ Ad ueſperam demorabitur fletus.] Cum in paſſione eius tenebris obtecta omnia eſſent, apoſtoli in fletu & gemitu morabantur. g ¶ Et ad matutinum lætitia.] Futuram domini gloriam, quæ matutina eius reſurrectione præfloruit, figurauit. Ad ueſperū demorabitur fletus, & ad

Gene.3.b matutinum lætitia. Veſper poſt meridiem dicitur. Poſt meridiem Adam in paradiſo uocem domini audiuit de ambulātis, & ſub arboris foliis ſe contexit: tremefactus, eo quod pactum tranſgreſſus eſſet. Veſpera, tota iſta uita præſens intelligitur: quia per peccatū Adæ, omnes uſque in finem ſeculi gemūt. Fletus, quia fletum habet homo, quando recordatur bona paradiſi quæ perdidit in Adam. Et ad matutinum lætitia, id eſt: in reſurrectione, quando ſimul iā ad libertatem reſtitues. Vel ueſperū, quando flebat Maria & apoſtoli in paſſione domini. Et mane lætitia, quando reſurrexit, ut dictum eſt mulieribus: Ite & nunciate fratribus meis ut eant in Galilæam,

Ioan.20.f ibi me uidebunt. Et dixerunt mulieres ad apoſtolos, Vidimus dominum, & hæc dixit nobis. Ad ueſperum demorabitur fletus, & ad matutinum lætitia. Poteſt hoc & C de tēpore paſſionis (ſicut ſuperius) & de reſurrectione & cōſummatione ſeculi accipi. b ¶ Ego autē dixi in abūdantia mea, non mouebor in æternum.] Hæc redēptus populus dicit: Iam nullam à te ſatiatus patior egeſtatē: neque in te defixus, commouēor. Ego autem dixi in abundantia mea, non mouebor in æternū. Vox Adā in paradiſo: qa ſine fine ibidē ſe putabat eſſe. Et dum ſic cogitaſſet, & tanta bona ei dediſſet: cœpit cogitare qd eſſet cauſæ, cur præcepiſſet ei deus ne contingeret de pomo uetito. Hoc uero, inquit, probare uolo. Et contigit, & probauit: quia proiectus eſt. i ¶ Domine in uoluntate tua præſtitiſti decori meo uirtutem.] Et ipſa eſt uox Adæ poſtquā proiectus eſt de paradiſo pro ſua culpa. Tunc cognouit quod ſapientia lucis ab eo receſſiſſet, & quod à deo in paradiſo collocatus fuerat abundantiæ, non à ſemetipſo. k ¶ Auertiſti faciem tuam à me, & factus ſum conturbatus.] Tunc auertit faciem ſuam deus ab Adam, quando peccauit. Et tunc cōturbatus eſt, quā do ſub maledictione de paradiſo proiectus eſt. Et unuſquiſque homo quando de ſuis cōturbatur peccatis. Vel D aliter, Domine in uoluntate tua, & non ex mea præſtitiſti decori meo, corpori aſſumpto: uirtutē, ut te cognoſcerem. Auertiſti faciem tuam à me, cum peccarem, & factus ſum conturbatus. Ignorabam enim adhuc lumen ueritatis tuæ. l ¶ Ad te domine clamabo, & ad deum meū deprecabor.] Chriſtus dominus hoc dicit, qui pro redempto populo interpellat ad patrem. Chriſtus clamauit in cruce: & eccleſia in perſecutione. m ¶ Quæ utilitas in ſanguine meo, dum deſcēdo in corruptionem.] Si non reſurrexero: nam quia effuſus eſt ſanguis meus, ſurgam & ſit utilitas: ut acquiram omnes gentes reſurrectione mea. Humanitas Chriſti ad patrem loquitur: ac ſi dixiſſet. Nulla eſt utilitas quod ſanguinem effudi, niſi reſurrexero à mortuis. Vel quæ utilitas in ſanguine meo, id eſt, in gente meā: Iudæorum nulla eſt utilitas: quia non credunt, niſi hominem purum tantum. Non ſolum non crediderunt, ſed etiam latus eius aperuerūt. n ¶ Nunquid confitebitur tibi puluis.] Non poterit turba impiorum, quæ adhuc uelut puluis omni uento doctrinæ mouetur, iuſtificari, ſi ego non reſurgam. Si ego non reſurrexero, non confitebitur tibi puluis. Puluis, id eſt, impij uel infructuoſi. o ¶ Aut annunciabit ueritatem tuam.] Id eſt, Chriſtum tuum, ac ſi dicat, Si non reſurrexero, non annunciant. p ¶ Audiuit dominus & miſertus eſt mei.] Audiuit dominus, deus pater, & miſertus eſt mei. Vox Chriſti, quia reſurgere me fecit à mortuis. q ¶ Dominus factus eſt adiutor meus.] Defenſor meus, qui me fecit primogenitum mortuorum. r ¶ Conuertiſti planctum meum:] Cum dicerem: Triſtis eſt anima mea uſque ad mortem. s ¶ In gaudium mihi.] Cum reſurgens dixi, Ite nunciate fratribus meis, ut eant in Galilæā, ibi me uidebunt. Sed hæc ſicut à Chriſto, ita etiam ab eccleſia dicuntur: cuius planctus reſurgente domino, in gaudium eſt conuerſus, & quæ deinceps cum ipſo domino, & ad ipſum dominum iam mundata agni ſanguine dicit.

cõſcidiſti ſaccum meum,& circũdediſti mẽ lætitia. Vt cantẽt tibi gloria mea & non compungãr,dominẽ deus meus in æternum confitebor tibi.

In finẽm pſalmus Dauid pro ecſtaſi. xxx

IN te domine ſperaũi, non confundar in æternum: in iuſticiã tua libera me,& eripe me. Inclinã ad me aurem tuam,accelera ut eruãs me. Eſtò mihi in deum protectorem,& in domũm refugij,ut ſaluum me faciãs. Quoniam fortitudo meã & refugium meum es tu, & propter nomen tuum deduces me & enutriẽs me. Educẽs me de laqueo hoc quem abſconderũt mihi,quoniam tũ es protector meus. In manus tuas commendo ſpiritum meum, redemiſti mẽ domine deus ueritatis. Odiſti obſeruantẽs uanitates,ſuperuacue. Ego aũtem

A a ¶ Conſcidiſti ſaccum meum.] Velamentum peccatorum meorum: quia ſaccus & ciliciũ ad peccatores pertinet. Dum ergo dicit: cõſcidiſti ſaccum meum. & alibi dicit: Induebam me cilicio, & humiliabam in ieiunio animam meam, & quidem Chriſtus non eſt uſus iſto indumento: quid eſt ſaccus Chriſti, niſi mortalitas quam de nobis aſſumpſit? Tunc conſciſſus eſt iſte ſaccus, quando reſurrexit & immortalis effectus eſt. Et licet habuit ſaccum, ſed non habuit opus ſacci, id eſt, peccatũ: de quo
Eſa.53.c ſcriptũ eſt: Qui peccatum non fecit: nec dolus inuentus eſt in ore eius. Nobis ergo neceſſe eſt ſaccum & ciliciũ induere: quia opus ſacci habuimus id eſt, peccatum
b ¶ Præcinxiſti me lætitia.] Id eſt, lætitia reſurrectionis. ſiue Chriſtum ſiue eccleſiam in futuro, induens me ſtola prima immortalitatis per reſurrectionem tuam. c ¶ Vt cantet tibi gloria mea.] In his qui crediderunt gloriæ reſurrectionis. d ¶ Et non compungar.] A ſtimulis peccatorum. Neque Chriſtus: quia nullum habuit peccatum. e ¶ Domine deus meus in æternum confitebor tibi.] Id eſt, ſine fine laudabo te. In his (ut iam dixi) tibi concinam atque confitear: qui in me cõgregati ſunt per reſurrectionem meã. Omnia enim quæ in hoc pſalmo
B humiliter de Chriſto dicuntur: ad aſſumptionem corporis magis referenda ſunt, quàm ad potentiam deitatis. Nos quoque ſupplices deprecamur: ut cõuertat dominus in gaudium planctum noſtrum remiſſa mole facinorum: ac myſterio reſurrectionis ſuæ lætificatos, attollere dignetur in cœlum: pro quibus deſcendere dignatus eſt in infernũ. f ¶ In finem pſalmus Dauid.] Pſalmus ipſius mediatoris initio continet uocem: deinde redempti ſanguine eius populi, gratias agentis, ex ipſius interponitur perſona prophetæ. Ait ergo redemptor ad patrem. xxx

IN te domine ſperaui, non confundar in æternum.] In te pater ſpes eſt corroborationis meæ, dum mihi tanquam cæteris hominibus inſultant aduerſarij, uel illudunt. Vel uox prophetæ ex perſona eccleſiæ dicit, non confundar: quia recte confiteor fidem trinitatis. In te domine ſperaui: In te, non in me. Non confundar in æternum: quia qui illum integre confitentur, non confundentur neque hic, neque in futuro. h ¶ Et in tua iuſticia libera me & eripe me.] De fouea quã ſtatuerũt animæ meæ. Quia niſi à deo iuſtificemur, per nos non poſſumus iuſtificari. Vnde ſcriptum eſt. Qui ſe iuſtificat, i
Iob.9.c pſe ſe condemnat. Vnde & Paulus de quibuſdam dicit,
Rom.10.a Suam quærentes ſtatuere iuſticiam, iuſticiæ dei nõ ſunt ſubiecti. i ¶ Inclina ad me aurem tuam.] Vox eccleſiæ ad Chriſtum. Per aurem benignitas dei intelligitur. Inclinat Chriſtus aurẽ, quando exaudire dignatur. Vel tunc inclinauit deus aurem ſuam, quando miſit uerbũ ſuum, & nos exaudiuit in mundo: & intantum inclinauit, ut noſtra peccata digito in terra ſcriberet. k ¶ Accelera ut eripias me.] Accelera, id eſt, feſtina: ut eripias me
Philip.1.c Vult ſancta eccleſia liberari de corpore, ut ait Paulus: Cupio diſſolui, & eſſe cum Chriſto. l ¶ Eſto mihi in deum protectorem.] Vox eccleſiæ. In deum protectorem, in deum defenſorem: quia multi ſunt dij nociui
1.Cor.8.b qui non proſunt. Vnde Paulus dicit: Sunt quidem dij multi, & domini multi: nobis tamen unus deus, una fides, unum baptiſma. Eſto mihi in deum protectorem tanquam proximus. m ¶ Et in domum refugij ut ſaluum me facias.] Quia eccleſia tempeſtate perſecutionis, ad deum habet refugiũ. Vt ſaluum me facias à peccatoribꝰ. Domus autem refugij ipſe eſt in quo pater inhabitat. Multi uolũt fugere à præſentia dei: ſed nõ poſſunt euadere, ut ait propheta, Et à facie tua quò fugiam? Sed nos (dicit eccleſia) in ſimul in domo habemus refugium, Pſal.138.b hoc eſt, in ipſo qui eſt deus. n ¶ Quoniam firmamentum meũ & refugiũ meũ es tu.] Ad ſuſtinendos eos qui in me ſæuiunt. Vel firmamentum fidei, & refugiũ meum es tu: refugiũ meum dicit: quia eccleſia in Chriſto habet refugium, ut ait propheta. Domine refugium factus Pſal.89.d es nobis. o ¶ Propter nomen tuũ educes me.] Vt hoc notum faciam gentibus credituris. Propter nomen tuũ dux mihi eris, Quando ego facio aliquid boni, nomen domini ex hoc glorificatur. p ¶ Et enutries me.] Aggregatis paulatim ſanctis, educas eccleſiam tuam, quæ in me fundatur. Et enutries me. Tunc enutriuit eccleſiã, Epheſ.5.f quando noſtrã carnem ſuſcepit. Vnde & Paulus: Nemo enim carnem ſuã odio habet, ſed nutrit & fouet. Et enutriuit nos, ut fortes ſimus. q ¶ Et educes me de laqueo D quẽ abſconderunt mihi.] Laqueus dicitur captio: quia quamdiu in uia es, hoc eſt, in Chriſto, non times in laIoan.14.d queum cadere: quia laquei ſecus uiam ponuntur. Via, Chriſtus eſt: ſicut ipſe ait: Ego ſum uia. Et tu ſi es in uia, hoc eſt, in Chriſto, non times cadere in laqueum diaboli: quia omnis laqueus ab ipſo eſt. r ¶ Quoniam tu es protector meus: in manus tuas commendo ſpiritũ meum.] Vox Chriſti ad patrem in paſſione: quando cõ Luc.23.f mendauit animam ſuam, & dixit: Pater, in manus tuas commendo ſpiritum meum. Quod commendatur, ſaIoan.20.d uum recipitur. Et ipſe dixit: Poteſtatem habeo ponendi animam meam, & poteſtatem habeo iterum ſumendi eam. Tu es protector meus. Vox eccleſiæ. In manus tuas commendo ſpiritum meum: hoc eſt, in poteſtatem tuã commendo animam meam. Hoc exemplum accepit eccleſia à Chriſto. Hoc & ſanctus Stephanus fecit: hoc & Act.7.g ſancti orant, quando exeunt de corpore, ut illud: Fideli creatori commendant animas ſuas in benefactis. Hoc in cruce poſitus dominus dixit, quod in patris manus ſpiritum commendauerit: cito eum ipſo reſuſcitãte ſumpturus. Dicat nunc populus redemptus ſanguine agni.
s ¶ Redemiſti me domine deus ueritatis.] Qui es ueritas & uita: quia quod promiſit deus, non mentitur. Sicut promiſit per ſeruos ſuos prophetas, ita & uenit, & redemit nos ſanguine ſuo. Vnde & Paulus dicit, Empti I.Cor.6.d enim eſtis precio magno. t ¶ Odiſti omnes obſeruantes uanitatem ſuperuacue.] Superuacue dicit: nõ quod deus odiat quenquàm. Abſit hoc ſentire. Sed qui iſtam tantummodo uitam præſentem amant, & cœleſtia contemnunt ſperantes inaniter in beatitudinem ſeculi ſeducentis, odit illos deus. Non quod odium (ſicut dixi) in deum cadat, ſed odire deus, qui ſic faciunt, dicitur: id eſt repudiare: quia repudiat illos deus. u ¶ Ego autem in te domine ſperaui.] Vox eccleſiæ, Non in me, ſed in te ſperaui & ſpero: expectans reſurrectionem tuam.

¶ Exu

in domino ſperaui, exultabō & lætabor in miſericordia tua. Quoniām reſpexiſti humilitatem meam, ſaluaſti de neceſſitatibus animam meam. Nec concluſiſti mē in manibus inimici, ſtatuiſti in loco ſpacioſo pedes meos. Miſerere mei dominē quoniam tribulor, conturbatus eſt in ira oculus meus, anima mea & uenter meus. Quoniam defecit in dolorē uita mea, & anni mei in gemitibus. Infirmata eſt in paupertate uirtus mea, & oſſa mea conturbata ſunt. Super omnes inimicos meos factus ſum opprobrium uicinis meis ualde, & timor notis meis. Qui uidebant me foras fugerunt à me, & obliuioni datus ſum tanquam mortuus à corde. Factus ſum tanquam uas perditum, quoniam audiui uituperationem multorum commorantium in circuitu. In eo dum conuenirent ſimul aduerſum me, accipere animam meam conſiliati ſunt. Ego autem in te ſperaui domine, dixi deus meus es tu in

A *a* ¶ Exultabo & lætabor &c.] Pro quo exultabo, & pro quo lætabor: Pro hoc quod ſequitur: *b* ¶ Quia reſpexiſti humilitatē meā.] Exultabo corpore, lætabor mēte. Tunc reſpexit, quando carnem ſuſcepit: quia contemptibilis, & captiua, & deſpecta erat eccleſia. Exultabo & lætabor in miſericordia tua, pro tantæ pietatis commodo, ut me tua morte redimeres: quia reſpexiſti humilitatem meam, in ſpe illa poſitam, per quā ea quæ non uidentur deſiderātur. *c* ¶ Saluaſti de neceſſitatibus animam meā.] Neceſſitates corporis multæ ſunt, id eſt, manducare, bibere, dormire: uel aliud quod neceſſario eſt faciendum, ſed neceſſarium animæ, omnino unum eſt, id eſt, uita æterna. Saluauit deus animam de ſua neceſſitate: quia dedit ei uitam æternā, quod eſt ſua neceſſitas. Proinde ſaluaſti de neceſſitatibus mortis perpetuæ animam meam, quæ tibi erat charitate deuincta. *d* ¶ Nec concluſiſti me in manus inimici.] Illi concluduntur in manus inimici, qui perſeuerant in peccatis ſuis. Sed ego (dicit eccleſia) non concludar, quia nō uolo perſeuerare in malis. *e* ¶ Statuiſti in loco ſpacioſo pedes meos.] Dilataſti unitatem eccleſiæ in toto mundo. Quomodo dicit, in loco? Nunquid localis eſt deus? Et localis, & nō localis. Localis eſt ad ſe uenientibus, & non localis, quia ubique eſt, ſed inuenitur in loco pure quærentibus. Vt illud: Et motus eſt locus in quo erant ſedentes. In loco ſpacioſo pedes meos. Pedes, ſācti prædicatores, qui portant uerbum prædicationis in toto mundo, uel in eccleſiam, quam tua reſurrectione dilataſti in amplitudinem libertatis. *f* ¶ Miſerere mei domine quoniam tribulor.] Miſerere mei, ac ſi dicat: Fac in me miſericordiam, quoniam tribulor. Illorum uox, qui tribulantur à qualibet tribulatione. Miſerere mei domine, quoniam tribulor. Non iam mortem timens, ſed inſectationem metuēs uitiorum. *g* ¶ Conturbatus eſt in ira oculus meus.] Eccleſia conturbatur de uitijs & peccatis, tam de ſuis, quam & de aliorum. Sed orandum eſt, ut ira non uertatur in odium, neque de feſtuca fiat trabs. Vel conturbatur oculus de futuro iudicio. Conturbatus eſt in ira oculus meus, quo te mente cernebam. *h* ¶ Anima mea.] qua te diligebam. *i* ¶ Et uenter meus.] Quo tui recordabar. Hæc omnia conturbata ſunt, propter priora delicta. *k* ¶ Quoniam defecit in dolore.] Ideo in dolore: quia eccleſia non poteſt emendare malos, nec ſegregare malos à ſanctis uſque in finem. Vnde dominus dixit: Sinite utraque creſcere uſque ad meſſem, & in tempore meſſis dicam meſſoribus: Colligite primum zizania, & colligate faſciculos ad comburendum. *l* ¶ Vita mea & anni mei in gemitibus.] Quandiu eſt hic in præſenti uita, habet gemitum & fletum unuſquiſque homo. Quoniam defecit in dolore uita mea, & anni mei in gemitibus: Donec perſecutionem patior propter nomen tuum. Præſens uita deficit, quia mihi tempora ſunt, perpetuitatem confiteri. *m* ¶ Infirmata eſt in paupertate uirtus mea.] Vox eccleſiæ. Infirmata eſt eccleſia inter homines malos, inter quos habitat hic in præſenti uita: quia plures ſunt peccatores, & pauci ſunt ſancti. Vel aliter: Infirmata eſt in paupertate uirtus mea. Sanitas huius corporis, inter cruciatus paſſionum. *n* ¶ Et oſſa mea conturbata ſunt.] Fortitudo utique mea. Oſſa: fortes ſancti, uel oſſa, uirtutes eccleſiæ, uel ſanctorum. Conturbata ſunt, ab illo. Vnde ſuperius dicit ſecundum Apoſtolum: Scimus quia omnis creatura congemiſcit: non ſolum illa, ſed & nos intra nos gemimus. *o* ¶ Super omnes inimicos meos factus ſum opprobr.] Qui me propter tuum nomen perſequuntur. Factus ſum opprobrium uicinis meis. Vox Chriſti, & uox eccleſiæ. Domino Iudæi multa opprobria dixerunt, & hæretici, & perſecutores, dicunt eccleſiæ. *p* ¶ Et uicinis meis ualde.] Qui ad credendum appropinquabit. *q* ¶ Et timor notis meis.] Quia amici mei propter metum inimicorum, à me longe receſſerunt. Totus pſalmus, & ſuper Dauid iuxta hiſtoriam, & ſuper dominum iuxta prophetiam intelligi poteſt. Nimium & timor notis meis, id eſt, apoſtolis: qui timuerunt in paſſione. Vel noti, mali Chriſtiani, qui dicunt ſe credere in deum, & operibus negant, & deſpiciunt uitam ſanctorum. Vicini dicuntur per fidem, & noti, propter Chriſtianitatem. *r* ¶ Qui uidebant, foras fugiebant à me.] Id eſt, apoſtoli, qui uiderunt Chriſtum comprehendi in paſſione, & relicto eo, fugerunt. Vel Iudæi fugiunt ſacramēta myſterij eccleſiæ, id eſt, corpus & ſanguinem Chriſti. Omnes qui uidebant me, foras fugerūt à me, non intelligentes interiorem ſpem meam, pro qua patior, ad exteriora uiſibilia fugiebant. *s* ¶ Excidi tanquam mortuus à corde.] Obliti ſunt me corde, tanquam ſi fuerim iam defunctus. Excidi tanquā mortuus à corde: Id eſt, ſic habuerūt Iudæi Chriſtum, quaſi hominem mortuū pro nihilo. *t* ¶ Et factus ſum ſicut uas perditum.] Sic habuerunt Iudæi Chriſtum quaſi uas perditū, id eſt, hominē mortuum in ſuo peccato. Sic ſunt ſancti apud hæreticos, uelut homo perditus. *u* ¶ Quoniam audiui uituperationem multorū.] Id eſt, Chriſti à Iudæis, & eccleſiæ ab hæreticis. *x* ¶ In circuitu inhabitantiū.] Id eſt, in circuitu Chriſti, & in circuitu eccleſiæ, quos ipſi ſupradicti circundederūt. Quoniā audiui uituperationē multorū cōmorantium in circuitu. Erant uituperātes me, poſiti in peregrinatione huius terræ, ſequentes circuitū temporū, & ad patriam æternā redire nolentes. *y* ¶ Dum conuenirent ſimul aduerſum me, accipere animā meam conſiliati ſunt.] Congregati ſunt perſecutores, & fecerunt conſilium, ut acciperent animā meam, ad cōſentiendū ſibi in ſceleribus mortis. Vt acciperēt animā meam, id eſt: Iudæi Chriſtū, & hæretici, eccleſiam. Conſiliati ſunt mala conſilia, & nō bona. Conſiliati ſunt, ut quærerent: & ut tollerent animā Chriſti, Iudæi, & hæretici animā eccleſiæ. *z* ¶ Ego autē in te ſperaui domine, &c.] Qui ſolus fortis es ad liberandū. Vel uox eccleſiæ. In te ſperaui: in te, non in me. Et peccatores dicunt: In te ſperaui. Sed ſancti & fidem & opera habēt. Peccatores ſperant in Deum, & non timent illum.

Pſal. 72.c

Act. 4.f

Matth. 13.d

B

C

D

manibus tuis ſortes meæ. Eripe me de manu inimicorum meorum,& à perſequentibus me. Illuſtra faciem tuam ſuper ſeruum tuum, ſaluū mē fac in miſericordia tua,domine non confundar quoniā inuocaui te. Erubeſcant impij & deducātur in infernum, mutā fiant labia doloſa. Quæ loquuntur aduerſus iuſtum iniquitatem, in ſuperbia & in abuſione. Quàm magnā multitudo dulcedinis tuæ domine,quam abſcōdiſti timentibus te. Perfeciſti eis qui ſperant in te, in conſpectu filiorum hominum. Abſcondes eos in abſcondito faciei tuæ, à conturbatione hominum. Protegès eos in tabernaculo tuo, à contradictione linguarum. Benedictus dominus, quoniam mirificauit miſericordiam ſuam in ciuitate munita. Egò autem dixi in exceſſu mētis meæ, proiectus ſum à facie oculorum tuorum. Ideo exaudiſti uocem orationis meæ, dum clamarem ad te. Diligitē dominum omnes ſancti eius,quoniam ueritatem requiret dominus, & retribuet abundanter facientibus ſuperbiam. Viriliter agitē & confortetur cor ueſtrum, omnes qui ſperatis in domino.

Intellectus Dauid. XXXI

A a ¶ In manibus tuis ſortes meæ.] Id eſt, gratia ſpiritus ſancti. Non per memetipſum, ſed à te actio uitæ huius, quæ in hoc ſeculo geritur. b ¶ Eripe me de manu inimicorum meorū,& à perſequentibus me.] Ne mihi præualeant. c ¶ Illuſtra faciē tuam ſuper ſeruum tuum.] Illuſtra, hoc eſt, cerne & diſcerne quicūq; ſit melior de ſanctis tuis. d ¶ Et ſaluum me fac in miſericordia tua, domine non confundar quoniam inuocaui te.] Illuminatio reſpectus tui ſuper me refulgeat, ut non confundar, ſed ſaluer ab his perſecutoribus. e ¶ Erubeſcant impij, & deducātur in infernum.] Erubeſcant impij, dæmones, hæretici, uel qui non credunt reſurrectionem. Erubeſcant tunc, quando illos ſanctos quos in deſpectionem habuerunt, uidebunt coronatos, & ſe condemnatos. Vel qui relinquentes uerū deum, ligna adorant, ac lapides uenerantur. f ¶ Muta fiant labia doloſa, quæ loquun-
B tur aduerſus iuſtum iniquitatē, in ſuperbia & in abuſione.] Crucifixum irridētes, & ignorantes reſurgentem. Iſta cernens propheta, exclamat exultans & dicit: g ¶ Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ domine,quam abſcondiſti timentibus te.] Quia multifarie copioſa dulcedo tua eſt, quam reſeruaſti timentibus nomen tuum. Nec eam in his tentationibus oſtēdiſti: ne accepta ſecuritate,excederemus à uia iuſtitiæ. Vel quàm magna multitudo dulcedinis tuæ domine,id eſt quantā gloriam,quanta præmia præparaſti eccleſiæ tuæ,ut eſſet ſemper cum angelis ſine fine in æternū manſura. Quam abſcondiſti timentibus te: id eſt, bona ſanctorum in temetipſo abſcondiſti. h ¶ Et perfeciſti eis qui ſperant in te.] Perfeciſti,ac ſi dicat: perfecturus eris. i ¶ In conſpectu filiorum hominum.] Qui non erubuerunt confiteri quod credunt, ante reges & poteſtates, ut ait propheta:
Pſal.118.f Et loquebar in teſtimonijs tuis in conſpectu regum, & non confundebar. Quā abſcondiſti timentibus te: Quia hic per tribulationem pleniter non accipiūt præmium, ſed in futuro expectāt. Et perfeciſti eis qui ſperant in te. Conſummata ſpe, retribuiſti expectata in ſpecie. In conſpectu filiorum hominum, qui humana,& non cœleſtia quæſierunt. Vel cum ibunt in ſupplicium æternum: iuſti autem in uitam æternam. k ¶ Abſcondes eos in abſcondito faciei tuæ, à conturbatione hominum.] Illuminatio enim uultus tui teget eos, ne ab humana malitia conturbentur. In abſcondito uultus tui, ſcilicet iuſtitiæ tuæ abditis, hoc eſt, in ſecreto tuo, ſicut Iob: & ipſe & omnia quæ habuit, abſconſa fuerunt in Deum. A conturbatione hominum, à perſecutione peccatorum. l ¶ Protege eos in tabernaculo tuo, à contradictione linguarū.] In tabernaculo fidei, à ſtrepitu malarum linguarum uelantur, qui dicunt: Quis nouit hæc, aut quis rediuit ex inferis? m ¶ Benedictus dominus.] Cui benedicit omnis creatura. Quomō dicit: Benedictus dominus? Nunquid illi opus eſt noſtra benedictio? Non, ſed ut nos ab ipſo benedictionē accipere mereamur. n ¶ Quoniam C
mirificauit miſericordiā ſuam in ciuitate munita.] In ciuitate Hieruſalem, in medio mundo. In ciuitate munita dicitur, eo quod firmata uel robuſta ſit, & in gyro omnes gentes illam circundant. In circuitu eccleſiæ, totius diffuſæ, ibi mirificauit miſericordiā ſuā dominus: quia ibi natus, ibi paſſus, ibi reſurrexit, & inde aſcendit ad cœlos, ut ait propheta: Operatus Pſal.73.e
eſt ſalutem in medio terræ. Vel aliter: Hieruſalem cœleſtis munita de cōgregatione angelorum & hominum. o ¶ Ego autē dixi in exceſſu mētis meæ.] Eccleſia quando recordatur de paradiſo, quomodo immortalis poterat eſſe, & cogitat qualiter ibi dem poterat eſſe, & meminit qualis eſt, & qualiter deus per angelum Adæ loquebatur, & quomodo oculis interioribus deum uidebat, quando iſta cogitat, tunc in exceſſu mentis eſt eccleſia. p ¶ Ego autē dixi in exceſſu mentis meæ, proiectus ſum à facie D
oculorum tuorum.] Populus hæc dicit ille conuerſus ad Chriſtum: Exiſtimaui me, inquit, proiectum eſſe à cōtemplatione luminum tuorum: & expaui, cum me tanta propter nomen tuum pati permitteres. Vel proiectus ſum à uultu oculorum tuorū. Adam, quando tranſgreſſus fuit mandatum dei, tunc proiectus eſt à facie dei, & ipſe, & nos, & omnis poſteritas ſua poſt eum. q ¶ Ideo exaudiſti uocem deprecationis meæ, dum clamarem ad te.] Ideo, dicit eccleſia, exaudiſti uocem orationis meæ: quia cognoui, ubi poteram eſſe: & cognoſco, ubi modo ſum. Exaudiſti uocē interioris hominis, te in mētis ſplendore precantis, & amouiſti horribiles tribulationes. r ¶ Diligite dominū omnes ſancti eius, quoniam ueritatem requiret dñs, & retribuet abundanter facientibus ſuperbiā.] Humiliatis his, ſtatuet ſanctos ſuos in magna conſtantia. Diligite dominum omnes ſancti eius. Diligite: id eſt, amate illū. Quoniam ueritatem requiret dominus, qui perſeuerāt uſque in finem in bonitate, ut dictū eſt: Qui perſeuerauerit uſq; Matth.24.c
in finem, hic ſaluus erit. s ¶ Viriliter agite.] Hoc eſt immobiliter. t ¶ Et confortetur cor ueſtrū, omnes qui ſperatis in domino.] Cor ueſtrum, hoc eſt, anima ueſtra, in domino ſemper. Viriliter agite & confortetur cor ueſtrum, omnes qui ſperatis in domino. Fortiter atq; conſtanter cuſtodite propoſitū, ut fructum metatis in Chriſto. Quem ſupplices deprecamur ut inſinuet mentibus noſtris curam ſe diligēdi, pro nobis paſſum iugiter confiteri, ut mereamur contra iniquam ſuperbiam, humilitatis armis uiriliter repugnare. u ¶ Intellectus Dauid.] Intellectus Chriſti. Duplex intellectus eſt in iſto titulo, maxime de illo publicano & phariſæo qui in templo orabant: quia unus ſe iuſtificabat, & alius ſe condemnabat: id eſt, accuſabat. Pſalmus uocem continet prophetæ, oſtendentis hominem non proprijs meritis, ſed Dei gratia poſſe ſaluari, ſi confiteatur admiſſa. XXXI

Beati

A B Eati quorum remiſſæ ſunt iniquitates,& quorum tecta ſunt peccata.] Beatus immortalis, laudabilis ſiue glorioſus. Sed tamen nullus poteſt apud ſe eſſe beatus,niſi ab illo accipiat qui iuſtificat impiũ,hoc eſt,deo.
Rom.4.d Vnde & Paulus dicit: Credenti autem in eo qui iuſtificat impiũ, deputatur fides eius ad iuſtitiã. Beati quorũ remiſſæ ſunt iniquitates,quorum peccata per confeſſionẽ à domino diluuntur. Quibus modis remittuntur peccata? Tribus.Remittũtur per baptiſmũ, teguntur per charitatem , non imputantur per martyriũ . Et quorũ tecta ſunt peccata,per charitatẽ ſecundum illud:
Iaco.5.d Charitas operit multitudinem peccatorũ . Vel quorũ tecta ſunt peccata,hoc eſt,ut hic uelentur per pœnitentiam, ne in iudicio reuelẽtur. *b* ¶ Beatus uir cui non , &c.] Qui ſe in hoc ſeculo diligẽter potuerit expurgare,uel per martyriũ Quod tegitur, non uidetur: quod non uidetur, non imputatur, quod non imputatur, nec punietur. *c* ¶ Nec eſt in ore eius dolus.] Hoc eſt in illius ore qui ſe confitetur eſſe peccatorem, ſi
Ioan.1.g cut Nathanael. Vnde dominus dixit: Ecce uere Iſraelita,
Luc.18.b in quo dolus non eſt.Et de illo publicano, de quo ſuperius diximus,qui ſe confitebatur eſſe peccatorẽ dicens:
B Deus propitius eſto mihi peccatori. Nec eſt in ore eius dolus,ſed in ueritate credens Deum.Hoc corde retinuit quod ore confitebatur. *d* ¶ Quoniã tacui inueteraue/runt in me omnia oſſa mea.] Non protuli confeſſionem ad ſalutem,ideo omnis fortitudo mea in carnis infirmitate conſenuit. Quoniam tacui inueterauerũt in me omnia oſſa mea dum clamarem tota die. Tacui, uox malorum eſt. Tacui,id eſt,tacent illorum peccata,& in confeſſione nolunt dicere.Inueteraverunt oſſa , id eſt, uirtutes quas debuerant habere, inueteraverunt per peccatum. Dum clamarem: id eſt, clamant. Si aliquid boni habẽt, per uanitatem demonſtrant,ut ille phariſæus impius faciebat qui dicebat: Deus gratias tibi ago,quia non ſum ſicut cæteri homines,raptores,adulteri.Dum clamarem tota die,in iſtius uitæ momento. *e* ¶ Quoniam die ac nocte grauata eſt ſuper me manus tua.] Potentia tua. Cum eſſem impius & blaſphemus,grauata eſt ſuper me manus tua, id eſt,poteſtas tua : quia qui hic non emendant, grauatur ſuper illos manus dei,id eſt,poteſtas uindictæ in die iudicij. *f* ¶ Conuerſus ſum in ærumna.] In aſſidua tribulatione flagellorum tuorum. Dum configitur mihi ſpina.] Stimulus conſcientiæ peccatricis. Conuerſus ſum in ærumna dum configitur mihi ſpina, ærũna: id eſt,miſeria.Dum configitur mihi ſpina,id eſt, dum pungit me conſcientia peccati. *g* ¶ Delictũ meũ cognitum tibi feci, & iniuſtitias meas non abſcõdi.] Sed confeſſus ſum & patefeci omnia. Scio enim te cito remittere delicta cum tibi fuerint integre reſerata,& ideo dixi. *h* ¶ Confitebor aduerſus me iniuſtitias meas domino.] Non enim aduerſus dominum, ſed auerſus me has pronunciaui ut iuſtificarer. Dixi pronunciaui aduerſus me iniuſtitias meas domino , & tu remiſiſti iniquitatem peccati mei.In perſona illorum dicit propheta qui conuertuntur , ſicut ille filius qui peregre profectus eſt & dixit: Ibo ad patrem meum. Dixit in corde, ubi deus uidetur. *i* ¶ Et tu remiſiſti impietatem peccati mei.] Quæ prius geſſeram,miſericorditer indulſiſti. *k* ¶ Pro hac impietate orabit ad te omnis ſanctus in tempore opportuno.] Tempus opportunum ad exorandum pro peccatis hæc uita eſt, in qua ideo ſancti orant: quia nemo eſt à peccatis immunis. Pro hac, iniquitate, uel pro hac remiſſione, quod ſuperius dixit , remiſſæ ſunt iniquitates, & quorum tecta ſunt peccata. Omnis ſanctus, hoc eſt, per baptiſmum, & qui poſt baptiſmũ peccat, poſtea dimittitur illi per pœnitentiam aut per martyrium. *l* ¶ Veruntamen in diluuio aquarum multarũ ad eũ nõ approximabũt.] Multi fluctus diluuiorũ in iudicio impios uallabunt , qui ſanctis nocituri non erunt . Veruntamen in diluuio aquarum multarũ ad eum non appropinquabũt. Sine anguſtijs, ait: quæ quaſi aquis inundãtibus comparantur, ad deũ ſancti appropinquare non poterũt: quia qui ſuſtinuerit uſque in finem, hic ſaluus erit. Vel in diluuio aquarum: id eſt,uarietate doctrinarum hæreticorum: per hoc ipſi ad deum non approximabunt. *m* ¶ Tu mihi es refugium à tribulatione quæ circundedit me.] Vox eccleſiæ D
ad Chriſtum . De huius ſeculi preſſuris hæc dicit: *n* ¶ Exultatio mea.] Quia in te gaudeo. *o* ¶ Erue me à circundantibus me.] Vel ab inimicis publicis uel à peccatis. Dum dicit exultatio mea, redime me à circundantibus me : quomodo dicit, redime me, cum ille qui redimitur in captiuitate eſt, & illi qui exultant, redemptione non indigent? Hoc ad ſenſum pertinet. Vox illorum eſt qui cum deo ſunt, & rogant pro illis qui in iſta captiuitate tribulantur. *p* ¶ Intellectum tibi dabo & inſtruam te in uia hac qua gradieris.] Qualem intellectum dat deus eccleſiæ ſuæ. Vt intelligat pro qua cauſa anxiatur ſanctus, & facit proſperare peccatores. Intellectum dabo tibi & inſtruam te in uia hac qua gradieris. In uia ſcilicet confeſſionis iſtius doceam te ſapientiam, ut non recedas ab ea. Intelligere te faciam, & docebo te in uia hac qua gradieris. Vox domini loquentis inducitur & docentis,quomõ homo ſuum mereatur auxiliũ,ſi dei uidelicet præcepta cuſtodiens recto feratur itinere. Itaque ad perfectum mundiciæ dicit hominẽ uenire nõ poſſe. Et quanquã ad perfectum mundiciæ uenire non ualeat, tamen in animaliũ modum pronus nõ feratur in uitia. *q* ¶ Firmabo ſuper te oculos meos.] Vox Chriſti ad eccleſiã. Firmabo ſuper te oculos meos, id eſt aſpectum diuinitatis. Firmabo ſuper te oculos meos, ut in dilectione luminis mei permaneas. *r* ¶ Nolite fieri ſicut equus & mulus in quibus non eſt intellectus.] Qui non dei uoluntate, ſed proprio motu ſe regere uolunt, & effrenes in luxuriam decidunt, hos propheta coercet uerbis terribilibus dicens: *s* ¶ In camo & freno maxillas eorum conſtringe.] Freno & camo moderationis ſuæ,Deus coartat impiorum ſuperuacuas blaſphemias. Equus,indomitus,mulus,piger.Hoc rogat eccleſia deũ patrẽ,ut per frenũ,id eſt,prædicationẽ,populũ gentilẽ, quos equos nominauit,de lata uia & ſpacioſa ſeculi huius

Beati quorũm remiſſæ ſunt iniquitates, & quorum tecta ſunt peccata. Beatus uir cui non imputabit dominus peccatum, nec eſt in ore eius dolus. Quoniam tacui inueteraverũnt oſſa mea,dum clamarem tota die. Quoniam die ac nocte grauata eſt ſuper me manus tua, conuerſus ſum in ærumna dum configitur mihi ſpina.Delictum meum cognitũm tibi feci,& iniuſtitiam meam non abſcõdi.Dixi confitebor aduerſum me iniuſtitiã meam domino,& tu remiſiſti impietatem peccati mei.Pro hac orabit ad te omnis ſanctus in tempore opportuno. Veruntamen in diluuio aquarum multarum, ad eum non approximabunt. Tu es refugium meum à tribulatione quæ circundedit me, exultatiõ mea eruẽ me à circundantibus me. Intellectum tibi dabo & inſtruam te in uia hac qua gradieris, firmabo ſuper te oculos meos. Nolite fieri ſicut equus & mulus quibus nõ eſt intellectus.In camõ & freno maxillas

Luc.15.d C

faciat ad ſe appropinquare,& populum Iudaicū, quos mulos nominauit,qui piger eſt ad deum credendū, per camū, id eſt contritionem cordis,faciat ad ſe uenire. *a* ¶ Qui non approximant ad te.] Sed per ſuperbiam elongantur. *b* ¶ Multa flagella peccatorum.] Quia ali qui peccatores ſunt, quorū in iſta uita initiantur flagella, quæ poſtea in futuro habebūt ſine fine. Multa flagella peccatorū: quia pœnitentiā agere noluerūt. *c* ¶ Sperantes autem in dño miſericordia circundabit.] Illa miſericordia,ut uitam mereantur æternam. Qui rectam ſpem & fidē in deo habent, ipſos miſericordia dei circun-
Pſal.33.b dabit, ut illud: Miſit angelum dominus in circuitu timentiū eū.
Ibi.144.d Et alibi: Cuſtodit dominus omnes diligētes ſe. *d* ¶ Lætamini in domino & exultate iuſti.] Propheta hortatur eccleſiam lætari de ſpe uitæ æternæ & regenerationis:Tamen lætatur & hic eccleſia in tribulatione. *e* ¶ Et gloriamini omnes recti corde.] Vt Paulus:
1.Cor.1.d Qui gloriatur,in domino glorietur. Recti corde dicuntur,quibus omnia iudicia dei placent, & ſe accuſant de ſuis peccatis,& Deum ſiue in proſperis ſiue in aduerſis ſemper laudant. Lætamini in domino & exultate iuſti,& gloriamini omnes recti corde. Vt gloria ueſtra ad eum referatur, ſicut ait Apoſtolus: Qui gloriatur,in domino
B glorietur. Quem ſupplices deprecemur, ut obtectis per indulgentiā peccatis,nec reputatis ultra delictis,mereamur ſanctorum exultationis perpetuæ eſſe participes. *f* ¶ In finē pſalmus Dauid.] Pſalmus iſte uocem continet prophetæ ad deum hortātis populos, atq; monētis iuſtos in quem debeant exultare. XXXII

EXultate iuſti in domino.] Propheta hortatur ſanctos ut laudēt deum. Exultate iuſti. Alibi dicit: Gaudete, ſed unum eſt. Alij exultant in rebus huius ſeculi, alij in circo,alij in theatro: Sed tu, dicit propheta unicuiq; ſancto,in domino exulta,& non in proſperitatibus mundi. *h* ¶ Rectos decet collaudatio.] Rectos dicit,qui in regula ueritatis corda illorum dirigunt,nō iniquos, dicen-
Eſa. 5. e te propheta: Væ his qui dicūt dulce amarū, & amarum dulce. *i* ¶ Confitemini domino in cithara.] Cithara deorſum habet cauamen, & ſex chordas habet. Opera ſanctorum intelliguntur per citharam, quæ ſunt ſex opera miſericordiæ. Et de illis chordis aliæ bene cantāt,aliæ murmurant. Sic & ſancti, alij ſic,alij uero ſic. Confitemini domino in cithara. In carne,uitijs & concupiſcentijs mortificata per crucem dominicam. *k* ¶ In pſalterio decem chordarum pſallite ei.] In decalogo mandatorum. Pſalterium deſurſum habet cauamen, prædicatio uel mandata intelligitur in ſanctis, quæ de ſupernis ue-
Iacob.1.c niunt. Vnde dixit: Omne datum optimum,& omne donum perfectum, deſurſum eſt deſcendens à patre luminum: apud quem non eſt tranſmutatio, uel uicisſitudinis obumbratio. Decem chordarum: id eſt, decem uerba legis. Tria mandata in una tabula, quæ ad fidem trinitatis pertinent hæc ſunt. Primum: Audi Iſrael, dominus deus tuus deus unus eſt. Secundum: Non habebis nomen dei tui in uanum. Tertium: Obſerua diem ſabbati. Septem in altera tabula, ad dilectionem proximi pertinent. *l* ¶ Cantate ei canticum nouum.] Id eſt, pſallite ei nouum canticū: id eſt, nouam uitam, quia nouus homo uenit in mundum, nouam legem inſtituit no-

eorum conſtringe,qui nō approximant ad te. Multa flagella peccatoris, ſperantē autem in domino miſericordia circundabit. Lætāmini in domino & exultate iuſti,& gloriāmini omnes recti corde.

In finem pſalmus Dauid. XXXII

EXultāte iuſti in domino,rectos decet collaudatio. Confitemini domino in cithara, in pſalterio decem chordarum pſallite illi. Cantate ei canticum nouum, benē pſallite ei in uociferationē. Quia rectum eſt uerbum domini, & omnia opera eius in fide. Diligit miſericordiam & iudiciū dominus,miſericordia domini plena eſt terra. Verbo domini cœli firmati ſunt,& ſpiritu oris eius omnis uirtus eorū. Cōgregans ſicut in

bis,& nouam eccleſiam per baptiſmum. Cantate ei canticum nouum, quia reſurrexit, quia ſedet ad dexteram patris. *m* ¶ Bene pſallite ei.] Ille bene pſallit, qui implet in opere quod cantat,id eſt,prædicat. *n* ¶ In iubilatione.] Iubilus dicitur,quod nec uerbis, nec ſyllabis, nec literis, nec uoce poteſt erumpere aut cōprehendere quantum homo deū debeat laudare. Bene pſallite ei in uociferatione. Per iubilationem quondam ſacerdotum,Hiericho mūdi figuram retinens corruit,nunc per noſtram orationē, eius cōcupiſcentiæ elidun tur. *o* ¶ Quoniam rectus eſt ſermo domini.] Nec in aliquo curuatur,ſed proſperabitur in his ad quæ dirigit illum. *p* ¶ Et omnia opera eius in fide.] Sicut ait in euā-
Matth.17.c gelio: Si habueritis fidem integrā, & dixeritis huic monti tranſfer te & mitte te in mare, fiet. Et omnia quæcūque fideliter petieritis credite quia accipietis, & uenient uobis. Quia rectus eſt ſermo domini, & omnia opera eius in fide. Rectus eſt in rectis. Opera eius in fide,in fide ſanctorum: quia quod promittit deus ſanctis ſuis,non mentitur. *q* ¶ Diligit miſericordiam & iudiciū dominus.] Quomodo dicit, diligit miſericordiam, cum in alio loco dicat: Ne miſerearis pauperi in iudicio: id eſt,nō pro-
Exo.23.d pter pauperē, nec propter diuitem,non propter proximum & longinquum, non propter cognitum & incognitum declines à recto iudicio,ſed prius iudica rectum
D iudicium, & poſtea ſubueniat miſericordia. Diligit miſericordiam, qui nos aſſumpta carne redemit, & iudicium, qui inter impios iuſtoſq; diſcernit. *r* ¶ Miſericordia domini plena eſt terra.] Totus mundus. Vel terra, ſancta eccleſia de miſericordia dei plena eſt: quia ſicut ille ubique eſt, & ſua miſericordia cum illo & ab illo inſeparabilis eſt: quia nō tantum ut iuſtos cuſtodiat deſcendit, ſed ut peccatores redimeret uel ſaluos faceret. *s* ¶ Verbo domini cœli firmati ſunt.] Verbum patris, filius eſt. Cœli firmati ſunt, ſancti apoſtoli per ipſum in fidē. Verbo domini cœli firmati ſunt. In ipſo uerbo, quod erat in principio apud deū, ſiue uiſibiles cœli, ſiue apoſtoli ſunt creati. Verbo domini cœli firmati ſunt, & ſpiritu oris eius omnis uirtus eorum. Trinitatis maieſtas manifeſtiſſime declaratur,dominus, uerbū,ſpiritus domini. *t* ¶ Et ſpiritu oris eius omnis uirtus eorum.] Paracleto ſcilicet cooperante, horum uirtutes cœlorum creatæ ſunt. Nam in domino pater, in uerbo filius, in ſpiritu oris, ſpiritus ſanctus declaratur. Et quia dicit, oris eius,non procedens quaſi minor credatur,Nam ſicut filius à patre & æqualis patri: ita & ſpiritus ſanctus æqualis patri habetur ac filio. Vel ſpiritu oris eius omnis uirtus eorum: Id eſt, per ſpiritū ſanctum uirtutes illorum. Quia per ſpiritum ſanctum habuerunt diuerſas gratias, id eſt,uirtutes. Nam per nos nihil boni habuimus niſi per ipſum. *u* ¶ Congregans ſicut in,&c. Clauſum littoribus mare oſtendit. Cōgregans ſicut in utre aquas maris. Per aquas, ſeculi tribulationem ſignificat & perſecutiones ſanctorū: quia ſicut homo in utre aquas ſtringit & quādo uult ſpargit,ſic dominus tribulationes eccleſiæ, ut ait Paulus: Fidelis Deus qui non patietur
1.Cor.10.c uos tentari ſuper id quod poteſtis ferre, ſed faciet etiam prouentum ut poſſitis ſuſtinere. Congregans ſicut in utre, in nouo eccleſiæ homine, aquas maris, ſeculi

populos,

A populos, ut ſint uinum nouũ, ſicut dominus ait, in utres
Matth.9.b nouos: id eſt, euangelicum præceptum, reconditũ in cor
dibus credentium. a ¶ Ponens in theſauris abyſſos.] O magna creatoris potentia, recõdens in theſauris abyſſos, producens de theſauris uentos. Tamen hic abyſſos, myſteriorum cœleſtium altitudinẽ intelligimus, iuxta illud
Rom.11.d Apoſtoli: O altitudo diuitiarum ſapientiæ & ſcientiæ dei. Vel in theſauris, id eſt, in abſconditis dei. Theſaurus, id eſt, largitas: hoc eſt profundum ſcripturarum. Vnde alio loco dicit: Qui
Pſal.134.d producit uentum de theſauris ſuis. Nam quantum uoluit per ſeruos ſuos nobis demonſtrare: tantũ per nos intelligere potuimus, ipſam profunditatem ſcripturarum nequaq̃ poſſumus. b ¶ Timeat dominũ omnis terra.] Qui terrena ſapiũt, ipſum potius & non creaturam adorẽt. c ¶ Ab eo autẽ commouean tur omnes inhabitantes orbẽ.] Hæc quidam de futuro arbi

utre aquas maris, ponẽs in theſauris abyſſos. Timeãt dominum omnis terra, ab eo autẽm commoueantur omnes inhabitantes orbem. Quoniãm ipſe dixit & facta ſunt, ipſe mandauit & creata ſunt. Dominus diſſipat conſilia gentium, reprobãt autem cogitationes populorum, & reprobãt conſilia principum. Conſilium autẽm domini in æternum manet, & cogitationes cordis eius in generatione & generationẽ. Beatã gens cuius eſt dominus deus eius, populus quẽm elegit in hæreditatem ſibi. Dẽ cœlo reſpexit dominus, uidit omnes filios hominum. De præparatõ habitaculo ſuo reſpexit ſuper omnes qui habitant terram. Qui finxit ſigillatim corda eorum, qui intelligit omnia opera eorum. Non ſaluatur rex per multam uirtutem, & gigas non ſaluabitur in multitudine uirtutis ſuę. Fallax equus ad ſalutem, in abundantia autem uirtutis ſuæ non ſaluabitur. Eccẽ oculi domini ſuper metuentes eum, & in ẽis qui ſperant ſuper miſericordia eius. Vt eruat à morte animas eorum, & alat eos in fame. Animã autem

B trantur iudicio, ſed ad ſequentem expoſitionem magis reſpiciunt. Ab ipſo autem commoueantur uniuerſi, omnes qui inhabitant orbem. Ab ipſo deo commoueantur uniuerſi: id eſt, de infidelitate ad fidem. Vel uniuerſi, omnes creaturæ ab ipſo ueniunt, & non ſicut peccatores dicunt, quod tempus illas adducit & nõ deus, quia & tempora & dies & annos uel etiam momenta deus cõſtituit. d ¶ Quia ipſe dixit & facta ſunt, ipſe mandauit & creata ſunt.] Ideo ipſum cuncta timeant, quia ab ipſo uel facta ſunt uel creata. Ipſe dixit, hoc eſt per filium, qui uerbum eſt dixit: Mandauit per imperium, hoc eſt, inenarrabiliter. e ¶ Dominus diſſipat conſilia gentium.] Secun
Prouer.21.d dum illud: Non eſt conſilium, non eſt prudentia, nõ eſt ſapientia, non eſt fortitudo contra deum. Dominus diſſipat conſilia gentium: Iudæorum ſcilicet, qui tanquã increduli contra deum Chriſtum ſuſurrant. Vel diſſipat, conſilia eorum, qui turrim ædificare uoluerunt deſtru
Gene.11.b xit, ut illud: Venite confundamus ibidem linguas eorum. f ¶ Reprobat autem cogitationes populorum.] Hoc eſt Iudæorum conſilia, quia non potuerunt illa facere niſi quantum à deo præfinitum fuit. Reprobat autẽ cogitationes populorum. Phariſæorum & Sadducæorum, uel reliquarum poteſtatum genera. g ¶ Et reprobat conſilia principum.] Hoc eſt Annæ & Caiphæ, quia ipſi principes erant ipſorum ſacerdotum qui primatum tenebant huius ſceleris. Hos omnes cum ſuis cõſilijs, dominus reſurgendo deſtruxit. h ¶ Conſilium uero domini manet in æternũ.] Conſiliũ domini fuit, ut reſurgeret à mortuis, ſicut & fecit. Iſtud conſiliũ, Iudæi uel principes illorũ deſtruere non potuerunt. i ¶ Cogitationes cordis eius in generatione & generationẽ.] Nihil ex eis
Matth.24.e diminuetur, iuxta illud: Cœlum & terra tranſibunt: uerba autem mea non præteribunt. k ¶ Beata gens cuius eſt dominus deus eius.] Hoc eſt qui credunt quod dñs creauit illas creaturas, unde ſuperius mentionẽ fecit: nõ quod tempus illas adducat. Vel beata gens Chriſtianorum, cuius dñs deus eius. Dñm enim elegit habere deũ,

idolis derelictis. l ¶ Populus quem elegit dominus in hæreditatem ſibi.] Ipſum populum Chriſtianũ in hereditatem ſibi, ut dixit in alio pſalmo: Dabo tibi gentes in hæreditatem tuam, & poſſeſſionẽ tuam terminos terræ. Et alibi: Dñs pars hæreditatis meæ. Et item: Portio mea dominus. In hæreditatem ſibi. Repulſis Iudæis nos ſumus in hæreditatem aſciti. m ¶ De cœlo reſpexit dñs, uidit omnes filios hominum.] Vt omnibus miſereatur, quia nunquã reſpectus eius ſine miſericordia fuit. Vel dominus de cœlo proſpexit, hoc eſt, miſertus eſt nobis. Super filios hominũ. Filij hominum: filij Adam. Vel filij hominũ, ſucceſſores apoſtolorũ. n ¶ De præparato habitaculo ſuo reſpexit ſuper omnes qui inhabitãt terrã. Qui finxit ſigillatim corda eorũ.] Vt alij detur ſermo ſciẽtiæ, alij interpretatio ſermonum, alij genera linguarum, & reliqua: quæ operatur unus atque idem ſpiritus.

C

Pſal.2.b
ibi.15.b
ibi.118.b

Vel qui finxit per ſingulos corda eorum. Quidam hũc locum mendaciter ad illud referunt, quod animã ex anima exiſtiment eſſe generatam, & in Adam omnium animas cõtineri, quia id quod Græce dicitur καταμόνας, non unum, ſed per multos quenq; ſignificet. Qui finxit ſigillatim corda eorũ. Qui finxit: id eſt, fecit. Sigillatim. Per ſingulos omnes intelligit, & inſimul omnes recognoſcit. Corda illorũ, opera illorum. o ¶ Qui intelligit omnia opera eorum.] Ipſe eſt enim ſpeculator proſpiciens de die in diem actus humanos. Qui intelligit omnia opera eorum, hoc eſt, qualiter donũ dei unaquæq; anima habeat ipſe diſpenſat. p ¶ Non ſaluabitur rex per multã uirtutem, & gigas, &c.] Sed per iuſtitiã & auxilium dei. Nam & Goliæ fortitudinẽ confudit deus per manũ Dauid pueri ſui. Non fuit ſaluus rex per multitudinẽ uirtutis ſuæ. Quare? quia alibi dicit: Domini eſt ſalus. Nec gi
Pſal.3.b gas ſaluus erit in multitudine fortitudinis ſuæ. Gigas, p ſua fortitudine dicitur. Nec ipſe ſaluus eſſe poteſt per fortitudinẽ ſuã, ſicut ſuperius de Golia & Dauid. q ¶ Fallax equus ad ſalutem, in abundantia, &c.] Niſi deus fuerit aſcẽſor eius. Fallax equus ad ſalutem. Equus, corpus humanũ, iumentum eſt animæ, ideo fallax. In abundantia autem uirtutis ſuæ nõ erit ſaluus, id eſt, nec gigas nec rex. r ¶ Ecce oculi dñi ſuper timentes eũ.] Oculi dei, aſpectus diuinitatis. Super timentes eum, qui eũ timent timore ſancto. Deus enim ſperantes in ſe inſpectione cœleſti protegit ac defendit. s ¶ Et in eis qui ſperãt in miſericordia eius. &c.] Id eſt, in hoc ſperãt in miſericordia eius, id eſt dei, ut à morte perpetua eruat animas eorũ. Vel à morte, hoc eſt, à diabolo. t ¶ Vt eruat à morte animas eorũ: Et alat eos in fame.] Cum alij uerbi dei penuriam patiuntur, iſti ab eo uiuificantur. u ¶ Anima autem noſtra ſuſtinet dominũ.] Id eſt, patiens eſt in domino. Quicquid acceſſerit ei ſiue bonum ſiue malum, ſuſtinet propter Deum ut ait Paulus: Omnia mihi placẽt.
1.Cor.10.g Vel alat eos in fame, id eſt, paſcit eos. Vnde dixit: Et aluit
Exo.16.g eos quadraginta annis in deſerto. Quia quotieſcunque
Pſal.36.d homines

D

A homines habent famē, deus paſcit ſeruos ſuos, licet de cibo terreno, ſed tamen plus eſt, unde paſcit eos de cibo ſpirituali, id eſt, de ſua doctrina & ſuo uerbo. Anima autem noſtra ſuſtinet dominum, quoniam adiutor & protector noſter eſt. Et in ipſo lætabitur cor noſtrum & in nomine ſancto eius ſperauimus. Scimus enim quod nullus ſperauit in eum, & confuſus abſceſſit.

noſtra ſuſtinet dominum, quoniām adiutor & protector noſter eſt. Quia in eō lætabitur cor noſtrum, & in nomine ſancto eiūs ſperauimus. Fiat miſericordia tuā domine ſuper nos, quemadmodū ſperauimus in te.

Pſalmus Dauid cum immutauit uultū ſuū coram Abimelech, & dimiſit eum & abijt. XXXIII

BEnedicām dominum in omni tempore, ſemper laus eius in ore meo. In dominō laudabitur anima mea, audiānt manſueti & lætentur. Magnificatē dominum mecum, & exaltemus nomen eius in idipſum. Exquiſiui dominum & exaudiuit me, & ex omnibus tribulationibus meis eripuit me. Accedite ad eum & illuminamini, & facies ueſtræ non confundentur. Iſte pauper clamauit & dominus exaudiuit eum, & ex om/

a ¶ Quoniam adiutor & protector noſter eſt.] Hoc eſt, qa ipſe eſt & adiutor & defenſor eccleſiæ.

b ¶ Et in ipſo lætabitur cor noſtrum.] Id eſt, anima noſtra lætabitur de ſpe futuræ remunerationis, & lætabitur eccleſia in tribulatione. c ¶ Et in nomine ſācto eius ſperauimus.] Nomen patris filius eſt.

d ¶ Fiat miſericordia tua domine ſup nos, ſicut ſperauimus in te.] Oratio eccleſiæ eſt, tamē iſtum uerſiculum cogitare debet unuſquiſq; antequā legatur, ut fideliter dicat, ſicut ſperauimus in te, ne alibi uacet mens ſua. Fiat domine miſericordia tua ſuper nos, ſicut ſperauimus in te. Vt qui nos per baptiſmum abluiſti, ſpi
Act.2.d rituſſancti infuſione confirmes, ſicut in Actibus apoſtolorum cernimus eſſe factum. Qui nunc in nobis uenire
B dignetur, ut per eius lumē effici mereamur hæredes gloC riæ ſempiternæ. Amen. e ¶ Pſalmus Dauid cum mutauit faciem ſuam coram Abimelech, & dimiſit eum &
1.Reg.21.d abijt.] Mutatio faciei, in uerborum mutatione monſtratur, quando à Saul ſe miſſum eſſe ſimulauit. Aut ſi uera mutationē uultus uolumus intelligere: Abimelech ſciamus dictum eſſe pro Achis. Nec in nomine error eſt, cum ex patre generatus, etiam Abimelech potuerit appellari: Abimelech qppe interpretatur pater meus rex. Quomodo dicit, cōmutauit uultum ſuum corā Abime/
1.Reg.18.b lech? Quia in Regum ſic legimus, quod in Geth ciuitatem ad regem Achis fugit in Philiſtijm. Vel quomodo auſus fuit ibidem ambulare, qui inimicus illorum erat, & ipſe interfecit antea Goliam principem illorum? Propterea illuc ambulauit pro hoc quod mulieres dixerūt: Percuſſit Saul mille, & Dauid decem milia: & poſtea intrauit diabolus in Saul per inuidiam, & dixit: Quid ſupereſt ei, niſi tantum ut regnum habeat? Et peruenit Dauid ad regem Achis. Sed poſtea Achis miſit miſſos ſuos ut Dauid ad ſe ducerent, ut eum interficeret. Et cum inueniſſet eum ad portam ciuitatis, cognouit Dauid quod ipſum interficere uolebant, neceſſitate compulſus ad artem declinauit. Miſericordia dei prouidente, cecidit ſpirituſſanctus ſuper ipſum, & cœpit labi, & ſaliuam mittebat ſuper ſuam barbam. Et cum adduxiſſent eum ad regem, dixit illis rex: Pro qua cauſa adduxiſtis iſtum hominem arreptiuum & furibūdum ſuper me? Dauid pulcher homo erat, & quando eum apprehenderunt, tympanizabat ad portam ciuitatis, & in manibus ſuis ferebatur. Et cum eum dimiſiſſent & fugiſſet, iſtum pſalmū cantauit: qui totus circa pietatem, totus circa inſpectionem diuinam, totus circa compeſcendas ſanctorum tribulationes commemoratur. Dauid figuram Chriſti tenet, Saul figuram diaboli. Abimelech interpretatur regnum patris mei. Achis interpretatur, quomodo eſt, uel ignorantia, uel niger. Dauid uenit in Geth ad regem Achis, & dominus uenit in regnum patris ſui, hoc eſt, ad regnum Iudæorum. Mutauit uultum ſuum coram Abimelech, hoc eſt, corā regno patris ſui. Vnde ſanctus C
Phil.2.a Paulus dixit: Qui cum in forma dei eſſet, non rapinā arbitratus eſt eſſe ſe æqualē deo, ſed formam ſerui accepit, in ſimilitudinem hominū factus, & habitu inuentus ut homo, humiliauit ſemetipſum factus obediēs uſque ad mortem. Vel aliter: Mutauit uultum ſuum, id eſt, in ſacerdotium. Tunc cōmutauit, quando Melchiſe
Gene.14.c dek obtulit panem & uinū. Immutauit uultum: quia quantum aduentus Chriſti appropinquabat, tantum illæ figuræ apertæ erant, quia antea hoſtias offerebāt, ſed poſtea ſpiritualiter impletum fuit in nouo teſtamento ſecundum ordinē Melchiſedek: nō dixit, ſecundum ordinē Aaron, ſed ſecundū ordinē Melchiſedek. Tympanizabat ad portā ciuitatis. Tympanum de corio extēditur. Et dominus extēdit manus ſuas in cruce. Porta ciuitatis, initiū fidei noſtræ intelligitur, quādo credimus incarnationē Chriſti. Per ſaliuam, infirmitatē carnis quā dignatus eſt ſuſcipere. Illa barba, fortitudo diuinitatis. Dimiſit eum & abijt. Dimiſit Chriſtus Iudæos & uenit in gentibus. Vnde dictum eſt: Quia indignos uos iudicaſtis uitæ æternæ, nos
Act.13.g ex hoc ibimus ad gentes. XXXIII

B Enedicam dominū in omni tempore, &c.] Cum ait, D omni tempore & ſemper, docet nos nec in aduerſis ſuccumbere debere, nec in ſecundis extolli, ſed tam proſpera quàm contraria æquanimiter ferre, ac beatum ante oculos proponentes, in omnibus quæ accidere, dei benedicere nomen. Benedicam dominum in omni tempore. Benedicam, id eſt, laudabo dominum. In omni tempore, in proſperis & aduerſis. Fecit hoc Dauid, & modo eccleſia. Semper laus eius in ore meo. In ore & corde, intenta mente deum ſemper laudare. g ¶ In domino laudabitur anima mea.] Hoc eſt, uita mea. Cum huic ſtudio anima dedita, aſpera mūdi æquo animo ſuſtinuerit, ab his qui ſunt domini, collaudatur. h ¶ Audiāt manſueti.] Ideſt, ſancti. i ¶ Et lætentur.] Non de terrenis, ſed de cœleſtibus, qui non habent pugnam uitiorum in ſe, illi qui glebam corporis ſui tali tentamento cohercēt. Beati enim manſueti, quoniam ipſi poſſidebūt terram. k ¶ Magnificate dominum mecum.] Patrem dominū laudate. l ¶ Et exaltemus nomen eius in idipſum.] Ac ſi dicat prophetà: Quomodo ego amo, & uos ſic facite, Vel, exaltemus nomen eius in idipſum. Filium cui pater dedit nomen, quod eſt ſuper omne nomē. m ¶ Inquiſiui dominū.] Spiritū ſanctum. n ¶ Et exaudiuit me, & ex omnibus tribulationibus meis eripuit me.] Conſumens corruptelam carnis, quæ mihi tribulationes peccaminū ingerebat, ne eum attentius deprecarer. o ¶ Accedite ad dñm.] Credite in eum. Accedite ad dominū, nō loco, ſed fide & opere. p ¶ Et illuminamini.] Id eſt, in mente intelligite: quia niſi crediderit, non intelligetis. q ¶ Et facies ueſtræ non cōfundentur.] In iudicio quo impij cōfundentur in condemnationem, in die iudicij. r ¶ Iſte pauper clamauit.] Chriſtus dñs qui pro nobis pauper factus eſt, ad patrē in paſſione clamauit. Vel, iſte pauper, id eſt, Dauid clamauit quando dixit: Domine
2.Reg.16.f deus, uanum fac conſiliū Achitophel. Et eccleſia clamat modo. s ¶ Et dñs exaudiuit eum, & ex omnibus tribulationibus eius liberauit eū.] Reſuſcitans illū à mortuis.

¶ Emittit

nibus tribulationibus eius ſaluauit eum. Immittēt angelus domini in circumitu timentium eum, & eripiet eos. Guſtatē & uidete, quoniam ſuauis eſt dominus, beatus uir qui ſperat in eo. Timetē dominum omnes ſancti eius, quoniām non eſt inopia timentibus eum. Diuitēs eguerunt & eſurierunt, inquirentes autem dominum non minuētur omni bono. Venitē filij audite me, timorem domini docebo uos. Quis eſt homo qui uult uitam, diligit diēs uidere bonos. Prohibē linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolū. Diuertē à malo & fac bonum, inquirē pacem & perſequere eam. Oculi domini ſuper iuſtos, & aurēs eius in preces eorū. Vultus autem domini ſuper facientes mala, ut perdat de terra memoriam eorum. Clamauerunt iuſti, & dominus exaudiuit eos, & ex omnibus tribulationibus eorum liberauit eos. Iuxtā eſt dominus his qui tribulato ſunt corde, & humilēs ſpiritu ſaluabit. Multæ tribulationes iuſtorū, & de omnibus his liberabit eos dominus.

A *a* ¶ Emittit angelum dominus in circuitu timentiū eum & eripiet eos.] Hoc eſt, angelum magni cōſilij dedit illis. Haud dubium eſt, timentes dñm ab angelis cuſtodiri, Matth.18.b ſicut ipſe dominus per euangelium docet: Amen amen dico uobis: quia angeli eorum quotidie uident faciem patris mei qui eſt in cœlis. Vallātur ergo præſidio angelico, qui de cordis puritate timuerint deum. *b* ¶ Guſtate & uidete, quoniā ſuauis eſt dominus.] Guſtus p fauces diſcitur, uiſus per oculos: quia per oculos uidetur. Propheta dicit, guſtaui. Et quomō guſtaui: ſic inueni per fidē, p ſpem, & per opera bona. *c* ¶ Beatus uir qui ſperat in eum.] Quare beatus? Quia illum habet qui omnia habet: hoc eſt, deum. Ergo hic dicitur guſtus, ut cum quis cognouerit Deum, timeat illū: quia tanq; de guſtu ita alibi dixit: Initiū ſapientiæ timor dñi. Cum autē timere cœperit, tunc præcepta cuſtodit, & tunc ſciet quia ſuauis eſt dominus: quia ipſe eſt panis uiuus qui ſatietatem dat huic mūdo.

B Beatus uir qui ſperat in eum, & non in incerto diuitiarū. *d* ¶ Timete dominū omnes ſancti eius.] Qui firmi ſtatis in promiſſis eius: timete, ne accepta ſecuritate decipiamini. *e* ¶ Quoniam nihil deeſt timētibus eum.] Quorum deus eſt Chriſtus, nihil deeſt eis: id eſt, nihil boni deeſt eis. Quærite regnū Dei & iuſtitiā eius, & cætera apponūtur uobis. Iuſtitia enim dei omnia præſtat. *f* ¶ Diuites eguerunt & eſurierunt: inquirentes autem dominū non minuentur omni bono.] Multi ſunt mundi locuple- Luc.16.e tes, & egent gloria Dei: de quibus fuit & diues ille, ante cuius ianuā Lazarus decumbebat, qui ſitiens in tormentis, quia non fecerat miſericordiam, non meruit accipere guttam. Inquirens autē Lazarus non purpuras, ſed cœleſtia regna, meruit in ſinu Abrahæ bonis omnib. adimpleri. *g* ¶ Venite filij audite me, timorem domini docebo uos.] Mos eſt propheticus, ut diſcipulos filios nun- Gal.4.c cupet, ſicut Paulus: Filioli, quos iterum parturio, donec formetur Chriſtus in uobis. Hos docet, ut primo omniū ſapientia: id eſt, timore domini imbuantur. Venite filij audite me. Vocat Chriſtus eccleſiam ad ſe uenire: id eſt, per fidem. Sancti filij dei dicuntur: iuxta quod dictū eſt Ioan.1. in euangelio: Quotquot autem receperūt eum, dedit eis poteſtatem filios dei fieri. Et Ioānes dicit in epiſtola ſua: 1.Ioan.3.a Nunc filij dei ſumus. Timorem domini docebo uos. Vt Eccli.1.b illud: Initium ſapientiæ timor domini. Et alibi dicit: De timore naſcitur cōpunctio ſalutaris. Ad hoc debet unuſquiſq; uenire, ut timorē dñi debeat habere. *h* ¶ Quis eſt homo qui uult uitā.] Aeternam utiq;. *i* ¶ Et cupit dies uidere bonos.] In quibus cum ſanctis iocūdetur in regno dei. Vel uox prophetæ interrogādo, & alius dicit, ego uolo, & ille dicit: Si uis, fac ergo quod ſequitur, & uidebis uitam, hoc eſt, habebis uitam æternam, & dies bonos, hoc eſt, dies æternos. *k* ¶ Prohibe linguam tuam, &c.] Prohibe linguā tuā, id eſt, à detractione uel ab amaritudine, quia dictū eſt. Mors & uita in manibus linguæ. Pro.18.d Quia qui cuſtodit linguā ſuam, cuſtodit animā ſuam. Et Eſa.32.d alibi dicit: Cuſtos iuſtitiæ, ſilentiū & pax. Si quis putat ſe eſſe religioſum non refrenās linguam ſuam, huius erit C uana religio. Et labia tua nō loquantur dolum, ne aliud ore aſſimiles, aliud corde retineas. *l* ¶ Diuerte à malo & fac bonum.] Hoc eſt, deſtrue uitia & ædifica uirtutes. Nihil prodeſt, ſi deſtruis & non ædificas, hoc eſt, ſi deſtruis uitia, & non ædificas uirtutes. Ac ſi dicat: Quis eſt homo qui ſine his uelit uitam? Nullus. Quia in eo nullū bonum fuit, qui nullū malū deſtruit. Diuerte à malo & fac bonū. Mala omnia à diaboli inſtinctu procedunt, ſicut bona à dei. Relinque ergo quæ inſtigat diabolus, & operare quæ præcipit Chriſtus. *m* ¶ Inquire pacem & perſequere eam.] Secūdū Apoſtolū pacē ſequi Heb.12.d mini & ſanctimoniā, ſine qua nemo uidet regnum dei. Vel Iudæi quæſierūt pacē, id eſt, Chriſtū ad occidendum, nō ad imitandum: quia ſequi, imitari dicitur. Inquire pacem, & ſequere eam. id eſt, Chriſtum: quia ipſe eſt pax noſtra. Vel ſequere, imitare. Vnde in euangelio dictum eſt: Qui uult poſt Luc.9.c me uenire, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam & ſequatur me. Inquire pacem & ſequere eam. Non ſufficit D malum fugere, niſi bonum quoq; feceris. *n* ¶ Oculi domini ſuper iuſtos.] Pietatis enim inſpectione eos iugiter contemplatur. *o* ¶ Et aures eius in preces eorum.] Quia quæ iuſta ſunt poſtulāt. Oculi domini: id eſt, aſpectus diuinitatis, ſuper iuſtos. Et aures eius ad preces eorum. Quicquid rogāt ſancti de bono, exaudit illos: quia deus & audit & uidet nos: propterea nos faciamus uolūtatem illius. *p* ¶ Vultus autem domini ſuper facientes mala.] Iſte pſalmus in perſona bonorum & in perſona malorum currit. Propter quid uultus dei ſuper eos qui mala faciunt? *q* ¶ Vt diſperdat de terra memoriam eorum.] Hoc eſt de terra uiuentium, ut ait propheta: De- Pſal.68.c leantur de libro uiuentiū. Vultum hic furorem intelligimus, qui minando iram, memoriā peccati à terra diſperdit, ut radices benignitatis ſuæ (unde eā exciderat) plantet. Quæ de auribus, oculis, ac de uultu dicuntur: nō ad corporationem deitatis, ſed ad maieſtatis potentiā referenda ſunt. *r* ¶ Clamauerūt iuſti, & dominus exaudiuit eos, & ex omnibus tribulationibus eorum liberauit eos.] Quia de puritate cordis integra clamauerunt. Vel tres pueri inter flammas clamauerunt, & dñs exaudiuit eos. Filij Machabæorum, uel modo unuſquiſq; ſanctus: & illos & modo unumquēq; ex omnib. tribulationibus liberat. *s* ¶ Iuxta eſt dñs his qui tribulato ſunt corde.] Nunquā elongatur ab eis qui propter illū ſuſtinēt. Cum ipſis eſt in tribulatione: nō loco, ſed auxilio: quia deus non eſt localis. *t* ¶ Et humiles ſpiritu ſaluabit.] Vt eis regna cœleſtia largiatur. Humiles ſpiritu: id eſt, mites, ut illud: Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis Matth.11.d corde. Vel illud: Beati enim pauperes ſpiritu, quoniam ibi.5.a ipſorū eſt regnum cœlorū. *u* ¶ Multæ tribulationes iuſtorū.] Ergo qui tribulationē nō patitur, iuſtus non eſt. Mors peccatorū peſſima eſt. Iuſtorū tribulatio morte finitur, peccatorū uero ſupplicia poſt mortem incipiunt. Vel, multæ tribulationes iuſtorū, & de omnibus his liberauit

A rauit eos dominus. Tentãtur enim, ut probati manifesti fiant. Sed in tempore erit respectus ipsorũ, cum iudicauerint nationes, & dominati fuerint populis. *a* ¶ Dominus custodit omnia ossa eorũ.] Id est, uirtutes eorũ. *b* ¶ Vnum ex his non conteretur.] De sanctis suis in futuro iudicio, quomodo dicit: unũ ex his non conteretur: quia multi habent ossa fracta, sicut legimus de sanctis martyribus? Sed hic ossa, firmamentum uel uirtutes animæ intelliguntur. Dñs custodit omnia ossa eorum, unum ex his non conteretur. Aeternitatem perpetuæ uitæ dicit, quam per spem fidei gerũt, siue fortitudinẽ quã in ipso habẽt deo custodire, ne in his tribulationib. tepescant aut conterãtur in aliquo. *c* ¶ Mors peccatorũ pessima est.] Quia & hic initiantur, & in futuro sine fine torquentẽ. *d* ¶ Et qui oderunt iustum, delinquent.] Christũ uel testamentum eius Iudæi oderunt. Oderunt iustũ, id est, Christũ, & sine causa. Delinquent, hoc est, peccabũt. Vel qui odit modo iustum, hoc est, unumquemq; sanctum, peccat. *e* ¶ Redemit dominus animas seruorũ suorum.] Redemit nos Christus sanguine suo precioso, & modo per singulos dies redimit. Vel redemit dñs animas seruorũ suorum, de potestate secundæ mortis. *f* ¶ Et non derelinquet omnes qui sperant in eum.] Qui in deo sperãt, nõ derelinquet eos neque hic neq; in futuro, sed cum ipsis est secundum promissionẽ suam usq; ad cõsummationẽ seculi. Qui nobis præstare dignetur, ut sit iugiter laus eius in ore nostro, eius q; doctrina mediocriter utentes, nec extollere prospera, nec incõmoda ualeant inclinare. *g* ¶ In finẽ psalmus ipsi Dauid.] In finẽ, id est, in Christum, ut illud: Finis legis ad iustitiã omni credẽti. Vel finis, perfectio Christi. Vnde & apostoli dixerũt: Domine, ostende nobis patrẽ, & sufficit nobis. Et dñs: Qui me uidet, uidet & patrem meũ: quia ego in patre & pater in me est. In hoc est perfectio Christi. Dauid, fortis manu interpretatur siue desiderabilis. Et dñs manu fortis: quia tetigit loculũ, & surrexit iuuenis filius uiduæ. Vel fortis per quem facta sunt omnia. Desiderabilis, quia intantũ desiderant sancti uidere Christum: ut etiam corpora sua pro ipso tradant in martyrium. Vel passionis dominicæ psalmus continet sacramentũ. In quo notandũ est, quod ea quæ in humilitate, fletu ac lamentatione dicũtur, non diuinitati, sed assumptæ carni conueniunt. Orat ergo dominum patrem, dicens: XXXIIII

Rom. 10. *a* Ioan. 14. *a* Luc. 7. *c*

Cũstodit dominus omnia ossa eorum, unũm ex his non conteretur. Mors peccatorum pessima, & qui oderunt iustũm, delinquent. Redẽmit dominus animas seruorum suorum, & nõn derelinquet omnes qui sperant in eum.

In finẽm psalmus ipsi Dauid. XXXIIII

IVdicã domine nocentes me, expugna impugnãtes me. Apprehendẽ arma & scutum, & exurge in adiutorium mihi. Effundẽ frameam, & cõclude aduersus eos qui persequuntur me, dic ánimæ meæ, salus tua ego sum. Confundantũr & reuereantur quærentes animã meam. Auertantũr retrorsum, & confundãtur cogitantes mihi mala. Fiãnt tãquam puluis ante faciem uenti, & angelus domini persequẽs eos. Fiãnt uiæ illorũ tenebræ & lubricũ, & angelus domini persequẽs eos. Quoniãm gratis absconderunt mihi interitum laquei sui,

B

Rom. 12. *d* ibi. 8. *f*

C

Ephe. 6. *b*

Act. 7. *g*

D

Act. 5. *a* 4. Reg. 1. *b*

Rom. 6. *d*

Matth. 16. *d*

Psal. 77. *e*

intelligitur anima uniuscuiusq; sancti: quia deus per animas sanctas facit uindictã: sicut per Petrũ fecit de Anania & Sapphira, & per Eliam de quinquagenarijs uiris. *l* ¶ Domine dic animæ meæ, salus tua ego sum.] Vox ecclesiæ. Dic animæ meæ, ut te intelligat, quod tu es deus meus, tu es salus animæ meæ. Dic animæ meæ, salus tua ego sum. A me erit, inquit, post mortem uiuificanda. *m* ¶ Confundantur & reuereantur quærentes animam meam ut auferant eam.] Cum me resuscitaueris, tunc hi confundantur. *n* ¶ Auertantur retrorsum & erubescãt qui uolunt mihi mala.] Non ut proficiãt in ante, sed retrorsum conuertãtur, ut pereant, id est, dæmones, Iudæi, uel persecutores ecclesiæ, auertantur in futuro iudicio. Confundantur & reuereantur gentiles de idolis: cõfundantur de infidelitate ad fidem Christi. Vnde Paulus dicit: Qualem ergo fructũ habuistis tunc in his, in quibus nunc erubescitis? Vel, reuertantur retrorsum, id est, illi qui malum cursum habuerunt, sicut dominus ait ad Petrum: Vade post me satana. *o* ¶ Fiant tanquam puluis ante faciem uenti, & angelus domini persequẽs eos.] Id est, angelo persequente disperdantur, ut nihil prorsus ex his uel exiguũ relinquatur. Puluis, leues & infructuosi homines dicti sunt: quia sicut puluis ante uentũ, sic peccatores ante sententiã diuinam in die iudicij. Et angelus domini persequens eos. Angelus domini, id est, spiritus malus. Si malus, cur domini? Si dñi, cur malus? Domini: quia dominus illum creauit, & dñs illum habet in potestate. Malignus, non natura, sed sua adinuentione. Diabolus habet uoluntatẽ nocendi, sed non habet potestatem faciendi, ut ait propheta: Immissiones per angelos malos, id est, tantam habet potestatem, quantum dominus ei permittit. *p* ¶ Fiant uiæ eorum tenebræ & lubricum.] Tenebræ, ignorantiæ. Lubricum, id est, luxuria. Quia qui istis mente est deditus, diabolus illum persequ tur. Vel aliter: Non cognoscant ueritatis lumen, nec firma statione consistant: sed lubrici fiant gressus eorum qui in hac passione grassantur, atque ab angelo claritatis dominicæ affligãtur. *q* ¶ Quoniam gratis absconderunt mihi interitum laquei sui.] Bene sui: quia quem putabant domini interitum, eorum effectus est laqueus. Quoniam gratis absconderunt mihi interitum. Gratis, id est, sine causa: tam Iudæi Christũ quàm persecutores

ecclesiam.

superuacuē exprobrauerunt animā meam. Veniāt illis laqueus quem ignorant, & captiō quam abſcondit apprehendat eos, & in laqueum cadant in idipſum. Animā autem mea exultabit in domino, & delectabitur ſuper ſalutari ſuo. Omniā oſſa mea dicent: Domine quis ſimilis tibi. Eripiēns inopem de manu fortiorum eius, egenūm & pauperem à diripientibus eum. Exurgentes teſtes iniqui, quæ ignorabant interrogabāt me. Retribuebānt mihi mala pro bonis, ſterilitatem animæ meæ. Egō autem cum mihi moleſti eſſent, induebār cilicio. Et humiliabam in ieiunio animam meam, & oratiō mea in ſinu meo conuertetur. Quāſi proximum, quaſi fratrem noſtrum, ſic complacebām, quāſi lugens & contriſtatus, ſic humiliabar. Et aduersum me lætati ſunt & conueuerūnt, congregatā ſunt ſuper me flagella & ignoraūi. Diſſipāti ſunt, nēc compuncti tentauerūnt me, ſubſannauerūnt me ſubſannatione

A ecclesiam. Ipſi ſemetipſos laqueauerunt in uindictam. *a* ¶ Superuacue exprobrauerunt animā meam.] Nihil enim utile habuit exprobratio eorum. *b* ¶ Veniat illis laqueus quem ignorāt.] Excidium illud minatur, quod tēporibus Veſpaſiani ſuper eos aduenit. Vel unuſquiſq; peccator funiculis uitiorum ſuorum conſtringitur in die iudiciſ. *c* ¶ Et captio quā abſcondit apprehēdat eos, in laqueū cadant in ipſo.] In mortē utiq; repētinā, quā occulte ipſi dño noſtro moliebantur, ut illud: Foderunt ante faciem meā foueā, & ipſi inciderunt in eam. Et item dicit: Foueam quā fratri tuo paraueras, in eam cades. *d* ¶ Anima autem mea exultabit in dño.] Et Chriſtus in patre, & eccleſia in Chriſto. *e* ¶ Delectabitur ſuper ſalutari eius.] Cū ab eo reſuſcitatus fuerit. Vel delectabitur, hoc eſt, lætabitur ſuper ſalutari eius. Salutarisnoſter Chriſtus eſt, quia in ipſo delectatur eccleſia, ut ait Salomon: Quæ eſt iſta quæ aſcendit dealbata & innixa ſuper fratruelē ſuum? *f* ¶ Omnia oſſa mea dicent: domine quis ſimilis tibi?] In oſſibus, æternitas ſiue fortitudo intelligitur, quod ad apoſtolos refertur, ut quibus uiſa fuerint primū uerba reſurrectionis quaſi deliramēta, nunc collaudent & dicāt: Quis ſimilis tibi? hoc eſt, quis ut tu potuit de morte reuocare? Vel oſſa, fortiores ſancti uel uirtutes ſanctorum. Quis ſimilis tibi? Ac ſi dicat, nemo. Alio loco dicit: Deus quis ſimilis tibi, id eſt, nullus. *g* ¶ Eripiens inopē de manu fortiorū eius.] Inops Chriſtus pro nobis, ut illius inopia nos diuites faceret. De manu fortiorū, id eſt, de manu Iudæorū liberauit eum deus pater. Inops Chriſtus, ex perſona membrorum ſuorum loquitur. *h* ¶ Egenū & pauperē à diripientibus eum.] A poteſtatibus tenebrarū. Quorū maxima uirtus eſt ut poſſint diripere pauperes tuos. *i* ¶ Exurgentes teſtes, &c.] Euangeliū falſos teſtes dicit: propheta iniquos. Et falſi quos euangeliū uocat, interrogantur, de quibus uero propheta loquitur, interrogāt. Vnde intelligendū eſt quod principes ſacerdotū ſunt iniqui teſtes, qui interrogauerunt quæ neſciebant, dicentes: Adiuramus te per Deum, ut dicas nobis ſi tu es filius dei. Dicēte autē illo, ego ſum, ſciderunt ueſtimenta ſua, & quaſi in teſtimoniū clamauerūt: Ipſi audiſtis blaſphemiā, quid adhuc quærimus teſtes? Falſum enim erat teſtimonium, ut dicerent eum blaſphemaſſe, qui dixerat ueritatem. *k* ¶ Et retribuebant mihi mala pro bonis, ſterilitatē animæ meæ.] Exhibente me uitam, condemnauerunt me morti, & fœcunditatem bonorū cœleſtium promittenti, uitæ penuriam intulerūt. Sic fecerūt Iudæi Chriſto, pro bonis mala reddiderunt. Sterilitatē animæ meæ, id eſt, quomō illorum animæ ſteriles erāt de bono & plenæ de peccato: ſic uoluerūt ut anima Chriſti fuiſſet. *l* ¶ Ego autē cum mihi moleſti eſſent, induebar cilicio.] Hæc ſunt arma ſanctorum. Totus aūt pſalmus ex perſona Chriſti eſt, & per Chriſtum ad omnes ſanctos referri poteſt. *m* ¶ Induebar cilicio. Et humiliabam in ieiunio animam meam.] Legimus illius ieiunium, non legimus cilicium. Sed per cilicium peccatores, quia ueſtitus pœnitentiæ eſt. Induebar cilicio. Ac ſi dicat: Induit ſe diuinitas carne, & de peccato damnauit peccatum. Ego autem cum mihi moleſti eſſent, induebar cilicio, & humiliabā in ieiunio animā meam, & oratio mea in ſinu meo conuertetur. Induit enim dñs aſperitatē paſſionis, & luctū de duricia populi non credentis: celebrauit ieiunium, uſq; ad ueſperam, cum in ueſpera mūdi oblatus eſt pro mundi ſalute. Cōuerſa eſt oratio eius in ſinum patris, cum in nihilo eſt fruſtratus à patre, & pater non quaſi minori præſtitit, ſed ut aſſumptum hominem declararet. Chriſtus non carnaliter ſed ſpiritualiter ieiunauit. Eſuriēs uenit ad arborē fici, ſitiens uenit ad fōtem. Eſuriebat ſalutem humani generis, ſitiebat fidem eccleſiæ. Eſuriebat in paſſione, quādo oēs, maxime apoſtoli negauerunt, niſi tātum latro in cruce confeſſus eſt. *n* ¶ Et oratio mea in ſinu meo conuertetur.] Hoc eſt, in ſecreto dei patris agebat. Et ſancti orant in ſecretō: id eſt, in cordē, ubi deus uidetur, ut in euangelio: Cum oras, intra in cubiculū tuum, & ora patrem tuū in abſcōdito. Et Anna orabat in templo. *o* ¶ Quaſi proximū, quaſi fratrem noſtrū.] Si ex perſona Dauid pſalmum accipimus, proximum accipimus Saulem. Si ex Chriſti, Iudam proditorem proximum uocat. Vel proximus & frater Chriſtus Iudæis: quia de ipſis humanitatem attraxit. *p* ¶ Ita complacebam.] Id eſt, deo patri, frater ac proximus erat propter generationē corpoream. *q* ¶ Quaſi lugēs & contriſtatus, ſic humiliabar.] Lugebat enim, cum cōfortante angelo, guttæ ſudoris eius tanquā ſanguis defluebāt ad terram. Et cōtriſtatus eſt cum diceret: Triſtis eſt anima mea uſque ad mortē. Tanquam lugēs & contriſtatus: Lugebat Chriſtus pro parte noſtra, ut illud: Videns, inquit, ciuitatē, fleuit ſuper eam. Ita humiliabar: quia Chriſtus humiliatus eſt in paſſione. Vel ſic complacebā: quia cōplacebat patri per fidem & ſpem. *r* ¶ Aduerſus me lætati ſunt.] Lætati ſunt Iudæi, quando Chriſtum apprehenderunt, ut eum crucifigerent. *s* ¶ Et conuenerunt in unum.] Ad hoc conuenerunt, ut Chriſtum crucifigerent, non ut crederent. Vel aduerſus me congregati ſunt & conuenerunt, cum traditionis meæ promiſſionē haberent. *t* ¶ Congregata ſunt in me flagella.] Flagellauerunt Chriſtū, ſicut dixit: Cum gladiis & fuſtibus ad me ueniſtis. Et Pilatus dixit: Dimittam eum emēdatum: id eſt, flagellatum dimittam. *u* ¶ Et nō cognoui.] Quid non cognouerit, quæritur: Quidam putant dolorē uulnerum quæ patiebatur in cruce. Sed melius ad peccata refertur, quod non habuerit conſcientiam peccatorum, quare crucifixus ſit. Et ignoraui, non quod ignoret Chriſtus aliquid: ſed ignoraui, quia propter quod iſtud mihi accidit, non commiſi. Vel ignorauerūt, quod deus ſub carnis uelamēto lateret. *x* ¶ Diſſipati ſunt.] A uinculo charitatis. *y* ¶ Nec compuncti.] Vt agerēt pœnitentiam. *z* ¶ Tentauerunt me] Multis modis tentauerunt Iudæi Chriſtum, ſicut dixit unus ex ipſis: Magiſter, quod eſt primum mandatum? *a* ¶ Subſannauerunt me ſubſannatione.] Deludentes atq; dicentes: Aue

Pſal.56.b
Pro.26.d
Cant.3.c
Pſal.70.d
Matth.26.f
Matth.6.d
1.Reg.1.
Luc.19.f
Matth.26.c
Luc.23.c
Matth.22.d

frenduerũt ſuper me dentibus ſuis. Dominẽ quando reſpicies, reſtituẽ animam meam à malignitate eorum, à leonibus unicam meam. Confitebǒr tibi in eccleſia magna: in populǒ graui laudabo te. Nǒn ſupergaudeant mihi qui aduerſantur mihi inique: q̃ui oderunt me gratis & annuunt oculis. Quoniã̄m mihi quidem pacifice loquebãtur: & in iracundiã dolos cogitabãt. Et dilatauerũnt ſuper me os ſuum, dixerũnt, euge euge uiderũ̄nt oculi noſtri. Vidiſti dominẽ, nẽ ſileas, domine ne diſcedãs à me. Exurgẽ domine, & intendẽ iudicio meo deus meus, & dominus meus in cauſa mea. Iudicã me ſecundũ iuſtitiam tuam, domine deus meus, & nǒn ſupergaudeant mihi. Non dicant in cordibus ſuis, euge euge animæ noſtræ, nec dicant, deuorabimus eum. Erubeſcãnt & reuereantur ſimul, qui gratulantur malis meis. Induantũr confuſione & reuerentia, qui maligna loquuntur ſuper me. Exultẽnt & lætentur qui uolunt iuſtitiam meam, & dicãnt ſemper magnificetur dominus qui uolunt pacem ſerui eius. Et linguã mea meditabitur iuſtitiam tuam, totã die laudem tuam.

A rex Iudæorũ. *a* ¶ Frenduerũt ſuper me dẽtibus ſuis.] Clamãtes, crucifige eum. Per motus corporis, oſtẽditur motus animæ. Per dentes intelligitur malicia: quia per maliciã ipſum crucifixerũt, & in hunc dẽtibus ſtriderũt. *b* ¶ Domine quando reſpicies.] Propheta ex perſona eccleſiæ dicit. Ac ſi dicat: Reſpice malorũ iniquitatem, & meã iuſtitiam ab ipſis diſcerne. *c* ¶ Et reſtitues animã meam à malignitate eorum, à leonib. unicã meã.] Leones ipſos perſecutores dicit, qui animam eius deglutire ore nitebantur: ſed eius reſurrectione cõfuſi ſunt. Ecce cõuerſa eſt oratio eius in ſinum eius, cum unica id eſt, ipſa anima integra corpori reſtituta eſt. Et quis, inquis, eã reſtituit? Ipſe cum paterna uoluntate, qui
Ioan.10.d dixit: Poteſtatem habeo tollendi animam meã, & poteſtatẽ habeo iterũ ſumẽdi eã. Et à leonibus unicam meã. Leo ipſe populus Iudaicus, propter fortitudinẽ maliciæ ſuæ. Vnicã meã, quia unica fuit ani-
Eſa.53.c ma Chriſti ſine peccato ſecundũ prophetam. Qui pec-
B catũ non fecit, nec dolus inuẽtus eſt in ore eius. *d* ¶ Cõfitebor tibi dñe in eccleſia magna.] Id eſt in toto mundo diffuſa. *e* ¶ In populo graui laudabo te.] Id eſt in populo Chriſtiano, ibi te laudabo. Grauis dicitur: quia nõ eſt leuis ad peccandum. Non leui, quem uentus ut puluerem à facie terræ proſciet, ſed in graui & ſupra petrã fundato, firmiterq̃ præcepta cuſtodiente. Hinc iterũ recordatur paſſionis ſuæ quo potius eis iudicium mortis adnunciet, dicens: *f* ¶ Non ſupergaudeãt mihi qui aduerſantur mihi inique.] Iudæi Chriſto, & perſecutores eccleſiæ. *g* ¶ Qui oderunt me gratis, &c.] Hæc dicit ut non ſit iterata paſſio: quia nec redemptio ueniet iterata. Et annuerũt oculis: quia nihil boni in opere oſtenderũt. *h* ¶ Quoniã mihi quidem pacifice loquebãtur.] Vt eſt
Matth.22.b illud: Magiſter, licet tributũ dari Cæſari an nõ? Vel quãdo dixerunt: Magiſter, ſcimus quia uerax es, & in ueritate uiam dei doces. Sed hæc pacifica, plena erant dolo & ira. *i* ¶ Et in iracũdia dolos cogitabant.] Sic loquebãtur, ſed cogitabant ut apprehenderent eum, & ligarent eum: ſicut poſtea fecerunt. In ira hoc fecerunt, ſicut Iaco
Iaco.1.c bus ait: Ira uiri iuſtitiam dei non operatur. Et ſicut alibi
Pſal.4.a dicit: Iraſcimini & nolite peccare. Sol non occidat ſuper
Ephe.4.f iracundiã ueſtram. *k* ¶ Dilatauerũt ſuper me os ſuũ.] Dilatauerunt, quando accuſauerunt in blaſphemijs. Et dilatauerunt ſuper me os ſuum: quia non ſolũ peccauerunt in me: ſed etiam inſultauerunt, dicẽtes: Si filius dei eſt, deſcendat de cruce & credimus ei. *l* ¶ Dixerũt euge euge.] Sicut dicit in euangelio: Euge ſerue bone & fi-
Luc.19.c delis. Vel uox Iudæorum eſt, ac ſi dicant: Bene, bene uidemus quod expectauimus, illæ uirtutes quas faciebas, quod nihil erant. Vel dixerunt bene, bene: ſed doloſe. *m* ¶ Viderunt oculi noſtri.] Quia non accipis perſonã hominis: nec eſt tibi cura de aliquo. *n* ¶ Vidiſti domine.] Pater, illuſiones eorum. Ac ſi dicat: Vidiſti illos ad iudicandum. *o* ¶ Ne ſileas domine.] Ne taceas. Tacet modo & non tacet, id eſt, non tacet mandatum, tacet C iudicium. Te in teſtimonium adduco, cum iudicauero mundum. *p* ¶ Ne diſcedas à me.] Quia pater à filio non diſceſſit in paſſione. Sed tuæ adhæream dexteræ, donec digna ultione puniantur. *q* ¶ Exurge domine exurge.] Hoc eſt, in adiutorium. *r* ¶ Intende iudicium meum.] Id eſt, diſcerne inter me & Iudæos. Intende iudiciũ meum: quia par eſt pœna, & diſpar eſt culpa. Id eſt, quando cũ illis latronibus pendebat: quia ipſe innocẽs pẽdebat. Exurge & intende iudicium meum, qualiter iudicantes condemnauerunt me morti. *s* ¶ Deus meus & dominꝰ meus in cauſa mea.] Vox humanitatis ad diuinitatem: pro parte carnis loquitur. Iudica me ſecundum magnam miſericordiam tuam. Vnde dixit, intẽde iudicium meum, id eſt, fac diſcretionem inter me & illos. *t* ¶ Iudica me ſecundum iuſtitiam tuam domine deus meus.] Iudicaui ego adulteram ut non cõdemnaretur: iudicauerunt & iſti me innocẽtem, dignum morte: ideo D unuſquiſque ſecundum opus proprium iudicium mereatur. *u* ¶ Non ſupergaudeant mihi inimici mei: ne dicant in cordibus ſuis, euge euge animæ noſtræ, nec dicant, deuorabimus eum.] Non pateſiat ultra os eorum ad me deuorandum: ne dicant, deuorauimus eum. Deuorat homo quod in os mittit. Sed in hoc dicit deuorare: quia peccatores uolunt illos ſanctos deuorare: id eſt, ut unum corpus efficiantur. *x* ¶ Erubeſcant & reuereantur ſimul qui gratulantur malis meis.] Id eſt, dæmones, Iudæi, hæretici, & perſecutores, qui gratulantur malis meis: hoc eſt, non ſolum qui faciunt, ſed etiam qui conſentiunt facientibus. *y* ¶ Induantur confuſione & reuerentia qui maligna loquũtur aduerſum me.] Iſti ſupra dicti confuſione æterna. Vnde dicit: Diſcedi- Matth.25.d te à me maledicti in ignem æternum. Vt qui me quaſi hominem iudicauerunt, ut Deum uideant iudicantem. Hinc propheta ad patrem loquitur: *z* ¶ Exultent & lætentur qui uolunt iuſtitiam meam.] Chriſtum expectantes, qui eſt iuſtitia patris. Vel exultent & lætẽtur qui uolunt iuſtitiam meam: id eſt, ſancti qui uolũt iuſtitiam dei implere, ipſi exultent & lætentur de remuneratione uitæ æternæ. *a* ¶ Et dicant, ſemper magnificetur dominus, qui uolunt pacem ſerui eius.] Ipſe dominus eſt pax noſtra, iuxta Apoſtolum. Serui eius: id eſt, Chriſti, Ephe.2.e qui eſt ſeruus dei patris. Vnde dicit: Magnum eſt tibi uo Eſa.49.b cari ſeruum meum, pro parte carnis. *b* ¶ Sed & lingua mea meditabitur iuſtitiam tuam.] Lingua mea ſancti ſunt, qui meditantur mandata Chriſti. *c* ¶ Tota die laudẽ tuam.] Tota die, toto tempore laudare deum. Sed & lingua mea meditabitur iuſtitiam tuam, quia pro uita populi mortuus, non es in tartaro derelictus. Tota die laudem tuam: quia deuicta triumphans morte in cœlis es ſuſceptus à patre, cum quo tibi & ſpiritu ſancto eſt honor & gloria. Amen.

¶ In

In finẽm ſeruo domini pſalmus Dauid. XXXV

DIxit iniuſtus ut delinquat ſibi, nõn eſt timor dei ante oculos eius. Quoniam doloſe egit in conſpectu eius, ut inueniatur iniquitas eius & odium. Verba oris eius iniquitas & dolus, noluit intelligere ut bene ageret. Iniquitatem meditatus eſt in cubili ſuo, aſtitit omni uiæ nõ bonæ, malitiam autẽ non odiuit. Domine in cœlo miſericordia tua, et ueritas tua uſq; ad nubes. Iuſtitia tua ſicut montes dei, iudicia tua abyſſus multa. Homines & iumenta ſaluabis domine, quemadmodũ multiplicaſti miſericordiam tuam deus. Filij autem hominum in tegmine alarum tuarum ſperabunt. Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ, & torrente uoluptatis tuæ potabis eos. Quoniã apud te eſt fons uitæ, & in lumine tuo uidebimus lumen. Prætende miſericordiam

A a ¶ In finem puero domini pſalmus Dauid.] Iſte pſalmus perſonam peccatoris deſignat, ſuperbiã notat, fontem æterni luminis monſtrat. XXXV

DIxit iniuſtus ut delinquat ſibi.] Id eſt ſibimetipſi. Iniuſtus, hoc eſt diabolus cũ ſuis ſatellitibus, id eſt populis Iudæorum, uel reliquis ſuis membris ſibi deliquit. Nec alius quiſquã per iniuſtitiam ſic loquitur ut peccet, ſicut ille q dixit: Ponam ſolium Eſa.14.e meum ſuper ſydera, & ero ſimilis altiſſimo. Sẽper enim iniquitas proprio ſe cõfodit iaculo, iuxta illud: Fili, ſi malus eua Pro.12.a ſeris, ſolus hauries mala. Vel aliter: Dixit iniquus ut delinqueret ſibi: id eſt, decreuit ſe peccare debere. c ¶ Non eſt timor dei ante oculos eius.] Si enim timorem dei ante oculos haberet, nunquã execrabilia & abominanda cõmitteret. Non eſt timor dei ante oculos eius: id eſt, ante populum Iudaicum: quia ſi timorem dñi habuiſſent ante oculos cordis, nunquam tanta mala feciſſent. d ¶ Quoniam doloſe egit in conſpectu eius.] Diabolus & Iudæi ante conſpectum dei. Vel, doloſe egit in conſpectu eius, iniquæ concupiſcentiæ flamma ſtimulatus.

B e ¶ Vt inueniatur iniquitas eius & odium.] Dum cõcupiſceret contra iuſtitiam iniquitatẽ, dum auferre non poteſt, odium poſſedit. Sed & ad Iudam proditorem hæc pertinere ſequentia docent. f ¶ Verba oris eius iniquitas & dolus.] Dixit autẽ: Aue rabbi, & oſculo magiſtrũ tradidit inimicis: Ecce uerba oris, plena dolo atque iniquitate. Verba oris eius iniquitas & dolus, & in diabolo & in populo Iudæorum. g ¶ Noluit intelligere ut bene ageret.] Id eſt, diabolus & ſui ſatellites, quia aliud eſt nõ poſſe, aliud eſt nolle. Et Iudas uidebat quotidie cũ apoſtolis Chriſtum multa mirabilia operantẽ, ſed non intel Sap.1.a ligebat. In maliuolã enim animã non ingreditur ſapientia. h ¶ Iniquitatẽ meditatus eſt in cubili ſuo.] In cordis ſecreto, in quo compungi debuit, iniquitatem meditatus eſt, unde iam ſuperius mentionem fecimus. In cubili, id eſt, in corde eorum. i ¶ Aſtitit omni uiæ nõ bonæ.] Quia ibi aſtitit, ideo ad nullum iuſtitiæ fructum potuit peruenire. k ¶ Malitiam autem non odiuit.] Sed dilexit, quia non ſolum non oderũt, ſed amplexati ſunt. l ¶ Domine in cœlo miſericordia tua.] Ideſt, in ſanctis angelis, qui ibidem firmati fuerunt & non ceciderũt. Vel in cœlo miſericordia tua: id eſt, in ſancta eccleſia. Domine in cœlo miſericordia tua. Chriſtus dñs qui humanos miſeratus labores deſcendit de cœlo, ut colligaret uulnera noſtra. m ¶ Et ueritas tua uſq; ad nubes.] Veritas, Ioan.14.a Chriſtus eſt, ut illud: Ego ſum uia & ueritas. Nubes, ſanEſa.5.b cti prædicatores. Vnde dicitur: Mandabo nubibus meis ut non pluant imbrem ſuper eam. Quia ſicut nubes pluuiam portant, & irrigant terram, ſic ſancti prædicatores pluuiam, id eſt, doctrinam euangelij portant, & irrigant corda arentia. Et ueritas tua uſq; ad nubes. Qui ſpiritualiter ſcripturas nolunt intelligere: quærendum eſt ab eis, quomõ ueritas dei ſit uſq; ad nubes. n ¶ Iuſtitia tua ſicut montes dei.] Mons dei ſapientia, mons dei iudiciũ, mons dei ſanctificatio eſt. Sunt & huiuſcemodi montes plurimi, in quibus reconduntur arcana dei, quæ diffici- Rom.11.d le humanitas poteſt inueſtigare, iuxta Apoſtolũ: Quam inſcrutabilia ſunt iudicia eius, & inueſtigabiles uiæ eius. C Vel aliter. Iuſtitia tua ſicut montes dei. Iuſtitia tua, mandata tua. Montes dei, ſancti maioris meriti, ſicut ſanctus Ioannes uel cæteri apoſtoli. Montes prius à ſole illumi- Malach.4.a nantur, & poſtea ualles. Sed montes, id eſt, ſancti non à ſemetipſis niſi à ſole, id eſt, à Chriſto. Vnde dixit: Orietur uobis ſol iuſtitiæ. o ¶ Et iudicia tua uelut abyſſus multa.] Abyſſus multa, iudicia dei occulta: quia unum reprobat & alium aſſumit, ſicut dixit: Iacob dilexi, Eſau odio habui. Vel iudicia ſunt, quibus uel iuſtis beatitudo, uel impijs pœna infertur. Quæ ideo abyſſo cõparantur: quia in nouo ueteriſq; teſtamenti profunditatib. contemplantur. p ¶ Homines & iumenta ſaluos facies domine.] Rationabiles irrationabiles'q; perſonas, iuxta illud Apoſtoli: Sapientibus & inſipientibus debi- Rom.1.a tor ſum. q ¶ Quemadmodum multiplicaſti miſericordiam tuam deus.] Ab initio quidem profluа fuit miſericordia tua, ſed tunc multiplicata eſt, cũ nos cruore proprio redemiſti. r ¶ Filij autem hominum in tegmine alarum tuarum ſperabũt.] Non progenies uiperarum, ſed illi qui ad imaginem dei mente perfecti ſunt, ſperant ſub crucis tuæ defenſione muniri. Vel filij hominum, id D eſt, filij Chriſti: quia ipſe hominis filius eſt, & ſancti filij hominum. In protectione alarum tuarum, uel in tegmine. Duæ alæ, duo teſtamenta: quia inde teguntur ſancti à Chriſto. s ¶ Et inebriabuntur.] Id eſt, ipſi filij, ineinebriabuntur quidem ab ubertate domus tuæ, à pinguedine gratiæ ſpiritus ſancti. Domus tuæ, ſanctæ eccleſiæ. Vel inebriabuntur, ut oblitis flagitijs, uirtutibus copulentur. t ¶ Ab ubertate domus tuæ.] Ab intellectu dogmatum eccleſiaſticorum. u ¶ Et torrente uoluptatis tuæ potabis eos.] Torrens uoluptatis dei, ſpiritus ſanctus eſt, qui irrigat omnem animam ſpiritualibus fluentis, ut fructum exhibeat ſanctitatis. x ¶ Quoniam apud te domine eſt fons uitæ.] Et tu es, & apud te eſt origo omnium bonorum: & tu præſtas baptiſmum, per quod ablutis facinoribus, uitam largiaris æternã. Vel fons uitæ: quia doctrina dei, animæ uita eſt. y ¶ In lumine tuo uidebimus lumẽ.] Lumẽ patris Chriſtus eſt. In Chriſto patris lumine, lumen ſpiritũ ſanctum uidebimus. Lumen tuum pater eſt: cuius uoluntatem faciens, ueniſti illuminare occulta tenebrarum, ut in te, qui es lux mundi, mereremur illud lumen cernere in gratia mentis puræ. Sic enim ait ad Philippũ: Qui uidet me, ui- Ioan.14.b det & patrem meum. In lumine eius: id eſt, in Chriſto, ui debimus lumen, id eſt ſpiritum ſanctum, qui ſuper apoſtolos in ſpecie ignis illuminantis apparuit. Et in lumine tuo uidebimus lumẽ: id eſt à Chriſto illuminabimur, ut ait in euangelio: Erat lumen uerum quod illumi- Ioan.1. nat omnem hominem uenientem in hunc mundum. z ¶ Prætende miſericordiam tuam ſcientibus te.] Qui te uenturum in mundum nouerunt. De quibus poſtmodum in euangelio dicis: Multi iuſti & prophetæ cupie- Matth.13.b runt uidere quæ uidetis, & non uiderunt. Non ſuperbis & ſubdolis, ſed mundis corde. Vel, oſtende miſericordiam tuam ſcientibus te, id eſt, qui te ſciunt & te intelligunt, ipſis oſtende miſericordiam tuam domine.

tuam ſcientibus te, & iuſtitiã tuam his qui recto ſunt corde. Nõn ueniat mihi pes ſuperbiæ, & manũs peccatorisnon moueat me. Ibi ceciderũnt omnes qui operantur iniquitatem, expũlſi ſunt, nẽc potuerunt ſtare.

Pſalmũs Dauid. XXXVI

NOli æmulãri in malignantibus, neqȩ zelaueris facientes iniquitatem. Quoniã̃m tanquam fœnum uelociter areſcent, & quemadmodum holera herbarum cito decident. Sperã in domino, & fac bonitatem, & inhabitã̃ terram, & paſcẽ̃ris in diuitijs eius. Delectarẽ in domino, & dabit tibi petitiones cordis tui. Reuelã domino uiam tuam & ſperã in eo, & ipſe faciẽt. Et educẽt quaſi lumen iuſtitiam tuam, & iudiciũm tuum tanquã̃m meridiem, ſubditũs eſto domino & orã eum. Noli æmulãri in eo qũi proſperatur in uia ſua, in hominẽ faciente iniuſtitiam. Deſinẽ ab ira & derelinquẽ furorem, nõli æmulari ut maligneris. Quoniã̃m qui malignantur, exterminabuntur, ſuſtinentẽs autem dominum ipſi hæreditabunt terram. Et adhũc puſillum & non erit peccator, & quærẽs locum eius & non inuenies, Manſuẽti autem hæredi-

A a ¶ Et iuſtitiã tuam his qui recto ſunt corde.] Iuſtitiam tuam, mandata tua. Qui recto ſunt corde, id eſt, qui non habent duplicitatem cordis. b ¶ Non ueniat mihi pes ſuperbiæ.] Ne elatus uanitate, incidam in laqueum diaboli, & euadere non poſſim. c ¶ Et manus peccatorum non moueat me.] Id eſt opera malorum me non moueant de bono in malum. Non me moueat, ut à te diuellar. d ¶ Ibi ceciderunt omnes qui operantur iniquitatem.] In hac ſuperbia atque uanitate cõtra quam ſtare debuerant, ceciderunt. e ¶ Expulſi ſunt.] A regno dei. f ¶ Nec potuerunt ſtare.] Expulſi ſunt dæmones de cœlo, nec potuerunt ſtare. Cœlũ eos non potuit tenere: quia in pedes ſuperbiæ iam corruerant. Nos uero oremus dominum, ut nobis nominis ſui timorẽ inſinuet, miſericordiam de cœlo ſolite largiatur, ſuperbiam à nobis bonis ſuis inimicam auferat, atque omnem dolum auer-

B tat, nosq; ſacro ſancti luminis ſui cognitione illuminatos, regno ſuo dignos efficiat. Amen. g ¶ Pſalmus Dauid.] Trigeſimusſextus pſalmus perſonam iuſti glorificat, iniuſti notat: mores inſtruit, bonitatem dei docet, prauitatem euellit. XXXVI

NOli æmulari in malignãtibus.] Multas habet æmulatio interpretationes, quæ loco ſuo debent uel intelligi uel exponi. Nam hic dicit: noli particeps eſſe malignis, neque ad zelum, neque ad inuidiam, quia zelus ira eſt, ſecundum illud quod per prophetam dominus ait: In indignatione magna zelatus ſum Sion. Inuidia
Gene.4.d autem liuor eſt, iuxta illud: Occidi adoleſcentulum in liuore meo. i ¶ Neque zelaueris facientes iniquitatem.] Non imiteris eos qui per iniquas fraudes diuitias congregant, honoremq; requirunt, ſed deum attendẽs, bonitatem apoſtolicam quære. k ¶ Quoniam tanquam fœnum uelociter areſcent: & quemadmodum holera herbarum cito decident.] Recte hæc carnalis gloria & mundana potentia, fœno (iuxta Eſaiam) comparatur.
Eſa.40.b Omnis, inquit, caro fœnum, & omnis gloria eius ſicut flos fœni. Aruit enim fœnum, & flos eius decidit. Huic
Iaco.1.b ſententiæ addidit Iacobus apoſtolus: Ita & diues in iti-
Rom.14.a neribus ſuis marceſcet. Simili ratione & de holeribus ſentiendum eſt: quia non omnia holera infirmis ſunt opportuna. l ¶ Spera in domino & fac bonitatẽ.] Tanquam ægro tibi loquitur ſermo diuinus, ut inter reliquas gratias quæ ſunt fructus ſpiritus exhibeas bonitatem. Spera in domino: ſpem habeas ſemper in domino. Et fac bonitatem, hoc eſt, adimple mandata. m ¶ Inhabita terram.] Sanctam eccleſiam, uel corpus tuum. Tu dominare carni, non caro tibi. n ¶ Et paſceris in diuitijs eius.] In ſacris uoluminibus. Si hæc terra fructum exhibeat ſanctitatis, tunc & tu iocundaberis in diuitijs dei. o ¶ Delectare in domino, & dabit tibi petitiones cordis tui.] Cor ſemper ſapiẽtiam petit. Ergo ſi admiſſis his iocunditatibus in domino delectaris, dabit tibi theſauros ſapientiæ ſuæ, uel quicquid petieris per fidem. Vnde dixit: Quia ſi duo ex uobis conſenſerint ſuper terram, de omni re quam petierint à patre meo, fiet eis. p ¶ Reuela domino uiam tuam.] Quomodo dicit, reuela: nũquid aliquid neſcit deus? Non, ſed tu quod habes in corde, patefacere debes deo in ſermone per confeſſionem tuam. Confitere ei actiones tuas, & ſperã in eum ſemper, & ipſe tibi dimittet peccata tua. q ¶ Et ſperа in eum.] Quod poſſit remittere delinquenti. r ¶ Et ipſe faciet.] Et quid inquis, faciet. s ¶ Et educet quaſi lumen iuſtitiam tuam.] Ad claritatem qua eum credidiſti. Iuſtitiam tuam: id eſt, in claritate opera tua.

C t ¶ Et iudicium tuum.] Quo ea quæ bona ſunt elegiſti. u ¶ Tanquam meridiem.] In pleno ſplẽdore gratiæ ſuæ, cum reuelat coram angelis ſuis. Vel meridies, opera ſanctorum intelliguntur. x ¶ Subditus eſto domino.] Non peccato, ſed humilis eſto coram domino. y ¶ Et ora eum.] Pro delictis præſentibus & antiquis. Vnde Paulus dixit: Primo omniũ fieri orationes, obſecrationes, poſtulatio- 1. Timo.2.d
nes, gratiarum actiones, pro regibus & omnibus qui in ſublimitate ſunt. z ¶ Noli æmulari in eo.] Ne inuidus ei ſis, ſicut ſuperius. Et iudicium tuum tãquam meridies. Tunc enim iuſti fulgebunt ſicut ſol in regno pa- Matth.13.f
tris eorum: & erunt clara omnia quæ nunc abſcondita ſunt. Vel noli æmulari in eo qui proſpere agit in uia ſua. Non te terreat impij felicitas breuis. Quieſce ab ira & derelinque furorem. Noli æmulari ut malefacias. Depone iram, ne iniqua patiens, uicem reddere compellaris. a ¶ Qui proſperatur in uia ſua.] Qui feliciter agit in hoc ſeculo. b ¶ In homine faciente iniuſtitiam.] Ipſe enim ſe peccando præcipitat, ne cum illo eſſe deſideres qui iniquitatem facit. c ¶ Deſine ab ira.] Quæ dei iuſtitiam non operatur. d ¶ Et derelinque furorem.] Qui ſecundum Salomonem etiam ſapientes perdit. Vel Pro.19.b
deſine, ceſſa ab ira animi, & furore corporis. e ¶ Noli æmulari ut maligneris.] Ne alios prouocando ad nequitiam, ipſe nequam efficiaris. f ¶ Quoniam qui malignantur exterminabuntur.] Quia non habẽt radicem pietatis. Vel exterminabuntur de terra uiuentium. g ¶ Suſtinentes autem dominum, ipſi hæreditabũt terram.] Id eſt, terram repromiſſionis, quæ fluit mel & lac. h ¶ Adhuc puſillũ & non erit peccator.] Modice expecta, & nõ erit peccator, qui tolletur hinc, quia diuina opprimetur ultione. i ¶ Et quæres locum eius & non inuenies.] In futurũ non erit: neque locũ quietis accipiet. Et quæres locum eius & non inuenies. Si locus diaboli peccatum eſt, erit tempus quando peccatum non erit. Hoc autem tunc erit, cum exultauerimus in multitudine pacis. k ¶ Manſueti autem hæreditabunt terram.] Quos nullus turbo furoris exagitat, neq; concupiſcẽtiæ

D ignis

tabunt terram,& delectabuntur in multitudine pacis. Obſeruabit peccator iuſtũ,& ſtridebit ſuper eũ dentibus ſuis.Dominus autem irridebit eum,quoniam proſpicit quod ueniet dies eius. Gladium euaginarunt peccatores,intenderunt arcum ſuum.Vt decipiant pauperem & inopem:ut trucident rectos corde. Gladius eorum intret in corda ipſorum,& arcus eorum confringatur.Melius eſt modicum iuſto,ſuper diuitias peccatorum multas. Quoniam brachia peccatorum conterentur,confirmat autem iuſtos dominus. Nouit dominus uias immaculatorum,& hæreditas eorum in æternum erit.Non confundentur in tempore malo,& in diebus famis ſaturabuntur,quia peccatores peribunt. Inimici uero domini mox ut honorificati fuerunt & exaltati,deficientes quemadmodum fumus deficient. Mutuabitur peccator & non ſoluet, iuſtus autem miſeretur & retribuet. Quia benedicentes ei hæreditabunt terram , maledicentes autem ei diſperibunt. A pud dominum greſſus hominis dirigentur, & uia eius uolet.Cum ceciderit nõ collidetur, quia dominus

A ignis inflammat.Hæreditabunt terram illam uiuẽtium, quia mites & humiles poſſidebunt terram: hoc eſt, uitam æternam. *a* ¶ Et delectabuntur in multitudine pacis.] Delectabuntur,id eſt, lætabuntur, in multitudine pacis,id eſt in chriſto:cum in regno Chriſti coniũcti fuerint,qui eſt pax noſtra. *b* ¶ Obſeruabit peccator iuſtũ.] Vt inuento loco noceat ei: quia per illa opera ſanctorũ ipſi cruciantur & torquẽtur in iſta præſenti uita:id eſt, in mente intus malicia & inuidia quam habẽt. *c* ¶ Et ſtridebit ſuper eũ dẽtibus ſuis.] Nequitiæ & maliciæ dentibus quibus eum nititur deuorare. Per motũ corporis, ut diximꝰ, oſtendit motum animæ. *d* ¶ Dominus autem irridebit eum quia proſpicit quod uenient dies eius .] Dies ultiõis iræ dei. Nunquid dominus aliquem irridet: Nõ, ſed quia digni ſunt ipſi ut irrideantur in uindicta . Quoniam proſpicit ꝙ ueniant dies eius: hoc eſt, dominus ſcit quãdo ue-

B niet perditio eius. *e* ¶ Gladium euaginauerunt peccatores:intenderunt arcum ſuũ.] Gladius ſiue ſagittæ peccatorum,uerba ſeductiõis ſunt.Arcus uero uel uagina, mens eſt eorum de quibus proferuntur.Vel gladiũ euaginauerunt peccatores:id eſt,gladium perſecutorum in perſecutione.Intenderunt arcum: id eſt,tendicula ipſorum contra ſanctos. *f* ¶ Vt decipiant pauperem & inopem.] Non diuitem mundi, ſed pauperem Chriſti. *g* ¶ Vt trucident rectos corde.] Vt eos qui bene credũt ſeducendo interimant. Quia tunc animæ ſanguis fundi-tur, cum quis blande ſeducitur,& cadit in peccatũ. Sed hæc ad hæreticos referenda ſunt,contra quos debemus fortes ſtare: ut eis quod propheta adiecit, adueniat. *h* ¶ Gladius eorum intret corda ipſorum,& arcus eorũ confringatur.] Vnuſquiſque enim qui contra deum loquitur:aut cuius mens in ſtulta arrogantiæ uanitate ſuperfluit:nec ſcripturis ſpiritualiter intendens, uitioſa eas interpretatione corrũpit,ipſe ſe proprio interimit pugione.Et ſicut ad apoſtolos pax eorum,ſi indigna ſit domus, reuertitur:ita & in corda iſtorum gladius ſi contra inſontẽ euaginetur,infigitur.Vel gladius eorum intret, in corda ipſorum:hoc eſt, uindicta in animas ipſorũ.Et arcus eorum confringatur: tendicula ipſorum. *i* ¶ Melius eſt modicum iuſto ſuper diuitias peccatorum multas.] Metuit enim illud quod dominus ait in euangelio,
Mat.16.d Quid prodeſt homini ſi mũdũ uniuerſum lucretur: animæ autem ſuæ detrimentũ patiatur:Modicũ autẽ quod dixit,fides eſt.Quæ quanquam grano ſynapis comparetur,magnam tamen habet uirtutem.Melius eſt modicũ iuſto,ſuper diuitias peccatorum multas.Quamuis par-
Eccẽs.4.b ua ſint,meliora ſunt,quia dixit Salomon:Melior eſt exigua portio cum requie,quàm plena manus cum iniquitate. *k* ¶ Quoniam brachia peccatorum conterẽtur.] Brachia,id eſt,fortitudo illorum conteretur in uindicta,
2.Thimo.1.c ns innocentibus noceant. *l* ¶ Confirmat autem iuſtos dominus:] In fide conuerſantium infirma corroborat. *m* ¶ Nouit dominus uias immaculatorum.] Id eſt,con C uerſationem illorum.Nouit dominus qui ſunt eius: im-
1.Cor.14.g mundos autem & eos qui eum ignorant,neſcit. Omnis enim ignorans ignorabitur. *n* ¶ Et hæreditas eorum in æternum erit.] In Chriſto, qui eſt perpetuus & æternus. Vel in æternum erit, hoc eſt, in uita æterna. *o* ¶ Non confundentur in tempore malo,& in diebus famis ſaturabũtur.] Tempus malum, iudicij tempus oſtẽdit: in quo cum iuſti non patiantur famem, de peccatoribus dicitur
Luc.6.d Væ uobis qui ſaturati eſtis:quoniam eſurietis. Non confundẽtur in tempore malo In tempore diſcuſſionis,quod impijs malum erit.Et in diebus famis ſaturabuntur, & ſi deſinant eſſe miniſtratores uerbi dei, hi in Chriſto qui panis eſt uiuus, reficientur. Vel in diebus famis ſaturabũtur:hoc eſt, quando illi peccatores erunt uacui, tunc ſancti ſaturabũtur de gratia dei. *p* ¶ Quia peccatores peribunt.] Quia non cuſtodiunt mandata dei, ſi non emendauerint. D *q* ¶ Inimici uero domini mox ut honorificati fuerint.] In poteſtate terrena. *r* ¶ Et exaltati.] In uana gloria. *s* ¶ Deficientes quemadmodum fumus deficient.] Ad ueniente autem morte,omnis gloria eorum tanquam fumus aut nebula tabeſcet, quia cito omnia tranſeunt.
Luc.19.d *t* ¶ Mutuabitur peccator & non retribuet.] Quia non reſtituet pecuniam dñi cum uſuris.Mutuum accepit à domino:id eſt, quinque ſenſus corporis,uel diuitias,& non gratias agit deo. *u* ¶ Iuſtus autem miſeretur & commodat.] Id eſt,& in ſe facit miſericordiam & in aliis:hoc eſt, diſcernit ipſos quinque ſenſus corporis. Vel iuſtus miſeretur & commodat.Accepit uerbum,& ſpiritualibus ſpiritualia ſubminiſtrat:ut non ſolum ſe,ſed alios lucrifaciat.In hoc uero uerſiculo,etiã miſeratio pauperum intelligenda eſt. *x* ¶ Quia benedicentes ei hæreditabunt terram.] In qua bona dei repoſita ſunt. Qui ſemper deum laudant,& ipſi poſſidebunt terram:id eſt, & iſtam terram ſolent poſſidere,& poſtea terrã uiuentium poſſidebunt. *y* ¶ Maledicentes autem ei diſperibunt.] Promittente domino: Inimicus ero inimicis tuis, Exo.23.c & affligam affligentes te. *z* ¶ Apud dominum greſſus hominis dirigentur .] Quibus ad eum tranſire conatur.Sic & Rebecca abijt interrogare,non de loco ad lo- Gene.24 cum , ſed de uita ad uitam , & Moyſes ſolutis uinculis Exo.3.c pedum,tranſiuit uidere rubum . Et tu ſi apponas animum ut tranſeas à morte ad uitam,non pedum greſſibus,ſed animi uirtute,diriguntur à domino greſſus tui. Ad dominum greſſus hominum dirigentur,ſenſus uniuſcuiuſq; :ut ait Salomon: Hominis eſt præparare uiam ſuam ſed dominus diriget greſſus ſuos. *a* ¶ Et uiam eius uolet.] Vt ad ſe ueniat qui eſt uia, ueritas & uita. Vel mandata eius deſiderat. *b* ¶ Cum ceciderit non collidetur.] Quare: *c* ¶ Quia dominus firmat manum eius.] Id eſt,opera eius. Cũ ceciderit propter infirmitatem carnis:quia ſepties cadit iuſtus & reſurgit non

A collidetur: quia dominus ſupponit manum ſuam. Agẽ ti pœnitentiam ſtatim miſeretur. Sic & Dauid & Petrus cognitum lachrymis purgauerunt delictum, & à domino confirmati ſunt. *a* ¶ Iunior fui, & ſenui: & non uidi iuſtum derelictum.] Nolite, inquit Apoſtolus, pueri efici ſenſibus ueſtris, ſed malicia paruuli eſtote. Ergo iſte ab initio ætatis ſuæ paruulus in malicia, ſed ſenex in uirtute diuina: intellexit nunquã poſſe iuſtum à domino derelinqui: nec ſemen eius quærẽs panem doctrinæ cœleſtis: de qua uerbũ inſipientibus præbuit. *b* ¶ Nec ſemen eius quærens panem.] Semen eius, opera eius. Quærens panem, id eſt, uerbũ dei. *c* ¶ Tota die miſeretur & cõmodat.] Dies eſt cũ unuſquiſq; bonũ exercet. Iſte ergo omnibus diebus uitæ ſuæ fœnerat domini ſui pecuniam, non ad lucra mundana, ſed ad cœleſtia conquirẽda Tota die, omni tẽpore. Miſeretur à deo, id eſt, qui aliis miniſtrat doctrinã dei. *d* ¶ Et

1.Cor.14.

firmat manum ſuam. Iunior fui, & ſenui, & non uidi iuſtum derelictum, nec ſemen eius quærens panem. Tota die miſeretur & commodat, & ſemen illius in benedictione erit. Declina à malo & fac bonũm, & inhabitã in ſeculum ſeculi. Quia dominus amat iudicium, & nõn derelinquet ſanctos ſuos, in æternum conſeruabuntur. Iniuſti punientur, & ſemen impiorum peribit. Iuſti autem hæreditabunt terram, & inhabitabũnt in ſeculum ſeculi ſuper eam. Os iuſti meditabitur ſapientiam, & linguã eius loquetur iudicium. Lex dei eius in corde ipſius, & nõn ſupplantabuntur greſſus eius. Conſiderãt peccator iuſtum, & quærit mortificare eum. Dominus autem non derelinquet eum in manibus eius, nec damnabit eum cum iudicabitur illi. Expectã dominum & cuſtodi uiam eius, & exaltãbit te ut hæreditate capias terram, cũm perierint peccatores uidebis. Vidi impiũm ſuperexaltatum, & eleuatum ſicut cedros Libani. Et tranſiui & ecce non erat, & quæſiui eum, & non eſt inuentus locus eius. Cuſtodi innocentiam, & uide æquitatem, quoniam ſunt reliquiæ homini pacifico.

B ſemen eius in benedictione erit.] Opera quæ geſſit, uel doctrinam quam docuit: à domino benedicentur. Sed & ſemen ad Chriſtianum refertur populũ: qui in eccleſia aſſidua benedictione ditatur. Et ſemen eius in benedictione erit, in abũdantia & gloria. *e* ¶ Declina à malo.] Opere. *f* ¶ Et fac bonum.] Quod deus præcepit. Declina à malo & fac bonum. Declina à malo: à diabolo, uel à peccato: & fac bonum, hoc eſt, imple mandata. *g* ¶ Et inhabita in ſeculum ſeculi.] In eccleſia in unitate fidei, eſto cum eo perpetuus. *h* ¶ Quia dominus amat iudiciũ.] Quo iuſtos impios'que diſcernit. *i* ¶ Et non derelinquet ſanctos ſuos.] Qui in eum totam ſpem locauerunt. In æternum conſeruabuntur. Hoc eſt, in perpetuum: quia æterna concupierunt. *k* ¶ Iniuſti punientur.] In uindicta. *l* ¶ Et ſemen impiorum peribit.] Semen impiorum, hoc eſt, opera illorum cum ipſis punientur in tormentis, & omne opus eorum diſperdetur: quia iniquum eſt. *m* ¶ Iuſti autem hæreditate poſſidebunt terram.] Terram uiuentium. *n* ¶ Et inhabitabũt in ſeculum ſeculi ſuper eam.] Super illam quæ eſt ſine fine, de qua fugit dolor & gemitus. *o* ¶ Os iuſti meditabitur ſapientiam,] Id eſt, Chriſtum, unde dicit. Et in lege eius meditabitur die ac nocte. Cum ait meditabitur futurum ſignificat tempus, quod in regno dei intelligitur agendum: in quo non uino luxuriæ, neq; cibis uoluptuoſis, ſed ſapientia dei, iuſtorum ora replebuntur. *p* ¶ Et lingua eius loquetur iudicium.] Cũ omnia ponderate & non fraudulenter: neq; cum ira, ſed iuſto iudicio, quæ de deo ſentit, enarrat. In quo enim abundat gratia ſpiritualis, omnia perſcrutatur etiã alta dei. *q* ¶ Lex dei eius in corde ipſius.] Hoc eſt in mente iuſti. Non ſolum in ore ac lingua, ſed etiam in alto cordis eius fructificabunt per legem dei, opera ſanctitatis. *r* ¶ Et non ſupplantabuntur.] Ab aduerſario. *s* ¶ Greſſus eius.] Quibus ad deum peruenire nititur. Vel non ſupplantabuntur greſſus eius. Senſus eius à diabolo, uel à peccato. *t* ¶ Conſiderat peccator iuſtum, & quærit mortificare eum.] Intuebatur enim populus Iudæorum iuſtũ filium dei, & ſtridebat in eum: quia grauis ei erat etiam ad uidendum. Sic & nunc inimicus conſiderat unumquemque noſtrũ ut perdat. Sed uigilanter reſiſtat, eueniet quod ſequitur. *u* ¶ Dominus autem nõ derelinquet eum in manibus eius.] In poteſtate utique illius. *x* ¶ Nec dãnabit eum cum iudicabitur illi.] Dat iudicium impius ut pereat iuſtus: & dominus non damnat eũ: quia cuſtodiuit legẽ eius. Sed illum iuſtũ non cõdemnat in die iudicij cum impium iudicat. *y* ¶ Expecta dominũ, & cuſtodi uias eius.] Per ſpẽ firmam & indeficientem mandatorũ cuſtodiam expectatur deus: ideo non debemus confundi in diuerſis mundi tẽtationibus. Expecta dominum: Quicquid tibi accidat in proſperis & in aduerſis, patienter expecta: id eſt, ſuſtine. *z* ¶ Exaltabit te ut hæreditate capias terram.] Illam utique æternæ beatitudinis tellurẽ: in qua iuſti poſt terminatos labores exaltabũtur. *a* ¶ Cũ perierint peccatores uidebis.] Tunc iuſti peccatores perire uidebũt, cum fructum mercedis domino tribuente percipient. *b* ¶ Vidi impium exaltatũ & eleuatũ ſuper cedros Libani. Et tranſiui & ecce non erat.] Cum mũndi huius pelagum tranſierimus, tunc uidebimus non eſſe diabolum, & locum eius nequaquam apparere peccatum. Cedrus duas habet interpretationes, ſed in hoc loco eius explanatio hæc eſt. Sicut enim cedrus ſuper excelſos montes apparet exaltata, & impulſu uentorũ ſæpe delabitur: Ita & impius qui relicto deo in diuitijs mũdi confidit: quãlibet floreat, quamlibet extollatur & eleuetur, non inuenietur cum ab hoc mundo migrauerit. Sed & ad Iudam traditorẽ iſta referuntur. Vel cedrus Libani, ſancti propter altitudinẽ meritorũ ipſorũ, & ſacerdotes, odore boni operis. Impij ſuper ipſos ſunt: qa calcãt & opprimũt illos. Tranſiui & ecce nõ erat. Dicat hoc apoſtolicus cœtus: quia tranſiui procellam paſſionis Ieſu: & illo reſurgente, hic non erat: quia abijt, & laqueo ſe ſuſpendit. *c* ¶ Quæſiui eum & non eſt inuentus locus eius.] Quod autem non ſit inuentus locus eius, & habitatio eius deſolata remanſerit, Petrus in actibus apoſtolicis prodidit, cum Matthiam in eius ordinem ſubrogauit. Vel, tranſiui & ecce non erat: quæſiui eum, & non eſt inuentus locus eius: id eſt, impij. Non eſt inuentus locus eius: pro tanta uelocitate qua deficiũt. *d* ¶ Cuſtodi innocentiam, & uide æquitatem.] Si nulli noceas: ſi cum nullo litigioſus ſis, uidebis Chriſtum, quia ſicut uia, ueritas & uita, ita & æquitas intelligitur. *e* ¶ Quoniam ſunt reliquiæ homini pacifico.] Qui hic pacifice uixerit, ut filius dei uocetur: huius reliquiæ, hoc eſt, corpus mortale reſeruatur ad gloriam reſurrectionis, iuxta illud Apoſtoli: Oportet mortale hoc induere immortalitatem. Reliquiæ impiorum peribunt. Pro reliquijs in Hebræo, nouiſſima habet.

Act.1.d

1.Cor.15.g

¶ Iniu

Iniusti autem disperibunt simul,reliquiæ impiorũ peribunt.] Non reseruãtur eorum reliquiæ ex superbia ut in æternum uiuãt:sed ut in pœnam gehennæ ignis in tereant. *b* ¶ Salus autem iustorum à domino.] Per quẽ & præsentem uitam capiunt,& adipisci præstolantur æternam.Salus autem iustorum à domino. Ipse est nostra salus. *c* ¶ Et protector eorum est in tẽpore tribulationis . Adiuuabit eos & liberabit eos à peccatorib⁹. Saluos faciet eos, quoniam sperauerunt in eum.] Propterea saluos faciet eos,& protector eorum est in tẽpore tribulatiõis , cũ per artam uiam, quæ ad uitam ducit incedunt,plenam doloribus & ærũnis.Et adiuuabit eos dominus & liberabit eos à peccatoribus: saluos faciet eos quia sperauerunt in eum: cum ad perfectionẽ puræ mẽtis pducit. Ad eũ uenire meruerunt: quoniam sperauerunt in eum. In omnibus enim angustijs in eum spem locauerunt,qui dixit:Ego sũ deus: & absq; me nõ est alius. Ego occidam & uiuere faciam: percutiam & ego sanabo. Qui sanet omnes infirmitates mẽtium nostrarũ:nobisq; præstet toto corde erigere spem nostram & in se tribuat collocari:ut à peccatis liberati,mereamur ipso distribuente etiam æternitatis præmium adipisci. *d* ¶ In finem psalmus Dauid in rememoratiõe diei sabbati,] Sabbatum,requies interpretatur, hoc est quando requiescunt sancti: id est , quando requiescit ecclesia in illa requie paradisi quam perdidit in Adam. Iste psalmus ostẽdit,ut si accidat infirmitas corporeæ fragilitati,non desistat requiri medicina cœlestis.

A B Deut.32.f C D Luc.18.e

XXXVII

DOmine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me.] Totus psalmus ex persona pœnitẽtis est:sed ad Christum referri potest: sicut & sexagesimusoctauus.Domine ne in furore tuo arguas me: neq; in ira tua corripias me.Ira est,ut sæpe diximus,commotio animi.Furor uero uindicta irrationabilis,cum fellis amaritudine.Ideo iste qui se peccatorẽ scit: non ira,sed per misericordiam,nec in furore,sed per patiẽtiam se argui postulat. *f* ¶ Quoniã sagittæ tuæ infixæ sunt mihi.] Verba doctrinæ quæ ut iaculũ transuerberarũt cor meũ,ut agerem pœnitentiã. *g* ¶ Et confirmasti super me &c.] Vt tãquam bonus magister uerberibus castigationis afflictum redderes emendatum. *h* ¶ Nõest sanitas in carne mea à facie &c.] Vidi faciẽ iræ tuæ,& nõ ipsam iram: hoc est, intellexi per scripturas sanctas,quanta minaberis peccatoribus,& extabui, petens ne ipsa super me ira descenderet. *i* ¶ Non est pax ossibus meis à facie peccatorũ meorũ.] Nullam quietem indulsi uel ossibus uel mẽbris meis donec ea pœnitẽdo purgarem. *k* ¶ Quoniam iniquitates meæ supergressæ sunt caput meũ.] Inualuerunt enim mihi:ut sequitur. *l* ¶ Sicut onus graue grauatæ sunt super me.] Non est enim mihi leue peccatum meum , sed recognosco quia graue mihi iudicij pondus imposuit, & super uerticem capitis mei excreuit. Sicut pondus grande, sic peccata mea super me. *m* ¶ Putruerunt & corruptæ sunt cicatrices meæ.] Porcorum mos est cœno,aut stercoribus pro bonis odoribus uti: nec intelligunt se in his sordidissime uolutari. Nam mihi fœtent & computrescunt uulnera peccatorum, desideranter q; expeto medicum.Et cur, inquis,computruerũt? *n* ¶ A facie insipientiæ meæ.] Quia nolebam agere pœnitentiam.A facie insipientiæ meæ.Per hoc putruerunt, scilicet per insipientiam meã: ut Paulus dicit: Quod infirmum est dei,fortius est hominibus. *o* ¶ Miser factus sum & curuatus sum usq; in finẽ.] Vsque dum confitẽdo purgarer: quia sine confusione & mœstitia nõ dimittunt peccata. *p* ¶ Tota die cõtristatus ingrediebar.] Indignũ me esse iudicans: qui uel oculos ad cœlũ leuare auderẽ: sed percutiẽs pect⁹ meũ,aiebam: Deus propicius esto mihi peccatori. *q* ¶ Quoniam lũbi mei impleti sunt illusionibus,& non est sanitas in carne mea.] Illis illusiõibus se profitetur esse infirmatum,atque repletũ:quibus diabolus humanũ genus allicit ut delinquat.Deus tu cognouisti insipientiam meam:quia lumbi mei impleti sunt illusionibus.Se unusquisque consideret,& titillãtem corporis intelligat uoluptatem,& tunc dicere potest cum Paulo apostolo: Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Et illud: Neque enim quod uolo hoc facio, sed quod nolo. *r* ¶ Incuruatus sum & humiliatus sum nimis.] Ad pœnitẽtiam. *s* ¶ Rugiebam à gemitu cordis mei.] Petens cum luctu remissionem.Aliud est gemitus corporis,& aliud gemitus cordis.Gemitus corporis,est propter res terrenas:uel propter mortem gemere.Gemitus cordis propter sua peccata uel aliorum. Sed Christus non habuit quod gemeret:quia nõ fecit peccatum. *t* ¶ Et gemitus meus non est absconditus à te.] Id est, quicquid habet homo,deus scit.Quicquid deliqui,quicquid mali gessi, omnia tibi cum gemitu reseraui: sciens quia tibi non occultantur occulta. *u* ¶ Cor meum conturbatum est in me : dereliquit me uirtus mea.] Quia iram quam superius memoraui,incurrere expauesco. *x* ¶ Et lumen oculorum meorũ &c.] Quia postposito ueritatis lumine,in tenebras deciderã peccatorum. Sic enim prophetam omnem ordinem huius psalmi ex peccatoris persona prosecutum fuisse,anteriores nostri docuerunt.Sentiant illi quodlibet.Ego uero ab illo loco, ubi ait:Amici mei & proximi mei,usque ad finem psalmi,uideo dominum meum Iesum Christum à Iudæis circundari : in cruce suspendi: & ex inferno resurgere, Ait ergo ipse dominus de passione sua. *y* ¶ Amici mei & proximi mei aduersus me &c.] Amici dicuntur Iudæi propter Abraham.Proximi,eo q; ab eorũ generatione assumpserit carnem,qui appropiauerũt ei,ut cõprehende/

Rom.7.d

A henderetur. Amici mei & noti mei contra me ſteterunt. Poteſt & de diſcipulis accipi: qui in paſſione metu territi, à domino receſſerunt: intantum ut etiam eũ Petrus denegaret. Vel ſteterunt, cauſantes cõtra eum. *a* ¶ Et qui iuxta me erant de longe ſteterunt.] Apoſtoli uel reliqui diſcipuli, de quibus ait euangeliſta: Cum autem apprehendiſſent eum, ſtabant omnes noti eius à longe. *b* ¶ Et uim faciebant qui quærebant animam meam,] Faciebant uim, nõ noti, ſed Iudæi: uel Petro, cum dicerẽt: Nam & tu ex illis es: Vel Iacobo: qui cum traheretur relicta ſyndone, nudus aufugit ab eis. Et uim faciebant qui quærebant animam meam: ſcilicet Iudæi, quaſi illorum fortitudo eſſet, & à deo ipſam poteſtatem non accepiſſent. *c* ¶ Et qui quærebant mala mihi locuti ſunt uanitates, & dolos tota die meditabantur.] Multos quidem dolos meditati ſunt: cũ interrogarẽt, ſi deberent dare cenſum Cæſari an non: aut ſi mulier deprehenſa lapidaretur. Sed tunc aperte dolum ingerũt cum falſos teſtes adducunt. Vel qui inquirebant mala mihi, locuti ſunt uanitatem, quando dixerunt: In Beelzebub eijcit dæmonia. *d* ¶ Ego autem tanquàm ſurdus non audiebam, & ſicut mutus non aperiens os ſuum.] Semper quæ exprobrabant, ſuſtuli: & iugiter ſilui. Hoc & Pilatus manifeſtat, cum dicit: Mihi non reſpondes? An neſcis quia poteſtatẽ habeo dimittere te? Ego autem tanquàm mutus non aperiens os ſuum. Et apud Pilatum dominus non eſt locutus. Et Eſaias de eodem loquitur: Tanquam agnus ad uictimam ductus, non aperiens os ſuum. *e* ¶ Factus ſum ſicut homo non audiens, & non habens in ore ſuo redargutiones.] Nam cum me ſputis linirent: arundine uerberarent: illuderẽtq; genu flexo, nihil eis motus reſpondi. Et non habens in ore ſuo redargutiones. Sic tacui accuſatus, quaſi non habẽs quid pro me reſpõdere deberẽ. Chriſtus in omnibus exemplum dedit, ut homo flagella & correctionem patienter portare debeat. *f* ¶ Quoniam in te domine ſperaui: tu exaudies me domine deus meus.] Vt me reſuſcites. Vel tu exaudies me, hoc eſt: uide illorum ſuperbiã, & meam humilitatem. *g* ¶ Quia dixi nequãdo ſupergaudeant mihi inimici mei, & dum commouentur pedes mei.] Pedes Chriſti in paſſione: Vel ſancti apoſtoli, qui pedes Chriſti eſſe debuerant: commoti ſunt de fide ad infidelitatem. Commoueri poſſunt pedes mei à ſtabilitate ſua, & inimici in me inſultare: ſi in hac crucis morte humiliatus, non reſurrexero. *h* ¶ In me magna locuti ſunt.] Dicentes: Si filius dei es, deſcende de cruce. *i* ¶ Ego autẽ in flagella paratus ſum.] Præparo me ad ſuſtinendam crucem, lanceam, fel, acetum, ut per hanc mortem meo ſanguine redimam populum pereuntem, quia Chriſtus ad hoc uenit, ut paſſionem ſuſtineret. *k* ¶ Et dolor meus in conſpectu meo ſemper.] Donec eſſiciam uictoriam in iudicium. *l* ¶ Quoniam iniquitatem meam annunciabo, & cogitabo pro peccato meo.] Sicut enim maledictioni ſubiacuit, ut nos à maledicto legis erueret, ita & peccatorẽ ſe profitetur, qui peccata noſtra portauit, ut pio cogitatu ac miſericordiæ cõſilio, nos ab eiſdẽ erueret. Et ſolicitꝰ ero pro peccato meo. Peccatum Chriſti, humani delicta ſunt generis: propter quæ & patri dicitur nũc eſſe ſubiectus. *m* ¶ Inimici autẽ mei uiuũt.] Quia non ſunt ſtatim ultione diuina puniti. *n* ¶ Et cõfirmati ſũt.] in legis litera: in qua ſpiritualiter nunciatũ non intellexerunt. *o* ¶ Et multiplicati ſunt, q oderunt me inique.] Certe inique & non rationabiliter, quia in hac litera, ſemen ſuum, ceu aſtra cœli multiplicari credebant. *p* ¶ Qui retribuebant mihi mala pro bonis.] Dulcedinem æternæ uitæ afferẽtẽ, aceto potauerũt, ac felle. *q* ¶ Detrahebant mihi.] Dicentes. Alios ſaluos fecit: ſemetipſum non poteſt ſaluum facere. *r* ¶ Quoniam ſequebar bonitatem.] Vt implens uoluntatem patris, pro uita populi ſuſciperem mortem. *s* ¶ Nõ derelinquas me domine deus meus: ne diſceſſeris à me.] Cũ profunda inferni penetrauero. *t* ¶ Intende in adiutorium meum domine deus ſalutis meæ.] Manifeſtum eſt domine Ieſu, quia intendit in te pater ſuſcitans te à mortuis tertia die, & collocans ad dexteram ſuã in cœleſtibus ſuper omnẽ principatũ & poteſtatem: dans tibi nomen quod eſt ſupra omne nomẽ. Ergo quia graues ſunt pugnæ carnis, tu domine intende in adiutorium noſtrum, & eſto nobis ſalus in tempore tribulationis. *u* ¶ In finem pro idithun canticũ Dauid.] Idithun, tranſiliens eos interpretatur. Iſte pſalmus patientiã docet: ut refrenãs homo os ſuum, obſeruet ne per fatuitatem uerborum, incidat in peccatum: quia ſcit propheta etiam de uerbis ocioſis rationẽ eſſe reddendã. Docet etiam ut ea theſaurizemus in ſeculo, quæ ad profectum pertineant animarum.

Luc.23.f

Luc.22.f
Mat.14.c

B
Matth.22.b
Ioan.8.a

Luc.11.b

Ioan.19.b

Eſa.53.c

C

Luc.23.d

D

Prou.18.d
Eſa.32.d
Eccle.28.d

XXXVIII

DIxi cuſtodiã uias meas, ut non delinquam in lingua mea. Poſui ori meo cuſtodiam, cum conſiſteret peccator aduerſum me, ſum me appropinquauerũt & ſteterũt. Et qui iuxtã me erãt de longe ſteterunt, & uim faciebãt qui quærebãt animam meam. Et qui inquirebant mala mihi, loquuti ſunt uanitates, & dolos tota die meditabantur. Egõ autem tanquã ſurdus non audiebã, & ſicut mutus nõ aperiẽs os ſuũ. Et factus ſum ſicut homo non audiens, & nõ habẽs in ore ſuo redargutiones. Quoniãm in te domine ſperaui, tu exaudies me domine deus meus. Quiã dixi nequando ſupergaudeant mihi inimici mei, & dũ commouentur pedes mei ſuper me magna locuti ſunt, Quoniãm ego in flagella paratus ſum, & dolor meus in cõſpectu meo ſemper. Quoniam iniquitatem meam annunciabo, & cogitabo pro peccato meo. Inimici autem mei uiuunt & confirmati ſunt ſuper me, & multiplicati ſunt qui oderunt me inique. Qui retribuũt mala pro bonis, detrahebãt mihi, quoniãm ſequebar bonitatẽ. Ne derelinquas me domine deus meus, ne diſceſſeris à me. Intẽdẽ in adiutoriũ meũ, domine deus ſalutis meæ.

In finem prõ idithun canticum Dauid.

XXXVIII

DIxi cuſtodiam uias meas: ut non delinquam in lingua mea.] Non aliter ſcio uitæ meæ cuſtodire uias: niſi ut non loquar fatua, ac diuerſa, ſiue ocioſa. Ex uerbis, inquit dominus, tuis iuſtificaberis, & ex uerbis tuis condemnaberis. Dixi cuſtodiam uias meas: id eſt, diſpoſui cuſtodire opera mea: ſcilicet quinque ſenſus corporis. Vt non delinquam in lingua mea. Non delinquam, non peccem: quia qui cuſtodit linguam ſuam, cuſtodit animam ſuam, quia mors & uita in manibus linguæ. Et item: Cultus iuſticiæ, ſilentium & pax, aurum tuũ alliga bene, & facito ori tuo oſtium & ſeram Beatum enim hominẽ, oris cuſtodia facit: cũ nõ profert inania, ſed quæ deo ſunt digna. *z* ¶ Cũ cõſiſteret peccator aduerſus me.] Id eſt, diabolus, qui iuſtis maledicit ac detrahit, & inſtigator eorũ eſt, qui ſanctis inſidianẽ

Obmutũi & humiliatũs ſum & ſilui à bõnis, & dolor meus renouatũs eſt. Concalũit cor meum intra me, & in meditatione mea exardeſcet ignis, Locutũs ſum in lingua mea, notum fac mihi dominẽ finem meum. Et numerum dierum meorum quis eſt, ut ſciam quid deſit mihi. Eccẽ menſurabiles poſuiſti dies meos, & ſubſtantia meà tanquàm nihilum ante te, Veruntamẽn uniuerſa uanitas, omnis homo uiuens. Veruntamẽn in imagine pertranſit homo, ſed fruſtra conturbatur. Theſaurizãt, & ignorat cui congregabit ea. Et nũnc quæ eſt expectatio mea, nónne dominus, & ſubſtantia mea apud te eſt. Ab omnibũs iniquitatibus meis erue me, opprobriũm inſipienti dediſti me. Obmutũi & nõ aperui os meum, quoniã tu feciſti, amoue à me plagas tuas à fortitudinẽ manus tuæ ego defeci, in increpationibũs propter iniquitatem corripuiſti hominem. Et tabeſcerẽ feciſti ſicut araneam animam eius, uerunta/mẽn uane conturbatur omnis homo. Exaũdi orationem meam domine, & deprecationem meam auribus percipe, lachrimas meas nẽ ſileas. Quoniã aduena

A
Eſa.53.c

a ¶ Obmutui.] Ne obiurgantibus me obſtreperẽ. Obmutui, & nõ aperui os meum: quia tu feciſti. Ideo patiẽter fero: quia te ſcio ad probationẽ me tentationibus reliquiſſe. b ¶ Et humiliatus ſum.] Ad ſuſtinenda eorum improperia. c ¶ Et ſilui à bonis.] De bona conſcientia procedebat mihi ſecuritas: ideo me non iuſtificaui coram hominibus: neq; bona quæ in me erant, diuulgaui: qa ſcio qđ pater qui uidet in abſconſo, reddet mihi. d ¶ Et dolor meus renouatus eſt.] Non dum enim ueneram ad perfectum uirũ. Nam & ſi ſuſtinebam cum dolore improperia, non tamen ſcie bã maledicẽtibus benedicere. Vel dolor meus renouatus eſt. In hoc dicitur dolor Chriſti: quia illi non fuerunt digni audire uerba myſterij, ut ait propheta, Væ mihi
Eſa.6.b quia tacui. Vel illud:
Ezech.3.g Adhærere faciam linguam tuã palato tuo quia domus exaſperans eſt. e ¶ Concaluit cor meum intra me.] Dicit eccleſia: A recordatione delicto

B
rum priorum. f ¶ Et in meditatione mea exardeſcet ignis.] Quid inquis meditabaris? Illud nempe, qualiter ignem illum reperire poſſim, qui peccata conſumeret: mentẽ illuminaret: qui eſt ſpiritus ſanctus, de quo Cleo
Luc.24 phas & qui cum eo erat, dicebant: Nonne cor noſtrũ ardens erat in nobis, cum loqueretur in uia, & aperiret nobis ſcripturas?
Ezech.3 g ¶ Locutus ſum in lingua mea.] Hoc eſt, prædicaui omnibus hominibus, ut illud: Si non annunciaueris iniquo iniquitatem ſuam, ſanguinem eius de manu tua requiram. h ¶ Notum fac mihi domine finem meum. Et numerum dierum meorum quis eſt?] Non iſtius uitæ finem quærit ſibi notum fieri propheta: ſed illũ in quo euacuatis poteſtatibus, ac deſtructa morte, Chriſto iungatur qui eſt finis legis. Neque iſtorũ dierum numerum uult ſcire, ſed illorum de quibus dicit do
Ioan.14.a minus, Apud patrem meum manſiones multæ ſunt. Et numerũ dierũ meorũ quis eſt: hoc eſt, numerus ſine numero, dies ſine die, tempora ſine tẽpore. Quis eſt? Qui ſemper eſt. i ¶ Vt ſciam quid deſit mihi.] Hoc eſt, ut me facias intelligere omnia bona: ut cum hæc nota habuero, ſciam quid adhuc in ſeculo degenti deſit ad palmam beatitudinis conſequendam. Perfectus enim erat Paulus qui dicebat: Certamen bonum certaui: curſum conſummaui. Nũc autem deeſt mihi corona iuſticiæ: quã dominus retribuet mihi. Quod autẽ non de ſuis diebus hæc loquatur, ſequentia docent. k ¶ Ecce menſurabiles poſuiſti dies meos.] Secundum ueterem hominem uſque nunc fuerunt: nunc nouum deſidero, illum quem
Ioan.8.g Abraham uidit & gauiſus eſt. In quo alibi hortamur lætari, in quo deus dominus illuxit nobis. Qui non à ſole, neque à luna illuminabitur: ſed ab ipſo domino perpetua luce refulget. l ¶ Et ſubſtantia mea tanquàm nihilũ ante te.] Suſcipiens altiori mente claritatem tuam, pro nihilo iudicaui ſubſtantiam meam. m ¶ Veruntamen uniuerſa uanitas, omnis homo uiuens.] Si peccator eſt & in delicijs fluxerit, uanitati ſubſiſtit. Si iuſtus, & deſiderat diſſolui, & cum Chriſto eſſe: uana eſt C
ei nihilominus uita præſens. n ¶ Veruntamen in imagine dei pertranſit homo, ſed fruſtra conturbatur.] Omnis homo ad imaginem dei factus eſt. Si ergo in ea ambulare uideatur, & in rapinis uerſetur atque cõcupiſcentijs, cõturbatur in actione. o ¶ Theſaurizat, & ignorat cui congregabit ea.] Sæpe enim pleriq; theſaurizant, & congregant multa, quæ aut deſidia filiorum euertit, aut fiſcus occupat aut diripiunt alieni. Beatus autem ille eſt Matth.6.d
qui ibi theſaurizat, ubi fures non effodiunt, nec furantur: ubi audire mereatur Quàm diu feciſtis uni ex minimis iſtis, Mat.25.d
mihi feciſtis. p ¶ Et nunc quæ eſt expectatio mea, nónne dominus? & ſubſtantia mea apud te eſt.] Relictis omnibus, te domine præſtolabor: quia ſubſtantia uitæ iſtius non comparatur ad illam beatitudinem ſempiternã. q ¶ Ab omnibus iniqtatibus meis erue me.] Præteri/ D
tis, præſentibus, & futuris. r ¶ Opprobrium inſipienti dediſti me.] Dum peccator fui, opprobrium factus ſum inſipienti diabolo, qui eſt omnium criminum & incentor & accuſator. Ideo purgari cupio in hoc ſeculo, ne ille me accuſet in iudicio tuo. s ¶ Obmutui & non aperui os meum: quoniam tu feciſti.] Cum me conuicijs, iracundijs, ac diuerſis improperijs laceſſeret: cogitans me à te factum: nihil ad ea quæ inferebantur, reſpondi, t ¶ Amoue à me plagas tuas.] Quia me ſentio emendatum. u ¶ A fortitudine manus tuæ ego defeci.] Incumbente manu uindictæ, uirtus delicti defecit, ſicut Paulus apoſtolus ait: Cum autem infir- 2.Cor.12.c
mor, tunc potens ſum. x ¶ Ab increpationibus propter iniquitatem corripuiſti hominem.] Increpatur omnis homo propter iniquitatem, quem perdere non uult diuina maieſtas. Flagellat autem omnem filium Heb.12.b
quem recipit. y ¶ Tabeſcere feciſti ſicut araneam animam eius.] Tabeſcit anima, cum caro à luxurijs & concupiſcentijs refrenatur. Hoc eſt tabeſcere, obſtupeſcere de anterioribus delictis. Ille uero qui ea agit quæ mundanæ uanitati ſunt apta, telas texit araneæ, iuxta Eſaiam Eſa.59.d
propheta: hoc eſt, die noctu'que in opere uano uacat, & non utilia, ſed diſſolubilia & corruptibilia operatur. Sed quia propheta animam ceu araneam tabeſcere dicit: hoc intelligendum eſt, ut ad tãtam ſubtilitatem per abſtinentiam decoquatur, ut ad inſtar filorum illorum deducatur: ſcilicet ut nihil craſſum, durum'ue peccati contineat. z ¶ Veruntamen uane conturbatur omnis homo.] Viuens in uanitatibus huius ſeculi. Sed & qui in deo uiuit, uana eſt ei & inutilis hæc mundana conturbatio. a ¶ Exaudi orationem meam domine & deprecationem meam: auribus percipe lachrymas meas.] Pro eo quod à te peregrinor, & deſiderium habeo diſſolui & ad te tranſire. b ¶ Ne ſileas, quoniam aduena ſum apud te, & peregrinus ſicut omnes patres mei.] Incolam atque peregrinum

A se dicit, sicut omnes sancti: quia sicut & illi dum erant in corpore, peregrinatur à domino. *a* ¶ Remitte mihi ut refrigerer prius quàm abeam, & amplius non ero.] Hic remitte domine si quid deliqui: quia in inferno nulla est remissio: quia nec confessio ualet. Qui nos ab huius seculi ereptos peregrinatione: facere digneris ciues sanctorum & domesticos dei patris, ut ædificati super firmissimum fundamẽtum in templum sanctum, effici mereamur cõformes corpori gloriæ tuæ. Amen. *b* ¶ In fine psalmus Dauid.] Hic psalm⁹ in exordio uocem habet populi ex gentibus in hæreditatẽ uocati, inde ipsius mediatoris ad patrem.

XXXIX

EXpectans expectaui dominum.] In promissionibus prophetarum, in quibus me illuminauit: quia præuidebat prophetа Christum per spiritum sanctum uenturum esse in carne. *d* ¶ Et intendit mihi.] Per splendorem euangeliorũ, in quibus me illuminauit. B *e* ¶ Et exaudiuit preces meas.] Quia prophetis & patriarchis se abdidit, sicut ipse postmodum dixit, Luc.10.d Quia multi prophetæ & iusti cupierunt uidere quæ uidetis & nõ uiderunt. Ipse mihi in nouo testamento refulget. *f* ¶ Et eduxit me de lacu miseriæ, &c.] In quibus immersus eram, cum simulacra muta adorarem. Vel de luto fecis: quia adhæseram terrenis desiderijs. *g* ¶ Statuit supra petram pedes meos.] Supra petram, hoc est, 1.Cor.10.d super Christum. Pedes meos, sensus meos, ut illud: Petra autem erat Christus. In se, qui est stabilis petra confirmauit me: ne ab huius seculi nutarem impulsibus. *h* ¶ Et direxit gressus meos.] Ne ad eum ueniens, post tergum respicerem. Et direxit gressus meos: id est, sensus bonorum operum Ecclesiæ dirigit, quia unusquisq; per se tortuosus est. *i* ¶ Et immisit in os meum canticũ nouum.] Laudem utique suam: quia nouus homo uenit in mundum, nouam legem ded t mundo. *k* ¶ Carmen deo nostro.] Laudem deo nostro, ut iam non sonos turpes & theatrales concinam, sed in dei uiuentis hymnis per harmoniam noui testamenti delecter. *l* ¶ Videbũt multi.] Annunciatum uenisse. *m* ¶ Et timebunt.] Qui se intelligunt peccatores. *n* ¶ Et sperabũt in domino.] Vt eis pristina remittantur delicta. *o* ¶ Beatus uir cuius est nomen domini spes ipsius.] In qua bonis omnibus impleatur. Felix illa anima, quæ habet fidẽ firmã & spem directam in Christo. *p* ¶ Et non respexit in ua Eccẽs.1.d nitates & insanias falsas.] Omnia quæ in mundo sunt, iuxta Salomonem: uanitas est. Insaniæ autem falsæ sunt, Gal.5.c iræ, rixæ, direptiones, & reliqua in quibus homines insaniunt ut peccent: quæ Apostolus opera carnis esse dicit. *q* ¶ Multa fecisti tu domine deus meus mirabilia tua, & cogitationibus tuis non est qui similis sit tibi.] Ostẽdisti patribus nostris mirabilia tua multa, quæ nõ crediderunt. Reuelasti eis te uenturum in lege, & non in C tellexerunt: nos uero credidimus. Vsque huc credẽtium populus, hinc ipse dominus ad patrem ita exorsus est. *r* ¶ Annunciaui & locutus sum.] Dicens: Pœnitentiam Matt.3.4 agite: appropinquauit enim regnum cœlorũ. *s* ¶ Multiplicati sunt sup numerũ.] Iudæi in malicia sua. Vel supernumerum, hoc est, peccatores super numerum, & foris numerũ sunt: quia nõ sunt digni numerari in numero iustorũ. *t* ¶ Sacrificium & oblationes noluisti: aures autẽ perfeciſti mihi. Holocausta & pro peccato non postulasti.] Aperte hæc Apostolus declarat: quod ad Heb.10.4 ueniente domino, cessauerint sacrificia Iudæorum. Impossibile est, inquit, sanguine hircorum, aut taurorum auferri peccata. Ideo ingrediens mũdum, dicit: Hostiam & oblationem noluisti: corpus autẽ aptasti mihi. Holocaustũ & pro peccato nõ tibi placuit: nisi meipsum pro totius mundi delicto, tibi sacrificium exhiberes. D *u* ¶ Tũc dixi ecce uenio. In capite libri scriptum est de me.] Quia sacrificia & ceremonias Iudæorum, & sabbata, & superstitiones legis ueteris, spiritualis euangelij religione mutasti: propter ea lætus in mundum uenio, & de me scribitur, In principio erat uerbum: & uerbum erat apud deum, & deus erat uerbum. Tunc dixi ecce uenio, ut assumam carnem in qua patiar. In capite libri scriptum est de me. Caput libri testamenti ueteris, tale sumit exordium, In principio fecit deus cœlum & terram: id est, in Christo domino. Hoc mysterium & Ioannes cernens, sic euangelium inchoauit. In principio, inquit, erat uerbum: & uerbum Ioan.1 erat deus. Nam & ipse interrogantibus Iudæis quis esset, respondit: Principiũ. Caput ergo libri, intellige principium: quod est Christus Iesus, qui in hoc libri capite nunciatus est. *x* ¶ Vt faciam uoluntatem tuam deus meus uolui.] Descendi enim de cœlo: non ut faciam uoluntatem meam, sed tuam pater. Non uoluntas est carnis, sed patris, ut pro uita hominum moriar. *y* ¶ Et legem tuam in medio cordis mei.] Quam non ueni soluere, sed adimplere. *z* ¶ Annunciaui iusticiam tuam in ecclesia magna.] Gratias tibi ago saluator mundi, quod magnam fecisti ecclesiam tuam, à quatuor mundi partibus euangelica prædicatione uocatam, tua passione collectam, tua resurrectione mundatam. In ecclesia magna in toto mundo diffusa. *a* ¶ Ecce labia mea non prohibebo, domine tu scisti &c.] Nõ silui, nihil clam locutus sum, sed omnem uirtutem tuam quod iustus, quod uerax, quòd misericors, quod salus omnium es, non solũ in ecclesijs populorum, sed etiam synagogis Iudæorum incessabiliter prædicaui. Ecce labia mea non prohibebo. Labia Christi sancti sunt. Non prohibet illos prædicare, sicut sanctus Paulus dicit: Verbum dei non est alligatum.

ego sum apud te & peregrinus, sicut omnes patres mei Remittẽ mihi ut refrigerer, priusquàm abeam, & amplius non ero.

In finem psalmus Dauid. XXXIX

EXpectans expectaui dominum, & intendit mihi. Et exaudiuit preces meas, & eduxit mẽ de lacu miseriæ, & de luto fecis. Et statuit supra petram pedes meos, & direxit gressus meos. Et immisit in os meum canticum nouum, carmen deo nostro. Videbunt multi & timebunt, & sperabunt in domino. Beatus uir cuius est nomen domini spes eius, & nõn respexit in uanitates & insanias falsas. Multa fecisti tu domine deus meus mirabilia tua, & cogitationibus tuis non est qui similis sit tibi. Annunciaui & locutus sum, multiplicati sunt super numerum. Sacrificium & oblationem noluisti, aures autẽ perfeciſti mihi. Holocausta & pro peccato non postulasti, tũc dixi eccẽ uenio. In capite libri scriptum est de me, ut facerem uoluntatẽ tuam deus meus uolui, & legem tuam in medio cordis mei. Annunciaui iusticiam tuam in ecclesia magna, ecce labia mea non prohibebo domine tu scisti. Iusticiam tuã non abscondi in corde meo, ueritatem tuam & salutare tuum dixi. Non abscondi misericordiam tuam & ueritatem tuam

A gatum. Tu cognouiſti: tu ſcis quod non feci: id eſt, non prohibui. Iuſticiam tuam non abſcondi in corde meo, hoc eſt, mandata tua. Veritatem tuã & ſalutare tuum dixi. Veritas & ſalutare, Chriſtus eſt: hoc prædicãt ſancti. Non cælaui miſericordiam tuam & ueritatem tuam ſynagogæ multæ: id eſt in tota plebe annunciaui. *a* ¶ Tu autem domine ne longe facias miſerationes tuas à me: miſericordia tua & ueritas tua ſemper ſuſceperunt me. Quoniã circundederunt me mala quorũ non eſt numerus, cõprehẽderũt me iniqtates meæ & nõ potui ut uiderem. Multiplicatæ ſunt ſuper capil/los capitis mei, &c.] Quod miſericordiã patris poſtulat, qꝝ à Iudæis ſe circundatũ & iniquitates ſuper ſe multiplicatas dicit qꝝ à corde derelictus, rurſum patris præſidium deprecatur: omnia ad infirmitatẽ carnis ſunt referẽda: ut ſicut uerus deus, ita uerus homo creditur. Tu autem domine ne longe facias

B miſericordias tuas à me. Non longe, ſed prope. Miſericordia tua & ueritas tua ſemper ſuſceperunt me.

Miſericordia facit peccata dimittere. Veritas reddit unicuiq; quod fecit. Comprehenderũt me iniquitates meæ, & non potui ut uiderem: id eſt, genus humanum circundatur originalibus peccatis, & non potuit ut uiderem: quia abſtracta fuerat illa lux ueritatis. Vnde dictum eſt: De terra excæcaberis, & de terra illuminaberis. Multiplicatæ ſunt ſuper capillos capitis mei: id eſt ipſæ iniquitates ſuper genus humanum. Cor meum dereliquit me.

2. Reg. 7. d Quando homo peccat, cor ſuum non habet. Vnde Dauid dixit: Inuenit ſeruus tuus cor ſuum. Ergo antea quãdo peccauit, non habuit illud. Complaceat tibi domine, libera me domine. Eccleſia rogat ad Chriſtum: Hoc tibi complaceat ut me liberes. In auxilium meum reſpice. Infirmitas uoluntatem habet impetrandi, non poteſtatem habet. *b* ¶ Confundantur.] In cogitationibus prauis: ut ea quæ ſunt recta, percipiant: Aut hic emendent, aut in futuro. *c* ¶ Et reuereantur.] Hoc eſt, ut reuerentiam habeãt. *d* ¶ Auertantur retrorſum.] Qui malum cur/ſum habuerunt. *e* ¶ Ferant confeſtim cõfuſionem ſuã: qui dicunt mihi euge, euge.] Miſericorditer eos deprecatur confundi, ut confeſtim cognoſcant iuſticiam. Portent confuſionem ſuam, qui ſe non emendauerint. Qui dicunt mihi euge, euge. Duos hoſtes habet eccleſia, adulationes, & blaſphematione. *f* ¶ Exultent & lætentur qui uolunt iuſticiam meam.] Hoc eſt, fidem & opera. *g* ¶ Et dicant ſemper magnificetur dominus.] Magniſi

Matth. 5. b cetur populus ſanctorum. Vnde dixit: Videant ueſtra bona opera, & glorificent patrem ueſtrum qui in cœlis eſt. *h* ¶ Qui diligunt ſalutare tuum.] Id eſt, Chriſtum tuum. Hæc propheta dicit de his, quibus ipſe dominus

Ioan. 15. a per euangeliũ ait: Si dilexeritis me, & uerba mea in uobis manſerint: omnia quæcunque petieritis fient uobis. *i* ¶ Ego uero egenus & pauper ſum, deus adiuua me.] Egenus & pauper Chriſtus: cum diues eſſet, egenus factus eſt. Egenus dicitur: qui aliquid habet, & aliquo indiget. Et pauper dicitur, qui nihil habet. Inops: id eſt: ſine ope. *k* ¶ Adiutor & liberator meus eſto domine, deus meus ne tarda/ueris.] Et hæc ad trepidationem corporalem ſunt referẽda. Nã diuinitas quæ fuit in aſſumpto homine, nulli eſt obnoxia paſſioni: ſed in eadẽ potentia qua fuit, & permanet, & permanebit, & nunc, & tunc in ſecula ſeculorũ. Amẽ

à conſilio multo. Tu autẽm domine ne lõge facias miſeratiões tuas à me, miſericordia tua & ueritas tua ſemper ſuſceperunt me. Quoniam circũdederunt me mala quorum non eſt numerus, comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui ut uiderem. Multiplicatæ ſunt ſuper capillos capitis mei, & cor meum dereliquit me. Cõplaceat tibi domine ut eruas me, domine ad adiuuandum me reſpice. Confundantur & reuereantur ſimul qui quærunt animam meam, ut auferant eam. Auertantur retrorſum & reuereantur, qui uolunt mihi mala. Ferãt confeſtim confuſionem ſuam, qui dicunt mihi euge, euge. Exultẽt & lætentur ſuper te omnes quærentes te, & dicãt ſemper magnificetur dominus qui diligunt ſalutare tuum. Ego autẽm mendicus ſum & pauper: dominus ſolicitus eſt mei. Adiutor meus, & protector meus tu es, deus meus ne tardaueris.

In finẽm pſalmus Dauid. XL

BEatus qui intelligit ſuper egenum & pauperem, in die mala liberabit eum dominus. Dominus cõſeruet eum, & uiuificet eum & beatum faciat eum in terrã, & non tradat eum in manus inimicorum eius. Dominus opem ferat illi ſuper lectũ doloris eius, uniuerſum ſtratum eius uerſaſti in infirmitate eius. Egõ dixi, domine

l ¶ In finem pſalmus Dauid.] Iſtum pſalmum propheta per ſpiritum ſanctum in perſona Chriſti cantauit. Pſalmus uocẽ cõtinet prophetæ de Chriſto pronuncian/tis in initio: deinde i/pſius mediatoris loquẽtis ad patrẽ, quæ maxime ſunt in euangeliis impleta. XL

BEatus qui intelli/git ſuper egenũ & pauperem.] Qui cognoſcit Chriſtum in aſſumpta carne ue/niſſe: in qua pro nobis pauper factus eſt & egenus, hic beatitu/dinum cœleſtium o/pes capit. Ipſe autem dominus factus eſt pauper: cum non haberet, ubi caput reclinaret. Egenus, cum ſe in egentibus refici demonſtrauit. Beatus qui intelligit. Beatus & felix qui intelligit ſuper egenum & pauperem. Chriſtus egenus & pauper factus eſt pro nobis, ut illius inopia nos diuites faceret. Qui intelligit: id eſt, qui intelligit illum uerum deum, & uerum hominem eſſe. *n* ¶ In die mala liberabit eum dominus.] In die iudicij, in qua Iudæos non intelligentes damnabit Chriſtus. Aderit tibi dies mala: ſi non intellexeris ſuper egenum & pauperem. *o* ¶ Dominus conſeruet eum.] Ne ab hoc intellectu recedat in præſenti. *p* ¶ Et uiuificet eum.] In hac ſapientia perſeuerantem, transferat à morte in uitam. *q* ¶ Et beatum faciat eum.] Cum ſanctis ſuis in regno cœlorum. *r* ¶ In terra.] In ſancta eccleſia, uel in die æternitatis. *s* ¶ Et non tradat eum in manus inimicorum eius.] Id eſt, in poteſtatem diaboli: qui credulitati noſtræ ſemper inimicus exiſtit. *t* ¶ Dominus opem ferat illi ſuper lectum doloris eius.] Opem ferat illi, hoc eſt, adiutorium præſtet illi. In lecto doloris, in infirmitate carnis. Vel de illo paralytico poteſt intelligi, quando dominus dixit: Surge tolle lectum tuum: quia corpus quod corrumpitur, aggrauat animam, & inhabitatio terrena deprimit ſenſum multa cogitãtem. In huius corporis ægrotatione: in quo anima tãquam in lectulo requieſcit, ope dominici præſidij conſoletur. *u* ¶ Vniuerſum ſtratum eius uerſaſti in infirmitate eius.] Corpus, ut diximus, quod pro ſtratu accipitur: in diuerſis tribulationibus inquietaſti, ut probatum atque ab illecebris expurgatum, aſſumeres. Hic propheta immutat ordinem, & profert uocem dominici hominis dicentis. *x* ¶ Ego dixi, domine miſerere mei: ſana animam meam quia peccaui tibi.] Quæ

A mœſta uſque ad mortem: non ab originali facinore, ſed pro delictis populi contriſtatur. Vel miſerere mei, eccleſia dicit: quia multi ſunt qui peccata cõmittunt, ſed uerba excuſationis prætendũt. Vnde eccleſia dicit: Ego me accuſo pro meis peccatis: quia ego peccaui. *a* ¶ Inimici mei dixerunt mala mihi: quando morietur, & peribit nomen eius.] Quãdo uidebant cæcos illuminari: leproſos mũdari: ſabbata diſſolui: Lazarũ reſuſcitari, quãdo dicebãt: Ecce mũdus totus poſt eũ abijt: quid aliud poterant cogitare, niſi ut morte ei hæc uirtus eriperetur: Nam & unus ex illis Caiphas nomine, licet neſciẽs quæ diceret, aiebat: Expedit ut unus moriatur pro populo, ut non tota gens pereat. Quando moritur: Hoc eſt quod in euangelij parabola ſcribitur, colonis dicentibus, Iſte eſt hæres, uenite interficiamus eum: & noſtra erit hæreditas, & non memoretur nomẽ eius amplius. *b* ¶ Et ſi ingrediebantur ut uiderent: uana loquebatur cor eorum.] Introeũtes prætorium, loquebantur de corde malo, dicentes: Omnis qui ſe facit regẽ contradicit Cæſari. Vel ad hoc ingrediebantur, ut extinguerent eccleſiam, & explorarent, ſicut Paulus dicit: Falſi fratres qui ſubintroierunt explorare libertatem noſtram. Vana locutũ eſt cor eorum: lingua ficta in dilectione, ut illud: Magiſter, ſcimus quia uerax es: & uiam dei in ueritate doces. Hoc uanũ eſt. *c* ¶ Cõgregauerunt iniquitatem ſibi.] Clamãtes, quid ad nos? Tu uideris. Sãguis eius ſuper nos, & ſuper filios noſtros *d* ¶ Egrediebantur foras.] Foras, cum Pilato. *e* ¶ Et loquebantur in idipſum. Aduerſum me ſuſurrabant omnes inimici mei, aduerſum me cogitabãt mala mihi.] Adhibentes teſtes iniquos & quærentes me interficere. Aduerſum me ſuſurrabant, id eſt, murmurabant. Omnes inimici mei cogitabãt mala mihi: ſupradicti Iudæi uel modo contra eccleſiam hæretici. *f* ¶ Verbum iniquum conſtituerunt aduerſus me.] Aientes: Nobis non licet occidere quenquã: ſed tu accipe & crucifige eũ. Vel quando dixerunt: In Beelzebub ẽjcit dæmonia: & non ſolum ſuper uiuum, ſed etiam ſuper mortuum falſos teſtes miſerunt. *g* ¶ Nunquid qui dormit, nõ adijciet ut reſurgat?] Sic me interficere feſtinabant, quaſi poſt mortem reſurgere non haberem. Hoc eſt dicere: Qui ab iniquis iniuſte ſomno mortis opprimitur, non reſurget? Sicut alius propheta dixit: Nunquid qui cadit, non reſurget? Cecidit enim granum frumenti, & meſſis copioſa ſurrexit. *h* ¶ Etenim homo pacis meæ in quo ſperaui: qui edebat panes meos, magnificauit ſuper me ſupplantationem.] Manifeſtiſſime hic Iudam denũciat proditorem, ſicut ipſe dominus in euãgelio ait: Cui ego panem intinctũ dedero ipſe eſt. Et alibi: Leuabit aduerſum me calcaneum. Quod autem ait: qui edebat, hoc eſt, qui cœleſtem cibum, uitam huic mundo dantẽ ſumebat, & alijs diſtribuebat, cũ eſſet apoſtolus: ipſe hanc uitã morti, propter cupiditatis precium deſtinauit. *i* ¶ Tu autẽ domine miſerere mei, & reſuſcita me, & retribuã eis.] Reſuſcitatus eſt dominus noſter uirtute paterna, ad cuius dexteram ſedet. Antequàm reſurgeret, anticipauit ultio Iudam, cum eum interitus debitus ſugillauit. Quod autem ait: retribuam illi: futurũ ei iudicium comminatur. *k* ¶ In hoc cognoui quoniam uoluiſti me.] Reſuſcitãs me. *l* ¶ Quoniã non gaudebit inimicus meus ſup me.] Diabolus, cuius inſtinctu hæc Iudæi ſunt operati: non eſt gauiſus eum retinendo in inferis. *m* ¶ Me autem propter innocentiam ſuſcepiſti, & cõfirmaſti me in conſpectu tuo in æternum.] Maxima eſt hæc innocentia, cum iuſtus pro impijs moritur: qui nõ ſua, ſed noſtra peccata portauit. Propter quam innocentiam, & à patre deuicta morte, cũ aſſumpta carne ſuſceptus eſt in cœleſtibus. *n* ¶ Benedictus dominus deus Iſrael à ſeculo, & uſque in ſeculum fiat fiat.] Pro fiat, fiat, In Hebræo ſcribitur אמן אמן amen, amen: quod Aquila, πιπιτομένως, id eſt uere, ſiue fideliter tranſtulit. Et ſciendum primũ libri pſalterij hic eſſe finitum. Secundum uero eſſe à quadrageſimoprimo, uſq; ad ſeptuageſimũ primum. Tertiũ à ſeptuageſimoſecundo, uſque in octogeſimumoctauũ. Quartum ab octogeſimono, uſque in centeſimum quitum. Quintum uero à centeſimoſexto, uſque ad finem. *o* ¶ In finem intellectus filijs Core, pſalmus.] In finem intellectus: hoc eſt, intellectus ſpiritualis. Filijs Core, id eſt, filijs Chriſti: qui ſunt credentes. Pſalmus uocẽ continet eccleſiæ, ſiue fidelis uiri deum deſiderantis.

ne miſerere mei, ſana animam meam quia peccaui tibi. Inimici mei dixerũt mala mihi, quãdo morietur & peribit nomen eius. Et ſi ingrediebantur ut uiderent, uana loquebatur cor eorum, congregauerũt iniquitatem ſibi. Egrediebantur foras, & loquebãtur in idipſum. Aduerſum me ſuſurrabant omnes inimici mei, aduerſum me cogitabant mala mihi. Verbum iniquum cõſtituerũt aduerſum me, nunquid qui dormit nõ adijciet ut reſurgat. Etenim homo pacis meæ in quo ſperaui, qui edebat panes meos magnificauit ſuper me ſupplantationem. Tu autem domine miſerere mei, & reſuſcita me & retribuam eis. In hoc cognoui quoniam uoluiſti me, quoniam non gaudebit inimicus meus ſuper me. Me autem propter innocentiã ſuſcepiſti, & confirmaſti me in conſpectu tuo in æternũ. Benedictus dominus deus Iſrael à ſeculo, & in ſeculum fiat fiat.

In finem intellectus filijs Core. XLI

QVemadmodũ deſiderat ceruus ad fontes aquarũ, ita deſiderat anima mea ad te deus. Sitiuit anima mea ad deum fortẽ uiuum, qñ ueniam & apparebo

Reſuſcitatus eſt dominus noſter uirtute paterna, ad cuius dexteram ſedet. Antequàm reſurgeret, anticipauit ultio Iudam, cum eum interitus debitus ſugillauit. Quod autem ait: retribuam illi: futurũ ei iudicium comminatur. *k* ¶ In hoc cognoui quoniam uoluiſti me.] Reſuſcitãs me. *l* ¶ Quoniã non gaudebit inimicus meus ſup me.] Diabolus, cuius inſtinctu hæc Iudæi ſunt operati: non eſt gauiſus eum retinendo in inferis. *m* ¶ Me autem propter innocentiam ſuſcepiſti, & cõfirmaſti me in conſpectu tuo in æternum.] Maxima eſt hæc innocentia, cum iuſtus pro impijs moritur: qui nõ ſua, ſed noſtra peccata portauit. Propter quam innocentiam, & à patre deuicta morte, cũ aſſumpta carne ſuſceptus eſt in cœleſtibus. *n* ¶ Benedictus dominus deus Iſrael à ſeculo, & uſque in ſeculum fiat fiat.] Pro fiat, fiat, In Hebræo ſcribitur אמן אמן amen, amen: quod Aquila, πιπιτομένως, id eſt uere, ſiue fideliter tranſtulit. Et ſciendum primũ libri pſalterij hic eſſe finitum. Secundum uero eſſe à quadrageſimoprimo, uſq; ad ſeptuageſimũ primum. Tertiũ à ſeptuageſimoſecundo, uſque in octogeſimumoctauũ. Quartum ab octogeſimono, uſque in centeſimum quitum. Quintum uero à centeſimoſexto, uſque ad finem. *o* ¶ In finem intellectus filijs Core, pſalmus.] In finem intellectus: hoc eſt, intellectus ſpiritualis. Filijs Core, id eſt, filijs Chriſti: qui ſunt credentes. Pſalmus uocẽ continet eccleſiæ, ſiue fidelis uiri deum deſiderantis.

XLI

QVemadmodum deſiderat ceruus ad fontes aquarũ: ita deſiderat anima mea ad te deus.] Primum enim intelligendum eſt, quare uel qualiter deſiderat ceruus ad fontes aquarum. Mos eſt enim eius, ut inuentum ſerpentem naribus hauriat: & poſt hæc exardeſcens, extinguat ſitim. Ergo homo eccleſiæ, qui diu in actu uenoſo degebat: ubi ſe perſpicit cœno fornicationis, idolatriæ fœtore repletum: deſiderat uenire ad Chriſtũ, in quo eſt fons luminis: ut ablutus baptiſmo, accipiat donum remiſſionis. Scit enim quia niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu ſancto, nõ habebit uitam æternam. Sed & ſi quis hodie noſtrum extinctis uitijs igneſcat in deſiderium dominicæ contemplationis, poteſt & ipſe dicere, quia deſiderat anima mea ad te deus, hoc eſt relicto ſeculo, ad te deſidero tranſire. *q* ¶ Sitiuit anima mea ad deum fortem uiuum.] Non ad mortua ſimulacra, ſed ad illũ qui dixit: Viuo ego dicit dominus, quia mihi flectetur omne genu. Viuus, quia ipſe dicit: ſicut miſit me uiuens pater, & ego uiuo propter patrem, & qui credit in me, & ipſe uiuet propter me. *r* ¶ Quando ueniam & apparebo ante faciem dei mei?] Ac ſi diceret, Quando erit tempus: ut illa gloria qua efficiuntur ſancti conformes gloriæ tuæ, ego in claritate cum illis appaream? Vel quando ueniam: id eſt, quando erit illud tempus, quo eccleſia uult diſſolui à corpore & eſſe cum Chriſto

Matt.12.a
Mar.12.a
Hiere.8.b
Matt.22.b
Gal.2.a
Ioan.19.c
Ioan.13.c
Ioan.3.d
Nume.14.d
Philip.2.b
Ioan.6.d

ante faciem dei. Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, ubi est deus tuus. Hæc recordatus sum & effudi in me animam meã, quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis usque ad domum dei. In uoce exultationis & confessionis, sonus epulantis. Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me? Spera in deo, quoniam adhuc confitebor illi, salutare uultus mei & deus meus. Ad me ipsum anima mea cõturbata est, propterea memor ero tui de terra Iordanis & Hermonijm à monte modico. Abyssus abyssum inuocat, in uoce cataractarum tuarũ. Omnia excelsa tua, & fluctus tui, super me transierunt. In die mandauit dominus misericordiam suã, & nocte canticũ eius. Apud me oratio deo uitæ meæ, dicã deo susceptor meus es. Quare oblitus es mei, & quare contristatus incedo dum affligit me inimicus. Dum confringuntur ossa mea, exprobrauerunt mihi qui tribulant me inimici mei. Dum dicitur mihi per singulos dies, ubi est deus tuus, quare tristis es anima mea & quare conturbas me? Spera in deo quoniam adhuc cõfitebor illi, salutare uultus mei & deus meus.

A Christo? Et parebo ante faciem dei mei, id est, ante conspectum diuinitatis, & tunc uidebimus eum sicuti est. *a* ¶ Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte.] Quomodo potest de lachrymis panis fieri? Potest: quia sicut corpus satiatur de pane, ita anima de lachrymis: quia exinde sperat remissionẽ peccatorũ habere. Fletus ac gemitus erant mihi ac lamentatio, ob desiderium tui. *b* ¶ Dũ dicitur mihi quotidie, ubi est deus tuus.] Siquidem pagani deos suos digito ostendunt, & ob hoc ingerũt mihi improperia. Vnde sciant qa ego mente deũ meũ reconditũ teneo: & p interiorẽ hominẽ cũ ipso habito. *c* ¶ Hæc recordatus sum, & effudi in me animam meam.] Dũ hoc improperium quotidie sustinens memorarẽ, liquefacta est in me anima mea, & tabui in tractatu: cum neq; in cœlo, neq; in terra deum meum cernere possim uisibiliter, sed inueniens eũ in mente mea gubernãtem me, ac dirigentem in illo tabernaculo sempiterno: de quo lo/

B quor. *d* ¶ Quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis usque ad domum dei.] Tabernaculum dei, ecclesia est: quæ adhuc peregrinatur à domino: per quam ad æterna tabernacula, id est, ad cœlestem Hierusalem (quæ est mater omnium nostrum) uenitur. In qua sunt multi admirabiles, & uirtutibus sacris pollentes: quia ædificati super fundamentum apostolorum, tanquã una domus habentur. In quam iste mente ingrediens, qui relicta idololatria, iam cognouerat baptismi sacramenta admirans harmoniam cantici spiritualis, per suauitatem æternæ dulcedinis, accessit ad domum dei: quod est sanctasanctorum. Et quasi diceretur ei, Quis te huc adduxit: uel qualiter huc uenisti uel quo delectatus es, ut huc accederes? Respondit. *c* ¶ In uoce exultationis & confessionis, &c.] Exultatio, confessio, & epulatio hæc, non musicis artibus adimplentur, neq; inchoãt & prætereũt: sed iugiter angelicis uocibus & sanctorum concentibus celebrãtur. Quod dum iste adhuc in seculo positus, mẽte suspiceret: ingemiscens cur ab eo hæc differtur habitatio: mœstæ animæ ait. *f* ¶ Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me.] Quia inquit, suauitatem hanc præsens nondum accepi, & insidiator meus adhuc contra me uigilat, adhuc mihi laqueos intendit. Et ille inquit. *g* ¶ Spera in domino.] Per patientiam sustine. Vel spera in deo. Anima semetipsam hortatur: uel interior homo hortatur exteriorem. *h* ¶ Quoniam adhuc confitebor illi salutare uultus mei & deus meus.] Confessus sum iam delicta: confitebor deinde laudem eius, per quã me saluauit à morte periturã: uel illicit ad æterna. *i* ¶ Ad me ipsum anima mea conturbata est.] Ob recordationem delictorum priorum. *k* ¶ Propterea memor &c.] Iordanis pro baptismo accipitur, Hermõ, anathema interpretatur. Igitur iste qui erat peccator: qui sicut ceruus desiderabat fontes aquarum, memor fuit in humilitate pœnitentiæ: de baptismi ablutione ab/ C luit uetera delicta: anathematizauit peccata sua: & non se extulit magnum gloriando, sed effecit paruulum pœnitendo. *l* ¶ Abyssus abyssum inuocat.] Multæ sunt de abysso opiniones, quæ opportunis locis explanabũtur. Nam hic abyssus abyssum inuocat: cũ uel uetus testamentũ nouũ annunciat, uel nouum, uetus in testimonium uocat. Vetus annunciat nouũ, cũ dicit Moyses, Prophetam uobis suscitabit deus de fratribus uestris. Nouum uero uetus in testimonium uocat, cum dicit Paulus: bibebant de sequenti petra: petra autem erat Christus. Propter profunditatem enim intelligentiæ dicũtur abyssus. *m* ¶ In uoce cataractarum tuarũ.] In uoce prophetarũ, quæ aduentũ domini annunciauit. Ideo enim cataractæ dicũtur, quia obscurus in eorum prophetia aduentus domini fuit, nec à Iudæis est intellectus. Annunciat enim hæc uox iudiciũ D futurum, uel de beatorum meritis uel de

Deut.18.c

1.Cor.10.c

supplicijs impiorũ. *n* ¶ Omnia excelsa tua & fluctus tui super me trãsierunt.] Excelsæ sunt atque potẽtes hæminæ, per quas mortis iudiciũ minabaris, quia non statim decidunt propter immensam patientiã tuã. Fluctus autẽ sunt: dum ea adueniunt, quæ fuerunt comminata. Ideo iste dicit ea super se ingressa: cum in desiderijs mortalibus degens, uerberatus plagis, eruditus est, ut deserret dominũ uiuum. *o* ¶ In die mandauit dominus misericordiam suam.] Quia per lucem eam scripturarũ sanctarum promisit. *p* ¶ Et nocte canticũ eius.] In tribulationibus posito eam ostendit. *q* ¶ Apud me oratio.] Mea, & non extra me. *r* ¶ Deo uitæ meæ.] Vt ei merear liber ab hoc seculo quãdoq; cõiungi. *s* ¶ Dicã deo, susceptor meus es.] Licet in tribulationibus exercear: semp tamẽ à te peto protegi ac defendi. *t* ¶ Quare oblitus es mei?] Et quare me repulisti? Cur tam diu differs, ut non inducas me in illum locum tabernaculi admirabilis? *u* ¶ Quare contristatus incedo, dum affligit me inimicus?] Diabolus, qui multas mihi tetendit insidias, uel persecutores ecclesiã. *x* ¶ Dum confringuntur ossa mea.] Dũ fortiores ecclesiæ, scandalis ac diuersis iurgijs cedere uideo. Vel ossa, uirtutes ecclesiæ: quasi confringuntur: per illas tribulationes: quas sustinent sancti. *y* ¶ Exprobrauerunt me inimici mei.] Vel in martyribus, uel in alijs confessoribus. *z* ¶ Dum dicitur mihi per singulos dies: ubi est deus tuus?] Cũ ego te per pœnitentiam & afflictionem corporis animæq; placare desiderarem: inimici mei quasi incassum hæc facerem, dicebant: Vbi est deus tuus? nescientes illa occulta quæ parauit deus diligentibus se. *a* ¶ Quare tristis es anima mea, & conturbas me?] Quia meum desiderium prolongatur. *b* ¶ Spera in deo quoniam confitebor illi salutare uultus mei & deus meus.] In ipso nostra sit spes semper attẽta: ipse omnes fluctus mitiget: ipse nos in ten

A tationibus conſeruet: ipſe ſitim noſtram ſua contempla/tione ſatiet: nec qſ uultus ſui ſalutari uiuificet. a ¶ Pſalmus Dauid.] Iſte pſalmus licet in aliquibus uerſiculis paſſionem dominicam ſignet: tamen uocem habet animæ fidelis, lucem huius mundi, id eſt, Chriſtum deſiderantis. XLII

IVdica me deꝰ & diſcerne cauſam meã de gente nõ ſancta.] Expeto iudicium tuum, quia miſericors es. Tu autẽ diſcerne me à paleis inter quas in hoc ſeculo ingemiſco, ſuperueſtiri cupiens: ut abſorbeatur quod mortale eſt à uita. Sed & domini uox eſt, quibus priꝰ
Leuit.20.b dixerat: Sãcti eſtote, quoniã ego ſanctus ſum, & non impleuerunt. c ¶ Ab homine iniquo & doloſo erue me.] Nemo magis iniquus atque doloſus, quàm ille qui iniquitatis inuentor, atque æmulator eſt ſanctitatis: id eſt, diabolus: qui introiuit in cor Iudæ ut traderet Chriſtum. Sed & homo ille fidelis quẽ prius diximus, hæc
B ait. d ¶ Quia tu es deꝰ fortitudo mea.] Scio me infirmum & fragilẽ: nec ſentio me aliquam habere fortitudinẽ in qua eruar, niſi tu ſaluaueris. e ¶ Quare me repuliſti?] Fortitudo noſtra, Chriſtus eſt: qui tũc nos repellit, cum peccauerimus. f ¶ Quare triſtis incedo dũ affligit me inimicus.] Triſtis ſum propter peccata mea, & ideo affligor in tentationibus uarijs ab ipſo inimico, qui ſuperius homo iniquus dictus eſt. Vnde quia me cõturbant tenebræ peccatorum: ad te qui lux es mundi, confugio ſupplex. g ¶ Emitte lucem tuam & ueritatẽ
Ioan.8.b.& 14.a tuam.] Tu es lux, qui dixiſti, Ego ſum lux mundi. Tu es ueritas, qui dixiſti: Ego ſum uia, ueritas & uita: qui nos illuminare digneris: ut relinquentes mendacium diaboli, ſequamur ueritatem tuã. h ¶ Ipſa me deduxerunt.] Ab errore peccati. i ¶ Et adduxerunt in montem ſanctum tuum.] In eccleſiam tuam. k ¶ In tabernaculum
Pſal.83.a tuum.] In illam cœleſtem Hieruſalem: de qua alius pſalmus ait: Quàm dilecta ſunt tabernacula tua domine. l ¶ Introibo ad altare dei.] Mei, ubi non iam uitulos & arietes, ſed meipſum exhibeã hoſtiam uiuã placentẽ illi. m ¶ Ad deum qui lætificat iuuentutem meam.] Cũ expurgato fermento ueteri in nouo me homine tanquã iuuenculum conſolatur. n ¶ Cõfitebor tibi in cithara deus meus.] Per mortificationem carnis: quia crucifixus eſt mihi mundus, & ego mundo. o ¶ Quare triſtis es anima &c.] Quia deſidero uidere, in quo ſpem poſui. p ¶ Spera in deo quoniam adhuc cõfitebor illi, ſalutare uultus mei & deus meus.] Ipſum confitetur: ab ipſo peccata ſua dimitti poſtulat. Ipſum ſalutare uultus ſui dicit, ipſum inuocat & adorat. Quem & nos confitẽtes expoſcimus: ut mereamur eius luce illuminari uia dirigi, ueritate corrigi, uita locupletari. Vel ſalutare uultus mei deus meus. Saluatio animæ meæ deus meus eſt, & uultus, hoc eſt, aſpectus animæ meæ deus, meus eſt.

Pſalmus Dauid. XLII

IVdica mẽ deus & diſcerne cauſam meam de gente non ſancta, ab homine iniquo & doloſo erue me. Quiã tu es deus fortitudo mea, quarẽ me repuliſti & quarẽ triſtis incedo, dũ affligit me inimicus. Emittẽ lucem tuã & ueritatẽ tuã, ipſa mẽ deduxerunt & adduxerũt in montem ſanctum tuum, & in tabernaculã tua. Et introibo ad altare dei, ad deum qui lætificãt iuuentutem meam. Confitebor tibi in cithara deus deus meus, quarẽ triſtis es anima mea, & quare conturbas me? Sperã in deo quoniã adhuc confitebor illi: ſalutare uultus mei & deus meus.

In finẽm pro filijs Core, intellectus. XLIII

DEus auribus noſtris audiuimus, patrẽs noſtri annunciauerũt nobis. Opus quod operatus es in diebus eorum, & in diebus antiquis. Manus tua gentes diſperdidit, & plãtaſti eos, afflixiſti populos & expuliſti eos. Non enim in gladio ſuo poſſederunt terrã, & brachiũm eorum non ſaluauit eos. Sed dextera tua & brachium tuum & illuminatio uultus tui. quoniam complacuiſti in eis. Tu es ipſe rex meus & deus meus, qui mandas ſalutẽs Iacob. In tẽ inimicos noſtros uenti labimus cornu, & in nomine tuo ſpernemus inſurgẽtes

q ¶ In finem pro filijs Core intellectus.] Core interpretatur, decaluatio, & dominus in mõte Caluariæ fuit crucifixus. Filij Core, filij Chriſti ſancti apoſtoli, uel martyres ſunt. Vnde dictum eſt: Non poſſunt filij ſponſi lugere, quandiu cum illis eſt ſponſus. Intellectus, hoc C eſt, ut intelligamus illum qui initium ſumpſit ſecundũ carnem ex tempore, & ante ſecula eſt genitus. Vel intellectus eſt: ut intelligamus de proſperitate præſenti peccatorum, & de tribulatione præſenti ſanctorum. Pſalmus non anteriora facta docet, ſed eccleſiam in Chriſto renaſci pronunciat: ac fideles in ea prouocat ad agonem: oſtendẽs neminem poſſe niſi qui legitime certauerit, coronari: in quo etiam plærunque uoces martyrum proferuntur. XLIII

DEus auribus noſtris audiuimꝰ.] Per ſpiritualem ſenſum cognouimus iuxta illud domini, Qui habet aures audiendi, audiat. Luc.8.a
ſ ¶ Et patres noſtri.] Apoſtoli & D prophetæ: quorum prædicatione renati ſumus ad uitam.
t ¶ Annunciauerunt nobis.] Opus quod operatus es in diebus eorum, & in diebus antiquis.] Annunciauerunt prophetæ quæ ſunt geſta illorum tempore. Annunciauerunt apoſtoli, quæ te uiderunt operantem. u ¶ Manus tua gentes diſperdidit, & plantaſti eos.] Diſperdidiſti ab eccleſia onera uitiorum, & planta ſti ornamenta uirtutum, id eſt, homines iuſtos, qui fructum exhibeant ſanctitatis. x ¶ Afflixiſti populos & expuliſti eos.] Illos, qui te relicto ad idololatriam declinabant. y ¶ Non enim in gladio ſuo poſſederunt terram.] Sed in manſuetudine mentis: quia beati manſueti, ipſi hæreditabunt uiuentium terram. z ¶ Et brachium eorum non ſaluabit eos: ſed dextera tua, & brachiũ tuum, & illuminatio faciei tuæ.] Dextera patris, Chriſtus eſt: ut illud: Dextera enim ſua exaltauit nos, id eſt, Eſa.53.a brachium: ſicut alibi: Et brachium domini cui reuelatũ eſt? Ipſe & illuminatio, ut ibi. In lumine tuo uidebimus lumen. Hic eſt igitur miſſus à patre, ut liberaret ſuos. Et cur eos liberauerit, adiecit. a ¶ Quoniam complacuiſti in eis.] Vult enim deus, ut ſicut ei beneplacitũ eſt in filio, ita & nos beneplacentes ſimus in ipſo, ſi uolumus liberari. b ¶ Tu es ipſe rex meus.] Qui in me regnas, & nõ peccatum. c ¶ Et deus meus.] A quo ſum acquiſitus. d ¶ Qui mandas ſalutes Iacob.] Hoc eſt, populo Chriſtiano: qui ſupplantato ſeniore, mandatum ſalutis per doctrinam propheticam atque apoſtolicam ſuſcepit. e ¶ In te enim inimicos noſtros uentilabimus cornu, & in nomine tuo ſpernemus &c.] A cornibus aliquid uentilatur, ut Sedechias: qui factis duo- 3.Reg.22.b
bus ferreis cornibus dicebat: Sic uentilabis totam Syriam. Cornu uero noſtrum, Chriſtus eſt. Idem & nomen patris, in quo aduerſarij noſtri uel uentilantur uel ſpernun-

in nobis. Nō enim in arcū meo ſperabo, & gladius meus non ſaluabit me. Saluaſti enim nōs de affligentibus nos, & odientes nos confudiſti. In deō laudabimur tota die, & in nomine tuō confitebimur tibi in ſeculū. Nunc aūtē repuliſti & confudiſti nos, & nō egredieris deus in uirtutibus noſtris. Auertiſti nos retrorſum poſt inimicos noſtros, & qui oderunt nos, diripiebant ſibi. Dediſti nōs tanquam oues eſcarum, & in gētibus diſperſiſti nos. Vendidiſti populum tuum ſine precio, & nō fuit multitudo in commutationibus noſtris. Pōſuiſti nos opprobrium uicinis noſtris, ſubſannationem & deriſum his qui in circuitu noſtro ſunt. Poſuiſti nōs in ſimilitudinem gentibus, commotionem capitis in populis. Totā die uerecūdia mea contra me eſt, & confuſio faciei meæ cooperuit me. A uocē exprobrantis & obloquentis, à facie inimici, & perſequentis. Hæc omnia uenerūnt ſuper nos nec obliti ſumus te, & inique non egimus in teſtamento tuo. Et non receſſit retro cor noſtrum, & declinaſti ſemitas noſtras à uia tua. Quōniā humiliaſti nos in loco afflictionis & cooperūit nos umbra mortis. Si obliti ſumus nomē dei noſtri, & ſi expādimus manus noſtras ad deū alienum. Nonnē deus requiret iſta? ipſe enim nouit abſcondita cordis. Quōniā propter te mortificamur tota die, æſtimati ſumus ſicut oues occiſionis. Exurgē quare obdormis domine, exurge, & ne repellas in finem. Vt quid faciem tuam auertis? obliſcis inopiæ nostræ & tribulationis noſtræ. Quoniam humiliata eſt in puluere anima noſtra, adhæſit terræ uenter noſter. Exurge adiutor noſter, & redime nos propter nomen tuum.

A nuntur. *a* ¶ Non enim in arcu meo ſperabo, & gladius meus nō ſaluabit me.] Sed uirtus tua. *b* ¶ Saluaſti enim nos à tribulantibus nos.] Quia in armis meis ſperare non debeam: hæc cauſa eſt, quod ſaluaſti nos ſemper à perſequentibus, & abſque noſtra uirtute, noſtroq; gladio cuſtodiſti. Saluaſti enim nos de affligentibus nos & odiētes nos confudiſti: auerſæ ſunt poteſtates qbus cōfuſis, à Chriſto domino liberati ſumus. *c* ¶ In deo laudabi. tota die.] Quia ipſe eſt laus & gloria noſtra. *d* ¶ Et in nomine tuo confitebimur tibi in ſeculū.] Quod à te Chriſto, Chriſtiani uocamur. *e* ¶ Nunc autem repuliſti & confudiſti nos.] Cū ait nūc præſens tempus oſtendit. Ergo in præſenti tempore ad excitationē repellimur, ut in æternum glorificemur. Sæpe enim & martyres in tempore dicunt. *f* ¶ Et non egredieris deo in uirtutibus noſtris.] Vt nos in poſterum perpetua uirtute corroborares. *g* ¶ Auerti
B ſti nos retrorſū poſt inimicos noſtros.] Sic & Petrum dominus retrorſum conuertit, ut in melius repararet. Ergo & nos debemus retrorſum conuerti, ne in uiſs prauis perduret iter noſtrum. Debemus & inimicos noſtros ante nos habere, ut ſciamus quid cauere debeamus. Quod & ſi poſt Chriſtum conuertimur ut Petrus, habentes eum ante nos, nihil ultra metuemus. *h* ¶ Et qui oderunt nos diripiebant ſibi.] Propter nomen enim tuū diripiebant nos: cū in carceribus in plagis in reliqs nos uexarent tormētis. Sed non nos ſeparauit à charitate tua illa tribulatio. *i* ¶ Dediſti nos tanquā oues eſcarū.] Sicut enim dominus tāquam ouis ad occiſionem ductus, datus eſt eſca populis, cum
Ioan.6.f dicit: Niſi manducaueritis carnem filij hominis, non habebitis uitam in uobis: ita & ſancti (ſicut ſuperius diximus) in multis tribulationibus dati, facti ſunt pabulum gentibus: uel cum alimenta æternæ uitæ miniſtrant: uel dum rapacitatem eorum de ſuis crumnis exatiant. *k* ¶ Et in nationibus diſperſiſti nos.] Vt ad tempus dominarentur noſtri. *l* ¶ Vēdidiſti populum tuum ſine precio.] Vſq; nunc de ſe locuti ſunt martyres: nunc de
Eſa.50.a Iudæorum populo dicitur quibus dictum eſt: In peccatis ueſtris uenditi eſtis. Et ideo ſine precio: quia non eſt effuſus agni ſanguis pro eis. *m* ¶ Et nō fuit multitudo in commutationibus noſtris.] Vilior enim erat merces quæ fuit uendita: ideo non eſt commutatio facta. Nam dominus populum quem emit: non auro neque argento, ſed precioſo ac proprio eum ſanguine comparauit:
1.Pet.1 ſicut ait Petrus Apoſtolus. *n* ¶ Poſuiſti nos opprobrium uicinis noſtris: ſubſannationem & deriſum his qui in circuitu noſtro ſunt.] Vicini dicti perſecutores, propter cohabitationem mundanam qui ſæpe exprobrant irridendo: dicentes: Veniat deus ueſter: & eruat uos de manibus noſtris. *o* ¶ Poſuiſti nos in ſimilitudinē gentibus.] In tuam utique ſimilitudinem: ut ſicut te mundus odio habuit prius, ita & nos deinceps odiret. *p* ¶ Commotionem capitis in populis.] Sicut enim in paſſione tua tranſeūtes mouebant capita ſua, ita & in martyribus tuis faciunt. Sed & ſi quis nunc in te pie uoluerit uiuere: protinus iniqui blaſphemant cum irriſione, uel capitis commotione. *q* ¶ Tota die uerecundia mea contra me eſt: & confuſio faciei meæ cooperuit me.] Dominus hæc in aſſumpta loquitur carne, q pro nobis uerecundiam patitur, maledicitur, atque confunditur, uſque ad ipſum etiā patibulum crucis. *r* ¶ A uoce exprobrantis & obloquentis.] Cum ei diceretur, Si filius dei es, deſcende de cruce. *s* ¶ A facie inimici.] Iudæ. *t* ¶ Et perſequentis.] Populi Iudaici. *u* ¶ Hæc omnia uenerunt ſuper nos: nec obliti ſumus D
te.] Martyres iſta dicunt, qa omnia quæ tu domine Ieſu pertuliſti, & nos eadē pertulimus: ſed te ſemper confeſſi ſumus. Et inique non egimus in teſtamento tuo. Sed ueraciter te prædicauimus. *x* ¶ Et non receſſit retro cor noſtrum.] Vt errores phanaticos unde digreſſi fuimus, ſequeremur. *y* ¶ Et declinaſti ſemitas noſtras à uia tua.] Actio noſtra non eſt à tuis iuſtificationibus ſeparata. *z* ¶ Quoniam humiliaſti nos in loco afflictionis.] In corpore iſto, in quo uerſamur & affligimur propter te. *a* ¶ Et operuit nos umbra mortis.] Bene umbra mortis in hoc ſeculo opprimit, & non ipſa mors: quia martyres uel reliqui ſancti, & ſi affliguntur, & ſi morti deſtinantur, uiuunt tamen deo. & hæc mors, umbra eis eſt, & non ueritas mortis. *b* ¶ Si obliti ſumus nomen dei noſtri.] Id eſt, Chriſtum. *c* ¶ Et ſi expādimus manus noſtras ad deum alienum.] Ad idolū. *d* ¶ Nonne deus requiret iſta? ipſe enim nouit abſcondita cordis.] Quod cognoſcat deus cogitationes hominum ipſe in euangelio prodit ad phariſæos dicens: Quid cogitatis nequam in cordibus ueſtris? Sic & martyres dicunt: Si ali Luc.5.c
cubi exceſſimus à uiſs dei: ipſe qui arcana cordis nouit, inquirat. *e* ¶ Quoniam propter te mortificamur tota die.] In diuerſis tribulationibus opprimimur propter te: ſed ſponte præbemus colla cædentibus. *f* ¶ Aeſtimati ſumus ut oues occiſionis.] Dixeras enim, quod miſſurus nos eſſes tanquam oues in medio luporum, Nunc autem quia ab his tentationibus elongatus es, & tanquam ſi in naui dormiens, non nos à tempeſtate defendis, excitamus te domine confeſſione ſupplici deprecantes. *g* ¶ Exurge quare obdormis domine, exurge, & ne repellas in finem.] Vt qui mortuus es pro nobis &

C 2. Paral. 32.d

mis domine,exurge & ne repellas in finem.Quarē fa/
ciem tuam auertis,obliuiſcēris inopiæ noſtræ & tribu/
lationis noſtræ.Quoniām humiliata eſt in puluere ani
ma noſtra,conglutinatus eſt in terra uenter noſter.Ex/
urgē dñe adiuua nos,& redime nos propter nomē tuū.

In finem pro his qui commutabuntur
filijs Core ad intellectum, canticum
pro dilecto. XLIIII

ERuctauit cor meum uerbum bonum,dicō ego o/
pera mea regi,Linguā mea calamus ſcribæ,ueloci/
ter ſcribentis.Speciōſus forma præ filijs hominum,dif
fuſa eſt gratia in labijs tuis,propterea benedixit te de/
us in æternū. Accingere gladio tuo ſuper fœmur tuū,
potentiſſime.Speciē tua & pulchritudine tua, intendē
proſpere procede & regna.Propter ueritatem & man/

A bis & reſurrexiſti: exciteris in cordibus eorum, qui te mortuum confitentur & reſurrexiſſe non credūt:ut tandem deſinentes nos perſequi,non uſque in finem æternæ mortis intereāt. a ¶ Quare faciem tuam auertis.] Auertit enim deus faciem ad tempus,ut probet electos ſuos. b ¶ Obliuiſceris inopiæ noſtræ & tribulatiōis noſtræ.] Patimur inopiā, pro nihilo habētes huius mūdi diuitias regnū cœleſte deſideramus Tribulamur enim,cū elōgatur deſiderium noſtrum. c ¶ Quoniam humiliata eſt in puluere anima noſtra.] Vt ab illis inclinaremur,quos uentus ut puluerē à facie terræ,pijcit. d ¶ Cōglutinatus eſt in terra uenter noſter.] Ac ſi diceret:Caro infirmatur: ſed ſenſus in cœleſtibus eſt attentus. e ¶ Exurge domine adiuua nos,& redime nos propter nomen tuum.] Iam tuum in tribulationibus auxilium mereamur,ut liberemur ab his præſſuris:non propter meritum noſtrum, ſed propter nomen tuum. f ¶ In finem pro his qui commutabuntur filijs Core,ad intellectū cāticū pro dilecto.Pro quo in Hebræo ita habet:
B לַמְנַצֵּחַ עַל שֹׁשַׁנִּים לִבְנֵי קֹרַח מַשְׂכִּיל שִׁיר יְדִידוֹת Lamnazeah al ſoſannim libne corah maſkil ſir Ididoth:quod nos in Latinum uertimus. Victori pro filijs liliorum Core,eruditionis canticum amantiſſimum. Quod autem ait,pro dilecto,totus pſalmus refertur ad Chriſtū:de quo pater loquitur in euangelio: Hic
Matt.17.a filius eſt meus dilectus in quo mihi complacui.Vel pſalmus ſpiritualium nuptiarum continet ſacramentum: id eſt,coniunctionem Chriſti cum eccleſia.Initiatur ergo à uoce paterna. XLIIII

ERuctauit cor meum uerbum bonum.] Non de coniunctione corporea,ſed de corde protulit æquale ſibi uerbum per quod facta ſunt omnia:Bonū eſt enim hoc uerbum:quia quod factum eſt in eo,uita eſt. h ¶ Dico ego opera mea regi.] Loquor ipſi uerbo,regi filio,& cūcta perficiuntur. i ¶ Lingua mea calamus ſcribæ uelociter ſcribentis.] Sicut enim quæ ſcribuntur non ſunt leuia neque facilia,ſed utilia atque ſalubria,ſic & dei eloquium tanquam ſcribatur,ita perficitur. De uelocitate uero,hoc eſt,quod non tardantur quæ dixerit, ſed uelociter adimplentur:ideo calamus dicit.Et ad quid pertinet calamus? Aut quomodo comparatur calamus Chriſto? Quia ſicut pertinet petra ad Chriſtum,leo,dextera, mons,uel alia his ſimilia:ſic pertinet & calamus ſcilicet
Ezech.40.c quia menſurator & ſcriptor eſt.Vnde dixit in propheta, Surge & accipe calamum,& metire templum & ciuitatem. Calamus ſcribæ,Scriba ipſe eſt Chriſtus. Vnde di/
Matt.13.g xit in euangelio: Omnis ſcriba doctus in regno cœlorū, ſimilis eſt patrifamilias. Velociter ſcribentis, Quia nullus tam ſcito ſcribit,ſicut ipſe dominus in cordibus ſanctorum ſcribit. Quid ſcribit,niſi fidem,ſpem,& charitatem ſuam,uerbum prædicationis tribuit? k ¶ Speciōſus forma præ filijs hominum.] Vt non ex æquo ut alius homo,ſed cum homine dei filius intelligatur, & ideo pulchrior dicitur præ alijs filijs hominum. Forma autem de qua loquitur,non magnitudini deputanda eſt,
Eſa.53.a ſed decori. Vel quomodo ſpecioſus, cum Eſaias dicit: Vidimus eum non habentem ſpeciem neque decorem: ſed quaſi deſpectum,& humiliatum,& percuſſum,& flagellatum à deo? Propheta Eſaias ex perſona Iudæorum dicit hoc: quia illi humanitatem carnis,quaſi purum hominem eſſe crediderunt. Sed hic propheta ſecūdum diuinitatē loquitur. Item Eſaias propheta præſciebat per ſpiritumſanctum illā humanitatem à foris quam uiderunt Iudæi: ſed intrinſecus diuinitatem non potuerunt intelligere. l ¶ Diffuſa eſt gratia in labijs tuis.] Cū morbos uerbo curas cum mare quieſcere facis,cum uentis ſilētium indicis:cum febrem diſcedere iubes cū Lazarum uocas, & uenit: patrem interpellas,& audit,& nō ſolum audit, ſed etiā reſpondet: & omnia quæ loqueris, gratia labiorum tuorū perficiūtur. Diffuſio gratiæ in ſcripturis ſanctis gratia ſpirituſſancti eſt, uel Chriſti diffuſa eſt gratia ſpirituſſancti in baptiſmo,in ſpecie colūbæ,cum deſcendit in capite,uenit in barbam: deinde in oram ueſtimenti eius. Caput noſtrum,Chriſtus eſt: barba,ſancti apoſtoli: ora ueſtimenti eius, ſancti prædicatores: ſicut ait propheta: Sicut unguentum in capite Pſal.132.d
quod deſcendit in barbam Aaron: & quod deſcendit in oram ueſtimenti eius. Gratia in labijs tuis: quia lex D
per Moyſen data eſt: gratia & ueritas per Ieſum Chriſtum facta eſt. m ¶ Propterea benedixit te deus in æternum.] Ob hanc gratiam. Nam cum ſemper Chriſtus dominus in patre fuerit benedictus, in aſſumpta benedicitur carne: cum deſcendente ſpirituſancto ſuper eum in baptiſmo, dicit pater, Hic eſt filius meus Matt.3.d
dilectus in quo mihi complacui. Vel benedixit pater deus filium ſuum,& Chriſtus ſuam eccleſiam. n ¶ Accingere gladio tuo ſuper fœmur tuum potentiſſime.] Gladium circa fœmur. Per gladium uerbum: per fœmur,incarnatio. Accingit homo gladium ad pugnandum. Sed accingere gladium potentiſſime: Ac ſi dicat propheta: Tu Chriſte indue carnem, pugna contra diabolum, & libera genus humanum de inferno. Accingere gladio, uerbo prædicationis, qui diuiſit filium à patre; filiam à matre:nurum à ſocru. Circa fœmur tuum, ſuper carnem aſſumptam. Potentiſſime: non ſegniter neque leuiter,ſed uiriliter. o ¶ Specie tua & pulchritudine tua.] Sanctitate atque iuſticia: uel ad diuinitatem pertinet. p ¶ Intende proſpere procede & regna.] Si tibi intendis,ſemper tibi proſpera erunt. Procede, id eſt,de cœlo ueni. Et regna, quia regnum diaboli antea erat. Vnde dicimus in oratione dominica: Veniat regnum tuum in nobis, & di- Luc.11.a
ſcedat regnum diaboli. Intende proſpere: uide feliciter. Procede, de thalamo uteri uirginalis & regna oppreſſo mortis imperio. q ¶ Propter ueritatem,& manſuetudinem.] Veritas, ipſe Chriſtus:quia ipſe eſt ueritas. Vnde de illa muliere dixit ad Iudæos: Qui ſine Ioan.8.b
peccato eſt ueſtrum, prior in illam lapidem mittat. Manſuetudo: quando dixit: Nec ego te condemnabo. Iuſticia, quando dixit: Vade mulier, & amplius noli peccare. Propter ueritatem: qua illa quæ per prophetas promiſeras adimpleſti.Et manſuetudinem, quia ſicut ouis pro uita populi immolaris.Et iuſticiam cum non poteſtate, ſed humilitate eripuiſti hominem.

¶ Et dedu-

A suetudinem, & iuſtitiam, & deducẽt te mirabiliter dex/
tera tua. Sagittæ tuæ acutæ, populi ſub te cadent in cor
da inimicorum regis. Sedes tua deus in ſeculum ſeculi,
uirga directionis uirga regni tui. Dilexiſti iuſtitiam &
odiſti iniquitatem, propterea unxit te deus deus tuus,
oleo lætitiæ præ conſortibus tuis. Mirrha & gutta &
caſia à ueſtimentis tuis à domibus eburneis, ex quibus
delectauerunt te filiæ regum in honore tuo. Aſtitit re/
gina à dextris tuis in ueſtitu deaurato, circundata ua/
rietate. Audi filia & uide, & inclina aurem tuam, &
obliuiſcere populum tuum & domum patris tui. Et
concupiſcet rex decorem tuum, quoniam ipſe eſt do/
minus deus tuus. Et adorabunt eum filiæ Tyri in
muneribus, uultum tuum deprecabuntur omnes di/
uites plebis. Omnis gloria eius filiæ regis ab intus, in
fimbrijs aureis circumamicta uarietatibus. Adducẽtur
regi uirgines poſt eam, proximæ eius afferentur tibi.

g ¶ Et deducet te mirabiliter dextera tua.] Potẽtia ſiue uirtus. Vel poteſtas deducet te, ſcilicet in cœlũ. *b* ¶ Sagittæ tuæ acutæ.] Prædicationes, corda hominũ tranſfigentes. Acutæ: quia uſque ad interiora cordis penetrãt. *c* ¶ Populi ſub te cadent in corda inimicorum regis.] A cõpũctione prædicationis, in corde corruunt: ut non ſuperbiant, ſed humiliter credant. Qui fuerant non credẽdo inimici regis, fiant credendo amici. Quia qui Chriſti inimici erãt poſtea amici effecti ſunt. *d* ¶ Sedes tua deus in ſeculum ſeculi.] Nõ temporalis, ſed æterna. Vel ſedes dei, ſancta eccleſia eſt, aut anima: quia anima iuſti, eſt ſedes ſapientiæ. *e* ¶ Virga directionis, uirga regni tui.] Per uirgã, correptio diſciplinæ: quia per ipſam regulam ueritatis, corda illorum diriguntur, quæ tortuoſa erant. *f* ¶ Dilexiſti iuſtitiã & odiſti iniquitatẽ. Id eſt mãdata dei patris impleuiſti. Et odiſti iniquitatem, non quod odium cadat in deum, ſed odire deus dicitur, id eſt, repudiare. Iniquitas, ipſe diabolus
B intelligitur. Vel uirga, diſciplina cœleſtis accipitur: per quam iniquam tortuoſitatem noſtram quam odiuit, ad ſuam direxit iuſtitiã. *g* ¶ Propterea unxit te deus deus
Heb.1.c tuus.] Deum inquit Apoſtolus & Chriſtum: deus illum fecit. *h* ¶ Oleo lætitiæ præ conſortibus tuis.] Alij reges qui typum illius prætulerunt, & regnando conſortes dicti ſunt, oleo corruptibili ſunt inuncti, hic uero filius dei à deo patre, oleo exultationis, hoc eſt, reſurrectionis, aſcenſionis, dominationiſq; eſt delibutus: quia Chriſtus natura unctus, nos per gratiã: quia in illo pleniter fuit diuinitas: nam in ſanctis per partes datur. *i* ¶ Mirrha & gutta & caſia à ueſtimentis tuis.] Mirrha pro ſepultura ponitur: gutta cõtra uenena accipitur. In caſia, homo qui ſæpe arbor dicitur demonſtratur. Ergo defluxerunt hæc à ueſtimentis eius, id eſt, ab aſſumpta carne, qua uelut ueſtimentum ſe diuinitas circundedit. Stillauit odor mirrhæ, cum eſt traditus ſepulturæ. Fluxit gutta, cum compreſſo ſerpentis ueneno, tartarea reſtrinxit incẽdia. Prodiuit & caſia, cum in eo homine per quem euicit inferos, aſcendit in cœlos. *k* ¶ A domibus eburneis, ex quibus delectauerunt te filiæ regum in honore tuo.] Domus eburneas, propter magnitudinem elephãtorũ, domus amplas accipimus. Ampla eſt enim uia quæ ducit ad perditionem. Sed ebur niſi radatur limis, diuidatur ſerris, ac ſubulis perforetur, obſcurum & horribile eſt: ſic & apoſtoli erant antequam uocarentur & inhabitarentur. Sed poſtquam uocati ſunt, ſerris ſecti, ungulis raſi, ſcalpellis ſcalpti, flammis igniti, ac diuerſis ſupplicijs elimati, facti ſunt domus dei, in qua ipſe Chriſtus dignaretur inhabitare. Horum exempla ſequentes martyres, effecti ſunt ſuorum corporum reges. Iſtorum regum ſunt filiæ, animæ ſanctæ, quæ Chriſtum delectatæ ſunt, honorando nomen maieſtatis eius, & præconando miſericordiam eius. A domibus eburneis, de quibus lætificauerunt te. Multi per errorem pro domibus graues dicunt: quia apud Græcos, uerbum βάρεων utrunq; ſignificat. *l* ¶ Aſtitit regina à dextris tuis.] Quia nihil eſt in regno tuo ſiniſtrum. *m* ¶ In ueſtitu deaurato.] C
Spiritualis credulitatis ornamẽto. *n* ¶ Circundata uarietate.] Gentium ac populorum. Ipſi nũc eccleſiæ propheta loquitur: Regina eccleſia eſt. Vnde dicit in cantico canticorum: Quæ eſt iſta quæ aſcendit dealbata, innixa Cant.3.e
ſuper fratruelem ſuum? Regina dicitur: quia regit ſua uitia & peccata. A dextris tuis. Vt illud: Statuet quidem oues à dextris ſuis, quando dicturus erit: Venite benedicti patris mei, ꝓcipite regnũ quod uobis paratum eſt ab origine mundi. Matth.25.e
In ueſtitu, id eſt, nõ nuda, ſed ueſtita ſenſu ſpirituali. Circumamicta uarietate. De ſeptuaginta & duabus linguis: id eſt, de diuerſitate gentiũ, uel gratiarũactione. *o* ¶ Audi filia & uide.] Crede ut munderis. Filia quia ab eo renata. Sponſa, quia ipſi es ſociata. Vel Chriſtus uocat eccleſiã ſuam per fidem filiam. Filia dicit, ut caſta ſit mente & corpore. *p* ¶ Et inclina aurem tuam.] Humiliter ac ſapiẽter auſculta uel deſidera. Et audi, aure cordis, ut illud: Qui habet aures audiendi Luc.8.d
audiat. Et uide, hoc eſt, oculis cordis unde deus uidetur, D
ut ait: Beati mundo corde, quoniam ipſi deũ uidebunt. Matth.5.d
q ¶ Et obliuiſcere populum tuum.] Conſortia dæmoniorum, uel uitia & peccata & domum patris tui diaboli qui te prius genuerat: quia totus mũdus in maligno poſitus erat: ideo inclina aurem tuam. *r* ¶ Quoniam concupiuit rex decorem tuum.] Chriſtus Ieſus à quo regeris: quia nigra eras in domo patris, nunc autem aſcendis poſt baptiſmum, uel uitijs abluta, uel gratia fidei candida. *s* ¶ Quia ipſe eſt dominus.] A quo redempta es. *t* ¶ Deus tuus.] Quem nunc relictis ſimulacris, excolis, & adoras. Quomodo dicit ſpeciem & pulchritudinẽ tuam: cum non tam pulchra, nec ſpecioſa, quàm antea fœtida & deformis erat eccleſia? Sed poſtea pulchra & ſpecioſa per lauacrum baptiſmi: quia iuſtus pro impijs mortuus eſt, id eſt, Chriſtus, mundans eam per lauacrũ ſanguinis ſui, ut ait Apoſtolus: Non habẽtem maculam Eph.5.f
aut rugam. *u* ¶ Et adorabũt eũ, &c.] Tyrus interpretatur, anguſtia. Filiæ Tyri, filiæ anguſtiæ. Ipſi adorant Chriſtum, qui ſunt in anguſtia. Vel animæ credentes ex gentibus. *x* In muneribus uultũ tuum deprecabũtur, &c.] Iſtæ recõdentes theſauros ſuos, de corde te mũdo requirunt, quia ubi ſunt theſauri eorum, ibi erit & cor eorũ. Fecerũt hoc magi, qui cum thure, & mirrha, & auro uenerunt: quia non tantũ uerbis, ſed etiam muneribus adorauerunt Chriſtũ. *y* ¶ Omnis gloria eius filiæ regis.] Animæ fidelis. *z* ¶ Ab intus in fimbrijs aureis circumamicta uarietatibus.] Superius diximus, uarietate gentium: hic, gratiarũ. Omnis gloria eius filiæ regis ab intus: id eſt, ſeniores eccleſiæ, uel reges & potentes: qui habent modo, ſpem, fidem, & charitatem: ipſi obtulerunt ab intus, hoc eſt, in conſcientia eccleſiæ. In fimbrijs aureis circumamicta uarietate. Non ſolum litera, ſed etiam ſenſu ſpirituali, illi qui intrant, obtulerunt: uel uarietate uirtutũ repleti ſunt. *a* ¶ Adducentur regi uirgines poſt eam proximæ eius.] Per unam eccleſiam, apoſtolica inſtitutione fundatam, multi conuertuntur ad Chriſtum.

Afferentur in lætitia & exultatione, adducentur in templum regis. Pro patribus tuis nati sunt tibi filij, constitues eos principes super omnem terram. Memores erunt nominis tui domine, in omni generatione & generatione. Propterea populi confitebuntur tibi in æternum, & in seculum seculi.

In finem pro filijs Core pro arcanis, psalmus XLV

Deus noster refugium & uirtus, adiutor in tribulationibus quæ inuenerunt nos nimis. Propterea non timebimus dum turbabitur terra, & transferentur montes in cor maris. Sonuerunt & turbatæ sunt aquæ eorum, conturbati sunt montes in fortitudine eius. Fluminis impetus lætificat ciuitatem dei, sanctificauit tabernaculum suum altissimus. Deus in medio eius non cõmouebitur, adiuuabit eam deus mane diluculo. Conturbatæ sunt gentes, & inclinatæ sunt regna, dedit uocem suam, mota est terra. Dominus uirtutũ nobiscum, susceptor noster deus Iacob. Venite & uidete opera domini quæ posuit prodigia super terrã, auferens bella usq; ad fines terræ. Arcum conteret & confringet arma, & scuta comburet igni. Vacate & uidete quoniam ego sum deus, exaltabor in gẽtibus & exaltabor in terra. Dns uirtutum nobiscũ, susceptor noster deus Iacob.

A *a* ¶ Afferentur tibi in lætitia & exultatione.] Non in tristitia peccati, neque in lachrymis pœnitentiæ, sed in lætitia uirtutum, & exultatione gratiarum. *b* ¶ Adducentur in templum regis.] Vidit enim Ioannes Hierusalem ciuitatem sanctam descendentem de cœlo, habentẽ claritatem dei: sed templum in ea nõ uidit, dominus, inquit, est templum eius. Inducentur ergo in hoc templũ uirgines istæ, hoc est, animæ sanctorum: ut cõformes efficiãtur corpori gloriæ eius. *c* ¶ Pro patribus tuis nati sunt tibi filij.] Fuerũt ὁ ecclesia apostoli patres tui: quia ipsi te genuerunt. Nunc autem quia illi recesserunt à mũdo, habes pro his episcopos filios, qui à te creati sunt. Sunt enim & hi patres tui: quia ab ipsis regeris. *d* ¶ Constitues eos principes super omnem terram.] Constituit Christus sanctos suos super omnes populos. In nomine eñ dei dilatatum est euã gelium in omnibus finibus mũdi, in quibus principes eccle-
B siæ, id est, episcopi cõstituti sunt. *e* ¶ Memores erũt nominis tui, in omni generatione & generatione.] Ideo memores erũt, quia nunquã obliuiscuntur, sed semper te prædicabunt, siue ædificabunt in generationibus sanctorum. *f* ¶ Propterea populi confitebũtur tibi in æternum, & in seculum seculi.] Ob eorum prædicationem semper tibi delicta populi confitentur, tuam gloriam enarrabunt, tuam laudẽ annunciabunt. *g* ¶ In finem pro filijs Core pro arcanis, psalmus.] Pro arcanis, id est, pro occultis de uocatione gentium, & de reprobatione Iudæorum. Psalmus docet nos spem nostram in illum debere ponere, qui solus potest de tribulationibus liberare. XLV

Deus noster refugium & uirtus, adiutor in tribulationibus quæ inuenerunt nos nimis.] Plenus est enim mundus erumnis atque pressuris: ideoq; quia sunt alia adiutoria regum, uirtutes potentium, refugia ciuitatum, nostra munitio Christus est, qui nos ab his potenter eripere potest. *i* ¶ Propterea non timebimus.] Quia in ipso credulitatem habemus. *k* ¶ Dum turbabitur terra.] Generatio Iudæorum, qui terrena sapiunt. *l* ¶ Et transferentur montes in cor maris.] Prædicationes apostolicæ in corda gentilium huius mundi, sicut in euan-
Matth.17.c gelio: Si habueritis, inquit, fidem sicut granum sinapis, dicetis huic monti, transi, & faciet. In corde maris, id est, in gentilitate. *m* ¶ Sonuerunt & turbatæ sunt aquæ eorum.] Aquæ, populi: motus, dæmones intelligũtur. Qui tunc turbati sonum dederunt, cum euersoribus simulacrorum, uel restiterunt, uel mortem parare uoluerunt. *n* ¶ Conturbati sunt montes in fortitudine eius.] Excelsiores seculi potestates. *o* ¶ Fluminis impetus lætificat ciuitatem dei.] Post euersos cultus dæmoniorum, ablutio baptismi uel irrigatio spiritus sancti lætificat animam ciuitatem dei, siue ecclesiam, quæ est ciuitas dei, quæ super montem posita, non absconditur. *p* ¶ Sanctificauit tabernaculum suum altissimus.] Cõgregationem fidelium, in qua per fidem habitat. *q* ¶ Deus in medio eius non commouebitur.] Sed firmatur, ut ait, Ne timeas Maria: uel ecclesia in tribulatione. *r* ¶ Adiuuabit eam deus mane diluculo.] Inspectione sãcta, qua mũdum promerebitur cor. Beati enim mundo corde, quoniã ipsi deum uidebunt. *s* ¶ Conturbatæ sunt gẽtes]. Vitiorum ac criminũ. *t* ¶ Et inclinata sunt regna.] Potestates dæmoniorum, sub potestate Christi. *u* ¶ Dederunt uocem suam.] In prædicationibus. *x* ¶ Mota est terra.] Obstupuerunt gẽtes in incredulitate sua, hoc est, gentilitas de infidelitate ad fidem Christi. *y* ¶ Dominus uirtutum nobiscũ.] Per assumptionẽ carnis, particeps factus est nobis. Ideo & Emanuel, hoc est, nobiscum deus. Dominus uirtutum, angelorum & hominũ. *z* ¶ Susceptor noster deus Iacob.] Ipse uir- D
tutum dominus, qui uicit diabolum. Ipse susceptor noster, ut nos in æternum conseruet. Adiutor deus Iacob. Per Iacob supplantatio uitiorum. *a* ¶ Venite & uidete opera domini.] Christus uocat suam ecclesiã ad fidem, uel ad credulitatem. Videte, id est, intelligite: opera domini, uirtutes domini. Vel opera domini, quia iuxta Danielẽ, lapis excisus de monte sine manibus, comminutis regnis mundi occupauit latitudinem omnis terræ. Dan.2.g *b* ¶ Quæ posuit prodigia super terrã.] Multa enim signa uel ante aduentum corporeũ, uel post illum ostẽdit in populis. *c* ¶ Auferens bella usq; ad fines terræ.] Omnia bella in aduentu dñi quieuisse, multorum narrant historiæ. Sed & nunc in ecclesia sua quotidie bella coercet, ut non sæuiant uel hæretici, uel Iudæi. Vel auferens, tollens bella, hoc est, pugnam: quia semper est pugna uitiorum & peccatorum. Vsq; ad fines terræ, usque ad finem seculorum. Dominus aufert à nobis istã pugnam: nam per nos non possumus. *d* ¶ Arcum conteret.] Occultas malorũ insidias. *e* ¶ Et confringet arma.] Præsentes pugnas. *f* ¶ Et scuta cõburet igni.] Insanas diabolicæ protectionis phãtasias, quæ omnia illo igni spirituali cõsumit: de quo ait: Ignem ueni mittere in terrã, hoc est, in ecclesiã. Luc.12.f
g ¶ Vacate & uidete quoniã ego sum dñs.] Ego feci, & Esa.46.b
ego feram: ego creaui, & ego sustineam: redimã uos, & dimittã peccata uestra, ait dominus. Vacate ergo ut me cognoscatis, & non in aliud conturbemini. *h* ¶ Exaltabor in gentibus.] Quæ fuerint ad crudelitatẽ conuersæ. *i* ¶ Et exaltabor in terra.] Si ex Iudæorũ gente ad me reuersi fuerint: quos non terrena sapere manifestum est. *k* ¶ Dns uirtutum nobiscũ, &c.] Sẽper enim cum credentibus dignanter inhabitat, sicut apostolis post resurrectionẽ polliceri dignatus est, dicens: Ecce ego uobiscũ Matth.xlti.
sum omnibus diebus usq; ad consummationẽ seculi.

¶ In finem

In finẽm pro filijs Core, psalmus XLVI

OMnes gentes plaudite manibus, iubilatẽ deo in uoce exultationis. Quoniam dominus excelsus, terribilis, rex magnus super omnem terram. Subiecit populos nobis, & gentes sub pedibus nostris. Elegit nobis hæreditatem suam, speciem Iacob quem dilexit. Ascendit deus in iubilo, & dominus in uoce tubæ. Psallite deo nostro psallite, psallite regi nostro psallite. Quoniam rex omnis terræ deus, psallite sapienter. Regnabit deus super gentes, deus sedet super sedem sanctam suam. Principes populorum congregati sunt cum deo Abraham, quoniam dij fortes terræ uehementer eleuati sunt.

Psalmus uel laus cantici filijs Core secunda sabbati. XLVII

MAgnus dominus & laudabilis nimis, in ciuitate

A a ¶ In finem pro filijs Core psalmus.] Filij Core, filij calui. Vox deridentis est. Hoc de illis quadraginta duobus pueris dicit, qui Helisæum derisérunt, & dixerunt: 4.Reg.2.d Ascende calue, ascende calue, & maledixit eos in nomine domini. Et egressi duo ursi, comederunt eos. Helisæus figuram Christi tenet: illi pueri figuram Iudæorum, qui dixerunt: Aue rex Iudæorum. Vnde Paulus dicit: 1.Cor.14.d Nolite pueri effici sensibus, sed malicia paruuli estote. Venit medicus sanare ægrotos, sed ægroti occiderunt medicum. Vrsi proprie dæmones intelliguntur: quia deuorauerunt corda illorum. Psalmus uocem continet apostolicam, admonentem, ut in ipso solo lætemur, cuius sumus sanguine liberati.

XLVI

OMnes gẽtes plaudite manibus.] Spiritus sanctus per prophetam uocat ad fidem omnes gentes uenire. Omnes gentes, id est, totus mundus, simul plaudite manibus. Plaudere, laudare. Plausus nanque laus dicitur. Gaudete, in bonis operibus. c ¶ Iubilate deo in uoce exultationis.] Voce sublimi dominum confitemini in ipso corde, & omni membrorum officio exultate. Propter magnitudinem lætitiæ dicit. Vox exultationis est, quod nec uerbis, nec literis, nec syllabis potest homo comprehendere, quantum deum laudare debeat. d ¶ Quoniam deus excelsus terribilis.] Ille qui quondam irritabatur à Iudæis, obtentis gentibus excelsus cœlos ascendens, terribilis factus est, residens ad dexteram patris. e ¶ Et rex magnus super omnem terram.] Non solum super Iudæorum gentem, sed super omnes nationes terræ. Vel super omnem terram, id est super omnẽ ecclesiam: quia ecclesia terra dicitur. Christus super eam: quia data est ei potestas in terra & in cœlo. Vel de quo nunc apostoli dicunt. f ¶ Subiecit populos nobis, & gentes sub pedibus nostris. Elegit nobis hæreditatem suam.] Subiectas sibi à Christo gentes, & populos dicunt: quorum malitia conculcata, dignos in hæreditatem Christi fecerunt. Vel hæreditas Christi, sancta ecclesia est. Vnde dixit in alio loco: Dominus pars hæreditatis meæ. Et nos sua, & ille nostra secundum illud: Portio mea dominus. g ¶ Speciem Iacob quam dilexit.] De pulchritudine enim Iacob elegit apostolos, qui ab eius stirpe descẽdentes, hæc dicunt. Quod autem eum diligat, audi prophetam: Iacob dilexi, Esau autem odio habui. h ¶ Ascendit deus in iubilo.] Claruit enim ascensio eius, in qua multitudo angelorum cum magna iubilatione dicebat: Tollite portas principes uestras, iam redit uictor ex præliis. i ¶ Et dominus in uoce tubæ.] In qua duo angeli tanquam tuba, illo ascendente apostolis clamauerũt: Act.1.b Hic Iesus qui receptus est à uobis, sic ueniet quemadmodum uidistis eum euntem in cœlum. Vel post uictoriã, qua uicit diabolũ, sic ascẽdit. Vnde dicit in alio psalmo: Tollite portas principes uestras, & eleuamini portæ æternales, & introibit rex gloriæ. Vel sicut legimus in Actibus apostolorum, quando ascendit de monte oliueti: Viri Galilæi quid statis aspicientes in cœlum? Hic Iesus qui assumptus est à uobis in cœlum, sic ueniet quemadmodum uidistis eum euntem in cœlum.

k ¶ Psallite deo nostro, psallite: psallite regi nostro, psallite.] Qui oppresso mortis dominatu, carnem cum qua iacuit in tumulo, cuexit ad cœlum. l ¶ Quoniam rex omnis terræ deus.] Quia iam non solum in Iudæa & Hierusalem notus, sed in omni terra fidei lumine declaratus. m ¶ Psallite sapienter.] Vt quæ canitis per literam, intelligatis spiritualiter dicta. n ¶ Regnabit dominus super omnes gentes.] Quas in hæreditatẽ accepit à patre. Vnde & in alio psalmo dicit: Dabo tibi gentes hæreditatem tuã, & possessionem tuam terminos terræ. Vel excelsus dominus super omnes gentes, & super cœlos gloria eius. o ¶ Deus sedet super sedem sanctam suam.] Ad dexteram patris. Vel angeli, pro innocentia eorũ dicuntur sedes, quia non peccauerunt. Inde dixit: Cœlum mihi sedes est. Deus sedet super sedem sanctã suam, hoc est in ecclesia. Vnde dictum est: Anima iusti sedes est sapientiæ. p ¶ Principes populorum.] Apostoli. q ¶ Congregati sunt.] Ad iudicandum. Vel principes populorum, id est, seniores Christianorum: quorum figuram tenebat centurio: Vel modo illi qui tenent ipsam fidem, quam habuit Abraham. Vnde dictum est: Multi uenient ab oriente & occidente: & recumbent cum Abraham, Isaac, & Iacob in regno cœlorum. r ¶ Cum deo Abraham.] Deus Abrahæ, deus uerus est, qui est deus uiuentium, cum quo iusti iudicium facient. Sic enim & dominus in euangelio ait: Cum sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis & uos super sedes duodecim iudicantes duodecim tribus Israel. s ¶ Quoniam dij fortes terræ uehementer eleuati sunt.] Dij, sancti sunt, sicut ait idem propheta: Ego dixi dij estis, & filij excelsi omnes. Eleuati sunt uehementer. Eleuati sunt per fidem & prædicationem. Vel illi qui eleuati sunt in superbia, & relictis cœlestibus, terrena concupierunt, quibus dicitur: Sicut homines moriemini, isti à deo Abrahæ, uel apostolis eius sunt iudicandi. Nos uero oremus dominum, ut depositio omni tumore superbiæ, ita illi coniungamur in hoc seculo, ut in iudicio à sinistra parte disiuncti, non inueniatur in nobis quod damnet in pœnã: sed quod pietate multiplici prouehat ad coronam.

t ¶ Psalmus cantici filijs Core secũda sabbati.] Per psalmum, opus uel prædicatio intelligitur. Per canticũ, scientia & laus. Filij Core, sancti apostoli uel martyres. Prima sabbati, fecit lucem: secunda sabbati, fecit firmamentum. Lucem, angelos: firmamentũ, homines. Habet inde aliquid in nouo testamento. Prima sabbati, resurrexit lux Christus. Vnde dicit in euãgelio: Erat lumen uerũ quod illuminat omnem hominem uenientem in hunc mundũ. Secunda sabbati, firmata est ecclesia in fide, quando dixit dominus: Et super hanc petram ædificabo ecclesiam meam. Psalmus totus circa sanctam plebem, totus circa ecclesiastica mysteria commoratur. XLVII

MAgnus dñs & laudabilis nimis.] Vox ecclesiæ. Magnus dicitur, nõ pro comparatione, sed pro magnitudine gloriæ suæ: Quasi interrogaretur, ubi magnus, ubi laudabilis? Respõdet. x ¶ In ciuita. &c.] Anima sancta, cuius ciues atq; domestici, boni actus intelliguntur.

¶ In monte

P[sal.15.b] P[sal.2.b] ibi.112.d E[sa.66.d] Sap.7.d Matth.19.d P[sal.81.d] Ioan.1. Matth.16.c Matth.8.b

dei noſtri in monte ſancto eius. Fundatur exultatione uniuerſæ terræ mons Sion, latera aquilonis, ciuitas regis magni. Deus in domibus eius cognoſcetur, cum ſuſcipiet eam. Quoniam ecce reges terræ congregati ſunt, conuenerunt in unum. Ipſi uidentes ſic admirati ſunt, conturbati ſunt, commoti ſunt, tremor apprehendit eos. Ibi dolores ut parturientis, in ſpiritu uehementi conteres naues Tharſis. Sicut audiuimus, ſic uidimus in ciuitate domini uirtutum, in ciuitate dei noſtri, deus fundauit eam in æternum. Suſcepimus deus miſericordiam tuam, in medio templi tui. Secundum nomen tuum deus, ſic & laus tua in fines terræ, iuſtitia plena eſt dextera tua. Lætetur mons Sion & exultent filiæ Iudæ, propter iudicia tua dne. Circumdate Sion & complectimini eam, narrate in turribus eius. Ponite corda ueſtra in uirtute eius, & diſtribuite domos eius, ut enarretis in progenie altera. Quoniam hic eſt deus noſter in æternum & in ſeculum ſeculi, & ipſe reget nos in ſecula.

In finem pro filijs Core pſalmus. XLVIII

Audite hæc omnes gentes, auribus percipite qui habitatis orbem. Quique terrigenæ & filij homi-

A a ¶ In monte ſancto eius.] In aſſumpto dominici hominis corpore. b ¶ Fundatur exultatione uniuerſæ terræ.] Terram quæ prius peccatis & maledictionibus ſubiacebat, aſcenſione ſua occupauit, atque in ea credulitatis ſuæ exultationem ac lætitiam dilatauit. Vel fundata fuit & eſt eccleſia, in toto mundo in fide.

c ¶ Mons Sion, latera aquilonis, ciuitas regis magni.] Ad hunc montem, id eſt, ad Chriſtum dominum, acceſſerunt duo populi ex Sion: unus de lateribus aquilonis qui eſt ex præputio, alter ex circumciſione. Chriſtus ergo dominus qui eſt pax noſtra, abſtulit maceriam inimicitiæ de medio, & fecit utraque unum, & collocauit in eccleſia ſua, quæ eſt ciuitas regis magni, hos populos per fidem. Vel mons Sion, hoc eſt ſancta eccleſia. De latere aquilonis: quia de malis eſt congregata. Vnde dictum eſt:

Hiere.1.c Ab aquilone exorientur mala quæ ſunt ſuper terram. Hic aquilo diabolus, cui dicitur: Veni aqlo perfla

Cant.4.d B hortum meum: hoc eſt eccleſiam tentationibus. Vnde Apoſtolus dicit: Oportet

1.Cor.11.d hæreſes eſſe, ut qui probati ſunt manifeſti fiant in uobis. Vel ciuitas regis magni, hoc eſt ſancta eccleſia. d ¶ Deus in domibus eius cognoſcetur cum ſuſcipiet eam.] Suſcepit eam per gratiam. Cognoſcitur autem in gradibus eius, id eſt in apoſtolis uel reliquis prædicatoribus, per quos eccleſiæ fides annunciata eſt. Gratia enim ſumus ſaluati per fidem: & hoc non ex nobis. Dei donum eſt, ut nemo de ſe glorietur. Vel in domibus, id eſt in ſancta eccleſia. Cum ſuſcipiet eam in fide, quia antea inter malos erat.

e ¶ Quoniam ecce reges terræ congregati ſunt.] Principes ſeculi, quorum regnum in cultu idolorum atque dæmoniorum erat ex lateribus aquilonis: id eſt diaboli accedentes. Vel congregati ſunt, & conuenerunt in unum, id eſt in unitatem eccleſiæ. f ¶ Conuenerunt in unum.] Lapidem ſummum angularem in fundamento fundatum. g ¶ Ipſi uidentes ſic admirati ſunt.] Gloriam ac potentiam redemptoris. Vel uirtutes apoſtolorum admirati ſunt, & commoti ſunt de infidelitate ad fidem. h ¶ Conturbati ſunt & commoti ſunt, tremor apprehendit eos.] A conſcientia delictorum, quia dictum eſt:

Eſa.26.c A timore tuo concepimus & peperimus ſpiritum ſalutis. i ¶ Ibi dolores, ut parturientis, in ſpiritu uehementi.] Cum corpora exercere per abſtinentiam cœperint: in ſpiritu fortiſſimo, id eſt, ſancto. k ¶ Conterens naues Tharſis.] Humilians ſuperbiam gentium, quia Tharſis in principio ſuo à nauigatione negociatorum ſuperba ac præcellens facta eſt. Ideo hic comparantur huic nauigio, qui in huius ſeculi fluctibus circumferuntur omni uento luxuriæ atque uanitatis: Ipſi nunc in ea credentes dicunt. l ¶ Sicut audiuimus.] Per prophetas.

m ¶ Sic uidimus in ciuitate domini uirtutum, in ciuitate dei noſtri: deus fundauit eam in æternum.] Vidimus in euangelio, quæ eſt ciuitas uirtutum. Vidimus in eccleſia, quæ eſt ciuitas dei in illo regno magno fundata.

n ¶ Suſcepimus deus miſericordiam tuam in medio templi tui.] In eccleſia tua ſuſcepimus ſanctum ſpiritum, ſicut & illi prius ſuper quos in Actibus apoſtolorum eſt effuſus. o ¶ Secundum nomen tuum deus, ſic & laus tua in fines terræ.] Cum accepto ſpiritu ſancto, cunctarum gentium locuti ſunt linguis. Sed & in amplitudine fidelis populi: ſemper tua laudatio cõmoratur. p ¶ Iuſtitia plena eſt dextera tua.] In his qui in iudicio in dextera parte ſunt collocandi. q ¶ Lætetur mõs Sion.] Eccleſia in Chriſto. r ¶ Et exultent filiæ Iudæ.] Animæ cõfeſſorum, quia Iudas confeſſio interpretatur. s ¶ Propter iudicia tua domine.] Quia cuſtodierunt ea ut pœnitentiam agerent. Vel iudicia tua, iudicia dei occulta: quia reprobati ſunt Iudæi & electæ ſunt gentes in fide. t ¶ Circundate Sion.] Id eſt, defendite eccleſiã in credulitate ueſtra. u ¶ Et complectimini eã.] In charitate. x ¶ Narrate in, &c.] Laudẽ & gloriã Chriſti. Narra

D te, hoc eſt prædicate. Turres, hi ſunt principes eccleſiæ tuæ: quia turris fortis eſt, & undique ſpeculatur. Sic & ſancti & fortes & ſpeculatores debẽt eſſe in gẽte humana. y ¶ Ponite corda ueſtra, &c.] Ne ſeparemini à charitate quam docuit. Ponite: hoc eſt intelligite. In uirtute eius, in charitate eius: quia non ſolum docere, ſed etiam quod prædicant, opere debẽt implere. z ¶ Et diſtribuite domos eius.] O uos doctores eccleſiarum, diſtribuite gradus ordinationũ canonice & ſancte, non præmijs corrupti: non perſonarũ acceptione per adulationẽ decepti.

a ¶ Vt enarretis in progenie altera.] Nõ ſolum his qui credunt, ſed & his qui crediturí ſunt. Sed quid inquis enarremus? b ¶ Quoniam hic eſt deus noſter in æternum & in ſeculũ ſeculi, & ipſe reget nos in ſecula.] Deus, quia per ipſum facti ſumus. Rex, quia ab ipſo regimur. Ipſe enim lubricos & tortuoſos greſſus noſtros direxit in ſe, qui eſt uia pacis & pax noſtræ ſalutis. c ¶ In finem pro filijs Core, pſalmus.] Filij Core, ſancti apoſtoli uel martyres ſunt. Iſtum pſalmum ſpiritus ſanctus per prophetam in perſona prædicatorum cantauit. Vel ideo iſte pſalmus, eo quod doceat mundi diuitias cum uanis honoribus ſpernendas, cauendas etiam ſerpentis aſtutias: & omnem orbem ad audiendum dei uerbum inſtanter admonet dicens: XLVIII

Audite hæc omnes gẽtes, auribus percipite qui habitatis orbem.] Sapiẽter intelligite in ſpiritualibus auribus, quas dominus ad audiendum elegit. In euãgelio aurem cordis requirit, unde deus auditur. Qui habitatis orbem: id eſt corpora ueſtra. e ¶ Quique terrigenæ & filij hominum, in unum, &c.] Intelligendum eſt quod omnes habitatores terræ ad audiendum dei uerbũ uocat, ſcilicet ut nulli hominum occultentur diuina uel iudicia uel mandata. Vel ſimul in unum diues & pauper, hoc eſt ſeruus & liber. Vel pauper, unde dixit: Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum.

¶ Os

num, ſimul in unum diues & pauper. Os meũm loquetur ſapientiam,& meditatiõ cordis mei prudẽtiam. Inclinabõ in parabolam aurem meam, aperiam in pſalterio propoſitionem meam. Cũr timebo in die mala, iniquitãs calcanei mei circundabit me. Qui confidunt in uirtute ſua, & in multitudine diuitiarum ſuarum gloriantur. Frater non redemit, redimet homo, non dabit deo placationem ſuam. Et precium redemptionis animæ ſuæ, & laborabit in æternum & uiuet adhuc in finem. Non uidebit interitum cum uiderit ſapientes morientes, ſimul inſipiens & ſtultus peribunt. Et relinquent alienis diuitias ſuas, & ſepulchra eorum domus illorum in æternum. Tabernacula eorum in progenie & progenie, uocauerunt nomina ſua in terris ſuis. Et homõ cum in honore eſſet, non intellexit, comparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis. Hæc uia illorum ſcandalum ipſis,& poſtea in ore ſuo complacebunt. Sicut oues in inferno poſiti ſunt, mors depaſcet eos. Et dominabuntur eorum iuſti in matutino, & auxilium eorum ueteraſcet in inferno à gloria eorum. Verumtamen deus redimet animam meam de manu inferi cum acceperit me. Ne timueris cum diues factus fuerit homo, & cum multiplicata fuerit gloria domus eius. Quoniam cum interierit non ſumet omnia, neque deſcendet cum eo gloria eius. Quia anima eius in uita ipſius benedicetur,

A *a* ¶ Os meum loquetur ſapientiam.] Loquetur illam ſapientiam quæ occulta eſt ab huius ſeculi ſapientibus, & reuelata eſt paruulis: hoc eſt ut cognoſcant paruuli eccleſiæ, quia Chriſtus eſt ſapientia patris, de quo omnes prophetæ loquuntur. Vel os meum loquetur ſapientiam, id eſt, Chriſtũ quem prædicat eccleſia. *b* ¶ Et meditatio cordis mei prudẽtiã.] Sẽper in corde meditabar, ut relinquentes homines ſtolidam uanitatẽ, Chriſti prudentiam ſequerentur. *c* ¶ Inclinabo in parabolam aurem meam.] Quia ſcit propheta Chriſtum dominum uenturum in mundum, qui in ſimilitudine loquatur, ideo ſe ad audiendum præparat, id eſt, ſpiritualiter intelligẽdum. Vel inclinabo aurẽ cordis ad humilitatem. In parabola: id eſt, in ſimilitudine intelligam. *d* ¶ Aperiam in pſalterio propoſitionem meam.] Hoc propono, ut quod ille decalogus prædixit ſi cuſtodiatur, cœleſtia re-
B gna largiuntur. Vel quod ꝓpoſui in corde, prædicabo in ſermone & intelligam. *e* ¶ Cur timebo in die malæ?] In die iudicij. *f* ¶ Iniquitas calcanei mei circundabit me.] Quia in calcaneo ꝙſquis peccauerit, labitur. Sed & iniquitas calcanei, originale peccatũ accipitur ex Adam, ut dictũ eſt ad mulierẽ: Inimicitias ponam inter te & ſerpentẽ, & ſemen tuum & ſemen illius. Tu obſeruabis, id eſt conteres caput ſuum, & ipſe calcaneum tuum. *g* ¶ Qui confidunt in uirtute ſua, & in multitudine diuitiarũ ſuarum gloriantur.] Iſti labuntur in calcaneo: quia per illum non incedunt qui eſt uia ueritas & uita, uel qui confidunt in uirtute ſua: qui ꝙ in abundantia diuitiarũ ſuarum gloriãtur. *h* ¶ Frater nõ
Matth.12.d redemit, redimet homo.] Si Chriſtus nõ redemit qui ſe fratrem dixit apoſtolorum, & reſurgendo factus eſt primogenitus reſurgentium, non redimet Adam, quia primus homo mortuus non reſurrexit. Nam frater noſter Chriſtus eſt deus & homo, qui nos redemit. Vel quod non redemit Moyſes, redemit Chriſtus. *i* ¶ Non dabit deo placationem ſuam.] Qui nõ agit pœnitentiam, per quam placatur deus. *k* ¶ Et precium redemptionis animæ ſuæ.] Non fecit eleemoſynam per quam peccata delentur. *l* ¶ Laborauit in æternum.] In tormẽtis perpetuis poſitus. *m* ¶ Et uiuet in finem.] Quia non interficitur, ſed ſemper reparatur ad pœnam. *n* ¶ Non uidebit interitum.] Non intelligit imminere ſibi mortem. *o* ¶ Cum uiderit ſapientes morientes.] Si uiderit hominem ſapientem in deo ab hoc mundo migrare, dicit: Quid huic ieiuniæ? Quid caſtitas? Quid eleemoſynæ ꝓfuerũt? Nõne & ipſe mortuus eſt? Tale quiddã &
Ioan.8 redẽptori noſtro Iudæi inſultãtes, dicebant: Nunquid tu maior es patre noſtro Abrahã qui mortuus eſt: & prophetæ mortui ſunt? *p* ¶ Simul inſipiẽs & ſtultus peribunt, & relinquẽt alienis diuitias ſuas.] Inſipiẽs eſt, qui dei notitiã habere cõtemnit, de quo Apoſtolus ait: Omnis ignorãs ignorabitur. Stultus uero eſt qui in diuitijs & non in deũ ſperat. Perdunt ergo ambo diuitias: quia ibi congregãt ubi fures effodiunt & furantur. *q* ¶ Sepulchra eorũ domus illorum in æternum. Tabernacula eorum, &c.] Hæc illis perpetua habitatio: quia nõ reſurgẽt ut habeant æternam uitam: ſed ut dãnentur in pœna. *r* ¶ Vocauerũt nomina ſua in terris ſuis.] Sæpe enim pagani ſup de functorum epulãtes ſepulchra, atq; in nomine eorũ qui mortui ſunt bibẽtes, inania cum quodã modulamine cantãt, ſed nihil prodeſt in inferno dãnatis. *s* ¶ Homo cũ in honore eſſet nõ intellexit.] Eſſe ſe ad imaginem dei formatũ. *t* ¶ Cõparatus eſt iumentis inſipiẽtibus, &c.] Depoſita forma cœleſti, factus eſt in ſimilitudinẽ inſipientiũ iumentorum. *u* ¶ Hæc uia illorũ ſcãdalũ ipſis.] Quia de iudicio ad pœnam eos deducit. *x* ¶ Et poſtea in ore ſuo complacebunt.] Sed nihil proficit confeſſio in inferno. *y* ¶ Sicut oues in inferno poſiti ſunt, mors depaſcet eos.] Merito à morte depaſcũtur qui Chriſtũ noluerunt habere paſtorem. *z* ¶ Et dominabuntur eorũ iuſti in matutino.] In reſurrectione. *a* ¶ Et auxiliũ eorum ueteraſcet in inferno.] Habuerunt diuitias, ſed cum deſcenderent in infernum euanuerunt. *b* ¶ A gloria ſua.] Quia non quæſierunt gloriam Chriſti qui nunc de ſe loquitur. *c* ¶ Verũtamen deus redimet animam meam de manu inferi cum acceperit me.] Homo deus non rapinam arbitratus eſt Philip.2.d eſſe ſe æqualem deo, ſed ſemetipſum exinaniuit formam ſuſcipiens ſerui. Suſcepta etiam morte, reſuſcitatus paterna uirtute hominẽ qui corruerat reparauit. *d* ¶ Ne timueris cum diues factus fuerit homo, & cum multiplicata fuerit gloria domus eius. Quoniam cum interierit, non ſumet omnia, neque deſcendet cum eo gloria eius.] Diues effectus eſt Iudas proditor uendendo magiſtrum, ſed nihil precij quod aſſumpſerat ſecum cum moritur deportauit. Sic ergo nunc unuſquiſque oppreſſo paupere diues efficitur & multiplicatur. Noli timere: cito præterit, & nihil ſecum de his quæ rapuerat tollit, domino in euangelijs ſic dicente: Stulte hac nocte animam tuam repetant à te, quæ autem paraſti cuius erunt? Luc.12.e *e* ¶ Quia anima eius in uita ipſius benedicetur.] Benedicitur à ſtultis propter potentiam: ſed uictus affluentia ac potus, proferũt non de bene uiuente, ſed de bene paſcente ſententiam. Sed nõ hæc excuſant à pœna.

C D

¶ Confi-

confitebitur tibi cum bene feceris ei. Introibit usque in progenies patrum suorũ, usque in æternũ non uidebit lumen. Homo cum in honore esset non intellexit, cõparatus est iumẽtis insipiẽtibus, & similis factus est illis.

Psalmus Asaph. XLIX

DEus deorum dominus locutus est, & uocauit terram. A solis ortu usque ad occasum, ex Sion species decoris eius. Deus manifeste ueniet, deus noster & non silebit. Ignis in conspectu eius exardescet, & in circuitu eius tempestas ualida. Aduocauit cœlum desursum, & terram discernere populum suum. Congregate illi sanctos eius qui ordinant testamentũ eius, super sacrificia. Et annunciabunt cœli iustitiam eius, quoniam deus iudex est. Audi populus meus & loquar tibi, Israel & testificabor tibi, deus deus tuus ego sum. Non in sacrificijs tuis arguam te, holocausta autem tua in conspectu meo sunt semper. Non accipiam de domo tua uitulos, neque de gregibus tuis hircos. Quoniã meæ sunt omnes feræ syluarum, iumenta in montibus & boues. Cognoui omnia uolatilia cœli, & pulchritudo

A *a* ¶ Confitebitur tibi cum benefeceris ei.] Tunc gratias agit, quando aliquid lucri conquirit. *b* ¶ Et introibit usq; ad progenies patrum suorum, in æternum non uidebit lumen.] Magis in diuitijs quàm in deo sperauit sicut parentes eius: ideoq; de eo dicitur: Ejcite eum in tenebras exteriores, ibi erit fletꝰ & stridor dẽtiũ. *c* ¶ Homo cũ in honore esset nõ intellexit: cõparatus est iumẽtis insipiẽtibus, & similis factus est illis.] Non cognouit, quia hæc omnia ei à deo fuerant attributa: idcirco insipientia eius iumentis insensibilibus comparatur. Nos uero deprecemur dñm: ut ipse nobis tribuat intellectũ ut dum ea quæ uidẽtur abijciamus, illa quæ non uidẽtur adipisci mereamur.

d ¶ Psalmus Asaph.] Asaph interpretatur cõgregatio. Psalmus discernit iustos ab impijs, cœlestes à terrenis, sanctos à peccatoribus protestatur. In quo nõ ꝓpheta se locutũ, sed ipsum dñm pronunciat dicens.

B XLIX

DEus deorum dominus locutus est.] Deus in trinitate, pater & filius & spiritus sanctus, unus deus: Deorum deus, quia credentes deos uoluit nuncupari. Dedit enim eis potestatem filios dei fieri, his qui credũt in nomine eius. Dominus autem est, eo quod omnium dominantiũ dominetur. Et utiq; ipse qui dudũ in patriarchis loquebatur atque prophetis, ipse nũc loquitur. Et quid inquis loquitur? *f* ¶ Et uocauit terram.] Non partem aliquam, sed audi quid adiecit. *g* ¶ A solis ortu usq; ad occasum.] Nihil reliquit, quod non sua uocatione faceret dignum. *h* ¶ Ex Sion species decoris eius.] Quæ est fides atque credulitas quæ ex Sion incipit. Vnde dominus in euangelijs: Oportebat enim hæc Christum pati, & resurgere à mortuis tertia die, & prædicari in nomine eius pœnitentiam & remissionem peccatorum in omnes gentes: incipientibus ab Hierusalem, quæ est Sion.

i ¶ Deus manifeste ueniet.] Nõ occultus. Vel deus manifeste ueniet, hoc est in die iudicij: quia omnis homo eũ uidebit, ut in Apocalypsi ait: Et uidebit eum omnis oculus. *k* ¶ Deus noster & non silebit.] Quia ad iudicandum ueniet, iuxta illud: Tacui, nunquid semper tacebo? Modò tacet. Tamen & si tacet iudicio, non tacet mando. In primo aduentu tacuit, quia humilis apparuit.

l ¶ Ignis in conspectu eius ardebit.] Duplicẽ hic ignis intelligitur habere uirtutem. Illuminat enim & exurit. Gaudeant iusti, quia illuminantur ex eo. Timeant peccatores: quia exurẽdi sunt ab eo. *m* ¶ Et in circuitu eius tempestas ualida.] Quæ flagellat & corrigit peccatores: triticum q; secernit à paleis. Et quos ignis exurit, tempestas inuoluit. Et in alio loco dicit: Purgabit aream suam, & congregabit triticum in horreum, paleas autem comburet igni inextinguibili. *n* ¶ Et uocauit cœlum desursum.] Apostolos uel reliquos sanctos, qui despectis terrenis quæ sursum sunt sapiunt. *o* ¶ Et terram discernere populum suum.] Discernit autem & terrenos: ut cum cœlestes ponuntur ad dexteram, hi ad sinistrã collocentur. Vel discernet populum suum in futuro iudicio quando dicturus erit: Ite maledicti in ignem æternum. Et ad sanctos: Ite in uitam æternam. *p* ¶ Congregate illi sanctos eius.] O quàm mirabiliter hæc euangelio sancto conueniunt. Dominus enim post dispositionem finis: audi quid dicit: Mittet filius hominis angelos suos cum tuba & uirtute magna, & congregabunt electos eius à quatuor uẽtis, à summo cœlorum. Et hic dicit: Congregate illi omnes sanctos eius. Intelligite ergo ꝙ hæc unum ueteris nouiq; testamenti esse dispositorem. *q* ¶ Qui ordinant testamentum eius super sacrificia.] In quorum miserationibus deus super omnibus sacrificijs delectatur. Vel ordinant, prædicant & implẽt testamẽtum nouum super uetus: quia trãseunt uetera, & ecce facta sunt omnia noua. *r* ¶ Et annunciabunt cœli iustitiam eius.] Euãgelistæ uel lex Moysi. *s* ¶ Quoniã deus iudex est.] Qui separare facit bonos à malis. Vel cœli, sancti: annunciabunt, prædicabũt, ut illud: Cœli enarrant gloriam dei. Iustitiam eius, mandata eius. Quoniam deus iudex est: quia ipse est iudex uiuorum & mortuorũ. Et aduocatus noster est, & iudex est, & deus noster est. *t* ¶ Audi populus meus, & loquar tibi Israel.] Vox dei patris, ad populũ Iudaicum loquitur: Audi populus meus. Aurem cordis requirit: Vnde ait Propheta: Audiam quid loquatur in me dominus deus. Et alibi: Audi Israel, dominus deus tuus, deus unus est. Vel accipe aures audiendi, ut intelligas Israel.

u ¶ Et testificabor tibi.] Si mente spirituali perspexeris. Vel testificabor tibi, id est per patriarchas & prophetas, sicut dixit: Ego sum q sum. *x* ¶ Quoniã deus deus tuus ego sum.] Deus sum omnipotentia, sum autẽ deus per gratiam: nõ simulacra muta & surda quæ hactenus ueneratus es. Vel ego sum qui semper sum ipse. *y* ¶ Nõ in sacrificijs tuis arguam te.] Quia corde contrito delector. *z* ¶ Holocausta autem tua in cõspectu meo sunt semper.] Si odorem rectæ orationis tanquam suauitatis incensum ad me usque direxeris. *a* ¶ Non accipiam de domo tua uitulos, neque de gregibus tuis hircos.] Ista enim spreui: quia sanguis ueri agni effusus est pro peccatis populi mei. Vel non accipiã de domo tua uitulos: id est incontinẽtes & superbos. Neque de gregibus tuis hircos: Hircos qui fœtidi sunt in peccato. *b* ¶ Quoniã meæ sunt omnes feræ syluarum, iumenta in montibus & boues.] Irrationabiles & diuersis motibus uacantes homines, quos oportet uocatione filij dei saluos fieri.

c ¶ Cognoui omnia uolatilia cœli.] Siue hæreticos siue diuites huius mundi, qui per mundanam superbiam & irrationabilem scientiam extolluntur. *d* ¶ Et species agri mecum est.] Quia ubi uoluero, rerum omnium copia uel diffunditur uel negatur. Vel species agri mecum est: uirtus sãctæ ecclesiæ. Volatilia cœli quæ mihi offers, turtures & columbas, ego tibi dedi: & omnia antequam fiant apud deum uiuunt, & quali loco essent & quali tempore

Matth. 25.

Matth. 25. *d*

Matth. 24. *e*

Psal. 18. *a*

Psal. 84. *b*

Deute. 6. *a*

Exod. 3. *d*

Luc. 24. *g*

Apoc. 1. *b*

Esa. 42. *b*

Luc. 5. *d*

C

D

agri mecũ eſt. Si eſurierõ non dicam tibi, meus eſt enim orbis terræ & plenitudo eius. Nunquid mãducabo carnes taurorum, aut ſanguinẽ hircorum potabo. Immolã deo ſacrificiũ laudis, & redde altiſſimo uota tua. Et inuocã me in die tribulationis tuæ, & eruam te & honorificabis me. Peccatori autem dixit deus, quare tu enarras iuſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum per os tuum? Tu uero odiſti diſciplinã, & proieciſti ſermones meos retrorſum. Si uidebas furem currebas cum eo, & cum adulteris portionẽ tuam ponebas. Os tuum abundauit malicia, & lingua tua concinnabat dolos. Sedens aduerſum fratrẽ tuum loquebaris, & aduerſus filiũ matris tuæ ponebas ſcandalũ, hæc feciſti & tacui. Exiſtimaſti inique quod ero tui ſimilis, arguam te & ſtatuã cõtra faciem tuã. Intelligite hæc qui obliuiſcimini deũ, nequã dõ rapiat & non ſit qui eripiat. Sacrificiũ laudis honorificabit me, & illic iter quo oſtendã illi ſalutare dei.

Pſalmus in finem Dauid quando uenit ad eum Nathan propheta, quãdo intrauit ad Bethſabeæ. L

MIſererẽ mei deus, ſecundũ magnam miſericordiã

A tempore uenerint, & in põdere et in mẽſura omnia apud deum ſunt, ut ait in euangelio: Nam & capilli capitis ueſtri omnes numerati ſunt. Vel uolatilia cœli, ſancti angeli. *a* ¶ Si eſuriero non dicam tibi.] Eſurire dei eſt, non in eſcis corruptibilibus, ſed ut faciat quis uoluntatem eius, ſicut ipſe ait in euãgelio: Meus cibus eſt ut faciam uoluntatem patris mei. Ergo tacet Chriſtus eſuriẽs quia expectat peccatores ad pœnitentiã. *b* ¶ Meus eſt enim orbis terræ & plenitudo eius.] Totus mũdus. Vel orbis terræ, ſancta eccleſia. Ac ſi diceret, ſuo eã eſſe ſanguine redemptã. *c* ¶ Nunquid manducabo carnes taurorum, aut ſanguinem hircorum potabo.] Vetera hic ſacrificia euacuanda eſſe declarat: Ideoq; in moribus bonis ſacrificiũ requirit, dicens: *d* ¶ Immola deo ſacrificiũ laudis, & redde altiſſimo uota tua.] Hoc eſt ſacrificiũ acceptabile: hoc eſt holocauſtũ pingue, ut laudetur deus ab

B homine quem creauit, quẽ redemit, cui & regnum cœleſte promittit. Vel uox prophetæ ammonet ſãctos immolare ſpiritualiter, & uota reddere, ut ait: In me ſunt deus uota tua, quæ reddam laudationes tibi. *e* ¶ Inuoca me in die tribulationis tuæ & eruam te & honorificabis me.] Tentamur ut probemur: perſeueremus in fide: inuocemus in tribulatione: magnificemus eum cum fuerimus à periculis liberati. *f* ¶ Peccatori autem dixit deus: quare tu enarras iuſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum per os tuum?] Audiant hæc doctores uel epiſcopi eccleſiarum, qui peccata populorũ reſecant prædicando. Vnde ſanctus Paulus dicit: Manifeſti ſunt qui præceptum Chriſti non ſuſtinuerũt, id eſt non implent in opere quod prædicant. Vnde dominus dixit apoſtolis: Quæ dixerint uobis facite: ſecũdum opera uero illorum nolite facere. *g* ¶ Tu uero odiſti diſciplinã, & proieciſti ſermones meos retrorſum.] Quæ prædicabas in eccleſia, non cuſtodiebas in uita. *h* ¶ Si uidebas furem currebas cum eo, & cum adulteris portionẽ tuam ponebas.] Cucurriſti cum fure, participatus es adultero: quando eis uel in adulatoriis laudibus, uel in conſentaneis uoluptatibus es adiunctus. Quod dixit ſuperius, portionem tuam ponebas, id eſt portionem quam cum deo & angelis habere debueras, ponis illam in inferno. *i* ¶ Os tuum abundauit malicia & lingua tua concinnabat dolos.] Illo male agente: tu nequiter ac doloſe bene agere collaudabas. Vel lingua tua concinnabat dolum, id eſt Iudas contra Chriſtũ. Os ſuum abundauit nequitia, quando conſilium fecit cum Iudæis, ut eum crucifigerent. *k* ¶ Sedens aduerſum fratrem tuum loquebaris: & aduerſus filium matris tuæ ponebas ſcandalum.] Filius dicitur Chriſtus: quia de ſynagoga proceſſit. Vel Iudas frater domini dicitur, ut ait propheta: Narrabo nomen tuum fratribus meis. Vel aliter. Fratres fortiores ſancti: filij, ſimpliciores. Vnde ſanctus Paulus dixit: Nos qui firmiores ſumus, debemus infirmiores fratres ſuſtinere. Sedens aduerſus fratrem tuum loquebaris, qui tibi in baptiſmo eſt renatus. Et aduerſus filiũ matris tuæ ponebas ſcandalum, quem eccleſia dei ſicut teipſum per fidem exhibuit Chriſto. *l* ¶ Hæc feciſti & tacui.] Quia examinanda ea in futuro iudicio reſeruaui. Et tacui: quia non ſtatim uindicaui, ſed ſuſtinui. *m* ¶ Exiſtimaſti inique quod ero tui ſimilis.] Dũ non uindico in præſenti, arbitratus es ea mihi placere, ſicut tibi placent tua mala & aliorum. *n* ¶ Arguam te.] Cum in ſiniſtra parte ſedis fueris collocatus, in futuro iudicio. *o* ¶ Et ſtatuam illa contra faciem tuam,] Vt his cõfuſus damneris in morte perpetua, hoc eſt, per illa mandata quæ non cuſtodiſti: uel tua peccata & aliorum, quæ poſt te reliquiſti, ut illud: Quia ſi non annunciaueris iniquo iniquitatem ſuam, ſanguinem eius de manu tua requiram. Vtinam nos in hoc ſeculo poneremus ante

D nos peccata noſtra, & non deus ea in iudicio ſtatueret ante faciem noſtram, ubi iam non caſtigatio, ſed iudicium mortis accedit. *p* ¶ Intelligite nunc hæc qui obliuiſcimini deum.] Vox prophetæ ammonet unumquenq; ut non ponat dominum in obliuione, nec ſua mandata. *q* ¶ Nequando rapiat & non ſit qui eripiat.] Ne qñ rapiat ad mortẽ uel ad diem iudicij, unde dixit: Et non eſt qui de manu tua poſſit eruere. Vel rapit ille, hoc eſt in mortem præcipitat obliuiſcentes ſe: & nemo eripere poteſt. *r* ¶ Sacrificium laudis honorificabit me.] Quia de omni bono quod ſancti faciunt deus honoratur. Vnde dixit Paulus: Omnia quæcunq; facitis in uerbo aut in opere, omnia in gloriam dei facite. ut & in euangelio: Vt uideant ueſtra opera bona, & glorificent patrem ueſtrum qui eſt in cœlis. Ob hoc me honorat ille coram angelis: quia ego eum honorificaui coram hominibus in ſacrificijs laudis: impleuitq; quod in euangelijs eſt locutus: Qui me confeſſus fuerit coram hominibus, ego eum confitebor coram patre meo & angelis eius. *s* ¶ Et illic iter eſt.] Chriſti iter per opera ſanctorum eſt. *t* ¶ In quo oſtendam illi ſalutare dei.] Salutaris dei patris, filius eſt. In hoc ſacrificio indicat uiam quæ ducit ad uitam, id eſt ad Chriſtum. Qui nobis præſtare dignetur, ut diſcreti à paleis, impleti fructu ſanctificationis, offeramus ei ſacrificium laudis, ut ipſo illuminante intelligere mereamur uiam noſtræ ſalutis. Amen. *u* ¶ In finẽ pſalmus Dauid cum uenit ad eum Nathan propheta, quando intrauit ad Bethſabeæ.] Iſte quinquageſimus pſalmus uocem continet pœnitentis perſonæ: oſtendens, ut qui ceciderit in crimine, confiteno do mala ſua redeat ad ſalutem. L

MIſerere mei deus ſecundũ magnã miſericordiã tuã.] Confiteor immenſam miſeriã: ideo peto magnã miſericordiam. Quia qui ſe miſerũ putat eſſe de ſuis peccatis, cum illo facit deus miſericordiã magnam. Quia minor miſericordia eſt hic in præſenti: hoc eſt, quia homo

C

Luc.12.a

Matth.4.c

1.Timo.5.d

Matth.23.a

Pſal.21.e

Rom.15.a

1.Cor.10.g

Matth.5.b

Luc.12.a

A cum non eſſet, ex nihilo creauit illum deus ut eſſet, & regit & gubernat. Maior miſericordia dicitur, quando ipſum hominē quē creauit, in futuro remunerat. *a* ¶ Et ſecundum multitudinē miſerationū tuarum, &c.] Confugio ad miſerationes tuas, ut grauibus uulneribus tyriacā remiſſionis infundas. Miſerationū dicit: quia multa ſūt peccata mea, & miſeratiònes tuæ multæ. Vnde dicit propheta in alio loco: Miſeratiões tuæ multæ ſunt domine. *b* ¶ Amplius laua me ab iniqtate mea, & à pecca to meo munda me.] Expeto ut ea abluas fōte miſericordiæ, qui non uis in æternum peccati uulnera reſeruare. Ac ſi dicat: Tu potes plus mihi remittere quàm ego intelligam rogare.

c ¶ Quoniā iniquitatem meam ego cognoſco.] Ante faciē enim meā eas pono. Si tu pronuncias in confeſſione tua peccata, deus ignoſcet tibi.

d ¶ Et peccatū meū contra me eſt ſemper.] Quia mea peccata à tuæ bonitatis diuitijs ſeparant. Quia non trado illud in obliuionē, propono illud ſemper ante oculos meos. Quia ſi tu ponis illud ante te, deus illud non ponit ante ſe. *e* ¶ Tibi ſoli peccaui & malum corā te feci.] Tibi enim delinquit quiſque cum peccauerit: quia tu ſolus ſine peccato es, di
Rom.3.a cente Apoſtolo: Eſt deus uerax, omnis homo autē mendax. Vel dicit Dauid: Ego peccaui, & tu ſolus ſine pec-
Eſa.55.c cato es, ſicut dicit Eſaias. Qui peccatū non fecit, nec in-
Ioan.8.f uentus eſt in ore eius dolus. Vel illud: Quis arguet me
Ioan.14.d de peccato? Et item dicit: Venit princeps mundi huius, & in me non inuenit quicquā. *f* ¶ Vt iuſtificeris in ſermonibus tuis & uincas cum iudicaris. Quia tu rectum iudicium iudicas. Propter nos tranſgreſſores & peccatores ille fuit iudicatus & damnatus. Vnde dictum eſt: Iuſtus ab iniquis iudicatus eſt. Sed ille in futuro iudicio, erit alios iudicaturus & condemnaturus. Iuſtificatus es dñe Ieſu in ſermonibus tuis, cū ductus pro populi peccatis ad mortē, non eſt inuentus dolus in ore tuo. Viciſti iudicatus, cum in te nihil dignū morte princeps tenebrarum inuenit. Cōſuetudo prophetæ eſt, ut acta pro agendis loquatur. *g* ¶ Ecce enim in iniquitatib. conceptus ſum, &c.] Hic uerſiculus totius generis humani caſum
Iob.15.b. & 25.b exponit, ſicut in Iob: Nec ſi unius diei ſit ſuper terram, poteſt eſſe mundus à ſorde peccati. Concipitur autem & naſcitur in originali peccato, quod ex Adā trahitur, ſed baptiſmo per gratiam Chriſti purificatur. Vel ut iuſtificeris in ſermonibus tuis, & uincas cum iudicaris. Hūc lo
Rom.3.a cum diligentius in epiſtola ad Romanos Paulus ediſſerit: quod deus cum poſſit de nobis iudicis autoritate diſcernere, non hoc facit: ſed nobiſcū uult iudicari, ut magis iuſtitia appareat iudicantis. In peccatis concepit me mater mea. Obſcurus locus, & altius retractandus.

h ¶ Ecce enim ueritatem dilexiſti.] Cum per prophetā peccantem famulum increpaſti, ueritatem dilexiſti. Veritas Chriſtus eſt: quia pater diligit filium ſuum, uel diligit confeſſionem ex ore peccatoris. *i* ¶ Incerta & occulta ſapientiæ tuæ manifeſtaſti mihi.] Hoc eſt quod in alio loco ait: Reuela oculos meos, & conſiderabo mirabilia de lege tua. Incertum & abditū mihi erit, ſi remittis tale facinus. Sed manifeſtum eſt, cum ignoſcere dignatus es delinquēti. Sapientiæ enim tuæ eſt ut prius increpes, ſic remittas. Nam & Niniuitis occulta erat ſapientia pietatis tuæ, cum dicerent: Quis ſcit ſi conuertatur deus à furore Ione.3.d ſuo & nō peribimus? Vel deus per Nathan prophetam incerta & occulta manifeſtauit: id eſt narrauit Dauid quando dixit: Dimiſ 2.Reg.12.a ſum eſt peccatū tuū, ſicut Niniuitæ conuerſi ſunt de malo in bonum, per prædicationē Ionæ. *k* ¶ Aſperges me dñe hyſſopo & mundabor.] Si cut eñ hyſſopus terrenus, curandis pulmonibus aptus eſt ut auertat inflationem: ita cœleſti quis reſperſus hyſſopo, id eſt humilitate cordis, ab omni ſuperbiæ malignitate purgatur.

l ¶ Lauabis me & ſuper niuem dealbabor.] Vt quia peccata mea ſunt phœniceo ſimilia, quaſi nix dealbentur. Tu, inquam, domine potens es peccatum piceum in lacteum candorem tranſferre, fuliginoſum q; hebenum in cryſtalli fulgorem conuertere. Vel lauabis me, hoc eſt per pœnitentiam & baptiſmum. Et ſuper niuem dealbabor, ſi, D
Eſa.1.a cut dixit Eſaias: Si fuerint peccata ueſtra ſicut phœniceum, uelut niuem dealbabo. *m* ¶ Auditui meo dabis gaudium & lætitiam.] Cum iacens in infirmitate peccati, audire meruero: Homo dimiſſa ſunt tibi peccata tua. Vel auditui dicit, quādo dixit Nathan: dimiſſum eſt peccatum tuum. *n* ¶ Et exultabūt oſſa humiliata.] Id eſt, uirtutes quæ prius fuerant peccatis humiliatæ. Vel æternitas ſpei meæ, quæ peccante me humiliata fuerat, te indulgente perſultat. *o* ¶ Auerte faciem tuam à peccatis meis.] Nec ea ſic aſpicias ut reuertātur in cōmemorationem tuā. Auerte faciē tuam. Ac ſi dicat: ne uideas, nec recorderis illa. *p* ¶ Et omnes iniquitates meas dele.] Præteritas, præſentes atq; futuras. *q* ¶ Cor mundum crea in me deus.] Quo te uideam. Sicut rogabat Dauid: ita & unuſquiſq; debet facere. Cor mundū crea in me deus. Propterea rogabat ut mundus fieret à peccato. *r* ¶ Et ſpiritū rectum innoua in uiſceribus meis.] Quo te recte confitear. Vel ſpiritū rectum ad uidendum & diſcernendum, ſicut antea rectus fuit in me. *s* ¶ Ne proijcias me à facie tua.] Sicut Cain ut exul à te efficiar. A facie tua, id eſt à præſentia tua. *t* ¶ Spiritum ſanctū tuum ne, &c.] Sed ab eo cōſumptis delictis, tuo ſtatuas cōſpectui Spiritum ſanctū tuum ne auferas à me: Id eſt ſpiritū prophetiæ. *u* ¶ Redde mihi lætitiā ſalutaris tui.] Chriſti tui, illam exultationē quam in eo habui prius quam peccaue rim. Salutaris dei patris, Chriſtus eſt. Ac ſi dicat: ſicut antea præuidebā per ſpiritum, Chriſtum in carne uentu rum, & modo ſic faciā. *x* ¶ Spiritu principali cōfirma me.] Vt ipſe in me, & nō uitia principentur. Tu uero qui legis ſanctam ſcripturam, ſanctam hic trinitatē intellige. Vel cōfirma me, in regno. Spiritū rectum: hoc eſt innouando ſpiritū ſanctum: hoc eſt ſpiritū prophetiæ. Spiritum principalē, patrem. Spiritū rectum, filium: ſpiritū ſanctum, ſpiritum ſanctum. *y* ¶ Docebo iniquos uias tuas, & impij ad te conuertentur.] Vt declinantes à uijs prauis

tuam. Et ſecundum multitudinē miſerationum tuarum, dele iniquitatem meam. Ampliùs laua me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me. Quóniā iniquitatem meam ego cognoſco, & peccātū meum cōtra me eſt ſemper. Tibi ſoli peccaui & malū coram te feci, ut iuſtificēris in ſermonibus tuis & uincas cum iudicaris. Ecce enim in iniquitatibus cōceptus ſum, & in peccatis concepit me mater mea. Ecce enim ueritatē dilexiſti, incertā & occulta ſapiētiæ tuæ manifeſtaſti mihi. Aſperges me domine hyſſopo & mūdabor, lauabis mè & ſuper niuem dealbabor. Auditūi meo dabis gaudium & lætitiam, & exultabūnt oſſa humiliata. Auertē faciem tuam à peccatis meis, & omnes iniquitates meas dele. Cōr mundum crea in me deus, & ſpiritūm rectum innoua in uiſceribus meis. Nē proijcias me à facie tua, & ſpiritum ſanctūm tuum ne auferas à me. Reddē mihi lætitiam ſalutaris tui, & ſpiritū principali confirma me. Docebò iniquos uias tuas, & impij ad te conuertentur.

A prauis, pœnitentiam agentes miſericordiã conſequãtur: ſicut & ego à te miſericordiã conſecutus ſum. Docebo iniquos uias tuas, & impij ad te conuertentur, hoc eſt, ponam meipſum: ut meũ exemplũ alij imitẽtur. *a* ¶ Libera me de ſanguinib⁹ deus.] De peccatis multis: De quibus & Paulus ait: ꝙa caro & ſanguis regnũ dei non poſſidebũt. *b* ¶ Deus ſalutis meæ.] A quo poſt peccatũ uiuificor. Quia alius nullus põt hoc facere. *c* ¶ Et exultabit lingua mea iuſtitias tuas.] Per quas punito in me peccato, miſericordiã præbuiſti. Vel prædicabit mea lingua mandata tua. *d* ¶ Domine labia mea aperies, & os meũ annũciabit laudem tuã.] Si aperias os meũ ſicut Moyſi quõdam, ego præconabo: quia ſanctus, quia pius, ꝙa miſericors es. Vel clauſa erant per peccatũ: nec locus erat, nec tẽpus, nec perſona, nec exẽplum poterant dare: quia non eſt pulchra laus in ore peccatoris. *e* ¶ Quando ſi uoluiſſes ſacrificium dediſſem utiq;, holocauſtis nõ delectaberis.] Audiant Iudæi ſacrificia ſua ceſſaſſe: intelligant etiam per alium prophetã deum loquentẽ: Sabbata, holocauſta neomeniasq; ueſtras odiuit anima mea. Quid ergo tu homo offeres? Audi quid ſubiecit. *f* ¶ Sacrificium deo, ſpiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum deus nõ ſpernit.] Merito inter reliquas beatitudines euangelicas, beatitudo hæc cõtinet principatum. Beati, inquit, pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum. Qui non in uanitatibus ſeculi inflãtur, ſed à deo accipiunt ſpiraculum uitæ, atque cõtritionem anxij cordis in eum refundunt, qui pro nobis humilis factus eſt. Vel multi habent cor contritum, ſed non habẽt humiliatum, quia plangunt quod fecerunt, & poſtea ad ipſum reuerti deſiderant quod antea fecerunt, & de præterito nolunt pœnitere. *g* ¶ Benigne fac domine.] Hoc eſt placitam fac ſpem noſtram. *h* ¶ In bona uoluntate tua Sion.] Qua te contemplamur, *i* ¶ Et ædificentur muri Hieruſalem.] Munitiones fidei charitatisq; illius quas in eccleſia poſiti in te collocauimus. *k* ¶ Tũc acceptabis ſacrificium iuſtitiæ, oblationes & holocauſta.] Cum uel te pro nobis offers patri, uel à nobis laudes & gratiarum accipis actiones. Vel muri Hieruſalem, uirtutes animæ uel eccleſiæ. Tũc acceptabis ſacrificium, id eſt confeſſionem ex ore peccatoris. Oblationem, hoc eſt laudationem, & holocauſta. *l* ¶ Tunc imponent ſuper altare tuum uitulos.] Altare, fides: quia quicquid offers, per fidem offerre debes. Vitulum, laudes, uel cogitationes uel uictimas ſcilicet ut meipſum offeram hoſtiam uiuam, placentem tibi. Nos quoque famuli tui ſupplices deprecamur domine Ieſu Chriſte, ut pietatis conſilio, magnis facinoribus noſtris, immenſam miſericordiam largiaris, nosq; per contritionem cordis humiliati, mactando uitia, iugulando delicta, dignum tibi acceptabilẽq; præpares holocauſtum. *m* ¶ In finem intellectus Dauid cum uenit ad eum Doec Idumæus & annunciauit Sauli & dixit: Venit Dauid in domum Achimelech.] In regnorum libro & in ipſo Hebraico pſalterio Abimelech ſcriptum eſt: ſed quoniam beth ב & caph כ C apud Hebræos literæ, modico apice diſtinguuntur: ideo error facilius obrepſit. Abimelech interpretatur regnũ patris mei. Dauid interpretatur fortis manu. Venit in domum Abimelech, & Chriſtus uenit in regnũ Iudæorum. Per Saul intelligitur mors, per Dauid uita. Quid eſt quod mors perſequitur uitam, niſi quod ab initio ſeculi ſemper mors perſequitur uitam noſtram? Quia qui iſta præſentia amant, perſequuntur ſanctam eccleſiã, id eſt illos qui cœleſtia diligũt. Pſalmus uocem continet prophetæ peccata Iudaici populi exprobrantis, ad ipſum enim hæc loquitur, dicens:

Liberå me de ſanguinibus deus deus ſalutis meæ, & exultåbit lingua mea iuſtitiam tuam. Dominẽ labia mea aperies, & os meum annunciabit laudem tuam. Quoniåm ſi uoluiſſes ſacrificium dediſſem utiq;, holocauſtis non delectaberis. Sacrificium deo, ſpiritus contribulatus, cor cõtritum & humiliatum deus non deſpicit. Benignẽ fac domine in bona uoluntatẽ tua Sion, & ædificentur muri Hieruſalem. Tũc acceptabis ſacrificium iuſtitiæ oblationes & holocauſta, tũc imponent ſuper altare tuum uitulos.

In finem intellectus Dauid cũ uenit ad eũ Doec Idumæus & nunciauit Sauli, & dixit ei, uenit Dauid in domum Abimelech. LI

QVid gloriåris in malitia, qui potens es in iniquitate? Tota diẽ iniuſtitiam cogitauit lingua tua, ſicut nouaculå acuta feciſti dolum. Dilexiſti malitiam ſuper benignitatem, iniquitatẽ magis quàm loqui æquitatem. Dilexiſti omnia uerba præcipitationis lingua

LI

QVid gloriaris in malitia.] Cur monitis diuinis obuiãs, prophetas interficis? *o* ¶ Qui potens es in iniquitate.] Nã cum opem dei creſcens, interficis pphetas ei⁹, hoc ad cumulum auxiſti malitiæ, ut ipſum dominum traderes neci. Vel quid gloriaris in malitia: hoc eſt Adã & diabolus, quia quod deus ædificauit, illi deſtruxerunt in ſemetipſis, imaginẽ dei & angelorũ. Qui potens es in iniquitate. Non in bonitate, ſed in iniquitate. *p* ¶ Tota die.] Omne tempus uitæ tuæ in quo hæc malitia uſque ad effuſionem domini ſanguinis propagata eſt. *q* ¶ Iniuſtitiam cogitauit lingua tua.] Cogitatio ſapientium, corde concipitur, & ore profertur. Nam in ore ſtultorum, cor eorum. Ac ſi diceret, Non tractauit corde, quod uomit ex ore: ideo hæc ad cogitationem detulit linguæ. Vel hic lingua pro corde ponitur, ſecundum illud: Tu qui dixiſti in corde tuo, in cœlum aſcendã, ſuper aſtra cœli ponam ſedem meam in monte teſtamenti, in lateribus aquilonis: aſcendam ſuper altitudinem nubium, ſimilis ero altiſſimo. *r* ¶ Sicut nouacula acuta feciſti dolum.] Dolus eſt cum aliud agitur, aliud ſimulatur. Et nouacula ſi aſſimulet agere uultus nitorem, & genas uulnere ſuo ſauciet, dolum faciet. Quia cum ait acutam, indicauit dolo uerſutam. Sic & Iudæi dominum, quem coluere debuerant, non ſolum non coluerunt, ſed diuerſis dolis ſuperare nitentes, interfecerunt. Vel aliter: Nouacula perſecutores intelliguntur: quia nouacula capillum incidit, ſed per capillum ſuperfluitas diuitiarum intelligitur. Sicut nouacula acuta feciſti dolum. Ille facit dolum, qui in negotio circumuenit fratrem ſuum. Vnde Paulus ait: Nemo circumueniat aut ſupergrediatur in negotio fratrem ſuum, quia de his omnibus uindex eſt dominus. *s* ¶ Dilexiſti malitiam ſuper benignitatem, iniquitatem magis quam loqui æquitatem.] Dilexit populus ille malitiam, cum eum qui benignitate propria ad liberandum uenerat interemit. Sed & nunc ipſi Iudæi falſa de eo in quem non crediderunt proloquuntur. *t* ¶ Dilexiſti omnia uerba præcipitationis lingua doloſa.] In excelſum enim iniquitatem loquentes, ipſi ſe præcipitant in laqueum damnationis. Verba præcipitationis dicit: quia ſemetipſos præcipitauerunt, ſicut diabolus de cœlo, ſicut & Adam de paradiſo. In lingua doloſa: quia aliud habuerunt in ſermone, aliud in corde.

A a ¶ Propterea deus deſtruet te in finem, & euellet te & emigrabit te de tabernaculo tuo, & radicem tuam de terra uiuentium.] Omnia hæc in Iudaico impleta ſunt populo: quia & à legis litera deſtructus, & euulſus de ciuitate, migratusq; eſt de tabernaculo dei. Sed & de his hæc intelliguntur, qui nō credūt dominici corporis tabernaculum, quia exterminabuntur à conſortio claritatis eius, ac de beatæ ſedis habitaculo: uel de uiuentium terra quam ſancti hæreditabunt. Vel deſtruet te deus in finem, hoc eſt memoriam diabo

Pſal.9.g li. Vt alibi: Vt nō apponat ultrà magnificare ſe homo ſuper terrā. Vnde ſanctus Paulus apoſtolus di-

1.Cor.15.c xit: In finem ſeculorum inimica deſtruetur mors, id eſt diabolus. Euellet te & emigrabit te de tabernaculo tuo, & radicem tuam de terra uiuentium. Vt mors in Adam data eſt: ita omnibus eius filijs domi natur. Vnde dictum

Gene.3.d eſt: Terra es & in terram ibis. Diabolus & Adam eradicauerunt ſe, & unuſquiſq; ſic facit quando peccat. b ¶ Vi

B debunt iuſti & timebunt.] Ne talia appetant. c ¶ Et ſuper eum ridebunt.] De ultione calamitatis eius. Videbunt, hoc eſt intelligent eorum pœnam, & timebunt ſi-

Gal.6.a cut ſanctus Paulus dicit: Vide ne tu tēteris. Vel timebūt

Eccles.9.e id eſt neſcient exitum illorum. Vnde dictum eſt: Neſcit homo finem ſuum. Adhuc. Et ſuper eum ridebunt. Duo tempora ſunt: Tempus flendi, & tempus ridendi. Hic habent ſancti tempus flendi, & in futuro tempus ridendi. d ¶ Et dicent: ecce homo qui non poſuit deum adiutorem ſuum, ſed ſperauit in mul. &c.] Ideo ſuper eum hæc uindicta deſcendit. Vel de illo diuite dicit, qui in inferno torquebatur: quia bona receperat in uita ſua, & de

Luc.12.e illo alio, cui dicit: Stulte hac nocte animam tuam repetunt à te, quæ autem paraſti cuius erunt? Sic eſt qui ſibi theſaurizat, & non eſt in deum dives. Nunquid malum ſit diuitias habere, tantum ut de iuſto habeantur, & deo gratiæ referantur qui eas dedit? Non, ſed malū eſt ſpem

Pſal.61.c in diuitijs ponere, cum in alio pſalmo dicat: Diuitiæ ſi affluāt, nolite cor apponere. Diuitias licet habere ad neceſſitatem, & nō licet poſſidere ex amore. Nam & Abraham & reliqui boni diuitias habuerunt: ſed ſpem in diuitias non miſerunt. e ¶ Ego autem ſicut oliua fructifera in domo dei.] Comparat ſe propheta oliuæ fructiferæ per pinguedinem ſapientiæ, ut in eccleſia dei collocatus, uiuens in legis allegoria, euangelica proferat poma. Vnus eſt enim Deus ueteris nouiq; teſtamenti prolator. Oliua fructifera, ſancta eccleſia eſt, ut illud: Promptuaria eorum plena, eructantia. Hic in bonam partem. Item oliua non fructifera, ſicut ait propheta: Vocauit dominus nomen tuum à uoce loquelæ grandis, exarſit ignis in ea, & combuſta ſunt fruteta eius. Et

Hiere.11.c illud: Oliuam uberem, pulchram, fructiferam, ſpecioſam, ſed conuerſa es in oleaſtrum. Item in bonam par-

Rom.11.c tem dicit: Tu autem cum oleaſter eſſes, inſertus es in bonam oliuam: id eſt in fidem patriarcharum.

f ¶ Speraui in miſericordia dei in æternum & in ſeculum ſeculi.] Quia non eſt humanæ fragilitatis fa-

doloſa. Propterea deus deſtruet te in finem, euellet te & emigrabit te de tabernaculo tuo, & radicem tuam de terra uiuentium. Videbūt iuſti & timebunt, & ſuper eum ridebunt & dicēt, ecce homo qui non poſuit deum adiutorem ſuum. Sed ſperauit in multitudine diuitiarum ſuarum, & prævaluit in uanitate ſua. Egō autem ſicut oliua fructifera in domo dei, ſperaui in miſericordia dei in æternum & in ſeculum ſeculi. Confitebor tibi in ſeculum quia feciſti, & expectabō nomen tuum, quoniam bonum eſt in conſpectu ſanctorum tuorum.

In finem intellectus Dauid pro Mahalath. LII

DIxit inſipiēns in corde ſuo, non eſt deus. Corrupti ſunt, & abominabilēs facti ſunt in iniquitatibus, non eſt qui faciat bonum. Deus de cœlo proſpexit ſuper filios hominum, ut uideat ſi eſt intelligēs aut requirens deum. Omnes declinauerunt, ſimul inutiles

cultas ut per ſe quis ſaluus fiat, ſed per miſericordiam C dei. g ¶ Confitebor tibi in ſeculum, quia feciſti.] Deprecans ut in hoc ſeculo, quod uerbo creaſti, confeſſionem merear, & illud clementia ſolita largiatur. b ¶ Et expectabo nomen tuum, quoniam bonum eſt in conſpectu ſanctorum tuorum.] Nomen illud ante cuncta ſecula benedictum, quod reddit ſanctis debitum præmium. Quod propheta fitiens poſtulat, ut in conſpectu eius æternæ beatitudinis accipiat ſortem. Qui nobis præſtare dignetur, ut ab omni dolo liberi, ab omni iniquitate mundati, filium dei æqualem patri ſpirituiq; ſancto confeſſi, mereamur ſicut oliua fructifera in Hieruſalem cœleſti plantari. i ¶ In finem pro Amalech intellectus ipſi Dauid.] Amalech interpretatur dolens, ſiue parturiens, corpus Chriſti intelligitur. Et dominus doluit pro peccatis noſtris, quia uerum corpus fuit & parturiuit filios. Et eccleſia corpus Chriſti, dolet pro peccatis ſuis & aliorū: & parturiuit filios per uer D bum prædicationis, ut illud: Per euangelium ego uos ge- 1.Cor.4.d nui. Et item: Filioli mei quos iterum parturio donec formetur Chriſtus in uobis. Hic pſalmus uocem continet Gal.4.c prophetæ, peccatores atq; impios increpantis. LII

DIxit inſipiens in corde ſuo, non eſt deus.] Dixit inſipiens, populus Iudaicus ſiue diabolus, non eſt deus. Ac ſi dicat, non eſt Chriſtus filius dei. l ¶ Corrupti ſunt.] De lege bonæ naturæ. m ¶ Abominabiles facti ſunt.] Hoc eſt odibiles facti ſunt. n ¶ In iniquitatibus ſuis.] Hoc eſt in deſideriſs ſuis. Deum ſtulti cum ore negare auſi non ſint: corde tamen dicunt eum non eſſe, in quo malo horribiles & abominabiles deo fiunt. o ¶ Non eſt qui faciat bonum, non eſt uſque ad unum.] Non de omnibus, ſed de his omnibus tantum qui deum negant propheta dicit: quia aliquotiens bona loquūtur, nunquam tamen faciunt. p ¶ Dominus de cœlo proſpexit ſuper filios hominum, ut uideat ſi eſt intelligens aut requirens dominum.] Id eſt, ut inueniret quos eligeret, ſicut quōdam in prophetis patriarchisq; fecit, inuentumq; tanquam proprium manciparet alumnum. Proſpicere & uidere, ignorantis & quærentis eſt. Nunquid deus aliquid ignorat? Non, ſed cœli ſancti fuiſſunt, ut ait propheta: Cœli enarrant gloriam dei. Et alibi Pſal.18.a iuxta Apoſtolum: Noſtra autem cōuerſatio in cœlis eſt: Philip.3.d quia ſpiritus ſanctus facit ſanctos amare & diligere deū, & ipſe ſpiritus ſanctus deus eſt. Proſpicit deus per ſuos ſanctos, quia ille prædicat & loquitur per illos, ut dominus ait: Non enim uos eſtis qui loquimini, ſed ſpiritus Matth.10.c patris ueſtri qui loquitur in uobis. q ¶ Omnes declinauerunt ſimul inutiles facti ſunt.] Hi inſipientes, quia non requirebant deum, omnes declinauerunt in paſſiones, ſimul inutiles facti ſunt. Inutilis dicitur qui nō operatur aliquid boni. Vnde dicit in euangelio: Tollite talen- Ibid.25.c tum ab eo, & inutilem ſeruum proijcite in tenebras exteriores, ibi erit fletus & ſtridor dētium. Sibimetipſis ſunt inutiles, qui mandata dei adimplere non uolunt.

¶ Non

facti ſunt, nõn eſt qui faciat bonum, non eſt uſque ad unum. Nonnẽ ſcient omnes qui operãtur iniquitatem, qui deuorant plebem meã ut cibum panis. Deum non inuocauerũt, illic trepidauerũnt timore ubi non erat timor. Quõniã deus diſſipauit oſſa eorũ qui hominibus placent, cõnfuſi ſunt quoniã deus ſpreuit eos. Quis dabit ex Sion ſalutare Iſrael, cum auertẽrit deus captiuitatem plebis ſuæ, exultãbit Iacob & lætabitur Iſrael.

In finẽm in carminibus uel hymnis intellectus Dauid cum ueniſſent Ziphæi & nũciaſſent Saul, nónne Dauid abſcõditus eſt apud nos? LIII

DEus in nomine tuo ſaluum me fac, & in uirtute tua iudica me. Deus exaudi orationem meam, auribus percipe uerba oris mei. Quoniam alieni inſurrexerunt aduerſum me, & fortes quæſierũt animã meã, & nõn propoſuerunt deum ante conſpectum ſuum. Ecce enim deus adiuuat me, & dominus ſuſceptor eſt animæ meæ. Auerte mala inimicis meis, & in ueritate tua diſperde illos. Voluntarie ſacrificabo tibi,

A a ¶ Non eſt qui faciat bonum, non eſt uſq; ad unum.] Nullus enim ex his implet uoluntatem patris cœleſtis. b ¶ Nonne cognoſcent omnes qui operantur iniquitatem, qui deuorãt plebem meã ſicut eſcam panis. Deum non inuocauerunt.] Cognoſcunt enim ſe impie agere, & non ſolum non emendãt, ſed etiam dei populum deuorãt dentibus malitiæ ſuæ, deumq; inuocare contemnunt. c ¶ Illic trepidauerũt timore ubi non erat timor.] Idola ac ſimulacra mortua timuerunt, qui deum timere debuerant. d ¶ Quoniam deus diſſipauit oſſa eorum qui hominibus placent.] Conteret enim ſpem æternitatis eorũ deus qui in eius contumeliam magis ſibi quàm illi placuerunt. Sibi placentes confuſi ſunt, id eſt, qui hominibus placent & non deo. e ¶ Cõfuſi ſunt quoniã deꝰ ſpreuit eos.] Merito ſpernit à deo qui reliquerit deum: & qui eum relinquit, digne tanquam ignotus ab eo confunditur dicente apoſtolo: Omnis ignorãs ignorabitur. 1.Cor.14.g

B f ¶ Quis dabit ex Sion ſalutare Iſrael.] De Sion ut ait propheta exibit lex, & uerbum domini de Hieruſalem. Quis dabit? Deus pater dedit filium ſuũ in Sion, hoc eſt in ſanctam eccleſiam. Salutare Iſrael. Salutaris noſter Chriſtus eſt. Quis dabit niſi dominus in aduẽtu ſuo, per quem gloriam æternitatis ſpeculamur? g ¶ Cum auerterit dominus captiuitatem plebis ſuæ.] Ipſe quoq; auerſa captiuitate uitiorũ erexit nos in libertatem uirtutum. De qua captiuitate dicit: Iam redempti ſunt de peccato Adæ: ſed tamẽ adhuc in captiuitate detinemur: quia non eſt integra libertas: quia dum ſumus in corpore, peregrinamur à domino. Et item dicit: Infelix ego homo: quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia dei per Ieſum Chriſtum dominum noſtrum. Sed in die iudicij quando inimica deſtruetur mors, tunc erit uera redemptio. Rom.7.d h ¶ Exultabit Iacob & lætabitur Iſrael.] Vtrũq; Chriſtianus populus audit: qui eſt Iacob dũ ſupplantat Iudaicum populũ, benedictionemq; eius accipit, & Iſrael, dum deum fidei oculis intuetur. Igitur & nos ſupplices deprecemur deum, ut declinantes à loquacitate ſuperflua, ipſo inſtruente intelligamus omnia in eius dominatione conſiſtere, qui dignetur ablata captiuitate uitiorum, erigere nos in libertatem uirtutum.

i ¶ In finem in carminibus intellectus Dauid cum ueniunt Ziphæi, & dicũt Saul: Dauid abſcõditus eſt apud nos in ſpelunca.] Ziph uicus eſt, & inde Ziphæi dicuntur. Ziphæi interpretantur florentes, id eſt, peccatores, qui quaſi florentes & uirides ſunt in præſenti uita, ut ait propheta: Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius ſicut flos agri: quia quod ſiccum eſt, igni reſeruatur. Iſti deputantur in pœnam, ſancti ad regnum. Sicut herba hodie quaſi uiridis uidetur eſſe uſquequo fuerit æſtus, ſic peccatores qui uidentur florere, in die iudicij areſcẽt, & ſancti qui hic uidentur quaſi aridi & ſicci, tunc erunt florẽtes & uirides. Vnde dictum eſt: Iuſtus ut palma florebit. Dauid fuit abſconditus in inferiori parte terræ, & dominus in utero ſanctæ Mariæ, & in una gente Iudæorum, & diuinitas in carne Chriſti. Iſte pſalmus orationẽ dominici hominis cõtinere dinoſcit, formã ſerui accipiẽtis, accedentisq; ad paſſionem in forma ſerui. Isa.40.b Pſal.91.c

C LIII

D Eus in nomine tuo ſaluũ me fac.] Poſtulat hæc à patre, ut oſtendat carnis infirmitatem. In nomine tuo, hoc eſt in illo nomine humilitatis quod eſt ſaluatio. l ¶ Et in uirtute tua iudica me.] Vult ſe iudicari, ut illud honorabile maieſtatis nomẽ diuinitate cõſcendat. Humilitas fuit, quando uenit de cœlo in uterum, de utero in præſepe, & ſuſtinuit multa, id eſt, alapas, ſputa & reliqua. Virtus fuit, quãdo reſurrexit & aſcendit in cœlos quadrageſimo die, & quinquageſimo die uenit ſpiritus ſanctus ſuper apoſtolos, & prædicauerũt doctrinam euangelij in toto mũdo. Vnde dictum eſt: Et dedit illi nomẽ quod eſt ſuper omne nomen, ut in nomine Ieſu omne genu flectatur, cœleſtium, terreſtrium & infernorum, & omnis lingua confiteatur: quia dominus Ieſus Chriſtus in gloria eſt dei patris. Et qui mortuus eſt ad tempus ex infirmitate carnis, uiuit ex uirtute dei. Et item dicit Apoſtolus: Nihil exiſtimaui me ſcire inter uos niſi Chriſtum Ieſum, & hũc crucifixum. Vel iudica me. Vox eccleſiæ, diſcretionẽ rogat. Phil.2.b

D 1.Cor.2.a

m ¶ Deus exaudi orationem meam.] Et hoc rogat ut mereatur à deo exaudiri. Nouerat enim ille ſolus orare conſtanter, nec ignorare ut homo quid peteret, iuxta illud Apoſtoli: Nam quid oremus ſicut oportet neſcimus. Rom.8.e

n ¶ Auribus percipe uerba oris mei.] Vox eccleſiæ. Aures domini dicuntur, quando exaudire dignatur. o ¶ Quoniam alieni inſurrexerunt aduerſus me.] Hoc eſt Iudæi, qui cum peculiares dei eſſent, alienos ſe per tranſgreſſionem ab eo fecerunt, non cognitione, ſed uita & operibus. Vnde dicit: Filij alieni mentiti ſunt mihi. Et ſi filij, quomodo alieni? De una tribu erant, ſed alieni erant, quia eius uitam qui illos uenerat uiuificare uolebant tollere. Pſal.17.g

p ¶ Et fortes quæſierunt animam meam.] Herodes principes q; ſacerdotum mundanam habentes fortitudinem. Et dominus dicit: Non haberes in me ullam poteſtatem, niſi tibi deſuper datum fuiſſet. Sic & hæretici perſecutores ſuper ſanctam eccleſiam. Ioan.19.b

q ¶ Non propoſuerunt deum ante conſpectum ſuum.] Non intellexerunt ſub perſona corporea latere diuinitatem. Diapſalma interpoſitum, orationem immutat, ut eum qui prius precabatur quaſi homo, oſtendat effectum orationis obtinuiſſe. Ideoq; ſubiecit. r ¶ Ecce enim deus adiuuat me.] Quia dominus deſcendit in mortem. s ¶ Et dñs ſuſceptor eſt animæ meæ.] Cito eam redditurus. Vel deus pater ſuſcepit filium ſuum, & Chriſtus ſuam eccleſiã in fide. t ¶ Auerte mala inimicis meis, & in, &c.] Qui me non intellexerunt per malitiã ſuam, diſpergãtur in ueritate tua, ſicut nunc cernimus factũ. Diſperſi ſunt enim in regionibus. Veritatẽ dicit, quia uerus eſt, id eſt, reddet unicuiq; ſecũdum opera ſua. Diſperde illos in die iudicij & in tua iuſta uindicta: hoc eſt, diabolũ & mẽbra ſua. u ¶ Voluntarie ſacrificabo tibi.] Bene uolũtarie: quia propria uoluntate

luntate ipſe ſacerdos & hoſtia pro delictis populi ſe obtulit patri, ut hoc ſacrificium uitam tribueret mũdo. Voluntarie ſacrificabo tibi. Vox eccleſiæ. Voluntarie dicit, id eſt, non neceſſitate aut coacte, ſed uoluntarie, ſecundũ illud: Prouidentes gregem non coacte ſed ſpontanee. 1.Pet.5.a

a ¶ Et confitebor nomini tuo quoniã bonum eſt.] Confeſſus ſum in mundo: quia deſcendi de cœlo, nõ ut faciam uoluntatem meam, ſed tuã: quia bona eſt. Cõfitebor, hoc eſt laudabo nomen tuum, hoc bonũ eſt. b ¶ Quoniã ex omni tribulatione eripuiſti me, & ſuper inimicos meos deſpexit oculus meus.] Quia orationem mundã fudit in principio pſalmi: ideo ut deus omnia præuidẽs, ereptũ ſe à tribulationibus, & inimicos deſpectos inſpectione paterna pronũciat: ſcilicet ut illa eum intelligas regnare potentia, qua poſt reſurrectionem victor remeauit ad aſtra. Quem nos ſupplices deprecamur, ut eius adiutorio ab inimicis ſaluati, à tribulationibus mundanis erepti, ipſum caput noſtrum dominũ Ieſum Chriſtũ quem in cœlis ſuſpicimus, mente & opere proſequamur. c ¶ In finem in carminibus intellectus Dauid.] In finem, in Chriſto, ut illud: Finis enim legis Chriſtus ad iuſtitiam omni credẽti. In finem, ſemper de Chriſto intelligitur. Vnde & ſancti apoſtoli dixerunt: Domine, oſtende nobis patrem, & ſufficit nobis. Non potes legem implere, niſi ab ipſo impleatur. Omnis ſcriptura ſancta de illo eſt. In carminibus, id eſt, in laudibus: Sicut carmina ſeculi ſunt, ſic & carmina eccleſiæ, unde laus dei cantatur, & conſolatio ſanctorum eſt, quia dictũ eſt: Tunc iuſti fulgebunt ſicut ſol in regno patris eorum, æquales angelis. Pſalmus uocem continet mediatoris, qui cum deus eſſet, formam ſeruilem pro noſtra libertate ſuſcepit. Rom.10.a Ioan.14.a Matth.13.f

& confitebor nomini tuo domine, quoniã bonum eſt. Quoniam ex omni tribulatione eripuiſti me, & ſuper inimicos meos deſpexit oculus meus.

In finẽm in carminibus intellectus Dauid. LIIII

EXaudi deus orationẽm meam & ne deſpexeris deprecationẽ meam, intende mihi & exaudi me. Contriſtatus ſum in exercitatione mea, & conturbatus ſum à uoce inimici, & à tribulationẽ peccatoris. Quoniam declinauerunt in me iniquitates, & in irâ moleſti erant mihi. Cor meum cõturbatum eſt in me, & formidò mortis cecidit ſuper me. Timor & tremor uenerunt ſuper me, & cõtexerunt me tenebræ. Et dixi, quis mihi dabit pennas ſicut columbæ, & uolabo & requieſcam? Eccẽ elongaui fugiens, & manſi in ſolitudine. Expectabam eum qui ſaluum me fecit à puſillanimitate ſpiritus & tempeſtate. Præcipita dominẽ, diuide linguas eorum, quoniam uidi iniquitatem & contradictionem in ciuitate. Die ac nocte circundabit eam ſuper muros eius iniquitas & labor in medio eius & iniuſtitia.

LIIII

EXaudi deus orationem meam, & ne deſpexeris deprecationem meam, intẽde mihi & exaudi me.] Triplex hæc deprecatio, ideo oſtenditur, quod primam homo deus in ſtatu ſeruili manens, à conſciẽtia ſanctitatis emittit. Secundam: quia ſe ſcit iuſtum, obedientiam non deſpici poſtulat. Tertiam, propter infirmitatem carnis, ut ſibi intendatur exorat. Qua ratione intellige ò homo, quia niſi pura conſcientia depreceris à deo prorſus non exaudieris. e ¶ Cõtriſtatus ſum in exercitatione mea] Quam pro mundi uita ſuſcepi: quia ſemper exercitatio ad res utiles ac neceſſarias agitur. f ¶ Conturbatus ſum à uoce inimici.] Qui me Samaritanum & dæmoniũ habentem, cum deus eſſem ante ſecula, increpabãt. Vel uox eccleſiæ. Duos inimicos habet eccleſia. Vnũ aperte, & unum occulte. Vnum debet diligere, & alium odire. Diligere proximum, ut illud: Diligite inimicos ueſtros, benefacite his qui oderunt uos. Et alium contemnere & odire, id eſt, diabolum qui occulte uenit per ſuggeſtiones & delectationes. g ¶ Et à tribulatione peccatoris.] Qui mihi ſemper tribulationũ inſidias intendebat. Propter hoc tribulat deus peccatores, aut ut emendentur, aut ut per illos corrigat bonos. h ¶ Quoniam declinauerunt in me iniquitates.] Populus utiq; declinat ad iniquitatem, qui mendacium profert ſuper proximum. Vel Iudæi ſuper dominum, ſicut dixerũt: In beelzebub principe dæmoniorũ eijcit dæmonia. i ¶ Et in ira moleſti erant mihi.] Perſequẽtes me in inuidia ſua. Et in ira moleſti erant. Moleſtus, id eſt ſæuus. In ira, feſtuca, trabs, odium. Ira conturbat: trabs excæcat, ut illud: Turbatus eſt præ ira oculus meus. Matth.12.b Pſal.6.b

k ¶ Cor meum conturbatum eſt.] Secũdum hominem, ſed uirtute diuina cõfortatum eſt. Nam & angelus, inquit euangeliſta, accedens confortabat eum. l ¶ Et formido mortis cecidit ſuper me.] Timor animæ & tremor corporis. m ¶ Timor & tremor uenit, &c.] Si quidem ipſe dixit. Triſtis eſt anima mea uſque ad mortem. Luc.22.e Matth.26.d

n ¶ Contexerũt me tenebræ.] Tenebræ dicuntur mali homines qui perſequũtur eccleſiam, & qui tegunt ipſam in odio, quia qui odit fratrem ſuũ, in tenebris eſt. Et contexerunt me tenebræ: ſed quia lux eram, nõ me comprehẽderunt. o ¶ Et dixi, quis dabit mihi pennas ſicut columbæ & uolabo & requieſcam.] Non ab alio ſumam euolationem euadendæ mortis, niſi à me ipſo. Poteſtatem habeo ponendi animam meam, & poteſtatẽ habeo iterum ſumendi eam, ut de tenebris ad cœleſtia reuertar. In columba autem ſpiritualem naturam deſignat, ſicut in baptiſmo oſtenſum eſt. Columba ſimplex animal eſt abſque felle, & à malicia fellis alienum: quia oſculum charitatis animæ ſignificat: quia eccleſia duas pennas habet, hoc eſt duo præcepta charitatis, dilectionẽ dei uidelicet & proximi. p ¶ Ecce elongaui fugiens.] A Iudæis. Longe eſt enim à peccatoribus ſalus. q ¶ Et manſi in ſolitudine.] Cum gentibus incredulis, quas aduentu meo florere feci. De quibus alius ait propheta: Lætetur & floreat deſertum. Ecce elongaui fugiens & manſi in ſolitudine. Columba fugit à conuerſatione humana, & ſancti fugiunt à conſortio hominum, non corporaliter ſed ſpiritualiter, hoc eſt in conſcientia, quia cogitant quomodo ſe contra ſuggeſtiones diaboli uel hæreticorum defendere debeant. r ¶ Expectabam eum qui ſaluum me fecit à puſillanimitate ſpiritus & tempeſtate.] Expectat in corpore poſitus, non ſolum ſaluationem patris, ut à diuerſis tempeſtatibus eruatur: ſed etiam ut ultionem de inimicis accipiat. Sequitur. s ¶ Præcipita domine & diuide linguas eorum.] In aqua aliquis ſæpe præcipitatur. Ergo hi ita demergantur ſicut in diluuio, & diſpergantur diuiſis linguis, ceu factum eſt in ædificatione turris. Sed cur iſta fiant adiecit. t ¶ Quoniam uidi iniquitatem & contradictionem in ciuitate.] Iniquitatem, cum non crediderunt. Contradictionem cum exprobrant, contradicentes: Nonne hic eſt filius Ioſeph fabri? Et alia multa. u ¶ Die ac nocte.] Id eſt omni tempore. Die, cum doceret turbas, & illi non crediderunt. Nocte, cum pateretur, & illi blaſphemarent. Ergo taliter circundata repletaq; eſt eorum ciuitas, id eſt, Hieroſolyma, ut ſupra muros redũdaret iniquitas eius. Luc.6.d Ioan.10.d Marc.6.d Eſa.35.d

¶ Et non

Et nõn defecit de plateis eius uſura & dolus. Quoniãm ſi inimicus meus maledixiſſet mihi, ſuſtinuiſſem utiq;. Et ſi is qui oderat me ſuper me magna locutus fuiſſet; abſcondiſſem me forſitan ab eo. Tũ uero homo unanimis, dux meus & notus meus. Qui ſimul mecũ dulces capiebas cibos, in domõ dei ambulauimus cum cõſenſu. Veniãt mors ſuper illos, & deſcendant in infernum uiuentes Quoniãm nequitia in habitaculis eorũ, in medio eorum. Egõ autem ad deum clamaui, & dominus ſaluauit me. Veſpere & mane & meridie narrabõ & annunciabo & exaudiet uocem meam. Redimet in pace animam meam ab his qui appropinquant mihi, quoniam interr multos erant mecum. Exaudiẽt deus & humiliãbit illos, qui eſt ante ſeculã. Nõn enim eſt illis commutatio & non timuerũt deum, extẽndit manum ſuam in retribuendo. Contaminauerũt teſtamentum eius, diuiſi ſunt ab ira uultus eius, & appropinquauit cor illius. Molliti ſunt ſermones eius ſuper oleũm, & ipſi ſunt iacula. Iactã ſuper dominum curã tuam, & ipſe te enutriet, non dãbit in æternum fluctuationem iuſto.

A *a* ¶ Et nõ defecit de plateis eiꝰ uſura & dolus.] Omnia enim quæ in lege prohibita ſunt, ad augendi peccati cumulum excreuerunt. In lege enim uſuræ accipi prohibẽtur. Vſura eſt plus accipere quàm dare. Vnde propheta dicit, Non fœneraui neque fœnerauit mihi quiſquam. Et ſi uis quod tibi dimittatur, dimitte. *b* ¶ Quoniam ſi inimicus meus maledixiſſet mihi ſuſtinuiſſem utique, & ſi is qui oderat me, ſuper me magna locutus fuiſſet: abſcondiſſem me forſitan ab eo.] Non hic tantum de paſſione dominꝰ queritur: ſed & de diſcipulo ꝓditore. Nam legimus in euãgelijs: quia abſconderit ſe à Iudæis. A Iuda autem non ſe abſcondit: ſed eum etiam conuiuio ſancto aſciuit. ſicut ſequitur *c* ¶ Tu uero homo unanimus.] Qui cũ alijs coniunctus eras apoſtolis. *d* ¶ Dux meus.] Ad prædicandum cũ cæteris miſſus. *e* ¶ Et notꝰ meus.] Quia me per legis myſteriũ cognoueras eſſe uenturum

Hiere.15.e

Ioan.8.g

B Dux meus & notus meus. Vox Chriſti de Iuda. Vnanimis dicit: quia uidebat ab alijs quaſi bonꝰ. Dux dicit, propter quod Chriſtum tradidit, dux mortis fuit Notus, quando miſit eos binos ante faciem ſuam in prædicatione. *f* ¶ Qui ſimul mecum dulces capiebas cibos.] Cum mandatis uitæ & uoluntate patris plerunq; refectus es. Cibus enim dulcis eſt, patris facere uolũtatem: ut illud: Qui intingit mecum manum in paropſide, leuabit contra me calcaneum ſuum. Vel cibus dulcis, id eſt, corpus & ſanguis Chriſti quod ipſe accepit indignus. *g* ¶ In domo dei ambulauimus cum conſenſu.] Sæpe enim cum ipſo domino in templo Salomonis cum prædicationis conſenſu abijt. *h* ¶ Veniat mors ſuper illos & deſcendant ad infernum uiuentes.] Vt maiorem ſui cordis dolorem ſecundum hominem oſtenderet: ideo quaſi in maledictione quæ eis erant uentura prædixit. Veniat mors ſuper illos, & deſcendant ad infernum uiuentes. Factũ fuit hoc de Dathã & Core, & Abiron, & ſimul uenit ignis & mortui fuerunt, & terra abſorbuit eos uiuos. *i* ¶ Quoniam nequitia in habitaculis eorũ in medio ipſorũ.] Etenim tam opere quàm cogitatione, neqtia pleni ſunt. *k* ¶ Ego ad dominũ clamaui, & dominus ſaluabit me. Veſpere & mane & meridie.] Veſpere, cum paſſionem ſuſcepit mane cũ reſurrexit, meridie cum omni claritate uirtutis ſuæ adimpleta cœlos aſcendit, ſedet ad dexteram patris. *l* ¶ Narrabo & annunciabo, & exaudiet uocem meam. Redimet in pace animam meam ab his &c.] Narrat ſcilicet quod eum uelociter pater exaudiuit: quod eũ de tribulationibus mortis eripuit: quod in pace animã eius ab inimicis, qui ei ob inferendam mortem propinquauerunt, liberauit. Vel narrabo, quaſi minora, & annunciabo, quaſi maiora. Liberauit in pace animam me am, In pace: hoc eſt in ſemetipſo, ut Paulus dixit. Ipſe eſt pax noſtra, qui fecit utraque unum. Ab his qui appropinquant mihi. Appropinquant corpore, non uita nec merito. *m* ¶ Quoniam inter multos erant mecum.]

Luc.10.a

Matth.26.b

Numer.16.c

Ephes.2.c

Inter multos, ſed non in paucis. In multis uero, id eſt, in baptiſmo & in fide non ficta, In paucis non ſunt: hoc eſt in fide firma & ſpe & charitate. Inter multos credentes erant mecum, & non credebant. *n* ¶ Exaudiet deus.] Me benedicentem, non illos maledicentes. Exaudiet deus: ſanctos ſuos. *o* ¶ Et humiliabit eos.] Hoc eſt ſuperbos. *p* ¶ Qui eſt ante ſecula.] Pater utique, quem in me manere non cognouerunt, qui eſt ante ſecula & manet in æternum. Ille qui initiũ ſumpſit ex Maria, ante ſecula genitus eſt. *q* ¶ Nõ eſt enim illis commutatio.] De malo in bonum, non commutantur, non transferũtur ſecundum euangelium de morte in uitam. *r* ¶ Et non timuerunt deum.] Ideo cauſa ad ultionem deſcendit, ſicut ſequitur. *s* ¶ Expãdit manum in retribuendo.] Quia cum eis ad auxilium porrecta fuiſſet: nõ eam receperunt. Non timuerunt deum: propterea non declinauerunt de malo in bonum: quia non cognouerunt. Et extendit manum ſuam in retribuendo illis. Extendit manum ſuam, ut ait propheta, Tota die expandi manus meas ad populum, non credentem & contradicentem mihi, ideo quia non credit opera mea & potentiam meam. In retribuendo illis: hoc eſt in uindicta in die iudicij: præſertim cum Abrahæ dixit, In ſemine tuo benedicentur omnes gentes terræ, id eſt, in Chriſto & in alio loco: Et dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & poſſeſſionem tuam terminos terræ. Chriſtus per nouum teſtamentum acquiſiuit hæreditatẽ ſuam. *t* ¶ Cõtaminauerunt teſtamentum eius.] Quia non intellexerunt dominum Ieſum ſanctorum uirorum preconio repromiſſum. *u* ¶ Et diuiſi ſunt ab ira uultus eius.] Ab ſpirituali prouidentia, diuiſa eſt contemplatio eorum: ideo pars eorum cum infidelibus poſita eſt. Poſt eorum exprobrationem ad Iudam ſermo refertur dicens: Et appropinquauit cor illius, ut impletum à diabolo traderet Chriſtum. Contaminauerunt teſtamentum eius, & diuiſi ſunt ab ira uultus eius, id eſt, hæretici qui uoluerunt contaminare teſtamentum dei, diuiſi erunt in die iudicij quando accipient ſententiam damnationis, Ite maledicti in ignem æternum. *x* ¶ Et appropinquauit cor illius.] Volũtas eius: quia quod intelligunt de ſcripturis in malum uertũt: quia dei fide trinitatis non recte credunt. Vnde dictum eſt, Oportet eſſe hæreſes, ut qui probati ſunt manifeſti fiant in uobis. *y* ¶ Molliti ſunt ſermones eius ſuper oleum, &c.] Cum ait molliti ſunt: de pluribus dicit cũ prius de uno locutꝰ fuiſſet. Ergo intellige diabolum nuncupatũ & Iudã qui leniores oleo fecit ſermones ſuos cum ait, Aue rabbi, & oſculatus eſt eum. Tale oleum renuentes, ut in tribulationibus poſiti, dei petamus auxilium, ipſe nos deus ſuo exemplo docuit dicens. *z* ¶ Iacta in dominum curam tuã, &c.] Vt ab eo educatus inimicis fortis reſiſtas. *a* ¶ Nõ dabit in æternũ fluctuationẽ iuſto.] Si eñ iuſtus

Gen.22.d

Pſal.2.b

Eſa.65.a

2.Cor.11.d

A fueris, non te patitur ab iniquis fluctibus fatigari. Qui fluctuat, in mari eſt. Per mare, mundus iſte intelligitur: in quo ſancti fluctuant. *a* ¶ Tu uero deus deduces illos in puteũ interitus.] Vt qui noluerũt bibere de fonte aquæ uiuæ, in puteũ interitus demergãtur. In puteũ interit⁹: hoc eſt, infernũ iuſta uindicta ſup illos. *b* ¶ Viri ſanguinum & doloſi.] Qui ſunt effuſores ſanguinis redẽptoris noſtri. *c* ¶ Non dimidiabũt dies ſuos.] Non ſolũ non impleuerunt æternitatis dies, ſed nec ad dimidium temporis eius uenire meruerũt. In modico enim ſpacio in ultione dñica ab hoſtibus trucidati ſunt. *d* ¶ Ego autem ſperabo in te domine.] Vt pleni in ueniantur dies mei. Et nos ſupplices deprecamur, ut à te domine exauditi: nec pecati oleo delibuti, à te enutriti: à te ab huiuſculi fluctibus liberati, à te mereamur longitudinẽ dierum pro bonis actibus adipiſci. Amen. *e* ¶ In finem pro populo qui à ſanctis

ctuationem iuſto. Tu uerò deus deduces eos in puteũ interitus. Viri ſanguinũm & doloſi nõn dimidiabunt dies ſuos, ego autem in te ſperaui dominẽ.

In finẽm pro populo qui à ſanctis longe factus eſt, ipſi Dauid in tituli inſcriptionem cum tenuerunt eum Allophyli in Geth. L V

MIſererẽ mei deus quoniam cõculcauit me homo tota die impugnans tribulauit me. Conculcauerũnt me inimici mei totã die, quoniãm multi bellantes aduerſum me. Ab altitudinẽ diei timebo, egò uero in te ſperabo. In deo laudabo ſermones meos, in deõ ſperabo, non timebo quid faciat mihi caro. Totã die uerba mea execrabãtur, aduerſum me omnẽs cogitationes eorum in malum. Inhabitabũnt & abſcondẽnt, ipſi calcaneũm meum obſeruabunt. Sicũt ſuſtinuerunt animam meam prò nihilo ſaluos facies illos, in ira populõs confringes. Deus uitãm meã annunciaui tibi, põſui ſti lachrymas meas in cõſpectu tuo ſicut & in ꝓmiſſione tua, tunc cõuertentur inimici mei retrorſum. In quacũcꝫ die inuocauerò te, ecce cognoui qm̃ deus meus es.

B longe factus eſt: Dauid in tituli inſcriptionem quando tenuerunt eum alienigenæ in Geth.] In hebræo ita habet. Pro columba muta longitudinum Dauid humilis atque perfecti, cũ tenuiſſent eum Philiſtijm in Geth. Columba muta, & Dauid humilis atcꝫ perfectus, Chriſtus in paſſione monſtratur. L V

MIſerere mei deus quoniam conculcauit me homo, tota die impugnans tribulauit me.] In homine atque bellante, diaboli uel reliquarum nequitiarum ſpirituali um oſtendit immiſſionem: quorum inſtinctu dominus paſſus eſt. In die autem corporalem ætatem monſtrat. Miſerere mei domine. Ac ſi dicat, Fac in me miſericordiam. Quoniam conculcauit me homo, id eſt, Chriſtus à Iudæis in paſſione conculcatus eſt, & eccleſia à perſecutoribus. Homo unus pro multis dicitur: & plures pro uno dicuntur. Vnus hoc eſt pro unitate maliciæ. Duæ ciuitates ſunt in mundo: Babylon, & Hieruſalem. Per Babyloniam intelligũtur mali qui perſequuntur ſanctos: Sic & Hieruſalem, id eſt, anima electa, non ceſſat orare pro inimicis. Tota die impugnans tribulauit me. Tota die, toto tẽpore pugnæ. *g* ¶ Conculcauerũt me inimici mei.] Iudæi utique: *h* ¶ Tota die.] A tempore carnis aſſumptæ. *i* ¶ Ab altitudine diei timebo.] Duos ſenſus habet hic. Vnum quaſi dicat eccleſia in rogando: nõ timebo altitudinem ſuperborũ. Alium affirmando, timebo altitudinem. hoc eſt altitudinem diuinitatis: quia qui non timet, præſumptuoſe agit. *k* ¶ Quoniam multi bellantes aduerſum me.] Ab altitudine diei timebunt quia non in deũ ſed in rebus tranſitorijs poſuerunt ſpes ſuas. *l* ¶ Ego uero in te ſperabo: in deo laudabo ſermones meos.] Quia eius ope præſidioꝫ confido, ſicut dominus dixit: Mea doctrina non eſt mea, ſed eius qui me miſit patris. Quanto magis nos qui omnia ab illo accepimus & illum accepimus: ipſum ſemper laudare debemus. *m* ¶ In deo ſperabo non timebo quid faciat mihi homo.] In ipſo confirmatus, nõ timebo bella quæ mihi

Ioan.7.b

aduerſarius mouet: quia dictũ eſt: Si corpus occidunt: animam autẽ non poſſunt occidere. *n* ¶ Tota die uerba mea execrabantur aduerſum me.] Cum dicerent: nõ eſt hic propheta, ſed ſeducit turbam. *o* ¶ Omnia conſilia eorum in malũ.] In malũ enim eis cõuerſa ſunt cũ eos diuina ultio poſt dominicæ paſſionis ſcelera uerberauit. Omnia conſilia eorum in malum. Iudæi contra Chriſtum: & peccatores cõtra ſanctos *p* ¶ Inhabitabunt.] Vnanimiter. *q* ¶ Et abſcõdẽt.] Laqueos nequitiæ ſuæ. *r* ¶ Ipſi calcaneũ meũ obſeruabunt.] Vt me ſupplantare poſſint, ſicut uoluerunt: uel in numiſmate cẽſus: uel in muliere deprehenſa. Ipſi calcaneũ meum obſeruabunt. Iudæi finem Chriſti, & peccatores finem eccleſiæ: quia ſepties in die cadit iuſtus & reſurgit. Vel calcaneum meũ obſeruabũt ſicut dictũ eſt de illa muliere & ſerpente. Per caput initiũ ſuggeſtionis malæ, & per calcaneum finẽ uitæ: Vel hæretici in qualicunque ſermone, finẽ obſeruare quærunt. *s* ¶ Sicut ſuſtinuerunt animã meam.] Vt captum in uerbis accuſarẽt apud principes. *t* ¶ Pro nihilo ſaluos facies illos.] ſaluantur enim pro nihilo, cum non commutantur ad gloriam: ſed ad ſupplicia transferuntur. Pro nihilo ſaluos facies illos quia non fecit Chriſtus propter quod ſuſtinuit, ſed expetiuerunt Iudæi ut illum interficerent. *u* ¶ In ira populos cõfringes.] Quia impacti ſunt in petrã offenſionis & lapidẽ ſcandali. Poſt hanc ultionẽ propheta gaudẽs præuidens futura decãtat. *x* ¶ Deus uitã meam annunciaui tibi.] Tu enim uita mea, omnis'que populi: qui ad redemptionem uẽturus es mundi. Vnuſquiſque debet nunciare per confeſſionem: ſicut Paulus fecit: quando dicebat: Qui prius fui blaſphemus & perſecutor & contumelioſus: ſed miſericordiam conſecutus ſum: quia ignorans feci in incredulitate. Et item dicebat: Viuo autem iam non ego: uiuit uero in me Chriſtus. *y* ¶ Poſuiſti lachrymas meas in conſpectu tuo ſicut & in promiſſione tua, &c.] Promiſſiones tuæ erant, ut uideres lachrymas conuerſis poſt tergum inimicis in gaudia nouella trãsferres: mecꝫ cum ſanctis cæteris tua gloria munerares. Poſuiſti lachrymas meas in conſpectu tuo: hoc eſt audiſti & uidiſti. Sicut in promiſſione tua. Deus promiſit ſanctis ſuis bona: ſed tamen dicit: Conſitere tu prius iniquitates tuas, ut iuſtificeris, Tũc conuertentur inimici mei retrorſum. Optando dicit eccleſia, ut qui currunt ad infernum, conuertantur ad deũ. *z* ¶ In quacunqꝫ die inuocauero'te, ecce cognoui &c.] In omni enim neceſſitate tu deus aſſiſtis, miſericordiam præſtans tuis. In quacunque die inuocauero te, id eſt, aut in proſperis aut in aduerſis. Ego cognoui quoniam deus meus es tu. Vox eccleſiæ. Aliqui cognoſcunt per creaturã cœli & terræ, ſicut ſanctus Paulus dicit: Per ea quæ facta ſunt intellecta conſpiciuntur. Et alij per deum, qui inſpirat in animas illorum: ſicut Thomæ dixit: Infer digitum tuum huc, & mitte manum tuam in latus meũ, & cogno

C

Matt.10.d

1. Timo.1.c

Gal.2.d

Eſa.43.d ſecundũ LXX

Prouer.24.c

Rom.1.c

D

In deo laudabò uerbum, in domino laudabo ſermonẽ, in deo ſperaui: non timebo quid faciat mihi homo. In mẽ ſunt deus uota tua, quæ reddam laudationes tibi. Quoniam eripũiſti animam meam de morte, oculõs meos à lachrymis, & pedẽs meos à lapſu; ut placeám coram deo in lumine uiuentium.

In finẽm ne diſperdas, ipſi Dauid in tituli in ſcriptione cum fugeret à facie Saul regis Iſrael in ſpeluncam. LVI

MIſererẽ mei deus miſerere mei, quoniam in te cõfidit anima mea. Et in umbrá alarum tuarũ ſperabo, donẽc tranſeat iniquitas clamabo ad deũm altiſſimum, deum qui benefecit mihi. Miſit dẽ cœlo & libera uit me, dedit in opprobriũ conculcãtes me, Miſit deũs miſericordiam ſuam & ueritatem ſuam, & eripũit animam meam de medio catulorum leonum, dormiũi conturbatus. Filij hominum dentes eorũ armá & ſagittæ, & lingua eorum gladius acutus. Exaltarẽ ſuper cœlos deus, & ſuper omnẽ terrã gloria tua. Laqueũm parauerũt pedibus meis, & incuruauerũnt animã meam. Foderũt antẽ faciem meam foueã, & inciderũt in eam.

A cognoſce loca clauorum: & noli eſſe incredulus ſed fideIoan.20.g lis. Et ipſe recordatus dicit: Dominus meus. *a* ¶ In deo laudabo uerbum & in domino laudabo ſermonem: in deo ſperabo, non timebo quid faciat mihi homo.] Laudat iterum propheta uerbum illud ſiue ſermonem qui erat in pricipio apud patrem: quia ſperans in eum nõ metuit ad uerſarij minas, dicẽs. *b* ¶ In me ſunt deus uota tua: quæ reddã laudatiões tibi.] Hæc ſunt uota prophetæ ut laudem dominicã celebret: ſicut alibi dicit: Immola deo ſacrPſal.49.c ficium laudis. Et cur hæc faciat adiecit. *c* ¶ Quoniã eripuiſti animam meam de morte.] Secunda utique. *d* ¶ Oculos meos à lachrymis.] Ne iam neceſſe eſſet peccata deflere: ut illApoc4.7.d lud: Abſterget deus omnem lachrymam ab oculis eorũ in die iudicij: quia dictum eſt: BeaMatt.5 ti qui lugent, quoniam ipſi cõſolabuntur. *e* ¶ Pedes meos à lapſu.] Ne ultra laberentur in peccata. Pedes meos hoc eſt ſenſus: à lapſu

B quia non erit tũc ſuggeſtio mala nec tribulatio. *f* ¶ Vt placeam coram deo in lumine uiuentium.] Lumen uiuentium Chriſtus eſt,Ioan.8.b ſecundum illud: Ego ſum lux mundi. Et item: Erat lumẽIbidem.1.a uerum quod illuminat omnem hominem uenientem inApoc.21.g hunc mundum: ſicut in Apocalypſi de illa ſancta ciuitate: Lucerna non erat ibi: quia dominus deus omnipotẽs illuminauit eam, & lucerna eius eſt agnus, quo ſancti ab huius mundi tenebris eruti clarificantur. Hæc prophe/ta non prò ſe tantum, ſed & pro nobis orat. Vnde nos deprecemur: ut compreſſis bellis corporeis, ſuperatis ſeculi tentamentis, mereamur Ieſu Chriſto in ipſo lumine complacere. Amen. *g* ¶ In finem ne diſperdas, ipſi Dauid in tituli inſcriptione cum fugeret à facie Saul regis Iſrael in ſpeluncam.] Ipſi Dauid in tituli inſcriptione ne diſperdas: hoc eſt, ne corrumpas tituli inſcriptionem: quando ſcripſit Pilatus ſuper domini crucem linguis tribus: Ieſus rex Iudæorum. Et illi: Noli ſcribere rex Iudæorum: ſed quia ipſe dixit rex ſum Iudæorum. Et Pilatus dixit: Quod ſcripſi, ſcripſi. Dauid in ſpelunca abſconditus, hoc eſt in inferiore parte terræ: præfigurabat corpus humanũ, ubi illa maieſtas fuit abſcondita in corPſal.87.b pore Chriſti: ut illud: Traditus ſum & non egrediebar.I.Cor.2.b Et Paulus dicit: Si enim intellexiſſent, nunquam dominum gloriæ crucifixiſſent. LVI

MIſerere mei deus miſerere mei, quoniam in te confidit anima mea.] Geminata poſtulatione miſericordiæ, confidentiam ſuam quam in patre habet adiungit, ut facilius audiatur. Quoniam in te cõfidit anima mea. Quaſi unus homo dicit: ſed unus pro multis: quia dicPſal.6.a tum eſt: A finibus terræ ad te clamaui domine. Et alibi:Act.4.f Erat illis anima una & cor unum. *i* ¶ Et in umbra alarum tuarum ſperabo.] Id eſt in protectione paterna. A calore umbra quæritur: ſed per calorem perſecutio uel tribulatio intelligitur, & per umbram protectio diuinitatis, ubi ſemper confugere debemus. Sed duæ alæ, duo teſtamẽta, uel duo præcepta charitatis. *k* ¶ Donec trãſe C at iniquitas.] Inſultatio iniquorũ. Docet enim per hæc ſpiritualium alarum ſperare protectionẽ. Hinc prophe/ta loquitur. *l* ¶ Clamabo ad deum altiſſimum: deum qui benefecit mihi.] Hæc ſunt quæ poſt dinumerata bona ſequũtur. Donec trãſeat iniquitas, hoc eſt diabolus cũ ſuis membris uel ſuis ſatellitibus. Clamabo ad deum altiſſimum Clamauit Chriſtus ad deum patrem, & orauit pro falſis fratribº. Et eccleſia pro inimicis orat. Et ad deum qui benefecit mihi, id eſt, fecit me ex nihilo ad ſuam imaginẽ, & dedit mihi omnia bona præſentis uitæ & poſtea in futuro uitam æternã promiſit. *m* ¶ Miſit de cœlo & liberauit me.] Miſit filiũ ſuum de cœlis, ut hominem à peccato eueret: uel genus humanũ de poteſtate diaboli uel de inferno. *n* ¶ Dedit in opprobrium conculcãtes.] Impios & peccato obnoxios qui uerbum propheticũ neglige/ D bant. Vel ut alibi: De Luc.10.c dit apoſtolis poteſtatem calcandi ſuper ſerpentes & ſcorpiones, & ſuper omnem uirtutem inimici. *o* ¶ Miſit deus &c.] Miſericordia & ueritas Chriſtus eſt. In uno continentur: nec una ſine altera. Si ſola miſericordia fuiſſet, licentia fuiſſet peccare, & ſi ſola ueritas, non potuiſſet homo ſuſtinere. *p* ¶ Animam meam eripuit de medio catulorum leonum.] Leones, principes Iudæorum: catuli, plebs ſubiecta qui clamabant, crucifige eum. Leo diabolus iuxta epiſtolam Petri. Aduerſarius ueſter diaI.Pet.5.b bolus circuit quaſi leo, quærens quem deuoret. Propter ea ipſe dominus miſericordia ac ueritas intelligitur, qui miſſus à patre, animas noſtras eripuit de dæmonum poteſtate: qui nos ceu ſeculi leones deuorare nitebantur. Qui & nunc loquitur, dicens. *q* ¶ Dormiui conturbatus.] Dormiuit enim in ſomno paſſionis cum diceret: Nunc anima mea turbata eſt: quia dictum eſt, Ego dorPſal.3.b miui & ſoporatus ſum: & exurrexi: quoniam dominusIoan.10.e ſuſcitauit me: ſecundum illud: Poteſtatem habeo ponendi animã meam, & poteſtatẽ iterũ ſumendi eam. *r* ¶ Filij hominũ &c.] Inimicorum dentes quaſi arma impugnantium eſſe dicit quos dominus ſua reſurrectione cõfregit. *s* ¶ Exaltare &c.] Nullus eſt modus exaltationis diuinæ. Nos uero nihil aliud de cœlis quàm quæ uidimus nouimus, Nam cũ ait, ſuper cœlos, noticiam excedit humanam. De gloria autem quæ ſuper terram eſt, illud intelligitur quod alibi ipſe dominus ait: Ecce ego Mat.ult. uobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſeculi. Hinc iterum dominus. *t* ¶ Laqueum parauerunt pedibus meis.] Cum mihi interrogationes inferebant doloſas. *u* ¶ Et incuruauerũt animam meam.] In morte, ſed non fuit perpetualiter ſubdita morti. Sic uoluerunt Iudæi Chriſtum incuruare: ut non nominaretur nomẽ eius. *x* ¶ Foderunt ante faciem meam foueam, & ipſi inciderunt in eam.] Cũ poſt reſurrectionẽ inimicis traditi: capti, interfecti atq; diſperſi ſunt.

¶ Paratum

Paratũm cor meum deus, paratum cor meum: cantabo & pſalmum dicam domino. Exurgè gloria mea, exurge pſalterium & cithara, exurgam diluculo, Confitebór tibi in populis domine, & pſalmum dicam tibi in gentibus. Quoniãm magnificata eſt uſque ad cœlos miſericordia tua, & uſquè ad nubes ueritas tua. Exaltarè ſuper cœlos deus, & ſuper omnẽ terrã gloria tua.

In finem nè diſperdas Dauid in tituli inſcriptione. LVII

SI uerè utique iuſticiam loquimini, recta iudicate filij hominum. Etenim in corde iniquitates operamini in terra, iniuſticiam manus ueſtræ cõcinnãt. Alienãti ſunt peccatores à uulua, errauerũnt ab utero, locuti ſunt falſa. Furór illis ſecũdum ſimilitudinẽ ſerpentis, ſicut aſpidis ſurdæ & obturãtis aures ſuas. Quæ nó exaudiet uocem incantantium, & uenefici incantantis ſapienter. Deus conteret dentes eorum in ore ipſorum, molas leonum confringet dñs. Ad nihilum deueniẽnt tanq; aqua decurrens, intẽdit arcũm ſuũ donec infirmẽtur. Sicũt cera quæ fluit auferentur, ſupercecidit ignis,

A 4 ¶ Paratum cor meum deus, paratum cor meum, cantabo & pſalmum dicam domino.] Exultat & concinit de triumpho mortis illius liber. Cantabo, prædicabo: pſalmum dicam, opere complebo. *b* ¶ Exurge gloria mea, exurge pſalterium &c.] Diluculo enim reſurrexit, mane cum adhuc tenebræ eſſent ſuper terram. Sic enim dictio Dauidica ceciderat: exurge pſalteriũ & cithara. Quid ſignificant iſta organa? Vnum de ſupernis, aliud de terrenis. Quid intelligit pſalteriũ. Chriſtus intelligit, ut illud: Ite dicite Ioãni quæ uidiſtis & audiſtis: Ad lumẽ redeunt cæci, mortui reſurgunt: pauperes euangelizãtur, & beatus qui in me nõ fuerit ſcãdalizatus: hoc eſt diuinitas opata p carnem. Cithara de terrenis: hoc eſt laſſeſcere, dormire, egere, eſurire, ſitire uel cætera. Aliter, Pſalterium ad nos pertinet: ſpes, fides, charitas, longanimitas, bonitas, uel alia his ſimilia. Per citharam, ſex opera miſericordiæ intelligun

Matth.11.a

B tur, quæ debemus implere: id eſt eſuriui, ſitiui, hoſpes eram, nudus, infirmus, in carcere. Item pſalteriũ, id eſt, in tribulatione gratias agere deo, de ſupernis uenit per quem ſuſtines. Cithara, perſecutio & tribulatio quæ in corpe ſuſtines. Exurgã diluculo. Reſpondit Chriſtus ad patrẽ. Vnde ſuperius dixit reſurge gloria mea. *c* ¶ Cõfitebor tibi in populis domine, & pſalmũ dicam tibi in gentibus.] Quas per prophetas uel per apoſtolos uocaui. Confitebor tibi in populis domine, hoc eſt poſtquã reſurrexero. Pſalmum dicam tibi inter gentes: id eſt, prædicare, opere implere. *d* ¶ Quoniã magnificata eſt uſque ad cœlos miſericordia tua.] Mea enim reſurrectione pacificata ſunt omnia tibi: quæ in cœlo & quæ in terra ſunt. *e* ¶ Et uſque ad nubes ueritas.] Complens per prophetas quæ nobis prædixeras. Cœli ſunt ſancti quãdo de ſupernis contemplantur, nubes quando irrigant corda humana de prædicatione. *f* ¶ Exaltare ſuper cœlos deus.] Propheta hæc dicit de glorioſa Chriſti aſcenſione. *g* ¶ Et ſuper omnem terram gloria tua.] Cũ effuderis donum ſpiritus ſancti in omnem carnẽ. Quod & nunc nobis præſtare digneris, ut in cunctis preſſuris ac tribulationibus uniuerſis mittas ſpiritum tuum ſanctum: cuius ope ac præſidio ſiue munitiõe protecti, ad æterna gaudia præparari & ad cœleſtia transferri præmia mereamur. Amẽ. *h* ¶ In finẽ ne diſperdas Dauid in tituli inſcriptiõe.] Vos ſuggeritis falſitatẽ, ego nõ corrumpã ueritatẽ, quod ſcripſi, ſcripſi. Pſalmus uocẽ cõtinet prophetæ de iudiciis atq; iuſticia cõmonẽtis. LVII

SI uere utique iuſticiam loquimini &c.] Edocet ut quiſquis mortalium iudicio uſus fuerit publico, ſi uerum loquitur, & uerum iudicet: nec ponat blandiciis ſermonum, muſcipulam deceptionis per quam occulte interimat innocentes. Si uere utique iuſticiam loquimini: iuſta iudicate filij hominum. Iudæi iuſta loquebantur ad Chriſtum, quando dicebant: Magiſter ſcimus quia uerax es, & in ueritate uiam dei doces. Non iudicabant iu-

Matt.22.b

ſta, quando petierunt Barrabbam filium mortis, & interfecerunt Chriſtum filium uitæ. Vel aliter. Iuſta iudicate: uos qui iudicatis iuſticiam eſſe bonam, recta iudicate: hoc eſt, quod tibi nõ uis, alteri ne facias. *k* ¶ Etenim in corde iniqtates operamini in terra.] In hac terra quã habitatis, cogitationes malas, dum bona uidemini loqui. *l* ¶ Iniquitatem manus ueſtræ concinnant.] Opera enim ueſtra quæ ſecũdum Allegoriã manus accipiuntur iniquitate repleta ſunt. *m* ¶ Alienati ſunt peccatores.] Quidam de deſcenſu animæ in corpus alij uero de Iudæis intelligũt quod ab alienati ſunt à deo: ex quo Maria genuit ſaluatorem. *n* ¶ Alienati ſunt peccatores à uulua, errauerunt ab utero, locuti ſunt falſa.] Præſcius futurorum deus: iniquitatem ipſam, prius quàm naſceretur extermi-nat. Ideo peccatores falſa loqui dicit, eos que errare atque alienari prophetat, ſicut quondam de Eſau qui prius quàm gigneretur ab hæreditate dei eſt repul-

C D

ſus. *o* ¶ Furor illis ſecundum ſimilitudinem ſerpentis.] Illis qui obiter per iram deuorare ueneficis morſibus dei famulos uolunt, & per pœnitentiam negligunt. *p* ¶ Sicut aſpidis ſurdæ & obturantis aures ſuas. Quæ non exaudiet uocem incantantium, & uenefici incantãtis ſapiẽter.] Diabolum uel ſatellites eius dicit: qui cum quotidie noceant & eis utique qui canticum per inuocationem dominici nominis indicamus: illi obturato aurium aditu, ſæuire non deſinũt. Aſpis genus ſerpẽtis. Ille homo qui incantat, Marſus dicitur, & trahit illas de tenebris ad lumen. *q* ¶ Deus conteret dentes eorũ in ore ipſorum, molas leonum confringet dominus.] In dentibus, aperta perſecutio: in molaribus ſignificatur abſcondita. Deus conteret dentes eorum in ore ipſorum: ne lacerare ualeant iniquis morſibus ſeruos eius. Molas leonum confringet dominus. Malarum nequitiarum inſidias, qui quaſi molares leonum dentes ad ualidiorem morſum habentur. *r* ¶ Ad nihilum deuenient tanquã aqua decurrens.] Sicut enim aqua decurrens, aut abſorbetur à terra, aut in mari deficit, ita & iſti ad hoc deducuntur ut pereant: Sicut aqua quæ ab initio ſeculi in gyro uadit: ita ipſorũ eſt doctrina. Aqua decurrẽs, quod eſt torrẽs: hoc eſt, aqua quæ de mõtibus decurrit in ualles. Vel ſicut aquæ hyemales cũ ueniunt, ſtatim ſiccantur: ſic iſti cito tranſeũt. Vnde dictum eſt: De torrente in uia bibit. Dominus de torrente in uia bibit: quia de noſtro accepit. *s* ¶ Intẽdit arcum ſuum &c.] Per arcum iræ, & comminationes dei intelligũtur. Vnde dixit: Niſi conuerſi fueritis: id eſt, de ſuperbia ad humilitatem: arcum ſuum uibrauit, ſicut Paulus audiuit: Saule, Saule quid me perſequeris? Intendit arcũ ſuum, futurum iudicium: donec infirmẽtur, hoc eſt, uſq; dum euaneſcant inſidiæ eorũ. *t* ¶ Sicut cera quæ fluit, auferentur.] Sicut enim cera igne diſſoluitur, ita & iſti futuro iudicij igne perdẽtur. *u* ¶ Supercecidit ignis.] Iudicium mortis.

Pſal.109.a

Matt.18.a

Act.9.a

¶ Et

LVIII

A a ¶ Et nō uiderunt ſolem.] Non intellexerunt Chriſtū dominum, qui eſt ſol iuſticiæ, de quo in iudicio dicturi ſunt impij: Et ſol iuſticiæ non luxit nobis. Cecidit ignis, sap.5.b & non uiderunt ſolem. Peccatores Chriſtum ignem uident, iuſti ſolem iuſticiæ. Aliter: Qui comminationibus ſcripturarū territus agit pœnitentiā: huic per ignem ſupplicio/rum, ſol uerus oſtenditur. b ¶ Antequā intelligant ſpinæ ueſtræ rhamnū.] Qua ſi uiuos, quaſi in ira abſorbet eos: Anteq; peccata ueſtra ad finē uſq; perueniāt, & cogitationum ſpinæ in arborem ebulliant peccatorū: deus uos corripiet non iratus, ſed quaſi iratus. Non eſt quippe dei ira, ſed emendatio, & corripiet uos nō ut uiuos, ſed quaſi uiuos, Qui enim ſpinas habent delictorum, uiui non merētur uocari. Priuſq; intelligerent ſpinæ ueſtræ rhamnū. Hæc ad populū peccantē loquitur. Rhāmus, ſentiū genus eſt aſperrimum aculeis, & flore gratiſſimum. Vnde intelligitur du-

B plam habere uirtutem ultionis & bonorum retributionis: Id eſt, iuſtis floret ad ornatum, peccatoribus præbet ſpinas ad cōfringendum. c ¶ Sicut uiuentes, ſicut in ira abſorbet eos.] Velociter eos abſorbet pœna: quia qui non crediderit, iam iudicatus eſt. Viuētes, id eſt, ſapientes mūdi: qui per illorum ſapiētiam putant ſe quaſi uiuentes ſint. Sed ſapientia huius mundi, ſtultitia eſt a-
2.Cor.1.c pud deum. Sed ira dei quam dicit, iuſta uindicta eſt. d ¶ Lætabitur iuſtus cum uiderit uindictam.] Impiorū quia quando illi damnātur in pœnis, iſti lætificantur in præmijs. e ¶ Manus ſuas lauabit in ſanguine peccatorum.] Quia difficilis eſt hic uerſiculus ad intelligendum: ipſa uerba quæ anteriores tractauerunt, educam. Hilarius beatus antiſtes, & ut ita dicam, inter procellas mundi magnus ſuſtētator eccleſiæ, ita de eo dicit: Iuſtus manus ſuas, non peccatorum ſanguine abluit, ſed cum peccatores in ſanguine ſint, quia rei ſunt ſanguinū: manus ſuas ille ab omni reatu ſanguinis cōtinebit ablutas. Tunc lauat iuſtus manus in ſanguine peccatorum, cum uindictam de ipſis uiderit non procurātibus ſanctis: & tunc lætabitur, cū poſt exitum eorū, eius opera glorioſe refulgent. f ¶ Et dicet homo ſi utique eſt fructus iuſto.] Tunc enim erit eius fructus, cum ei Chriſtus dominus cœlorum regna participauerit. g ¶ Vtique eſt deus iudicans eos in terra.] Illi ante iudicium finis in hac terra iudicantur, de quibus ſuperius diximus, Qui non crediderit, iam iudicatus eſt. Et nos ſi in præceptis dei, aures non obturamus: ſi ſanctorum monita, cum innocentia exequamur: ſi noſtrorum ſpinis facinorum nō affligamur: ſi manus ab omni ſanguine immunes cum innocentibus abluamus: honorabit nos Ieſus dominus dignis præmijs, quibus ſancti cū ipſo perpetualiter collætantur. Amen. h ¶ In finem ne diſperdas Dauid in ſcriptione tituli, quando miſit Saul cuſtodire domum eius, ut interficeret eum.] Iſte pſalmus quia Dauid docet per titulum cuſtodire, dominicæ paſſionis declarat myſterium dicens.

E Ripe me de inimicis meis &c.] Per hos inimicitiarū gradus uſque ad effuſionem aſcenditur ſanguinis. Inimici etenim fuerunt Iudæi Ieſu Chriſto domino noſtro, cū ei inuidebant occulte. Inſurrexerunt cōtra eum, cum præceptis eius obuiauerunt. Operarij iniquitatis effecti ſunt, cum manus armauerunt ad interfectionē Viri ſunt facti cruoris, cum ſanguinē iuſti ſuper ſe ſuoſq; filios futurum eſſe dixerunt. k ¶ Quia ecce ceperunt animam meā &c.] Vt me traderēt morti. l ¶ Neque iniqtas mea, neque peccatum &c.] Nō hæc Dauid de ſe dicere potuit, qui ſe in alio pſalmo plenū peccatis eſſe cognouit: ſed de eo qui peccata noſtra portans, ſine ullo iniquitatis pōdere uſque ad exitum corporeæ mortis cucurrit. Sine iniquitate cucurri & direxi. Et iſte pſalmus ex perſona domini intelligi poteſt. Ait quippe: Venit prin- Ioan.14.d
ceps mundi iſtius, &

D inuenit in me nihil. Vel certe cucurrit, id eſt, de cœlo uenit in uterum: de utero in præſepe: de præſepi in crucem de cruce in ſepulchrum: de ſepulchro ad inferos: de inferis uictor remeauit ad cœlos. Et direxit, non ſenſus ſuos, ſed noſtros: quia praui erant & tortuoſi. Vnde propheta Eſa.40.a dixit: erunt praua, in directa, & aſpera in uias planas. m ¶ Exurge in occurſum meū.] Ad patrē hæc loquitur à quo ſe in euāgelijs clarificari precatur. Qui & tanquā occurrens, manumq; porrigens, reſpōdit dicens: Et clarificari, & iterum clarificabo. Quem occurſum uſq; ad ui- Ioan.12.c
ſitationem gentium extēndi expoſtulat, dicēs, Sed exurge in occurſum mihi, id eſt, fac illos intelligere de illo curſu quem habui, quod ego æqualis tibi. Vnde ait: A ſummo cœlo egreſſio eius, & occurſus eius uſq; ad ſummum eius, hoc eſt, deus pater ſuper omnes creaturas ſpirituales. n ¶ Et uide.] Ac ſi dicat: ut facias tu eos uidere, id eſt, ut credāt me æqualem tibi. o ¶ Et tu domine deus uirtutum deus Iſrael: intende ad uiſitandas omnes gentes, &c.] Vt cū iuſtos uiſitatio diuina reſpicit, illos peccati pœna conſtringat. Et tu domine deus uirtutum, id eſt, angelorum & hominum. Deus Iſrael, hoc eſt, deus animarum uidentium deum. Chriſtus ad patrem: Intēde ad uiſitandas omnes gentes: non ſolum in Iudæa, ſed etiam & in gentibus. p ¶ Conuertātur ad ueſperā, & famem patientur ut canes.] Vſq; exitum uitæ ſuæ, famē uerbi dei patientur: nec arguuntur in diuerſis malis, ut pœnitentiam agerent. q ¶ Et circuibunt ciuitatem.] Sed nullam ſolennitatum iocunditatem ac ſacrificiorū in ea reperiunt. Vel de his loquitur, qui in fine ex Iudæis crediturī ſunt. Cum enim ſubintroierit plenitudo gen- Rom.11.e
tium, tunc omnis Iſrael ſaluus erit. r ¶ Ecce loquentur in ore ſuo, & gladius in labijs eorū.] Blaſphemiæ & infidelitates eorum, gladio comparatæ ſunt. s ¶ Quoniam quis audiuit.] Nemo enim hominum audit, cū hi à domino irridentur, ſicut ſequitur. t ¶ Et tu domine deridebis eos.] Qui te in riſu & deſpectu habent.

¶ Pro

derídebis eos, & ad nihilum deduces omnes gentes. Fortitudinẽm meam ad te cuſtodiam, quiã deus ſuſceptor meus es, deus meus miſericordia eius præueniet me. Deus oſtendit mihi ſuper inimicos meos, ne occidas eos, nequando obliuiſcantur populi mei. Diſperge illos in uirtute tua, & depone eos protector meus domine. Delictum oris eorum ſermonem labiorum ipſorum, & comprehẽdantur in ſuperbia ſua. Et de execratione & mendacio annunciabuntur in conſummatione, in ira conſummationis & nõ erunt. Et ſcient quia deus dominabitur Iacob, & finium terræ, Conuertentur ad ueſperam & famem patientur ut canes, & circuibunt ciuitatem. Ipſi diſperguntur ad manducandum: ſi uero non fuerint ſaturati & murmurabunt. Egõ autem cantabo fortitudinem tuam, & exultabõ mane miſericordiam tuam, Quiã factus es ſuſceptor meus & refugium meum, in die tribulationis meæ. Adiutor meus tibi pſallam, quia deus ſuſceptor meus es, deus meus miſericordia mea.

In finem pro his qui commutabuntur in tituli inſcriptione ipſi Dauid in doctrinam cum ſuccendit Meſopotamiam Syriæ & Syriam Sobal, & conuertit Ioab & percuſſit Edom in ualle Salinarum duodecim milia. LIX

DEus repuliſti nos & deſtruxiſti nos, iratus es & miſertus es nobis. Commouiſti terram & cõturbaſti eam, ſana contritiones eius quia commota eſt.

A a ¶ Pro nihilo deduces omnes gentes.] Illas quæ te reſurrexiſſe non credunt. Nam ſunt in his multi credẽtes, qui non irridentur à deo. Vel omnes gentes, qui ligna & lapides adorabant: nullis meritis præcedentibus, adducit illos deus ad cognoſcendam ueritatem. b ¶ Fortitudinem meam ad te cuſtodiam.] Id eſt, omnes uirtutes meas ad te cuſtodiam: non ad me, ſed ad te: quia ſemp in ipſis tibi laudes refero, non meis uiribus. Vnde Paulo dicit: Si enim acceperis, quid gloriaris quaſi non acceperis? c ¶ Fortitudinẽ meam ad te cuſtodiam, quia deus ſuſceptor meus es.] Fortitudinem illam cuſtodiã dicit: quia animam eius nemo auferre potuit, ipſo dicente: Nemo eam auferat à me ſed ego poteſtatẽ habeo tollendi, reſumẽdiq; eam. d ¶ Deus meus miſericordia eius præueniet me.] Præuenit illum miſericordia patris, cum prius centurio eum deum confeſſus eſt, quàm uideret ab inferis reſurrexiſſe. Sed & multi percutientes pectora ſua, reuertebantur dicentes: Vere filius dei erat iſte. e ¶ Deus oſtẽdit mihi ſuper inimicos meos: ne occidas eos ne quando obliuiſcãtur populi mei.] Vt & ſi non credant, tamẽ intelligant eum eſſe deum, iuxta illud: Et uidebit omnis caro ſalutare dei noſtri. Et non occidas illos, ne forte obliuiſcantur nominis tui. f ¶ Diſperge eos in uirtute tua.] Noli penitus delere Iudæos, quia populus tuus ſemper eſt appellatus, ſed in toto eos orbe diſperge, ut ſaltem ſic emendati, ſuperbire deſiſtant, ut uel in hac diſperſione ſcelus ſuum pœnitẽdo deplorẽt. g ¶ Et depone eos protector meus domine. Delictum oris eorum ſermones labiorum ipſorũ.] Deſtruantur in malicia ſua, propter uerba, quibus Chriſtum tuum negauerunt, & tamen filios Abrahæ ſe eſſe iactitant. h ¶ Comprehendantur in ſuperbia ſua.] Hoc eſt: humiles fiant. i ¶ Et de execratione & mendacio annunciabuntur in conſummatione.] Execrabantur enim dominum: cum eum filium Ioſeph fabri dicebant. Innectebant mendaciumt cum eum dæmonium habere aiebant. k ¶ In ira cõſummationis & nõ erũt.] Vt non poſſint perſeuerare in malicia ſua, ſed in ea conſummantur. l ¶ Et ſcient quia deus dominabitur Iacob & finium terræ.] Nam ſunt nonnulli qui ſe deſcendere ab Iacob genere gloriantur. Et finium terræ, id eſt, omnium gentium. m ¶ Conuertentur ad ueſperam & famem patientur ut canes, & circuibunt ciuitatem. Ipſi diſpergentur ad manducandum: ſi uero non fuerint ſaturati, & murmurabunt.] Poſt diapſalma, iterat ſententiam, qua inimici famem patientur ut canes: dum legis literam cum circũciſione carnali, & ſacrificia de nece pecudum proſequuntur. Sed quia in peregrinatione hæc celebrant, nec ab his reficiuntur ſpiritualiter murmurãt contra deum. Hinc propheta dominicæ myſterium reſurrectionis contuens exultat & dicit. n ¶ Ego autem cantabo fortitudinẽ tuã domine.] Quia uiciſti mortẽ. Vel fortitudinem diuinitatis: quomodo uicit diabolum, hoc prædicabo. o ¶ Et exultabo mane miſericordiã tuam.] Quia diluculo ſurrexiſti. Mane, hoc eſt, quando conuertit in iuuentute. Vel mane, initium fidei catholicæ: uel mane, ut dixi reſurrectionem. p ¶ Quia factus es ſuſceptor meus & refugium meum in die tribulationis meæ.] Suſcepiſti me protectiõe præſidij tui, ne cum his coniungeretur conſcientia mea. q ¶ Adiutor meus tibi pſallam: quia deus ſuſceptor meus es, deus meus miſericordia mea.] Ipſi ſe domino propheta pollicetur iugiter pſallere: cuius ope adiutus atque ſuſceptus eſt. Qui & nobis præſtare dignetur, ut adiutorio eius muniti, miſericordia adiuti reſurrectiõe glorificati, mereamur in eccleſia ſancta, laudes eius immaculatis ſenſibus ex altare. Amẽ. r ¶ In finem pro his qui commutabuntur in tituli inſcriptione ipſi Dauid in doctrinam, cum ſuccendit Meſopotamiã Syriæ & Syriam Sobal, & conuertit Ioab & percuſſit Edom in ualle Salinarum duodecim milia.] Quæritẽ ubi hæc hiſtoria ſcripta ſit. In Regnorum libris quæ hic manifeſtiſſime legitur. Sed ibi pro ualle Salinarũ. Lxx. interpretes ipſa Hebræa uerba uerba poſuerũt גֵּיא מֶלַח ge melah. Sed quia interpretatum non eſt, ab his qui Hebræi ſermonis non habent noticiam quid ſignificet ignoratur. LIX

DEus repuliſti nos & deſtruxiſti nos.] Pertinet ad populum Iudaicũ. Quãdo illum permittebat deus tribulari: quaſi tunc uidebatur repellere. Et modo eccleſiã uidetur repellere, quando illam permittit tentari per tribulationem. Nam aliter non repellit: quia dixit ſanctus Paulus: Non repellit deus plebem ſuam, quam præſciuit. Vnde & uox ad Hieremiam prophetam ait, Vade, & deſtrue, & diſſipa, & euelle, & ædifica. Ac ſi dixiſſet: Deſtrue uitia & peccata, & ædifica uirtutes. Repellit nos ac deſtruit, cum peccamus. Miſeretur & ædificat, cum ad eum pœnitendo reuertimur. t Iratus es & miſertus es nobis.] Ira dei, iuſta uindicta dicitur. u ¶ Commouiſti terram.] Corporis utique noſtri. x ¶ Et conturbaſti eam.] Cum tribulos produceret & ſpinas. y ¶ Sana contritiones eius quia commota eſt.] Mota eſt enim

Oſtendiſti populo tuo dura, potaſti nos uinō compūctionis. Dediſti metuentibus te ſignificationem, ut fugiant à facie arcus. Vt liberētur dilecti tui, ſalū fac dextera tua & exāudi me. Deus locutus eſt in ſancto ſuo, lætabōr & partibor Sicemā, & conuallē tabernaculorū metibor. Meus eſt Galaad, & meus eſt Manaſſes, & Ephraim fortitudo capitis mei. Iuda rex meus, & Moab olla ſpei meæ. In Idumæā extendam calciamentū meū, mihi alienigenæ ſubditi ſunt. Quis deducet me in ciuitatem munitam, aut quis deducet me uſque in Idumæam? Nonne tu deus qui repuliſti nos, & non egredieris deus in uirtutibus noſtris. Da nobis auxilium de tribulatione, & uana ſalus hominis. In deo faciemus uirtutem, & ipſe ad nihilum deducet tribulantes nos.

In finem in hymnis, pſalmus Dauid. LX

EXaudi deus deprecationem meam, intende orationi meæ. A finibus terræ ad te clamaui, dum anA à malicijs: ut fructum exhibeat ſanctitatis. a ¶ Oſtendiſti populo tuo dura.] Vt te attentius quæreret. Caſtigas enim omnem filium quem recipis. Oſtendiſti populo tuo dura, hoc eſt, tribulationem. Vnde ſanctus Paulus dicit: Qui uolunt pie uiuere in Chriſto, perſecutionē patiūtur. b ¶ Potaſti nos uino cōpunctionis.] Vt confuſi in facinoribus, cōpūctio ſit ad te reuertēdi. Per uinum, lex populi dei intelligitur, & ipſa compunctio gratia dei eſt. c ¶ Dediſti metuentibus te ſignificationē, ut fugiant à facie arcus, ut liberētur dilecti tui.] Præbuiſti baptiſmū: quo abluti, fugeremus à futura ira: per quod non ſolum peccatores, ſed etiam dilecti tui liberantur. d ¶ Saluum fac dextera tua.] Chriſto tuo, qui eſt ſalus noſtra. e ¶ Et exaudi me.] Cū te inuocauero. Dextera patris filius eſt. Saluum fac De illis dicit qui ſaluandi erunt: quando filius tuus mittet me in dexteram tuam in die iudicij. Vnde in alio loco dicit, Dextera domini fecit uirtutē. f ¶ Deus locutus eſt in ſancto ſuo.] Pater in deo homine, de quo Gabriel ad Mariam ait, Quod naſcetur ex te ſanctum, uocabitur filius dei. Vel ut ſanctus Paulus dicit, Deus erat in Chriſto, mundum reconcilians ſibi. g ¶ Lætabor & diuidam Sicemam, & conuallem tabernaculorum metibor.] Quidam Sicemam Samariam putant: conuallem uero tabernaculorum, hanc habitationem terrenā. Ergo cum uenerit dominus in læticia ſplendoris æterni iudicare mundum, diuidet Samariam: ac conuallem tabernaculorum dimetietur. Tunc aliam partem ad beatitudinem transferet: aliam uero quam iniuſtam reperiet, cum infidelibus puniet. h ¶ Meus eſt Galaad, & meus eſt Manaſſes, & Ephraim fortitudo capitis mei.] In Galaad atque Manaſſe totum ſibi ſubiectum indicat mundum. In Ephraim uero populi futuri: id eſt, eccleſiæ congregandæ ſpeciem ſignat: propter benedictionem Iacob, quam in eum effudit. Fortitudinem autem ipſam, eccleſiam dicit: cuius factus eſt caput. Meus eſt Galaad, meus eſt Manaſſes. Vniuerſa hæc de gentium uocatione dicuntur: quarum diuerſæ uirtutes, ſub ſingulorum nominum interpretatione referendæ erunt. i ¶ Iuda rex meus.] Quia ex tribu Iuda ortus eſt Chriſtus. Quia non deficiet princeps de ſtirpe eius donec ueniat dominus, ut dixit Iacob: Iuda te laudabūt fratres tui: manus tuæ in ceruicibus inimicorum tuorū. Tu dominaberis ſuper fratres tuos. Chriſtus intelligitur per Iudam, ut illud: Vicit leo de tribu Iuda. k ¶ Moab olla ſpei meæ.] Moab in Geneſi male dictionis ſuſcepit opprobrium: qui poſt decem generationes recipitur in eccleſia dei. Ideoq; & olla ſpei, quaſi poſt conuerſionem urens crudelitate peccati. Spes enim dei de peccatoribus hæc eſt, ut decoctis peccatis, conuertātur & uiuant. Inde dicit Hieremias propheta: Vidi ollā ſuccenſam, & facies eius à facie aquilonis. Et alibi dicit: Ab aquilone exardeſcent mala: quæ ſunt ſuper terrā: id eſt, tribulatiōes ueniunt à diabolo ſuper terram, quæ eſt eccleſia, ſicut Paulus dicit: Tribulatio patientiam operātur: patientia autem probationem: probatio uero ſpem: ſpes uero non confunditur: quia charitas dei diffuſa eſt in cordibus noſtris, per ſpiritum ſanctum qui datus eſt nobis. l ¶ In Idumæam extendam calciamentum.] Vſque in regionem Eſau, à poſtolorum pedes dirigendos eſſe pronunciat: quia in calciamentis, pedes: in pedibus uero greſſus apoſtolici intelliguntur, iuxta illud: Quàm ſpecioſi pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona. Idumea interpretatur, ſanguinea, ſiue terrena: Ac ſi dicat: In iſtos tales oſtendam calciamentum meū, id eſt, mea exempla. m ¶ Mihi alienigenæ ſubditi ſunt.] Alienigenæ, id eſt, gentes: ſubditæ ſunt eccleſiæ. In Allophylis, alienarum gentium prauitates oſtendit: qui uſque ad aduentum Chriſti, in ignorātiæ tenebris reſidebant. Nunc autem ſubditæ: id eſt, humiliter auſcultātes prophetiam, quæ Chriſtum annunciat: per fidem ſuam, lucem uident magnā. n ¶ Quis deducet me in ciuitatem munitam.] Chriſtus dominus qui auertit impietatem ab Iacob: ipſe deducet nos in ciuitatem Hieruſalem, in qua ſancti diuinam circunſtant maieſtatem. Vel in ciuitatem munitam hoc eſt, in eccleſiā: quæ munita eſt per fidem. o ¶ Aut quis deducet me uſq; in Idumæam.] Ille qui ſe ſuperius calciamenta extendere repromiſit. Ipſe enim prophetam: id eſt, prædicationem propheticam dirigi iubet in eam. p ¶ Nonne tu deus qui repuliſti nos?] Vt probatos agnoſceres. Repuliſti propter tranſgreſſionem noſtram: uel peccatum Adæ, hoc eſt, deſtruxit idololatriam: uel noſtra uitia & peccata. q ¶ Et nō egredieris deus in uirtutibus noſtris.] Quia peccatis infirmi ſumus. r ¶ Da nobis auxilium de tribulatione: quia uana ſalus hominis.] Audiant hæc qui ſpes ſuas in potentatibus hominum, uel in terrenarum diuitiarum ſplendoribus ponunt: quia uana eſt ſalus hominis: & deus ſolus, opportunum tribulationibus noſtris præſtat auxilium. s ¶ In deo faciemus uirtutem, & ipſe ad nihilū deducet tribulantes nos.] In ipſo ſit uirtus noſtra: in ipſo omnis gloria, & ipſe ad nihilum rediget tam uitia, quæ nos tribulant: quàm inimicos, qui nos impugnant, & à ſpe æternitatis reuocare conantur. t ¶ In finem in hymnis pſalmus Dauid.] Vocem continet gratulantis prophetæ de æternitatis beatitudine. LX

EXaudi deus deprecationem meam.] Fiducialiter ſe audiri poſtulat: quia ſcit ſe ſanctum. x ¶ Intende orationi meæ.] Ac ſi diceret: Vide eam ſi iuſta uel pura ſit, ubi tu ſolus audis & uides, in corde ſicut ad Moyſen dictum eſt: Quid clamas ad me? Nunquid uoce clamoris dicit? Non: ſed uoce cordis clamat. y ¶ A finibus terræ ad te clamaui: dū anxiaretur cor meū.] Nō de extremis terræ terminis, ſed de huius corporis habitaculo quod ſuperindui cupit, & ex intimi cordis dolore clamauit: ut abſorbeatur hoc quod mortale eſt à uita. A finibus, id eſt, à quatuor partibus mundi: quaſi unus homo clamet. Vel unus homo, eſt una eccleſia. Propter unitatem dicitur una. Vnde & in Canticocanticorum dicitur: Vna eſt columba mea: id eſt, eccleſia in toto mūdo diffuſa

xiaretur cor meum, in petrā exaltasti me, quia factus es spes mea, turris fortitudinis à facie inimici. Inhabitabō in taberna culo tuo in secula, protegar in uelamentō alarum tuarum. Quoniam tu deus meus exaudisti orationem meam: dedisti hæreditatem timentibus nomen tuum. Dies super dies regis, adijcies annos eius usque in diem generationis & generationis. Permanet in æternum in conspectu dei, misericordiam & ueritatē eius quis requiret? Sic psalmum dico nomini tuo in seculum seculi, ut reddam uota mea de die in diem.

In finem pro Idithun, psalmus Dauid. LXI

NOnne deo subiecta erit anima mea, ab ipso enim salutare meum. Nam & ipse deus meus & salutaris meus, susceptor meus non mouebor amplius. Quousque irruitis in hominem, interficitis uniuersi uos, tanquā parieti inclinato & maceriæ depulsæ. Veruntamen precium meum cogitauerunt repellere, cu-

A diffusa. Dum anxiaretur: id est, propter trāsgressionem aliorum. Vel finem meum: dum nescit homo exitū suū. *a* ¶ In petra exaltasti me: deduxisti me quia factus es spes mea.] In Christo se exaltatum dicit, qui secundum Apostolum, & petra stabilis, & credentium spes nominatur. In petra exaltasti me, hoc est, in temetipso, ut illud: Petra autem erat Christus. Petrus de petra. 1.Cor.10.n Matt.16.c Vnde dominus dixit Tu es Petrus: & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam. Ibid.7.d Et alibi: Venerūt flumina & flauerūt uenti, & irruerunt in domum illam & nō cecidit: fundata enim erat supra firmam petram, quæ est Christus. Deduxisti me: id est, in temetipso: quia tu es dux meus. Quia factus es spes mea. Vox ecclesiæ ad Christū. Ac si dicat: Quomodo tu resurrexisti immortalis, & nos sic credimus resurgere. *b* ¶ Turris fortitudinis à facie inimici.] Hæc enim spes, Christus dominus: turris nobis factus est à facie diaboli, uel nequitiarum eius, ut nos ab eius insidijs muniat ac defendat. Sed & deus pater factus est nobis turris fortitudinis: exaltans nos in petra, id est, in Christo suo. Tu Christe turris fortitudinis, q uicisti diabolum, & dignatus es pati propter nos. Sunt ergo turres infirmitatis: id est, illi qui cōfidunt in uirtute sua, sicut in euangelio dicitur, Si quis uult turrem ædificare, Luc.14.f & non computat sumptus eius, & reliqua: postea qui uiderint, illudent ei dicentes: Hic homo cœpit ædificare. & non potuit consummare. *c* ¶ Inhabitabo in taberna culo tuo in secula.] In illo utique, ubi sine fine mansuri deum iugiter contemplabimur. *d* ¶ Protegar in uelamento alarum tuarum &c.] Dum adhuc commoror in hoc corpore, tua muniar protectione. Protegar, id est, defendar. In uelamento alarum Alæ duæ, duo testamenta sunt: quibus protegitur ecclesia. Vel sub protectione diuinitatis. *e* ¶ Dedisti hæreditatem timentibus nomen tuum.] Id est, in regno cœlorum præstitisti eis, ut uitam æternā hæreditent. *f* ¶ Dies super dies regis.] Regi æterno: id est, Christo domino, dies æterni sunt, qui quotidie super dies augentur: eo quod claritatem eius nulla discriminet nox. *g* ¶ Adijcies annos eius usque in diem generatiōis & generationis.] Generatio igitur huius regis prima est: qua de deo patre ineffabiliter nascitur. Secunda, qua factus est primogenitus mortuorum quæ extenditur usque ad illam generationem futuri iudicij, de qua dominus ait: Vos qui secuti estis me in Matth.19.d regeneratione, cum sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis & uos super sedes duodecim, iudicātes duodecim tribus Israel. Ergo adijcientur inter istas generationes regis huius: & dies & anni: cum congregatis electis, supplantatisq; inimicis sub pedibus: tradiderit regnum deo patri, ipsis simul congregatis sanctis, sicut sequitur. *h* ¶ Permanet in æternum in conspectu dei.] Manebit enim æternus in his, quos tradidit deo patri in regnum cœlorum, & fecit cohæredes & conformes ac participes sibi nullo iam in his mortis dominio dominante. In conspectu dei, id est, ubi non erit mutabilitas. *i* ¶ Misericordiam & ueritatem eius quis requiret.] Misericordia est: quia indulget nostra peccata. Veritas, ut amplius non peccemus, ut peccatum super peccatum non inducamus. Quis, propter quid hic dicit? Quia pauci sunt qui aliquid boni habeant, & deum requirant, sed plus dicunt corū uirtute uel suis uiribus, q̄ dei donum. Misericordiam & ueritatem quis reqret eius? Nō eius requiritur misericordia ac ueritas ab eis, q in plenitudine dei consistunt, Sed nec his quicquam deest, iuxta illud oraculum saluatoris: in die illa Ioan.16.e nihil rogabitis patrē. In hac ergo plenitudine ꝓpheta spē ponēs, subiecit. *k* ¶ Sic psallam nomini tuo deus in seculum seculi.] Vox ecclesiæ. Psallam, prædicabo: & operē cōplebo. *l* ¶ Vt reddam uota mea de die in diem.] Vt reddam uota mea: id est, quicquid spopondimus deo custodire. De die in diem, hoc est, & hic te semper laudare, & in futuro sine fine. Psallet assidue: & uota iugiter reddet, cum corruptio corporis huius induerit incorruptionem, & mortale hoc induerit immortalitatem, & refulserit. Quod & nobis præstare dignetur, ut conformes facti gloriæ suæ: eruti à corruptione mortis secundæ, psallere mereamur nomini eius in spiritualium oblatione uotorum. *m* ¶ In finem pro Idithum psalmus Dauid.] Ipse psalmus plenum in deo affectum prophetæ edocet, dicens. LXI

NOnne deo subiecta erit anima mea: ab ipso enim salutare meum.] Potest hoc & homo ille dicere: qui delictis uanæ deliramentis philosophiæ, ac erroris idolatriæ cœno, mundo se corde domino subdidit. *o* ¶ Nā & ipse deus meus & salutaris meus.] Scit enim salutare mūdi, Iesum Christum hominis formam suscepisse: qui se transferat à morte in uitā. Ab ipso enim deo salutare meum: sicut dixit Symeon: Quia uiderunt oculi mei sa- Luc.2.e lutare tuū. Et in alio loco dicit: Salutare uultus mei deus Psal.41.b meus. *p* ¶ Adiutor meus non mouebor amplius.] Firmiter enim se in eo staturum confidit. Adiutor meus in præsenti, susceptor in æternitate. Ipse postea non timet cadere, Non habet ubi currat amplius, nisi usq; ad deū. Ioan.14.c Apostoli dixerūt ad Christum: Domine, ostende nobis patrem, & sufficit nobis. *q* ¶ Quousq; irruitis in hominem, interficitis uniuersi uos: tanquā parieti inclinato, & maceriæ depulsæ.] Non uult acquiescere iniquis, qui tenues hominum ac uitiosas mentes, in noua facinora inclinare compellunt. Interficietis uos omnes. Qui uolūtatem habet occidendi: etiam si non percutiat, occidit. Quasi parieti inclinato & maceriæ depulsæ. Cum ego passionem pati aduenerim, uōs quasi inuitum mori cogitis. Aliter (iuxta Symmachi tamen interpretationem) Naturalis in uobis inuersus est sensus: & cum recti sitis creati, proni ad ruinam ferimini. *r* ¶ Veruntamen precium meum cogitauerunt repellere: cucurri in siti.] Declinat à talibus, qui non solum peccatore s impugnant, sed etiam iustis honorem auferre nituntur. Ideo currit in sancta siti: quia beati sunt qui esuriunt & sitiunt iusticiam. Cucurri in siti. Cucurrit Christus de cœlo, uenit

in

curri in ſiti,oré ſuo benedicebant,& corde ſuo maledi/cebant. Veruntamẽn deo ſubiecta erit anima mea,quoniam ab ipſo patientia mea. Quia ipſe deus meus & ſaluator meus,adiutor meus nõ emigrabo. In deo ſalutare meum & gloria mea, deus auxilij mei,& ſpes mea in deo eſt. Speratẽ in eo omnis congregatio populi, effunditẽ coram illo corda ueſtra, deus adiutor noſter in æternum. Veruntamẽn uani filij hominum,mendaces filij hominum in ſtatheris ut decipiant, ipſi de uanitate in idipſum. Nolitẽ ſperare in iniquitate, & rapinas nolite concupiſcere,diuitiæ ſi affluant nolite cor apponere. Semẽl loquutus eſt deus duo hæc audiuĩi,quia poteſtas dei eſt & tibi dominẽ miſericordia, quia tu reddes unicuique iuxta opera ſua.

Pſalmus Dauid cum eſſet in deſerto Idumææ. LXII

DEus deus meus,ad te de luce uigilo. Sitiuit in te anima mea,quàm multipliciter tibi caro mea. In terra deſerta,inuia & inaquoſa,ſic in ſanctõ apparui tibi, ũt uidere uirtutẽ tuã & gloriam tuã. Quoniãm melior eſt miſericordia tua ſuper uitas,labiã mea laudabũt te.

A in uterum: de utero in præſepium,uel cætera his ſimilia. Cucurrit ſitiens,uenit ad fontem: eſuriens uenit ad arborem. Vel ſitiuit,id eſt,in cruce ſalutẽ humani generis ſiti uit. Vnde dictũ eſt: De torrente in uia bibit. Et ſancti currunt & ſitiunt. Currunt, ut Paulus dicit: Curſum cõſum maui, fidem ſeruaui Sitiũt,ut dictum eſt: Beati qui eſuriunt & ſitiũt iuſticiam,quoniam ipſi ſaturabuntur. *a* ¶ Ore ſuo benedicebant, & corde ſuo maledicebant.] Proferebant ad ſeducẽdum ore uenefico bona,cum mala cordibus retinerent. *b* ¶ Veruntamẽ deo ſubiecta erit anima mea: ab ipſo enim ſalutare meũ. Nam & ipſe deus meus,& ſalutaris meus,adiutor meus non emigrabo In deo ſalutare meũ, gloria mea deus auxilij mei,& ſpes mea in deo eſt.] Poſt interiectionem diapſalmatis profitetur ſe ſiue adiutorium,ſiue gloriam ab ipſo habere: qui nobis de his omnibus à paſſionis ſuæ contumelia reliquit exẽpla. *c* ¶ Spera te B in eo omnis cõgregatio populi.] Ipſe eſt & auxiliũ & ſpes: in quo omnis cœtus eccleſiaſticus ſperare debet ac deprecari, ſicut ſequit *d* ¶ Effundite coram illo corda ueſtra: deus adiutor noſter in æternum.] Si cum fletu ei occulta cordium reſeramus, ut oẽs faciunt ſancti: adiutoria eiꝰ adipiſcemur. Nã quia hæc peccatores omittunt, adiecit *e* ¶ Veruntamẽ uani filij hominum mendaces filij hominum in ſtatheris ut decipiant, ipſi in uanitate in idipſum.] Qui ſub iuſticiæ ponderatione atque eloquentiæ uanitate, decipiũt innocentes. Filij hominis, filij Adam, filij tranſgreſſoris. Vnde dicit: Filij hominum uſquequo graui corde. Mendaces filij hominum in ſtatheris. Salomon dicit, Põdus & pondus, menſura & menſura: utrumq; abominabile apud deum. Et alio loco dicit, Stathera doloſa abominabilis dño: & pondus æquum uoluntas eius. *f* ¶ Nolite ſperare in iniquitate, & rapinas nolite concupiſcere: diuitiæ ſi affluant, nolite cor apponere.] Quia qui in his ſperauerit, regnum capere cœleſte non poteſt. Vnde dicit Apoſtolus ad Timotheum: Præcipe diuitibus huius ſeculi non ſperare in incerto diuitiarum, ſed in deo uiuo: qui præſtat nobis omnia abũdãter ad fruendũ. *g* ¶ Semel loquutus eſt deus duo.] Quòd ait ſemel, firmitatẽ dictorum oſtendit: q̃ duo, noui ueteriſq; teſtamenti, unum demonſtrat autorẽ. Semel loquutus eſt deus duo, hæc audiui. Semel non ad numerũ referendũ eſt, ſed ad ſententiæ firmitatem. Quæ ſunt autem quæ duo pariter audiuit? Et poſſe deũ omnia, & in ſui iudicij ueritate miſereri. Quidam ita dicunt: Semel deus loquutus eſt in lege, & eadem rurſus in euangelio præcipit. *h* ¶ Hæc audiui, quia poteſtas dei eſt.] Per hæc duo teſtamenta, poteſtatem, miſericordiam, iuſticiamq; dei cognouit: ſicut ſequitur. *i* ¶ Et tibi domine miſericordia, quia tu reddes unicuiq; iuxta opera ſua.] Ipſe enim omne iudiciũ accepit à patre: ut negligentibus damnationem, pœnitẽtibus miſericordiam, iuſtis præmia præparet: qui nos à iudicio mortis eripiat, nos q; ſibi alumnos proprios ſub C dat: cõformesq; corpori ſuo factos, æternitati perpetuæ dignanter aſciſcat. Quia poteſtas dei eſt. Poteſtas fuit, quia omnes creaturas ex nihilo creauit. Miſericordia in regẽdo & gubernando. Poteſtas fuit in diluuio: miſericordia liberauit Noe. Quia tu reddes unicuiq; iuxta opera ſua, bona bonis, mala malis. Dãnas peccatores, remuneras iuſtos. *k* ¶ Pſalmus Dauid cũ eſſet in deſerto Idumææ.] Dauid figurã tenet Chriſti. Dauid interpretatur fortis manu, ſiue deſiderabilis. Idumæa interpretatẽ ſanguinea ſiue terrena. Deſertum, hoc eſt, derelictũ: id eſt, ipſe populus Iudaicus, uel gentilis, qui in ſanguine uel terrenis uidentur commorari. Pſalmus aduentus domini declarat myſterium: de quo ſe ꝓpheta quaſi illuminatũ cernens exultat & dicit. LXII

DEus deus meus, ad te de luce uigilo.] Licet omnes ſancti in deo die noctuq; uigilent, hic tamen in D oratiõe ſua, pleno diuinæ lucis ſplẽdore refulget. *m* ¶ Sitiuit in te anima mea, quàm multipliciter tibi caro mea. In terra deſerta &c.] Sitit in deo, & animæ & cordis affectu: nihil dubium, nihil aduerſum in ſe retinens, ſed inter ariditates ac ſolitudines iſtius ſeculi, eum tota mente deſiderat: illum habens ardorem, quo iuſticia dei ſititur Sitiuit in te anima mea, cũ multipliciter tibi caro mea. Anima quidem deſiderat deum, ſed ad deſideratũ finem carnis laboribus peruenitur. Ideo multipliciter caro deum quærit, quia multis afficitur iniurijs. Deſcribit iuſti uiri egeſtatem, tormenta, uigilias, ægrotationem. Sitiuit dominus fidem eccleſiæ, & eſuriuit ſalutem humani generis. Sic & eccleſia quotidie ſitit Chriſtum. Vnde dicitur, Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſticiam, quoniam ipſi ſaturabuntur. Multipliciter caro, quia plus ſuſtinet caro quàm anima. Quamuis anima per cogitationem crucietur in corpore, corpus tamen ſuſtinet à foris tribulationem. Vult liberari, id eſt, deponere mortalitatem. In terra deſerta, in inuio & inaquoſo. In deſerto, ubi nõ eſt uia neque aqua, mũdus intelligitur. Deſertum, propter peccatores dicitur. *n* ¶ Sic in ſancto apparui tibi.] In hac ſiti degẽs, ſanctus apparebo tibi. Hic propheta propter ſpem ſuam, futurũ pro præterito poſuit. *o* ¶ Vt uidẽrem uirtutem tuam & gloriam tuam.] Chriſtum utique qui (iuxta Apoſtolum) patris & uirtus & claritas eſt. Virtutem, quia uicit diabolum, & liberauit genus humanũ. Virtutem dicit, quia quod infirmum eſt dei, fortius eſt hominibus. Sic in ſancto apparui tibi, id eſt, in ſancto deſiderio. Et gloriam tuam, id eſt gloriã reſurgentis à mortuis, ſedẽtis ad dexterã patris. *p* ¶ Quia melior eſt miſericordia tua ſuper uitas.] Miſericordia tua uitam præſtat æternam. Vita præſens ſæpe mortem operatur. Miſericordia tua, qua liberaſti nos de poteſtate diaboli. *q* ¶ Labia mea laudabunt te domine. Sic benedicam te in uita mea.] Bene in uita ſua labijs deum laudat, qui in

Pſal.109.a *1.Time.4.b* *Matth.5.a* *Pro.20.b* *ibid.11.a* *1.Tim.6.d* *Pſal.4.a* *Matt.5.d* *1.Cor.1.d* *Ioan.5.d*

A eo uiuit: quia ſcit alibi dictum: Non mortui laudabunt te domine. Poſt miſericordiam, laus: hic orãdo, illic laudãdo. *a* ¶ Et in nomine tuo leuabo manus meas.] Perfecti operis bono à te ſublimabor. Chriſtus tota die expandit manus in cruce ad populum non credentem, & contradicentem ſibi. Velut Paulus in perſona ſanctorũ leuans manus puras ſine ira & diſceptatione. Per manus, opera intelliguntur. *b* ¶ Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea & labijs exultationis laudabit os meum.] Non in adipe ac pinguedine hircorũ uel agnorũ: ſicut priſcorum holocauſtomatum mos eſt: ſed corde puro, & ore mũdo concinã nomini tuo. Sicut illud holocauſtum in anterioribus acceptum tibi fuit, ſic repleatur anima mea de pinguedine gratiæ ſpiritus ſancti. Labijs exultationis laudabit os meum. Hic orationes, & illic laudatiões & lætitia ſempiterna. *c* ¶ Sic memor fui tui ſuper ſtratum meum.] In lectulo pudicitiæ atq; ſanctitatis memor ſum tui: quia immemor ſum delectatiõis mũdanæ. Sic memor fui tui. Dicit hæc eccleſia & in requie, & in tribulatione non tui fui oblitus. *d* ¶ In matutinis meditabor in te: quia fuiſti adiutor meus.] Merito confitetur adiutorem: quia per integritatẽ fidei, matutina eius delectatur reſurrectione. Vtinam & nos per ſplẽdorem puri pectoris mereremur in eo ſpirituali lætitia delectari. *e* ¶ Et in uelamento alarum tuarum exultabo.] Cœleſtis auxilij protectione ſe tutandũ putat: ideo in eo exultat. *f* ¶ Adhæſit anima mea poſt te, me ſuſcepit dextera tua.] Relicto ſeculo dei dextera, id eſt, ab eius ſalutari ſe ſuſceptum teſtatur. *g* ¶ Ipſi uero.] Hoc eſt, inimici. *h* ¶ In uanum quæſierunt animam meam.] Quia incaſſum ei nocere uoluerunt. *i* ¶ Introibunt in inferiora terræ.] In inferno damnabuntur. *k* ¶ Tradentur in manus gladij.] In perpetuitatem tormentorum quibus detruncandi ſunt. *l* ¶ Partes uulpium erunt.] Sortem Herodis, qui à domino uulpes dictus eſt, ſuſcepturi. *m* ¶ Rex uero lætabitur in domino.] Chriſtus in patre poſt reſurrectionem. *n* ¶ Et laudabuntur omnes qui ſperant in eo.] Qui ſuſcepta ſacramenta eius inuiolabiliter ſeruauerunt. *o* ¶ Quia obſtructũ eſt os loquentium iniqua.] Iudæorum & principum ſacerdotum os reſurgente domino oppilatum eſt, creſcente teſtimonio ueritatis. Et nos deprecemur dominũ: ut in eius lucem uigilantes, ipſum iugiter ſitientes: mereamur eo largiẽte, bonis operibus adimpleri. *p* ¶ In finem pſalmus Dauid.] Pſalmus uocem continet prophetæ deum iugiter deprecantis: ut non ſolum ſua peccata, ſed & alia malorum uenena ipſo protegente poſſit euadere, Sed & nos intelligere debemus id quod in eo canitur, in credẽtibus poſſe impleri.

Sic benedicam te in uita mea, & in nominẽ tuo leuabo manus meas. Sicut adipẽ & pinguedine repleatur anima mea, & labijs exultatiõis laudabit os meum. Si memor fui tui ſuper ſtratum meum, in matutinis meditabor in te, quia fuiſti adiutor meus. Et in uelamentõ alarum tuarum exultabo, ądhæſit anima mea poſt te, me ſuſcepit dextera tua. Ipſi uerõ in uanũm quæſierunt animam meam, introibũnt in inferiora terræ, tradentũr in manus gladij, partes uulpium erunt. Rex uero lætabitur in deo, laudabuntũr omnes qui iurant in eo, quiã obſtructum eſt os loquentium iniqua.

In finẽm pſalmus Dauid. LXIII

EXãudi deus orationem meam cum deprecor, à timore inimici eripe animam meam. Protexiſti me à conuentu malignantium, à multitudine operantium iniquitatẽ. Qui exacuerũt ut gladium linguas ſuas, intenderũnt arcum ſuum rẽm amaram, ut ſagittent in occultis immaculatum. Subitõ ſagittabunt eum, & non timebunt, firmauerũnt ſibi ſermonem nequam. Narrauerunt ut abſconderent laqueos: dixerunt, quis uidebit eos? Scrutãti ſunt iniquitates, defecerunt ſcrutantes ſcrutinio. Accedẽt homo ad cor altum, & exaltabitur deus. Sagittæ paruulorũm factæ ſunt plagæ eorum, & infirmãtæ ſunt contra eos linguæ eorum. Conturbãti ſunt omnes qui uidebunt eos, & timũit omnis homo

LXII C

EXaudi deus orationem meam cum deprecor: à timore inimici eripe animam meam.] Credenti deũ, multa ſunt tentamenta, ſecundum Apoſtolum: Omnes, inquit, qui uolunt pie uiuere in Chriſto Ieſu, perſecutionẽ patiuntur. Vnde intẽte nos in orationibus uigilare oportet, ut repugnare poſſimus uitijs. A timore inimici, id eſt, diaboli perſecutoris: ut illud: Nolite timere eos qui occidũt corpus: animã autem nõ poſſunt occidere: ſed potius eũ timete, qui poteſt corpus & animam perdere in gehennam. *r* ¶ Protexiſti me à conuentu malignantium, à multitudine operantium iniquitatem: quia exacuerũt ut gladium linguas ſuas.] Malignantur iniqui & acuunt linguas ſuas ut blaſphement: ſed ſanctus hic non conturbaẽ, quia à deo protegitur. A conuentu malignantium, id eſt, Iudæorũ, uel perſecutorũ. Exacuerunt ut gladium linguas ſuas. Alio loco dicit: Lingua eorum gladius acutus. *s* ¶ Intenderunt arcum ſuum.] Doctrinam ſuam. *t* ¶ Rẽ amaram.] Vt doctrinis doloſis decipiant paruulos Chriſti, ſiue neophytum in baptiſmo: ſiue illũ qui adhuc ignorat myſteriũ doctrinæ cœleſtis. *u* ¶ Subito ſagittabunt eũ & non timebunt.] Cum cum doloſe uenenoſi ſagittant. Subito, quaſi ex improuiſo, id eſt, in exceſſu. Et non timebunt, hoc eſt, deum & iudiciũ eius. *x* ¶ Firmauerunt ſibi ſermonem nequam, &c.] Cum ſe in hac malicia firmant, ut hos deceptionis laqueos huic rudi intendant: non putant hoc deum poſſe cognoſcere: cui nihil occultum latet: qui & noſtras quoque animas potens eſt à ſagittis eorum largis pietatis ſuæ armis defendere. *y* ¶ Scrutati ſunt iniquitates, defecerunt ſcrutantes ſcrutinio.] Hæretici quoque ſcrutãtur ſcripturas ſanctas: & non ſpiritualiter tractantes, uanas exinde proferunt quæſtiones: quibus nos per iniquitatẽ & dolum cupiũt illaqueare. Sed nil prævalentes, ipſi potius à deo ſcrutati atq; exinaniti, relicti ſunt uacui. *z* ¶ Accedet homo ad cor altũ: &c.] Si cum ſapientia dei ad alti cordis intellectum quis accedens iſta diſcriminet: id eſt, ueritatem ac falſitatẽ diſcernat, tunc deus exaltabitur. Qui cũ ſit altiſſimus, tamen de eo qñ recte ſentimus, ſublimatur in nobis. *a* ¶ Sagittæ paruulorũ factæ &c.] Intelligentes enim iuſti cum uiderint hunc paruulũ quem ſuperius expoſuimus, ab hoc perſuaſionis ueneno infici: cũ eleuauerint uocem ſuã ut eũ corrigant, protinus erũt iniquis uerba eorũ quaſi plagæ. *b* ¶ Et infirmata eſt cõtra eos &c.] Nullã capit ſtabilitatẽ elocutio eorũ: ſed dolus eorũ reddet eos infirmos. *c* ¶ Conturbati ſunt omnes qui uidebant eos.] Confuſi & cõturbati ſunt, qui ſe ſimili errore implicitos recognoſcunt. *d* ¶ Et timuit omnis

Mat.10.d

Luc.13.d

Pſal.56.d

omnis homo.] Iudicium ſibi imminere diuinũ. *a* ¶ Et annunciauerunt opera dei: & facta eius intellexerunt.] Compuncti enim corde, intelligunt, annunciantq; mirabilia dei. *b* ¶ Lætabitur iuſtus in domino & ſperabit in eo.] Sicut impius pro infidelitate ſua formidat: ita iuſtus per ſpem æterniratis ſuæ exultat in domino. *c* ¶ Et laudabũtur omnes recti corde.] Quia deum uiſuri ſũt. Beati enim mũdo corde: quoniam ipſi deum uidebunt. Qui nobis præſtare dignetur: ut à ſagittis inimicorũ liberi, ab arcu falſitatis erepti, mereamur ab eo protegi: qui ſanctis omnibus pro ſpe ſalutis, gloriam tribuit immortalitatis. *d* ¶ In finem pſalmus Dauid, canticum Hieremiæ & Ezechiel & populi de captiuitate.] Iſte pſalmus in perſona Chriſti cantatur, & de reuerſione Babyloniæ in Hieruſalẽ & de noſtra ad cœleſtem Hieruſalem.

LXIIII

B TE decet hymnus deus in Sion: & tibi reddetur uotũ in Hieruſalẽ.] Non theatralibus neq; ſimulacrorum tẽplis, ſed tibi omnipotẽs, laus ac uotum iugiter eſt reddendum in Sion, id eſt, in eccleſia, tuam gloriam ſpeculante, uel in cœleſti Hieruſalẽ dignus commemoraris inhabitator. Reddetur ergo tibi laus, quia deus es: uotum, quia redemptor es. *f* ¶ Exaudi orationem meam.] Per ſpiritũ ſanctum: qui gemitibus inenarrabilibus interpellat pro nobis. *g* ¶ Ad te omnis caro ueniet.] Ac ſi diceret: Ad te conuertetur omnis homo. *h* ¶ Verba iniquorũ.] Dogmata philoſophorũ, fatuitatesq; gentilium. *i* ¶ Præualuerunt ſuper nos.] Cum te neſciremus, quomodo Hieremias dixit: Vere mendaciũ & uanitatẽ loquuti ſunt patres noſtri, & nõ ꝓfuit eis. *k* ¶ Et impietatibus noſtris tu propiciaberis.] Vſque in finem nos fuiſſemus in errore, niſi tu propicius fuiſſes noſtri, qui nos ſanguine proprio mercatus es. Sic & Paulus apoſtolus ait: Qui nos reconciliauit deo patri per crucẽ. *l* ¶ Beatus quem elegiſti &c.] Vocat deus omnes: nec ullũ ſpernit: ſed pauci ſequuntur. Ergo qui ſe dignũ eius electioni præbuerit, cohabitat ei cũ apoſtolis ſanctis in tabernaculis ſempiternis. *m* ¶ Replebimur in bonis domus tuæ.] Id eſt, eccleſiæ, quæ diuerſis munerũ ſpiritualiũ exuberat bonis. *n* ¶ Sanctũ eſt templũ tuũ.] Homo ille in quo plenitudo diuinitatis inhabitat: de quo dicitur ad Mariam: Et quod naſcetur ex te ſanctũ, uocabitur filius dei, cũ in ea dominus carnẽ aſſumpturus inhabitabit. *o* ¶ Mirabile in æquitate.] Quia nõ credentibus Iudæis, mirabiliter ipſe dominus ueritatẽ apuit. *p* ¶ Exaudi nos deus ſalutaris noſter: ſpes omniũ finiũ terræ & in mari lõge.] Prouidens propheta, terræ, maris, ac finiũ omniũ, ſpem Chriſtum eſſe annunciauit. Quod autem ſe ab eo exaudiri poſtulat, ſic intelligitur: ac ſi diceret: Iã ueni, ut per te ſaluari merear. *q* ¶ Præparãs montes in uirtute tua accinctus potentia.] Ipſe dominus uerbum caro factũ eſt in aſſumpto homine. Accinctus potentia, celſitudinem montium diabolicæ dominationis oppreſſit: & ſempiternis ignibus præparauit. Accinctus dei contrahit ueſtimentum. Nõ enim poſſumus expanſam fortitudinis ſuæ ueſtẽ cognoſcere. *r* ¶ Qui conturbas profundũ maris.] Seculi huius profundam iactantiam, prædicatiõe apoſtolica commouens. *s* ¶ Sonum fluctuũ eius.] Quis ſuſtinebit? In euerſiõe enim ſimulacrorum dant dæmonia ſonũ: illicientes paganos ut interimant ſanctos dei. Sed hic ſonus dei potẽtia oppilat. *t* ¶ Turbabũtur gentes.] Cũ ſanctis præualere nõ potuerint. *u* ¶ Et timebunt termini terræ à ſignis tuis.] A uirtute crucis, quæ eis prius ſtulticia erat: uel ab his mirabilibus compunguntur. *x* ¶ Exitus matutini & ueſpere delectabis.] Matutinis ueſpertinisq; hymnis eccleſiæ delectatur deus, per animã fidelẽ, quæ relicto inanitũ ſuperſtitionũ ritu, eum deuote laudauerit. Per mane, lætitia: per ueſperum, triſtitia. *y* ¶ Viſitaſti terram.] Viſitauit utiq; terrã noſtri corporis, aſſumẽdo materiã carnis. *z* ¶ Et inebriaſti eã.] Non uino luxuriæ, ſed infuſione ſpiritus ſancti. *a* ¶ Multiplicaſti locupletare eã.] Diuerſarum opibus gratiarũ. *b* ¶ Flumen dei repletũ &c.] Denicq; dicit dominus in euangelio. Qui crediderit in me, flumina de uentre eius fluent aquæ uiuæ. Attẽde euangeliſtã: hoc enim dicebat de ſpiritu ſancto, quem accepturi erãt credentes in eum. Nos ergo qui credidimus iam flumẽ dei ſumus. Replebimur aqua, cum baptiſmo abluimur & ſi digni ſumus, ut ſpiritu ſancto impleamur. Locupletamur ab eodem ſpiritualis infuſionis imbre, cum uitæ perennis fonte repleti, donis ſpiritualibus irrigamur. *c* ¶ Paraſti cibum illorum, quoniam ita eſt præparatio eius.] Præparaſti, inquam, domine cibum noſtrũ in communione beati corporis ac ſanguinis tui: q; ſi digne hauriamus, iudiciũ mortis effugimus. Tu es enim panis uitæ deſcendens de cœlo, & uitam retribuens mũdo. *d* ¶ Riuos eius inebrians, &c.] Riui enim in nobis à flumine illo: id eſt, à ſpiritu ſancto emanant, qui nos diuerſis gratiarũ donis inebriant, ut alij detur ſermo ſapientiæ, alij prophetia, alij curatio, alij interpretatio: uel reliquæ donationes: quas operatur unus atque idem ſpiritus: diuidens unicuiq; prout uult. Per quæ donationũ genera, multiplicantur eccleſiæ. Quæ primum quidem quaſi ſtillicidia in nobis defluunt deinc riui fiunt. Poſt hæc multiplicantur in generatiõibus: ut afferant fructũ, aliud centeſimum, aliud ſexageſimum, aliud triceſimũ. *e* ¶ Lætabitur germinãs.] Terra ſcilicet lætabitur: cum in ea hic fructus ſpiritualis exorietur. *f* ¶ Benedices coronam

Et annunciauerũnt opera dei, & facta eius intellexerunt. Lætabitur iuſtus in domino & ſperabit in eo, & laudabuntur omnes recti corde.

In finem pſalmus Dauid canticum Hieremiæ, & Ezechielis & populi peregrinationis, uel tranſmigrationis cum inciperet proficiſci. LXIIII

TE decet hymnus deus in Sion, & tibi reddetur uotum in Hieruſalem. Exaudi orationem meam, ad te omnis caro ueniet. Verba inimicorũ præualuerunt ſuper nos, & impietatibus noſtris tu propiciaberis. Beatus quem elegiſti & aſſumpſiſti, inhabitabit in atrijs tuis. Replebimur in bonis domus tuæ, ſanctum eſt tẽplum tuum mirabile in æquitate. Exaudi nos deus ſalutaris noſter, ſpes omnium finium terræ & in mari longe. Præparans montes in uirtute tua accinctus potentia, qui conturbas profundum maris ſonum fluctuũ eius. Turbabuntur gentes & timebunt qui habitãt terminos à ſignis tuis, exitus matutini & ueſpere delectabis. Viſitaſti terram & inebriaſti eam, multiplicaſti locupletare eam. Flumen dei repletum eſt aquis, paraſti cibum illorum quoniam ita eſt præparatio eius. Riuos eius inebria, multiplica genimina eius in ſtillicidijs eius lætabitur germinans. Benedices coronæ anni

A coronam anni benignitatis tuæ.] Qua ſanctos præmijs, & temetipſum eorũ agminibus coronabis. Annũ uero acceptabilem, ipſum eſſe dominum alius propheta cõmemorat. Benedices coronam anni eius. Circulũ & ſemper in ſe currentia anni tempora, coronam uocauit. Aut certe quia in paſſione dñi uictoria de toto orbe ſuſcepta eſt. *a* ¶ Et campi tui replebũtur ubertate.] Campi legis, qui nullum iocunditatis, fructum in litera protulerunt: nunc ſpiritualiter intellecti, fructo euangelici dogmatis ubertate complẽtur. *b* ¶ Pingueſcent ſpecioſa deſerti.] Eccleſia ſcilicet, quæ diuina dei gratia fluit. *c* ¶ Et exultatiõe colles accingẽtur.] Martyres ſiue reliqui ſancti: q immenſis à deo præmijs honorati, perpetuis gaudijs accingentur. *d* ¶ Induti ſunt arietes ouium.] patriarchæ, prophetæ, ſiue apoſtoli: qui duces fuerũt ouium gregis eccleſiaſtici, trãslati à morte in uitam, induuntur immortalitate perpetua. B

benignitatis tuæ, & cãpi tui replebuntur ubertate. Pingueſcẽnt ſpecioſa deſerti, & exultationẽ colles accingentur. Indũti ſunt arietes ouium, & uallẽs abundabũt frumento: clamabũnt, etenim hymnum dicent.

In finẽm canticum pſalmi reſurrectionis. LXV

IVbilatẽ deo omnis terra: pſalmum dicite nomini eius, datẽ gloriam laudi eius. Dicitẽ deo, quàm terribili aſunt opera tua domine, in multitudinẽ uirtutis tuæ mentientur tibi inimici tui. Omnis terrã adoret te, & pſallat tibi, pſalmum dicat nomini tuo. Venitẽ & uidete opera dei, terribilis in conſilijs ſuper filios hominum. Qui conuẽrtit mare in aridam, in flumine pertranſibunt pede, ibi lætãbimur in ipſo, Qui dominatur in uirtute ſua in æternũ, oculi eius ſuper gẽtes reſpiciãt: qui exaſperãnt, non exaltẽtur in ſemetipſis. Benedicitẽ gentes deum noſtrum, & auditam facite uocem laudis eius. Qui poſuit animam meam ad uitam, & non dẽdit in commotionẽ pedes meos. Quõniã probaſti nos deus, igne nos examinaſti ſicut examinatur argentum.

e ¶ Et ualles abũdabunt frumẽto.] Clamabunt ſancti minoris meriti, & coronã nõ capient, fructibus tamen æternæ uitæ alẽtur. *f* ¶ Clamabunt, etenim hymnũ dicent.] Omnes promiſcue electi pro diuerſorũ munerũ donis, deo perpetuas cõcinunt laudes. Quorũ ut cõgregemur meritis, deprecantes oramus, ut iungamur præmijs: ut ſi non meremur honorari præmijs, uel ornari coronis: ſaltẽ ueniã conſecuti, pœna careamus æterni iudicij. Amẽ. *g* ¶ In finẽ canticum pſalmi reſurrectionis.] Per canticũ, intelligentia ſpiritualis intelligitur. Per pſalmũ, opus reſurrectiõis: quia iſte pſalmus ad reſurrectionẽ Chriſti pertinet. LXV

IVbilate deo omnis terra: pſalmũ dicite nomini eius.] Quod ait, omnis terra: omne humanum genus terrenorum eſſe demonſtrat. Cui iugiter iubilationem ad deum oportet emittere, ut à nequitijs ſpiritualibus eruatur Pſalmum dicite nomini eius. Multi laudant, ſed non implent opere. *i* ¶ Date gloriã laudi eius.] Vt ſicut ei uocibus iubilatis, ita in eũ pro bonis actibus gloriemini, ut uidẽtes hoies opera ueſtra bona, glorificent patrẽ ueſtrũ
Pſal.113.a *q* eſt in cœlis. Vel illud, Non nobis dñe, nõ nobis ſed nomini tuo da gloriã. *k* ¶ Dicite deo, cp terribilia &c.] Scilicet ut nõ creaturam colant, ſed creatoris uirtutẽ in his quæ contemplantur, intelligant. Quàm terribila ſunt opera tua. Terribile eſt cp poteſtis mirari, & non poteſtis comprehendere: id eſt, de populo Iudaico electo, & poſt ea reprobato, & gentes primitus condemnatas, & poſtea electas. Vel qui uidentur quaſi ſancti & reprobati: & de peccatoribus qui uidentur quaſi reprobati & electi. Occulta ſunt iudicia dei terribilia, id eſt, timẽda. *l* ¶ In multitudine uirtutis tuæ mentientur tibi inimici tui.] Quãdo uiderũt in Aegypto uirtutes, & ſigna, & in mari
Exo.24.b rubro. Mentiti ſunt quando dixerũt omnia quæcunque
Pſal.26.d præceperit nobis dominus, faciemus. Vnde dicit: Iniquitas mentita eſt ſibi: & inimici domini mentiti ſunt ei. *m* ¶ Omnis terra adoret te deus & pſallat tibi: pſalmũ dicat nomini tuo.] Te adoret, te ueneretur: tibi concinat non creaturæ, quã eius uſibus ſubieciſti. Hic interponit C
diapſalma, ut ad nos uerba cõuertat, dicens. *n* ¶ Venite & uidete opera domini, &c.] Gentes quæ diu in errore phanatico uixerũt: ſicut quondã patres noſtri ad deũ agno ſcendum inuitat. Qui terribilibus conſilijs humano generi conſuluit: ut cognoſcentes creatoris opera, ſcirẽt operum conditorem. Venite & uidete opera domini. Venite, credite, uidete, intelligitẽ. Vox prædicatorum. Quàm terribilis in cõ ſilijs ſup filios homi/num. Terribilis, hoc eſt, quomodo unus reprobaẽ, & alter eligitur. Reprobãtur Iudæi, & eliguntur gentes: ſicut dixit in euãgelio: Duo in agro: unus aſſumetur, & unus relinqueẽ, Duæ molẽtes: una aſſumetur & alia relinquetur. Terribile eſt, dũ de una maſſa fuerũt creati: & alij eliguntur, & alij reprobantur. *o* ¶ Qui cõuertit mare in aridam: &c.] Ipſum adorare docet qui ad tranſitũ Iſraelis, & mare ſicca/
Matt.24.d
uit, & Iordanis undas appẽdit. Sed & ipſe dñs dux, hæc D
quaſi pede præteriit, populo proſequẽte. Ergo ſicut tũc hæ aquæ ipſo duce diuiſæ, populo uiam in terrã repromiſſionis aperuerunt: ita nunc nobis ſi baptiſmũ nõ poluamus per ipſum abluti præeunte eo in quo renati ſumus, in regionem uiuorũ ingredimur. Vel pertranſi bũt pede, ſancti prædicatores fortiter ambulauerunt prædicando: quia deus præparat illis uiam. Vnde dictum eſt, Calciate pedes ueſtros in præparatione euangelij pacis
Ephe.6.a *p* ¶ Ibi lætabimur in idipſum: qui dominatur in uirtute ſua in æternum.] In idipſum, hoc eſt, in Chriſto: quia qui hic fuit humiliatus, ipſe dominatur in æternitate. Sicut enim eius uirtutis dominatio, nullo claudit fine, ita noſtra læticia qua ei conformes efficiemur perpetuo permanebit. *q* ¶ Oculi eius ſuper gentes reſpiciunt.] Vt reprobentur Iudæi, & eligãtur gentiles: ut illud. Qui finPſal.93.d
xit oculum, non conſiderat. Contemplatione ſancta, inſpicit populos credituros, nam nullis penitus diſtinguitur membris. *r* ¶ Qui exaſperant, &c.] Iudæi ſcilicet, dum per fellis amaritudinẽ in Abrahæ natiuitate carnali, dei gloriam collocant, ſemper humiliantur. Interiectio diapſalmatis ordinem dictorum immutat: ut à prophetica uaticinatione, ad apoſtolicam tranſeat exhortationẽ *s* ¶ Benedicite gentes dominũ deum noſtrũ, &c.] Apoſtoli hæc prædicant, ut ipſum benedicant gentes deum: quem ijdem apoſtoli dicunt ſuum, obaudiantq; ipſum in quem ſunt renati per baptiſmum. Hinc iterũ prophe/ta loquitur. *t* ¶ Qui poſuit animã meam ad uitam.] Ne eam perpetua conſumeret mors. Mors occidit mortem, id eſt, mors Chriſti occidit mortem noſtrã. *u* ¶ Et non dedit in commotionẽ pedes.] Sed ſtabiliuit me in prædicationibus quas gentibus intuli. Hinc ſuccedit uox martyrũ. *x* ¶ Quoniam probaſti nos deus: igne nos examinaſti, ſicut examinatur argẽtum, & induxiſti nos in laqueũ, poſuiſti tribulatiões in dorſo noſtro, &c.] Id eſt, diabolũ: ut ſup nos erigereẽ ad probandũ. Vel aliter, Nõ dixit de angelis neq; ſanctis, ſed de peccatoribꝰ,

id eſt

A id est, peccatores feciſti eſſe ſuper nos, ut nos ſuſtinea-
Mat.14.d mus per patientiam. Vt illud: Per multas tribulationes oportet nos introire in regnum dei. a ¶ Tranſiuimus per ignem & aquam, & eduxiſti nos in refrigeriũ.] Martyrum hic oſtendit uictorias quas in diuerſis paſſionibus meruerunt, & ad unum eos dicit refrigerium, id eſt, Chriſtum dominum, per laqueos, per cruces, per uerbera, per ignes, æſtusq́, & alia diuerſa ſupplicia (per quæ & holocauſtum acceptũ effecti ſunt) peruenisſe. Ignis uorat, aqua abſorbet. Ignis, tentatio: aqua, proſperitas. Vel ignẽ ſpiritus ſancti. Induxiſti nos in refrigerium, hoc eſt, in beatitudinem æternam. b ¶ Introibo in domum tuam in holocauſtis.] Hic prophe ta non de ſe tantum loquitur, ſed & de his quos ſuperius memorauit qui introierunt in domum dei: ut non ſolum ſe exhiberẽt deo hoſtiam uiuam, ſed & illos qui eorum exemplo pro nomine domini paſſi ſunt. c ¶ Vt reddam tibi uota mea, quæ di-
B ſtinxerunt labia mea.] Quæ uota diſtinxerunt, niſi ut alios ſibi in martyrium copularent? Vel promiſſum, ut deum laudemus, & confiteamur illum creatorem. d ¶ Locutũ eſt os meum in tribulatione mea.] Locuti ſunt enim, ut nunquã eos ſepararet à charitate Chriſti ulla perſecutio. e ¶ Holocauſta medullata offeram tibi.] Fidem animæ, uel corporis affectum uel corpus Chriſti. Oſſa, inferiora carni: & medulla, inferior oſſibus. Medullata, hoc eſt, uiſcerata cum corpore & anima. f ¶ Cum incenſo.] Cum acceptabili orationis odore. g ¶ Et arietes,] Apoſtoli, uel doctores eccleſiarum. h ¶ Offeram tibi boues.] Qui reiecta contumacia legis, iugo domini ceruices ſuas, quod ſuaue eſt ſubdiderunt. i ¶ Cum hircis.] Qui poſt peccatum conuerſi, fideliter in martyrio perſtiterunt. Hic autem omnes domino per holocauſtum pacificum offerũtur: ad quos nunc propheta poſt diapſalma conuertit ſermonem, dicens: k ¶ Venite & audite, & narrabo omnes qui timetis deum: quanta fecit animæ meæ. Ad ipſum ore meo clamaui, & exultaui ſub lingua mea.] Vos qui dominum metuitis, accedite & cõſiderate qualiter animam meam in beatitudinem conſtituerit ſempiternam: pro eo quod non ſolum ore poſtulo, ſed etiam in arcanis cordis puri clamaui ad dominum. Ad ipſum ore meo clamaui. Manifeſtiſſime declaratur in hoc loco clamorem in ſcripturis non uocis accipiendum eſſe, ſed cordis. l ¶ Iniquitatem ſi aſpexi in corde meo, non exaudiet dominus. Propterea exaudiuit me deus meus, & intendit uoci deprecationis meæ.] Vidi enim puritatem mẽtis meæ: ideo petere præſumpſi. m ¶ Benedictus dominus, qui non amouit orationẽ meã & miſericordiã ſuam à me.] Plenus miſericordia nõ amouit deprecationem meã à ſe: quia quæ iuſta erant, poſtulabã. Nam ſemper piæ aures eius iuſtorũ precibus patent. Sed nos ſupplici ter dñm deprecemur, ut aperiat aures ſuas ad preces noſtras: & ipſe nos data peccatorũ remiſſione, de præſentibus ærumnis eripiat, ſibiq; holocauſtũ purum effectos, mactatis uitijs, ſanctorũ agminibus ſũgat. Amen. C
n ¶ In finẽ in hymnis pſalmus cantici Dauid.] Iſte pſalmus licet paruus ſit, tamen apoſtolorũ prophetarumq; continet uocem, qui aut ueniſſe, aut uenturũ dominum gentibus nunciauerunt.

Induxiſti nos in laqueum, poſuiſti tribulationes in dorſo noſtro, impoſuiſti homines ſuper capita noſtra. Tranſiuimus per ignem & aquam, & eduxiſti nos in refrigeriũ. Introibo in domũ tuam in holocauſtis, reddam tibi uota mea quæ diſtinxerunt labia mea. Et locutum eſt os meum, in tribulatione mea. Holocauſta medullata offeram tibi, cum incenſo & arietibus, offeram tibi boues cum hircis. Venite & audite, & narrabo omnes qui timetis deum, quanta fecit animæ meæ. Ad ipſum ore meo clamaui, & exaltaui ſub lingua mea. Iniquitatem ſi aſpexi in corde meo, non exaudiet dominus. Propterea exaudiuit me deus, & attendit uoci deprecationis meæ. Benedictus deus qui non amouit orationem meam, & miſericordiam ſuam à me.

In finem in hymnis pſalmus cantici Dauid. LXVI

DEus miſereatur noſtri & benedicat nobis, illuminet uultũ ſuũ ſuper nos, & miſereatur noſtri. Vt cognoſcamus in terra uiam tuam, in omnibus gẽtibus

LXVI

DEus miſereat noſtri & benedicat nobis.] Prima deprecatio eſt, ut miſericordiam præbeat deus: deinde benedictionẽ. Benedictio ergo quæ ſuccedit miſericordiæ talis ſit: ut compreſſa dominatione carnali, ſpiritũ faciat triumphare. Nõ noſtri iudex ſit, ſed miſericors. Deus miſereat noſtri. Vox apoſtolorũ eſt, loquẽtium ad plebẽ de gẽtibus congregatã. Credidiſtis quidẽ ad uocem noſtrã. Ecce hæc eccleſia congregata eſt in nomine dñi: propterea nos dicim⁹: Deus miſereat noſtri & benedicat nobis. Maledictionẽ primam in homine, ſua benedictione diſſoluat. p ¶ Illu-
D minet uultum ſuũ ſuper nos.] Nõ illũ triſtem uideamus in peccatis noſtris, ſed gaudẽtem in uirtutibus. Nõ eum ſentiamus iudicem, ſed patrem. Illuminet uultũ ſuum ſuper nos. Dei facies quæ eſt? Vtiq; imago eius. Dicit enim & Apoſtolus, imaginẽ patris eſſe filiũ. Ergo imagine ſua nos illuminet, hoc eſt, imaginẽ ſuam filiũ: illuminet ſuper nos, ut ipſe nos illuminet. Lux enim patris, lux filij eſt. Qui uidet patrem, uidet & filium. Vbi nulla eſt diſtãtia inter gloriam & gloriã, uterq; eſt gloria. Precãtur hæc apoſtoli & prophetæ: ut uultu dei illuminati, fiat prædicatio eorũ lumen omniũ gentiũ. q ¶ Vt cognoſcamus in terra uiam tuã, & in omnibus gentibus ſalutare tuũ.] Sic enim inualeſcat prædicatio noſtra, ut uia ſiue ſalutare tuum, id eſt, Chriſtus dominus in his qui nũc terrena ſapiũt, & in gentilitatis uerſantur errore, cernatur. Vt cognoſcamus in terra uiam tuam. Hoc autẽ petimus, ut illumines uultũ tuum, hoc eſt, imaginẽ tuam ſuper nos: quæ apud te ſemper abſcõdita fuit, & quaſi in ſecreto & tenebris erat myſteriorũ tuorum, ſecundum illud quod ſcriptum eſt: Poſuit tenebras latibulum ſuum. Hoc peti- Pſal.17.b
mus, ut illumines ſuper nos: ut myſterium quod à gene- 1.Cor.2.b
rationibus abſconditum fuit, iuxta Apoſtolum, reuele- Rom.8.f
tur in nobis. Hoc autem totum quare poſcimus, quare deſideramus? Niſi illuminaueris imaginem tuam ſuper nos, uiam tuam & ſciẽtiam tuam noſſe non poſſumus, ut maieſtatẽ tuam quæ in cœlis nota eſt, notam habeamus & in terra. Vt cognoſcamus in terra uiam tuã. Ego ſum, inquit, uia, uita & ueritas. Vt cognoſcamus in terra uiã Ioan.14.a
tuam. In terra cognoſcamus: Fiat uoluntas tua ſicut in Matth.6.b
cœlo & in terra: ut quem angeli adorant in cœlis, homines quoque adorent in terra. Sed dicet aliquis: quia nota erat uia dei: Notus enim in Iudæa deus, in Iſrael ma- Pſal.75.a
gnum nomen eius. Notus erat deus, ſed dei uia non erat nota in Iudæa. Quoniam ergo uia dei patris non erat nota in Iudæis, propterea nunc dicit: In omnibus gentibus ſalutare tuum. Non in uno populo, ſed in cunctis gentibus. In omnibus gentibus ſalutare tuum. Vbi nos habemus in Latino, ſalutare: in Hebræo, Ieſus dicitur. Denique & angelus hoc loquitur: Et uocabis Luc.1.c

A nomẽ eius Ieſum. Hic enim ſaluabit populum ſuum. In omnibus gentibus ſalutare tuum. Ecce completum eſt, quod apoſtoli deprecati ſunt: In omnibus gentibus notum eſt ſalutare eius. Quocũq; humanus ſermo eſſe poteſt, ibi Ieſus reſonat. a ¶ Confiteãtur tibi populi deus, cõfiteãtur tibi populi omnes.] Cõfiteantur tibi populi, Iudæorum: Nõ: ſed populi omnes cõfiteantur. Quomõ omnes gentes, ſic & omnes populi. Cõfiteantur tibi populi deus. Quid confiteantur? Vtique peccata ſua: uel certe cõfiteantur imaginẽ tuam eſſe in te. In filio te cõfiteantur, in illo te uideant, in illo te adorent. b ¶ Lætentur & exultent gẽtes.] Quoniam de captiuitate diaboli liberatæ ſunt, quoniam quæ ante incuruabãtur ad adoranda idola, ligna & lapides, nunc erecto uultu cœlos reſpiciũt. c ¶ Quoniam iudicas populos in æquitate.] Vbicũque æquitas eſt atq; iudicium: ibi non lætitia, ſed formido eſt peccatorum. Et quomõ dixit: Deus miſereatur noſtri & benedicat nos, & nunc dicit: Lætẽtur & exultent gentes, quoniam iudicas pọpulos in æquitate? Videtur ſibi eſſe contrarius. Si enim miſericordia indigent, quomodo letantur & exultant, quoniam iudicas populos in æquitate. Vbicũque enim miſericordia eſt, ibi non eſt iudicium: ubi autẽ iudicium eſt & æquitas iudicij, ibi procul eſt miſericordia. Sed iſte ſenſus eſt: Lætentur & exultẽt gentes. Quare lætentur? Quoniam iudicas populos in æquitate, quoniã nequaquã accipis perſonam unius gẽtis, ſed omniũ deus es. Non tibi ſoli Iudæi placent: ſed omnis mundus tuus
B eſt. Dicat aliquis: Vim facis ſcripturæ, non hoc ſenſu dixit. Interpretatur ſeipſa ſcriptura, quæ loquitur: Quoniã iudicas populos in æquitate. Quos populos & gẽtes in terra dirigis? Gentes quæ ante non recto pede gradiebãtur, feciſti eas ut ambularẽt in uiam tuam. Vt cognoſcere mus in terra uiam tuam, ut ambularemus in uia, non in inuĩs, & per unã uiam ueniremus ad te, de quo naſcitur uia. Nõ enim imus ad patrẽ, niſi per filiũ. Dicat aliquis: Arianorum dogma eſt. Ergo per filiũ uenitur ad patrẽ. Ego hoc dico: quoniam per imaginẽ imus ad faciem, & in lumine uidemus lumen, in filio uidemus patrem. Myſterium & diſpẽſatio eſt quæ loquitur. Cæterũ ſi quis putat eſſe blaſphemũ, quoniã uiam diximus eſſe filium: & per uiam imus quaſi ad deum: uideamus hæc ipſa uia
Ioan.6.e quid dicat: Nemo uenit ad me, niſi pater meus adduxerit eum ad me. Quomodo ergo filius ducit ad patrẽ: ſic & pater ducit ad filiũ. Hæc humana uerba ſunt. Cæterũ & filius ducit ad patrem, & pater ducit ad filium: & una natura, & una ſubſtãtia eſt. d ¶ Cõfiteantur tibi populi deus.] Iam ſupra dixerat: & in iſto paruulo pſalmo, hos duos uerſiculos iterũ repetit. Dixerat enim ſupra: Confiteantur tibi populi deus, confiteantur tibi populi omnes: Lætentur & exultẽt gentes, & cætera: & nunc rurſus repetit hos uerſiculos, quaſi apoſtoli præcinãt cunctis gentibus, Sæpe expugnauerũt me à iuuentute mea,
Pſal.128 dicat nunc Iſrael: Sæpe expugnauerunt me à iuuentute mea. Videte quomodo illi præcinunt, & omniũ gentium turba reſpõdet. Sic & nunc dicentibus illis in principio: Cõfiteantur tibi populi omnes, & præcipientibus apoſtolis, & dicentibus: Confiteantur tibi populi deus, confiteantur tibi populi omnes: quoniam illos uident reticeſcere, propterea idipſum iterant & dicunt: Confiteantur tibi populi deus, confiteantur tibi populi omnes. Semel diximus, non audiſtis: iterum dicimus, ut canatis. Hoc autem totum, quare diximus & ſemel & ſecundo ut confiteantur populi deo. Quare hoc dicimus: quare hoc præcipimus? Quoniã iudicas populos in æquita-

ſalutare tuum. Confiteantũr tibi populi deus, cõfiteantur tibi populi omnes. Lætentũr & exultent gẽtes, quoniam iudicãs populos in æquitate, & gentes in terra dirigis. Confiteantũr tibi populi deus, confiteantur tibi populi omnes, terrã dedit fructũ ſuum. Benedicãt nos deus deus noſter, benedicat nos deus, & metuãnt eum omnes fines terræ.

te. Iudæos, qui præ nimietate malitiæ, populi accipiunt: C
iuxta illud: Populi meditati ſunt inania. Et gentes in terra dirigis. Diriget eas in uia uitæ, data peccatorum remiſſione. Cum dicitur, omnes: non ſolum pro gentium populo, ſed etiam pro Iudæorum orat, ut & ipſi cõuerſi confiteantur Chriſtũ filium dei. e ¶ Terra dedit fructum ſuum.] Terra, ſãcta Maria: de noſtra terra, de noſtro ſemine: de hoc luto, de hoc limo, de
Gene.3.d Adam. Terra es, & in terrã ibis. Terra iſta dedit fructum ſuum. Quod perdidit in paradiſo, inuenit in filio. Terra dedit fructum ſuum. Primum dedit florem. Di
Canti.2.c cit & in Canticocanticorũ: Ego flos campi, & lilium conuallium: Iſte igitur flos, fructus factus eſt, ut nos illum comederemus, ut nos manducaremus carnes eius. Vultis ſcire quis ſit iſte fructus? Virgo de uirgine, dominus de ancilla: deus ex homine, filius ex matre, fructus ex ter
Ioan.12.d ra. Videte quid dicat ipſe fructus: Niſi granum frumenti ceciderit in terram & mortuum fuerit, non poteſt facere fructus multos. Terra dedit fructum ſuum, dedit granum frumẽti. Quod granum frumenti cecidit in terram & mortuum eſt: & ideo multos fructus affert. Multiplicatum eſt in ſpica, quod unum ceciderat, in multis reſurrexit. Cecidit enim granum tritici in terram, & ſeges copioſa ſurrexit. Terra dedit fructum ſuum. Propterea confiteantur tibi populi deus, confiteantur tibi populi omnes. Terra dedit fructum ſuum. Quis eſt iſte fructus?
f ¶ Benedicat nos deus deus noſter, bñdicat nos deus.] Deus, pater: deus noſter, filius. Ipſe enim deus noſter. Et D
uocabis, inquit, nomen eius emanuel, id eſt, nobiſcum deus. Deus noſter benedicat nos: deus ſpiritus ſanctus. Videte myſteriũ triniratis in uno uerſiculo comprehenſum. Terra dedit fructum ſuum. In iſto fructu, trinitatis myſterium continetur. Benedicat nos deus deus noſter. Qui deus eſt omnium per naturam, noſter proprie factus eſt deus. Benedicat nos deus. Expellat ueterem maledictionem. Maledictio nos eiecit de paradiſo, reducat benedictio. g ¶ Et metuant eum omnes fines terræ.] Non dixit: Diligãt eum omnes fines terræ. Perfecta quippe dilectio, foras mittit timorem. Timere incipientium eſt, diligere: perfectorum. Qui adhuc timet, in initio eſt poſitus, non habet perfectam & plenam fidem. Qui autem diligit deum, omnia ei prouenient in bonum. Videtur breuis & ſimplex eſſe ſententiola. Sed uentilemus eam: & in iſtis ſimplicibus uerbis, ingentia myſteria reperiemus. Inueniemus intrinſecus, quod forinſecus latet. Diligentibus autem dominum, omnia cooperantur in bonum. Iob uir ſanctus tentatus eſt: perdidit filios & filias, domus ipſius corruit, uniuerſa perdidit, omnia repente perdidit: nec pater, nec dominus: nihil enim illi remanſit in corpore ſanitatis, niſi ſola lingua per quam blaſphemare poſſet. Videte tentatorem diabolum. A planta, inquit, pedis uſque ad uerticem percuſſit eum uulnere peſſimo, hoc eſt, elephantia. Inde toto corpore uermes fluebant, & ſanies & putredo. Solam linguam integram ei reſeruauit, ut poſſet dominum ſuum blaſphemare. In omnibus his non peccauit Iob labiis ſuis. Videte magnitudinem tentationis: uidete magnitu Iob.1.d
dinem uirtutis. Videte & conſiderate ſententiam Apoſtoli eſſe completam: Diligentibus autẽ dominũ, omnia Rom.8.c
cooperantur in bonum. Eo tempore quo perdebat res ſuas, quo filios amittebat uidebãtur quidẽ ei eſſe cõtraria quæ accidiſſent: ſed quoniã diligebat dñm, illa mala quæ ei infert, cooperanť illi bona. Illi uero uermes corporis, præparabãt ei cœli coronã. Antequã tentaretur, deus ei nunquã loquutus fuerat: poſtquàm autẽ tentatus eſt,

uenit

In finẽm pſalmus cantici Dauid. LXVII

EXurgãt deus & diſſipentur inimici eius,& fugiãnt qui oderunt eum à facie eius. Sicũt deficit fumus, deficiant,ſicũt fluit cera à facie ignis,ſic pereãnt peccatores à facie dei. Et iũſti epulẽtur & exultẽnt in cõſpectu dei,& delectentur in letitia. Cantatẽ deo,pſalmũ dicite nomini eius,itẽr facite ei qui aſcendit ſuper occaſum,dominus nomen illi. Exultatẽ in conſpectu eius, turbabuntũr à facie eius patris orphanorũ, & iudicis uiduarum. Deũs in loco ſancto ſuo, deũs qui inhabitare facit unius moris in domo. Qui educit uinctos in fortitudine, ſimiliter eos qui exaſperant, qui habitant in ſepulchris. Deũs cum egredereris in conſpectu populi tui, cũm pertranſires in deſerto terrã mota eſt, etenim cœli diſtillauerunt à facie dei Sinai, à facie dei Iſrael.

A uenit ad eum deus, & familiariter loquitur, quaſi amicus cum amico ſuo. Veniant plagæ, omnia pœnarũ genera: dũ poſt plagas Chriſtus adueniat. Egreſſi ſumus de pſalmo,ſed non inutiliter,quia dixeramus: Et metuãt eum omnes fines terræ,& dixeramus: quoniam metuere paruulorum eſt: cæterum diligere, perfectorũ, & dixeramus ad hoc comprobandũ de Apoſtolo: Diligentibus autem dominum, omnia cooperantur in bonum. Et timeant eũ omnes fines terræ. Nequaq; ſola Iudæa, ſed omnes fines terræ. Secũdum Tropologiã autem, omnes fines terræ, non medietas terræ: Non illi qui in terra ſunt media, ſed q in fine terræ ſunt, qui relinquunt terram,& ad cœlos ire feſtinãt. Hoc igitur quod apoſtoli dixerũt in principio,nos dicamus in fine. Deus miſereatur noſtri & benedicat nobis, illuminet uultũ ſuũ ſuper nos & miſereatur noſtri,& notam faciet in terra uiam ſuam. Cum manifeſtus in claritate uenerit Chriſtus, tunc omnibus notum faciet: cur tãta carnis humilitate deſcenderit. Terra dedit fructum ſuum: Maria genuit ſaluatorem. *a* ¶ In finem pſalmus cantici Dauid.] Pſalmus, opera:
B canticũ, intelligentia mentis ſpiritualis. Sexageſimuſeptimus pſalmus ſi intelligatur ſpiritualiter, refertus legis euangeliorumq; reperitur ſacramentis, qui ſic inchoat ex uoce prophetica. LXVII

EXurgat deus & diſſipentur inimici eius.] Et ſpecialiter intelligitur iſte pſalmus,& generaliter. Specialiter de ipſo domino,ut reſurgat à mortuis,& diſperdat inimicos ſuos,hoc eſt,diabolum & exercitũ eius, aut Iudæos. Generaliter autem,quãdo in tribulatione ſumus & an-
Pſal.43.d guſtia, & dicimus: Exurge, ut quid dormitas domine? Exurge & adiuua nos. Quomodo & apoſtoli in nauicu-
Matth.8.c la excitãt dominum dormiẽtem,dicentes: Magiſter,ſalua nos,perimus. *c* ¶ Et fugiant qui oderũt eum à facie eius.] Non dixit,pereant,ſed fugiant: quia peccatores in conſpectu dei nõ poſſunt ſtare. Præuidẽs propheta orat, ut eo exurgente, diabolicæ dominationes effugiãt: quia & nunc indubitãter credendum eſt, quod ad inuocationem eius nominis ſtare non poſſint. *d* ¶ Sicut deficit fumus,deficiant.] Non ut in nihilum reducãtur, ſed ut quieſcant à peccatis ſuis. *e* ¶ Sicut fluit cera à facie ignis.] Sicut cera ſoluitur & non perdit naturam ſuam, ſed molleſcit, ſic & iſti non pereant, ſed deponant maliciam ſuam,& ſic conuertantur ad pœnitentiam & ſaluẽtur. *f* ¶ Sic pereant peccatores à facie dei.] Quia peccatores non ſunt digni uidere deum. *g* ¶ Et iuſti epulentur.] Qui permanent in ſua iuſtitia, qui uitia non habent, delectẽtur in domino. Vel aliter: Pœna eos iudicij proſequatur, ut quaſi fumi tenuitas deficiant: & ut cera ante ignis faciem diſſoluãtur, epulantibus ſanctis in cœleſtibus bonis. *h* ¶ Exultẽt in conſpectu dei.] Grandis fiducia eſt, exultare in cõſpectu domini. Sicut diſpenſator creditam ſibi à domino ſubſtantiã ſi male tractauerit & perdiderit,timet dñi præſentiam: ita & qui bene diſpẽſauerit, exultat in dñi præſentia. Exultẽt in cõſpectu dei, & delectentur in lætitia, nõ ſolum de uindicta,ſed etiã de beatitudine ſempiterna. *i* ¶ Cantate deo, pſalmum dicite nõmini eius.] Cantare in theoria ſemper ſignificat ſcriptura: hoc eſt, cõſiderare myſteria, & ſenſum diuinæ C
ſcripturæ. Pſallere autẽ in bono opere ſignificat ſcriptura: uerbi gratia ut auditus ſuum opus præſtet. Similiter & os,& oculi,& manus,& omnia membra,ſi cõſentiunt, & ita percutiũt pſalterium in uirtutibus. Largitori lætitiæ ſempiternæ canite,eumq; uocib⁹ honorate. *k* ¶ Iter facite ei qui aſcẽdit ſuper occaſum, dominus nomẽ eſt illi.] Docet ut compreſſis peccati tumoribus, planã ei in cordibus noſtris uiam per iuſtitiã præparemus, qui ſuper occaſum mortis aſcẽdens, uictor remeauit ex inferis. Si non nobis occidat ſol iniquitatis, non poteſt nobis oriri ſol iuſtitiæ, cui⁹ ſanitas in cœlis eſt. *l* ¶ Exultate in cõſpectu eius.] In eius enim nos conſpectibus gaudere oportet,& non in huius ſeculi illecebris delectari. *m* ¶ Turbabuntur à facie eius patres orphanorũ & iudices uiduarum.] Illi qui ſe nunc tutores & iudices dicunt: & hac occaſione decipiũt res inopum, confunden-
tur, cum reſpicere cœperit altiſſimus. *n* ¶ Deus in loco ſancto ſuo.] In anima fideli. Semper deus in ſanctis ſuis habitat. Vbicunq; ſanctitas eſt, ibi habitaculum dei eſt.
o ¶ Deus qui inhabitare facit unius moris in domo.] In D
eccleſia, in qua fideliter conſiſtentibus ſpiritum charitatis infundit, qui unius moris ſunt & non mutãtur. Siquidem iuſtus non mutatur: quia ſemel iudicauit in iuſtitia permanere. Peccator autẽ mutatur. Inſipiens enim ſicut luna mutatur. In Hebræo autem habet: Dominus inhabitare facit monachos in domo, id eſt, in quibus non cohabitat peccatum. *p* ¶ Qui educit uinctos in fortitudine.] Ipſe deus ſua uirtute educit eos, qui ligati ſunt à diabolo in peccatis: ſicut illa mulier in euãgelio, quæ ligata
Luc.13.b fuerat decem & octo annis à diabolo. *q* ¶ Similiter eos qui exaſperant, qui habitant in ſepulchris.] Deus natura dulcis eſt. Qui autem ad amaritudinẽ eum adducũt, peccatores ſunt,& faciunt ſibi amarum deum. Nõ naturam ſuam mutant,ſed ipſi ſibi peccatores faciunt amarũ deum. Qui habitant in ſepulchris. Alligatum intra domum ſuam fortem, id eſt, diabolum: qui peccatis uincti tenebantur, abſoluit: & illos qui idolis dediti, deum iri-
tauerant: & tanquam in ſepulchris iacebant mortui, liberauit, ſicut illud in euangelio: Væ uobis ſcribæ & phari-
Matth.23.c ſæi: quoniam ſimiles eſtis ſepulchris dealbatis. Sicut ſanctus, templum dei eſt: ſic ſepulchrum ſibi efficitur peccator. *r* ¶ Deus cum egredereris in conſpectu populi tui.] Hoc ſecundum hiſtoriam, quando deus antecedebat populum ſuum egrediẽtem de Aegypto. *s* ¶ Cum pertranſires in deſerto.] Deus non immoratur in deſerto, ſed pertranſit. *t* ¶ Terra mota eſt: etenim cœli diſtillauerunt à facie dei Sinai.] Cœli diſtillauerunt, hoc eſt, manna. Sinai interpretatur, tentatio. Ergo deus in eis habitat, qui tentantur & ſuperant. In eis autem qui in delitijs ſunt, non inhabitat. Etenim cœli diſtillauerũt à facie dei Sinai, à facie dei Iſrael. Vnum noui ueteriſq; teſtamenti hic deſignat autorem. Nam qui coram Iſraelitico populo in deſerto præceſſit, ipſe in euangelijs deſerta gentium uiſitauit. Et per quem tunc in Sina huic generationi manna defluxit: ipſe Chriſtianæ genti corporis ſanguiniſq; ſui manna in eccleſia ſubminiſtrat.

Eccli.27.b

¶ Pluuiam

Pluuiã̊m uoluntariam ſegregabis deus hæreditati tuæ, ẽt infirmata eſt, tũ uero perfeciſti eam. Animalia tua habitabunt in ea, paraſti in dulcedine tua pauperi deus. Dominus dabit uerbum euangelizantibus, uirtute multa. Rex uirtutum dilecti dilecti, & ſpeciẽi domus diuidere ſpolia. Si dormiãtis inter medios cleros pennæ columbæ deargentatæ, & poſteriora dorſi eius in pallore auri. Dũm diſcernit cœleſtis reges ſuper eã, niue dealbabũtur in Selmon, mõns dei mons pinguis. Mons coagulatus, mons pinguis, ũt quid ſuſpicamini montes coagulatos. Mõns in quo beneplacitũ eſt deo habitare in eo, etẽnim dominus habitabit in finem. Currũs dei decem milibus multiplex miliã lætantium,

A *a* ¶ Pluuiam uoluntariam ſegregabis deus hæreditati tuæ.] Prædicationẽ ſanctã, quæ per apoſtolos in corda hominum profiua irrigatione deſcẽdit. Vel de lege dicit, quæ data eſt per Moyſen. *b* ¶ Etenim infirmata eſt.] Vel cum Paulus iudiciũ mortis in ſe habuit, uel cum Petrus dominũ ter negauit, ſiue cũ reliqui apoſtoli, relicto in paſſione domino fugerunt. Infirmata eſt lex, quoniã nemo potuit implere eam, niſi
Matth.5.b dñs qui dixit: Nõ ueni ſoluere legem, ſed adimplere. Et ſecun-
Col.4.a dum Apoſtolum: impoſſibilitatẽ enim legis in quo infirmabatur, deus filiũ ſuũ miſit, factũ ex muliere, factũ ſub lege, ut eos qui ſub lege erant, redimeret. *c* ¶ Tu uero perfeciſti eam: animalia tua habitabũt in ea.] Reſurrectio enim tua quod titubabat auertens, ita hanc prædicationẽ ad perfectum duxit, ut in ea gentes quæ prius tanquam irrationabilia habebãtur animalia, commorarẽtur. Animalia tua habitabũt in ea, hoc eſt, in hæreditate. Animalia autem dixit eos, qui in deo uiuũt, hoc eſt, ſanctos. Vel aliter: Pluuiam uoluntariam ſegregabis. Pluuiam uolũtariam aut præcepta, aut manna debemus accipere. Et infirmata eſt: tu uero perfeciſti eam. Lex quæ per tranſgreſſionem Iudæorum fuerat infirmata, euangelij gratia ueniẽte completa eſt. *d* ¶ Paraſti in dulcedine tua pau-
B peri deus, dominus dabit uerbum euãgelizantibus uirtute multa.] In Hebræo habet: Quæ euãgelizantur, hoc eſt, mulieribus: quæ euangelizabant apoſtolis, ubi dici-
Matth.28.c tur: Euntes dicite fratribus meis, & cætera. Aut animas ſignificat, quæ crediderũt in Chriſto. Secũdum ſeptuaginta autem interpretes, ad apoſtolos dicitur: quia dominus dedit eis uirtutem prædicãdi euangeliũ. Hæc dulcedo pluuiæ, quæ mellis ac faui ſaporem uincit: in pauperibus, id eſt, in ſanctis dei defluxit, quæ ab ore apoſtolorum iubẽte deo, cum multa uirtute proceſſit. *e* ¶ Rex uirtutũ dilecti dilecti.] Virtutes dilecti dei, id eſt, Chriſti, apoſtoli ſunt. Dominus ergo qui eſt rex uirtutum dilecti, dabit euangelizãtibus uirtutem multam in prædicando, ut eccleſiæ deuictis hoſtibus, Iudæis, ſiue dæmonibus, ſpolia partiantur. Pulchritudo domus, eccleſia eſt, cuius diuiſa referũtur ſpolia: id eſt, cum credentes diuiſi ab idolis, diuerſos miniſteriorum gradus in ea ſortiti ſunt, diſtribuente ipſo dilecto patris, & cooperante paracleto. Rex uirtutum dilecti. Rex, pater: uirtutum, hoc eſt, ſanctorum. Dilecti, filij. Ecce filius meus dilectus, ipſum audite. Dilecti. Si quis aliquem diligit, ſemper in ore eũ habet. Ergo ſpiritus ſanctus propter amorem quem habet in filium, frequenter eius meminit.
f ¶ Et ſpeciei domus diuidere ſpolia.] Ipſi apoſtoli diuidũt in eccleſijs ſpolia, quæ acceperũt de idolis. *g* ¶ Si dormiatis inter medios cleros, pẽnæ columbæ deargẽtatæ: & poſteriora dorſi eius in pallore auri.] Cũ duobus crediderís teſtamẽtis, inuenies in utroque ſpiritum ſanctum. Et licet ſit pulchritudo etiam iuxta literã ſcire quæ legas: tamẽ uis decoris omnis in ſenſu eſt. Exterior itaq; uerborum ornatus in argẽti nomine demõſtratur, occultiora uero myſteria in recõditis auri muneribus cõtinentur. Si dormiatis inter medios cleros, hoc eſt, ſi quieſcatis inter nouũ & uetus teſtamentũ: inuenietis in duobus teſtamẽtis gratiã ſpiritus ſancti. Cleri dicũtur ſinguli libri, hoc eſt, Geneſis, Exodus, Iudicum, Euãgelia, Apoſtolus. Pennæ columbæ deargentatæ. Deargentatæ, clarum C
uerbum ſignificat diuinæ ſcripturæ. Et poſteriora dorſi eius in pallore auri, hoc eſt, in interioribus, ſpiritualiter myſteria intelligũtur. Si uſque ad conſummationẽ uitæ præſentis, quæ ſæpe ſomnus accipitur, inter duo teſtamẽta, id eſt, nouum uetuſq; teſtamẽtũ quieſcatis: inuenietis in his ſpiritũ ſanctũ, cuius pẽnæ in prædicatoribus deargẽtatæ, pro eloquij pulchritudine reſplendẽt. In poſteriora uero, quæ ſcapulæ dicuntur, eo quod pectus operiãt bonæ cõſcientiæ fructus oſtẽditur, quæ poſt peractũ euãgelium in auri ſpecie, id eſt, in honore regio cõmutãtur. *h* ¶ Dũ diſcernit cœleſtis reges ſuper eã niue dealbabuntur, &c.] Reges dixit ſanctos, qui repugnãt ſuis paſſionibus. Iſti ergo ſancti diuiduntur in eccleſijs: ſicut Paulus in gẽtibus, Petrus in circũciſione. Cœleſtis dñs, ſeparatos hos ab idololatrijs quos ſuperius diximus, cõſtituit in illius domus pulchritudine reges. Sed prius niue dealbabunt in Selmõ. Hoc eſt quod dicit, licet ſancti ſint: ſed tamen in iſto ſeculo ſunt quaſi umbra, ex parte cognoſcẽtes. Selmon, umbra interpretatur. Cum igitur rex cœleſtis Chriſtus in eccleſia ſua coperit apoſtolos & principes conſtituere atque diuidere: non habebũt plenam lucem, ſed partem aliquã ſciẽtiæ, D
quia nũc ex parte uidemus, & ex parte prophetamus.
i ¶ Mons dei, mons pinguis, mons coagulatus, mons pinguis.] Iſte eſt mõs ad quem & in Eſaia & in Michea, Eſa.2.a
ut aſcendẽtes pergant, ſe inuicem cohortãtur. Quod au- Mich.4.a
tem ait, coagulatus: apoſtoli cõgruit uerbis, qui ait: Lac 1.Cor.3.a
uobis potum dedi, nõ eſcam. Vel mons, qui in Ezechiele uulnerat principem Tyri. Montem autem dicit ipſum Ezech.26
dominum. *k* ¶ Vt quid ſuſpicamini montes coagulatos.] Hoc ad Iudæos dicit, qui exiſtimant Moyſen & prophetas ſimiles eſſe ſaluatori. *l* ¶ Mons in quo complacuit deo habitare in eo.] Senſus iſte eſt: Non debetis exiſtimare plures eſſe eccleſias, quæ habeant ubera doctrinarum: & poſſint credentes ſcientiæ lacte nutrire. Vna eſt eccleſia, & unus Chriſtus ſponſus eccleſiæ. In nullo enim alio inhabitauit iugiter ſpiritus ſanctus, niſi in ſaluatore, Ioanne dicente: In quem uideris ſpiritũ Ioan.1.c
deſcendẽtem & manentem in eo, ipſe eſt qui exciſus ſine manibus, impleuit latitudinem omnis terræ: id eſt, dominicũ hominem. *m* ¶ Etenim dominus habitabit in finem.] In corpore, quod accepit de ſancta Maria: quia cum eo eſt cuectus in cœlum. *n* ¶ Currus dei decẽ milibus multiplex.] Hyperbolice dicit adminiſtratorias poteſtates & ſanctos, quia innumerabiles ſunt, ſicut dixit in Daniele: Mille milia miniſtrabãt illi, & decies cen- Dan.7.c
tena milia aſſiſtebant ei. Et in Ezechiele deſcribitur, Che- Ezec.1.& 10
rubim quatuor pennarum, in quatuor angulis habere quatuor perſonas, cuius auriga deus eſt. Cherubim autem interpretatur, ſcientiæ plenitudo. Significat autem perſona leonis, regalẽ, hoc eſt, regnare paſſionibus: perſona hominis, rationabilẽ: perſona uituli, in opere: perſona aquilæ, in contemplatione, hoc eſt, in theoria: quæ nos exaltat in uirtutibus. Simul autẽ ut dicamus: Thronus dei in ſanctis eſt. Decem milibus multiplex. Multa enim milia curruum ſecularium, deuicerũt euangelizantes Chriſtum in uniuerſo mundo. *o* ¶ Milia lætantium dominus in illis.] Miniſteria diuina hic eſſe indicat.

¶ In

dominus in eis in Sinai in sancto. Ascendisti in altum, cepisti captiuitatē, accepisti dona in hominib. Etenim non credentes, inhabitare dominū deum. Benedictus dominus die quotidie, prosperū iter faciet nobis deus salutarium nostrorum. Deus noster deus saluos faciendi, & domini domini exitus mortis. Veruntamen deus confringet capita inimicorum suorum, uerticem capilli perambulantium in delictis suis. Dixit dominus ex Basan, conuertā, conuertā in profundū maris. Vt intinga tur pes tuus in sanguine, lingua canū tuorū ex inimicis ab ipso. Viderūt ingressus tuos deus, ingressus dei mei, regis mei qui est in sancto. Præuenerūt principes cōiuncti psallentibus, in medio iuuencularū tympanistriarū.

A *a* ¶ In Sinai in sancto.] Hoc est, in sanctis est deus quādo tentantur, & post tentationem sequitur sanctitas. Impossibile est enim aliquem (licet sanctus sit) sine tentatione transire in hoc seculo, secūdum Iob: Tentatio est uita hominis super terram. *b* ¶ Ascendisti in altum, cœpisti captiuitatem.] Ascendisti in cœlos, captiuasti nos, qui captiui tenebamur à diabolo. Qui quondam in Sinai descendens, populo legē distribuit. ipse nūc in sancto, id est, in assumpto homine (de quo angelus ad Mariā: Quod nascetur ex te, sanctū uocabitur) cœlorum excelsa conscendens, eos qui in captiuitate diaboli tenebantur, absoluit: ac post se tā quā captiuos deductos æternæ uitæ restituit. Sic & carnem assumptam, quasi captiuam euexit ad sydera. *c* ¶ Accepisti dona in hominibus.] Bene dixit, accepisti. A patre accepit, accepit ut homo, dat ut deus, & quod accepit, hominibus accepit ut det. Ipse enim plenus est, & nihil indiget. Dedit dona spiritualium gratiarum hominibus, qui per fidē ad eum deinceps accesserunt. *d* ¶ Etenim non credentes, inhabitare dominū deum.] Et his hominibus, id est, ex gentibus populo largitus est Christus, qui non credebant deum inhabitare posse, mortalibus: & hos saluasti, qui non credebant quod possibile est deum habitare in ho-
B minibus, hoc est, saluatorem accipere carnem. Vel etiam eis ministrauit bona, qui erant sine spe, quod in ecclesia eius inhabitare possint. *e* ¶ Benedictus dominus die quotidie.] Qui proficit, quotidie potest benedicere deū. Quid enim mihi prodest, si heri benedixi, & hodie non possum benedicere? Et pro superioribus beneficijs: & quod nunc nobis ad se ueniendi planum præparat iter, assidue est benedicendus. *f* ¶ Prosperum iter faciet nobis deus salutarium nostrorū.] Quia ab ipso saluamur. Prosperum iter faciet nobis deus salutariū nostrorum. Securus esto peccator, noli dubitare quod quotidie possis benedicere deum. Ecce enim dicit: Prosperum iter faciet nobis deus. Ergo deus adiuuat nos, & cooperatur nobis. Salutarium nostrorum. Bene dixit pluraliter, salutarium, quod quanta peccata commisimus, tot & salutes habemus. Diapsalma in Hebræo habet סֶלָה sela, hoc est, semper & iugiter. Ergo deus semper nos adiuuat. *g* ¶ Deus noster.] Quia præter ipsum alium nescimus. *h* ¶ Deus saluos faciendi, & domini domini exitus mortis.] Præsto est enim ut saluos faciat pereuntes: quia pro redemptione nostra natus. Et domini domini est exitus mortis, quia prior mortis exitum patefecit, dicente Apostolo: Factus est, inquit, primogenitus mortuorum: quoniam ipse resurrexit à mortuis, & nos simul fecit resurgere. Aliter. Diabolus introitus est mortis, dominus uero educit. *i* ¶ Veruntamen deus confringet capita inimicorum suorum.] Ab exitibus mortis egressus confregit capita diaboli & omnes uirtutes eius. Tu confregisti capita draconis in aqua. Quot peccata sunt, tot capita habet diabolus: Principatus & potestates quæ tanquam caput cunctis eminebant, hoc est, diabolicas dominationes. *k* ¶ Verticem capilli perambulantium in delictis suis.] Summitatem extollentiæ eorum qui pœnitentiam negligentes, perdurant in peccatis. Intantum enim confringitur caput eius ut non remaneat in eo aliqua uirtus qua stimulet peccantes. Summum capitis, capillus est: & capilli, uertex. Ergo C hoc dicit quod nec minimū remaneat in diabolo, quod non frangatur. *l* ¶ Dixit dominus ex Basan, conuertam, conuertam in profundum maris. Vt intingatur pes tuus in sanguine, lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso.] Basan, confusio interpretatur. De cōfusione igitur nos conuertit deus. Hoc autem ideo, quia crucem sustinuit, & pes eius proprio cruore perfusus est, clamantibus contra eum Iudæis atq; dicentibus: Crucifige, crucifige eum. Qui Iudæi stimulati fuerūt ab inimicis Christi, hoc est, à dæmonibus. Vt autem hoc totum fieret, ipsius saluatoris uolūtas fuit qui hæc passus est fieri. Vel de confusione huius seculi cōuertam humanum genus: hoc est per passionem meam & crucem, quæ isti putant stultitiam & confusionem. Cōuertam Basan, populum meum. Conuertam in profundum maris, id est, de profundis uitijs & peccatis seculi istius, de cōmotione & fluctibus conuertam populum meum. Vt intingatur pes tuus in sanguine. Quoniā pes ipsius intinctus est in sanguine suo. Torcular calcaui solus, & de gētibus uir non fuit mecum. Et iterum: Quis est iste qui ascendit ex Edom, fuluida uestimēta eius ex Bosor. Edom interpretatur sanguis: Bosor caro. Ipsum dominū nostrum significat crucifixum. *m* ¶ Lingua canum tuorum ex D inimicis ab ipso.] Canes dicit ipsos Iudæos, ut superius. qui clamauerūt, crucifige, crucifige talem: non habemus regem nisi Cæsarem. Ex inimicis autem submissi à dæmonibus negare saluatorē & blasphemare eum. Aliter. Quoniam ipse tua uoluntate ueniisti & passus es, & tua uolūtate crucifixus es à Iudæis. Tinctus est enim pes domini in sanguine, cum caro assumpta in qua diuinitas latebat, lancea uerberatur. Ab ipso igitur sanguine & eorū lingua tincta est, qui dixerunt: En sanguis eius super nos & super filios nostros. Sed post glorioſum dñicæ ascensionis triumphum, ultione dominica, & hostium pes in eorum sanguine tinctus est, & canina scilicet inimicorum rabies ab eo est satiata. *n* ¶ Viderunt ingressus tuos deus, ingressus dei mei, regis mei qui est in sancto.] O quàm admirabiliter in hoc psalmo uetus testamentum cum euangeliorum dictis concordat. Visa sunt enim itinera Christi in ingressu maris rubri: uisa sunt & in euangelijs ipsius regis nostri, cum in sancto homine eleuatus, cœlis inuectus est. *o* ¶ Præuenerunt principes coniuncti psallentibus, in medio iuuencularum tympanistriarum.] Et quidem in illo maris transitu præuenerunt principes, id est, prius egressi sunt uel Moyses uel reliqui seniores, & coniuncti sunt iuuenculis cœlesti itinere. Præuenerūt principes angelorum sanctorum animas, qui laudes domini mortificato corpore concinebant, dicentes: Tollite portas principes uestras, quia iam redit triumphator inferni. Ideo autem tympanistriarum, quoniam mortuum est corpus ipsorum peccato. Et Maria soror Moysi & Aaron tenens tympanum in Exodo, antecedebat psallentes & dicebat: Cantemus domino, glorioſe enim honorificatus est. Aliter. Præuenerunt principes iuncti psallentibus in medio iuuencularum tympanistriarum. Apostoli cum ecclesijs, iuncto pariter præcesserunt gradu. Bene eos præuenisse testatur, quia principes fidei de Iudæis sunt.

Iob.7.a
Luc.1.d
Coloss.1.c
Apoca.1.b
Esa.63.a
ibi.53.a
Matth.27.a
Ioan.19.
Exo.15.a

¶ In eccle-

In ecclēſijs benedicite deo, dominō de fontibus Iſrael. Ibi Beniāmin adoleſcentulus, in mentis exceſſu. Principes Iuda duces eorū, principes Zabulon & principes Neptalim. Manda deus uirtuti tuæ, confirma hoc deus quod operatus es in nobis. A templo tuo in Hieruſalem, tibi offerunt reges munera. Increpa feras arundinis congregatiō taurorum in uaccis populorum, ut excludant eos qui probati ſunt argento. Diſſipa gentes quæ bella uolunt, uenient legati ex Aegyptō, Aethiopia præueniet manus eius deo. Regna terræ cantate deo, pſallite domino. Pſallite deo qui aſcendit ſuper cœlum cœli ad orientem. Ecce dabit uoci ſuæ uocem uirtutis, date gloriam deo, ſuper Iſrael magnificentia eius, & uirtus eius in nubibus. Mirabilis deus in ſanctis ſuis, deus Iſrael, ipſe dabit uirtutem & fortitudinem plebi ſuæ, benedictus deus.

In finem pro his qui cōmutabuntur pſalmus ipſi Dauid. LXVIII

A a ¶ In eccleſijs benedicite dominum.] Manifeſtius eſt loquutus, quas ſupra dixerit tympaniſtrias. b ¶ Dominum de fontibus Iſrael.] Quia ſalus ex Iudæis eſt, & inde prima eccleſia. Ex adumbratione enim legis, eccleſiæ doctrina proceſſit, in qua nunc dominus, qui ex Iſraeliticæ ſtirpis propagine carnē ſuſcepit benedicitur. c ¶ Ibi beniamin.] Paulus apoſtolus qui ex tribu Beniamin deſcendit. Ibi in eccleſia. d ¶ Adoleſcētulus.] Nouiſſimus omnium apoſtolorum. e ¶ In mentis exceſſu.] Quem pertulit in Damaſcum cum iret. f ¶ Principes Iuda duces eorum.] Apoſtoli ſunt principes Iuda, hoc eſt domini, quemadmodū
Gene.49.b dicit Iacob: Iuda te laudabūt fratres tui. g ¶ Principes Zabulon & principes Neptalim.] Zabulon interpretatur fluxus noctis. Neptalim latitudo. Quando liberati fuerimus de paſſione libidinis, hoc eſt illius fluxus, tunc incipimus latitudines uirtutū. Vel aliter. Principes Zabulon & principes Neptalim. Petrum & Andream apoſtolorum principes monſtrat, qui
B in craſſitudine tenebrarum illius lucem magnam annūciantes, doctores ſunt euangelij conſtituti, iuxta illud: Terra Zabulon & terra Neptalim: uia maris trans Iordanem Galileæ gentium, populus qui ſedebat in tenebris, uidit lucem magnam. h ¶ Manda deus uirtuti tuæ.] Chriſto tuo. i ¶ Confirma hoc deus quod operatus es in nobis.] Vt donum baptiſmi quod contulit: ſpiritus ſancti infuſione confirmet. Confirma hoc deus quod operatus es in nobis, hoc eſt, ſalutare quod donaſti nobis per tuam paſſionem confirma, & da auxilium, quoniam homines ſumus, & non poſſumus incedere in uirtutibus ſi non adepti fuerimus auxilium tuum. k ¶ A templo tuo quod eſt in Hieruſalem, tibi offerent reges munera.] Reges dicit qui regnant ſibimetipſis, ſecundum quod ſcriptum eſt: Cor regis in manu dei. Ipſi offerent deo munera. Virtutes ſanctorum munera ſunt dei. Vel à templo illo corporali, quod bene uiuendo ſanctum fecerunt. Reges in quibus peccatum ultra non regnat, offerent in cœleſti Hieruſalem quæ eſt primitiuorum eccleſia, munera regi æterno: ſcilicet ſeipſos offerentes hoſtiam uiuam, placentem deo in conſpectu omnium angelorum. l ¶ Increpa beſtias calami.] Beſtiæ calami, dæmones ſunt, fragilis infirmæq; uirtutis. Vel hæretici ſunt, qui tractant & ſcribunt contra te ut decipiant nos. Oportet enim & hæreſes eſſe in nobis. Feræ enim dicuntur ab eo quod capiunt animas & interficiunt. Vel increpa feras arundinis, Iudæorum beluinam ſuperbiam. m ¶ Congregatio taurorum in uaccis populorum.] Ipſos hæreticos ſignificat, quia neminem poſſunt decipere niſi ſimpliciores & paruos, hoc eſt, uaccas minores. Tauros enim non poſſunt decipere, hoc eſt, magnos. n ¶ Vt excludant eos qui probati ſunt argento.] Et propterea ſimpliciores decipiunt, hoc eſt, multitudinem, ut ueniant uſque ad ſanctos, & excludāt eos de regno cœlorum. Vel in tauris, duces Iudæorum, qui perſecutionem in dominum uel in ſanctos eius intulerunt, indicat, ut illud: Tauri pingues obſederunt me. In uaccis uero ſtultas populi ſequentis animas demonſtrat. Quod oſtenditur, cum uaccas aureas in Samaria ſub Hieroboam adorauit. Ergo conſilium eorum quod habent ut ſanctos de uia iuſtitiæ retrahant, in eorum animabus requieſcat, iuxta illud: Gladius eorum intret in cor ipſorū: ut hi non excludantur à regno dei, qui per multas tribulationes tanquam argentum probati, inuenti ſunt iuſti. Tale conſilium præuidebat Iacob cum diceret: In cōſilio eorum non introeat anima mea. o ¶ Diſſipa gentes quæ bella uolunt.] Hæreticos uel Iudæos, qui plerunq; contra eccleſiam certamina parāt. p ¶ Venient legati ex Aegypto: Aethiopia præueniet manus eius deo.] In tribulationibus ac erroribus idololatriæ poſiti, uel q peccatis nigri ſiue tenebroſi ſunt, credentes quod Chriſtus dominus ipſe eſt deus filius dei, offerunt ei munera, id eſt, mentes puras, auro argentoq; lucidiores: Quia ubi abundauit peccatum, ſuperabundauit gratia. q ¶ Regna terræ cantate deo, pſallite domino.] Vos utique qui prius terrenum regnum diligentes ignorabatis deum, nunc euicto carnali liuore, cœleſtia regna penetratis. r ¶ Pſallite deo qui aſcendit ſuper cœlos cœli ad orientem.] Illi utique qui quondam mortis occaſu aſcenderat in crucem, inuectus eſt nunc ſuper ſydera, uictorq; mortis reſidet glorioſus. Ad orientem autem uſque, ſiue quia ipſe oriens ſit dictus, ſiue quia per eum omnes oriantur ad uitam. s ¶ Ecce dabit uoci ſuæ uocem uirtutis ſuæ.] Voci domini tunc dabitur uox uirtutis, cum quod præcipit efficitur, quam mortui cum audierint reſurgent. t ¶ Date gloriam deo ſuper Iſrael.] Magis deū quàm carnalē Iſrael honorate. Aliter. Non labijs ut Iſrael, ſed corde honorate deum. u ¶ Magnificētia eius & uirtus, &c.] In apoſtolis & prophetis. Vnde dicit: Mandaui nubibus meis, ne pluant ſuper Iſrael imbrem. x ¶ Mirabilis deus in ſanctis ſuis.] In hoc mirabilis eſt Deus, quoniam ita dilexit humanū genus ut ſigna faciat in ſanctis ſuis. In iſtis magis mirabilis eſt deus quàm in cæteris creaturis, quod eos poſt multas tribulationes euexit in ſublimitatem cœlorum. y ¶ Deus Iſrael ipſe dabit uirtutem & fortitudinem plebi ſuæ.] Ad tolerandas paſſiones mundanas uel ſpirituales nequitias. z ¶ Benedictus deus.] Qui nos à morte in uitam, à corruptione in incorruptionem demutare dignetur, ut ſanctis eius participes facti, ſempiternis in eum gaudijs exultemus. a ¶ In finem pro his qui commutabuntur pſalmus Dauid.] Iſte pſalmus de paſſione Chriſti ſonat, & ex perſona membrorum ſuorum: licet quidam in eo putent ei minime conuenire. Pro his qui commutabuntur. Commutauit ſe Chriſtus, dum æqualis patri erat, formam ſerui accipiens. Vel nos commutamur de infidelitate ad fidem, quia ut diximus iſte pſalmus uocem continet dominici hominis uenientis ad paſſionem. LXVIII

C Pſal.21.e

Pſal.36.c

Gene.49.a

Rom.5.d D

Eſa.5.b

A SAluum me fac deus, quoniam intrauerunt aquæ uſq; ad animã meam.] Saluare eam patrẽ, ſecundũ infirmitatis conditionem poſtulat, quoniam quidem motus populi ſæuientis irruerunt in eum. *b* ¶ Infixus ſum in limo profundi.] In ueteribus peccatis huius populi.

SAluũm me fac deus, quoniã intrauerũt aquæ uſque ad animam meam. Infixũs ſum in limo profundi, & nõn eſt ſubſtantia. Veni in altitudinẽm maris, & tempeſtãs demerſit me. Laboraũi clamans, raucæ factæ ſunt fauces meæ, defecerũnt oculi mei dum ſpero in deum meum. Multiplicãti ſunt ſuper capillos capitis mei, qui oderunt me gratis. Cõfortati ſunt qui perſecuti ſunt me inimici mei iniuſte, quæ nõn rapui tunc exoluebam. Deũs tu ſcis inſipientiam meam, & delicta mea à te non ſunt abſcondita. Nõn erubeſcant in me qui expectant te domine, domine uirtutum. Non confundantur ſuper me, qui quærunt te deus Iſrael. Quoniãm propter te ſuſtinui opprobrium, operuit cõfuſio faciem meam. Extraneũs factus ſum fratribus meis, & peregrinus filijs matris meæ. Quoniãm zelus domus tuæ comedit me, & opprobria exprobrãtium tibi ceciderunt ſuper me. Et operũi in ieiunio animã meã, & factũ eſt in opprobriũ mihi. Et poſũi ueſtimentũ meũ ciliciũ, & factus ſum illis in parabolã. Aduerſum mẽ loquebãtur qui ſedebãt in porta, & in mẽ pſallebãt qui bibebant uinũ. Ego uerõ orationẽ meam ad te dñe, tẽpũs beneplaciti deus. In multitudine miſericordiæ tuæ, exaũdi me in ueritate ſalutis tuæ. Eripẽ me de luto ut non infigar, liberã me ab his qui oderũt me & dẽ profundis

Iudæi cõtra Chriſtum dicebãt: Si filius dei es, deſcende de cruce & credimus tibi. Alios ſaluos fecit, ſeipſum non poteſt ſaluum facere. Qui exprobrãt filiũ, & patrem exprobrant: quia qui non credit filium, nec patrem habet. *q* ¶ Operui in ieiunio animã meam, & factum eſt in opprobriũ mihi, &c.] Opprobriũ enim ei inferre conabatur, cũ tentans eum ſatanas ait: Dic ut lapides iſti panes fiant. Vel quãdo dixerũt diſcipuli: Rabbi manduca. Ille dixit: Ego cibum habeo mãducare quem uos neſcitis. Et in alio loco: Operamini cibũ nõ qui perit, ſed q permanet in uitã æternã. Sed eſuriebat Chriſtus ſalutem humani generis. Vel eſuriebat fidẽ eccleſiæ, quia nullũ cibum à Iudæis inueniebat. *r* ¶ Poſui ueſtimẽtũ meũ ciliciũ & factus ſum illis in parabolam.] In ſacco luctus oſtenditur uel fletus: quo in morte Lazari uſus, in parabolã factus eſt Iudæis, cum eo flente dicerẽt: Ecce quomõ amabat eũ. Alij uero: Non poterat hic qui aperuit oculos cæci nati facere, ut & hic nõ moreretur? *s* ¶ Aduerſus me exercebantur qui ſedebant in porta.] Illi ſcilicet qui habentes clauem ſciẽtiæ, neq; introibant, neq; alios introire permittebãt ſcribæ & phariſæi qui diſcernebant cauſas, cum ſederent in publico iudicio. *t* ¶ Et in me pſallebant qui bibebant uinũ.] Repleti enim uino iniquitatis, qualiter eũ interficerent concinebãt. Stulte enim pſallit qui in deum molitur inſidias. Sciens enim propheta ſtultum in aliquibus eſſe pſallere: audi qualiter doceat quoſdam: Pſallite, inquit, ſapiẽter. Vel ebrij erant de uino, quando operiebãt caput eius & dicebãt: Prophetiza nobis Chriſte quis eſt qui te percuſſit? *u* ¶ Ego uero orationẽ meam ad tẽ domine.] Nõ enim uincor his paſſionibus, quia tecũ ſum in oratione. Ego uero orationẽ meam ad te deus. Iudæis mihi maledicentibus atque dicentibus: Crucifige, crucifige eum: ego pro eis orans loquebar: Pater ignoſce eis, non enim ſciunt quid faciunt. *x* ¶ Tempus placendi deus.] Tempus placendi, tempus eſt paſſionis, in quo pater aiebat: Hic eſt filius meus dilectus in quo mihi cõplacui. Tempus beneplaciti deus in multitudine miſericordiæ tuæ. Omnia enim tẽpora tua beneplacita ſunt: ſed præſertim hoc tempus quo mea paſſione genus humanum redimis, quodãmodo plus beneplacitum facis. *y* ¶ Exaudi me dñe in ueritate ſalutis tuæ.] Vt poſt ueram mortẽ, reſurrectionis ueritas approbetur. *z* ¶ Eripe me de luto ut nõ infigar,] Quære iuxta quoſdam ne forſitan lutum carnis quam ſuſcepit ſignificet uilitatẽ. Orat ut non in luto & puluere ſicut omne humanũ genus diſſoluitur, corrũpatur. *a* ¶ Libera me ab his qui oderunt me.] Aperte hæc de Iudæis qui eum nunquam dilexerunt dicit. *b* ¶ Et de profundis aquarũ. Non me demergat, &c.] Hæc paſſionis tẽpeſtas non eũ in profun

c ¶ Et non eſt ſubſtãtia.] Per quã exinde euadã, niſi tu ſalues. *d* ¶ Veni in altitudinẽ maris.] In profundum ſeculi iſtius. *e* ¶ Et tempeſtas demerſit me.] Procella Iudæorum. *f* ¶ Laboraui clamãs, raucæ factæ ſunt fau. meæ.] Licet à peccatoribus urgeatur: clamare tamen ſalutaria præcepta non deſinit. *g* ¶ Defecerũt oculi mei dũ ſpero in deũ meũ.] Secũdum imbecillitatẽ carnis ſperauit, ut ab eo calix iſte trãſiret, ſed ſecundum diuinitatem impleuit uolũtatem patris. *b* ¶ Multiplicati ſunt ſuper capillos capitis mei, qui oderunt me gratis. Confortati ſũt, &c.] Ideo ſuper capillos capitis mei, multiplicanẽ atque cõfortãtur: quia B ſemper maior eſt iniquorum numerus q̃ iuſtorum. *i* ¶ Quæ non rapui tunc exoluebam.] Non enim erat debitor mortis atq; peccati, ſed in paſſione hoſtiam utranq; cõpleuit. *k* ¶ Deus tu ſcis inſipientiã meam: & delicta mea, &c.] Scit pater quòd nõ ea de cœlis attulit, ſed de nobis aſſumpſit, ut ait propheta: Ipſe iniquitates noſtras accepit, & ægritudines noſtras portauit. Et Pau- 1. Cor. 1. d lus dicit: Quia quod ſtultũ eſt dei, ſapientius eſt hominibus, & quod infirmũ eſt dei, fortius eſt hominibus. Deli- Pſal. 31. b cta mea à te nõ ſunt abſcondita, ut illud: Delictum meũ cognitum tibi feci. *l* ¶ Non erubeſcãt in me qui expectant te domine, dñe uirtutũ. Non cõfundãtur, &c.] Nõ euacuetur ſpes credentiũ de paſſione mea: ſed cognoſcãt quia uoluntatẽ tuã facere ueni, ſicut ſequitur: *m* ¶ Quoniam propter te ſuſtinui opprobriũ operuit, &c.] Propter uoluntatẽ patris, malorũ improperia ſupportauit, & uerecũdia tectus eſt, cum in aſſumpta carne collidit: quia una uolũtas fuit patris & filij quod ſuſtinuit paſſionem. Vel operuit cõfuſio, quãdo negauerunt apoſtoli. *n* ¶ Extraneus factus ſum fratribus meis, & peregrinus &c.] Filius enim ſynagogæ ſicut & illi, ſecundũ ordinem corporationis terrenæ, à quibus exter & hoſpes habitus eſt, quia illi ſceleribus erant pleni: hic uero expers peccati. Extraneus factus ſum fratribus meis. Fratres domini, Pſal. 21. c apoſtoli. Vnde dixit: Nunciabo nomen tuum fratribus meis. Peregrinus filijs matris meæ. Chriſtus peregrinus, Luc. 24. c ut ait Cleophas: Tu ſolus peregrinus es in Hieruſalẽ. Solus, quia ſolus & primus reſurrexit immortalis. Et mater ſynagoga. *o* ¶ Quoniã zelus domus tuæ comedit me.] Quia fecerũt eam ſpeluncam latronum. *p* ¶ Et opprobria exprobrantiũ tibi ceciderunt ſuper me.] Exprobrationum enim iurgium ſuper eum proiecerũt, cum eum & Samaritanum & dæmonium habẽtem uocarẽt. Vnde

Matth. 27. c C

Matth. 4. e

Ioan. 4. d

Ioan. 6. c

Ioan. 11. e

D

Luc. 22. g

Luc. 23. c

aquarum. Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum, neque urgeat super me puteus os suum. Exaudi me domine quoniam benigna est misericordia tua, secundum multitudinem miserationum tuarum respice me. Non auertas faciem tuam à puero tuo, quoniam tribulor uelociter exaudi me. Intende animæ meæ & libera eam, propter inimicos meos eripe me. Tu scis improperium meum & confusionem meam, & reuerentiam meam. In conspectu tuo sunt omnes qui tribulãt me, improperium expectauit cor meum & miseriam. Et sustinui qui simul contristaretur, & non fuit, qui cõsolaretur, & non inueni. Et dederunt in escam meam fel, & in siti mea potauerunt me aceto. Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum, & in retributiones & in scandalum. Obscurentur oculi eorum ne uideant, & dorsum eorum semper incurua. Effunde super eos iram tuam, & furor iræ tuæ comprehendat eos. Fiat habitatio eorum deserta, & in tabernaculis eorum non sit qui inhabitet. Quoniam quem tu percussisti ipsi persecuti sunt, & super dolorem uulnerum meorum addiderũt. Apponẽ iniquitatem super iniquitatem eorum, & nõn intrent in iustitiam tuam. Deleantur de libro uiuentium, & cum iustis non scribantur. Egò sum pauper & dolẽs, salus tua deus susceptt me. Laudabò nomẽ dei mei cũ cãtico, magnificabo eũ in laude. Et placebit deo super uitulũ nouellum, cornua producentẽ & ungulas. Videant pauperes & lætentur, quæritẽ deum & uiuet anima uestra. Quoniam exaudiuit pauperes dominus, & uinctos suos non despexit. Laudent illum cœli &

A ditate abyssi retineat infernalis. *a* ¶ Neq; absorbeat me profundum.] In quo dum per mortẽ descendit, non deuoretur ab eo. *b* ¶ Neque urgeat super me puteus os suum.] Aditus inferni siue diabolus. *c* ¶ Exaudi me dñe quoniã benigna est misericordia tua, secundũ multitudinem miserationum tuarum respice me.] Hæc secundum infirmitatẽ humanã postulat dicens: Qui alios mea passione redimis, me præcurrente misericordia contẽplare. *d* ¶ Nõ auertas faciẽ tuam à puero tuo.] Vox Christi ad patrẽ, qui formã serui accepit, ut ait, pheta: Magnũ est tibi uocari puerũ meũ. *e* ¶ Quoniã tribulor uelociter exau. me.] Vt resumã spiritum, quẽ tuis manibus cõmendaui. *f* ¶ Intende animæ meæ & libera eã, propter inimicos meos eripe me.] Vt me resurgente ab inferis confundãtur, unde Christus dixit: Potestatẽ habeo ponendi animã meam. *g* ¶ Tu scis improperium meum & confusionẽ meã, &c.] Quã in assumpta sustineo carne. *b* ¶ In cõspectu tuo sunt omnes q tribulant me.] Tu uides quales mihi tribulationes inferãt, & ostẽdant illusiones. *i* ¶ Improperiũ expectauit cor meũ & miseriam.] Improperiũ passionis, & miseriã: id est, cõtumeliã crucis. *k* ¶ Sustinui q simul cõtristaretur, &c.] Nullus de tanta multitudine iniquorũ, aut cõpassus est doloribus meis, aut extitit cõsolator. *l* ¶ Dederũt in escã meã fel, & in siti mea, &c.] Hoc iam completũ esse, in euangelijs legimus: cum sitiente dño in cruce, acetũ cum felle mixtũ bibere porrexerũt. Et ex hoc & ex alio testimonio intelligitur, quod ad Christũ psalmus referri debeat. *m* ¶ Fiat mensa eorũ coram ipsis.] Dicta legis & prophetarũ, ad quam sæpe cõuenientes reficiebãtur. *n* ¶ In laqueũ & in retributiones & in scandalum.] Vt nõ intelligãt inibi dñm nunciatum. Nam & dñs in euangelijs dixit: Moyses uos accusat in quem speratis. De me enim ille scripsit.

o ¶ Obscurẽtur oculi eorum ne uideant.] Diuinitatem sub fragilitate latentem. Vt non uideant. Hoc erat quod precabatur, mẽsam eorum fieri in laqueum, ne legis scilicet sacramẽta cognoscerent. *p* ¶ Et dorsum eorũ semper incurua.] Vt Romanis seruiant semper. Vel sub one re legis, quod secundũ literã ferre potuit nemo. *q* ¶ Effunde super eos iram tuã, & furor iræ tuæ cõprehendat eos. Fiat habitatio eorũ deserta, &c.] Hæc omnia in euersione Hierosolymæ sub Tito & Vespasiano cõpleta sunt. Vel hoc est quod ait: Dimittetur uobis domus uestra deserta. Recedẽte de Iudæa Christo, omnes pariter cum illo recesserũt uirtutes. *r* ¶ Quoniam quem tu percussisti ipsi persecuti sunt.] De se hæc Christus ad patrem loquitur, sicut in alio propheta ex persona patris legimus dictum: Propter peccata populi percussi eum. Et iterum: Percutiam pastorem & dispergẽtur oues gregis. Percussus est enim ut nos resurgeremus, uulneratus est, ut nos sanaret. Sed & sanguis & aqua quæ de uulnere lateris eius exijt, martyrij baptismi prætulit typum per quod itur ad cœlum. *s* ¶ Et super dolorẽ uulnerũ meorum addiderũt.] Cũ uel ecclesiam uel apostolos persecuti sunt. *t* ¶ Appone iniquitatem super iniquitatem eorum.] Sicut enim quod me non crediderunt, ad iniquitatem eis est reputatum: ita quod me persecuti sunt, iniquitati huic adijciatur. *u* ¶ Et non intrent in iustitia tua.] Cœlorum cum iustis nõ capiant regna. *x* ¶ Deleantur de libro uiuẽtium, & cum iustis nõ scribãtur.] Duos hic libros indicat scriptos, uiuentiũ ac iustorũ. Vnde animaduertendum est quod D ille sit uiuentium, in quo ante aduentum dei prophetæ ac patriarchæ scripti sunt. De quo Moyses peccante populo ait: Si non dimittis eis noxam, dele me de libro quem scripsisti. Iustorum uero dicit illum, de quo dominus ad eos qui per fidem secuti sunt ait: Gaudete & exultate, quia nomina uestra scripta sunt in cœlo. Persecutores ergo isti & à primo libro deleti sunt, & in secundo nõ sunt scripti. *y* ¶ Ego sum pauper & dolens.] In passione. *z* ¶ Et salus tua deus susceptt me.] Resurgentem. Hinc iam propheta loquitur: Ego sum pauper & dolẽs. Cum enim esset diues, pro nobis pauper factus est, & compeditos suos nõ despexit. Possumus hoc uersiculo uti, si quando in laudes martyrum peroramus. Quidam & de animabus hoc intelligi putãt, quod clausæ corporibus nõ despectæ sint à deo. *a* ¶ Laudabo nomen dei mei cum cantico, magnificabo eum in laude.] Quod uel de diabolo triũphauerit, uel uicerit mundũ. *b* ¶ Placebit deo.] Id est, patri. *c* ¶ Super uitulum nouellũ.] Qui seipsum obtulit genitori. *d* ¶ Cornua producentem.] Fortitudinem ecclesiæ dantem. *e* ¶ Et ungulas.] Quibus sacrilegia cõculcet gentium ac diuellat. *f* ¶ Videant pauperes & lætentur.] Quod humiliata superstitione gẽtiliũ ecclesiæ dñi extollitur regnũ. *g* ¶ Quærite dñm & uiuet anima uestra.] Quæ nũc mortua est peccatis. *b* ¶ Quoniã exaudiuit pauperes dñs.] Vt eos resuscitaret. *i* ¶ Et uinctos suos nõ despexit.] Quia disruptis diaboli nexib⁹ eos regno suo asciuit. *k* ¶ Laudẽt illum cœli & terra: mare & omnia reptilia in eis.] Ipsi omnia genu flectãt, cœlestiũ, terrestrium

Esa.49.b — Ioan.10.d — Ioan.5.g — Matth.23.d — Esa.53.e — Zach.13.e — Exo.32.g — Luc.10.d

terra, mare & omnia reptilia in eis. Quoniam deus saluam faciet Sion, & ædificabuntur ciuitates Iudæ. Et inhabitabunt ibi, & hæreditate acquirent eam. Et semen seruorum eius possidebit eam, & qui diligunt nomen eius habitabunt in ea.

In finem psalmus Dauid in rememoratione, eo quod saluum fecit eum dominus. LXIX

DEus in adiutorium meum intende, domine ad adiuuandum me festina. Confundantur & reuerean tur, qui quærunt animam meam. Auertantur retrorsum & erubescant, qui uolunt mihi mala. Auertatur statim erubescentes, qui dicunt mihi euge euge. Exultent & lætentur in te omnes qui quærunt te, & dicant semper magnificetur dominus, qui diligunt salutare tuum. Ego uero egenus & pauper sum, deus adiuua me. Adiutor meus & liberator meus es tu, domine ne moreris.

Psalmus Dauid filiorum Ionadab & priorum captiuorum. LXX

IN te domine speraui non confundar in æternum, & in iustitia tua libera me & eripe me. Inclina ad me aurem tuam, & salua me. Esto mihi in deum protectorem, & in locum munitum ut saluum me facias. Quoniam firmamentum meum, & refugium meum es tu. Deus meus eripe me de manu peccatoris, & de manu contra legem agentis & iniqui. Quoniam tu es patientia mea domine, domine spes mea à iuuentute mea. In te confirmatus sum ex utero, de uentre matris meæ tu es protector meus. In te cantatio mea semper, tanquam prodigium factus sum multis, & tu adiutor fortis.

A terrestrium & infernorum. *a* ¶ Quoniam deus saluã faciet Sion.] Cœlestem Hierusalem, in qua electos suos pro meritis adunabit in uno corpore illius matris cœlestis. *b* ¶ Et ædificabuntur ciuitates Iudæ.] Animæ sanctorum, quæ per cõfessionem in templum sanctum tãquam uiui lapides deferuntur. *c* ¶ Et inhabitabunt ibi & hæreditate acqrent eam & semen seruorum eius possidebit eam, &c.] Sancti utiq; qui in eam trãsferuntur. Vel semen eorum, id est, qui per eos cõuersi sunt. Sed quia titulus psalmi, p his qui commutabũtur inscribit: oremus dominũ ut nos à gentilitate conuersos, in Iudæ ciuitates ædificet, & à iugo diaboli absolutos, ut soboles diligat proprias: Vt quos redemit per fel lis amaritudinẽ, per aceti asperitatem, per crucis supplicia, per clauorũ uulnera, per mortis cõtumeliam, per gloriam resurrectionis: sic custodire digneẽ in seculo, ut faciat participes sãctis B suis in regno. Amen. *d* ¶ In finẽ psalmus Dauid in rememoratione eo quod saluũ fecit eum dñs.] Iste psalmus ex persona dñi incorporati canitur, deprecãtis præsidiũ patris. LXIX DEus in adiutoriũ meum intende, domine, &c.] Nostrũ adiutorium Christus est, qui nũc patris auxilium postulat ad cõfutandos eos qui sibi aduersantur. *f* ¶ Confundãtur & reuereantur qui quærunt, &c.] In hoc enim confunduntur, cum eum cuius animã auferre uoluerũt, resurrexisse cognoscunt. *g* ¶ Auertanẽ retrorsum & erubescãt qui uolunt mihi mala.] Non immutentur in resurrectione cum sanctis, sed retrorsum conuersi erubescẽtes, quia quem ut hominẽ iudicauerũt, iudicare ut deum cernũt. *h* ¶ Auertãtur statim erubescẽtes, qui dicunt mihi euge euge.] Irridentiũ hæc uox est, quæ ad Matth.27.e eos refertur qui dicebant: Si filius dei es, descẽde de cruce. Et iterum: Cõfidit in deum, liberet eum si uult. Post impiorũ uero pœnam, ad gloriã conuertitur beatorum. *i* ¶ Exultẽt & lætentur in te omnes qui quærũt te.] Qui per lachrymas pœnitẽtiæ te qui misericors es, requirũt. *k* ¶ Et dicant semper magnificetur dñs.] Accepta indulgẽtia peccatorũ. *l* ¶ Qui diligũt salutare tuum.] Diligentes te, eo quod sis omniũ uita. *m* ¶ Ego uero egenus sum & pauper, dominus, &c.] Christus dominus se crebro egenum & pauperem uocat: cuius cura in paternæ pietatis amore cõsistit. *n* ¶ Adiutor meus & protector meus es tu deus meus ne tardaue.] Hinc enim passionis Ioan.13.c tempore discipulo dixit: Quod facis, fac celerius: scilicet ut passionem corporis uelox resurrectionis adiutorium præueniret. Qui uulneratus est propter peccata nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram, ipse nobis C nunc auxilium in tempore tribulationis miseratione sollita largiatur, ut cũ sanctis eius exultantes, eum magnificare atq; extollere ualeamus. Amen. *o* ¶ Psalmus Dauid filiorum Ionathan & priorum captiuorũ.] Iste psalmus uocem continet prophetæ, de illa redemptoris humilitate corporea conquerẽtis, ac de eius resurrectione glorioſa canentis. LXX IN te domine spera ut non cõfundar in æternum.] Orat ergo mediator noster, ut hæc confusio mortis non sit, ut cæterorũ omniũ diuturna. *q* ¶ Et in tua iustitia libera me & eripe me. Inclina, &c.] Iustitia enim tua est ut qui fecerit uolũtatẽ tuam, transeat à morte in uitam: per quam & ego nunc eripi deprecor. Vel aliter. Inclina ad me aurem tuam & salua me. Aures dñi dicũtur quãdo exaudire dignatur: quia formam serui accipiens, factus est obediẽs patri usque ad mortem, D mortem autẽ crucis. Philip.2.b Propter quod & deo illum exaltauit, & dedit illi nomẽ quod est super omne nomen. *r* ¶ Esto mihi in deũ protectorẽ & in locũ munitũ, ut saluũ me facias.] Quia absq; te neq; refugiũ, neq; munitio, neq; protectio à quoquã præstari potest. Nũquid deus localis est? Licet localis sit ad se uenientibus, sed non est localis, quia ubiq; est. *s* ¶ Quia firmamentũ meũ & refugium meum es tu.] Firmamentũ, cum æqualis in eo cõsistit substantia. Refugiũ, iuxta imbecillitatẽ corporeã. *t* ¶ Deus meus eripe me de manu peccatoris, & de manu, &c.] De potestate populi Iudaici, qui me uenturum in lege nõ intellexit. *u* ¶ Et iniqui.] Semper malignantis. Non omnes peccatores etiam iniqui. Peccatores sunt transgressores, id est, Iudæi & mali Christiani, qui uetus & nouum testamentum transgrediuntur. Iniqui qui non credunt, ut Paulus ait: Qui sine lege peccauerunt, sine le Rom.2.b ge & peribunt. *x* ¶ Quoniã tu es patientia mea domine.] Quia pro tua patior uoluntate. *y* ¶ Spes mea à iuuentute mea.] Ab initio ætatis corporeæ. Ideo spes nõ cõfunditur, quia charitas dei diffusa est in cordibus nostris, per spiritũ sanctum qui datus est nobis. *z* ¶ In te confirmatus sum ex utero.] Legis utique, ex quo initiari credere. *a* ¶ De uentre matris meæ.] Synagogæ de qua processi. *b* ¶ Tu es protector meus domine. In te, &c.] A te protegar in passione, & tuum in gẽtibus nomẽ concinam. *c* ¶ Tanquã prodigiũ factus sum multis.] Dicebant enim illi: Samaritanus es tu, & dæmonium ha Ioan.8.f bes. *d* ¶ Et tu dñe adiutor fortis.] Dixisti mihi: Hic est Matth.17.d filius meus dilectus in quo mihi bene complacui ipsum

Repleatur os meum laudẽ ut cantem gloriam tuam, & tota die magnitudinem tuam. Ne proiiciãs me in tempore senectutis, cum defecerit uirtus mea ne derelinquas me. Quiá dixerunt inimici mei mihi, & qui custodiebant animam meam, consilium fecerunt in unum. Dicentes, deus dereliquit eum, persequimini & cõprehendite eum, quia non est qui eripiat eum. Deus ne elongaueris à me, deus meus in auxilium meum respice. Confundantur & deficiant detrahentes animæ meæ, operiantur confusione & pudore qui quærũt mala mihi. Ego autẽm semper sperabo in te, & adiiciam super omnem laudem tuam. Os meum annunciabit iustitiam tuam, tota die salutare tuum. Quoniam non cognoui literaturam, introibo in potentias domini, dominẽ memorabor iustitiæ tuæ solius. Deus docuisti me à iuuentute mea, & usque nunc pronunciabo mirabilia tua. Et usque in senectam & senium deus ne derelinquas me. Donec annunciem brachium tuum, generationi omni quæ uentura est. Potentiã tuam & iustitiã tuam deus usq; in altissima, quæ fecisti magnalia, deus quis similis tibi. Quantas ostendisti mihi tribulationes multas & malas, & cõuersus uiuificasti me, & de abyssis terræ iterum reduxisti me. Multiplicásti magnificentiã tuam, & conuersus consolatus es me. Nam & ego confitebor tibi in uasis psalmi ueritatẽm tuam deus, psallã tibi in cithara sanctus Israel. Exultábũt labia mea cum cãtauero tibi & animá mea quam redemisti. Sed & linguá mea tota die meditabitur iustitiam tuam, cum confusi & reueriti fuerint qui quærunt mala mihi.

In Salomonẽm. LXXI

DEus iudicium tuum regi da, & iustitiám tuam filio regis. Iudicarẽ populum tuum in iustitia,

A audite. *a* ¶ Repleatur os meũ laude tũa, ut cantem gloriam tuam, tota die magnitudinẽ tuã.] Vnus dies est sanctis tuis in hoc mũdo, quem nulla obscurat nox, in quo & cum quibus, laudẽ, gloriam, magnificentiam q; conci no tuam, quia ego in his sum. Ego cano tibi. Sed & nunc ipse dñs aperit os no strũ, ut possimus eius gloriã nunciare, atq; laudẽ eius disserere. *b* ¶ Ne proiicias me in tẽpore senectutis, cum deficiet, &c.] In consummatione utiq; ætatis isti⁹. *c* ¶ Quia dixerunt inimici mei
Ioan.9.c mihi.] Dicentes, hic nõ est de deo, qui sabbatum non custodit. *d* ¶ Et qui custodiebant animam meam consilium fecerunt in unum dicẽtes: Deus dereliquit eum, &c.] Hæc dixerunt impij, & errauerũt: obcæcatum enim est malitia cor eorum. Sed & in ipsa passiõe quasi derelicto à deo dicebãt:
Matth.27.f Sine ueniat Elias & liberet eũ. *e* ¶ Deus ne elongaueris à me, deus meus, &c.] Vt alligato forte uictor redeam ex inferno. *f* ¶ Confundãtur & deficiant detrahentes animæ meæ, operiantur confu.&c.] Cum ego resuscitatus fuero. *g* ¶ Ego aũt semper sperabo in te dñe & adiiciam, &c.] Vt quæ tibi lex offerre præcepit in sacrificijs suis uisibilibus redẽptus populus deportet in morib. *h* ¶ Os meũ annunciabit iustitiã tuã tota die salutare tuum.] Resurgens enim congregabo ecclesiam in qua tuas concinam laudes. *i* ¶ Quia non cognoui literaturam, introibo in potentias dñi.] Cognouit ille negotia-
Ioan.17.a tionem qui magistrũ uendidit. Nam ego te clarificaui super terram, opus consummaui quod dedisti mihi ut facerem. *k* ¶ Domine memorabor iustitiæ tuæ solius.] Paternæ eum iustitiæ memorem propheta dicit, sicut &
Ioan.8.d ipse in euangelio ait: Ego quæ audiui à patre meo, hæc loquor. *l* ¶ Deus docuisti me à iuuentute mea, & usque nunc pronunciabo mirabilia tua, & usque in senectam & senium deus ne derelinquas me.] Nunquã enim est derelictus à patre, sed semper testimonium perhibuit quia uerax est. *m* ¶ Donec annunciem brachium tuum generationi omni quæ uentura est. Potentiam tuam & iustitiam tuam usque in altissima.] Hæc omnia Christianæ generationi annunciauit, quam suo sanguine acquisiuit, & pro qua passus est quæ sequuntur. *n* ¶ Quæ fecisti magnalia deus quis similis tibi.] Qui me misericordi consilio ad redemptionẽ humanam misisti. *o* ¶ Quantas ostendisti mihi tribulationes multas & malas, & conuersus uiuificasti me.] Multæ quidem ei tribulationes in carnis infirmitate ostensæ sunt ob salutem humani generis, sed omnia uiuaciter tolerauit. *p* ¶ Et de abyssis terræ iterũ reduxisti me.] Hoc est de profunditate inferni. Dicant nunc Iudæi qui hunc psalmũ in solum Dauid canere uolunt, quando de profũdo abyssi est eductus. *q* ¶ Multiplicasti magnificentiam tuam deus, & cõuersus consolatus es me.] Cũ hi qui in inferno tenebãtur me, cũ redierũt. *r* ¶ Nã & ego confitebor tibi in uasis psalmi.] Qui de illo uino nouo euangelicæ & apostolicæ prædicationis repleti, in psalmis me intelligunt præconatum. *s* ¶ Veritatem tuam deus psallã tibi in cithara deus sanctus Israel.] In his q te mente retinent. *t* ¶ Exultabũt labia mea cũ, &c.] Hæc ad clausulã psalmi propheta dicit. *u* ¶ Et anima mea quã redemisti.] Ne ei mors secunda dominaretur. *x* ¶ Sed & lingua mea meditabitur iustitiã tuam cum confusi & reueriti fuerint qui quærunt, &c.] Si ue uitia, siue potestates aereæ, quæ mihi iniquas inferunt immissiones. Nos uero deprecemur dñm, ut repleto laudib⁹ eius ore humano, ea semp meditemur in cordibus, quæ ei placitis uocib⁹ proferamus. *y* ¶ In Salomonẽ.] Et hic psalmus pròprie ad Christum refertur. Salomõ quippe pacificus: & pacifi cus est Christus & ꝑmanet cũ sole & ante lunã generationis generationũ. Si super Salomone iste psalmus intelligitur: hoc penitus stare non potest. Salomon qppe nec cũ sole, nec cũ luna permãsit. Si uero uolumus intellige re de Christo, quærendũ quomõ Christus nõ habeat finem, cum sol & luna, & cœlũ, & omnia ueterascere & trãsire dicantur. Sed iste. lxxi. psalmus quem propheta cecinit, filium dei in mundũ uenturũ ostẽdit: eumq; post assumptæ carnis iniurias, liberatos q; pauperes de manu potẽtis, cœlis redditũ, à patre omne sumpsisse iudicium. Tale igitur sumit exordium. LXXI

DEus iudiciũ tuũ regi da.] Loquit̃ ergo ut diximus ꝓpheta ad patrẽ, ut iudiciũ filio donet: nõ quod eũ in una deitate subsistẽtem non habeat, sed ut in corpore uenturũ ostẽdat. *a* ¶ Et iustitiã tuam, &c.] Populo qui in adoptionẽ filij assumptus, per baptismũ in eo renatus est. Nam congrue cõuenit, ut populus iustitia uiuat: rex autẽ iudiciũ quod à patre suscepit exerceat quod sequẽs cõfirmat uersiculus. *b* ¶ Iudicare popu. tuũ, &c.] Quẽ

per

& pauperes tuos in iudicio. Suſcipiant montes pace populo, & colles iuſtitiam. Iudicabit pauperes populi & ſaluos faciet filios pauperum, & humiliabit calumniatorem. Et permanebit cum ſole & ante lunam generationis generationu. Deſcendet ſicut pluuia in uellus, & ſicut ſtillicidia ſtillantia ſuper terram. Orietur in diebus eius iuſtitia & abundantia pacis, donec auferatur luna. Et dominabitur à mari uſq; ad mare, & à flumine uſq; ad terminos orbis terrarum. Coram illo procidet Aethiopes, & inimici eius terram lingent. Reges Tharſis & inſulæ munera offerent, reges Arabum & Saba dona adducent. Et adorabut eum omnes reges terræ, omnes gentes ſeruient ei. Quia liberabit pauperem à potente, & pauperem cui non erat adiutor. Parcet pauperi & inopi, & animas pauperum ſaluas faciet. Ex uſuris & iniquitate redimet animas eorum, & honorabile nomen eorum coram illo. Et uiuet & dabitur ei de auro Arabiæ, & adorabunt de ipſo ſemper, tota die benedicent ei. Erit firmamentum in terra in ſummis montium, ſuperextolletur ſuper Libanu fructus eius, & florebut de ciuitate ſicut fœnu terræ. Erit nomen eius benedictu in ſecula, ante ſolem permanet nome eius. Et benedicentur in ipſo omnes tribus terræ, omnes gentes magnificabut eum. Benedictus dns deus Iſrael, qui facit mirabilia ſolus. Et benedictum nomen maieſtatis eius in æternu, & replebitur maieſtate eius omnis terra, fiat fiat.

A per paſſionem ac reſurrectione illius acquiſiſti. *a* ¶ Et pauperes tuos in iudicio.] Vt poſt præſentes ærumnas, conſolatione capiant ſempiterna. *b* ¶ Suſcipiant montes pacem populo & colles iuſtitia tua.] Motes collesq; duplam habere intelligentia, ſæpe monuimus, id eſt, partis deificæ & aduerſæ. Ergo hi qui ſeducete aduerſario, fauetibus diuitijs, in modu collium montiumq; eleuati ſunt: ſubditi nuc deo, illam pacem iuſtitiaq; ſuſcipiat quam populus quem ſuperius adoptiuum dixi mus tenet, id eſt, Chriſtum, qui pax eſt noſtra & iuſtitia. *c* ¶ Iudicabit paupe. &c.] Vt pro eo pauperes facti, cœleſtib⁹ regnis locupletetur. *d* ¶ Et ſaluos faciet fil. &c.] Qui per eos cõuerſi ſunt. *e* ¶ Et humiliabit calũniatore.] Largito iuſtis præmio, humiliat diabolum, qui nũc eis calumniator exiſtit. *f* ¶ Et permanebit cũ ſole.] Cum claritate paterna. Nam huic ſoli aptari iſta non poſſunt: quia cum hoc mũdo diſſoluetur. *g* ¶ Et ante lunã generatiõis generationu.] Prior enim ſtabit ante omnem cõgregationem eccleſiæ, manebitq; in ſempiternu. *b* ¶ Et deſcẽdet ſicut pluuia in uellus.] Sicut em in uellus Gedeonis pluuia deſcendens cum terra arida defecit: ita & hic illapſus eſt in uterum uirginale per infuſionem ſpiritus ſancti. *i* ¶ Et ſicut ſtillicidia ſtillãtia ſuper terrã.] Arida enim erat terra humani corporis cum aduenit, nec ullum fructu exhibere poterat ſanctitatis, ſed ipſe eam prædicationis ſuæ ſtillicidijs fœcundatam, fructibus repleuit æternis. *k* ¶ Orietur in diebus eius iuſtitia & abundantia pacis.] Quod in diebus Auguſti Cæſaris eſt impletum, cum dominus de thalamo uirginali proceſſit. Nam ita his diebus omnia bella quieuerunt, ut etiam illud impleretur, quod alius propheta cecinit, dicens: Conuerterunt gladios ſuos in uomeres, & lanceas ſuas in falces. Dies autem eius ſunt cum concipitur, cum naſcitur cum nutritur. Dies eius ſunt, cum opera patris operatur: cum patitur, cum ad inferna deſcendit, cum reſurgit, cum ſe diſcipulis præbet, cum cœlos aſcendit. *l* ¶ Donec auferatur luna.] Eleuetur eccleſia. *m* ¶ Et dominabitur à mari uſq; ad mare, & à fluminibus uſq; ad terminos orbis terrarũ.] Totum hunc mundum ſua paſſione acquiſitũ atq; ſubiectum Chriſto domino propheta teſtatur. *n* ¶ Coram illo procidẽt Aethiopes.] Peccatis tenebroſi. *o* ¶ Et inimici eius terram lingent.] Iuxta illud: Te adorabũt, & puluerem pedum tuorum lingent. *p* ¶ Reges Tharſis & inſulæ munera offerent: reges Arabum & Saba dona adducẽt. Et adorabũt eum omnes reges terræ: omnes gentes ſeruiẽt ei.] Omne hic mundiale imperium, honores & ordines, ad Chriſtum dominum accedere eiq; colla ſubmittere, bonorumq; morum dona deferre, prophẽta pronunciat, quod ex magorum muneribus intelligimus inchoatũ. Ipſi enim gẽtium regumq; typum tenuiſſe mõſtrantur. *q* ¶ Quia liberauit pauperem à potente.] Populum fidelem à poteſtate diaboli. *r* ¶ Et pauperẽ cui nõ erat adiutor.] Parcet pauperi & inopi, & animas pauperũ ſaluas faciet. Qui abiectis mundi diuitijs pœnitentiam egerunt, paritur his & ſaluabuntur. *s* ¶ Ex uſuris & iniquitatib⁹ redimet animas eorum.] Ne de pereũtibus uſuris in terra cõſtituat theſauros, ſed in cœlo collocẽt ſacculos qui non ueteraſcant. Sed & uſuræ peccata ſunt, cum malitia à ſatana accepta multiplicat. *t* ¶ Et honorabile nomen eorum coram illo.] Corã deo patre. *u* ¶ Et uiuet.] In ſanctis ſuis, ſicut & Paulus dicebat: Iam non uiuo ego: uiuit autem in me Chriſtus. *x* ¶ Et dabitur ei de auro Arabiæ.] Offerent ei mentis puritatem: tãquam aurum Arabicum ſplendore pulcherrimo rutilãs. *y* ¶ Et adorabũt de ipſo ſemp.] Eo quod ab iniquitatibus liberati ſunt. *z* ¶ Tota die benedicẽt ei.] In uno eccleſiæ corpore congregati. *a* ¶ Et erit firmamentum in terra.] Magnum enim terræ labenti attulit eius aduentus, paſſio ac reſurrectio firmamentum. *b* ¶ In ſummis montiũ ſuperextolletur ſuper Libanum fructus eius.] Super omnes enim altitudines ſeculi eleuata eſt gratia baptiſmi, per quam peccata tolluntur. *c* ¶ Et florebunt de ciuitate.] Id eſt de cœleſti Hieruſalem. *d* ¶ Sicut fœnum terræ.] Fœnum duplam habet rationẽ. Eſt fœnum quod areſcẽs decidit, & eſt fœnũ floridum & uiridi coma perdurans, de quo ornantur coronæ ſanctorũ. Sancti ergo per baptiſmum renati, florebunt de cœleſti Hieruſalem bonorũ operum ornamẽto ſplendidi. Sicut fœnũ terræ. Non illius terræ maledictioni ſubditæ, ſed illius melle ac lacte manãtis. *e* ¶ Et erit nomen eius benedictũ in ſecula.] Ab his quos inibi trãſtulit perpetualiter benedicetur. *f* ¶ Ante ſolẽ permanet nomen eius.] Poteſtas ſcilicet hominis eius, iuxta illud: Ante luciferũ genui te. *g* ¶ Et benedicẽtur in ipſo omnes tribus terræ, &c.] Hoc enim euãgeliſta cõmemorat, domino ſic dicẽte: Prædicabitur hoc euangelium in uniuerſo mũdo. Sed & omnes gentes uenient & adorabũt corã te domine. *b* ¶ Benedictus dominus deus Iſrael qui facit mirabilia ſolus.] Fecit enim in ueteri teſtamento: facit & in nouo: cum dignanter uocat ea quæ nõ ſunt, tanquam ea quæ ſunt. *i* ¶ Et benedictum nomen maieſtatis eius in æternum.] Iuxta illud: Et erit credentibus in me nomen nouum quod benedicetur in terris, id eſt, Chriſtianũ. *k* ¶ Et replebitur maieſtate eius omnis terra, fiat fiat.] Cum effuderit ſpiritũ ſuum ſanctum ſuper

Iudic.6.g

Eſa.2.a

Eſa.49.g

Gala.2.d

Matth.24.b

Ioan.7.f
Ioan.2.g
Act.2.c

Defecerũt hymni Dauid filij Ieſſe, pſalmus Aſaph. LXXII

QVàm bonũs Iſrael deus, his qui recto ſunt corde. Mei autẽm penè moti ſunt pedes, penè effuſi ſunt greſſus mei. Quia zelaui ſuper iniquis pacem peccatorum uidens. Quiã non eſt reſpectus morti eorum & firmamentum in plaga eorum. In labore hominum non ſunt, & cum hominibus non flagellabuntur. Ideò tenuit eos ſuperbia, operti ſunt iniquitate & impietate ſua. Prodijt quaſi ex adipe iniquitas eorum, tranſierũnt in affectum cordis. Cogitauerũnt & locuti ſunt nequitiam, iniquitatẽ in excelſo locuti ſunt. Poſuerũnt in cœlum os ſuum, & lingua eorum tranſiuit in terra. Ideò conuertetur populus meus hic, & dies pleni inuenientur in eis. Et dixerũnt, quomodo ſcit deus, & ſi eſt ſcientia in excelſo. Ecce ipſi peccatorẽs & abundantes in ſeculo, obtinuerunt diuitias. Et dixi, ergò ſine cauſa iuſtificaui cor meum, & laui inter innocentes manus meas. Et fui flagellatũs tota die, & caſtigatiõ mea in matutinis. Si dicebam, narrabò ſic, ecce generationem filiorum tuorum reprobaui. Exiſtimabam ut cognoſcerẽm, hoc labor eſt ante me. Dõnec intrem in ſanctuariũ dei, & intelligã in nouiſſimis eorũ. Verumtamẽn propter dolos poſuiſti eis, deieciſti eòs dum alleuiarentur. Quomodõ facti ſunt in deſolationem ſubitõ, defecerunt, perierunt propter iniquitatem ſuam. Velut ſomniũm ſurgentium, dominẽ in ciuitate tua imaginem

a ¶ Defecerũt hymni Dauid filij Ieſſe. Pſalmus Aſaph.] Sciendum quod ſeptuageſimus primus pſalmus ſecundi libri finis ſit: unde & in extremo habet, fiat fiat: pro quo nos in ſuperioribns demõſtrauimus, amen amen in Hebræo dici. Etiam hoc diligẽtius obſeruandũ, quod defecerunt hymni Dauid filij Ieſſe, ad finẽ ſeptuageſimi primi Pſalmi ptineat: id uero quod ſequit̃ pſalmꝰ Aſaph initium ſit ſequentis.

LXXII

QVàm bonus Iſrael deus his qui recto ſunt corde.] Bonus enim eſt his qui eum uiſuri ſunt, ſicut
Matth.5.a dñs inquit: Beati mũdo corde, quoniam ipſi deum uidebunt.
c ¶ Mei autem penè
B moti ſunt pedes, penè effuſi ſunt greſſus mei. Quia, &c.] Stabilitas ſanctitatis eius atq; inceſſio ad deum labebatur, eo quod æmulus impiorũ pacis, felicitatisq; fuiſſet.
d ¶ Quia non eſt reſpectus morti eorũ &
firmamentum in plaga eorum. Et in labore hominum non, &c.] Ab infirmitate & plagis uelociter conualeſcũt, nec ſicut homines iuſti, tribulationũ quatiũtur flagellis.
e ¶ Ideo tenuit eos ſuperbia, operti ſunt iniquitate & impietate ſua.] Per arrogantiã enim felicitatis multiplicata iniquitate premuntur. f ¶ Prodijt quaſi ex adipe iniquitas eorum.] In pinguedine quoq; diuitiarũ, oblita iuſtitia iniquitas proceſſit ab eis. De hac enim pinguedine
Deute.32.b & Moyſes ait: Impinguatus eſt Iacob & recalcitrauit.
g ¶ Tranſierunt in affectum cordis.] Vt ſuam & nõ dei facerent uoluntatẽ. h ¶ Cogitauerũt & locuti ſunt nequitiam, iniquitatem in excelſo locuti, &c.] Siue Iudæi, qui deum in carne poſitum blaſphemantes, nequitiæ laqueos tendebant in cogitationibus peruerſis, ſiue hæretici, qui per interpretationes iniquas deo detrahunt.
i ¶ Poſuerunt in cœlum os ſuum, & lingua eorum tranſiuit in terra.] Per ſuperbiam ſcientiæ locuti ſunt contra habitatorem cœli, ſed humiliatũ eſt uſque in terram iniquum eloquiũ eorum, & pertranſijt: quia firmam nõ habuit ſtationem. Idcirco his prophetijs dominus de ſuis loquitur dicẽs. k ¶ Ideo cõuertetur populus meus hic, & dies pleni inuenientur in eis.] Videntes hæc iuſti qui prius in peccatoribus zelati fuerant, cernẽtes pacem eorum, reuertuntur ad deum: ut plenitudinem dierum capiant æternorũ, ſcientes quia iniqui nec ad dimidiũ accedunt. l ¶ Et dixerũt: Quomõ ſcit deus, & ſi eſt ſcientia in excelſo. Ignorãt enim peccatores deũ omnia poſſe cognoſcere: neſciẽtes miſeri quia nihil ab oculis eius abſconditur. m ¶ Ecce ipſi peccatores & abundãtes in ſeculo obtinuerunt diuitias.] Abundantes diuitijs ſeculi, perdiderunt dona paradiſi. n ¶ Et dixi, ergo ſine cauſa iuſtificaui cor meũ & laui inter innocentes manꝰ meas.] Nũquid hæc uidens iuſtus fruſtra ſe iuſtificauit, aut in cõtrario innocens opus fecit? Sed hæc ex perſona iuſti dominus ipſe dicit, ſicut ſequentia docent. o ¶ Et fui flagellatus tota die.] Flagellabatur enim dominus ſæpe dolis eorum: ſed in die paſſionis certis cõtumelijs & ueris ictibus uerberatus eſt. p ¶ Et caſtigatio mea in matutino.] Iudas utique
Matth.26.b qui dixit: Quid uultis mihi dare, & ego indicabo eum uobis, ut apprehendat? Ipſe autem in matutino fuit flagellatus, cum ſequenti die de traditione dominica abijt, & laqueo ſe ſuſpẽdit.
q ¶ Si dicebam narrabo ſic, ecce generationem filiorũ tuorũ
D præuaricatus ſum.] Ordo lectionis & ſenſus iſte eſt. Dum ipſe me accuſo in orationibus matutinis, hoc reperi ut dicerẽ: Ego ſi ſic fuero locutus, ego ſi uoluero dei occulta rimari: incipio à filijs tuis alienus fieri, uelut non iuſtificetur quis neque iuſtũ faciat opus. Hi qui me prædicant & per me tui effecti ſunt filij in me conſurgunt. Hinc propheta loquitur.
r ¶ Exiſtimabã ut cognoſcerem, hoc labor eſt ante me.] Perſcrutatus ſum cuncta & ſi laborioſe: exiſtimaui tamẽ cum apoſtolo, quia non ſunt condignæ paſſiones huius
Roma.8.d temporis ad futurã gloriam quæ reuelabitur in ſanctis.
s ¶ Donec intrem in ſanctuarium dei, & intelligam in nouiſſimis eorum.] Intellexi etiam de his ſanctis ingrediens mente in eorum cœtum, quia & ſi in prima uita in paucis uexati: in nouiſſima tamen bene diſponentur in multis. Hinc ad illos qui in diuitiarum dolo confidebãt uerba uertuntur. t ¶ Veruntamen propter dolos poſuiſti eos.] Quia tribulauerũt iniquis fraudibus iuſtos.
u ¶ Deieciſti eos dum alleuiarentur.] In diuitijs alleuiati à te ſunt deiecti. x ¶ Quomodo facti ſunt in deſolationem.] Interrogãtis uocis hic modus eſt, & ſequitur reſpondentis. y ¶ Subito defecerũt perierunt propter iniquitatem ſuam.] Expoſuit enim ordinem rei, iuxta illud quod Apoſtolus ait: Cum dixerint pax & ſecuritas,
1.Theſſ.5.e tũc repẽtinus illis apparebit interitus. z ¶ Velut ſomnium exurgentium.] Sicut quis dormiens uidet in uiſu theſauros magnos auri argentiq;, & ſurgens omnia perdit: ita & hi diuitias ſuas poſt huius ſeculi uitam in qua uelut in ſomno uerſati ſunt. a ¶ Domine in ciuitate.] In cœleſti utiq; Hieruſalem. Imaginẽ ipſorũ ad nihilum rediges:

ipſorum ad nihilum rediges. Quiâ inflammatum eſt cor meum & renẽs mei commutati ſunt,& egõ ad nihi lum redactus ſum & neſciui, Vt iumentũm factus ſum apud te,& ego ſemper tecũm. Tenuiſti manum dexte rãm meam,& in uoluntatẽ tua deduxiſti me, & cum gloriâ ſuſcepiſti me. Quid enim mihi eſt in cœlo,& à te quid uolui ſuper terram? Defecit carõ mea & cor meũ deus cordis mei,& pars mea deus in æternum. Quiâ ec ce qui elongant ſe à te peribunt, perdidiſti omnes qui fornicantur abs te. Mihi autẽm adhærere deo bonum eſt,ponerẽ in domino deo ſpem meam. Vt annunciẽm omnes prædicationes tuas, in portis filiæ Sion.

Intellectus Aſaph. LXXIII

VT quid deus repuliſti in finem, iratus eſt furor tuus ſuper oues paſcuæ tuæ. Memor eſto con gregationis tuæ,quam poſſediſti ab initio. Redẽmiſti uirgam hæreditatis tuæ, Mõns Sion in quo habitaſti in eo. Leuâ manus tuas in ſuperbias eorum in finem, quantâ malignatus eſt inimicus in ſancto. Et gloriâti ſunt qui oderunt te,in medio ſolennitatis tuæ. Poſue runt ſigna ſua ſigna,& non cognouerunt, ſicut in exitu ſuper ſummum. Quaſi in ſylua lignorum ſecuribus ex ciderunt ianuas eius in idipſum, in ſecuri & aſcia de iecerunt eam. Incenderũnt igni ſanctuarium tuum, in terra polluerunt tabernaculum nominis tui. Dixe runt in corde ſuo cognatio eorum ſimul, quieſcere faciamus omnes dies feſtos dei à terra. Signa no ſtra non uidimus, iam non eſt propheta, & nos non cognoſcet amplius. Vſquequo deus improperabit inimicus, iritat aduerſarius nomen tuum in finem?

A rediges: Cum pulſantibus his cœleſtem regiam dices: Diſcedite à me operarij iniquitatis: quia non noui uos. *a* ¶ Quia inflammatum eſt cor meum.] Vt patris faciã Luc.13.c uoluntatẽ. Chriſtus dominus hæc loquitur. *b* ¶ Et re nes mei cõmutati ſunt.] Ne mihi præualeret luxuria co Ioan.6.d gitationis humanæ. *c* ¶ Et ego ad nihi lum &c.] Et humilia tum & ignorãtem ſe dicit ut uerũ hominẽ mõſtret. Nulla enim deus ignoratione fal litur: ſed tantum pec catores neſcit. *d* ¶ Vt iumẽtum factus ſum apud te. Portans in carne peccata populi tui. *e* ¶ Et ego ſem per tecũ.] Ego in te & tu in me. *f* ¶ Te nuiſti manum dexte ram meam.] Deſcen dẽte me in infernum: quia ſiniſtra diaboli aduerſabatur mihi. *g* ¶ Et in uoluntate tua deduxiſti me.] Reſurgentẽ. *b* ¶ Et cum gloria ſuſcepiſti me.] Cœlis redeuntẽ *i* ¶ Quid enim mihi eſt in cœlo,& à te qd uolui ſuper terram.] Cum emphaſi legen dum: tã grandia mi hi in cœlis præpara B ſti,& ego infelix in ter ris à te parua quære bam? Aliter. Neq; in cœlo neq; in terra ali Rom.14.b um præter te quæſi ui. A te enim impleta eſt uoluntas mea: ut mihi flectatur omne genu,cœleſtium, ter reſtrium & infernorũ Vox ſuccedit eccle ſiæ dicentis. *k* ¶ De fecit cor meum & ca ro mea: deus cordis mei,& pars mea deus in æternũ.] Poſt deũ cordis ſui,id eſt, Chriſtũ dominũ,cuius pars facta eſt: tã corde quàm corpore toto deſiderat. Nam defectio quam ſe dicit ha bere: non pro diminutione: ſed pro deſiderio accipien da eſt. *l* ¶ Quia ecce qui elongant ſe à te peribunt, per didiſti omnes qui fornicantur abs te.] Omnes qui forni cantur, ſine deo peccant. Qui autem peccat, longe eſt à deo: ideoq; perditioni eſt proximus. *m* ¶ Mihi autẽ ad hærere deo bonũ eſt.] Cuius ſanguine ſum redemptus. *n* ¶ Ponere in domino deo ſpem meam.] Quia uanum eſt in ſeculi confidere bonis. *o* ¶ Vt annunciem omnes prædicationes tuas in portis filiæ Sion.] Per cõtẽplatio nem enim ſpei quam in deum habet: ſperat ſe induci in cœleſtis Hieruſalem portis: ad capeſſendam futurã bea titudinem cum electis eius, In quorum nos conſortium nõ meritorũ inſpector, ſed ueniæ largitor admittat Chri ſtus dominus. Amẽ. *p* ¶ Intellectus Aſaph.] Ideo in tellectus in titulo prænotatur: quia duplex captiuitas ſequitur, carnalis uidelicet & ſpiritualis. LXXIII VT quid deus repuliſti in finem, iratus eſt furor tuus ſuper oues paſcuæ tuæ.] Immenſum dominicæ pieta tis donum eſt: qui ſic repellit ut reuocet: iraſcitur ut emẽ det. *r* ¶ Memor eſto congregationis tuæ quam poſſe C diſti ab initio.] Eccleſiaſticæ utique congregationis quam patriarcharum ſiue prophetarum uel uocationi bus, uel ſacrificijs figuraſti. *s* ¶ Redemiſti uirgam hæ Hier.1.e reditatis tuæ.] Virga hæreditatis dei, Chriſtus eſt, ſicut Hieremiæ uidenti ui gilãtem uirgam dici tur: bene uides: quia uigilo ego ſuper po pulum meum. Et ite rum, Egredietur uir Eſa.11.a ga de radice Ieſſe, & flos de radice eius a ſcendet & ipſum gen tes deprecabuntur. Hæc ergo uirga li berata eſt à perſe quentibus inimicis. *t* ¶ Mons Sion in quo habitaſti in eo.] Siue in aſſumpto cor pore, ſiue in eccleſia Vtrunque enim ad montem pertinet ſan ctum. *u* ¶ Leua ma nus tuas in ſuperbi as eorum in finem.] Qui eccleſiam tuam impugnare conãtur. *x* ¶ Quanta mali gnatus eſt inimicus in ſancto.] Vt hos malis conſilijs homi nes perſecutores eo rũ efficeret. *y* ¶ Et gloriati ſunt qui ode runt te.] Inſtinctu e D nim diaboli glorian tur: cum in odium dei, ſanctos marty res pœnis affligunt. *z* ¶ Incenderunt i gni ſanctuarium tu um in terra: pollue runt tabernaculum nominis tui.] Facta ſunt quidem hæc ſe cundum hiſtoriam: uel cum Nabucho donoſor eos abdu 4.Reg.25.a xit in Babyloniam: uel cum Titus Veſpaſianus que ſuc cenſa ciuitate cum templo, multitudine gladio pro ſtrata, reliquum uulgus captiuum abduxit. Sed & modo cauendum eſt, ne quod tunc contigit Hieroſo lymæ, Chriſtianæ nunc eueniat plebi: ſicut ſuperius i ſto uerſiculo quem præteriuimus quomodo dixit, Po ſuerunt ſigna ſua, & ſigna non cognouerunt ſicut in exitu deſuper. Sic Babylonij in arrogantiam uicto riæ tumore ſublati, in templo tuo ſigna ſua poſue runt, quomodo ſolent ſuper portarum fornices de hoſtibus trophæa conſtitui. Quod Symmachus pla nius interpretatus eſt, dicens: Poſuerunt ſigna ſua manifeſte in ædito in introitu portarum. Ergo habe at unuſquiſque noſtrum in corde ſuo uexillum cru cis: non aduerſarij ſignum, ne eius ſecuri ſuccidatur à gratia, ſed falce euangelica purgetur ad gloriam. Non ſuccendatur in concupiſcentijs, ſed accendatur à ſpiritualibus ſacramentis. Non polluatur uitijs, ſed uirtutibus repleatur. Nec exiſtimet deum aliquid non poſſe cognoſcere, ſed confiteatur nihil oculis eius abſcondi. Poſtremo non præbeat conſenſum in improperijs diaboli, ſed glorificet nomen dei ſui.

Vt quid auertis manum tuam & dexteram tuam, de medio ſinu tuo in finem. Deus autem rex noſter ante ſecula, operatus eſt ſalutē in medio terræ. Tu cōfirmaſti in uirtute tua mare, tu contribulaſti capita draconū in aquis. Tu confregiſti capita draconis, dediſti eum eſcam populis Aethiopum. Tu dirupiſti fontes & torrentes, tu ſiccaſti fluuios Ethan. Tuus eſt dies & tua eſt nox, tu fabricatus es auroram & ſolem. Tu feciſti omnes terminos terræ, æſtatem & uer tu plaſmaſti ea, Memor eſto huius, inimicus improperauit domino, & populus inſipiens incitauit nomen tuum. Ne tradas beſtijs animas confitentes tibi, & animas pauperum tuorum ne obliuiſcaris in finem. Reſpice in teſtamentum tuum, quia repleti ſunt qui obſcurati ſunt terræ domibus iniquitatum. Ne auertatur humilis factus confuſus, pauper & inops laudabunt nomen tuum. Exurge deus iudica cauſam tuam, memor eſto improperiorū tuorum, eorum quæ ab inſipiente ſunt tota die. Ne obliuiſcaris uoces inimicorum tuorum, ſuperbia eorū qui te oderunt aſcendit, ſemper.

In finem ne corrumpas pſalmus cantici Aſaph. LXXIIII

COnfitebimur tibi deus, confitebimur & inuocabimus nomen tuum. Narrabimus mirabilia tua, cū acceperō tempus ego iuſtitias iudicabo. Liquefacta

A *a* ¶ Vt quid auertis manum tuam, & dexteram tuā de medio ſinu tuo in finē.] Sinus dei eſt ſanctuarium eius ſicut per alium ait prophetam. Sicut enim paſtor gregē ſuum fouet & fœtus in ſinu portat: ſic dominus plebem
Eſa.40.c ſuam uegetat. Tunc ergo ab hoc ſinu uel inſpectionem uel potentiam ſuam auertit, cum peccauerimus in eū. *b* ¶ Deus autem rex noſter ante ſecula.] Sicut p Salomonem ex ſapiē
Eccle.24.b tia quæ eſt Chriſtus dicit, Condidit me in initio uiarum ſuarū, ante ſecula fundauit me. *c* ¶ Operatus eſt ſalutem in medio terræ.] Siue in Iudæa quæ mediū terræ dicit, ſiue in utero uirginali. *d* ¶ Tu cōfirmaſti in uirtute tua mare.] Seculū uel quæ in eo ſunt. *e* ¶ Tu cōfregiſti capita draconis in aquis.] Potentiam dæmoniorū in baptiſmo ſubiecit. Tu confregiſti capita draconis in aquis: id eſt, diaboli. *f* ¶ Et dediſti eum eſcā populis Aethiopum.] Vt uerſa uice ab his deuoraretur,
B ſiue comminueretur per ſignum crucis, quos prius deuorauerat in perſuaſionibus uanis. *g* ¶ Tu dirupiſti fontes & torrētes, &c.] Apoſtolos uel reliquos prædicatores. *h* ¶ Tuus eſt dies & tua eſt nox.] Claritas euangelij uel obſcuritas legis: quia te utraque pronunciant. *i* ¶ Tu feciſti ſolē.] Hominem illum per quē ſedentes in tenebris lucem uiderunt magnam. *k* ¶ Et lunam.] Ecclesiam quæ in obſcuritatibus ſeculi lucet. *l* ¶ Tu feciſti omnes terminos terræ.] Iuſſu enim tuo cuncta creata ſunt. *m* ¶ Aeſtatem & uer tu plaſmaſti ea.] Quāquā & tempora anni & omnia elementa mundi deus fecerit tamen ſecundum Allegoriam uer dicimus, cum iuſti in hoc ſeculo bonis operibus florent. Aeſtatem cum fructū laboris ſui percipiunt. *n* ¶ Memor eſto huius, inimicus improperauit domino, & populus inſipiēs incitauit nomen tuum.] Stant tui martyres in agone: improperat diabolus. exacerbat gentilis populus. Tu domine memor eſto eorum qui ob amorem nominis tui talia patiūtur. *o* ¶ Ne tradas beſtijs animas confitentes tibi.] O diabole, o miniſtri diaboli qui non uultis corpora deuorare ſed animas. Tūc enim anima deuoratur ore beſtiæ, cum conniuentiā præbet diabolicæ uoluntati. *p* ¶ Animas pauperū tuorū &c.] Et ſi ad horam ſubduntur tribulationibus, non pereant: ſed probati manifeſti fiant. *q* ¶ Reſpice in teſtamentum tuum &c.] Dumi interpre
Philip.2.a tantur ſpinæ. Hi ergo qui obſcurauerūt perſecutionibus ſuis terrā tuā: repleti ſunt ſentibus iniquitatis. Tu uero dñe qui per teſtamentū tuum ſiue uetus ſiue nouū, quia utrunq; à te proceſſit, & quaſi unum habetur, promiſiſti protegere tuos, ſuccliſ nunc ſpinis erue nos. *r* ¶ Ne auertatur humilis factus cōfuſus.] Nō obliuiſcaſ à te, qui in tribulatiōibus multis atteritur. *s* ¶ Pauper & inops laudabunt nomen tuū.] Cū promiſſia tua perceperint. C *t* ¶ Exurge deus iudica cauſam tuā.] Pro his improperijs quæ uel tu ſuſtinuiſti pro nobis: uel nūc eccleſia ſuſtinet. *u* ¶ Memor eſto improperiorū tuorū, &c.] Vt in iudicio confundantur. *x* ¶ Ne obliuiſcaris &c.] Qui te utiq; in præſentibus preſſuris inuocāt cōſolētur à te. *y* ¶ Superbia eorū &c.] Niſi enim eorū ſuperbia aſcendat: hi nō humiliātur. Sic enim & dominus in Apocalypſi Apoc.22.e dicit: Impius impie agat, & iniquus amplius faciat iniqtatē. Ecce ego uenio cito, & merces mea mecū. Nos quoq; ſupplices deprecamur dñe, ut ereptos nos ab ſpinis iniqtatū, à ſuperbiæ ruinoſæ coturno, poſt mūdi cōtēptū attollere digneris in cœlum *z* ¶ In finē ne corrūpas &c.] Aſaph interpretaſ ſynagoga. In Hebræo nō habet in finē, ſed habetur uictoria. Et Lxx. interpretes nō ualde errauerūt: ſi quidē uictoria pfecta eſt. Bene dixit in finē ne corrumpas. Hoc uerbū multis modis interpretaſ D
Dicit & Dauid ad aliquem de amicis ſuis: ne corrūpas eū: hoc eſt Saul Videte qd dicat. Et in alio loco legimus. qm benedixit Dauid dñm, quia cuſtoditæ ſunt manus eius, id eſt, ne interficiat Saul. Et nos ergo qñ non interficimus aliquē, cuſtodiunt manus noſtræ. Alij dicūt quoniam iſte Pſalmus à Dauid cōpoſitus eſt, & ab Aſaph cātatus eſt. Alij autē qm ipſe Aſaph & cōpoſuit & cātauit. Ergo ſecundū Lxx. hoc dicit. O dñe q me cuſtodiſti ut nō mitterē manum meā ſup Chriſtū tuū Saul: uſq; ad finē cuſtodi me.

COnfitebimur tibi deus.] Hic conſi- LXXIIII
tebimur nō pœnitentiā ſignificat, ſed gloriā. *b* ¶ Et inuocabimus nomē tuū.] Nomē dei, pater eſt, Antea enim ignorabaſ. Dicit enim dñs: Pater, reuelaui nomen Ioan.17.d
tuū hoibus. Omnis enim filius nomē eſt patris. *c* ¶ Narrabimꝰ mirabilia tua.] Hoc dicit eccleſia: hoc dicit multitudo credentiū. Narrabimus mirabilia tua. Iſte uerſus cū prioribus iūgitur: iſte autē qui ſeqtur: ex perſona dñi dicitur. Sic enim interpretati ſunt ueteres. *d* ¶ Cū accepero tēpus &c.] Nūc enim nō eſt iudex, ſed erit. Si enim eſſet nūc iudex, peccatores nō erigerent, & in ſeculo nō obtinerēt diuitias. Hoc uos ſcādalizat, qm̄ iuſti fugiunt, & peccatores perſequunt? Hoc uos ſcādalizat: qm̄ iniquitas regnat in mūdo? Audite dñm dicentē, Cū accepero tēpus ego iuſticias iudicabo. Tēpus enim iudicij reſeruatū eſt. In præſenti nō eſt iudiciū, ſed certamē. Nō enim iudicat pater quēq; ſed oē iudiciū dedit filio. Audiens aūt hoc ne ſcādalizeris & dicas: qa minor eſt iſte qui Ioan.5.d
accipit ab eo q dat, ſed uide quid dicat in euāgelio: Neq; enim iudicat pater quēq; ſed oē iudiciū dedit filio: qm̄ filius hoīs eſt. Reddit cauſam quare accepit iudiciū: qm̄ filius hoīs eſt. Audis filiū hoīs & dubitas quare accepit?

In finem

A ¶ In finem,in carminibus psalmus Asaph,canticum ad Assyrios. LXXV

NOtus in Iudæa deus: in Israel magnū nomen eius.] Antequam illuminaret crux mundum,& antequam uideretur dominus in terra,notus erat in Iudæa deus,in Israel autem magnū nomen eius. Qñ aūt uenit saluator: in omnē terrā exijt sonꝰ eiꝰ, & in fines orbis terræ uerba eius. b ¶ Et factus est in pace locus eius.] Quod Hebraice dicitur in salē שָׁלֵם. Videtur ergo secundum literam dicere Hierusalem,quæ ante uocabatur Salē & postea Iebus,& deinde dicta est Hierusalem in qua fuit rex Melchisedeck. Legimus,Tu es sacerdos in æternum secundū ordinem Melchisedeck. Non dixit secūdum ordinē Aaron: sed Melchisedeck. Quid uoluit dicere: tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedeck? Manifestū est quod in illo loco de Christo dicitur. Sed quid ait, secundum ordinem Melchisedeck? Aaron uictimas obtulit,Aaron hostiarū sanguinē fudit. Melchisedeck nihil horū fecit,sed tantummodo panem & uinum obtulit. Hoc ergo fecit Melchisedek & propterea dicitur, secundum ordinem Melchisedek. In Hebraico habet:Et factum est in salem umbraculum eius. Videte quid dicat secundum Tropologiam: nō est umbraculum domini nisi ubi pax est. Vbi zelus atque discordia:ibi non est protector deus. Dicamus & secundum Lxx. Locus dei non est,nisi in anima quæ pacē habet. Quæ ergo anima non habet pacem,sciat se non esse locum dei. Pacem meam do uobis: pacem meam relinquo uobis. Hæc est saluatoris hæreditas. c ¶ Et habitatio eius in Sion. Secundū literā possumus dicere Hierusalem & Sion: quoniam ibi fuit templum. Secundum Tropologiam uero & Anagogen dicimus: quia in Sion habitatio dei sit. Sion interpretatur specula. In quacūq; ergo anima noticia scripturarum est atque doctrina:ibi inhabitat deus. d ¶ Ibi confregit fortitudines arcuum Vbi? In Hierusalem & Sion. Hierusalem interpretatur pax,Siō specula. Videamus ergo quæ sit pax & quid sit specula. Dupliciter interpretemur: Aut humana anima in qua sit pax dei & contemplatio, aut certe ecclesia aut certe scriptura sancta. Ibi enim pax est & ibi habitatio & specula dei. Ibi confregit fortitudines arcuum: Illas sagittas ardentes quas mittebat diabolus. e ¶ Scutum,gladium & bellum.] Bellum illud de quo dicitur in alio loco: Dissipa gentes quæ bella uolunt. Et quid sequitur? Sela,quod interpretātur Lxx. diapsalma & Hebraice dicit semper. Videte ergo quia semper cōfringit dominus scutum & gladium & bellum. f ¶ Illuminans tu mirabiliter à montibus æternis.] Dupliciter interpretamur montes. In ueteri testamento prophetas: in nouo testamento apostolos. De istis montibus dicit: Leuaui oculos meos in mōtes,unde ueniet auxiliū meū. In istis mōtibus & ciuitas dei posita est. Non potest ciuitas abscōdi super mōtē posita. Nos oēs sedebamus in tenebris & in umbra mortis,& illuxit nobis dñs de mōtibus æternis. C

Psal.119

Gen.14.c

B

Psal.67.a

Ioan.14.d

est terra & omnes qui habitant in ea, ego confirmaui columnas eius. Dixi iniquis,nolite inique agere, & delinquentibus,nolite exaltare cornu. Nolite extollere in altum cornu uestrū,nolite loqui aduersus deum iniquitatem. Quia neque ab oriente neq; ab occidente neque à desertis mōtibus,quoniā deus iudex est. Hunc humiliat & hunc exaltat,quia calix in manu domini uini meri plenus mixto. Et inclinauit ex hoc in hoc,ueruntāmē fex eius non est exinanita,bibēt omnes peccatores terræ. Ego autem annunciabo in seculum,cantabo deo Iacob. Et omnia cornua peccatorum confringam,& exaltabuntur cornua iusti.

In finem in carminibus psalmus Asaph canticum ad Assyrios. LXXV

NOtus in Iudæa deus,in Israel magnum nomen eius. Et factus est in pace locus eius, & habitatio eius in Sion. Ibi confregit potentias arcuum, scutum, gladium & bellum. Illuminans tu mirabiliter à montibus æternis,turbati sunt omnes insipientes corde. Dormierunt somnum suum,& nihil inuenerunt omnes uiri diuitiarum in manibus suis. Ab increpatione tua deus Iacob,dormitauerunt qui ascenderūt equos. Tu terribilis es,& quis resistet tibi,extunc ira tua. De cœlo auditum fecisti iudicium, terra tremuit & quieuit. Cum quum de Hierusalē aut de Iudea: sed emebat sibi de Aegypto. Semper equi in Aegypto uendūtur. Hi in curribus & hi in equis: nos autem in nomine domini dei nostri inuocabimus. Illi ergo qui ascenderūt equos dormitauerunt ac perierunt. Habet & dominus noster equos: habet & mōtes lucidos Econtrario & diabolus habet montes tenebrosos. Sicut ergo sunt montes lucidi & montes tenebrosi, ita sunt & equi boni & equi mali. Diximus de equis malis,dicamus & de equis,bonis. Illo tempore quando ad Eliseum uenerunt ut eum comprehenderent, exijt puer & uidit exercitū in circuitu Assyriorū,& dixit Eliseus,Noli timere,quoniam plures nobiscū sunt q̄s cum illis. Et ibi scriptū est. Dñe aperi oculos pueri tui ut uideat. Et aperti sunt oculis uidit puer currus & equos: Hi erant auxiliatores. Videte ergo quid dicat,currus & equos. Nemo hominum erat super ipsos,sed erāt soli currus & equi. Hoc est quod uult dicere. Multitudo angelorū,ipsi & currus erant,& ipsi & equi: ascensor autē erat dñs. Propterea dicit in cāntico Habacuc: Et equitatio tua salus. Hoc ad deū dicitur. O si nos essemus equi dei,& super nos dignaretur deus ascendere. Illi ergo contrarij equi dormitauerunt,& ascensores eorum. k ¶ Extunc ira tua.] Ex quo tempore ira dei? Quando populus clamabat ad Aaron in eremo dicens,Fac nobis deos quos sequamur. Hic enim Moyses qui eduxit nos de terra Aegypti, nescimus quid ei acciderit. Eduxisti eos de terra Aegypti,& continuo te negauerunt. l ¶ De cœlo auditum fecisti iudicium.] Locutus es de cœlo audiuit omnis populus,& contremuit,& tamen in te non crediderunt. m ¶ Terra tremuit & quieuit.] Israel autem nec timuit nec quieuit.

¶ Quo-

hoc est de prophetis & apostolis. g ¶ Cōturbati sūt omnes insipientes corde.] Hūc uersum de infidelibꝰ possumus dicere. h ¶ Dormierūt somnum suum & nihil inuenerunt.] Vere hæc uita somnus est & diuitiæ. Quando enim uidemur eas tenere: statim amittimus: sicut illud quod scriptum est in prophetā. Sicut cum aliquis dormit sitiens, si inuenerit aquam bibit: postea cum uigilauerit,ipsa sitis manet: ita sunt & diuitiæ in hoc mundo: dum tenemus amittimus. i ¶ Dormitauerunt qui ascēderūt equos. Secundum Tropologiam dicamus. Deniq; Pharao ascendit equos, & dormitauit & periit. Aegyptij habebant equos, sed perierūt. Inde & præceptum est in lege: ut non Hebræus habeat equos. Denicꝙ Salomon non habebat equos, quum de Hierusalē

Pſal.120.d Matt.5.b

D

Deu.17.d 3.Reg.10.d

4.Reg.6.c

Abacuc.3.b

exurgeret in iudicium deus, ut ſaluos faceret omnes manſuetos terræ. Quoniã cogitatio hominis confitebitur tibi, & reliquiæ cogitationis diem feſtum agent tibi. Vouete & reddite domino deo ueſtro, omnes qui in circuitu eius affertis munera. Terribili et ei qui aufert ſpiritum principum, terribili apud reges terræ.

In finẽm pro Idithun pſalmus Aſaph. LXXVI

VOcẽ mea ad dominũ clamaui, uoce mea ad deũ & intendit mihi. In die tribulationis meæ deum exquiſiui, manibus meis nocte cõtra eũ, & nõ ſum deceptus. Renuit cõſolari anima mea, memor fui dei & delectatus ſum, & exercitatus ſum & defecit ſpiritus meus.

A 4 ¶ Quoniam cogitatio hominis cõfitebitur tibi.] Hoc eſt quod dicit in alio loco: Ab occultis meis mũda me, & ab alienis parce ſeruo tuo. Alienis à te quos ſubmittit diabolus. Et quid ſequitur? Si mei non fuerint dominati: tunc immaculatus ero. Si me non uicerint malæ cogitationes, tũc ero mundus in cõſpectu tuo. Et quid ſtatim ſequit? Et emũdabor à delicto maximo. Vide qd dicat. Si me cogitatio non uicerit, & ad opus non perduxerit, magno peccato liberatus ſum. Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi. Iob.15.b & 25.b Nullus eſt enim mũdus in cõſpectu dei, ne ſi unius quidẽ diei fuerit uita eius. Aſtra non ſunt munda in cõſpectu dei, & ad uerſus angelos ſuos peruerſum quid excogitauit. Hoc totum quare? Quoniam ſi aſtra non ſunt munda, ſi in angelis peruerſum inuenitur: quanto magis in cogitatione hominum? Vbi ſunt illi qui dicunt, recede à me quia mundus ſum? Quotidie quid patimur, quid fit in cogitationibus noſtris nouimus: & erubeſcimus dicere. Multi ſunt qui opera mala non fecerunt: alij ſunt qui nec locuti ſunt: cæterum qui in cogitatione non peccauerit, nullus hominum reperitur. Propterea nunc dicit: Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi. b ¶ Terribili.] Cui? Deo. c ¶ Et ei qui aufert ſpiritum principum.] Quãdo uidemus aliquos po
B tentes, uerbi cauſa, imperatores, præfectos, & in ſeculo iſto nimium potentes, dicamus & nos, ad deum, Qui aufers ſpiritum principum. Spiritum poſſumus & de anima dicere, poſſumus & de ſuperbia dicere. Intelligamus & aliter: qui aufert ſpiritum principum. Principes hic intelligimus ſanctos. Ac ſi dicat, Princeps fuit Salomon, principes fuerunt cæteri ſancti, princeps fuit etiam & apoſtolus Iudas: & quoniam peccauerunt, deus tulit ab eis ſpiritum ſanctum. Nemo ergo dicat: ego epiſcopus ſum, ego preſbyter ſum, aut diaconꝰ, aut monachus: ego princeps ſum in iſto ſeculo, potens eſt deus tollere ſpiritum principum. Denique ut ſciatis quia tollit deus ſpiritum: receſſit ſpiritus dei à Saul bonus, & ſuffocabat eũ 1.Reg.16.c ſpiritus malignus. Sequitur: Et ſuffocabat eum ſpiritus dei malus. Ergo malum habet ſpiritum deus? Nequaq̃: ſed ideo receſſerat ſpiritus dei, ut poſtea ſuffocaret eũ ſpiritus malus: Propterea ſpiritꝰ dei dicitur malus. Denicꝫ ſanctus Dauid ſciens quia ſpiritus tolleret principũ: rogat deum & dicit: Spiritũ ſanctũ ne auferas à me. Terribili apud reges terræ. Et ſecundũ literã intelligitur. Cæterũ præſtet deus nobis, ut reges terræ ſimus, Reges terræ, ut imperemus carni noſtræ. Vnde dicit & Apoſtolus, Nõ Rom.6.b regnet peccatũ in mortali ueſtro corpore. Et in alio loco Prou.21.a ſcriptum eſt: Cor regis in manu dei. Iuliani perſecutoris cor in manu dei fuit. Saul cor in manu dei fuit. Manaſſe cor in manu dei fuit. Achab cor in manu dei fuit, & oĩm impiorũ regũ Iuda corda in manu dñi fuerunt. Videtis qm̃ ſecũdũ literã ſtare nõ poteſt: Reges ergo ſancti ſunt & iſtorũ cor in manu dñi eſt. Et nos ergo petamus deũ, ut reges ſimus, ut imperemus carni noſtræ, ut ſubiecta ſit nobis. Vnde dicit & Apoſtolus, Ideo caſtigo corpus 1.Cor.9.d meũ & in ſeruitutẽ redigo, ne forte aliꝭs prædicãs ipſe reprobus efficiar. Imperet anima noſtra, ſeruiat corpus, & ſtatim ueniet Chriſtus & habitabit in nobis. Deniq; qd dicit ipſe in euangelio? Veniam, inquit, & ſtabo ante oſtium & pulſabo: & ſi quis mihi aperuerit: intrabo & cœnabo cum eo. Quotidie ſtat ante oſtium pectoris noſtri C Chriſtus, intrare deſiderat. Aperiamus ei, ingrediatur in nos, & hoſpes noſter erit & conuiua, hoc eſt & nobiſcum comedet, cui eſt gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

d ¶ In finem pro Idithun pſalmus Aſaph.] In Hebræo per Idithun: ut ſignificet non pro eo ſed per eum pſalmũ fuiſſe cantatũ. Quod autem ſequit, Aſaph pſalmus, in ueteribꝰ exemplaribus nõ habetur. LXXVI

VOce mea ad dñm clamaui, &c.] Videte quomodo in tribulatione eſt, & dñm & deum deprecatur, & tamẽ unus deus eſt Voce mea ad dominũ clamaui. Clamare eo tpe neceſſarium eſt, qñ longe eſt ille q̃ clamat. Ergo iſte qd dicit, hoc eſt: quoniã propter peccata mea lõge ſum à te, propterea clamo ut me exaudias. Voce mea ad dominũ & intendit mihi. Ipſum eſt quod dicit & in alio loco. Ad dominũ cũ tribularer clamaui, & exaudiuit me. In die tribulationis meæ Pſal.119. deum eqxuiſiui. Difficilem rem dicit, Nos quãdo tribulamur, in terram deijcimur, nihil aliud niſi de tribulatione cogitamus. Iſte uero in tribulatione commouetur ut deum deprecetur. Ac ſi aperte dicat, Filium perdidi, incenſa eſt domus mea, ad mendicitatem ueni, non quæro illud quod perdidi, ſed dominũ quæro. Si enim iſtũ D inuenero, in iſto inuenio omnia. Quærite primũ regnũ Matt.6.d dei, & hæc omnia apponẽtur uobis. f ¶ Manibus meis nocte contra eum, &c.] In Hebræo aliter habet. Manus mea nõcte extenditur, & non quieſcit. Manibus meis nocte contra eũ. Subauditur clamaui. Videte ergo quod & opera noſtra nobis tacẽtibus clamant ad dñm, propter ea dicitur, Factũ eſt uerbum dñi in manu Aggei prophetæ. Non ei fit in ore: hoc eſt in ſermone, ſed in manu: hoc Aggei 1.d eſt in opere. Manibus meis nocte: hoc eſt, clamaui, manibus clamaui, Propterea dicit & ad Moyſen. Quid clamas ad me? Et certe non eſt ſcriptũ ibi qa clamaret Moyſes ad deũ, ſed quoniã cor ipſius clamabat, Abba pater. Exo.14.d Inde eſt quod dicit in Hieremia, Non ſiluit pupilla oculi mei. Videte ergo quod & pupilla oculi noſtri nõ tacet, Thren.2.f ſed quotieſcũq; lachrymas proferimus, totiẽs clamamus ad deũ. Manibus meis nocte cõtra deũ, Id eſt quod dicitur, In noctibus extollite manus ueſtras in ſancta, & benedicite dominũ. In nocte iſtius ſeculi & in tenebris cum aliꝭ ad uitia properarent, ego opera mea ad te ſolũ leuabã. Et non ſum deceptus, Quoniã ſic clamaui & opere clamaui. Nõ ſum deceptus. Dupliciter intelligitur, Aut cõſecutus ſum quod uolebã, aut certe nõ ſum deceptus ab inſidijs diaboli qui me circunuenire cupiebat. In Hebræo autẽ ſcriptũ eſt, Manus mea in nocte extenditur & non quieſcit. Semper extẽditur manus uirtutibus, nonnunquã peccatis cõtrahitur. g ¶ Renuit conſolari anima mea.] Quantum in peccatis meis eſt, ſpe me nulla poteram conſolari. h ¶ Memor fui dei &c.] Quãtum in peccatis meis fuit, nullã inuenire potui cõſolationem Rurſum cogitaui de deo, & in miſericordia ipſius delectatus ſum. In Hebraico aliter habet: Memor fui dei & conturbatus ſum, Conſideraui manſuetudinem ipſius, conſideraui pietatem, conſideraui mundiciam, & uidẽs meipſum immundum uehemẽter conturbabar. i ¶ Exercitatus ſum & defecit ſpiritus meus.] In Hebræo melius habet. Loquebar in memetipſo, & defecit ſpiritus meus, ſiue deſperatione ſiue deſiderio dei.

¶ Antici-

Anticipauerũt uigilias oculi mei, turbatus sum & nõ sum locutus. Cogitaui dies antiquos, & annos æternos in mente habui. Et meditatus sum nocte cum corde meo, excitabar & scopebam spiritum meum. Nunquid in æternum proficiet deus, & nõn apponet ut complacitior sit adhuc? Aut in finem misericordiam suam abscider, à generatione in generationem. Aut obliuiscetur misereri deus, aũt continebit in ira sua misericordias suas? Et dixi nunc cœpi, hæc mutatio dexteræ excelsi. Memor fui operum domini, quia memor ero ab initio mirabilium tuorum. Et meditabor in omnibus operibus tuis, & in adinuentionibus tuis exercebor. Deus in sancto uia tua, quis deus magnus sicut deus noster, tu es deus qui facis mirabilia. Notam fecisti in populis uirtutem tuam, redemisti in brachio tuo populum tuum, filios Iacob & Ioseph. Viderunt te aquæ deus, uiderunt te aquæ & timuerunt, & turbatæ sunt abyssi. Multitudo sonitus aquarum, uocem dederunt nubes. Etenim sagittæ tuæ transierunt, uox tonitrui tui in rota. Illuxerunt coruscationes tuæ orbi terræ,

A a ¶ Anticipauerunt uigilias oculi mei.] In Hebræo aliter habet, Prohibebam iuspectum oculorum meorum, constupebam & non loquebar. Quod dicit hoc est: Cõsiderans peccata mea, oculos ad cœlum erigere non audebam: Peccatori enim dicit deus: ut quid tu enarras iustitias meas? Propterea stupebam, timebã loqui non poteram. Hoc iuxta Hebræos. Anticipauerunt uigilias oculi mei Antecũ aliquis uigilaret, ego uigilabam. Legimus & in Daniele: Et ecce, inquit, ir: id est, uigil. Nõ dormitauit necq; dormiet, qui custodit Israel. Ergo monachus qui non uigilat hunc uersum non potest dicere. b ¶ Turbatus sum & nõ sum locutus.] Hoc est qđ dicit Apostolus: Sol nõ occidat super iracundiam uestrã. Turbatus sum, quasi homo: nõ sum locutus, quasi Christianus. Iracũdia cœpit in corde meo: sed iracũdiã in uerba nõ protuli. c ¶ Cogitaui dies antiquos, & annos æternos in mẽte habui.] Quantum pro peccatis meis est, desperabã, & renuerat consolari anima mea. Cœpi cogitare ab initio mundi, quando hominem fecit deus usque ad annum meum: ab Adam usque ad tempus meum. d ¶ Meditatus sum nocte cum corde meo & scopebam spiritum meum.] Non cogitabam de iracũdia: non cogitabam de inimico meo: sed tota mea cogitatio de deo erat. Nox quæ solet esse ad quietem, uel ad libidinem: mihi erat cogitatio de uirtutibus Meditatus sum nocte cum corde meo, & scopebam spiritum meũ: hoc est fodiebam quasi agrum, ut ibi mitterẽ semen doctrinarum domini. e ¶ Nunquid in æternum proficiet deus?] Hæc erat tota cogitatio mea. Deus hominem fecit de terra, & promisit ei uitam æternam: quomodo ergo de paradiso eiectus est? f ¶ Et non adiiciet ei ut placeat adhuc. Aut in finem misericordiã suam abscideat à generatione in generationem?] Hoc est utranq; generationem proficiet, & prioris populi & sequentis? Et si proiecerat Iudæorũ populum: nunquid & gentium proficiet? g ¶ Aut continebit in ira misericordias suas.] Non potuit pulchrius dicere: quamuis se teneat ut non misereatur: tamen uincit illum misericordia sua. h ¶ Et dixi nunc cœpi.] In Hebræo aliter habet: Et dixi, imbecillitas mea: id est hoc quod patior: nõ est de crudelitate dei sed de peccatis meis. i ¶ Hæc mutatio dexteræ excelsi.] Vt dominus misereatur: ut det gratiã suam uniuerso mundo, ut non retineat in ira sua misericordias suas. Hæc mutatio dexteræ excelsi, Nisi dextera eius: hoc est, filius eius muratus fuerit, & hominis corpus acceperit: nos misericordiam accipere non possumus. Et dixi nũc cœpi, hæc mutatio dexteræ excelsi. Qui cum in forma dei esset constitutus, nõ rapinã arbitratus est esse se æqualem deo, sed exinaniuit semetipsum formã serui accipiẽs k ¶ Memor fui operum domini.] Quæ fecerat Moysi, quæ fecerat sanctis. l ¶ Quia memor ero ab initio mirabilium tuorũ, &c.] Tota mea cogitatio de uirtutibus tuis erit. Considero quomodo illis misertus es, & de me non despero. m ¶ Deus in sancto uia tua.] Quicunq; ergo sanctus nõ est: uia dei in eo nõ est. Via dei quæ est? Ego sum uia & ueritas. Hoc saluator dicit. Via ergo dei filius est, uia autẽ dei nõ est nisi in sancto. Volumus ut Christus habitet in nobis? simus sancti. Dei enim uia in sancto est. n ¶ Quis deus magnus sicut deus noster.] Sicut enim sunt dij multi: & domini multi. Hoc loquitur Apostolus, Deus stetit in synagoga deorum: Ego dixi dij estis, & filij excelsi omnes: Et ad Moysen, Dedi te deũ Pharaonis. Sancti dij dicuntur. Illi secũdum gratiã dij: tu autẽ natura deus es. o ¶ Tu es deus q facis mirabilia.] Nõ dixit qui fecisti, sed qui facis mirabilia. Quotidie facit deus mirabilia, & operatur & filius & spiritus sanctus. Tu es deus qui facis mirabilia. Heri latro: hodie Christianus. Heri fornicator, hodie continens. Heri rapiebas aliena, nunc tua porrigis. p ¶ Notã fecisti in populis uirtutem.] Christus dei uirtus & dei sapientia: mysterium quod à seculis fuerat absconditum, nunc notum fecit in populis. q ¶ Redemisti in brachio tuo populum tuũ.] Domine quis credidit auditui uostro, & brachium domini cui reuelatum est? Redemisti in brachio tuo populũ tuũ, id est, in Christo. r ¶ Filios Iacob & Ioseph.] Vtrũq; populũ, & Iudæorum & Christianorũ. Iacob in populo Iudæorũ, & Ioseph in populo gentiũ. Denicq; Ioseph interpretat lingua Hebræa augmentũ. Illi ergo præcesserũt, & nos adiecti sumus: propterea dicit filios Iacob & Ioseph. s ¶ Viderunt te aquæ deus, &c.] Interim dicamus secundum literam, hæreamus terræ propter simpliciores. Quando populus trãsiuit per mare rubrum & per Iordanẽ, creatorem suum intellexerunt aquæ, & populus non intellexit. t ¶ Et turbatæ sunt abyssi.] Mare uidit & fugit, Iordanis conuersus est retrorsum. u ¶ Multitudo sonitus aquarum discusserunt nubes.] Pro nubibus aquas habet in Hebræo. Quod ait: x ¶ Vocẽ dederunt nubes.] Hoc interpretantur quando uisus est deus in Sina monte. y ¶ Etenim sagittæ tuæ perambulant: uox tonitrui tui in rota.] Et hoc interpretantur de fulgoribus, & dicunt: Qnãdo tonitruat deus, similem uocem facit rotæ. Videtis quomodo adhuc in terra hæream, & loquar secundum literam occidentem. z ¶ Illuxerunt coruscationes tuæ orbi terræ.] Hic quid facis tu Iudæe? In mari uia tua, & semitæ tuæ in aquis multis. Et hoc fac, aut de mari dici aut de Iordane. Et uestig a tua non cognoscentur. Hoc secundum literam, quomodo intelligis? Propter simpliciores secũdũ literam diximus, reuertamur ergo ad intelligentiam spiritualem. Viderunt te aquæ deus. Loquamur de reuelatione Ioannis. Aquæ, inquit, multæ, populi multi sunt Viderunt te aquæ deus. Quæ aquæ? Et aquæ quæ super cœlos sunt, laudent nomen domini. Viderunt te aquæ deus. Mentes & animæ puræ. Viderunt te aquæ & timuerunt. Timor non fuit de odio, sed de fide. Et turbatæ sunt abyssi.

Dicamus

Psal.49.c Dan.10.a Psal.120.a Ephes.4.f Philip.2.a Ioan.14.f r.Cor.8.b Psal.81.a Exo.7.a Psal.13.a Apoc.17.d Psal.148.a Esa.53.a

commotâ eſt & contremuit terra. In mâri uia tua & ſemitæ tuæ in aq̃is multis, & ueſtigia tua non cognoſcentur. Deduxiſti ſicut oues populum tuum, in manũ Moyſi & Aaron.

Intellectus Aſaph. LXXVII

A Dicamus aliquid ſecundum intelligentiam ſpiritualem In principio Geneſeos ſcriptum eſt. Et ſuper aquas, inquit, ferebatur ſpiritus. Et deinde ſcriptum eſt: Super abyſſos, inquit, ferebantur tenebræ. Videte ergo quid dicitur in principio Geneſeos, hoc eſt ſecundum intelligẽtiam ſpiritualem, Super aquas, inquit, ferebatur ſpiritus. Iam eo tẽpore baptiſmũ ſignificabatur. Non enim poterat eſſe baptiſmum ſine ſpiritu Super abyſſos uero tenebræ. Iſta eſt abyſſus ad quam dæmones poſtulant, ne mittantur à Ieſu. Super abyſſos ergo tenebræ. In aquis erat mũdicia: in abyſſis, tenebræ. Quæ ſint abyſſi, me tacente intelligitis, quoniã dæmones formidant ire in abyſſum. Vocem dederunt nubes. Nubes, prophetæ: quæ Iudæis tacuerũt, nobis locuti ſunt. Vocẽ dederunt nubes, etenim ſagittæ tuæ tranſierunt. Prædicatio ſermonis Chriſti in uniuerſum orbẽ cucurrit. Vox tonitrui tui in rota. Tonitruus proprie, grandis uox eſt. Denique eo tempore quando deus locutus eſt: Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi complacui: facta eſt uox tonitrui rotæ ſimilis. Denique propterea ſcribitur. Abyſſus abyſſum inuocat in uoce cataractarũ tuarũ, Hoc eſt, duo teſtamenta, nouũ & uetus. Vox tonitrui tui in rota. Vox prædicatiõis tuæ in rota. Propterea grandis uox dicitur, qa grãdis eſt prædicatio. Vox tonitrui tui in rota: toto orbe per circuitũ. Non ſolũ auditur in Iudæa quod tu loqueris, ſed & auditur in ſeculo. Hoc diximus generaliter. Dicamus aũt ſpecialiter de interiori homine, Rota modico quodã ueſtigio ſtat in terra, & nõ ſolũ ſtat, ſed quaſi percurrit: non ſtat, ſed tangit & præterit, Denique cum uoluitur, ad altiora tranſcendit. Ita & ſanctus uir,

B quoniam in corpore eſt, neceſſitatẽ habet aliqua de ter-
2. Timo. 6. b renis cogitare, & quando uenerit ad uictum & ueſtitum & cætera huiuſmodi: habens uictum & ueſtitum, his cõtentus eſt: & tangens terrã, ad altiora feſtinat. Ille qui curit, & ad altiora feſtinat, in illo eſt ſermo tuus. Legimus &
Zach. 9. d in propheta: Sancti lapides uoluuntur ſuper terram. Videte quid dixit: ſancti lapides uoluuntur ſuper terram. Quoniam enim rotæ ſunt, propterea uoluuntur ſuper terram: & ad altiora feſtinant. Vultis ſcire rotas pluresᵉ
Ezech. 1 Legimus & rotam in rota. Legimus & in Ezechiel: Inuicem ſibi hærent rotæ. Duæ rotæ, ſunt nouum & uetus teſtamẽtum. Iſta rota in illa hæret: & illa in iſta. Tamen uidete quid dicitur & in Ezechiel: Et quocũq; inquit, ducebat ſpiritus, illuc ſequebantur & rotæ. Hoc & in Eccleſia
Eccĕs. 12. e ſte dicitur: quod in conſummatione mundi reuoluetur rota ſuper lacum. Multa ſunt quæ dicantur de rotis: ſed ad reliqua feſtinat oratio. Illuxerunt coruſcationes tuæ orbi terræ. Apoſtolica prædicatio. a ¶ Commota eſt & contremuit terra.] Niſi terra noſtra commota eſſet & conturbata, nos Chriſtiani non eſſemus. Commota eſt
Eſa. 66. a & contremuit terra. Super nullum enim requieſcit ſpiritus domini, niſi ſuper humilem, & quietum, & trementẽ uerba eius. b ¶ In mari uia tua.] Vbi fluctus, ubi amara aqua, ubi draco habitat: ubi piſciculi minuti hærent. In mari uia tua. Qui eras in cœlo deſcendiſti in terram Secundum literam poſſumus dicere. Eo tempore quo eduxit Moyſes Iſrael, tu eras qui educebas. In mari uia tua. Deinde poſſumus & ſecundum hiſtoriam aliter dicere, maria tibi fuerunt uia. Sed illud ſemel fecit. Cæterũ quotidie loquitur ad mare: Tace, obmuteſce. Dominus te mitigat, ut nos per iſtud ſeculum tranſire poſſimus. In mari uia tua. Ille uenit fons uitæ, ut dulcoraret mare.
Ezech. 47 Mare amarum, mare mortuũ. Propterea iuxta Ezechielem egreditur de templo domini fons aquæ uiuæ & uadit ad mare mortuum, quod nihil habebat uiuens. Nulli enim piſciculi eſſe poterant in mari mortuo, nihil uiue-

bat in mari mortuo. De templo domini, hoc eſt, de ſinu C
eius egreſſus eſt ſaluator, & dulcorauit mare mortuũ &
amaras aquas. In mari uia tua: & ſemitæ tuæ in aqs multis. Propterea in mari uia tua: ut tu faceres uiã, & ſequerentur te apoſtoli tui. c ¶ Et ſemitæ tuæ in aquis multis: & ueſtigia tua nõ cognoſcentur: deduxiſti ſicut oues populum tuum.] Bonus paſtor deduxit quaſi oues populum ſuũ. d ¶ In manu Moyſi & Aaron.] Hoc fecit ſecundũ literã: Cæterum quotidie facit in
Rom. 7. e nobis. In manu Moyſi, id eſt, in lege. Scimus aũt quoniã lex ſpiritualis eſt. In lege tua ſpirituali & Aaron, hoc eſt, in ſacerdotio. In lege tua ſpirituali & in ſacerdotio tuo ſpirituali, nos deduxiſti populum tuum. Hoc ſecundum literam intelligamus de Moyſe & Aaron. Eductus quidẽ eſt Moyſes & Aaron, ſed non introductus in terram repromiſſionis. Succeſſit ei Ieſus. Videte quod ſcriptũ eſt: Moyſes in deſerto mortuus eſt: Aaron mortuus eſt: Maria mortua eſt: & hoc eſt quod ſcriptum eſt in propheta
Zach. 11. b Et percutiã, inquit, tres paſtores in mẽſe uno. Illi mortui ſunt: neq; enim potuerãt intrare in terrã repromiſſionis. Viderunt tantũmodo contra terrã repromiſſionis, & intrare non potuerunt. Iudæi uiderunt terram repromiſſionis, & intrare non potuerunt. Mortui enim in deſerto ſunt, & cadauera eorum ſunt in ſolitudine: eorum qui mortui ſunt in deſerto. Nos filij ſub Ieſu duce uenimus ad Iordanem, & intrauimus terrã repromiſſionis, & uenimus ad Galgala: & ſecundo circunciſi ſumus ſpirituali circunciſione: & ablatum eſt à nobis opprobrium Aegypti. Nunc ipſe Ieſus dux noſter gladium tenet: & ſemper nos præcedit: & pugnat pro nobis & uincit aduerſarios: & ſeptem diebus circuimus Iericho, hoc eſt, iſtum D
mundum. Canimus ſacerdotalibus tubis, & circuimus Hiericho, hoc eſt, iſtum mundũ, & cadunt muri eius, & nos ingredimur, & uictores exiſtimꝰ. Deinde uincimus ciuitatẽ Ahi: uenimus poſtea ad Iebus: uenimus ad Azor, uenimus ad alias ciuitates: uincimus aduerſarios, quos ſub Moyſe uincere non potuimus. Gratias ergo agamus duci noſtro Ieſu: Illo enim duce, illo pugnante, nos uincimus. Ille imperauit ſoli ut ſtaret, & ſtetit: & iſtius typo ille magnus erat: ille imperabat, ſed dominus efficiebat. Ille uictor extitit: ille in ſpelunca quinque reges interfecit, ille nos induxit in terram repro-
Iosh. 10. d miſſionis. Illi agamus gratias: ille eſt filius Nun, quod nos legimus Naue. Ille eſt qui dicebatur Oſee, quod nos Auſe legimus. Non enim dicitur ſecundum Hebraicam ueritatem Auſe, ſed Oſee, id eſt ſaluator. Vere ſaluator: Saluat enim nos & eduxit de deſerto, & induxit in terrã repromiſſionis: cui ſit gloria in ſecula ſeculorum. Amen. ¶ Septuageſimuſſeptimus pſalmus. Præcipit ſcriptura diuina: quando ad diuitis prandium inuitati fuerimus, cum intelligentia mittamus manum noſtram ad epulas Igitur & nobis diues prandium præpoſitum ſcripturarum eſt. Venimus in pratum, ubi herbæ florent: hinc roſa rubet, inde candẽt lilia, diuerſi flores ſunt. Anima noſtra huc illucq; trahitur: unde flores pulchriores capiat. Si roſam colligimus, lilium relinquimus: ſi lilium tuleri mus, uiolæ nobis ſuperſunt. Ita & in ſeptuageſimoſeptimo pſalmo, qui myſticus eſt, & ſacramentis plurimis inuolutus: quancunq; aſpexeris literam, flores ſunt. Flores diuerſi, & non poſſumus totos colligere. Eligamus autẽ omne quod poſſumus, è paucis poteſt & cætera florum dignitas contemplari. e ¶ Intellectus Aſaph.] Hoc titulo prænotatur. Ipſe nos titulus ad intelligentiam prouocat. Aſaph unus fuit de chorodidaſcalis: ſicut fuerũt & filij Core, & Idithun, & cæteri. Ergo de cæteris ex chorodidaſcalis & iſte unus eſt propheta. Quia ergo intel-

lectus

A lectus eſt ſimplex,& in pſalmo narratur hiſtoria,neceſſi tate compellimur omne quod ſcriptū eſt,ſecūdū intelligentiam intelligere. Scriptum eſt, In terra Aegypti in campo Taneos: Interrupit mare: & eduxit eos in nube diei,& tota nocte in illuminatione ignis,& cætera. Videmus qa ſimplex narratur hiſtoria.Si ergo ſic intellexerimꝰ ut ſcriptum eſt, ſine cauſa titulus prænotatus eſt, Intellectus Aſaph. Sin autem intellexerimus ut titulus prænotatur: neceſſitate compellimur, aliud in litera habere aliud in ſpiritu reperire. LXXVII

ATtendite populus meus legē meā, inclinate aurē ueſtram in uerba oris mei. Aperiam in parabolis os meum, & loquar propoſitiones ab initio.] Videtis quia bene ſupra ſcriptum eſt,Intellectus Aſaph.Denique &ipſa prophetia ſic incipit:Attendite populus meus legem meā,Non Moyſi legē ſed legē meam, inclinate aurem ueſtrā in uerba oris mei. Hoc eſt quod
Luc.8.d dicit in euāgelio: Qui habet aures audiendi,audiat.Aperiā in parabolis os meū.Aperiā uobis quod Iudæis clauſum eſt. Aperiā in parabolis os meū.Et ſine parabolis,
Mar.4.d inquit,nō loquebatur eis: diſcipulis autē ſuis ſecreto ſoluebat parabolas.Aperiam in parabolis os meū. Quod
B illis in parabolis loquor foris,uobis intrinſecus aperiā. Et loquar propoſitiōes ab initio. Pro propoſitionibus, in Hebræo habet,in ænigmate.Ergo omne quod dicitur ænigma eſt.Aenigma nō eſt hoc quod dicitur,ſed aliud quid ſignificatur.Dicat mihi aliquis: Vim facis ſcripturæ,Cum enim titulus habet: Intellectus Aſaph,tu mihi ex perſona Chriſti interpretaris hoc dictū.Ex perſona Chriſti interpretemur hoc dictum,ſi Chriſtiani ſumus. Sumus autem Chriſtiani, qui Chriſti baptiſmū accepimus, & nō ſolū confitemur,ſed & profitemur quia Chri
Matt.23.c ſtiani ſumus.Debemus ergo credere euangeliſtis. Scriptum eſt in euangelio ſecundum Matthæum: Cum, inquit, locutus fuiſſet in parabolis dominus noſter atque ſaluator,& illi non intelligerēt:& cætera quæ ſcripta ſunt in euangelio. Et poſtea euangeliſta quid intulit? Hæc omnia,inquit,facta ſunt, ut impleretur illud quod ſcriptum eſt:Aperiam in parabolis os meū,& loquar propoſitiones ab initio. Vides ergo quod euangeliſta Matthæus hoc ex perſona Chriſti intellexit. Cum enim induxiſſet dominum dicentem in parabolis,& illi non intelligerent:hoc inquit,factum eſt, ut impleretur quod ſcriptum eſt,Aperiam in parabolis os meum,& loquar propoſitiones ab initio. Videtur nobis nihil remanſiſſe quæ ſtionis:ſed diligenter attendite: Studij enim mei eſt non declamare more rhetorico,ſed ſcripturarum ſenſus aperire. Denique & dominus atq; ſaluator quid dixit: Scru
Ioan.5.f tamini ſcripturas & ibi inuenietis quomodo de me ſcri-
Marc.12.c ptum eſt.Et alibi dixit Iudæis.Erratis, neſciētes ſcripturas neque uirtutem dei. Videte quid dicat: Erratis. Quare? Neſcientes ſcripturas. Quoniam autem neſcitis ſcripturas: propterea neſcitis Chriſtum,qui eſt dei uirtus, & dei ſapientia. Dicitur ergo in Matthæo: Hæc, inquit, facta ſunt,ut impleretur quod ſcriptū eſt in Aſaph propheta. Sic inuenitur in omnibus ueteribus codicibus: ſed homines ignorantes tulerunt illud. Denique multa euangelia uſque hodie ita habent: Vt impleretur quod ſcriptum eſt per Eſaiam prophetam. Aperiam in parabolis os meum: & loquar propoſitiones ab initio. Hoc Eſaias non loquitur, ſed Aſaph. Denique & impius ille C Porphyrius proponit aduerſum nos hoc ipſum & dicit Euangeliſta ueſter Matthæus tam imperitus fuit, ut diceret: quod ſcriptum eſt per Eſaiam prophetam: Aperiam in parabolis os meum, & loquar propoſitiones ab initio: ergo ſimpliciter dicamus, quomodo illud in euangelio ſcriptum eſt, ſic ſcriptum eſt in Matthæo & Ioanne,quod dominus noſter hora ſexta crucifixus ſit Rurſum ſcriptum eſt in Marco: quia hora tertia crucifixus ſit. Hoc uidetur eſſe diuerſum,ſed nō eſt diuerſum. Error ſcriptorum fuit: Et in Marco hora ſexta ſcriptum fuit: ſed multi epiſemum Græcum τ, putauerunt eſſe τ: ſicut & ibi error fuit

> ATtenditē populе meus legem meam, inclinate aurem ueſtram in uerba oris mei, Aperiam in parabolis os meum, & loquar propoſitiones ab initio. Quanta audiuimꝰs & cognouimus ea,& patrēs noſtri narrauerunt nobis. Non ſunt occultata à filijs eorum in generatione altera. Narrātes laudes domini & uirtutes eius,& mirabilia eius quæ fecit. Et ſuſcitauit teſtimonium in Iacob, & legēm pōſuit in Iſrael. Quanta mā-
> dauit patribus noſtris notā facere ea filijs ſuis, ut cognoſcat generatio altera. Filij qui naſcentur & exurgēt, & narrabūt filijs ſuis. Vt ponānt in deo ſpem ſuā,& nō obliuiſcantūr operum dei,& mandatā eius exquirant.

ſcriptorū,ut pro Aſaph, Eſaiā ſcriberent. Scimus enim quia prima eccleſia de imperitis cōgregata fuit gētibus. Ergo cum legerēt in euangelio: Vt impleretur quod ſcriptum eſt in Aſaph propheta: ille qui primus ſcribebat euangelium,cœpit dicere: Quis eſt iſte Aſaph propheta Non erat notus in populo,& hoc fecit: ut dum errorem
Matt.27.d emendaret,faceret errorem. Dicamus aliquid ſimile,& in alio loco in euangelio ſecūdum Matthæum: quando Iudas retulit triginta argenteos,& noluerunt accipere ſa-
D cerdotes, nec mittere in corbonā: quoniam erat preciū ſanguinis,& emerunt inde agrum figuli in ſepulturam peregrinorum, Precium Chriſti, ſepultura noſtra eſt, & uocatur ager ille Acheldemach, quod eſt ager ſanguinis. Sanguinis ager non Iudæorum,ſed noſtra ſepultura eſt. Nos enim peregrini fuimus & aduenæ,& non habebamus ubi requieſceremus. Ille crucifixus eſt & mortuus,& nos cum illo conſepulti ſumus. Vt impleretur, inquit,quod ſcriptum eſt in Hieremia propheta: Retulit, inquit,triginta argenteos, precium quod appreciatum eſt,&c. Sicut ſcriptum eſt,inquit,in Hieremia propheta: Hoc in Matthæo ſcriptū eſt. Requiſiuimus in Hieremia propheta:& hoc penitus inuenire non potuimus,ſed in
Zach.11.e uenimus illud in Zacharia. Videtis ergo: qa & hic error fuit,ſicut ibi. *b* ¶ Quāta audiuimus &c.] Hi uerſiculi ab: Attendite populus meus legem meam: uſque in iſtū uerſiculum: Loquar propoſitiones ab initio: ex perſona Chriſti dicuntur.& ipſe ſaluator loquitur. Iam cæteros uerſiculos uſq; ad finem pſalmi, ex perſona apoſtolorum debemus accipere. Dicēte ergo domino: Inclinate
Matth.10.a aurem ueſtram ad uerba oris mei. O apoſtoli, quod, inquit, audiſtis in ſecreto, prædicate ſuper tecta. Quid dicunt apoſtoli? Quanta audiuimus & cognouimus ea,& patriarchæ & prophetæ locuti ſunt nobis. *c* ¶ Et patres noſtri narrauerunt nobis,&c.] Propterea illi locuti ſunt, ut nos filij eorum ſciremus. *d* ¶ Et legem poſuit in Iſrael, quanta mandauit patribus noſtris.] Illis carnaliter locuti ſunt,ſed nos ea ſpiritualiter intelligimus. *e* ¶ Vt nota facerent ea filijs ſuis.] Hoc eſt, nobis. Propterea illis locutus eſt, ut nobis proderēt. *f* ¶ Filij qui
Pſal.44.d naſcentur & exurgent,& narrabunt filijs ſuis.] Pro patribus, inquit, tuis nati ſunt tibi filij. Nos filij ſumus illorum. Illi nobis narrauerunt,& nos narrauimus filijs noſtris: filij eorū nos ſumus. *g* ¶ Vt ponant in deo ſpem ſuam.] Vt iam non credant in idolis,ſed in deo credant. *h* ¶ Vt non obliuiſcantur opera dei.] Vt uideant ordinem creaturæ, & ex creatura intelligant creatorem. *i* ¶ Et mandata eius exquirant.] Non contemnant

A nant ſicut Iudæi, ſed exquirãt ſicut Chriſtiani. *a* ¶ Nec
1.Cor.10.b fiãt ſicut patres eorum.] Ne murmurent ſicut murmu/
rauerunt quidam in deſerto, & perierunt. *b* ¶ Genera
Matth.16.a tio praua & exaſperans.] Non ego hoc loquor: prophe/
ta tuus hoc loquitur de te. Generatio praua & exaſpe/
rans. Generatio adul
tera & peſſima ſignũ
quærit: & ſignum nõ
dabitur ei, niſi ſignũ
Ionæ. Quare dixit,
praua? Quia facti ſũt
in arcum peruerſum
Arcus enim nunquã
extenditur in eũ qui
ſe mittit, ſed cõtra ad
uerſarios. Iſta autem
generatio cum eſſet
recta à deo condita:
& haberetur in manu
dei quaſi arcus, ut
mitteret per eam ſa/
gitas, uerſa eſt quaſi
arcus peruerſus, blaſphemans in creatorẽ ſuũ. *c* ¶ Ge
neratio quæ non direxit cor ſuum.] Vſque hodie peruer
ſus eſt Iſrael. *d* ¶ Et non eſt creditus cum deo ſpiritus
eius.] Quoniã non recepit filium: propterea nõ recepit
ſpiritum ſanctum Denique ſpiritus ſanctus, quãdo de/
ſcendit in ſpecie columbæ, nõ deſcendit ſuper turbas Iu
dæorum, ſed ſuper unum Ieſum. Si uis ergo Iudææ ſpiri
tum accipere, crede in Ieſum, quoniam ſpiritus ſanctus
ſedet in Ieſu. *e* ¶ Filij Ephraim intendentes & mitten/
tes arcum.] O quanta myſteria, o quanti flores. Non di/
co dies, ſed & torus menſis ad intelligentiam iſtius pſal
mi nõ poteſt ſufficere. In ſingulis uerbis ſenſus ſunt. Ha/
bemus & theſaurũ in uaſis iſtis fictilibus. Multi hoc in/
terpretantur de corpore, & de ſpiritu ſancto, hoc eſt, ha/
B bemus theſaurum in uaſis fictilibus. Eſt quidem & i/
ſta intelligentia, ſed iſta multo melior eſt: quoniam habe
mus theſaurum precioſiſſimum in uaſis fictilibus, hoc
eſt, in uerbis ruſticis ſcripturarum. Filij Ephraim inten/
dentes & mittentes arcum conuerſi ſunt in die belli, &
cætera. Legimus in Regum libris: quoniam ſub Ro/
boam filio Salomonis, Ieroboam filius Nabath ſcidit
populum à reliquo populo, & decem tribus duxit in
Samariam. Iudæ uero tribus & Beniamin remanſerunt
ſubimperio Roboam: & multi de tribu Leui, qui habi/
tabant in Hieruſalem ſacerdotes & leuitæ (ſicut ſcriptum
2.Paral.11.c eſt in Paralipomenon) reuerſi ſunt ad templum dei, hoc
eſt, in Hieruſalem. Tres ergo tribus fuerunt, hoc eſt, Iu/
da, Iuda ipſa regalis tribus, & Beniamin, & poſtea Leui/
tæ ibi uenerant de diuerſis tribubus ad templum. Qui
erant ergo in Samaria, de tribu Ephraim habebant re/
gem. Quomodo enim qui regnabãt in Iudæa, habebãt
regem de tribu Iuda & genere Dauid: ſic qui regnabant
Oſee.7.d in Samaria, habebant regem de tribu Ephraim. & re/
ges ipſorum uocabantur Ephraim. Legamus Oſee pro
phetam, & omnem prophetiam eius contra Ephraim re
periemus. Et dicitur ibi: Ephraim, inquit, factus eſt qua
ſi columba inſipiens. Vide quid dicat. Columba enim
inſipiens relinquit templum, & habitat in ſyluis. Colũ/
ba ſemper in domibus habitat. Ephraim uero columba
mea reliquit templum: reliquit domum, & habitat in ſyl
uis: habitat in deſertis. Hoc interim ſecundum literam,
debemus enim & hiſtoriã ponere. Nunc uero poſt literã,
quaſi per quoſdam gradus debemus ad maiora conſcẽ
dere. Dicamus ergo, filios Ephraim, omnes eſſe hæreti/
cos. Et iſti enim receſſerunt de domo dei, & iſti dimi/
ſerunt Dauid: & habitant in deſertis. Et dicuntur qui
dem columbæ: quia legunt ipſi ſcripturas, ſed inſipien/
ter intelligunt. Multi ſunt qui dicuntur filij Ephra/
im, intendentes & mittẽtes arcũ. Vide omnes hæreticos,
qui dereliquerunt Hieruſalem: qui dereliquerunt tem/

Nc fiãt ſicut patres eorum, generatiõ praua & exaſpe rans. Generatiõ quæ non direxit cor ſuum, & nõn eſt creditus cum deo ſpiritus eius. Filij Ephrãim intenden tes & mittentes arcum, cõuerſi ſunt in die belli. Nõn cu/ ſtodierunt teſtamentum dei, & in lege eius noluerunt ambulare. Et obliti ſunt benefactorum eius, & mi/ rabiliũm eius quæ oſtendit eis. Cõram patribus eo/ rum quæ fecit mirabilia in terra Aegypti, in campo Taneos. Interrupit mare & perduxit eos, & ſtatu/ it aquas quaſi in utre. Et deduxit eos in nube diei,

C plum dei: qui habitant in Samaria. Vbi fecerunt uitu/
los aureos? In Bethel & Dan. Et uide quid dicat: Fece/
runt uitulos aureos in Bethel, in domo dei, idololatræ
facti ſunt. Et fecerunt illud in Dan: hoc eſt, in iudicium
ſuũ & in condẽnationẽ. Dereliquerunt domũ domini, &
nihil aliud niſi de au
ro cogitant. Dicat ali
quis: Quare fecerunt
uitulos aureos? No/
ſter theſaurus repoſi-
tus eſt inuaſis fictili/
bus. Eccleſiaſtici eñ
ruſtici ſunt & ſimpli
ces, omnes uero hæ/
retici, Ariſtotelici &
Platonici ſunt. De/ Hiere.51.d
nique ut ſciatis quo/
niam omnis eloquen
tia ſecularis, aurum
dicitur: hoc eſt, quo/
niam lingua eorum
quaſi propter ſplen
dorem auri dicitur: Calix aureus Babylon in manu
domini. Videte quid dicat Babylon confuſionis. Ergo
mũdus iſte, calix aureus eſt. De hoc calice aureo omnib⁹
gentibus propinatur. Filij Ephraim intendentes & mit/
tentes arcum. Quamcunq; uideris ſcripturam hæretico
rum, omnes ſuperſtitiones habent. Reuerſi ſunt in die
belli. Neſciũt eum qui dixit: Pacem meam do uobis, pa/ Ioan.14.d
cem meam relinquo uobis: ſed ad uerba ſunt præpara/
ti. Habent uerba, ſed audient illud quod ſcriptum eſt, Pſal.67.g
Diſſipa gentes quæ bella uolunt. Dicat aliquis, noſtram
eſſe ſententiam, Videamus conſequentia. *f* ¶ Non cu/
ſtodierunt teſtamentum dei: & in lege eius noluerũt am
bulare, & obliti ſunt benefactorum eius.] Conſurrexe/
runt contra eum, qui eos regenerauit in baptiſmate.
g ¶ Et mirabilium eius quæ oſtẽdit eis.] Videte ſenſum D
ſcripturarum, quomodo de filijs Ephraim uenit ad hi/
ſtorias præteritas: ut illud quod ſcriptum eſt, Aperiam
in parabolis os meum, loquar propoſitiones ab initio,
parabolice dictum oſtendat. *h* ¶ Coram patribus
eorum quæ fecit mirabilia in terra Aegypti in campo Ta
neos: interrupit mare & perduxit eos: ſtatuit aquas qua
ſi in utre, & deduxit eos in nube diei.] Dicat aliqs: Vim
facis ſcripturæ, Simpliciter enim dicitur de populo Iſ/
rael, quãdo eductus eſt de terra Aegypti, & propterea ſe
cundum hiſtoriam dicitur. Et legimus decẽ tribus quo/
niam dereliquerunt deum, & idololatræ effecti ſunt, &
quaſi ſecuti ſunt uitulos aureos. Videamus Aſaph pro/
pheta quo tempore fuerit. Vtique illo tempore, quando
fuit Dauid quadraginta annis. Rurſum Salomon alijs
quadraginta annis. Poſt octoginta annos ſub Roboam,
poſtea ſciſſæ ſunt decẽ tribus. Vides ergo quod dicitur:
non dicitur de decem tribubus, ſed de hæreticis prophe
tatur. Coram patribus eorum fecit mirabilia. Obliti er/
go ſunt hæretici patris ſui, qui fecit mirabilia in terra Ae
gypti, in tenebris iſtius ſeculi, quomodo illos liberauit.
In eccleſia renati ſunt, & poſtea ubi nati ſunt, diſplicet
eis eccleſia. In terra Aegypti in campo Taneos: ubi ido/
lolatria. ubi rex Aegypti, ubi equitatus Aegypti, ubi Iã/
nes & Mambres aduerſarij Moyſi, ubi idololatria. Nos
omnes eramus in Aegypto, & à domino liberati ſumus.
Interrupit mare & eduxit eos. Ambulabat dominus ſu/
per mare, & fluctus maris mitigauit, & nos perduxit. In
terrupit mare & eduxit eos. Vſque hodie o monache fi/
delis, quando educeris de Aegypto, interrumpitur ma/
re, & ſic educeris. Statuit aquas quaſi in utre. In Hebræo
non habet utrem, ſed ſicut aceruum. Et deduxit eos in
nube diei. Ecce dominus uenit in Aegyptum in nube, le
ui. Nubem leuem, aut proprie ſaluatoris corpus debe/
mus accipere, quia leue fuit, & nullo peccato grauatum
eſt. Aut certe nubem leuem debemus ſanctam Mariam

accipere

A accipere nullo ſemine humano prægrauatam. Ecce dominus uenit in Aegyptum, ſeculi iſtius, ſuper nubem leuem, uirginem. Et deduxit eos in nube diei. Pulchre dixit, diei: Nubes enim illa nō fuit in tenebris, ſed ſemper in luce. *a* ¶ Et tota nocte in illuminatione ignis.] Et tenebræ nō ſunt abſcōſæ à te. Sicut lux tibi: ita & nox tibi. Et tota nocte in illumina-
Deut.4.d tiōe ignis. Dominus noſter, ignis cōſumēs eſt, Ignis conſumēs. Non dixit quid cōſumens, nobis intelligētiam dereliquit. Qui ſuper fundamentum Chriſti ædificauerūt lignum, fœnū, ſtipulam: dominus illis ignis conſumens eſt. Ignis duplicē habet naturam: & lucet & urit, Si peccatores ſumus, incēdit: ſi iuſti, lucet nobis. *b* ¶ Interrupit petrā in deſerto.] Interrupta nobis eſt petra in eremo. Percuſſa eſt, petra, & fluxerūt aquæ. Illa petra quæ dicit: Qui ſitit, ueniat & bibat: de cuius uentre fluxerunt flumina.
Ioan.7.c *c* ¶ Et adaquauit eos
B uelut in abyſſo multa.] In deſerto, ubi aqua nō erat, abundātia nobis aquarū facta eſt. *d* ¶ Et eduxit aquam de petra, & eduxit tanquā fluмina aquas, &c.] O peruerſitas cordis praui, in deum male loquitur: & qui iuſti
Num.20.b ciam eſurire debuerat, carnes requirit & holera. Nam ſicut Moyſes percuſſit in eremo petrā & produxit popu-
Rom.4.d lo aquas: ita & dominus quē Paulus percuſſum ait propter peccata noſtra, immēſos nobis protulit fontes, apoſtolos ſcilicet, quos petra monſtrauit: & per quos fluxerunt torrentes. Torrētes autem doctores accipimus: per quos torrentes: id eſt, ſubſequentes eccleſiarum doctores repleti ſunt. Ex quorū nos prædicatione, ſitim uerbi dei reſtinguimus. Sed & fontē baptiſmi nobis atq; martyrij, eadē petra oſtēdit. De latere enim eius cum percuſſus eſt, ſanguis & aqua proceſſit: quod baptiſmū & martyrium figurauit. Torrentes autem doctores dicti: quia priuſquam crederent, ab imbribus & uolutabris huius ſeculi erant repleti. Nunc autem baptiſmo abluti, à fonte uitæ perennis inundauerunt. Addit murmuratio Iudaica, dicens. *e* ¶ Nunquid & panem poterit dare: aut parare menſam populo ſuo?] Difficilem putat uirtutē dei: ut qui eduxerit aquā de ſaxo, quaſi nō poſſit manna dare de cœlo. *f* ¶ Ideo audiuit dominus & diſtulit.] Vtique ſe ab eis, ne in terram repromiſſionis intrarent. *g* ¶ Et ignis accenſus eſt in Iacob, & ira aſcendit in Iſrael.] Iacob non ſemper ſupplantator uitiorum intelligitur, nec Iſrael in omnibus uidēs deum, accipitur.
1.Cor.10.d Apoſtolus autem docet eſſe Iſraelem ſecundū carnē: de
Iudicū.8.f quo dicitur. Et fornicatus eſt Iſrael. Si enim uidiſſet mēte deum, fornicatus utique nō fuiſſet. Sic de Iacob, cum

Eſau pollutum idolis adorabat, dicens: Video faciē tuā tanquam faciem angeli dei. Vel cum impinguatus recalcitrauit, non erat ſupplantator uitiorum. Ideo & hic ita intelligendum eſt: quia accēſus eſt in Iacob, terrenus ignis concupiſcentiæ, & ira in ultione diuina, ſuper Iſrael carnalem aſcendit. C Gen.33.b

b ¶ Quia non crediderunt in deum, nec ſperauerunt in ſalutari eius.] Nec patrem, nec filium, qui ſalus mūdi eſt crediderūt. *i* ¶ Et mandauit nubibus deſuper, & ianuas cœli aperuit. Et pluit illis manna ad manducandū.] Præſtita hæc ſunt Hebræis: ſed & modo in eccleſia prophetis & apoſtolis præcipitur: ut nobis uerbū prædicationis, quo anima ſpiritualiter paſcatur, annuncient. *k* ¶ Panem cœli dedit eis: panē angelorum manducauit homo.] Ipſe homini cibum præbuit, qui dixit: Ego ſum panis uitæ, qui de cœlo deſcēdi, qui māducauerit ex eo, uiuet in æternū Ex hoc enim pane cœli, ſancti reficiuntur & angeli. D Ioan.6.c *l* ¶ Cibaria milit eis in abūdantia.] Vt iam non literæ hordeo, ſed ſpiritualis tritici dogmate ſatientur. *m* ¶ Et trāſtulit auſtrum de cœlo, & induxit in uirtute ſua Aphricū, & pluit ſuper eos ſicut puluerē carnes, &c.] In uētis, flatū ſpiritus ſancti demonſtrat. Collatio autem multitudinis, quæ puluери uel arenæ maris aſſimilatur, terrenum & durum eorum arguit ſenſum. *n* ¶ Et ceciderūt in medio caſtrorum eorum, &c.] Caſtra, ſynagogas dicit. Tabernacula uero, corda eorum in quibus hæc defluxerunt. Quod autem eos nimis indicat ſaturatos: ingluuiem eorum carnalem increpat: quod hi qui de dei præceptis refici debuerant de puluereis ſe carnibus ſentiunt ſatiatos. *o* ¶ Et deſiderium eorum attulit eis: non ſunt fraudati à deſiderio ſuo.] Immenſa pietas domini, ut terreno uictu eſuriētes paſcit: ſic & qui eū deſiderauerit, cœleſti (quē ſuperius diximus) pane replet. Ergo hi qui carnes tantū & non deū deſiderauerunt, quid in ſequenti pertulerint, uideamus *p* ¶ Adhuc eſca eorum erat in ore ipſorū, & ira dei aſcēdit ſuper eos: &c.] Hæc de his qui deū poſt acceptū māna dereliquerūt. Nam & nūc in eccleſia ſi quis carne & ſanguine Chriſti reficitur, & declinat ad uitia, nouerit ſibi dei iudiciū imminere, ſicut Paulus apoſtolus ait. Qui 1.Cor.11.f acceperit corpꝰ & ſanguinē Chriſti indigne, iudiciū ſibi ſumit & bibit. *q* ¶ Et electos Iſrael impediuit.] Impediūtur & nūc electi eccleſiæ, ſi ne ipſi quoque ſacerdotes innocenter hæc ſacramenta percipiāt. *r* ¶ In omnibus his peccauerunt adhuc, &c.] Peccant quotidie iniqui, quoadуſque deficiant: & cum feſtinatione de ciūt, quia ſacerdotibus dei obaudire cōtemnunt: ſicut & populus

& totā nocte in illuminatione ignis. Interrūpit petram in cremo, & adaquaūit eos uelut in abyſſo multa. Et eduxit aquam de petra, & eduxit tāquam flumina aquas. Et appoſuerunt adhuc peccare ei, in ira concitauerunt excelſum in inaquoſo. Et tentauerunt deum in cordibus ſuis, ut peterent eſcas animabus ſuis. Et male locuti ſunt de deo, & dixerunt, nunquid poterit deus parare menſam in deſerto? Quoniam percuſſit petrā & fluxerunt aquæ, & torrentes inundauerunt. Nunquid & panem poterit dare, aut parare menſam populo ſuo? Ideo audiuit dominus & diſtulit, & ignis accenſus eſt in Iacob & ira aſcendit in Iſrael. Quia nō crediderunt in deo, nec ſperauerunt in ſalutari eius. Et mādauit nubibus deſuper, & ianuas cœli aperuit. Et pluit illis manna ad manducādum, & panem cœli dedit eis. Panem angelorum māducauit homo, cibaria miſit eis in abundantia. Tranſtulit auſtrum de cœlo, & induxit in uirtute ſua aphricum. Et pluit ſuper eos ſicut puluerem carnes, & ſicut arenam maris uolatilia pennata. Et ceciderūt in medio caſtrorum eorum, circa tabernacula eorum. Et manducauerunt & ſaturati ſunt nimis, & deſideriūm eorum attulit eis, non ſunt fraudati à deſiderio ſuo. Adhuc eſcæ eorum erant in ore ipſorum, & ira dei aſcendit ſuper eos. Et occidit pingues eorum, & electos Iſrael impediuit. In omnibus his peccauerunt adhuc, & nō crediderunt in mirabilibus eius. Et defecerunt in uanitate dies eorū, & anni eorū cū feſtinatione.

A ille qui contra famulum dei Moyſen murmurabat. *a* ¶ Cum occideret eos quærebant eum & reuertebantur,& diluculo ueniebant ad eum.] Flagellati in peccatis reuertebantur,excuſſoq; infidelitatis ſomno,maturabant ut audirent uerbum dei. *b* ¶ Et rememorabant quia deꝰ adiutor eſt eorum,& deus excelſus redemptor eorũ eſt.] Nullum poſſe intellexerunt adiutorium ferre, niſi illũ qui eos de ſeruitute Aegypti liberauit. *c* ¶ Et dilexerunt eũ in ore ſuo.] Cum dicerent: Omnia quæcũq; præceperit Moyſes,faciemus. *d* ¶ Et lingua ſua mẽtiti ſunt ei.] Dicentes Moyſi: Omnia quæcunque dixerit dominus faciemus. *e* ¶ Cor autem ipſorum non erat rectum cum eo: nec fideles habiti ſũt in teſtamento eius.] Nam & dominus teſtimonio utens Eſaiæ prophetæ, dicebat, Populus hic labijs me honorat: cor autem eius longe eſt à me. *f* ¶ Ipſe autem eſt miſericors, & propicius fiet peccatis eorum, & non diſperdet eos, & abundauit ut auerteret iram ſuam,& non accendit omnem iram ſuam.] Multitudo enim miſericordiarum continet eum: ut dum expectat pœnitentiam,nõ puniat delinquentẽ: quia non uult mortem peccatoris,ſed ut conuertatur & uiuat, *g* ¶ Et rememoratus eſt quia caro ſunt.] Scit enim quia caro ſemper reſiſtit legi dei. *h* ¶ Spiritus uadens & non rediens.] Nouit enim quia homo amiſſo ſpiritu in puluerem reuertitur. Nam & ſpiritus ſanctus cum recedit à peccatoribus,quãdiu in uolutabris peccaminum ſunt,non reuertitur ad eos. *i* ¶ Quotiẽs exacerbauerunt eum in deſerto: in iram concitauerunt eum in inaquoſo.] In incredulitate utique atque aridi-

Exo.24.a

Eſa.29.d

B

tate cordis ſui. *k* ¶ Et conuerſi ſunt & tentauerunt deum,&c.] Erat tunc Moyſes ſanctus Iſrael, qui deum & mente uidebat & oculis,quem ſæpius exacerbabãt. Sed & nunc exacerbant,cum audiunt,quod Chriſtũ dñm in carne naſciturum annunciat. *l* ¶ Non ſunt recordati manus eius: die qua redemit eos de manu tribulantis.] Pharaõis utiq;,qui figuraliter diabolus dicitur. *m* ¶ Sicut poſuit in Aegypto ſigna ſua:& prodigia ſua in campo Taneos.] Sicut enim tunc in decem ſignis,id eſt plagis,Moyſes populũ ex Aegypto liberauit,ita & Paulus apoſtolus,decem epiſtolis præſentis mundi tenebras oppreſſit. *n* ¶ Et conuertit in ſanguinẽ flumina eorum,& imbres eorum ne biberent.] Vana philoſophorum uerba,quæ in doctrinis Platonicis eccleſiæ paruulos interimebant:in ultionem diuinam illis cõuerſa eſt & in cruorem:ut qui ſanguinem fundebant,id eſt,animas iugula uerant ſeducẽdo,ſanguine deinceps potarẽtur. *o* ¶ Mittit in eos cynomyiam & comedit eos.] In cynomyia Cynicorum ſectam indicauit:quæ libidinẽ atq; luxuriam, ſummum prædicat bonũ. *p* ¶ Et ranam & diſperdidit eos.] In ranarũ uocibus,poetarum carmina deſignantur: quæ per inflationem uerboſitatis,exterminationum fabulas intulerũt. *q* ¶ Et dedit erugini fructus eorum.] In erugine ſiue canicula,fornicationis forma mõſtratur.Nã ſicut hæc lento repens conamine, crudeliſſime arborũ fructibus inſidiatur: ita & hæc blande illiciens homines, iniqs eos atq; occultis moribus ſæuiſſime uorat. *r* ¶ Et labores eorũ locuſtæ.] In locuſta, humani generis diſcordiæ confutãtur.Quæ cum ſine rege ordinatũ ducat exercitum, humanum tamen genus ſemper diſſidet ac diſcordat. *s* ¶ Occidit in grandine uineas eorũ & moros eorũ in pruina.Et tradidit grãdini &c.] In grandine caſtigatio diuina mõſtratur:in qua uel uineæ, uel arbores flagellantur: hæ ſcilicet quæ pro bonis fructibus,tribulos protulerũt. Ab hac enim grãdine & iumenta occiduntur,ut eorum inſipientia arguatur: q diuinum nomen beſtijs indiderũt. Ignis quoque ad depaſcenda uitia & illuminanda credẽtium corda mittitur,ſicut dominus ait:Ignem ueni mittere in terram, & quid uolo niſi ut accẽdatur. *t* ¶ Miſit in eos iram indignationis ſuæ:indignationem & iram & tribulationem immiſſionem per angelos malos.] Vt qui diuinis plagis non arguebantur,diabolicis inſidijs tunderẽtur. Qui autem ſint angeli,ipſe dominus in euãgelio declarauit:Ite, inquit,in ignẽ:quẽ præparauit pater meus diabolo & angelis eius. *u* ¶ Viam fecit ſemitæ iræ ſuæ: & non pepercit à morte animabus eorum,& iumenta eorum in morte cõcluſit.] Habet uiam diuina ira: cum in peccati ultione quis traditus,non liberat animam ſuam à ſupplicio gehennæ.Vel cum inſipientia,quæ iumentis eſt ſimilis,in morte ſempiterna cõcluditur. *x* ¶ Et percuſſit omne primogenitum in terra eorum,primitias omnis laboris eorum in tabernaculis Cham.] Sicut hæc geſta in Aegypto referũtur:ita & dominus, principatus & poteſtates, ſiue dæmoniorum , ſiue uitiorum in hoc mundo ſacroſancto aduentu ſuo deleuit, ac triumphauit in ligno crucis ſuæ,& ab eorũ corde depulit,qui calliditati diabolicæ dediti fuerant:quia Cham , calliditas interpretatur. *y* ¶ Et abſtulit ſicut oues populũ ſuum & perduxit eos tãquam gregem in deſerto.] His plagis uerberata dominus Aegypto , eduxit populum ſuũ de ſupraſcripta ſeruitute,quem ſanguine ſuo redemerat: &

C

D

Cum occiderẽt eos quærebant eum & reuertebãtur,& diluculo ueniebãt ad eum.Et rememorabãnt,quia deus adiutor eſt eorum,& deus excelſus redemptor eorũ eſt.Et dilexerũnt eum in ore ſuo,& linguã ſua mentiti ſunt ei.Cor autẽm eorum non erat rectum cũ eo,nec fideles habiti ſunt in teſtamẽto eius.Ipſe autẽm eſt miſericors, & propicius fiet peccatis eorũ & non diſperdet eos.Et abundauit ut auerteret iram ſuam,& non accendit omnẽ iram ſuam.Et recordatus eſt,quia caro ſunt, ſpiritus uadẽs & non rediens. Quotiẽs exacerbauerunt eum in deſerto,in irã concitauerũt eum in inaquoſo.Et conuerſi ſunt & tentauerunt deum,& ſanctum Iſrael exacerbauerunt,Non ſunt recordãti manus eius, die qua redemit eos de manu tribulãtis.Sicut poſuit in Aegypto ſigna ſua,& prodigia ſua in cãpo Taneos.Et conuertit in ſanguinẽ flumina eorũ , & imbres eorũ ne biberent.Miſit in eos cynomyiam & comedit eos,& ranam & diſperdidit eos.Et dedit erugini fructus eorũ,& laborẽs eorum locuſtæ.Et occidit in grandinẽ uineas eorum, & moros eorum in pruina . Et tradidit grandini iumenta eorum, & poſſeſſiones eorum igni . Miſit in eos iram indignationis ſuæ,indignationem & iram & tribulationem , immiſſionem per angelos malos. Viam fecit ſemitæ iræ ſuæ,& non pepercit à morte animarum eorum, & iumenta eorum in morte concluſit.Et percuſſit omnẽ primogenitum in terra Aegypti , primitias omnis laboris eorum in tabernaculis Cham.Et abſtulit ſicut oues populũ ſuum,& perduxit

Luc.12.f

Matt.25.d

A collocauit eum in eccleſia, quæ prius ſterilis fuerat ac deſerta: de qua ait, Multi filij deſertæ magis quàm eius quæ habet uirum. a ¶ Et eduxit eos in ſpe & non timuerũt & inimicos eorum operuit mare.] Collocatis his in ſpe æternitatis, operuit mare inimicos eorum, ſcilicet ut cũ hi abluebantur baptiſmo, diabolus cũ ſuis exercitibus mergeretur. b ¶ Et induxit eos in mõtem ſanctificationis ſuæ: in montem quem acquiſiuit dextera eius] In ipſam eccleſiam quam uirtute gloriosæ reſurrectionis ſuæ acquiſiuit. c ¶ Et eiecit à facie eorum gẽtes: & ſorte diuiſit eis terram in funiculo diſtributionis, & habitare fecit in tabernaculis eorum tribus Iſrael.] Eiectis peccati gentibus à cordibus humanis, data eſt eis poſſeſſio terræ uiuentium: factumq; eſt, ut ubi quondam ſortilegus hariolusq; habitauerat, nunc mente uidens deum inhabitet. d ¶ Et tentauerunt & exacerbauerunt deum excelſum & teſtimonia eius nõ
B cuſtodierunt. Et auerterunt ſe & non ſeruauerũt pactum, &c.] Ad Iudæos nunc ſermo cõuertitur: quos nec uirtus, nec beneficia mollierunt diuina: ſed ſicut patres eorũ occiderant prophetas, ita & iſti ipſũ dominum perſequũtur. e ¶ Conuerſi ſunt in arcũ prauũ.] Arcus enim peruerſus eſt: qui dum contra inimicos ſagittas putatur iacere, fauciat tenentem, Sic & Iudæi, qui in deum liberatorem ſuũ iniquas iaculantur uerborum ſagittas. f ¶ In iram cõ citauerunt eum in collibus ſuis, & in ſculptilibus ſuis ad æmulationem eum prouocauerũt.] Relicto enim eo, ſeruierunt idolis ac ſimulacris, adorantes etiã in mõtibus. g ¶ Audiuit dominus & ſpreuit: & ad nihilum redegit ualde Iſrael.] Illum qui tantum nomine, & non uiſione Iſrael erat. h ¶ Et repulit tabernaculum Silo: tabernaculum ſuum, in quo habitauit inter homines.] Vel in tabernaculis Silo ſub Eli, uel in Hieruſalem ſub Salomone. Sed his repulſis, elegit potius templum regis uirginis incorruptæ, ſiue eccleſiæ ſanctæ ex gentibus euocatæ. i ¶ Tradidit in captiuitatem uirtutem eorum, & pulchritudinem eorum in manus inimici, & concluſit in gladio populum ſuum & hæreditatem ſuam, &c.] Manifeſte hic excidium illud quod in Hieroſolymis ſub Tito, Veſpaſianoq; actum eſt, præconauit. Et quia tanquam acta agenda prædixit, nouerit qui legit: quia apud deũ futura iam facta ſunt, Sed utinam & in nobis hæc domino cooperãte fiant: ut cõcupiſcentia decidat, C
erecta poteſtate uirtutum. Forma iniqui amoris corruat erecta eccleſiæ pulchritudine. Interimat populus uitiorum, uiuificata numeroſitate uirtutum. Reſpuatur terrena hæreditas, acquiratur regnum dei. Iuuenculus, id eſt, incipiens peccatum, à uirture ſancti ſpiritus exuratur: & uirgo anima collætetur. Incẽtores uitiorum, gladio, id eſt, uerbo dei trucidentur, ut exultent mentes ab his uiduatæ cum Chriſto. k ¶ Et excitatus eſt tanquam dormiens dñs tanquam potens crapulatus à uino, & percuſſit inimicos ſuos in poſteriora: opprobriũ ſempiternum dedit eis.] Vt dormiens & quaſi ebrius, habetur dõminus in cordibus iniquorum. Cum autem pœnitẽtiam agere cœperint, excitatur. Et percuſſis uitijs uſq; in poſteriora tẽporum, traditisq; in opprobrium ſempiternum, uigilat in eis
l ¶ Et repulit tabernaculum Ioſeph: & D
tribum Ephraim nõ elegit, ſed elegit tribũ Iuda, montem Sion quem dilexit.] Non ad hoc repulit tribũ Ioſeph uel Ephraim, ut in æternum ſpernẽret: ſed noluit de ea ſuſcipere carnem, eligens tribum Iuda, de qua beata Maria procederet, ex qua naſceretur ipſe: ut dilectionis ſuæ montem, id eſt, eccleſiã eleuaret. m ¶ Et ædificauit ſicut unicornium ſanctificium ſuum in terra, quam fundauit in ſecula.] Ipſam eccleſiam ſuam ſingulari uirtute firmauit, ut immobilis in ſecula ſempiterna perſiſteret. n ¶ Elegit Dauid ſeruum ſuum, & ſuſtulit eum de gregibus ouium, & de poſt fœtantes accepit eum. Paſcere Iacob ſeruũ ſuũ, & Iſrael hæreditatem ſuã, Et pauit eos in innocentia cordis ſui, &c.] Omnia hæc ad Chriſtum dominum referenda ſunt, qui à paterno conſilio ad redemptionem noſtram electus eſt, de grege mortalium carnem aſſumens, paſcens Chriſtianum populum, ſiue ſupplantatorem uitiorum, ſiue mẽte uidentem deum. Qui nunc eccleſiam ſuam ſuis uoluntatibus inhærentẽ, in bonitate cordis ſui paſcere, & in cœleſti Hieruſalem collocare dignetur. Ipſi gloria cum æterno patre & ſpiritu ſancto, in ſecula ſeculorum. Amen. o ¶ Pſalmus Aſaph.] Iſte pſalmus uocem continet prophetæ, captiuitatem terrenæ Hieruſalem deplorantis, quæ captiuitas non tantum ad illam ciuitatem, quantum ad animam, quæ ſæpe ciuitas ſcribitur, referenda eſt.

eos tanquam gregem in deſerto. Et dedũxit eos in ſpe & non timuerunt, & inimicos eorum operuit mare. Et indũxit eos in montem ſanctificationis ſuæ, montem quem acquiſiuit dextera eius. Et eiẽcit à facie eorũ gentes, & ſorte diuiſit eis terram in funiculo diſtributionis. Et habitare fecit in tabernaculis eorum tribus Iſrael. Et tentauerũnt & exacerbauerunt deum excelſum, & teſtimonia eius non cuſtodierunt. Et auerterunt ſe & non ſeruauerunt pactum, quemadmodum patres eorum conuerſi ſunt in arcum prauum. In irã concitauerunt eum in collibus ſuis, & in ſculptilibus ſuis ad æmulationem eum prouocauerunt. Audiũit deus & ſpreuit, & ad nihilum redegit ualde Iſrael. Et repũlit tabernaculum Silo, tabernaculum ſuum ubi habitauit in hominibus. Et trãdidit in captiuitatem uirtutem eorum, & pulchritudinem eorum in manus inimici. Et concluſit in gladio populum ſuum, & hæreditatem ſuam ſpreuit, Iuuenes eorum comedit ignis, & uirgines eorum non ſunt lamentatæ. Sacerdotes eorum in gladio ceciderunt, & uiduæ eorum non plorabuntur. Et excitatũs eſt tanquam dormiens dominus: tãquam potens crapulatus à uino. Et percuſſit inimicos ſuos in poſteriora, opprobrium ſempiternum dedit illis. Et repũlit tabernaculum Ioſeph, & tribum Ephraim nõ elegit Sed elegit tribum Iuda, montem Sion quem dilexit. Et ædificauũit ſicut unicornium ſanctificium ſuum in terra quam fundauit in ſecula. Et elegit Dauũid ſeruum ſuum & ſuſtulit eum de gregibus ouium, depoſt fœtantes accepit eum. Paſcere Iacob ſeruum ſuum, & Iſrael hæreditatem ſuam. Et pauit eos in innocentia cordis ſui, & in intellectibus manuum ſuarum deduxit eos.

Pſalmũs Aſaph. LXXVIII

A DEus uenerunt gentes in hæreditatem tuam: polluerũt templum ſanctum tuum.] Apoſtolus dicit: Vos eſtis templum dei, & ſpiritus dei habitat in uobis. Si
1.Cor.3.c quis templum dei uiolauerit, diſperdet illum deus. Ergo ſi increſcentibus uitijs ſuccumbit anima Chriſtiana: tunc hæreditas quæ dei eſſe debuerat, adueꝛſario ſubditur, & tunc templum ſpiritui ſancto dedicatũ, coinquinatum à gentium criminibus diſperditur. *b* ¶ Poſuerunt Hieruſalẽ in pomorũ cuſtodiã.] Sicut enim poma cum matureſcere cœperint, à ſuis cuſtodiuntur, maturaque facilius deuorantur: ita & aduerſarius noſter irruentibus uitijs cuſtodit ſibi conſentientem animã: donec eã ad plenum uoluntatis ſuæ conſenſum adducens, ualeat deuorare. Quandiu enim in ea ſcintilla lucet fidei, acerba eſt dentibus inimici. *c* ¶ Poſuerũt morticina ſeruorũ tuorũ eſcas uolatilibus cœli: carnes ſanctorũ tuorum beſtijs terræ. &c.] Hæc
B quidem in Hieruſalẽ ante aduẽtũ acta ſunt ſaluatoris: ſed paſſionem infantum figura uerũt: ubi carnes eorum beſtijs atque uolucribus, id eſt, perſecutoribus expoſitæ ſunt: & tanta multitudo ſãguinis eſt effuſa, ut uix omnium ſepeliri corpuſcula poſſent. Circuitus autẽ in Hieroſolymis: plorantis eccleſiæ intelligitur luctus: iuxta illud: Rachel plorãs filios ſuos & noluit cõſolari quia non ſunt. *d* ¶ Facti ſumus opprobriũ uicinis &c.] Opprobriũ fiunt ſancti his qui prius fratres fuerant, & tunc ſeparati ab eccleſia, timentes deũ perſequuntur. Quod ad hæreticos refertur. *e* ¶ Vſquequo dñe iraſceris &c.] Ne nobis iraſcaris quæ ſumus dñe, qui te nouimus: ſed in illos potius retorque furorẽ tuum, qui Chriſtum tuum ignorant. *f* ¶ Quia comederunt Iacob, &c.] Illum carnalẽ, qui ſeductus eſt aſtu inimici. *g* ¶ Ne memineris iniquitatũ noſtrarũ antiquarum, cito anticipẽt nos miſericordiæ tuæ dñe, &c.] Præueniat nos quæſumus domine miſericordia, quæ eſt unigenitus tuus: ut ueniẽs propicietur iniquitatibus noſtris, & eruat nos à peccatis. Pauperes enim facti ſumus in mundo propter illum *h* ¶ Adiuua nos deus ſalutaris noſter, &c.] Tunc nobis uel adiuuas, uel propiciaris: ſi claritas nominis tui, quæ in gentibus benedicitur: nos morte ſua à morte eripiat. *i* ¶ Nequando dicant gentes ubi eſt deus eorum, & innoteſcat in nationibus corã oculis noſtris.] Gentes, ſiue nationes, poteſtates aduerſæ ſunt: quæ inualeſcũt aduerſum nos dicẽtes: Vbi eſt deus uerax ueſter? Sicut pagani martyribus ſæpe dicebãt. *k* ¶ Vltio ſanguinis ſeruorũ tuorũ qui effuſus eſt.] Iudiciũ hic inuocat: quo ſanguis martyrũ exquiratur à dño qui in Apocalypſi ait: Quieſcite modicũ: donec impleatur numerus conſeruorum ueſtrorum. *l* ¶ Introeat in cõſpectu tuo gemitus cõpeditorum.] Qui te per lõgas lachrymas requirentes, abſolut & tecum eſſe deſiderant. *m* ¶ Secundũ magnitudinem brachij tui, poſſide filios mortificatorũ.] Eos ſcilicet qui per martyrum exempla curren tes, crucifixerũt ſe uitijs & cõcupiſcentijs. *n* ¶ Redde uicinis noſtris ſeptuplũ in ſinu eorũ.] Vt non iudicij pœna dãnẽtur ſed in hoc ſeculo ſeptuplã cõpoſitionẽ pœnitendo diſſoluant. Sinus autẽ ſæpe pectus hominis intelligitur, in quo anima requieſcit. *o* ¶ Improperium ipſorum quod exprobrauerunt tibi domine.] Tibi enim exprobrant: quia martyres
D tuos in quibus habitas, contumelijs affligunt. *p* ¶ Nos autẽ populus tuus & oues paſcuæ tuæ.] Propter innocentiam autem quam gerunt, oues uocanẽ: uel quia Chriſtum paſtorem habent. *q* ¶ Confitebimur tibi in ſecula in generatione & generationem.] Hoc eſt, à prophetis uſq; in euãgelia. *r* ¶ Annũciabimus laudem tuam.] Quia tibi eſt cum æterno patre & ſpiritu ſancto honor & gloria, in ſecula ſeculorum, Amen. *s* ¶ In finem pro his qui commutabuntur, teſtimonium Aſaph.] Iſte pſalmus uocem continet prophetæ deprecantis, narrantis'que magnalia dei. LXXIX

DEus uenerũnt gentes in hæreditatem tuam, polluerunt templum ſanctum tuum, poſuerũnt Hieruſalem in pomorum cuſtodiã. Poſuerũnt morticina ſeruorum tuorũ eſcas uolatilibus cœli, carnes ſanctorũ tuorum beſtijs terræ. Effuderunt ſanguinem ipſorũ tanquam aquam in circuitu Hieruſalem, & nõ erat qui ſepeliret. Facti ſumus opprobrium uicinis noſtris, ſubſannatio & illuſio his qui in circuitu noſtro ſunt. Vſq; quo domine iraſceris in finem, accendetur uelut ignis zelus tuus. Effunde iram tuam in gentes quæ te non nouerũt & in regna quæ nomen tuum non inuocauerũt. Quia comederũnt Iacob, & locum eius deſolauerunt. Ne memineris iniquitatũm noſtrarum antiquarum, cito anticipent nos miſericordiæ tuæ, quia pauperes facti ſumus nimis. Adiuua nos deus ſalutaris noſter, & propter gloriam nominis tui domine libera nos, & propicius eſto peccatis noſtris propter nomen tuum, Ne forte dicant in gentibus ubi eſt deus eorũ, & innoteſcat in nationibus coram oculis noſtris. Vltio ſanguinis ſeruorum tuorum qui effuſus eſt, introeat in conſpectu tuo gemitus compeditorum. Secundũm magnitudinem brachij tui, poſſide filios mortificatorum. Et redde uicinis noſtris ſeptuplum in ſinu eorum, improperium ipſorum quod exprobrauerunt tibi domine. Nos autem populus tuus & oues paſcuæ tuæ, confitebimur tibi in ſecula. In generatione & generationem, annunciabimus laudem tuam.

In finem pro his qui commutabuntur teſtimonium Aſaph, pſalmus pro Aſſyrijs. LXXIX

QVi regis Iſrael intende, qui deducis uelut ouem Ioſeph. Qui ſedes ſuper Cherubim, manifeſtare coram Ephraim, & Beniamin, & Manaſſe. Excita

t ¶ Qui regis Iſrael, intende.] A deo regitur, qui mente uidet deum. Ergo hunc propheta intendere ſibi depoſcit. *u* ¶ Qui educis tanquam oues Ioſeph.] Non illũ Ioſeph cuius typum in alio pſalmo repulit: ſed illum qui triginta argenteis à diſcipulo uenditus, paterna uirtute ex inferno eductus eſt cũ grege iuſtorũ. *x* ¶ Qui ſedes ſuper Cherubim.] Super plenitudinem omnis ſcientiæ. *y* ¶ Appare.] Huic mundo te uidendũ præbe. *z* ¶ Coram Ephraim, & Beniamin & Manaſſe.] Illum Ephraim Manaſſen'que commemorat, quos alibi fortitudinem ſui capitis dicit, id eſt, eccleſiam uel Apoſtolos. Quod autem Beniamin in medio poſuit: ſignificat Paulum apoſtolum, qui de tribu Beniamin deſcendit, cæteris apoſtolis ſociandum.

¶ Excita

potentiam tuam & ueni, ut ſaluos facias nos. Deus conuerte nos, & oſtende faciem tuam, & ſalui erimus. Domine deus uirtutum, quouſq; iraſceris ſuper orationem ſerui tui. Cibabis nos pane lachrymarum, & potum dabis nobis in lachrymis in menſura. Poſuiſti nos in contradictionem uicinis noſtris, & inimici noſtri ſubſannauerunt nos. Domine deus uirtutum conuerte nos, & oſtende faciem tuam & ſalui erimus. Vineam de Aegypto tranſtuliſti, eieciſti gentes & plantaſti eam. Dux itineris fuiſti in conſpectu eius, & plantaſti radices eius & impleuit terram. Operuit montes umbra eius, & arbuſta eius cedros dei. Extendit palmites ſuos uſque ad mare, & uſque ad flumen propagines eius. Vt quid deſtruxiſti maceriam eius, & uindemiant eam omnes qui prætergrediuntur uiam. Exterminauit eam aper de ſylua, & ſingularis ferus depaſtus eſt eam. Deus uirtutum conuerteré, reſpice de cœlo & uide & uiſita uineã iſtam. Et perfice eam quam plantauit dextera tua, & ſuper filium hominis quem confirmaſti tibi. Incenſa igni & ſuffoſſa, ab increpatione uultus tui peribunt. Fiat manus tua ſuper uirum dexteræ tuæ, & ſuper filium hominis quem confirmaſti tibi. Et non diſcedimus à te, uiuificabis nos, & nomen tuum inuocabimus. Domine deus uirtutum conuerte nos, & oſtende faciem tuam & ſalui erimus.

In finem pro torcularibus pſalmus ipſi Aſaph, quinta ſabbati. LXXX

A *a* ¶ Excita potentiam.] Quam Aegyptijs ac filijs Iſrael oſtendiſti. *b* ¶ Et ueni ut ſaluos facias nos.] Vt ſicut illos eruiſti de Aegypto: ita nos ſalues à poteſtate dæmonum. *c* ¶ Deus conuerte nos.] Ad te cognoſcẽdum. *d* ¶ Et oſtende faciem tuam & ſalui erimus.] Oſtendè filium tuum, ut ſalue mur. *e* ¶ Domine deus uirtutum quouſque iraſceris ſuper orationẽ ſerui tui?] Non enim iraſcitur, ſi iuſtitiã petamus ſed conſciẽtia delicti, putat etiam ab oratione iraſci. *f* ¶ Cibabis nos pane lachrymarum, & potum dabis nobis in lachrymis in menſura.] Sæpe ob deſiderium dei ſiue recordationem peccati: lachrymæ nobis panes, potuſq; fiunt. Quod autem ait: in menſura, illud indicat: ut in hac oratione, in qua peccatis abſolui cupimus, uel deum uidere deſideramus, uictus tenuis accipiatur, ſi in precatione non in multiloquio proferatur. *g* ¶ Poſuiſti nos in cõtradictionem uicinis noſtris, &c.] Iu-
B dæis atque hæreticis, qui in circuitu eccleſiæ obſtrepũt, nosq; impugnãt. *b* ¶ Domine deus uirtutum conuerte nos ad te, &c.] Illum qui dixit: Qui me uidet, uidet & patrem. *i* ¶ Vineam de Aegypto tranſtuliſti, eieciſti gentes & plantaſti eam, &c.] Licet hæc ſynagogam figurauerint, ad eccleſiã referenda ſunt, quæ à tenebris ſeculi ad cœleſtem dignitatem, eiectis uitiorũ gentibus, fide fauente, translata eſt. Cui etiam uia, id eſt, mandata per quæ graderetur largita ſunt, plantatis in ea doctoribus, per quos in omnem terram euãgeliorum ſonus nunciaretur. Ipſa quoq; à domino ſuper Cherubim reſidente cuſtoditur, dirigitur ac nutritur. *k* ¶ Operuit montes umbra eius, & arbuſta eius cedros dei.] Cum patriarchis atq; apoſtolis claritatis ſuæ. *l* ¶ Extendit palmites ſuos.] Nos ſumus uites, qui ex uinea illa fronduimus. *m* ¶ Vſque ad mare.] Id eſt, uſque ad baptiſmum acceſſimus: qui prius in uanitate ſeculi huius fluctuabamur. Mare enim Apocalypſis baptiſmũ ſignat. *n* ¶ Et ad flumen propagines eius.] Vt qui in ea renaſcebantur, baptiſmo abluerentur. Hinc ad ſynagogam reuertitur. *o* ¶ Vt quid deſtruxiſti maceriam eius.] Tunc enim munitio ſynagogæ depoſita eſt cum ei cecitas contigit, donec plenitudo gentium ſubintraret. *p* ¶ Et uindemiant eam omnes tranſeũtes uiã.] Spoliatur ab his, qui per huius ſeculi uiam, ad deũ tranſeunt, dum Iudæos cõuerti faciunt prædicãdo. *q* ¶ Exterminauit eam aper de ſylua, & ſingularis ferus depaſtus eſt eam.] In apro atque ſingulari fero immanitas diaboli intelligitur, à quo exterminata eſt propter incredulitatem. *r* ¶ Domine deus uirtutũ conuerte nos.] Synagogam ad eccleſiam. *s* ¶ Reſpice de cœlo & uide & uiſita uineam iſtam.] De qua ſuperius ſum locutus. C *t* ¶ Et perfice eam quam plantauit dextera tua.] Quam uirtus, id eſt, filius tuus reſurrectione ſua fundauit. *u* ¶ Et ſuper filium hominis.] Filiũ uirginis. *x* ¶ Quẽ confirmaſti tibi.] Quem deuicta morte, ad tuam dexterã collocaſti. *y* ¶ Incenſa igni & ſuffoſſa, ab increpatione uultus tui peribũt.] Synagoga utiq; cum Iudæis non credẽtibus. *z* ¶ Fiat manus tua ſuper uirum dexteræ tuæ.] Super populũ, quem dextera, id eſt, Chriſtus tuus ſaluabit. *a* ¶ Et ſuper filium hominis quem confirmaſti tibi.] Ipſum mediatorem ſaluatoremq; noſtrum. *b* ¶ Non diſcedimus à te uiuificabis nos.] Si tibi fide adhæreamus, tũc pane illo uitæ quẽ de cœlo miſiſti, reficimur. *c* ¶ Et nomen tuum inuocabimus.] Ipſum cui dediſti nomen ſuper omne nomẽ. *d* ¶ Domine deus uirtutum cõuerte nos, &c.] Ipſum q eſt imago tua, ipſum qui eſt facies tua: qui eſt illuminatio uultus tui: in quo D manes & qui manet in te. Qui purificatis mentibus noſtris dignetur illabi: ſeq; nobis mundi ſaluatorẽ oſtẽdere, nosq; inſpectione ſancta ſaluare. Ipſi gloria & imperiũ tecũ, & cum ſpiritu ſancto, & nunc & in ſecula ſeculorũ. Amen. *e* ¶ In finem pro torcularibus pſalmus ipſi Aſaph.] In lege ſcriptum eſt, tres eſſe ſolennitates, Paſchæ, Pentecoſtes, & Scenopegiæ. Ante Scenopegias, ante dies decem ieiunium erat, & ieiuniũ erat uſque ad ueſperum. Eo tempore tubis canebant, hoc eſt, ieiunabant & in ieiunio tubis canebant, & poſt dies decem, Scenopegiæ erant. Diligenter attendite: Tres ſolennitates in lege ſcriptæ habentur. Primum Paſcha, deinde Pentecoſtes, deinde Scenopegiæ. Ante Scenopegias, ieiunium: in ieiunio autem tubis canebant. Animaduertite ſcriptura quid ſignificet. Tollite uelamen, quod poſitum eſt ante oculos Moyſi, & uidete quoniam tabernacula non poſſumus fieri, niſi ante ieiunemus. Ipſum autem ieiunium niſi habuerit ſignum uictoriæ, quod noſtros aduerſarios deterreat, non uincitur Amalech. Quoniã ergo tres ſunt ſolennitates: Paſcha, Pentecoſte, Scenopegiæ: ideo & tres pſalmi habent titulos pro torcularibus: Octauus pſalmus, & octogeſimus, & octogeſimus tertius. Videtis ergo quomodo tres pſalmi ſcripti ſint in pſalterio, qui pro torcularibus prænotantur. Videte quid dicat octauus pſalmus, & octogeſimus, & octogeſimus tertius, & antequam de numero diſputemus, dicamus quid ſibi ſignificare uelint torcularia. Pro torcularibus. Torcularia non ſunt alibi, niſi ubi uineæ & infinita uindemia. Pro torcularibus. Propterea dicit dominus atq; ſaluator: Torcular calcaui ſolus: & de gentibus uir non erat mecum. Eſa. 63. a

A Propterea uineam de Aegypto tranſtulit & plantauit. Et
Hier.2.d dicit in Hieremia: Ego te plantaui uineam ueram totam,
electam: quomodo conuerſa es mihi in amaritudinem
Gene.9.d uitis alienæ? Et Noe uinum bibit, & inebriatus eſt. Dici-
Canti.5.a tur & à Solomone, dicitur etiam in myſterio: Bibite ami
ci & inebriamini. Le-
Gene.43.g gimus & in alio loco:
quoniam Ioſeph ille
uir ſanctus qui in ty-
po præceſſit ſaluato-
ris, qui uenditus eſt
à fratribus ſuis, quem
uendiderunt fratres
ſui, & regnauit in Ae-
gypto. Sic dominus
& ſaluator noſter uē-
ditus eſt à Iudæis, &
regnauit in Aegypto
iſtius ſeculi. Ille ergo
Ioſeph uir ſanctus, il-
le præcipuus qui cru
delitatem pietate ſuperauit: qui ideo uenditus eſt in Ae-
gyptum, ut Aegyptum paſceret, & fratres ſuos qui eum
uendiderunt. Ille igitur Ioſeph inuitauit fratres ſuos.
Sed uidete: Et inebriatus eſſe in meridie, dicitur. Hoc
uero ſecundum literam ſtare non poteſt, ut uir ſanctus
inebriatus fuerit: Inebriatus eſt & Noe, ſed uere fuerat
inebriatus. Ioſeph inebriatus fuit & Noe, & inebriatus
eſt in domo ſua. Videte myſteriū: Videamus ante quid
ſignificet in myſterio, & poſtea diſputemus quid ſigni-
ficet in ſenſu. Poſt diluuium mundi iſtius bibit Noe &
inebriatus eſt in domo ſua, & denudata ſunt fœmora
eius, & eius apparuit turpitudo, & uenit frater maior &
irriſit: frater autem minor texit. Hoc totum dicitur de
ſaluatore, quoniam dicebat in cruce paſſionis: Pater, ſi
poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte. Bibit & inebriatus
B eſt, & denudata ſunt fœmora eius, & apparuit ignomi-
nia crucis. Venit frater maior, populus Iudæorum & ir-
riſit, & minor populus de gentibus texit ignominiam.
Propterea maledictus Chanaan, ſeruus erit fratris ſui.
Ecce maledictio illa uſque hodie perſeuerat. Nos minor
populus, imperamus maiori populo Iudæorum. Sicut
ergo dominus in paſſione inebriatus eſt, ſic & ſancti in
ardore fidei, quotidie inebriantur in ſpiritu ſancto. Tu
qui die heſterna aurum colligebas, hodie proijcis: nón-
ne apud ignotos uideris inſanus? Denique & apoſtoli
quando ſpiritus ſanctus deſcenderat ſuper eos & imple-
Act.2.b uerat eos, & loquebantur linguis uarijs, propterea dice-
bantur muſto pleni. Multa ſunt quæ dicātur de uini my
ſterio, & de ebrietate. In finem pro torcularibus Aſaph:
Octauus pſalmus, & octogeſimus & octogeſimuster-
tius. Nullus alius habere poterat torcularis numeros,
niſi octauus, & octogeſimus, & octogeſimustertius. O-
ctauus dies reſurrectionis in ſingulari numero. Rurſum
in octo decadibus, octogeſimus alius maior numerus.
Videtis ergo quoniam hæc torcularia non præſcribun-
tur, niſi in die reſurrectionis, octaua, & octogeſima.
Dicat aliquis: Quare poſtea dicitur in octogeſimoter-
tio, torcularia. Hæc torcularia ad trinitatis myſterium
pertinent. Propterea & tres ſunt chorodidaſcali. In octa-
uo pſalmo, Dauid: in octogeſimo, Aſaph: in octogeſimo
tertio, filij Core. Octauus eſt Dauid: qui interpretatur,
fortis manu. Prima enim noſtra uictoria, pugnam habet
atque luctam. Propterea dicitur fortis manu Dauid. Se-
cunda uero, hoc eſt, in octogeſimo Aſaph. Aſaph autem
interpretatur, ſynagoga. In octauo ergo uincimus, & in
octogeſimo cum domino congregamur. In octogeſimo
uero tertio filiorum Core. Core interpretatur, caluaria.
4.Reg.2.b Aſcende calue, aſcende calue. Hæc dicebant etiam pueri
Eliſeo, quoniam paſſus fuerat in loco caluariæ. Multa
ſunt quæ dicantur: quomodo Eliſeus in Bethel irri-
ibid.1.b ſus ſit à quadragintaduobus pueris. Iſta ſunt torcu-
laria, de quibus dicit & ſaluator: Facite uobis amicos C
de iniquo mammona: ut uos recipiāt in æterna taber- Luc.16.b
nacula. LXXX

E Xultate deo adiutori noſtro.] Qui nos de tenebris
Aegypti liberauit. b ¶ Iubilate deo Iacob.] Sup-
plātatori inimicorū.

E Xultatē deo adiutori noſtro, iubilate deō Iacob.
Sumitē pſalmum & date tympanum, pſalterium
iocundum cum cithara. Buccinatē in neomenia tuba, in
inſigni die ſolennitatis noſtræ. Quiā præceptum in Iſ
rael eſt, & iudicium deo Iacob. Teſtimoniūm in Ioſeph
pōſuit illud, cum exiret de terra Aegypti, linguā quā
non nouerat audiuit. Diuertit ab oneribus dorſum
eius, manūs eius in cophino ſeruierunt. In tribulatio-
nē inuocaſti me & liberaui te, exaudiūi te in abſcondito
tempeſtatis, probaūi te apud aquam contradictionis.

c ¶ Sumite pſalmū & date tympanū, pſal
terium iocundum in
cithara.] Hymnum
de corde puro, uel
mente, ac attenuatio-
ne peccatorum mun
di. d ¶ Buccinate
in neomenia tuba, in
inſigni die ſolennita-
tis noſtræ.] Illi cane-
bant tuba in paſcha,
pentecoſte, & Sceno-
pegia. Nos modo in
eccleſia licet omni tē-
pore deo canere debeamus, ſed præcipue in reſurre-
ctione, in remiſſione, & in domus innouatione, hoc eſt,
cum reſurgimus in Chriſto: cum remiſſionem accipi-
mus: cum domus pectoris noſtri innouata fuerit poſt
ruinam. e ¶ Quia præceptum in Iſrael eſt, & iudi-
cium deo Iacob.] Ipſius enim præceptum eſt atque iu-
dicium, ut gratia ſaluemur & non ex nobis. f ¶ Te-
ſtimoniū in Ioſeph.] In Chriſto qui pro nobis uēditus
eſt. g ¶ Poſuit illud cum exiret de terra Aegypti.]
Vel in rubo, uel in igne, uel in alijs myſterijs. h ¶ Lin-
guam quam non nouerat, audiuit.] Populus ille gen-
tium, in eccleſia mandata quæ prius ignorabat, accepit.
i ¶ Diuertit ab oneribus dorſum eius.] Quando in
Aegypto eramus extruebamus ciuitates Pharaonis, lu-
tum & laterem portabamus, & tota anima noſtra quæ-
rebat paleas. Non habebamus frumentum, non habe- D
bamus cœleſtem panem qui de cœlo uenit: necdum ac-
ceperamus manna de cœlo: necdum nobis ſerpens fue-
rat in eremo ſuſpenſus: necdum petra aquam nobis mi-
ſerat: necdū extendebamus manus & cadebat Amalech.
Sedebamus in luto, & faciebamus opera Aegypti, ciuita
tes Pharaonis extruebamus. Diuertit ab oneribus dor-
ſum eius. Quàm grandia ante habebamus onera: Pro-
pterea Moyſes noſter dicit: Venite ad me omnes qui o- Matth.11.d
nerati eſtis peccatis, & ego reficiam uos. k ¶ Manus
eius in cophino ſeruierunt.] Cuius? Iſraelis. Alij ſunt co-
phini Aegypti, & alij Ieſu. Habet & Ieſus cophinos ſuos,
& duodecim cophinos de fragmentis impleuit ſaluator
noſter. O rem miram, & ingentia myſteria ſignifican-
tem. Quinque milia populi ueſcebantur in eremo, ſine
paruulis & mulieribus, in loco deſerto, non inueniuntur
niſi tantum quinque panes: Locus enim deſertus erat.
Requiro te qui tantum literam ſequeris. In deſerto loco
non inueniuntur niſi quinq; panes, & duodecim cophi-
ni quomodo inueniuntur? Si deſertus erat locus, utique
duodecim cophinos habere nō poterat. Sed hoc totum
ſignificatur, quod populum ſuum dominus in deſerto
iſtius ſeculi eduxit de Aegypto: pauit panibus ſuis, &
quodcūque ſupererat, in duodecim cophinis condidit,
hoc eſt, in duodecim apoſtolis: ut quod perierat in duo-
decim tribubus, ſaluaret in duodecim apoſtolis. l ¶ In
tribulatione inuocaſti me, & liberaui te.] Prophetæ &
pſalmi ideo obſcuri ſunt, quoniā ſubito cum neſcis, per-
ſona mutatur. Deniq; hucuſq; locutus eſt propheta: nūc
ſubito inducitur perſona dei loquētis ad populū. In tri-
bulatione inuocaſti me & liberaui te. Quicūq; in tribula
tione es, ſecurus eſto, inuoca me, & exaudieris. m ¶ Ex-
audiui te in, &c.] Tēpeſtas illa qñ te premebat, & quaſi
fluctib. huc illucq; trahebat: ego erā in media tēpeſtate.
n ¶ Probaui te, &c.] Secundū literā de Moyſe & Aaron
dicitur, quod ad aquā contradictionis offenderint deū:

Denique

Audi populus meus & conteſtabor te, Iſrael ſi audieris me non erit in te deus recens, neque adorabis deum alienum. Ego enim ſum dominus deus tuus, qui eduxi te de terra Aegypti, dilata os tuum & implebo illud. Et non exaudiuit populus meus uocem meam, & Iſrael non intendit mihi. Et dimiſi eos ſecundum deſideria cordis eorum, ibunt in adinuentionibus ſuis. Si populus meus audiſſet me, Iſrael ſi in uijs meis ambulaſſet, pro nihilo forſitan inimicos eorum humiliaſſem, & ſuper tribulantes eos miſiſſem manu meam. Inimici dñi mentiti ſunt ei, & erit tempus eorum in ſecula. Et cibauit illos ex adipe frumenti, & de petra melle ſaturauit eos.

Pſalmus Aſaph. LXXXI

DEus ſtetit in ſynagoga deorum, in medio

A Deniquè ideo non ſunt ingreſſi terram repromiſſionis. Nobis autem dicit deus: Probaui te apud aquam contradictionis. Simon probatus eſt ad aquam contradictionis: quia in hypocriſi accepit baptiſmum. Quicunque ergo in hypocriſi accipit baptiſmum, iſte probatur ad aquam contradictionis. *a* ¶ Audi populus meus & teſtificabor tibi.] Nobis loquitur deus. Quodcunque populo dixit, etiam nobis loquit. *b* ¶ Iſrael ſi audieris me.] Quid quæris ut audiam? Videamus quid præcipiat. *c* ¶ Non erit in te deus recēs.] Cui deus uenter eſt, deus ei recens eſt. Quotcunq; uitia habemus, quotcunque peccata, tot recentes habemus deos. Iratus ſum, ira mihi deo eſt. Vidi mulierem & cōcupiui, libido mihi deus eſt. Vnuſquiſq; enim quod cupit & ueneratur, hoc illi deus eſt. Auarus aurum deum habet. *d* ¶ Nec adorabis deum alienum.] Noſter deus uirtus eſt, aliorum uitia. *e* ¶ Ego ſum dominus deus tuus qui eduxi te de terra Aegypti.] Nos ſumus qui educti ſumus de terra Aegypti: ſi tamen exiuimus, ſi in eremo ſumus, ſi terram repromiſſionis cupimus uidere. Si reliquimus Sodomam, non reſpiciamus ad Sodomam. Saluati ſumus
B in monte: non deſideremus Aegyptias carnes, non dica
Num.11.b mus: Quàm bene nobis erat in Aegypto, cum manducabamus carnes in ollis, & allia, & cucumeres. Vis accipere domini cibos? Vis comedere ipſum dominū deum tuum & ſaluatorem? Audi quid dicat: *f* ¶ Dilata os tuum & implebo illud. Dilatate ora ueſtra, ipſe eſt & dominus & panis. Ipſe hortatur nos ut comedamus, & ipſe noſter cibus eſt. Quantumcunque dilataueris, tantū accipies. Nō eſt igitur in mea poteſtate, ſed in tua eſt. Si uolueris, totum me accipies: ſi nolueris accipe ſaltem partem. *g* ¶ Et non audiuit populus meus uocem meā.] Ego ſto ante oſtiū & pulſo. Volo ut aperias & ingrediar, & non uis aperire. *h* ¶ Et Iſrael non intēdit mihi, & dimiſi eos ſecundum deſideria cordis eorum, &c.] Infelix eſt qui à deo non corripitur. Si quis peccans non percutitur, iſte miſer eſt. Ideo dicit: Dimiſi eos ſecundum deſideria cordis eorum. Ideo eos dimiſi, quoniam ſæpe percuſſi, & diſciplinā non receperūt. Rogaui, non audierūt: percuſſi, non ſenſerunt dolorem. Dimitto eos in uoluntatibus ſuis, ut ſaturati uitijs ſuis, uel ſic agant pœnitentiā. *i* ¶ Si populus meus audiſſet me.] O clementiſſime pater, ò miſericors deus. Rogauit, & non eſt auditus: quaſi iratus dimittit filium laſciuientem. Iterum uidet perire, & dolet, quia perit. Et quid dicit? *k* ¶ Si populus meus audiſſet me: Iſrael ſi in uijs meis ambulaſſet, &c.] Nunquid grande mihi erat liberare te de tribulatione? Nunquid non poteram maieſtatem meam mittere, & eruere te de periculo? Sed quia dimiſi te libero arbitrio, & ſtadium tibi propoſui: & non coronatur, niſi qui pugnauerit: propterea uictoriā tuo arbitrio derelinquo. *l* ¶ Inimici domini mentiti ſunt ei.] In Hebraico melius habet: Inimici domini negabunt eum, hoc eſt, Iudæi. Inimici enim ipſius negauerūt eum. Sed iſti inimici qui negaturi ſunt eum, ergo periēt? ergo reliquiæ non erūt? Et quomodo iuraſti Abrahæ, Iſaac, & Iacob: quoniam ſemē ipſorum ſit quaſi ſtellæ cœli & ſicut arena maris? Quare promiſiſti patribus, & non reddis filijs? Inimici domini negabunt eum. Sed quid dicit? *m* ¶ Et erit tempus eorum in ſeculum.] Cum introierit plenitudo gentium, tunc omnis Iſrael ſaluus fiet. In futuro credent, modo nō crediderūt. Nunc dicam ad Iudæos. Solent ſibi applaudere, & dicere: Et erit tempus eorum in æternum. Nos dicamus, uerum eſt: credituri enim ſūt de Iudæis. Deniq; legimus in Apocalypſi Ioannis duodecim milia de ſingulis tribubus, hoc eſt, centum quadraginta quatuor milia creditura, & hoc dicitur uirginū eſſe. Vbi autem uirginū tantus numerus erit? non uirginum quantus erit? Ergo & nos dicamus Iudæis, & erit tempus ueſtrū in æternum, hoc eſt, in futuro ſeculo. Sed ad te qui hodie non credis, quid pertinet? Et erit tempus eorum in ſeculum. Inimicorū dei quale tempus erit? *n* ¶ Et cibauit eos de adipe frumenti.] Induxit eos in terrā repromiſſionis: cibauit non manna ut in deſerto, ſed frumento quod cecidit, quod reſurrexit. Et cibauit illos ex adipe frumenti. Videte myſterium ſcripturarum. Ex adipe frumenti. Frumentum adipes habet: nunquid & inteſtina habuit? Sed uoluit largitatem & pinguedinē gratiæ ſpiritualis oſtendere: & ideo adipes nominauit. *o* ¶ Et de petra melle ſaturauit eos.]
D Ipſe frumentum eſt: ipſe petra eſt, qui populum Iſrael ſatiauit aqua in deſerto. Spiritualiter melle & non aqua ſaturauit eum: ut quicunque crediderunt & acceperunt cibum, mel ſentiāt in ore ſuo. Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua ſuper mel & fauum ori meo. Denique & dominus noſter poſt reſurrectionem propterea fauum comedit, & de petra melle ſaturatus eſt. Ergo rem dico nouam: Ipſa petra mel comedit, ut nobis mel tribueret & dulcedinem, ut qui in lege biberant mirrham, hoc eſt, amaritudinem: poſtea in euangelio comedant mel euangelij: cui eſt gloria in ſecula ſeculorum. Amen. *p* ¶ Pſalmus Aſaph.] Iſte pſalmus hortatur, ut ſi uolumus dominū habitare nobiſcum, ea ſemper quæ illi ſunt placita, faciamus. LXXXI

DEus ſtetit in ſynagoga deorum.] Multa ſunt ſchemata. Frequenter enim ſedemus, interdum ſtamus, interdum iacemus, interdum currimus, interdum ambulamus: ita & deus deſcribitur pro uarietate hominū: & ſtatus ipſius diuerſus inducitur. Si ſancti ſumus & ſumus ſimiles Moyſi, dicitur ad nos: Tu uero hic ſta mecum. Hoc enim dixit Deus ad Moyſen. Stabat enim Moyſes ſuper petram, propterea & dominus ſtabat illi. Si uero prius ſancti fuerimus, & poſtea peccatores: iam non nobis ſtat deus, ſed ambulat, hoc eſt, mouetur de loco ſuo, qui nobis ante ſteterat. Poſtquàm nos moti fuerimus, & ipſe nobiſcum pariter mouetur. Denique & Adam quàmdiu in paradiſo fuit & mandatum ſeruauit, ſtabat ei deus. Poſtquàm uero tranſgreſſus eſt: audiuit uocem dei ambulantis in paradiſo. Vis ſcire, quia ambulabat ei deus? Quid ei dixit? Adam ubi es? Qui ante ſtantem deum non fugerat, poſtea ambulantem fugit. Diximus de ſtante, diximus de ambulante, dicamus de ſedente. Quandocunque ſedens inducitur deus, dupliciter inducitur. Aut quaſi rex: aut quaſi iudex. Si quaſi rex, uidetur ſicut Eſaias: Vidi dominum ſedētem ſuper thronum excelſum & eleuatum. Ibi quaſi rex regnans inducitur. Quando uero quaſi iudex

Exod.17

Gene.3.b
Eſa.6.a

inducitur

A inducitur, throni posiți sunt & libri aperti sunt, ut in Da
Dan.7.c niele scriptum est. Quid dicitur? Throni posiți sunt, & libri aperti sunt: Hoc est, dominus quasi iudex sessurus, & omnium opera relecturus. Libri qui modo complicati sunt, tunc aperiẽtur. Omne quod facimus, quod loquimur, quod cogitamus, etiam de otioso uerbo reddituri sumus rationem. Scriptum est in libris dei. Putat aliquis libros esse in cœlo, ubi scribuntur peccata nostra? Ego libros puto conscientias nostras, quæ tunc aperientur, & uidebit unusquisque quod fecit. Nil occultũ quod nõ reuelabitur. Propterea throni posiți sunt, & libri aperti sunt. Quãta scripta sunt in libro meo, & ne fratri quidẽ meo, neque amico meo audeo confiteri. Sciunt angeli quid fecerim, sciunt throni, sciunt Seraphim: scit pater & filius & spiritussanctus. Diximus de deo, quod alijs stet, alijs ambulet, alijs uero sedeat, aut quasi rex, aut quasi iudex, alijs uero dormit. Si quando nos derelinquit tentationibus, licet simus sancti: tamen relinquimur tentationibus ut probemur: eo tempore nobis dormit dominus. Denique quid dicit psalmista: Exurge, ut quid dor-
Marc.4.d mitas domine? Et apostoli, quando erant in naui, & nauis fluctibus tundebatur, dormiebat eis dominus: Propterea enim nauis fluctibus tundebatur. Denique excitant eum, & euigilat, & statim tempestas quiescit. Diximus de quatuor schematibus dei: quia alijs stet, alijs ambulet, alijs sedeat, & alijs quasi dormiat, alijs uero euigi-
B lat & consurgit. Deus stetit in synagoga deorum. Quia dij erant, propterea stabat eis deus. In qua synagoga nostra, diuersa deus habet schemata: Alijs stat, alijs sedet, alijs ambulat, alijs dormit. Cum ipse sit immutabilis, pro nostra uarietate mutatur. Vide hominis dignitatem. Deus stetit in synagoga deorum. Largitur nobis nomen, ut largiatur & meritum. *a* ¶ In medio autem deos dijudicat.] Quasi imperator in medio exercitus dijudicat. Deus deos dijudicat. Res formidabilis, res terroris plena. Si deos dijudicat: de peccatore quid facit? Duos istos uersiculos quasi propheta dixit: hoc uero quod sequitur: *b* ¶ Vsquequo iudicatis iniquitatem.] Ipse deus loquitur ad iudices, hoc est, ad principes populi. Specialiter isti uersiculi qui sequuntur, ad iudices dicuntur. Si seculi iudices, manifestum est. Si uero ecclesiæ iudices, de episcopis intelligamus atque presbyteris. Vsquequo iudicatis iniquitatem? Qui iudicat iniquitatem, iudex iniquitatis est. Ille erat iudex iniquitatis, de quo dicitur in euangelio: qui dominum non timebat, & hominem non reuerebatur. Vsquequo iudicatis iniquitatem? Dedi uobis potestatem in gregem meum, & in populum dei: debetis iudices esse, non lupi. *c* ¶ Et facies peccatorum sumitis.] Quando uenerit ad uos iudicium: non consideratis causam, non consideratis iudicium, sed personas eorum qui habent causas. Ac si dicat: Si uenerit pauper, habens iustum negotium, & uenerit diues, habens malum negotium: uos personam aspicitis, non negotium. Hoc interim secundum unam interpretationem. Cæterum est & alia interpretatio sacratior: Solet in theatris unus homo frequenter diuersas habere personas: nunc ingreditur in mulierem, nunc in uirum, nunc in regem: & qui in regem processerat, rursum in seruo procedit. Dixi exemplum, ut de carnali uenire possimus ad spirituale. Et nos diuersas personas accipimus. Quando enim irascor, personam leonis assumo. Quãdo res alienas rapio, lupi personam assumo. Quando uero crudelis sum & interficio, assumo personam crudelis. Sed quomodo qui sunt peccatores, in peccatis C
habent diuersas personas: sic econtrario qui sancti sunt, habent & ipsi diuersas personas, sed in bono. Quando eleemosynam facio, habeo personam quasi clementis. Quando uero bene iudico, habeo personam boni iudicis. Quando uero iniuriam patior, & humilis sum, habeo personam humilis. Infelix est qui plures in malo habet personas. Felix est qui diuersas personas habet in bono. *d* ¶ Nescierunt neque intellexerunt, in tenebris ambulant.] Qui? Mali iudices. Quos ego deos uocabam uitio suo mali iudices appellati sunt. Nescierunt me neq; intellexerũt iudicium meum, in tenebris ambulant. Quia dereliquerunt lucem: propterea in tenebris ambulant. Ego dixi: uos estis lux mundi, & uos declinastis a luce, & facti estis tenebræ. Quia ergo hoc fecerunt, uideamus quid sequitur. *e* ¶ Mouebuntur omnia fundamenta terræ.] Videte, principes mali qualem habent retributionem. Propter malos iudices, terræ fundamenta quatiuntur. Hoc interim diximus primum, secundum literam, quoniam totius orbis concussio propter malos principes uenit. Dicamus autem & aliter: Mouebuntur omnia fundamenta terræ. Ego malos iudices, qui fundamenta posuerunt in terram & non in cœlum, subuertam, qui debuerunt fundamentum habere Christum, quem posuit architectus Paulus, & 1.Cor.3.b
noluerunt, sed in terram posuerunt fundamenta sua. D
f ¶ Ego dixi, dij estis, & filij excelsi omnes.] Audiat Eunomius, audiat Arius, qui dicunt filium dei similiter esse filium, ut nos sumus. Quod dij sumus: non est naturæ, sed gratiæ. Quotquot enim eum receperunt, dedit eis potestatem filios dei fieri. Propterea feci hominem, ut de hominibus dij fiant. Ego dixi dij estis, & filij excelsi omnes. Videte quanta sit dignitas, & dij uocamur & filij. Ego feci uos deos, sicut feci Moysen Pharaonis deum, ut postquam dij fueritis, digni efficiamini filij mei. Considerate scripturam diuinam: Non est personarum acceptio apud deum. Non dixit: ego dixi dij estis reges & principes, sed omnes quibus æqualiter corpus dedi & animam & spiritum, æqualiter donaui & deitatem & adoptionem. Aequaliter omnes nascimur & imperatores & pauperes, æqualiter & morimur. Aequalis enim conditio est. *g* ¶ Vos autem sicut homines moriemini.] Videtis ergo quoniam qui homo est, moritur. Deus enim non moritur. Et Adam quàmdiu seruabat præceptum, & deus fuit, non mortuus est. Postquam uero gustauit de arbore ilicita, statim mortuus est. Denique dicit ei deus: In quacunq; die gustaueris, morte morieris. Melius habet in Hebræo: Vos autem sicut Adam moriemini. Sicut ille eiectus est de paradiso, sic & nos eiecti sumus. *h* ¶ Et sicut unus de principibus cadetis.] Quoniam dixerat, filij excelsi omnes: non potest filius esse excelsi, nisi & ipse excelsus fuerit. Ego dixi ut omẽs uos excelsi sitis, ut ego excelsus sum. Vos uero sicut unus de principibus cadetis. Quoniam excelsi eramus, propterea cecidisse dicimur. Vbi sunt qui dicũt diabolum, diabolũ esse factum? Vbi sunt qui dicũt malam naturã à deo creatam? Secundum Hebræum hic duo dicuntur: Vos autem sicut Adam moriemini. Sicut pater uester noluit audire præceptum domini & cecidit: ita & uos moriemini. Ergo illud de Adã dictũ est. Hoc uero quod sequitur: Et sicut unus de principibus cadetis: quis est iste unus de principibus qui cecidit? Si uolueris dicere Adam, iam in superioribus

autẽm deos dijudicat. Vsquequo iudicatis iniquitatẽm & faciẽs peccatorum sumitis. Iudicate egeno & pupillo, humilem & pauperem iustificate. Eripite pauperem & egenum de manu peccatoris liberate. Nescierũt neque intellexerunt, in tenebris ambulant, mouebuntur omnia fundamenta terræ. Egó dixi, dij estis, & filij excelsi omnes. Vos autem sicut homines moriemini, & sicũt unus de principibus cadetis.

uersiculis

A uersiculis dictum est: Vos autem sicut Adam moriemini. Simulq; uidete significantiam uerbi. Vos autem sicut Adam moriemini. Quoniam Adam mortuus est, & nos morimur. Diabolus uero qui princeps fuit & cecidit, nō mortuus est. Neque enim potest angelica dignitas mortem recipere, sed tantum ruinam. Idcirco dixit: Sicut unus de principibus cadetis. Quomodo cecidit lucifer qui mane oriebatur: Et ecce & hic cecidit, & ibi cecidit. Propterea cecidit: qa semper in cœlestibus uersabatur. Iste est

Surgē deus iudica terram, quoniām tu hæreditabis in omnibus gentibus.

Canticū psalmi Asaph. LXXXII

DEus qūis similis erit tibi, nē taceas neque compescaris deus. Quoniām ecce inimici tui sonuerunt, & qūi oderunt te extulerunt caput. Super populum

Ezech.28.c cui dicitur in Ezechiel: Tu es resignaculum similitudinis. Videte quid dicat: Resignaculum similitudinis. Non dixti: tu es signaculum similitudinis, sed resignaculum similitudinis. Signauerat te deus, & similem sibi fecerat. Tu uero postea resignasti te ad similitudinem & imaginem dei, & tu conditus es. Denique dicitur in ipsa prophetia: In medio Cherubim nutritus es, inter lapides iaspidis & carbūculi fuisti in paradiso dei, & cecidisti (inquit) & à monte dei uulneratus es. Iste est princeps Tyri ex eo tempore quo cecidit: siquidem Tyrus lingua Hebræa dicitur צור Zor, hoc est, tribulatio. Ergo & ipse princeps qui primo erat in cœlo, nunc factus est princeps Tyri, hoc est tribulationis istius seculi. Sicut unus de principibus cadetis. Quando dicit

Apoc.12.a sicut unus, ostendit esse & alios. Legite Apocalypsim Ioannis: Draco quando de cœlo cecidit, tertiam partem stellarum secum duxit. Hucusque deus locutus est ad homines, & rursum per prophetam loquitur.

a ¶ Surge deus iudica terram.] Surge: quia nauis nostra fluctibus tunditur. Surge deus, iudica: quoniam

B mali iudices non iudicant, sed euertunt legem tuam, & pecora tua lacerant. Tu surge qui uerus iudex es. Quia ergo mali iudices mortui sunt, sicut Adam, & cecederunt sicut unus de principibus: propterea tu surge, tu iudica, tu salua creaturam tuam. Mercenarius enim cum lupum uiderit, fugit, relinquit oues: non potest ita dolere alieno, quomodo dolet patri & matri. Dicamus & aliter: Surge qui pro nobis passus es, pro nobis mortuus es: surge & salua nos. Dicamus aliter: Qui ueniſti humilis & contemptus: ueni quasi iudex & uindica nos. Surge deus iudica terram. Videte significantiam proprietatesq; sermonum. Non dixit, iudica cœlum, sed terram. Ergo terra iudicatur, non cœlum. Si ergo terra iudicatur, & non cœlum: ergo in cœlo peccata non fiunt: si autem fierent in cœlo peccata, diceret: Surge deus iudica terram & cœlum. Et uidete clementiam prophetiæ. Non dixit, interfice terram, sed iudica & salua. Non dixit iudica per angelos, iudica per ministros tuos. Illi enim si iudicauerint, non possunt misereri: quia executores sunt sententiæ tuæ. Tu uero si iudicaueris, poteris ipse misereri. Surge deus iudica terram. Imperator potest suam mutare sententiam, præfectus non potest. Propterea te iudicem deprecamur: non contemnentes, sed precantes. Homines etenim & angeli ad comparationem tui crudeles sunt. Tu solus mitissimus iudex es. Vultis scire quoniam deus clemens est iudex, & omnis homo

Matth.13.b crudelis est? Dormiente patrefamilias inimicus homo zizania superseminauit. Serui uolunt euellere, & dicit paterfamilias: Dimittite ut simul crescant, ne cum zizania de frumento euellitis, eradicetis simul & triticum.

b ¶ Quoniam tu hæreditabis in omnibus gentibus.] Propterea te iudicem deprecamur: quia omnibus gentibus misertus es. Quare non dixit: tu possidebis omnes gentes, sed tu hæreditabis? Vbicunque hæreditas ponitur, ibi mors ante præcessit. Propterea hæredes & cohæredes dicimur. Hæredes dixit Christi; quia pro nobis mortuus est. Cohæredes: quia nobiscum regnaturus est. Tu hæreditabis: Misisti enim seruos tuos, reuertamur ad apostolos, alium in circuncisionem, alium in gentes. Quàmdiu Moysen miseras, quàmdiu Esaiam, quàmdiu Hieremiam, quàmdiu alios prophetas: notus erat in Iudæa deus: in Israel magnum nomen eius. In modica terra nominis dei notitia ferebatur. Misisti Petrum piscatorem, qui dimiserat rete, qui ab opere callosam habebat manum. Non misisti oratorem, non misisti philosophum: Misisti hominem rusticanum, hominem piscatorem. Iste piscator, iste rusticanus de Hierosolyma perrexit Romam, & rusticanus cepit Romam quam eloquentes capere non potuerunt. Rursum iuit Paulus apostolus, & de Hierosolyma prædicauit usque in Illyricum: & prædicauit, ubi non erat prædicatum euangelium: ne super alienum fundamentum poneret ædificium. Deinde dicit, quod de urbe Roma iret ad Hispaniam. Videte Paulum persecutorem, qui in Iudæa fuerat persecutor, prædicat gentibus. Vbi sunt qui prædicant Alexandrum Magnum Macedonum imperatorem, quod in breui spatio uicerit tantas gentes? Habuit exercitum, habuit & ingentes turbas, & non tale aliquid potuit, sed modicum quiddam. Iste uero Paulus quondam persecutor fuit, qui dicebat: Et si 2.Cor.11.b imperitus sum sermone, non tamen scientia. Qui solœcismos facit in loquendo, crucem Christi portat, & quasi triumphans omnes capit. Totum orbem subegit ab Oceano usque in mare rubrum. Dicat aliquis: Hoc totum lucri causa fecerunt. Hoc enim dicit Porphyrius:

D Homines rustici & pauperes, quoniam nihil habebant, magicis artibus operati sunt quædam signa. Non est autem grande facere signa. Nam fecere signa in Aegypto magi contra Moysen. Fecit & Apollonius, fe- Exo.7.b cit & Apuleius. Infiniti signa fecerunt. Concedo tibi Porphyri, magicis artibus signa fecerunt, ut diuitias acciperent à diuitibus mulierculis, quas induxerant: hoc enim tu dicis, quare mortui sunt? quare crucifixi? Fecerunt & alij signa magicis artibus, sed pro homine mortuo non sunt mortui: pro homine crucifixo nō sunt crucifixi. Sciunt isti hominem esse mortuum & moriuntur sine causa? Felix ergo nostra uictoria, quæ in sanguine apostolorum dedicata est. Fides nostra nō probatur, nisi per illorum sanguinem. Benedicamus ergo deum, cui est gloria in secula seculorum. Amen.

c ¶ Canticū psalmi Asaph.] Iste psalmus uocē prophetæ cōtinet collaudantis deum. Ait ergo. LXXXII

DEus quis similis erit tibi?] Quia nullus est similis tui: nullum alium autorem, nisi te quærimus.

e ¶ Ne taceas neque compescaris deus.] Nos tacemus, tu pro nobis loquere. Iusti uox est quæ dicit: Neq; compescaris deus. De iustitia sua securus est. f ¶ Quoniam ecce inimici tui sonuerunt.] Possumus secundum Tropologiam de ecclesia interpretari & hæresibus. Possumus autē secūdū literā interpretari de populo Iudæorum, & de cæteris gentibus, quæ in circuitu expugnant Iudæam. Quoniā ecce inimici tui sonuerunt. Vocem & detractionem aduersariorum sonitum uoluit appellare. Quoniam ecce inimici tui sonuerunt. Videte quid dicat: Sonuerunt, hoc est, quasi cymbalum tinniens, sic sonuerunt auribus meis. Sonus proprie dicitur, cum auditur tantummodo sonus, & uox non intelligitur. Ergo quod dicit hoc est. Illi quidem loquebantur, & quasi uolebant me arguere: cæterum ego non quasi uocem, sed quasi sonum audiebam. g ¶ Et qui oderunt te, extulerunt caput.] Videte quid dicat: Ergo qui eleuat caput, odit

deum

A deum. Superbis enim dominus reſiſtit: humilibus autẽ dat gratiam. Et qui oderunt te, extulerunt caput. Si cauſam habes contra aliquem: ſi tibi detrahit frater tuus, & tu es humilis pro Chriſto, & ille ſuperbus propter diaMatth.11.d bolum, tu imitaris eum qui dicit: Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde. Ille autem qui erigitur, illum imitatur qui dicit: In cœlum aſcendam, ſuper ſydera cœli ponam thronum meum, ero ſimilis altiſſimo. Et q̃ oderunt te, extulerunt caput. *a* ¶ Super populum tuũ malignauerunt conſiliũ.] Sufficit alicui, ſi populus dei ſit. *b* ¶ Cogitauerunt aduerſus ſanctos tuos.] Hoc interpretatione non indiget. Legiſſe, intelleXiſſe eſt. *c* ¶ Dixerunt, uenite & diſperdamus eos de gẽte.] Et nõ ſit gens: quia populus dei eſt. *d* ¶ Et non memoretur nomẽ Iſrael ultra.] Non memoretur hic, qui ſenſu uideat deum. *e* ¶ Quoniam cogitauerunt unanimiter ſimul.] Infelices nos: Infelix populus dei, non poteſt in bono tantam habere concordiam, quantam mali habent in malo. *f* ¶ Aduerſus te teſtamentum diſpoſuerunt tabernacula Idumæorum.] Videte nominum ſacramenta. *g* ¶ Tabernacula Idumæorum & Iſmaelitæ: Moab, Agareni, Gebal, & Amalek, alienigenæ cum habitantibus Tyrum: etenim Aſſur uenit cum illis, facti ſunt, &c.] Vndecim ſunt
B qui pugnant aduerſus ſanctum. Quoniam ergo pugnauerunt cõtra ſanctos, ad perfectum numerũ, id eſt duodecimum, uenire non potuerunt. Tabernacula Idumæorum. Non habent domus fundamentum, ſed tabernacula quæ cito pertranſeunt. Idumæa dupliciter interpretatur, aut ſanguinea, aut terrena. Videte ergo qui pugnant aduerſus ſanctos. Tabernacula Idumæorum terreni & Iſmaelitæ. Iſmaelitæ interpretantur, obedientes ſibi. Hoc eſt, quodcunq; cor habuerit & mala cogitatio, ſtatim faEzech.13.a ciũt. Propterea dicitur in Ezechiele: Fili hominis loquere aduerſus prophetas, qui ſequũtur cor ſuum, & quodcunq; impellit cogitatio faciunt. Nos autem non debemus ſequi cogitationem noſtram, nec dici Iſmaelitæ, hoc eſt, obedientes ſibi: ſed Iſmael, hoc eſt, obedientes deo. Moab ex patre, hoc eſt recedentes à deo patre. Agareni, Proſelyti. Qui cum deberent eſſe habitatores dei, Proſelyti facti ſunt. Gebal interpretatur, uallis uana. Ge, dicitur uallis. Bal uero interpretatur, uana. Iſti ergo qui cõtra dei populum ſunt, non ſunt de monte, ſed de ualle uana. Et Ammon interpretatur, populus turbidus, hoc eſt, qui confidunt in multitudine & non in ſimplicitate. Amalek interpretatur, lingens terrã. Quicunq; enim pugnant aduerſus populum dei, non comedunt cœleſtem panem, ſed lingunt terram ſicut ſerpẽs. Alienigenæ. Vbi dicit, alienigenæ: in Hebræo habet Philiſtijm. Philiſtijm uero interpretantur, cadentes potione, hoc eſt, qui inebriati ſunt de calice diaboli, & inebriati ceciderũt. Cum habitantibus Tyrum. Tyrus lingua Hebræa dicitur צֹר zor, quod interpretatur, tribulatio & anguſtia. Qui debuerant eſſe peregrini in iſto ſeculo, facti ſunt habitatores. Iſti ergo qui expugnant populum dei, habitant in Zor, hoc eſt, in anguſtia & tribulatione animæ ſuæ. Iſtæ ergo tantæ gentes quæ pugnant aduerſus ſanctum, uideamus quem habent principem: ſaluatorem, an diabolum. Quid ſequitur? Etenim Aſſur uenit cum illis. Aſſur Nabuchodonoſor aduerſarius dei, qui populum dei duxit in captiuitatem: licet uideatur gentes habere plurimas pro ſe dimicantes: tamen principem habent Aſſur, C hoc eſt, diabolũ. Facti ſunt in adiutorium filijs Lot. Lot interpretatur, declinans. Dæmones ante fuerunt angeli, & poſtea cum diabolo ceciderunt, & facti ſunt ſatellites eius, ſicut ſcriptum eſt in Apocalypſi Ioannis: Quia draApoc.12.c co cecidit, & traxit ſecum tertiam partem ſtellarum. Ergo quid dicit? Iſti qui uenerũt cum tantis gentibus, & expugnauerũt populum tuum, & uenit cum eis Aſſur, & principem habent diabolum, facti ſunt in adiutorium filijs Lot, hoc eſt, dæmonibus. Qui à te declinauerunt, hoc operantur quod & dæmones. Videtis quia difficillima loca ſunt: uidetis quia obſcura ſunt, & in ſingulis ſermonibus magna ſunt ſacramenta, & neceſſitate cõpellimur in uerbis Hebraicis, & plenis myſterijs diutius immorari. Neque enim nunc rhetoricum locum euentilamus, ſed id quod à ſpiritu ſancto dictum eſt, interpretari nitimur. Niſi enim ſic interpretetur, ut diximus, quid prodeſt eccleſijs Chriſti legere tabernacula Idumæorum & Iſmaelitæ, & cætera nomina? Quoniam ergo uenerunt contra populum tuum, uideamus quid eis imprecetur pſalmiſta. *b* ¶ Fac illis ſicut Madian & Siſara, ſicut Iabin.] Legiſtis in Iudicum libro: Iſte eſt Madian quem expugnauit Gedeon: Iabin & Siſara, iſti ſunt quos expugnauit Debbora & Barach. *i* ¶ In torrente Ciſon D diſperierunt in Endor.] Debbora & Barach interfecerunt Siſaram principem militiæ. Ergo quod dicit: uidete quid ſit. Domine quantam habent ſuperbiam, quoniam cum tanto ueniunt exercitu, quoniam Nabuchodonoſor habent principem Aſſyriorum, quoniam facti ſunt in adiutorium filijs Lot, quoniam hoc agunt quod agunt dæmones, quoniam ſuperbia ipſorum uſque ad te eleuata eſt, propterea te deprecor, ut ad ignominiam ſuam, non à uiro uincantur, ſed à muliere. *k* ¶ Facti ſunt ut ſtercus terræ.] Qui? Madian & Siſara & Iabin. Iſti tres facti ſunt ſicut ſtercus terræ. Madian interpretatur relinquens iudicium. Quicunque pugnat contra populum meum, nõ cogitat futurum eſſe iudicium. Siſara interpretatur equi uilio. Iſti qui pugnãt cõtra populum tuum, non ſunt de grege tuo & de pecoribus tuis, ſed de equis qui inſaniunt in fœminas. Iſti ergo equi ſemper parati in prælium ſunt. Sicut Iabin. Iabin interpretatur intellectus. Qui ſibi in ſua ſapientia confidunt, & non in gloria dei. Facti ſunt ut ſtercus terræ. Illi qui gloriabantur in exercitu, qui habebant principem Aſſur, & dicebant: in cœlum aſcendam, non ſolum in terram ceciderunt, ſed in terra ſtercus facti ſunt. *l* ¶ Pone principes eorum.] Quorum? Qui pugnant contra populũ tuum. *m* ¶ Sicut Oreb & Zeb & Zebee & Salmana. Omnes principes eorum.] Legiſſe uos puto hiſtoriam in Iudicũ Iudic.6.c.7 libro, quoniam Gedeon qui uocatur alio nomine Hierobaal, pro populo dei pugnans, hos quatuor reges uicerit & interfecerit eos. Videte quales ſunt principes Madianitarum qui reliquerunt iudicium dei. Oreb & Zeb & Zebee & Salmana. Quis putat in iſtis uerbis eſſe myſteria ſaluatoris? Legunt hoc philoſophi & irrident. Legunt rhetores, & putant eſſe deliramẽta. Non ſolum autem rhetores, ſed & Iudæi non habent clauem ſcientiæ, quoniam uelamen poſitũ eſt ante oculos eorum. Oreb interpretatur foramen, in quo coluber ingreditur. Zeb interpretatur lupus. Videte nomina principum aduerſariorũ

tuũm malignauerunt conſilium, & cogitauerũnt aduerſus ſanctos tuos. Dixerũnt, uenite & diſperdamus eos de gente, & nõn memoretur nomen Iſrael ultra. Quoniãm cogitauerunt unanimiter ſimul, aduerſus te teſtamentum diſpoſuerunt, tabernaculã Idumæorum & Iſmaelitæ. Moab & Agareni, Gebal & Ammon & Amalek, alienigenæ cum habitãtibus Tyrum. Etenim Aſſur uenit cum illis, facti ſunt in adiutoriũ filijs Lot. Fac illis ſicũt Madian & Siſaræ, ſicut Iabin in torrentẽ Ciſon. Diſperierunt in Endor, facti ſunt ũt ſtercus terræ. Pone principes eorum ſicũt Oreb & Zeb & Zebee & Salmana. Omnes principes eorum qui

dixerũt, hæreditate poſſideamus ſanctuarium dei. Deus meus pone illos ut rotam, ſicũt ſtipulam ante faciem uenti. Sicut ignis qui comburit ſyluam, & ſicũt flamma comburens montes. Ita perſequẽris illos in tempeſtate tua, & in ira tua turbábis eos. Imple faciẽs eorum ignomínia, & quærẽnt nomen tuum domine. Erubẽſcant & conturbentur in ſeculum ſeculi, & confundãtur & pereant. Et cognoſcãnt quia nomen tibi dominus, tu ſolus altiſſimus in omni terra.

In finẽ prò torcularibus filijs Core pſalmus LXXXIII

QVàm dilecta tabernaculã tua domine uirtutum, concupíſcit & deficit anima mea in atria domini. Cor meũm & caro mea exultauerunt in deum uiuum. Etẽnim paſſer inuenit ſibi domum, & turtur nidum ſibi ubi reponat pullos ſuos. Altaria tua domine uirtutum,

A ſariorum Chriſti. Zebee, hoſtia, hoc eſt, quos lupus ſuffocauerit. Et Salmana, perfecti in malicia. Videte ergo nominum ſacramenta. *a* ¶ Qui dixerunt, hæreditate poſſideamus ſanctuarium dei.] Dixerunt, ſed non perfecerunt: quia dñs pugnabat pro populo ſuo. *b* ¶ Deus meus pone illos ut rotam.] Videte clementiam prophetæ: Non precatur contra eos, ſed pro eis. Videte qd dicat: Deus meus qui deus es omniũ: meus proprie deus. Deus meus pone illos ut rotã. Qui quaſi fundamẽtum habent in malitia: non habeant fundamẽtum, ſed uacillent, & non ſtent in malitia. *c* ¶ Sicut ſtipulam ante faciem uenti, ſicut ignis qui comburit ſyluã.] Sicut ſtipulã, non ſicut frumentum. Sed ſtipulã quod dicit, hoc eſt, ſi quis eſt in eis ſtipula & palea, pereat. Sicut ignis qui cõburit ſyluam. Non dixit arbores frugiferas, ſed ſyluam quæ nõ habet fruges. Si quis ergo ſtipula eſt: & nõ habet frumentum: ſi quis ſylua eſt & non habet fruges, hic pereat. *d* ¶ Sicut flãma comburens mõtes.] Superbia in eis pereat. *e* ¶ Ita perſequeris illos in tempeſtate tua & in ira tua.] Quid? Occides eos? Non: ſed *f* ¶ Turbabis eos.] Vt ſaluentur. *g* ¶ Imple facies eorum ignominia.] Vt
B confundãtur. Quare hoc? *h* ¶ Vt quærant nomẽ tuum domine.] Videtis ergo quia non contra eos, ſed pro ſalute ipſorum deprecatur. Denicq; & in ſequẽtibus uidete quid dicat. *i* ¶ Erubeſcant & conturbẽtur in ſeculũ ſeculi, &c.] Pereant ſecũdum hoc quod mali ſunt, & ſaluetur quod bonum eſt. Denicq; uidete: quoniã perditio hic non abolitionẽ ſonat ſed ſalutẽ. Quid ſequitur? *k* ¶ Et cognoſcãt quia nomen tibi dñs, tu ſolus, &c.] Erigat ſe qui uult ut erigatur. Nos dicamus: tu ſolus altiſſimus in omni terra. Quãtumuis aliquis exaltẽt: nos habeamus deum cui excelſius nomen eſt: cui eſt gloria in ſecula ſeculorũ. Amen. *l* ¶ In finem pro torcularibus filijs Core pſalmus.] Tres ſunt pſalmi qui pro torcularibus præſcribuntur, octauus & octogeſimus & octogeſimus tertius. Octauus præſcribit Dauid: octogeſimus uero præſcribitur Aſaph: octogeſimus uero tertius filijs Core. Do uobis aliquã regulam, ut ſciatis in ſcripturis quid obſeruare debeatis. Quicunq; pſalmus præſcribitur filiorum Core: nihil triſte habet, ſed ſemper læta ſignificat. Quoniã enim Core & Dathan & Abiron fecerũt cõtra Moyſen, & à domino puniti ſunt: filij Core qui nõ ſunt ſecuti patrem ſuum, æterno gaudio benedicti ſunt. Quoniam autẽ Core interpretatur caluaria, & manifeſtũ eſt quod caluaria ſignificet locũ reſurrectionis: quicũq; filius Core eſt, filius eſt reſurrectionis. Quicũq; autẽ filius reſurrectiõis eſt, nihil põt habere quod triſte eſt. LXXXIII

QVàm dilecta tabernacula tua domine uirtutum, concupiſcit & deficit anima mea in atria domini.] Deinde dicitur: Beati qui habitant in domo tua. Videte tria eſſe tabernacula & atria, & ad extremum domũ. Quàm dilecta tabernacula tua domine uirtutũ. Quæ ſunt iſta tabernacula? Videamus euangeliũ an nobis aliquam ſi-
Luc.16.b gnificantiã præbeat. Loquitur dñs & dicit: Facite uobis amicos de iniquo mãmona, ut cum defeceritis, recipiãt uos in æterna tabernacula. Videtis ergo quod iniquum mammona in iſto ſeculo deficit. Tamẽ cõſiderate quod iſte iniquus iuſtitiã præparat. Mammona in lingua Hebræa diuitiæ nuncupãtur: non aurum, ut quidã putant. De iniquo mãmona. Vera eſt & philoſophi quædã ſententia. Omnis dies aut iniquus, aut iniqui hæres eſt. Propterea dicit dñs atque ſaluator quod diuites difficile ingrediũtur in regnũ cœlorũ. Dicat aliqs: Quomodo Zacheus ingreſſus eſt in regnũ cœlorum qui dies fuit? Sed dedit diuitias, & ſtatim commutauit diuitias regno cœlorum. Non dixit quicunq; diuites ſtierint, non intrabũt in regna cœlorũ, ſed dixit, quod difficile diuites intrabunt in regna cœlorũ. Quàm dilecta tabernacula tua dñe uirtutũ. Alij deſiderant poſſeſſiones: alij ſeculi iſtius diuitias: alij parere in iſtius ſeculi eccleſijs, & gloriam aliquã habere apud homines: mihi hoc ſolum deſiderium eſt uidere æterna tabernacula. Illa mihi dilecta ſunt tabernacula, ubi congregatio uirtutum eſt non uitiorum. Concupiſcit & deficit anima mea in atria domini, hoc eſt ſolum deſiderium: hic ſolus amor meus, ut uideam atria tua. Videte ordinem. Primum deſiderat tabernacula: tabernacula quæ non habent fundamẽtum: tabernacula quæ cito mutantur. Tabernaculũ enim ſemper mutatur, & huc illucq; tranſfertur. Cæterũ atria non D
ſunt quidem domus, ſed tamen habẽt aliqua fundamenta, & de atrio intramus in domum. Iſte ergo primum tabernacula deſiderat, & poſtea deficit & amore tabeſcit ut uideat atria, & cum fuerit in atrio tunc dicit: Beati qui habitant in domo tua. *n* ¶ Cor meũ & caro mea exultauerunt in deum uiuum.] Difficile eſt ut cor & caro alicuius in commune conſentiãt. Si enim ſecundũ Apoſtolum ſpiritus pugnat cõtra carnem, & caro cõtra ſpiritũ, Gal.5.c
quomodo hic dicit, cor meũ & caro mea exultauit? Hoc non poteſt dicere, niſi ille qui in amorem dei tota mente defixus eſt. Cor meum & caro mea. Illud eſt quod dicit & in alio loco: Sitiuit in te anima mea: quam multipliciter tibi caro mea. Iſta eſt caro quæ deſiderat dominũ, de pſal.62.c
qua in alio loco dicitur: Et uidebit omnis caro ſalutare dei. Illa autẽ caro de qua dicitur: Omnis caro fœnũ, non deſiderat dominum. Cor meum & caro mea. Vide mihi aliquem abſtinentẽ, qui mortem carnis ſuæ, lucrum putat animæ ſuæ. Hæc autem carnis ſunt, ieiunia & iniuriæ. Deniq; & Apoſtolus quid dicit? Quem tradidi ſatanæ in 1.Cor.5.b
interitum carnis, ut ſpiritus ſaluus fiat. Niſi caro mortua fuerit, ſpiritus uiuificari nõ põt. Propterea dicit & Apoſtolus: Quãdo infirmor tunc fortior ſum. Conſideret ſe 1.Cor.12.c
unuſquiſq; quãdo ieiunio laſſus eſt & defectus: quomodo anima uigeat: quomodo nihil aliud mens niſi de deo conſiderat: quomodo ſemper dicat, quàm dilecta tabernacula tua dñe uirtutum. *o* ¶ Etenim paſſer inuenit ſibi domũ, & turtur nidũ ſibi ubi reponat pullos ſuos.] Interim ſimpliciter interpretemur. Videte quid dicat. Deſidero domine æterna tabernacula tua, concupiſcit & deficit anima mea in atria domini. Sedem aliquam & nidulũ animæ meæ & corpori meo habere deſidero. Aues quæ libere huc atq; illuc uagãtur: tamẽ poſtquàm uolauerint, habent locum & nidulos ubi requieſcant. Quãto magis anima mea & caro mea debet ſibi locum præparare, ubi poſſit requieſcere? Nunc altius aliquid aſcenda

A mus. In domino confido: quomodo dicitis animæ meæ transmigra in montes sicut passer? Videte ergo quia nemo transmigrat in mõtes nisi qui passer est. Et turtur nidum sibi. Iste est turtur, de quo dicit in Canticocantico/ Cantic.2.c rum: Vox turturis audita est in terra nostra. Turtur nidum sibi. Turtur est animal castitatis. Turtur non habitat in humilibus, sed semper facit nidos sibi in excelsis arboribus. Sicut ergo passer & turtur aues castissimæ nidos sibi in sublimioribus faciunt: sic ergo tabernacula & atria & domus nõ sũt in humili ista terra, sed in excelso: hoc est in regnis cœlorum. Denique uidete quid dicat. a ¶ Beati qui habitant in do. tua.]

rex meus & deus meus. Beãti qui habitant in domo tua domine, in secula seculorum laudabunt te. Beatus uir cuius est auxilium abs te, ascensiones in corde suo disposuit, in ualle lachrymarum in loco quem posuit. Etènim benedictionem dabit legislator, ibunt de uirtutẽ in uirtutem, uidebitur deus deorum in Sion. Domine deus uirtutum exaudi orationem meam, auribus percipe deus Iacob. Protector noster aspice deus, & respice in faciem Christi tui. Quiã melior est dies una in atrijs tuis, super milia. Elegi abiectus esse in domo dei mei, magis quàm habitare in tabernaculis peccatorum.

In tabernaculo non habitamus sed peregrinamur. Et in atrio quàmdiu sumus non inhabitamus, sed peregrinamur. De atrijs enim transimus in domum. Cum autẽ uenerimus in domum quid dicitur? Beati qui habitant in domo tua: Domus quæ habet fundamẽtum. Quoniam de domo nobis exire non licet: de atrijs licet. In ualle lachrymarũ in loco quem posuit. Vbi dicitur in ualle, necesse est ut ecõtrario intelligamus & montem. Ergo quicunque disponit ascẽsiones in corde suo, ubi positus est? In ualle lachrymarum. Consideremus quod in ualle sumus, non sumus in mõte, non sumus in paradiso, nec in paradisi altitudine, sed in humilitate terræ, maledictæ
B terræ, maledictæ quæ nobis tribulos & spinas generat, quæ cibus serpentis est, de qua dicitur ad Adam: Terra es & in terrã ibis. Quàmdiu ergo sumus in ualle lachrymarum: non debemus ridere, sed plorare. Propterea dicit & dominus: Beati flentes, quia ipsi ridebunt. Interim ergo dum sumus in ualle lachrymarum, seculum hoc, lachrymarum est non gaudij. Non debemus ridere, quoniam hoc seculum & hoc tempus lachrymarũ est, illud gaudij. In ualle lachrymarũ in loco quem posuit. Quid est quod dicitur, in loco quem posuit. In loco: hoc est in ualle lachrymarum. In loco quem posuit. Deus nos posuit ad certamen, ut semper in hoc pugnemus. Locus ergo iste, hoc est uallis lachrymarum, non est pacis, non est securitatis, sed certaminis atque bellorum. b ¶ Beatus uir cuius est auxilium abs te.] Nos quidem deside/ramus tabernacula & atria & domum tuam, sed hoc ipsum ut capere possimus, non est uirtutis nostræ, sed auxilij tui. c ¶ Ascensiones in corde suo disposuit.] Quis disposuit ascensiones in corde suo? Beatus uir cuius est auxilium à domino: ille disposuit ascensiones in corde suo. Quicunq; sanctus est, quotidie in priora extẽditur, & præteritorũ obliuiscitur. Propterea dicuntur & in psalterio psalmi graduum quindecim, & primus dicitur: Ad dominum cum tribularer clamaui, & in secundo: Leaui oculos meos in mõtes, unde ueniet auxilium mihi. Et in tertio: Lætatus sum in his quæ dicta sunt mihi, & semper procedit & proficit & ascendit in sublimiora. Quod dicit hoc est, ascensiones in corde suo disposuit: Felix est qui quotidie proficit, qui non considerat quid heri fecerit, sed quid hodie faciat, ut proficiat. Sanctus ascensiones in corde suo ponit: peccator descẽsiones. Quomodo qui sanctus est quotidie proficit, ita qui peccator est quotidie decrescit. Beatus uir qui disponit ascensiones in corde. Videte consequentiam scripturarum. d ¶ Etenim benedictiones dabit legislator.] Dicat aliquis. In ualle lachrymarum in loco quem posuit ad agonem, hoc est ad certamen: quare posuit ad agonem: quare pugnare nos uoluit? Respõdit sibi ipsi psalmista & dicit: Propter C ea in loco isto pugnare nos uoluit, ut possit tribuere coronas. Etenim benedictiones dabit legislator. Iste legislator, hoc est agonitheta noster, propterea nos pugnare uoluit, ut nos possit benedicere. Videte consequentiam. Quæ sunt autem benedictiões istius agonithetæ? e ¶ Ibũt de uirtute in uirtutẽ.] Hic uincunt, ut ibi coronentur. Si hic uir fortis apparuerit: ibi robustior fit. Ibũt de uirtute in uirtutem. Ergo nisi hic habuerimus uirtutem, ibi uirtutem maiorem habere non possumus. Neque enim dixit: ibunt de imbecillitate in uirtutẽ, sed ibũt de uirtute in uirtutẽ. Vis ibi esse fortis? An te hic esto fortis. Vis ibi coronari? Hic pugna. Ibunt de uirtute in uirtutem. Possumus & aliter dicere. Christus dei uirtus & dei sapientia. Qui hic habuerit uirtutem, & ibi habebit ipsam uirtutem. Ibũt de uirtute in uirtutem. Quid habebunt lucri cum ierint de uirtute in uirtutem? Quid habebunt præmij? f ¶ Videbitur deus deorum in Sion.] Beati mundo corde, quoniam ipsi deum uidebunt. Sufficit uictoribus: sufficit eis qui pugnauerunt facies Christi. Deum uidere, infinita corona est. Videbitur deus deorum in Sion. Quanta lætitia est: quanta felicitas ire de uirtute in uirtutem, & hoc ipsum habere præmium ut Christum uidere mereamur.

g ¶ Protector noster aspice deus & respice in faciẽ Chri D sti tui.] Videte quid dicat: Et respice in faciem Christi tui. Et deprecatur homo, ut pater aspiciat in faciem filij. Sed uide quid dicat. Quoniam dixit Apostolus: An ex/ 2.Cor.13.d perimentum quæritis eius qui in me loquitur Christus. Et rursum ipse saluator dixit: Qui uos recipit, me re/ Matth.10.d cipit: Ergo hoc est quod dicit: respice in nos. In nobis enim respicis filium tuum, qui habitat in nobis. b ¶ Quia melior est dies una in atrijs tuis super milia.] Videte quid dicat: Dies una. Putat aliquis sic intelligendum: Melius mihi est in regno cœlorum parum habere quàm hic totum: hoc est, in isto seculo. Est quidem & ista intelligẽtia non mala. Sed nos dicamus. Si possit fieri, ut aliquis una die esset in regno cœlorum, & postea præcipitaretur, recte diceret: Melius est dies una in atrijs tuis. Nunc uero quod dicit una dies, hoc est quod dicit: in regno cœlorum una illa dies non habet noctem & tenebras, sed semper lux est. Qui ergo una die in regno cœlorum fuerit, semper ibi est. i ¶ Elegi abiectus esse in domo dei mei magis quàm habitare in tabernaculis peccatorum.] Hoc est quod etiam saluator ait de Ioanne: Amen amen dico uobis: quoniam in/ Matth.11.d ter natos mulierũ non est maior Ioanne Baptista. Deinde dixit, quia ipse est angelus. Et deinde dixit: Qui autem minor est in regno cœlorum, maior est illo. Sensus ibi iste est. Ioannes inter omnes homines maior est. Et si uultis scire, ipse est angelus. Iste autem qui in terra angelus est, in cœlorum regno nouissimus est, hoc est ab angelis minor est. Qui autem minimus est in regno cœlorum, hoc est, angelus: maior est ab isto, qui in terra omnibus maior est. Hoc est ergo quod nunc propheta dicit: Elegi abiectus esse in domo dei mei, hoc est minimus esse uolui in regno cœlorum, quàm in isto seculo primus. Elegi abiectus esse in domo dei mei, quàm habitare in tabernaculis peccatorum. Tabernacula non habent fundamentum, sed pertranseunt. Tamen qui peccator est, nunquàm incolit terrã, sed inhabitat & possidet.

¶ Quia

Quiã miſericordiam & ueritatem diligit deus, gratiã & gloriam dabit dominus. Nõn priuabit bonis eos qui ambulant in innocentia, dominẽ uirtutum, beatus homo qui ſperat in te.

In finẽm filijs Core. LXXXIIII

BEnedixiſti domine terram tuam, auertiſti captiuitatem Iacob. Remiſiſti iniquitatẽ plebis tuæ, operuiſti omnia peccata eorum. Mitigaſti omnem iram tuam, auertiſti ab ira indignationis tuæ. Conuerte nos deus ſalutaris noſter, & auerte iram tuã à nobis. Nunquid in æternum iraſceris nobis, aut extẽdes iram tuam à generatione in generationem. Deus tu conuerſus uiuificabis nos, & plebs tua lætabitur in te. Oſtende nobis dominẽ miſericordiam tuam, & ſalutare tuum da nobis. Audiam quid loquatur in me dominus deus,

A *a* ¶ Quia miſericordiam & ueri. &c.] Duo diligit deus, miſericordiã & ueritatẽ. Si tantũ miſericors eſſet, omnes nos ad peccata prouocaret. Si tantũ ueritatem diligeret: nemo ſpem haberet pœnitentiæ. Propterea duo quærit, ut ex altero alterum temperet. Si peccator es: audi miſericordem deum & noli deſperare, ſed age pœnitentiam. Si uero iuſtus es: noli negligẽs eſſe: quia deus clemẽs eſt, quoniam deus & iuſtus eſt, & ueritatem diligit. *b* ¶ Gratiam & gloriã dabit dominus.] Non dixit gloriam & gratiam dabit, ſed dixit gratiam & gloriã dabit dominus. Primum donat peccata, & poſtea coronat. *c* ¶ Non priuabit bonis eos qui ambulãt in innocẽtia.] Melius habet in Hebræo, in perfectione. Innocentia enim non eſt perfecta uirtus, quoniã qui innocens eſt, niſi habuerit prudẽtiam: non eſt perfectæ conſummataque uirtutis. Propterea dicit etiam in euangelio: Eſtote prudentes ut ſerpentes, & ſimplices ut columbæ. Matth. 10.b *d* ¶ Domine uirtutum.] Videte quid dicat: Domine uirtutum. B Ergo quando peccata aliqua habemus in nobis: deus qui dominus uirtutum eſt, nõ eſt dominus noſter: quia dominus non eſt peccatorum, ſed iuſtorum. *e* ¶ Beatus uir qui ſperat in te.] Ille ſperat in domino, qui conſcientiam non habet peccatorum, qui oculos liberos ad cœlum leuat. Iſte ſperat qui ſcit non offendiſſe ſe dominum ſuum: cui eſt gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

f ¶ In finem filiorum Core.] Pſalmus hoc titulo prænotatur. Frequenter dixi, ubicunque titulus eſt filiorum Core, nihil triſte eſt, ſed ſemper lætum. Triſtitia enim patris, filiorum gaudio conſolatur. Denique diligẽter pſalmos relegite, & ubicunque inueneritis titulum filiorum Core, nihil triſte reperietis. Frequenter dixi Core, quod interpretatur caluariæ locus, neceſſe eſt ut lætum aliquid ſignificet. Denique quis eſt iſte Core? Qui de Hiericho aſcendebat in Bethel. Bethel domus dei. Diligenter animaduertite. Quicunque in Hiericho eſt & uult ire ad domum dei: neceſſe eſt ut aſcendat. Ergo de Hiericho Core noſter, hoc eſt Eliſeus, aſcendit in domum dei in Bethel, & egrediuntur de Bethel, hoc eſt de domo dei, hoc eſt, de ſynagoga ubi prius fuerat domus dei, egrediuntur pueri quadragintaduo, & illudunt Eliſeum & Core 4.Reg.2.d noſtrum, & dicunt: Aſcende calue, aſcende calue. Ille uenit ad domum ſuam, & irridetur à paruulis Bethel. Verum Eliſeus ille patientiſſimus, qui propterea uenerat in Bethel ut ſaluaret, reſpexit ſe aliquando, reſpexit & iuſſit de ſaltu exire duos urſos, & interfecerunt quadraginta duos pueros. Sic & dominus noſter, hoc eſt noſter Core, cum ueniſſet in Bethel & uellet aſcendere, irriſus à paruulis, iubet exire duos urſos: hoc eſt, Veſpaſianum & Titum, & interfecerũt quadraginta duos pueros. Qui ſunt iſti quadraginta & duo pueri? Ab aſcenſu Chriſti uſque ad ſubuerſionem Hieruſalem, quadraginta & duo anni ſunt. Diligenter aſpicite, & ſic inuenietis. Dedit itaque illis locum pœnitentiæ quadraginta & duos annos poſt reſurrectionem ſuam cum ad Bethel aſcenderet. Sed quoniam illi irridebant: aſcende calue, aſcende calue: egreſſi ſunt duo urſi & interfecerunt illos.

C BEnedixiſti domine terram tuam.] De aduentu dicitur ſaluatoris. Hoc proprie ſecũdum hiſtoriam. Cæterum ſecundum Tropologiam, cum dixerimus de hiſtoria, poſtea dicemus. Benedixiſti domine terrã tuam. Hoc diximus de aduentu ſaluatoris. Terra quæ te offenderat, quæ idolola/triis fuerat inquinata, te ueniente ſaluata eſt. Benedixiſti domine terram tuam. Loquitur peccator poſt ea ueniã conſecutus. Benedixiſti domine terram tuã. Licet tribulos ſpinas attulerit, tamẽ creatura tua eſt, & ideo ſaluata eſt. *b* ¶ Auertiſti captiuitatem Iacob.] Eorũ qui in Chriſto crediderunt. Auertiſti captiuitatẽ Iacob. Quicunq; in peccatis eſt, captus teneẽ. *i* ¶ Remiſiſti iniquitatẽ plebis tuæ.] Nõ propter opera eorũ, ſed propter miſericordiã tuã ſaluaſti populũ tuũ.

k ¶ Et operuiſti omnia peccata eorum.] Vſque ad finẽ de aduentu ſaluatoris pſalmus eſt, ſicut dixit: miſericordia & ueritas. Veruntamen prope timentes eum ſalutare ipſius, ut inhabitet gloria in terra noſtra. Vere enim gloria dei habitauit in terra noſtra, & deinde iuſticia de cœlo proſpexit. Etenim dominus dabit benignitatem. Quam benignitatem? Terra noſtra dedit fructũ ſuum. D Maria terra noſtra, caro noſtra, dedit fructum ſuum. Iuſtitia ante eum ambulauit. Iuſtum fructũ dedit terra uirgo. Hoc interim diximus ſecundum hiſtoriam, nunc dicamus ſecundum Tropologiam. Remiſiſti iniquitatem plebis tuæ. Nemo dimittit, niſi quod debetur. Operuiſti omnia peccata eorum. Virtutibus operuiſti, & propterea peccata non parent. Ac ſi diceret: Iniquitatem operuiſti iuſtitia: impudicitiam operuiſti caſtitate: nigredinẽ operuiſti candore. *l* ¶ Mitigaſti omnem iram tuã: auertiſti ab ira indignationis tuæ. Cõuerte nos deus ſalutum noſtrarum.] Videte quid dicat. Tu quod in te fuit, auerſus es ab ira propter clementiã tuam. Cõuerte nos deus. Tu auerſus ab ira, nos auertiſti à peccatis. Conuerte nos deus ſalutũ noſtrarum. Quare non dixit ſalutis noſtræ, ſed ſalutũ noſtrarum? Si ſemel peccaremus, una indigeremus ſalute. Multa peccauimus: propterea multis indigemus ſalutibus. *m* ¶ Deus tu conuerſus uiuificabis nos.] Quamdiu ergo ad nos dominus non cõuertitur, mortui ſumus. *n* ¶ Oſtẽde nobis domine miſericordiã tuam, & ſalutare tuum da nobis.] Quod ſaluator deſcẽdit, miſericordia dei eſt. Non ueniſſet medicus, niſi ægrotarent plurimi. Quoniam ægrotabãt plurimi, propterea uenit medicus. Quoniã indigebamus miſericordia, propterea uenit ſaluator. *o* ¶ Audiam quid loquatur in me dominus deus.] Multi putant quãdo loquitur Moyſes & dicit: hæc dicit dñs, & Eſaias & cæteri & cũ dicitur: factum eſt uerbum domini ad Eſaiam ſiue ad Ezechiel prophetam, quoniã forinſecus ſermo fiat, & per iſtas aures audiat propheta quod loquitur à dño. Non eſt ita. Denique & dñs noſter quid loquitur ad phariſæos & Iudæos? Qui habet aures audiẽdi audiat. Et Eſaias ait: Do Luc.8.d minus addidit mihi auriculam. Videte quid dicat: Do- Eſa.5.b minus addidit mihi auriculam. Quoniã non habebam illam auriculã quæ in corde eſt: addidit mihi ut dei poſſim audire ſermones. Et nũc ergo propheta quodcunq; audit, audit in corde. Quãdo enim clamamus in cordi-

A bus noſtris, abba pater: & clamor ille ſilentij eſt, & ſilentiū auditur à domino: ſic & dñs loquitur ad cor noſtrū, quod clamat abba pater. Ideo ergo nūc dicit propheta: Audiam quid loquatur in me dominus deus. Tale quid & Habacuc propheta dicit: Stabo in contemplatione, & uideam quid reſpondeat mihi dominus: & quid reſpondeam ad eum. Et audiam quid loquatur in me dominus deus. Ergo & hoc quod dicit, audiam quid loquatur in me dominus deus: loquitur in corde: loquitur in ſenſu. Vultis ſcire qualis ſit clamor cordis? Vultis ſcire, quoniam clamor apud deū non uocis, ſed lachrymarum eſt. Dicitur & in lamentationibus Hieremiæ: Non tacuit pupilla oculi mei. *a* ¶ Quoniam loquetur pacem in plebem ſuam.] Proprie dicitur hoc de populo Iudæorū, qui in Chriſtū crediturі ſunt, hoc eſt, de aduentu Chriſti. Dicitur & de fide populi Iudaici, hoc eſt, de apoſtolis & quicunq; apoſtolis crediderunt. Quoniā loquetur pacem in plebem ſuam. Pax non dicitur, niſi quādo bellū non eſt. *b* ¶ Et ſuper ſanctos ſuos & in eos qui cōuertuntur ad cor.] Hoc eſt, qui primū ſequebantur carnē, & poſtea conuertuntur ad cor. Vt ſcias quia pro Iudæis dicitur iſte uerſiculus, hoc eſt, de his qui crediderunt in ſaluatorē: uidete exempla quæ dixi mus. Fac mihi Iudæum legere Leuiticum, & omnia illa ſacramēta quæ ſcripta ſunt: & quomodo leproſus ingreditur in ſynagogam: quomodo gallina tollitur & obtor-
B quetur illi collum: Deinde dicitur de ſanguine quomodo aſpergatur: dicitur de aqua: dicitur de hyſſopo: dicit etiam quomodo ſcindantur illi ueſtimenta: & ſic ingreditur in ſynagogam ille qui leproſus fuerat. Si ſecūdum literam legamus, quid nobis prodeſt quod legimus? Si uero conuerſi fuerimus ad cor, ſi ſpiritualiter intellexerimus: uidebimus quoniam leproſus non poteſt intrare ad populū dei, niſi ſcindātur ueſtimenta eius, niſi quod/cunq; clauſum fuerit, reueletur. Deniq; uidete, quoniam iſte leproſus niſi per ſanguinē & aquam & hiſſopum nō ingreditur ſynagogam. Ergo & tu qui uſq; hodie leproſus fuiſti, nō apparebat lepra tua antequā uenires ad ſacerdotem. Sed quoniā ueniſti ad ſacerdotē, diſſuit ſacerdos ueſtimenta tua: & quod tectum uidebatur & ſanum eſſe, oſtendit leproſum. Omnia peccata tua & leprā tuā poſuit ante oculos tuos: & ideo te reducit in ſynagogam dei per ſanguinem & aquam. Per ſanguinem, per paſſionem Chriſti, & per aquam, per baptiſmum. Ergo poſt lepram ſanari nō poteris, niſi per paſſionem Chriſti & per
Pſal. 50 baptiſmū. Et cum hoc feceris, dicitur & illud: Aſperges me hyſſopo & mundabor, lauabis me & ſuper niuē dealbabor. Vſque hodie in Aegypto es: quàmdiu nō ueneris ad ſanguinem & ad aquam, ſaluari nō poteris. Vis ut exterminator qui interfecit Aegyptū, non te interficiat? Tolle hyſſopū, intinge in ſanguine, aſperge poſtes tuos. Exterminator cum uiderit ſanguinem in fronte tua, accedere non poterit. Hoc totum quare dixi? Quia ſcriptū eſt: & in eos qui conuertūtur ad cor. Ergo non poterit deus loqui pacem plebi ſuæ, niſi eis qui conuertuntur ad cor. *c* ¶ Verumtamen prope timentes eum ſalutare ipſius.] Oſtendo uiam ſalutis: do miſericordiam, licet necdum cōuerſus es ad cor: tamen expecto, do locū pœnitentiæ. Et hoc totum quid eſt? *d* ¶ Vt inhabitet gloria in terra noſtra.] Propterea te ad pœnitentiā uocat, ut qui leproſus eras, habeas hoſpitem Chriſtum. *e* ¶ Miſericordia & ueritas obuiauerūt ſibi, iuſtitia & pax oſculatæ ſunt.] O quàm præclara amicitia. Miſericordia & ueritas obuiauerunt ſibi: Peccator es: audi quid dicat: Miſericor- C
dia. Sanctus es, audi quid dicat, & ueritas. Nec ſi peccator es, deſperes: nec ſi iuſtus es, ſuperbias. Dicamus aliter. Duo ſunt credentes populi: unus de gentium populo, & alius de Iudæorum. Iudæis repromiſſum eſt quod ueniret ſaluator: nobis autem qui extranei eramus à lege dei, nō eſt repromiſſum. Miſericordia igiē eſt in populo gentilium, ueritas in populo Iudæorum: quia quod repromiſſum eſt, uenit, hoc eſt, quod repromiſſum eſt patribus, hoc completur in filijs. Iuſtitia & pax oſculatæ ſunt. Videte quid dicat. Iuſtitia & pax oſculatæ ſunt. Ipſum eſt quod ſupra dixit. Miſericordia & ueritas. Miſericordia ipſum eſt quod & pax: ueritas autem ipſum eſt quod & iuſtitia. Si quid enim ad pacem pertinet, hoc & ad miſericordiam: & ſi quid ad ueritatem, hoc ad iuſtitiam. Videte ergo quid dicat: Iuſtitia & pax deoſculatæ ſunt: hoc eſt, miſericordia & ueritas amicitiam fecerunt: hoc eſt, & gentilium populus & Iudæorū ſub uno paſtore Chriſto eſt. *f* ¶ Veritas de terra orta eſt.] Ego ſum uia, uita & ueritas. Ille q̄ dixit, ego ſum ueritas, de terra ortus eſt. Quæ eſt iſta ueritas quæ de terra orta eſt? Exiet uirga de radice Ieſſe, & flos de ra Pſal. 73.e
dice eius exiet. Et in alio loco: Qm̄ deus operatus eſt ſalutem in medio terræ. Quid dicis Manichæe, qui negas carnem habuiſſe ſaluatorem? Ecce ueritas, id eſt, ſaluator: de terra, hoc eſt, de Maria ortus eſt. *g* ¶ Et iuſtitia de cœlo proſpexit.] Iuſtum enim erat ut ſaluator miſereretur populo ſuo. Videte quid dicat. O iuſta iudicia dei, D
& inueſtigabiles uiæ eius. Veritas de terra orta eſt, hoc eſt ſaluator. Et rurſum: Et iuſtitia de cœlo proſpexit. Iuſtitia ipſe ſaluator eſt. Quomodo de terra orta eſt? Quomodo de cœlo proſpexit? De terra orta eſt, quod homo natus eſt, de cœlo proſpexit, quoniam deus ſemper in cœlis eſt, hoc eſt, natus quidem eſt de terra, ſed ille qui de terra natus eſt, ſemper in cœlo eſt, hoc eſt, ſic apparebat in terris, ut cœlum non derelinqueret. Deus enim ubiq; eſt, & ubique proſpexit, quoniam donec peccabamus, auertebat oculos ſuos à nobis. Quod dicit, hoc eſt: Iuſtum eſt ut figulus miſereatur operibus ſuis, ut paſtor miſereatur gregi ſuo. Nos populus eius ſumus, nos creatura eius ſumus. Propterea ergo de terra ortus eſt & de cœlo proſpexit, ut impleat iuſtitiam ſuam, & miſereatur operi ſuo. Denique ut ſciatis quoniam iuſtitia non crudelitatem ſonat, ſed miſericordiam: uidete quid dicat. *h* ¶ Etenim dominus dabit benignitatem.] Propterea proſpexit de cœlo, ut miſereatur operibus ſuis. *i* ¶ Et terra noſtra dabit fructum ſuum.] Veritas quidem de terra orta eſt. Hoc de præterito. Nunc de futuro dicitur: Et terra noſtra dabit fructum ſuum. Nolite deſperare, quod ſemel natum eſt ex Maria, quotidie & in nobis naſcitur. Et terra noſtra dabit fructum ſuum. Et nos poſſumus parere Chriſtum ſi uolumus. Et terra noſtra dabit fructū ſuum: de quo fiat cœleſtis panis, de quo dicitur: Ego ſum panis qui de cœlo deſcendi. Hæc quidem om- Ioan.6.e
nia diximus de miſericordia domini, quoniam propterea uenit ut ſaluaret humanum genus. Verumtamen ſcire debemus, quoniam ipſe iudicaturus eſt uiuos & mortuos, ipſe ueniet ad iudicium. *k* ¶ Iuſtitia ante eum ambulabit, & ponet in uia greſſus ſuos.] Nolite negligentes eſſe. Iuſtitia ante eum ambulabit, & ponet in uia greſſus ſuos. Videte quid dicat: greſſus ſuos, ubi nō ſunt lapides, ubi non ſunt ſpinæ & tribuli, ubi æqualis eſt uia, ubi ambulare poteſt, ubi non poteſt impingere.

quoniām loquetur pacem in plebē ſuam. Et ſuper ſanctos ſuos, & in eos qui conuertuntur ad cor. Verumtamen prope timentes eum ſalutare ipſius, ut inhabitet gloria in terra noſtra. Miſericordia & ueritas obuiauerunt ſibi, iuſtitia & pax oſculatæ ſunt. Veritas de terra orta eſt, & iuſtitia de cœlo proſpexit. Etenim dominus dabit benignitatem, & terra noſtra dabit fructum ſuum. Iuſtitia ante eum ambulabit, & ponet in uia greſſus ſuos.

Et nos

A Et nos ergo faciamus in corde noſtro uiam domino: de qua uia laborabat & Ioannes, & clamabat in eremo, ut
Matth.3.a faceremus uiam domino: ergo & nunc dicitur, Et ponet in uia greſſus ſuos. Vbi inuenit uiam, ambulat. Licet an/ te habebamus ſpinas & tribulos, licet & lapides: dicitur
Eſa.57.c nobis in Eſaia: Et la/pides de uia proiſci/te. Hoc autē propter/ea dicit: ne cū uoluerit deābulare in uia noſtra, impingat pedem ſuum. Lapides qui in uia ſunt & proiſci iubentur, peccata noſtra ſunt. Non ambulat in corde noſtro Chriſtus, ſi peccatū aliquod fuerit: ſtatim impingit in lapides. Et ponet in uia greſſus ſuos. Faciamus uiam & ponet in uia greſſus ſuos Ieſus: cui ſit gloria & honor in ſecula ſeculorū. Amē.

a ¶ Oratio Dauid.] Iſte pſalmus uocem cōtinet noſtri mediatoris ueniētis ad paſſionem. In fine uero ipſius prophetæ tenet orationem.

Oratiō Dauid. LXXXV

INclinā domine aurem tuam & exaudi me, quoniam inops & pauper ſum ego. Cuſtodi animam meam, quoniam ſanctus ſum, ſaluū fac ſeruum tuum deus meus ſperantem in te. Miſerere mei domine, quoniam ad te clamaui tota die, lætificā animam ſerui tui, quoniām ad te domine animam meam leuaui. Quoniām tu domine ſuauis & mitis, & multæ miſericordiæ omnibus inuocātibus te. Auribus percipe domine orationem meam, & intende uoci deprecationis meæ. In diē tribulationis meæ clamāui ad te, quiā exaudiſti me. Nō eſt ſimilis tui in dijs domine, & non eſt ſecundum opera tua. Omnes gentes quaſcunque feciſti, uenient & adorabunt coram te domine, & glorificabunt nomen tuum. Quoniam magnus es tu, & faciens mirabilia, tu es deus ſolus. Deduc me domine in uia tua, & ingrediar in ueritate tua, lætetur cor meum ut timeat nomen tuum. Confitebor tibi domine deus meus in toto corde meo, & glorificabo nomen tuum in æternum. Quia miſericordia tua magna eſt ſuper me, & eruiſti animam meam ex inferno inferiori. Deus iniqui inſurrexerunt ſuper me, & ſynagoga potentium quæſierunt animam meam, & nō propoſuerunt te in conſpectu ſuo. Et tu domine deus miſerator & miſericors, patiens & multæ miſericordiæ & uerax. Reſpice in me & miſerere mei, da imperium tuum puero tuo, & ſaluum fac filium ancillæ tuæ. Fac mecum ſignum in bonum, ut uideant qui oderūt me & confundantur, quoniam tu domine adiuuiſti me & conſolatus es me.

Pſalmus cantici filijs Core. LXXXVI

FVndamentā eius in montibus ſanctis, diligit dominus portas Sion ſuper omnia tabernacula Iacob. Glorioſa dicta ſunt de te ciuitas dei. Memor ero Raab & Babylonis ſcientium me. Ecce alienigenæ & Tyrus & populus Ethiopum hi fuerunt illic. Numquid Sion dicet homo & homo natus eſt in ea, & ipſe fundauit eam altiſſimus? Dominus narrabit in ſcripturis populorum & principum horum qui fuerunt in ea. Sicut lætantium omnium habitatio eſt in te.

B INclina domine aurem tuam & exaudi me, quoniā inops & pauper ſum ego. Cuſtodi animā meā, quoniā ſāctus ſum.] Iuxta fragilitatem aſſumpti corporis ad patrem fundit orationem. Secundum deitatem uero ſanctum ſe dicit: ſicut quondā dixerat ad Moyſen: Sancti eſtote, quoniā ego ſanctus ſum.

c ¶ Saluum fac ſeruum tuū deus meus ſperantem in te. Miſerere mei domine quoniam ad te clamaui tota die.] Formam ſerui ſuſcepit, quam in omni tempore præſentis uitæ ſaluari precatur. Scit enim quia & ſi ſpiritus prōptus eſt, caro autem infirma eſt. d ¶ Lætifica animam ſerui tui.] A tribulationibus præſentibus mœſtā. e ¶ Quia ad te domine animam meam leuaui.] A te eam reſuſcitari credēs. f ¶ Quia tu domine ſuauis & mitis, & multæ miſericordiæ omnibus inuocātibus te.] His qui te de puro corde inuocant, mitem te præbes, & copioſam miſericordiam eis indulges. g ¶ Auribus percipe domine orationem meam, & intende uoci deprecationis meæ.] Quoniam iuſta peto. h ¶ In die tribulationis meæ.] Hoc eſt, in die paſſionis. i ¶ Clamaui ad te.] De cruce. k ¶ Quia exaudiſti me.] Vt commendatum tibi reſtitueres ſpiritum meum. l ¶ Non eſt ſimilis tui in dijs domine, & non eſt ſecundum opera tua.] Non reperitur in ſimulachris gentium, qui ſic poſſit ut tu operari.

m ¶ Omnes gentes quaſcunq; feciſti, uenient & adorabunt corā te domine: & glorificabunt nomen tuū. Quoniam magnus es tu, & faciēs mirabilia tu es deus ſolus.] Per paſſionem enim meam cognoſcent magnitudinem uirtutis tuæ. Hinc propheta loquitur. n ¶ Deduc me C domine in uia tua, & ingrediar in ueritate tua.] Si enim me ad Chriſtum tuum, qui eſt uia, deducas, nulla me fallacia retinebit. o ¶ Lætetur cor meum ut timeat nomē tuum.] Cum à mœrore facinorum erutus fuero, tunc in te lætitia ſpirituali gaudebo. p ¶ Confitebor tibi domine deus meus in toto corde meo, & glorificabo nomen tuum in æternum, quia miſericordia tua magna eſt ſuper me.] Cur cōfitea tur nomini dñi aut honoret eum, uerſicu lus ſequens exponit, dicens: q ¶ Eripuiſti animā meā ex inferno inferiori.] Non q̄ duo inferna ſint, ſed iſte ſuperiorē infernum, peccatum dixit: inferiorem uero, qui eſt uerus infern⁹, in quo peccatores dā nantur. Laudat ergo ob hoc miſericordiā domini, quod ſit ertus à ſupplicio inferioris inferni. r ¶ Deus iniqui inſurrexerunt aduerſus me, & ſynagoga potentium quæſierunt animam meam.] Vitiorū ſeu D dæmoniorū: Non ex perſona Chriſti hæc propheta loquit̄, ſed intelligit̄ de Iudæis.

s ¶ Non propoſuerunt deum ante conſpectum ſuum.] Ob cæcauerat eos malitia eorum. t ¶ Et tu domine deus miſerator & miſericors, patiens & multæ miſericordiæ & uerax.] Miſericors cum remittis, patiēs cum peccatorem ut conuertatur expectas: uerax, cum promiſſa reſtitues.

u ¶ Reſpice in me & miſerere mei, da imperium tuum puero tuo.] Ad repugnandum poteſtatibus aduerſis.

x ¶ Et ſaluum fac filium ancillæ tuæ.] Eccleſiæ, in qua ſum renatus. y ¶ Fac mecum ſignum in bonum, ut uideant qui oderunt me & confundantur, quoniam tu domine adiuuiſti me & conſolatus es me.] Muniar crucis tuæ ſigno, quod uidentes poteſtates aduerſæ fugiant confuſæ, & diſcedant à me. Hæc enim pro noſtro populo propheta rogat. Sed & nos precamur domine, ut crucis tuæ ſigno tutati, atque eius præſidio cuſtoditi, mereamur ab omnibus diaboli inſidijs liberari: quia tibi eſt honor & gloria cum æterno patre & ſpiritu ſancto in ſecula ſeculorum. Amen. z ¶ Filijs Core pſalmus cantici.] Inter pſalmum & canticum quid intereſt, frequēter dixi. Pſalmus ex pſalterio dicitur. Cāticum uero ex uoce profertur. Pſalmus refertur ad manus, hoc eſt, ad opera: canticum ad theoriam.

LXXXVI

FVndamenta eius in mōtibus ſanctis.] Non prædixit cuius: & dixit, fundamenta eius in montibus ſanctis. Qui loquitur, propheta eſt. Filij ſunt Core. Core quid

A interpretetur, frequenter dixi, caluaria, hoc eſt, filij reſurrectionis. Fundamenta eius, ſiue dei, ſiue certe eccleſiæ. Quæ ſunt autem fundamenta, niſi pater & filius & ſpiritus ſanctus? Hæc ergo fundamenta non ſunt in uallibus, ſed ſunt in montibus, & non in montibus quibuſcũque, ſed in montibus ſanctis. Loquitur Paulus: Quaſi ſapiens architectus fundamentum poſui, hoc eſt, fidem trinitatis. Denique dicit & in alio loco: Expectabãt enim ciuitatem habentem fundamenta, cùius artifex & conditor deus. Fundamenta eius in montibus ſanctis. Ideo dixit, in montibus ſanctis: quia ſunt & alij montes non ſancti. Denique dicitur in Eſaia: Super montem tenebroſum leuate lignum. Et in alio loco dicitur: Quis es tu mons corrupte? Dicitur & in Hieremia. Date domino deo ueſtro gloriam, antequam offendant pedes ueſtri ad mõtes tenebroſos. Videtis ergo quia ſunt & montes tenebroſi, & dicitur nobis à Hieremia, ut demus gloriam deo, antequam offendant pedes noſtri ad montes tenebroſos. Si enim pedes noſtri impegerint ad illos montes, gloriam domino dare non poſſumus. Fundamenta eius in montibus ſanctis. Quos nos poſſumus dicere fundamenta? Apoſtolos. In illis erant fundamenta: ibi primum poſita eſt fides eccleſiæ: & ibi fundamenta ſunt poſita. Et quia unuſquiſque ſuperædificat fundamento: alius aurum, alius argentum, alius lapides precioſos, diligit dominus portas Sion ſuper omnia tabernacula Iacob. Iſtas portas diligit, quas uidemus corruiſſe. Iſtas portas diligit, & iſtam Sion diligit, quæ arata eſt ſicut ager. Et uidete quid dicat. a ¶ Diligit dominus portas Sion, ſuper omnia tabernacula Iacob.] Videte quid dicat: Super omnes ciuitates Iacob, hoc eſt, Iudæ, iſtam tantum diligit ciuitatem. Et quomodo uidemus alias ex parte ſtare: & iſtam penitus corruiſſe? Legamus Apocalypſim Ioannis: legamus & Eſaiam: ubi ædificatur ciuitas Hieruſalem: & duodecim portæ ipſius dicuntur eſſe de lapidibus precioſis conſtructæ: & ipſa ciuitas de cœlo deſcendit: & dicuntur muri eius aurei, & dicuntur plateæ eius ſtratæ eſſe ſmaragdo: & dicuntur ſingulæ portæ ex ſingulis lapidibus precioſis. Hæ ſunt totæ domini diuitiæ, & hoc diligit dominus quod & homines? Prohibet nos ab auaricia, & ipſe de auaritia extruit ciuitatem? Ergo diligit dominus portas Sion, Illas portas duodecim Sion, manifeſtum eſt quod de apoſtolis ſcripſit. Super omnia tabernacula Iacob, ſuper omnes ueteres ſanctos. Hoc interim diximus ſecundum unum tropum. Dicamus autem & aliter: Diligit dominus portas Sion. Mihi uidentur portæ Sion eſſe uirtutes. Sicut enim portæ mortis ſunt uitia atque peccata: ita portæ Sion uidentur mihi eſſe uirtutes. Denique dicit in alio loco: Qui exaltas me de portis mortis. Si autem portæ mortis peccata ſunt: ergo portæ Hieruſalem uirtutes ſunt. Super omnia tabernacula Iacob. Videte quomodo Iacob, hoc eſt, uetus populus, non habet fundamentum, nec domum fundamentis poſitam, ſed tabernacula quæ cito pertranſeunt. b ¶ Gloriоſa dicta ſunt de te ciuitas dei.] Ergo hoc quod dictum eſt, fundamenta eius in montibus ſanctis, poſſumus & de deo dicere. Poſſumus autem & hoc dicere: glorioſa dicta ſunt de te ciuitas dei. Quæ eſt iſta ciuitas ubi dicta ſunt glorioſa? In omnibus prophetis dictum eſt de hac ciuitate. Eſaias dicit: Exurge, exurge Hieruſalem, induere fortitudinem brachij tui. Iterum ipſe Eſaias: Ego ciuitas firma, ciuitas quæ non oppugnatur. Dicit & Dauid: Fluminis impetus lætificat ciuitatem dei. Et in alio loco: Domine in ciuitate tua imagines eorum diſſipabis. Et ſaluator glorioſa loquutus eſt de hac ciuitate: Nõ poteſt abſcõdi ciuitas ſuper montem poſita. c ¶ Memor ero Raab, & Babylonis ſcientium me.] Quoniam dixit: glorioſa dicta ſunt de te ciuitas dei: & tamen ipſam ciuitatem eccleſiam intelligimus de gentibus congregatam: propterea nunc de uocatione gentium dicitur: Memor ero Raab & Babylonis ſciẽtium me. Quicunq; peccator eſt, ſecurus ſit. Dominus memor fuit Raab. Securum dixi, ſi reuertatur ad dominum. Cæterum ſecuritas ſine lachrymis nõ habet remediũ. Memor ero Raab. Raab illius meretricis, quæ ſuſcepit exploratores Ieſu, quæ erat in Hiericho, quò uenerat Ieſus, & miſit duos exploratores. Hiericho mundus iſte, qui in ſeptem diebus ſubuertitur, uult interficere exploratores. Et cũ ille cupiat interficere exploratores, ſola meretrix Raab ſuſcepit. Et ſuſcepit eos non in inferiori loco, ſed in cœnaculo. Dicamus ergo primum ſecundum quod uulgo dicitur: Neque enim debemus & illam interpretationem dimittere. Et ſuſcepit eos non in inferiori loco, ſed in cœnaculo. In domate, hoc eſt, in ſublimitate fidei ſuæ, & abſcondit eos in lino, hoc eſt, in ſtupa lini. Hoc interim dixi mus ſecundum hiſtoriam: & uidetis quomodo de ipſa hiſtoria paulatim ad myſtica aſcendimus ſacramenta. Ieſus dux, qui populũ eduxerat de Aegypto: Ieſus, qui interpretatur ſaluator, Moſe mortuo & ſepulto in terra Moab, in terra Arabiæ: hoc eſt, lege mortua, in euangelium cupit inducere populũ ſuum. Emittit duos exploratores Hiericho, duos exploratores, unũ in circunciſionem, alium in gentibus. Petrum & Paulũ. Hiericho quærit eos occidere: illa eos ſuſcepit meretrix, eccleſia de gentibus congregata. Credit in Ieſum, & quos uolebat Hiericho interficere, ipſa ſaluat in domate ſuo, & ponit eos in domate ſuo, in excelſa fide ſua: & abſcondit eos in lini cãlamo. Licet meretrix ſit, tamen ponit eos in lino. Linum multo labore & diligentia in candorem uenit. Scitis ipſi, quoniam linum de terra naſcitur, & cum in terra natum fuerit, nigrum eſt: nullam ſpeciem habet, nullum uſum. Primum ergo tollitur de terra, frangitur, deinde torquetur: poſtea lauatur, deinde tunditur, deinde plectitur: & multa cura & labore uix uenit ad candorem. Ergo hoc dicitur, quod iſta quidem meretrix ſuſcepit exploratores in lino ſuo, ut illi exploratores linum ipſius uerterẽt in candorem. Quid igitur? Dat illis cõſilium & ſic dicit: Expectate his tribus diebus. Non erat una dies, nõ duo, niſi tres dies. Videte quid dicat. Expectate tribus diebus. Non nominat tres noctes, ſed tres dies: quia illumi natũ habebat cor. Et deinde dicit poſt tres dies. Et quid dicit: Nolite, inquit, ire per campeſtria, ſed in montana conſcendite. Eccleſiæ enim fides non eſt in uallibus, ſed in montibus cõſtituta. Hiericho ergo poſtea ſubuertitur ab Ieſu: & iſta ſola meretrix reſeruatur incolumis. Ergo hoc dicit: Memor ero Raab, hoc eſt, quæ ſuſcepit exploratores meos: & ego in die iudicij memor ero eius. Memor ero Raab. Raab quid interpretat, diximus ſecundũ hiſtoriã: dicamus & ſecundũ nominis interpretationem. Iuxta Anagogen Raab dupliciter interpretatur. Aut interpretatur latitudo, aut certe interpretat ſuperbia. Ergo uidete quid dicat. Illa quæ quondã ambulabat in lata & ſpatioſa uia quæ ducit ad mortẽ, illa quæ ſuperba erat & habebat impetũ ad ruinam, poſtea cõuerſa eſt in humilitatem. Memor ero Raab & Babylonis. Babylon interpretatur cõfuſio. Videte quid dicat: Non ſolũ Raab memor ero, ſed etiam Babylonis: quæcunq; anima à uitijs peccatis cõfuſa eſt. Et Babylonis ſcientium me. Videte quid dicat: Licet aliquis Raab fuerit, licet Babylon fuerit: tamen memor ero quicunque me ſcierit. Ergo ſi fuerimus Raab & Babylõ, etiã debemus eſſe ſecuri & dicere: Deus dixit: memor ero Raab & Babylonis. Sed uidete quid ſequitur: Scientium me. Fuerunt Raab & Babylon, ſed poſtea conuerſi ſunt ad me. Memor ero Raab & Babylonis, ſcientium me. Illa quæ quondam erat in latitudine peccatorum, aſcendit poſtea ad memoriam dei. Hucuſque quaſi per ænigma locutus eſt: nũc uero apertius loquũ-

minũs portas Sion, ſuper omnia tabernacula Iacob. Gloriоſa dicta ſunt de te ciuitas dei. Memor ero Raab

1 Cor. 3. b
Eſa. 13. a
Zach. 4. b
Hiere. 13. c
Pſal. 9. c
Eſa. 52. a
Pſal. 45. a
Ibi. 72. c
Matth. 5. b
Apoc. 21. e
Eſa. 62.
Ioſue. 2

& Babylonis,ſcientibus me.Eccè alienigenæ & Tyrus, & populus Aethiopum,hi fuerunt illic.Nunqũid Sion dicet homo,& homo natus eſt in ea, & ipſe fundauit eam altiſſimus.Dominus narrabit in ſcriptura populorum & principum,horum qui fuerunt in ea. Sicut lætantium omnium habitatio eſt in te.

A loquitur ad uocationẽ gentiũ.Videte enim quid dicat. *a* ¶ Ecce alienigenæ,&c.] Alienigenas uocat ad diſtinctionẽ Iſrael.Nos enim ſumus alienigenæ & Tyrus. Tyrus interpretatur tribulatio:hoc eſt,zor:& populus Aethiopũ niger,& in peccatorum ſordibus inuolutus.Et populus Aethiopum. Hoc eſt quod dicitur:Aethiopia præueniet manus eius deo.Ecce alienigenæ & Tyrus & populus Aethiopum. Quod dicitur hoc eſt Illi qui ante alieni erant in tribulatione: qui erãt poſiti in corde maris. Dicit enim de Tyro,Tyrus poſita in corde maris. Illi igitur qui prius erant in mari,& fluctibus tundebantur,poſtea inuẽti ſunt in eccleſia.Et populus Aethiopũ:nos quondam Aethiopes fuimus,Aethiopes uitijs atque peccatis:quoniam peccata nos nigros fecerãt, ſed poſtea audiuimus Lauamini,mundi eſtote. Et diximus, Lauabis me & ſuper niuem dealbabor.Nos ergo Aethiopes uerſi ſumus in candorem,Ecce alienigenæ & Tyrus populus Aethiopum,hi fuerunt illic·Vbi fuerũt? Vbi glorioſa dicta ſunt de te ciuitas dei. *b* ¶ Nunquid Sion dicet homo,& homo natus eſt in ea.] Lxx. interpretes ita tranſtulerunt: Nunquid Sion dicet homo. Spreuerunt ergo multi,nec intellexerunt μήτι σιὼν quid eſt,& addiderunt ρ & legũt μήτηρ σιὼν ἐρεῖ ἄνθρωπος. Et hoc propterea dicunt: quoniam ſequitur & homo natus eſt in ea. Sperauerunt etiam ita debere dici:mater Sion dicet homo quoniam filius natus dicitur:propterea errant in matris uocabulo. Dicamus ergo primum ſecundum quod uulgo dicitur,Neq; enim debemus & illam interpretationem dimittere. Dicamus ergo & nos: Mater Sion dicet homo,& homo na
B tus eſt in ea.Iſti qui nati fuerunt in eccleſia, alienigenæ, Tyrus & populus Aethiopum:iſti ſunt qui naſcuntur in eccleſia,credunt in eccleſiã,& naſcuntur in eccleſia.Niſi enim baptizati fuerint,filij eccleſiæ non erunt. Iſti uero qui baptizati ſunt in eccleſia,matrem appellant eccleſiam. Dicamus & ſecundum Hebraicam ueritatem: Nunqd Siõ dicet homo,& homo natus eſt in ea. Quod dicit hoc eſt: quis poterit nunciare Sion? quis ei poterit nũciare hominum:quoniam homo naſcetur in ea,& ipſe ſaluabit eam? Hoc eſt, nullus hominum poteſt ei nunciare: quia Sion ſaluetur in homine qui in ea naſcitur.Et homo natus eſt in ea. Quis eſt iſte homo? *c* ¶ Et ipſe fundauit eam altiſſimus.] Reſpondeant Ariani:quoniam dicunt altiſſimum ſolum patrem eſſe:ecce hic de filio dicitur:Et ipſe fundauit eam altiſſimus. Non dixit filius dei qui erat in principio apud patrem. Sed quid dixit? Homo natus eſt in ea & ipſe fundauit eam altiſſimus.Si autem altiſſimus dicitur,quãto magis uerbũ dei? *d* ¶ Dominus narrabit in ſcriptura populorum,& principũ horum qui fuerunt in ea.] Non dixit qui ſunt in ea,ſed qui fuerũt in ea. Dominus narrabit: & quomodo narrabit? Non uerbo,ſed ſcriptura.In cuius ſcriptura? In populorum. Non ſufficit in populorũ,ſed etiam principum dicit.Et quorum principum? Qui ſunt in ea.Nõ dixit hoc, ſed qui fuerunt in ea. Videte ergo quomodo ſcriptura ſancta ſacramentis plena eſt. Legimus apoſtolum Paulum:legimus Petrum,& legimus illum dicentem: An experimẽtum eius quæritis qui in me loquitur Chriſtus? 2.Cor.13.a
Et quod Paulus loquitur, loquitur Chriſtus. Qui enim Matt.10.d
uos recipit,me recipit. Dominus ergo noſter atque ſaluator, narrat nobis & loquitur in ſcripturis principum ſuorũ. Dominus narrabit in ſcripturis populorũ:In ſcripturis ſanctis. Quæ ſcriptura populis omnibus legitur: hoc eſt,ut omnes intelligant. Quod dicit hoc eſt. Sicut ſcripſerũt apoſtoli,ſic & ipſe dominus: hoc eſt, per euangelia ſua loquutus eſt, non ut pauci intelligerent, ſed ut omnes. Plato ſcripſit in ſcriptura, ſed non ſcripſit populis ſed paucis. Vix enim intelligunt tres homines. Iſti uero:hoc eſt,principes eccleſiæ & principes Chriſti: non ſcripſerunt paucis, ſed uniuerſo populo. Et principum, hoc eſt,apoſtolorum & euangeliſtarum:horum qui fuerũt in ea. Videte quid dicat, Qui fuerunt, non qui ſunt: ut exceptis apoſtolis,quodcunque aliud poſtea dicetur,abſcindatur: nõ habeat poſtea autoritatem. Quamuis ergo ſanctus ſit aliqs poſt apoſtolos: quãuis diſertus ſit, nõ habet autoritatem. Quoniam dominus narrat in ſcriptura populorum,& principũ horũ qui fuerunt in ea. *e* ¶ Sicut lætantium omnium,habitatio eſt in te.] Propheta loquitur ad eccleſiam,& dicit ei: Sicut lætantium omniũ habitatio eſt in te. Quare non dixit,lætantium omnium habitatio in te,ſed dixit: ſicut lætantiũ omniũ. Dicitur in Pſal.125
alio pſalmo: In conuertẽdo dominus captiuitatẽ Sion, facti ſumus ſicut conſolati:& non dixit,cõſolati. Sic & in iſto loco dicit: Sicut lætantiũ omniũ habitatio in te. Hoc totum quare dicit? Quoniam in præſenti ſeculo quãuis aliquis ſanctus ſit,quãuis renunciet ſeculo,nõ habet perfectam uictoriã. Deniq; dicitur in euãgelio: Beati qui lu- Matt.5
gent: quoniam ipſi conſolabũtur. Si autem dictum eſt, Beati qui flent,quoniã ipſi ridebunt: manifeſtũ eſt, quoniam in præſenti ſeculo non eſt certa lætitia: ergo lætitia noſtra quaſi lætitia eſt. Habitatio in te. Videte quid dicat,ut aliquis nunc̃ recedat ab eccleſia. Scire debemus quoniã quod interpretati ſumus de eccleſia, poteſt & intelligi de anima noſtra. Si enim Siõ interpretatur ſpecula, anima autẽ noſtra non aliter niſi ſemper ſublimiora D
cõſideret: uera eccleſia,uerum tẽplum Chriſti non eſt, niſi anima humana. Eccleſia Chriſti non eſt alia,niſi anima credẽtium in Chriſtũ. Vos, inquit, eſtis templũ dei: 1.Cor.3.e
& ſpiritus dei habitat in uobis. Fundamenta eius in mõtibus ſanctis:hoc eſt, dei fundamenta non ſunt, niſi in montibus ſanctis, in dogmatibus animæ credentis. Diligit dominus portas Sion. Habet Sion noſtra plurimas portas:quas ſi aperuerimus,ingreditur ad nos ſponſus & dormit nobiſcum. Deniq; ipſe dicit. Ecce ego ſto ante Apoc.3.d
oſtium & pulſo. Si quis mihi aperuerit, intrabo & cœnabo cum ipſo. Glorioſa dicta ſunt de te ciuitas dei. Ciuitas non eſt unum ædificium, ſed in multis ædificijs conſiſtit. Sic & Sion noſtra,niſi plures uirtutes habuerit, ciuitas dei non erit. Memor ero Raab & Babylonis ſcientium me. Illa quæ quondam erat in latitudine peccatorum, aſcendit poſtea in memoriam dei. Nunquid Sion dicet homo,& homo natus eſt in ea. Rem uobis mirã loquor,ſed uerã. Sion noſtra in qua aliquotiẽs alienigenæ ſunt & Tyrus & Aethiopes: illa ſpecula,illa meretrix,illa Raab,illa Babylõ, illa quæ diuaricauit pedes ſuos omni tranſeunti ſecundũ Ezechiel,illa meretrix ſi uoluerit uir- Ezech.16.b
go repẽte efficitur. Virgo fit,& concipit filiũ dei,& generat. A timore tuo dñe cõcepimus,& parturiuimus, ſpiritũ ſalutis tuæ fecimus ſup terrã. Videte ergo,quoniã illa Eſa.26.c
meretrix à deo cõcepit & parturiuit ſaluatorẽ. Spiritũ ſalutis tuæ fecimus ſup terrã. Ergo anima noſtra illa Raab, illa meretrix, poteſt concipere & parere ſaluatorẽ. Et homo natus eſt in ea. Si uoluerimus, quotidie naſcitur Chriſtus. Per ſingulas uirtutes naſcit̃ Chriſtus. Si enim Chriſtus dei uirtus & dei ſapiẽtia eſt: quicũq; uirtutẽ facit, uirtutem generat. Et ipſe fundauit eã altiſſimus. Ipſe qui naſcitur in te: ipſe fundamentũ dat Sion tuæ. Dñs narrabit in ſcriptura populorũ. Manifeſtum eſt, qm̃ quod dñs loquitur in ſcriptura, nulli ita loquit̃ quomodo Siõ. Et tamen cũ iſta oĩa fuerint, cũ natus fuerit in ea Chriſtus, nõ eſt certa & ſecura uictoria, ſed & ſemp in periculo ſum?.

Cāticū̃ pſalmi filijs Core in finē pro Mahalathad re ſpōdendū intellectus Heman Iſraelitæ. LXXXVII

DOminē deus ſaluti meæ,in die clamaui & noctē coram te.Intret in conſpectū̃ tuo oratio mea,inclina aurem tuam ad precē meam.Quiā repleta eſt malis anima mea,& uitā mea in inferno appropinquauit. Aeſtimatus̃ ſum cum deſcendentibus in lacum, factus̃ ſum ſicut homo ſine adiutorio inter mortuos liber. Sicut uulnerati dormientes in ſepulchris,quorum non es memor amplius, & ipſi dē manu tua repulſi ſunt. Poſuerūnt me in lacu inferiori,in tenebrōſis & in umbra mortis.Super me confirmatus eſt furor tuus.& omnes fluctus tuos induxiſti ſuper me. Longē feciſti notos meos à me,poſuerūnt me abominationem ſibi.Trādi/tus ſum & non egrediebar, oculi mei languerunt præ inopia.Clamaui ad te domine,totā die expandi ad te manus meas.Nūquid mortuis facies mirabilia,aut me dici ſuſcitabunt & confitebuntur tibi?Nunquid narrabit aliquis in ſepulchro miſericordiam tuam, & ueritatem tuam in perditione.Nunquid cognoſcentur in tenebris mirabilia tua,& iuſticia tua in terra obliuionis. Et egō ad te domine clamaui,& mane oratiō mea præueniet te.Vt quid domine repellis orationem meam, auertis faciem tuam à me?Pauper ſum ego & in laboribus à iuuētute mea,exaltatus autem humiliatus ſum & conturbatus. In me tranſierunt iræ tuæ, & terrores tui conturbauerunt me.Circūdederunt me ſicut aqua, tota die circundederunt me ſimul.Elongaſti à me amicum & proximum,& notos meos à miſeria.

A Sicut lætantium omnium habitatio eſt in te. Qui lætus eſt, ex ipſa hilaritate ſecurus eſt. Qui autem ſecurus eſt, cito decipitur. Qui autem inſidias reformidat, cito poteſt euadere, præſtante domino, cui eſt gloria in ſecula ſeculorum. Amen. *a* ¶ Canticum pſalmi filijs Core: in finem &c.] Iſte pſalmus paſſionis dominicæ cōtinet ſacramenta, ea proferēs uſque ad cōſummationem, quæ idem dñs paſſus pro mundi ſalute ad patrem locutus eſt. LXXXVII

DOmine deus ſalutis meæ, in die clamaui.] In illa claritate tecum degens quā ſemper habui: pœnitentiam populis prædicaui. *c* ¶ Et nocte coram te.] Inter tenebras Iudæorum. *d* ¶ Intret in conſpectu tuo oratio mea, inclina aurem tuā ad precē meā.] Quā in hoc corpore poſitus profundo, *e* ¶ Quia repleta eſt malis aia mea.] Peccatis populi peuntis. *f* ¶ Et uita mea in inferno appropinquauit.] Cū pro his qui pereunt tra-
B dor. *g* ¶ Aeſtimatus ſum cum deſcendentibus in lacū.] Sicut reliquos peccatores me in mortē redigere arbitrati ſunt: nec reſurgere crediderunt. *h* ¶ Factꝰ ſū ſicut homo ſine adiutorio.] Dum non eſt libertati meæ ſocius in inferno: nec adiutor ad liberandum. *i* ¶ Inter mortuos liber.] Nemo me in inferno uinxit: ſed ego uinctorum catenam propria uirtute laxaui. *k* ¶ Sicut uulnerati &c.] Sicut ſatiati diuitijs ſeculi, & inſtupris atque obſcœnatibus ſepulti à te nō memorātur: ita & ego à corde raptus ſum Iudæorum. *l* ¶ Et ipſi de manu tua repulſi ſunt.] A uirtute tua ſeparati. *m* ¶ Poſuerunt me in lacu inferiori.] Cū latronibus & peccatoribus obnoxijs. *n* ¶ In tenebris & in umbra mortis.] Ad infernales anguſtias: in quibus mors ſola dominabatur. *o* ¶ In me tranſierunt iræ tuæ &c.] Iram & procellam macellationis furoris tui quas in gētibꝰ effuſurus eras, ſuper me induxiſti, qui peccata eorum ſuſcepi: ſicut alibi ait: Propter pecca-
Eſa.53.c ta populi mei percuſſi eū. *p* ¶ Lōge feciſti notos meos à me.] Angelos uel apoſtolos ut nullus præberet auxilium. Nam & ego poteram te rogare pater, ut exhiberes mihi pluſquam duodecim legiones angelorum: ſed filui ut implerentur ſcripturæ. *q* ¶ Poſuerunt me abominationem ſibi.] Non noti, ſed Iudæi. *r* ¶ Traditus ſum morti, & non egrediebar.] Non ſum diſiunctus à paterna diuinitate: ſed nec de ſepulchro ſtatim prodij: ut dilatio reſurrectionis, ueritatem oſtenderet mortis. *s* ¶ Oculi mei languerunt præ inopia.] Senſus utique tenuitate, cum apoſtoli relicto eo uel fugerunt uel negauerunt: quia eum reſurgere neſcierūt, ſicut ille dilectus diſcipu- C
lus. Nondum enim ſciebat ſcripturas: quia oporteret illum à mortuis reſurgere. *t* ¶ Clamaui ad te domine.] Dicens: Eli eli lamma azabthani. *u* ¶ Tota die expandi manus meas ad te.] Extenſus in cruce. *x* ¶ Nunquid mortuis facies mirabilia.] Non illis qui uiuentes mortui ſunt: ſed mihi qui in te uiuo. *y* ¶ Aut medici ſuſcitabuntur & confitebuntur tibi.] Non aromata medicorum, ſed tu pater me reſuſcitas. Neque illi, ſed ego confitebor tibi in populis. *z* ¶ Nunquid narrabit aliquis in ſepulchro miſericordiam tuam, & ueritatem tuam in perditione.] Non te laudabit ſepultus in diuitijs ſeculi, neque habitans in perditione peccati. *a* ¶ Nunquid cognoſcentur in tenebris mirabilia tua, & iuſticia tua in terra obliuionis.] Omnis enim qui facit peccatum, odit lucem, & à corpore terrenis op-
preſſo iuſticia tua oc D
cultatur. *b* ¶ Nam ego ad te domine clamaui.] In orationis arcano. *c* ¶ Et mane oratio mea præueniet te.] Quia matutina me reſurrectione clarificabis. *d* ¶ Vt quid domine repellis orationē meam, auertis faciem tuam à me.] Vt non tranſeat calix iſte. *e* ¶ Pauper ſum ego & in laboribus à iuuentute mea.] A tempore carnis aſſumptæ. *f* ¶ Exaltatus autem.] In cruce. *g* ¶ Humiliatus ſum.] In ſepulchro. *h* ¶ Et conturbatus.] In morte. *i* ¶ In me tranſierunt iræ tuæ.] Tranſierunt & non perſtiterunt. *k* ¶ Et terrores tui conturbauerunt me.] Ipſos quos ſuperius in gentes me effuſurum pronunciaui. *l* ¶ Circundederunt me ſicut aqua tota die.] Iudæi in fluctibus perſecutionum. *m* ¶ Circundederunt me ſimul.] Phariſæi cum ſacerdotibus: Pilatus cum principibus & populis. *n* ¶ Elongaſti à me amicum & proximum.] Proximus eſt qui facit miſericordiam: qui mecum non eſt inuentus. *o* ¶ Et notos meos à miſeria.] Præ confuſione paſſionis, etiam ipſi apoſtoli elongati ſunt à me. Hinc iam deſcendens ad infernum: de manu alligati fortis, ſpolia reportans: præuenit matutina eius operatio patrem, cum mane reſurgens apparuit multis. Quem nos ſupplices deprecamur, ut plebem ſua paſſione à laqueo inferni liberam: ſua fortitudine roborare, ac deſecundæ mortis nexibus dignetur abſoluere: ut expediti ac liberi, regno eius mereamur adiungi. Ipſi gloria & imperium cum æterno patre & ſpiritu ſancto in cuncta ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Intelle-

Intellectus Aethan Iſraelitæ. LXXXVIII

MIſericordiás domini in æternum cantabo. In generationẽ & generationem, annunciabǒ ueritatem tuam in oré meo. Quoniám dixiſti, in æternum miſericordia ædificabitur, in cœlis præparabitur̃ ueritas tua in eis. Diſpoſũi teſtamentum electis meis, iurauí Dauid ſeruo meo uſqũe in æternum præparabo ſemen tuum, Et ædificabǒ in generatione & generationem ſedem tuam. Confitebuntur̃ cœli mirabilia tua domine, etenim ueritatem tuam in eccleſia ſanctorum. Quoniam quis in nubibus æquabitur dño ſimilis erit dñǒ in filijs dei. Deus qui glorificatur in cõſilio ſanctorum, magnus & terribilis ſuper omnes qui in circuitu eius ſunt. Dominẽ deus uirtutum quis ſimilis tibi, potẽs es domine, & ueritas tua in circuitu tuo. Tu dominaris poteſtati maris, motum autem fluctuum eius tu mitigas. Tu humilíaſti ſicut uulneratum ſuperbum, in brachiǒ uirtutis tuæ diſperſiſti inimicos tuos. Tui ſunt cœli & tua eſt terra, orbem terræ & plenitudinem eius tu fundaſti, Aquilonẽm & mare tu creaſti. Thabor & Hermon in nomine tuo exultabunt, tuum brachium cum potentia. Firmetur manus tua & exaltẽtur dextera tua, iuſticiá & iudicium præparatio ſedis tuæ. Miſericordiá & ueritas præcedent faciem tuam, beatus populus qui ſcit iubilationem. Dominẽ in lumine uultus tui ambulabunt, & in nominẽ tuo exultabunt tota die, & in iuſticiá tua exaltabuntur. Quoniám gloria uirtutis eorum tu es, & in beneplacitǒ tuo exaltabitur cornu noſtrũ. Quiá domini eſt aſſumptio noſtra, & ſancti Iſraẽl regis noſtri. Tunc loquutus es

A a ¶ Intellectus Aethã Iſraelitæ.] Iſte pſalmus in multis uocibus cõtineť. Habet enim uocẽ patris ad filiũ, filij ad patrẽ: eccleſiæ, ipſius q̃ pphetæ, uel apoſtolorum. Ex pphetica ergo uoce ſic inchoat ad patrẽ. LXXXVIII Miſericordias dñi in æternũ cantabo.] Illas miſericordias, qbus hominẽ peccato mortuũ dignatus es uiſitare p filium. c ¶ A generatione & generatione.] A ueteri in nouo teſtamento. d ¶ Annunciabo ueritatẽ tuam.] Chriſtum tuũ. e ¶ In ore meo.] In quo cõfeſſio fit ad ſalutem. f ¶ Quoniã dixiſti: in æternũ miſericordia ædificabitur.] Sẽper enim miſeratio tua ſublimať, & nũquã deſtruitur. g ¶ In cœlis præparabitur ueritas tua.] In apoſtolis prædeſtinatur. Hinc uox patris. b ¶ Diſpoſui teſtamentũ meũ &c.] Doctoribus eccleſiarum, ut acquiſitos per gratiam populos uel doceant uel infor mẽt. i ¶ Iurauí Dauid ſeruo meo.] Dei B quippe iuratio, promiſſionis eſt cõfirmatio. Dauid ſeruo meo id eſt, Chriſto domino: qui ex genere Dauid carnẽ aſſumpſit. k ¶ Vſque in æternũ præparabo ſemẽ tuum.] In credentibus eccleſiæ. l ¶ Et ædificabo in generatiõe & generationẽ ſedem tuam.] Ipſam eccleſiam, in qua ceu rex ſedebis in æternum. Iterum propheta ait.

m ¶ Confitebuntur cœli mirabilia tua domine, etenim ueritatem tuam in eccleſia ſanctorum.] Apoſtoli enim prædicabunt Ieſum Chriſtum: & quæ per eum operaris in congregationem ſanctorũ. n ¶ Quoniam quis in nubibus æquabiť domino.] In prophetis utique. o ¶ Aut quis ſimilis erit domino in filijs dei.] Multi ſunt filij dei per adoptionẽ: ſed nullus unigenito filio uero poteſt aſſimilari deo. p ¶ Deus qui glorificatur in conſilio ſanctorum.] Paracletus ſcilicet qui in cõgregatiõe apoſtolica adorandus erat: æqualis eſſe patri ac filio prædicatur. Nam & dñs Ieſus Chriſtus cũ patre & ſpirituſancto, una ſubſiſtit omnipotentia. q ¶ Magnus & horrendus &c.] Qui ei per innocentiam uitæ appropinquare meruerunt. r ¶ Dñe deus uirtutũ quis ſimilis tibi.] Potentia & uirtute. s ¶ Potens es domine & ueritas tua &c.] Hi de quibus ipſe qui es ueritas ais: Pater uolo ut ubi ego ſum, & ipſi ſint mecum. t ¶ Tu dominaris poteſtati maris.] Huius ſeculi poteſtatibus. u ¶ Motum autem fluctuum eius tu mitigas.] Tentationes quas cõmouent ſeruis tuis. x ¶ Tu humiliaſti ſicut uulneratum ſuperbum.] Diabolum, qui clauis crucis tuæ ſauciatus, humiliatus eſt in ſpolijs. y ¶ Tu in uirtute brachij tui &c.] Satellites eius. z ¶ Tui ſunt cœli & C tua eſt terra.] Apoſtoli uel reliqui ſancti q̃ in terris poſiti cœleſtem uitam agunt. a ¶ Orbẽ terrarum &c.] Haud dubiũ eſt huius mundi plenitudinẽ à te procreatã. Sed & illam uiuorum terram, in qua plenitudo ſanctitatis te introducente inhabitabit tu præparaſti e lectis tuis. b ¶ Aquilonem & mare tu creaſti.] Aqlo antichriſtus intelligitur. De quo ait deus ad Hieremiam: Ab Aquilone pandetur malum ſup cũctos habitatores terræ. c ¶ Thabor & Hermon &c.] Hermon inc̃ſ anathema interpretatur: ſicut in quadrageſimoprimo expoſuimus pſalmo. Thabor uero ueniens lumẽ, uel ueniat lux. Igitur iſte q̃ uel optatiue uel pphetice ad uenire pronũciať lumen, uetus intelligitur teſtamẽtũ: ille uero qui anathema, id eſt, pditionẽ profert: nouũ teſtamẽtũ oſtẽdit: in quo peccata anathematizari iubẽtur, dicente dño: Niſi pœnitentiã egeritis, omnes ſimiliter pibitis. Exultẽt ergo ambo in nomine dñi: cũ uel ille lumẽ mũdi uenire uaticinatur: uel iſte eũ in ipſo mundo iam lucere, ſignis uirtutibus q̃ demõſtrat. d ¶ Tuũ brachiũ cũ potẽtia.] Fortitudo tua, cũ ea qua uoluëris efficacia præualebit. e ¶ Firmeť manꝰ tua.] Opera quæ facis in mũdo. f ¶ Et exaltetur dextera tua.] Maieſtas tua: uel eccleſia in gentibus acquiſita. g ¶ Iuſticia & iudiciũ &c.] Nil̃ q̃s prius iuſticiam iudiciũq̃ fecerit: non poteſt effici ſedes tua. h ¶ Miſericordia & ueritas &c.] Vbi enim miſericordia ac ueritas comitantur: illic & inſpectio faciei tuæ conuertitur. i ¶ Beatus populus qui ſcit iubilationẽ.] Spiritualem utiq̃ iubilationẽ, per quã mundi nequitiæ collidẽtur: ſicut quondã ad iubilationẽ Ieſu & ſacerdotũ, Hiericho corruit, mundi figurã tenẽs. k ¶ Dñe in lumine uultus &c.] In illuminatione utiq̃ ſpiritus ſancti. l ¶ Et in nomine tuo exultabũt tota die.] In nomine illo nouo quod benedicitur in terris: id eſt, Chriſtiano. m ¶ Et in tua iuſticia exaltabuntur.] Sequentes atque cuſtodientes eam. n ¶ Quoniã gloria uirtutis eorũ tu es.] In te enim gloriantur: & non in alio. o ¶ Et in beneplacito tuo &c.] Sicut enim eis beneplacita fuerunt præcepta tua: ita tibi beneplacitum eſt, ut in te exaltetur uirtus eorum. p ¶ Quoniã domini eſt aſſumptio.] Carnis utique. q ¶ Et ſancti Iſrael regis noſtri.] Ipſius domini noſtri Ieſu Chriſti, qui in eccleſia regnat. Hinc iterum propheta ad patrem loquitur. r ¶ Tunc loquutus es in uiſione ſanctis tuis.] Prophetis, reliquis q̃ electis. D

¶ Et

in uisione sanctis tuis, & dixisti, posui adiutoriũm in
potentẽ,& exaltaũi electum de plebe mea. Inuẽni Da
nid seruum meum,oleõ sancto meo unxi eum. Manũs
enim mea auxiliabitur ei,& brachium meum confor
tabit eum. Nihil proficiẽt inimicus in eo, & filiũs ini
quitatis non apponet nocere ei. Et conscindã̃ à facie
ipsius inimicos eius,& odientẽs eum in fugam conuer
tam. Et ueritãs mea & misericordia mea cum ipso,& in
nominẽ meo exaltabitur cornu eius. Et ponã̃m in mari
manum eius,& in fluminibũs dexteram eius. Ipse inuo
cãuit me,pater meus es tu,deus meus & susceptor salu
tis meæ. Et egõ primogenitũ ponam illum, excelsum
præ regibus terræ. In ætẽrnum seruabo illi misericor
diam meam, & testamentum meum fidele ipsi. Et po
nã̃m in seculum seculi semen eius,& thronum eius si
cut dies cœli. Si autẽm dereliquerint filij eius legem
meam,& in iudicijs meis nõ ambulauerint. Si iusticias
meas prophanauerint,& mandata mea non custodie
rint. Visitabo in uirga iniquitates eorum,& in uerberi
bus peccata eorum. Misericordiam autem meam non
dispergam ab eis,neque nocebo in ueritate mea. Ne
que prophanabo testamentum meum,& quæ proce
dunt de labijs meis non faciam irrita. Semẽl iuraui in
sancto meo si Daũid mentiar:semẽn eius in æternum
manebit. Et thronũs eius sicut sol in conspectu meo,&
sicũt luna perfecta in æternum,& tẽstis in cœlo fidelis.
Tũ uero repulisti & despexisti,distũlisti Christum tu
um. Auẽrtisti testamẽtum serui tui,prophanãsti in ter
ra sanctuarium eius. Destrũxisti omnes sepes eius, po
suisti firmamentũm eius formidinem. Diripuerũnt eũ
omnes transeũtes uiam,factũs est opprobrium uicinis
suis. Exaltãsti dexteram deprimentium eum, lætificãsti
omnes inimicos eius. Auẽrtisti adiutorium gladij eius,

A a ¶ Et dixisti, posui adiutoriũ.] Populo scilicet. b ¶ In potentem.] Id est, super diabolum, qui opprimeret superbiam eius. c ¶ Et exaltaui electum de plebe mea.] Christum dominum. Qui propterea electus de populo dicitur quia carnem assumpsit ex homine. d ¶ Inuenit eũ: elegit utique, ut ex eius genere assumeret carnem. Quod autẽ ait seruum, Apostolus explanat: Nõ rapinã arbitratus est esse se æqualem deo: sed formam serui accepit. Phili. 2.a e ¶ Oleo sancto meo unxi eũ.] Non tristi & corrupto, sed pleno lætitia & sanctitate. f ¶ Manus enim mea auxiliabit ei, & brachium meũ confortabit eũ.] In assũpto corpore. g ¶ Nihil proficiet inimicus in eo.] Diabolus scilicet. h ¶ Et filius iniquitatis non apponet nocere ei.] Iudas traditor, qui merito, filius iniquitatis, id est, diaboli dicitur, quia diabolus intrauit in cor eius, ut traderet Christũ. i ¶ Et conscindam à facie ipsi⁹ inimicos eius.] Iudæos utique qui sæpe à domino confusi tanquam cõscisi gladijs, discedebant à conspectu eius. k ¶ Et odientes eũ, &c.] De dæmonibus dicit iniqs, qui coram eo sæpius fugiebant, clamantes: Quid uenisti ante tempus torquere nos? Scimus quia tu es filius dei. Matth. 8.d l ¶ Et ueritas mea, &c.] Veritas, quia ea quæ à me audiuit loquitur. Misericordia, quia sanat infirmos, tam in mente quàm in corpore. m ¶ Et in nomine meo exaltabitur cornu eius.] Fortitudo ecclesiæ sanguine suo redẽptæ. n ¶ Et ponam in mari manum eius.] Ostendam opera eius mũdo. o ¶ Et in fluminibus dexterã eius.] Super principatus & potestates mundi. p ¶ Ipse inuocabit me pater meus &c.] Sæpius eum inuocasse patrẽ deum: in euangelijs legimus: sicut illud est: Pater, clarifica me apud temetipsum. Et iterũ: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. Deus meus, Deum autem uocat cum dicit: Deus deus meus ut quid me dereliquisti, & multa alia. Ioan. 17.a Luc. 23.f q ¶ Et ego primogenitum &c.] Est enim dominus Iesus primogenitus ex mortuis: sicut ait Apostolus. Excelsus factus, cœlos ascendens: regna mũdi cuncta subijciens, Col. 1.c r ¶ In æternum seruabo illi misericordiam meã, &c.] In ecclesia quã per misericordiã & testamentum præceptorũ suorũ redemit, hæc in ea perpetualiter conseruantur. s ¶ Et ponam in seculũ seculi

B

C

semen eius, &c.] Congregatio enim sanctorum quæ in ecclesia est, in qua deus tanquã in throno residet: sicut sol fulgebit in regno patris. t ¶ Si dereliquerunt &c.] Quod derelictores legis, iudiciorũ oblitores: prophanatores iustificationum, mandatorumq; transgressores, in uirga, id est, in disciplina dei corripiãtur & misericordia diuina non auferat: illud ostenditur, ut nullus sine spe recuperationis ab ecclesia arceatur, quia sicut seueritas diuina terret, arguẽte iusticia: ita pietas reparat, moderãte clemẽtia. u ¶ Semel iuraui in sancto meo.] In homine illo dominico. x ¶ Si Dauid mẽtiar.] Nullo enim mẽdacio circunscribitur deus: sicut ait euangelista: Iota unũ aut unus apex nõ præteribit à lege, donec omnia fiant. Matth. 5.b y ¶ Semẽ ei⁹ in æternum manebit.] Populus acquisitus. z ¶ Et thronus eius sicut sol in conspectu meo.] Ipsam ecclesiã in claritate futuræ beatitudinis permanere, iterum atque iterũ promittit. a ¶ Et sicut luna perfecta in æternum.] Tota luce da, tota perfecta: nil obscuritatis continẽs in se. b ¶ Et testis in cœlo fidelis.] Ipse Christus dominus, qui fidele testimoniũ reddit de ope patris in mũdo: in cœlos est euehendus. Hinc ad patrẽ uox apostolica c ¶ Tu uero repulisti & despexisti.] Quia separamur à rege nostro dũ patiẽ. d ¶ Distulisti Christũ tuũ.] Tradẽdo eũ inimicis. e ¶ Auertisti testamentum serui tui.] Per quod promiserat nos secũ regnare. f ¶ Prophanasti in terra sanctuariũ eius.] Promiseras enim q̃ non dares sanctũ tuũ uidere corruptionẽ: & nũc iam in sepulchro tegitur. g ¶ Destruxisti omnes sepes eius,] Verba legis & prophetarũ, in quibus retinebatur. h ¶ Posuisti firmamentũ eius formidinẽ.] Nos qui audiebamus cum doceret turbas. i ¶ Diripuerunt eum omnes transeuntes uiam. Transeunt enim illum qui dixit: Ego sum uia & ueritas & uita: cum uel uestimenta eius diuidunt: uel corpus clauis & mucrone confodiunt. Ioan. 14.a k ¶ Factus est opprobrium uicinis suis.] Iudæis ac principibus sacerdotum, qui docebãt: Vah qui destruebas templum dei, & post triduũ reædificas illud: Descende de cruce. l ¶ Exaltasti dexteram deprimentium eum.] Cum humilias eum in mortem. m ¶ Lætificasti omnes inimicos eius.] Pilatũ cum gentibus & Iudæis. n ¶ Auertisti ad gladij eius.]

D

Cum

A **Cum non profuit Iudæis** ſermo prædicationis illius. *a* ¶ Et non es auxiliatus ei in bello.] In conflictu utique paſſionis. *b* ¶ Deſtruxiſti eum ab emundatione.] Si enim alligata fuiſſet mundicia eius, non utique ueſtimẽta eius noſtra facinora inquinaſſent, ſicut ipſe ait: Aſperſus eſt ſanguis eorũ ſup ueſtimenta mea, & omnia indumẽta mea inquinaui. Nã & inter iniquos deputatus: & cũ latronibus crucifixus eſt. *c* ¶ Et ſedẽ eius in terra collidiſti.] Sanctorũ animas ſuper quas quiescebat: quæ cõturbabãtur de obitu eius. *d* ¶ Minoraſti dies tẽporis eius.] Dies illius ſunt diminuti, ut uelocius remearet ad patrem. *e* ¶ Perfudiſti eũ confuſione.] Cõfuſione utiq; mortis. Hæc dicebãt apoſtoli, ignorãtes eum à mortuis debere reſurgere. Quod autẽ hoc neſcirent, euangeliſta cõmemorat. Nã
Ioan.20.b de dilecto diſcipulo ait: Nondũ enim ſciebat ſcripturas: quia oporteret illũ à mortuis reſurgere. Et Petro quaſi delyramẽta
B uiſa ſunt uerba reſurrectiõis huius. Thomas aũt ait: Niſi uidero, non credã. Ideo ergo talia loquebantur apoſtoli quaſi exprobrãtes patri: quia ignorabant eũ ab inferno redire. His igitur ſuccedẽs, eccleſia dicit. *f* ¶ Vſq; quo deus iraſceris in finem, &c.] Quandiu iraſceris, ut eum à morte nõ reuoces. *g* ¶ Memorare domine quæ ſit ſubſtantia mea.] Nulla mihi eſt uitæ ſubſtantia, niſi in eum quem præſtolor reuerti de tartaro. *b* ¶ Nunquid enim uane conſtituiſti omnes filios hominũ?] Si enim illos nõ uane, ſed ueraciter in ſpe reſurrectionis cõſtituiſti, quãto magis filium tuũ debes reſuſcitare? *i* ¶ Quis eſt homo, qui uiuet & non uidebit mortem, &c.] Scio quia nullus homo carneus euadit mortem, neq; animam ſuam ſeruabit ab inferis. Sed noui quia deus ſub uelamento carnis latebat abſconditus: quem mors & infernus non debeãt retinere. *k* ¶ Vbi ſunt miſericordiæ tuæ antiquæ domine, &c.] Si hic non reſuſcitatur. *l* ¶ Memor eſto domine opprobrij ſeruorum tuorum.] Qui eum expectant. *m* ¶ Quod continui in ſinu meo.] Quos congregaui tãquã in ſinu, in una domo credulitatis. *n* ¶ Quod exprobrauerunt inimici tui domine.] Iudæi, phariſæi, ſadducæiq;. *o* ¶ Quod exprobrauerũt.] Quid exprobra
Luc.13.g uerunt? *p* ¶ Commutationẽ &c.] Cũ ſe ab his cõmutans ad gẽtes diceret, Ecce relinquetur uobis domus ueſtra deſerta. *q* ¶ Benedictus dominus in &c.] Ecce benedictus, ecce glorioſus cum redit ex inferis: cum ſe præ
Matt.ult. bet diſcipulis, cũ eccleſiæ uota & pia deſideria reſtituit, dicens ſanctis, Ecce ego uobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad cõſummationẽ ſeculi. Qui nos à malis actibus commutare dignetur in bonos, ac ſua pietate dignos effectos, ſpiritu ſancto repletos, in regno ſuo ſolita miſeratione conſtituat. Quia ipſi eſt gloria & imperiũ cum æterno patre & ſpiritu ſancto in ſecula ſeculorum. Amen. *r* ¶ Oratio Moyſi hominis dei.] Quatuor ſunt pſalmi qui oratione prænotantur: ſextuſdecimus, & octogeſimuſquintus, & octogeſimuſnonus, & cẽteſimuſprimus.

& nõn es auxiliatus ei in bello Deſtrũxiſti eũ ab emundatione, & ſedem eiũs in terra collidiſti. Minoraſti dies temporis eius, perfũdiſti eum confuſione. Vſquequó domine auertis in finem, exardeſcet ſicut ignis ira tua. Memorarẽ quæ mea ſubſtantia, nunquíd enim uane conſtituiſti omnes filios hominum. Quis eſt homo qui uiuet & non uidebit mortem, eruet animam ſuam de manu inferi. Vbi ſunt miſericórdiæ tuæ antiquæ domine, ſicut iuraſti Dauid in ueritate tua. Memór eſto domine opprobríj ſeruorum tuorum, quód continui in ſinu meo multarum gentium. Quód exprobrauerunt inimici tui domine, quód exprobrauerunt commutationẽm Chriſti tui. Benedictus dominus in æternum, fiat fiat.

Oratió Moyſi hominis dei. LXXXIX

DOminẽ refugium factus es nobis, à generatione in generationem. Priuſquám gentes fierent aut formaretur terra & orbis, à ſeculó & uſque in ſeculum tu es deus. Ne auertas hominem in humilitatem, & dixiſti conuértimini filij hominum. Quoniam mille

In centeſimoprimo dicitur. Oratio pauperis cum anxiatus fuerit & in conſpectu dei fuderit orationem ſuã. Iſte, oratio Moyſi hominis dei. Legimus canticum Moyſi, Exo.15 quod in Exodo eo tempore quando populus mare trãſiuit rubrum, & demerſo Pharaone & omni eius exercitu: Maria cecinit & Moyſes. Deinde legimus & in Deuteronomio, quod canticũ illud ſcripſerat in Deuteronomio. Si igitur pſalmi iſti & cantica iſta Moyſi ſunt, quare in propriis uoluminibus nõ habentẽ? Diximus ergo quomodo centeſimuſprimus pſalmus inſcribit oratio pauperis, & alio eſt qui ſcripſit de ipſo: & ille pauper qui pro nobis deprecat, dominus eſt: qui cum diues eſſet, pauper factus eſt propter nos, &c. Sic & hic Moyſes, quoniã à principio generis humani hiſtoriã ipſe ſcripſit: ipſe emi ſcripſit quomodo cœlum & terra facta ſint: quomodo & homo factꝰ ſit de conditione hominis. Et iſte pſalmꝰ de conditione homi-
D nis loquitur, quid ſit homo & quare natus ſit. Qui ergo in Geneſi ſcripſit de hominum conditione, ipſe & nunc inducitur à ſpiritu ſancto diſputare quid ſit homo.

LXXXIX

DOmine refugium factus es nobis in generatione & generationẽ.] Qui refugium quærit, aut ab æſtu nimio quærit & calore: aut beſtia illum perſequitur: aut hoſtes illum perſequuntur ut interficiant. Et nos igitur in æſtu ſumus iſtius ſeculi, & nos beſtia perſequi- pſal.73.a
tur, de qua dicimus: Ne tradas beſtijs animam confitentem tibi. Et nos hoſtes perſequuntur, propterea ſubtus alas tuas refugimus. In generatione & generationem. Et in præterito, & in præſenti, & in futuro. Aliter. In generatione & generationem: Et in ueteri populo Iudæorum, & in nouo Chriſtianorum. *t* ¶ Priuſquam montes fierent & formaretur terra & orbis.] Subrepit in hoc loco hæreſis. Si refugium factus eſt nobis antequàm montes fierent, & formaretur orbis: ergo animæ erant antequam fieret orbis. Quid enim dicit ſcriptura? Domine refugium factus es nobis: in generatione, inquit, & generationem. A principio mundi: ante principium mundi. Hoc illi dicunt. Et ne putes me, inquit, dicere priuſquam montes fierent & formaretur terra & orbis: tu, inquit, refugiũ factus es nobis. Si autem refugium noſtrum fuit antequam orbis fieret: ergo ante animæ fuerunt, quàm mundus fieret. Male diſtinguis hæreſis. Quare calumniam facis ſpiritui ſancto? Sic loquere, quomodo ſpiritus ſanctus loquutus eſt. Sic ergo legendum eſt. Domine refugium factus es nobis, in generatione & generationem. Et hucuſque diſtinctio. Rurſum aliud principium: Priuſquàm montes fierent & formaretur terra & orbis: à ſeculo & uſque in ſeculum tu es deus. Tu es deus antequàm montes fierent: tu es deus antequàm formaretur terra & orbis. *u* ¶ A ſeculo & uſq; in ſeculum tu es deus.] Tu es ſemper: tu es æternus. *x* ¶ Et dixiſti, conuertimini

filij

A filij hominum.] O domine ut hoc audeamus petere & dicamus: Ne auertas hominem in humilitatē: tu nobis dediſti fiduciam, dicens: Reuertimini ad me filij reuertētes, & ego ſanabo contritiones ueſtras. Et dixiſti, conuertimini filij hominum. *a* ¶ Quoniā mille anni ante oculos tuos tanquā dies una quæ præteriit noctes. *b* ¶ Et quæ custodia in nocte pro nihilo habentur &c.] Debemus ſecūdum hiſtoriam ſcire, quia nox in quatuor uigilias diuiditur. Denique & in euāgelio dicitur: In quarta autē uigilia. Vna ergo uigilia tres horæ ſunt. Nox ergo diuiditur in quatuor uigilias. Denique milites quatuor ſtationes habēt, quādo uigilant & excubant & ſeruiūt. Videte ergo quid dicat. O breuis noſtra æternitas, Adam ille propagator noſter qui uixit nongētis & triginta annis. Etiam ille Matuſalem, qui uixit nongētis & ſexagintaquinque annis. Fac, ꝙ uixerit mille ad comparationem æternitatis tuæ, quod grande fuerit, breue eſt. Quid enim poteſt grande eſſe quod finem habet? Mille anni noſtri antequā offenderemus, una dies apud te erat. Quid dico una dies? Vna uigilia. Vide quid dicat. Dignatus es pro noſtra ſalute deſcēdere: fudiſti pro
Ioan.12.c nobis ſanguinē: ne patiaris perire nos, & mori in humi-
B litate, Ipſe dixiſti, Cum exaltatus fuero, omnia trahā ad me. Exaltatus es, & exaltaſti nos: noli derelinquere ut cō trahamur. *c* ¶ Mane ſicut herba tranſeat, mane floreat & pertranſeat, ueſpere decidat, induret & areſcat.] O my
Matt.6.d ſteria ſcripturarū. Mane ſicut herba tranſeat. Loquitur dominus noſter atq; ſaluator in euāgelio de fœno quod in una die oritur, & una die areſcit. Quomodo herba quæ uiret & floret, mane uidetur quaſi flos eſſe & uirens: cæterum ſol cū uenerit & texerit illud, ad ueſperā quaſi demarceſcit & decidit: ſic & omnis uita noſtra quaſi flos uidetur eſſe cum uiret & areſcit. Vidiſtis ante decem annos adoleſcentulum. Nihil illo pulchrius: huc illućq; currebat. Si eum nunc aſpexeris, uidetur in ſenectute quaſi mortuus. Licet uiuat ſenectute, tamen adoleſcentia perit. Mane ſicut herba tranſeat, hoc eſt, iuuentus noſtra, Ipſum eſt enim mane. Sicut herba tranſeat, mane floreat & tranſeat. Floremus in adoleſcentia: areſcimus in ſenectute. Veſpere decidat, induret & areſcat. *d* ¶ Quia defecimus in ira tua, & in furore tuo turbati ſumus.] Nongentis triginta annis antea uiuebamus, uſque ad mille ferè ueneramus. Ecce in breuē uitam, uita noſtra contracta eſt. *e* ¶ Poſuiſti iniquitates noſtras in conſpectu tuo.] Nihil te cælat, hoc eſt, peccata noſtra nec nox cælat: nec inuolutum tenebræ. Omnia apud te lucent. *f* ¶ Seculum noſtrum in illuminatione uultus tui.] Melius habetur in Hebraico: Vita noſtra in illuminatione uultus tui. Quicquid agimus: quicquid in ſecreto nos facere putamus, patet in oculis tuis. *g* ¶ Quoniam omnes dies noſtri defecerunt.] Cucurrit ætas: & dum ignoramus, grauiter perimus. Et hoc ipſum quod loquimur, de morte eſt, & non intelligimus. *h* ¶ Anni noſtri ſicut aranea meditabuntur.] Videte quid dicat. Quomodo aranea quaſi mittit fila, & huc illućq; diſcurrit & texit tota die, & labor quidem grandis eſt, ſed effectus nullus eſt, ſic & uita hominū huc illućq; diſcurrit. Poſſeſſiōes quærimus, diuitias appetimus: procreamus filios: laboramus: in regna ſuſtollimur, & omnia facimꝰ

anni antē oculos tuos, tanquam dies heſterna quæ præteriit. Et cuſtodia in nocte, quæ pro nihilo habentur eorum anni erūt. Manē ſicut herba tranſeat, mane floreat & tranſeat, ueſpere decidat, induret & areſcat. Quia defecimus in ira tua, & in furore tuo turbati ſumus. Poſuiſti iniquitatēs noſtras in conſpectu tuo, ſeculum noſtrū in illuminatione uultus tui. Quoniā omnēs dies noſtri defecerunt, & in ira tua defecimus. Anni noſtri ſicut aranea meditabūtur, diēs annorū noſtrorū in ipſis ſeptuaginta anni. Si autem in potentatibus octoginta anni, & amplius eorū labor & dolor. Quoniā ſuperuenit manſuetudo, & corripiemur. Quis nouit potestatē iræ tuæ, & præ timore tuo iram tuā dinumerare?

& non intelligimus quia aranea telā teximus. *i* ¶ Dies annorum noſtrorūin ipſis ſeptuaginta annis.] Vbi ſunt mille anni? In ſeptuaginta annis contracti ſumus. Si autem multum octoginta. Si autem plus uixerimus, iam non eſt uita, ſed mors. *k* ¶ Si autem in potentatibus octogīta anni.] Quē enim inuenies octogenariū eſſe & ſanū? Dicit & Græca ſentētia: Senectꝰ ipſa morbus eſt. *l* ¶ Et amplius eorum labor & dolor.] Quicqd plꝰ fuerit, nō eſt uita, ſed dolor. Hoc interim diximus ſecundū hiſtoriam. Cæterum dicamus ſecundū Anagogen. Et omnis quidem pſalmus recipit Tropologiā: & poteram nunc per ſingulos uerſiculos currere, & ſpiritualē intelligentiā in ſingulis dicere, ſed hora excludimur. Vno tamen uerſiculo quaſi guſtum uobis do ſpiritualis intelligentiæ, ut quicquid hic tacuero, putetis hic dictū eſſe. Dies annorū noſtrorū in ipſis ſeptuaginta annis. Septuaginta anni, ſeptē decades ſūt, & octoginta anni, octo decades ſunt. Videte ergo quomodo ſeptimus & octauꝰ numerus prædicat. Et quomodo diximus: tu refugiū factus es nobis in generatione, & generationē, & in ueteri & in nouo teſtamēto: propterea nūc & ſeptimū & octauum numerū ponit. Hoc dicit in Eccleſiaſte. Da Eccle.11.a
D partem ſeptem, & da partem octo. Propterea & quindecim ſunt graduum pſalmi: hoc eſt, ſeptem & octo: quindecim pariter nos ducunt ad regna cœlorum. Denique poſtquàm ſeptimus graduū pſalmus expletus eſt, quid dicitur in ſcriptura ipſius pſalmi? Pſalmus, inquit, Salomonis qui extruxerat ueterem domum. Et quid dicit: Niſi dominus ædificauerit domum: inuanum laborauerunt qui ædificant eam. Quid ergo dicit ipſe Salomon: qui præſcribitur in ipſo titulo? Ego ædificaui templum, ſed niſi octauus nūerus ædificauerit: in uanū eſt domus ædificata. Legimus & in euangelio Secundū Matthæū: Matt.5. Beati pauperes: beati mites, beati eſurientes & ſitientes, & cætera, & ſunt octo beatitudines. Ergo dominus noſter octonario numero concluſit euangelium. Denique nuſquā inuenimus octo pariter beatitudines, niſi in euāgelio. Octonario numero: hoc eſt, in die reſurrectionis. Dies annorum noſtrorū in ipſis ſeptuaginta annis. Vultis oſtendam uobis interim ꝙ ſeptimus & octauus numerus cōtinent plurima ſacramēta? Legamus Ezechiel, Ezech.40 & in una porta dicitur. Et ingrediatur, inquit, per portā Oriētis in templū quod ædificatur. In Ezechiel in extrema parte: Et aſcendet, inquit, ſacerdos primū, per ſeptē & octo gradus. Et fieri poterat, ut in ea porta & ſeptem eſſent gradus & octo. Sed uidete quid dicit: Oriētalis porta unde lumen uenit, dominus noſter eſt atque ſaluator Vna quidem porta eſt, & nemo ingreditur in eam niſi ſacerdos magnus. Et quid dicitur ibi? Porta hæc ſemper clauſa erit. Non autem aperitur niſi ſacerdoti. Sic igitur & nouum & uetus teſtamentū ſemper clauſum fuit: non eſt apertum niſi ſaluatori. Iſte eſt enim qui habet clauē: Ibi.44 qui aperit & nemo claudit, qui claudit & nemo aperit. Vna ergo porta habet ſeptem & octo gradus. Et in ueteri quidem teſtamento ſacramenta ſunt euangelica, & in nouo teſtamento ſacramenta ſunt legis. Audite maiora myſteria. Eo tempore quando Salomon, hoc eſt, pacifi-
Ioan.14.d cus noſter (qui dicit, Pacem meam do uobis, pacem meam relinquo uobis: ipſe eſt enim pax noſtra, & pax quæ

exuperat

A exuperat omnẽ ſenſum) ipſe ædificauit templum deo. Et uide ibi ſcriptura quid dicat. Et erant, inquit, latomorũ ſeptuaginta milia, & eorum qui portabant octoginta milia. Videte numerum. Latomi qui lapides cædunt: qui quaſi fundamenta ædificiorum præparant, qui lapides ad ædificandũ in templo dei de terra tollunt: in ſeptimo numero ponuntur, in prophetis, in patriarchis, Illi enim humanum genus quaſi de terra eiſciẽtes, in templum domini præparauerũt. Iſti uero: hoc eſt, octoginta milia: apoſtolica prædicatio & euangelica: iſti qui cum deo ſaluatore & ipſo Salomone grauia gentium peccata portabant. Hucuſque uidetur finitũ eſſe myſterium. Audite maiora myſteria. Et qui præerant, inquit, iſtis operibus & templo tria milia erant. Nõ poſſunt eſſe maiores. Et qui præſunt operibus, niſi illi qui prædicãt trinitatem? Dies annorum noſtrorum in ipſis ſeptuaginta annis. Multa ſunt quæ dicantur, ſed hora excludimur. *a* ¶ Dexteram tuam ſic notam fac, & compeditos corde in ſapientia.] In quibuſdam codicibus dicitur, eruditos: in aliis dicitur: compeditos. Aliud eruditus, aliud compeditus ſignificat. Quid ergo dicit, Dexteram tuam notam
B fac. Quid tamdiu dexteram tuam contrahis? Deus quare auertis manum tuam in ſinum tuum, in alio pſalmo dicitur. Quid dicitur? Hoc eſt, in ægritudine poſiti ſumus: in peccatis iacemus: mitte dexteram tuam & eleua nos. Quare tandiu dexteram tuam habes in ſinu tuo? Eructet cor tuum uerbum bonum: mitte dexteram tuam & libera nos. Notum nobis fac myſterium, quod abſconditum fuit à generationibus. Dexteram tuam notam fac. Quid ſubrepis Ari? Non dixit dexteram tuam fac. Deus enim ſine dextera ſua nunquam fuit. Sed quid dixit? Dexteram tuam quæ ſemper fuit, & in ſinu tuo fuit, notam fac. Quoniam illum permanẽtem in deitate ſua noſſe non poſſumus: aſſumat hominem, & ſic intelligamus eum. Dexteram tuam ſic notam fac, & compeditos corde in ſapientia. Eos qui ſapientiæ habent cõpedes, hoc eſt, qui compediti ſunt in corde per ſapientiam tuam. Non uobis ſit moleſtum, quia obſcurus eſt locus. Prophetæ habebant ſapientiã: ſed ipſa ſapientia cõpediebat eos, non poterãt uolare ſine Chriſto. Videte ergo quid dicat: Mitte dexteram tuam, hoc eſt, filium tuũ. Notum nobis illum fac: ut & prophetæ qui quaſi prophetauerunt umbram, incipiant dominum manifeſtius prædicare. *b* ¶ Conuertere domine uſquequo.] Multum peccauimus, auertis faciem tuam, non ſunt digna peccata noſtra tuis uideri oculis. Propterea deprecamur conuertere domine uſqquo. Ecce iam tanta fluxerunt ſecula: ſemper te prophetæ uenturum prædicauerunt gentibus, & adhuc non ueniſti. *c* ¶ Et dirige filios hominum.] Qui praui ſumus, à te dirigamur. Et dirige filios hominum. Propterea eos dirige, quia filij hominum
Pſal.81.b ſunt. Si enim eſſent filij tui, directi eſſent. Tu enim dixiſti Ego dixi, dij eſtis, & filij excelſi omnes. Vos autem ut homines moriemini, & quaſi unus de principibus cadetis.
Gene.6.a Et in alio loco, Non permanebit ſpiritus meus in hominibus iſtis: quia caro ſunt. Quoniam homines ſunt, propterea caro ſunt. Ergo quia filij hominũ, & perdidimus eſſe filij dei, & praui facti ſumus: propterea dirige nos, ut rurſum tui efficiamur filij. *d* ¶ Et ſit ſplendor domini dei noſtri ſuper nos.] Dicit & Apoſtolus ad Hebræos Quoniam dominus atque ſaluator ſplendor ſit gloriæ patris. Et ſit ſplendor domini dei noſtri ſuper nos. Hoc eſt quod dicitur & in alio loco: Signatum eſt ſuper nos lumen uultus tui domine. Signum crucis uexillum noſtrũ eſt. Hæc interim de pſalmo diximus, & ut æſtimo, diutius quàm debueramus, immorati ſumus. Intelligimus nos multo plura dixiſſe, quàm debuimꝰ dicere: ſed nõ poſſumus domini noſtri uerba reticere, nõ poſſumus inchoatũ pſalmum relinquere Non eſt multũ, quod cũq; prodeſt animæ: nihil ſatis eſt, quod bonũ eſt: ſi tamen bonum. Rogemus igitur dominũ noſtrum ſaluatorem, ut ſplendor eius luceat in cordibus noſtris: ut eiſciat à nobis tenebrarũ impugnationes, & ſordidas cogitationes, & omnia peccata propellat de cordibus noſtris: ut illuminet noſtras tenebras, ut fugiant tenebræ, & habitet ſplendor lucis in cordibus noſtris. Templum domini, & tabernaculum, & ſanctaſanctorum: ſemper lucernam habeant ardentem: ſemper ſuperluceat lucerna in domo domini Si enim extincta fuerit lucerna, dominus in tenebris nõ
D habitat. Dicamus igitur & nos: Lucerna pedibus meis
Pſal.118 uerbum tuum domine: cui ſit gloria in ſecula ſeculorũ. Amen. ¶ Iſte pſalmus nõ habet titulum, eo quod de capite uel membris cantatur. Caput in cœlo: membra in terra. Et proprie intelligitur de ieiunio, & illa tentatione eremi. Præuidebat propheta, quod uenturus erat Chriſtus in carne: ut tentaretur à diabolo. XC

Dexteram tuam ſic notam fac, & eruditos corde in ſapientia. Conuertere domine uſquequo, & deprecabilis eſto ſuper ſeruos tuos. Repleti ſumus mane miſericordia tua, exultauimus & delectati ſumus in omnibus diebus noſtris. Lætati ſumus pro diebus quibus nos humiliaſti, annis quibus uidimus mala. Reſpice in ſeruos tuos, & in opera tua, & dirige filios eorum. Et ſit ſplendor domini dei noſtri ſuper nos, & opera manuum noſtrarum dirige ſuper nos, & opus manuum noſtrarum dirige. XC

QVi habitat in adiutorio altiſſimi, in protectione dei cœli commorabitur. Dicet domino ſuſceptor meus es tu, & refugium meum deus meus ſperabo in eum. Quoniam ipſe liberabit me de laqueo

C

Heb.1.a

Pſal.4.b

QVi habitat in adiutorio altiſſimi.] Adiutorium interpretatur, Ezras. Denique βονδὸς Ezras propheta dicitur Iſte eſt qui reduxit populum de captiuitate Babyloniæ, & induxit in terrã repromiſſionis. Qui ergo habitat in Ezras, habitat in Ieſu. Interim ſecundum Tropologiam. Qui ſibi ædificauit domum ſine manibus, iuxta Apoſtolum, illam domũ quam ædificauerat dominus etiam obſtetricibus in Aegypto. *f* ¶ In protectione dei cœli commorabitur. Dicet domino ſuſceptor meus es tu, & refugium meum deus meus.] Multi enim me perſequuntur hoſtes: propterea tu es refugium meum deus meus. *g* ¶ Sperabo in domino: quoniam ipſe liberabit me de laqueo uenantium.] Non dixit: ſpero, ſed ſperabo. Quandiu enim peccamus, non ſperamus. Si peccare deſierimus, ſperamus. Quoniam ipſe liberauit me de laqueo uenantium. Multi ſunt uenatores in iſto mundo: qui animam noſtram uenari conantur. Denique & Nemrod ille gigas, magnus in cõſpectu dei uenator fuit & Eſau uenator erat, quoniam peccator erat: & penitus non inuenimus in ſcripturis ſanctis, ſanctũ aliquem uenatorem. Piſcatores inuenimus ſanctos. Quoniam ipſe liberauit me de laqueo uenantium. Anima noſtra ſicut
Pſal.123.a paſſer erepta eſt de laqueo uenantium. Laqueus contritus eſt, & nos liberati ſumus. Quis eſt iſte laqueus qui contritus eſt? Dominus, inquit, conterat ſatanam ſub pedibus noſtris uelociter. Et apoſtolus dicit, Vt liberemini à laqueo diaboli. Vides ergo quoniam iſte uenator
Roma.16.c eſt, qui animas noſtras uenari cupit ad perditionem? Multos habet diabolus laqueos, & diuerſos habet laqueos. Auaricia diaboli laqueus eſt: ira, detractio, &c.

m ¶ Et

uenantium, & à uerbo aſpero. Scapulis ſuis obumbrabit tibi, & ſub pennis eius ſperabis. Scuto circundabit te ueritas eius, non timebis à timore nocturno. A ſagitta uolante in die, à negocio perambulante in tenebris, ab incurſu & dæmonio meridiano. Cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis, ad te autem non appropinquabit. Veruntamen oculis tuis conſiderabis, & retributionem peccatorum uidebis. Quoniam tu es domine ſpes mea, altiſſimum poſuiſti refugium tuum. Non accedat ad te malum, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Quoniã

A *a* ¶ Et à uerbo aſpero.] Quamdiu in ſanctitate ſumus, anima noſtra tranquilla eſt. Quãdo uero de peccatis cogitare cœperit anima noſtra turbatur: & quaſi quibuſdam fluctibus concutitur. *b* ¶ Scapulis ſuis obumbrabit tibi.] Sed hæc ſecundum illud Deuteronomij: Dominus quaſi pullos ſuos alis ſuis protegit nos quaſi aquila. Dicitur enim ibi, quaſi aquila protegere pullos ſuos. Licet ergo poſſimus dicere hoc, quod deus quaſi pater nos protegit, & quaſi gallina protegit pullos ſuos, ne rapiãtur ab accipitre: tamen & aliud poſſumus dicere: Scapulis ſuis obumbrabit tibi Exaltabitur in cruce: extendet manus, & proteget nos. *c* ¶ Et ſub pennis eius ſperabis.] Aſpiciens inquit, manus eius crucifixas, & ſi te ſerpens momorderit, ſanaberis. Licet ambules in deſerto iſtius ſeculi, ſi te percuſſerit ſcorpio, ſi regulus, ſi aſpis, ſi cætera uenenata animalia, ſecurus eſto de ſanitate, Serpẽs in eremo ſuſpenſus eſt. *d* ¶ Scuto circundabit te ueritas eius.] Scutum noſtrum rotundum eſt, hoc eſt, ex omni parte nos ſepit. Nõ ſolum ſcutum eſt, ſed & murus. Domine ut ſcuto bonæ uoluntatis tuæ coronaſti nos. Aliquos de ſcuto coronat. Videte quid dicat: Domine ut ſcuto bonæ uoluntatis tuæ coronaſti nos. Quid dicit? Proteges nos, & facies uincere: & poſt uictoriam coronabis. Scuto circundabit te ueritas
B eius. Quoniam dixerat, à uerbo aſpero, & uerbum aſperum poſſumus intelligere & hæreticorũ, & philoſophorum, & Iudæorum, & hoc quaſi uerbum aſperum: non eſt uerum, ſed mendax eſt. Propterea enim turbidum eſt, quia mendax eſt. Propterea turbidum eſt, quia conturbat animas noſtras per mẽdacium ſuum. Dominus ergo qui ueritas eſt, & dicit, Ego ſum ueritas: ſcuto circũdat nos ueritas eius, ne ardentibus ſagittis diaboli percutiamur. Propterea Chriſtus qui eſt ueritas, ſupponit ſcutum ſuum: ut ſcuto ueritatis ſuperet mendacium. *e* ¶ Non timebis à timore nocturno.] Diabolus enim ſemper in tenebris eſt. Vt percutiat, inquit, in occultis innocentem. Vides ergo quod qui ſimplex eſt, innocens eſt: & ſemper in occultis percutitur. Non timebis à timore nocturno. Quod dicit, hoc eſt: licet in errore fueris, quæ nox eſt, tamen non timebis, quia habes ſcutum ueritatis. *f* ¶ A ſagitta &c.] Sagitta uolans diaboli, uidetur mihi ſermo eſſe hæreticorum & philoſophorũ. Et iſti enim lucem ſcientiæ promittunt, & dicunt ſe habere diem, & nõ poſſunt decipere, niſi lucem promiſerint. Verũ lux iſta quam promittunt, de ardentibus ſagittis eſt. Et propter ea dicitur. A ſagitta uolante in die. *g* ¶ A negocio perambulante in tenebris.] Sagitta quidem uolat quaſi in die: ſed negocium eſt perambulãs in tenebris. *h* ¶ Ab incurſu & dæmonio meridiano.] Melius eſt dicere Græce ἀπὸ συμπτώματος. σύμπτωμα autem dicitur euentus, hoc eſt, quando non ſperamus, & aliquid noui euenerit. Aut σύμπωμα dicitur, quando ſimul multi cadunt. Videte ergo quid dicat: Licet plures indocti fuerunt: tamẽ tu qui ſanctus es, non inducaris. Do exemplum, ut ſimpliciores poſſint intelligere quod dicitur, Si ieris in ciuitatem monachus ſolus, & cœperis deambulare, & audieris clamorem in circo, & aliquis tibi dixerit, ueni & ſpecta circus eſt, & cœperis ei tu dicere: non licet: non poſſum ire: ſi ille tibi oſtenderit infinita hominum milia, & dixerit tibi, ducenta hominũ milia ibi ſunt: ergo illi omnes periturí ſunt, & tu ſolus ſaluus eris: tu debes intelligere, quia ſymptoma diaboli eſt, hoc eſt, ſcire debes quia plures ca C
dunt. Et dæmonio meridiano. Dicunt quidẽ multi, quia ſunt dæmones & meridiani, & hoc uulgo dicitur. Cæterum ego dico ſimpliciter: quoniam dæmonium eo tempore poteſtatem habet in nos: quando peccamus. Siue mane peccauerimus, dæmõ ingreditur in nobis: ſiue ueſpere, ſiue nocte: quacunque peccauerimus hora, dæmõ ingreditur in nobis. Videtis ergo quod friuolum eſt, quod uulgo dicitur. Quid ergo dicit, à dæmonio meridiano? Quoniam Abraham angelos ſuſceperat in meridie: & Ioſeph fratres ſuos ad prandium inuitauerat in meridie: Sãcti enim erãt & Abrahã & Ioſeph, & propterea conuiuium eorum in clara luce erat, & ſole perfecto: Propterea paſcunt in meridie. Et ego ſi plenam habuero ſcientiam ſcripturarum: licet hora tertia ſit, tamen paſco uos in meridie. Denique & ſponſa in Canti- Can. 1. b
cocanticorum dicit: Vbi paſcis, inquit, ubi cubas? In meridie? Videtis quoniam ſponſus nõ paſcit: non recumbit in hora tertia, ſed in meridie. Vbi paſcis: ubi cubas: ubi te inuenio? ubi delicijs frueris: ubi te poſſum inuenire o ſponſe meus? Vis me inuenire? In meridie, in ſciẽtia perfecta: in bonis operibus: in claro lumine. Quoniam ergo habemus nos meridiem: propterea etiam diabolus transformatur in angelum lucis, & ipſe ſimulat habere ſe lucem: habere ſe meridiẽ. Quando hæretici quaſi my- D
ſteria aliqua promittunt: quando regna cœlorum, quando continentiam, quando ieiunia, quando ſanctitatem, quando renunciationem ſeculi, promittunt meridiem. Sed quoniam non eſt Chriſti lumen: non eſt meridies, ſed dæmonium meridianum. *i* ¶ Cadent à latere tuo mille, & decem milia à dextris tuis.] Singula uerba ſcripturarum, ſingula ſacramenta ſunt. Iſta uerba quæ ruſtica putantur à ſeculi hominibus, plena ſunt ſacramentis. Habemus enim theſaurum iſtum in uaſis fictilibus. Theſaurum, ſenſum diuinum, habemus in uerbis uiliſſimis. Cadent à latere tuo mille, & decem milia à dextris tuis. Ex latere cuius? Ab eius cui dictum fuerat: Scuto circundabit te ueritas eius, non timebis à timore nocturno. quis eſt iſte? De quo ſupra dictum eſt: Qui habitat in adiutorio altiſſimi, in protectione dei cœli commorabitur. Ab eo ergo qui habitat in adiutorio domini, cadent à latere eius mille, & decem milia à dextris eius. Dextera ſancti dicitur: ſiniſtra non dicitur, ſed latus. Videte enim quid dicitur: Et decem milia à dextris tuis. Et quomodo dixeras: Cadent à latere tuo mille? Quando enim dextra dicitur, & ſiniſtrã non nominatur: pro ſiniſtra, latus nominatur. Non enim poterat iuſtum eſſe, ut iuſtus haberet ſiniſtram. Qui te, inquit, percuſſerit in dexteram maxillam præbe ei & alteram. Non dixit, & ſiniſtram: Non enim eſt ſiniſtra quæ præbetur, ſed dextera altera. Ergo ſimpliciter dico: quoniam iuſtus duas dexteras habet. Denique & ille Aioth, qui ſcribitur in Iudicum libro: propterea duas dexteras habere dicitur: quia iuſtus erat, & interfecit illum pinguiſſimum regem. Cadent à latere tuo mille, & decem milia à dextris tuis. Plures ſunt qui inſidiantur dexteræ noſtræ, & non ſunt plures qui inſidiantur ſiniſtræ. Propterea à latere mille cadent, & à dextris decem milia. Vbi enim maior pugna, maior uictoria. Pauci inſidiantur lateri, plures inſidiantur dexteræ. *k* ¶ Quoniam angelis ſuis mandauit de te, ut cuſto-
diant

A diant te in omnibus uiſs tuis.] Iſtum locum diabolus ſuper domino interpretatus eſt. Eo enim tempore quo tentauit dominum: Si, inquit, filius dei es, mitte te deorſum Scriptum eſt enim de te, quoniam angelis ſuis mandauit de te, ut cuſtodiant te in omnibus uiſs tuis. In manibus portabunt te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum Diabolus nihil amplius dixit, niſi hoc: quoniam angelis ſuis mandauit de te, ut in manibus portent te: ne forte ad lapidem offendas pedem tuū. Mediam partem dimiſit. Hic enim dicitur: Quoniam angelis ſuis mandauit de te, ut cuſtodiant te in omnibus uiſs tuis. Hoc non dixit, ut cuſtodiant te: ſciebat enim contra ſe eſſe. Poterat enim dominus ei reſpondere. Si cuſtodit me dominꝰ in omnibus uiſs, ergo & à te cuſtodior. Tacuit ergo quod ſciebat contra ſe eſſe, & poſuit quod pro ſe erat. Vere diabolus quaſi diabolus, interpretatur de ſaluatore, quod non eſt de ſaluatore. Si enim de ſaluatore eſt totus pſalmus, ſicut interpretaris o diabole, & de ipſo eſt quod dicitur. a ¶ Protegam eum quoniam cognouit nomen
B meum.] Hoc eſt, ego pater protegam filium meum. Si ſic interpretatur diabole quomodo tu intelligis, uideamus ſi ſtet ſenſus: Protegam eum, quia cognouit nomen meum, hoc eſt, ego pater filiū meū protegam. b ¶ Clamauit ad me, & exaudiam eum.] Hoc eſt, in die crucis. c ¶ Cum ipſo ſum in tribulatione. eripiā eum & glorificabo eum:] Hoc eſt, cum faciam reſurgere. d ¶ Longitudine dierum replebo eum.] Hoc eſt, in æternum uiuet Et hoc intelligamus de filio dei. Longitudine dierum replebo eum. Hoc quod ſequitur, quomodo ſtat in ſaluatore? e ¶ Et oſtendam illi ſalutare meū.] Salutare dei, filius dei eſt. Si ergo de filio dicitur: quomodo poteſt ſtare: quia ſalutare dei, filius dei eſt? Vides ergo quoniā male interpretatus es o diabole. Sed fac ut ſic interpretetur ut tu dicis. Dixiſti, quoniam angelis ſuis mandauit de te ut in manibus portent te, ne forte offendas ad lapidem pedē tuū. Dic quod ſequitur. Quid taces? Super aſpidē & baſiliſcum ambulabit, & conculcabit leonem & draconem Chriſtus dominus noſter, qui uiuit & regnat in ſecula ſeculorum. Amen. f ¶ Pſalmus cantici in die ſabbati.] Iſte pſalmus hoc titulo prænotatur. Non poteſt diem ſabbati agere, niſi qui ſex dies tranſierit. Sex diebus laboramus: in ſeptima die requieſcimus. Ergo domino cantare non poſſumus, niſi in die ſabbati. Quādiu opera iſtius mundi facimus, hoc eſt ſex diebus, domino cā-
Leuit.25.d tare nō poſſumus. Denique dicitur in Leuitico: Non facietis in die ſabbati omne opus ſeruile. Quicunq; ergo in ſabbato eſt, & in requie domini, opus ſeruile facere nō debet, hoc eſt, quod ad mūdum iſtum pertinet: ſed illud debet opus facere, quod ad ſabbatū pertinet. Vultis ſcire quoniam in ſabbato operantur ſacerdotes in templo
Num.15.d domini? Non licet in ſabbato cuicunq; ligna cedere. Denique unus qui inuentus eſt in eremo, lapidatus eſt & occiſus. Deinde non licet ignem ſuccendere: non licet etiam aliquid operis facere. Videtis autem: quoniam omnia hæc quæ in mundo alicui facere non licet in ſabbato, ſacerdotibus ſolis licet. Nam & ligna cædunt, & ignē ſupponunt, & alia faciunt miniſteria, & hoſtias immolant. Hoc totum quare dixi? Vt oſtenderem ſcriptū eſſe in lege, debere nos ceſſare etiam in die ſabbati ab operi- C
bus mundi, & ea facere quæ ad deum pertinēt. Pſalmus igitur cantici eſt in die ſabbati, quando non operamur mundo, & operamur deo. Videamus quid nobis ſit cantandum in ſabbato, quando à mundi ceſſamus operibus.

angelis ſuis mandauit de te: ut cuſtodiant te in omnibus uiſs tuis. In manibus portabunt te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Super aſpidem & baſiliſcum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem. Quoniam in me ſperauit liberabo eum, protegā eum quoniam cognouit nomen meum. Clamauit ad me, & ego exaudiam eum, cū ipſo ſum in tribulatione, eripiam eum & glorificabo eum, Longitudinē dierum replebo eum, & oſtendā illi ſalutare meum.

Pſalmus cantici in die ſabbati. XCI

BOnum eſt confiteri domino, & pſallere nomini tuo altiſſime. Ad annunciandum mane miſericordiam tuam, & ueritatem tuam per noctem. In decachordo pſalterio, cum cantico in cithara.

XCI

BOnū eſt confiteri domino, & pſallere nomini tuo altiſſime.] Nō dixit: bonū eſt pſallere, & poſtea confiteri: ſed uide ordinem: Bonum eſt cōfiteri, & bonū eſt pſallere. Primū age pœnitentiam, & lachrymis dele peccata, & poſtea canta domino: Bonum eſt confiteri domino. Non hominibus, ſed deo. Illi cōfitere peccata, qui ſanare poteſt. Et pſallere nomini tuo altiſſime.
b ¶ Ad annunciandum mane miſericordiam tuam, & ueritatem tuam per noctem.] Diligenter intelligite quod dicitur, Ad annunciandū mane miſericordiam tuam, & ueritatem tuam per noctem.] Singuli uerſiculi ad ſingulos referuntur. Bonum eſt confiteri domino: ad annunciandum mane miſericordiam tuam. Si confiteris domino, annuncias mane miſericordias domini. Et pſallere
D nomini tuo altiſſime. Iſtum uerſiculū refer ad hunc qui ſequitur, & ueritatem tuam per noctem. Quando enim confitemur domino, ſperamus miſericordiam. Quando uero pſallimus, operamur uirtutes. Ad annunciandum mane miſericordiam tuam. Vbi ſunt qui ſecundum literam ſcripturas intelligūt? Media die miſericordiam dei annūciare nō poſſumus? Et certe Chriſtianorum & monachorum eſt, maxime in noctibus peccata ſua confiteri. Et quomodo nunc dicit: ad annunciandum mane miſericordiam tuam? Quod dicit hoc eſt, Non poſſumus confiteri domino, & miſericordiam eius conſequi: niſi cœperit in corde noſtro clarum lumen lucere. Niſi præceſſerint tenebræ & mane factum fuerit, miſericordiam domini conſequi non poſſumus. Tunc autem annuncias mane miſericordiam domini, cum ſol iuſticiæ ortus in corde tuo fuerit. Et ueritatem tuam per noctem. Veritas domini non annunciatur, niſi ad noctem: in die nō poteſt annūciari. Nō enim poſſunt imbecilles ferre quæ magna ſunt: neq; poſſunt ea ſuſtinere quæ preciosa ſunt.
Vnde dicitur & in alio loco de deo: Poſuit tenebras latibulum ſuum: hoc eſt, dominus poſuit tenebras latibulum ſuum. Pſal.17.b
Et ueritas ergo domini annunciatur in nocte quaſi quibuſdam uerborum tenebris obuoluitur. In ænigmate dicitur & in parabolis: ut uidentes non uideāt, Mar.4.b
& audientes non intelligant. Legimus in Oſee, & dicitur Oſee.1.d
ad prophetam: Tu uade & accipe tibi uxorem: uxorem fornicariam: Iudæi & gentiles ridēt. Quare rident? Quoniam ueritas in nocte poſita eſt, non in die. Vultis ſcire quoniam ueritas dei in nocte eſt, & quaſi in tenebris, & in parabolis poſita eſt. Moyſes aſcendit in montem Si- Exod.24.d
na: & ingreſſus eſt, inquit, in turbinem, & caliginem, & in tenebras. & ibi locutus eſt cum domino: Neque enim poterat Iſrael populus uidere myſteria dei: quia in caligine dei non intrauerat. i ¶ In decachordo pſalterio, cum cantico & cithara.] Simpliciter dico: Quotieſcūq; leuamus manus ſine cogitationibus & diſceptationibus in decachordo pſallimus domino. In decachordo pſalterio, cum cantico in cithara. In cithara noſtra, & corpus, & anima, & ſpiritus, omnibus chordis compoſita ſunt.

A *a* ¶ Quia delectasti me domine in factura tua,& in operibus manuum tuarū exultabo.] Christianus quodcunque uiderit,semper ædificatur. Monachū nihil destruet, nisi peccatum. Quodcunq; aspexeris, ædificium tuum est. Vides cœlum, uides solem,uides stellas, uides lunā, hoc ædificat te. Debes enim cogitare & dicere: Si sol, & luna & cœlū, & stellæ deo seruiūt: quare ego nō seruiā? Vides terrā,uides animalia & omnia quæ in terris sunt, & hoc confer cū animo tuo,& ædificat te, & dic animo tuo, Omnia in suo tempore currunt. Siquidē uer & æstas,autumnus & hyems,nunq; mutātur hæc tempora, sed secundum dispositionem domini omnia seruiunt. Cœlum seruit,& terra seruit,& infelix ego homo non seruio. Veniamus ad minuta animalia: dimitto nunc de elephantis: dimitto de leonibus: dimitto de diuersis animalibus,uenio ad minuta animalia. Respice apem: respice formicam, uide corpus, & inquire sapientiā. Maior sapientia,quàm corporis magnitudo. Apes & formicæ cogitant hyemem esse uenturam,& monachus & Christianus nō cogitant iudicium esse uenturū. Illæ cogitant quoniam fame periclitari possunt,si non laborauerint in æstate unde uiuāt in hyeme: nos non cogitamus, quia sine opere torquebimur in gehenna. Hoc totum quare dixi? Quoniam nūc scriptum est, Quia delectasti me domine in factura tua. Quodcun
B que aspexero, delectat me. Intelligo enim factorē,& benedico deum. Et in operibus manuū tuarum exultabo. Video arborem,& considero quomodo cortex arboris est quasi tunica,qua uestitur, & quasi germen uiret. Et deinde uideo quomodo flos fit,quomodo flos cadat, & ipse flos uertatur in pomum. Video paulatim per singulos dies,in singula tempora mihi naturam operari,& in meos cibos crescere. Video quomodo deus in omnibus mihi laborat,ut mihi nihil desit. Propterea exulto in te domine. *b* ¶ Quàm magnificata sunt opera tua domine.] In hoc loco Marcion & Manichæus erūpunt. Quid enim dicunt? Si omnia deus fecit,& in utilitatem hominum fecit, quid necesse fuit cimicem facere & pulicem? Ego tibi breuiter respondeo: ut ostenderetur o homo fragilitas tua. Qui enim cogitationem tuam in cœlum ponis, respice, morderis à cimice,& contremiscis. Quid erigeris in cœlum,& cogitatio tua transcendit in cœlum? Ecce à pulice uulneraris. Quàm magnificata sunt opera tua domine. Parua quidem corpora,sed magna ratio Singula habēt utilitates suas. Ego sic miror dominum in elephantis, quomodo & in formica: sic illum prædico in camelo, quomodo & in culice. Vide culicem quomodo quasi punctum cuiusdam corpusculi est,& tamē uide in ipso puncto corpusculi, omnia esse mēbra diuisa. Habet sex pedes, habet duos oculos, habet os, habet & uentrem, habet & tubā uocis, habet & alas. Si considerauēris membra,corpus non inuenis, & tamen magnificatur deus: quia sine corpore,membra sunt omnia. *c* ¶ Nimis profundæ factæ sunt cogitatiōes tuæ.] Quodcunque cogitauero,inuenire non possum. Abyssus iudicia tua. O profundum diuitiarum sapientiæ & scientiæ
Eccēs.7.c dei. Dicam & ego cum Ecclesiaste: Dixi,sapiens efficiar, & ipsa longius facta est à me: longius multo quàm erat. Et profunda quis inuenire potest? Ecclesiastes quod dicit, hoc est: Antequam cogitationem meam in opere ponerem, non uidebam magnificentiam dei. Dixi,sapiens efficiar, hoc est, dixi, debeo quærere rationes singularū causarū: & ipsa lōge facta est à me, longius multo quàm C
erat: hoc est, sapientiam quam ante non inquirens, ignorabam: postea quærere cœpi, quam inuenire non poteram. *d* ¶ Vir insipiens non cognoscit: & stultus non intelligit hæc.] Quicunq; non est Christianus: & in operibus nō intelligit creatorem, iste insipiens est. *e* ¶ Cum exorti fuerint peccatores sicut fœnum.] Vidisti imperatores: uidisti præfectos: uidisti exercitus: uidisti uictorias & triūphos: Heri fuit, & hodie nō est. *f* ¶ Et apparuerint omnes qui operantur iniquitatem, ut intereant in seculū seculi.] Heri apparuit quasi flos: hodie flos ipse non cōparet. Heri uirebat herba: hodie siccata est. Vbi est illa pulchritudo? Nihil bonum est, nisi quod æternum est. Nihil bonū est, nisi quod perpetuum est. Quodcūque finem habet, nec inter bona numerandum est. Quid enim mihi prodest, si heri præfectus fui, & hodie fame morior? Quid enim mihi prodest: si anteriori die rex fui, & hodie in carcere morior? Omne quod præteritum est & finem habet, nihil est. Vnusquisque nostrum de seculo uenit ad hanc uitam. Alius matrem reliquit: alius, filios: alius, uxorem: alius parētes. Recordemur infantiæ nostræ, recordemur adolescentiæ, recordemur quod aliquando habuerimus diuitias, & unusquisque pro uiribus suis habuit quod potuit. Ecce transiuimus ad hanc uitam. Vbi sunt illa omnia? Cogitata magis dolorē faciunt, quàm uoluptatē. D
Nihil est itaque bonū nisi quod perpetuū est. *g* ¶ Tu autem altissimus in æternum domine, quoniam ecce inimici tui domine, quoniam ecce inimici tui peribunt, & dispergentur omnes &c.] Si peribunt, quomodo dispergentur? Qui enim semel perierit, dispergi nō potest. Debuit dicere: Ecce dispergentur & peribunt. Quod ergo dicit, hoc est: inimici tui domine peribunt, cum omnia tibi subiecta fuerint: omnis qui inimicus tuus fuerit, postea efficietur amicus: hoc est nō peribit homo, sed peribit inimicus. Qui inimicus fuit, amicus erit: & sic peribit inimicus. Quoniā ecce inimici tui peribūt: & dispergentur omnes qui operantur iniquitatem. Quomodo si sancti simul sunt, gratiosum est: sic si peccatores simul fuerint, quasi pessima cōgregatio est. Quanto enim plures simul fuerint, tanto peiores sunt. Denique eo tempore quo turris ædificabatur contra deum, dispergebantur in utilitatem suam. Consensus eorum malus fuit: dispersio uero profuit etiam illis ipsis qui dispersi sunt. *h* ¶ Exaltabitur sicut unicornis cornu meum.] Semper cornu in regno ponitur. In te inimicos nostros uenti labimus cornu. Denique nullum animal in templo immolatur domino, nisi quod cornu habet. Tria immolabantur domino in templo: immolabatur taurus: immolabatur aries: immolabatur hircus. Tria immolabātur, & uniuersa cornuta sunt. Nisi enim aliquis habuerit cornu in quo inimicos uentilet, non est dignus immolari deo. Propterea & dominus cornu dicitur, his qui credūt in eum: Et in cornibus crucis suæ uentilauit inimicos. Ibi confudit diabolum, & omnem eius exercitum. Christus quidem crucifixus erat in corpore: sed uere crucifigebat ibi dæmones. Non fuit crux, sed triumphus fuit: sed uexillum fuit. Propterea conscendit crucem, ut nos de terra in altum tolleret. Ego puto crucem saluatoris istam esse scalam quam uidit Iacob. In ista scala descendebant angeli & conscendebant. In ista scala, hoc est, cruce descendunt Iudæi, & conscendunt gentiles. Et exalta-

Quiā delectasti me domine in factura tua,& in operibus manuum tuarum exultabo. Quam magnificatā sunt opera tua domine, nimis profundæ factæ sunt cogitationēs tuæ. Vir insipiens non cognoscēt, & stultus non intelliget hæc. Cum exōrti fuerint peccatores sicut fœnum,& apparuērint omnes qui operantur iniquitatem. Vt intereant in seculum seculi, tu autē altissimus in æternū domine. Quoniam ecce inimici tui domine, quoniā ecce inimici tui peribunt,& dispergētur omnes qui operātur iniquitatē. Et exaltabitur sicut unicornis

bitur

A bitur ſicut unicornis cornu meum. Alij habebant plura cornua: ego unum ſolum cornu habeo. Mihi autē abſit gloriari niſi in cruce domini: per quē mihi mundus crucifixus eſt, & ego mundo. a ¶ Et ſenectus mea &c.] Senectus noſtra oleo dei indiget. Quomodo enim corpora noſtra quādo laborant (loquor ſimplicius, propter ſimplicio res fratres q nō poſſunt intelligere ſublimius) quomodo corpora noſtra quando laborant, non reficiūtur, niſi unctiōe olei: quomodo lumen qđ in lucerna eſt, niſi oleum miſeris, extinguitur: ſic & lumen ſenectutis meæ, oleo & miſericordia dei indiget ut creſcat. Denicp & apoſtoli aſcendūt in montem Oliueti: ut quoniam laſſi erant, & indigebant lucernæ ipſorum oleo domini, de oleo domini illuminentur. Vnde dicit & iuſtus, Ego autem ſicut oliua fructifera in domo domini. Et in alio loco dicitur: Filij tui ſicut nouellæ oliuarum in circuitu menſæ tuæ.

Pſal.127.a

B Nullus alius mons erat, de quo aſcendit dominus regna cœlorum, niſi mōs Oliueti? Nunquid non erat mons ſublimior in Galilæa Thabor? Quid neceſſe fuit ut dominus de monte Oliueti conſcenderet in regnum cœlorum? Sed uide quid te ſcriptura doceat: Niſi tibi & lampadibus tuis oleum miſeris, non poteris aſcendere in regna cœlorum. Debes eſſe in monte Oliueti: & non in ualle oliuarum, ſed in monte Oliueti. Dicat aliquis: Quæ eſt iſta uallis oliuarum? Habet diabolus oliuas ſuas: habet philoſophos: habet hæreticos: habent & ipſi oleum. Et ipſi lumen ſcientiæ promittunt, ſed illa oliueta in perditionem dedu-

Pſal.140.b

cunt. Oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Nos ergo rogemus dominum: ut ſenectus noſtra, & omnis noſter labor, & omnes tenebræ noſtræ, oleo domini illuminentur. Diligenter attendo in ſcripturis ubi primum legerim ſenectutem. Adam nongētis triginta annis uixit, & tamen ſenex non dicitur. Matuſalem nongentis ſexagintanouem annis uixit, & ſenex non dicitur. Venio uſque ad diluuium: & poſt diluuium per annos fermè tria milia, & nullum inuenio qui dictus eſt ſenex. Primus Abrahā ſenex dicitur. Et certe multo minoris ætatis fuit quam Matuſalem. Sed propterea dicitur ſenex, quoniam ſenectus ipſius inūcta fuit oleo uberi. Denique ſcriptum eſt ibi: Et mortuus eſt Abraham,

Gen.25.a

nutritus in ſenectute bona, plenus, inquit, dierum. Propterea in ſenectute bona, quoniam plenus dierum. Omne enim tempus uitæ ipſius dies fuerunt & nō nox. Hoc ipſum quod dictum eſt de Abraham, dictum eſt, & de Iſaac, & de Iacob. Qui enim ſimul ſeruierunt domino, recte ſimul ſenes domini nuncupantur. b ¶ Vt cedrus Libani multiplicabitur.] Lignū bene olens, lignū unde tēpli tecta cōtecta ſunt. Vt cedrus Libani multiplicabitur: lignū imputribile. c ¶ Plantati in domo domini, in atrijs dei noſtri florebunt.] Alibi plantamur, in regno

1.Cor.3.b

cœlorum florebimus. Ego uero plantaui: apollo rigauit, ſed dominus incrementum dedit. Plantatus in domo domini, hoc eſt, in eccleſia: non muris, ſed in dogmatibus. Regnum enim dei, inquit, intra uos eſt. Quicunq; plantatus fuerit in domo domini: ſi hic radices miſerit, ibi flores afferet. Plantati in domo domini: in atrijs dei noſtri florebunt. Iſta ſunt æterna tabernacula. Quæ ſunt iſta atria Diuerſæ in cœlo manſiones. Simul'que uidete quid dicat: Plantati in domo dñi: in atrijs dei noſtri florebunt. Hic domus eſt, ibi atriū eſt. Debuit utique primum dicere ſecūdum ordinem, atrium: & ſic domum. Sed uidete quid dicat: Hic licet uideamur in domo eſſe, cū migrauerimus ad regna cœlorum, ad cō-

C

Luc.17.c

parationem angelorum, & uirtutum cæterarum: non ſumus in domo, ſed in atrio ſumus, in initio ſumus, nō in perfectiōe Non enim erimus angeli, ſed quaſi angeli. Non tibi quaſi parū uideatur homo, ſi ſicut angelus fueris. d ¶ Adhuc multiplicabūtur in ſenecta uberi.] Felix ille q creſcit quotidie: qui ſene

D

ſcit ætate, ſeneſcit & uirtutibus. Hæc interim de pſalterio diximus: locuti ſumus & de euangelio pauca, diximus quoq; & de Apoſtolo. Oremus dominū ut omne quod diximus nos, & quæ audiſtis, opere compleamus: & uerba uertamus in opera: ut qui hic plantati ſumus in domo domini, in atrio Chriſti floreamus: cui ſit gloria in ſecula ſeculorum. Amen. e ¶ Laus cantici ipſi Dauid in die ante ſabbatum, quando fundata eſt terra.] Iſte pſalmus uocem continet prophetæ, uirtutem atque magnificentiam domini decantantis. XCII

DOminus regnauit, decorem induit.] Cum reſurgens à mortuis, ſanctorum ſibi chorum adiunxit. g ¶ Induit dominus fortitudinem.] Quia diabolum oppreſſit. h ¶ Et præcinxit ſe uirtute.] Quando multitudine angelica circundatus, remeauit ad patrem. i ¶ Etenim firmauit orbem terræ, qui non commouebitur.] Inſtabilis enim & mobilis eſſet adhuc, niſi ſua fuiſſet reſurrectione firmatus. k ¶ Parata ſedes tua.] In animabus ſanctis. Tu enim præelegiſti eas ante conſtitutionem mundi, ut eſſent genus electum. l ¶ Extunc à ſeculo tu es.] Et à reſurrectione, & ante conſtitutionem mundi. m ¶ Eleuauerunt flumina domine: eleuauerunt flumina uocem ſuam.] Apoſtoli: quorum fluenta prædicationum, ariditates gentium irrigauerunt. n ¶ A uocibus aquarum multarum.] Detrahentium populorum. o ¶ Mirabiles elationes maris.] In ſeculi huius fluctibus. p ¶ Mirabilis in altis dominus.] Glorioſus reſidens ad dexteram patris. q ¶ Teſtimonia tua domine credibilia facta ſunt nimis.] Per apoſtolos tuos. r ¶ Domum tuam decet ſanctitudo domine in longitudine dierum.] Eccleſiam tuam quam exhibuiſti tibi non habentem maculam aut rugam: in qua nos digneris mundos, ac ſplendidos cuſtodire: nec polluere baptiſmi gratiam: per quod in te renati ſumus ad uitam: quia tibi eſt cum æterno patre & ſpiritu ſancto, honor & gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

Laus cantici Dauid in die ante ſabbatum quando fundata eſt terra. XCII

DOminus regnauit, decorem indutus eſt, indutus eſt dominus fortitudinem & præcinxit ſe. Etenim firmauit orbem terræ, qui non commouebitur. Parata ſedes tua, extunc à ſeculo tu es. Eleuauerunt flumina domine, eleuauerunt flumina uocem ſuam. Eleuauerunt flumina fluctus ſuos, à uocibus aquarum multarum. Mirabiles elationes maris, mirabilis in altis dominus. Teſtimonia tua credibilia facta ſunt nimis, domum tuam decet ſanctitudo domine in longitudine dierum.

Psalmus Dauid quarta sabbati. XCIII

DEus ultionũm dominus, deus ultionum libere egit. Exaltare qui iudicas terram, redde retributionem superbis. Vsquequò peccatores domine, usquequo peccatores gloriabuntur? Effabũtur & loquentur iniquitatem, loquentur omnes qui operantur iniustitiam. Populum tuum dominẽ humiliauerunt, & hæreditatem tuam uexauerunt. Viduam & aduenãm interfecerunt, & pupillos occiderunt. Et dixerunt non uidebit dñs, nec intelliget deus Iacob. Intelligite insipientes in populò, & stulti aliquando sapite. Qui plantauit aurem, nõ audiet, aut qui finxit oculum, nõ considerat. Qui corripit gentes, nõ arguet, aut qui docet hominem scientiã. Dñs scit cogitationes hominũ, quoniã

A a ¶ Psalmus Dauid quarta sabbati.] Semper de titulo disputamus, ut ex titulo intelligatur & psalmus. Psalmus Dauid quarta sabbati. Quarta sabbati, in medio sabbati est: quasi in corde sabbati, hoc est, in medio hebdomadis. Dies enim quarta est, & quarta dies habet ex utroque latere æquales dies. Habet enim ex uno latere, diẽ primũ, secundum, tertium: & ex alio latere habet diem quintum, sextũ, septimũ. Videtis igitur quoniã dies quarta, hoc est, quarta sabbati, ex utroque latere duplici trinitate firmatur. Simul & cõsiderãdum: quia quartus numerus, uirtute decimus est. Quomodo? Si enim computes, & ordinem facias unum, duo, tres, quatuor, decimus numerus efficitur. Vidistis igitur quoniam quartus numerus efficit decimum, & considerate ex hoc: quia quatuor euangelia in decalogo computantur, ut quodcunque dicebatur in decalogo, hoc compleatur in quatuor euangelijs, ut nõ dissentiat lex uetus ab euãgelica dignitate. Hoc interim diximus de titulo, nunc ueniamus ad psalmũ. XCIII

B DEus ultionum dominus, deus ultionum libere egit.] Quia tanto tempore latuit, & non apparebat in populo: postea libere egit. Quia antea ignorabatur, postea triumphauit in cruce. Deus ultionũ dominus. Si deus ultionum dominus est, mihi uindicta m, & ego retribuam, dicit dominus: quid te cupis uindicare homo? Habes ultorem deum. Dicit hoc & Apostolus, Si esurierit inimicus tuus, ciba illum. Si sitit, da illi potum. Hæc enim faciens carbones ignis congregabis super caput eius. Hoc non uidetur pietatis esse, sed crudelitatis. Si enim bene illi facio, ut illi malefaciat deus: nõ uenit hoc de pietate, sed de crudelitate mentis. Quod enim dicit Apostolus si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitit, da illi potum: hucusque uidetur misericordia. Hoc uero quod infert: Hæc enim faciens, carbones ignis congregabis super caput eius: nõ uidetur misericordiæ esse sed crudelitatis. Videris enim propterea panem dare, & aquam dare bibere ut ille in seculis torqueatur. Et hoc dicit Apostolus, & misericordiæ prædicator crudelitatem docet? Non igitur sic accipiendum, sed alio sensu. Si te percutit inimicus, tu ei præbe & alteram maxillam. Si tibi ille malefacit, tu illi fac bene. Si enim hoc feceris, carbones ignis congregabis super caput eius. Quod dicit, hoc est, mundabis eum à peccato: uincitur enim crudelitas illius patientia tua. Si sagittam dirigas in lapidẽ, & lapis durus fuerit, non solum non infigitur, sed resilit. Sic inimicus tuus si te percusserit, & repercussus nõ fuerit: patientia tua superatus, ad meliora conuertitur.

Rom.12.d

c ¶ Vsquequo peccatores domine, usquequo peccatores gloriabuntur?] Impatientia humana non uult dei habere patientiam. Miseri nos, qui uolumus nobis deũ esse patientem, & inimicis impatientem. Si quando peccamus, patientem cupimus deum: Si quando aliquis in nos deliquerit, in ipsum non uolumus esse patientem deum. Vsquequo peccatores gloriabuntur? Non eis sufficit peccare, sed etiam in peccatis gloriantur. Prima infelicitas est peccare: secunda infelicitas imò nouissima, non agere pœnitentiam. Isti ergo peccatores non solum non flectunt ceruicem, sed libere post peccatum suum gloriãtur. d ¶ Effabuntur & loquentur iniquitatem.] Proprie hæc de hæreticis loquitur. e ¶ Loquentur omnes qui operãtur iniquitatem.] Vide te signum: Qui male loquitur necesse est ut male faciat. Ex abundantia enim cordis os loquitur. Vbicunq; conscientia uulnerata est, ibi in ore facile peccatur. f ¶ Populum tuum domine humiliauerũt.] Semper dei populus humiliatur: dei populus opprimitur. Populum tuum domine humiliauerũt: Semper populus dei humiliatur, & imitatur deum qui humilis fuit & mitis corde. g ¶ Viduam & aduenam interfecerunt, & pupillos occiderunt, & dixerunt: non uidebit dominus.] Licet hoc manifestum sit secũdum historiam: semper enim quicunque præsidio indiget, facile opprimitur, & quãto aliquis humilior fuerit, tanto ille magis qui opprimit, offendit deum: tamen & secũdum Tropologiam interpretemur: Dixerã enim de hæreticis hoc dici. Viduam & aduenam interfecerũt. Vidua illa quæ deum uirũ habere desiuit, anima est peccatoris. Aduena est qui non est habitator, hoc est, qui non habitat. Ille qui nuper crediderat, repente scandalizatus perit. Et pupillos occiderunt, & dixerunt: non uidebit dominus. Miramur si pupilli dicuntur, ubi uidua est? Sicut enim uidua, anima peccatoris est, sic pupillos illos dicit, qui patrem amiserunt habere deum. Et dixerunt. Quid dixerunt? h ¶ Non uidebit dominus: nec intelliget deus Iacob.] Hoc dicit omnis qui opprimit sanctos. Illis hoc dicentibus, uidete spiritussanctus quid respondeat. i ¶ Intelligite qui insipientes estis in populo: & stulti aliquãdo sapite. Qui plantauit aurem: nõ audiet: &c.] Qui figulus est ignorat uas suum? Qui alium facit audire, ergo ipse nõ audiet: Qui mihi dedit oculos, ergo ipse non uidet? Qui autor est intelligentiæ meæ ipse non intelligit? Iste locus aduersus eos maxime facit, qui Anthropomorphitæ sunt: qui dicunt deum habere membra, quæ etiam nos habemus. Verbi causa, Dicatur deus habere oculos: oculi domini respiciunt omnia: manus dei facit omnia: Et audiuit, inquit, Adam sonum pedum domini deambulãtis in paradiso. Hæc simpliciter audiunt, & humanas imbecillitates ad dei magnificentiam referunt. Ego autem dico quod deus totus oculus est: totus manus est: totus pes est. Totus oculus est, quia omnia uidet. Totus manus est: quia omnia operatur. Totus pes est: quia ubique est. Ergo uidete quid dicat: Qui plantauit aurem, non audiet? Non dixit: qui plantauit aurem, ergo ipse aurem non habet. Non dixit: ergo ipse oculos non habet. Sed quid dixit? Qui plantauit aurem, non audiet? & qui finxit oculos, non considerat? Mẽbra tulit: efficientias dedit. k ¶ Qui corripit gentes, non arguet.] Qui alios docet: ergo ipse non nouit? l ¶ Qui docet hominem scientiam.] Subauditur, ergo ipse non habet scientiam? m ¶ Dominus scit cogitationes hominum, quoniam uanæ sunt.] Legimus in poeta seculari: O curas hominum, o quãtum est in rebus inane. Et gentiles & philosophi istum uersiculum ad cœlum leuant. Et quid dicunt? Nihil potuit prudentius dici: Ecce rusticanus noster Hebræus ante tanta secula hoc locutus est. Et quid dixit? Dominus scit cogitationes hominum, quoniam uanæ sunt. Vultis scire quoniam cogitationes hominum uanæ sunt? Pater

C

Luc.6.g

D

Gen.3.b

&

A & mater nutriunt filium, promittunt ſibi de illo felicitatem, mittunt ad ſtudia, erudiunt, uenit uſque ad adoleſcentiam, diſponũt ut etiam militet. Cum omnia cogitauerint per annos triginta, una febricula uenit & tollit omnes cogitationes. Inimicũ habeo, & dies iudicij eſt ad triginta dies, diebus & noctib⁹. nihil aliud cogito, niſi quod illi reſpõdeam: In lectulo meo ſum, & cogitatio mea abſenti reſpõdet inimico: Non eſt ibi inimicus & uerba reſpondent inimico. Diebus & noctibus in cogitatione ſum. Cum autẽ dies iudicij uenerit, omnia illa quæ cogitaueram, pereunt, & quodcũque deus dixerit, hoc loquor. Propterea & dominus in euangelio
Luc.12.b ait: Quando ſtabitis ante iudices, nõ cogitetis quid reſpondeatis: quia dominus dabit uobis in illa hora quid reſpõdeatis. Dominus ſcit cogitationes hominũ quoniã uanæ ſunt. Vna cogitatio felix eſt, cogitare de domino.

uanæ ſunt. Beatus homo quem tu erudieris domine, & de lege tua docueris eum. Vt mitiges ei à diebus malis, donec fodiatur peccatori fouea. Quia non repellet dominus plebem ſuam, & hæreditatẽ ſuam non derelinquet. Quoadusque iuſtitia conuertatur in iudicium, & qui iuxta illam omnes qui recto ſunt corde. Quis conſurgẽt mihi aduerſus malignantes, aut quis ſtabit mecum aduerſus operantes iniquitatem? Niſi quiã dominus adiuuit me, paulominus habitaſſet in inferno anima mea. Si dicebam, motus eſt pes meus, miſericordia tua domine adiuuabat me. Secundum multitudinem, dolorum meorum in corde meo, conſolationes tuæ lætificauerunt animam meam. Nunquid adhæret tibi ſedes iniquitatis, qui fingis laborem in præcepto. Captabunt in animam iuſti, & ſanguinem innocentem condemnabunt. Et factus eſt mihi dominus in refugium, & deus meus in adiutorium ſpei meæ. Et reddet

a ¶ Beatus homo quem tu erudieris dñe.] Felix eſt qui deo magiſtro utitur. b ¶ Et de lege tua docueris eum, ut mitiges ei à diebus malis.] Videte quid dicat: Beatus
B homo quem tu erudieris domine, & de lege tua docueris eum, hoc eſt, ſcripturis tuis. Hoc autẽ quid prodeſt, ut doceatur ille de lege tua? Vt mitiges ei à diebus malis. Videtis igitur quoniam ſciẽtia & exercitatio & opera de ſcripturis, mitigat nobis dies malos? c ¶ Donec fodiatur peccatori fouea.] Quando tu erudieris de lege domini, unum tibi in duplex diuiditur. Tibi enim dies mitigat malos, & peccatori fodit foueam. d ¶ Quis conſurget mihi aduerſus malignantes, aut quis ſtabit mihi aduerſus eos qui operantur iniquitatẽ?] Obſcuri ſunt pſalmi: & ſemper perſonas mutãt, & propterea obſcuri ſunt, & nimiæ difficultatis eſt ſcire in ſingulis uerſiculis quis loquatur. Quis cõſurget mihi aduerſus malignãtes, aut quis ſtabit mecum aduerſus operãtes iniquitatem? Hos uerſiculos ſaluator loquitur: Ego ſanctus ſum, in cruce ſubleuatus ſum, mortuus ſum, reſurrexi, & ad cœlos uictor aſcendi. Quis eſt putas de ſanctis qui mecum reſurget? Ergo quod dicit, hoc eſt: Propterea reſurrexi, ut & alij mecum reſurgerent. Quis reſurget mihi? Quãdo dicit quis, cæteros prouocat ad ſurgẽdum. Quomõ enim
Eſa. 6.c legimus in Eſaia: Quem mittam ad populum iſtum, & quis ibit nobis? &c. Sicut Eſaias ipſe ſe offert: ſic & dominus prouocat nos dicens: Quis reſurget mihi aduerſus malignantes? Quicunque reſurrexerit, mihi reſurget de meo exercitu eſt. Aduerſus malignantes, aduerſus diabolum & exercitum eius. Aut quis ſtabit mecum? Videte ordinem: Non dixit primum, quis ſtabit & quis reſurget, ſed quis reſurget & quis ſtabit. Primum enim ſurgimus, deinde ſtamus. Aut quis ſtabit mecũ aduerſus operantes iniquitatem? Quaſi imperator ſtet & dicat: Quis uenit in exercitu meo? e ¶ Niſi quia dominus adiuuit me, paulominus habitauit in inferno anima mea.] Propterea domine reſurgo: quia tu fuiſti ad inferos, & reſurrexiſti, Detenta fuiſſet anima mea apud inferos, ſi nõ tua anima de inferis reſurrexiſſet. f ¶ Si dicebam motus eſt pes meus.] Conſiderans fragilitatem meam & imbecillitatem humanam, nõ putabam pedem meum firmo

C ſtare gradu: ubicunque ponebam pedem, lapſum timebam. Rurſum cogitabam nomen tuum, & firmo ſtabam pede. g ¶ Secũdum multitudinem dolorum meorum in corde meo: conſolationes tuæ lætificauerunt animam meam.] Hoc ipſum & Apoſtolus loquitur: quoniam ſe- 1.Cor.3.b
cundum labores & miſerias quas in iſto ſeculo patimur, habemus mercedem apud deum in cœlis. Magnitudo tribulationum, magnitudo præmiorũ eſt. Quot patimur uulnera, tot meremur & coronas. Hoc eſt quod dicit: Quotiens egi pœnitentiam, totiens me conſolatus es. Vnam fudi lachrymã: unam merui cõſolationem. Decem fudi lachrymas, decem merui conſolationes. Quantumcunque fuit pondus pœnitentiæ, tantus fuit & conſolationum numerus.

h ¶ Qui fingit laborẽ in præcepto.] Nemo dormiens coronatur: nemo ſecurus poſſidet regna cœlorum, nemo referto uentre, poteſt digne de ieiunijs diſputare. Vides ergo quid dicat: qui fingit laborem in præcepto. Omnia præcepta domini laborem habent. Sine labore non poſſumus poſſidere regna cœlorum. Vultis ſcire quia ita D
eſt? Si uis, inquit, perfectus eſſe, uade uende omnia quæ Matth.19.c
poſſides, & da pauperibus, & ueni ſequere me. Qui uult, inquit, conſequi regna cœlorum, diebus & noctibus oret, uigilet, ieiunet, iaceat in ſacco, non in pluma, non in ſerico. Pœnitentia non amat delitias. Quia cinerem, inquit, tanquàm panem manducaui, & potum meum cum fletu miſcebam. Qui fingit laborem in præcepto.

i ¶ Captabunt in animam iuſti.] Videte quomodo non uidetur eſſe conſonans. Quæ enim eſt conſequentia, qui fingit laborem in præcepto, captabũt in animam iuſti? Sed quod auris carnea non intelligit, auris ſpiritualis intelliget. Quid ergo dicit: Qui fingit laborem in præcepto. Propterea, inquit, laboramus in præceptis domini diebus ac noctibus, uigilamus, oramus, ieiunamus, quoniã multos habemus aduerſarios, qui captãt animã iuſti. Videte quid dicat: iuſti captãt animam, nõ iniuſti. Nõ enim uolũt eos decipere qui decepti ſunt, ſed iuſtos. Vnde dicitur in Habacuk: Eſcæ eius electæ. k ¶ Et ſan- Abac.1.d
guinem innocẽtem condemnabunt.] Solent aliqui dicere: Ille qui occiſus eſt, nõ occideretur, niſi fornicator eſſet aut aliquod peccatũ habuiſſet. Ruina illum nõ occupaſſet, niſi fuiſſet peccator. Naufragium illum nõ oppreſſiſſet, niſi peccator fuiſſet. Videte ergo quid dicat ſancta ſcriptura: Et ſanguinem innocentẽ condemnabũt. Quãdiu in iſto ſeculo ſumus, omnia in cõmune patimur. Iuſtus & peccator æqualiter naufragãtur: Aequalem habẽt carnẽ, & æquales conditiones carnis. Iuſtus & peccator æqualiter pereunt. Similis exitus, ſed diuerſa præmia iuſtus & peccator habent. Alius ducitur ad gehennam: alius ducitur ad regna cœlorum. Et ſanguinem innocentem condemnabunt. Sufficit tibi ò iuſte conſcientia tua. Et ſi condemnatus fueris, ſit ſanguis tuus innocens, & clamabit ad dominum. l ¶ Et factus eſt mihi dominus in refugium.] Locus iſte contra Arianos facit. Quoniam enim contradicũt domino ſaluatori, quod factus dicitur: ecce nos dicimus: Factus eſt mihi dominus in refugiũ. Nulli

illis iniquitatem ipſorum,& in malitia eorum diſperdet eos,& diſperdet illos dominus deus noſter.

Laūs cantici ipſi Dauid. XCIIII

VEnitē exultemus domino, iubilemus deo ſalutari noſtro. Præoccupemūs faciem eius in confeſſione, & in pſalmis iubilemus ei. Quoniām deus magnus dominus,& rex magnus ſuper omnes deos, quoniam nōn repellet dominus plebē ſuam. Quia in manū eius ſunt omnes fines terræ, & altitudines montium ipſius ſunt. Quoniam ipſius est mare & ipſe fecit illud, & ſiccam manus eius formauerunt. Venitē adoremus & procidamus & ploremus ante dominum qui fecit nos, quia ipſe eſt dominus deus noſter. Et nos populus paſcuæ eius, & oues manus eius. Hodiē ſi uocem eius audieritis,nolite obdurare corda ueſtra.Sicut in iritatione ſecundum diem tentationis in deſerto. Vbi tentauerūt me patres ueſtri probauerunt & uiderunt opera mea. Quadraginta annis offenſus fui generationi illi, & dixi ſemper hi errant corde. Et iſti non cognouerunt uias meas,ut iuraui in ira mea,ſi introibunt in requiē meā.

Canticū Dauid quādo domus ædificabatur poſt captiuitatem. XCV

CAntate dominō canticum nouum, cantatē do/

tur poſt captiuitatem,canticū Dauid.] Iſte pſalmus hoc titulo prænotatur. Totum myſteriū in titulo eſt. Totius uitæ noſtræ ſacramētum & ſalus in titulo eſt. Quādo domus ædificabatur poſt captiuitatem,cāticum Dauid. Iudæi locum iſtum ſic intelligunt: Quādo poſt Babyloniæ captiuitatē,ſub Ezra & Zorobabel & Ieſu filio Ioſedek rurſum ædificatū eſt templū, Dauid in ſpiritu ante quingētos annos ſciebat rurſum ædificandum eſſe templum. Hoc illi dicūt. Si hoc ita eſt ó Iudææ ut interpretaris, quid ſibi uult quod ſequitur: Cantate domino canticum nouum, & deinde:Annūciate inter gentes gloriam eius? Quod eſt iſtud canticum nouū, quæ ſunt iſtæ gētes? Videtis ergo quoniam ſecūdū literam interficiētem penitus ſtare nō poteſt. Ergo myſticē interpretādū eſt, qñ domus ædificabaē poſt captiuitatē. Multi de nobis capti ſunt,multi ducti ſunt in Babyloniā: multi iugū Nabuchodonoſor ſuis portauere ceruicibꝰ: multi miſſi ſunt in caminū ignis,& arſerūt, multi templū perdiderūt,& in illis domꝰ dei ſubuerſa eſt. Infelix Iudas quādo apoſtolus erat, domus dei erat. Venit diabolus,& accepit buccellā, & ſtatim intrauit ſatanas in illū,& domus eius ſubuerſa eſt,& non eſt inſtaurata: quia nō egit pœnitētiam. Si quis uero poſt peccatum agit pœnitētiam,iſtius domus poſt captiuitatem reædificatur. Oremus ergo & nos dominū, primum quidem,ut non ſubuertatur domus noſtra,ne ueniat Caldæus & Aſſyrius, & templum Chriſti in nobis ſubuertat. Si autem ſubuerſum fuerit quaſi naufragio, ſecūdo ſolatio per tabulam poſſumus ſaluari. Quando domus ædificabatur poſt captiuitatē. Quotidie domus iſta Chriſti in pœnitentibus inſtruitur. Denique nō dixit,quādo domus ædificata eſt:ne tātum uideretur fuiſſe præteritum:ſed ædificabatur, ut quotidie hoc fieri demonſtret.Hoc interim diximus de anima noſtra. Cæterū poſſumus & aliter dicere,quādo eccleſia Chriſti inſtruebatur poſt ruinam. Videamus ergo poſt iſtum titulum quid ſequatur. XCV

CAntate domino canticum nouum.] Felix pœnitētia licet rueris: tamen ſi egeris pœnitentiam, noua domus dei diceris. Cātate domino canticum nouum. Noua domus,nouū meretur canticum. Cātate domino canticum nouum. Cui cantate? *r* ¶ Cātate domino omnis terra.] Si de templo Hieroſolymæ dicitur ò Iudææ,quomodo omnis terra prouocatur ad laudem? Cantate domino omnis terra. Iſte locus & Iudæum uincit & Nouatianum.Cantate domino omnis terra. Non Hieruſalem,ſed omnis mundus.Hic Iudæus occiditur. Cantate domino omnis terra.Nouatianus occiditur. Quomō? Dicit enim Nouatianus: Sunt aliqua peccata, pro quibus debemus agere pœnitentiā. Ac ſi dicat: De mendacio,de periurio,de furto. Cæterum qui fornicatus fuerit, qui

A dubium,quin de patre hoc interpretemur. Si autem de patre dicitur: Dominus factus eſt mihi in refugium, hoc ſenſu intelligēdum eſt: Dominus qui ſemper erat, mihi factus eſt in refugiū. Sic & ſaluator qui ſemper erat,mihi ſaluator factus eſt. *a* ¶ Laus cantici ipſi Dauid.] Iſte pſalmus uocem cōtinet prophetæ,cohortātis homines ad deum de toto corde trā ſire.

VEnite exultemus dño, iubilemus deo ſalutari noſtro.] Intelligamus quia ipſe eſt dominus,& ipſe morte ſua contulit nobis ſalutē. *c* ¶ Præoccupemus faciē eiꝰ in cōfeſſione.] Priuſquam nobis auerſa facie iraſcatur, confiteamur peccata noſtra. *d* ¶ Et in pſalmis iubilemus ei.] Pſallentes in cordibus noſtris deo gratias agentes. *e* ¶ Quoniam deus magnus dñs.] Nullus enim æquatur magnitudini, id eſt, potentiæ eius. *f* ¶ Et rex magnus, ſuper omnes deos.] Ipſe enim omnia regit. *g* ¶ Quoniam

B non repellet dñs plebem ſuam.] Quam proprio cruore redemit. *h* ¶ Quia in manu eius ſunt omnes fines terræ.] Pugillo enim,id eſt, poteſtate, concludit omnem latitudinem terræ. *i* ¶ Et altitudines montium ipſius ſunt.] Prædicationes apoſtolicæ, quas ipſe inſpirat. *k* ¶ Quoniam ipſius eſt mare,& ipſe fecit illud.] Hæc & de ſeculo intelligenda ſunt,& de iſto ue

Prouerb.3.c ro mari, ad confutationem eorum qui dicunt aquas à deo non eſſe creatas. Nam & Salomō ex perſona ſapientiæ (qui eſt Chriſtus) ait: Priuſquam produceret fontes aquarum,ego eram. *l* ¶ Et ſiccam manus eius formauerunt.] Siue arua, ſiue humana corpora. *m* ¶ Venite adoremus, & procidamus & ploremus coram domino qui fecit nos,quia ipſe eſt dominus deus noſter.] Coram illo proſterni, & ipſi peccata cum fletu & lachrymis confiteri: iterum atq; iterum propheta hortatur,quem ſciūt eſſe deum omnium ſeculorum. *n* ¶ Et nos populus, &c.] Cuius ſanguine uel redimimur uel alimur. *o* ¶ Hodie ſi uocem eius,&c.] Euidētiſſime hæc pandit Apoſtolus ad Hebræos,nec aliā interponere præſumimus expo

Hebr.3.b ſitionē. Qui ita ait: Quidā enim exacerbauerūt,ſed non omnes, qui profecti ſunt ex Aegypto per Moyſen. Quibus autem offenſus fuit quadraginta annis? nempe illis qui peccauerūt: quorum & corpora proſtrata ſunt in deſerto. Quibus autem iurauit nō introire in requiem, niſi illis qui increduli fuerūt? Et uidimus quia non potuerūt introire propter incredulitatem. Timeamus ergo,ne forte accepta pollicitatione introcūdi in regnum eius, exiſtimetur aliquis ex nobis deeſſe. Etenim nobis nunciatum eſt, quemadmodum & illis. Igitur exhibeamus nos ſanctos,ut introire mereamur per credulitatē in illā requiē, quam ſperamus accipere. Per Chriſtū dominū noſtrū: cui eſt cum æterno patre & ſpirituſancto,honor & gloria in ſecula ſeculorū. Amen. *p* ¶ Quādo domus ædifica/

A qui homicidium fecerit, iſte agere non poteſt pœnitentiam. Audi quid dicat: Cantate domino omnis terra. Omnis autem terra, & adultera eſt, & homicida, & omnia peccata terrena ſunt. Si autem uniuerſa peccata terrena ſunt: qualiacũque peccata habueris, age pœnitentiam, & ſaluus eris.

mino omnis terra. Cantate dominõ & benedicite nomini eius, annunciatẽ de die in diem ſalutare eius. Annunciate inter gentes gloriam eius, in omnibus populis mirabilia eius. Quoniam magnus dominus & laudabilis nimis, terribilis eſt ſuper omnes deos. Quoniam omnes dij gentium dæmonia, dominus autem cœlos fecit. Confeſſio & pulchritudo in cõſpectu eius, ſanctimonia & magnificentia in ſanctificatione eius. Afferte dominõ patriæ gentium, afferte domino gloriam & honorẽ, afferte domino gloriam nomini eius. Tollitẽ hoſtias & introite in atria eius, adoratẽ dominum in atrio ſancto eius. Commoueatur à facie eius uniuerſa terra, dicite in gentibus quia dominus regnauit. Etenim corrẽxit orbẽ terræ qui non cõmouebitur,

a ¶ Cantate domino & benedicite nomini eius,] Nomen domini ſaluator eſt: ex eo quod in nobis factus eſt. Cantate domino. *b* ¶ Annũciate de die in diẽ ſalutare eius.] Quid uult dicere annunciate de die in diẽ ſalutare eius? Qui ſimplex eſt, ſic intelligit: Omnibus diebꝰ laudate dominum, hoc eſt, diei ſuccedat dies: hoc eſt, laudaſti hodie, lauda & craſtino. Videtur quidem ſenſus eſſe ſimplex: ſed mihi uidetur aliquid ſacramẽti latere. Annunciate de die in diem ſalutare eius. Non poteſt laudari ſaluator, niſi in die. Debuerat enim dicere: Laudate dominum die ac nocte, ſi de iſta die diceretur. Debemus enim dicere hoc, ſi ſecundum literam intelligimus. Si ergo in die laudamus dominum iterum in nocte laudare non poſſumus? Videte ergo quid dicat: Quandocũque laudatis dominum, ſemper illum in luce laudate: non in

B tenebris peccatorum, ſed in luce uirtutum. Semper in anima tua ſol Chriſti oriatur: ut ſemper in te naſcatur lumen nouum. Annũciate de die in diem ſalutare eius. Dicamus & aliter: Duo ſunt dies, non tres, non quatuor, non quinque. Duo ſunt dies, uetus teſtamentum, & nouum. Et in illo Chriſtus lucet, & in iſto Chriſtus lucet. Nolite eum tantum laudare in ueteri teſtamento, ne ſitis Iudæi: Nolite eum tantum laudare in nouo teſtamento, ne ſitis Manichæi. Laudate illum de die in diem, hoc eſt, in ueteri & in nouo teſtamento, quæ duo dies unam lucem faciunt. Propterea ſcribitur & in Leuitico: Omne au

Leuit. 11.4 tem animal quod findit ungulam & ruminat, mundum eſt. Hoc eſt, ſi duas ungulas habet & ruminat, mundum eſt. Si ergo unam habet ungulam, non eſt mundum. Iudæus habet unam ungulam, & propterea immũdus eſt. Manichæus unam habet ungulam, & propterea immũdus eſt. Et quia unam habet ungulam, non ruminat cibos ſuos: nec id quod ſemel in uentrem miſerit, rurſum educit ad guttur, & ruminat illud & tenue facit, ut quod groſſum fuerat, rurſum tenue mittatur in uentrem: hoc quidem pertinet ad ſacramẽta diuina dicere. Omne animal quod findit ungulam & ruminat mundum eſt. Iudæus unam ungulam habet: in unum enim tantum credit teſtamentum, & non ruminat. Legit enim tantummodo literam, & nihil conſiderat, nihil quærit intrinſecus. Eccleſiaſticus uero ungulas findit & ruminat, hoc eſt in utrunq; credit teſtamentum & in utroq; teſtamẽto ſæpe requirit. Et quodcunque latet in litera, in ſpiritu profert. Hoc totum quare dixi? Quia ſcriptum eſt: Annũciate de die in diem ſalutare eius. Propterea & apoſtoli bini mittuntur: propterea non habemus unum oculũ, ſed duos. Propterea duas habemus aures, propterea duas nares, propterea duo labia, propterea duas manus, duos pedes. Nihil in nobis unum habemus, niſi quod turpe eſt. Et corporis noſtri membra, duorum teſtamentorum ſacramenta teſtantur. *c* ¶ Afferte domino patriæ gentium, afferte domino gloriam & honorem.] Si de templo Hieroſolymæ dicitur: quid ſibi nunc uult, afferte domino patriæ gentium, afferte domino gloriam & honorem? Gentium multitudo, uocatio gentium & eccleſiæ cõgregatio eſt. Afferte domino gloriam & honorem. Quando honoramus dominum in corpore noſtro, gloriatur dominus in nobis. Afferte domino gloriam nomini eius. Gloria ſerui, gloria domini eſt. Qui uos recipit, me recipit. Felix ſeruus, propter quem dominus gloriaẽ. *d* ¶ Tollite hoſtias & introite in atria eius.] Hoſtiam ſanctam, uiuam, placentem deo. Tollite hoſtias. Vos ipſi afferte hoſtias. Quas hoſtias? Vos ipſi eſtote hoſtiæ. Virginitas, holocauſtum Chriſti eſt. Vniuerſa caſtitas, ſiue in uirginitate, ſiue in uiduitate, ſiue in continentia, hoſtia Chriſti eſt. Rem nouam loquor, hoſtia caſtitatis ipſa ſe portat. Tollite hoſtias & introite in atria eius. *e* ¶ Adorate dominum in atrio ſancto eius.] Video plura atria, uideo unum atrium. Tollite hoſtias & introite in atria eius. Ecce plura atria. Rurſum adorate dominum in atrio ſancto eius, ecce unum atrium. Videte ergo quoniã non poteſt de uno atrio ueniri ad plura atria, ſed de plurimis atrijs uenitur ad unum atriũ. Vultis ſcire hoc ipſum myſterium? Ecce in alio loco negociator il- Matth. 13.f

D le qui habebat plurimas margaritas, uendidit plures, ut emeret unam. Et in Michæa dicitur: State, inquit, in uijs domini: & inquirite, inquit, uiã domini. Niſi ſteterimus in uijs plurimis, unã uiam inuenire nõ poſſumus. Quæ ſunt iſtæ margaritæ plures? Quæ ſunt uiæ plures? Quæ ſunt iſta atria plura, ut inueniamus unam margaritã, & unam uiam, & unum atrium? Abraham, Iſaac, & Iacob, Moyſes, Ieſus Naue, Eſaias, Hieremias, Ezechiel, duodecim prophetæ, Dauid, Salomõ fuerũt atria, hoc eſt, atria noſtra ſunt. Primũ in illa intramus, & de illis atrijs poſtea uenimus ad atrium euãgelij, ubi inuenitur Chriſtus. *f* ¶ Cõmoueatur à facie eius uniuerſa terra.] Videte qd dicat: Cœlum nõ mouetur à facie dei, ſed quicũque terrenus eſt, ille reſpicit dominum, & commouetur, & tremiſcit. *g* ¶ Dicite in gentibus quia dominus regnauit.] Niſi terra commota fuerit, & à ſuo terreno opere receſſerit, dominus non regnabit in gẽtibus. *h* ¶ Etenim correxit orbem terræ qui non commouebitur.] Nunquam corrigitur, niſi quod ante rectum fuit, & poſtea depraua tum eſt. Sic igitur & nos, & omne humanum genus naturaliter intelligit deum. Nullæ enim gentes ſunt, quæ naturaliter non intelligant creatorem ſuum. Licet enim lapides & ligna uenerentur: tamen intelligunt aliquid maius eſſe quàm ipſi ſunt & in errore ſuo indicant ſe habere ſapientiam: hoc eſt, nulla gens eſt, quæ naturaliter non intelligat deum. Denique gentiles idola colunt, hoc eſt, lapides & ligna uenerantur: & ſi forte rixam fecerint, & ſi iuramentum aliquod inter illos uenerit, non dicunt lapides iſti uidẽt, ligna uidẽt, ſed deus uidet, & deus audit. Videte ergo quid dicat: Etenim correxit orbẽ terræ qui non commouebitur. Ideo uenit Chriſtus & correxit genus humanum, quod ante fuerat deprauatum, ut in æternũ nõ moueatur. Crux enim ipſius, columna eſt generis humani. In ipſa colũna ædificata eſt domus eius. Ego crucem dico, non lignum, ſed paſſionem. Cæterum crux iſta & in Britannia eſt, & in India eſt, & in uniuerſo orbe terrarũ: Denicꝙ quid dicit & dominus in euãgelio?

Niſi

A Niſi tuleritis crucem meã, & quotidie ſecuti fueritis me.
Luc.9.c Videte quid dicat: Niſi anima ueſtra ita ad crucem fuerit præparata, ſicut mea fuit pro uobis, mei diſcipuli eſſe non poteſtis. Felix qui crucẽ, & reſurrectionem, & locũ natiuitatis Chriſti, & locum aſcenſionis portat in pectore ſuo. Felix eſt qui Bethlehem habet in corde ſuo: in cuius corde Chriſtus quotidie naſcitur. Denique quid dicitur Bethlehem? Domus panis. Simus & nos domus panis eius qui de cœlo deſcendit. Quotidie nobis Chriſtus crucifigitur. Nos mũdo crucifigimur: & Chriſtus in nobis crucifigitur. Felix eſt, in cuius corde quotidie Chriſtus reſurgit ſi quotidie pro peccatis ſuis etiam leuibus agit pœnitentiam. Felix eſt qui de monte oliueti aſcendit ad regna cœlorum: ubi ſunt oliuæ domini uberes, ubi lumen Chriſti naſcitur, ubi ſunt oliueta domini. Ego enim quaſi oliua uberis in domo domini. Accendamus ergo & nos lucernam noſtrã de iſta oliua, & ſtatim cum Chriſto ibimus ad regna cœlorum. Etenim correxit orbem terræ, qui non commouebitur, qui prius pro peccatis tortuoſus erat. *a* ¶ Iudicabit populos in æquitate.] De futuro hoc iudicio dixit: in quo iterato aduenient iudicare de uiuis & mortuis. *b* ¶ Lætentur cœli.] Apoſtoli, uel reB liqui ſancti. *c* ¶ Exultet terra.] Corpora ſcilicet cœleſtia. *d* ¶ Moueatur mare & plenitudo eius, orbis terrarum & uniuerſi qui habitant in eo.] Seculum utique ut in melius commutetur. *e* ¶ Gaudebunt campi & omnia quæ in eis ſunt.] Animæ ſanctæ, & præſertim uirgines, quæ diuerſis florũ ſuauitatibus pollent. *f* ¶ Tũc exultabũt omnia ligna ſyluarum à facie domini.] Quia non ſunt obnoxia combuſtioni. *g* ¶ Quia uenit.] Primo aduentu ad redimendum. *h* ¶ Quoniam uenit iudicare terram.] Iterato ad iudicandum. *i* ¶ Iudicabit orbem terrarum in æquitate, & populos in ueritate ſua.] Vt peccatores ſubdat pœnis, iuſtos præmijs muneret æternis. Qui nobis timorem nominis ſui tribuens, præſtare dignetur, ut in illo tremendo iudicij tempore non collocemur in ſiniſtro numero, qui nos redemptos eius ſanguine confitemur, ipſi gloria cum æterno patre & ſpiritu ſancto in ſecula ſeculorum. Amen.

k ¶ Ipſi Dauid quando terra eius reſtituta eſt ei.] Legimus in Regum & Paralipomenon libris, quoniã Dauid bellicoſus uir fuit, & uniuerſas gentes in circuitu ſubiecerit, & in ſuam redegerit poteſtatem. Hoc interim ſecundum literam intelligamus hoc modo: Pſalmus Dauid quem cecinit dño, quãdo uictis aduerſarijs reddidit terræ ſuæ, hoc eſt Iudææ pacem. Hoc ſecundum hiſtoriam. Cæterum ſi Dauid interpretatur fortis manu: fortis autem manu nemo eſt, niſi ille qui uicit omnes gentes, noMatt.8.d ſter Dauid, ad quem clamabant dæmones: Quid ueniſti torquere nos ante tempus fili Dauid? iſte pſalmus ab eo compoſitus eſt, quãdo reſtituta eſt ei terra. Et egregie dixit quidam: quoniam terra iſta quæ reſtituitur, corpora noſtra ſunt. Vere enim eo tempore debemus cantare domino, quãdo terra noſtra cõpoſita eſt. Dicamus autem nos & aliter: Non enim nocet, ſi eandem rem duobus & tribus modis intelligamus. Scriptum eſt enim in Salomone: Aſſumes, inquit, ea in tabula cordis tui tripliciter. Non nocet diuerſum aliquid dicere, cum uno ſpiritu dicitur. Quãdo terra eius cõſtituta eſt. Terra iſta antequã Dauid noſter omnes uinceret: non habebat pacem, ſed ubiq; erat diſcordia. Alia gens colebat Iouem, alia Mercurium, alia Iunonem, & omnes gentes diuerſa idola habebant. Vexillum crucis eleuatum eſt, & omnis terra conſtituta eſt.

iudicabit populos in æquitate. Lætentur cœli & exultet terra, commoueatur mare & plenitudo eius, gaudebũt campi & omnia quæ in eis ſunt. Tunc exultabũt omnia ligna ſyluarum à facie domini, quia uenit, quoniam uenit iudicare terram. Iudicabit orbem terræ in æquitate, & populos in ueritate ſua.

Pſalmus ipſi Dauid quando terra eius reſtituta eſt ei. XCVI

DOminus regnauit, exultet terra, lætentur inſulæ multæ. Nubes & caligo in circuitu eius,

XCVI

D Ominus regnauit exultet terra.] Vniuerſa terra & omnis orbis, qui dæmonibus & idolis fuerat ante ſubiectus, deo noſtro regnante lætetur. Dominus regnauit. Dominus creator q nos fecit, ipſe regnauit. O uos qui ante ſubiecti eratis ſub dominio diaboli, nunc ſubiecti eſtis ſub domino creatore. *m* ¶ Lætẽtur inſulæ multæ.] Bene dixit de animabꝰ noſtris, quæ uarijs cogitationibꝰ, quaſi uarijs hincinde tunduntur fluctibus. Nos autem dicamus & inſulas eccleſias. Denique dicitur & in alio loco: Conuertentur ad me inſulæ multæ. Vultis ſcire quoniam inſulæ dicantur eccleſiæ? Dictum eſt in propheta ex perſona domini: Loquere (inquit) habitatoribus inſulæ huius. Lætentur inſulæ multæ. Quomodo enim inſulæ in medio mari poſitæ ſunt, ſic & eccleſiæ quaſi in medio mari ſeculi iſtius poſitæ ſunt: & ita perſecutionibus, quaſi diuerſis tunduntur fluctibus. Verum iſtæ inſulæ tunduntur quotidie, ſed non ſubruuntur. In mari quidem ſunt, ſed habent fundamentum Chriſtum, qui mo ueri non poteſt. *n* ¶ Nubes & caligo.] Ego puto nubem iſtam eſſe, de qua dicitur in euangelio: Et operuit, D inquit, eos nubes lucida: Eo tempore quando tranſformatus eſt dominus, & apoſtoli ceciderunt, operuit eos Matth.17.d nubes lucida. Ego puto iſtas eſſe nubes: quibus mandauit dominus ne pluant ſuper Iſrael imbrem. Ego puto iſtas eſſe nubes, de quibus in alio loco dicitur: Veritas Eſa.5.b tua uſque ad nubes. Veritas domini illa, quæ dicit in Pſal.35.b euangelio: Ego ſum uia, ueritas, & uita. Veritas dei, Ioan.14.a Chriſtus eſt. Veritas domini uſque ad nubes. Nubes apoſtoli ſunt & prophetæ: iſtis mandatum eſt, ne pluant ſuper Iſrael imbrem. Ex quo enim (ſecundum hiſtoriam, quod ſcriptum eſt in libro Iudicum) uellus il- Iudic.6.g lud ſiccatum eſt: pluuia in uniuerſo orbe diſcurrit. Quod dicitur, hoc eſt: Iſrael ſiccatus eſt, & pluuia ſuper omnem orbem diſcurrit. Nubes & caligo in circuitu eius. Dominus uenit in Aegyptum ſuper nubem leuem. Videte quid dicat, dominus uenit: Dominus atque ſaluator in Aegyptum iſtam in qua nos ſumus: in locum tenebrarum ubi Pharao eſt, dominus uenit. Non uenit, niſi in nube leui. Nubes iſta leuis quæ eſt? Videtur mihi ſancta Maria, nullo humano ſemine prægrauata. Iſta nubes leuis uenit in mundum, & ſecum portat mundi creatorem. Et quid dicitur ibi in Eſaia? Dominus ue- Eſa.19.a nit in Aegyptum ſuper nubem leuem, & confringentur idola Aegypti. Venit dominus, & idola Aegypti commota ſunt, & concuſſa atque deſtructa. Nubes iſta deſtruxit Serapim in Alexandria: non imperator homo mortalis, ſed nubes iſta quæ uenit in Aegyptum. Nubes & caligo in circuitu eius. Diximus de nube, dicamus de caligine. Dominus in caligine eſt. Dominus aut in lumine eſt, aut in caligine. In lumine incipientibus Exo.19.c eſt. Incipientibus enim ſimpliciter loquitur, qui uero perfecti ſunt, illis myſtice loquitur. Denique apoſtolis non loquebatur quaſi turbis, ſed intrinſecus loquebatur. Et quid dicit? Qui habet aures audiendi, audiat. Ergo hoc quod dicit: & caligo in circuitu eius, hoc eſt, & myſteria in circuitu eius. Propterea dicitur & in Exodo. Et omnis, inquit, populus ſtabat deorſum: Moyſes autem ſolus ingreſſus eſt in montem Sina in cali-

A in caligine. Non enim poterat omnis populus, dei ſcire myſteria, quæ ſolus poterat noſſe Moyſes. Dicitur de
Pſal.17.b deo: Poſuit tenebras latibulum ſuum. a ¶ Iuſtitia & iudicium correctio ſedis eius.] Quid uult dicere, correctio ſedis eius? Debuit dicere, ſtabilitas ſedis eius. Quando ergo dicitur, correctio ſedis eius, oſtenditur quod cunq; corrigitur, prauum fuiſſe antequã corrigeretur. Iudiciũ ergo dei antequã ueniat ad iudicandum, quaſi prauum uidetur. Nunc uidetur iniuſtum, & prauũ eſſe iudiciũ. Quãdo enim iniqui homines ditãtur & ſancti pauperes ſunt: nónne uidetur iudicium dei eſſe prauum? Quãdo autem uenerit ad iudicandum, ut reddat unicuiq; ſecundũ opera ſua: eo tẽpore quaſi corrigẽt ſedes eius. Denique uultis ſcire quia de die iudicij dicitur? b ¶ Ignis ante ipſum præcedet.] Ignem iſtum qui ſanctus eſt, non timeat: qui peccator eſt, timeat. Ignis iſte ſanctos purgat, pecca-
Pſal.103.a tores conſumit. Ignis ante ipſum præcedet. Qui facit angelos ſuos ſpiritus, & miniſtros ſuos ignem ardentẽ. Ego
B puto iſtos eſſe ignes, hoc eſt, angelos eius. Iſti ergo angeli, hoc eſt, ignis eius, præcedẽt ante eum. Iſte ignis quos conſumit? Quicũq; eſt lignum, fœnum, ſtipula. Qui autem aurum, argentũ eſt & lapides precioſi, mittitur quidem in ignem, ſed mundior inuenitur. c ¶ Alluxerunt fulgura eius orbi terræ.] Dicũt philoſophi, quod fulgura ex nubium colliſione generentur. Niſi enim prius ſonitus auditus fuerit, fulgura non proſpiciuntur. Hoc dicitur & de lapide ignario: qui niſi colliſus fuerit, medius ignis non egreditur. Hoc diximus ſecundũ hiſtoriam, & paruulis adhuc loquimur. Diximus ergo naturam rerũ: ut ex natura rerũ, ſpirituale aliquid proferamus. Lapis qui uulgo uocatur ignarius: ſi ſolus eſt, ignem nõ poteſt mittere: ſin autẽ cum alio lapide colliſus fuerit, medius ignis excutitur. Fac mihi eſſe nubem Hieremiã, Eſaiam, Eliam, nubem autem & Paulũ & Petrum, & cæteros apoſtolos. Iſtæ ergo nubes quãdo colliſæ fuerint inter ſe, emittunt medium ignem & lucet orbi terræ. Alluxerũt fulgura eius orbi terræ, uidit & cõmota eſt terra. Apoſtolorũ fulgura alluxerunt in toto orbe terrarũ. Commota eſt. Illi loquebantur, & tonitruum uocis eorum uniuerſus mundus audiebat. Duo habebant pariter, & grandẽ uocem, & ſplendida fulgura. Hæc fulgura credentes illuminabant, non credẽtes comburebant. d ¶ Montes ſicut cera fluxerunt.] Mihi uidentur iſti montes eſſe dæmonũ poteſtates. Siue certe montes, ſuperbi quique homines. Ignis iſte non conſumit humiles, ſed quicunq; montuoſi ſunt. Deniq; quando fulgur emittitur, difficile illos percutit, qui in ualle ſunt: ſed ſemper illos qui in mõte ſunt. e ¶ Annunciauerũt cœli iuſtitiam eius.] Iſti ſunt cœli, de quib⁹ & in octauodecimo pſalmo dicitur: Cœli enarrant gloriam dei. Cœli annunciant iuſtitiam eius, terra non annũciat. Quicunq; cœlum eſt, non timet iuſtũ deũ. Quicunq; de cœlis eſt, non timet eius annunciare iuſtitiam. Quicunq; ſanctus eſt & cœlum eſt, iſte iuſtũ deum non timet. Peccator autem miſericordem quærit deum.

iuſtitiã & iudicium correctio ſedis eius. Ignis ãnte ipſum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius. Alluxerũnt fulgura eius orbi terræ, uidit & commota eſt terra. Montes ſicut cera fluxerunt à facie domini, à facie domini omnis terra. Annunciauerũnt cœli iuſtitiam eius, & uiderũt omnes populi gloriam eius. Confundantur omnes qui adorant ſculptilia, qui gloriantur in ſimulacris ſuis. Adoratẽ eum omnes angeli eius, audiuit & lætata eſt Sion. Et exultauerũnt filiæ Iudæ, propter iudicia tua domine. Quoniam tu dñs altiſſimus ſuper omnem terram, nimis ſuperexaltatus es ſuper omnes deos. Qui diligitis dominum, oditẽ malum, cuſtodit dominus animas ſanctorum ſuorum, de manu peccatoris liberabit eos. Lux orta eſt iuſto, & rectis corde lætitia. Lætamini iuſti in domino, & confitemini memoriæ ſanctificationis eius.

C Pſalmus Dauid. XCVII

Cantatẽ domino canticum nouum, quia mirabi-

Annunciauerũt cœli iuſtitiam eius, euangeliſtæ ſcilicet. C
f ¶ Et uiderũt omnes populi gloriam eius.] Quia etiã quibus non eſt annunciatũ de eo, intellexerũt deum in carne ueniſſe. g ¶ Confundantur omnes qui adorant ſculptilia, qui gloriantur in ſimulacris ſuis.] Vt dum in ſpe uana confundantur, ad illam ueram ualeant peruenire.
b ¶ Adorate eũ omnes angeli eius.] Annunciatores regni illius. i ¶ Audiuit & lætata eſt Sion.] Eccleſia quæ gloriã eius ſpeculabatur. k ¶ Et exultauerunt filiæ Iudæ. Animæ confeſſorum, l ¶ Propter iudicia tua domine.] Quia cuſtodierũt ea. m ¶ Quoniam tu dominus altiſſimus ſup omnẽ terram: nimis ſuperexaltatus es ſuper omnes deos.] Et non ſolũ ſuper deos, ſed etiã ſuper cœlos cœlorũ. n ¶ Qui diligitis dñm.] Qui ſolus eſt bon⁹. ó ¶ Odite malum.] Diabolum. p ¶ Cuſtodit dominus animas ſanctorum ſuorum, de manu peccatoris liberabit eas.] Ne eis aliquid noceat. q ¶ Lux orta eſt iuſto.] Chriſtus refulget in corde eius. r ¶ Et rectis corde lætitia.] Quia D
quem expectabant, cernere meruerunt. s ¶ Lætamini iuſti in domino, & cõfitemini memoriæ ſanctitatis eius.] Qui eum in recti cordis lumine contemplamini, iugiter collaudate, uel ſanctitatem eius: quia ueſtrũ memor fuit ut ſanctificaret: uel pietatem, qua uos in regno ſuo aſſciuit. Qui nobis præſtare dignetur, ut eius lumine noſtris cordibus oriente, mereamur ab eo de præſentibus erui: cuius ſumus baptiſmo à noxijs originalib⁹ liberati. Ipſi gloria cum æterno patre & ſpiritu ſancto in ſecula ſeculorum. Amen. t ¶ Pſalmus Dauid.] Iſte pſalmus uocẽ prophetæ continens: potentiam narrat dominici nominis ac uirtutis. XCVII

Cantate domino canticum nouum.] Canticum nouum, eſt dei filius crucifixus, quod nunquã auditũ fuerat. Noua res, nouum habet canticum. Cantatæ dño canticum nouum. Homo quidem eſt, qui paſſus eſt: ſed uos cantate domino. Paſſus eſt quidem quaſi homo, ſed ſaluauit quaſi deus. Cantate dño cãticum nouum. Canticum nouum, mereatur nomen nouum. Propterea dicitur & alibi: Et uocabitur, inquit, nomen nouũ. Nouum Eſa.62.d
nomen, nouum meretur canticum. Et in Apocalypſi dicitur: Qui uicerit, inquit, dabo ei calculum: & nomen nouum ſcribam ſuper eum. Nomẽ nouum Chriſtianorum eſt. Cantate domino. Quare? Quid enim fecit? Quare enim nouum mereatur canticum? x ¶ Quia mirabilia fecit.] Signa fecit in Iudæis, paralyticos ſanauit, leproſos purgauit, mortuos ſuſcitauit. Hoc & alij fecerunt prophetæ. Vertit panes paucos in plures, & pauit infinitũ populum. Hoc fecit & Eliſeus. Quid ergo fecit noui, ut mereatur nouum canticũ? Vultis ſcire quid nouũ fecerit deus? Quaſi homo mortuus eſt, ut homines uiuerẽt. Filius dei crucifixus eſt, ut nos leuaret ad cœlum. Quoniam mirabilia fecit. Vultis ſcire quoniam mirabilia fecit? Filius 3.Reg.17.d
uiduæ iacebat in cœnaculo, uenit Eliſeus & contraxit ſe, & os ad os poſuit: & manus ad manus, & pedes ad pedes. Si enim expandiſſet ſe, non reuerſus eſſet filius

uiduæ

A uiduæ. Ideo ſe contraxit, ut uiuificaret. Cum eſſet in forma dei: ideo accepit formam hominis: ideo ſe contraxit, ut nos faceret altiores. *a* ¶ Saluauit ſibi dextera eius.] Quod dicit, hoc eſt, Saluauit homines: non alienum, ſed ſuum opus, hoc eſt, quod fecerat ſibi, ſibi ipſe ſaluauit. Fecerat hominem in ſalutem, qui uitio ſuo perierat. Iſte mortuus eſt, ut ſaluaret ſibi hominem dextera ſua. Dextera hic pro uirtute ponitur, & brachium pro robore. *b* ¶ Et brachium ſanctum eius.] Licet & brachium & dextera Chriſtus dicat: Dextera domini fecit uirtutem, & brachiū domini cui reuelatū eſt: tamē hic de Chriſto dicitur. *c* ¶ Notum fecit dominus ſalutare ſuum.] Non dixit: oſtendit, ſed notum fecit. Quod dicit, hoc eſt: quod ante nouerant deum, & ſuo uitio obliti ſunt. Ergo deus ueniens, ſua gratia hoc quod perdiderant, manifeſtauit eis. Ergo hoc dicit: Ille quem nouerat Adam, quem nouerat Seth, quē nouerat Enoch, qui inuocauit dñm & ſperauit in eum, & nouerat Noe: & poſtea oblitus fuerat humanum genus: uenit iterum in mundum: ut homines qui poſtea obliti fuerant, iterū cognoſcerent. Notum fecit dominus ſalutare ſuum. In Hebraico legitur: Notum fecit dominus Ieſum ſuum. Vbicunq; enim ſaluator dicit̄: in Hebraico, Ieſus ponitur. *d* ¶ In conſpectu gentium reuelauit iuſtitiam ſuam.] Nequaq; B in ſola Iudæa, ſed in conſpectu gentiū. Iuſtum enim erat, ut ſaluator ſaluaret creaturam ſuam. Reuelauit iuſtitiam ſuam, quæ incredulitate hominum fuerat obſcurata. *e* ¶ Recordatus eſt miſericordiæ ſuæ.] Concluſit omnia ſub peccato, ut omnibus miſereatur. *f* ¶ Et ueritatis ſuæ domui Iſrael.] Miſericordiæ recordatur, ueritatē impleт. Recordatus eſt miſericordiæ ſuæ, hoc eſt, in gētium populo. Et ueritatē ſuam domui Iſrael. Hoc opere complens, quod patriarchis promiſerat. *g* ¶ Viderunt omnes fines terræ ſalutare dei noſtri.] Non ſolus Iſrael uidit & Iuda, ſed omnes fines: ſimulq; ſecundū myſticū intellectum, fines terræ. Quādiu in medio terræ ſumus, deū uidere non poſſumus. Quādo ergo quaſi relinquimus terrā, in ſummitate ſumus, tunc meremur uidere deum. Vultis ſcire quomodo fines terræ uideant deum? Legi- Ezech.1 mus in Ezechiele: Et rotæ, inquit, illæ quæ uoluuntur, dicebatur eis Gelgel, quod dicitur reuolutio. Gel enim uolutio, Gelgel reuolutio. Rotæ ergo illæ audiunt reuolutio. Quoniam rota quaſi paruo quodam ſpacio terrā Zach.9.d tangit, & tota feſtinat ad cœlum: ideo dicitur & in alio loco: Sancti lapides uoluūtur ſuper terrā. Et quid dicitur in Ezechiele? Quocunq;, inquit, ibat ſpiritus, illuc ſequebantur & rotæ. Et nos ſequamur ſpiritum ſanctum, ut dicamur rotæ. Et quid dicitur ibi? Et non, inquit, ibant retrorſum, ſed ſemper ibant ante ſe. Simulq; conſiderate quid dicat: Non, inquit, reuertebantur, ſed ſemper ante ſe ibant. Præteritorum enim obliuiſcebantur, ad priora ſe extendebāt. Et plena erāt, inquit, oculis. Omnia enim rotarum iſtarum plena erant lumine dei. Non eſt iſtius temporis: ut de rotis, & de Cherubim, & de animalibus Ezechiel diſputemus. *b* ¶ Iubilate deo omnis terra.] Non ſolum Iudæa, ſed omnis terra iubilate domino. Signa mittite uictoris exercitus. *i* ¶ Cantate, exultate, & pſallite.] Cantate, cogitatione: pſallite uerbo, hoc eſt, omnibus membris ueſtris. Pſallat manus in eleemoſyna: pſallat pes uadens in opere bono. *k* ¶ Pſallite dño in cithara.] Omnes chordæ ueſtræ uocales ſint. Nō poteſt eſſe cithara, ſi una chorda defuerit. Quid tibi prodeſt ſi C ſis caſtus? ſi ſis largus in eleemoſyna, & inuidioſus ſis? Quid tibi prodeſt, ſi ſex chordas integras habueris, & unam ruptam? Si una chorda defuerit, perfectus citharæ ſonus eſſe non poterit. *l* ¶ In tubis ductilibus & uoce tubæ corneæ.] Legimus in Numerorū Nume.10 libro, duo genera eſſe tubarum. Vnū genus eſſe tubarum ductile ex argento: aliud eſſe genus tubarum cornearū. Ergo hic utrūque dicitur: In tubis ductilibus & uoce tubæ corneæ. Quod dicit̄, hoc eſt Tuba ductilis ex argēto, ſermo dei eſt: & eloquia dñi eloquia caſta: argētū igne examinatū, purgatum ſeptuplū. Rurſum in uoce tubæ corneæ, hic regnans inducitur uir dei. In ſcripturis proprie cornu, pro regno dicitur, & pro potētia: ſicut ibi ſcriptū eſt: Erexit cornu ſalutis nobis. Et in alio loco ſcriptū eſt: Luc.1.g In te inimicos noſtros uentilabimus cornu. Ergo uidete pſal.43.b hic quid dicat: Duas habetote tubas, & argenteā, & corneam. Argenteam, ut habeatis ſermonē: Corneam ut habeatis uirtutem. Vultis ſcire quoniā cornu ſemper in bonam partem ponitur? Legimus in Leuitico: Nullum animal offeratur, niſi quodcunq; cornutum eſt. Tria genera animalium offerūtur: bos, qui cornu habet: & aries, qui cornu habet: & hircus, qui cornu habet. Sine cauſa putas dicitur: ut nullum offeratur animal, niſi quod cornutum eſt? Et nos ergo quādiu habemus cornu, meremur D uictima eſſe dei. Si autem cornu noſtrū fuerit excuſſum, quaſi debiles ſumus, & inter ſacerdotes dei uenire non poſſumus. *m* ¶ Moueatur mare & plenitudo eius.] Moueatur mare, & amaræ aquæ mutētur in dulces. Denique & Mara mutata eſt: & facta eſt in dulcem ſaporem. Aquam illam amaram nō fecit aliud dulcē, niſi lignum crucis, quod miſſum erat in eam. Mihi uidetur amarum mare, lex eſſe Moyſi. Hoc eſt quod dicitur Mara, hoc eſt, amara. Hæc amara aqua, legis ueteris accepit lignū crucis, & effecta eſt dulcis. *n* ¶ Flumina plaudēt manu ſimul.] Interrogemus Iudæos, qui ſecundū literam intelligunt, flumina uentrē habent, flumina uoces habent, flumina pedes habēt, flumina manus habēt? Dicat aliquis: Non eſt ſcriptum de uētre, de pedibus. Sed dico tibi: ex uno membro intelligimus & cætera. Nō enim poſſumus intelligere manus ſine pedibus, ſine uentre, ſine membris cæteris. Flumina plaudent manu ſimul. Flumina quæ biberunt de fonte Ieſu. Me, inquit, dereliquerūt fontem aquæ uiuæ. Flumina ipſa de fonte Chriſti currunt. Ille fons eſt: nos flumina ſumus: ſi tamen meremur eſſe flumina. Chriſtus, fons eſt: ſancti, flumina ſunt. Qui autem inferiores ſunt, riuuli ſunt. Alij uero torrentes ſunt. Qui ſunt torrentes? Qui ad horam habent aquas: & tentatione ueniente, ſiccantur. Flumina plaudent manu ſimul. Non eſt unum flumē, plura ſunt flumina. Quot ſancti ſunt, tot & flumina ſunt. Sed iſta flumina non habent inter ſe diſſenſionem. Quoniā ſunt flumina Chriſti, propterea habent inter ſe cōcordiam. Flumina plaudēt manu ſimul. Plaudent, quia opera ſanctorum, laus dei eſt. Chriſtus non uoce laudatur, ſed opere. Non audit uocem, ſed opera. Flumina plaudēt manu ſimul. Propterea dicit & ipſe in euangelio. Qui ſitit, ueniat & bibat: & ioan.7.f fluent, inquit, flumina de uentre eius. *o* ¶ Montes exultabunt in conſpectu domini.] Quid ſimile flumina & montes? Sed quoniā de perfectis ſanctis dicit: non dixit, riuuli plaudent manu ſimul: ſed flumina plaudēt manu

lia fecit. Saluauit ſibi dextera eius, & brachium ſanctum eius. Notum fecit dominus ſalutare ſuum, in conſpectu gentium reuelauit iuſtitiam ſuam. Recordatus eſt miſericordiæ ſuæ, & ueritatis ſuæ domui Iſrael. Viderunt omnes termini terræ, ſalutare dei noſtri. Iubilate deo omnis terra, cantate & exultate & pſallite. Pſallite domino in cithara, in cithara & uoce pſalmi, in tubis ductilibus & uoce tubæ corneæ. Iubilate in cōſpectu regis domini, moueatur mare & plenitudo eius, orbis terrarum & qui habitant in eo. Flumina plaudent manu, ſimul montes exultabunt à conſpectu domini,

ſimul

quoniám uenit iudicare terram. Iudicábit orbem terrarum in iuſtitia,& populos in æquitate.

Pſalmús Dauid. XCVIII

DOminús regnauit iraſcantur populi, qúi ſedes ſuper Cherubim moueatur terra. Dominús in Sion magnus, & excelſus ſuper omnes populos. Confiteantúr nomini tuo magno, quoniam terribile & ſanctum eſt, & honór regis iudicium diligit. Tú paraſti

A ſimul. Videte ordinem: Moueatur mare & totus orbis. Flumina plaudent manu ſimul. Montes nihilominus, qui ad ſummam iuſtitiam peruenerunt. Dicam & aliter: Moueatur mare,quod ante fuerat immotum, moueatur in aduentu Chriſti. Moueatur mare, iam diximus,hoc eſt,lex Moyſi. Flumina plaudent manu ſimul, hoc eſt, prophetæ. Montes exultabunt à conſpectu domini, hoc eſt, apoſtoli. a ¶ Quoniam uenit iudicare terram.] Nequaquã uenit humilis tãtum in carne, ſed gloriosus uenit in maieſtate ſua. Quoniam uenit iudicare terram.Non dixit perdere, ſed iudicare. Venit iudicare, ut zizaniam ſeparet à frumento. Venit, ut piſciculos malos ſeparet à bonis. b ¶ Iudicabit orbem terrarum in iuſtitia,& populos in æquitate.] Iuſtitia ponitur & æquitas. Primum iuſtitia ponitur, & poſtea æquitas. ὐθύτης: proprie dicitur,quæ prauum rectum facit. Venit ergo iudicare in ſua iuſtitia: ut quod prauũ eſt, in illo rectum fiat. Cui ſit gloria in ſecula ſeculorum. Amen. c ¶ Pſalmus Dauid.] Iſte pſalmus uocem continet prophetæ ſacerdotis domini, commonentis ad dei omnipotentis gratiam referendam. XCVIII

DOminus regnauit iraſcantur populi.] Tres pſalmi idem habent principium, nonageſimuſſecundus, & nonageſimuſſextus, & nonageſimusoctauus. Sed cũ idem habeant principium in uerſiculo, in fine diuerſi ſunt. Quando enim dicitur in nonageſimoſecundo: Dominus regnauit decorem indutus eſt: In nonageſimo ue
B ro ſexto: Dominus regnauit, exultet terra: In nonageſimo autem octauo: Dominus regnauit iraſcantur populi: uidetur quaſi ordo ſibi eſſe contrarius. Debuit enim primum dicere: Dominus regnauit, iraſcantur populi: & poſtea dicere: Dominus regnauit, exultet terra, & in ultimo: Dominus regnauit decorem indutus eſt. Verum diuerſus ordo dat nobis aliquam intelligẽtiæ ſuſpitionem. Dominus regnauit decorem indutus eſt. Dominus regnauit, & indutus eſt patriarchis & prophetis, & populo credenti. Decorẽ indutus eſt, quia patriarchæ & prophetæ quaſi Chriſti ueſtimentum fuerunt. Illud eſt
Hiere.13.a perizoma, quod in Hieremia ſcribitur. Illud eſt perizoma, quod habuit circa lumbos ſuos Hieremias. Vultis ſcire quoniam ſancti quaſi perizoma, ueſtimentum dei ſunt? Propterea ipſe deus loquitur ad Hieremiam: Sicut tu, inquit, poſuiſti lumbare iſtud ad lumbos tuos: ita & ego applicaui populum meum ad me. Quomodo ergo ueſtimentum circa hominem, ſic populus circa deum. Verum quia hoc perizoma, uerum quia hic decor, quo dominus fuerat indutus, trans Euphraten expoſitus eſt in foramine petræ: & ibi cõputruit, & ab Aſſyriis ductus eſt in captiuitatem, dominus quid facit? Non eſt nudus, non poteſt eſſe ſine lumbari: & non poteſt eſſe ſine ueſte, priore populo perdito, facit ſibi ueſtem de populo gentilium. Et quid dicitur? Dominus regnauit exultet terra. Exultet terra uniuerſa, hoc eſt, credentium populus. Denique uultis ſcire quoniam ſecundum lumbare, de gentium populo dicitur? Dominus, inquit, regnauit exultet terra: Lætentur inſulæ multæ. Non una inſula Iudæa, ſed inſulæ multæ, hoc eſt totus mũdus. Dicat mihi aliquis: Da mihi exemplum de ſcripturis: ubi Iudæa ſola inſula dicta ſit. Omne quod loquimur, debemus affir
Deute.17.b mare de ſcripturis ſanctis: In ore enim duorum & trium teſtium, ſtabit omne uerbum. Non habet tantam auctoritatem ſermo dicentis, quantum domini præceptum.
Ezech.27 Legimus in propheta Ezechiel: Et tu, inquit, fili hominis loquere ad habitatores inſulæ huius, hoc eſt, Iudææ. C Quoniam ergo una inſula dimiſſa eſt, nunc dicitur: lætentur inſulæ multæ. Ergo lumbare dicitur in priori populo: Dominus regnauit decorem indutus eſt. In ſecundo populo de gentibus cõgregato: Dominus regnauit, exultet terra, lætẽtur inſulæ multæ. Nunc in tertio dicitur: Dominus regnauit, iraſcantur populi. Siue de gentibus, ſiue de Iudæis ſunt: quicunque non credunt, iraſcantur. Quare fremuerũt gentes,& populi meditati ſunt inania? Dominus regnauit, iraſcantur populi. Dominus paſſus eſt, dominus crucifixus eſt, dominus mortuus eſt, dominus reſurrexit, dominus ad cœlum uictor aſcẽdit. Dominus regnauit, iraſcantur populi. Qui ſunt iſti populi? Dicamus exemplum de euangelio: Quidam pa- Luc.19.b terfamilias iuit accipere ſibi regnum de longe. Quid longius, quàm cœlum à terra? Dereliquit terram: iuit ad cœlos, ut acciperet ſibi regnum. Et ciues, inquit, illi qui oderant eum, miſerunt legationem dicentes: Nolumus eum regnare ſuper nos. Verum ille accepit regnum, & uenit ad ciues peſſimos. Venit ad illos, qui regem eum nolebant habere. Et nunc dicit ſpiritus ſanctus ad ciues malos. Velitis, nolitis, dominus regnauit, iraſcantur populi. O clementia ſpiritus ſancti: non dixit pereant, ſed iraſcantur. Vitium uoluit ſignificare, non pœnas. Illi iraſcuntur,& dominus deprecatur. Et quid dicit? Venite ad Matth.11.d me omnes qui laboratis & onerati eſtis. Regnum accepi à patre, imò homo quem ſuſcepi, do quaſi deus, accipio quaſi homo. e ¶ Qui ſedes ſuper Cherubim, mouea D tur terra.] Quàmdiu terra immobilis eſt, ſanari non poteſt. Non de terræmotu loquitur, quo uidemus terras concuti,& omne mortalium timere genus, ſed de noſtra terra loquitur. Quæ quàmdiu immota fuerit, ſanari non poteſt. Quando uero mota fuerit & intremuerit: tunc recipiat ſanitatem. Super quem, inquit, requieſcam, niſi ſuper humilem & quietum,& trementem ſermones meos? Quoniam terra tremens commota eſt: propterea ille qui ſedet ſuper Cherubim incipit ſedere in terra tremente. Felix eſt qui ſolium dei eſt. Felix eſt in quo deus ſemper ſedet. Diuerſa ſunt ſchemata. Aut enim ſedemus, aut ſtamus, aut ambulamus, aut iacemus. Infelix eſt ille cui iacet deus: iacet etenim cum iacente. Quomodo plangit cum plangente, & ridet cum ridente: ita & iacet cum iacente. Quomodo ſitit cum ſitiente, & eſurit cum eſuriente, & nudus eſt cum nudo: ſic & iacet cum iacente. Qui ergo uulneratus eſt & iacet: & ipſe quodammodo iacere dicitur cum eo. Qui autem ambulat, & ille ambulat cum eo. Qui ambulat, uidetur quidẽ melior eſſe ab eo qui iacet, tamen necdum uenit ad eius felicitatem qui ſtat. Denique & Adam quando ſe abſcondit à facie dei, ambulabat ei deus poſt meridiẽ. Dicat aliquis: Si Adã offenderat & de paradiſo fuerat eiectus: ergo imperfecta felicitate eſt cuicunq; ambulat deus. Et ego dico: ſi Adã penitus occiſus fuiſſet,& non ei datus fuiſſet locus pœnitentiæ, iacuiſſet ei deus. Nunc uero quia datur ei locus pœnitentiæ: propterea ambulat ei deus. f ¶ Dominus in Sion magnus & excelſus,&c.] Aſcendẽs ad cœlos, excelſior eſt omnib. factus: unde nos actusq; noſtros per ſingulos dies ſpeculatur. g ¶ Cõfiteãtur nomini,&c.] Præparent ſe ſancti ad confitendũ nomini tuo, quod eſt ſanctũ, ſi quidẽ tu dixiſti: Sancti eſtote, quia ego ſanctus ſum. h ¶ Et honor regis iu.&c.] Debet ſe prius homo dijudicare,& proprio iudicio cõdemnare mala ſua,& ſic honoret æternũ regẽ deũ. i ¶ Tu paraſti dire.&c.] Sed

A proprio uitio deprauati ſunt. *a* ¶ Iudiciũ & iuſtitiam in Iacob tu feciſti.] Non ſolum in patriarchis: ſed etiam in populo Chriſtiano, qui meruit primogenita ſenioris. *b* ¶ Exaltate dominũ deum noſtrum.] Vt ſit excelſus in cordibus ueſtris. *c* ¶ Et adorate ſcabellũ pedum eius, quoniã ſanctũ eſt.] Multæ de ſcabello opiniones ſunt: ſed hic propheta corpus dominicũ dicit, in quo maieſtas diuinitatis tanquã ſuper ſcabellum ſtat. Sãctũ enim eum dici ſæpe docuimus. Quod autẽ adorari debeatur: eo aſcẽdente apoſtoli docuerunt, cum adorantes regreſſi ſunt in Hieruſalem. Sed & ad crucem dominicã, & ad animã ſanctã hæc referẽda ſunt. *d* ¶ Moyſes & Aaron in ſacerdotibus eius.] Quanquam unus legis: alter ſacerdotij regulã teneat: tamen utercꝫ aduentum dñi ſacerdotali præconio, uel in legalibus tubis, uel in ueſtis tintinnabulis nũciauit. *e* ¶ Et Samuel inter eos qui &c.] Samuel Leuitici ordinis regulam tenet: quod Ephod illud lineũ atcꝫ candidum figurauit: oſtendens candidum effici poſſe, qui per pœnitentiã nomen dñi inuocãs, lachrymis nigredinẽ peccati diluerit. *f* ¶ Inuocabant dominũ.] Apoſtoli. *g* ¶ Et ipſe exaudiebat eos, in colũna, &c.] Locutus eſt dominus de nube filijs Iſrael: ſed & deinceps affatus eſt apoſtolos de uelamento carnis aſſumptæ, in quo diuinitas obumbrata latebat. *h* ¶ Cuſtodiebant teſtamẽtum eius, & præceptum quod dedit illis.] Nihil de his ad irritũ deduxerunt. *i* ¶ Domine deus noſter tu exaudiebas eos, deus tu propitius fuiſti eis, & ulciſcens in omnes adinuentiones eorum.] Omnia enim quæ agere ſtuduerunt, ad perfectum deduxiſti, quia placita erant tibi. *k* ¶ Exaltate dñm deum noſtrum, & adorate in monte ſancto eius, quoniam ſanctus dominus deus noſter.] Sanctos uos exhibete in eccleſia eius: ſicut ipſe eam exhibuit ſanctam, non habẽtem maculam aut rugam. Qui nobis præſtare dignetur, ut modum ſacerdotalis ordinis cum ſanctitate perfecta tenẽtes, quæ ſtudemus agere de bono, ipſe perducere dignetur ad effectum.

l ¶ Pſalmus pro confeſſione.] Iſte pſalmus uocem prophetæ continet, qui fideles prouocat in laudibus dominicis inceſſabiliter exercere. XCIX

IVbilate deo omnis terra, ſeruite domino in lætitia.] Qui excuſſo à ceruicibus ueſtris legis iugo, nõ in mœrore ueteris ſeruitutis, ſed in libertate noui hominis exultatis. *n* ¶ Introite in cõſpectu eius in exultatione.] Nõ iocis turpibus diſſoluimini, ſed omnia quæcũcꝫ facitis, in gloriam dei facite. *o* ¶ Scitote quoniã dominus ipſe eſt deus, ipſe fecit nos & nõ ipſi nos.] Ab eo enim ſumus non ſolum corporaliter facti, ſed etiam in nouum hominem recreati. Et hoc non noſtro merito, ſed ſuo dono. *p* ¶ Nos populus eius & oues paſcuæ eius.] Ipſe eſt paſtor bonus, qui animã ſuam pro ouibus ſuis poſuit. Nos autem ſumus oues, qui eum ſequimur, & uocẽ eius audimus. *q* ¶ Introite portas eius in confeſſione.] Sicut enim ipſe porta eſt patris cũ dicit: Per me ſi quis introierit ſaluabitur: ita & apoſtoli portæ ſunt eius per quas ad eum acceditur: quas nemo poteſt ingredi niſi ſe peccata confitendo purgauerit. *r* ¶ Atria eius in hymnis confitemini illi.] Dilatatas ei mẽtes cũ hymnis ſpiritualibus canticis que deferte. *s* ¶ Laudate nomen eius quoniam ſuauis eſt dominus.] Nihil enim acerbũ habet. *t* ¶ In æternum miſericordia eius.] Quia nos redemit & iugiter ſaluat. *u* ¶ Et uſque in generationẽ & generationẽ ueritas.] Qua populos iudicabit. Qui nobis præſtare dignetur, ut ab ipſo facti, ab ipſo redẽpti, mereamur & in lætitia ſempiterna iubilũ exultationis cũ gratiarũ actione concinere. Ipſi gloria cũ æterno patre & ſpiritu ſancto in ſecula ſeculorum. Amen. *x* ¶ Pſalmus ipſi Dauid.] Iſte pſalmus uocem cõtinet prophetæ dei miſericordias enarrãtis. C

directiones, iudiciũ & iuſtitiam in Iacob tu feciſti. Exaltatẽ dominum deum noſtrum, & adoratẽ ſcabellum pedum eius, quoniam ſanctum eſt. Mõyſes & Aaron in ſacerdotibus eius, & Samuẽl inter eos qui inuocant nomen eius. Inuocabãnt dominum & ipſe exaudiebãt eos, in columna nubis loquebatur ad eos. Cuſtodiebãnt teſtimonia eius & præceptum quod dedit illis. Domine deus noſter tu exaudiebas eos, deus tu propitius fuiſti eis, & ulciſcens in omnes adinuẽtiones eorum. Exaltatẽ dominum deum noſtrum, & adorate in monte ſancto eius, quoniam ſanctus dominus deus noſter.

Pſalmus in confeſſione. XCIX

IVbilatẽ deo omnis terra, ſeruite domino in lætitia. Introitẽ in conſpectu eius in exultatione. Scitotẽ quoniam dominus ipſe eſt deus, ipſe fecit nos & non ipſi nos. Populus eius & oues paſcuæ eius, introitẽ portas eius in confeſſione, atriã eius in hymnis, confitemini illi. Laudatẽ nomen eius quoniam ſuauis eſt dominus, in æternum miſericordia eius, & uſquẽ in generatione & generationem ueritas eius.

Pſalmus ipſi Dauid. C

MIſericordiam & iudicium cantabo tibi domine, pſallam & intelligam in uia immaculata, quãdõ uenies ad me. Perambulabam in innocẽtia cordis mei, in medio domus meæ. Nõn proponebam ante oculos meos rem iniuſtam, facientẽs præuaricationes odiui.

MIſericordiam & iudicium cantabo tibi dñe.] Miſeri cordiam audiant peccatores qui deſperãt de ſua ſalute, qui ſunt in pœnitẽtia. Iudiciũ audiant contẽptores, qui dicunt: Miſericors eſt dominus, peccemus, indulgebit nobis. *z* ¶ Pſallam & intelligã in uia immaculata.] Vt intelligat quis quod pſallit, & ſenſus ipſius cõtemplẽtur pſalmũ, ut non uagetur mens eius foras: & corpore quidem uideatur pſallere, mens autem ſine fructu ſit. In uia immaculata, ut ambulans in hoc mũdo iuſte agam, & maculã non habeam. *a* ¶ Quando uenies ad me.] Quando autem intellectũ recepero & iuſte egero: tunc cum fiducia dico ad dñm: Quãdo uenies ad me? Venies autem, de ſecũdo eius aduẽtu accipiendũ eſt. *b* ¶ Perambulabam in innocentia cordis mei, in medio domus meæ.] Nihil ſic placet deo, ut ſimplicitas & innocentia. Deniqꝫ ſpiritus ſanctus in alijs uolatilibus nõ cõplacuit niſi in columba propter ſimplicitatẽ, & in quadrupedibus in oue, propter mãſuetudinem. *c* ¶ Non proponebam ante oculos, &c.] Non anteponebã aliquid domino, necꝫ conſentiebã iniquitati, ſed totus ad deum eram. *d* ¶ Faciẽtes præuaricationem odiui.] Siue pater meus erat, ſiue mater, ſiue frater, aut ſoror ſiue amicus: tamen ſi declinaſſet à timore domini, hunc odio habebam: & omnino ad eum non accedebam. Non anteponebam propinquitatem aut amicitiam pietati domini.

¶ Non

Nõn adhæſit mihi cor prauum, declinantẽm à me malignum non cognoſcebam. Detrahentẽm ſecreto proximo ſuo, hunc perſequebar. Superbõ oculo & inſatiabili corde, cum hoc non edebam. Oculi mei ad fideles terræ ut ſedeant mecum, ambulans in uia immaculata, hic mihi miniſtrabat. Non habitabit in medio domus meæ qui facit ſuperbiam, qui loquitur iniqua non direxit in conſpectu oculorum meorum. In matutinõ interficiebam omnes peccatores terræ, ut diſperderẽm de ciuitate domini omnes operantes iniquitatem.

Oratiõ pauperis cum anxiaretur & coram domino effunderet precem ſuam. C I

DOmine exaudi orationẽ meam, & clamor meus ad te ueniat. Nõn auertas faciem tuam à me, in quacunq; die tribulor inclina ad me aurem tuam. In quacunq; die inuocauero te, uelociter exaudi me. Quia defecerunt ſicut fumus dies mei, & oſſa mea ſicut cremium aruerunt. Percuſſus ſum ut fœnum & aruit cor meũ, quia oblitus ſum comedere panẽ meũ. A uocẽ gemitus mei adhæſit os meum carni meæ. Similis factus ſum pelicano ſolitudinis, factus ſum ſicut nycticorax in domicilio. Vigilaui & factus ſum ſicut paſſer ſolitarius in tecto. Tota die exprobrabãt mihi inimici mei, & qui laudabant me aduerſum me iurabãt. Quia cinerem tanquã panem manducabam, & poculum meum cum

a ¶ Non adhæſit mihi cor prauum.] Non erat in me aliquid difficile aut peruerſum aliquid, ſed æquitas & iuſtitia. b ¶ Declinãtem à me malignum nõ cognoſcebã.] Hoc eſt, ſi erat mihi amicus aut proximus, ſiue epiſcopus aut presbyter, ſiue in quacunque dignitate conſtitutus: tamẽ ſi peruertebat uias ſuas, ſic eum fugiebam, ut penitus eius memoriã non facerem. c ¶ Detrahẽtẽ proximo ſuo, hũc perſequebar.] Intantum non oportet conſentire detrahenti, ut etiam quãtum in nobis eſt perſequamur talem, prouidẽtes in utroque utilitatẽ, ut nec libẽter audiamus nec illũ permittamus peccare. Tanta enim diſtantia eſt inter fornicantem & detrahẽtem, ut ille qui fornicatur, ſe tantum occidat: ille autem qui detrahit, & ſe & illum qui audit demergat. d ¶ Superbo oculo & inſatiabili corde cũ hoc non edebam.] Si quis erat ſuperbus aut auarus, cum hoc penitus nõ edebam.
B e ¶ Oculi mei ſuper fideles terræ ut ſedeãt mecum.] Non dixit diuites aut imperatores, aut epiſcopos, aut presbyteros, aut diaconos, ſed fideles, cum iſtis ſedebã. Poteſt hoc dicere & epiſcopus ſanctus uir, quoniam non ordinabam presbyterum illum qui mihi obſequebatur, aut propinquũ meum: ſed eum quem ſciebam fidelem. Et iterum idem poteſt dicere. Quoniam omnes clericos meos & laicos fideles habebam. Poteſt ex perſona domini dici iſte uerſiculus. f ¶ Ambulans in uia immaculata, hic mihi miniſtrabat.] Quoniam non ordinabam eos qui mihi propinqui erant, ſed iuſtos & fideles. g ¶ Qui loquitur iniqua non direxit in conſpectu oculorum meorum.] Intãtum enim declinabam ab eo qui detrahebat proximo ſuo, ut nec illi crederem nec audirem talem. h ¶ In matutino interficiebam omnes peccatores terræ.] Bene dixit, peccatores terræ. Peccatores enim terreni ſunt. Hoc uult dicere, quod immiſſiones diaboli quas mihi ſuggerebat, eiiciebam de corde meo, & non ſuſcipiebam. Cogitationibus enim malis eiectis, dæmones occiduntur. Iudæi hunc uerſum audientes & ſequentes literam occidentem, & deſiderantes ſanguinem fundere, ſi quis præuaricatus fuerit de lege, interficiunt eum. Siquidem non ſunt contẽti occiſione prophetarum: ſed & ipſum dominum crucifixerunt. i ¶ Vt diſperderem de ciuitate domini omnes qui operantur iniquitatem.] Vtinam & nos diſperdamus de ciuitate domini operantes iniquitatem. Ciuitas domini, eſt eccleſia ſanctorum, congregatio iuſtorum. Diſperdam, hoc eſt arguam & increpem eum qui peccat, ut pœnitentiam agat, & diſperdat iniquitatem de corde ſuo. Non enim dixit ut abiiciatur, ſed ut ſaluetur. k ¶ Oratio pauperis cum anxiaretur, & in conſpectu dñi, &c.] Iſte pſalmus in principio uocem prophetæ continet ex perſona peccatoris: dein laus in ea dominici nominis continetur. C I

DOmine exaudi orationẽ meam, & clamor meus ad te ueniat.] Quia de toto corde profertur. m ¶ Nõ auertas faciẽ tuam à me.] Si quis in corde mundo orat: & non arguitur ſua conſcientia, hoc poteſt dicere. Peccator enim non audet dicere: non auertas faciem tuam à me, ſed magis dicit: Auerte faciem tuam à peccatis meis. n ¶ In quacunque die tribulor inclina ad me aurem tuam. In quacunque die inuocauero te, uelociter exaudi me.] Pro præſentibus preſſuris orat, ut ab his contemplatione diuina eripiat. o ¶ Quia defecerunt ſicut fumus dies mei.] Ac ſi dicat: Infantulus fui: & dum neſcio, ueni in iuuenilem ætatem: & iterum in perfectam ætatem, & dum neſcio ſenui. Et defecerũt ſicut fumus dies mei. Quidam autem putant ſe eſſe ſempiternos, & perſeuerant in ſuo peccato. D
p ¶ Et oſſa mea ſicut cremium aruerunt.] Oſſa dicit ipſam fortitudinem. Si ergo quod eſt in me forte hoc aruit, & infirmum factum eſt: quanto magis quæ per naturam infirma eſt caro.
q ¶ Percuſſus ſum ut fœnum & aruit cor meum.] Sicut & alibi ſcriptum eſt: Homo ſicut fœnum dies eius. Pſal. 120. c
Sic enim uita hominum uiret, & cito areſcit. r ¶ Quia oblitus ſum manducare panem meum.] Non dixit, non deſideraui manducare, aut cõtempſi manducare. Intantum mihi uenit memoria peccatorũ meorum, & talẽ pœnitentiam egi: ut etiam obliuiſcerer mãducare, deſideriũ dei habens: & ipſum ſolum conſiderãs. s ¶ A uocẽ gemitus mei, adhæſit os meũ carni meæ.] Diſcãt qui agũt pœnitentiam quomodo debeant agere pœnitentiã. Ita enim exiccaui memetipſum ut ſine carne eſſem, & pelles meæ cohærerent oſſibus meis. Carnem pro pelle dixit.
t ¶ Similis factus ſum pel. &c.] Duo genera dicũtur eſſe horum uolatilium. Vnum in aquis eſt: & eſca eius piſces ſunt, & unum in ſolitudine, & eſca eius uenenata animalia, hoc eſt ſerpẽtes & cocodrili & lacertæ. Dicũtur autem iſta uolatilia latine onocrotali. Illi ergo ſimilis factus ſum qui eſt in ſolitudine, qui comedit uenenata animalia: hoc eſt, eſca mea quaſi uenenũ erat mihi. u ¶ Factus ſum ſicut nycticorax in domicilio.] Scimus quia coruus niger eſt, & nihil habet in ſe albũ. Hyperbolice uoluit dicere: quia factus ſum ſicut nycticorax. Si ergo in die niger eſt, quanto magis in nocte? Sic ergo factus ſum propter peccata mea, memetipſum conſiderans. x ¶ Quia cinerem tanquã panem mãducaui.] In cinerem intingebam panem meũ, & ſic comedebã. Si ergo propheta hoc dicit: nos quid facimus? y ¶ Et poculũ meum cum fletu miſcebã.] Nihil mihi erat ſuaue neq; panis, neq; poculũ:

A ſed tantum cœleſtem panem deſiderabā, id eſt Chriſtū. *a* ¶ A facie iræ indignationis tuæ.] Et hæc omnia facie/bam, conſiderans aduentū tuum & futurum iudicium. *b* ¶ Quia eleuans alliſiſti me.] Hoc dicant qui aliquan/do fuerunt ſancti,& ceciderunt. Exaltati enim in uirtuti/bus, poſtea cecide/runt. Siquidē ſancti dicunt, quia eleuans tenuiſti me. *c* ¶ Di/es mei ſicut umbra declinauerūt.] Si di/es quanto magis no/ctes? hoc eſt ſi lumē, quanto magis tene/bræ. *d* ¶ Et ego ſi/cut fœnū arui.] Quo niam ſicut fœnū, ſic pertrāſit homo & ſic/catur. *e* ¶ Tu exur/gēs miſereberis Siō.] Ex hoc uerſiculo ma nifeſtum eſt quod ex perſona Sion dictus eſt iſte pſalmus,& nō ex perſona ꝓphetæ. Sion autē eſt quæ in ſpecula poſita eſt, & ea quæ ueniūt de lon ge proſpiciēs. Hæc er go Sion quæ in alto poſita eſt, in ſublime
1. Cor. 10. c cecidit. Ergo qui ſtat uideat ne cadat.
f ¶ Quia tempus mi ſerendi eius, quia ue/
B nit tēpus.] Aut pro/pter pœnitentiā tem/pus eſt miſerēdi, aut ſecundū aduentū ſal/uatoris ſignificat. Cō fidat ergo q̄ agit pœ/nitentiā, quoniam ue nit tēpus ſaluādi. Mi/ſericors eſt enim dñs. *g* ¶ Quoniam pla/cuerunt ſeruis tuis la pides eius.] Lapides ſancti ſunt. Terra autem, hoc eſt peccatores miſericordia domini indigent. *h* ¶ Et terræ eius miſerebuntur.] Vt fructum exhibeat ſanctitatis. *i* ¶ Timebunt gentes nō/men dñi,& omnes reges terræ gloriā tuam.] Quæ prius idola metuebāt, & dæmoniorum nomina inuocabant: nunc nomē tuum uenerētur & timeant. *k* ¶ Quia ædi/ficabit dominus Sion.] Eccleſiam ſuam ſuper fundamē tum apoſtolorum & prophetarum. *l* ¶ Et uidebitur in gloria ſua.] Cū omne corpus eius glorificauerit ad ſimi litudinem imaginis gloriæ ſuæ. *m* ¶ Et reſpexit in ora/tionem humilium, & non ſpreuit preces eorū.] Sed ad/uentu ſuo uiſitauit mūdum, qui olim deſiderabatur. *n* ¶ Scribātur hæc in generatione altera.] In nouo teſta mento. *o* ¶ Et populus qui creabitur laudabit domi/num.] Chriſtianus utique, qui prius peccatis mortuus, in eo eſt recreatus. *p* ¶ Quia proſpexit de excelſo ſan/cto ſuo, dominus de cœlo in terram aſpexit: Vt audiret gemitus compeditorum, ut ſoluat filios interemptorū.] Reſpexit ut miſereret. Deſcendit ut uincula quibus nexi eramus abſolueret. *q* ¶ Vt annūcient in Sion nomē do mini, & laudem eius in Hieruſalē.] Semper bonus nun/
Luc. 1. d cius, noua exhibet gaudia, ſicut angelus ad Mariā: Spi/
ibi. 2. b ritus, inquit, ſanctus ſuperueniet in te. Et iterum paſtori/bus: Ecce ego annuncio uobis hodie gaudium magnū: quia natus eſt uobis ſaluator. Sic & nunc in Sion uel in Hieruſalem nūciatur: quia natus eſt in terris is qui mun C
do peccatis mortuo, uitam afferret. *r* ¶ In cōueniendo populos in unum, & reges ut ſeruiant domino.] Conue nient in una credulitate, ut ſeruiāt redemptori. *s* ¶ Re/ſpondit ei in uia uirtutis ſuæ, paucitatem dierum meo/rum nuncia mihi.] Reſpondit dominus Hieruſalem in die uir tutis, id eſt, cū ad paſ/ſionem accederet, & annunciauit paucita/tem dierum ſuorum, dicens: Quia uenient Luc. 19. g dies cum circūdabe/ris ab inimicis, & era dicaberis, & reliqua. *t* ¶ Et ne reuoces me in dimidio dierū me/orum, in generatione & generationem anni tui.] Iniqui nec dimi/diant dies. Iſte uero orat ut nō reuocetur à dimidio dierum, ſci licet ut ad perfectum ueniens uirum, perē/nitate temporū cum domino perfruatur. *u* ¶ Initio tu domine terram fundaſti, & o/pera manuum tuārū ſunt cœli.] Sicut em in principio iſta crea ſti: ita & nunc uel ter/ram corporis noſtri in nouū reparas ho/ D minem, uel mētes no ſtras cœlorum digni tate cōponis. Sed de prioribus cœlis ait: *x* ¶ Ipſi peribunt tu autē permanes.] Iu/xta illud: Cœlum & terra tranſibunt: uer/ba uero mea nō præ/teribūt. *y* ¶ Et om/nes ſicut ueſtimentū

fletu miſcebam. A faciē iræ indignationis tuæ, quiā ele uans alliſiſti me. Diēs mei ſicut umbra declinauerunt, & ego ſicūt fœnum arui. Tu autem domine in æternū permanes, & memoriale tuum in generatione & gene/rationem. Tu exurgens miſereberis Sion, quiā tempus miſerendi eius, quia uenit tempus. Quoniām placue/runt ſeruis tuis lapides eius, & tērræ eius miſerebūtur. Et timebūnt gentes nomen tuum domine, & omnes re ges terræ gloriā tuam. Quiā ædificabit dominus Sion, & uidebitur in gloria ſua. Reſpexit in orationem humi lium, & non ſpreuit precem eorum. Scribantur hæc in generatione altera, & populus qui creabitur laudabit dominum. Quiā proſpexit de excelſo ſancto ſuo, do/minus de cœlo in terram aſpexit. Vt audiret gemitus compeditorum, ut ſolueret filios interemptorum. Vt annunciēnt in Sion nomen domini, & laudem eius in Hieruſalem. In conueniendō populos in unum, & re/ges ut ſeruiāt domino. Reſpōndit ei in uia uirtutis ſuæ, paucitatem dierum meorum nuncia mihi. Ne reuocēs me in dimidio dierum meorum, in generatione & gene rationem anni tui. Initiō tu domine terram fundaſti, & opera manuum tuarum ſunt cœli. Ipſi peribūnt tu autem permanes, & omnes ſicūt ueſtimētum ueteraſcent. Et ſicut opertoriū mutabis eos & mutabūtur, tu autem idem ipſe es & anni tui non deficiēt. Filij ſeruorum tuo/rum habitabunt, & ſemēn eorū in ſeculum dirigetur.

Pſalmus ipſi Dauid. CII

B Enedic animā mea domino, & omnia quæ intra

ueteraſcent. Et ſicut opertoriū mutabis eos & mutabun/tur, tu autem idem ipſe es & anni tui non deficiēt.] Hoc eſt, qui eras in cœlis, ipſum te oſtendis in terris. Idem in utero uirginis, ipſe in infernum deſcendens. Idem reſur/gens à mortuis, ipſe regreſſus es in cœlum. *z* ¶ Filij ſer uorum tuorū habitabūt.] Quia tibi per apoſtolos ſunt renati. *a* ¶ Et ſemen eorum in ſeculum dirigetur.] Vel prædicatio uel uirtus eorum in omni gente diſtenditur. Nos uero deprecemur dominum ut exaudiat orationes ſupplicum, mētibus noſtris inſerat lumen ſuum, ut eius magnificentiam enarrātes, mereamur ſanctis eius cōſor/tes effici in cœleſtibus regnis. Cui gloria & imperium in ſecula ſeculorum. Amen. *b* ¶ Pſalmus Dauid.] Iſte pſalmus maxime circa pietatem atque miſericordiā dei commoratur: ait enim.

CII

B Enedic anima mea domino, & omnia quæ intra me ſunt nomini ſancto eius.] Dicitur & in alio loco: Et Pſal. 99. d ſcitote, quoniam dominus ipſe eſt deus. Et nunc dicitur: Et omnia quæ intra me ſunt, nomini ſancto eius. Si dixe/rimus benedic anima mea domino: & dominus, dñs eſt, quod nomen hic quærit dominus? Si dñs, dominus ap/pellatur, quid dicit: Et omnia quæ intra me ſunt nomini ſancto eius? Aduētus filij, nomē patris eſt. Ante aduentū Chriſti ſciebatur deus, pater ignorabatur. Deniq; ipſe di cit in euāgelio: Pater, reuelaui nomen tuum hominibus. Ioan. 17. d

Non

me ſunt nomini ſancto eius. Benedic anima mea domino, & noli obliuiſci omnes retributiones eius. Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui ſanat omnes infirmitates tuas. Qui redimit de interitu uitam tuam, qui coronat te in miſericordia & miſerationibus. Qui replet in bonis deſiderium tuum, renouabitur ut aquilæ iuuentus tua. Faciens miſericordias dominus, & iudicium omnibus iniuriam patientibus. Notas fecit uias ſuas Moyſi, filiis Iſrael uoluntates ſuas. Miſerator & miſericors dominus, longanimis & multum miſericors. Non in perpetuum iraſcetur, neque in æternum comminabitur. Non ſecundum peccata noſtra fecit nobis, neque ſecundum iniquitates noſtras retribuit nobis. Quoniam ſecundum altitudinem cœli à terra, corroborauit miſericordiam ſuam ſuper timentes ſe. Quantum diſtat ortus ab occidente, longe fecit à nobis iniquitates noſtras. Quomodo miſeretur pater filiorum, miſertus eſt dominus timentibus ſe. Quoniam ipſe cognouit figmentum noſtrum. Recordatus eſt quoniam puluis ſumus, homo ſicut fœnum dies eius, tanquam flos agri ſic efflorebit. Quoniam ſpiritus pertranſiuit in illo & non ſubſiſtit, & non cognoſcit amplius locum ſuum. Miſericordia autem domini ab æterno & uſq; in æternum, ſuper timentes eum. Et iuſtitia illius in filios filiorum, his qui ſeruant teſtamentum eius. Et memores ſunt mandatorum ipſius ad faciendum ea. Dominus in cœlo parauit ſedem ſuam, & regnum ipſius omnibus dominabitur. Benedicite domino omnes angeli eius, potentes uirtute, facientes uerbum illius, ad audiendam uocem ſermonum eius. Benedicite domino omnes uirtutes eius, miniſtri eius qui facitis uoluntatem eius. Benedicite domino omnia opera eius, in omni loco dominationis eius benedic anima mea domino.

A Non poſſumus in ſingulis uerſiculis immorari, quoniam longus eſt pſalmus, ſed breues ſententiolas debemus ſingulis uerſiculis coaptare, magis ſenſum exponentes, quam uerba texentes. *a* ¶ Benedic anima mea domino, & noli obliuiſci omnes retributiones eius.] Multas retributionesnobis præſtitit dominus, grandia nobis beneficia præſtitit, qui cœlum, quia terram, quia elementa omnia pro nobis fecit. *b* ¶ Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis.] Vt eas quaſi nubem deleat. *c* ¶ Qui ſanat omnes infirmitates tuas.] Peccata quibus infirmaris. Multas infirmitates habet anima noſtra. Quot peccata tot infirmitates. Denique & illa mulier in euangelio quæ Luc.13.b decem & octo annis habebat ſpiritum infirmitatis: & caput ſurſum erigere nō poterat. Videte quid dicat: Quando aliquis habet ſpiritum infirmitatis cōtractus eſt: deorſum cōſpicit, terram intuetur, cœlum uidere non poteſt.

B *d* ¶ Qui redimit de interitu uitam tuā.] Precio, inquit, redempti eſtis: nolite fieri ſerui hominū. Quod eſt maius preciū quā creatorem pro creatura ſua ſanguinē fundere? *e* ¶ Qui coronat te in miſericordia & miſerationibus.] Præcurrēte miſericordia dat uictoriam, tribuit palmā. *f* ¶ Qui replet in bonis deſiderium tuum.] Coiungens te ſanctis in cœleſti Hieruſalem. *g* ¶ Renouabitur ut aquilæ iuuentus tua.] Vt à ueteri in nouum hominem muteris. *h* ¶ Faciens miſericordias dominus & iudicium omnibus iniuriam patientibus.] Vt oppreſſis impijs, erigat pauperes ſuos. *i* ¶ Notas fecit uias ſuas Moyſi, filijs Iſrael uolūtates ſuas.] Ei qui legem ſpiritualiter intelligit, uel ei qui eum mentis oculis cōtemplatur. *k* ¶ Miſericors & miſerator dominus, patiēs & multum miſericors.] Quia cito flectitur ad miſericordiā. *l* ¶ Nō in perpetuum iraſcetur, neque in æternum comminabitur. Non ſecūdum peccata noſtra fecit nobis, nec ſecundum iniuſtitias noſtras retribuit nobis.] Meliora enim quam merebamur indulſit. *m* ¶ Quoniam ſecundum altitudinem cœli à terra corroborauit miſericordiā ſuā ſuper timentes ſe.] Diſtat multū cœlum à terra: ſed diuina miſericordia iugiter ſuos & protegit & confirmat. *n* ¶ Quantum diſtat ortus ab occidēte, longe fecit à nobis iniquitates noſtras.] Vbi deus appropinquat, elongantur delicta, ut iuxta Apoſtolum: ubi abundat peccatum, ſuperabundet & gratia. Rom.5.d *o* ¶ Quomodo miſeretur C pater filiorum, miſertus eſt dominus timentibus ſe.] Miſeretur pater filio, cum eum uerberat ut emendet. Ita & dominus corripit nos interdum ut ſaluos faciat: non tamen in perpetuum derelinquit ut perdat. *p* ¶ Quoniā ipſe cognouit figmentum noſtrum.] Scit enim propheta genꝰ humanum tanquam teſtam figuli de luto formatam, in honorē filiorum aſſcitum: id, eoq; conſiderans ei iudicium mortis pro delictis appropiquare, ait miſericordiam deprecans. *q* ¶ Recordatus eſt quoniā puluis ſumus homo ſicut fœnū dies eiꝰ.] Ac ſi diceret: Nō iraſceris ut conteras: ſed recordaris quod uaſa figuli ſumus: quæ ſemel confracta, reparari non poſſunt, ſed protinus decidunt & areſcunt. *r* ¶ Tanquam flos agri ſic efflorebit.] Ad tēpus. *s* ¶ Quoniam ſpiritus pertranſijt in illo & non ſubſiſtit, & nō cognoſcit amplius locum ſuum.] Trāſeunte autem ſpiritu, omnis iocunditas uiriditatis eiꝰ traditur obliuioni. D *t* ¶ Miſericordia autem domini ab æterno, & uſq; in æternum ſuper timentes eum.] Quia cū peccatores arguit, iuſtis miſericordiā præbet. *u* ¶ Et iuſtitia eius in filios filiorū his qui ſeruant teſtamentum eius: & memores ſunt mandatorum ipſius ad faciendum ea.] In operibus utique bonis, quibus mandata dei iugiter memorā, tur ut cuſtodiantur ab ipſis. *x* ¶ Dominus in cœlo parauit ſedem ſuam, & regnum ipſius omnibus dominabitur.] Aſcenſionem dominicam prædicit quæ poſt reparationē hominis facta eſt: per quam Chriſtus dominus uniuerſos mūdi fines ſuæ dominationi ſubegit. *y* ¶ Benedicite dominū angeli eius.] Nuncij ueritatis. *z* ¶ Potentes uirtute, facientes uerbum illius.] Ilico quæ fuerit locutus explentes. *a* ¶ Ad audiendam uocem ſermonū eius.] Hoc eſt intelligere quæ præceperit. *b* ¶ Benedicite domino omnes uirtutes eius miniſtri eius qui facitis uoluntatem eius.] Qui uirtute illius roborati, uerbū eccleſijs miniſtratis. *c* ¶ Benedicite domino omnia opera eius.] Vos utique qui in eo uiuitis. Quia omne opus quod factum eſt in eo, uita eſt. *d* ¶ In omni loco dominationis ipſius.] Nihil enim reperitur ubi non dominetur. Omnia cōtinet & ſe ubiq; diffundit. *e* ¶ Benedic anima mea dñm.] Hæc autē propheta non de ſua tantū anima: ſed & ad noſtras quoq; animas loquitur, ut eum

A iugiter benedicant qui bona largitur, qui peccatis propi
tiatur, qui de interitu redimit, qui in bonis omne deſide
rium complet, qui nunc nobis miſereri dignetur ut pa
ter filijs, delictorū molibus hic remiſſis: cui eſt cum æter
no patre & ſpirituſancto honor & gloria in ſecula ſeculo
rum. Amen.

Pſalmus Dauid. CIII

a ¶ Pſalmꝰ Dauid.] Iſte pſalmus ipſius creaturæ uocem con
tinet laudātem ac be
nedicentē deum. Sed hoc ipſum ſpirituali
ter debemus aduer
tere. CIIII

BEnedic ani. mea domino.] Vt dū benedicis illū, tu be
nedicaris ab illo. Pro uocat ſemetipſum ꝓ
pheta in benedicēdo deo. Benedicere autē domino hoc eſt, qui laudat dominum ſe
metipſum benedicit.

c ¶ Dñe deus meus.] Omnibus quidem es & deus & dominus, ſed mihi proprie, quia nō ſum ſeruus peccati. d ¶ Magnificatus es uehemēter.] Vel in me, uel in reliquis ſanctis tuis. Qui omnium deus, meus ſpecialiter deꝰ:

B quia non ſum ſeruus peccati: quia merui uocari ſeruus tuus. Magnificatus es uehementer. e ¶ Confeſſionem & decorem induiſti.] Induiſti confeſſionem

Matth.11.d dicens: Confitebor tibi domine pater cœli & terræ. In
ibid.17.a duiſti decorem, illo de nube ſplendida reſpondente. Hic eſt filius meus dilectus in quo bene complacui, ipſum audite. Confeſſio dupliciter intelligitur. Aut in pœnitentia, aut in gloria dei. Hoc eſt gloriam induiſti: quemadmodum in euangelio ipſe ſaluator dicit: Confitebor tibi pater: hoc eſt, glorifico te: aut quia confitemur peccata noſtra domino. In eo enim quod confitemur deo peccata noſtra, glorificamus eum. Et decorem induiſti. Videte ordinem. Primum aliquis confitetur: & ſic accipit pulchritudinem & decorem, & poſtea lumen. Hoc enim ſequitur. f ¶ Amictus lumine ſicut ueſtimento.] Cōtrarius uidetur hic uerſiculus illi qui ait: Poſuit tenebras latibulum ſuum. Vel illi qui dicit: Nubes & caligo in circuitu eius. Sed ſciendum quia de occultis myſterijs iſta dicuntur. Nam de iſtius lucis plenitudine tota terra refulget. g ¶ Extendens cœlum ſicut pellem.] In modum enim libri cuiuſdam ſiue uoluminis cœlum (cum maieſtas dei uoluerit) uel extenditur uel plicatur, ſicut euāgelica teſtatur fides. h ¶ Qui tegis aquis ſuperiora eius.] Superiora cœli iuxta Geneſim, ab aquis teguntur: quia aquas ſuper firmamentum poſitas dicit: quas multitudinem angelorum intelligimus, iuxta illud: Aquæ quæ ſuper cœlos ſunt laudēt nomen domini. i ¶ Qui ponis nubem aſcenſum tuum.] Dominus enim Ieſus benedictis diſcipulis eleuatus eſt, & nubes ſuſcepit illum, & intuebantur eum euntem in cœlum. k ¶ Qui ambulas ſuper pennas uentorum.] Super omnem alacritatem uentorum dominus incedit. Sed & ſuper ſanctorum animas quæ ad cœleſtia tendunt, & inambulat & quieſcit. l ¶ Qui fa
cis angelos tuos ſpiritus.] Vt inſpirent hominibus eius facere uoluntatem: quia carnalis homo non capit ea quæ ſunt dei. m ¶ Et miniſtros tuos ignem urentem.] Vt in alijs lumen ueritatis infundant, in alijs peccata conſumant. n ¶ Qui fundaſti terram ſuper ſtabilitatem ſuam, non inclinabitur in ſeculum ſeculi. Abyſſus ſicut ueſtimētū amictus eius.] Diſcordare uidentur hæc cum illo, ubi ait: Cœlum & terra tranſibunt. Sed hæc uiſibilis terra præterit: corporis uero terra quæ fructum exhibet ſanctitatis, myſteriorum cœleſtiū pallio circundatur.

o ¶ Super mōtes ſtabunt aquæ.] Super excelſam ſuperbiam inſipiētes populi cōmorantur. p ¶ Ab increpatione tua fugient, à uoce tonitrui tui formidabunt.] Vox enim tua eſt cū dicis: Pœnitentiam Matth.3.a agite, appropinquabit regnum cœlorū. Tāquam tonitruum uero, ut hi timeant cum minaris, cum ais: Niſi pœnitētiam Luc.13.a egeritis, omnes ſimul
D peribitis. q ¶ Aſcēdunt montes.] Sancti in ſpiritualē proficiunt intelligētiam.

r ¶ Et deſcendunt campi.] Populi eorum doctrinis ſubditi, ut uirtutum floribus repleantur. s ¶ In locum quem fundaſti eis.] In conuentum eccleſiaſticum. t ¶ Terminum poſuiſti quem non tranſgredientur.] Catholicam utique fidem, quam uſque ad terminum præſentis uitæ cuſtodiunt. u ¶ Neque conuertentur operire terram.] In flagitijs quibus prius uixerant. x ¶ Qui emittis fontes in conuallibus.] Inter deſerta gentium, baptiſmi gratiam tribuit. y ¶ Inter medium montium.] Id eſt eccleſiarum. z ¶ Pertranſibunt aquæ.] Ipſius lauachri ſiue doctoris, irrigando donis cœleſtibus populum. a ¶ Et potabunt omnes beſtiæ agri, expectabunt onagri in ſiti ſua.] Vt omnibus hæc gratia æqualiter miniſtretur, ſicut ait Pau- Rom.1.b lus: Sapientibus & inſipientibus debitor ſum. b ¶ Super ea uolucres cœli habitabunt.] Qui excelſiorem ad intelligendum meruerunt ſenſum. c ¶ De medio petrarum.] Id eſt eccleſiarum. d ¶ Dabunt uocem ſuam.] Ad collaudandum deum. e ¶ Riganꝫ montes.] Hoc eſt apoſtolos. f ¶ De ſuperiorib. ſuis.] De cœleſtibus effundens ſuper eos ſpiritum ſanctum. g ¶ De fructu operum tuorum ſatiabitur terra.] De beneficijs largitionis tuæ. h ¶ Producens fœnum iumentis, & herbam ſeruituti hominum.] Vnicuique ſecūdum propriam tribuēs neceſſitatem. i ¶ Vt educas panem de terra, & uinū lætificat cor hominis.] A terreni corporis agro quem à nobis aſſumpſit, myſteriū proferēs cœleſtis panis ac poculi ſalutaris, quo reficiatur eccleſia. k ¶ Vt exhilaret faciem eius in oleo.] Exhilaratur enim oleo miſericordiæ, iuſtorū facies coram deo. l ¶ Et panis cor hominis cōfirmat.] Ipſe panis, ipſe corda noſtra confirmat, qui deſcendens de cœlo uitam tribuit mūdo.

¶ Satu-

confirmat. Saturabuntur ligna campi & cedri Libani, quas plantauit, illic passeres nidificabunt. Herodij domus dux est eorum, montes excelsi ceruis, petra refugium herinacijs. Fecit lunam in tempora, sol cognouit occasum suu. Posuisti tenebras & facta est nox, in ipsa pertransibunt omnes bestiæ syluæ. Catuli leonum rugientes ut rapiant, & quærant à deo escam sibi. Ortus est sol & congregati sunt, & in cubilibus suis collocabuntur. Exibit homo ad opus suum & ad operationem suam usque ad uesperam. Quàm magnificata sunt opera tua domine, omnia in sapientia fecisti, impleta est terra possessione tua. Hoc mare magnum & spacioſum manibus, illic reptilia, quorum non est numerus. Animalia pusilla cum magnis, illic naues pertrasibunt. Draco iste quem formasti ad illudendum ei, omnia à te expectant ut des illis escam in tempore. Dante te illis colligent, aperiente te manu tua, omnia implebuntur bonitate. Auertente aute te faciem, turbabuntur, auferes spiritum eorum & deficient, & in puluerem suu reuertentur. Emitte spiritu tuum, & creabuntur, & renouabis faciem terræ. Sit gloria domini in seculum, lætabitur dominus in operibus suis. Qui respicit terram & facit eam tremere, qui tangit montes & fumigant. Cantabo dño in uita

A *a* ¶ Saturabũtur ligna campi.] Siue ratiõabiles siue irrationabiles homines sicut superius de bestijs atq; onagris exposuimus. *b* ¶ Et cedri Libani.] Excelsiores meritosancti. *c* ¶ Quas plantauit.] In unitate ecclesiastica fidei. *d* ¶ Illic passeres nidificabunt.] Sapientes ædificant. *e* ¶ Herodij domus dux eorũ.] Herodio maior est omnibus uolatilibus, qui aquilã uincit & comedit. Igitur talis homo, qui in domo dei habitat ducatum præbeat ad uincẽdũ diabolum: quia aquila sæpe pro diabolo ponitur. *f* ¶ Mõtes excelsi ceruis.] Hoc animal serpẽtes occidit, & ipsos comedit. Ergo bene in mõtibo habitat: q interficit intelligibilem serpentẽ: qui sapientior erat in paradiso præ omnibus bestijs: qui decepit Euam. *g* ¶ Petra refugiũ herinacijs.] Qui timidus est, refugium habet petrã: petra autẽ Christus est. *h* ¶ Fecit lunã in tempore.] Aiunt quãdo crescit luna, crescere
B fructus omnes, & qñ minuitur, iterum fructus minui. Ergo bene dixit: fecit lunã in tempore. Aut aliter intelligamus lunã ecclesiam. In proficiendo enim ecclesiã, proficimus & cũ ipsa: & cum persecutionẽ patitur & minuitur, & nos cũ illa minuimur & persecutionem patimur. *i* ¶ Sol cognouit occasum suum.] Si sol occidit: nos putamus nos metipsos sempiternos esse? In hoc autem mirandum est: quomodo tantum lumen & tanta claritas quæ operit uniuersum mundum lumine suo, in momento occidit. Oremus autẽ ut non nobis occidat sol iusticiæ. *k* ¶ Posuisti tenebras & facta est nox, in ipsa pertansibunt omnes bestiæ.] Et secũdum literam ordinem habet: quoniã ideo facta est nox ut homines requiescerẽt ab operibus suis, & bestiæ egrederentur ad passionem. Secundũ Tropologiam autem: quando nobis occubuerit sol iusticiæ: omnia nobis tenebrosa sunt: & tunc in nos pertranseunt bestiæ, & leo rugiens, uolens rapere & deuorare nos.
l ¶ Catuli leonum rugientes ut rapiant, & quærãt à deo escam sibi.] Bene dixit à deo quoniam sanctos cupit decipere: ac si dicat, Iudam, Dauid Salomonem, Petrum: sicut scriptum est: escæ eius electæ. *m* ¶ Ortus est sol & congregati sunt, & in cubilibus suis collocabuntur.] Ne tristetur ille qui cecidit, sed pœnitẽtiam agat. Oritur illi sol iusticiæ, & fugiũt ab eo omnes bestiæ & peccata, & efficitur talis, qualis & antea fuit. Iterum enim ortus est sol iusticiæ. *n* ¶ Exibit homo ad opus suum, & ad operationem suam usque ad uesperum.] Postquam autem ortus fuerit sol iusticiæ: iterum eximus ad operationem nostram usque ad uesperum: hoc est usque ad consummationem. Oportet ergo nos omni tempore operari iusticiam. *o* ¶ Quàm magnificata sunt opera tua domine.] In excessum mentis uenit propheta. Non inueniens quomodo laudaret dominum, dixit: Quàm magnificata sunt opera tua domine. Excedunt humanũ sensum

Abacuc.1.d

tua opera. *p* ¶ Omnia in sapientia fecisti.] In domino C
nostro Iesu Christo, Ipse enim est sapientia dei secundũ *Rom.11.d*
Apostolum dicentem: quod in ipso creata sunt omnia.
q ¶ Impleta est terra possessione tua.] Et reuera omnia opera domini plena sunt sapientia. Quando enim uidemus formicam scire quãdo hyems uenit: & reponit sibi escam: & iterum culicẽ tam minutũ, habere oculos, uentrẽ: & uniuersa mẽbra sicut & nos habemus, & pulicem & alia. Videmus autem Elephãtem tam magnam bestiam habere oculos, nares, pedes, uentrem sicut & nos in ipsis locis: Similiter autem & apẽ: quomodo faciat mel & ceram: Nonne sunt hæc miratione digna & sapientia plena? *r* ¶ Hoc mare magnũ & spacioſum manibus, illic reptilia quorum non est numerus: Animalia pusilla cum magnis.] Non est hoc miræ sapientiæ quomodo in mari sũt reptilia: quo
D rum non est numerus? Et pisces tam maiores quàm minores: quomodo sint in profundo, & inde resumunt uitam, ubi si homo ceciderit mori tur, & ipsi si uenerint in terra moriũtur? *s* ¶ Illic naues pertransibunt.] Quis ex nobis est nauis fortis qui possit istud seculum fugere, & non submergatur aut offendat in petram: sed habeat sensum qui eum gubernet, ut possit saluus fieri? *t* ¶ Draco iste quem formasti ad illudendum ei.] Iudæi dicunt, draconem magnum fecit deus qui dicitur Leuiathan, & est in mari: & quando, aiunt, recedit oceanus, draco uertitur. Nos autem dicamus: Iste est draco qui de paradiso electus est: qui decepit Euam, & datus est in hoc mundo ad illudendum nobis. Quantos enim monachos & clericos præcipitauit. *u* ¶ Omnia à te expectant ut des illis escam in tempore. Dante te illis colligent, aperiente te manũ tuam, &c.] Quia omnia dei nutu uiuunt. *x* ¶ Auferes spiritũ ipsorum & deficient.] Consummationem mundi significat: quando præcepto dei omnia exterminantur: sicut scriptum est: Terra es & in terram ibis. *y* ¶ Emitte spiritũ *Gen.3.d*
tuum, & creabuntur, & renouabis faciem terræ.] In die cõsummationis. Si spiritus creat: ergo deus est. Ita enim creat, quomodo & pater. *z* ¶ Sit gloria domini in seculum.] Ergo & nos qui glorificamus sempiterni erimus. *a* ¶ Lætabitur dominus in operibus suis.] Læticia est enim domini, quando nos creatura ipsius, benedicimus eum in die resurrectiõis. *b* ¶ Qui respicit terram & facit eam tremere.] Tremet enim terra nostra in die iudicij. Significat autem peccatores terrenos. *c* ¶ Qui tangit montes & fumigant.] Si montes fumigant: quantomagis terra? Sancti fumigant: quoniam omnes per ignem saluabimur. Non enim haberent fumum, nisi ignis esset. *d* ¶ Cantabo domino in uita mea, psallam deo meo quamdiu sum.] Quemadmodum & alibi dixit: *Psal.38.a*
Dimitte me ut refrigerer priusquam abeam, & amplius non

A nō ero. Dimitte me paululum temporis: ut agam pœnitentiam pro peccatis meis: quoniam in inferno non eſt qui poſſit confiteri peccata ſua. *a* ¶ Iocūdum ſit ei eloquium meum.] Iocundum ſit ei ut merito aliquis poſſit laudare & benedicere deum. Optatiuo modo, dixit, nō imperatiuo. *b* ¶ Ego uero delectabor in domino.] Beati qui poſt iudicium hoc dicunt. *c* ¶ Deficiant peccatores à terra.] Non dixit ut peccatores pereāt, ſed ipſum peccatum, ut non appareat. Peccato autē nō apparente: utique iam non ſunt peccatores: ſed omnes iuſti inuenientur. *d* ¶ Et iniq̄ ita ut non ſint.] Scilicet iniqui, ſed iuſti. *e* ¶ Alleluia.] Iſte pſalmus maxime patrū replicat hiſtoriam: ſed ſpiritualiter debet intelligi. Omnia enim quæ contingebant antiquitus, in figura contingebant: ut nos erudiremur.

CIIII

CONfitemini domino & inuocate nomen eius.] Confitemini & dicite: quoniam peccatores ſum⁹.
B Tu autem miſericors & miſereris nobis. Et inuocate nomē eius: Vt nō fingamus idola in cordib⁹ noſtris, ſed dominum noſtrū inuocemus: & ipſe erit redemptio noſtra. *g* ¶ Annunciate inter gentes opera eius.] Erubeſcant Iudæi qui dicunt in Iſrael tantū facta eſſe mirabilia & opera eius. *h* ¶ Cantate ei, &c.] Qui intelligit ſanctas ſcripturas, & in lege dñi meditatur iugiter, & mēs eius contēplatur cœleſtia: hic canit deo. Qui autē habet in ſe omnes uirtutes: hoc eſt, operarius eſt boni operis: hic quaſi citharam componens uirtutum pſallit domino. *i* ¶ Narrate omnia mirabilia eius.] In centeſimo ſexto pſalmo dicit: Qui deſcēdunt mare in nauibus: facientes operationem in aquis multis, ipſi uiderunt opera dñi, & mirabilia eius in profundo Si in naui noſtra corporali tranſierimus illæſi, & nuſquam nos tempeſtas opprimat, nec in petram offenderimus & frangamus nauem noſtram, poſſumus narrare mirabilia dei. Et re uera grāde miraculū eſt, trāſire mundum iſtum ſine macula. *k* ¶ Laudamini in nomine ſancto eius.] Prophetat enim de populo gentilium. Hoc eſt, ut ſimus & uocemur Chriſtiani, ex nomine domini noſtri Ieſu Chriſti. *l* ¶ Lætetur cor quærentium dominum.] Gaudeant monachi, quoniam quærentium dominum lætantur corda. Si quærentium: quanto magis eorum qui inueniunt eum? Qui enim eum inueniunt, immobiles ſunt. *m* ¶ Quærite dominum & confirmamini.] Antequam quæreremus dominū, infirmi eramus. Nunc autem quærentes, firmi & fortes ſumus. Si autem & inuenerimus: quanto magis perfecti erimus *n* ¶ Quærite faciem eius ſemper.] Hebræis quidem ſcriptum eſt, ut ter in anno appareant corā domino. Et quæ iuſticia hæc erat? quid autem grande aliquid faciebant, C
ter in anno apparere in conſpectu dei? Ibi ad paruulos loquebatur: hic autem propheta dicit credentibus in deum, ſemper eum quærere quemadmodum & in euangelio ſcriptum eſt: ſine intermiſſione orate. *o* ¶ Mementote mirabilium eius quæ fecit.] In Aegypto, & in mari rubro, & in deſerto. *p* ¶ Semen Abraham ſerui eius.] Si quis eſt ſemen: non iam filius: ſecundum quod in euāgelio ſcriptū eſt: Si filij Abraham eſſetis opera patriſueſtri faceretis. Ergo quod gloriantur non ſunt: & ſi ſemen ſunt, ſerui ſunt ſub timore conſtituti, non habentes perfectam charitatem quæ foras mittit timorem. Nos filij ſumus Iacob, eius qui ſupplantauit fratrem ſuum, & tulit primitiua eius. Multi autem uocati: pauci uero electi. *q* ¶ Et pertranſierunt &c.] Multi putāt quod de captiuitate dicat Iudæorū. Nō eſt ita. De Abrahā enim dicit: D
Exijt de terra Chaldæorū & uenit in Meſopotamiā, & de Meſopotamia in terrā repromiſſionis, & iterū in Aegyptū. *r* ¶ Et de regno ad populū alterū.] Multa regna trāſimus ut peruenia mus ad terrā repromiſſionis. *s* ¶ Non permiſit hominē &c.] Pharaonē ut noceret Abrahā in Sara, nec Abimelech Iſaac in Rebeca. *t* ¶ Et corripuit &c.] Et ipſum dicit Pharaonem & Abimelech. *u* ¶ Nolite tāgere Chriſtos meos, &c.] De ipſis patriarchis dicit. Erubeſcant ergo Iudæi, qui dicūt quoniā ſi non aliquis ungatur regali unguento: non poteſt Chriſtus uocari, Hoc enim dicūt quoniā dñs noſter non eſt Chriſtus: quia non eſt unctus unguento regali. Ecce ante legē patriarchæ nō uncti regali unguēto: Chriſti dicuntur. Chriſti autē ſunt qui ſpirituſancto ungunt̄. Ergo dñs noſter iuſte uocatur Chriſtus: Quod illi negāt eūtes contra ſcripturas. *x* ¶ Et uocauit famē ſuper terram.] Sæpius euenit ut quæ putātur contraria eſſe: hæc prouidētia dei pro utilitate fiāt. Niſi enim fratres Ioſeph zelati fuiſſent eū, ſi non uēdidiſſent eum, quomodo deſcenderet in Aegyptū? Si nō fames facta fuiſſet, quō patriarchæ deſcenderēt in Aegyptū, & cognoſcerētur à fratre ſuo? Quomodo Pharao percuteretur decem plagis? Quomodo exirent de Aegypto? Quomodo in eremo de petra exirent aquæ: quomodo myſteria quæ in deſerto facta ſunt in figura nos ea ſpiritualiter intelligeremus Si nō Iudas dominū prodidiſſet: quomodo nos ſaluare mur? Si nō Iudæi crucifixiſſent & increduli fuiſſent quomodo nos crederem⁹? Ioſeph ergo iuit in Aegyptū præparare hoſpitiū & alimenta fratribus ſuis. *y* ¶ Miſit ante eos uirū.] Ipſum dicit Ioſeph. *z* ¶ In ſeruum uenūdatus eſt Ioſeph.] Bene natus & ſanctus uir uenditur.

¶ Hūmi-

mea: pſallam deo meo quamdiu ſum. Iocundū ſit ei eloquium meum, egō uero delectabor in domino. Deficiēt peccatores à terra, & iniq̄ ita ut non ſint, benedic anima mea domino.

Alleluiā. CIIII

CONfitemini dominō & inuocate nomen eius, annunciatē inter gentes opera eius. Cantatē ei & pſallite ei, narratē omnia mirabilia eius, laudāmini in nomine ſancto eius. Lætetur cor quærentium dominum, quæritē dominum & confirmamini, quæritē faciem eius ſemper. Mementotē mirabilium eius quæ fecit, prodigia eius & iudicia oris eius. Semen Abrahām ſeruí eius, filij Iacob electi eius. Ipſe dominus deus noſter, in uniuerſa terra iudicia eius. Memor fuit in ſeculum teſtamenti ſui, uerbi quod mandauit in mille generationes. Quod diſpoſuit ad Abraham & iuramenti ſui ad Iſaac. Et ſtatuit illud Iacob in præceptum, & Iſrael in teſtamentum æternum. Dicens tibi dabo terram Chanaan, funiculum hæreditatis ueſtræ. Cum eſſet numero breui, pauciſſimi & incolæ eius. Et pertranſierūnt de gente in gentem, & de regnō ad populum alterum. Non reliquit hominem nocere eis, & corripuit prō eis reges. Nolitē tangere Chriſtos meos, & in prophetis meis nolite malignari. Et uocauit famē ſuper terram, & omne firmamentū panis contriuit. Miſit antē eos uirum, in ſeruum uenundatus eſt Ioſeph.

Gen. 12. & 20.

Humiliauerũt in compedibus pedes eius,ferrum pertrãſijt animam eius,donec ueniret uerbum eius. Eloquiũm domini inflammauit eum,miſit rex & ſoluit eũ, princeps populorum & dimiſit eum. Conſtituit eum dominum domus ſuæ,& principem omnis poſſeſſionis ſuæ. Vt erudiret principes eius ſicut ſemetipſum, & ſenes eius prudentiam doceret. Et intrauit Iſrael in Aegyptũ, & Iacob accola fuit in terra Cham. Et auxit populum ſuum uehementer,& firmauit eum ſuper inimicos eius. Conuertit cor eorum ut odirent populum eius,& dolum facerent in ſeruis eius. Miſit Moyſen ſeruum ſuum,Aaron quem elegit ipſum. Poſuit in eis uerba ſignorum ſuorum,& prodigiorum in terra Cham. Miſit tenebras & obſcurauit, & non exacerbauit ſermones ſuos. Conuertit aquas eorum in ſanguinem, & occidit piſces eorum. Edidit terra eorum ranas in penetralibus regum ipſorum. Dixit,& uenit cynomyia & cinifes in omnibus finibus eorum. Poſuit pluuias eorũ grandinem,ignem comburentem in terra ipſorum. Et percuſſit uineas eorum,& ficulneas eorum,& contriuit omne lignum finium eorum. Dixit & uenit locuſta & brucus,cuius nõ erat numerus. Et comedit omne fœnũ in terra eorum,& comedit omnem fructũ terræ eorũ.

A *a* ¶ **Humiliauerunt in cõpedibus** &c.] Quia noluit cõſentire dominæ Aegyptiæ Humiliauerunt in cõpedibus pedes eius ſed non potuerũt iuſticiã humiliare: Sedecim enim annorũ cum eſſet,adamatus eſt à domina,& in tali ætate conſtitutus,quæ magis uoluptati dedita eſt noluit conſentire iniquitati,ſed magis timuit periculum animæ. *b* ¶ Ferrum pertranſijt animã eius.] Ferrum ipſum dicit peccatum quod occidit animã. Aliter. Quia in periculo erat, accuſatus à domina in tali crimine. Ardebat enim domina in eum, ſicut ſcriptum eſt: Omnes adulterantes,ſicut clibanus corda ipſorum. *c* ¶ Donec ueniret uerbũ eius.] Verbũ ipſius domini dicit: qui eum liberauit. *d* ¶ Eloquiũ domini inflammauit eum.] Niſi enim inflãmatus eſſet ſpiritu ſancto,non poterat libidinem uincere. Spiritus enim domini inflãmauit eũ,& extinxit ignem libidinis. *e* ¶ Miſit rex & ſoluit eum.] Secundum literã Pharao miſit & B ſoluit eum. Aliter. Si aliquis tẽtatur à libidine,niſi dñs apparuerit & ſoluerit eũ : nõ poteſt effugere peccatũ. *f* ¶ Miſit rex & ſoluit eũ,princeps populorũ & dimiſit eum.] Rex ac princeps pater accipitur: ut illud: Rex magnus ſuper omnem terram: & illud: Dominus princeps noſter: dominus iudex noſter. Ipſe ergo miſit angelum ſuum qui reuoluit lapidem ab oſtio monumenti,& diſſoluit ſudaria funeris eius. Ipſe quoque paterna uirtute, deuicta morte, ab inferno remiſſus eſt. Nihil hic negligenter ſentiendum,aut putandum quia ab angelis ſuſcitatus eſt. Minoratus eſt enim paulominus ab angelis,cum ut homo ſuſcepit mortem. Nam in reſurrectiõe ut deus uerus,angelico uſus eſt miniſterio. Regnum hoc ac principatus nec ad Pharaonẽ pertinebit qui exterminator eſt,nec ad illum qui tantũ princeps coquorum eſt. *g* ¶ Conſtituit eum dominũ domus ſuæ.] Eccleſiæ eius ſanguine acquiſitæ. *h* ¶ Et principem omnis poſſeſſionis ſuæ.] Quam à diabolo abſtraxit poteſtate. *i* ¶ Vt erudiret principes ſuos ſicut ſemetipſum,& ſenes eius prudentiam doceret.] Principes ac ſeniores erant populorum apoſtoli,& ſui à proprietate dicti,non à principatu quos ipſe ſacris erudiuit eloquijs. Nam & ipſos ſacerdotum principes ac populorum ſeniores ſæpius docens, erudiuit in templo : cum eis diuinas aperuit ſcripturas. *k* ¶ Et intrauit Iſrael in Aegyptum,& Iacob incola fuit in terra Cham.] Omnis qui cœperit deum uidere mente,uel uitia ſupplantare in tribulationem deſcendit,& inter gentes aduerſas in habitat. *l* ¶ Et auxit populum ſuum uehemẽter:& firmauit eum ſuper inimicos eius.] Quoniam in ſeptuaginta quinque animabus deſcenderũt in Aegyptum: & ſexcenta milia exierunt de Aegypto. Vide myſterium. Qui quondam erant numero breui: nunc aucti & firmati dicuntur. Augentur autem & confirmantur iuſti à domino, ne eis aduerſæ prævaleant poteſtates. *m* ¶ Conuertit cor eorum ut odirent populum eius,& dolum facerent in ſeruis eius.] Scilicet ut cõtemplarentur iniquitates eorum. *n* ¶ Miſit Moyſen ſeruũ ſuũ : Aaron quẽ elegit ipſum.] Legem utique & ſacerdotium. *o* ¶ Poſuit in eis uerba ſignorũ ſuorũ & prodigiorũ in terra Chã.] Attende o Iudæe qui ſecundum literam dicta intelligis : Nunquid Moyſes & Aaron in terra Cham acceperunt mandatum de ſignis, & non potius in terra Madian? Aut in terra Cham fecerunt prodigia, & non in Aegypto? Sed ut intelligas hæc per legẽ & ſacerdotiũ uſq; hodie inter gentes incredulas agi: ideo ꝓpheta terram poſuit Cham. *p* ¶ Miſit tenebras & obſcurauit eos.] Cœperunt eis exponere arcana myſteriorum dei, & claritas mundanæ ſapientiæ obſcurata eſt. Sic enim alibi, Comprehẽdam ſapientes in aſtutia eorum. *q* ¶ Et exacerbauit ſermones eius.] Quia duri eis erant : ſicut quoſdam euangeliũ dixiſſe refert. Durus eſt hic ſermo: quis eũ audire poſſit? *r* ¶ Conuertit aquas eorum in ſanguinem.] Vt qui ſeducendo ſanguinem effuderant paruulorum,ipſi deinceps pro aquis cruorem haurirent. Sed maxime hic uerſiculus hæreticos reſpicit. *s* ¶ Et occidit piſces eorum.] Qui inter fluctuoſas huius mundi felicitates regnum eſſe putabant. *t* ¶ Et dedit terra eorũ ranas in penetralibus regum ipſorum.] In ranis, poetarum carmina deſignantur: qui à catholica regula diſcrepantes,regum terrenorum corda deceptionum fabulis replent. *u* ¶ Dixit & uenit cynomyia .] In cynomyia, id eſt, canina muſca, quæ in cœno ac ſtercore uolutatur, luxuriam indicat: quæ plerunque cõpreſſa pullulat. Sicut Petrus inquit apoſtolus : Canis reuerſus ad uomitum,& ſus lota à ſqualore cœni. *x* ¶ Et cinifes in omnibus finibus eorum,] In cinife, dialecticæ artis ſtimulus intelligitur: quæ licet paruum uideatur habere ſeductionis aculeum,grauiſſime tamen ſauciat mentes humanas. *y* ¶ Poſuit pluuias eorum in grandinem.] Vt diuinis arguerentur uerberibus. *z* ¶ Ignem urentem in terra eorum .] Non illuminantem, ſed urentem : quia ſanctus ignis iuſtos illuminat: peccatores exurit. *a* ¶ Et percuſſit uineas eorum & ficulneas eorum , & contriuit omne lignum finium eorum.] In uineis ficulneis que ac reliquis lignis : omne humanum genus oſtendit plagis cœleſtibus uerberatum , ob emendationis cauſam . *b* ¶ Dixit & uenit locuſta & bruchus: cuius non erat numerus. Et comedit omne fœnum in terra eorum, & comedit omnem fructum terræ eorum .] In fœno fructu que reliquo terræ caſtigationem humanam docet. Datur enim poteſtas aduerſæ parti : ut noceat hominibus qui nolunt agere pœnitentiam , ſicut Apocalypſis docet.

¶ Et

C

D

1.Cor.1.d

2.Pet.2.d

Apoc.9.d

oſee.7.a

Deut.10.b

A a ¶ Et percuſſit omne primogenitum in terra Aegypti primitias omnis laboris eorum.] Principalia uitia: quæ homines ceu primogenitos diligebant. b ¶ Et eduxit eos in argento & auro: & non erat in tribubus eorum infirmus.] His plagis Aegyptum, id eſt, uel hoc ſeculũ uel humanam carnẽ uerberat. Sed educuntur animæ in argento cõfeſſionis lucidæ, & auro puritatis ſplẽdidæ ſublata omni infirmitate peccati. c ¶ Lætata eſt Aegyptus in profectione eorum: quia incubuit timor eorũ ſup eos.] Cohabitante enim luce, nõ poterant opera tenebrarũ exercere: quia omnis qui male agit: odit lucem. d ¶ Expandit nubẽ in protectionem eorũ & ignẽ ut luceret eis per noctem.] Nubẽ & ignẽ, ſpiritum ſanctũ dicit: q nos & ab æſtu diei defendit, & in noctur nis tenebris illumi/nat. e ¶ Petierũt carnem & uenit coturnix.] Ex hac enim coturnice ſatiatus Iſrael nauſeat. Vnde cauen
B dum eſt: ne qui ſe ſentit liberum ex Aegypto: illuminatum à ſpirituſancto: rurſum deſideret ollas Aegypti, id eſt, concupiſcentias carnis quæ ei generant fatuitatem uel uitia. Quia nemo ponens manum in aratro & reſpiciens retro, aptus eſt regno dei. f ¶ Pane cœli ſaturauit eos.] Sicut enim illi de cœlis fluente manna refecti ſunt: ita nos hodie in eccleſia corpore agni accepto reficimur. g ¶ Diſrupit petram & fluxerunt aquæ & abierũt in ſicco flumina.] Percuſſus eſt enim ille lapis precioſus, angularis, & immẽſos nobis protulit fõtes, q noſtros errores abluunt, & ariditates irrigãt. h ¶ Quoniam memor fuit uerbi ſancti ſui quod habuit ad Abraham puerum ſuum.] Impleuit enim non de ſeminibus: ſed de ſemine ejus, id eſt, de Chriſto promiſſionẽ ſuam. Nã deus natus ex uirgine, ſua morte deuicit mortẽ: per quam nunc quod Abrahæ promiſſum erat in ſpe: eccleſia ſuſcepit in ſpecie. i ¶ Et eduxit populum in exultatione, &c.] Semper enim uictores ac liberi, canticum in lætitia & exultatione concelebrant: ſicut Moyſes, Maria uel Debbora. k ¶ Et dedit eis regiones &c.] Animas ſanctas & corpora in quibus prius peccatum regnabat. l ¶ Vt cuſtodiant iuſtificationes eius &c.] Vt cũ iuſticia uiuant, & myſteria legis diligenter intelligãt. Et nos dominum deprecemur, ut deletis gentibus noxijs corã facie noſtra, ipſe dux noſtri fiat itineris: ut in eo iugiter exultantes, in terram repromiſſionis mereamur induci: & in regno aſciti, ualeamus cum ſanctis eius lætitia ſempiterna gaudere: quia ipſi eſt cum æterno patre & ſpirituſancto honor & gloria in ſecula ſeculorum, Amen. m ¶ Alleluia alleluia.] Iſte pſalmus pœnitẽtes roborat negligentes arguit: miſericordiam repromittit. Hanc regulam debemus tenere: ubicunque duo Alleluia preſcribuntur in pſalmo: ut unum de fine ſciamus eſſe prioris pſalmi, & alterum eius qui ſequitur. C V

C Onfitemini domino quoniã bonus.] O uos qui graiter peccatis, & deſperatis de ueſtra ſalute, & putatis quoniam propter magnitudinem peccatorũ non poteſtis ueniam adipiſci: ego uobis præcipio, hoc eſt pro- C
pheto: cõfitemini dño quoniã bonus. Grandia ſunt peccata ueſtra, ſed magnus eſt dominus, qui miſeretur ueſtri. Confitemini ergo domino. Pœnitentiam agite: nolite deſperare de ſalute ueſtra: benignus eſt dominus. Cõfitemini domino q habetis grandia peccata. Nolite cõfidere in ueſtra uirtute: ſed in in miſericordia domini. o ¶ Quoniam in ſeculum &c.] Videte quid dicat in ſeculũ. In inferno autẽ quis confitebitur dño? Nemo eſt enim q poſſit in inferno agere pœnitentiam. Dum eſtis in hoc ſeculo: hortor uos agere pœnitentiam. Cõfitemini ergo dño: quoniã in iſto tãtum ſeculo miſeriors eſt. Hic miſereri poteſt pœnitenti: qa ibi iudex eſt, non eſt miſericors. Hic miſericors eſt, ibi iudex eſt. Hic porrigit manũ cadẽti: ibi ſedet iudex. Hoc autem totũ dixi ad eos qui dicũt, quoniã in inferno eſt pœnitentia. p ¶ Quis loquetur potẽtias do D
mini.] Nemo dignus eſt prædicare potentias patris, niſi filius. Nemo poteſt potentiam patris loqui, niſi ille qui & ipſe potens eſt. Potentias potentis ipſe qui potens eſt, poteſt prædicare & loqui. q ¶ Auditas faciet &c.] Antequam dominus noſter in euangelio prædicaret: laudes patris non erant auditæ in mundo. Omne quod in lege ueteri ſcribitur, ſi ſpiritualiter intelligatur: hoc poteſt de patre intelligi. r ¶ Beati qui cuſtodiant iudiciũ, &c.] Recte Dauid id dicere poterat, & ipſe iudiciũ fecerat & iuſticiam: ſed quoniã non fecit in omni tẽpore: propterea cecinit. Quid enim dicit? Beati qui cuſtodiunt iudiciũ & faciunt iuſticiam in omni tẽpore. Quid enim prodeſt alicui uiginti annis eſſe in continẽtia, & poſtea cadere? Secũdum quod ſcriptum eſt in propheta: Nõ proderit iuſticia iuſti, in quacunque die errauerit, non eum liberabit nec Ezech. 33.d
ſaluabit. Et peccatum peccatoris non ei nocebit: in quacunque die conuertatur & agat pœnitentiã. Neq; iuſtus debet eſſe ſecurus, neq; peccator deſperare debet de ſua ſalute. In utroq; enim eorum & timor eſt & ſpes. Qui facit iuſticiã. Iuſticia dominus noſter eſt. Iuſticia enim domini: dominus noſter dicitur, & ſaluator. Beatus ergo qui facit iuſticiam, hoc eſt, qui facit Chriſtum. Quomodo ergo facimus Chriſtum: hoc eſt iuſticiam? Si iuſte agamus: concipitur in nobis iuſticia, & paritur ex nobis iuſticia, & ſumus mater iuſticiæ. Felix eſt & beatus qui omni tempore & pater & mater eſt iuſticiæ. s ¶ Memẽto noſtri domine in beneplacito populi.] Quod dicit beatus Dauid, hoc eſt: Scio domine ueterem legem: Beatitudo perfecta nõ eſt in ueteri lege: ſed in euãgelio. Scio quoniã prior populus offendit te, & nouus populus creatur qui ſeruiat tibi. Scio quia ueniet filius tuus, & ſaluabit omne genus humanum: & credent in eum qui electi erunt. Propterea ergo rogo quoniã ego prius natus ſum in ueteri lege, ut imputes mihi mercedẽ cũ nouo populo. Videtur noſtra eſſe ſententia hæc. Legamus ipſos ueſticulos, & inueniemus ipſum ſenſum eſſe quẽ diximus.

¶ Viſita

uiſita nos in ſalutari tuo. Ad uidendum in bonitate electorum tuorum, ad lætandum in lætitia gentis tuæ, ut lauderis cum hæreditate tua. Peccauimus cum patribus noſtris, iniuſte egimus, iniquitatem fecimus. Patres noſtri in Aegypto non intellexerunt mirabilia tua, non fuerunt memores multitudinis miſericordiæ tuæ. Et irritauerunt aſcendentes in mare rubrum. Et ſaluauit eos propter nomen ſuum, ut notam faceret potentiam ſuam. Et increpuit mare rubrum & exiccatum eſt, & deduxit eos in abyſſis ſicut in deſerto. Et ſaluauit eos de manu odientium, & redemit eos de manu inimici. Et operuit aqua tribulantes eos, unus ex eis non remanſit. Et crediderunt in uerbis eius, & laudauerunt laudem eius. Cito fecerunt obliti ſunt operum eius, & non ſuſtinuerunt conſilium eius. Et concupierunt concupiſcentiam in deſerto, & tentauerunt deum in inaquoſo. Et dedit eis petitionem ipſorum, & miſit ſaturitatem in animas eorum. Et irritauerunt Moyſen in caſtris, Aaron ſanctum domini. Aperta eſt terra & deglutiuit Dathan, & operuit ſuper congregationem Abiron. Et exarſit ignis in ſynagoga eorum, flamma combuſſit peccatores. Et fecerunt uitulum in Horeb & adorauerunt ſculptile. Et mutauerunt gloriam ſuam in ſimilitudinem uituli comedentis fœnum. Obliti ſunt deum qui ſaluauit eos, qui fecit magnalia in Aegypto, mirabilia in terra Cham, terribilia in mari rubro. Et dixit ut diſperderet eos, ſi non Moyſes electus eius ſtetiſſet in confractione in conſpectu eius. Ut auerteret iram eius ne diſperderet eos, & pro nihilo habuerunt terram deſiderabilem. Non crediderunt uerbo eius, & murmurauerunt in tabernaculis ſuis. Non exaudierunt uocem domini. Et eleuauit manum ſuam ſuper eos, ut proſtraret eos in deſerto. Et ut deiceret ſemen eorum in nationibus, & diſperderet eos in regionibus. Et initiati ſunt Beelphegor, & comederunt ſacrificia mortuorum. Et irritauerunt eum in adinuentionibus ſuis, & multiplicata eſt in eis ruina. Et ſtetit Phinees & placauit, & ceſſauit quaſſatio. Et reputatum eſt ei in iuſtitiam, in generationem & generationem uſque in ſeculum. Et irritauerunt eum ad aquam contradictionis, & uexatus eſt Moyſes propter eos. Quoniam exacerbauerunt ſpiritum eius, & diſtinxit in labiis ſuis. Non diſperdiderunt gentes quas dixit dominus illis. Et commiſti ſunt inter gentes, & didicerunt opera eorum. Et ſeruierunt ſculptilibus eorum, & factum eſt illis in ſcandalum. Et immolauerunt filios ſuos & filias ſuas demonijs. Et effuderunt ſanguinem innocentem, ſanguinem filiorum ſuorum & filiarum ſuarum, quas immolauerunt ſculptilibus Chanaan. Et interfecta eſt terra in ſanguinibus, & contaminata eſt in operibus eorum. Et fornicati ſunt in adinuentionibus ſuis. Et iratus eſt furore dominus in populum ſuum, & abominatus eſt hereditatem ſuam. Et tradidit eos in manus gentium, & dominati ſunt eorum qui oderunt eos. Et afflixerunt eos inimici eorum, & humiliati ſunt ſub manibus eorum. Multis uicibus liberabit eos, ipſi autem exacerbauerunt illum in conſilio ſuo, & humiliati ſunt in iniquitatibus ſuis. Et uidit cum tribularentur eos, & audiuit orationem eorum, & memor fuit teſtamenti ſui, & penituit eum ſecundum multitudinem miſericordiarum ſuarum. Et dedit eos in miſericordias coram uniuerſis qui captiuos habuerunt eos. Saluos nos fac domine deus noſter, & congrega nos de nationibus, ut confiteamur nomini ſancto tuo, & gloriemur in laude tua. Benedictus dominus deus Iſrael a ſeculo & uſque in ſeculum, & dicet omnis populus, fiat, fiat.

A a ¶ Viſita nos in ſalutari tuo.] Hoc eſt in filio tuo, quando uenerit. b ¶ Ad uidendum in bonitate electorum tuorum.] Hoc eſt, da nobis partem cum apoſtolis. Quoniam nos quidem anteceſſimus eos in tempore: illi uero antecedent nos in ſpiritualibus: hoc eſt, ut uideamus bonitatem tuam quam facturus es cum electis tuis. c ¶ Ad lætandum in lætitia gentis tuæ.] Gens domini nos ſumus: ſi tamen gẽs ipſius ſumus. Populo, inquit, qui nascetur quem fecit dominus. d ¶ Vt laudemur cum hæreditate tua.] Hoc eſt, ut cũ euãgelio & nos habeamus partem: qui in ueteri lege facti ſumus. Abraham enim pater noſter uidit diem tuum, & gauiſus eſt. Videamus ergo & nos & gaudeamus cum hæreditate tua. e ¶ Peccauimus cũ patribus noſtris.] Filij ſecuti ſumus patres. Hoc fecimus qd' & patres noſtri fecerũt. Omnes enim ſub peccato concluſit: ut omnibus miſereretur f ¶ Iniuſte egimus: iniquitatẽ fecimus.]

B Diligenter animaduertite qui dicat: Peccauimus cum patribus noſtris, iniuſte egimus, iniquitatẽ fecimus. Nunquid dixit impie egimus? Aliud eſt peccatorem eſſe, & iniuſtum: aliud eſt eſſe impiũ. Peccator frequẽter uincitur infirmitate corporis, impius autem negat deũ. Propterea ergo quoniã ego non ſum impius ſed peccator: propterea audeo rogare pro peccatis meis. g ¶ Patres noſtri in Aegypto &c.] Viderũt & non uiderunt. Viderunt carnalibus oculis, & ſpiritualibus oculis non uiderunt. Nõ dixit non uiderunt: ſed non intellexerunt. Illi enim uiderunt mirabilia, & non intellexerunt. Non enim ea ſpirituali contemplabantur intuitu. h ¶ Et non fuerũt memores multitudinis miſericordiæ tuæ.] Qualiter eos de manibus inimicorum eripuiſti. Sed hodie quoque mirabilia facis domine: cum nos à tenebris mundi ereptos dignaris illuminare. i ¶ Et irritauerũt aſcendentes in mare rubrum: & ſaluauit eos, &c.] Facta ſunt enim hæc in Iſrael. Sed animaduertẽdum eſt: quia quod ibi fuit umbra, in eccleſia ueritas eſt completa. Igitur baptiſmũ uel crux Chriſti, pereuntibus ſtultitia eſt. Iritatur ergo ab his deus, cum non intelligunt. Eruditi autem tũc cognoſcent potentiam dei. Mare autem duas habet intelligentias: baptiſmum ſcilicet & ſeculum. k ¶ Increpauit mare rubrum & exiccatum eſt.] Deſiſtit coram populo dei procelloſum ſeculum: cum cognouerit fontem uitæ. l ¶ Et eduxit eos in abyſſis ſicut in deſerto.] Tanquam ſi per ſicca deſerti gradiãtur: ita nullis ſunt fluctibus occupati. m ¶ Et ſaluauit eos de manu odientium & redemit eos de manu inimici.] Liberatio ac redemptio hominis per paſſionem Chriſti facta eſt. n ¶ Et operuit aqua tribulantes eos: unus ex eis non remanſit.] Sic & nunc in noſtro baptiſmo fit. Abluitur homo aquis & perit diabolus cum ſatellitibus ſuis. o ¶ Et crediderũt in uerbis eius: & laudauerunt laudem eius.] Quia uictores erãt. p ¶ Cito fecerũt, obliti ſunt operũ eius.] Multi enim in eccleſia male uiuẽdo & non recte ſentiẽdo de deo, perdunt baptiſmi gratiam. q ¶ Non ſuſtinuerũt conſilium eius.] Vt cuſtodirent uitã quã prius elegerãt. r ¶ Et concupierunt concupiſcẽtias in deſerto.] In ſolitudine iſtius ſeculi. s ¶ Et tentauerũt deum in inaquoſo.] Siccitas enim eis erat quia non cognoſcebãt ſancti ſpiritus irrigationem, in colũna nubis quæ præcedebat eos. t ¶ Et dedit eis petitiones eorum.] Vt ſpirituali cibo poculoq; reficerẽtur. u ¶ Et iritauerũt Moyſen in caſtris & Aarõ ſanctũ dei.] Legem utiq; & ſacerdotium ſtulti iritant: cũ dei præcepta per eos nunciata non audiunt. x ¶ Aperta eſt terra & deglutiuit Dathan, & operuit ſuper congregationẽ Abiron, & exarſit ignis in ſynagoga eorum, & flamma combuſſit peccatores.] Facta ſunt hæc ſecundum literam. Sed & nunc eos deuorat terra & exardet ignis, qui terrena ſapiunt & recedunt à mandatis dei: quos non illuminat gratia ſpirituſſancti: ſed accendit flãma peccati. y ¶ Et fecerunt uitulum in Horeb, & adorauerunt ſculptile, & mutauerunt gloriã ſuam in ſimilitudinẽ uituli comedentis fœnum.] In deo enim debuerat eſſe gloria eorum: ſed relicto eo, ſimulachro muto & ſurdo dãtes gloriam dicebant: Hi ſunt dñi tui Iſrael. Sic & nunc ſi quis relicta eccleſia ſortes phytonesque conſulit: mutatur gloria eius, & ſimilis pecudis fit: ſicut quondam Nabuchodonoſor z ¶ Obliti ſunt deum qui ſaluauit eos: qui fecit magnalia in Aegypto.] Vt ea plagis uerberata populum liberaret. a ¶ Et mirabilia in terra Cham.] Cum derelictis gentibus, ipſos in eorum terra plantauit. b ¶ Et terribilia in mari rubro.] Vt Pharaone extincto, ſiccum populis præberet inceſſum. c ¶ Dixit ut diſperderet eos ſi non Moyſes electus eius ſtetiſſet in confractione in conſpectu eius. Vt auerteret iram eius ne diſperderet eos.] Attende hæc o ſacerdos: Periclitabat enim populus: niſi Moyſes confregiſſet iram omnipotentis dei, & tu cum uideris populum delinquentem: cane tuba: annuncia eis delicta eorum, & ſta in confractione ad deum, ut auertatur furor eius ab eis. d ¶ Et pro nihilo habuerunt terram deſiderabilem.] Quia iſtam tranſitoriam diligebant.

¶ Et non

Ioan. 8. g

Gal. 3. d

Exo. 32. e

buerunt terram deſiderabilẽ. Nõn crediderunt uerbo eius,& murmurauerũnt in tabernaculis ſuis, non exaudierũt uocẽ domini. Et eleuaũit manũ ſuam ſuper eos, ut proſterneret eos in deſerto. Et ut deĳceret ſemẽ eorũ in nationibus,& diſpergeret eos in regionibus. Et initiati ſunt Beelphegõr, & comederunt ſacrificia mortuorum. Et irritauerũnt eum in adinuentionibus ſuis, & multiplicatá eſt in eis ruina. Et ſtetit Phineẽs & placauit,& ceſſauit quaſſatio. Et reputatum eſt ei ad iuſticiam in generatione & generationem uſque in ſempiternum. Et iritauerũnt eum ad aquas contradictionis, & uexatus eſt Moyſes propter eos, quia exacerbauerunt ſpiritum eius. Et diſtinxit in lãbrĳs ſuis, non diſperdiderũnt gentes quas dixit dominus illis. Et commixti ſunt inter gentes,& didicerunt opera eorum & ſeruierunt ſculptilibus eorum,& factum eſt illis in ſcandalum. Et immolauerũnt filios ſuos, & filias ſuas dæmonĳs. Et effuderũnt ſanguinem innocentem, ſanguinem filiorum ſuorum & filiarum ſuarũ quas ſacrificauerunt ſculptilibus Chanaan, Et interfectá eſt terra in ſanguinibus & contaminata eſt in operibus eorum, & fornicati ſunt in adinuentionibus ſuis. Et iratus ẽſt furore dominus in populum ſuũ,& abominatus eſt hæreditatem ſuam. Et tradidit eõs in manus gentium, & dominati ſunt eorum qui oderunt eos. Et tribulauerunt eos inimici eorum,& humiliati ſunt ſub manibus eorum: ſæpe liberauũit eos. Ipſi autem exacerbauerũt eũm in conſilio ſuo, & humiliãti ſunt in iniquitatibus ſuis. Et uidit cum tribularentũr,& audiuit orationem eorum, Et memor fuit teſtamẽnti ſui,& pœnituit eũm ſecundum multitudinem miſericordiæ ſuæ. Et dedit eos in miſericordias, in conſpectu omnium qui ceperant eos. Saluos fac nõs domine deus noſter,& cõgregá nos

A a ¶ Et non crediderunt in uerbis eius.] Quibus promiſit regna cœlorum. b ¶ Et murmurauerunt in tabernaculis ſuis: &c.] De murmuratiõe enim apoſtolꝰ docet dicẽs: Nolite murmurare, ſicut quidã ex ipſis murmuauerunt,& à ſerpentibus perierunt. Non ergo murmuremus: ne nos dæmões nenenoſis morſibus ſaucient ac depaſcãt. c ¶ Eleuauit manum ſuã ſuper eos: ut proſterneret eos ĩ deſerto Et ut deĳceret &c.] Diſpſi ſunt enim Iudæi in diuerſis partibus. Sed & ille diſpergitur per diuerſa, qui circũfertur omni uento doctrinæ,& in deũ firma non cõſiſtit ſtatione. d ¶ Et initiati ſunt beelphegor & comederũt ſacrificia mortuorũ.] Qui deo ſe cõſecrare debuerãt idolo conſecrati ſunt. Et qui panẽ uiuũ eſurire debuerãt: mortuorum ſacrificia comederunt. e ¶ Et iritauerunt eum in adinuentionibus ſuis.] Quia peruerſi erant. f ¶ Et multiplicata eſt in eis ruina.] Ruina eſt cũ parietes domorũ ruunt: quæ tũc B multiplicatur cũ fuerint à fundamentis euerſi. Ergo iſti cũ fundamento, id eſt, cum ipſa legislitera in qua ſe putabãt ſtare diruti ſunt: quia ſtabiliti non fuerunt ſuper petram. g ¶ Stetit Phinees & placauit &c.] Superius dixit Moyſen in cõfractione ſtetiſſe: hic aũt Phineen exoraſſe dicit. Quod diligenter auſculta ſacerdos cui animæ cõmendatæ ſunt: euagina gladium: interime fornicatores: hoc eſt, profer uerbũ, inſta importune oportune, argue, increpa, obſecra cum omni patiẽtia & doctrina: ut tibi reputetur ad iuſticiã. Quia qui reddiderit precioſum ex uili ſicut os meum erit, ait dominus deus. h ¶ Et iritauerunt eũ ad aquas contradictionis,& uexatus &c.] Aquæ contradictionis, aquæ baptiſmi accipiunt: ad quas diabolo cõtradicitur & operibus eius. Poſt quas ſi quis ſe coinquinauerit uitĳs, uexatur ſacerdos, pro eo quod exacerbauerit ſpiritum dei per quem ille prædicat: ſicut Paulus dicebat: Quis uritur,& ego non uror? De hoc etiam ſpi- 2.Cor.11.g
ritu teſtabatur dicens. Nolite contriſtare ſpiritum ſanctũ Epheſ.4.g
dei: in quo ſignati eſtis in die redemptionis. i ¶ Et diſtinxit &c.] Vt iugiter ſupplicaret pro eis. k ¶ Non diſperdiderunt gentes quas dixerat dominus illis.] Idolo latriam uel diuerſa facinora. l ¶ Et commixti ſunt inter gentes & didicerunt opera eorum,& ſeruierunt ſculptilibus eorũ,& factum eſt illis in ſcandalum.] Sicut enim ſacerdoti exoranti pro populo ad iuſticiam reputatur: C
ita his qui in deſiderĳs phanaticis conuertebantur, in ſcandalum. m ¶ Et immolauerunt filios ſuos & filias ſuas dæmonĳs.] Senſus & animas ſuas. n ¶ Et effuderunt ſanguinem innocentem: & ſanguinem filiorum ſuorum & filiarum ſuarum quas ſacrificauerũt ſculptilibus Chanaan.] Tũc enim anima ſanguis effundit: quando homo idolis deditus à dei cultura receſſerit. o ¶ Interfecta eſt terra in ſanguinibus,& contaminata eſt in operibus eorũ & fornicati ſunt in adinuentionibus ſuis.] Tabe enim iniquitatis inficitur: cũ diuerſis fornicationibus corpus hominis inquinatur. Ideo & ira dei in impios ſæuit: unde ſequitur. p ¶ Et iratus eſt furore dominus in populum ſuum,& abominatus eſt hæreditatem ſuam.] Quia reliquit eũ. Et qui quõdam fuerat plebs dei facta eſt caterua diaboli. q ¶ Et tradidit eos in manibus gentium,& dominati ſunt D
eorum qui oderunt eos, Et tribulauerunt eos inimici eorum, &c.] Sed dices tu o homo: Non eſt recta uia domini, qui nos in tãtis malis inclinari permittit. Sed quæ ſo perſpice: quia pro ſuis peccatores criminibus inclinantur, & deus tanta pietate prædituſ eſt, ut ſemper dignetur imparti præſidium: ſicut ſequit. r ¶ Sæpe liberauit eos.] Semp ille liberat: & tu nõ corrigeris? Adhuc plaga illata in ianuis aſtat,& tu non emendaris. s ¶ Ipſi autẽ exacerbauerũt &c.] Quod habuerunt, ut relicto eo Idola ſequerentur. t ¶ Et humiliati ſunt &c.] Iam hi non à deo, ſed à ſuis delictis humiliantur. Sed præcurrit ſolita miſeratio, dicente propheta. u ¶ Et uidit cum tribularentur: & audiuit orationem eorum.] Docet enim & te quod ſi conuerſus ingemueris, protinus appropinquãt celſis auribus eius, preces humilitatis tuæ. x ¶ Memor fuit teſtamenti ſui.] Quod cum Abraham initium fidei noſtræ pepigit. y ¶ Et pœnituit eum ſecundũ multitudinem miſericordiæ ſuæ,& dedit eos in miſericordias in cõſpectu &c.] Super pœnitentes enim pœnitet deus de malicia quã locutus fuerat ut faceret,& non fecit, cõſtitutens te in ſinu Abrahæ patris cuius es fidẽ ſecutꝰ. Ideo & propheta exultans ait. z ¶ Saluos nos fac &c.] Ne nobis uitia dominentur. a ¶ Et congrega nos de nationibus.] Quia gens Hebræorũ in regiõibus eſt diſperſa.

¶ Vt

de nationibus. Vt confiteamur nomini ſancto tuo,& gloriemur in laude tua. Benedictus dominus deus Iſrael,à ſeculo & uſque in ſeculum, & dicet omnis populus fiat, fiat.

Alleluiá. CVI

COnfitemini domino,quoniam bonus, quoniam in ſeculum miſericordia eius. Dicāt qui redempti ſunt à domino,quos redemit de manu inimici,de regionibus congregauit eos. A ſolis ortu & occaſu,ab aquilone & mari. Errauerunt in ſolitudine in inaquoſo, uiā ciuitatis habitaculi non inuenerunt. Eſurientes & ſitientes,anima eorum in ipſis defecit. Et clamauerunt ad dominum cum tribularentur,& de neceſſitatibus eorū eripuit eos, Et deduxit eos in uiam rectam,ut irent in ciui

A a ¶ Vt confiteamur nomini tuo ſancto,& gloriemur in laude tua.] In filio utique: quia nomen filij laus tua eſt. b ¶ Benedictus dominus deus Iſrael à ſeculo & uſque in ſeculum.] Merito benedictus in ſecula, per quem facta ſunt ſecula,& non ſolū facta ſunt,ſed etiam redēpta. Qui & nunc nos recreare dignetur in ſalutari: id eſt: in Chriſto Ieſu dño noſtro cui eſt cū ipſo & ſpiritu ſancto honor & gloria in ſecula ſeculorū. Amē. c ¶ Alleluia.] Iſte pſalmus omnem cauſam cōditionis humanæ quā uel delinquēdo ſumpſit, ſiue pœnitendo ſuſcepit, ſiue multitudinē miſerationum dei (ut in præſenti ait: quis ſapiens & cuſtodiet hæc, & tunc intelliget miſericordias domini) narrare dinoſcitur: ſed & repulſionem Iudæorum & uocationem gentium euidentiſſime pandit. CVI

COnfitemini domino quoniam bonus: quoniā in ſeculum miſericordia eius.] Ideo confitemini ei peccata ueſtra, quia bonus eſt: & peccata dimittit. Si autē bonus non eſſet: non uobis diceret, confitemini. Et confitemini ei: quoniam in ſeculū miſericordia eius. Hic eſt miſericordia, cæterum ſupra iuſticia eſt. Quoniam in ſeculum miſericordia eius. Quandiu eſtis in ſeculo, confite
B mini. e ¶ Dicant qui redempti ſunt à domino: quos redemit de manu inimici.] Proprie de uocatione gētium loquitur. Iſte enim pſalmus eorum habet ſacramentum qui redempti ſunt in domini paſſione. Dicant qui redēpti ſunt. Ipſe eſt enim ſaluator & redemptor & precium Dicāt qui redempti ſunt. Ipſe redemit: ipſe dat precium ſanguinem ſuum. Quare autem dedit precium ſanguinem ſuum? Vt redimeret nos de manu inimici. Captiui enim tenebamur in manu diaboli. Propterea autē ille uenit & redemit nos, ut liberaret de diaboli manu. Quos redemit de manu inimici, ut deſtruat inimicum & defenſorē. Inimicus homo ſuperſeminauit zizania. Inimicus autē diabolus eſt. Inimicus eſt ipſe & poſſeſſor. Propterea manu ſua nos tenet: non quia diligit, ſed quia odit. Quos redemit de manu inimici, Grandis maieſtas, & grandis potentia ſanguinis domini, qui ſoluit manū diaboli. Quomodo enim ſunt aliqua animalia quæ ſtringūt aliquid intra ſe incluſum, quod dicunt & medici & phyſici, ut niſi fractum fuerit à ſe, non diuiditur, nec dimittit quod intrinſecus clauſum tenet: ſi autem miſſum fuerit oleum: ſtatim diſſoluitur,& quod ſtrictū fuerat diſſipatur,& diuiditur in partes: ſic & manum duriſſimam diaboli ſoluit ſanguis Chriſti. Nolebat nos dimittere diabolus, Sanguinem ſuum fudit dominus quaſi oleum miſericordiæ,& per ipſum nos liberauit. f ¶ De regionibus congregauit eos.] Vide quàm grandis ſit manus diaboli. Quos redemit de manu inimici. Hos autē quos redemit de manu inimici, in cunctis regionibus tenebātur in manu inimici. De regionibus congregauit eos. In toto orbe manus diaboli poſſidebat nos. g ¶ A ſolis ortu & occaſu: ab aquilone & mari.] Videtur quidem quatuor dixiſſe climata: orientem, occidentem, meridiem & Boream, hæc ſunt quatuor climata mundi. Sed non ita pſalmus continet. Hic enim habet: A ſolis ortu & occaſu Ecce duo climata. Ab aquilone: hoc eſt, à ſeptentrione: Ecce tria climata. Et mari, Mare utique in occidente eſt. Ergo uidete quoniam occidentem bis nominauit: & meridiem nec ſemel. Quare igitur tria climata nominauit, C & unum noluit nuncupare? Legimus in Habacuc: Deus Habac.3.a ab auſtro ueniet. De ſaluatore dicitur: quoniam deus natus eſt in auſtro. A ſitu enim Hieruſalem: Bethlehem in auſtro poſita eſt. Propterea dicitur, deus ab auſtro ueniet. Si autē deus ab auſtro ueniet quomodo nunc dicit, à ſolis ortu & occaſu & ab aquilone? Auſter & notus tacitus eſt. A ſolis ortu & occaſu. Amen Matth.8.b amē dico uobis: quia multi uenient ab oriente & occidēte, & recumbēt in ſinu Abrahæ, Filij autem generationis huius longe erunt. A ſolis ortu & occaſu: utique alienigenæ. Et ab aquilone Aquilo duriſſimo uētus eſt: nomine autē dexter uocatur. Ab a Hiere.1.c quilone, inquit, exardeſcēt mala ſuper terram. Mare, legitur in numeris & in Exodo, & in omni ſcriptura ſancta, & ubicunque mare auditis, ſecundum climata ſemper intelligitur occidens. A ſitu enim Hieruſalem mare hoc magnum quod dicitur, in occidente eſt. Videte igitur myſterium ſcripturarum. In iſto loco bis occidēs nominatur, & nec ſemel notus. Hoc quare dicitur? Quoniam populus Iudæorum in iſto pſalmo non ſcribitur uocādus, ſed tantum gentium. Denique quid dicit? h ¶ Errauerunt D in ſolitudine in inaquoſo: uiam ciuitatis habitaculi non inuenerunt. Eſurientes & ſitiētes.] Et ut ſciatis quia proprie de uocatione gentium ſcribitur & de expulſione Iudæorum: in ſequentibus ipſius pſalmi ſcriptum eſt. Poſuit flumina in deſertū: uidelicet Iudæorum. Errauerunt in ſolitudine in inaquoſo. Diximus quæ eſſent aquæ, diximus quæ eſſent flumina. Viam ciuitatis habitaculi nō inuenerunt, eſurientes & ſitientes. Exponamus quomodo gētium populus fuerit in deſerto ubi non erāt aquæ hoc eſt, in inaquoſo, & quomodo uiam ciuitatis habitaculi non inuenerunt, eſurientes & ſitientes. De quibus dicitur, non inuenerunt: manifeſtum eſt quod quæſierunt uiam ciuitatis habitaculi, ſed non inuenerunt. Quæſierunt ergo uiam per quam uenirent ad ciuitatem: eſuriētes quæſierunt & ſitientes. i ¶ Anima eorum in ipſis Pſal.63.b defecit.] Defecerunt ſcrutantes ſcrutinio. Defecerunt, quæſierunt: & non inuenerūt, & in eſurie ſua & ſiti, uiam ciuitatis habitaculi non inuenerunt. Eſurientes, & ſitientes. Multi fuerunt qui repromitterent iſtam uiā quæ deduceret ad ciuitatem. Promiſit Socrates, promiſit Plato, Luc.8.f promiſit Ariſtoteles. Hæmorrouſa quæ fluebat ſanguine multos quæſiuit medicos, & à nullo ſanari potuit. Viam ciuitatis habitaculi non inuenerunt. Doctrina illorum magis famem faciebat ueritatis quàm ſaturitatem. Hæmorrouſa totam ſubſtantiam ſuam impēdit in medicos. Eſurientes & ſitientes anima eorum in ipſis defecit. Sed quoniam perdiderat ſuam uniuerſam ſubſtantiam: hoc eſt, eccleſia de gentibus congregata, quia anima eius in ipſa defecit, clamauit ad dominū cum tribularetur. Tactus fimbriæ domini: clamor credentis fuit. k ¶ Et clamauerunt ad dominum cum tribularentur.] Ad dominum, inquit, cum tribularer clamaui & exaudiuit me. Tunc exaudimur à domino, quando non ſimplex uox, ſed tribulatio clamat ad dominum. l ¶ Et deduxit eos in uiam rectam.] Quia uiam ciuitatis habitaculi non inuenerunt: propterea deduxit eos in uiam rectam. Ergo oſtendit quia ante inuenerunt quidem uias, ſed pra-

A uas & non rectas. Et deduxit eos in uiam rectam. Via deduxit eos in uiam. Ipſe dominus atque ſaluator deduxit eos in uiam rectam: fecit eos ut in ſe ambularent, ipſe & ductor & uia. Et deduxit eos in uiam rectam, ut per hãc uiam: hoc eſt, per dominum ſaluatorem irent in ciuitatem habitatiõis, in ecclesiã ci⁹ quæ fundata fuerat ſuper ipſum & petram, & uiam atque ductorẽ. Simulque conſiderandum: quia in iſto pſalmo tertio dicitur. *a* ¶ Cõfiteantur domino miſericordiæ eius, & mirabilia eius filijs hominum. Quia &c.] Eos qui inanes erant à gratia ſua, & famem uerbi patiebãtur: bonis cœleſtibus ſatiauit. *b* ¶ Sedẽtes in tenebris & umbra mortis: uinctos in mendicitate & ferro.] Vinctum enim erat genus humanum cateníis criminum, & carceri diaboli mancipatum. Et cur hoc acciderit? Vide quid ſequitur. *c* ¶ Quia exacerbauerunt eloquium domini.] Quæ mandauerat, non cu-

B ſtodiẽtes. *d* ¶ Et cõ filium altiſſimi iritauerunt.] Quod dederat ut eligerent uitã. *e* ¶ Et humiliatum eſt in laboribus cor eorum.] Quia non exaltabantur in operibus dei. *f* ¶ Infirmati ſunt, nec fuit q̃ adiuuaret.] Eo quod in deum firmi non eſſent: nec eum requirerent, qui uerus eſt medicus. *g* ¶ Et clamauerunt ad dominum dum tribularentur, & de neceſſitatibus eorum liberauit eos.] Defecit poſt originale peccatum, humanum genus: iterata uice non obſeruans legem traditam per Moyſen, ſed & de hac neceſſitate illud eripuit. *h* ¶ Et eduxit eos de tenebris &c.] Et ob id, *i* ¶ Confiteantur domino miſericordiæ eius, & mirabilia eius filijs hominum.] Et cur eius, uel miſericordiæ conſtendæ ſint, uel mirabilia prædicentur, ſequentia docent. *k* ¶ Quia cõtriuit portas æreas, & uectes ferreos confregit.] Viſitauit enim nos oriẽs ex alto, & illuminauit errorum tenebras, diſrupit'que catenas legis, ut libero arbitrio ſeruiremus *l* ¶ Suſcepit eos de uia iniquitatis eorum.] Obſeruauerat igitur diabolus ualidiſſimis ſeris ſuarum ædium æreas ualuas, ne ab eius iure egredi ualeret genus humanum. Quæ omnia, ut diximus, ſua dominus uiſitatione contriuit, ſuſcipiens eum in ſe. *m* ¶ Propter iniuſticias enim ſuas humiliati ſunt.] Vt exaltarẽtur in eo. *n* ¶ Omnem eſcam abominata eſt anima eorũ: & appropinquauerunt &c.] Sed uide qualiter eos liberauerit: quia omne uerbum uitæ, quod prophetæ prænunciauerunt: abominati ſunt, & appropinquauerũt morti. *o* ¶ Tũc miſit uerbum ſuum, & ſanauit eos.] Ipſum filium, qui C in principio erat uerbum: qui in euangelio ſanat omnem languorem, & omnem infirmitatem in plebe. *p* ¶ Et eripuit eos de interitionibus eorum.] In quibus ſe ipſi demerſerant. *q* ¶ Confiteantur domino miſericordiæ eius.] Quibus excelſus ſe humiliauit, quibus deus homo factus eſt: quibus immortalis pro mortalium uita ſubditur morti. *r* ¶ Et mirabilia eius filijs hominũ.] Quia inferni æreas portas uectes'que confregit: quia rediit uictor ad ſuperos: quia remeauit ad cœlos. *s* ¶ Et ſacrificẽt ſacrificium laudis.] Ceſſent hirci & uituli quia deus ſacrificiũ de puro corde requirit. *t* ¶ Et annuncient opera eius in exultatione.] Cũ gaudio cunctis choris annũcient: qualiter eos ſua uiſitatione ſaluarit. *u* ¶ Qui deſcendunt mare.] Id eſt ſeculũ. *x* ¶ In nauibus.] In eccleſijs, quæ Chriſtũ portant, & à fluctibus D huius mũdi tundun-

tatem habitationis. Confiteantur domino miſericordiæ eius, & mirabilia eius filijs hominum. Quia ſatiauit animam inanem, & animam eſurientem ſatiauit bonis. Sedentes in tenebris & umbra mortis, uinctos in mendicitate & ferro. Quia exacerbauerunt elo quia dei, & conſilium altiſſimi iritauerunt. Et humiliatum eſt in laboribus cor eorũ, & infirmáti ſunt, nec fuit qui adiuuaret. Et clamauerunt ad dominum cum tribularentur, & de neceſſitatibus eorum liberauit eos. Et eduxit eos de tenebris & umbra mortis, & uincula eorũ diſrupit. Confiteantur domino miſericordiæ eius, & mirabilia eius filijs hominum. Quia contriuit portas æreas, & uectes ferreos confregit. Suſcepit eos de uia iniquitatis eorum, propter iniuſticias enim ſuas humiliati ſunt. Omnem eſcam abominata eſt anima eorum, & appropinquauerunt uſque ad portas mortis. Et clamauerunt ad dominum cum tribularentur, & de neceſſitatibus eorum liberauit eos. Miſit uerbum ſuum & ſanauit eos, & eripuit eos de interitionibus eorum. Confiteantur domino miſericordiæ eius, & mirabilia eius filijs hominum. Et ſacrificent ſacrificium laudis, & annuncient opera eius in exultatione. Qui deſcendunt mare in nauibus, facientes operationem in aquis multis. Ipſi uiderunt opera domini, & mirabilia eius in profundo. Dixit & ſtetit ſpiritus procellæ, & exaltati ſunt fluctus eius. Aſcendunt uſque ad cœlos, & deſcendunt uſque ad abyſſos, anima eorum in malis tabeſcebat. Turbati ſunt & moti ſunt ſicut ebrius, & omnis ſapientia eorum deuorata eſt. Et clamauerunt ad dominum cum tribularentur, & de neceſſitatibus eorum eduxit eos. Et ſtatuit procellam eius in auram,

tur. *y* ¶ Facientes operationẽ in aquis multis.] In populis. Sed & ad apoſtolos hæc referenda ſunt. *z* ¶ Ipſi uiderũt opera domini, & mirabilia ei⁹ in profundo.] In profunda enim caligine per eorũ prædicationem lumen ueritatis illuxit: & uiderunt, operante dño, in tenebris dẽſiſſimis clarere lumen ueriſſimæ trinitatis. *a* ¶ Dixit & ſtetit ſpiritus procellæ.] Ceſſauit mundana tentatio. Sic & in naui dormiens dñs, cũ excitatus à diſcipulis fuiſſet, imperauit uẽto, & mare ſiluit. *b* ¶ Et exaltati ſunt fluctus eius.] Suſpenſi ſunt, ne nocerent, id eſt, huius diabolicæ tẽtationis motus, quos iniqui commouent ſuper iuſtos. *c* ¶ Aſcendunt uſque ad cœlos.] Eleuantur in ſuperbijs ſuis, ad ſanctorũ iniuriam. *d* ¶ Et deſcendunt uſq; ad abyſſos.] Humiliãtur in cõfeſſione. Et ut intelligas figuraliter hoc de malis hominibus dici, ſequitur. *e* ¶ Anima eorũ in malis tabeſcebat.] Fluctus enim aquarũ, animam nõ habent. Sed tabeſcit anima: cũ uerberata plagis cœleſtibus, ſe peccaſſe & ſanctis iniuriã intuliſſe cognoſcit. *f* ¶ Turbati ſunt & moti ſunt ſicut ebrius.] Nihil enim lætum, nihil ſtabile, nihil ſobrium eorum ſenſus habebat. *g* ¶ Et omnis ſapientia eorum deuorata eſt.] A ſapientia ueri dei: ſicut quondam draco Moyſi deglutiuit dracones Aegyptiorum. *h* ¶ Et clamauerunt ad dominũ cum tribularentur, &c.] Vt relinquentes luxurioſam ebrietatem, dei ſapientiam ſequerentur. *i* ¶ Statuit procellã eius in auram.] Vt iam non cum igne & grandine, ſed cum ſuaui-

Matth. 8. c

Exo. 7. b

ſancti

& ſiluerũt fluctus eius. Et lætãti ſunt quia ſiluerunt, & deduxit eos in portum uoluntatis eorum. Confiteantur domino miſericordiæ eius, & mirabilia eius filijs hominum. Et exaltent eum in eccleſia plebis, & in cathedrã ſeniorum laudent eum. Poſuit fluminã in deſertum, & exitus aquarum in ſitim. Terram fructiferã in ſalſuginem, à malicia inhabitantium in ea. Poſuit deſertum in ſtagna aquarum, & terrãm ſine aqua in exitus aquarum. Et collocabit illic eſurientes, & conſtituerũt ciuitatem habitationis. Et ſeminauerũt agros & plantauerunt uineas, & fecerunt fructum natiuitatis. Et benẽdixit eis & multiplicati ſunt nimis, & iumentã eorum non minorauit. Et paũci facti ſunt, & uexati ſunt à tribulationẽ malorum & dolore. Effuſa eſt contẽptio ſupẽr principes eorum, & errarẽ fecit eos in inuio & nõ in uia. Et adiuũit pauperem de inopia, & põſuit ſicut oues familias. Videbunt recti & lætabuntũr, & omnis iniquitãs oppilabit os ſuum. Quis ſapiens & cuſtodiet hæc, & intelliget miſericordias domini.

Canticũm pſalmi ipſi Dauid. CVII

PAratũm cor meum deus, paratum cor meum, cantabõ & pſallam in gloria mea. Exurgẽ pſalterium

A ſancti ſpiritus flamine aduenire. *a* ¶ Et ſiluerunt fluctus eius.] Pœnitentiam agentes, in tranquillitatem conuerſi ſunt. *b* ¶ Lætati ſunt quia ſiluerunt.] Illis quieſcentibus, hi lætantur. *c* ¶ Et eduxit eos in portum uoluntatis eorũ.] De his quieſcentibus fluctibus, appoſuerunt integram uoluntatem ad eum deduci: qui mitigans fluctus, uerus eſt portꝰ. Et de neceſſitatibus eorũ liberat eos. Ne ab his æſtibus quaterentur. *d* ¶ Confiteantur domino miſericordiæ eius.] Quibꝰ protegit genꝰ humanum. *e* ¶ Et mirabilia eius filijs hominum.] Quia mirabiliter hos compeſcuit fluctus. *f* ¶ Exaltẽt in eccleſia plebis.] In congregatione fidelium. *g* ¶ Et in cathedra ſeniorum laudẽt illum.] Non in illa cathedra in qua ſcribæ & phariſæi ſederunt: qui legẽtes legem, nõ intellexerũt in ea dominum nunciatum, ſed in illa in qua eum uel prophetæ uel patriarchæ, ſpirituali oculo contemplantes,
B cognouerunt in miraculis, uel oraculis ceciderunt. *b* ¶ Quia poſuit flumina in deſertum, & exitus aquarum in ſitim: terram fructiferã in ſalſuginem: à malicia inhabitantium in ea.] Merito exaltandus, merito laudandus: qui in eccleſia quæ prius fuerat deſerta, & odio habita, poſuit apoſtolos: qui eam & conſolarentur alloquio, & alluuio fœcundarẽt. Dedit & in animas ſitientium ſuum uerbum, exitus prædicationum, & terram corporis, quæ prius ſpinas amaritudinis protulerat, fructibus repleuit æternis. *i* ¶ Poſuit deſertum in ſtagna aquarum.] Præbens in eccleſia baptiſmum. *k* ¶ Et terrã ſine aqua in exitus aquarum.] Prædicatores in nationum ariditate conſtituens. *l* ¶ Et collocauit illic eſurientes.] Vt bonis cœleſtibus reficerentur. *m* ¶ Et conſtituerunt ciuitatem habitationis.] Animas ſuas exhibuerunt ab incentiuis uitiorum tutas: in quibus fructus ſpiritus habitaret. *n* ¶ Et ſeminauerũt agros & plantauerunt uineas, & fecerũt fructũ natiuitatis.] Ad apoſtolos iſta referuntur, qui iecerunt ſemen in corda credentium: de quibus fructum æternitatis accipiant, hoc eſt, centeſimum, ſexageſimum, & triceſimũ. *o* ¶ Et benedixit eis & multiplicati ſunt nimis.] Quia quæ erant placita ei, faciebant. Sic & in manu Ioſeph benedixit omnia deus, quia ſe à prauis cogitatiõibus & cõcupiſcentijs cuſtodiuit. *p* ¶ Et iumẽta eorum nõ minorauit.] Irrationabiles inter eos homines non ſunt minorati in inferius, ſed in melius reparati. Igitur explicita uocatione ac redemptiõe gentium, redit ad expulſionẽ Iudæorum dicens. *q* ¶ Pauci facti ſunt.] Eo quod nõ fuiſſent in his multiplicata opera dei. *r* ¶ Et uexati ſunt à tribulatione malorum & dolore.] Quia inſontem iniqui ſunt perſecuti. *s* ¶ Effuſa eſt contemptio ſuper principes eorum.] Vt qui dominum contemnerant, ipſi contemnerentur. Et ſeduxerunt eos, uana ipſorũ ſimulacra, utique quæ adorabant. *t* ¶ Et deduxit eos in inuio, & non in uia.] Seducentes eos à uia domini, deduxerunt C
eos in inuio ſatanæ. Denique deductis iſtis in inuio, uideamus quid fecerit deus plebi ſuæ. *u* ¶ Et adiuuit pauperem de inopia.] Populum Chriſtianum dapibus ſatiauit æternis. *x* ¶ Et poſuit ſicut oues familias.] Vt audientes uocem ueri paſtoris, fide ſequerentur. *y* ¶ Videbunt recti & lætabũtur.] Quorũ ſunt prædicatione conuerſi. *z* ¶ Et omnis iniquitas opilabit os ſuum.] Diabolus, uel Iudæi, ſiue hæretici: qui in excelſum iniquitatem loqui præſumpſerãt. *a* ¶ Quis ſapiens & cuſtodiet ea, & tunc intelliget miſericordias domini?] Si enim ſapienter cõſideres & ſpiritualiter intelligas uidebis in hoc pſalmo, quarto miſericordias petitas & clemẽter indultas: quas & nobis pietate profiua, digneẽ quæſitas indulgere: pulſatas aperire: petitas nõ negare: Ipſi gloria cũ æterno patre & ſpiritu ſancto in ſecula ſeculorũ. Amẽ. *b* ¶ Cãticum pſalmi ipſi Dauid.] Canticum ſemper refertur in ſenſũ: pſalmꝰ uero refertur in corporalia. Vt autem manifeſtius dicamus, canticum in theoriã refertur: pſalmus autem in practicen, hoc eſt, in opera. Quoniam ergo in titulo ſcriptum eſt: Canticũ pſalmi: recte & conſequẽter in ſecũdo uerſiculo ait: Cantabo & pſallam in gloria mea. CVII D

PAratum cor meum deus, paratum cor meum.] Paratus ſum non ſolum opere, ſed etiam corde & ſenſu. Paratum cor meum in ſenſu: paratum cor meum in opere, hoc eſt, in practice. Quoniam non ſolum corde & ſenſu, ſed & in opere paratus ſum. Propterea & ſecundo dico. *d* ¶ Cantabo & pſallam in gloria mea.] Cantabo, hoc eſt in corde meo, & pſallam. Sicut pſalterium ex multis chordis compoſitum eſt, & ſi una chorda fuerit rupta, exterminatur pſalterium: ita & in actibus noſtris, ſi unũ mandatũ prætergreſſi fuerimus, pſalteriũ noſtrũ rumpitur. Ideo dixit: Cantabo & pſallam in gloria mea. In alijs codicibꝰ legitur, in gloria tua. Sed melius eſt ſecundum Hebraicũ legere, in gloria mea. Quod dicit, hoc eſt: Cantabo & pſallam in gloria mea: Hoc domine quod tibi pſallo, quod tibi canto, non tibi gratiam facio, ſed mihi. In alio enim pſalmo dicit, Quoniam bonorum meorum non eges. *Pſal.15.a* Quod ergo facio, pro me facio. Quod ergo ſeruio tibi, gloria mea eſt. Ieiunamus: Nunqd aliquid deo donamus? Pro peccatis noſtris hoc facimus. Iacemus in ſacco. Quid ex hoc præſtamus domino? Hoc tãtum illi præſtamus, ut ſaluemus animas noſtras: Ipſe enim hoc deſiderat. Sicut bonus & miſericors medicus: ſi aliquem ſanauerit, gaudet quidem & ipſe & ille qui ſanatus eſt, ita & dominus noſter. *e* ¶ Exurge pſalteriũ & cithara.] O pſalterium, o citharã, facta es & creata es, ut pſallas deo: exurge & pſalle, quare iaces? O monache, qui ſtas corpore, quare iacet anima tua, & nõ pſallis domino? Maledictus homo qui facit opus dei negligenter. *Hiere.48.b*

A Si pſalterium es,ſi cithara es,quare ſurdus es,& nō glo rificas deum? a ¶ Exurgam diluculo.] Deus in tene/bris benedici & laudari non poteſt:ſed in luce benedici/tur.Rem dico miram,Et ſi nocte ſurgimus,deum in luce benedicimus.Nunquàm Chriſtiano nox eſt:ſemp Chri ſtiano ſol iuſticiæ ori tur.Et hæc quidem ſe cundum Iudæos dici mus.Cæterum ſecun dum altiorē ſenſum, domin⁹ eſt qui canit Paratum cor meum Paratus ſum hic, pa ratus ſum in futuro. Saluo & in terris:ſal.uo & in cœlis:hoc eſt & angelos ſaluo & ho mines.Exurge pſalte riū & cithara.Loqui/tur dominus ſuo cor pori:Pſalterium & cithara qui deſcēdiſti in infernum & iacuiſti:exurge & lauda dominum.Et uides quid dicit: Non ipſe qui mouet citharam & pſalterium laudat, ſed ipſa cithara & pſalterium,ipſa benedicunt patrem. Ille enim de⁹ eſt,& ab alijs benedicitur & laudatur.Corpus autem eius & homo quem ſuſcepit,ipſe laudat dominū Vt autem ſciatis quoniā propheta ex perſona domini lo quitur,& non ex memetipſo hoc loquor: uidete quid ſe quitur. b ¶ Confitebor tibi in populis dñe.] Populos autem intellige Iudæos. c ¶ Et pſallam tibi in nationi bus.] De nobis dicit. Iudæos enim illos dicit, qui primi ex Iudæis crediderunt.Et uidete ordinem:Primum lau/dat deum in populis,& poſtea laudat dominum in na/tionibus.Primum enim ex Iudæis crediderunt, & poſt/ea crediderunt ex gentibus. d ¶ Quia magna eſt miſe

B ricordia tua ſuper cœlos.] Non eſt creatura quæ nō in/diget miſericordia dei.Vniuerſi miſericordia dei indige mus.Gabriel,Michael,Seraphim,Cherubim, poteſta/tes,dominationes:ſunt quidem ſanctæ,ſed indigent mi/ſericordia creatoris ſui,Non detraho angelis,ſed creato rem prædico:Siquidem ipſi angeli libenter audiūt præ/dicari eorum cratorem.Et aliter poſſumus dicere: Quo niam miſericordia tua de terra leuat ad cœlos. e ¶ Et uſque ad nubes ueritas tua.] Vbi ſunt Iudæi ubi ſunt ſi/miles Iudæorum:qui ſecundum literam tantum ſunt in telligētes? Quomodo uſque ad nubes eſt ueritas dei? Fi/
Ioan.14.a lius dei dicit:Ego ſum uia,ueritas,& uita,& deſcendit in
Baruch.3.d terris,& cum hominibus conuerſatus eſt: Et quomodo uſque ad nubes ueritas tua? Manifeſtus eſt ſenſus:quòd de apoſtolis loquitur & de ſanctis,ut imbrem ſuum nō pluant ſuper Iudæos,ſed ſuper gentes,ſicut ſcriptū eſt:
Eſa.5.b Mandabo nubibus meis,ne pluant ſuper Iſrael imbrem In iſtis ergo nubibus,ueritas dei eſt.Si autem in iſtis nu bibus,ueritas dei eſt,quomodo Mōtanus dicit,& Cata/phrygæ dicunt:quod nō eſt reuelatum apoſtolis, nobis reuelatum eſt? f ¶ Exaltare ſuper cœlos deus.] Deus non exaltatur,niſi ſuper cœlos: non exaltatur ſuper ter/ram. Quando terreni ſumus,nō exaltamus deum.Si au tem de terrenis facti fuerimus cœleſtes, tunc exaltamus deum,& dominus noſter quando erat in terra,non nos exaltauit.Dicat aliquis:Temerarie loqueris. Siquidem
Ioan.12.c ipſe dicit in euangelio:Quando exaltatus fuero, omnia trahā ad me.Vide quid dicat.Quādo exaltatus fuero in cœlis,tunc omnia trahā ad me.Pius quidē eſt iſte ſenſus ſed ego aliud intelligo.Quando exaltatus fuero, quā/do crucifixus fuero,tunc omnes traham ad me. g ¶ Vt liberentur dilecti tui.] O mira intelligentia. Propterea crucifigitur dominus & exaltatur, ut liberentur dilecti eius.Vt liberentur,inquit,dilecti tui.Exaltare ſuper cœ/los deus.Factum eſt quod petiuimus.Ille exaltatus eſt, & nos liberati ſumus. h ¶ Deus locutus eſt in ſancto ſuo.] Siue in templo,ſiue in unoquoq; ſanctorum, ſiue

& cithara,exurgām diluculo.Confitebor tibi in popu/lis domine,& pſallam tibi in nationibus,Quia magna eſt ſuper cœlos miſericordia tua,& uſque ad nubes ue/ritas tua.Exaltare ſuper cœlos deus,& ſuper omnē ter/ram gloria tua,ut liberentur dilecti tui.Saluū fac dexte ra tua & exaudi me,deus locutus eſt in ſancto ſuo.Ex/altabor & diuidā Sicimā, & conuallem tabernaculorū dimetiar. Meus eſt Galaad & meus eſt Manaſſes,& Ephraim ſuſceptio capitis mei.Iuda rex meus, Moab

in prophe ta.Auditur in Moyſe:auditur in apoſtolo. Et C
uerius dico:Locutus eſt in filio ſuo.Quid ergo locutus eſt deus? Hæc quæ ſequunt. i ¶ Exaltabor & diuidā Si cimam.] Propterea,inquit,crucifigor,ut diuidā Sicimā Sicima interpretatur in noſtra lingua,humeri Humeri autem interpretātur, opera. Sēſus ergo iſte eſt.Propterea crucifi/gor,ut opera mea di uidam ſanctis meis: Propterea crucifigor ut iugum meū ſuaue & onus meū leue im/ponā ſuper ceruices hominum.Feciſti do mine quod pollicit⁹ es.Exaltatus es,& di/uiſiſti Sicimā. k ¶ Et cōuallem ta bernacu/lorum dimetiar.] Ve re dominus & ſaluator noſter in hanc conuallem lachry marum: in locū humilitatis noſtræ ſubintrauit,hoc eſt, in iſtum mundum: in quo quantumuis quiuis ſanctus
1.Cor.13.b fuerit,necdum cognoſcit ſecundum quod oportet noſſe Ex parte enim cognoſcimus,& ex parte prophetamus. l ¶ Meus eſt Galaad & meus eſt Manaſſes.] Gaudet do minus noſter atque ſaluator,habens plures diuitias.Ga laad interpretatur,tranſmigratio.Gaudet ergo quando populus ex gentibus migrauit,& uenit ad eum. Manaſ/ſes interpretatur,ex obliuione.Videte igitur quid dicit:
Luc.15.c Filius ille qui accepit ſubſtantiam,& comedit eam,& ob litus mei erat,nunc memoratus eſt mei.Et dicitur Ma/naſſes,hoc eſt,ex obliuione:quia non eſt oblitus,ſed re/meauit ad ſuum patrem. m ¶ Et Ephraim ſuſceptio ca pitis mei.] Ephraim interpretatur, fructifer. Ephraim, inquit,ſuſceptio capitis mei.Suſceptionem poſuit nunc D
pro corona.Quod enim in capite ponitur, corona eſt, & in ſcripturis diuerſis nominibus uocatur.In alio loco habet:Scuto circundabit te ueritas eius.Et in alio pſal/
Pſal.90.a mo:Qui coronat te in miſericordia & miſeratiōibus.Si,
Ibi.102.a cut enim ibi poſuit ſcutum pro corona,ita & hic ſuſcepti onem poſuit pro corona.Videte ergo quid dicit:Factus es Galaad,factus es Manaſſes,hoc eſt,migraſti ad domi num,& poſt obliuionem remeaſti ad patrē tuum. Eſto Ephraim,eſto fructifer.Habeto opera bona,& poſtea e/ris corona domini. n ¶ Iuda rex meus.] Videte in quā ta gloria eſt, qui agit pœnitentiam.Iudas enim cōfeſſio interpretatur, o ¶ Moab lebes ſpei meæ.] Grande my ſterium,in paucis uerbis agnoſcitur.Rogo uos,diligen/ter animaduertite:Si quidē & mihi qui loquor,& uobis qui auditis,prodeſt.Moab interpretat⁹,ex patre:Ab,di/citur pater:Mo,ex.Quis eſt iſte ex patre? Qui pdidit pa trem ſuū, qui reliquit ſuū patrē,qui non remeauit ad pa trem proprium,nec eſt dignus uocari Manaſſes. Quis eſt iſte Moab? Inimicus domini,de cuius genere uſque ad quartam generationem & decimam & uſque in ſecu/lum non intrabit in eccleſiam domini.Quis eſt iſte Mo/ab? Qui ex immunda commixtione naſcitur in ſpelun/ca tenebroſa.Ex Lot enim & filiabus illius nati ſunt duo Moab & Amon:& Moab maior eſt filius. Videte ergo quomodo in litera myſterium abſconditur.In tenebris, in ſpelunca:nō in ſole,non in luce.Moab ergo diabolus interpretatur:qui oblitus eſt patris ſui.Deniq; & Abeſſa lon,qui perſecutus eſt patrem ſuum, interpretatur dia/bolus.Iſte ergo Moab, quomodo lebes ſpei domini eſt? Lebes interpretatur, olla. Quomodo olla ſpei domini eſt? Ergone credibile eſt:ut Moab qui interpretatur, dia bolus,lebes ſpei domini ſit? Quomodo ſpes domini eſt?
Dicat Apoſtolus: Quos tradidi ſatanæ, ut diſcant non
1.Tim.1.d blaſphemare,Diabolus quaſi quæſtiōarius domini eſt. Qui non recte ambulant ad deum, traduntur diabolo. Quare? Vt pereant in æternum.Et ubi clemētia dei: ubi miſeri/

lebes ſpei meæ. In Idumæam extendam calciamentum meum, mihi alieni genæ amici facti ſunt. Quis deducet me in ciuitatem munitam, quis deducet me uſq; in Idumæam? Nonne tu deus qui repuliſti nos & non exibis deus in uirtutibus noſtris? Da nobis auxilium de tribulatione, quia uana ſalus hominis. In deo faciemus uirtutem, & ipſe ad nihilum deducet inimicos noſtros.

In finem pſalmus Dauid. CVIII

DEus laudem meam ne tacueris, quia os peccatoris & os doloſi ſuper me apertum eſt. Locuti ſunt aduerſum me lingua doloſa, & ſermonibus odij circundederunt me & expugnauerunt me gratis. Pro

A miſericors pater: ubi qui facit ſolem ſuum oriri ſuper iuſtos & peccatores, & pluit ſuper peccatores & iuſtos? Quod dicit, hoc eſt: Tradidi, inquit, peccatores diabolo, ut ab ipſo cruciati, conuertantur ad me. Dicitur & in Hieremia: Quid uides tu Hieremia? Ollam ſuccenſam, inquit Videte ergo quoniam in iſta olla mittuntur carnes. Hoc ſcriptum eſt in Ezechiel: Et mitte, inquit, carnes in ollam, ut molles fiant. Vt dura conuertatur ad deum: ut ex corde lapideo fiat cor carneum. Et ubi prius non poterat ſcribi, propter duritiam: poſtea ſcribatur propter mollitiem. Succendam, inquit, hanc ollam, & exquam carnes & oſſa, uſq; dum amittant omnem humorem & illuuiem. Et uidete poſtea quid dicatur: Et diſcant, inquit, quia ego dominus. Magna miſericordia, & magnum ſacramentum. Mittuntur carnes in ollam, ut excoquant: & diſcant quia dominus eſt. Multa ſunt quæ dicantur de Moab & olla, ſed nunc longum eſt a ¶ In Idumæam extendam calciamentum meum.] Idumæa interpretatur, terrena & ſanguinea. Miſericors deus non ſolum cœleſtia uult poſſidere, ſed & terreſtria. b ¶ Mihi alienigenæ amici facti ſunt.] De nobis dicit, qui ex gentibus credidimus. c ¶ Quis deducet me in ciuitatem munitam?] Nemo domine. Tu es enim qui dicis. Torcular calcaui ſolus, & de gentibus uir non fuit mecum. Omnes enim declinauerunt, ſimul inutiles facti ſunt: non eſt qui faciat bonum, non eſt uſque ad unum. Quis ergo deducet me in ciuitatem munitam? Nemo domine. Siquidem & Petrus qui promiſerat pro te mori, poſtea te negauit. Quæ eſt iſta ciuitas munita? Infernus, ubi includuntur impij: unde exire non licet. Et uere ex iſta ciuitate, niſi dominus uictor non exijt alter. Et uere ciuitas munita eſt iſta, Moyſes de iſta ciuitate exire non potuit. Iacob ſimiliter intrauit in hanc ciuitatem, & non eſt reuerſus. Denique dicit ad filios ſuos: Lugens deſcendam ad inferos. Ad inferos autem deſcendit: quia necdum erat paradiſus à latrone apertus: Munita eſt iſta ciuitas ad egrediendum: aperta eſt autem ad introeundum. d ¶ Quis deducet me uſq; in Idumæam?] Vbi locus eſt pœnarum & ſanguinis. Idumæa enim interpretatur, ſanguinea. Locus occiſionis animarum, ubi multæ interficiuntur animæ. Nemo enim uictor deſcendit in infernum, niſi tu ſolus domine. e ¶ Deus qui repuliſti.] Non dixit: qui repellis nos, ſed qui aliquando repuliſti nos. f ¶ Et non exibis deus in uirtutibus noſtris?] Hæc interrogatiue legenda ſunt. Et non exibis deus in uirtutibus noſtris? Qui paſſus es pro nobis, quare non adiuuas nos: ſed pateris conculcari nos à diabolo crudeliſſimo? Et non exibis deus in uirtutibus noſtris. Videte quid dicat: Non dixit: non exiſti, ſed non exibis deus in uirtutibus noſtris. Hoc uult dicere: Quãdo laboramus, tunc adiuuat nos deus. Non eſt enim uolentis neq; currẽtis, ſed miſerẽtis dei. Videte quid dicat: Non ait: non eſt iacentis neque dormientis, ſed miſerentis eſt dei: Sed uide quid dicit: Non eſt uolentis neq; currentis, ſed miſerẽtis dei. Si nõ ergo uoluerimus & cucurrerimus, deus nobis nihil proderit. Noſtrum eſt uelle & currere, & poſtea deus miſeretur. Athleta enim dormiens perdit uictoriam. g ¶ Da nobis auxilium de tribulatione.] Nõ dixi: da nobis auxilium de delicijs, ſed de tribulatione. Ad dominum cum tribularer clamaui & exaudiuit me. Non dixit: cum eſſem in delicijs clamaui, aut dormiens clamaui. Vis exaudiri à domino? Eſto in tribulatione: clama & exaudieris. Si quis ergo nõ eſt in tribulatione, auxilium domini inuocare non poteſt. h ¶ Quia uana ſalus hominis.] Maledictus homo qui ſpem habet in homine Non eſt neceſſe hoc interpretari. Hæc ſententia omnibus patet. Aliquis ſpauit in imperatore: ſperauit in principe, in patre, aut matre: in aliquo negocio ſubito ſubtractus eſt ſpiritus eius in quem ille ſperauit, & euanuit ſalus eius. Non dixit: uana ſalus hominis, ſed ſalus eius qui ſperat in homine. i ¶ In deo faciemus uirtutẽ.] Non habeamus ſpem, niſi in domino tantum: Nõ dicamus: ſi illud mihi eueniat aut illud, unde habeo uiuere? Reſpondeo tibi quod maius eſt. Si perſecutio fiat, unde habes uiuere? Semper Chriſtiano perſecutio eſt, ſemper nuditas propoſita eſt. Nemo ergo debet de uita iſta deſperare, nemo timeat, nemo debet dicere: Si ſenuero, unde habeo uiuere: ſi infirmus factus fuero, unde uiuo? Chriſtũ habes & times? Si uolatilia cœli paſcit, dubitas quod poſſit te paſcere? Diabolus paſcit ſuos hoies, & Chriſtus nõ paſcet ſuos ſeruos? Diabolus facit iudices huius mũdi diuites, & Chriſtus non poteſt facere ut nõ mendices? Diabolus dat aurum, & gemmas, & Chriſtus panẽ non poteſt dare? Nos omnẽ ſolicitudinẽ proijciamus de cordibus noſtris, & dicamus: In deo faciemus uirtutẽ. Ipſe erit uirtus noſtra: ipſe panis noſter: ipſe erit rector noſter. k ¶ Et ipſe ad nihilũ &c.] Ipſe nos coronat: ipſe pugnat nobiſcũ: magis aũt ipſe uincet in nobis. Quid enim dicimus? In deo faciemus uirtutẽ. Quãdo enim fortes fuerimus, ipſe ad nihilũ deducet inimicos noſtros. Nõ dixit: pugnabit aut occidet, ſed ad nihilum deducet. Ideo eos ad nihilũ deducet, ut ſi uoluerint fortes eos faciat, & glorificet eos. Benedicamus ergo deum: cui ſit gloria in ſecula ſeculorũ. Amen. l ¶ In finẽ pſalmus Dauid.] Quod dicit, in finẽ: intelligamus non de præſenti dici, ſed de futuro. Si autẽ de futuro dicitur, prophetia de Chriſto eſt.

DEus laudem meã ne tacueris.] Hoc eſt, Iudas me tradidit, Iudæi perſecuti ſunt, & crucifixerũt: & putauerunt me in finẽ perdere: Tu autem deus laudẽ meã ne tacueris. Vniuerſa eccleſia per ſingulos dies laudat dominũ, & cõpleta eſt oratio dñi dicẽtis: Deus laudẽ meam ne tacueris. Vide cuius dignitatis ſunt ſacerdotes Sacerdotes loquũtur, & in ſacerdotibus deus laudẽ filij ſui non tacet. n ¶ Quia os peccatoris &c.] Videamus quomodo os Iudæ proditoris apertũ eſt in dominũ. Venit ad dominũ, ut eũ tradat: & dicit, Rabbi, hoc eſt, magiſter. Ecce os peccatoris & os doloſi. Ego eũ mea clemẽtia uolo ſaluare: & oſculũ illi porrigo: & uolo uincere malitiam eius, & ille permanet ad malefaciendũ, ut me tradat. Specialiter intelligitur de Iuda: generaliter autẽ de Iudæis, in eo tẽpore quo dicebant: Crucifige, crucifige. Tale os peccatoris in dominũ apertũ eſt. Vt autẽ uideatis q̃ de omnibus Iudæis dixit, ex conſequẽtibus cognoſcetis. Quid enim dicit? o ¶ Loquuti ſunt &c.] Ego pro ipſis crucifigebar, & illi inſultabant mihi. Vulnera mea medicina eorũ erãt, & uidebar illis in deriſum. p ¶ Et ſermonibus odij &c.] Non ut credant, ſed ut expugnẽt. q ¶ Et expugnauerunt me gratis.] Dupliciter intelligitur gratis, hoc eſt, ſine cauſa. Nec enim peccauerã, & nõ merebar ut debellarent me. Quæ autẽ digna cauſa erat,

A ut expugnarent me? Quia ſanauerã ægrotos eorũ: quia mortuos reſuſcitauerã: quia alia ſigna fecerã, Videte ergo quoniã gratis expugnauerũt eũ. Et aliter intelligitur Voluerunt extinguere & delere nomen meũ, & tamẽ nõ potuerũt: Quãdo aliquis aliquẽ perſequit̃, & nihil proficit, & non implet deſiderĩũ ſuũ, gratis perſequitur. a ¶ Pro eo ut me diligerẽt, &c.] Pro beneficijs, quæ eis contulerã, ipſi cõtumelias mihi faciebant. Ego autẽ quid faciebã? Orabã. Hæc ſunt arma dñi: hæc ſint & noſtra arma, oratio. Si quãdo ergo nos perſequitur aliquis, & odit nos, dicamus: Pro eo ut me diligerent, detrahebant mihi. Ego autem quid faciebam? Orabam: Vt eos uincerem? Abſit. Dominus non orabat ut uinceret. Sed quid dixit? Ego autem orabam. Quid dicebã: Pater, ignoſce eis: quod enim faciunt, neſciũt. b ¶ Et poſuerunt aduerſum me mala pro bonis.] In cruce poſitus, rogabam pro crucifigentibus me, & illi dicebãt: Vah qui ſoluis templũ, & in tribus diebus illud reædificas. Salua temetipſum. Si diligit te pater, ueniat nunc & liberet te. Ego pro ipſis ex mortuis reſurrexi, & illi dicunt: Diſcipuli illius uenerunt nocte, & furati ſunt eum. c ¶ Et odium pro dilectione mea.] Conſidera o Chriſtiane: conſidera o monache, ſi dominus perſecutorem ſuũ & proditorẽ oſculo ſuſcepit: & pro crucifigẽtibus eũ orat: nos pro fratribus noſtris quid facere debemus? d ¶ Conſtitue ſuper eũ peccatorẽ.] Quoniã rogaui pro ipſis in cruce, & uiderũt uulnera mea: Dedi eis locũ pœnitentiæ: & non agunt pœnitentiã: & me nolũt

B habere regẽ, habeant regem diabolũ: nolũt habere regẽ Ieſum, habeant regem Barrabban: qui interpretatur, filius patris: hoc eſt, diaboli. Barrabas iſte quis fuit? Seditioſus & latro. Et uere Barrabbã habẽt regẽ, & uſq; in hodiernũ diẽ ſeditioſum & latronẽ, qui occidit ipſos Iudæos Barrabbas latro, qui ſanguine delectatur, anteq; dominus crucifigeretur: antequã eũ crucifigerent Iudæi, incluſus erat. Negauerũt dominũ, & Barrabbas dimiſſus eſt. Ex eo enim tempore Barrabbas cœpit in eos habere poteſtatẽ: & ille dæmon qui electus fuerat de homine & de illa generatione, & perambulabat in deſerto, & locũ inuenire non poterat, adduxit ſecũ alios ſeptẽ dæmones peiores ſe, & intrauit in ſynagogã: & facta ſunt nouiſſima hois illius peiora prioribꝰ. Deniq; & ſynagoga Iudæorũ antequã crucifigeret dñm: erat quidẽ peccatrix, ſed unũ tantum habebat dæmonẽ. Crucifixit dominũ, & octo ſimul in eã dæmones ingreſſi ſunt. Impletũ eſt ergo quod dixit: Cõſtitue ſuper eum peccatorem, & diabolus ſtet à dextris eius. Quoniã à dextris eius ſtetit, propterea ſynagoga ſiccã habebat manũ dexteram, ſicut ſcriptũ eſt in euãgelio. Nos autẽ oremus ut dñs ſtet à dextris noſtris, diabolus autẽ à ſiniſtris. Scriptum eſt in Zacharia, Et oſtendit mihi dominus Ieſum ſacerdotẽ magnũ, ſtantem corã angelo domini: & ſatan ſtabat à dextris eius, ut pugnaret cũ eo. Si ergo à dextris diabolus ſtat, quomodo nũc de Iuda dicit: & diabolus ſtet à dextris eius? Sed uidete quid dicit: Stabat diabolus à dextris Ieſu, ut aduerſaretur ei, hoc eſt, dexteræ eius aduerſari uolebat. Hic autem nõ dicit, quia pugnare uult: ſed quia iam uicerat Iudam. Diabolus ibi cõtra dexterã deſiderat pugnare: hic autẽ dominatus eſt dexteræ Iudæ. Sed & hoc cõſiderandũ. In illo tẽpore ſtabat à dextris domini, ut aduerſaret. ei: qñ Ieſus habebat ueſtimẽta ſordida. Sic eñ & ibi ſcriptum eſt, Ieſus habebat ueſtimenta ſordida. Quãdiu habet dominus Ieſus ueſtimenta ſordida: tam diu ſtat diabolus à dextris eius: quamdiu portat peccata noſtra: in peccatis noſtris aduerſatur illi diabolus. Quãdo autem dicitur in Zacharia: Tollite ueſtimẽta eius ſordida, & induite eum mutatorijs: cõtinuo dicit Ieſus ad diabolum: Increpet dominꝰ in te ſatanas: increpet te qui elegit Hieruſalem. Hoc totũ ideo diximus: quia ſcriptum eſt: Et diabolus ſtet à dextris eius. e ¶ Cum iudicatur, exeat cõdẽnatus.] Non uenit ad iudiciũ, ſed in cõdemnationẽ. Vbi enim iudiciũ eſt, ibi cõdẽnatio: ubi autẽ cõdẽnatio, iam manifeſta eſt ſentẽtia. f ¶ Et oratio eius fiat in peccatum.] Pœnitentia Iudæ, peius peccatũ factum eſt. Quomodo peius peccatũ factum eſt pœnitentia Iudæ? Iuit, & ſuſpendio periit. Et qui proditor domini factus eſt, hic & interemptor ſui extitit. Pro clemẽtia domini hoc dico: quia magis ex hoc offendit dominũ, quia ſe ſuſpendit, quàm quod dominũ prodidit. Oportebat orationẽ ipſius eſſe in pœnitentiã, & uerſa eſt in peccatum. Vides Hæreticum orantẽ: uides Iudæum: uides Manichæum: licet ieiunent: licet orẽt, tamẽ oratio ipſorũ uertitur in peccatũ. g. ¶ Fiãt dies eius pauci.] Dies eius pauci facti ſunt: noctes uero creuerũt. Receptus eſt enim in dimidio dierũ ſuorũ. Sol ab ipſo receſſit: & ecce tenebræ ei multiplicatæ ſunt. b ¶ Et epiſcopatũ &c.] Hoc & in Actibus apoſtolorũ manifeſtius interpretatũ eſt. Non ſolũ autẽ in illo tẽpore de Iuda dictũ eſt, ſed uſq; hodie dicitur, & uſq; in diẽ iudicij. Si ipſe Iudas apoſtolatũ perdidit, cuſtodiant ſe ſacerdotes & epiſcopi, ut nõ & ipſi ſuũ ſacerdotiũ perdãt. Si apoſtolus cecidit, facilius monachus poteſt cadere. Virtus nõ perit, licet homo cadat & pereat, tamẽ dominus denarios ſuos dat ſub fœnore. Si ille nõ duplicauerit, accipit pecunia eius, & dabitur habẽti. Pecunia dñi, ocioſa eſſe nõ poteſt. i ¶ Fiant filij eius orphani, &c.] Videte quia ſacramẽta ſunt quæ dicũtur. Filios Iudæ quos putas? Iudæos: Et Iudæi dicunt nõ ab illo Iuda ſancto, ſed ab iſto proditore. Ex illo ſancto nos ſumus Iudæi ſpirituales, ex illo autẽ proditore iſti ſunt Iudæi carnales. Deniq; duo ſunt apoſtoli, qui uocãtur Iudæ uocabulo. Vndecimus apoſtolꝰ eſt, qui dicitur Iudas Iacobi. Duodecimus aũt eſt, & nouiſſimus, qui uocatur Iudas Iſcariotes. Ex illo ergo Iuda Iacobi, nos dicimur Iudæi ſpirituales, ex iſto aũt Iſcariote, illi dicũtur Iudæi carnales. Ille Iudas pater noſter dicitur Iacobi, hoc eſt, Iudas filius ſupplãtatoris. Nos enim ſupplãtauimus populũ Iudæorũ: & accepimus primitiua illorũ. Illi autẽ ex Iſcariote dicũtur; quod dubiũ eſt, an patrẽ ſignificet an uillã eiꝰ. Cæterũ quomodocũq; interpretatus fueris, merces interpretatur & preciũ. Igitur Iudas qui proditurus erat dominũ & preciũ acceptur⁹, de precio nomẽ accepit. Licet reddiderit preciũ ſacerdotibus Iudæorũ, ſed tamen illi cõdemnant eũ, quoniã nolunt recipere preciũ ſanguinis. Videte diſſenſionẽ phariſæorum, & infelicitatẽ Iudæ. Si bene emiſtis ſanguinem Ieſu, quare non recepiſtis pecuniam ueſtrã? Si autẽ non uultis recipere, quoniã precium ſanguinis eſt: oſtenditis uosmetipſos iniuſte & inique effudiſſe ſanguinẽ. Sed uide quid faciunt: Ipſam, inquit, pecuniã non mittunt in corbonam, ſed emunt ex ipſa agrum, & appellant eũ Acheldemach, quod interpretatur, preciũ ſanguinis. Quare illum emũt? In ſepulturam peregrinorum. Nos beati quibus de precio ſanguinis domini ager emitur. Et uxor eius uidua. Synagoga, quæ prima facta eſt uxor dei, de qua dixit, Et dedit illi libellum repudij. Et iterum, Recipi eam, & dixi illi: Conuertere ad me. Illa ergo ſynagoga repudium accepit à ſaluatore, & facta eſt uxor Iudæ proditoris. Denique quid fecit? Non accepit dotem, ſed dotem marito ſuo dedit. Iterum autem ille miſerrimus Iudas qui prodidit dominum, non uult accipere malam dotem

C

D

eo ut mẽ diligerent, detrahebant mihi, ego autem orabam. Et poſuerũt aduerſum me mala pro bonis, & odiũm pro dilectione mea. Conſtituẽ ſuper eum peccatorem, & diabolus ſtet à dextris eius. Cum iudicatur, exeat condemnatus, & oratiõ eius fiat in peccatum. Fiãt dies eius pauci, & epiſcopatũ ẽius accipiat alter. Fiãt filij eius orphani, & uxor eius uidua.

Zach.3.a

Act.1.d

Deut.24.4
Hiere.3.c

A dotem,ſed reddit meretrici uxori malam dotem, quam accepit ab illa. Et quid dicit? Diſplicuiſti priori tuo mari to,repudiauit te & proiecit: & dedit tibi libellum repudij. Ego nolo te habere in uxorem. Dediſti mihi preciũ, & decepiſti me. Et quæ interfeciſti dñm deum tuũ, interficies & me. Non poſſum enim in ſcriptura inuenire, quod Iudas habuerit aut uxorẽ aut filios. *a* ¶ Nutantes tranſferãtur filij eius & mendicẽt.] Diligenter conſidera te: ſi quidem difficilia ſunt quæ ſequuntur. Ex illo tẽpore ex quo dñs crucifixus eſt, ex tunc ſemper mouentur Iudæi, nõ ſtant in ſuo loco. Deníque dicitur & de Cain. Et exijt, inquit, Cain à facie dei, & habitauit in terra Nod. Nod autẽ interpretatur cõmotio. Quia egreſſus fuerat à facie dei Cain, recte nõ ſtetit: ſed habitauit in terra Nod, hoc eſt, in commotione. Ita igitur & iſti, quoniã crucifixerunt deum & dñm ſuum, nutantes tranſferentur. Nõ enim ſunt in ſuis locis, ſed in toto
B orbe diuiſi ſunt. Mendicitatem hic dicit diuitiarum ſpiritualiũ. Non enim habent prophetas, non habent legem, non habent ſacerdotium, non habent ſacrificium, ſed uere mendici facti ſunt. *b* ¶ Scrutetur fœnerator omnẽ ſubſtãtiam eius.] Dediſti illi pecuniã domine, dediſti illi ſicut & alijs. Ille autem quid fecit? Non ligauit in ſudario, & non infodit terræ, & negligens fuit, ubi habuit talentum & pecuniam domini, accepit precium ab inimicis domini, & uendidit dominum ſuum. Propterea tibi dico: Domine exige ab illo fœnus pecuniæ tuæ. *c* ¶ Et diripiant alieni labores eius.] Fœneratur dominus, manifeſte exigit: & quid factum eſt? Alieni diripient labores eius. Siue de omnibus Iudæis generaliter intelligimus: quia uaſtati ſunt à Romanis. Siue ſpecialiter, quod à dæmonib⁹ direptus eſt Iudas, & ipſe populus. *d* ¶ Non ſit illi adiutor, nec ſit qui miſereatur pupillis eius.] In illo tempore non habuit populus Iudæorum adiutorem. Reſpondete mihi ò Iudæi. Fuiſtis in Babylonia, habuiſtis ibi prophetas, Daniel, Ezechiel, & re uera idololatræ eratis. Septuaginta annis fuiſtis in captiuitate: & poſtea ueniſtis in propria. Ecce nũc quadraginta anni, quare non eſt miſſus ad uos propheta? In illo tempore idola colebatis, & miſerebatur ueſtri deus. Nũc autem non colitis idola, quare dereliquit uos dominus? Ecce quadraginta anni ſunt. Sed tũc dereliquiſtis dominum & idola colebatis: nunc autem dominum crucifixiſtis, & interfeciſtis: & ideo nõ erit uobis adiutor. *e* ¶ In generatione una deleatur nomen eius.] O prophetia, ò ſacramentum prophetiæ. In generatione una deleatur nomen eius. Poſt paſſionem domini, quadraginta duo anni tranſierunt, & populus ille deletus eſt. Siquidem perfecta ætas: quadrageſimo anno uenit. Poſt paſſionẽ ergo domini, quadrageſimo ſecũdo anno deleta eſt Hieroſolyma. Videte ergo quoniã in generatione una deletum eſt nomen eius. Sed & in hoc clemẽtia eſt dñi. Crucifixerunt eum: & quadragintaduos annos dedit eis ad C
pœnitentiam. Ego ſimpliciter dico: Propterea interfecit eos poſt quadragintaduos annos: quia ex illis qui crucifixerunt dominũ, nemo remanſerat ex eis. Iudas maledicitur, ut in Iuda Iudæi maledicantur. *f* ¶ In memoriã redeat iniquitas patrum eius in conſpectu domini.] Peccauerunt in deſerto, dimiſiſti eis. Nũc reputat illis quod tũc peccauerunt, quoniã dominum crucifixerũt. Siue aliter interpretemur: Et reputat illis crudelitatem homicidiorum eorũ, & nihil eis dimittit. *g* ¶ Et peccatũ matris eius non deleatur.] Quæ eſt mater Iudæ? Hieruſalem, quæ in ſanguine gaudet, quæ occidit prophetas, & ipſum dominũ ſuũ. *h* ¶ Pro eo quod non eſt recordatus facere miſericordiam.] Videtis quãta clemẽtia dñi eſt. Videt eum cum miniſtris ueniẽtem: uidet eũ uenientem cum fuſtibus, & porrigit illi oſculum. Ille uenit ad prodendũ, & dominus oſculum dat: ut qui magiſtrum nõ timuit, uel
D clemẽtia uinceretur. *i* ¶ Et perſequutus eſt hominem inopẽ & mendicũ.] Qui cũ eſſet diues, propter nos pauper factus eſt. Dñs inopem ſe dicit & mendicũ, & quis in diuitijs ſuis gloriatur? Habetis cõſolationẽ pauperes, & dñs uobiſcũ pauper eſt. *k* ¶ Et cõpunctũ corde mortificare.] Quid eſt quod dixit, cõpunctũ corde mortificare? Quod in euãgelio dixit: Triſtis eſt anima mea uſq; ad mortẽ. Et iterũ quando dixit: Pater, ſi poſſibile eſt trãſeat à me calix iſte: Aliter: Hoc dolebat mihi, & cõtriſtabar *p* perſequẽtibus me: quia nolebãt pœnitẽtiam agere. Ego in cruce pendebã: & ſanguine meo lauabam ſordes eorũ & ipſi nolebant agere pœnitentiã. Hæc erant lachrymæ, hæc cõpunctio, quoniam perſequentes me nõ potui ſaluare. *l* ¶ Libera me, quia egenus & pau. &c.] Dñs ſe pauperẽ dicit, ut pauperes cõſolaretur. Cũ hominibus pauper factus eſt, ut ſaltem nemo pauperem deſpiceret. *m* ¶ Et cor meũ conturbatũ eſt intra me.] Videte quid dicat: Et cor meũ cõturbatũ eſt intra me. Ipſum eſt quod alibi dicit: Turbatus ſum, & nõ ſum loquutus. Quod turbor, hominis eſt: uincere autem turbationẽ & iram, hoc magnæ uirtutis eſt. Propterea dicit & propheta: Iraſcimini, & nolite peccare. Iraſci, hominũ eſt: non remanere in ira, Chriſtiani eſt. *n* ¶ Excuſſus ſum ſicut locuſtæ.] Ego quidẽ ueneram, ut protegerẽ populũ meũ, & dixi: Hieruſalem, Hieruſalẽ quæ occidis prophetas, & lapidas eos q̃ ad te miſſi ſunt, quotiẽs uolui cõgregare filios tuos, ſicut gallina congregat pullos ſuos ſub alas ſuas. Ego uenerã ut gallina ad protegẽdũ eos: illi aũt inimiciſſima mẽte ſuſceperũt me. Ego uenerã ut mater: & illi quaſi homicidã ſuũ me interfecerũt. Excuſſus ſum. Quid eſt hoc? Perſecuti ſunt me, piecerũt me. Perſecuti ſunt me de Nazareth. Veni in Capharnaũ, perſecuti ſunt me. De Capharnaũ iui in Bethſaidã, & inde me pſecuti ſunt. Veni in Hieruſalẽ, nolebã recedere à populo meo, & inde me pſecuti ſunt

Nutantẽs transferantur filij eius & mendicent, & eijciantur de habitationibus ſuis. Scrutetur fœnerator omnem ſubſtantiam eius, & diripiãt alieni labores eius. Nõn ſit illi adiutor, nec ſit qui miſereatur pupillis eius. Fiant nati eius in interitum, in generationẽ una deleatur nomen eius. In memoriam redeat iniquitas patrum eius in cõſpectu domini, & peccatũ matris eius non deleatur. Fiant contra dominum ſemper, & diſpereat de terra memoria eorum, pr̃ eo quod non eſt recordatus facere miſericordiam. Et perſecutus eſt hominem inopem & mendicum, & compunctum corde mortificare. Et dilexit maledictionem & ueniet ei, & noluit benedictionem, & elõgabitur ab eo. Et induit maledictionem ſicut ueſtimentũ, & intrauit ſicut aqua in interiora eius, & ſicut oleum in oſſibus eius. Fiat ei ſicut ueſtimentum quo operitur, & ſicut zona qua ſemper præcingitur. Hoc opus eorum qui detrahunt mihi apud dominũ, & qui loquũtur mala aduerſus animam meam. Et tu dñe dñe fac mecũ propter nomen tuũ: quia ſuauis eſt miſericordia tua. Liberã me quia egenus & pauper ſum ego, & cor meum conturbatũ eſt intra me. Sicut umbra cum declinat ablatus ſum, & excuſſus ſum ſicut locuſtæ.

Gene.4.c

Matth.26.d

Pſal.76.a

Pſal.4.a

Matth.23.d

A & ſic me habebant quaſi locuſtas. Et quid feci? Iratus ſum, defendi memetipſum: maledixi eos, & dereliqui illos? Nec unum horū feci: ſed quid feci? Oraui pro ipſis. *a* ¶ Genua mea infirmata ſunt à ieiunio.] Habeto cōſolationem ò monache, ieiunādo: ſi quidē & dominus hoc fecit. Ego dico quod quādo ieiunat monachus, fortior fit ieiunio. Et quando infirmantur genua eius ieiunio, tūc maxime roboratur. *b* ¶ Et caro mea immutata eſt propter oleū.] Rem uideor difficilem dicere: & ſecundum literam interpretor: ut ædificem audientes: Aedificat enim me littera. Bonum eſt ieiunare, bonum eſt fugere delicias. Antequā ueniam ad ſpiritualē intelligentiam, miror in litera quod dicit oleum ſe mādu care. Longe eſt à cæteris deſideriſs. Hoc totum dixi, quia dixit: Et caro mea immutata eſt propter oleū. Hoc aliter interpretatus ſum. Cæterum quod dicit, hoc eſt: Oleū, imago claritatis eſt: oleum quaſi eſca eſt luminis. Ita igitur & Iudæi acceperunt à me oleum, acceperunt uitam, acceperunt lumen. Ne quis exiſtimet, quod oleum dicat pro miſericordia: in Hebræo ſignificat intelligibile oleū. Immutatus eſt, nō in gaudium, ſed in triſtitiā: nō ut pulchrior inueniatur, ſed ut fœdior appareat. Propterea di-
Iſa. 53.d cit: Vidimus eum, & non habebat pulchritudinē. Quare? Quia caro ipſius immutata eſt propter oleū. Non ha-
B bebat delitias corporis, ſed dei ſpiritus. Et nos ergo quādo ieiunamus, quando facies noſtræ pallidæ ſunt, quando fœdi uidemur, cognoſcamus noſmetipſos tunc pulchriores apparere Chriſto. Tales diligit milites Chriſtō, qui ieiunijs uacent. Annona noſtra & eſca, ieiunium eſt. Quare? Quia in ieiunio uictoria eſt: & in uictoria triumphus. Denique & Apoſtolus non in ſaturitate, ſed in infir-
2.Cor.4.b mitate gloriatur. Quādo enim infirmor, tūc fortior ſum.
2.Cor.12.c *c* ¶ Et ego factus ſum opprobriū illis.] Vocabāt enim
Ioan.8.f me Samaritanū, & dicebant: In Beelzebub principe dæ-
Luc.11.b moniorum eiſcit dæmonia. Nōne hic eſt filius Ioſeph fabri? Nōne fratres eius & ſorores omnes apud nos ſunt?
Matth.13.g Et iterū: Qui ſoluis templū, & in tribus diebus ædificas
Marc.15.c illud. Et iterū: Videamus ſi uenit Helias ſaluare eum. Ille uocabat: Eli, eli, quod eſt, deus meus, deus meus: & illi Heliā putabāt. Videte ineruditos Iudæos. Filius dei Heliæ auxilium petebat? *d* ¶ Viderunt me & mouerūt capita ſua.] Quare mouerunt capita ſua? Quia & pedes iā mouerant. *e* ¶ Saluum me fac ſecūdum miſericordiā tuam.] Dicit & in euāgelio: Poteſtatē habeo ponēdi ani-
Ioan.10.d mam meā, & iterum reſumēdi eam. Et iterum: Nemo tollit eam à me. Et quomodo miſericordiā petit? Ipſe miſericordiam petit, & ipſe tribuit. Ipſe ut homo rogat, & ut deus tribuit. *f* ¶ Et ſciāt quia manus tua hæc, & tu domine feciſti eam.] Quid eſt quod dicit: Et ſciāt quia manus tua hæc, & tu domine feciſti eam? Intelligant Iudæi quoniam ipſi nō prævaluerunt in me, ſed mea & tua uoluntas facta eſt ut patiar, & ego uolui pati: propterea dico ſecundū quod homo ſum, deus meus, ut facerem uoluntatem tuam, uolui: & tua uoluntas erat & mea ut patiar, non illorum. Ergo non inſidiæ & fortitudo fecit: ſed ego & tu uolumus ut patiar. Tu enim percuſſiſti paſtorem tuum, & oues diſperſæ ſunt. Hoc ſcriptum eſt in Za-
Zach.13.c charia: Percutiam paſtorem, & diſpergētur oues. Quod
Matth.18.a ut patiar, mea uoluntas fuit & tua. Quod tu uoluiſti, & ego uolui. Oportebat uenire ſcandalū. ſed uæ per quem uenit. *g* ¶ Maledicent illi & tu benedices.] Vſque hodie hoc fit: Illi maledicunt in ſynagoga, & dominus benedicit in eccleſia. *b* ¶ Qui inſurgunt in me, cōfundantur, ſeruus autem tuus lætabitur.] Illi inſurgunt in me: ego autem ſeruus tuus lætabor. Quare aūt ſeruus tuus? Quoniam qui cum in forma dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem deo, ſed exinaniuit ſemetipſum, formam ſerui accipiens. *i* ¶ Induātur qui detrahunt mihi pudore.] Valde nobis profuit intelligere quod dicimꝰ Clemētia dei in hoc apparet, in dicendo induātur. Nō dicit, pereant: non dicit, deleātur in æternum. Sed quid dicit? Confundantur, hoc eſt, intelligāt errorem ſuum & confundantur, & deficiant in pœnitentia. Qui induitur pudore, prope eſt ſaluti. Si quis enim uere confunditur, incipit pœnitere. Conſiderate ò monachi, ſi aliquādo habueritis aliquid contra fratrem ueſtrum, ſemper pro ipſo rogare debetis dominum. Dominus crucifigitur, & pro crucifigentibus rogat. Vos autem ſi audieritis uerbum malum, ne teneatis iram. Sol Ephe.5.f non occidat ſuper iracundiam ueſtram. *k* ¶ Et operiantur ſicut diploide confuſione ſua.] Diplois, genus eſt pallij. Denique & in Hebraico מעיל, mail dicitur. Diplois ideo, quia duplex eſt palliū. Propterea ego dico tibi dñe: Inimici mei ſunt Iudæi: perſecuti ſunt me, crucifixerunt me, fecerunt mihi omnia mala, blaſphemauerunt me. Indulge illis: quoniam ego qui paſſus ſum, rogo pro ipſis. Et quid rogo? Erubeſcant & confundātur, & ſic ſaluentur. Nudauerūt me tunica mea, & ſuam perdiderunt. Da illis confuſionem, da illis ignominiam, & habeant duplex pallium: hoc eſt, ne ſimplicem habeant confuſionem, ſed duplicem: ut magis agant pœnitentiam. Non dicit contra Iudæos, ſed pro ipſis dicit. Creator enim eſt & illorum & noſter: non enim eos omnino eradicauit. Vultis ſcire? Petrus ex ipſis erat: & omnes apoſtoli ex ipſis erāt. Nos in radicem ipſorum inſerti ſumus. Nos rami ſumus, illi radix. Non debemus maledicere radicibus: ſed debemus orare pro radicibꝰ noſtris. Qui inſerti ſumus in radicē, deprecemur dñm, ut ſicut hi rami ſalui facti ſunt, ſic & radix ſaluetur. Forte aliquis dicat: Tu pro Iudæis oras blaſphemis? Ora dñm pro ipſis. Si enim ipſe perſecutorū ſuorū miſeretur, quāto magis mei miſereꝰ? *l* ¶ Cōfitebor dño nimis in ore meo.] Hoc poſt reſurrectionē dicitur, & de futura eccleſia cātatur. *m* ¶ Et in medio multorū laudabo eum.] Nō enim in Iudæa ſolū, ſed in uniuerſo orbe, in eccleſia laudabo te. *n* ¶ Quia aſtitit à dex. &c.] Diabolus ad dexterā Iudæ ſtetit. Cæterum mihi dominus ſtetit ad dexteram. *o* ¶ Vt ſaluam faceret à perſequentibus animā meam.] Animā, inqt, ſaluabit. Et alibi dicit: Triſtis eſt anima mea Matth.26.d uſq; ad mortē. Qui triſtis eſt, ſenſum habuit. Inſenſibilis enim anima, ſenſum nō habet. Inſenſibilis anima non habet ſenſum neq; dolorem. Vbi enim dolor eſt & triſtitia, ibi ſenſus eſt. Si ergo habuit triſtitiam, ſi habuit dolorem: ergo habuit & ſenſum doloris. Si ergo uoluerint nobis dicere: propterea non dicimus eum habuiſſe ſenſum, ut non uideatur habere peccatum. Nos illis reſpondeamus. Habuit corpus ſicut & nos, aut non habuit? Si dixerint, habuit: reſpondeamus illis, ergo habuit & paſſiones corporis noſtri. Intelligat unuſquiſq; quod dico. Si autē negauerint eū habuiſſe paſſiones corporis: ergo dicimus illis quod nec corpus habuit. Et nos dicamus illis: Sicut corpus habuit uerū, ſicut & nos: & nō habuit peccatū

Genuā mea infirmata ſunt à ieiunio, & carō mea immutata eſt propter oleum. Et egō factus ſum opprobrium illis, uiderūnt me & mouerūt capita ſua. Adiuua dñe deus meus, ſaluūm me fac propter miſericordiam tuā. Et ſciēt quiá manus tua hæc, & tu dñe feciſti eā. Maledicēnt illi & tu benedices, qūi inſurgūt in me confundantur, ſeruus autē tuus lætabitur. Induātūr qui detrahunt mihi pudore, & operiantūr ſicut diploide confuſione ſua. Confitebōr domino nimis in ore meo, & in mediō multorū laudabo eum. Qūi aſtitit à dextris pauperis, ut ſaluām faceret à perſequētibus animā meam.

A peccatum corporis: ita & animam ueram habuit, & peccata animæ nõ habuit. Nos ergo cõfiteamur uerum corpus eum habuisse & ueram animã. Si enim non suscepit dñs cũcta quæ hominis sunt, nõ saluauit hominẽ. Si autẽ suscepit corpus, animã autem non suscepit: ergo corpus saluauit, animã autẽ non saluauit. Nos autem uolumus magis saluari animã nostrã, quàm corpus. Suscepit ergo Iesus & corpus & animam, ut utrunq; saluet, ut perfectum hominẽ saluet, sicut & eum cõdidit. Si ergo dicunt illi: qa ideo dominus nõ accepit sensum, ut nõ peccaret, & hoc putant quod quicũq; sensum habuerit humanũ, uincere eum nõ potest. Dicant nobis: Ioãnes baptista habuit sensum, an nõ habuit? Illo tẽpore quo erat in deserto peccauit? Vtiq; dicunt quia nõ peccauit. Denicq; & dñs noster dicit. Amen dico uobis: non fuit inter natos mulierũ maior Ioãne baptista. Petrus habuit sensum, an nõ habuit, & cæteri sancti apostoli? Si ergo apostoli uicerũt sensum humanũ, dominꝰ timuit accipere sensum, ne uinceretur ab illo? Et dum uolũt glorificare dominũ, detrahunt illi. Quomodo illi detrahũt? Vt uideatur timere dominus, quod apostoli non timuerũt. Nos ergo gratias agamus omnipotenti deo, & dicamus: In sensu tuo non habuisti peccatum. Et uenit princeps huius mũdi, & inuenit in te nihil. Ita ergo præstes nobis. Sicut in tuo sensu uicisti diabolum, & in sensu nostro uince diabolũ: ut quẽadmodũ perfectos nos creasti, perfectos & salues nos. Tu enim es creator, tu es magister, tu es dñs, tu es & qui pro nobis passus es: qui uiuis & regnas in secula seculorũ. Amen.

B a ¶ Psalmus ipsi Dauid.] Iste psalmus uocẽ uatis continet de Christo loquẽtis. Ait ergo propheta: CIX

D Ixit dominus dño meo, sede à dextris meis.] Dauid est qui loquitur, propheta, uir sanctus, rex. Rex ergo quid dicit? Rex & propheta quid dicit? Dixit dominus domino meo. Istum locũ saluator in euangelio exposuit, dicens: Si Christus est, inquit, filius Dauid, quomodo in spiritu uocat eum dominũ? Vides ergo quid dicat: Si filius est Dauid, quomodo uos dicitis: quomodo in spiritu uocat eum dñm? Dicat aliquis: Ergo nõ est filius Dauid? Hoc dicebat de pharisæis, qui simplicem filium Dauid confitebantur Christum. Ego ad Iudæum & Fotinũ hoc ipsum dico: Si filius est Dauid, quomodo uocat filium suum dominũ? Qui autem dominũ deum confitetur & dei filium (uerbi gratia: Manichæus qui negat illũ filium Dauid) apud illum probo quod filius Dauid est. Nobis ergo qui filius dei est, ipse est & filius Dauid. Nõ alius filius dei, & alius filius Dauid. Non facio duas personas in deo & homine, sed ipse qui filius dei, ipse est & filius Dauid. Dixit dominus domino meo sede à dextris meis. In Hebræo primum nomen domini, his literis scribitur: quibus de deo tantum scribitur. Secundum uero nomen domini his literis scribitur: quibus solent homines dominum uocare: quomodo & à quibusdam uocatur dominus à seruo, & reges uocantur domini. Vide ergo quid dicat: Dixit dominus domino meo. Huic domino, cui præcipitur ut sedeat. Deus non sedet, assumptio corporis sedet. Huic ergo præcipitur ut sedeat qui homo est, qui assumptus est. Hoc aduersus Arianos dicimus, & aduersus eos qui dicunt: maior est pater qui iubet ut sedeat, quàm ille cui iubetur. Omnia euãgelia personant de persona hominis, & nunc nõ necesse est approbatio: quia omnia quæcunq; uilia uidentur, referuntur ad hominem, referuntur ad carnem. Nunc de psalmo dicamus. c ¶ Virgam uirtutis tuæ emittet dominus ex Sion. Virgã in Hebræo non tam habet, quàm sceptrũ: hoc est insigne regiæ potestatis. Virgã uirtutis tuæ emittet dominus ex Sion. Ex Sion enim egreditur lex: & uerbum domini ex Hierusalem. d ¶ Dominare in medio inimicorũ tuorum.] Non dixit, interfice inimicos tuos, sed quid? Dominare in medio inimicorũ tuorum. Inimicis tuis fac: ut qui alieni fuerant, tui esse incipiant. Dominare in medio inimicorũ tuorũ. Inimici tui, de quibus scriptũ est in sexagesimoseptimo psalmo: Lingua canũ tuorum ex inimicis ab ipso. Isti sunt inimici, qui in aliena erãt potestate. Nũc ergo hoc precatur psalmista: Inimicis tuis dominare, dignare esse dominus inimicorũ tuorum. e ¶ Tecum principiũ in die uirtutis tuæ in splẽdoribus sanctorum.] Versiculus obscurus est. Videamus diẽ uirtutis domini: ut cum scierimus diem, tũc sciamus quod sit principiũ: & hoc principiũ quomodo cum eo sit, & cum eo fuerit: quomodo hoc ipsum principium in die uirtutis eius in splẽdoribus sanctorum est. Hoc ergo principiũ quod est cũ domino in die uirtutis eius: ideo est cum dño, ut splẽdeant sancti. Tecum principium in die uirtutis tuæ. In principio erat uerbum, & uerbũ erat apud deum, & deus erat uerbum. Hoc erat in principio apud deum. Pater principium, sed & filius principium. Principium enim non habet principiũ. Si enim habuerit aliud principiũ, iam ipsum desinit esse principium. Quicquid ergo dederimus patri, hoc damus & filio. Si enim pater in filio, & filius in patre: & omnia patris, filij sunt: & omnia filij, patris sunt: & principium patris, principiũ filij est. Ergo quod dicit, hoc est: eo tẽpore quo patiebaris, & dicebas: Pater in manus tuas cõmendo spiritum meũ: quasi de hominis loquebaris affectu, nõ quasi imbecillis rogabas. Tecũ enim erat principiũ: tecũ enim erat diuinitas: sed propterea deprecabaris auxilium, ut accepto auxilio, dares sanctis tuis, & illi splẽderent. Hoc quod dicitur: accipiens dares, nulli scandalũ faciat, secũdum hominẽ loquitur. Si enim hominis corpus assumpsit, necesse est ut & hominis uerba suscipiat. Homo est Christus: & uere homo est, secundũ assumptionẽ carnis dicimus. Si ergo homo est secũdũ corpus, uides corpus & non scãdalizaris, & miraris si hominis uerbis loquit? Si autẽ te scãdalizat uilitas corporis, & crux, & iniuriæ, & alapæ, & flagella, & omnis iniuria crucis: si te hoc scandalizat, reuertere ad principiũ, & non scandalizaberis. Dicit enim pater ad filium: f ¶ Ex utero ante luciferũ genui te.] Miraris si dñs noster atq; saluator qui uere hominẽ assumpsit, loquitur secũdũ hominẽ: cum ipse deus pater qui nõ assumpsit hominẽ, loquitur quasi homo: Ex utero ante luciferũ genui te? Non habeo uterum, sed nõ possum me aliter indicare patrẽ, nisi hominis uerbis locutus fuero. Ex utero ante luciferũ genui te. Ex utero, de mea substantia. Ex utero. Audi Eunomi: audi Ari. Si creatura est dñs, si factura, nũquid artifex generat opus suũ: Nunquid artifex filiũ uocat opus suum? Artifex carpẽtarius fecit scamnũ: Nũquid de utero illius genera uit? Nunquid dicit ei, de utero meo genui te ὁ scamnũ? Non utique hoc dicit. Sed quid dicit? Ego te feci manu mea. Quando autem uterus dicitur, filius significatur, & filius nõ adoptatus. Vocãtur enim & filij adoptati. Quotquot enim receperunt eum, dedit eis potestatem filios dei fieri. Ibi dedit eis potestatem. Hic uero de utero genera uit: de sua natura, de suis uisceribus, de sua substantia. Ex utero, hoc est, de medullis diuinitatis suæ. Totum quicquid pater est in diuinitate dedit filio, quem genera uit. Ex utero ante luciferum genui te. Ante luciferum. Hoc schema, Græce dicitur σωσιλοήχη, quod dicũt Grãmatici, à parte totũ. Qñ ergo dicitur, ante luciferũ, unã craturam nominat, & omnes indicat creaturas. Quãdo dicit

Psalmus Dauid. CIX

DIxit dominus domino meo, sede à dextris meis. Donec ponam inimicos tuos, scabellum pedum tuorum. Virgam uirtutis tuæ emittet dñs ex Sion, dominare in medio inimicorũ tuorum. Tecum principiũ in die uirtutis tuæ, in splendoribus sanctorum, ex utero

Matth. 22. d

יְהוָה אֲדֹנָי

A dicit, ante luciferum: nos ſic intelligamus, quaſi dixerit, ante lunam, ante ſolem, ante omnẽ creaturam. Ex utero ante luciferũ genui te. Ante luciferum. Ante iſtum lucifer, rum qui uidetur in mundo, uera lux genita eſt. Vnde di/
Pſal.35.c cit in alio loco pſalmus: In lumine tuo uidebimus lumẽ.

Sermo eſt ad patrẽ: O pater in lumine filij, uidebimus lumen ſpiritum ſanctum. Ex utero ante luciferum genui te. a ¶ Iurauit dominus & non pœnitebit eum.] Iurauit dñs. Hoc quod

ante luciferum genui te. Iurauit dominus & non pœnitebit eum, tu es ſacerdos in æternum ſecundũ ordinem Melchiſedec. Dominus à dextris tuis, confrẽgit in die iræ ſuæ reges. Iudicabit in nationibus, implebit ruinas, conquaſſabit capita in terra multorum. De torrẽte

dicit, iurauit: non ei qui ante luciferum genitus eſt: ſed ei iurauit, qui poſt luciferũ natus ex uirgine eſt. b ¶ Iurauit dominus & nõ pœnitebit eum, tu es ſacerdos in æternum ſecũdum ordinem Melchiſedek.] Superfluum eſt nos de iſto uerſiculo uelle interpretari, cũ ſanctus Apo/
Heb.7.a ſtolus ad Hebræos pleniſſime diſputauit. Ipſe enim ait: Iſte eſt Melchiſedec, ſine patre, ſine matre, ſine generatione. Et interpretatur ibi diligẽtiſſime: quare ſine patre, ſine matre, ſine generatione. Et ab omnibus eccleſiaſticis dictum eſt: quoniam ſine patre dicitur ſecũdum carnẽ, ſine matre dicitur ſecundum deum. Hoc ſolũ ergo interpretemur, Tu es ſacerdos in æternum ſecũdum ordinem Melchiſedec. Hoc ſolum dicamus, quare dixerit ſecundũ ordinem. Secũdum ordinem: nequaquam ſacerdos eris ſecũdum uictimas Iudaicas, ſed eris ſacerdos ſecundum ordinem Melchiſedec. Quomodo enim Melchiſedec rex Salem obtulit panem & uinum: ſic & tu offeres corpus tuum & ſanguinẽ, uerum panẽ & uerũ uinum. Iſte Mel/
Ioan.6.f chiſedec iſta myſteria quæ habemus, dedit nobis. Ipſe eſt qui dixit. Qui mãducauerit carnem meam, & biberit ſanguinem meum. Secundum ordinem Melchiſedec tra
B didit nobis ſacramentũ ſuum. c ¶ Dominus à dextris tuis.] Rem nouam uideo. Dicitur in principio: Dixit dominus domino meo, ſede à dextris meis: & nunc dicitur ad eum, dominus à dextris tuis. Si ipſe ad dexteram patris ſedet, quomodo rurſum pater ſedet ad dexteram filij? Quando enim dicitur: Dixit dominus domino meo, ſede à dextris meis: manifeſtiſſime dicitur, quod ad dexteram patris ſedet filius. Quando autem dicitur: Dominus à dextris tuis: hoc dicitur, quod ad dexteram filij ſedeat pater. Hoc totum propterea dicitur, ut æqualis ſit filius patri. Multa ſunt quæ dicantur. Peccatori autẽ diabolus ſtat à dextris. Cæterũ illa diſputatio alia eſt. Quicunque peccator eſt, diabolus ei ſtat ad dexteram. Sed
Zach.3.a dicet aliquis: Quomodo & Ieſu filio Ioſedech in Zacharia dicitur ſtare diabolus à dextris eius, & diabolus ſtetit à dextris ſaluatoris? Videtis quia quæſtio eſt. Sed eo tempore quando ſtabat diabolus ad dexteram ſaluatoris: Ieſus, inquit, habebat ueſtimẽta ſordida. Noſtra peccata portabat, noſtris uitijs inuolutus: propterea diabolus ſtabat à dextris eius. d ¶ Cõfregit in die iræ ſuæ re/
Matth.4.a ges.] Hæc omnia tradita ſunt mihi. In momento, inquit, horæ monſtrauit ei uniuerſa regna terræ. Regna mundi, diabolus monſtrat. Et quid dicit? Hæc omnia mihi tradita ſunt. Si cadẽs adoraueris coram me, erunt tua omnia. In die ergo belli, in die certaminis, confringet reges iræ ſuæ. e ¶ Iudicabit in nationibus.] Videte differẽtias: Reges confringuntur, iudicabit nationes. f ¶ Implebit ruinas.] Dominus noſter aſcendit in crucem, & multæ ruinæ factæ ſunt. Iſte poſitus eſt in ruinam, & reſurrectionem multorum, & in ſignum cui contradicetur. Implebit ruinas. Non credentium, qui non crediderũt exploratoribus apoſtolis. Et Moyſes enim miſit exploratores in mundum. Et quia non credidit populus exploratoribus, propterea ceciderunt in deſerto. Vſq; hodie corpora non credentium cadunt in deſerto iſtius ſeculi.

g ¶ Conquaſſabit capita in terra multorum.] Implebit ruinas non credẽtium, cõquaſſabit capita eorum qui dubij ſunt: eorum qui non habẽt perfectam fidem. Con/ C
quaſſabit capita in terra multorum, non omniũ. Si enim dixiſſet, omniũ: nullus de nobis ſpem haberet. Multorũ dicitur, ut alij relinquantur. b ¶ De torrente in uia bibit.] Quis bibit de torrente in uia? Iſte, cui dictũ eſt: Dixit dominus domino meo, ſede à dextris meis. Iſte, qui audiuit: Tu es ſacerdos in æternum ſecundũ ordinem Melchiſedec. Iſte, qui confringit in die iræ ſuæ reges: implebit ruinas, cõquaſſabit capita in terra multorum. Iſte quid facit aliud? De torrente in uia bibit. Videamus ante uiam, ut poſtea uideamus in uia torrẽtem. Via, ſeculum iſtud dicitur, per quam ambulauit. Deniq; ſcriptum eſt in euãgelio: Eſto Matth.5.d
conſentiẽs aduerſario tuo dum es in uia: hoc eſt, dũ ambulas in iſto ſeculo, & per uiam uadis ad eum, qui uera eſt uia. Vnde dicitur & in centeſimo decimooctauo pſalmo: Beati immaculati in uia. Beati ſunt, qui in iſta ſeculi uia immaculati ſunt, & in iſto mundo. Ergo ſacerdos ſecundum ordinẽ Melchiſedec: quoniã uenit in uia ſeculi, & ambulauit in uia noſtra: bibit & ipſe de torrente, qui erat in ſeculo. Torrens nõ habet aquas quæ ſemper perfluunt: ſed habet aquas de tempeſtatibus, de pluuijs, de turbine, de procellis. Torrens nũquam eſt in montibus: ſed ſemper in uallibus, in præcipitibus locis. Alienas aquas cõcipit & parturit, & tumẽs uadit. De torrente in uia bibit. Torrens nũquam habet mũdam aquã, ſed ſemper turbidã. Hoc dicitur: quoniã ſeculi iſtius aquæ ſemper turbidæ ſunt, ſemper plenæ tempeſtate. Vultis ſcire
Matth.26.d quomodo de torrente turbido biberit? Et ipſe dicit: Triſtis eſt anima mea uſq; ad mortem. Et dicitur in euãgelio: Et cœpit, inquit, contriſtari & cõturbari. Bibit ergo D
etiam dominus noſter de torrẽte iſtius ſeculi aquas turbidas, aquas triſtes, aquas quæ non habent lætitiam. Tulit calicem, & impleuit de torrẽte mundi: & quoniã turbidæ erant aquæ, dicit: Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat calix iſte à me. Bibit ergo de torrente mundi iſtius, ſed non bibit quaſi in domo ſua, ſed in uia ad alia ire feſtinãs. Bibit de torrente in uia. Propterea bibit de torrẽte, quia in uia erat. De torrente bibit. Si dominus bibit de torrente mundi iſtius, quanto magis ſancti? Vultis ſcire quoniam
Pſal.122.a ſancti de torrẽte bibunt. Dicit & in alio loco: Torrentem pertrãſiuit anima noſtra. De torrente in uia bibit. Diximus de torrente, dicamus etiam & teſtimonium. Torrentem pertranſiuit anima noſtra. Vultis ſcire & alium torrentem? Elias ſanctus propheta quando perſequebatur
3.Reg.19.b eum Iezabel, quãdo accepit cibum, & quadraginta diebus tranſiẽs, perrexit in eremũ: Erat, inquit, in deſerto, & bibebat de torrẽte Chobar. Verum audientes torrentes iſtius ſeculi, nolite deſperare. Frequenter hic torrens deficit. Videtur quidẽ tumeſcere: uidetur habere aquas multas: ſed cito deficit, ſi ſuſtineas. Et Elias bibit quidem in deſerto aquam: eo tempore quo erat in triſtitia, quo erat in anguſtia. Dimiſerat Iudæam, & perrexerat in montem Sina, perſequebatur enim eum Iezabel: & propterea bibebat de torrente Chobar. Verum quia perſeuerauit uſque in finem, propterea defecit aqua torrentis. Et dicitur ad eum à domino, quoniam defecerat aqua torrentis: Vade, inquit, ad uiduam in Sarepta Sydoniorum, &c. Ecce bibit & Elias de torrente. Sed ipſe dominus atque ſaluator bibit & calicem de torrente Cedron. Sic enim ſcriptura refert, quando uenerũt & cõprehenderunt eum. Venerũt, inquit, & comprehẽderũt eum in torrente, &c. Videtis quã humilis ſit locus torrẽtis, quam confragoſus. Cedron lingua Hebræa interpretatur, tenebræ. Videtis igitur quoniam torrentes iſtius ſeculi in tenebris ſunt. Dominus ergo cum traditur, non traditur rurſum in mõte oliueti, non traditur in templo,

ſed

A ſed traditur in torrente,& torrente tenebrarum, hoc eſt, Cedron. Omnes enim qui odio habent lucem, amant tenebras. De torrente in uia bibit. Quia ergo bibit dominus de torrente & guſtauit mortem: propterea exaltauit eum pater,& dedit ei nomen, quod eſt ſuper omne nomen. Deinde nunc dicitur: De torrente in uia bibit. Et quia bibit de torrẽte in uia, *a* ¶ Propterea exaltauit caput.] Et quid
Ioan.12.c dicit? Cum exaltatus fuero, omnia traham ad me. Ille eſt exaltatus, & nos exaltauit. Iſtius caput exaltatũ eſt: cæterum draconis capita conquaſſauit, & confracta ſunt in mari. Propterea exaltauit caput. Non dixit, propterea exaltatum eſt caput eius, hoc eſt, ab alio exaltatus: ſed qui ſe humiliauerat ipſe exaltauit. Ipſe enim dicit
1bi.10. in euangelio: Poteſtatem habeo animam meam ponẽdi, & poteſtatem habeo reſumendi eam. Propterea exaltauit caput. Se ipſum exaltauit, qui
B caput eſt omniũ. Aut certe quod dicit, exaltauit caput, non ſeipſum exaltauit. Propterea exaltauit caput. Semper enim ille altus fuit. Sed quãdo dicit exaltauit caput, noſtrum exaltauit caput, qui curui nõ poteramus aſpicere ad cœlum, ſed ad terram. Vultis ſcire quoniã ipſe exaltauit ca-
Luc.13.b put? Et illam mulierem quam ligauerat diabolus, ipſe liberauit. Exaltauit caput eius, quæ ſemper incuruata fuit & adorauit eũ. Cui ſit gloria in ſecula ſeculorũ. Amen.

b ¶ Alleluia.] Pſalmus iſte, primus ſecundum ordinem ſcribitur literarum: licet multi uigeſimum quoq; quartũ pſalmum, & trigeſimumſextũ ſcriptũ putent in Hebræo ſecundũ ordinem literarum, ſed in illis uel deſunt aliquæ literæ, uel ſuperſunt: & nonnũquam quia cum unus uerſus breuis ſit, alius infinita lõgitudine maior eſt. Ex quo puto magis obſeruatione hoc legentiũ quàm ſtudio ſcriptoris effectum. Denicq; & ſeptuaginta interpretes: quia aliquis in eis ſcrupulus naſcebatur in translatione Hebræas literas ponere noluerunt. CX

C Onfitebor tibi domine in toto corde meo.] Si non fuiſſet ſimplex Dauid & habuiſſet dolum, nõ dixiſſet: Cõfitebor tibi dñe in toto corde meo. Non labiis tantum, ſed toto corde. *d* ¶ In conſilio iuſtorum & cõgregatione, magna opera domini.] Rectorum dicit eorum qui ante peccatores erant, nũc uero iuſti. Nõ eſt enim mirari. Videtis elephãtem & camelum, ſimiliter & muſcam & culicem, eandẽ mobilitatem habere, & ſpiritũ & membra. *e* ¶ Eſcam dedit timẽtibus ſe.] In fame pauit Eliã, in deſerto populo Iudæorum mãna pluit: & cõpletũ eſt quod dicitur: Eſcam dedit timentibus ſe. Hoc ſecundum literam. Eſcam autem dedit panem qui de cœlo deſcendit, quo ſi digni ſumus, paſcimur. Quãti enim martyres fame corrupti ſunt, & nunc ſunt cum dño? *f* ¶ Sanctũ & terribile nomen eius.] Sanctum, ſanctis: terribile, peccatoribus. *g* ¶ Initium ſapientiæ timor domini.] Qui non timẽt dominum, non eſt in eis ſapientia. Aut qui nõ habent ſapientiam, non habẽt timorem. *h* ¶ Laudatio eius manet in ſeculum ſeculi.] Quoniã in titulo Alleluia prænotatũ eſt, iuſte in laudatione finit pſalmus. Siquidem Alleluia interpretatur, laudate dominum.

i ¶ Alleluia.] Iſte pſalmus prouocat nos per timorem dei in æternæ domus habitatione fundari. CXI

B Eatus uir qui timet dominum:] Frequẽter dixi, quoniam omnia quæ in perſona iuſti interpretantur, referuntur ad Chriſtũ. Si enim ſancti, typus & figura ſaluatoris ſunt: ſi quis uere ſanctus eſt, uerbi cauſa: Iſaac typus dñi ſaluatoris eſt: Ioſeph, Salomon, Dauid, & cæteri ſancti. Ergo & iſte beatꝰ uir qui nũc deſcribitur, refertur quidẽ ad uirum iuſtum. Et uere de uiro iuſto dicitur: ſed iſte uir iuſtus, typus eſt uiri iuſti. Beatus uir qui timet dominum. Interim dimiſimus pſalmũ, nũc dicamus de uiro iuſto: Beatus uir qui timet dñm. Pſalmus cẽteſimus undecimus, alphabeticus eſt. Siquidem & cẽteſimus decimus: & ipſe ſub
D alphabeto eſt. Primꝰ uerſiculus ex Aleph ſcribitur: Beatus uir qui timet dominum. Secũdus ex Bet: In mãdatis eius cupiet nimis. Tertius ex Gimel: Potẽs in terra erit ſemẽ eius, & uſq; ad uiceſimãſecũdam literam Tau. Singulos igitur uerſiculos, ueſtris orationibus diſſeramus. Beatus uir qui timet dñm, principiũ pſalmi eſt: nondũ dicit: Beatus uir qui diligit dñm. Virorũ enim incipiẽtium, eſt timere: perfectorum uero diligere. Siquidẽ perfecta dilectio foras mittit timorem. Ergo de principio dicit, hoc eſt, incipiẽte uiro ſancto. Videamus ergo ordinẽ pſalmi: Beatus uir qui timet dñm. Qui timet dñm, quid facit? Audit uerba dei, doctus in lege eſt? Nõ hoc dicit. Quid dicit? *l* ¶ In mãdatis eius cupiet nimis.] Qui timet dñm, qui beatus eſt, mãdata ipſius libenter facit. In mandatis eius cupiet nimis. Videte quid dicat: Non dixit, mandata eius facit. Multi enim & timore faciunt, & mercedem non habent. Qui enim gehẽnam timet, & propterea non fornicatur: non habet tãtam mercedem, quãtam ille qui propter dilectionem dei facit. In mandatis eius uolet, hoc eſt, uult nimis: hoc eſt, mãdata eius facere deſiderat. Quomodo aliquis ſi in æſtibus ſit, ſitit: ita ille deſiderat mãdata domini. In mandatis domini uolet nimis. Anxie mandata eius non facit, ſed uult, & uult non tranſitorie, ſed nimis. Tertius uerſiculus eſt. *m* ¶ Potens in terra erit ſemen eius.] Qui mandata dei feci uoluntate, dignus ſum ut fiam pater ſanctorum. Breuiter dicimus, ne longius trahatur oratio: *n* ¶ Generatio rectorum benedicetur.] Præſtet dominus ut & uos qui me auditis, generatio rectorum ſitis. *o* ¶ Gloria & diuitiæ in domo eius.] Gloria & diuitiæ. Putamus gloriam & diuitias ſeculi dici? Ideo quis facit uoluntatem dei & mandata eius, ut diuitias mundi iſtius conſequatur? Et certe non facit mandata dei, niſi diuitias mundi contempſerit. Gloria & diuitiæ in domo eius. Gloria credentium eſt, ſicut dicit Apoſtolus: Nonne uos gloria mea eſtis & diuitiæ? Diuitiæ

A tiæ,de quibus dicit ipſe Apoſtolus:quod diuites facti ſi/
1.Cor.1.4 tis in omni ſcientia & iuſtitia. *a* ¶ Et iuſtitia eius manet in ſeculum, in ſeculum ſeculi.] Non dixit,iuſtitia manet in ſeculum, & finem habet: ſed manet in ſeculum ſeculi. *b* ¶ Exor/tum eſt in tenebris lumen rectis corde.] Nos quondã er rabamus in tenebris, ſedebamus in tene/bris & umbra mor/
Eſa.58.c tis:ſed lux orta eſt no bis,ſecundũ Eſaiam. *c* ¶ Miſericors & mi/ſerator & iuſtus.] Mi ſericors & iuſtus. Si peccator es, noli de/ſperare ueniam, miſe ricors eſt. Si uero ſu/perbus es,& confidis tibi de clementia dei, noli eſſe negligens, & iuſtus eſt. Miſeri/cors & miſerator & iuſtus. Videte quid fe eerit prudentia pſal/miſtæ. Iuſtitia ſim/plex eſt, miſericor/dia duplex eſt. Miſe/ricors & miſerator & iuſtus. Quia miſericors eſt dominus & miſerator: & uir iuſtus imitetur dominum ſuum,ſit & ipſe miſericors. *d* ¶ Iocũdus homo qui miſeretur & commodat.] Putat aliquis quod de auro dicat & argẽto,& de pecunia:Iuſti intantum non habuerũt quod alijs cõmodarent, ut ipſi cibũ ab alijs acciperent. Ergo ſi nõ habuero quod dem, iam non ſum iuſtus:Si non fecero eleemoſynã,in iuſtorũ numero non habebor:Quãti ſanctorum fecerũt eleemo ſynam,ſed in ſanctitate ruerunt. Perfecti non fecerũt elee
B moſynas:quia non habebãt unde facerent.Eleemoſynas non facere,crimen habẽtis eſt. Cæterum qui non habet unde faciat eleemoſynam,liber eſt. Quantumcunq; dare uoluerit,tantũ dedit:quia uoto dedit. Tamen habent &
Act.3.a ſancti unde faciant eleemoſynas. Dicit & Petrus: Argen/tum & aurum non habeo:quod autẽ habeo,hoc do tibi. In nomine dñi Ieſu,ſurge & ambula. Quid eſt maius,pe cuniam dare, an debilẽ ſanum facere? Iocundus homo qui miſereẽ & cõmodat.Quæ ſunt iſtæ eleemoſynæ:quid ſit hoc quod commodat uir iuſtus,ſecundus uerſiculus oſtendit. *e* ¶ Diſponit ſermones ſuos in iudicio.] Non dixit:aurũ ſuum,& argentum,& pecuniã diſponit in iu/dicio,ſed ſermones ſuos diſponit in iudicio. Iſta eſt miſe/ricordia,ſi uir ſanctus doceat alios qui non ſunt ſancti. Diſponit ſermones ſuos in iudicio. Intelleximus ergo quæ ſunt pecuniæ quæ cõmodentur. Verũ hoc quod di/cit,diſponit ſermones ſuos in iudicio: hoc eſt quod dici/tur in euangelio: ne mittamus margaritas noſtras ante porcos: Hoc eſt,ut ſciat unuſquiſq; cui tribuit,quid poſ/
Pſal.118.b ſit accipere, quid non poſſit. Vnde uir ſanctus dicit: In corde meo abſcondi eloquia tua,ut non peccẽ tibi. Non ea dedi quibus libuit. Non ſanctum tuum miſi canibus, & margaritas dedi porcis. Grande igitur periculum eſt doctoris,uerba domini porcis effũdere. Multa ſunt quæ dicãtur de pſalmo. Sed quoniã excludimur hora, bene/dicamus omnipotentẽ dominũ:& qui habet tales pecu/nias,tribuat non habẽtibus. Qui uero nõ habet, libẽter accipiat. Præſtet autem dñs & mihi,ut & ego iſtas habeã diuitias:ut & non habentibus dem, & habentibus diui/tias cumulẽ:ut beatitudinẽ iſtam, & dicens habeã & au/diens. Beatus eſt enim qui in aures loquitur audientis. Quid enim mihi prodeſt loqui, ſi alius uerba mea non ſuſcipiat? Quid prodeſt mittere uinũ ſi ſtatim quod mit
Ioan.2.a titur,effundatur? Vides quod in euangelio aqua illa in hydriam mittitur,& in uinũ uertitur, & ſeruatur ne pe/reat. Miſeretur,id eſt,in corde:& credit in opere. Bonum

iuſtitiã eius manet in ſeculum ſeculi. Exortũm eſt in te/nebris lumẽ rectis,miſericors & miſerator & iuſtus. Io/cundus homo qui miſeretur & commodat,diſpõnit ſer mones ſuos in iudicio,quiã in æternum non cõmouebi tur. In memoriã æterna erit iuſtus, ab auditione mala non timebit. Paratũm cor eius ſperare in domino, con/firmatũm eſt cor eius non commouebitur,donec deſpi ciat inimicos ſuos. Diſperſit dedit pauperibus, iuſtitia eius manet in ſeculũ ſeculi,cornũ eius exaltabitur in glo ria. Peccator uidebit & iraſcetur,dentibus ſuis fremet & tabeſcet,deſideriũm peccatorum peribit.

Alleluiã. CXII

LAudate pueri dominum,laudate nomen domini. Sit nomen dñi benedictum, ex hoc nũc & uſq; in

eſt tribuere ſubſtantiã terrenam:ſed melius eſt in annun C
ciandam miſericordiam:id eſt,ut tradas in obliuionem, qui tibi male fecit: hoc eſt, ut indulgeas qui in te pecca/uit. Diſponit ſermones ſuos in iudicio:hoc eſt,iudex ſui/metipſius eſt. Dicit apud ſemetipſum. Dominus dixit:ſi dimittis, dimittetur tibi:ſi das, dabitur ti/bi. Quia ille qui ſic ſe iudicat hic in præſen ti, deus illũ coronat in futuro. *f* ¶ Quia in æternũ nõ commo uebitur.] Iſte talis nõ commouebitur,quia ſupra petram funda/tus eſt. *g* ¶ In me/moria æterna erit iu/ſtus.] Ille iuſtus ſem/per in memoria dei eſt. *h* ¶ Ab auditu malo non timebit.] Ab illo,diſcedite à me maledicti. *i* ¶ Para tum cor eius ſperare in dño.] Hoc eſt, ſua ſpes ſemp in deo pa/rata eſt. *k* ¶ Confir matum eſt cor eius.] Anima illius in fide. *l* ¶ Nõ com mouebitur.] De ipſa fide ad infidelitatem,quia ſuper pe tram fundatus eſt, id eſt,ſuper Chriſtum. *m* ¶ Donec deſpiciat inimicos ſuos.] Id eſt, uitia & peccata, omnes hæreſes,uel poteſtatem inimicorũ deſpicit. *n* ¶ Diſper ſit dedit pauperibus,iuſtitia eius manet in ſeculum ſecu li,] Diſperſit,hoc eſt, partitus eſt. Non dixit,totũ da uni homini,ſed dicit: Vade & uende omnia quæ habes,& da pauperibus: Quia per multos illa partitus eſt uel diſper D
ſit: quia plus eſt oratio multorũ quàm unius hominis. Iuſtitia eius manet in ſeculum ſeculi,hoc eſt,opera illius ipſa permanẽt. *o* ¶ Cornu eius exaltabitur in gloria.] Hoc eſt,regnũ ipſius exaltabitur in gloria: hoc eſt,cum deo erit. *p* ¶ Peccator uidebit.] Quomodo uidebit, qa propheta dicit: Tollatur impius ne uideat gloriam dei. Tamen ſubſequitur: Videant & confundãtur. Et alibi: Vi Zach.12.c
debunt in quem compunxerunt: id eſt, uiſuri erũt illam formã ſerui & hominis, quem dignatus eſt ſuſcipere de noſtra humanitate:ſed illam gloriam quam ſancti habe/bunt, nec habebunt, nec uidebũt: & quantum uidebũt, ad illorum pœnam uidebunt. *q* ¶ Et iraſcetur.] Hoc eſt,contra ſeipſos:eo quod non fecerunt bona. Sera pœ/nitentia erit illis. Dicturi erũt: Iſti ſunt,quos in deſpectio nem habuimus: ecce inter ipſos dei ſeruos ſunt reputati. Nihil profuerũt nobis abundãtiæ diuitiarũ: Sol non or/tus eſt nobis. *r* ¶ Dẽtibus ſuis fremet & tabeſcet.] Per ſtridorem dẽtium,frigus intelligitur,ut illud:Ibi erit fle/tus & ſtridor dentiũ. Quia & frigus & calor erit ibi & nul la requies. *s* ¶ Deſiderium peccatorum peribit.] Hoc eſt,omnia bona quæ hic in præſenti habuerunt. Diligen ter igitur audiamus uerba dei: cui ſit gloria in ſecula ſe/culorũ. Amen. *t* ¶ Alleluia.] Iſte pſalmus docet nos: ut depoſita ueteri malitia, tãquam modo geniti infantes in dei laudibus gloriemur. Ait enim: CXII

LAudate pueri dñm laudate nomẽ domini.] Hic pue ri prouocantur ad laudem, de quibus in Eſaia ſalua/tor ait: Ecce ego & pueri, quos mihi dedit dominus. Ex ore quippe infantium & lactẽtium, laus in deum plena perficitur. *x* ¶ Sit nomẽ dñi benedictum.] Cui omnis creatura benedicit, forſitan non fuit antea benedictum? Fuit ſemper,ſed tamen antea in una gente Iudæorũ tan/tũmodo illi benedicebãt & credebant: ſed modo in om/nibus gentibus & creditur & benedicitur. *y* ¶ Ex hoc nunc & uſq; in ſeculũ.] Ex hoc,id eſt, quo inceperũt ho/mines & credere & laudare. Et nũc,hoc eſt,in præſenti,& uſq;

A uſq; in ſeculũ, hoc eſt, ſine fine. Nam & antea ſemper fuit benedictũ. a ¶ A ſolis ortu uſque ad occaſum.] Id eſt, ab initio natiuitatis noſtræ uſq; ad mortem. b ¶ Laudabile nomen domini.] Vt ſupra dixi. c ¶ Excelſus dominus ſuper omnes gentes.] Nunquid antea nõ erat excelſus? Erat in Iudæa, modo ſuper oẽs gentes. Dicit per prophetam: Quoniã uoluit reprobare Iudæos, & eligere gẽtes. d ¶ Et ſuper cœlos gloria eius.] Hoc eſt, ſuper ſanctos ſua gloria. e ¶ Quis ſicut dominus deus noſter?] Ac ſi dicat: Nullus talis. Vt illud: Quis ſimilis inter filios dei? Et alibi dicit: Non eſt ſimilis tibi in diis dñe. f ¶ Qui in altis habitat, & humilia reſpicit.] In altis, hoc eſt, in ſanctis. Nũquid & in humilibus non habitat? Habitat: quia & in humilibus reſpicit, ut illud: Super quem reſpiciã, niſi ſuper humilẽ & tremẽtem ſermones meos? Quãdo ſunt alti ſancti? Quando contemplãtur de cœleſtibus. Et tũc ſunt humiles in terra, quando ſe humiliant in actiua, eleuantur in contemplatiua. Et illi qui hic in terra ſunt humiles, apud deũ ſunt alti. Quare non dixit, in humilibus habitat, ſed dixit, reſpicit? Ideo, quia ubi reſpicit, ibi habitat: & ubi habitat, ibi reſpicit. g ¶ Suſcitans à terra inopem.] Et de capite, & de membris intelligitur. Suſcitans, hoc eſt, ſuſcitauit deus pater Chriſtũ, qui inops & pauper pro nobis factus eſt. Et nos inopes, id eſt, ſine patre diabolo, ſine matre gẽtilitate, ſuſcitamur à Chriſto. h ¶ Et de ſtercore erigens pauperem.] Quod dixit, terra: hoc eſt & ſtercus: & quod dixit inopẽ, hoc eſt & pauperem. Quia de terra & putredine peccatorum noſtrorum erexit nos, ut illud: Quid ſuperbis puluis & terra? i ¶ Vt collocet eum cum principibus, cum principibus populi ſui.] Collocauit deus pater filium ſuum in cœleſtibus in dextera ſua. Et dominabitur ſuper principes: id eſt, ſuper nouem ordines angelorum, ſecundũ illud: Princeps militiæ, uel princeps uirtutum ego ſum. Et inſuper ſanctos, & ſua membra collocauit cum ipſis nouem ordinibus angelorum. k ¶ Qui habitare facit ſterilem in domo, matrem filiorũ lætantem.] Sterilis, hoc eſt, ſancta eccleſia. Vnde in propheta dicit: Lætare ſterilis, &c. Primitus ſterilis fuit ſancta eccleſia: quia non generabat filios, niſi paucos. Synagoga habuit uirum deum, ſed tamen paucos geuerauit. Poſtea eccleſia quæ ante ſterilis fuerat, in uno die uel duobus grãdes partus fudit, quando generauit octo milia. Et in propheta dicit: Qui ſunt iſti, aut quis genuit illos mihi? Fac mihi ſpacium & urbes ubi habitem. Et dominus dixit: Ego faciam. In omnẽ terram exiuit ſonus eorum: hoc eſt, in toto mundo. Qui habitare facit ſterilem in domo, hoc eſt, in eccleſia. Et ipſa eſt ſterilis, & ipſa eſt mater, & ipſi ſunt filij, & in ſemetipſa habitat. Hoc eſt unitas eccleſiæ, una res eſt, & multa membra, ſed unum corpus multi ſunt, ut Paulus dicit: & ibi lætabitur in ſemetipſa, hoc eſt, in unitate. l ¶ Alleluia.] Iſte pſalmus uocem continet prophetæ, oſtendentis: ut quæ in eo hiſtorice narrãtur, ſpiritualiter dicta intelligantur.

Pſal.85.b

Ezech.54.a

Ibi.49.f

Rom.12.b

B

Alleluiá. CXIII

IN exitũ Iſrael de Aegypto, domus Iacob de populo barbaro. Factã eſt Iudæa ſanctificatio eius, Iſraël poteſtas eius. Marẽ uidit & fugit, Iordãnis cõuerſus eſt retrorſum. Montẽs exultauerunt ut arietes, & colles ſicut agni ouium. Quid eſt tibi mare quod fugiſti, &

CXIII

IN exitu Iſrael de Aegypto, domus Iacob de populo barbaro.] Iſte pſalmus ſecundum hiſtoriam commorat, quãdo filij Iſrael exierunt de Aegypto. Sed plus pertinet ad ſenſum, quando nos liberati fuimus de Aegypto, hoc eſt, de tenebris ignorantiæ peccatorum noſtrorum per baptiſmum. Domus Iacob de populo barbaro. Liberati fuerunt illi Iſraelitici de populo barbaro: hoc eſt, de illis gentibus, quæ in Aegypto habitabãt. Et ad ſenſum: Domus Iacob, ſupplantatores uitiorum intelliguntur. Liberati ſunt iſti, & nos ſpiritualis domus Iacob liberati ſumus ab illis infidelibus, q in infidelitate permanſerunt. Domus Iacob. Primitus fuit uocatus Iacob, poſtea Iſrael. Vnde dixit: Vidi dominum facie ad faciem, & ſalua facta eſt anima mea. Et dominus dixit ad illum: Iam non uocaberis Iacob, ſed Iſrael erit nomẽ tuum. Et nos primitus debemus eſſe Iacob, hoc eſt, ſupplantatores uitiorum: ut poſt ea poſſimus eſſe Iſrael, id eſt, animæ uidentes deum, & oculis cordis contemplari deum, ſecundum illud: Beati mundo corde, quoniam ipſi deum uidebunt. n ¶ Facta eſt Iudæa ſanctificatio eius.] In Iudæa primitus fuit ſanctificatio dei. Sed Iudæa, confeſſio interpretatur: id eſt, in illis qui confitentur fidem trinitatis, & ueniunt ad baptiſmum, ubi eſt ſanctificatio dei. o ¶ Iſrael poteſtas eius.] Et poteſtas dei eſt, ut Iſrael eſſe mereamur: id eſt, animæ uidentes deum, uocemur. Iſrael regnauit in ea. p ¶ Mare uidit & fugit.] Mare uidit & fugit, quãdo Moyſes cum populo ſuo uenit. Et quomodo uidit? Id eſt, intellexit uolũtatem creatoris, & donauit locum illi populo. Aliter ſecundum ſenſum: Mare gentilitas: uidit, ſanctos prædicatores, ſupplantatores uitiorũ, & animæ uidentes deum, fugerunt: id eſt, non potuerunt reſiſtere apoſtolis: quia deus in illis erat. q ¶ Iordanis conuerſus eſt retrorſum.] Iordanem conuerſum eſſe retrorſum non legitur in hiſtoria, niſi quando cum arca in ipſum intrauerunt, quaſi retrorſum ambulaſſet illa aqua, ſic ſtetit quaſi murus: & illa alia aqua perambulauit in mare. Quid ergo intelligitur per hoc? Iordanis interpretatur, deſcenſio eorum. Illi intelliguntur, qui ueniunt ad baptiſmum. Quando uiderunt martyres pati perſecutiones multas, conuerſi ſunt in mare: hoc eſt, in gentilitate negauerunt. Poſtea dominus per ſuos prædicatores uocauit illos: Conuertimini ad me, & ego reuertar ad uos. Et conuerſi fuerunt poſtea multi ad deum. Illa aqua perambulauit in mare: id ſunt infideles qui perambulauerunt in mare, id eſt, in mare perditionis. r ¶ Montes exultauerunt ut arietes, & colles ſicut agni ouium.] Exultauerunt ſancti prædicatores, quando uiderunt illos conuerſos, qui antea blaſphemi fuerunt. Exultauerunt ut arietes, id eſt, principes gregum, qui generant filios, id eſt, ſancti apoſtoli. Vnde unus de illis dixit: Per euangelium ego uos genui. Vel prædicatores, altioris meriti intelliguntur, qui modo generant filios per prædicationem eorum. Vnde Paulus dixit: Filioli mei, quos iterum parturio, donec Chriſtus formetur in uobis. s ¶ Quid eſt tibi mare quod fugiſti, & tu Iordanis quare conuerſus eſt retrorſum?] Propheta per ſemetipſum interrogat, & ipſe reſpondit, ac ſi dicat: Quid tibi fuit gentilitas quod fugiſti? Et tu Iordanis: hoc eſt, & uos Chriſtiani: quid fuit quod conuerſi fuiſtis retrorſum? Quare? Vidiſtis ſanctos prædicatores, id eſt, montes: uidiſtis arietes, hoc eſt, ſupplanta-

i.Cor.4.d

Gal.4.c

A tores uitiorum, & animas uidẽtium deum patrem, ideo fugiſtis? *a* ¶ Montes exultaſtis ut arietes, & colles ſicut agni ouium.] Repetitio eſt. *b* ¶ A facie domini mota eſt terra, à facie dei Iacob.] Expoſuit hoc propheta alio
Pſal.96.a loco cum dixit: Vidit & commota eſt terra. Et poſt pau/ lulum ait: A facie do/ mini, & reliqua. Mo/ ta eſt terra, hoc eſt, à præſentia dei: quia deus in ſuis prædica/ toribꝰ erat. Mota fuit gentilitas, à facie dei Iacob, id eſt, à præſen tia illius quem adora uit Iacob. *c* ¶ Qui conuertit petram in ſtagna aquarum.] Pe tra, Chriſtus: & ſecũ/ dum hiſtoriã, de pe/ tra exierunt flumina. Antequam Chriſtus ueniret in carnẽ, non eruperant adhuc tan tæ aquæ, hoc eſt, tãta doctrina. Poſtea exie runt de Chriſto qua/ tuor flumina, qua/ tuor euangelia, & irri gauerunt totum mũ/ dum. *d* ¶ Et rupem in fontes aquarum.] Repetitio eſt. Rupes ſunt qui & petra. Pe/ tra dicitur rupis. Et rupem in fõtes aqua/ rum. Doctrina mul/
B ta de Chriſto. Mare rubrum, quod ideo dicit: quia ſicut ſan/ guis erat illa aqua maris, quæ figurabat baptiſmum.

tu Iordanis quia conuerſus es retrorſum? Montes exul taſtis ſicut arietes, & colles ſicut agni ouium. A facie do/ mini mota eſt terra, à facie dei Iacob. Qui conuertit pe/ tram in ſtagna aquarum, & rupem in fontes aquarum. Non nobis domine non nobis, ſed nomini tuo da glo/ riam. Super miſericordia tua & ueritate tua, ne quan/ do dicant gentes, ubi eſt deus eorum? Deus autem no/ ſter in cœlo, omnia quæcunque uoluit, fecit. Simulacra gentium argẽtum & aurum, opera manuũ hominum. Os habent & non loquentur, oculos habent & non ui/ debunt. Aures habent & non audient, nares habent & non odorabunt. Manus habent & non palpabunt, pedes habent & non ambulabunt, non clamabunt in gutture ſuo. Similes illis fiant qui faciunt ea, & omnes qui confidunt in eis. Domus Iſrael ſperauit in domi/ no, adiutor eorum & protector eorum eſt. Domus Aaron ſperauit in domino, adiutor eorum & prote/ ctor eorum eſt. Qui timent dominum ſperauerunt in domino, adiutor eorum & protector eorum eſt. Do/ minus memor fuit noſtri, & benedixit nobis. Benedi/ xit domui Iſrael, benedixit domui Aaron. Benedixit omnibus qui timẽt dominum, puſillis cum maioribus.

C uolo diabolum adorare. Quomodo non adoras diabo/ lum, quia in alio pſalmo legimus: Omnes dii gentiũ dæ/ monia? Dicit ille: Nec hoc adoro. Quid ergo adoras? Ego ſolem, lunam, ſtellas adoro. Iſti ſunt mei dii: illi me ſaluant. Dicit illi: Si ſol eſt tuus deus, quare non ſemper tibi lucet? Dicis ad al terum, qui lunã ado/ rat, uel iſti qui ſolem adorat: Sol integer eſt. Tu lunã adoras: quare creſcit & decre ſcit tuus deus, & de nocte lucet. Quare non ſemper tibi lu/ cet? Et in mare quan/ do mergeris, tua lu/ na & tuæ ſtellæ cur te non liberant: & ſem/ per ſuper tibi lucem dant? Quare addit: opera manuum ho/ minum, argentum & aurum? De terra fo/ diunt illud homines, & colunt illud & co/ lorãt: & ſic euenit pul chrum. Ergo de tuis manibus facis deum tuum quem adoras. Iſta ad reuincendum malos dicta ſunt.
k ¶ Oculos habent & non uidebũt. Au/ res habent & non au/ dient: nares habẽt & non odorabunt. Ma/ D nus habent & nõ pal pabunt, pedes habẽt & non ambulabunt, non clamabũt in gutture ſuo.] Neq; enim eſt ſpiritus in ore ipſorum. Dicis illi: Vel ſi beſtiam adoraſſes, licet ma lum erat: ſed tamẽ uel oculos habet, uel pedes, ſed iſtud quod adoras, nec uidet, nec audit. Quare addit, non cla mabunt in gutture ſuo? Quia beſtiæ clamant uoce, ſed confuſus eſt clamor eorũ. Non intelligis, neq; potes per literas uel per ſyllabas comprehendere, quomodo uocẽ hominis comprehẽdis. *l* ¶ Similes fiant illis qui faciũt ea, & omnes qui confidũt in eis.] Similes, hoc eſt, ſi ocu los non emendat, quia uidit illud aurum, illam imaginẽ. Sed & in anima ſimilis efficitur dum non emendat: quia nec uidet, nec intelligit, nec diſcernit, dum plus errori cre dit. Ideo ſimilis dicitur. Et omnes qui confidunt in eis. Non ſolũ qui faciunt, ſed etiam qui confidunt. *m* ¶ Do mus Iſrael ſperauit in domino.] Domus Iſrael, duode/ cim tribus Iſrael. Aaron, tribus Leui non ſperauit? Non ſperauit in tales deos mortuos, ſed in dño. Domus Iſrael animarum domus uidentiũ deum in domino ſperãt. Et Aaron, mons fortitudinis: id eſt, qui fortes & alti ſunt in merito, in domino ſperant. *n* ¶ Adiutor & protector eorum eſt.] Illi dii non proſunt, ſecũdum Hieremiæ dí/ ctum, hominem non liberãt de bello, regem non conſti/ tuunt, ſed iſte illos defendit & protegit: ſecundum Danie lis dictum, uere ipſe eſt deus eorũ, & ipſe mutat tempo/ Dan.2.g.& 4.f ra, & amouet reges & cõſtituit. *o* ¶ Domus Aaron ſpe rauit in dño, adiutor eorum & prote. &c.] Exceptis iſtis: domus Iſrael & Aaron omnes qui illũ timẽt & amãt pro/ tegit illos & defẽdit. *p* ¶ Dñs memor fuit, &c.] Memor fuit qñ liberauit filios Iſrael. Et nos, qñ quod promiſit, impleuit opere. Miſit filiũ ſuũ, qui carnẽ ſuſcepit, & nos li berauit. Hoc dico deũ memorare. Et benedixit nos, hoc eſt, omni benedictione ſpirituali. *q* ¶ Benedixit domui Iſrael, benedixit domui Aaron. &c.] Id eſt, altiores meri

to &

Adiſciát dominus ſuper uos, ſuper uos & ſuper filios ueſtros. Benẽdicti uos à domino, qui fecit cœlum & terram. Cœlũm cœli domino, terram autem dedit filijs hominum. Nõn mortui laudabũt te domine, nẽq; omnes qui deſcendunt in infernum. Sẽd nos qui uiuimus benedicimus domino, ex hõc nunc & uſq; in ſeculum.

Alleluiá.

CXIIII

Dilexi quoniám exaudiet dominus uocem orationis meæ. Quiá inclinauit aurem ſuam mihi, & in diebus meis inuocabo. Circundederũnt me dolores mortis, & periculá inferni inuenerunt me. Tribulationẽ & dolorẽm inueni, & nomen domini inuocaui. O dominẽ libera animã meam miſericors dominus & iuſtus, & deus noſter miſeretur. Cuſtodiens paruulos dominus, humiliatus ſum & liberauit me. Cõuertere anima

A to & inferiores. *a* ¶ Adijciat dñs ſuper uos.] Alios prædicatores. Primitus pauci fuerunt, poſtea multi effecti ſunt in mũdo prædicatores. *b* ¶ Benedicti uos à domino, qui fecit cœlum & terram.] Benedicti, hoc eſt, uos ſancti benedicti eſtis à domino. *c* ¶ Cœlum cœli dño, terram autẽ dedit filijs hominum.] Cœlum cœli, ſicut dicit canticum pſalmi, & pſalmus cãtici. Iſtud cœlum ſubiectũ eſt illi cœlo ſuperiori, ubi eſt firmamentũ, & inde habet lumẽ. Et terra iterum ſubiecta eſt ad illud cœlũ aereũ: exinde habet pluuiã & omnem neceſſitatem. Secũdũ ſenſum, cœlum altius, ſancti apoſtoli, qui ab ipſo Chriſto audierũt prædicationem, & illuminationẽ ſpiritus ſancti acceperũt: & exinde fuerũt edocti. Cœlum iterũ ſucceſſores apoſtolorũ, quibus illi prædicauerunt, & dñs illos in anima illorũ illuminauit. Terrã autem dedit filijs hominum. Hi ſunt illi ſimpliciores, qui tantum incarnationẽ credunt, qui lac edunt, & nutriũtur per prædicationẽ, & ipſi qui terreni erãt, cœli efficiũtur. *d* ¶ Non mortui laudabunt te dñe.] Hoc
Pro. 18.a eſt, peccatores. Peccator enim cum uenerit in profundũ malorum, cõtemnit. *e* ¶ Neq; omnes qui deſcendũt in
B infernũ.] Hoc eſt, habitatores inferni. *f* ¶ Sed nos qui uiuimus, benedicimus dominum.] Nos fideles qui uiuimus: id eſt, qui fidem & opera habent, ipſi laudãt deum. *g* ¶ Ex hoc nunc & uſque in ſeculũ.] Ex hoc, id eſt, quo incipimus intelligere. Nunc, modo. Vſque in ſeculum, ſine fine. *h* ¶ Alleluia.] Iſte pſalmus uocem continet fidelis animæ à deo peregrinantis, quæ poſt longos labores ab eo ſuſcipitur.

CXIIII

Dilexi quoniam exaudiet dominus uocem orationis meæ.] Non dixit diligam, ſed dilexi. Non promiſit ſe facere, ſed teſtaẽ ſe feciſſe. Dilexi. Quare dilexi? Quoniã exaudiet dominus uocẽ orationis meæ. Dilexi, tranſacti temporis eſt, exaudiet autem futuri. Non enim dixit quoniã dilexi quod exaudiuit me dñs, ſed dilexi quod exaudiet me dñs. *k* ¶ Quia inclina. &c.] Quoniã nos parui ſumus & humiles, & nõ poſſumus nos extẽdere & exaltare: propterea dñs inclinauit aurem ſuã, & dignatur exaudire nos. Deniq; quia nos homines ſumus & dij nõ poſſumus fieri, deus homo factus eſt & inclinauit ſe, ſecundũ illud quod ſcriptũ eſt: Et inclinauit cœlos & deſcendit. *l* ¶ Et in diebus meis inuocabo te.] Hic quæritur quomodo in diebus inuocet, & nõ inuocet in nocti-
Pſal.118 b bus. Et quomodo dicit in alio loco: Media nocte ſurgebam ad cõfitendum tibi, cum ſancti in nocte plus ſoleãt orare? Et in alio loco dicitur: In noctib⁹ extollite manus ueſtras in ſancta, & benedicite dñm. Quomodo dicit, & in diebus meis inuocabo? Non dixit inuocaui, ſed inuocabo in futuro. Dum enim in hoc mundo ſumus, in nocte inuocamus. In futuro in die inuocamus dominum: propterea dixit in diebus meis. Peccatoribus enim nox eſt, mihi autem dies. *m* ¶ Circundederunt me dolores mortis.] Videtur mihi dolores mortis, cogitationes eſſe fœdæ, quando anima cogitat & peccare deſiderat, quando parturit peccata, uicina eſt morti. *n* ¶ Pericula inferni inuenerũt me.] O nos infelices & miſeros & lugẽdos: quia ſemper nos peccatum quærit. Si autem ſemper nos quærunt peccata, nos feſtinemus ut non nos inueniant. Hæc autem diſtantia eſt inter dolores mortis & pericula inferni. Dolores mortis, malæ cogitationes ſunt, pericula inferni, opera mala ſunt. Vt eſt autem dicã: aliud in theoria, aliud in opere, hoc eſt, in practica. Ibi enim dolor & parturitio: hic autem periculum eſt uicinum morti. *o* ¶ Tribulationẽ & dolorẽ inueni.] Nouam rem dicit. Nõ dicit requiem inueni, non dicit ſaturitatem inueni. Si autem dixiſſet, inuenit me tribulatio, inuenit me dolor, non erat quæſtio. Nunc autẽ quid dicit? Tribulationem & dolorem inueni: Quaſi quærẽs ſic inuenit. Non enim inuenitur niſi quod quæritur. Sãctus nõ quærit requiem, ſed tribulationẽ. Nouit enim quoniã tribulatio patiẽtiam operatur: patientia autem probationem: probatio uero ſpem: ſpes autem non confundit. Tale quid & in Hieremia dicitur: Tribu- *Hiere.6 & 14*
lationem, inquit, & miſeriam inuocaui: Quoniã, inquit, amaro tuo uerbo ridebo: hoc eſt, in hoc ſeculo qd aliud uolo niſi tribulationem, ut in futurum requiem habeam & felicitatem? Et propterea, inquit, nunc amaritudinem ſuſtineo, ut poſtea dulciora promerear. Et populus do- *Exo.15.d*
mini de Aegypto egrediẽs uenit in Mara, quod interpretatur amaritudo, & de Mara in Sina, quod interpretatur D
tentatio. Et iterum Hieremias: Solus ſedebam, quoniam *Hiere.15.d*
amaritudine repletus eram. *p* ¶ O domine libera animam meam.] Proprietatem Hebraicæ linguæ Græcus & Latinus exprimere non poſſunt. Pro ò in Hebræo habet אַנָּה ana. Ana autem interpretatur rogo & deprecor. Et quod dicit, hoc eſt: Deprecor domine libera animã meam. Non eſt enim uocãtis, ſed deprecãtis affectus. In ingenti enim periculo conſtitutus eſt. *q* ¶ Miſericors dominus & iuſtus, & deus noſter miſerebitur.] Erige aures peccator. Miſericors eſt dominus, ſed noli eſſe negligẽs, ſequitur enim: & iuſtus. Si multum peccator es: audi, miſericors eſt dominus: ſi negligens es: audi, & iuſtus eſt. Sed uidetur quaſi æquale eſſe, miſericors dñs & iuſtus. Verbi gratia: decem partibus eſt miſericors, & decẽ partibus eſt iuſtus: & hoc propter ſimpliciores ita loquor. Dicat aliquis. Si penſentur peccata mea, nonne poſſum tanta habere bona quanta habeo mala? Nunc autem dicitur, quod miſericors eſt & iuſtus. Eſt miſericors in peccatoribus iuſtus in bonis. Incipiunt me grauare peccata mea, & uincit in ſua miſericordia. Propterea ſemel iuſtus poſuit, & ſecundo miſericors. Poterat & de præterito dicere. Et deus noſter, inquit, miſeretur: ut ſemper eum miſericordem oſtendat. *r* ¶ Cuſtodiens paruulos dominus.] Si quis magnus eſt, & ſe exaltat & ſuperbus eſt: hunc non cuſtodit dominus. Si quis ſe magnum putat, huius non miſeretur dominus: ſed ſi quis ſe humiliat, huius miſeretur, & cuſtodit eum dominus. Siquidem dicit: Ecce ego & pueri quos mihi dedit dominus. Et iterũ: *s* ¶ Humiliatus ſum & ſaluauit me.] Dupliciter intelligimus, humiliatus ſum & ſaluauit me. Siue peccaui & ſaluauit me: ſiue cum eſſem ſuperbus humiliauit me & ſaluauit me. *t* ¶ Cõuertere anima mea in requiẽ tuã.] Quando dicitur, cõuertere in requiẽ tuam: ergo habuit ante requiẽ quam perdidit. Nemo enim cõuertitur niſi qui pergit illuc ubi prius erat. Deus eñ nos bonos creauit, & noſtro arbitrio nos reliquit, & omnes cum Adam

A in paradiſo poſuit. Sed quia noſtro arbitrio à beatitudine illa cecidimus, & uenimus in uallem lachrymarum: propterea iuſtus animam ſuam hortatur, ut cõuertatur illuc unde deſcendit. Conuertere anima mea in requiem tuam. Locus enim iſte, tribulationis locus eſt: terra pugnatorum eſt. Iſte locus lachrymarũ eſt: ubi nõ licet ſecurum ambulare. Vbicũque enim aliquis fuerit, periculum eſt. Si in deſerto, ſcorpiones ſunt: ſi in ciuitatibus, oculus meretricis pernicies eſt hominis: Si mari, latrones & piratæ. Hæc omnia myſtice loquor. Nec enim nunc periculũ eſt ſancto uiro à latronibus interfici: ſiquidem martyres ſanguine ſuo uicerũt. Cõuertere anima mea in requiem tuam. *a* ¶ Quia dominus benefecit tibi.] Quò, inquit, conuerteris ò anima? In paradiſum. Non quia digna es, ſed miſericordia dñi eſt. Vt exires de paradiſo, tuo uitio factum eſt, ut autem redeas, miſericordiæ domini fuit. Et nos dicamus animæ noſtræ: Cõuertere in requiem tuã. Requies noſtra Chriſtus eſt deus noſter. Si quãdo fuerimus in anguſtia & ceperit nos cogitatio captiuare in peccatum, dicamus: Conuertere anima mea in requiem tuam. *b* ¶ Quia eripuit animam meam de morte.] Nec dum rediit in paradiſum, & iam ſe in ſecuritatem rediſſe dicit. Dixit, cõuertere anima mea in requiem tuã, & quaſi ſecurus dicit: quia eripuit animam meam de morte. Quomodo eripuit animã meam de morte? Pro me paſſus eſt deus meus, pro me crucifixus eſt deus meus, & di
Oſee.13.d co: Vbi eſt mors uictoria tua, ubi eſt inferne ſtimulus tu-
1.Cor.15.g us? *c* ¶ Oculos meos à lachrymis.] Ploraui ut rideã,
B luxi ut in ſempiternũ gaudeam. Qui in præſenti non plorat, in futuro lachrymabitur. Beati enim qui lugẽt: quia ipſi conſolabuntur. Econtrario autem dicitur: Væ uobis qui ridetis, quoniam lugebitis. *d* ¶ Pedes meos à lapſu.] Quia non ſteterũt pedes mei ſuper petram: propterea penè moti ſunt pedes mei: penè effuſi ſunt greſſus mei. Liberati ſunt pedes mei à lapſu. Quare? quia cõuerſa eſt anima mea in requiem ſuam. *e* ¶ Placebo coram domino in regione uiuorum.] Videor, inquit, hominibus eſſe iuſtus, quare opera bona nõ habeo? Videor hominibus eſſe ſanctus, quare uerba bona nõ habeo? Hæc Dauid dicit, hoc ſancti dicunt: hoc apoſtoli loquuntur: Peccator enim hæc non loquitur. Quid loquitur iuſtus? Quia uerba & opera bona non habeo: & ſanctus uideor, & laudor ab hominibus. Ego autem noui conſcientiam meam: Scio qualibus cogitationibus cor meũ fluctuat: ſcio quãtæ mihi libidines ueniunt, & uideo aliam legem repugnãtem menti meæ & captiuantem me in lege peccati: propterea dico: Miſer ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Et propterea dico: Ab occultis meis mũda me, & ab alienis parce ſeruo tuo. Ab alienis. Non eſt meum quod parturio. Nolo cogitare mala, & cogito. Nolo cogitare malum, & quaſi inuitus & captiuus in malam cogitationem trahor. Sed quoniam in mea poteſtate non eſt, aut cogitare aut non cogitare quæ ſunt mala: propterea dico: aliena quidem ſunt quæ ueniunt in cor meum. Sed quoniam quaſi neceſſitas mihi imponitur: propterea dico, ab occultis meis munda me. Aliena quidem ſunt peccata, ſed quia ſuſcipio ea, dico in alienis peccatis, parce mihi ſeruo tuo. Hoc autem quare dixi? Quoniam dixit propheta: Placebo domino. Non dixit placeo, ſed placebo. Hic enim quod facio: non poſſum eſſe perfectus iuſtus. Propterea dicit & Apoſtolus:
1.Cor.15.e Ex parte cognoſcimus, & ex parte prophetamus, & nũc per ſpeculum uidemus in ænigmate. Propterea nũc longo ſermone uſi ſumus, quoniam in præſenti ſeculo perfectus iuſtus nemo eſſe poteſt, neque Dauid, neq; apoſtoli, neque aliquis ſanctorum. Nemo enim mundus à peccato, nec ſi unius diei fuerit uita eius. Siquidem apoſtoli & ſancti non auſi ſunt dicere, ſancti ſumus: nec auſi ſunt dicere, placeo, ſed placebo. Qui in futurum ſolicitus eſt, de præterito quod non fecit cõfitetur. Placebo domino. C

mea in requiem tuam, quiã dominus benefecit tibi. Quiã eripuit animam meam de morte, oculos meos à lachrymis, pedes meos à lapſu. Placebo corã domino in regione uiuorum. Alleluiá. CXV

C Redidi propter quod locutus ſum, ego autem humiliatus ſum nimis. Ego autem dixi in exceſſu

Vbi placebo? In regione uiuorum. Hæc enim regio mortuorum eſt: alia eſt terra uiuorum. Siquidem & Dauid in hac terra erat, & uere in terra repromiſſionis, dicens: Placebo domino in regione uiuorum, confitetur hanc regionem non eſſe uiuorum ſed mortuorum. Vultis ſcire quæ eſt illa regio uiuorum? Dominus dicit in euangelio: Deus Abraham, deus Iſaac, deus Iacob, & erãt mor- Luc.24.f
tui. Et quid ſequitur: Deus, inquit, nõ eſt mortuorũ, ſed uiuorũ. Igitur & iuſtus quid dicit? Placebo dño in regione uiuorum. In regione Abrahã, Iſaac & Iacob. Hoc eſt quãdo uere fuero in ſinu Abraham, tunc placebo dño.

f ¶ Alleluia.] Hunc pſalmũ quinta & ſexta æditio cum ſuperioribus copulant: Symmachus uero & Lxx. interpretes diuidunt. CXV

C Redidi propter quod locutus ſum.] In Hebraico cẽteſimus decimusquartus pſalmus, & cẽteſimusdecimusquintus, unus eſt pſalmus. Igiẽ dixit credidi propter quod locutus ſum. Quid credidiſti, quod locutus es? Pſalmus prior ita finiuit: Placebo corã domino in regione uiuorum. Dicit ergo propheta: Credidi propter quod locutus ſum. Quid credidi? Quoniam placebo coram domino in regione uiuorum. Hoc credidi & hoc locutus ſum. Quid autem locutus ſum? *h* ¶ Ego autem humiliatus ſum nimis.] O magna intelligẽtia diuini ſermonis. Credidi, inquit, quoniam placebo domino, quoniam ero angelus, quoniam ero in cœlis, & nõ fui ſuperbus: non ſum elatus, ſed humiliatus ſum nimis. Quoniã ero in regione uiuorũ, miſericordiæ domini eſt. Ego autem noui memetipſum: quia terra ſum & cinis. Propterea dico, ego autem humiliatus ſum nimis. Quid autẽ eſt terra & cinis? *i* ¶ Ego autem dixi in exceſſu meo, omnis homo mendax.] In Hebræo aliter habet. Ego dixi in exceſſu meo, omnis homo mendaciũ: quod dicitur בְּחָזְיִ Placebo domino in regione uiuorum, ſed ego ſcio memetipſum ſecundum cõditionem corporis nihil eſſe. Nõ eſt enim ueritas in ſubſtãtia noſtra, ſed umbra eſt & quaſi mendacium. In ſubſtantia corporali dico, non in anima. Et quod dicit hoc eſt: Placebo domino in regione uiuorum. Sed cogitans humanam uitam & cõſiderans diuerſos errores: non inuenio ueritatem in hoc mundo. Siquidẽ ex parte cognoſcimus, & ex parte prophetamus. Propterea dico: Omne quod uidemus, omne quod intelligimus mendacium eſt. Quomodo igitur mẽdacium eſt? Mẽdacium hic dixit quaſi umbram, quaſi imaginẽ: quemadmodũ dicitur in alio loco: Veruntamen in imagine pertranſiet homo. Eadem intelligentia & nunc dicitur, omnis homo mendax: hoc eſt, omnis homo umbra. Hoc autem dicimus ſecundum hebraicam ueritatem. Loquamur autem & ſecundum Lxx. interpretes. Dicat enim aliquis, quid ad me quid habetur in Hebraico? ego eccleſiam ſequor. Ego dixi in exceſſu meo, omnis homo mendax. Verum dicit Dauid an mentitur? Si uerum eſt omnis homo mendax, & hoc quod dicit, omnis homo mendax, uerum eſt: ergo & ipſe mẽtitur: quia & ipſe homo eſt. Si autem & ipſe mentitur: ergo hoc quod dixit, omnis homo mendax, non eſt uerum. Quocunq; uerteris, in contrarium uenit. Et quoniam ipſe homo eſt: ergo ipſe mẽtitur, quod omnis homo mẽdax eſt: Ergo alio genere mentitur. Videtis ergo quia ſyllogiſmi ſunt philoſophorũ. Deniq; ſecundũ hanc ſentẽtiam texitur ſyllogiſ- D

mus

A mus Aristotelis. Denique tu dicis, loquere ad alterum: si mentiris, & uerum dicis quod mentiris: ergo mentiris. Videte quomodo in contrarium uertitur sentētia. Quid enim dicit. O tu qui mecum loqueris: si mentiris, & uerum dicis hoc ipsum quod mentiris: ergo mentiris, & in eodem sermone fit, ut uerū dicat & mentiatur. Propterea lectum est in Apostolo: Coloss.2.d Videte ne quis uos decipiat per philosophiam & uanā decceptionem hominum secundum elementa mundi. Inuenerunt enim philosophi suas deceptiones ex ꝓpria arte: quomodo in eodem sermone & uera quis dicat & mentiatur. Nos autem dicamus Dauid uera dixisse, quod omnis homo mendax. Quādiu homines sumus, mētimur: qñ autē fuerimus dij, desinimus mentiri. Vbi enim sunt æmulationes & cōtentiones in uobis, nonne homines estis & secundum hominē ambulatis. Ego dixi dij estis & filij excelsi omnes. Vos aūt sicut homines moriemini, & sicut unus de principibus cadetis. Si quis igitur sanctus est, deus efficitur: & quando factus fuerit deus, desinit esse homo, Roma.3.d & iam non mentitur. Quid enim dicit & Apostolus: Est autem omnis homo mendax, deus autē uerax. Interpretemur aliter. Credidi propter quod locutus sum. Magister quando docet discipulum, nisi prior ip se crediderit quod docet: non potest alterum docere. Dicit ergo se prius credidisse, & sic alium docere. Ego autem humilia tus sum nimis. Quādo autem adeptus sum gratiam dei: non sum elatus in superbiam, nō me inflauit notitia. Sed quid feci? Humiliatus sum nimis. Tamē quod docui ser-
B mone, potui & humilitate docere. Ego dixi in excessu meo, omnis homo mendax. Docebam, inquit, discipulum meum, & considerans contemplationem cœlestem & cogitans diuiniora: intellexi omne quod homo nouit esse mendacium. Quid enim ueritatis potest esse in hoc mundo, cum umbra sit uita nostra super terram? Si ergo qui docet discipulum confitetur, quod omnis homo mendax est: quāto magis discipulus non debet se extollere & æstimare se aliquid esse? a ¶ Quid retribuam domino pro omnibus, quæ retribuit mihi.] Quoniā dixit, placebo domino in regione uiuorum, & hoc ipsum, credidi propter quod locutus sum, & humiliatus sum nimis, & dixi omnis homo mendacium, omnis homo umbra, omnis homo imago, pro tantis beneficijs quibus placebo domino in regione uiuorū, quid habeo dignū quod illi retribuam? Ego terra sum, ego cinis sum, promisit mihi quia placebo illi in regione uiuorum, fecit me magistrū. Credidi propter quod locutus sum. Quid habeo dignum, quod illi pro tantis beneficijs retribuam? Quodcūq; illi dedero, ipsius est: & magis illi reddo quā dono. Nihil aliud habeo quod ipsi retribuā, nisi pro ipso sanguinem fundam, nisi pro ipso martyr existam. Hæc est sola retributio digna, pro sanguine sanguinē retribuere, ut liberati à saluatore, pro saluatore libenter sanguinē profundamus. b ¶ Calicem salutaris accipiam, & nomen domini inuocabo.] In Hebraico ita habet. Calicem Iesu accipiā. Hoc ipsum & angelus interpretatur. Et uocabis nomen eius Iesum: ipse enim saluabit populū suū. Calicem ergo Iesu accipiam. Quis est iste calix Iesu? Pa-
Matth.20.c ter si possibile est, transeat iste calix à me. Et potestis, inquit, calicem meum bibere. Et continuo sequitur. Calicem quidem meum bibetis. Hoc autem quare dixi? Vt intelligamus calicem passionis martyriū esse. Grādis res est martyrium. Quomodo grādis res? Quoniā retribuit domino quod accepit à dño. Christus pro ipso passus est, & ille pro nomine ipsius patitur. Quoniā diximus

meo, omnis homo mendax. Quid retribuam domino, pro omnibus quæ retribuit mihi. Calicē salutaris accipiam, & nomen domini inuocabo. Vota mea domino reddam coram omni populo eius, prēciosa in cōspectu domini, mors sanctorum eius. O domine quiā ego seruus tuus, ego seruus tuus & filius ancillæ tuæ. Dirupisti uincula mea, tibi sacrificabo hostiā laudis, & nomē domini inuocabo. Votā mea domino reddam in con-

quod martyr nihil aliud habet quod retribuat domino, C & dñs computat illi pro qualitate, quoniā uidet seruum suū nihil aliud habere quod retribuat ei. Quid enim simile est? Deus pro hominibus passus est, dñs pro seruo, iustus pro peccatore. Quæ æqualitas? Sed quoniā nihil aliud habet seruus quod retribuat dño, deus quasi clemens ꝓ æquali accipit martyrium. Quasi si quis diues pauerit aliquē pauperē: euenerit autem eundē diuitē uenire cum sua familia, & ueniat casu in domum pauperis, & nō habeat pauper quod illi apponat & famiāliæ ipsius, & solum illi dicat, intra in domum clientis tui, & ostendat uoluntatem, quoniā nihil aliud habet quod det, & plus faciat pauper, sicut illa uidua quæ duo minuta contulit. Calicem salutaris aut Iesu accipiā. Et hoc ipsum martyriū, inquit, nō est meæ uirtutis, sed gratiæ dei. Propterea non possum eum bibere, nisi nomē dñi inuocauero. Iesus uincit, in suo martyre coronatur. c ¶ Pretiosa in cōspectu dñi, mors sanctorū eius.] Respondeāt nunc Iudæi, quomodo omne corpus humanum dicunt esse immundū in lege. Deniq; si quis moriatur apud Iudæos, siue propheta siue qualiscūq; sanctus, si quis eum tetigerit etiam sacerdos, usque ad uesperam immundus est. Hoc secundū literam in lege scriptū est. Dicamus illis. Si mortui corpus immundū est: quomodo nunc dicitur, preciosa in conspectu domini mors sanctorū eius? Si preciosum est corpus sancti morientis: quomodo immundum est? Ergo hic de euāgelista dicitur, de martyre prædicatur. d ¶ O domine quia ego seruus tuus.] Et D iam dixi in centesimo quartodecimo psalmo, ubi habet: O domine libera animā meam, quod in Hebraico habet נַפְשִׁי ano, quod interpretatur rogo, aut deprecor. Et hic ita habet in Hebraico. Rogo dñe: quia ego seruus tuus, ego seruus tuus. Videtur humilitatis esse quod dicitur. Grandis dignitatis est & meriti esse seruū domini, & non seruum peccati. Quia non habeo, inquit, dominū hominem: quia non habeo dominū peccatum. Non enim regnat peccatū in mortali meo corpore, propterea seruus tuus sum. Grande meritū. Deniq; dicitur de Moyse: Sed non sicut seruus meus Moyses. Et Abrahā & Isaac & Iacob dicūtur serui domini. Propterea & Apostolus ita incipit. Paulus seruus Iesu Christi. e ¶ Dirupisti uincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis.] Vere magnæ felicitatis est, ire ad dominū, ut non habeat cōscientiam inquinatam. Quicunq; sanctus moritur sua morte, licet sit sanctus qui misericordias operatus sit, fecerit signa, dæmones ecicerit, non uadit ad dominū securus: horrescit eius cōscientia, quando uidet dominū. Martyr autem si & post baptismū peccauerit: tamen secundo baptismate martyrij ablutus, securus uadit ad dominum. Dirupisti uincula mea. Catenis autem suorum peccatorum unusquisq; cōstringitur, sed in martyrio meo dirupisti uincula peccatorū meorū, & de uinculis plicasti mihi coronā uictoriæ. Vbi enim abūdauit peccatū, superabūdauit & gratia. Tibi sacrificabo hostiam laudis. Post martyrium ubi sacrificat? In regione uiuorū. Sacrificabo, inquit, tibi Roma.5.d sacrificium. Quale sacrificiū? Nunquid hircum aut uitulum? Illa Iudaica erant, & transierūt. Sacrificabo tibi hostiam laudis. Hæc est laus martyrum. Sicut enim martyres laudant dominum pure in regione uiuorum, ita & monachi qui die & nocte psallunt domino, debent eandem puritatem habere martyrum, si quidem ipsi martyres sunt. Quod enim faciunt angeli in cœlis, hoc monachi faciunt in terris. f ¶ Vota mea domino reddā in conspectu omnis populi eius.] Quæ sunt orationes mar-

spectu omnis populi eius, in atrijs domus domini in mediõ tui Hierusalem.

Alleluiã. CXVI

LAudatẽ dominum omnes gentes, laudatẽ eum omnes populi. Quoniãm cõfirmata est super nos misericordia eius, & ueritãs domini manet in æternum.

Alleluiã. CXVII

COnfitẽmini domino quoniam bonus, quoniã in seculum misericordia eius. Dicãt nunc Israel quoniam bonus, quoniã in seculũ misericordia eius. Dicat nũnc domus Aaron, quoniam in seculum misericordia eius. Dicãt nũnc omnes qui timent dominum, quoniã in seculum misericordia eius. De tribulationẽ inuocaui dominum, & exaudiuit me in latitudine dominus. Dominũs mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi homo, Dominũs mihi adiutor, & ego despiciam inimicos meos. Bonũm est confidere in domino, quàm confidere in homine. Bonũm est sperare in domino, quàm sperarẽ in principibus. Omnẽs gentes circuierũt me, & in nomine domini, quia ultus sum in eos. Circũdantẽs circundederũt me, & in nomine domini, quia ultus sum in eos. Circundederũnt me sicut apes, & exarserũnt sicut ignis in spinis. Et in nominẽ domini, quia ultus sum in eos. Impulsus euersus sum ut caderem, & dominus suscepit me. Fortitudõ mea & laus mea dominus, & factus est mihi in salutem. Vox exultationis & salutis, in tabernaculis iustorum. Dexterã domini fecit uirtutem,

A tyrum? Quæ sunt orationes sanctorum? Tenebo, inquit, & non dimittam te. Adorabo, inquit, dominum, quem in euangelio legens & inueniens crucifixum, in cœlis uideo regnantem cum angelis. In conspectu omnis populi eius. Coram omni cœtu sanctorum. *a* ¶ In medio tui Hierusalẽ.] Ipsius cœlestis ciuitatis quæ est mater nostra: cuius iam ciues & domestici facti sumus. Per ipsum dominum nostrum Iesum Christum qui est pax nostra. Qui nobis præstare dignetur, ut cõpresso bello carnali, ac charitatis suæ nobis pace largita, filijq; effecti in Hierusalem cœlesti, sanctis suis mereamur adiũgi ꝑ meritis. Ipsi gloria cũ æterno patre & spiritu sancto in secula seculorum. Amen.

b ¶ Alleluia.] Iste psalmus paruus habetur numero uersuum, sed magnus est in spiritualis mysterij sacramento. Vocẽ tamen apostolicam tenet, qui iuxta normã euangelicam in quatuor uersuum numero continetur.

B CXVI

LAudate dominũ oẽs gentes.] Qui relictis simulacris, accessistis ad eũ per fidem. Quod autem omnes gentes laudaturæ atque adoraturæ essent dominum, hoc magi ab oriente uenientes inchoauerunt, offerentes munera nato homini regiq; ac domino, sicut Matthæus ait euangelista. *d* ¶ Et collaudate eum omnes populi.] Qui ex Iudæis fuerunt conuersi, quod titulus ille prænunciauit, quem super crucem dominicam Pilatus posuit, scriptum Hebraice Græce & Latine, rex Iudæorum, sicut Ioannes euangelista testatur. *e* ¶ Quoniam cõfirmata est super nos misericordia eius.] Apud deum futura iam facta esse sæpe testati sumus. Ergo tunc misericordia domini confirmata est, cum effudit super credentes spiritum sanctum, iuxta promissionẽ quam Lucas euangelista cõmemorat, dicẽs: Ecce ego mitto promissionem patris mei in uos, uos autem sedete in ciuitate quoadusq; induamini uirtute ex alto. *f* ¶ Et ueritas domini manet in æternum.] Permanet ueritas domini, cum iusti in cœlesti Hierusalem tanquã lapides uiui ædificantur: Vel impij æterno igni & uermibus qui nunquam moriũtur his traduntur. Sicut Marcus euãgelista ait: Ignis eorum non extinguetur, & uermis eorum nõ morietur. Nos uero dominum supplices deprecemur, ut se laudandi tribuat efficaciam, & confirmet super nos misericordiam suam, mittens in nobis spiritũ sanctum, qui exurens noxia, illuminet profutura. Ipsi gloria cum æterno patre & spiritu sancto in cuncta secula seculorum. Amen.

g ¶ Alleluia.] Iste psalmus interdum uocem cõtinet ecclesiæ Christi uocatione fundatæ, uel populi interempti pro Christi nomine, deum magnificantis. CXVII

C Onfitemini domino quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius.] Confessio hæc non ad peccatorum remissionem, sed ad laudem pertinet deitatis. *i* ¶ Dicat nunc domus Israel, quoniã bonus, quoniam in seculũ misericordia eius.] Illa domus quæ prius cæcata erat delictis, nunc mẽte serena dei gloriam contemplatur. *k* ¶ Dicat nũc domus Aaron quoniam bonus, quoniã in seculum misericordia eius.] Quæ ante idolis immolauerat: nunc autem altissimi illecta bonitate, sacerdotium gerit animæ suæ. *l* ¶ Dicãt nunc qui timẽt dominum quoniã bonus, quoniam in seculum misericordia eius.] Vos qui prius simulacra muta & surda metuebatis, nunc omnipotentis domini cum timoris reuerentia misericordiam decantate. *m* ¶ In tribulatione inuocaui dominum, & exaudiuit me in latitudine dñs.] In angustijs tribulationũ exaudiuit me in latitudine gaudiorum. *n* ¶ Dominus mihi adiutor est, non timebo quid faciat mihi homo.] Diabolus utique & homo & uir, sæpe in scripturis ponitur. *o* ¶ Dominus mihi adiutor est, & ego despiciam inimicos meos.] Vel hæreticos uel Iudæos. *p* ¶ Bonum est sperare in domino, quam sperare in homine.] In solo deo debemus sperare & nõ in homine, cuius salus uana est. Nam alius prophe ta ait: Maledictus homo qui ponit in homine spem suã. *Hiere.17.a*

q ¶ Bonũ est confidere in domino.] Qui uitam largitur æternam. *r* ¶ Quàm confidere in principibus.] Quorum potestas cum hoc mundo dilabitur. *s* ¶ Omnes gentes circundederunt me, & in nomine, &c.] Gẽtes scilicet tribulationũ uallabant me, sed in nomine domini restiti eis. *t* ¶ Circũdantes circundederũt me, & in nomine domini, quia ultus sum in eos.] Cuius eram uexillo munitus. *u* ¶ Circundederunt me sicut apes.] Sicut apes fauum, ut auferrent dulcedinem quam in me Christus infuderat. *x* ¶ Et exarserunt sicut ignis in spinis.] Ipsi exarserunt in inuidia sua dum me exurere non ualuerunt. *y* ¶ Et in nomine domini, quia ultus sum in eis.] Cum ea quæ mihi intulerant in eos refusa sunt. *z* ¶ Impulsus euersus sum ut caderem, & dominus suscepit me.] Qui confidens in eum, ipsum solũ adiutorem quæsiui. *a* ¶ Fortitudo mea & laus mea dñs, & factus est mihi in salutem.] Ipsi cõcinam, ipsum uirtutẽ meam dicam: in ipso omnis laudatio mea consistit, qui mihi in hac tribulationis morte factus est in salutem. *b* ¶ Vox exultationis & salutis in, &c.] In cordibus utiq; martyrũ reliquorumq; sanctorũ, qui facti sunt tabernaculum dei per inhabitantẽ spiritum sanctũ in eis. *c* ¶ Dextera dñi fecit uirtutẽ.] Vt mihi uictoriam in passione tribueret.

¶ Dextera

Matth.2.a *Luc.24.g* *Marc.9.g*

A *a* ¶ Dextera domini exaltauit me.] Ab humilitate diuersarũ passionũ uirtute eius eleuatus sum. *b* ¶ Nõ moriar, sed uiuã & narrabo &c.] Populus hæc martyrũ loquitur: quorum uictoriæ in omnibus ecclesijs concinũtur. *c* ¶ Castigãs castigauit me dominꝰ, & morti nõ tradidit me.] Castigat nos dominus ad emẽdationẽ in mutis uerberibus ut probet & seruet à ꝑpetua morte. *d* ¶ Aperite dño portas iusticiæ & ingressus in eas confitebor dño.] Beatus est ille ecclesiæ uel martyrũ populꝰ: cui portæ aperiũtur iusticiæ, id est, uitæ æternæ, in quibus iugiter deum confiteaꝫ & laudet. *e* ¶ Hæc porta domini: iusti intrabũt per eam.] Dominꝰ Iesus Christus porta est patris, per quam introitur ad eũ, ipso dicente: Ego sũ hostiũ: per me si quis introierit saluabitur. Et iterũ: Nemo uenit ad patrẽ nisi per me. Per hãc ergo portam uenit ad patrẽ, sed nemo in eã ingreditur nisi iustus. *f* ¶ Cõfitebor tibi quoniam exaudisti me, & factꝰ es mihi in salutẽ.] In qua uel uulnera peccati sanasti, uel aduersus iniquum hostẽ, factus es in salutẽ. *g* ¶ Lapidem quem reprobauerunt ædificantes.] Dominus noster Iesus Christus lapis uerus inuentus in legis litera: reprobatus est ab ædificãtibus Iudæis: hoc est, literæ hærentibus. *h* ¶ Hic factus est in caput anguli.] In caput connectens duos parietes: Vnum de circũcisione: alium de præputio in uno nouo homine: hoc est, in semetipso. *i* ¶ A domino.] Patre. *k* ¶ Factus est.] Mediator noster & eius. *l* ¶ Et est mirabilis in oculis nostris.] Nõ in illorũ qui eũ reprobrauerunt, sed in nostris qui eũ credẽdo suscepimus. *m* ¶ Hæc est dies quam fecit dominus: exultemus &c.] Hic lapis angularis ipse est dies salutis, in quo uel à morte surreximus, uel mœrore peccati depolito, in nouitate uitæ lætamur. *n* ¶ O domine saluũ me fac.] Ad te uenientem. *o* ¶ O domine bene prosperare.] Prosperum facito iter illud: quo ad te post multos labores reuertar. *p* ¶ Benedictus qui uenit in nomine domini.] Christus dominus, in nomine patris, sicut ipse ait: Ego ueni in nomine patris mei &c. *q* ¶ Benedximus uobis de &c.] Sancti de cœlesti Hierusalem paruulos ecclesiæ benedicunt. *r* ¶ Deus dominus & illuxit nobis.] Resurrectione enim sua illuminauit tenebras nostras. *s* ¶ Constituite diem solẽnem.] Exhibete uos templa & aras deo: in quibus & sacras celebretis solẽnitates. *t* ¶ In condensis.] In uirtutibus multis: in quibꝰ uel ipse dominus uel eius angeli frequẽtantur. *u* ¶ Vsque ad cornu altaris.] Vsque ad ipsum dominum qui est fortitudo animæ, quã eius altare fecisti. *x* ¶ Deus meus es tu, & confitebor tibi.] Accepta remissione per confessionem peccaminũ, nunc confitebor laudes tuas. *y* ¶ Deus meus es tu &c.] Quia à te ab humilitate sum subleuatꝰ. *z* ¶ Cõfitebor tibi quoniã exaudisti me &c.] Vt mẽ cum sanctis tuis in cœlesti Hierusalem sociares. *a* ¶ Confitemini domino quoniã bonus, &c.] In his uersibus psalmus accipit terminum: de quibus sumpsit exordium, uidelicet ut ab initio credulitatis nostræ usque ad finẽ in deũ nostrũ fiduciã habentes, eius laudes perseueranter cõfiteamur, iuxta illud dñi, Qui pseuerauerit usq; in finẽ, hic saluus erit. Qui nobis fiduciã in se sperãdi largire dignet, ipsi gloria cũ æterno patre & filio & spiritu sancto in secula seculorum. Amen. *b* ¶ Alleluia.] Iste psalmus magnum in se mysteriũ continet. De quo qꝑpiam in prologo proloc uti sumꝰ, sed quoniam cõtinẽtur in eo lex, mãdata, iustificationes, testimonia, iudicia ac uiæ: quid inter ea distet, discerni necesse est. Lex ergo quæ per Moysen data est, in Christo spiritualiter debet intelligi: quia Apostolus cũ illã sanctã uocet, umbrã tamẽ eã futurorũ esse describit. Manda tã sunt in quibꝰ præceptorũ dominicorũ custodia deputatur, iuxta illud: Non occides: nõ mœchaberis & reliqua. Iustificationes sunt, quibꝰ deus per suã dilectionẽ & proximi, zizaniam odij ab hominum corde iubet auelli. Testimonia sunt, in quorũ præsentia nobis obseruationum sanctarum ordo committitur. Sicut Moyses cœlum & terram inuocat testes. Et Paulus ad Timotheum, Testificor tibi, inquit, in conspectu dei uiuentis, & conspectu electorum angelorum eius, & reliqua. Iudicia autẽ sunt, cũ aut iustos splẽdidis honorabit meritis: aut æternis dãnabit supplicijs trãsgressores. Viæ enim sunt apostoli ac prophetæ, per quos uenitur ad uerã uiã qui est Christus. Sic ergo inchoat psalmus. Beati immaculati, quem pro prolixitate dictorũ in tribus homilijs explanare dño annuẽte decreuimus. Totus hic psalmus est scriptus secundũ ordinẽ literarũ, ita ut ab una litera octo uersus incipiãt, & rursum à sequẽti octo alij cõpleant. Et hoc similiter usq; ad finẽ texatur. Iosephus aũt refert in libris ἀρχαιολογίας hũc psalmũ & Deuteronomij cãticũ uno metro esse cõpositũ, & putat elegiacũ metrũ in utroq; posse deprehẽdi, qd' scilicet prior uersus sex pedibus cõstet: inferior uno minꝰ in pentametrũ finiatur.

dexterâ domini exaltauit me: dextera domini fecit uirtutem. Non moriâr sed uiuam, & narrabo opera domini. Castigâns castigauit me dominus, & morti nõ tradidit me. Aperitẽ mihi portas iusticiæ, ingressus in eas cõfitebor domino, hæc portâ domini, iusti intrabunt in eam. Confitebór tibi quoniam exaudisti me, & factus es mihi in salutem. Lapidẽm quem reprobauerũt ædificantes, hic factũs est in caput anguli. A dominò factũm est istud. & est mirabile in oculis nostris. Hæc est diẽs quam fecit dominus, exultemus & lætemur in ea. O dominẽ saluum me fac, o dominẽ bene prosperare, benẽdictus qui uenit in nomine domini. Benedixímus uobis de domo domini, deũs dominus & illuxit nobis. Constituitẽ diem solennem in condẽnsis, usque ad cornũ altaris. Deũs meus es tu & confitebor tibi, deus meũs es tu & exaltabo te. Confitebor tibi quoniám exaudisti me, & factus es mihi in salutem. Confitémini domino quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius.

B Alleluia. CXVIII ℵ Aleph

Beati immaculâti in uia, qui ambulânt in lege domini. *c* ¶ Beati immaculati in uia.] Ista utique in seculi uia per quam gradimur. Beati immaculati. Contra beatitudinem miseria opponitur. Beatus immortalis dicitur in nostrâ lingua siue laudabilis uel gloriosus. Illi sunt beati, qui in uitam æternam merentur intrare, & illi sunt miseri, qui in infernũ descendunt. Quomodo dicit immaculati: quia sine minutis peccatis homo esse non potest: sicut sanctus Ioannes dixit: Si dixerimus quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus & ueritas in nobis non est. Et propheta dicit: Qui ingreditur sine macula & operatur iusticiã. Sine macula: hoc est, sine mortalibus criminibus: Sed tamen discretionem facit inter maculam & maculam, id est, quia & si sine minutis esse nõ possumus: tamen in maiora incidere non debemus. *d* ¶ In uia qui ambulãt in lege domini.] In uia, in Christo ut ipse ait: Ego sum uia & ueritas. Qui ambulant in

mini.Beati qui ſcrutãtur teſtimonia eius,in toto corde exquirũt eum.Non enim qui operantur iniquitatẽ,in uijs eius ambulauerunt.Tu mandaſti,mandata tua cuſtodiui nimis,utinam dirigantur uiæ meæ, ad cuſtodiẽdas iuſtificationes tuas.Tunc nõ confundár,cũ perſpexero in omnibus mandatis tuis.Confitebor tibi in directione cordis,in eo quod didici iudicia iuſticiæ tuæ. Iuſtificationes tuas cuſtodiam,non me derelinquas uſquequaq;.

ב Beth

IN quo corrigit adoleſcentior uiam ſuam, in cuſtodiendo ſermones tuos. In toto corde meo exquiſiui te,ne repellas me à mandatis tuis.In corde meo abſcondi eloquia tua,ut non peccẽ tibi.Benedictus es domine,doce me iuſtificationes tuas.In labijs meis pronũciaui omnia iudicia oris tui.In uia teſtimoniorum tuorum delectatus ſum,ſicut in omnibus diuitijs.In mandatis tuis exercebor,& conſiderabo uias tuas.In iuſtificationibus tuis meditabor,nõ obliuiſcar ſermones tuos.

ג Gimel

REtribue ſeruo tuo,uiuifica me,& cuſtodiã ſermones tuos.Reuelã oculos meos,& cõſiderabo mirabilia de lege tua.Incola egõ ſum in terra,nõ abſcondas à me mandata tua.Concupiuit anima meã deſiderare iuſtificationes tuas, in omni tempore.Increpaſti ſuperbos,maledicti qui declinant à mandatis tuis. Aufer à mẽ opprobrium & contemptum, quiã teſtimonia tua exquiſiui.Etenim ſederunt principes & aduerſum me loquebãtur,ſeruus autem tuus exercebatur in

A lege domini: hoc eſt in mandatis illius. Qui ambulant id eſt,perſeuerant: Qui ambulant in lege domini. Qui carnis concupiſcentijs edomatis: etiam terrenæ honorẽ gloriæ calcant. a ¶ Beati qui ſcrutãtur teſtimonia eiꝰ.] Vt intelligant cum peccauerint, ſe coram teſtibus deliquiſſe. b ¶ In toto corde exquirãt eũ.] & non leuiter neq; ſegniter. c ¶ Nõ enim qui operantur iniquitatem: in uijs eius ambulauerunt.] Viæ enim ſunt apoſtoli & prophetæ, per quos uenitur ad uiam illã, quæ dixit: Ego ſum uia ueritas & uita: ſicuti iam diximus. In hac enim uia impij non incedunt: quia ſatanæ uiam ſequuntur. d ¶ Tu mandaſti mãdata tua domine cuſtodiri nimis.] Nõ tepido corde nec diſſoluto animo, ſed fortiter & attente nos ſua mandata edocet cuſtodire. e ¶ Vtinam dirigantur uiæ meæ &c.] Niſi enim ab ipſo domino dirigãtur uiæ noſtræ: ad eius cuſtodiendas iuſtificationes infirmiores erimus propter
B fragilitatem carnis.
f ¶ Tunc non cõfundar: cum perſpexero in omnibus mandatis tuis.] Nõ alia prætermittere,& alia obſeruare eſt cõgruum: ſed omnia æqualiter cuſtodire oportet: ne in futuro iudicio confundamur. g ¶ Cõfitebor tibi domine &c.] Quia nõ eſt peruerſum in parte hæreticorũ. h ¶ In eo quod didici &c.] Vt te directo corde laudarẽ. i ¶ Iuſtificationes tuas cuſtodiam: non me derelinquas uſquequaq;.] Et ſi ad tẽpus relinquimur non tamen uſquequaq; relinquamur ut pereamus. Beth IN quo corrigit adoleſcẽtior uiam ſuã,&c.] Hic prophe ta nõ modo longæuam ætatẽ corrigit: uerũetiam adoleſcentiam edocet erudiri,& ita cuſtodire diuinos ſermones,ut etiam ſi uetus culpa defleta ſit: nunc ne cogitatio ad delinquẽdum ulla cõſentiat. l ¶ In toto corde meo exquiſiui te,&c.] Nõ ex parte,ſed ex toto corde deũ ſe requiſiſſe fatetur: ne ab eius mandatis proijciatur: quia neminẽ proijcit qui peccatores ſaluos facere uenit. m ¶ In corde meo abſcondi eloquia tua,&c.] In cordis abdito dei ſacramenta recõdit: cum hæreticum poſt duas correptiones deuitat: cum ſanctum dei canibus non exponit: Vel cum margaritas eius non proijcit coram porcis. Nihil negligenter agit in his quæ ſunt dei: quia ſcit maledictum eſſe qui fecerit opus domini negligenter. n ¶ Benedictus es domine,&c.] Quia ſcio uanæ gloriæ iuſtificationes tuas quas phariſæus proferebat in tẽplo, à te non proceſſiſſe. o ¶ In labijs meis pronũciaui &c.] In-
Rom.11.d comprehenſibilia dicit Apoſtolus iudicia dei. Ergo iſte quæ audiuit & didicit à prophetis: ea tantũ labijs nũcia uit: ſed credẽtibus,& nõ indignis. p ¶ In uia teſtimoniorũ &c.] Sicut enim terrenus homo in agris uineiſq; C delectatur: ita iſte in teſtimonijs dei iocundatur de conſcientia pura: qui contempto mundo à deo ditatus eſt. q ¶ In mandatis tuis exercebor &c.] Exercitatio aſſiduitas operis eſt. Et iſte niſi exercitatus in mandatis dei fuiſſet, non poterat cõſiderare uias eiꝰ, id eſt, apoſtolicas propheticas que doctrinas. r ¶ In iuſtificationibus tuis meditabor, non obliuiſcar ſermones tuos.] Ea meditor: in his exerceor. ut illa obliuioni nõ tradens, poſſim ea integre perfecteq; implere. Gimel

R Etribue ſeruo tuo &c.] Cõſtãter ſibi retribui ob id quod deo ſeruiat deprecatur. Et quia neſcit ſeruũ ſe eſſe peccati: in ipſo uiuere, qui uita eſt, optat, ſermonesq; eius dũ uita præſens uoluitur cuſtodire. t ¶ Reuela oculos meos, & conſiderabo mirabilia de lege tua.] Abſterge ab oculis cordis uelamen literæ,& fac me ſpirituali ſenſu legis tuæ mirabilia contẽplari. D
In lumine enim tuo uidebimus lumen. Pſal.35.e
u ¶ Incola ego ſum in terra non abſcondas me &c.] Sic & Apoſtolus ait: Dum ſumus in corpore peregrinamur à dño. Peregrinum ſe in corpore poſitum propheta dicit à cœleſti frequẽtia: quia ſcit hæc mandata in thronis & dominationibus contineri: quæ ſibi ne occultentur implorat. x ¶ Concupiuit anima mea deſiderare iuſtificationes tuas in omni tẽpore.] Vt ſiue manducẽ ſiue bibã ſiue aliud quid faciam, eas ſemper deſiderem, mediter, apprehendam. y ¶ Increpaſti ſuperbos.] Vt eos ad humilitatẽ ſanctã (quam docuiſti) reduceres. Increpaſti ſuperbos. Sic fecit diabolo,& Adã qui ſe eleuauerunt in ſuperbia. Vel modo per tuos doctores increpas aduerſarias poteſtates, membra diaboli hæreticos uel malos homines qui contra mandata dei agunt. Increpaſti illos per tuos ſanctos. z ¶ Maledicti qui declinãt &c:] Maledicti ſunt illi qui à mãdatis dei declinant: ſed tunc pleniter maledictionẽ accepturi erunt mali: id eſt, hæretici uel reliqui: quãdo dicturus erit: Ite maledicti in ignẽ æternũ, qui paratus eſt Matt.25.d
diabolo & angelis eius. a ¶ Aufer à me opprobrium.] Peccati,& iudicium. b ¶ Et contẽptum.] Iudicij mortalis. c ¶ Quia teſtimonia tua exquiſiui.] Non ocioſe & ſomnolenter, ſed ſtrenue uigilanterq;. d ¶ Etenim ſederũt principes & aduerſũ me loquebãtur,&c.] Quod in hoc uerſiculo propheta in ſe loquitẽ, futurũ in apoſtolis reliquiſq; martyribus uidet, q multa corã regibus & præſidibus dño etiã hoc prænũciante perpeſſi ſunt. Qui licet ſint diuerſis pœnis affecti, uſq; ad ſectionem tamen ceruicum ſemper ſe in dei exercuerũt iuſtificationibus.

¶ Nam

iustificationibus tuis. Nam & testimoniâ tua meditatio mea est, & consiliũm meum iustificationes tuæ.

ד Daleth

ADhæsit pauimentó anima mea, uiuifica me secundum uerbum tuum. Vias meâs enunciaui & exaũdisti me, doce me iustificationes tuas. Viam iustificationũm tuarum instrue me, & exercebór in mirabilibus tuis. Dormitaúit anima mea præ tædió, confirma me in uérbis tuis. Viam iniquitatis amouè à me, & de lege tuã miserere mei. Viam ueritátis elegi, iudiciâ tua non sum oblitus. Adhæsi testimónijs tuis domine, noli me confundere. Viám mandatorum tuorum cucurri, cũm dilatasti cor meum.

ה He

LEgem ponè mihi domine uiam iustificationum tuarum, & exquiram eám semper. Da mihi intellectũm & scrutabor legem tuam & custodiam illam in toto cordè meo. Dedúc me in semita mandatorũ tuorum, quia ipsam uolui. Inclina cor meũm in testimonia tua, & non in auariciám. Auertè oculos meos ne uideant uanitatem, in uiâ tua uiuifica me. Statuè seruo tuo eloquiũm tuum in timorẽ tuo. Amputa opprobrium meũm quod suspicatus sum, quiâ iudicia tua iocunda. Ecce concupiui mãdatâ tua, in æquitate tua uiuifica me.

ו Vau

ET ueniát super me misericórdia tua domine, salutarẽ tuum secundum eloquiũ tuum. Et rẽspódebo

A *d* ¶ Nam & testimonia tua meditatio mea.] In his utique pressuris. *b* ¶ Et cõsilium meum iustificationes tuæ.] Quia uitam pollicentur æternam. Daleth

ADhæsit pauimento anima mea: uiuifica me secundũ uerbum tuum.] Corpori mortali animam cõiunctã intelligo: ideo ne delictum inualescat à te peto uiuificari: sciens quia concupiscentia carnis mortem operatur. *d* ¶ Vias meas enunciaui tibi.] Quomodo dicit enunciaui tibi, cum alibi dicit, enuncia mihi. Nunquid deus aliquid nescit aut ignorat, quia ipse ubique est præsens, & omnia præuidet, & intrinsecus est? Sed quod dicit, uias meas enũcia, ui tibi: hoc est, ac si dicat. Tu dic prius iniquitates tuas, hoc est tua opera: quod contra mãdatum dei egisti, enuncia per cõfessionẽ uel pœnitentiã, ut iustificeris in sermonib⁹ dei. *e* ¶ Vias meas enũciaui & exaudisti me: &c.] Vias peccati mei cõfessus sum, & remisisti: nũc doctrinã indulgequa
B in iustificatiõibus tuis edocear. *f* ¶ Viã iustificationum tuarum &c.] Iustificationes quas legis litera protulit spiritualiter capiam. *g* ¶ Et exercebor in mirabilibus tuis.] In apostolicis cæteris'que doctrinis ecclesiasticis quæ in ea sunt figuratæ. *h* ¶ Dormitauit anima mea.] In huius habitaculi mortalis statiõe. *i* ¶ Præ tædio.] Imbecillitatis corporeæ. *k* ¶ Confirma me &c.] Vt ablato peccati somno, instanter in his uigilem. *l* ¶ Viam iniquitatis &c.] Desideriũ illud per quod ad peccandũ uenitur. *m* ¶ Et in lege tua &c.] Apud te enim lex instituta est, ut semper misereris. *n* ¶ Viã ueritatis elegi.] Christũ dei filiũ, quẽ præuidẽs uenturũ in mũdũ audio dicere: Ego
Ioan.3.d sum uia ueritas & uita. *o* ¶ Iudicia tua &c.] Illa iudicia quæ in euãgelijs proferẽs ait: Hoc est iudiciũ, ut omnis qui credit in filiũ hoís habeat uitã æternam. *p* ¶ Adhæsi testimonijs tuis &c.] Et quia his adhærens, anteriorũ facinorũ indulgẽtiã merui: quæso ne me patiaris de itera tione peccati cõfundi. *q* ¶ Viã mãdatorũ tuorũ cucurri.] Quando multa patiebar propter uerbũ ob spẽ futuræ beatitudinis. *r* ¶ Cum dilatares cor meum.] Cum in amplitudine sanctarum scripturarum mysteriũ mihi beatæ trinitatis insinuares. Vel dilatares cor meũ, id est, in latitudine charitatis, in spe, in fide. He

LEgem pone mihi domine &c.] Propheta in persona ecclesiæ dicit. Legem pone mihi: id est, temetipsum: quia lex Christ⁹ est. Ac si dicat: Temetipsum mihi pone, hoc est dona. *t* ¶ Et exquirã eam semper.] Ipsam legẽ hoc est mandata uel temetipsum. *u* ¶ Da mihi intellectum &c.] Id est, tua mãdata. Intellectũ, ut nõ sim sicut equus & mulus: quibus nõ est intellectus. Ecclesia rogat ut intelligat discretionẽ inter bonũ & malũ, inter uitã & C
mortẽ, inter literã & sensum, Vt intelligã & prædicẽ, & operere impleã. *x* ¶ Et custodiã illã &c.] Id est, ex tota dilectiõe. *y* ¶ Deduc me &c.] Semita minor est q̃ uia hoc est, arta, & angusta uia: hoc est, altiora mãdata quæ ducũt ad uitã: qa lata & spaciosa est quæ ducit ad mortẽ. *z* ¶ Quia ipsam uolui.] Vox ecclesiæ. Ac si dicat ecclesia: Nõ cõcupiui aliud nec delectat⁹ sũ: nisi tua mãdata. Ideo rogo ut me deducas in tua mandata, id est, intelligere facias. *a* ¶ Inclina cor meũ &c.] Vox ecclesiæ: superbi nõ inclinãt cor in testimonijs dei, qa sperãt se altiores esse & meli⁹ intelligere de præceptis dei q̃ eccle sia. *b* ¶ Et nõ in auariciã. Hoc est, uanitatem: quia illi superbi non inclinãt cor in testimonijs dei: sed in uanitate uel auaricia. Inclina cor meũ, dicit ecclesia: id est, i humilitate, ut illud: Discite à me qa mitis sum & Matt.11.d
humilis corde. *c* ¶ Auerte oculos &c.] Auerte oculos meos, id D
est, sensus meos: ne uideãt uanitatẽ, id est, defectionem. Ac si dicat: Vt ĩ ista uanitate quæ est defectio, non habeã oculos meos: id est, sensus meos defixos. Sed qd inquit?
d ¶ In uia tua &c.] Hoc est in temetipso. Vel in tuis mãdatis uiuifica me, in anima. *e* ¶ Statue seruo tuo.] Populo Christiano, *f* ¶ Eloquiũ tuũ.] Tua mãdata. *g* ¶ In timore tuo.] Id est, timore sãcto. *h* ¶ Amputa opprobriũ &c.] Ecclesia dicit. Amputa: id est, tolle, capula, seca, quod suspicat⁹ sum ab alijs opprobriũ. Opprobrium illud quod dicebant gẽtiles: Cultores crucifixi: adorator es male mortui: uenerator es occisi, & dicebãt: Ecce deus noster: quẽ uos dicitis manufactilem. Vbi est deus uester? Veniat. Quod suspicat⁹ sum. Quid suspicabantur illi? Quod fallaciã obseruaret ecclesia quãdo Christũ adorabat. *i* ¶ Quia iudicia tua iocunda.] Id est clara: læta ad illos qui amant & desiderant: id est, nõ nolentibus sed uolẽtibus clara & iocunda sunt. *y* ¶ Ecce cõcupiui mãdata tua, &c.] Vnum est domine tuæ miserationis donũ, ut eloquia sancta custodiẽtes, in tua æquitate uiuificemur, hoc est cum æqualem te patri spirituique sancto fatemur. Vau

ET ueniat super me misericordia tua domine.] Vt delicta remittas. *m* ¶ Et salutare tuũ &c.] Hoc est saluta re, eloquiũ quod per aliũ promisisti prophetã, dicens: Ezech.33.d
Nolo mortẽ peccatoris, sed ut conuertatur & uiuat. Hoc est: ut uenias nos redimere: secundũ quod Abrahæ promisisti: sicut dictũ est, In semine tuo benedicẽtur omnes Gen.22.d
tribus terræ. *n* ¶ Et rẽspondebo &c.] Ecclesia dicit. Ac si dicat: Si ueneris redimere nos, rẽspõdebo ad illos qui mea exprobrãt de mea fide quõ credo, & dicũt, Vbi est deus uester? Ecce de⁹ noster, uel idola illorũ quæ colũt.

Quia

exprobrantibus mihi uerbum, quiã ſperaui in ſermonibus tuis. Et ne auferas dẽ ore meo uerbum ueritatis uſquequaque, quia in iudicijs tuis ſuperſperauí. Et cuſtodiãm legem tuam ſemper, in ſeculum & in ſeculum ſeculi. Et ambulabãm in latitudine, quia mandata tuã exquiſiui. Et loquebar de teſtimõnijs tuis in conſpectu regũ, & non cõfundebar. Et meditabãr in mãdatis tuis quæ dilexi. Et leuaũi manus meas ad mãdata tua quæ dilexi, & exercebãr in iuſtificationibus tuis.

ז Zain.

MEmor eſtõ uerbi tui ſeruo tuo, in quo mihi ſpem dediſti. Hæc me conſolatã eſt in humilitate mea quia eloquium tuũ uiuificauit me. Superbi inique agebant uſquequaq; à lege autem tua nõn declinaui. Memor fui iudiciorũm tuorum à ſeculo domine, & conſolatus ſum. Defectio tenuit me pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam. Cantabiles mihi erant iuſtificationes tuæ, in loco peregrinationis meæ. Memor fui noctẽ nominis tui domine, & cuſtodiui legem tuã. Hæc factã eſt mihi, quia iuſtificationes tuas exquiſiui.

ח Heth.

POrtio meã domine, dixi cuſtodire legẽ tuam. Deprecatus ſum faciem tuam in toto corde meo, miſererẽ mei ſecundum eloquium tuum. Cogitaũi uias meas, & cõuerti pedes meos in teſtimonia tua. Paratus ſum, & nõn ſum turbatus, ut cuſtodiãm mandata tua.

A a ¶ Quia ſperaui in ſermonibus tuis.] Cõſtanter his reſpondebo qui uanam dicunt ſpem meam quã in te habeo: quia illorũ ſpes inanis eſt. b ¶ Et ne auferas &c.] Non cõſentiam peccãtibus, ne audiã: Quare tu enarras iuſticias meas? c ¶ Quia in iudicijs tuis ſuperſperaui.] In his ſperãs, ſemper ea protuli in eccleſijs populorum. d ¶ Et cuſtodiam legẽ tuam ſemper: in ſeculũ ſeculi.] In ſemper, omne tempus uitæ præſentis oſtẽdit. In ſeculũ ſeculi uero: futurũ ſeculum mõſtrat. e ¶ Et ambulabam in latitudine.] Dilatat? enim ſum in cuſtodia legis tuæ. f ¶ Quia mandata tua exquiſiui.] Diligenter ea perſcrutans, Ad hoc exquiſiui: ut credere & intelligerẽ, g ¶ Et loquebar de teſtimonijs tuis in con. &c.] Sciens quia qui te cõfitetur in ſeculo: confiteberis eum corã patre & angelis eius. Nos uero ſi ante reges & præſides propter dominũ ſicut martyres fecerunt, ſtemus: ſiue uerbum ueritatis annunciemus, ſiue pro iuſticia decertemus: non confuſi ſed conſtantes eſſe debemus. h ¶ Et meditabar in mandatis &c.] Vt opus meditationis dilectiõis perficeret fructum. i ¶ Et leuaui manus meas.] Id eſt, eleuaui. k ¶ Ad mãdata tua quæ dilexi.] A peccato mũdas, & ab effuſione innocentis ſanguinis alienas. l ¶ Et exercebar in iuſtificationibus tuis.] Vt quæ in his per literã indicabãtur: ſpiritualiter poſſim aduertere. Zain.

MEmor eſto uerbi tui ſeruo tuo domine: in quo mihi ſpem dediſti.] Talem me digneris efficere ut idoneus habear qui tui memor inter preſſuras huius ſeculi: per ſpem æternorum bonorum merear conſolari: ſicut ſequitur, m ¶ Hæc me conſolata eſt in humilitate mea: quia eloquium tuum uiuificauit me,] Cum in his anguſtijs poſito, æternæ uitæ pabulũ ſubminiſtrat. o ¶ Superbi inique agebant uſquequaq;.] Qui relicta humilitate præceptionis diuinæ, in huius ſeculi uanitatibus extollebantur. p ¶ A lege autẽ tua non declinaui.] Quia illis dãnationi appropinquãtibus, erigebar in ea. q ¶ Memor fui iudiciorũ tuorum.] Nihil in hac uita indignum geſſi metuens ne his condemnarer. r ¶ A ſeculo domine.] Ab initio huius uitæ. s ¶ Et conſolatus ſum.] Securum me ſciens à iudicio mortis. Conſolatus ſum, dicit ipſa eccleſia, quod deus uenit ſua mẽbra redimere. Quaſi dicat: Ab initio cognoui ego & intellexi per ſpiritum ſanctum, quod tu uenturus eras in carne. t ¶ Defectio tenuit me pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam.] Vox eccleſiæ. Affectum miſerationis oſtendit, ut doleat ſuper præuaricationes iniquorum: iuxta illud Apoſtoli: Ob unius membri dolorem compatiuntur omnia membra. Ideo´que non uult quenquam peccare ſed omnes cupit uiam ueritatis agnoſcere. u ¶ Cantabiles mihi erant iuſtificationes tuæ, in loco peregrinationis meæ.] Docet nos propheta in huius mundi peregrinatione ſpiritualia cantica ſemel aure ſuſcepta inceſſabiliter decantare: quia cum ſumus in corpore peregrinamur à domino. x ¶ Memor fui nocte nominis tui domine, & cuſtodiui legem tuam.] Oportet enim fragilitatem humanam, ut cum ſemper, impenſius tamen nocturno tẽpore memoriam faciat dominici nominis, cum aut recordatione diuitiarum premitur, aut concupiſcentiæ igne torquetur, & præcipue hoc exorare: ut ſi legem dei cuſtodire cœpit, ne ab eadem in aliquo diuellatur. y ¶ Hæc facta eſt mihi: quia iuſtificationes tuas exquiſiui.] Facta eſt mihi hæc conſolatio & non ſcandalum: ut diligentius iuſtificationes tuas ſcrutari ualerem. Nos quoq; ſupplici ter exoram? dominum: ut nobis iuſtificationes ſuas inſinuet: uias reſeret: mirabilia declaret: & ſi quid legis umbraculum occultet, paracleto illuminante reuelet, ut ſi beatitudinis palmam non adipiſcimur: ſaltẽ uel pro delictis ueniã conſequamur. Per dominum noſtrum Ieſum Chriſtũ, cui eſt cum æterno patre & ſpirituſancto honor & poteſtas & gloria in ſecula ſeculorũ. Amẽ. Homilia ſecũda. Iuſtificationum, mandatorum, legum: uiarum´q; diſcretionem iam in ſuperiori homilia deſcripſimus: nunc ad octauæ literæ capitulum reuertamur. Heth

POrtio mea domine, dixi cuſtodire legem tuam.] Qui relinquit mundi ſuperbiam. honorum faſtigia: diuitiarum´q; iactantiã, & in cœlo collocat theſauros: huius portio efficitur deus: ſicut Petrus ait paralytico: Argentum & aurum non eſt mihi: ſed quod habeo hoc tibi do In nomine Chriſti Ieſu: ſurge & ambula. O magnus theſaurus: o feliciũ diuitiarum egregius cumulus, ut qui legem dei cuſtodit: & cuius deus eſt portio, morbida curet infirmitatũ. a ¶ Deprecatus ſum faciem tuam &c.] Bene propheta toto corde deprecat faciem dei: qui mũdum cor ſe nouit habere. Beati enim mũdo corde: quoniam ipſi deũ uidebũt. b ¶ Miſerere mei &c.] Per quod promiſiſti ut peccatorẽ in morte non obrueres: ſed miſericordia cõſolareris. c ¶ Cogitaui uias meas.] Quod rectæ erant. d ¶ Et conuerti pedes meos in teſtimonia tua.] Senſus meos in tua præcepta: ut obſeruare debeam, & opere compleam. e ¶ Paratus ſum & non ſum turbatus.] Paratus ſum ad prædicandum: non ſum turbatus ad tribulationem ſuſtinendam propter Chriſtum. f ¶ Vt cuſtodiam mandata tua.] Non me conturbauerunt iniqua exprobrantium iacula.

Act. 3.d

1. Cor. 12. d

¶ Funes

Funes peccatorũm circumplexi ſunt me, & legem tuã non ſum oblitus. Media nocte ſurgebam ad confitendum tibi, ſuper iudicia iuſtificatiõis tuæ. Particeps ego ſum omniũm timentium te, & cuſtodientium mandata tua. Miſericordiâ tua domine plena eſt terra, iuſtificationẽs tuas doce me.

Teth,

Bonitatem feciſti cum ſeruo tuo domine, ſecũdum uerbũm tuum. Bonitatem & diſciplinãm & ſcientiam doce me, quiâ mandatis tuis credidi. Priuſquã humiliarẽr ego deliqui, propterea eloquium tuum cuſtodiui. Bonũs es tu, & in bonitatẽ tua doce me iuſtificationes tuas. Multiplicatã eſt ſuper me iniquitas ſuperborum, ego autem in toto corde meo ſcrutabor mandata tua. Coagulatũm eſt ſicut lac cor eorum, ego uerõ legem tuam meditatus ſum. Bonum mihi quiâ humiliaſti me, ut diſcam iuſtificationes tuas. Bonum mihi lẽx oris tui, ſuper milia auri & argenti.

Ioth.

Manũs tuæ fecerunt me & plaſmauerunt me, da mihi intellectum ut diſcam mandata tua. Qui timẽnt te uidebunt me & lætabuntur, quiâ in uerba tua ſuperſperaui. Cognoũi domine quia æquitas iudicia tua, & in ueritate tua humiliaſti me. Fiãt miſericordia tua ut cõſoletur me, ſecũdũm eloquiũ tuum ſeruo tuo.

A *a* ¶ Funes peccatorum circũplexi ſunt me &c.] Ab imperijs peccãtium ſe cõceptum propheta dicit: nec tamen legis diuinæ ſe ait immemorem: ſciẽs oportere nos per multas tribulationes introire in regnũ dei. *b* ¶ Media nocte ſurgebam ad confitendum tibi ſuper iudicia iuſticiæ tuæ.] Scit enim medio noctis tẽpore uel pericula pati, uel præmia ſe aſſequi poſſe: quia ſicut media nocte percuſſit angelus Aegyptũ: ita media nocte ſapiẽtes uirgines introducuntur ad ſponſum. Et multa ſunt alia de media nocte teſtimonia. Ideo hic eo tẽpore ſurgit cum iudicio ac iuſticia, ut quod poſceret conſequatur. *c* ¶ Particeps ego ſum omnium timentium te, & cuſtodientium mandata tua.] Dauid particeps erat in regno ad omnes homines qui ſuſtinebant tribulationẽ, & modo eccleſia particeps eſt ad illos qui deum timent timore ſancto, & ſua mandata implent. Particeps eſt cum illis in fide,
B ſpe, charitate. *d* ¶ Miſericordia domini plena eſt terra.] Cum ſolem ſuũ oriri facit ſuper bonos & malos, pluit ſuper iuſtos & iniuſtos. *e* ¶ Iuſtificationes tuas doce me.] Ne ſimilis fiam his qui habẽtes ſcientiæ clauem: neque ipſi introeunt neque alios introire permittunt. Miſericordiam fecit: quando uenit nos redimere. Inde eſt plena terra, id eſt, ſancta eccleſia. Iuſtificationes tuas doce me. Hoc eſt tua mandata, ut illa intelligam & prædicem, & opere impleam. Teth

Luc. 11. g

Bonitatem feciſti cum ſeruo tuo domine.] Vox prophetæ in perſona eccleſiæ. Bonitatẽ feciſti, quando in
Gen. 22. d carne ueniſti, & nos redemiſti, quando quod promiſiſti ad Abrahã & reliquos patres adimpleſti, ut illud: Et in ſemine tuo benedicentur omnes gentes. Cum ſeruo tuo populo Chriſtiano. *f* ¶ Secundum uerbum tuũ.] Verbum patris filius eſt Secundum uerbum tuũ: ut peccantem me non in ira punires, ſed miſericordia cõſolareris. *g* ¶ Bonitatem & diſciplinã &c.] Vox eccleſiæ. Ante debuerat dicere ſcientiã, & poſtea diſciplinam: quia nõ poteſt homo bonus eſſe niſi ſcientiam habeat. Qualem bonitatem ſe dicit facere? Quia dat pluuiam ſuper terram: & facit ſolem ſuũ oriri ſuper bonos & malos & pluit ſuper iuſtos & iniuſtos. Et diſciplinã: hoc eſt, ut primitus in ſe debeat menſurare & facere diſciplinam, & poſtea in alijs. Et ſcientiam: hoc eſt, ut diſcretionẽ habeat, & ſciat diſcernere inter bonum & malum inter uitam & mortẽ, inter corpus & animam. Doce me, ut intelligam tua mãdata opere implere. *h* ¶ Quia mandatis tuis credidi.] Propterea doce me, quia in tuis præceptis credidi, id eſt, opere impleui. *i* ¶ Priuſquam humiliarer ego deliqui Propterea eloquium tuũ &c.] Præcedente delicto humiliamur & per hoc erudimur, ut eloquia diuina cuſtodiamus. *k* ¶ Bonus es tu domine.] Quia nemo bonus niſi tu ſolus. *l* ¶ Et in bonitate tua doce me iuſtificationes C tuas.] Eo quod bonæ ſint, ſicut & tu bonꝰ es. *m* ¶ Multiplicata eſt ſuper me iniquitas &c.] Cũ enim uerbera diuina me arguerent: & ſuperbi ſeculi laceſſerent, dicẽtes: Vbi auxiliũ, ubi ſpes tua, ubi eſt bonitas dei tui: ego mãdata tua uehemẽtius ſcrutabar: conſolationem requirens in eis. *n* ¶ Coagulatũ eſt ſicut lac cor eorum.] Lac cum natura ſua ue ſit: corruptũ tamẽ uitio coagulatur & aceſcit. Ita & ſuperbi: id eſt, hæretici dulce cor de ſanctis ſcripturis prius habuerunt: ſed peruertentes eas in ebrietate ſenſus ſui: coagulati atq; acerrimi facti ſunt. *o* ¶ Ego uero legẽ tuã meditatus ſum.] Per quã ſuperbos humilias, per quã humilibus gratiam præſtas. *p* ¶ Bonũ mihi quod humiliaſti me, &c.] Vox eccleſiæ dicit: Bonũ mihi fuit quod me humiliaſti: quia per hoc didici tua mãdata implere in operatione. Bonũ mihi quod humiliaſti me, ut diſcam iuſtificationes tuas. D Quia nõ in ſuperbia, ſed in humilitate diſcũtur. *q* ¶ Bonum mihi lex oris tui, &c.] Lex oris dei Chriſtus eſt, qui nõ uenit legẽ ſoluere ſed adimplere. Quẽ præuidens propheta ſuper omnes theſauros concupiſcit: quia nõ ſolum amicos diligi: ſed etiã inimicis præcipit ignoſci. Ioth

Manus tuæ fecerunt me & plaſmauerunt me, da mihi intellectũ ut diſcam mandata tua.] Magnũ eſt enim ut ſe homo intelligat manu dei factum plaſmatũq;, & ad eius imaginem eſſe compoſitũ. Quod ſi cognouerit, ſcientiam poſcere debet ut mandata eius intelligat atq; cuſtodiat: ne recedẽs ab eis qui fuit imago dei, incipiat imago eſſe diaboli. *s* ¶ Qui timẽt te uidebũt me & lætabũtur.] Vox eccleſiæ: hoc eſt, ut illi qui deũ timẽt uideant ſuum intellectũ & lætitiam habeant: quia eccleſia quando uidet alios mandata dei obſeruare, magnã lætitiã habet. Poſtea inuicem ſic lætabuntur, & hic & in futuro. *t* ¶ Quia in uerbo tuo ſuperſperaui.] Id eſt, in Chriſto habeo ſpem. *u* ¶ Cognoui domine quia æquitas iudicia tua &c.] Aequitas tua eſt, ut peccatores arguas pro delictis. Veritas, ut ſuperbos humilies à proſperitatibus ſuis. Ergo quia me humiliaſti ut corrigeres, *x* ¶ Fiat nunc miſericordia tua ut conſoletur me.] Vox prophetæ in perſona eccleſiæ. Præuidebat propheta per ſpiritũ ſanctũ Chriſtum uenturũ eſſe in carne qui erat miſericordia, ut nos redimeret ſecũdũ quod promiſerat, & me cõſolaretur. Adimpleuit quod promiſit: quia dicit in alio loco, Miſerationes multæ ſunt apud deum, & noſtra peccata multa ſunt. Inde dicit. Miſerationes tuæ multæ ſunt. *y* ¶ Secundũ eloquiũ tuum ſeruo tuo.] Secũdũ quod promiſiſti, ueni redimere ſeruũ tuũ, populũ Chriſtianũ, q tibi ſeruit ſpecialiter. Fiat nũc miſericordia tua ut cõſoletur me: ſecũdũ eloquiũ tuũ ſeruo tuo. Promiſi-

ſti

A ſti enim, ut poſt humilitatē afflictiōis, tribueres præſidium conſolationis. *a* ¶ Veniant mihi miſerationes tuæ & uiuam, &c.] Iam legem tuam meditor, ſed in æternā uitam uenire non poſſum, niſi à te inibi fuero cōmutatus. *b* ¶ Confundantur ſuperbi quia &c.] Confundātur in peccatis ſuis, & cognoſcāt ſe inique geſſiſſe aduerſus iuſtum. *c* ¶ Ego autē exercebor in &c.] Oſtendens ei quæ oportet agere. Ego autē. Vox eccleſiæ. Exercebor in mādatis tuis. Dū iſti ſupradicti ſic fecerunt: ego in tuis præceptis ibi me exerceo. *d* ¶ Cōuertātur mihi timētes &c.] Hoc eſt, ut me docēte cognoſcentes ea ad te cōuerſi fiāt. *e* ¶ Fiat cor meū immaculatum in iuſtifi. &c.] Et quia de corde procedit numeroſitas uitiorū, ſicut dominus ait in euangelio: ideo propheta immaculatū ſe fieri poſcit in dei iuſtificationibus: ut eū in iudicio damnationis ſententia nō cōfundat. Sic & nos premere debemus uarias cogitatiōes, ne nobis, confuſionē præparent cum eas deſiderauerimus implere. Fiat cor meum immaculatum. Hic cor pro anima ponitur. Ac ſi dicat: Fiat anima mea ſine peccato mortali. In iuſtificationibus tuis ut non confundar. Hoc eſt, ut non habeam confuſionem æternam.

B

Veniánt mihi miſerationes tuæ & uiuam, quia lex tua meditatio mea eſt. Confundantur ſuperbi, quia iniuſte iniquitatem fecerunt in me, egó autem exercebor in mandatis tuis. Conuertantur mihi timentes te, & qui nouerunt teſtimonia tua. Fiat cór meum immaculatum in iuſtificationibus tuis, ut non confundar.

ב Caph.

DEfecit in ſalutari tuó anima mea, & in uerbum tuum ſuperſperaui. Defecerunt oculi mei in eloquium tuum, dicentes quando conſolaberis me. Quiá factus ſum ſicut uter in pruina, iuſtificatiões tuas nō ſum oblitus. Quót ſunt dies ſerui tui, quando facies de perſequentibus me iudicium. Narrauerunt mihi iniqui fabulationes, ſed nō ut lex tua. Omnia mandatá tua ueritas, iniquí perſecuti ſunt me adiuua me. Paulominús conſummauerunt me in terra, ego autem nó dereliqui mandata tua. Secundum miſericordiám tuam uiuifica me, & cuſtodiám teſtimonia oris tui.

ל Lamed.

INæternúm domine, uerbum tuum permanet in cœlo. In generationé & generationem ueritas tua, fundaſti terrám & permanet. Ordinationé tua perſeuerat dies, quoniam omnia ſeruiunt tibi. Niſi quód lex tua meditatio mea eſt, tunc forte periſſem in humilitate mea. In æternúm non obliuiſcar iuſtificationes tuas, quia in ipſis uiuificaſti me. Tuús ſum ego ſaluum me fac, quoniam iuſtificatiões tuas exquiſiui. Mé expectauerunt peccatores ut perderent me, teſtimonia tua intellexi. Omnis conſummatiónis uidi finem, latúm mándatum tuum nimis.

Caph.

DEfecit in ſalutari tuo anima mea.] In Ieſu qui uenit ſaluum facere populū ſuum à peccatis eorū. *g* ¶ Et in uerbum tuum ſuperſperaui.] Quod in principio deus erat apud deum, ut ueniat ad redemptionem humanam. *h* ¶ Defecerunt oculi mei in eloquiū tuū dicentes: quando conſolaberis me.] Attēde. Hanc ſuſcipio cōſolationem te aduenire de cœlis: in defectione ſpiritualium oculorū. *i* ¶ Quia factus ſum ſicut uter in pruina: iuſtificationes tuas nō ſum oblitus.] Dominus in euāgelio dixit: Nemo ponit uinum nouum in utres ueteres: ſignificans pectus humanum diuturnis repletum uitijs non poſſe continere mandata dei, Ergo & nos ſi incaleſcamus naturali ardore ut peccemus, cum mandata dei accipimus, repentinus extinguitur hic calor, & erimus quaſi uter in pruina refrigerato in nobis ardore peccati. *k* ¶ Quot ſunt dies ſerui tui: quādo facies de perſequētibus me iudiciū.] Pauci ſunt dies huius uitæ. Tu domine contere in iudicio tuo ſatanam cum ſatellitibus ſuis: ſub pedibus noſtris uelociter qui nos perſequuntur. *l* ¶ Narrauerūt mihi iniqui fabulationes, ſed non ut lex tua.] Audiuit multa ab hæreticis ac gentibus quæ non conueniunt mandatis dei. Ideo adiungit. *m* ¶ Omnia mandata eius ueritas.] Nulla enim falſitate comprehenduntur. *n* ¶ Iniqui perſecuti ſunt me, adiuua me.] Gratia aduerſus principatus & poteſtates ſuſtineo bella & ideo non peto ut amoueatur hoc certamen, ſed ut adiuuer, ſciens neminē poſſe coronari niſi qui legitime certauerit. *o* ¶ Paulominus conſummauerūt me in terra, ego autē nō dereliqui mādata tua.] Valde me corporalia uitia in terra humiliaſſent, niſi cuſtodiſſem mādata diuina. *p* ¶ Secundū miſericordiā tuā uiuifica me.] In æternam uitam, quia ego iam non mihi uiuo: uiuit autem in me Chriſtus. *q* ¶ Vt cuſtodiā teſtimonia oris tui.] Vel ea quæ in lege mādatī, uel illa quæ in euāgelijs protuliſti.

C

Lamed.

INæternum domine uerbum tuū permanet in cœlo.] In homine illo cœleſti, qui relicta imagine terrena, factus eſt cœlum. *s* ¶ In generatione & generationē ueritas tua.] Vna generatio eſt legis & prophetarū, altera euangeliorū. In his generationibus ueritas permanet dei, quia nihil mendacij protulerūt *t* ¶ Fundaſti terram & permanet.] Nō illam quæ cum cœlo præterit, ſed illam in qua uerbum dei multiplicatur. *u* ¶ Ordinatiōe tua perſeuerat dies, &c.] Qui relictis mundi tenebris in lumine dei uiuit: ille in deum qui dies uerus eſt, perſeuerat. Et omnia quæ ex ordinatiōe eius perficit, ei deputat ſeruiēdū. *x* ¶ Niſi quod lex tua meditatio mea eſt, &c.] Dat exemplū, ut etiā ſi diuerſis perſecutionibus humiliemur, legem meditemur ne pereamus. *y* ¶ In æternum non obliuiſcar iuſtificationes tuas, quia in ipſis uiuificaſti me.] Transferēs me poſt certamina multa in uitā æternā. *z* ¶ Tuus ſum ego, ſaluum me fac domine quoniam iuſtificationes tuas exquiſiui.] Ego tuus famulus, & tu deus meus A te poſco ſaluari, quia uenter nō eſt mihi deus: nec ſum inani gloriæ deditus: ſed iuſtificationibus tuis. *a* ¶ Me expectauerunt peccatores ut perderent me, teſtimonia tua intellexi.] Longo me certamine aduerſæ poteſtates impugnant: ſed ego intelligens teſtimonia tua, conſolationem recepi ex eis. *b* ¶ Omnis cōſummationis uidi finem.] Chriſtū utique qui finis eſt legis: & prophetarū cōſummatio. Propheta præuidit in ſpiritu cōſummaſſe eum omnia quæ ſcripta ſunt de eo in lege & prophetis & pſalmis. Siquidem ipſe in paſſione ait: cōſummatū eſt. *c* ¶ Latum mādatū tuū nimis.] Spacioſum enim præuidit tēpus illud ab eo quo ſe mandauit per legem & prophetas uenturū: uſquequo procedat per euangelium.

D

Marc. 2. d

Mem

A Mem

QVomodo dilexi legem tuam domine: tota die meditatio mea eſt.] In hoc apparet eum legem dei diligere, quia omne tempus uitæ ſuæ eam cognoſcitur meditari. Die autem dixit: pro eo quod à ſplendore diuinæ lucis eluceat. *b* ¶ Super inimicos meos prudentem me feciſti mãdato tuo: quia in æternũ mihi eſt.] Inimici ꝓphetæ, Iudæi ſunt, qui ſpiritualiter non intelligunt. Quibus prudentiorẽ propheta ſe dicit: quia in his mandatis quæ in æternum ſeruauit, uẽturũ dominũ præuidit. *c* ¶ Super oẽs docentes me intellexi: qa teſtimonia tua meditatio mea eſt.] Docebãt tunc ſcribæ & phariſæi habentes ſcientiæ clauem: ſed iſte ſuper his intelligit, qui myſteriũ unguentorũ & feſtiuitatum atque holocauſtomatũ, in euãgelijs uidit eſſe complendũ *d* ¶ Super ſenes intellexi: quia mãdata tua quæſiui.] Super ſacerdotes & princi-
B pes cũcta legis mandata requiro: quia in nouo teſtamento agi præſtolor quod cerno in ueteri figuratũ. *e* ¶ Ab omni uia mala ꝓhibui pedes meos: &c.] A præcipitio cœni facinoroſi me ſemper inhibui: ut facilius uerbũ mãdatorum cuſtodire ualerem. *f* ¶ A iudicijs tuis non declinaui, &c.] Legẽ mandatorũ à te ſuſcepi, quod ſi ab his declinarem iudicijs, in æterno iudicio condemnarer. *g* ¶ Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, &c.] Trãſito melle uel alio cibo palato, nullũ ultra ſaporẽ habet: ſed eloquia tua domine: ſiue in ore ſiue in faucibus uel in arcano abditi pectoris, ſemper dulcia ſunt meditantibus ea. Nam ſicut mel uiſibile amaritudinem arcet noſtrarũ faucium, ita eloquijs dominicis, amaritudines noſtrorum criminum mitigantur. *h* ¶ A mãdatis tuis intellexi: propterea odiui omnem uiam iniquitatis.] Supradictam mandatorũ dulcedinem hauriens, iniquæ amaritudinis uiam odiui.

Nun

LVcerna pedibus meis uerbum tuum domine.] Si in huius ſeculi noctibus in nobis uerbi dei luceat lumẽ non incidunt pedes noſtri in laqueos funium ac præcipitia fouearũ: quæ manus artis diabolicæ in noſtris offendiculis præparant. *k* ¶ Et lumen ſemitis meis.] Vt hoc lumine præeunte, dum uitæ iſtius ſemitas gradimur in eam quæ uia uera eſt perducamur. *l* ¶ Iuraui & ſtatui cuſtodire iudicia iuſticiæ tuæ.] Primũ iurauit ut ab hac cuſtodia non diſſoluatur. Deinde ſtatuit: ut quæ iurauerat firmet, ſciens nihil in dei iudicijs niſi per iuſticiam propalari. *m* ¶ Humiliatus ſum uſquequaq; domine: uiuifica me ſecundum uerbũ tuũ.] Didicit humilitatem quam Chriſtus docuit: qui mitis eſt & humilis corde. Ideo nunc deprecatur, ut ſicut ille poſt humilitatem formæ ſeruilis exaltatus eſt in gloriã dei patris, ita & iſte ab hac humilitate corporea in uitã tranſferatur æternã. *n* ¶ Voluntaria oris mei beneplacita fac domine.] Vox eccleſiæ. Ac ſi dicat: Vota mea quæ tibi offero, beneplacita tibi ſint: id eſt acceptabilia & delectabilia. *o* ¶ Et iudicia tua doce me.] Hoc eſt tua mãdata, ut intelligam & impleam. *p* ¶ Anima mea in manibus tuis.] Hoc eſt ſenſibus tuis: quia paratus ſum ut operer. Et in alio loco dicit: Anima mea in manibus meis. Quomodo dicit in manibus meis? eo quod paratus ſum martyriũ ſuſtinere propter Chriſtum. *q* ¶ Poſuerũt peccatores laqueos mihi.] Vide quod laqueus ſecus uiã ponitur, & ſi egreſſus fueris de uia cades in laqueũ. Quid ſunt iſti laquei, niſi tendiculæ diaboli, uel ſuggeſtiones dæmonis? Vitia etiam & peccata poſſunt intelligi. *r* ¶ Et in mandatis tuis non erraui.] Vox eccleſiæ D
Non erraui à tuis mãdatis, ſed cuſtodiui in operatiõe. *s* ¶ Hæreditate acquiſiui teſtimonia tua.] Tua teſtimonia & tua præcepta: hoc eſt mea hæreditas in æternũ & hic & ĩ futurũ. *t* ¶ Quia exultatio cordis mei ſunt.] Tua teſtimonia: hoc eſt mea exultatio: quia eccleſia in mãdatis dei delectatur & exultat. *u* ¶ Inclinaui cor meum.] Non fui ſuperbus ſed humilis: & ideo inclinaui cor meũ ut te intelligerẽ: quia ſuperbi non inclinãt cor ad humilitatẽ. Ad quid inclinaui cor meũ, dicit eccleſia. *x* ¶ Ad faciendas iuſtificatiões tuas.] Hoc eſt mandata tua. *y* ¶ In æternum propter retributionem.] Vitæ æternæ, ut illam merear percipere.

Samech

INiquos odio habui &c.] Vox prophetæ in perſona eccleſiæ. Quomodo dicit, iniquos odio habui: dum dñs dicit: Diligite inimicos ueſtros, benefacite his qui uos oderunt? Et alibi: Orate pro perſequẽtibus & calumnian tibus uobis. Et hic quomodo dicit, odio habui. Sed ſecũ dum legẽ ueteris teſtamenti poteſt ſe defendere: ſicut dictum eſt: Diliges amicũ tuũ, & odio habebis inimicum tuũ. Sed modo intelligendũ eſt: Odio habui uitia & peccata. Et dilexi: hoc eſt illam naturã: quia nõ licet odiſſe creaturã dei ſed peccatũ. Sicut alibi dicit: Perfecto odio oderã illos. Eſt odiũ nõ perfectũ. Quare? Quia qui odit fratrem ſuã homicida eſt. Et legẽ tuam dilexi: id eſt tuã legem quã tu præcepiſti dilexi, opere impleui. *a* ¶ Adiutor & ſuſceptor meus es tu.] Adiutor in præſenti: ſuſceptor in futuro. *b* ¶ Et in uerbo tuo ſpero.] Hoc eſt in Chriſto: quia uerbũ patris filius eſt. *c* ¶ Declinate à me maligni: &c.] Vox prophetæ in perſona eccleſiæ: optando dicit. Declinate à me maligni. Si uoluerisperfecte pœ-

Luc.6.d *Matt.5.8*

Leuit.19.d

Pſalm18.d

A nitentiam agere: segregare te debes à consortio peccatorum uel omniũ malorũ hominum, & fugere in aliũ locũ ut perfecte eã agere ualeas. Declinate à me maligni, Hi sunt dæmones, uitia & peccata: uel aduersariæ potestates. Quia dum ipsi tendiculas tibi præparant & suggestiones pessimas: non potes scrutari mãdata dei, ut illa bene intelligas. Sed si uolueris pœnitẽtiã agere: segregare te debes ab illorũ cõsortio. *a* ¶ Suscipe me secũdũ eloquiũ tuũ.] Dauid dicit. Suscipe me à carne secũdũ quod promisisti: ut de mea carne carnẽ acciperes & me redimeres. *b* ¶ Et uiuã.] Hoc est in anima si me redemeris & hic & in futurũ. *c* ¶ Et non cõfundas me ab expectatione mea.] De hoc quod expectaui eã saluationẽ cũ ueneris nõ cõfundar ut nõ habeã cõfusionẽ neque hic, neq; in futurũ. *d* ¶ Adiuua me.] Auxilium rogat. *e* ¶ Et saluus ero.] In anima: si ueneris ut me adiuues. *f* ¶ Et meditabor in iustificatiõibus tuis.]

B Id est, in tuis mãdatis *g* ¶ Semper.] Sine fine. *h* ¶ Spreuisti oẽs discedentes.] Id est despexisti. *i* ¶ A iusticijs tuis.] Quare *h* ¶ Quia iniusta est cogitatio eorum.] Ideo spreuisti, quia discedunt à tuis mandatis, & cogitatio eorum iniusta est: hæreticorum, Iudæorum uel omnium malorum, & contra Christũ & contra ecclesiã. *l* ¶ Præuaricantes reputaui oẽs peccatores terræ.] Optãdo dicit propheta in persona ecclesiæ: quia ante aduentum Christi præuaricatores erant: qui sub debito tenebantur propter præuaricationem primi hominis Adæ, & omnes adinfernũ descendebãt, etiã ipsi infantes ad infernũ descendebant: quia propter illud debitũ præuaricatores reputabãtur: nisi per baptismũ abluti fuissent. Et modo qui non sunt baptizati: ad infernũ descendũt. Præuaricantes reputaui. Quia non omnes peccatores præuaricatores: sed omnes præuaricatores peccatores. *m* ¶ Ideo dilexi testimonia tua.] Ne in his præuaricator appareã. *n* ¶ Cõfige timore tuo carnes meas, à iudicijs enim tuis timui.] Me tuo futurũ iudicium, ideo cruci tuæ cõfigens omnes cõcupiscentias carnis, tibi conuiuere, tibi cõmori, tibi consepeliri paratus sum, ut in futuro tibi consurgere merear. Sed & nos domine deprecamur, ut in timore tuo confixi: lucerna sacri luminis præeunte, à peccati funibus absoluti, & tua portio facti: illam uiã incedere ualeamus, quæ nos à malorũ liberatos supplicijs: angelis faciat cohæredes. Per ipsum dominũ nostrum Iesum Christum: cui est cum æterno patre & spiritu sancto honor & gloria in secula seculorum. Amen. ¶ Homilia tertia.

Salubri nos semper consilio & sacro eloquio beatus hortatur propheta, ut iusticiam quam ille custodiuit in opere nos debeamus fideliter exequi, & indissolubiliter retinere. Qui ut segnes & inertes animos ad hæc custodiẽda facilius excitet: quid meriti pro ipsius iusticiæ custodia adipiscamur edocet dicens. Ain

mei. Suscipẽ me secundum eloquium tuum & uiuãm: & nõn confundãs me ab expectatione mea. Adiuuã me & saluus ero, & meditabor in iustificationibus tuis sempẽr. Spreuisti omnes discedẽtes à iudicijs tuis, quia iniustã cogitatio eorum est. Præuaricantes reputaui omnes peccatores terræ, ideõ dilexi testimonia tua. Cõfigẽ timore tuo carnes meas, à iudicijs enim tuis timui.

ע Ain

FEci iudicium & iusticiam, non tradas me calumniãtibus me. Suscipẽ seruum tuum in bonum, non calũnientur me superbi. Oculi mei defecerunt in salutare tuum, & in eloquium iusticiæ tuæ. Fac cum seruo tuo secũdum misericordiam tuam, & iustificationes tuas doce me. Seruus tuus sum ego, da mihi intellectum ut sciam testimonia tua. Tempus faciendi domino, dissipauerunt legem tuam. Ideo dilexi mandata tua, super aurum & topazion. Propterea ad omnia mandata tua dirigebar, omnem uiam iniquam odio habui.

פ Phe

MIrabilia testimonia tua, ideo scrutata est ea anima mea. Declaratio sermonum tuorum illuminat, & intellectum dat paruulis. Os meum aperui & attraxi spiritum, quia mandata tua desiderabam. Aspice in me & miserere mei, secũdum iudiciũ diligentiũ tuæ seruitutis ocioſum. *y* ¶ Tẽpus faciẽdi domino, dissipauerunt iniqui legẽ tuã.] Iudæi utiq; qui eã spiritualiter non intellexerunt. Sed ueniet tempus quãdo occulta illius, dominus faciet prædicatione euangelica referari. *z* ¶ Ideo dilexi mandata tua: super aurũ & topazion.] Sicut enim aurum cũctorum metallorũ præcellit præcium: ita topazius omniũ gemmarũ in se continens pulchritudinem, omnium uincit honores. Ideo propheta super hæc omnia dei mandata diligit, quia in his aduentum domini, qui mundũ redẽpturus est, nũciatũ intelligit. *a* ¶ Propterea ad omnia mãdata tua dirigebar, omnem uiam iniquam odio habui.] Nihil de uijs iniquitatis accessit, sed sicut perãbulaui integre, ita omnia quæ in uijs iniquitatis morabãtur odiui. Phe

MIrabilia testimonia tua dñe &c.] Vidi in his aliud agi, aliud figurari. Ideoq; quia mirum mihi est, diligẽtius perscrutatus, cuncta te declarãte cognosco: sicut sequitur. *c* ¶ Declaratio sermonũ tuorũ illuminat, &c.] Sermones dei sunt scripta prophetarũ & legis, quæ in euãgelijs declarant, dum uerbũ caro factũ habitat in nobis, & multis uirtutibus deum ostendit. Sed horũ intellectus paruitati nostræ qui in innocẽtia renati sumus tribuitur, dño fic dicẽte, Cõfiteor tibi domine pater cœli & terræ, quia abscõdisti hæc à sapiẽtibus & prudẽtibus & reuelasti ea paruulis. *d* ¶ Os meum aperui & attraxi spiritũ, quia mandata tua desiderabã.] Cor mũdum reseraui, & dignum me effeci desiderio mandatorũ tuorum, in quẽ spiritus sanctus diffunderetur. *e* ¶ Aspice in me & miserere mei, secundũ iudicium & c.] Vt illo me iudicio muneres quo reliquos qui diligunt nomen tuũ.

¶ Gressus

C

facilius excitet: quid meriti pro ipsius iusticiæ custodia adipiscamur edocet dicens. Ain

FEci iudicium & iusticiam: non tradas me calumniantibus me.] Iugiter nos in hoc mortali corpore uitiorum caterua persequitur: sed si mensura iudiciorum ac iustificationũ dei in nobis maneat, ut prudenti consilio ea quæ his conueniunt faciamus, horũ persecutorum manibus nõ trademur. *p* ¶ Suscipe seruũ tuum in bono.] Quia seruire me peccato iam nescio. *q* ¶ Vt nõ calumniẽtur me superbi.] Diabolus & ministri eius. *r* ¶ Oculi mei defecerunt in salutare tuũ.] In Iesum qui Hebraice saluator dicitur. *s* ¶ Et in eloquiũ iusticiæ tuæ.] In uerbũ illud qd' erat in principio apud deũ: qui iusticias legis nõ uenit soluere sed implere. *t* ¶ Fac cum seruo tuo secundũ misericordiã tuam.] Vt ipse uota mea perficias. *u* ¶ Et iustificatiões tuas doce me.] Vt eas sicut sæpius optaui possim aduerte re. *x* ¶ Seruus tuus D sum ego, &c.] A te ea discã, & nõ ab hæreticis uel Iudæis: quia mihi nullũ tẽpus est est ab exercitatione

Matt. 10. d

A *a* ¶ Greſſus meos dirige ſecundum eloquium tuum.] Et non ſecundū corporeas uoluntates. *b* ¶ Et non dominetur mei omnis iniquitas.] Quia tuo ſum famulatui mancipatus. *c* ¶ Redime me à calumnijs hominum: ut cuſtodiam mādata tua.] Calumniæ ſunt, cum iuſtis hominibus crimē impietatis obijcitur. Et ex quibus ſe redimi deposcit à deo: ut eius mandata cuſtodiat. *d* ¶ Faciem tuā illumina ſuper ſeruū tuum.] Cōfirma me effigie imaginis gloriæ tuæ. *e* ¶ Et doce me iuſtificationes tuas.] Vt quod in illis cerno per ſpeculum, certa contēplatione conſpiciam. *f* ¶ Exitus aquarum deduxerūt oculi mei: quia nō cuſtodierunt legem tuam.] Verā ſemp agit pœnitētiā hic ſanctus & non ceſſat fluentis lachrymarū antiqua delicta diluere: ut intelligas: niſi uerā pœnitētiā egeris, tibi facile nō dimitti quæ geſſeris. Vera eſt enim pœnitētia, iugiter fletibus commiſſa diluere, & abluta non iterare. Zade.

B IVſtus es domine, & rectū iudiciū tuum mādaſti iuſticiam teſtimonia tua & ueritatem tuam nimis.] Omnia quæ mandāte te patimur, iuſta, recta, ac uera ſunt: quia aut pro peccatis noſtris ingruunt: aut ut probati manifeſtemur, euenīunt. *g* ¶ Tabeſcere me fecit zelꝰ domus tuæ.] Cū domꝰ dei, ſpelunca latronū efficitur à malis habitatoribus: uel cum uidero corpora deo dicata uolutabris facinorum inquinari.

nomen tuum. Greſſus meos dirige ſecundum eloquium tuum, & nō dominetur mei omnis iniuſticia. Redimē me à calumnijs hominum, ut cuſtodiam mandata tua. Faciē tuam illumina ſuper ſeruum tuum, & doce me iuſtificationes tuas. Exitus aquarum deduxerūt oculi mei, quia non cuſtodierunt legem tuam.

ד Zade

IVſtus es domine, & rectum iudicium tuum. Mandaſti iuſticiam teſtimonia tua, & ueritatem tuam nimis. Tabeſcere me fecit zelus meus, quia obliti ſunt uerba tua inimici mei. Ignitum eloquium tuū uehementer, & ſeruus tuus dilexit illud. Adoleſcentior ſum ego & cōtemptus, iuſtificationes tuas non ſum oblitus. Iuſticia tua iuſticia in æternum, & lex tua ueritas. Tribulatiō & anguſtia inuenerunt me, mandata tua meditatio mea eſt. Aequitas teſtimonia tua, in æternum, intellectum da mihi & uiuam.

ה Coph

CLamaui in toto corde meo exaudi me domine, iuſtificationes tuas requiram. Clamaui ad te ſaluum me fac, ut cuſtodiam mādata tua. Præueni in maturitate & clamaui, quia in uerba tua ſuperſperaui. Præuenerūt oculi mei ad te diluculo, ut meditarer eloquia tua. Vocē meam audi domine ſecundum miſericordiam tuam, & ſecundum iudicium tuum uiuifica me. Appropinquauerunt perſequentes me iniquitati, à lege autem tua longe facti ſunt. Propē es tu domine, & omnes uiæ tuæ ueritas. Initiō cognoui de teſtimonijs tuis, quia in æternum fundaſti ea.

ר Res

VIdē humilitatem meam & eripe me, quia legem tuam non ſum oblitus. Iudica iudiciū meum & redime me, propter eloquium tuum uiuifica me. Lōgē à peccatoribus ſalus, quia iuſtificationes tuas nō exqui

b ¶ Quia obliti ſunt uerba &c.] Obliuiſcentes enim præcepta legis, fecerunt domū tuam ſpeluncam latronum. *i* ¶ Ignitū eloquiū tuum uehementer, &c.] Quia ſicut peccatum cōſumit: ita & peccantē ſi conuertatur, illuminat. *k* ¶ Adoleſcentior ſum ego & contemptus, &c,] Quanquā hæc Dauid ex perſona ſua dicat: qui adoleſcētior cæteris fratribus quaſi contēptus ad oues paſcēdas directus, dehinc in regnum electus eſt: tamē hæc ad populū Chriſtianū referenda ſunt: qui prius contemptus, & de domo patris electus, recolēs iuſtificatiōes dei, acceptis prioris primogenitis, prior effectus eſt. *l* ¶ Iuſtitia tua iuſticia in æternum.] Quā nō cognouit populus ille prior ſemper eſſe perpetuā. *m* ¶ Et lex tua ueritas.] Illis fuit umbra: nunc eſt eccleſiæ populo ueritas. Sed prophēta pro hac ueritate multa perferens ait. *n* ¶ Tribulatio & anguſtia inuenerunt me, &c.] Quālibet tribu

letur in pœnis, coartetur in uinculis: uox ſemper libera dei mādata meditatur aſſidue. *o* ¶ Aequitas teſtimonia &c.] Vt pro eorum intelligentia, uitam poſſim capere ſempiternam. C

Coph

CLamaui in toto corde meo exaudi me domine iuſtificationes tuas requiram. Clamaui &c.] Hunc clamorem non corporeæ uocis, ſed mētis ſpiritualis eſſe, ſæpe monuimus, per quem iuſti à deo exaudiunt: uel ille precibus eorum piū pādit auditū. *q* ¶ Præueni in maturitate & clamaui: qa in uerbo tuo ſperaui.] Vetera uitia pudicitia iuuenili prævenit: qui per maturitatem uiuacis animi, ſpem ſuam nū quā à uerbis dei removit. *r* ¶ Præuenerunt oculi mei ad te diluculo, ut meditarer eloquia tua.] Non eum lux ſopora tum reperit, ſed uigilantem ſtrenue, & circa diuina eloquia oculorum ſpiritualiū, intentione meditantem. *s* ¶ Vocē meā exaudi domine ſecūdum miſericordiam &c.] Inceſſabiliter uocis ſpiritualis emittit gemitum: ut ab hac mortalitate in uitam trāsferatur æternam. *t* ¶ Appropiauerūt perſequentes me iniquitati, à lege autem tua longe facti ſunt.] Omnis enim qui iniquè ſanctis appropinquat ut noceat, elongatur à lege dei. *u* ¶ Prope es tu domine, & omnia mandata tua æquitas.] Non teneris locis, ſed per ueritatem mādatorū cordibus ſancto rū illaberis. *x* ¶ Ab initio cognoui de teſtimonijs tuis.] Ab Adam in omnibus patriarchis ac prophetis. *y* ¶ Quia in æternū fundaſti ea.] Euangelijs in quibus & nos fundati ſumus ſupra fundamentum memoratum: ſicut dixiſſe Paulum apoſtolum ſæpe meminimus.

Res

VIde humilitatem meam & eripe me, quia legem tuā nō ſum oblitus.] Tibi humilior, à te eripi me deprecor, ut exalter, qa memor ſum legis tuæ qua dixiſti: Qui ſe humiliauerit, exaltabitur. *a* ¶ Iudica iudicium meum & redime me, propter eloquiū tuum uiuifica me.] Iudicaui me ego nihil ſcire, niſi Ieſum Chriſtum: qui ad redemptionem mundi uenire promiſſus eſt. Iuxta ergo hoc iudiciū, ego à te uiuificer in eloquijs tuis. *b* ¶ Lōge eſt à peccatoribus ſalus, qa iuſtificationes &c.] Salus noſtra, Chriſtus eſt, qui à negligētibus Iudæis elōgatur eo quod in iuſtificatiōibus legis nō intelligunt figuratū.

Luc. 14. c

ſierunt. Miſericordiæ tuæ multæ domine, ſecundũ iudi
cium tuum uiuifica me. Multi qui perſequuntur me &
tribulãt me, à teſtimoniis tuis non declinaui. Vidi præ
uaricantes & tabeſcebam, quia eloquia tua non cuſto-
dierunt. Vidè quoniam mandata tua dilexi domine, in
miſericordia tua uiuifica me. Principiũ uerborum tuo-
rum ueritas, in æternum omnia iudicia iuſticiæ tuæ.

Sin

Principes perſecuti ſunt me gratis, & à uerbis tuis formidauit cor meum. Lætabor ego ſuper eloquia tua, ſicut qui inuenit ſpolia multa. Iniquitatem odio ha bui & abominatus ſum, legem autem tuam dilexi. Se-
ptiès in die laudem dixi tibi, ſuper iudicia iuſticiæ tuæ. Pax multa diligentibus legem tuam, & nõ eſt illis ſcan-
dalum. Expectabam ſalutare tuum domine, & manda ta tua dilexi. Cuſtodiuit anima mea teſtimonia tua, & dilexit ea uehementer. Seruaui mãdata tua & teſtimo-
nia tua, quia omnes uiæ meæ in conſpectu tuo.

Tau

Appropinquet deprecatio mea in conſpectu tuo domine, iuxta eloquium tuum da mihi intelle-
ctum. Intret poſtulatio mea in conſpectu tuo, ſecundũ eloquium tuum eripe me. Eructabunt labia mea hym-
num, cum docueris me iuſtificationes tuas. Pronunciã-
bit lingua mea eloquia tua, quia omnia mandata tua æquitas. Fiat manus tua ut ſaluet me, quoniam manda tua elegi. Concupiui ſalutare tuum domine, & lex tua meditatio mea eſt. Viuet anima mea & laudabit te, & iudicia tua adiuuabunt me. Erraui ſicut ouis quæ perijt, quære ſeruum tuũ, quia mandata tua nõ ſum oblitus.

A a ¶ Miſerationes tuæ multæ ſunt dñe.] Quia de multis periculis eruũt. b ¶ Secundũ iudicium tuum uiuifica me.] Ne inueniat in me quod iudiciũ mortis abſumat. c ¶ Multi perſequuntur me & tribulant me, à teſtimo niis tuis non declinaui.] Sæuiant odijs: impugnẽt iniu rijs: ego à teſtimonijs tuis erigor, non incli-
nor. d ¶ Vidi non ſeruantes pactũ & ta beſcebã: quia eloquia tua nõ cuſtodiebãt.] Exod.34.b Pactũ fuit Iſraeli cum deo, quod dixit ad Moyſen: Omnia quæ cunq; dixerit domi-
nus, faciemus. Sed & nunc nos paciſcimur in baptiſmo: ut abre-
nũciemus diabolo & operibꝰ eius. Pro trãſ greſſoribus ergo hu-
ius pacti propheta ta beſcit. Et Paulus qui 2.Cor.11.g dicebat. Quis uritur, & ego nõ uror? e ¶ Vi de ꝙa mãdata tua di-
lexi dñe, in tua miſeri cordia uiuifica me.] Dilexi t ea, nõ per me tum, ſed per bonæ uo luntatis affectũ. Ideo ſe in his uiuificari de-
poſcit. f ¶ Principiũ uerborũ tuorũ ueri-
tas.] Vt nouꝰ homo renatus in Chriſto ui B uat. g ¶ Et in æter-
nũ omnia iudicia iu-
ſticiæ tuæ.] Vt dein-
ceps cognoſcẽs ſe ad imaginẽ ſimilitudinẽ que dei creatũ, nihil iudicijs ac iuſticijs e-
ius gerat indignum.

Sin

Principes perſecuti ſunt me gratis, & à uerbis tuis formida-
uit cor meum.] For-
midaui à uerbo illo quo ait: Qui me negauerit coram hominibus, negabo & ego eum, corã patre meo, qui eſt in cœlis. Ideo perſtitit fortis in paſſione. i ¶ Lætabor ego ſuper eloquia tua: ſicut qui inuenit ſpolia multa.] Alligato forti, & uaſis e-
ius direptis, lætor in illud eloquium euãgelicũ quod di-
cit: Cum uos perſequentur & maledicent, & dicent om-
ne malum aduerſum uos propter iuſticiam, gaudete & Matt.5.d exultate: quia merces ueſtra multa eſt in cœlis. k ¶ Ini
quitatem odio habui & abominatus ſum legem autem tuam dilexi.] Dum iniquitatẽ odit, & dei iuſticiam dili-
git: in maiori ſe officio extendit, dicens. l ¶ Septies in die laudem dixi tibi: ſuper iudicia iuſticiæ tuæ.] Septies deum per diem laudat: quia mens eius in pleno ſplẽdo-
re perdurans, ad illum ſeptimum diem, id eſt ſabbatorũ ſabbatum, qui eſt requies æterna feſtinat. m ¶ Pax mul
ta diligentibus legem tuam domine, & nõ eſt illis ſcãda-
lum.] Qui deum amat, pacem cum fratribus neceſſe eſt habeat. Nam deum falſo amore diligit, qui ſcãdalizatur in fratre. n ¶ Expectabam ſalutare tuũ dñe, & manda
ta tua feci.] Ieſum dominũ omniũ ſalutare expectans: ea quæ in lege & prophetis mandata fuerant feci. o ¶ Cu-
ſtodiuit anima mea teſtimonia tua: & dilexit ea uehemẽ
ter.] Cum ſtrenuitate cuſtodiæ, ualidam dilectionẽ ap- C
poſuit. p ¶ Seruaui præcepta tua & teſtimonia tua: qa omnes uiæ meæ coram tę domine.] Seruat præcepta te-
ſtimoniaq; qui uias dei incedit: nec quicquã in actu, di-
cto uel cogitatu agit: quod diuinæ contẽplationi habea-
tur indignum. Tau

Appropinquet ora-
tio mea in conſpe-
ctu tuo domine: ſecũ-
dum eloquiũ tuũ da mihi intellectũ.] Pro
ximam tibi fieri ora-
tionem meam depre-
cor domine, ut à te in
tellectum capiens, ni-
hil aliud niſi quod o-
portet exorẽ. r ¶ In-
troeat poſtulatio me
a in cõſpectu tuo do-
mine, &c.] Vt eã per
odorẽ in nocte huius uitæ dignanter aſſu-
mens, ab hac corru-
ptione concupiſcen-
tiæ carnalis eripiatur
s ¶ Eructabũt labia
mea hymnũ: cum do
ceueris me iuſtificatio
nes tuas.] Si per pu-
ram conſcientiã reſe-
rata fuerint à te labia
mea, tũc dignũ lauda
tionis proferã hym-
num: quẽ à tuis iuſti-
ficatiõibus imbutus
edocear. t ¶ Pronũ
ciabit lingua mea elo D
quia tua: quia mãda-
ta tua æquitas.] Ni-
hil eſt alid in eloquijs
tuis domine niſi pax,
niſi æquitas, niſi ui-
ta. Hoc corde credã
hoc labijs eloquar,
hoc lingua pronun-
ciẽ. u ¶ Fiat manus
tua ut ſaluet me: quo
niam mãdata tua ele-
gi.] Cũ dicit fiat ma-
nus tua: deſignat do-
minum ſaluatorem: qui factus eſt ei ex ſemine Dauid ſe
cundum carnem, per quem facta ſunt uniuerſa, & regũ-
tur. Manum hic debemus dexterã accipere. Poſtulat au
tem uenire ſaluatorem, per quem ſe nouerat ſaluandũ.
Quod autẽ dicit: elegi mandata, omnia ſe pericula amo
re domini poſtpoſuiſſe teſtatur. x ¶ Concupiui ſaluta
re tuum domine, & lex tua meditatio mea eſt.] Ipſum ui
dere concupiuerã, quem de utero uirginali illis adhuc
temporibus credebam eſſe uenturũ. Et ut ſibi hanc ſciẽ-
tiam de ſcripturis diuinis proueniſſe monſtraret, ſequi-
tur, Et lex tua meditatio mea eſt. In prophetis enim con-
cupiuerat Chriſtũ dominũ naſciturũ: de quo lex & pro
phetæ loquebãtur. y ¶ Viuet anima mea & laudabit
te, & iudicia tua adiuuabũt me.] Abſorpta terrenæ cor-
ruptionis infirmitate, uiuere ſe cõfitetur deo, per adiuto
rium iudiciorũ eius. z ¶ Erraui ſicut ouis quæ perie-
rat: require ſeruum tuum, quia mandata tua non ſum
oblitus.] Fuiſſe & iam nõ eſſe ouem errabundam dicit,
reportari ſe paſtoris humeris deprecatur: ut nunc ange-
lis de ſua inuentione gaudia tribuantur. Dominus autẽ
non eſt miſſus, niſi ad oues quæ perierunt domus Iſrael
Quem ſupplices deprecamur: ut iudiciorum eius facto

res

res, mandatorum cuſtodes, teſtimoniorũq; ſcrutatores effecti, reperta perdita oue, induſtria benigni paſtoris reſtituta eccleſiaſtico ouili, ſacris eius humeris reportati, ſanctorum angelorum mereamur cõſortijs gloriari: ipſi gloria cum æterno patre & ſpiritu ſancto in cũcta ſecula ſeculorũ. Amen.

a ¶ Canticum graduum.] Quindecim graduum pſalmi per quoſdam profectus nos ad ſummam perducũt: ut in atrijs domini poſſimus dicere Ecce nunc benedicite dominũ, omnes ſerui domini: in atrijs domus dei eius. Et quia à pleriſq; ſuper his latiſſime diſputatũ eſt: ſtultũ eſt parua dicere uelle pro magnis.

CXIX

AD dominũ cũ tribularer, clamaui, &c.] Tres res in uno uerſiculo uelociter explicantur: anguſtia, preces, exauditio: qa nemo tribulatur, niſi qui uiuere in Chriſto pie deſiderat. Oportet ergo ut nõ uocum elatiõe, ſed cordis humilitate proclamemus ad dominum, ſi cupimus exaudiri.

B c ¶ Domine libera animam meam à labijs iniquis.] A Iudæis: qui Chriſtũ dominum nõ ſolum nõ credunt, ſed etiam immundis labijs blaſphemare nõ metuunt. d ¶ Et à lingua doloſa.] Ab hæreticorum doctrina: qui nos à recta fidei linea exturbare nituntur. e ¶ Quid detur tibi: aut quid apponatur tibi ad linguã doloſam.] Ad ſe fideliter proclamantem animam, dominus interrogare pietatis affectu dignatus eſt, ut quid ei detur, aut quid apponatur ad linguam doloſam. Dicunt multi hoc in loco commutata præpoſitione: Quid detur tibi aduerſus linguam doloſam: dicere uolunt, ut quaſi ex dei doctrina anima illa audiat. f ¶ Sagittæ potentis acutæ: cum carbonibus deſolatorijs.] Pro deſolatorijs carbonibus, in Hebræo ἀρωυδίνοις habet. Deſolatorem puto & in Eſaia eſſe carbonem, qui ad labia eius defertur, ut purget uitia quæ loquendo ſiue optima quæq; tacendo contraxerat. Et hic itaque carbonem ſimilẽ deprecatur, ut detur ei carbo de altario dei, qui in eius labijs, peccatorũ ſolitudinẽ faciat, id eſt, à uitijs eũ præſtet alienũ. g ¶ Heu mihi quia incolatus meus prolõgatus eſt.] Cuius conuerſatio in cœlis eſt, peregrinatur in hoc corpore, & hæc peregrinatio lõga ei uidetur, quia quod ſuſcepit per ſpem: nõ contẽplatur in ſpecie. Ideoq; quaſi triticum inter paleas gemens ait. h ¶ Habitaui cum habitantibus Cedar.] Cedar tenebræ interpretantur. Habitat ergo iſte cum habitantibus tenebras, ſed non obſcuratur à tenebris: ſicut lux lucet in tenebris, & tenebræ eã non comprehenderũt. i ¶ Multum incola &c.] Deſiderabam enim diſſolui & eſſe cũ Chriſto. k ¶ Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus.] Implens illud Rom. 12.d Apoſtoli, Si poſſibile eſt, cũ omnibus hominibus pacẽ habẽtes. Eſt ergo cũ odiẽtibus pacem pacificus, idcirco ut eis pacem liberius prædicaret. l ¶ Et cum loquebar illis, impugnabant me gratis.] Ille annunciabat pacẽ: C
ſed pacis inimici non ſolum eam non recipiebant, uerũ etiam ipſum prædicatorem pacis, ſuis nequitijs impugnabant. m ¶ Canticum graduum.] Iſte pſalmus ſecũdam aſcenſionem continet cuius titulus eſt: Canticum graduũ. Plures enim ſunt ſignificantes (ut iam in primo eorum audiſtis) aſcenſum noſtrum: qui fit in corde ad deum à conualle plorationis, id eſt, ab humilitate contribulationis.

Canticũm graduum. CXIX

AD dominũm cum tribularer clamaui, & exaudiuit me. Dominẽ libera animã meam à labijs iniquis, & à linguã doloſa. Quid detur tibi, aut quid apponatur tibi ad linguam doloſam? Sagittæ potẽtis acutæ, cum carbonibus deſolatorijs. Heũ mihi quia incolatus meus prolongatus eſt, habitauĩ cum habitantibus Cedar, multũm incola fuit anima mea. Cũm his qui oderunt pacem, eram pacificus, cum loquebãr illis, impugnabant me gratis.

Canticũm graduum. CXX

LEuaui oculos meos in montes, unde ueniẽt auxilium mihi, Auxilium mẽum à domino, qui fecit cœlum & terram. Nõn det in commotionem pedem tuum, neque dormitẽt qui cuſtodit te. Ecce nõn dormitabit neque dormiet qui cuſtodit Iſrael. Dominus cuſtodit te dominus protectiõ tua, ſuper manum dexteram tuam. Pẽr diem ſol non uret te, neque luna per noctem. Dominus cuſtodit te ab omni malo, cuſtõdiat animam tuam dominus. Dñs cuſtodiãt introitũ tuum & exitũm tuum, ex hoc nunc & uſque in ſeculũ.

Canticũm graduum. CXXI

LAetatus ſum in his quæ dicta ſunt mihi, in dõmũ domini ibimus. Stantes erãt pedes noſtri, in atrijs ſtodit te.] Deꝰ enim in ſe manentem peruigili cuſtodia protegit ac tuetur. s ¶ Ecce non dormitabit neq; dormiet, &c.] Sine ulla autem intermiſſione à deo cuſtoditur: qui eũ ſpiritualium oculorũ intentione perſpexerit. t ¶ Dominus cuſtodit te.] Ipſe qui cœlum fecit & terram: quia dij qui eam non fecerunt, pereunt ex ea. u ¶ Dominus protectio tua, ſuper manum dexteræ tuæ.] Ille te protegit, ne opus tuum dextrum, id eſt, bonum, pars impediat inimica. x ¶ Per diẽ ſol non uret te, neque luna per noctem.] Iuſtus nec proſperis eleuari poteſt: nec in triſtibꝰ deijci. Quod in die & nocte, hoc & in ſole ſignificatur & luna. y ¶ Dominus cuſtodit te ab omni malo.] Ab omnibus inſidijs inimici. z ¶ Cuſtodiat animam tuam dominus.] Ne ei pars domine, tur poteſtatis aduerſæ. a ¶ Dominus cuſtodiat introitum tuum.] Per quem ingreſſus es ad cognoſcendum patrem. b ¶ Et exitum tuum ex hoc nunc & uſque in ſeculum.] Vt cum à corpore receſſeris, ſua cuſtodia protegaris, ne in chaos illud præcipiteris, ubi diues cõſpicitur ardens: ſed in ſinu Abrahæ cum Lazaro ſempiterna requie perfruaris. c ¶ Canticum graduum.] Iſte Luc. 16.f
pſalmus tertius eſt aſcenſionis gradus, uocem hominis continens: cuius conuerſatio habetur in cœlis. CXXI

LAetatus ſum in his quæ dicta ſunt mihi.] Dicta mihi fuerant per legem, & prophetas, atque apoſtolos. Sed & ego dico ea quæ per ſpeculum contemplaueram & nunc facie ad faciem uideo. Et quæ nam, inquis? d ¶ In domum domini ambulauimus.] Id eſt in cœleſtem Hieruſalẽ ut ciues efficiamur ſanctorum & domeſtici dei. f ¶ Stantes erant pedes noſtri, in atrijs tuis Hieruſalem.] Firmi in amplitudine eius. Sed ne iſtã ter-

renam putares, audi quid ſubiecit. *a* ¶ Hieruſalē quæ ædificatur ut ciuitas.] Adhuc, inquit, non eſt expletum ædificium ciuitatis huius: ſed quotidie ædificatur de lapidibus uiuis ſuper fundamentum apoſtolorum & prophetarum ab ipſo ſummo angulari lapide Chriſto Ieſu: Eph.2,d ſicut ait Apoſtolus.

b ¶ Cuius participatio ei⁹ in idipſum.] In uno eccleſiæ corpore per chriſtū. *c* ¶ Illuc enim aſcenderunt tribus, &c.] Non peccato obnoxiæ, ſed tribus domini: quæ cognoſcentes dominū, ſequi nō diſtulerunt: quod ad gentes eſt referendum. *d* ¶ Teſtimonium Iſrael.] Vt eum condemnet: quia ille eum in multis oſtenſum miraculis non cognouit. Tribus uero gentiū ſtatim cognitum recepe runt. Sic & regina Au Luc.11,d ſtri uel Niniuitæ, in huius teſtimonij iudicio ſurgent: & cōdemnabūt eum. *e* ¶ Ad confitendum nomini tuo domine.] Confitentur enim, quia in nomine tuo omne genu flectetur cœleſtiū, terreſtrium, & inferB norū, & quia tu domine Ieſu Chriſte in gloria es dei patris.

f ¶ Quia illic ſederūt ſedes in iudicio.] Sedes dei, apoſtoli ſunt ſuper quos dñs Matth.19.b requieſcit. Hæ ſedes ſedebunt ſuper ſedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Iſrael: ſicut ipſe ait in euangelio. *g* ¶ Sedes ſuper domum Dauid.] Super eccleſiam Chriſti gubernantes atque monentes eam præceptionibus ſuis. *h* ¶ Rogate quæ ad pacem ſunt Hieruſalem.] Interrogate quæ ad pacem pertineant ciuitatis huius, & ſequimini eam, ut per dilectionem pacis, fructum conſequamini æternæ beatitudinis. *i* ¶ Et abūdantia diligentibus te.] Qui relictis caducis, deum ſuper omnia diligit: ipſe abundantia bonorum cœleſtium perfruitur. *k* ¶ Fiat pax in uirtute tua.] Dominus Chriſtus eſt pax noſtra, qui nos in uno uinculo charitatis aſtringit: cuius uirtus ſi conualeſcat in nobis, & ipſe quoque pectoribus noſtris illabitur. *l* ¶ Et abundantia in turribus tuis.] In his abundantiam bonorum cœleſtium fieri propheta depoſcit: qui ſuper eminentes merito, tanquam turres fortiſſimæ hanc ciuitatem & uirtute muniunt, & proceritate decorant. *m* ¶ Propter fratres meos & proximos meos: loquebar pacem de te.] Vt ſcilicet & ipſi ad conſummationem huius ædificij ſe perfectos exhibeant. *n* ¶ Propter domum domini dei mei, quæſiui bona tibi.] Prædicando pacem proximis fratribus, qui efficit eos ciuitatem regis æterni, cui hæc bona quæſiuit: ut ab uniuerſitate ciuitatis, in unam eius Iohn.17.d tranſiret habitationem, qui ait: Pater, rogo ut ubi ego ſum, & illi ſint mecum. Ego in illis, & tu in me: ut uideāt gloriam meā: quia dilexiſti me ante conſtitutionem mūdi. *o* ¶ Canticum graduum.] Iſte pſalmus quartum canticorum graduum pandit aſcenſum: in quo uir ille fidelis, qui dudum ad montes ſuſtollebat oculos nunc proficiens iam in aſcenſu: ad ipſum cœlorum habitato,

tuis Hieruſalem. Hieruſalēm quæ ædificatur ut ciuitas, cuius participatiō eius in idipſum. Illūc enim aſcenderunt tribus, tribus domini teſtimoniūm Iſrael, ad cōfitendūm nomini dñi. Quiā illic ſederunt ſedes in iudicio, ſedēs ſuper domum Dauid. Rogatē quæ ad pacem ſunt Hieruſalem, & abundantiā diligentibus te. Fiāt pax in uirtute tua, & abundantiā in turribus tuis. Propt̄er fratres meos & proximos meos, loquebar pacem de te. Propt̄er domum domini dei noſtri, quæſiui bona tibi.

Canticūm graduum. CXXII

AD te leuaūi oculos meos, qui habitas in cœlis. Eccē ſicut oculi ſeruorum, in manibus dominorum ſuorum. Sicut oculi ancillæ in manibus dominæ ſuæ, ita oculi noſtri ad dominum deum noſtrum, donec miſereatur noſtri. Miſererē noſtri domine miſerere noſtri, quia multum repleti ſumus deſpectione. Quiā multum repleta eſt anima noſtra, opprobrium abundantibus & deſpectio ſuperbis.

Canticūm graduum. CXXIII

NIſi quiā dominus erat in nobis, dicat nunc Iſrael, niſi quiā dominus erat in nobis. Cū exurgerent homines in nos, forte uiuos deglutiſſent nos. Cūm iratem eos erigit dicens. CXXII C.

AD te leuaui oculos meos, qui habitas in cœlo.] Notandum quod per ſingulos pſalmos, quidam gradum ſunt profectus. Qui in primo dixerat: Ad dominū cum tribularer clamaui: & in ſecundo oculos ad mōtes ſe eleuaſſe narrauerat lætatus quoque fuerat quia ſibi ingreſſus in domo dei fuerat repromiſſus: nūc ad maius profecit, ut ad ipſum deum oculos leuet. Qui habitas in cœlo. Aſcendēs quo leuaturus erat oculos, niſi illuc quò tendebat, aſcēdere deſiderabat? *q* ¶ Ecce ſicut oculi ſeruorum, in manibus dominorum ſuorum, & ſicut oculi ancillæ in manibus dominæ ſuæ, ſic oculi noſtri ad dominum deum noſtrum quoadu ſq; miſereatur noſtri.] Et ſerui ſumus, & ancillæ ſumus, ille dominus & domina eſt. Attendat charitas ueſtra. Non mirum ſi ſerui ſum⁹, & ille domin⁹ eſt: ſed mirum ſi ancillæ ſumus, & ille domina eſt. Sed neq; hoc mirum, quia ancillæ ſumus, eccleſia enim ſumus: nec illud mirū, quia & ipſe domina D eſt, quia uirtus & ſapientia dei eſt. Audi ergo apoſtolum dicentem: Nos autem prædicamus Chriſtum crucifixum: Iudæis quidem ſcandalum, gentibus autem ſtulticiam: ipſis uero uocatis Iudæis & Græcis, Chriſtum dei uirtutem, & dei ſapiētiam. Cum multis perſecutionum generib⁹ ſubiicimur, oportet nos ſemper in dei auxilio oculorū intentionem ſine ullo uitio continere defixam quoadu ſq; nobis miſericordiam largiatur. *r* ¶ Miſerere noſtri domine miſerere noſtri, quia multū &c.] Id eſt, deſpectione, quia ſancti deſpiciuntur à malis hominibus. *s* ¶ Multumq; repleta eſt anima noſtra: opprobrium abundantibus & deſpectio ſuperbis.] Non tantū in diuitiis dicit, ſed eos qui abūdant in malicia, illi deſpiciunt pauperes Chriſti. Diuites deſpiciunt pauperes, & ſuperbi deſpiciunt humiles, & ipſi dicunt multa opprobria contra ſanctā eccleſiam. *t* ¶ Canticum graduū.] Iſte pſalmus quintus aſcenſionis eſt gradus: edocens uirum illū fidelē proficere: qui per eleuationē ſpiritualiū oculorū ad cœlorū habitatorē, euincēs omnes diaboli cæ immiſſionis inſidias, ita exorditur dicēs. CXXIII

NIſi quia dominus erat in nobis: dicat nūc Iſrael.] Bene in nobis dñs habitat, ſi eum ſanctæ mentis contēplatione ſuſpicimus. *x* ¶ Niſi quia dominus erat in nobis, cum exurgerēt &c.] Nō carnes noſtras deuorare conati ſunt impij: ſed animas per inſtigationem ſceleru deglutire: ſed erepti ſumus ab his per eum qui erat in nobis. Cui ob hoc gratiæ referēdæ ſunt: quia gratia eius ſaluati ſumus. *y* ¶ Cum iraſceretur animus eorum aduerſus nos: forſitan ut aqua abſorbuiſſent nos.] Commotiones malarum mentium, qui ſanctos dei abſorbere quærunt, aquis comparantur: ſed habitante in ſanctis domino, deorſum defluunt & decurrunt. I.Cor.1.d

¶ Torrentē

A d ¶ Torrentem pertranſiuit anima noſtra.] Melius in Hebræo habet: Torrens pertranſiuit ſuper animam noſtram, quod ſcilicet multi tentationum turbines ſuper animã eius tranſierũt, nec potuerũt eam necare, iuſto dicente: Niſi quia dominus erat in nobis dicat nunc Iſrael.

b ¶ Forſitan pertranſiſſet anima noſtra aquam intolerabilẽ.] Verbum ἀνυπόστατον apud Græcos, ambiguum eſt, & poteſt ſonare, quod ſubſiſtat, & quod intolerabile ſit: hoc eſt, quod nemo ferre queat. Pro quo & Aquila & Symmachus & Theodotio, & omnes interpretes pari uoce conſentiũt, ſuperbas aquas & arrogãtes pro ἀνυπόστατον tranſferentes.

c ¶ Benedictus dominus qui non dedit nos in capturã dentibus eorum.] Horum torrẽtium dentes, numeroſitas eſt uitiorũ, à quib. ne capiamur, gratia dei eruimur.

d ¶ Anima noſtra ſicut paſſer erepta eſt, de laqueo uenãtiũ.] Tenduntur nobis laB quei in concupiſcentijs, ac diuerſis diaboli cæ aſtutiæ dolis: ſed cõtrito ſatana ſub pedibus noſtris, ſicut paſſer à capiente euolamus ab illis. Sic eñ ſequitur: e ¶ Laqueus cõtritus eſt, & nos liberati ſumus.] Si enim dominus habitet in nobis: ipſe (ut diximus) hos diſrumpet laqueos, ne nos impediãt. f ¶ Adiutorium noſtrum in nomine domini, qui fecit cœlum & terrã.] Hoc eſt nomen quod eſt ſuper omne nomẽ. Huius nominis adiutorio, mortis uincuntur laquei, ſi in illo maneamus affixi. g ¶ Canticum graduum.] Iſte pſalmus, ſextus habetur in cãticis graduũ, qui ex uoce prophetæ nos hortatur, ut relictis ſeculariꝫ cauſis, in deum tantum omnem confidentiã habeamus, dicens: CXXIIII

QVi confidunt in domino ſicut mons Sion, non commouebitur in æternum.] Sion, eccleſia: mõs autem
Dan.2.e iuxta Danielem, Chriſtus dominus. Ergo qui in eum totam ſpem ponunt, non cõmouentur in perpetuum quia conformes efficiuntur corpori gloriæ eius. i ¶ Qui habitat in Hieruſalem.] In ipſa eccleſia matre noſtra, quæ ſurſum eſt, libera. k ¶ Montes in circuitu eius.] Cuſtodiæ ſanctorum, angelorum, prophetarum, apoſtolorumq́, quæ in modum proceritatis montanæ ſuperemineant cunctis in ſanctitate. l ¶ Et dominus in circuitu populi ſui, ex hoc nunc & uſque in ſeculum.] Sicut ipſe polliceri dignatus eſt, dicens: Ecce ego uobiſcũ ſum uſq;
Matth.ulti. in conſummationem ſeculi. m ¶ Quia non relinquet dominus uirgam peccatorum ſuper ſortem iuſtorum.] Pro uirga in Hebræo, ſceptrũ habet. Hoc eſt ergo quod petimus, ne nos inducas in tentationem quam ſufferre non poſſimus. n ¶ Vt non extendant iuſti ad iniquitatem manus ſuas.] Vt non cogitent, quid mihi prodeſt quod iuſtus ſum, ſi ſemper perſequantur me iniqui? Vt C non extendant, hoc eſt, ut ſuſtineant malos, & non faciãt mala. o ¶ Benefac domine bonis & rectis corde.] Qui uel boni ſunt in opere, uel recti habẽtur in fide. p ¶ Declinates autem in obligationes adducet dominus.] Pro obligatiõibus, Aquila interpretatus eſt: Symmachꝰ quinta ædi/tio. q ¶ Cum operantibus iniquitatẽ.] Hi qui à præceptis dei declinant, adduntur cum his qui deum ignorant, ut ſimili ſententia feriantur. r ¶ Pax ſuper Iſrael.] Chriſtus dominꝰ eſt pax noſtra: qui auferens maceriam inimicitiæ de medio Iudæorum ac gentium, fecit utraq; unum, quod erat ante diuiſum. s ¶ Canticum graduũ.] Iſte pſalmus ſeptimꝰ graduum, profert canticum uel aſcenſum, in quo fidelis anima aduerſus criminum captiuitatem in domi/num exultat & dicit.

CXXV

IN conuertendo dominus captiuitatem Sion.] Peruaſerat enim uniuerſum mundum uetus captiuitas uitiorũ: ſed luceſcente nobis ſole iuſtitiæ effugata eſt. Sic & eccleſia quæ ſpecialiter Sion nuncupatur, apparuit. D

IN conuertendo dominus captiuitatem Sion, facti ſumus ſicut conſolati. Tunc repletum eſt gaudio os noſtrum, & lingua noſtra exultatione. Tunc dicent inter gentes, magnificauit dominus facere cum eis. Magnificauit dominus facere nobiſcum, facti ſumus lætantes. Conuerte domine captiuitatem noſtram, ſicut torrens in auſtro. Qui ſeminant in lachrymis, in exultatione

u ¶ Facti ſumus ſicut conſolati.] Pro conſolati, omnes pariter æditiones ſomniantes tranſtulerunt. Et pulchre ſomniantes. Nondum eſt enim plena lætitia, in captiuitate reliquis conſtitutis. x ¶ Tunc repletum eſt gaudio os noſtrum, & lingua noſtra exultatione.] A ſpirituali & infinita lætitia uel os noſtrũ, uel lingua repletur: quia non ſufficit tantas explicare laudes pro gratia qua ſaluamur. y ¶ Tunc dicẽt inter gentes, magnificauit, &c.] Si enim relictis tranſitorijs, ſpem collocemus in ſempiternis: tũc dicitur quia magnos nos fecit dominus captiuitate depulſa, & ſicut quondã gentes timore territæ de Iſraelitico populo loquebantur dicentes: Siccauit deus ioſue.2.b aquas maris & Iordanis ad ingreſſum filiorum Iſrael. In hoc ergo gaudio confitemur. z ¶ Quia magnificauit dñs facere nobiſcum, &c.] Seruiebamus prius Pharaoni, id eſt, exterminatori in duris operibus, nunc autẽ ſeruimus regi cœleſti: cuius iugum ſuaue eſt, & onus leue. a ¶ Conuerte domine captiuitatẽ noſtrã.] Cõmunem ſe captiuitatem habere cum reliquo populo, propheta fatetur: quia compatitur unũ membrũ cæteris mẽbris. b ¶ Sicut torrens in auſtro.] Sicut enim flante auſtro, ſoluuntur glacies, & impletis torrẽtibus, omnis horror cum impetu ſuo defluit: ſic flante ſpiritu ſancto, ſoluuntur peccata noſtra: ſcilicet ut accepta remiſſione, fiat nobis illud quod ſcriptũ eſt: Sicut glacies in ſereno, ſoluuntur peccata tua. c ¶ Qui ſeminant in lachrymis, in gaudio, &c.] Sancti igitur dei ſeminauerunt in lachrymis

A confeſſionis: & in diuerſis cruciatibus, in gentibus uerbum dei: euntes & flentes ſuper duritiam cordis eorum: quod in futuro cum manipulorum fructibus portabũt, Ioan. 16.d dicente ad eos domino: Amen dico uobis, quia flebitis uos & lamentabitis: mundus autem gaudebit, ſed triſtitia ueſtra in gaudiũ conuertetur. Igitur & nos in tribulatione clamantes: eleuemus mentis oculos ad auxiliatorem deum, ut eruat nos à ſæuis dentibus inuidorum, auferat à nobis ſceptrũ dominatiõis iniquæ: ut ſolita miſeratione largita dum à captiui tate uitiorum abſoluimur, cœleſtis Hieruſalem ædificio, tanquam uiui lapides cõnectamur. *a* ¶ Canticum graduum Salomonis.] Ideo pſalmus iſte Salomonis titulo prænotatur: ut ipſe fabricator tẽpli, doceat ſe non ualere ædificationẽ eius conſummare ſine dñi auxilio. CXXVI

NIſi dominus ædificauerit domũ, inuanũ laborant qui ædificant eam.] Nos ſumus ſecundũ Apo B ſtolum, dei templũ: 2.Cor.6.d qui niſi per dominũ noſtrum Ieſum Chriſtum ædificemur ſuper fundamenta apoſtolorum & prophetarum, inanis erit philoſophorum & reliquorum ſecularium doctorum ædificatio. *c* ¶ Niſi dominus cuſtodierit ciuitatem, inuanum laborauerunt qui cuſtodiunt eam.] Fidelis anima, ciuitas accipitur æterni regis, quæ ciuibus bonis, id eſt, honeſtis moribus frequentatur, quam nullius poteſt tueri cuſtodia, niſi illius qui non dormitans protegit Iſrael. *d* ¶ Vanum eſt uobis ante lucẽ ſurgere.] Qui ante lucem ſurgit, nocturnas tenebras palpat. Sic & qui relicto euangelij lumine ad ſuperius dictum dogma tranſierit, in tenebris commoratur: nec poteſt domini cæ reſurrectionis perfrui claritate. *e* ¶ Surgite poſt quam ſederitis, qui manducatis panem doloris.] Qui in humiliatione quieſcitis, eleuamini: uos qui in peccatis uel natos eſſe uel uiuere meminiſtis: & ad deum tranſire deſideratis. Vel qui mãducatis panem doloris. Pro dolore, Theodotio & quinta æditio idola interpretati ſunt: Sexta uero, errorem. Senſus itaque iuxta ſimplicem intelligentiam iſte eſt: Sine cauſa diluculo ad templum curritis, & deum adorare uos creditis qui idola pariter adoratis, & immundo ueſcimini pane. *f* ¶ Cum dederit dilectis ſuis ſomnum.] Quaſi aliquis interrogaſſet, quando hoc ſit factum, ei dicitur: Cum dederit dilectis ſuis ſomnum. Dilecti, ſancti ſunt, qui poſt ſomnum præſentis uitæ, hic dormitare uidentur, ut in reſurrectione ad uitam æternam mereantur peruenire. *g* ¶ Ecce hæreditas domini filij merces fructus uentris.] Cum ſancti ab hoc ſeculo accepto quietis ſomno diſceſſerint, tũc fient hæreditas domini: quia iam non ſubiacent tentationibus. Sed & ipſe dominus natus ex uirgine factus eſt fructus uentris. Cuius aſſumpta humanitas, hanc accepit mercedem, ut gentes uocatæ in filijs, ſint hæredi-

tas eius. Dedit eis, inquit, poteſtatem filios dei fieri qui C credunt in nomine eius. *b* ¶ Sicut ſagittæ in manu potentis, ita filij excuſſorum.] Excuſſos, expeditos, & accinctos ad prælium uocat: quod uerbum & in Eſdræ libris, ſeptuaginta interpretes tranſtulerunt. *i* ¶ Beatus uir qui impleuit deſiderium ſuum ex illis.] Pro deſiderio in Hebræo, pharetrã habet. Vt quia ſagittas præmiſerat in comparationem ſanctorum, conſequenter pharetram ſagittis inferat explẽdam. *k* ¶ Non confundetur cum loquetur inimicis ſuis in porta.] Porta, ianua ſiue oſtium, ipſe eſt qui ait: Ego ſum oſtium, Ioan.10.b per me ſi quis introierit, ſaluabitur. Ergo qui de filijs excuſſorum fixus in Chriſto eſt, non confundetur in die iudicij: cũm ex probrauerit inimicis legis dei inobedientiam, & peruerſitatem uel omnem malitiam ipſorum. *l* ¶ Canticum graduum.] Iſte pſalmus in nono aſcenſionis gradu uel cantico, timorem dilectionem, D q̃ dominicam inſinuat, dicens:

CXXVII.

BEati omnes qui timent dominum, qui ambulant in uijs eius.] Qui cum timore iungentes ſe dei dilectioni, exercentur in his quæ prophetæ, apoſtoli, euangeliſtæ prædicauerunt. *n* ¶ Labores fructuum tuorum manducabis, beatus es & bene tibi erit.] Labores fructuum ſunt, cum homo exercetur in mundo: ut ad æternitatis fructum poſſit accedere. Nam laborioſe per has dei uias inceditur, ſicut ipſe ait: Arta & ærumnoſa uia eſt quæ ducit ad uitam. Sed hic labor æternis fructibus adimpletur, cum homo pane illo cœleſti locupletatur. Hoc enim deſiderio & ille compungebatur qui dicebat: Beatus qui manducauerit panem in regno dei. Luc.14.c *o* ¶ Vxor tua ſicut uitis abundans, in lateribus domus tuæ.] Vxor iuxta Salomonem, ſapientia accipitur, Prouer.7.d quæ in animæ emundatæ domo tanquam ſpecioſa uitis adducta, in lateribus operum noſtrorum extenditur. *p* ¶ Filij tui ſicut nouellæ oliuarum, in circuitu menſæ tuæ.] Actus bonorum in circuitu doctrinæ cœleſtis aſſiſtentes, cum pinguedine pacis, & obumbratione uirtutis. *q* ¶ Ecce ſic benedicetur homo, qui timet dominum.] His utique locupletatur diuitijs. *r* ¶ Benedicat te dominus ex Sion.] Qui in eccleſia regnat. *s* ¶ Et uideas quæ bona ſunt Hieruſalem omnibus diebus uitæ tuæ.] In illa cœleſti matre: de qua in alijs expoſuimus pſalmis, in qua uitæ perpetuæ bona uiſuri ſunt ſancti. *t* ¶ Et uideas filios filiorũ tuorum.] Retributionem captantes operũ bonorum. *u* ¶ Pacem ſuper Iſrael.] Pax noſtra, Ieſus Chriſtus iugiter ſuper mentẽ ſe uidentem aſpiciat. *x* ¶ Canticũ graduum.] Iſte pſalmus decimũ nobis profert uel canticũ, uel aſcẽſum, qui ex uoce prophetica inchoãs, docet inceſſanter reſiſtere nequitijs impugnantibus, ne nos expugnent. CXXVIII

¶ Sæpe

SAepe expugnauerunt me à iuuentute mea: dicat nunc Israel. Sæpe expugnauerunt me à iuuentute mea: etenim non potuerunt mihi. Supra dorsum meum fabricauerunt peccatores: prolongauerunt iniquitatem suam. Dominus iustus concidet ceruices peccatorum: confundantur & conuertantur retrorsum omnes qui oderunt Sion. Fiant sicut fœnum tectorum: quod priusquam euellatur, exaruit. De quo non impleuit manum suam qui metet, & sinum suum qui manipulos colliget. Et non dixerunt qui præteribat benedictio domini super uos, benediximus uobis in nomine domini.

Canticum graduum. CXXIX

DE profundis clamaui ad te domine, dne exaudi uocem meam. Fiant aures tuæ intendentes in uocem deprecationis meæ. Si iniquitates obseruaueris domine, domine quis sustinebit. Quia apud te propitiatio est, & propter legem tuam sustinui te domine. Sustinuit anima mea in uerbo eius, sperauit anima mea in domino. A custodia matutina usque ad noctem, speret Israel in domino. Quia apud dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio. Et ipse redimet Israel, ex omnibus iniquitatibus eius.

Canticum graduum. CXXX

DOmine non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei. Neq; ambulaui in magnis, neq; in mirabilibus super me. Si non humiliter sentiebã, sed exaltaui animam meam. Sicut ablactatus est super matrem suam, ita retributio in anima mea. Speret Israel in domino, ex hoc nunc & usque in seculum.

A Saepe expugnauerunt me à iuuentute mea.] Dicit se impugnari ab initio ætatis suæ uir iste: sed à quibus impugnetur, silet: ut intelligatur quia pugna à diabolo mittitur. Poteris uel de probatione Iob, uel ex traditione Christi, à Iuda facilius hoc aduertere. *b* ¶ Dicat nunc Israel, sæpe expugnauerunt me à iuuentute mea, etenim nõ potuerunt mihi.] Ergo qui Israel est ille potest dicere: quia impugnatur omnibus diebus uitæ suæ. Sed non ei prævalet hæc pugna: quia dominus pugnat pro eo. *c* ¶ Supra dorsum meum fabricauerunt peccatores, prolongauerunt iniquitatẽ in bi.] Iugiter ad deum currẽti, & ad amplio ra tendenti fabricantur à tergo nequitiarum machinæ: quia in aspectu non possunt. Sed cum ad effectum non peruenĩũt, sibĩ ipsi prolongant: ob id inuidendo, peccatum ultionemq; diuinam in se prouocant. Sequitur enim: *d* ¶ Dominus iustus cõcidet ceruices peccatorum.] Pro ceruicibus in Hebræo habet, uincula uel catenas: ut sit sensus: Illi qui me suis insidijs hincinde uallauerãt, etiam uinctum tenebant: sed auxiliãte domino, omnes nexus soluti sunt. *e* ¶ Confundantur & conuertantur retrorsum omnes qui oderũt Siõ.] Ecclesiam, quæ est corpus Christi: cuius nos mẽbra sumus. *f* ¶ Fiant sicut fœnum ædificiorum: quod priusquàm euellatur, arescit.] Nõ hæc de ædificijs in petra locatis dicuntur, sed his quæ quasi citius ruitura super arenam ponũtur: quod ad opera carnis respicit, in quibus non modo nullum granum bonitatis inuenitur: uerum etiam antequã ad incremẽtum aliquod ueniant exiccantur. *g* ¶ De quo non impleuit manũ suam qui metet.] Qui retributionẽ dignam operis sui mercedẽ non recepit. *h* ¶ Nec sinum suũ qui manipulos colliget.] Qui per conscientiæ puritatem, & si minus habet, uolũtatem tamen bonam adhibuit. Ideoq; à deo tanquã si multum dedisset, manipulos refert, sicut uidua de duobus minutis. *i* ¶ Et non dixerunt qui præteribãt, benedictio domini super uos.] Non eos benedixerunt sancti dei, qui pro nihilo habentes hunc mundũ, pertransierunt ad cœlestia & æterna. *k* ¶ Benediximus uobis in nomi.&c.] Vt relictis infructuosis aridisq; operibus, ea seratis, quæ & messorũ manum, & colligentiũ manipulos, repleãt sinum. *l* ¶ Canticũ graduum.] Iste psalmus undecimũ nobis ascẽsionis gradũ pandit, & canticũ, qui fidelis animæ conatum ad altiora tendentem proferens: dum se in profundo quasi immersum queritur, nos ad intelligenda cœlestia prouocat dicens. CXXIX

D E profundis clamaui ad te domine, domine exaudi C
orationẽ meam.] De profundis clamat, qui scit altitudinem diuitiarum sapiẽtiæ dei, qui persecutiones patitur, qui eum misericordi suspirio deprecatur. *n* ¶ Fiãt aures tuæ intendẽtes, in orationem serui tui.] Nõ hic carnalẽ aurem prophetã postulat, sciẽs deũ incorporeũ esse: sed uirtutẽ qua suos exaudire dignatur, exposcit. *o* ¶ Si iniquitates obseruaueris domine, domine quis sustinebit.] Si enim trãsgrediẽs leges tuas generis humani fragilitas ultione tua protinus feriat, quis euadere poterit? *p* ¶ Quia apud te propitiatio est.] Tu enim nos reconciliabis patri per crucem. *q* ¶ Et propter legem tuã sustinui te domine.] Lex spiritualis est, & continens uerba uitæ, quã sustinere debemus, ne peccantes in eam per legem dijudicemur. *r* ¶ Sustinuit anima mea dominũ, &c. A custodia matutina usq; ad noctẽ.] Ab illa matutina hora qua in uineam dominicam est locatus, spem suam in illã defixit horam: qua denarium mercedis acciperet. A uigilia matutina. *s* ¶ Speret Israel in dñm.] Ab eo quod ei lumen ueritatis illuxit, indefi cienter cœlestia contẽpletur. *t* ¶ Quia apud dñm misericordia.] Cũ pro nobis homo fieri dignatus est. *u* ¶ Et copiosa apud deum est redẽptio.] Cum nõ auro neq; argẽto, sed precioso nos sanguine redemit. *x* ¶ Et ipse redimet Israel ex om.&c.] Ipse enim filius introeũte plenitudine gentium, reliquũ Israel, remissa iniquitate saluabit. *y* ¶ Canticũ graduum.] Iste psalmus duodecimus in hac ascẽsione, uel cantici, uel gradus habetur, qui nos ex persona prophetæ humilitatem quam Christus in carne gestaturus erat, edocet dicens. CXXX

D Omine non est exaltatũ cor meum.] Sed in cõtritione & humiliatione eius obtuli tibi sacrificiũ acceptabile. *a* ¶ Neq; elati sunt oculi mei.] Vt trãsitoria cõcupiscerent & caduca. *b* ¶ Neq; ambulaui in magn.&c.] Quæ magna mirabilia uidebãtur hominibus, in his non incessi, ne me opprimerẽt. *c* ¶ Si non humiliter sentiebam, sed exaltaui animã meam.] Humilis quidẽ est corde, sed excelsus est sensu. Humiliter sentiebã in seculo, sed animã meam exaltaui in cœlo. *d* ¶ Sicut qui ablactatus est à matre sua: ita retribues in animã meã.] Nihil in se puerile sentit: quia cibũ lactis excedens, ad perfectum peruenit uirũ: illo nũc pane qui de cœlis aduenit, ali exorat. *e* ¶ Speret Israel in dño, ex hoc nũc & usq; in seculum.] Docet ut nullo fine tẽporis, spes nostra claudatur, ut per spem præsentis uitæ: bona futuri seculi capiamus.

Rom.7.c

D

1.Pet.1.c

¶ Canticũ

A *a* ¶ Cãticum graduum.] Iſte pſalmus habetur in cãnticis tredecimus graduum, qui per aſcenſionem profectuum, de aduentu filij dei ex uoce prophetica nos edocet dicens. CXXXI

MEmento domine Dauid.] Filius omnipotentis dei, aſſumpturus carnem pro redemptione populi, Dauid ſe uoluit nũcupari: eius ſcilicet nomine uocitatus: de cuius genere aſſumpturus erat & corpus. *c* ¶ Et omnis manſuetudinis eius.] Non cõtendit neque clamauit: ſed ſicut agnus manſuetus deductus eſt ad uictimã. *d* ¶ Sicut iurauit domino, uotũ uouit deo Iacob.] Iuramentũ ac uotum propter firmitatẽ dictionis poſuit, ne nos dubitaremus ſequi: Sed quid interim uouerit, dignum eſt contueri. Memẽto domine Dauid, & omnis manſuetudinis eius. Sicut iurauit domino. Pro eo quod eſt, ſicut: in Hebræo habet qui: ut ſit ſenſus: Memẽto domine Dauid & omnis manſuetudi
B nis eius qui iurauit domino, & uotũ fecit deo Iacob. *e* ¶ Si introiero in tabernaculum domus meæ, ſi aſcẽdero in lectum ſtrati mei: ſi dedero ſomnum oculis meis, aut palpebris meis dormitationẽ: & requiem temporibus meis: donec inueniã locum domino, tabernaculum deo Iacob.] Tabernaculũ domus, cœleſtem ſedem indicat: in ſtrato uero lecti, in oculorum ſomno, in dormitatione palpebrarum, uel in temporum requie, æternam quietem (quæ nunquam abrumpitur) demõſtrauit. In quibus non ſe rediturum pollicetur: niſi prius in homine dignũ deo patri locum uel eccleſiæ congregationem ſua reſurrectione conſtrueret. *f* ¶ Ecce audiuimus eam in ephrata.] Regio Bethlehem uſq; hodie appellatur Ephrata. Huius rei & aliæ ſcripturæ teſtes ſunt. Ephrata ipſa eſt Bethlehem. Vbi primum eccleſia eſt audita: id eſt, in qua Chriſtus dominus carnẽ aſſumpſit. In hac & Rachel Iſrael dilecta quieſcit, quæ typum geſſit eccleſiæ. *g* ¶ Inuenimus eam in campis ſyluæ.] In gentibus, quæ prius diaboli erãt cubilia: nunc autem campi, dominum colentes fructiferi. *h* ¶ Intrabimus in tabernaculũ dei.] Nos qui in una domo eccleſiæ, per dominum aggregamur. *i* ¶ Adorabimus in loco ubi ſteterunt pedes eius.] In quo prædicationes apoſtolicæ audiuntur, quæ ut pedes ſuſtinent totũ corpus eccleſiæ. *k* ¶ Exurge domine in requiem tuam.] Iam expleſti iuramentum, reddidiſti uotum, iam inueniſti locum deo: iam produxiſti ex latere tuo eccleſiam: exurge nunc ab inferis, reuertere in tabernaculum: abiens in requiem: de quibus ſuperius es locutus. Et non ſolum tu, ſed:
l ¶ Tu & arca ſanctificationis tuæ.] Corpus ſcilicet aſſumptum, quo diuinitas tegebatur. A quo uerba uitæ, à quo cœleſtis panis, à quo uia, ueritas, & uita nobis oſtenſa eſt. *m* ¶ Sacerdotes tui induantur iuſtitia.] Vt iuſtitiæ lorica induti, non ſaucientur à iaculis inimici. *n* ¶ Et ſancti tui exultent.] In cœleſtibus bonis. *o* ¶ Propter Dauid ſeruũ tuũ non auertas faciẽ Chriſti tui.] Propter illum qui ex ſemine Dauid, formam ſeruilem ſuſcepit, nõ auertatur claritas imaginis tuæ à ſanctis, in quibus ipſe Chriſtus inhabitat, ſed illuminet eos. *p* ¶ Iurauit dominus Dauid ueritatẽ, & non fruſtrabitur eum.] Deo homini pater iurat ueritatem, quam non euacuat ſed adimplet dicens. *q* ¶ De fructu uentris tui, ponã ſuper ſedẽ tuam.] Nos ſumus fructus uẽtris eius, quos ſpiritualiter tanquã ex utero generauit: Qui ſi ſequẽtia cuſtodiamus, ſedebimus ſuper ſedem eius: & non ſolũ nos, uerum etiam & filij noſtri. Ait enim.
r ¶ Si cuſtodierint filij tui teſtamentum meum, & teſtimonia mea hæc quæ docebo eos, & filij eorum uſq; in ſeculũ ſeculi, ſedebũt ſuper ſedem
D meam.] Si teſtamentũ eius cuſtodiamus, ſedere nos faciet in cœleſtibus: ſicut ait Apoſtolus: Sedebũt ſuper ſedẽ eius. Sed & ipſi ſedebũt ſuper ſedem eius quibus dictum eſt: Sedebitis ſuper duodecim Matth. 19. d
ſedes iudicantes duodecim tribus Iſrael. Sedebunt & filij noſtri, hoc eſt, rememorabuntur opera bona (quæ ob amorẽ illius operati ſumus) in cõſpectu eius. *s* ¶ Quoniam elegit dominus Sion, præelegit, &c.] Cõcordantẽ ſibi cateruã eccleſiaſticã, uel ſanctificatas ſacramẽtis cœleſtibus tibi animas. *t* ¶ Hæc requies mea in ſeculũ ſeculi: Hic habitabo quoniam elegi eam.] Animã quæ ei per reſurrectionis gloriam & emũdationem peccati, domus ac requies facta eſt. *u* ¶ Viduam eius bene dicens benedicã, pauperes eius, &c.] Pro uidua, id eſt χήρα, & Hebræa uolumina, & ipſi ſeptuaginta, χήραν habẽt: ſed propter nouitatem uerbi & unius literæ demutationem, paulatim obtinuit, ut pro χήρα legeretur χήρα: maxime quia in ſequẽti uerſiculo pauperes ſequebanẽ. χήρα Symmachus & Aquila cibaria interpretati ſunt. *x* ¶ Sacerdotes eius induam ſalutari, & ſancti eius, &c.] Ipſe enim nos uel iuſtitiã, uel ſalutare induit: cũ nos cõformes corpori ſuo efficit, qui eſt iuſtitia ſalusq; noſtra, præparans nobis tabernccula ſempiterna. *y* ¶ Illuc producã cornu Dauid.] Regnũ Chriſti, quod in illis oſtẽditur: quibus dictum eſt: Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorũ eſt regnum cœlorum. *z* ¶ Paraui lucernam Chriſto meo.] Ioannes baptiſta ſiue præcurſor domini & ſaluatoris noſtri, à deo patre dicitur præparata lucerna, qui eum in huius mundi tenebras uenturũ annunciauit. Sic enim & ipſe dñs uocitat eum, dicens: Ille erat lucerna ardens, & reliqua. *a* ¶ Inimicos eius induã cõfuſione.] Iudæos nõ credẽtes cum uiderint dñm in maieſtate ſua.

¶ Super

Canticũm graduum. CXXXI

MEmentõ domine Dauid, & omnis mánſuetudinis eius. Sicũt iurauit domino, uotum uouit deo Iacob. Si introierõ in tabernaculũ domus meæ, ſi aſcendero in lectum ſtrati mei. Si dedero ſomnum oculis meis, & palpebris meis dormitationẽ. Et requiem temporibus meis donec inueniam locum domino, tabernaculum deo Iacob. Ecce audiuimũs eam in Ephrata, inuenimũs eam in campis ſyluæ. Introibimus in tabernaculũm eius, adorabimũs in loco ubi ſteterunt pedes eius. Exurge domine in requiem tuam, tu & arca ſanctificationis tũæ. Sacerdotẽs tui induantur iuſtitia, & ſancti tũi exultent. Propter Dauid ſeruum tuum, nõ auertas faciem Chriſti tui. Iurauit dominus Dauid ueritatem & non fruſtrabitur eum, dẽ fructu uẽtris tui ponam ſuper ſedem tuam. Si cuſtodierint filij tui teſtamentum meum, & teſtimonia mea hæc quæ docebo eos. Et filij eorum uſque in ſeculum, ſedebunt ſuper ſedem tuam. Quoniam elegit dominus Sion, elegit eam in habitationem ſibi. Hæc requies mea in ſeculum ſeculi, hic habitabo quoniam elegi eam. Viduam eius benedicẽs benedicam, pauperes eius ſaturabo panibus. Sacerdotẽs eius induam ſalutari, & ſancti eius exultatione exultabũt. Illuc producã cornu Dauid, paraui lucernã Chriſto meo. Inimicos eius induam cõfuſione, ſuper ipſum

A a ¶ Super ipſum autem florebit ſanctificatio mea.] Pro ſanctificatione, נזר neſer in Hebræo habetur, quod Aquila conſecratum interpretatur, & ſignificat laminam ex auro, quæ in fronte pōtificis ligabatur, ſculptum habens nomen domini.

CXXXII

autēm efflorebit ſanctificatio mea.

Canticum graduum. CXXXII

E Ccè quàm bonum & quàm iocundum, habitare fratres in unum. Sicut unguētum in capite, quod deſcendit in barbam, barbam Aaron. Quod deſcendit

E Cce quàm bonū & quàm iocundū habitare fratres in unum.] Duo dicit: bonum & iocūdum. Bonum eſt martyrium, ſed non eſt iocūdum: habet enim ſupplicia & pœnas, & ſemper in cruciatibus dolor eſt, & utiq; in dolore non eſt iocunditas. Ecce quàm bonum & quàm iocūdum. Rurſum uoluptas iocūda eſt. Ac ſi dicat: Cibum dulcem comedere uidetur iocūdum eſſe, compellit enim ad libidinem. Hic ergo duo poſuit & quod ſibi uidebatur eſſe contrarium, bonum ſcilicet & iocūdum, uno ſermone cōiunxit. Ecce quàm bonū & quàm iocūdum, habitare fratres in unū. Fratres mente, non corpore. Eſau & Iacob fratres fuerunt, & quia ſimul habitabant, fuit eis cauſa diſcordiæ. Ergo quod dixit hic, fratres: non fratres dicit corpore, ſed fratres ſpirituales. Fratres de quibus loquebatur & ſaluator, & dicebat ad mulieres: Ite nunciate fratribus
Matth.28.c meis. Ecce quàm bonum & quàm iocundum, habitare fratres in unum. Proprie pſalmus iſte cœnobijs & monaſterijs cōuenit. Licet enim & de eccleſijs intelligatur: ſed ibi propoſiti diuerſitate non uidetur eſſe tāta cōcordia. Quæ eſt enim ibi fraternitas? Vtique alius ad domū ire feſtinat: alius ad circum, alius in eccleſia de uſuris cogitat. In monaſterijs autem, ſicut unum propoſitum, unus & animus eſt. Ecce quàm bonum & quàm iocūdum habitare fratres in unum. Vere bonum, uere iocundum.
B Vnum fratrem dimiſimus, & ecce quantos inuenimus. Frater meus ſecularis (quod de me loquor, de ſingulis loquor) non tantum me amat, quàm ſubſtantiā meam. Cæterum fratres ſpirituales, qui ſua utique negligunt, alia non quærunt. Sicut & legimus in Actibus apoſtolo-
Act.4.f rum: Quoniam multitudinis credētium erat cor unum & anima una. Et erāt, inquit, illis omnia communia. Recte erāt eis omnia communia, qui unum Chriſtum poſſidebant. Multa diximus, ſed ad reliqua feſtinemus.

c ¶ Sicut unguentum in capite, quod deſcendit in barbam, barbam Aaron.] O ſi eſſet tempus, ut de ſingulis diſputaremus dies nobis ſufficere nō poterat. Legimus in Exodo, quomodo conficiatur unguentum ſacerdo-
Exo.25.d & 30.c tale. Deinde legimus quomodo aliud unguentum quo ungebantur reges. Erat aliud unguentum, quo ungebātur prophetæ. Et quid plura loquar? Omnia unguenta habebant diuerſitates & myſteria ſua. Miramur de ſanctis? Leproſus poſtquàm purgatus fuerit: poſtquàm hyſſopo fuerit aſperſus & ſāguine gallinæ: & dimittitur una gallina in eremum, & ipſe habet unguētum proprium. Non ſanctificatur aliquid, niſi per unguētum. Propter-
Cant.1.a ea dicunt & adoleſcentulæ in Canticocanticorum: Vnguentum exinanitum nomen tuum. Poſt te in odorem unguentorum tuorum curremus. Sicut unguentum in capite quod deſcendit in barbam, barbam Baron. Pulchre dixit: in capite quod deſcendit in barbam Aaron. Barba uirilitatis indicium eſt. Mulierē enim & uirū hoc ſigno natura diſtinguit: barba igitur uirilitatis indicium eſt. Caput ergo diuinitas dicitur, hoc eſt, deitas. Barba uero uirum indicat. Vt (inquit) perueniamus in uirum perfectum, qui eſt Chriſtus. Vide ergo quid dicat: Sicut unguētum, ſicut benedictio unguēti de capite: hoc eſt, de diuinitatis ſermone deſcēdit in barbam, deſcēdit in uirum perfectum, qui eſt Chriſtus: poſtea deſcēdit ipſum unguētum in oram ueſtimēti eius: Sic benedictio & ros mōtis Hermon deſcēdit in montem Sion. Vnguētum ue-
Pſal.44.b ro hic pro benedictione ponitur. Dilexiſti iuſtitiā, inqt, & odiſti iniquitatem: propterea unxit te deus, deus tuus C
oleo exultationis præ participibus tuis. Videte quid dicat. Dilexiſti, inquit, iuſtitiam, & odiſti iniquitatem. Nō ſufficit diligere iuſtitiam, ſed econtrario odiſſe iniquitatem. Videte quid dicat: Et odiſti iniquitatē. Pro his uirtutibus quid accepit? Propterea unxit te deus, deus tuus oleo exultationis præ participib. tuis. Hoc ad Chriſtū dicitur: Ideo tu unctus es, ut cæteros ungeres. Vnctus es oleo exultationis præ participibus tuis, hoc eſt, pluſquàm apoſtoli tui. Tu enim unguenti habuiſti fontem, illi ſtillas habuerunt. Sicut unguentum in capite. Præſtet & nobis dominus hoc unguentum diuinitatis, quod uenit in barbam, hoc eſt, in uirum perfectum Aaron, in Aarō ſacerdotem. Aaron autem interpretatur, montanus: Videtis quoniam iſte ſacerdos non eſt de uallibus, ſed de montibus eſt. Barba, inquit, Aaron. Quod unguentum in capite, uenit in barbam, à uerbo deo uenit ad hominem, quem eſt dignatus aſſumere. Et quid nobis prodeſt barba iſta uncta, & uir iſte perfectus? Videamus quos profectus habeat. Quod deſcēdit in oram ueſtimenti eius. Nos ſi ueſtimentum Chriſti ſumus, nuditatem eius noſtra ueſtimus fide. Ecce nudus pependit in cruce: ſcandalum Iudæis, gentibus ſtultitia, & tamen noſtra fide & ſermone, & confeſſione ueſtitur. Noe in domo ſua nudus iacuit, & Gen.9.e
apparuit ignominia eius: maior filius irriſit, & minor texit. Et hoc totum quare dico? Vt oſtendam ueſtimētum nos eſſe Chriſti. Rem dico uobis nouam: imò non nouam, ſed de ſcripturis. Nos ueſtimentum Chriſti ſumus: & cum illum noſtra confeſſione ueſtierimus, rurſum ipſum Chriſtum induimus. Dicit enim & Apoſtolus, D
quod ueſtimentum noſtrum, Chriſtus ſit. Quādo enim Gal.3.d
baptizamur, Chriſto induimur & ueſtimur. Vultis ſcire quomodo ueſtiamus dominum? Legimus in Hiere-
Hiere.13.d mia: Accipe, inquit, tibi lumbare, & uade, inquit, ad Euphraten, & pone illud in foramine petræ. Et feci, inquit, quod præceperat mihi dominus. Et poſt dies aliquos reuerſus ſum ad Euphraten, & ecce, inquit, putruerat lumbare, quod nulli uſui eſſet utile. Et locutus eſt, inquit, dominus ad me, diligenter animaduertite: Sicut, inquit, tu lumbare habuiſti circa lumbos tuos: ita & ego habui populum iſtum circa me, dicit dominus. Hoc totum quare dixi? Vt oſtenderem credentes ueſtimentum eſſe Chriſti. Quod deſcendit in oram ueſtimenti eius: quod deſcēdit in barbam, barbam Aarō. Non eſt huius tēporis de ſacerdotalibus dicere ueſtimentis. Siquidem pontifex octo habet ſpecies ueſtimentorum. Longum eſt nunc dicere de Ephod, & de tunica. Longum eſt dicere de rationali, de manifeſtationibus, de catenulis, de zona, de fœmoralibus, de fimbrijs, de reſti, de tintinnabulis, quibus uirtutibus ſacerdos debeat ingredi templum domini, & in ſancta ſanctorum. Et nos ergo ſi uolumus de ueſtimento iſto eſſe ſacerdotali, aut ſuperhumerale ſumus, quod interpretatur, ephod: ut habeamus bona opera, & in humeris noſtris Chriſti mandata portemus: aut certe tunica debemus eſſe interior, quæ tunica ſtricta eſt & adhæret corpori: non eſt laxa, non fundi-
tur, ſed hæret tota ad corpus. Vides ergo quoniam qui-
cunque interior eſt & interior tunica, uicinius iungitur corpori. Si quis uero rationale eſt quod dicitur λογικὸν: iſte non eſt, niſi in pectore conſtitutus. Animaduerte ſcripturæ ordinem: Quicunque rationale eſt, λογικὸν & ratio eſt, & in pectore conſtitutus eſt. Cæterum fieri poteſt ut aliquis habeat prudentiam: ut habeat λόγον: ut habeat ſermonem. Quicūque ergo uere ſacerdos eſt, debet habere ἀπολύσεις, hoc eſt, manifeſtatiōes, hoc eſt, ut quodcunque mente conceperit, proferat, & omnes doceat.

Et hæc

A Et hæc omnia fruſtra ſunt, ſi caſtitas aucta & ornata non fuerit. Ideo zona eſt & cingit lumbos, ſtringit & mortifi/cat. Deinde dicitur, quod habeat fœmoralia: ut quod/cunque in nobis ignominioſum eſt & ſordidum, quaſi hoc cingulo mundetur & mortificetur. Deinde dicitur, quod debeamus ha/bere poderem, quod ornet quaſi pedes no ſtros. In ipſo podere diuerſi flores ſunt: ſunt ibi malagranata ſunt ibi etiã fimbriæ. Ego puto quod illa mulier ſanguine flu/ens, iſtam fimbriam tetigerit, & ſanata eſt. Deinde & hæc conſiderate, quoniam ad extremos pedes, inter malagra nata erant & tintinnulæ: & non ingrediebatur põtifex in ſanctaſanctorum, niſi illa tintinnabula perſonarent. Tin/tinnabula & illa malagranata, diuerſitates uirtutũ ſunt quæ habent ſingulæ uoces ſuas, & egreſſus ipſe ſancti/ſanctorum uocalis eſt. Siue enim manducemus, ſiue bi/bamus, omnia in nomine domini facimus. Minora pro/miſimus, & maiora diximus. *a* ¶ Sicut ros Hermon qui deſcendit in montem Sion.] Ros Hermon. Legimus in quodam libro Apocrypho, eo tempore quo deſcen/debant filij dei ad filias hominũ, deſcendiſſe illos in mon tem Hermon, & ibi iniſſe pactum, quomodo uenirent ad filias hominum, & ſibi eas ſociarent. Manifeſtiſſimus liber eſt, & inter Apocryphos cõputatur, & ueteres inter pretes de ipſo locuti ſunt: nonnulla autem nos diximus: non in autoritatem, ſed in commemorationem. Sicut ros Hermon, qui deſcendit in montem Sion. Legi in cu/iuſdam libro de iſto libro apocrypho, ſuam hæreſim cõ firmantis. Quid enim dicit? Filij, inquit, dei qui de cœlis deſcendebant, uenerunt in Hermon, & concupierunt fi/lias hominum: Angeli, inquit, ſunt de cœleſtibus deſcen
B dentes, & animæ quæ deſiderauerũt corpora. Siquidẽ corpora filiæ hominũ ſunt. Vidiſtis quõ Manichæi do/gma cõſurgit? Sicut em̃ Manichæi dicũt animas deſide/raſſe corpora humana, & ſociatas eſſe uoluptati corpo/rũ: ſic & iſti qui dicunt angelos deſideraſſe corpora, hoc eſt, filias hominum: nónne uobis uidẽtur idipſum dicere quod & Manichæi? Lõgum eſt nũc cõtra illos dicere: ſed tãtummodo indicare uolui: de quo uolumine quaſi per occaſionẽ iſtius, ſuum dogma cõfirmant. Hermon in lin gua noſtra interpretatur ἀνάθημα, hoc eſt, cõdẽnatio. Ros ergo domini ante fuit in populo Iudæorum, qui poſtea anathematizatus eſt, & benedictio illa quæ ante deſcen/debat in populo anathematizato: poſtea deſcendit in montem Sion, hoc eſt, in eccleſiam. Nos ſi tamen de ec/cleſia ſumus, eccleſiam autem dico dogmatum uerita/tem, Chriſti confeſſionem, nos in ædificium ſumus. Et quanti ſancti in deſerto ſunt, quanti de nobis non ſunt in eccleſia, & illi qui non ſunt de eccleſia, uerſantur in eccle ſia Chriſti. Si ergo ſumus in eccleſia: ſi habemus fidem eccleſiæ, fidem Apoſtolorum, fidem Chriſti, dogma/tum ueritates, mõtes ſumus Sion. Nolumus eſſe de Sion ualles, ſed montes Sion. Habet enim Sion ualles ſuas, habet & campum. Quicunque peccator eſt, uallis eſt Sion: non eſt mons Sion. Dicat aliquis: De tuo ſenſu lo queris. Vocemus teſtem Eſaiam: eo tempore quo pec/cauerat Sion, poſt multas uiſiones, ubi dicitur: uiſio con tra Idumæam, uiſio contra Moab, uiſio contra Edom & filios Amon, in ultimo ponitur, uiſio uallis Sion. Quo/niam enim de fidei ſublimitate deſcenderat: propterea de monte in uallem corruit. Nos ergo primum fugia/mus uallem Sion: ueniamus ad campum, de campo ue/niamus ad colles: de collibus ueniamus ad mõtes. Chri ſtum ſequamur in montibus. Siquidem fratruelis no/ſter quaſi caprea, & hinnulus ſeruorum tranſilit colles, & ſalit per montes. Vnde & ſecundum aſcenſus uerita/tem non aſcendit in cœlum poſt reſurrectionem de ual/le, ſed de monte. Nos niſi in uirtutibus mõtes fuerimus, C ad cœlum non poſſumus aſcendere. Illic enim, hoc eſt, in montibus Sion, in uirtutibus, in fide, in confeſſione, in dogmatum ueritate, illic eſt benedictio. *b* ¶ Et ui/tam uſque in æternum.] Vita noſtra, Chriſtus eſt. Qui cõfitetur Chriſtum, uitam accipiet in ſe/cula ſeculorũ. Amen.

in oram ueſtimenti eius, ſicut rõs Hermon qui deſcen/dit in montem Sion. Quoniam illic mãdauit dominus benedictionem, & uitãm uſque in ſeculum.

CXXXIII

Canticum graduum.

E Cce nunc benedicite domino, omnes ſerui do/mini.] Extremus pſalmus cantici graduum. Pri/mus graduum pſalmus fuerat: Ad dominum cum tri/bularer clamaui, & exaudiuit me. In ſecundo conſcende rat: Leuaui oculos meos in montes. In tertio: Lætatus ſum in his quæ dicta ſunt mihi. In quarto: Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cœlo. Videte quomodo pau latim aſcẽdit per gradus, & ad ſublimiora peruenit. Lon gum eſt, ſi uelimus ſingulorum pſalmorum horum gra duum principia dicere. Venit ad tertiumdecimum pſal/mum imò uenit ad duodecimum, & poſt omnem uirtu/tem, humilitatem poſuit. Fruſtra enim habemus uirtu/tes, ſi non ipſæ uirtutes humilitate domini coronentur. Quid enim dixit? Domine nõ eſt exaltatum cor meum, neque elati ſunt oculi mei. Quoniam ergo humilem ſe monſtrauerat, Chriſti aduẽtum poſtulat: Et quid dicit? Memento domine Dauid: & omnis manſuetudinis eius. Et rurſum in alio loco: Propter Dauid ſeruũ tuum, non auertas faciem Chriſti tui. Quoniam accepit Chriſtum, poſt fidem Chriſti eccleſiam congregat. Et quid dicit? Ecce quàm bonum & quàm iocundum, habitare fratres in unum. Eccleſia domini congregata eſt. Nouiſſimus pſalmus quid dicit? Ecce nunc benedicite dominum, o/mnes ſerui domini. Quoniam bonum eſt & iocundum
D habitare fratres in unum, & eſtis pariter congregati: ec/ce nunc benedicite dominum. Nunc benedicite domi/num poſt aduentum Chriſti, quia congregati eſtis in eo. Nunc benedicite in ultimo graduum pſalmo, quia in ſummitate uirtutum congregati eſtis. Antequàm er/go peruenire tis ad quintumdecimum gradum, hoc eſt, ad excelſum, non poteratis benedicere domino. Ergo nunc dico uobis: Ecce nunc benedicite domino. Quan/do dicitur, ecce: quodammodo res digito demonſtra/tur. Ecce nunc benedicite domino. Qui benedicite do/mino? Omnes ſerui domini, qui non eſtis ſerui peccati, ſed ſerui domini. Putamus parũ eſſe quod dicitur: Ego ſeruus domini ſum? Sũma uirtus eſt hoc mereri. Quo/modo? Quaſi dignitatem uendicat, qui dicit: Ego ſer/uus imperatoris ſum, & nemo audet accedere ad ſeruum imperatoris, ſic infinita dignitas ſe dicere eſſe ſeruum domini. Vnde & Apoſtolus de ſeruitute domini gloria/tur, & ſcribit in principio epiſtolarum ſuarum: Paulus ſeruus Chriſti. Et de Moyſe dicitur: Et non ſicut Moyſes *Exod.33.b* famulus meus, cui locutus ſum facie ad faciem. Videte quid dicat: Cæteris locutus ſum in uiſione & in ænigma te, ſed non ſicut Moyſi famulo meo, cui locutus ſum fa/cie ad faciem. Ponamus exemplum: Dicamus eſſe ali/quem dominum ditiſſimum. Iſte habet familiam, habet & ſeruos qui ſibi miniſtrent. Nunquid tantam habent fiduciam ſerui qui in uillis ſunt: quantam illi qui quoti/die miniſtrant? Illis magna dignitas eſt, qui faciem ui/dent domini & miniſtrant ei. Denique cæteri ſerui, qui faciem non uident domini ſui: ſi uoluerint aliquid impe trare conſeruos petunt. Hoc totum quare dixi? Domi/nus noſter Ieſus habet & ipſe multam familiam, habet quaſi ad faciem ſuam, qui ſibi miniſtrant, habet alios in agris. Monachos & uirgines ego puto illos eſſe, qui ad faciem miniſtrant domino ſuo: ſeculares autem qui ſunt quaſi in agro, de familia ſua. Denique illi qui ſunt in agris, iſtos poſtulant ut rogent dominum, ſi quid neceſ/ſarium

A ſarium habent. Quantam habent ergo dignitatem, qui quotidie uident faciem domini, tantam habent pœnam, qui negligunt miniſterium domini. Solent enim mali ſeruire quando ſunt in agris, magis timere dominum: quia non uident. Si autem quotidie cœperint uidere, cõtemnunt, & familiaritas ſuperbiam facit. Et nos igitur non debemus de conſuetudine contemnere bonitatem dei noſtri. Benedicite ergo dominum omnes ſerui domini, qui non eſtis ſerui peccati, ſed ſerui domini. Omnes ſerui domini, qui ſolum dominum habetis deum. Omnes ſerui domini, quibus ira non imperat: in quibus libido non regnat, in quibus alia peccata non regnant, quibus non dominantur uitia, illi dominantur à domino. Omnes ſerui domini. Videtur hucuſque ſtetiſſe. Sed uidete augmentum. Non ſufficit ſolum ſeruos eſſe domini, niſi & ipſi ſerui ſtent. Alij enim ſunt qui ſtant: alij qui cadunt, alij qui ſedent, alij qui iacent. Ergo qui cadunt, qui ſedent, qui iacent, illi non poſſunt laudare dominum. Vos laudate qui ſtatis. Sed dicat aliquis: Stant & alij. Multæ ſunt eccleſiæ, multæ ſunt congregationes. Qui ergo ſtant? Ariani ſtant? Nominant Chriſtum & Eunomiani, & cæteræ hæreſes: ergo ſtant? Ne uideretur ergo illis dare licentiam laudandi dominum, uidete quid dicat. *a* ¶ Qui ſtatis in domo do-
2. Timo. 3. a mini.] Vt ſecundum quod ait Apoſtolus: Donec, inquit, uenio, ut ſcias quomodo diſponas domum dei, quæ eſt eccleſia. Eccleſia non parietibus conſiſtit, ſed in dogmatum ueritate. Eccleſia ibi eſt, ubi fides uera eſt. Cæterũ ante annos quindecim aut uiginti, parietes omnes hic eccleſiarum, hæretici poſſidebant. Ante uiginti enim annos, omnes eccleſias has hæretici poſſidebant. Eccleſia autem uera illic erat, ubi uera fides erat. Ergo
B uos benedicite domino, qui eſtis ſerui domini. Non eſt pulchra laudatio in ore peccatoris. Ergo uos laudate, qui eſtis ſerui domini: & qui eſtis ſerui, & ſtatis. Qui ſtatis? Statuit, inquit, ſupra petrã pedes meos. Et ad Moyſen: Tu uero hic ſta mecum. Deus ſteterit in ſynagoga deorum. Et qui ſtatis non ubicunque, ſed in domo dei, in atrijs domus dei noſtri. In Hebraicis uoluminibus non habetur, ſed in ſequẽti pſalmo eſt. Quomodo enim ſequitur in ipſo pſalmo? Laudate nomen domini, laudate ſerui dominum. Qui ſtatis in domo domini, in atrijs domus dei noſtri. Quoniam ergo iſte pſalmus habet: Qui ſtatis in domo domini, in atrijs domus dei noſtri: Propterea quidã putauit & in ipſo pſalmo qui præceſſit: Qui ſtatis in domo domini, debere addere, in atrijs domus dei noſtri. Quid autem ſignificet, in atrijs domus dei noſtri: & quæ ſit differentia domus & atriorum, in ſequenti pſalmo cum lectus fuerit, diſſeretur.

mini. Qui ſtatis in domo domini, in atrijs domus dei noſtri. In noctibus extollite manus ueſtras in ſan-

b ¶ In noctibus extollite manus ueſtras in ſancta.]
1. Ioan. 5. d Mundus iſte in maligno poſitus eſt: & non eſt nobis pugna aduerſus carnem & ſanguinem, ſed aduerſus rectoRom. 13. d res tenebrarum iſtarum. Vnde dicit & Apoſtolus: Nox præceſſit: dies autem appropinquauit. Ergo hoc ſeculum, nox eſt. Seculum uero futurum, dies eſt. Vnde dicit & Apoſtolus: Sicut in die, inquit, honeſte ambulemus. Quomodo uicturi ſumus in die, hoc eſt, in futuro ſeculo, ſic nunc uiuamus. In noctibus extollite manus ueſtras in ſancta. Velimus, nolimus, in noctibus ſumus. Quàmdiu in iſto ſeculo ſumus, in noctibus ſumus. Nox tenebras habet. Noctes autem iſtarum tenebrarum, peccPſal. 133. a cata ſunt hominum. Videte ergo quid dicat: In noctibus extollite manus ueſtras in ſancta. Dum (inquit) eſtis in iſto ſeculo, & in iſtis noctibus, leuate manus ueſtras.
Exod. 17. d Nolite demittere, ſed leuate. Leuate cum Moyſe. Si leuaueritis manus ueſtras, uincitur Amalech. Si autem demiſeritis, ſuperatur Ieſus. Simul'que conſiderate myſterium: Si nos leuamus manus, uincit Ieſus. Si leuaueri-
mus manus noſtras in bonis operibus, per bona opera noſtra Chriſtus ſuperat diabolum. Manus autem interC pretantur in operibus. Vnde ſcribitur: Factus eſt ſermo domini in manu Aggei. Sermo factus eſt in manu Hieremiæ prophetæ. Vtique ſermo dei non fit in manu, ſed in ore fit. Sed uidete ſcripturæ myſteria: Deus non uenit ad ſermonem ſine opere bono. Cæterũ & homicida Chriſtum confitetur: & non uenit ad illum dominus: quia manus ipſius domini aduẽtum non merentur. Vnde ſcriptum eſt in alio loco: In manu linguæ, mors & uita. Ergo lingua manus habet? Dicite, quare dicitur: in manu linguæ, mors & uita? Videte quid dicat: Deus non audit linguam: non uerba, ſed opera: ut quicunque aliquid loquitur, & faciat. Præcipitur ergo nobis in nouiſſimo pſalmo graduum: In noctibus extollite manus ueſtras in ſancta. Leuate, inquit, manus ueſtras: quia Ieſus eas leuauit in cruce. In noctibus extollite manus ueſtras in ſancta. Quare uoluit addere & dicere, in ſancta? Et hæretici uidentur leuare manus: & gentiles uidentur leuare manus, & Iudæi uidentur leuare manus: Faciũt enim & ipſi eleemoſynas, ſi uiderint pauperem manum porrigunt. Quando Iudæus dederit eleemoſynam: nónne tibi uidetur leuare manum? Leuat quidem manum, ſed non leuat in ſancta: quia Chriſtum non cõfitetur. Vos autem qui eſtis in domo domini qui ſtatis in domo domini, in atrijs domus dei noſtri, qui eſtis ſerui domini, quibus dixerat: Ecce quàm bonum & quàm iocundum, habitare fratres in unum: ſic leuate manus, ut in ſancto leuetis: hoc eſt, ut confiteamini Chriſtum: & quicquid facitis, pro Chriſto faciatis. Virtutes pro qualitate facientis, diuerſæ ſunt. Ac ſi dicat: Facit eleemoſynam Chriſtianus: facit & gentilis, facit & Iudæus, facit & alius Chriſtianus uir ſanctus. Inuenies aliquos de Chriſtianis ideo dare eleemoſynam, ut laudẽtur à po-D pulis. Si quando pauper rogat buccellam, huc illucq́ circunſpiciunt, & niſi teſtem uiderint, pecuniã non dant. Si ſolus fuerit, manus contrahit: non dat libenter. O tu Chriſtiane, rogat te pauper ut des ei pecuniã: quare non das in occulto, ſed das in publico? Si teſtem deum quæris, humanos oculos quid requiris? Eleemoſyna tua apud imperitos uidetur eſſe eleemoſyna: cæterum apud deum iniuria eſt. Iniuriã enim facis fratri tuo. Vis enim uidentibus alijs mendicum oſtendere. Quando ergo damus, non demus quaſi de noſtro, ſed de dono Chriſti. Non debemus dare quaſi mendico, ſed quaſi fratri. Nos damus carnalia: ille dat ſpiritualia: plus dat pauper, quã accipit. Nos damus panem qui in ipſa die conſumitur: ille pro pane reddet nobis regna cœlorum. Ergo hoc dico: ut quod facimus, faciamus in ſancto: aut quod facimus, Chriſti cauſa faciamus. Cæterum multi ſunt gentiles qui faciunt eleemoſynam. Si uiderint aliquem præciſam manum habere: ſi uiderint pedem habere cancroſum & putridum, ſtatim animus illis dolet. Vincitur humana anima naturali miſericordia. Et quid dicit? Ecce ego ſi talis eſſem, quid miſer facerem? Et fieri poteſt ut talis ſim, quis mihi dabit? Et ego debeo ergo huic dare: ut & mihi det aliquis, ſi talis fuero. Iſte quidem dat pauperi panem: ſed in paupere ſui miſeretur, non illius. Iſta miſericordia, non Chriſti miſericordia: ſed ſui miſericordia eſt. Omne ergo quod facimus, Chriſti cauſa faciamus. Faciamus in ſancto. Siue manducamus, ſiue bibimus, omnia in nomine Chriſti faciamus. Scripturas legimus, pſalmos ediſcimus, euangelia tenemus, prophetas ediſſerimus. Nõ debemus hoc ita facere ut gloriemur apud fratres, ſed ut Chriſto placeamus, ut ſermo ipſius in ore noſtro reſonet. Solent & uiri, ſolent & monachi, ſolent & mulierculæ hoc inter ſe habere certamen: ut plures ediſcant ſcripturas, & in eo ſe putant eſſe meliores, ſi plures edidicerint. Ille plus edidicit, qui plus facit. Cæterum ſi quod tu ediſcis, ego facio: magis mea opera ſcripturas

A tenent, quàm tuus ſermo qui uane reſonat. In noctibus extollite manus ueſtras in ſancta. Leuate manus in crucem: leuate uexillum. In noctibus leuate manus ueſtras in ſancta. Et cum leuaueritis in ſancta, & feceritis quæ ſancta ſunt, quaſi medicamentum bonorum operum ueſtrorum Chriſtus ſit. *a* ¶Et benedicite domino.] Vnde & apoſtolus dicit: In omni loco leuantes manus immaculatas, & benedicite domino. Quodcunque facitis referte ad dominum. Manus leuẽtur: os Chriſtum reſonet. Et in noctibus leuate manus ueſtras. Da pauperibus eleemoſynam, & benedic domino, gratias age domino: quia tibi dederit, unde des fratri. Magis tu agito gratias Chriſto quando dederis, quam frater qui à te acceperit, tibi agat gratias. Grande nobis beneficium præſtant pauperes. Peccata quæ iam aliter lauare non poſſumus, extinguit eleemoſyna. Quid ſcriptum eſt? Sicut aqua extinguit ignem: ſic eleemoſyna extinguit peccata. Hoc præſtat eleemoſyna, quod & baptiſma. Quomodo baptiſma nobis peccata dimittit: ita & eleemoſyna nobis peccata dimittit. Sicut aqua extinguit ignem: ſic eleemoſyna extinguit peccata. Peccatis enim gehennæ ignes præparati ſunt. Hos autem extinguit eleemoſyna. *b* ¶Benedicat te dominus ex Sion, qui fecit cœlum & terram.] Tu benedicis dominum, & dominus te benedicit. Ex Sion, de ſpecula, de eccleſia, de ueris dogmatibus, de fide pia. Benedicat te dominus ex Sion. Iſtum
B uerſiculum ſpirituſſanctus loquitur: ſiue certe prophetа in ſpiritu loquitur. Et quid dicit? O tu qui per quindecim gradus ad ultimum conſcendiſti: qui feciſti hæc, & hæc: qui benedicis dominũ: qui in noctibus extollis manus tuas, &c. & benedicis domino, recipe & tu mercedẽ. Benedicat te dominus ex Sion. Quod dediſti, recipe. Tu dediſti eleemoſynam, tu feciſti uirtutes, à deo præmium & benedictionem cõſequeris. Benedicat te dominus ex Sion. Sion de cœleſti Hieruſalem in matre primitiuorũ, ubi ſunt futura gaudia, ubi ſunt archangeli, ubi uirtutes cæteræ, ubi apoſtoli, ubi prophetæ, ubi ſancti martyres, ubi ſequuntur angelorum multitudines & ſanctorum, quocunque agnus uadit. Denique uidit & Ioannes ciuitatem ſanctam de cœlo depoſitam, gemmis extructam duodecim habere portas. Tota aurea erat: muros habebat aureos, habebat & plateas de diuerſis gemmis. In hac ciuitate Chriſtus regnat, in hac ciuitate habitantes ipſi ſunt & habitatores & portæ, ipſi & domus ſunt & habitatores. Vultis ſcire quoniã domus ſunt? Chriſtus habitat in eis: Chriſtus deambulat in eis. Inhabitabo, inquit, in eis & deãbulabo. Vide anima ſancta quàm grandis ſit: Chriſtum capit, quem cœlũ non capit. Vide quid dicat: Inhabitabo, inquit. Sed fieri poteſt, ut aliquis anguſte inhabitet. Inhabitabo & deambulabo in eis. Vbicunque deambulat, utique lata domus eſt. Vbi deambulat? Vos eſtis, inquit, templum dei, & ſpirituſſanctus habitat in uobis. Præparemus templum noſtrum, ut Chriſtus ueniat & habitet in nobis: ut anima noſtra Siõ ſit, ſit ſpecula, ut ſit in ſummitatibus conſtituta, ut ſit ſurſum, non deorſum. Legimus in Zacharia propheta: Et angelus, inquit, qui loquebatur in me, dixit ad me: Si angelus loquebatur in propheta, quanto magis habitat in nobis? Ipſe nos habet & domos & confabulatores. Benedicat te dominus ex Sion qui fecit cœlum & terrã. Si ſanctus es, audi quod dicit, qui fecit cœlum. Si peccator es, qui fecit terram. Et cœlum fecit & terram. Interim dicamus ſecundum literam. Hoc dicit ad diſtinctionem idolorum. Diſ, inquit, qui non fecerũt cœlum & terram, pereant de terra. Dominus autem cœlos fecit. Ad diſtinctionem hoc dicit idolorum. Hoc interim ſecundum literam: Cæterum ſecundum intelligentiam ſpiritualem: quomodo dicit peccatori: Terra es, & in terram ibis: ſic & ſancto dicitur, cœlum es, & in cœlum ibis. Hoc totum quare dixi? Vt ſanctos cœlum probarem. Cœli enarrant gloriam dei, & opera manuum eius annunciat firmamentum. Et a- quæ quæ ſuper cœlos ſunt, laudent nomen domini. Cœli cœlorum domino, qui fecit cœlum & terram. Licet terreni ſimus: licet ambulemus in terra. tamen conuerſatio noſtra in cœlis eſt. Ibi habemus municipatiões noſtras. Qui fecit cœlum & terram. Licet peccator es, noli deſperare, dominus omnia poteſt. Multi de terra, cœli fiunt, & multi de cœlo, terra. Infœlix Iudas cœlum fuit, & factus eſt terra. Paulus apoſtolus eo tẽpore quo perſequebatur eccleſiam, terra erat. Cõfeſſus eſt, & cœlum factus eſt. Nec qui cœlum eſt, debet eſſe ſecurus: nec qui terra eſt, debet deſperare de uita. Iacob eo tempore quãdo fugiebat in Meſopotamiã fratrem ſuum uenit ad Luzam, & ibi, inquit, poſuit lapidem ad caput. Sub capite ipſius lapis, erat Chriſtus. Nũquàm ſibi poſuit lapidem ad caput: niſi eo tẽpore, quando perſecutorẽ fugit. Quàmdiu erat in domo patris ſui & habebat refrigeria carnis, lapidem nõ habebat ad caput. Receſſit de domo nudus, re-
D ceſſit in uirga, & ſtatim in ipſa nocte inuenit lapidem, & poſuit ad caput ſuum. Qui talem habebat puluillum in quo refrigerabat: uidete uiſionem eius. Vidit, inquit, ſcalam de terra pertingentẽ ad cœlũ: & uidit, inquit, angelos deſcendẽtes & aſcendẽtes. Vidit angelos de cœlo uenire ad terrã, & alios de terra ad cœlos aſcẽdere. Vultis ſcire quia lapis ille qui erat ad caput Iacob, Chriſtus erat lapis angularis? Lapis quem reprobauerunt ædificãtes, hic factus eſt in caput anguli. Lapis ille q ſcriptus eſt in Regnorũ libro, Abenezer. Lapis iſte, Chriſtus eſt. Abenezer autem interpretatur, lapis adiutorij. Conſurrexit, inquit, Iacob mane. Et quid dixit? Hæc, inqt, domus dei eſt. Et quid fecit? Tulit, inquit, oleum & unxit lapidem. Niſi myſteria intellexerimus ſcripturarum: cuius rationis erat, ut ungeret lapidem oleo? Benedicat te dominus ex Sion, qui fecit cœlum & terram. Denis quinis cãtica graduũ pſalmis in benedictione cõcludẽs, ex uoce prophetica nos admonet dicens. CXXXIIII

ecta, & benedicitẽ domino. Benedicat te dominus ex Sion, qui fecit cœlum & terram.

Alleluia. CXXXIIII

LAudatẽ nomen domini, laudate ſerui dominum. Qui ſtatis in domo domini, in atrijs domus dei noſtri. Laudatẽ dominum quia bonus dominus, pſallitẽ nomini eius quoniam ſuaue eſt. Quoniam Iacob elegit ſibi dominus, Iſraẽl in poſſeſſionẽ ſibi. Quia ego cognoui quod magnus eſt dominus, & deus noſter

LAudate nomen domini.] Quod per fidem cognouiſtis eſſe ſuper omne nomen. *d* ¶Laudate ſerui dominum.] Qui peccati famuli eſſe deſiſtis. *e* ¶Qui ſtatis in domo domini, in atrijs domus dei noſtri.] Qui immobiliter in eo plantati eſtis. *f* ¶Laudate dominum, quia benignus eſt dominus.] Cito enim pœnitentibus ueniam præſtat: ſpem etiam noſtram, ſua adimplens benignitate. *g* ¶Pſallite nomini eius quia ſuaue eſt.] Non enim proceſſit ab eo aſpera hæreticorum peruerſitas: ſed per ipſam ſuauitatem à ſqualore gentilitatis eruti ſumus. *h* ¶Quoniam Iacob elegit ſibi dominus.] Eum ſcilicet qui ſupplãtato populo arripuit benedictionem eius. *i* ¶Iſrael in poſſeſſionem ſibi.] Qui poſt multas luctas, deum mente meruit uidere. *k* ¶Quia ego cognoui quod magnus eſt dominus.] Reuelante filio cognoſcimus patrem, ipſo dicente: Nemo nouit patrem, niſi cui uoluerit filius reuelare. *l* ¶Et deus noſter præ omnib. diſs.] Super omnes ſanctos angelosq́, qui

Ecclí. 3. d
Apoc. 21. a
Leuit. 26. b
2. Cor. 6. d
Zach. 1. c
2. Timo. 2. c
Pſal. 18. a
Gene. 35. a

præ omnibus dijs. Omniâ quæcunq; uoluit dominus, fecit in cœlo & in terra, & in mari, & in omnibus abyſſis. Educẽs nubes ab extremo terræ, fulgurâ in pluuiã fecit. Qui producit uentos de theſauris ſuis, qui percuſſit primogenita Aegypti ab homine uſque ad pecus. Et miſit ſignâ & prodigia in medio tui Aegypte, in Pharaonẽm & in omnes ſeruos eius. Qui percuſſit gentes multas, & occidit reges fortes. Seon regem Amorræorum, & Og regẽm Baſan, & omniâ regna Chanaan. Et dedit terrã eorum hæreditatem, hæreditatem Iſrael populo ſuo. Dominẽ nomen tuum in æternum, dominẽ memoriale tuum in generatione & generationem. Quiâ iudicabit dominus populum ſuum, & in ſeruis ſuis deprecabitur. Simulacrâ gentium argentum & aurum, opera manuum hominum. Os habent & non loquentur, oculos habent & non uidebunt. Aures habent & non audiẽt, neque enim eſt ſpiritus in ore ipſorum. Similes illis fiãt qui faciunt ea, & omnes qui confidunt in eis. Domus Iſrael benedicite domino, domus Aaron benedicite domino. Domus Leui benedicite domino, qui timetis dominum benedicite domino. Benedictus dominus ex Sion, qui habitat in Hieruſalem. Alleluiâ. CXXXV

CONfitẽmini domino quoniam bonus, quoniam in ſeculum miſericordia eius. Cõnfitemini deo deorum, quoniam in ſeculum miſericordia eius. Cõnfitemini domino dominorum, quoniam in ſeculum miſericordia eius. Qui facit mirabilia magna ſolus, quoniam in ſeculum miſericordia eius. Qui fecit cœlos in intellectu, quoniam in ſeculum miſericordia eius. Qui firmauit terram ſuper aquas, quoniam in ſeculum miſe

A qui dij digni ſunt uocari. *a* ¶ Omnia quæcunque uoluit dominus, fecit in cœlo & in terra, in mari, & in omnibus abyſſis.] Pro uoluntate bonitatis placuit deo in excelſis animabus, in aridis mentibus, in ſeculi fluctibus, in profunditate malitiæ facere mirabilia, ſicut ſequitur.

b ¶ Educens nubes ab extremo terræ.] Ab humilitate terrena eleuans apoſtolos ac prophetas.

c ¶ Fulgura in pluuiam fecit.] Vt primum lumen cognitionis dei, deinde imbrem doctrinarũ infunderent. *d* ¶ Qui producit uentos de theſauris ſuis.] Angelos ſanctos de arcanis cœleſtibus dirigẽs, qui his nubibus imbribuſq; , robur atque incrementũ ferrẽt. *e* ¶ Qui percuſſit primogenita Aegypti, ab homine uſque ad pecus.] Principalia uitia atq; crimina mũdi. *f* ¶ Et miſit ſigna & prodigia in medio tui Aegypte.] Terrẽs mundum in paſſione, uel in tenebris, uel in cõmotione terræ.

B *g* ¶ In Pharaonem & in omnes ſeruos eius.] Affigens diabolum uel principatus eius cruci ſuæ. *h* ¶ Qui percuſſit reges magnos, & occidit reges fortes.] Innumera uitia, quæ mundum oppreſſerant. *i* ¶ Seon regem Amorræorũ.] Arborem infructuoſam habentem ſecum execratores dei, qui ſimul pcuſſi, in ignẽ proijciuntur æternũ. *k* ¶ Et Og regem Baſan.] Maceriam cõfuſionis, quæ nobis ne deum agnoſceremus, obſtabat. *l* ¶ Et omnia regna Chanaan.] Occidit regna commotionis, quæ nos commouebant à deo, & dominabantur nobis. *m* ¶ Et dedit terram eorum hæreditatem, hæreditatem Iſrael populo ſuo.] Hæc omnia deleuit deus atque ſubuertit: noſq; per cognitionem ſuam in hæreditatem aſciuit, & ut iplis qui nos affligerant dominaremur, indulſit. *n* ¶ Domine nomen tuum in æternum.] Illo in perpetuũ permanẽte, hoc nobis ſit hæreditas ſempiterna. *o* ¶ Domine memoriale tuum in ſeculum ſeculi.] Vt quod legis ueteris umbra præfigurauit, in altero ſeculo, id eſt, in euangelijs agnoſcatur. *p* ¶ Quia iudicauit dominus populum ſuum.] Iudæos non credentes: qui nunc iam iudicati ſunt, cum non crediderint. *q* ¶ Et in ſeruis ſuis cõſolabitur.] In credentibus utique. *r* ¶ Simulacra gentium argentum & aurum, opera manuum hominum, os habent & non loquẽtur, oculos habent & non uidebunt, &c.] Gentilium execranda commemorat irridens: quia cum nullius membri uegetationem habeant, auri argentiq; metallo illos nobilitare uoluerint. Ideo q; adiecit. *s* ¶ Similes illis fiant qui faciunt ea, & omnes qui confidunt in eis.] Illi confundãtur in his qui credũt: nos uero cõſolemur, qui ad imaginẽ dei facti ipſum adoramus. *t* ¶ Domus Iſrael benedicite dominum.] Congregationes ſanctorum, deum oculis mentis inſpicientes. *u* ¶ Domus Aaron benedicite dominum.] Miniſtrorum ordo perfectus. *x* ¶ Qui timetis dominũ benedicite dominũ.] Vt ſicut maieſtatem metuitis, ità cum charitate laudetis. *y* ¶ Benedictus dominus deus ex Sion, qui habitat in Hieruſalem.] Ipſe dominus noſter Ieſus Chriſtus: cui eſt cum æterno patre & ſpiritu ſancto honor & gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

z ¶ Alleluia.] Iſte pſalmus, domini miſericordias in diuerſis neceſſitatibus humano generi præſtitas pandit, dicens:

CXXXV

CONfitemini domino quoniam bonus, quoniam in ſeculum miſericordia eius.] Confitemini peccata ueſtra, & laudate eum qui per miſericordiam in ſe manenti indulget.

b ¶ Confitemini deo deorum, quoniam in ſeculum miſericordia eius.] Illi qui credentibus in ſe dedit poteſtatem filios dei fieri. *c* ¶ Confitemini domino dominorum, quoniam in ſeculum miſericordia eius.] Hoc refertur ad filium, & deo deorum ad patrem. Patri ergo & filio confitemur. Pater enim in filio & filius in patre. *d* ¶ Qui facit mirabilia magna ſolus, quoniam in ſeculum miſericordia eius.] Prius dixit confitemini deo deorum, & iterum, domino dominorum: Et quoniam dixit duas perſonas: nunc dicit, qui facit mirabilia magna ſolus, ut non dicat duos deos. Scriptum eſt enim: Vnus eſt deus ex quo omnia, & unus dominus Ieſus per quem omnia, & nos per ipſum. *e* ¶ Qui fecit cœlos in intellectu, quoniam in ſeculum miſericordia eius.] Iſti ſunt cœli qui enarrãt gloriam dei, qui ueſtiti ſunt imagine cœleſti. Et ſunt cœli, qui nõ ſunt ueſtiti imagine terreni, in intellectu, in ſapientia. Chriſtus enim dei uirtus & dei ſapientia. Sicut & in Prouerbijs dicit ipſa ſapientia: Quando faciebat cœlos, cum ipſo eram, & cætera. *f* ¶ Qui firmauit terram ſuper aquas, quoniam in ſeculum miſericordia eius.] Licet dicatur terra ſuper aquas pendere: hoc eſt, inani pondere: tamen terram noſtram fundauit, & firmauit in baptiſmate. Non dixit ſuſtollit, aut exaltauit, aut in cœlos fecit aſcendere. Baptiſ-

Prouer. 8. c

ricordia eius. Qui fecit luminaria magna, quoniam in seculum misericordia eius. Solem in potestatem diei, quoniam in seculum misericordia eius. Lunam & stellas in potestatem noctis, quoniam in seculum misericordia eius. Qui percussit Aegyptum cum primogenitis eorum, quoniam in seculum misericordia eius. Et eduxit Israel de medio eorum, quoniam in seculum misericordia eius. In manu potenti & brachio excelso, quoniam in seculum misericordia eius. Qui diuisit mare rubrum in diuisiones, quoniam in seculum misericordia eius. Et eduxit Israel per medium eius, quoniam in seculum misericordia eius. Et excussit Pharaonem & uirtutem eius in mari rubro, quoniam in seculum misericordia eius. Qui traduxit populum suum per desertum, quoniam in seculum misericordia eius. Qui percussit reges magnos, quoniam in seculum misericordia eius. Et occidit reges fortes, quoniam in seculum misericordia eius. Seon regem Amorræorum, quoniam in seculum misericordia eius. Et Og regem Basan, quoniam in seculum misericordia eius. Et dedit terram eorum hæreditatem, quoniam in seculum misericordia eius. Hæreditatem Israel seruo suo, quoniam in seculum misericordia eius. Quia in humilitate nostra memor fuit nostri, quoniam in seculum misericordia eius. Et redemit nos ab inimicis nostris, quoniam in seculum misericordia eius. Qui dat escam omni carni, quoniam in seculum misericordia eius. Confitemini deo cœli, quoniam in seculum misericordia eius. Confitemini dño dominorum, quoniam in æternum misericordia eius.

Psalmus Dauid propter Hieremiam.

CXXXVI

SVper flumina Babylonis illic sedimus & fleuimus, dum recordaremur Sion.] Si non aliquis ægrotat, nescit quantum ualet sanitas. Et iterum: claudus nescit quantum ualet qui sanus est pedibus. Similiter & cæcus uidentem. Hoc totum quare dictum est? Quoniam psalmus dicit: Super flumina Babylonis, illic sedimus & fleuimus dum recordaremur Sion. Babylon confusio interpretatur. Ergo Babylon hic mundus. Peccator ergo qui cecidit de paradiso, uenit in uallem lachrymarum: hoc est, in Babylonem, in istum mundum. Magis autem propheta ex persona eius qui cecidit dicit: Super flumina Babylonis. Flumen autem Babylonis, quando uideris aliquem pulchrum ad horam, & ægrotans perdiderit pulchritudinem & marcescat flos ipsius: hic sicut flumen transit, & aquæ succedentes sibi uenientes & recedentes pereunt, & iterum aliæ oriuntur & ipsæ pereunt, ita & in hoc mundo quoad momentum aut aliquod tempus, aut ditamur aut fortes sumus, aut pulchri sumus, & post modicum transit sicut aqua & perit. Ibi ergo sedimus & fleuimus dum recordaremur Sion. Licet quidem

uitio

A ma enim peccata dimittit, & quasi de carcere liberat: regna autem cœlorum non potest donare. Si non enim aliquis per opera & fidem intrauerit, non potest securus esse. a ¶ Qui fecit luminaria magna, quoniam in seculum misericordia eius.] Secundum literam de stellis dicit. Licet paruas eas conspiciamus, sed tamen magnæ sunt. Sicut enim nos si ascendamus in montem excelsum, & uideamus in subiecta ualle hominem: uidetur nobis quasi paruum quiddam, ita & stellæ magnæ sunt, ex altitudine autem paruæ nobis uidentur. Stella enim quæ uidetur in Britannia, ubique & ipsa apparet. Hoc autem dicit ad eos quibus dixit: Vos estis lux mundi. b ¶ Lunam & stellas in potestatem noctis, quoniam in seculum misericordia eius.] Ecclesiam uel doctores eius, sub nocte ueteris legis posuit: scilicet ut quod illa nunciauit in litera, spiritualiter adimpleat & obseruent. c ¶ Qui percussit Aegyptum cum primogenitis eo
B rum, & eduxit Israel de medio eius, in manu forti & brachio extento, quoniam in seculum miseric. eius.] In uirtute potentiæ suæ uerberato mundo, eduxit nos ab operibus eius. d ¶ Qui diuisit mare rubrum in diuisiones, & trāsiecit Israel per medium eius, quoniam in seculum misericordia eius.] In multis enim gradibus scandit per huius seculi fluctus, ut ad eum possit quem mente tuetur accedere. e ¶ Et excussit Pharaonem & exercitū eius in mari rubro, quoniam in seculū misericordia eius.] Si Israel simus: deus pugnat pro nobis, & nos tacebimus & prosternit diabolum cum satellitibus suis: ne nobis nocere ualeant. f ¶ Qui transduxit populum suum per desertum, quoniam in seculum misericordia eius.] Semper populus dei per deserta huius mundi transducitur quoadusque in terrā repromissionis introducatur. Qui eduxit aquā de petra rupis, quoniam in seculum misericordia eius.] A Christo domino qui est stabilis petra, uel baptismum processit, uel poculum æternæ uitæ manauit. g ¶ Qui percussit gentes multas, & occidit reges fortes. Seon regem Amorræorum, & Og regem Basan, & omnia regna Chanaan occidit, quoniam in seculū misericordia eius.] Omnia regna peccati à Christo percussa dicit. Qui percussit reges magnos. Primum percussit Pharaonem qui intelligitur diabolus, & sic exercitum eius, sicut in superiori psalmo exposuimus. h ¶ Et dedit terram eorum hæreditatem, hæreditatem Israel populo suo, quoniam
C in seculū misericordia eius.] Christiano utiq;. i ¶ Quia in humilitate nostra memor fuit nostri dominus, quoniam in seculum misericordia eius.] Vt nos uisitaret aduentu suo. k ¶ Et redemit nos de manu inimicorum nostrorum, quoniam in seculum misericordia eius.] Fundēs in precio nostro sanguinem suū. l ¶ Qui dat escam omni carni, quoniam in seculum misericordia eius.] Præbens sepanem uiuum & uitam dantem huic mundo. m ¶ Confitemini deo cœli, quoniam in seculum misericordia eius.] Laudem et debitam reddite, qui uos à terrenis in æterna cōmutat. n ¶ Cōfitemini domino dominorum, quoniam in seculum misericordia eius.] Qui uos uel iudices, uel dominos mundi constituit. Ipse dominus noster Iesus Christus, cui est cū æterno patre & spiritu sancto honor & gloria in seculā seculorū. Amen.
D o ¶ Psalmus Dauid propter Hieremiam.] Iste psalmus ex uoce ꝓphetica prolatus, docet mentes hominum à peccatis capi: in exemplum illius terrenæ Hierusalem quæ à gentibus educta in captiuitatem deflebat. Dicant ergo animæ, quæ post multos errores conuertuntur ad domi
num.

CXXXVI

SVper flumina Babylonis illic sedi

A uitio noſtro cecidimus de paradiſo: tamen reminiſcimur prioris felicitatis & non obliuiſcimur. Et ille qui de Hieroſolymis deſcēdit in Hiericho, quæ interpretatur luna: hoc eſt, quæ ſemper mutatur, hæc autē intelligitur præſens mundus, in latrones incidit, & Samaritanus tulit eum, & oleo & uino curat, miſcens auſteritatem cum miſericordia. *a* ¶ In ſalicibus in medio eius ſuſpēdimus organa noſtra.] Salix talem naturam habet: Eſt quidem lignū infructuoſum, & dicitur quod ſi quis ex illa accipiat potionem aut mādu cet, filios nō facit. Ibi ergo ſuſpendimus organa noſtra. Organū autem hominis corpus eſt. Sicut enim organum ex multis fiſtulis compoſitū eſt, una autem modulatione melos mittit: ita & organum noſtrum habemus tactum: per ipſum hoc eſt per opera, melos, cāticum & hymnum referimus deo. Similiter & per auditum, & per odoratum, & per guſtum, & per uiſum, & per has omnes uirtutes quaſi de uno organo hymnū & cāticum referimus

mus: dum recordaremur tui Sion. In ſalicibus, in medio eius ſuſpendimus organa noſtra. Quia illic interrogauerunt nos qui captiuos duxerunt nos, uerba cantionum. Et qui abduxerunt nos, hymnum cantate nobis de canticis Sion. Quomodo cantabimus canticum domini in terra aliena? Si oblitus fuero tui Hieruſalem, obliuioni detur dextera mea. Adhæreat lingua mea faucibus meis, ſi non meminero tui. Si nō propoſuero Hieruſalē, in principio lætitiæ meæ. Memor eſto domine filiorum Edom, in die Hieruſalem. Qui dicunt exinanite exinanite, uſque ad fundamentum in ea. Filia Babylonis miſera, beatus qui retribuet tibi retributionem tuam quam retribuiſti nobis. Beatus qui tenebit & allidet paruulos tuos ad petram.

Pſalmus ipſi Dauid CXXXVII.

COnfitebor tibi domine in toto corde meo, quoniam audiſti omnia uerba oris mei. In cōſpectu angelorum pſallam tibi, adorabō ad templum ſanctum tuum & confitebor nomini tuo. Super miſericordia tua & ueritate tua: quoniam magnificaſti ſuper omne nomen ſanctum tuum. In quacunq; die inuocauero te exaudi me, multiplicabis in anima mea uirtutem.

B

domino. Dicitur iterum ſalix radicem non habere. Sed ſi ramus abſciditur & plantatur ſecus aquam, ſtatim uireſcit. Ita autem & peccator, licet peccauerit, licet ceciderit: tamē ſi ſit ſecus aquas: hoc eſt, ſi legit ſanctas ſcripturas, & audit uerbum diuinum à ſancto uiro, uiret eius anima & in pœnitentiam conuertitur. *b* ¶ Quia illic interrogauerunt nos qui captiuos duxerunt nos uerba canticorum.] Dæmones qui deceperūt nos & captiuos duxerunt: nunc quaſi deridentes nos & gloriantes dicūt nobis: Reddite nobis uerbum de fide ueſtra: quēadmodum quādo eratis in Hieruſalē hymnum dicebatis deo. Reſpondent qui peccauerunt & decepti ſunt & dicunt. *c* ¶ Quomodo cantabimus canticum domini in terra aliena.] In peccatis conſtituti qui cecidimus de Hieruſalem in Babylonem: Ergo non poteſt aliquis ſi nō ſit ſanctus laudare dominum. Peccator enim non debet cantare domino, ſed lugere peccata ſua. *d* ¶ Si oblitus fuero tui Hieruſalem, obliuioni detur dextera mea.] Ergo quia peccauit & cecidit, reminiſcitur prioris conuerſationis & Hieruſalem: proponitq; ſibi quod niſi ſemper tui memor ero & ſemper in mente habeam, obliuioni detur dextera mea: hoc eſt, opera mea. Non dixit ſiniſtra ſed dextera. Siniſtra enim ſemper in obliuione eſt. Vis ergo ſemper in memoria domini eſſe? Dexteræ opera fac. *e* ¶ Adhæreat lingua mea faucibus meis, ſi nō meminero tui.] Hoc eſt, non habeam neque opera neque ſermonem, ſi non iugiter memoria tui uerſetur in corde meo. *f* ¶ Memor eſto domine filiorum Edom, in die Hieruſalem.] Edom interpretatur terrena & ſanguinea. Quis ergo eſt niſi diabolus? Vide ergo quid dicat. Hoc ex perſona Adam dicitur. Domine memento quemadmodum me decepit & traxit me ſerpens diabolus, qui intelligitur Nabuchodonoſor, & eiecit me de paradiſo: Memēto

& retribue ei, & patiatur pœnam quam ipſe ſua malitia mihi induxit: trahens me, adduxit in Babylonem & in Aſſyrios. *g* ¶ Filia Babylonis miſera.] Filia Babylonis anima eſt, quæ ſemper in motione eſt & in confuſione, & non habens ſtatum, ſed eſt in uitijs & peccatis, quæ uere miſera eſt. *h* ¶ Beatus qui retribuet tibi retributionem tuam quam retribuiſti nobis.] Beatus eſt qui retribuet ei quod ipſa fecit. Verbi gratia. Eiecit me de paradiſo: ego illam per abſtinētiam reduco ibidem. Decepit me per fornicationem: ego per caſtitatem reduco illam in Hieruſalem, & ex uitijs in uirtutem. Ergo nō ut inimicus facio, ſed ut amicus. *i* ¶ Beatus qui tenebit & allidet paruulos tuos ad petram.] Paruuli dicuntur cogitationes. Ac ſi dicat: Vidi mulierem, concupiui eam: ſtatim ſi non abſcidero concupiſcentiam illam, & ſicut pedem tenuero & alliſero ad petram donec parua eſt concupiſcentia, non poteſt poſtea abſcindi quando creuerit. Beatus ergo eſt qui ſtatim abſcidit & allidit ad petram. Petra autem eſt Chriſtus.

C D

CXXXVII

COnfitebor tibi domine in toto corde meo.] Qualia ſunt uulnera, tale & emplaſtrum. Quemadmodum enim corpus habet diuerſa uulnera, ita & anima habet ſuas paſſiones & ſua uulnera, & aduerſus peccatum: talem & pœnitentiam debemus agere. Si quis pro omnibus peccatis ſuis confitetur: iſte in toto corde confitetur domino. Ac ſi dixiſſet: Fornicatus eſt aliquis, confitetur pro fornicatione. Sed quoniam eſt, aut auarus, aut iracundus, aut detractor, aut blaſphemus & plurima uitia habet: iſte non confitetur in toto corde. Si quis autē pro omnibus uitijs & paſſionibus animæ ſuæ agit pœnitentiam, iſte poteſt dicere: Confitebor tibi domine in toto corde meo. *l* ¶ Quoniam audiſti uerba oris mei.] Iſte uerſiculus in Hebraico non habetur. Cæterum quod dicit: hoc eſt. Propterea cōfitebor tibi in toto corde meo: hoc eſt, pro omnibus uitijs meis & peccatis, quoniam non pro uno uitio confeſſus ſum tibi & exaudiſti me. *m* ¶ In conſpectu angelorum pſallam tibi.] Vide profectionem pœnitentis: quia poſt confeſſionem & pœnitentiam cum angelis meretur pſallere. Qui autem pſallit, iam non agit penitentiam, ſed gratias agit & benedicit. *n* ¶ Adorabo ad templum ſanctum tuum, & confitebor nomini tuo.] Si hoc eſt templum quod nunc uidetur deſertum, in quo oportet adorare: ergo non debent Iudæi adorare quoniam euerſum eſt templum. Templū autem dicit ſanctam & cœleſtem Hieruſalem. *o* ¶ Super miſericordia tua & ueritate tua, quoniam magnificaſti ſuper omne nomen ſanctum tuum.] Peccator audiat miſericordiam: iuſtus autem & ſuperbus audiat ueritatē. *p* ¶ Multiplicabis in anima mea uirtutē.] Multiplicabis, hoc eſt, multis ſolicitudini-

A bus ſubiacẽtem animam. *a* ¶ Confiteantur tibi domine omnes reges terræ.] Reges terræ ſunt iſti qui regnant peccato. Ergo ipſi confiteantur qui regnãt peccato. Nec enim de regibus huius mundi ſcriptum eſt: Cor regis in manu dei. Putas cor Iuliani impijſſimi in manu dei fuit? Abſit. Aut Neronis, aut Maximiani & Decij perſecutorũ? Abſit. Sed de illis dicit qui regnant peccato, quia iſti qui uincunt uitia & paſſiones animæ & regnant peccato: cor eorũ in manu dei eſt. *b* ¶ Quia audierũt omnia uerba oris tui.] Quia cuſto dierũt mandata tua. *c* ¶ Et cantẽt in uijs domini.] Philoſophi huius ſeculi non cãta uerũt in uijs domini, ſed nos cantamus in uijs domini: hoc eſt in Moyſe & i Eſaia, & in Hieremia, & de uijs iſtis uenimus ad illam uiam quæ dicit: ego ſum uia.

CXXXVIII

DOmine probaſti me, &c. Mirabilis facta eſt ſciẽtia tua ex me.] Manifeſtius hoc Symmachus interpretatus eſt: Prætergreditur me ſcientia tua: id eſt, non poſſum tua ſcire ſecreta, & in profundũ ſapientiæ tuæ mens mea non poteſt introire. *e* ¶ Quò ibo à ſpiritu tuo, aut à facie tua quò fugiã.] Quomodo autẽ tuã poſſum cõprehẽdere notitiã, cum in te ſint omnia, nihilq; ſit quod te fugiat, & ubiq; ſit ſpiritus tuus? Ex quo intelligimus deum eſſe qui totus ubique ſit. *f* ¶ Si aſcẽdero in cœlum tu ibi es: ſi deſcẽdero ad infernũ ades, &c.] Nulla altitudo te altior: nullũ profũdum te profundius, oriens & occidens in tua continentur manu. *g* ¶ Et dixi ergo tenebræ cõculcabunt me, & nox lux mea in delitijs meis.] In Hebræo ſenſus iſte eſt. Et dixi forſitan tenebræ cõculcabũt me: ecõtrario autem nox ipſa apud te lumen fuit: quia nihil cælare te poteſt. Quod Symmachus melius interpretatus eſt dicẽs: Et nox lux circũ me ſedet. Sed & ſequẽtes uerſiculi, hoc idem ſignificant. *h* ¶ Quia tenebræ non obſcurabũtur à te, & nox quaſi dies illuminabitur, ſicut tenebræ eius ita & lumẽ eius.] Id eſt, tam clara ſunt omnia, quæ à te putantur occulta, ut manifeſtiora ſint luce. *i* ¶ Suſcepiſti me de uentre matris meæ.] Quinta æditio ita tranſtulit. Conflaſti me de uentre matris meæ. *k* ¶ Imperfectum meũ uiderunt oculi tui.] Imperfectum hic pro in compoſito poſuit, quod etiam elementa hominis antequã formentur in utero, cognoſcat deus. *l* ¶ Et in libro tuo omnes ſcribẽtur.] Et quod nullus abſq; uoluntate naſcatur dei: nec quiſquã eius notitiam ſubterfugiat. *m* ¶ Dies formabuntur, & nemo in eis.] Hunc locũ Symmachus ita tranſtulit: dies quibus formati ſunt, ne una quidẽ ex eis deeſt. Et eſt ſenſus: Omne tempus ætatis cui iam ab exordio uitæ iſtius ſunt curricula deputata, certo fine decurrit: nec una dies aut plus aut minus eſt quã tu conditor eſſe uoluiſti. Secundum LXX. autem interpretes & altiorẽ intelligentiam ſenſus eſt. Tu omnes in die formas: tu cũctos uis eſſe filios dei, ſed nullus eſt in hominibus qui nõ peccato obnoxius fiat, & per hoc filius noctis eſſe incipiat: nec quiſquã eorum luce ipſius diei toto uitæ ſuæ tẽpore digna perficiat. Vnde & Apoſtolus ad eos qui filij noctis eſſe ceſſauerant loquit̃: Nos aũt fratres nõ ſumus filij noctis, ſed filij dei. *1.Theſſ.5.4*

Confiteantur tibi domine omnes reges terræ, quia audierunt omnia uerba oris tui. Et cantent in uijs domini, quoniam magna eſt gloria domini. Quoniam excelſus dominus & humilia reſpicit, & alta à longe cognoſcit. Si ambulauero in medio tribulationis uiuificabis me, & ſuper iram inimicorum meorum extendiſti manum tuam, & ſaluũ me fecit dextera tua. Dominus retribuet pro me, domine miſericordia tua in ſeculum, & opera manuum tuarum ne deſpicias.

In finem pſalmus Dauid. CXXXVIII

DOmine probaſti me & cognouiſti me, tu cognouiſti ſeſſionem meam & reſurrectionem meam. Intellexiſti cogitationes meas de lõge, ſemitam meam & funiculum meum inueſtigaſti. Et omnes uias meas præuidiſti, quia non eſt ſermo in lingua mea. Ecce dñe tu cognouiſti omnia nouiſſima & antiqua, tu formaſti me & poſuiſti ſuper me manum tuam. Miràbilis facta eſt ſcientia tua ex me, confortata eſt & non potero ad eam. Quò ibo à ſpiritu tuo, & quò à facie tua fugiam? Si aſcenderò in cœlum tu illic es, ſi deſcendero ad infernum ades. Si ſumpſero pẽnas meas diluculo, & habitauero in extremis maris. Etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua. Et dixi forſitan tenebræ conculcabũt me, & nox illuminatio mea in delicijs meis. Quia tenebræ non obſcurabũtur à te, & nox ſicut dies illuminabitur, ſicut tenebræ eius ita & lumen eius. Quia tu poſſediſti renes meos, ſuſcepiſti me de utero matris meæ. Confitebor tibi quoniam terribiliter magnificatus es, mirabilia opera tua, & anima mea cognoſcet nimis. Non eſt occultatum os meum à te quod feciſti in occulto, & ſubſtantia mea in inferioribus terræ. Imperfectum meum uiderunt oculi tui, & in libro tuo omnes ſcribentur, dies formabuntur & nemo in eis. Mihi aũt nimis honorati ſunt amici tui deus, nimis confortatus eſt principatus eorũ. Dinumerabo eos & ſuper arenã multiplicabuntur, exurrexi & adhuc ſum tecũ. Si occideris deus peccatores, uiri ſanguinũ declinate à me. Quia dicitis in cogitatione, accipiãt in uanitate ciuitates ſuas. Nónne qui oderũt te dñe oderã, & ſuper inimicos tuos tabeſcebam. Perfecto odio oderam illos, inimici facti ſunt mihi. Proba me deus & ſcito cor meũ, interroga me & cognoſce ſemitas meas. Et uide ſi uia iniquitatis in me eſt, & deduc me in uia æterna.

In finem pſalmus Dauid. CXXXIX

ERipẽ me dñe ab homine malo, à uiro iniquo eripe me. Qui cogitauerunt iniquitates in corde, tota

CXXXIX

ERipe me domine ab homine ma.] Nõ intãtũ poteſt nos decipere diabolus: quantum per organũ hominis, ab hoc deprecatur propheta liberari. *o* ¶ Qui cogitauerunt iniquitates in corde, &c.] De hæreticis dicit.

¶ Vene-

A *a* ¶ **Venenum aſpidum ſub labijs eorum.**] Quoniã uidẽtur amicitiæ uerba habere, ſed plena ſunt ueneno mortifero. *b* ¶ Iuxta iter ſcandalum poſuerunt mihi.] Hoc eſt de ſcripturis proferentes teſtimonia, quæ quaſi uidebantur rationẽ aliquam habere, tentabant me decipere.

c ¶ Dixi domino deus meus es tu.] Si nõ es ſanctus, non potes hunc uerſiculum dicere. Cui non regnat peccatum hic dicit: Pars mea dominus. *d* ¶ Non tradas me domine deſiderio meo peccatori. Dicit ſcriptura: Quod ſi quis uiderit in mulierẽ ad concupiſcendũ, iam mœchatus eſt eam in corde ſuo. Ergo dicit propheta. Ne de concupiſcentia mea tradas me diabolo, ſed bene mihi habet in opere iudicare, & non in cogitatiõe. *e* ¶ Caput circuitus eorum, labor labiorũ ipſorũ operiet eos.] Quemadmodũ ſerpens quãdo uiderit aliquẽ uenientem ad percutiẽdum: circulũ facit totius corporis ſui, & in medio cælat caput: ubi ſcit habere ſe uitã,
B ita & iſti hæretici per ſermonẽ philoſopho rum, & Ariſtotelis & cæterorũ uidentur ſe abſcondere & quaſi protegere & defende re. Sed eccleſiaſticus uir quaſi in uirga: hoc eſt in cruce ſoluit circulum, & inuenit caput latens, & ibi eum percutit: hoc eſt, teſtimonium profert de ſcripturis. *f* ¶ Habitabũt recti cũ uultu tuo.] Vultꝰ dei quid eſt niſi Chriſtus? Qui non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualẽ deo.

Matth.5.d

die conſtituebãt prælia. Acuerũt linguas ſuas ſicut ſerpẽtes, uenẽnum aſpidũ ſub labijs eorum. Cuſtodi me dñe de manu peccatoris, & ab hominibus iniquis eripe me. Qui cogitauerunt ſupplãtare greſſus meos, abſcõderũt ſuperbi laqueum mihi. Et funes extenderunt in laqueũ, iũxta iter ſcandalũ poſuerunt mihi. Dixi dominõ deus meus es tu, exaudi domine uocem deprecationis meæ. Domine dñe uirtus ſalutis meæ, obũbraſti ſuper caput meum in die belli. Non tradãs me dñe à deſiderio meo peccatori, cogitauerũt contra me, ne derelinquas me ne forte exaltẽtur. Caput circuitus eorum labor labiorum ipſorum operiet eos. Cadẽt ſuper eos carbones in ignẽ deijcies eos, in miſerijs non ſubſiſtẽt. Vir linguoſus non dirigetur in terra, uirum iniuſtum mala capient in interitu. Cognoui quia faciet dominus iudiciũ inopis, & uindictam pauperum. Veruntamen iuſti cõfitebuntur nomini tuo, & habitabũnt recti cum uultu tuo.

Pſalmus Dauid. CXL

DOminẽ clamaui ad te exaudi me, intendẽ uoci meæ cum clamauero ad te. Dirigatur oratio mea ſicut incenſum in conſpectu tuo, eleuatiõ manuũ mearum ſacrificium ueſpertinum. Ponẽ domine cuſtodiam ori meo, & oſtiũm circunſtantiæ labijs meis. Nõn declines cor meum in uerba malitiæ, ad excuſandas excu-

Gen.4.b Apoc.6.c

Apoc.8.a

i ¶ Dirigatur oratio mea ſicut incẽſum in cõſpectu tuo.] Hoc eſt recta ad te perueniat oratio mea, nõ habens aliquas ſordes, aut uitia, aut cogitationes diabolicas. Incenſum autem orationes ſanctorum ſunt. Hoc autem cognoſcimus de Apocalypſi: quando uiginti quatuor ſeniores tenebant thuribula, & dicebant: Hæ ſunt oratiões ſanctorũ *k* ¶ Eleuatio manuũ &c.] Eleuatio manuũ dñm demõſtrat, & in eleuatiõe manuũ creatorẽ uidemus. Vide autẽ

quia non dixit extenſio manuũ mearum. Extenſio enim non eſt eleuatio. Sed extendit aliquis & poſt tergum, & in latus: hoc eſt, in uitia: quemadmodũ dicit dominus: Et quando extẽderitis ad me manus ueſtras, non exaudiam uos. Sacrificiũ ueſpertinũ, undecima hora: id eſt in euãgelio, leuo manus meas. Et iterum Apoſtolꝰ, Leuate manus ueſtras ad orationes. Et Moyſes quando leuabat manꝰ, uincebat Ieſus, quando autẽ deponebat, uincebatur. Si intelligo ſcripturas ſecundum hiſtoriã & ſecundum literam: Moyſes deorſum habet manus. Si autem ſpiritualiter, eleuat manus ſuas in altum. *l* ¶ Pone dñe cuſtodiam ori meo.] Mors & uita in manibus linguæ. Et iterũ: Amẽ dico uobis: quoniam de omni ocioſo uerbo quod locuti fuerint, reddetis rationẽ in die iudicij. Hoc ergo poſtulat ꝓpheta, ut omne quod loquitur, non ſit ocioſum, ſed ſanctũ & dignum deo. *m* ¶ Et oſtium circunſtantiæ labijs meis.] Oſtium circũſtãtiæ quaſi murum in circuitu totiꝰ domus poſtulat, ut in nullo uincatur. Dicit enim Hieremias: Mors intrauit ꝑ feneſtras ueſtras. Feneſtras autẽ habemus quinq; : hoc eſt, uiſum, auditũ, guſtũ, odoratũ, & tactũ. Si ergo uidero mulierem ad concupiſcendum eam, iam mœchatus ſum eã in corde meo, & intrauit mors per feneſtram meam: hoc eſt, per uiſum. Si tibia aut organum, aut calamus quaſi diſſoluat me, mors intrauit per auditum meum. Si autẽ aliquid molle tangam, & ſoluar corporis mollitie, mors intrauit per tactum meum, & cætera ſimiliter. Ergo deprecatur propheta oſtium circunſtantiæ. hoc eſt, ut muniatur tota eius domus, ut nõ habeat aduerſarius unde ingrediatur & dominetur hominibus. Dicitur enim in epiſtola ſancti Petri: Aduerſarius noſter diabolus ſicut leo rugiens circuit quærẽs quem deuoret. Diabolus nõ pugnat cito contra aliquẽ per grandia uitia, ſed per parua, ut poſſit quomodocũq; intrare, & dominari homini, & poſtea cum in maiora uitia impellit. Non per fornicationem, non per auaritiam, ſed per minora uitia ingreditur. *n* ¶ Non declines cor meũ in uerba maliciæ ad excuſandas excuſationes in peccatis.] O infeliciſſimũ humanum genus, qui peccata excuſamus, dicentes: uictus ſũ à natura, cũ in poteſtate noſtra ſit & peccare & dño adiuuãte non peccare. Sẽper excuſamus noſmetipſos & dicimus, Ego nolebã peccare: caro me uicit. Illa mulier uenit ad me, ipſa miſit, ipſa me tetigit, ipſa mihi illud dixit, ipſa me uocauit, & pro quo debueramꝰ pœnitentiã agere & dicere: Dñe peccaui, excuſamus, & iungimus peccata peccatis. Aequale corpus habemus omnes, diuerſos autẽ labores. Nõ eſt pſonarũ acceptor deꝰ. Vis ergo ſcire ꝙ æquale habemus & nos & ſancti corpus? Paulus apoſtolus dicit, Video autẽ aliã legem repugnantẽ legi

C

Hiere.15.b

D

Hiere.9.f

1.Pet.5.b

Rom.7.d

A mentis meæ,& captiuantem me in lege peccati. Et iterũ
1.Cor.9.d post hæc: Propterea caſtigo corpus meum,& in ſeruitu-
tem ſubijcio, ne alijs prædicans ipſe reprobus inueni-
Rom.7.d ar. Et iterũ miſer ego homo: quis me liberabit de corpo-
re mortis huius? Diuerſos ergo labores habemus. Et quã
tum quis laborat, tan
tum & præmium ac-
cipiet. *a* ¶ Et cũ ho
minibus operãtibus
iniquitatem.] Ex cõ-
muni ſubauditur: nõ
declines cor meũ cũ
hominibus operanti
bus iniqtatẽ. *b* ¶ Et
nõ cõmunicabo &c.]
Sicut dñs habet ele-
ctos ſanctos, ita & di-
abolus habet electos
ſuos. Intellige mihi
principes hæreticorũ
& nõ dubitabis de ele
ctis eorũ. Si enim di-
xiſſet electos, & nõ cũ
ſubdiſtinctiõe eorũ, excluſiſſet electos dei. Communica
bo dupliciter intelligitur: aut cõſentiã, aut ſecũdus fiam:
hoc eſt, immũdo. Scitis enim ſcripturã, duo immũda uo
Ephe.2.c care. Dicit Apoſtolus: Vt cõfundat utrũq; hoc eſt, duos
homines in unũ nouum hominẽ. Duos, interiorẽ & ex-
Gene.7.d teriorem: hoc eſt, immundũ faciã ſanctũ. Et iterũ: Noe in
arca, mũda ſeptena introduxit ſecum: immunda autem
duo & duo. *c* ¶ Corripiet me iuſtus in miſericordia &
increpabit me.] Quem diligit dominus, corripit: caſti-
gat autem omnem filiũ quem recipit, Beatus eſt qui cor-
ripitur, nõ retribuet dominus bis in idipſum. Magna eſt
ira dei quando non nobis iraſcitur. Reſeruat enim nos ſi
Hiere.3.d cut uitulum in occiſionem. Ad Hieruſalem enim dicit:
Ezech.16.c Multa ſunt peccata tua,& multæ iniquitates: propterea
B non iraſcor tibi: hoc eſt, quando adultera eras tantũ ze-
labam te quaſi diligens te: quando autem multos habui
ſti amatores, cõtempſi te,& nõ iraſcor tibi. Quemadmo-
dum uir zelat uxorem ſuam quando eam diligit: ſi autẽ
non zelat, odit eam,& non conſequitur illius ſermones
Pſal.88.a qui dicit: Viſitabo in uirga iniquitates eorum. Et iterum
Oſee.4.c Et non uiſitabo filias eorum quando fornicatæ fuerint.
Corripiet me iuſtus in miſericordia & increpabit me. Po
ne hic magiſtrum aliquem, aut patrem, aut medicũ. Si
uiderit medicus in corpore carnes putridas,& dicat qd
ad me pertinent: ſcias quia crudelis eſt. Si autem præci-
dat & cauterium imponat, miſericors eſt: quia ſanat ho-
minem. Similiter & magiſter ſi dimittit puerum & non
ab eo exigit diſciplinã odit eum. Si autẽ exigat & medi-
cus curet, quæ putatur eſſe aſperitas clemẽtia eſt. Achab
arguitur à domino de Naboth quando occidit eum, &
3.Reg.21.a accepit uineam eius,& effudit ſanguinẽ iuſtũ. Elias pro-
pheta miſſus eſt ad eum qui dixit: Occidiſti & poſſedi-
ſti: ſtatim conſcientia percuſſus ſubmiſit ceruicem & o-
culos,& hoc impius & rex & indutus purpura. Et poſt-
ea dicit ſcriptura: quod audiẽs induit ciliciũ ſubtus pur
purã. Et uidẽs deus dixit: Quia reueritus eſt me Achab:
non inducam mala in eũ. Vide ergo quantũ ualuit cili-
cium & ieiuniũ,& modica lachryma quantũ ſanguinem
lauit. Ita ergo oportet ueſtiri cilicio & ieiunare, ut nemo
uideat. Corripiet dupliciter intelligitur: aut arguet: aut
docebit. *d* ¶ Oleum peccatoris non impinguet caput
meum.] Populus meus qui uos beatificãt ſeducunt uos
Laus hæreticorũ & oleum ipſorum quo ungunt capita
hominum,& repromittunt eis regna cœlorũ impinguat
eis caput. Omne autem pingue reprehendit ſcriptura,
ſicut dicit: Et manducauit Iacob & ſaturatus eſt, & cal-
citrauit: dilectus incraſſatus eſt: impinguatus, dilatatus
eſt. Manna autem angelorum tenue eſt. *e* ¶ Quoniam
adhuc & oratio mea in beneplacitis eorum.] Hoc dicit:

Ipſi quidem ſapiebant: ego autem pro ipſis orabam ut
conuertantur. *f* ¶ Abſorpti ſunt iuncti petræ iudices
eorũ.] Sicut alibi dicit: Beatus qui tenebit & allidet par-
Pſal.136.b uulos ſuos ad petrã. Petra autem erat Chriſtus, paruu-
li autem minores & paruæ cogitationes antequã creſcãt

**ſationes in peccatis. Cũm hominibus operantibus ini-
quitatem, & non communicabo cum electis eorum.
Corripiet me iuſtus in miſericordia & increpabit me,
oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.
Quoniam adhuc & oratio mea in beneplacitis eorum,
abſorpti ſunt iuncti petræ iudices eorũ. Audient uerba
mea quoniã potuerũt, ſicut craſſitudo terræ erupta eſt
ſuper terram. Diſſipata ſunt oſſa noſtra ſecus infernũ,
quia ad te domine dñe oculi mei, in te ſperaui, nõ aufe-
ras animã meã. Cuſtodi me à laqueo quem ſtatuerunt
mihi, & à ſcandalis operãtium iniquitatem. Cadent in**

Et nunc ipſi hæretici licet per Ariſtotelem & Platonem uideantur ſimplicitatem ecclesiæ contemnere: tamen quãdo uenerint ad ſcripturas, ſtatim abſorbebuntur à petra: hoc eſt, à Chriſto, & conuertentur ad eum. Abſorptio enim pro uictoria dicit: ſicut Apoſtolus dicit, Abſorpta eſt mors in uictoria. Vbi eſt mors uictoria tua? Vbi inferne ſtimulus tuus? Victoriam autẽ dicit ipſam abſorptionem, quam uictoriam habebat in abſorbendo. *g* ¶ Audient uerba mea quoniam potuerũt.] Ipſe dominus dicit: Quia ad me uenerunt, uicti ſunt & delectati ſunt meis uerbis, & conuerſi ſunt ad me & ſunt in eccleſia mea. *h* ¶ Sicut craſſitudo terræ.] Omne craſſum uicinum eſt terræ. Et anima quæ peccat, terræ hæret. Dominus enim ex initio omnia tenuia fecit. Suo ergo uitio unuſquiſq; incraſſatur & deducitur in terram. Demus exemplum: ſicut uulnus in corpore tumens plenum eſt & craſſum,& quando uenerit medicus ſecat ipſum & ſanat & tenue facit,& tunc redigitur in ſuam naturam quomodo & creatum eſt. Ideo dicit: Sicut craſſitudo terræ erupta eſt ſuper terram & ſaluatur. *i* ¶ Diſſipata ſunt oſſa noſtra ſecus infernum: quia ad te domine D
domine oculi mei, &c.] In uigeſimoprimo pſalmo dicit, Diſſipata ſunt uniuerſa oſſa mea. Si ſecũdum literam intelligimus non ſtat. Siquidem crucifixus eſt tantũ. Quãdo uideris Arium, Eunomium extra eccleſiam: intellige diſſipata eſſe oſſa domini ſecus infernũ. Os quod forte eſt, ipſi maiores ſunt qui uidẽtur aliquid eſſe, per multiloquiũ ipſorũ & per philoſophiã & contentionẽ inducũtur ab hæreticis. *k* ¶ Cuſtodi me à laqueo quẽ ſtatuerunt mihi.] Semper nobis laqueos tendunt aut hæretici aut dæmones. Vitia enim uicina ſunt uirtutibus. Laqueum mihi poſuerunt in eleemoſyna, ſi extẽdero manum meam ut uideant homines,& quaſi bonũ faciens, uenio in uitiũ & in peccatum. Si autẽ dedero tunicam fratri ut alter uideat, laqueũ mihi poſuerunt. Semper ceruis tenduntur retia,& laquei eis ponũtur, ubi ueſtigia eorũ deprehẽderit uenator. Ceruus autẽ accipitur in ſancto: qa altus eſt: & cornua grandia habet,& interficit ſerpẽtes. Propterea dicit alibi: Qui perfecit pedes meos tanquã ceruorũ. Talis enim dicitur eſſe uirtutis, ut ſpiritu nariũ ſuarũ protrahere ſerpentes de cauernis,& ſic comedere ualeat. Ipſi ergo ſerpentes ponũt nobis ſcãdala: hoc eſt, dæmones in ipſis ueſtigijs noſtris ubi gradimur: In uirtutibus, in eleemoſyna, ut corã hominibus faciamo propter uanam gloriã. In ieiunio, in oratione, in ueſtiendo cilicium, & oſtendere hominibus. Qui enim ueſtitur cilicio, debet lugere ſua peccata: non gloriari & oſtendere hominibus. *l* ¶ Et à ſcandalis operantiũ iniquitatẽ.] Hoc eſt, ut nõ offendã. *m* ¶ Cadẽt in retiaculo eius peccatores.] Superius dixit, cuſtodi me à laqueo quẽ ſtatuerunt mihi, de multis, nũc autẽ de uno: Cadent in retiaculo eius peccatores. Quemadmodũ dñs mittit rete,& cõprehendit multitudinẽ piſcium,& habet apoſtolos piſcatores colligentes & afferentes ad eum, hos ipſos qui per eos credunt: ita & diabolus habet dæmones qui ei ſubiecti ſunt: qui & decipiunt homines & afferunt illi.

¶ Singu-

A 4 ¶ Singulariter ſum ego donec tranſeã.] Dicit Hieremias: Solus ſedebam, amaritudine enim repletus eram. Hoc eſt, in pœnitẽtia, ſolus ego hos dolos caueo. Et Moſes dicit: Tranſiens uideo hanc uiſionem magnã. Si non tranſierit: hoc eſt, omnia uitia: non poteſt uidere magnã uiſionem. Magna autem uiſio: quia rubꝰ ardebat, & non incendebatur: Ardebãt ſpinæ: hoc eſt, peccata. Hoc igne mundatur Eſaias: iſte eſt enim carbo qui tetigit labia eius: qui erat ſup altare. Huius carbonis meminit & pphe/ta Dauid: Sagittæ potentis acutæ, cũ carbonibus deſolatorijs. Iſte carbo deſolator eſt, ſolitudinem facit, & peccatorẽ purgat. b ¶ Intellectus Dauid cum eſſet in ſpelũca oratio.] Præſcribitur iſte titulus ſecũdum hiſtoriã quidẽ quando fugiebat Dauid à facie Saul in deſerto Engaddi in ſpelunca abſcõſus. Et ingreſſus eſt ignorans Saul, quaſi ſua cauſa. Sed quoniã habet in præſcriptione, Intellectus Dauid: debemꝰ B ſpiritualiter intelligere pſalmũ. Accipitur quidẽ in domino uerus Dauid, & intelligitur Saul in diabolo. Spelũca autem in hoc mundo: & quod diabolus non immittit in hũc mũdum aliquid boni: ſed ſtercus, & ſi quid putridũ eſt. Spelunca autem intelligitur iſte mundus: quia perfectũ lumen non habet quantũ ad cõparationẽ futuri, ſed quaſi lumen aliquod illuxit dominus ueniens in hũc mundũ. Propterea dicit Apoſtolus: Qui eſt lumen gloriæ eius. Ergo ſicut Dauid introiuit in ſpeluncam abſcondens ſe à Saul, ita & dominus ingreſſus eſt in hunc mundum, & perſecutionem paſſus eſt.

Hier.15.d

Exo.3.d

Eſa.6.b

Pſal.119.d

retiaculo eius peccatores, ſingulariter ſum ego donec tranſeam. Intellectus Dauid cum eſſet in ſpelunca oratio. CXLI

VOcẽ mea ad dominũ clamaui, uoce mea ad dominum deprecatus ſum. Effundo in conſpectu eius orationẽ meam, & tribulationẽm meã ante ipſum pronuncio. In deficiendo ex me ſpiritũ meum, & tũ cognouiſti ſemitas meas. In ũia hac qua ambulabam, abſconderunt ſuperbi laqueum mihi. Conſiderabãm ad dexteram & uidebãm, & non erat qui cognoſceret me. Pẽriit fuga à me, & nõn eſt qui requirat animã meam. Clamaũi ad te domine, dixi, tũ es ſpes mea, portiõ mea in terra uiuentium. Intendẽ ad deprecationem meam, quia humiliatus ſum nimis. Libera me à perſequẽtibus me, quia cõfortati ſunt ſuper me. Educ de cuſtodia animam meam ad confitẽdum nomini tuo, mẽ expectant iuſti donẽc retribuas mihi.

Pſalmus Dauid quando perſequebatur eum filius ſuus Abſalon. CXLII

DOminẽ exaudi orationem meam, auribus percipe obſecrationem meam in ueritate tua, exaũdi me in tua iuſtitia. Et nõn intres in iudiciũ cum ſeruo tuo, quiã non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis uiuens. Quia pſequutus eſt inimicus animã meã, humiliãuit in mam ſerui, ut nos eruerẽt à ſeruitute. CXLII

mea in terra uiuentiũ.] In ſanctis qui in eã transferũtur, C ſicut & latroni ait: Amẽ dico tibi: quia hodie mecũ eris in paradiſo. o ¶ Intende in orationẽ meam: quia humiliatus ſum nimis. Libera me à perſequentibus me, quia cõfortati ſunt ſuper me, &c.] A patre ſe educi de inferni clauſtris poſtulat: ut reſurrectio eius: paterni nominis honor ſit. Quæ confeſſio à quibus ſit confitenda oſtendit, dicens.

p ¶ Me expectant iuſti.] Apoſtoli uel reli qui ſancti, quorũ expectationi cum reſurrexero ſatisfacio.

q ¶ Donec retribuas mihi.] Claritatem illam quã habui priuſquã mundus fieret apud te. Et nos: humiliter deprecamur, ac petimus, ut ſuſcepta uoce clamoris noſtri, eductos ex inferni carcere, illuc nos iubeas trãsferri de morte: ubi pendenti latroni præparaſti locũ lucidum ac quietẽ: quia tibi eſt honor & gloria cũ patre & ſpiritu ſancto in ſecula ſeculorum. Amen.

r ¶ Pſalmus Dauid quando perſequebatur cũ filius ſuus Abſalon.] Iſte pſalmus uocem continet illius qui pro humana redẽptione ſeipſum exinaniuit, accipiẽs formam ſerui, ut nos eruerẽt à ſeruitute. CXLII D

DOmine exaudi orationẽ meã.] Humilia uerba & plena humilitatis & miſericordiæ. s ¶ Auribus percipe &c.] Confidentis uerba ſunt. In ueritate tua, hoc eſt, in Chriſto tuo. Ego ſum ũia, ũita & ueritas. u ¶ Exaudi me in tua iuſticia.] Et in Chriſto tuo. Hoc eſt, nõ confido mihi, ſed ego ueritatem & iuſticiã tuam peto, ut ipſa mei miſereatur. x ¶ Et non intres in iudiciũ &c.] Ecce manifeſtiſſime demõſtrauit quia miſericordiam dei præſtolatur, dicens, Et non intres in iudicium cũ ſeruo tuo. Hic quaſi aliquis iudicet inter deum & prophetã, ſicut & in quinquageſimo pſalmo ſcriptũ eſt: Vt iuſtificeris in ſermonibus tuis, & uincas cũ iudicaris. Et propterea intrat in iudiciũ deus, ut iuſte puniat. Tale quid fecit & Cyrus rex Perſarũ & Medorũ regi Armeniorũ, quãdo trãſgreſſus eſt amicitias eius. Vicit eũ, & captiuũ accepit, & proprios illius cognatos & uxorẽ & filios fecit iudicare inter illos, ut iuſte aut miſereatur, aut puniat. y ¶ Quia non iuſtificabitur &c.] Deus Abrahã, deus Iſaac, deus Iacob: deus uiuẽtium & nõ mortuorũ. Ergo nec ipſi patriarchæ iuſtificabuntur in cõſpectu dei. Stellæ enim nõ ſunt mundæ in conſpectu eius. z ¶ Quia perſequutus eſt inimicus animã meam.] Hoc interpretatione nõ indiget. Nulli dubium quin diabolus. a ¶ Humiliauit in terra uitã meã.] Hoc eſt quod dicit. Ante alas habebã & uolabã: nunc autẽ perſecutus eſt inimicus animã meã: & apprehẽdit & ligauit mihi pedes & manus, quẽadmodũ uolatile ab homine cõprehẽditur, ut quaſi uideat mortuũ eſſe, quia nõ habet licentiã alarũ ſuarũ ut uolet. Ita & me, inquit, inimicus ligauit cõſciẽtia peccatorũ meorũ

Luc.23.f

Ioan.25.b

¶ Collo/

terra uitam meam. Collocauit me in obſcuris ſicut mortuos ſeculi, & anxiatus eſt ſuper me ſpiritus meus, in me turbatum eſt cor meum. Memor fui dierum antiquorum, meditatus ſum in omnibus operibus tuis, in factis manuum tuarum meditabar. Expandi manus meas ad te, anima mea ſicut terra ſine aqua tibi. Velociter exaudi me domine, defecit ſpiritus meus. Non auertas faciem tuam à me, & ſimilis ero deſcendentibus in lacum. Auditam fac mihi mane miſericordiam tuam, quia in te ſperaui. Notam fac mihi uiam in qua ambulem, quia ad te leuaui animam meam. Eripe me de inimicis meis domine, ad te confugi, doce me facere uoluntatem tuam, quia deus meus es tu. Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam, propter nomen tuum domine uiuifi-cabis me in æquitate tua. Educes de tribulatione animam meam, & in miſericordia tua diſperdes omnes inimicos meos. Et perdes omnes qui tribulant animam meam, quoniam ego ſeruus tuus ſum.

Pſalmus Dauid aduerſus Goliath. CXLIII

BEnedictus dominus deus meus qui docet manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum. Miſericordia mea & refugium meum, ſuſceptor meus & liberator meus. Protector meus & in ipſo ſperaui, qui ſubdis populum meum ſub me. Domine quid eſt homo

a ¶ Collocauit me in obſcuris ſicut mortuos ſeculi.] Si ſicut mortuos ſeculi, adhuc necdum mortuus, quia in pœnitentia ſtat. Si quis autem peccans non agit pœnitentiam hic mortuus eſt ſeculi: & non ſicut mortuus, ſed perfecte mortuus. Hoc ergo putauit inimicus, quia non agit pœnitentiam pro peccatis, quæ ipſe mihi ſuggeſſit ut faciam

b ¶ Et anxiatus eſt ſuper me ſpiritus meus.] Tu dic prius peccata tua & ſaluus eris Et iterum: Si ſolum ſuſpiraueris pro peccatis tuis, ſaluus eris.

c ¶ In me turbatum eſt cor meum.] Propter conſcientiam meam, quia peccaui.

d ¶ Memor fui dierum antiquorum.] Dierum meorum priorum memor fui quando habebam confidentiam: nunc autem mihi nox eſt.

e ¶ Expandi manus meas ad te.] Ligatus ab inimico, nihil aliud poſſum facere niſi pœnitentiam agere, & manus meas leuare ad te.

f ¶ Anima mea ſicut terra ſine aqua tibi.] Sicut terra ſine aqua ſitit & quærit imbrem: ita & anima mea deſiderat & ſitit te deum ſuum.

g ¶ Velociter exaudi me domine, defecit ſpiritus meus,] Anima mea defecit, & caro mea defecit: ſpiritus tantum remanſit in me, & ipſe defecit: Sed uelociter exaudi me domine, & miſerere mei.

h ¶ Notam fac mihi uiam in qua ambulem.] Chriſtum tuum notum fac mihi, qui dixit, ego ſum uia.

i ¶ Spiritus tuus bonus &c.] Hinc impiiſſimi Ariani proponunt nobis & dicunt: Magiſter bone quid faciam boni ut ſaluus fiam? qui dicit: Quid me dicis bonum? Nemo eſt bonus niſi unus deus. Ergo ſi filius non eſt bonus, ſed pater: maior eſt pater filio. Ergo ſecundum tuum ſenſum impiiſſime Ariane, quis maior, filius an ſpiritus ſanctus? Vtique dicis filius. Hic ergo dicit, Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam. Ergo ſi ſpiritus bonus eſt qui minor eſt, ſicut tu dicis: multo magis filius bonus eſt, quem tu maiorem dicis. In euangelio autem ita habet, Et accedens unus de ſcribis tentans eum ait, magiſter bone, & ait, Quid me dicis bonum, & non confiteris? Sicut ſi aliquis tentans epiſcopum ſuum, quem contemnit, dicat illi: epiſcope, & ille reſpondet: tibi non ſum epiſcopus, recede à me. Alibi autem non legiſtis. Bonus paſtor ponit animam ſuam pro ouibus ſuis? Quid autem melius filio qui carnem induit propter nos & paſſus eſt, & deſcendens de ſua maieſtate nouem menſes in utero uirginis in ſanguine fuit, in cunabulis fuit, paſſus eſt per momenta creſcere, & uerberari & collaphizari & crucifigi? Quid hoc melius?

¶ Propter eos qui ignorat latinam linguam, licet multa de euangelio dixerimus tamen debemus & de pſalterio quædam dicere, ut alijs ſaturatis, alij ieiuni non redeant. Quoniam aut longus eſt pſalmus, & ſi uoluerimus in ſingulis uerſiculis immorari, dies præterit, debemus breuiter ad ſingula quæque ſenſus magis quam uerba repli-

Luc. 18.d

Matth. 19.b

Ioan. 10.b

CXLIII

BEnedictus dominus deus meus qui docet &c.] Qui breuiter interpretatur: hoc conſequitur: ut ipſe laudem non habeat, & tamen quodcunque in interpretatione eſt, retineant illi qui audierunt: Benedictus dominus deus meus, qui docet manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum. Leuemus manus in ſancta ſine cogitationibus & diſceptationibus. Leuemus in omni loco. Et cum leuauerimus manus noſtras, orationes noſtræ ad deum, arma ſunt contra diabolum. Qui docet manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum: Hæc eſt lyra noſtra, hæc cithara. In hac cantamus domino.

l ¶ Miſericordia mea & refugium meum: ſuſceptor meus & liberator meus. Protector meus &c.] In tantis nominibus appellatur deus. Quot beneficia, tot nomina

m ¶ Qui ſubdis populum meum ſub me.] Hoc poteſt ex perſona Chriſti dici: hoc eſt, ex aſſumpto homine. Poteſt autem ex perſona apoſtolorum dici, quia dicit. Qui ſubdis populum meum ſub me. Dicit hoc & ſanctus pater in monaſterio, & gratias referens deo dicit: Benedictus dns deus meus, qui ſubdis populum meum ſub me. Non enim mihi ſubijcitur, ſed tibi ſubijcitur. Ideo mihi ſeruit ut ſeruiat tibi.

n ¶ Domine quid eſt homo quia innotuiſti ei, aut filius ho. &c.] Hoc ipſum & in octauo pſalmo dicitur, Quid eſt homo quod memor es eius: aut filius hominis quoniam uiſitas eum. Domine quid eſt homo quia innotuiſti ei? De fragilitate corporis & humana conditione loquitur. Et quid dicit? Si carnem aſpicias, quid eſt homo? Si ſpiritum, grande quiddam eſt homo. Non deſpiciamus carnem: ſed carnis opera contemnamus. Non deſpiciamus carnem, quæ cum Chriſto regnat in cœlo. Caro & ſanguis regnum dei non poſſidebunt. Non caro & ſanguis, ſed carnis opera. Caro & ſanguis regnum dei non poſſidebunt, & quomodo in Chriſto regnant, & quomodo ſedemus cum Chriſto in cœleſtibus? Dne quid eſt homo quia innotuiſti ei, aut filius hominis quia reputas eum. Gratias agit deo, & quod dicit hoc eſt. Quantum ad humanam conditionem: homo nihil eſt. Vanitas uanitatum & omnia uanitas, dixit Eccleſiaſtes. Si omnia uanitas, ergo & cœlum, ergo & angeli. Si cœlum & angeli uanitas: homo quanta uanitas? Et ſi uanitas angeli, ſi cœlum uanitas: deus ergo quare uanitatem operatus eſt? Vanitas ad comparationem dei: cæterum per ſe non uanitas. Dne quid eſt homo quia innotuiſti ei? Grandis hominis felicitas: ſcire creatorem ſuum. Hoc à beatis diſtamus, quia nos intelligimus creatorem noſtrum, illa non intelligunt. Sed & ipſe ſtatus corporis ſui quærit artificem. Cætera animalia terram reſpiciunt, & ubi uenter, ibi & oculi. Cæterum oculi noſtri ad cœlum erecti ſunt, ut & ſi mens fuerit obcæcata, tamen inuictis oculis cœlum uideamus.

1. Cor. 15.f

¶ Homo

A a ¶ Homo uanitati ſimilis factus eſt, dies eius ſicut umbra prætereũt.] Vere dies noſtri quaſi umbra. Fui infantulus: fui puer, fui adoleſcẽtulus, fui iuuenis, fui uir, hoc eſt, fui ætatis perfectæ, fui mediæ. Dum neſcio, ſenex ſum Senectuti mors ſubrepit. Mutor quotidie, & nihil me eſſe non ſentio. Ne uno quidẽ momẽto horæ ſtam⁹ in ſtatu noſtro, ſed ſemp aut creſcim⁹ aut decreſcim⁹. Ergo homo p momẽta mutatur, & dũ neſcit, interit. Ego ſenex, recordor infantulus quid fuerim, quid fecerim, quomodo luſerim, quomodo huc illucq; diſcurrerim: nũc me uideo nimio põdere prægrauatũ. Dies eius ſicut umbra prætereunt. Vita noſtra umbra eſſe uidetur, & ſubſtantiã non habet. Quod autẽ ſubſtantiã non habet, cito perit. Quia ergo tã miſerabilis eſt, qa ſic eſt infirmus, quid inde precamur: qd rogamus: quid hic dicit ꝓpheta: qd eſt quod precatur? *b* ¶ Domine inclina cœlos tuos & deſcẽde.] Nõ poteris ſeruare iſtam B hominis uilitatem niſi ipſe eam indueris Domine inclina cœlos tuos & deſcẽde. Ouis tua erronea ſanari non poterit: niſi tuis humeris reportetur. *c* ¶ Tange montes & fumigabũt.] Amẽ amen dico uobis: ſi habueritis fidem ut granũ ſinapis: poteritis dicere monti huic, trãſi & trãsferetur. Ibi de lunatico dicebatur, de illo mõte, qui ab illis trãsferri nõ poterat. Scriptũ eſt in Hieremia: Date dño deo noſtro gloriã antequã offendãt pedes ueſtri ad mõtes tenebroſos. Hoc totũ quare dixmus? Quoniã & nũc ſequitur. Tange mõtes & fumigabunt. Montes qui regnant: montes qui erecti ſunt per ſuperbiã: qui dicunt, mea ſunt flumina, & ego feci ea. Tange montes & fumigabunt. Non dixit inflammabuntur, ſed fumigabunt: Habeãt montes pœnæ indicium: non fulgoris, nõ ſplendoris. *d* ¶ Fulgura coruſcationes & diſſipabis eos.] Vide quid dicat. Non dixit, delebis eos, ſed diſſipabis eos. Legimus in Geneſi: eo tempore quo fabricabant turrem dixit deus: Venite deſcendamus & confundamus linguas eorũ, ne aliquando in ſe conſenſum habeant, ſed diſpergantur. Prodeſt illis. *e* ¶ Emitte manum tuum de alto.] Domine quis credidit auditui noſtro, & brachium domini cui reuelatum eſt? Emitte manũ tuam de alto. Domine inclina cœlos tuos & deſcẽde. Hoc ad filium dicitur: Inclina cœlos tuos & deſcende. Et quomodo dixit: emitte manum tuã de alto? Si deſcendit, quomodo manum mittit de alto? Sed licet in terra ſit, tamen de cœlo mittit manum, non enim recedit de cœlo. *f* ¶ Eripe me & libera me de aquis multis.] Quoniam deſcendiſti, quoniam inclinaſti cœlos, & miſiſti manum tuam de alto, & humanam carnem dignatus es aſſumere, & multi crediderũt in te: pro una aqua plures aquæ eſſe cœperũt. Videas diſperſas in toto orbe eſſe hæreſes diuerſas. Eripe me & libera me de aqs multis, & præſta mihi fontẽ uiuentẽ. Vnus eſt enim deus: una fides, unũ baptiſma. Libera me de aquis multis. Illæ enim aquæ multæ non generant filios tuos, ſed filios alienos. Vnde ſequitur. *g* ¶ Libera me de aquis C multis, & de manu filiorum alienorum.] Non ſunt enim tui filij qui naſcuntur in multis aquis: ſed alieni filij ſunt. *h* ¶ Quorum os loquutũ eſt uanitatem.] Scientiam ſibi repromittunt, & erigunt os contra creatorem ſuũ. Poſuerunt in cœlo os ſuum. Quorum os loquutum eſt uanitatẽ. Scientia illorum, uanitatis ſcientia eſt. *i* ¶ Et dextera eorũ dextera iniquitatis.] Vtrunque cõdemnatur, & os & manus, & ſciẽtia & opera. Quorum os loquutum eſt uanitatẽ: hoc eſt, ſciẽtiam. Et dextera eorũ dextera iniquitatis. Dextera in opere. Dexteram ſe habere dicunt: ſed toti ſiniſtri ſunt. Dextera iniquitatis eſt, & nõ eſt æquitatis. Vnde & tali ſiniſtræ dicitur: Stet diabolus à dextris eius Pſal.108.d Qui talem habet dexteram, & iniquitatis dexteram: ſtat diabolus à dextris eius. *k* ¶ Deus canticum nouum cãtabo tibi.] Nouus homo, nouũ canticum. Deus canticum nouum cantabo tibi. Cantate dño D canticum nouũ. Quàm pulchre non dixit cãto, ſed cantabo. In futuro repromiſit: in præſenti enim ſcit certamẽ eſſe, non canticum. Nunquàm cantat exercitus niſi quãdo uicerit. Ergo quoniam in præſenti pugno: non mihi uacat cantare. Cum uicero, tunc cantabo. *l* ¶ In pſalterio decachordo pſallam tibi.] Tunc extendam utramq; manũ & uitalibus tibi chordis canã. Oratio mea pſalterium tuum eſt. *m* ¶ Qui das ſalutem regibus, qui redemiſti Dauid ſeruũ tuum de gladio maligno.] Quibus regibus? Cor regis in manu dei, qui regnant in corpore ſuo: qui ſubijciunt corpus ſuum, & ſeruituti redigunt, ne alijs prædicantes, ipſi reprobi inueniantur. Iſti ſunt reges de quibus dicit ſapientia in Prouerbijs, Dat regnũ regibus. *n* ¶ Eripe me & libera me de manu filiorum alienorum.] Verſiculi qui ſupra dicti ſunt, iterum repetuntur. *o* ¶ Quorum os loquutum eſt uanitatem, & dextera eorum dextera iniquitatis. Quorum filij ſicut nouellæ plantationes in iuuentute ſua.] De manu filiorum alienorum. Hæreticorum filij, uideamus quales ſint. Quorum filij ſicut nouellæ plantationes in iuuẽtute ſua. De manu filiorum alienorum. Diligenter animaduertite quid dicitur de hæreticis. *p* ¶ Filiæ eorum compoſitæ, circumornatæ ut ſimilitudo templi. Cellaria eorum plena, eructantia ex hoc in illud. Oues eorum fœtoſæ abundantes in egreſſibus ſuis: boues eorum craſſi. Non eſt ruina maceriæ, neque tranſitus, neque clamor in plateis eorum. Beatum dixerunt populum cui hæc ſunt.] Illi hoc dixerunt. Ego quid dico? *q* ¶ Beatus populus cuius dominus deus eius.] Singula igitur ueſtris orationibus breuiter diſſeremus. Quorum filij ſicut nouellæ plantationes in iuuentute ſua. Plantatio eorum non eſt uetus, ſed nouella eſt. Non eſt enim de ueteri lege, non eſt de prophetis, non eſt de apoſtolis, ſed de nouis magiſtris eſt. Filiæ eorum ſicut nouellæ plantationes in iuuentute ſua. In iuuentute

ſua

quia innotuiſti ei, aut filius hominis quia reputas eum. Homõ uanitati ſimilis factus eſt, dies eius ſicut umbra prætereunt. Domine inclinã cœlos tuos & deſcende, tangẽ montes & fumigabunt. Fulgurã coruſcationem & diſſipabis eos, emitte ſagittas tuas & conturbabis eos. Emittẽ manum tuã de alto, eripẽ me & libera me de aquis multis, & dẽ manu filiorum alienorum. Quorũm os loquutum eſt uanitatem, & dexterã eorũ dextera iniquitatis. Deus canticum nouum cantabo tibi, in pſalterio decachordo pſallam tibi. Qui das ſalutem regibus, qui redemiſti Dauid ſeruum tuũ de gladio maligno. Eripẽ me & libera me de manu filiorum alienorum, quorũm os loquutũ eſt uanitatem, & dextera eorum dextera iniquitatis. Quorũ filij ſicut nouellæ plantationes, in iuuentute ſua. Filiæ eorũm compoſitæ, circumornatæ ut ſimilitudo templi. Promptuaria eorum plena, eructantia ex hoc in illud. Oues eorum fœtoſæ abundantes in egreſſibus ſuis, boues eorum craſſi. Non eſt ruina maceriæ neque tranſitus neque clamor in plateis eorum. Beatum dixerunt populum cui hæc ſunt, beatus populus cuius dominus deus eius.

Hiere.13.d

Gene.11.a

A ſua: ſemper iuuenes ſunt. Licet multæ ſint hæreſes uete-
res, tamẽ quotidie mutantur: & nouæ quotidie inueniũ-
tur. Nouæ ſunt ipſæ hæreſes, licet ueteres ſint: tamẽ cum
quotidie doctrinas ſuas innouant, nouæ ſunt. Non enim
ſunt ueterum magiſtrorũ errore contenti, ſed quotidie i-
pſi noua reperiunt: quorum filij ſicut nouellæ plantatio
Pſal.127.a nes in iuuentute ſua. De eccleſia quid dicitur: de timen-
tibus dominũ? Beati omnes qui timent dominũ: qui am
bulant in uijs eius. Quid dicitur de illis? Filij tui ſicut no
uellæ oliuarũ in circuitu menſæ tuæ. Circa mẽſam Chri
ſti ſunt illi filij: non longe ſunt à menſa Chriſti. Ibi nõ di
citur filiæ, ſed tantũmodo filij. Cæterũ hæretici habẽt &
filias, habent & fragiliorẽ ſexum, uoluptates, delicias. Fi
liæ eorũ compoſitæ. Sermo cõpoſitus eſt, & ſenſus ſordi
dus. In ſcripturis ſanctis cogitationes ſemper filij dicun-
tur: uerba, filiæ. Vide ergo quid dicit: Cogitationes eorũ
hoc eſt, filij noui ſunt. Verba uero eorũ: hoc eſt, hæretico
rum, quæ habẽt de ſapiẽtia ſeculari, compoſita ſunt: ha-
bent enim uerba cõpoſita, laudatũ ſermonẽ. Filiæ eorũ
cõpoſitæ. Videntur quidẽ eſſe cõpoſitæ: ſed qa filiæ ſunt
& non filij, uires non habent. Circũornatæ ut ſimilitudo
templi. Pulchre dixit, ſimilitudo tẽpli. Non habent uerã
eccleſiã, ſed ſimilitudinem eccleſiæ. Cellaria eorũ plena:
eructantia ex hoc in illud. Parati ſunt ad cõtendendũ. Si
illos tenueris in uno teſtimonio, ad aliud tranſeũt. Si in
ſcripturis tenueris, ad Ariſtotelẽ fugiũt. Si Ariſtotelẽ te-
nueris, in Platonẽ tranſeũt. Cellaria eorũ plena: eructan
tia ex hoc in illud. Cellariũ proprie dicitur quod diuiti-
as cõpoſitas habet. Hæretici cellaria habẽt. Habẽt enim
præparata uerba quibus cõtendant. Cæterũ eccleſiaſti-
ci ſimplices ſunt: nihil habent præparatũ. Aperiũt os &
Pſal.80.b repletur à domino: ſecundũ quod dicitur: Aperi os tuũ
& implebo illud. Et, nolite cogitare quid reſpondeatis il
lis: dabit enim uobis pater ueſter in illa hora quid dica-
tis. Videtis quoniã nõ habemus cellaria præparata, ſed
diuitiæ noſtræ ſubditæ ſunt. Dicit aliquis: Da teſtimoni-
B um quomodo ſancti cellaria non habent. Reſpicite, in-
quit, aues cœli, quoniã non habent cellaria neque hor-
rea, & pater ueſter cœleſtis paſcit illas. Aues iſti ſpeciali-
ter monachi ſunt: non habent cellaria, non habent apo-
thecas: ſed habẽt apothecarum & cellariorũ dominum
ipſum Chriſtum. Non habẽt horrea, ſed horreorũ domi
num. Non habent diuitias diaboli, ſed habent pauperta
Matth.4.a tem Chriſti. Diabolus quid dicit? Hæc omnia mea ſunt:
ſi procidẽs adoraueris me, dabo tibi ea. Chriſtus quid
dicit ad ſuos? Qui nõ uendiderit omnia ſua quæ habet,
& dederit pauperibus, non poteſt eſſe meus diſcipulus.
Ille regna & diuitias pollicẽ ut occidat: hic paupertatẽ
pollicetur ut ſaluet. Nihil grande facimus ſi noſtra relin-
quamus. Chriſtus patrẽ reliqt & regna cœlorũ propter
nos. Nemo putet me blaſphemare: qa dixi, patrẽ reliqt.
Secũdũ diſpẽſationẽ loquor, ſecundũ quod mittit̃, ſecũ-
dũ quod dicitur. Pater qui me miſit, maior me eſt. Deus
nõ mittit̃: deus nõ ſubijcitur ſeruituti, ſed diſpẽſatio mit
titur. Si deus ubiq; eſt, & omnia in deo ſunt, quõ deus
ad aliquid mittitur, cum deus ſit omnia? Chriſtus igitur
pro nobis pauper factus eſt. Hoc totũ quare diximus?
Quia nunc lectũ eſt, Cellaria eorum plena: eructãtia ex
hoc in illud. Pulchre dixit eructãtia: de ſaturitate nimia.
Illi eructant de ſaturitate & pereunt: nos de ieiunio ut
ſaluemur. Oues eorũ fœtoſæ. Multos habent filios. Mul
tus enim numerus hæreticorũ eſt. Oues eorum fœtoſæ.
Oſee.9.c Vnde dicit̃ & in Oſee propheta: Domine da illis. Quid
dabis illis? Vuluam ſterilem, & ubera arẽtia. Hoc de qui
bus dicitur? De hæreticorũ magiſtris: qui ſibi in nume-
ro diſcipulorum applaudunt. Oues eorum fœtoſæ abũ
dãtes in egreſſibus ſuis. Nõ dixit in ingreſſibus ſuis, ſed
in egreſſibus. Non enim ingrediuntur in eccleſiam, ſed
1.Ioan.2.c egrediuntur de eccleſia: id eſt, ex nobis exierunt, ſed nõ
fuerunt ex nobis. Si enim fuiſſent ex nobis, manſiſſent
utique nobiſcum. Abundantes in egreſſibus ſuis. Quoti
tidie egrediuntur de eccleſia: abundantes in egreſſibus
ſuis. De eccleſia quid dicitur? Omnis gloria eius filiæ re- C
gis ab intus. Boues eorum craſſi. Vidit & Pharao in ſo- Gene.41.a
mnio boues craſſos. Iſraelitici populi tenues ſunt, Aegy-
ptij craſſi. Videtis enim magiſtros hæreticorũ nihil ali-
ud facere, niſi ſtudere diuitijs. Diuitijs ſtudent, & paupe
rem Chriſtũ contemnunt. Boues eorum craſſi. Pulchre
dixit, boues craſſi: quorũ deus uenter eſt, & gloria in con
fuſione eorum. Non eſt ruina maceriæ, neque tranſitus.
Nonne uobis uidetur obſcurum eſſe quod dicitur: Non
eſt ruina maceriæ, neq; tranſitus, neque clamor in pla-
teis eorum? Difficile hæreticos inuenies imperitos. Om
nes enim magiſtri inſtructi ſunt ſcientia ſeculari. Non ha
bent rete apoſtolicum, ſed catenulas dialecticas. Non eſt
ruina maceriæ, neque tranſitus. Si quando ſunt in diſpu
tationibus, quãdo tecum cœperint diſputare, ſic uerba
eorum breuia ſunt, ſic artifici ſermone concluſa, ut eua-
dere inde difficile ſit. Cum enim te ligauerint ſyllogiſmis
ſuis & te clauſerint, & quaſi maceriem ſyllogiſmũ tibi te-
xuerint & ædificauerint, non po tes conuertere: nõ potes
tranſire, teneris incluſus. Non eſt ruina maceriæ, neq; trã
ſitus. Cũq; ibi te tenuerint quaſi quodã gyro incluſum:
tũc non eris in anguſta uia, quæ ducit ad uitã: ſed in lata,
quæ ducit ad mortem. Neq; clamor in plateis eorũ. Cla- Ioan.7.f
mor Ieſu reuocat ad ſe & dicit: Qui ſitit, ueniat & bibat.
Clamor Ieſu in uia anguſta eſt, in plateis hæreticorum
non eſt. Beatum dixerunt populum cui hæc ſunt. Multi
neſcientes: beatos tales putant. Cæterum nobis ſimpli-
citas Chriſtiana eſt, nolumus eloquentiam Platonicam
ſed uolumus ſimplicitatem apoſtolicã. Piſcator iſte rete
tenet, lutoſos habet pedes, & manus ex opere calloſas
habet. Beatus populus cuius eſt dominus deus eius.
Beatus eſt populus qui pro omnibus diuitijs Chriſtum
habet. Illi habent filios & filias, & cellaria, & oues fœto-
ſas, boues craſſos & nitidos atque formoſos Cæterum
nos nõ habemus multitudinem: ſed ſcimus illud dictũ
in euangelio: Vbicũq; fuerint duo aut tres congregati in Matth.18.c
nomine meo, ibi in medio eorum ſum. Ne timeas grex D
paruule, quia complacuit deo habitare in te. Ne dicant
monachi: Ecce tantæ multitudines, ciuitates plenæ ſunt,
oĩs orbis: nemo ergo ſaluatur, niſi qui in monaſterijs eſt?
Ecce tantæ multitudines: nos ergo ſoli ſaluamur? Quan
do ergo hæc cogitaueris, audi: Ne timeas grex paruule,
quia complacuit patri habitare in te. Et nunc lectum eſt Mar.5.b
in euãgelio: quod una anima ſaluatur, ut duo milia por
corum pereant. Hoc totũ quare dico? Quoniam precio
ſior eſt uni⁹ ſancti anima, cũ infinitæ multitudines pecca
torũ. De toto mũdo duodecim elegit apoſtolos: de duo
decim unus receſſit: remanſerunt undecim. Venit crux:
decem fugerũt: remãſit unus Petrus: un⁹ cũ uno. Et ipſe
unus fugit, atque utinã fugiſſet & nõ negaſſet. Ergo di-
camus, uniuerſum genus humanũ periit. Quoniam pe-
rierat, propterea dominus crucifixus ait: Torcular calca Eſa.63.a
ui ſolus, & de gentibus non eſt uir mecũ. Eo tẽpore com Pſal.11.a
pletus eſt pſalmus, Saluũ me fac domine, quoniam defe
cit ſanctus. Nõ eſt qui faciat bonũ: non eſt uſq; ad unũ.
Ille qui promiſerat, dicẽs: Si me neceſſe eſt mori, aut ire Mar.14.d
in carcerẽ, non te negabo: negauit. Hoc totũ quare dico?
Quia monachus nõ debet aſpicere ad multitudinẽ pec-
catorũ, ſed ad conuerſationẽ & paucitatẽ ſanctorũ. Vni-
uerſa Iudæa ducebatur in captiuitatẽ. Venerat Nabu-
chodonoſor, tanta hominũ milia ducebantur captiua in
Babylonẽ. Solus Hieremias erat qui cõfitebatur deum, Hiere.15.d
& ipſe mittebatur in lacum luti, & tamen precioſior erat
unius illius anima quã omnis populi. Vultis ſcire quid
faciat unus homo? Ieſus filius Naue cum uniuerſa terra
habitaretur, ſolus erat. Vtiq; erant infinitæ multitudines
& ille ſolus erat. Solus imperat ſoli & lunæ, & ſtat: homo
iubet & cœlum audit. Audit illum cœlum: quia ipſe au-
diebat dominũ. Hieremias erat in captiuitate: erant autẽ
& multæ multitudines. Et quid dicit? Solus ſedebã, quia
amaritudine repletus ſum. Quomodo ſolus in ciuitate
eras? Sed ideo ſolus qa propoſiti mei ſociũ nõ habebã.

¶ Lauda-

A *a* ¶ Laudatio ipſi Dauid.] Iſte pſalmus ex uoce prophetica dei continet laudem: ſicut ipſe ad eũ eloquens ait.

CXLIIII

EXaltabo te deus meus rex & benedicam nomini tuo in æternum & in ſeculum ſeculi.] Exaltat deum: quia ſcit æqualẽ patri: regem, quia nouit iudicem mũdi. *c* ¶ Per ſingulos dies benedicam te, & laudabo nomen tuũ in ſeculũ, & in ſeculum ſeculi.] Et ob hoc maxime laudat, quia conformem ſperat ſe fieri nomini illius: id eſt, Chriſto domino, in ſeculo futuro. *d* ¶ Magnus dominus & laudabilis nimis, & magnitudinis eius non eſt finis.] Quia ſine fine magnus, ſine fine laudabilis. *e* ¶ Generatio.] Quã fides protulit. *f* ¶ Et progenies.] Quam Chriſti paſſio procurauit. *g* ¶ Laudabunt opera tua, & potentiam tuam pronũciabũt.] Cũ uel à te facta ſunt, uel à te proteguntur. *h* ¶ Magnificẽtiã maieſtatis tuæ, & ſanctitatẽ &c.] Tu nos ſanctos eſſe uis, dicens: Sancti eſtote, quoniã ego ſanctus ſum. Hoc & nos cæteris loquimur. *i* ¶ Et mirabilia tua narrabũt.] Quæ quotidie in eccleſia operaris. *k* ¶ Virtutem terribilium tuorum dicent, & magnitudinem tuam loquẽtur.] Virtus eſt terribilis, cum in impios ulciſcitur, ut in Pharaonem. Magnitudo eſt, cũ iuſti eriguntur ut Iſrael. *l* ¶ Memoriã abundantiæ ſuauitatis tuæ eructabũt.] Quia eos fouere dignaris. *m* ¶ Et iuſtitia tua exultabunt.] Quia in impios ulciſceris. *n* ¶ Miſerator dominus, patiẽs & multum miſericors.] Et ſanctus in omnibus operibus ſuis: quia quod factum eſt in eo, uita eſt. *o* ¶ Suauis dominus uniuerſis, & miſerationes eius ſuper omnia opera eius.] Miſeratione enim ſua omne opus quod facit & protegit. *p* ¶ Confiteantur tibi domine omnia opera tua, & ſancti tui benedicant tibi.] Vt per ſanctos qui te iugiter benedicũt intelligaris omnium eſſe creator & conditor. *q* ¶ Gloriã regni tui dicent.] Vt ab omnibus deſideretur. *r* ¶ Et potentiã tuam loquẽtur.] Vt ab omnibus timeatur. *s* ¶ Vt notam faciant filijs hominum potentiam tuam, & gloriam magnificentiæ regni tui.] Ne excuſatio per ignorantiam adhibeatur. *t* ¶ Regnum tuũ domine regnũ omnium ſeculorũ.] Omnia enim ſecula regni tui dominatiõe uolũtur. *u* ¶ Et dominatio tua in omni generatione & progenie.] Eccleſiaſtica generatiõe in progenie futuri ſeculi dilatata. *x* ¶ Fidelis dominus in omnibꝰ uerbis ſuis.] Cum omnia quæ per prophetas locutus eſt adimpleuit *y* ¶ Et ſanctus in omnibus operibus ſuis.] Vt ſicut ille ſanctus eſt, ita & nos qui opera eius ſumꝰ, ſancti efficiamur in eo. *z* ¶ Alleuat dominꝰ omnes qui corruunt.] Ne in æterna ruina mergantur. *a* ¶ Et erigit omnes eliſos.] Quos corporeæ uoluptatis præcipitauit ſtimulꝰ, ſi pœnitentiã agãt. *b* ¶ Oculi omniũ in te ſperãt domine, & tu das eis eſcam in tempore opportuno.] Sanctorum interior aſpectꝰ in illo futuro retributionis ſuſcipitur tẽpore. *c* ¶ Aperis tu manum tuam & imples omne animal benedictione.] Quod maledictiones & improperia mundi pro nomine tuo ſuſtinuit. *d* ¶ Iuſtus dominus in omnibus uijs ſuis & ſanctus in omnibꝰ operibus ſuis.] Sicut iam ſuperius dictum eſt. *e* ¶ Prope eſt dominus omnibus inuocantibus eũ in ueritate.] Ipſe quid ait: Ego ſum deus de prope, & non deus de lõge. *f* ¶ Voluntatem timentium ſe faciet, & preces eorũ exaudiet & ſaluos faciet eos.] Dum eos eruit uel ab inſtigatione diaboli, uel ab ardore peccati. *g* ¶ Cuſtodit dominus diligẽtes ſe, & omnes peccatores diſperdet.] Illos diligit, qui dilectionem eius mundanis dilectionibus prætulerũt. Illos uero diſperdit, qui amori eius amorem ſeculi præpoſuerunt. *b* ¶ Laudem domini loquetur os meũ.] Nunc & in futuro retributionis tẽpore. *i* ¶ Et benedicat omnis caro nomini ſancto eius in æternum & in ſeculum ſeculi.] Quod ait: Omnis caro: non ad inſenſibilia referẽdum eſt: ſed ad omne corpus eccleſiæ, quod nos ſumus: qui deum laudare: benedicere, extollere, ac prædicare debemus, per quem uiuimus, per quem alimur ac ſumus. Cui eſt cũ æterno pa& ſpiritu ſancto honor & gloria in ſecula ſeculorũ. Amẽ.

Laudatiõ ipſi Dauid CXLIIII

EXaltabõ te deus meus rex, & benedicam nomini tuo in ſeculum, & in ſeculum ſeculi. Per ſingulos dies benedicam tibi, & laudabo nomẽ tuum in ſeculum, & in ſeculum ſeculi. Magnus dõminus & laudabilis nimis, & magnitudinis eius non eſt finis. Generatiõ & generatiõ laudabũnt opera tua, & potentiam tuam pronunciabunt. Magnificentiãm gloriæ ſanctitatis tuæ loquentur, & mirabiliã tua narrabunt. Et uirtutẽm terribilium tuorum dicent: & magnitudinem tuam narrabũt. Memoriam abundantiæ ſuauitatis tuæ eructabunt, & iuſticiã tua exultabunt. Miſeratõr & miſericors dominus, patiẽs & multum miſericors. Suauis dominus uniuerſis, & miſerationes eius ſuper omnia opera eius. Cõfiteantur tibi dominẽ omnia opera tua, & ſancti tui benedicant tibi. Gloriam regni tui dicent, & potentiam tuam loquentur. Vt notam faciant filijs hominum potentiam tuã, & gloriam magnificentiæ regni tui. Rẽgnũ tuum regnum omnium ſeculorum, & dominatiõ tua in omni generatione & generatione. Fidẽlis dominus in omnibus uerbis ſuis, et ſanctus in omnibus operibus ſuis. Alleuat dominus omnes qui corruũt, & erigit omnes eliſos. Oculi omniũ in te ſperant domine, & tu das eſcam illorũ in tẽpore opportuno. Aperis tũ manũ tuã, & imples omne animal benedictione. Iuſtus dominus in omnibus uijs ſuis, & ſanctus in omnibus operibus ſuis. Propẽ eſt dominus omnibus inuocantibus eum, omnibus inuocantibus eum in ueritate. Voluntatem timentium ſe faciet, & deprecationem eorum exaudiet & ſaluos faciet eos. Cuſtõdit dominus omnes diligentes ſe, & omnes peccatores diſperdet. Laudationẽm dominꝰ loquetur os meum, & benedicat omnis caro nomini ſancto eius in ſeculum, & in ſeculum ſeculi.

Alleluia Aggæi & Zachariæ. CXLV

LAudã anima mea dominum, laudabo dominum

CXLV

LAuda anima mea dominũ.] Pſalmus iſte titulum habet Aggæi & Zachariæ. Sed hoc primum ſcire debemus quod in Hebraico non habetur, ſed in ſeptuaginta interpretibus. Dicamus autem & de æditione uulgata

A Aggæi & Zachariæ. Quia inſtauratio hic dicitur Hieruſalem: Regnauit dominus in ſecula deus tuus Siõ in generatione & generationẽ, quaſi de inſtauratione Hieruſalem dici putant, quæ facta eſt ſub Aggæo & Zacharia. Lauda anima mea dominum. Non dixit, lauda corpus ſed lauda anima: non quo corpus damnauerit, ſed carnis opera condemnauit. Lauda anima mea dominum. Anima ipſa ſe hortatur: Quomodo ſi dicat Dauid: Lauda Dauid dominũ: ſic & ipſa anima dicit ad ſe: Lauda anima mea dominũ, laudabo dominum in uita mea. Vide quid dicat Ipſa ſe hortatur & ipſa reſpõdet. Quid dicit? Dicit mihi lauda anima mea dominũ. Ego ipſa reſpõdeo. *a* ¶ Laudabo dominum in uita mea.] Modo laudare non poſſum, peccatis premor. Quotienſcunque labia in laudes dei aperio: totiens illa conglutinat conſcientia peccatorum. Laudabo dominum in uita mea. Pulchre dixit, laudabo: non laudo. Quando cum domino meo fuero, tũc laudabo dominum in uita mea. Nunc in morte ſum, laudare nõ poſſum. Laudabo dominum in uita mea. Vita noſtra Chriſtus eſt. Dominũ laudem⁹ in uita. *b* ¶ Pſalam deo q̃diu fuero.] Vide quid dicat: Quãdo iuſte aliquid agimus, ſumus: quando uero peccamus, eſſe deſiſtimus. Multa ſunt quæ dicantur: ſed ad finem feſtinat oratio. *c* ¶ Nolite confidere in principibus: nec in filijs hominum in quibus non eſt ſalus.] Hoc generaliter ad omnes dicit: Nolite confidere in principibus. Non in imperatore, non in præfectis, nõ in iudicibus ſeculi. Nolite confidere in principibus. Qui ſunt principes? Filij hominum. Qui ſunt filij hominum? Quibus non eſt ſalus. *d* ¶ Exibit ſpiritus eius & reuertetur in terram ſuam.] Cum autem regreſſus fuerit in terram ſuam, quid fiet? *e* ¶ In illa die peribunt omnes cogitationes eorum.] Omnis principum confidentia periet, & peribũt omnes cogitatiões eorum. Nolite confidere in principibus. Hodie fuit, cras non eſt. Hodie illum præcedit exercitus, & ſero in ſepulchro iacet. Poſt tantam magnitudinem, tantam claritatem, nulla intercedant tempora: in eodẽ momento Chriſti eſt operatio. In filijs hominum in quibus non eſt ſalus. Qui ſunt principes? Filij hominum. Si ipſi homines nihil ſunt, quid ſunt filij eorũ? Exibit ſpiritus. Cuius? Hominis. Exibit ſpirit⁹. Hic ſpiritũ pro anima ponit, Pater, in manus tuas commendo ſpiritũ meũ. Exibit ſpiritus eius & reuertetur in terram ſuam. Non ſpiritus reuertetur in terram ſuam, non enim eſt ſpiritus de terra: ſed egreditur ſpiritus, & homo reuertetur in terram ſuam. In illa die peribunt omnes cogitationes eorũ. Nos ipſi qui non ſumus principes quanta quotidie cogitamus & dicimus, die craſtina illud faciam, deſtruam horrea mea, & rurſum die craſtina ædificabo illa. Dicitur mihi: Stulte, hac nocte rapietur anima tua, quæ autem præparaſti, cuius erunt? Hoc de illis dicit qui confidunt in principibus. Cæterum de ſancto quid dicitur? *f* ¶ Beatus cuius deus Iacob adiutor eius.] Hi in curribus & hi in equis, nos autẽ in nomine domini inuocabimus. Illi plures habent adiutores, ſed principes ſunt, ſed homines ſunt, ſed corruunt. Nos unum habemus qui ſaluare poteſt. *g* ¶ Spes eius in domino deo ipſius.] Videamus tres pueri quid dicãt in fornace Babylonia: quãdo uocat eos Nabuchodonoſor rex. Non neceſſe eſt nos de hoc uerbo reſpondere tibi, Poteſt quidẽ nos deus liberare de fornace ardẽti. Sed ſi nõ liberauerit: ſcito rex quia imaginem quam conſtituiſti nõ adoramus. Videte fidẽ. Credimus, inquit, quod liberare poteſt. Sed ſi forte peccata noſtra prohibuerint: tamen credimus & in eũ qui non uult liberare. Nõ enim credimus in hac uita, ſed in futura. Non credimus in illum, ne hic ardeamus, ſed ne per iſta incẽdia ad alia tranſeamus. Incẽde igitur, præpara caminũ, iſte ardor, iſta combuſtio noſtra purgatio eſt. C

> in uitã mea, pſallam deo meo quandiu fuero. Nolitẽ cõfidere in principibus, neque in filijs hominum, in quibus non eſt ſalus. Exibit ſpiritus eius & reuertetur in terram ſuam, in illã die peribũt omnes cogitationes eorum. Beatus cuius deus Iacob adiutor eius, ſpes eius in dño deo ipſius, q̃i fecit cœlũ & terrã, marẽ & omnia quæ in eis ſunt. Q̃i cuſtodit ueritatẽ in ſeculũ, facit iudicium iniuriã patientibus, dãt eſcã eſuriẽtibus. Dominus

Beat⁹ cui⁹ deus Iacob adiutor eius. Videte ſignificãtiam uerborum. Adiutor eius, & non poterat ibi ullũ ſignũ facere propter incredulitatem eorũ. Deus adiutor noſter Volẽtes & laborãtes liberat, & collaborate dormientes & tacentes & nolentes non liberat. Speseius in domino deo ipſi⁹. Egregie dixit ſpes, Et ſi in præſenti non liberat, tamen ſpes de futuro eſt. *b* ¶ Qui fecit cœlum & terrã.] Iſte deus qui fecit cœlũ & terrã. *i* ¶ Mare & omnia quæ in eis ſunt.] Ad cõparationem cœli & terræ & maris nos homines ſecundum cõditionem carnis ſic ſumus quaſi formicæ & pulices. Qui ergo cœlum fecit & terram, hominẽ nõ poteſt liberare quem fecit? *h* ¶ Qui cuſtodit ueritatẽ in ſeculũ.] Si nos opprimit mẽdaciũ, nõ contriſtemur. Cuſtodit dominus ueritatẽ in ſeculũ. Neſcio quis cõtra nos mentitus eſt, & magis illi creditur mẽtienti, quàm nobis uerum dicentibus. Nõ debemus deſperare. Cuſtodit dominus ueritatẽ in ſeculũ. Pulchre dixit, cuſtodit. Cuſtodit illam & habet in theſauro ſuo: reddet nobis quod ſeruauit. Qui cuſtodit ueritatem in ſeculũ. Chriſtus eſt ueritas. Veritatẽ loquamur, & ueritas nobis ſeruat ueritatem. *l* ¶ Facit iudiciũ iniuriã patientibus.] Etiã ſi tardauerit, nõ deſperes. Veniẽs ueniet & ſaluabit. Facit iudicium iniuriam patientibus. Hoc ſolum ſit in noſtra cõ D ſcientia: quia iuſte patimur. Hoc habemus in conſcientia: quia nos propter peccata noſtra patimur, & non facimus illud pro quo arguimur. *m* ¶ Dat eſcam eſuriẽtibus.] Et ſecundum literam ædificat, & ſi ſimpliciter intelligatur, ædificat audientem. Reſpicite uolatilia cœli: quia non ſerunt, neque metunt, & pater ueſter cœleſtis paſcit illa. Dat eſcam eſurientibus. Eſurientibus dat, nõ eructuantibus. Qui ergo non habet monachus, confidẽter accipiat. Qui habet & eructuans eſt, nõ accipiat. Scis quia eſuris: ſcis quia non habes: ſi eſurieris & nõ habes, magis das beneficium ſi accipias quod tribuitur tibi. Si autem habes & non eſuris, non debes cibum eſurientium tollere, & accipere ſaturatus. Accipe quod in uentrem mittas, nõ quod in ſacculum: accipe tunicam quæ corpus tegat, nõ quæ arcas impleat. Dat eſcam eſurientibus. Hoc ſecundum literam. Dicamus & aliter. Eſuriamus Chriſtum & ipſe nobis dat cœleſtem panem. Panẽ noſtrum quotidianum da nobis hodie. Hoc qui dicunt eſurient. Qui panem deſiderant, eſuriunt. Qui dicit panem noſtrum quotidianum da nobis hodie, utique eſuriens loquitur. Dat eſcã eſuriẽtibus. Putat aliquis quod panem cœleſtem de myſteriſs dicat. Et hoc quidem accipimus: quia uera caro Chriſti eſt. Cæterum dicamus & aliter. Panis Chriſti & caro eius ſermo diuinus eſt & doctrina cœleſtis. Quicunque panem iſtum acceperit & ſaturatus fuerit, quid fiet? Quid? *n* ¶ Dominus ſoluit cõpeditos.] Si animam noſtrã iſte panis refecerit, hoc eſt, ſermo diuinus & doctrina cœleſtis: ſtatim pedes noſtri qui colligati fuerant ſoluuntur. Dominus ſoluit compeditos. Et Lazarus ligatus erat & dixit: ſoluite eum. Dominus ſoluit compeditos. Et filia Abraham decem & octo annos incuruata fuerat & uincta: ſoluitur, & in cœlũ reſpicit. Videte quid ibi dicitur in euangelio: Ecce, inq̃t, quædam erat mulier quæ ſpiritum infirmitatis habebat decem & octo annis, & non poterat, inquit, eleuare cer-

Luc. 12. e

Ioan. 11. f

Luc. 13. d

uicem

A uicem. Quoniam ſpiritum infirmitatis habebat, ceruicē ſurſum leuare non poterat. Dominus ſoluit compeditos Ipſi ſunt cōpedes quæ & opera: ſiquidē eadem peccata quæ ceruices noſtras excipiunt, & ligāt pedes. Quicūq; compeditus eſt, currere non poteſt. Quicūq; compeditꝰ eſt, in ſtadio Chriſti currere non poteſt. Prægrauantur enim pedes compedibus & premuntur in terra, & cōfigūtur in terra. Dominus ſoluit compeditos. Videte ordinem. Dat eſcam eſurientibus. Primū eſurimus: deinde accipimus cibum. Cū autē ſaturati fuerimus, ſoluuntur pedes noſtri, qui compediti fuerāt Cum autē, ambulare cœperint libere, quid ſequitur. *a* ¶ Dominus illuminat cæcos.] Videte quid dicat: Si de cæcis iſtis loqueretur, debuit dicere, Dominꝰ illuminat cæcos. Sed non dixit hoc: ſed ſecundum Hebraicam & Græcam ueritatem quid dixit? Dominus ſapientes facit cæcos. Si de iſtis oculis loqueretur carnis, debuit dicere: Dominus illuminat cæcos. Nunc uero dicitur, dominus ſapientes facit cæcos. Si cæci, inquit, eſſetis, peccatū nō haberetis. Cor noſtrū obcæcatum eſt tenebris peccatorū. Inſipientia & ſtulticia, tenebræ non oculorum, ſed morum ſunt. Cum ergo eſurientes refecti fuerimus, & pedes noſtri liberati fuerint: tunc incipient & oculi cordis noſtri uidere lumen quod aliquando perdiderūt, & habere ſapientiā. Si effectus fuerit ſapiens, quid ſequitur? *b* ¶ Dñs erB rigit eliſos.] Et ſi iacebas: ſecurus eſto, dñs porrigit manū. *c* ¶ Dñs diligit iuſtos.] Res duas uideo: diligit & cuſtodit. Qui diligit, quaſi ſuū diligit. Qui aūt cuſtodit, eū cuſtodit qui in periculo conſtitutus eſt. Dñs diligit iuſtos. Quicunq; iuſtus eſt & perfectus, ab illo diligit. Quicunque autē peregrinus eſt, & uenit ad ſeruitutē domini ille ſeruatur. *d* ¶ Dominus cuſtodit aduenas, pupillum & uiduam ſuſcipiet.] Et ſecundū literā prodeſt, pupillum & uiduam ſuſcipiet. O martyr qui teneris ut prome fundas ſanguinem: noli de filijs eſſe ſolicitus: noli de uxore: me habent pro te. Dicamus & ſecundū ſpiritum, Pupillum & uiduā ſuſcipiet. Pupillum ſuſcipiet qui patrem deū perdiderat per peccata. Et uiduā ſuſcipiet. Viduam, hoc eſt, eam animam quæ Chriſtum uirū perderat. Sed uide quid dicat pupillum & uiduam. Nō dixit cuſtodiet: non dixit ſaluabit, ſed ſuſcipiet: ſi reuertatur ad patrem, ſi redeat ad maritū. *e* ¶ Et uiam peccatorum diſperdet.] Non dixit, peccatores diſperdet, ſed ſecundum primum pſalmum, & iter impiorum peribit. Si iuſtorū uia Chriſtus eſt, peccatorū uia diabolus eſt. Et uiam peccatorum diſperdet. Omnium ergo peccatorum uia diabolus eſt, illum perdit, cæterum nos ſaluabit qui ambulabamus per eam, & ambulare deſiuimus. *f* ¶ Regnabit dominus in ſecula.] Quando uia peccatorum perierit, tunc regnabit dominus in ſecula. Non dixit in ſeculū, ſed in ſecula. Quandiu uita non perit, Chriſtus non regnat in nobis. Quandiu uia peccatorum non perit, Chriſtus non regnat in nobis. Quandiu pedes noſtri ambulant in uia diaboli, Chriſtus non regnat in nobis. Iraſcor ſine cauſa fratri meo: in uia diaboli ambulo. Chriſtus non regnat in me. Detraho fratri meo: in uia diaboli ambulo: Chriſtus non regnat in me. In quocunque peccato ambulauero in uia diaboli ambulo, Chriſtus non regnat in me. Mens mea uana eſt, & in diuerſa diſtrahitur. In uno locoſum, & mens mea per totū orbem uagāt̄ur. Angelos mundus capit: reges capit, exercitus capit, monachum unū non capit. Hoc totū quare C dico? Propter eos qui in toto orbe uagātur, & in uno loco ſedere non poſſunt. *g* ¶ Deus tuus Sion &c.] Deus tuus Sion. Frequēter diximus Sion ſpeculam aut eccleſiam interpretari, aut animam cōtemplantem deum. Deus tuꝰ Sion in generatiōe & generatiōnē. In prima generatiōe Iudæorum in ſecunda ex gentibus. In omnibus ſcripturis, & in omnibus pſalmis generatio & generatio dicit̄, ut duos populos ſignificet Dicere autē & aliter poſſumus, Regnauit dominus in ſecula deus tuus Sion, in generatione iſta, & in generatione uentura. Regnet Chriſtus in nobis, non regnet peccatū in corpore noſtro. Cor regis in manu dei. Simꝰ reges, imperemus corpori noſtro, & ſubijciamus illud, & cor noſtrū ſit in manu dei. Cui ſit gloria in ſecula ſeculorū. Amen. ¶ Pſalmus iſte ut cœleſtis ciuitatis laudemus ædificatorē, nos admonet, dicens. CXLVI

ſoluit compeditos, dominus illuminat cæcos. Dominus erigit eliſos, dominus diligit iuſtos. Dominus cuſtodit aduenas, pupillum & uiduam ſuſcipiet, & uias peccatorum diſperdet. Regnabit dominus in ſecula, deus tuus Sion, in generatione & generationem.

Alleluia. CXLVI

LAudate dominum quoniam bonus eſt pſalmus, deo noſtro ſit iocunda decoraq; laudatio. Aedificans Hieruſalem dominus, diſperſiones Iſrael congregabit. Qui ſanat cōtritos corde, & alligat cōtritiones eorū.

LAudate dominum, quoniā bonus eſt pſalmus.] Iſte pſalmus Alleluia titulo prænotatur. Solēt hi qui Hebræam ignorant linguam, quādo uiderint in pſalmorū titulo eſſe præpoſitum Alleluia, quærere quid ſignificet Pſalmus igitur iſte non ſolum in titulo, ſed & in exordio pſalmi habet Alleluia. Vbi autem dicitur: Laudate dominū, in Hebræo dicitur Alleluia. Deus enim apud Hebræos decem habet nomina: dicitur Sabaoth צְבָאוֹת D dicitur Saddai שַׁדַּי dicitur Eloim אֱלֹהִים dicitur El אֵל dicitur etiam Ia יָהּ dicitur Aeheieh אֶהְיֶה Inter cætera autem nomina unum eſt nomē quod dicitur Ia יָהּ Ia autem interpretatur inuiſibilis. Vbi ergo dicitur laudate, in Hebræo dicitur allelu הַלְלוּ Sic dicitur hic allelu ia, quomodo ſi diceretur allelu ſabaoth, allelu ſaddai, allelu eloim, ſic & nunc dicitur allelu ia. Denique Theodotio, qui unus eſt de interpretibus, uolens interpretationis ediſcere ueritatem, ait, ἀινέσατε κύριον. Hoc totum quare diximus? Vt ſciamus in iſto pſalmo allelu ia eſſe præpoſitum, laudate dominū. Hæc interpretatio eſt Cū egreſſi fuerimus conſiderabitur in cordibus noſtris Cæterū ſermo dilatabitur: Laudate dominū quoniā bonum pſalmus. Nō dixit bonus pſalmus, ſed abſolute bonum pſalmus: hoc eſt, bona res eſt pſallere. Pſallere autē non uoce ſed corde. Quanti bonā uocem habēt, & quoniam peccatores ſunt, male pſallūt. Bene pſallit qui cantat in corde, qui cantat Chriſto in conſcientia. *i* ¶ Deo noſtro &c.] Iocunda ſit laudatio nō uoce, ſed cōſciētia. Denique & Noe obtulit hoſtias & odoratus eſt dominꝰ Gen. 8. d odorem ſuauitatis. Multa ſunt quæ dicantur, ſed nos breuiter debemꝰ ſumma quæq; perſtringere, ut ſenſum magis indicemus quàm uerba lautiora. *k* ¶ Aedificās Hieruſalem dominus &c.] Quomodo ædificetur Hieruſalē quomodo congregetur, iam dictum eſt. Quoniā igitur de iſtis duobus uerſiculis diſſertū eſt, & ſuper alienum fundamentū non debemus ædificare: ad reliqua tranſeamus. Videamus igitur quomodo ædificetur Hieruſalē. In reliqs enim propheticus ſermo deſcripſit: *l* ¶ Qui ſanat contritos corde.] Cor contritū & humiliatū deus non ſpernit. *m* ¶ Et alligans cōtritiones eorū.] Tu cor Pſal. 50. d tuum contere, & dominus colligit contritiones tuas. Samaritanus ille, qui deſcendebat de Hieruſalem in Hieri- Lu. 25. f cho, quando uidit uulneratum iacentem in itinere, colligauit uulnera eius. Iſte eſt de quo & nunc dicitur, Et alligans contritiones illorum. Hoc dicitur de his qui agunt

A pœnitentiã: cæterum de his qui nõ agunt pœnitentiã dicitur, Non eſt malagma imponere, neq; oleum, neque alligaturas. a ¶ Qui numerat multitudinem ſtellarũ.] Quæ conſequentia iuxta literam: & alligat contritiones eorum. Qui numerat multitudinem ſtellarum? Sed quando ſanat contritos corde & alligat cõtritiones eorum: illos qui ante contriti fuerant, & poſtea ſanati, uertit in ſtellas. Qui numerat multitudinem ſtellarum. Multi enim fuerant qui peccauerunt: multi ſunt qui curati ſunt. Qui numerat multitudinẽ ſtellarũ. Nõ numerat uulneratos, ſed eos numerat qui iã in ſtellas uerſi ſunt. Nõ numerat deus, niſi qui numero eius digni ſunt. b ¶ Et omnibus &c.] Quia de Lucifero dicit, & de Orione quẽ uidemus in cœlo. Et hoc quidẽ poteſt intelligi, Mirabilis deus qui fecit cœlũ & terrã, & omnia quæ in eis ſunt. Cæterum ſic intelligamus: ut nobis profit quod quotidie fit. Et omnibus eis nomina uocans. Vultis ſcire quomodo de cõtritis ſtellæ fiant? Scriptum eſt in Geneſi: quia eduxerit deus Abraham & oſtẽderit ei ſtellas, & dixerit ei: Sic erit ſemen tuum. Et omnibus eis nomina uocans. De Abram uocat Abraham. Abram dicebatur in Chaldæa, & in cœlo uocatur Abraham. Eo tempore quo factus eſt, ſtella uocatur Abraham. Qui antea erat Saulus: poſtea uocatur in cœlo Paulus. Ioannes & Iacobus filij tonitrui. Tonitruum utique in cœlo eſt. Numerantur itaque ſtellæ: numerãtur infiniti ſancti:

Qũi numerat multitudinem ſtellarum, & ŏmnibus eis nomina uocãs. Magnũs dominus noſter & magna uirtus eius, & ſapientiæ eius non eſt numerus. Suſcipiẽns manſuetos dominus, humiliãns autem peccatores uſq; ad terram. Præcinitẽ domino in confeſſione, pſallitẽ deo noſtro in cithara. Qũi operit cœlum nubibus, & parãt terræ pluuiam. Qũi producit in montibus fœnum, & herbam ſeruituti hominum. Qui dat iumentis eſcam ipſorum, & pũllis coruorũ inuocantibus eum.

B & Chriſtus unus nõ poteſt numerari. c ¶ Magnus dominus noſter & magna uirtus eius, & ſapientiæ eius non eſt numerus.] Magna uirtus: Chriſtus dei uirtus & dei ſapientia. Et ſapientiæ eius nõ eſt numerus. Chriſtus ſapiẽtia eſt. Et una ſapientia non poteſt numerari. d ¶ Suſcipiens manſuetos dominus.] Quæ ſunt iſtæ ſtellæ? Suſcipiens manſuetos dominus. Manſueti uertuntur in ſtellas. Iuſti autem fulgebunt quaſi ſtellæ cœli: Daniel loquitur. e ¶ Humilians autem peccatores uſque ad terram.] Videte differentiam rerum. Angeli in terram corruunt: homines ad cœlos uadunt. Suſcipiẽs manſuetos dominus. Manſuetudo ad cœlum uocat: ſuperbia in terram detrahit. Humilians autem peccatores uſque ad terram. f ¶ Præcinite domino in confeſſione.] Hoc impleuit Dauid, qui nobis iuſticiæ exẽplum præbuerat: præbuit & pœnitentiæ. Docuit enim nos quomodo debeamus agere pœnitẽtiam, ipſe agens. Videte ſanctum prophetam, quia non ſolum iuſticia eius nobis profuit, ſed & peccatum. g ¶ Pſallite deo noſtro in cithara.] Nulla uirtutum chorda rupta ſit. Tota uirtutum chorda concinat: Pſallite deo noſtro in cithara. Cithara multas chordas habet: ſi una rupta fuerit, ſonus reddi nõ poteſt. Sic & ſanctus uir, quãuis ſanctus ſit, ſi una uirtus defuerit: uocalem ſonũ reddere non poteſt. h ¶ Qui operit cœlum nubibus.] Cœlum hoc quod cernimus, nubibus operiri non poteſt. Sed aliud eſt cœlum & aliæ ſunt nubes. Et ueritas tua uſque ad nubes. Ergo ueritas dei uſq; ad iſtas nubes quæ uento flante cito diſſoluuntur? Veritas dei Chriſtus eſt. Ego ſum uia & uita & ueritas: ergo ueritas Chriſti in his nubibus eſt, quæ non habẽt in ſe ſubſtantiæ ueritatem? Fieri ergo poteſt, ut ibi ſit ueritas, ubi uentus diſſipandi poteſtatem habet? Mandabo, inquit, nubibus ne pluant ſuper eos imbrem: hoc eſt, ſuper populum Iudæorum. Nubes prophetæ ſunt, Mandauit illis dominus ne pluerent ſuper Iſrael imbrẽ. Ad nos prophetiæ ſermo conuerſus eſt. Nubes iſtæ ſi ſibi colliſæ fuerint, tonitruũ faciunt & fulgura. Qui operit cœlum nubibus. Quare dixit qui operit cœlum nubibus: ſi nubes prophetæ ſunt & apoſtoli? Quomodo autem apoſtolis & prophetis cœlum tegitur? Cœlum myſteria ſunt diuina. Quoniam igitur myſteria quæcunq; diuina ſunt cœlum appellantur: quicunque dignus fuerit: iſtum nubes protegunt. Si quis indignus eſt ſacramenta accipere, non poteſt tegi à nubibus.

i ¶ Qui parat terræ pluuiã.] Indiget pluuia terra noſtra: & niſi pluuiam acceperit, id eſt, doctrinarũ fontem: fructum nõ afferet. Terra cum humecta fuerit iſtiuſmodi doctrinarum fonte: qd ſequtur. k ¶ Qui producit in mõtibus fœnum.] Si de ſolo fœno loqueretur: utiq; fœnum magis in conuallibus naſcitur quam in montuoſis. Vbicũque enim pluuia amplior fuerit, ibi magis fœnum naſcitur. De montibus defluunt aquæ in conuallibus, & magis herba naſcitur. l ¶ Et dat iumentis eſcam ipſorũ.] Scriptura iſta quã legimus, quam tractamus, quam habemus in manibus: montes ſancti dicuntur in ſcripturis Mons uocatur Abraham: mons uocatur Iſaac: mõs Hieremias: montes ſancti prophetæ. Montes iſti habẽt & frumenta, habẽt & fœnum. Si homo es: accipis ab ipſis frumentum: ſi pecus es, fœnum accipis: Homines & iumẽta ſaluos facies domine. Secundum fidem tuam ſaluaris. Qui producit in montibus fœnum & dat iumentis eſcam ipſorum. Si homo es, in ſcripturis ſanctis accipis ſpiritualem intelligentiam: ſi iumentum es, ſecundum literam more Iudaico. Rem magnam uideo. Deus qui tãtis præconijs collaudatus eſt ducit ad uiliora, & dicitur. m ¶ Et pullis coruorum inuocantibus eum.] Si de auibus cœli diceret, magis aquilas nominaſſet aut uultures Et pullis coruorum inuocantibus eũ. Nulla alia auis nũ cupatur: niſi pullus coruorũ, & non ipſi corui, ſed pulli coruorum. Non ſaluatur coruus, ſed pullus qui de eo natus eſt. Nos pulli coruorum ſumus. De parentibus enim idololatris naſcimur. Legimus in Salomone, quoniam oculus qui irridet patrem, & ſermonem matris, effodiant eum corui de conuallibus. Non dixit pulli coruorum, ſed ipſi corui. Qui enim coruus eſt, ſaluari non poteſt. Coruus de arca dimittitur & nõ reuertitur. In diluuio cum cæteris eſt: poſt diluuium in infelicitatẽ proficitur: hoc eſt, eo tẽpore qñ trãquillitas eſt nõ poteſt eſſe in arca dei. Si qñ diluuium eſt, coruus in medio eſt. Trãquillitas redit, & coruus fugit. Qui ſunt iſti corui, q ſunt pulli coruorũ? Ego puto coruos nigri coloris, qui ſemper perſequuntur cadauera mortuorum, qui ſemp uoce rauciſſima rixas comparant: dæmones eſſe, & quicũque dæmonibus ſeruierint, iuxta coruos & ipſi colorem coruorum accipiunt. Igitur noſtri parentes, ſicut iam diximus, q idolis ſeruiebant & dæmonibus, corui erant. Nõ enim inueniuntur niſi ubi illuuies & ſpurcitia & cadauera mortuorum fuerint. Nos uero qui de coruis nati ſumus, non cadauera expectamus, ſed rorem. Pulli enim coruorum dicuntur de rore uiuere. Sic enim philoſophi dicunt, quod de rore uiuant pulli coruorum. Vultis & aliud ſcire myſterium de coruis. Elias interpretatur deus dominus. Elias hoc eſt dominus noſter atque ſaluator à Iudæis perſecutionem patitur, & à coruis id eſt, gentium populo paſcitur. Et pullis coruorum inuocantibus eum. Si inuocas eum, pullus es: ſi taces, coruus es. Et pullis coruorum inuocantibus eũ. Legimus in propheta. Et omnis qui inuocauerit nomen domini, ſaluus erit. Igitur ſi de coruis ſimpliciter accipimus, ergo & corui ſalui erunt? Reſponde Iudæe, reſponde qui Iudaicam

Dan. 12. d

Pro. 30. e

Pſal. 35. b

D

Nõn in fortitudine equi uoluntatem habebit, nẽque in tibijs uiri beneplacitum erit ei. Beneplacitũm eſt domino ſuper timentes eum,& in eis qũi ſperant ſuper miſericordia eius.

Alleluia Aggei & Zachariæ. CXLVII

LAudá Hieruſalem dominum, lauda deum tuum Sion. Quoniám confortauit ſeras portarum tuarum, benẽdixit filijs tuis in te. Qũi poſuit fines tuos pacem, & adipẽ frumenti ſatiat te. Qui emittit

A Iudaicam literam tantum ſequeris: dicis iſtos coruos uere coruos eſſe. Non interpretaris ſpiritualiter, ſed carnaliter: dicis enim ſcriptũ eſſe de coruis. Si ergo de pullis coruorum ſcriptum eſt: & hic dictum eſt, & pullis coruorum inuocãtibus eum, & ſcriptum eſt: omnis qui inuocauerit nomẽ dñi ſaluus erit: ergo & pulli coruorum ſalui erũt in reſurrectione. Nos ergo pulli coruorum inuocamus atque ſaluamur. Denique & Paulus apoſtol⁹ ſcripſit ad ſanctorum eccleſiam, ſcripſit ad eos qui inuocant nomen dñi. *a* ¶ Nõ in fortitudine equi uoluntatem habebit.] Breuitatem promiſimus & neceſſitate compulſi ſumus latius diſputare, mẽtiti ſumus, ſed mendacium utiliſſimum eſt. Vtinam Herodes mentitus eſſet & periuraſſet. Et nos igitur minora promiſimus, & orãtibus uobis maiora præbuimus. Hora compellit ut taceam, magnitudo myſteriorum compellit ut loquar. Non in fortitudine equi uoluntatem habebit. Audio equum hinnientem, & non poſſumus præterire. Scriptum eſt in pſalterio, Fallax equus ad ſalutẽ. *Pſal.32.d* Et alio loco: Equum & aſcenſorem deiecit in mare. Præcipitur & Iſrael: ne equos nutriant. Denicꝫ Salomon quia *3.Reg.10.c* quadrigas adducebat ex Aegypto uoluptate ſuperatus eſt. Non in fortitudine equi uoluntatem habebit. Equũ & aſcenſorem deiecit in mare. Equi inſanientes in fœmi- *Hiere.5.c* nas facti ſunt mihi: unuſquiſq; in uxorem proximi ſui *Exo.15.b* hinniebat: loquitur Hieremias. Ergo ſuper tales equos

B deus non habet uoluntatem. Diximus de equo: equum & aſcenſorem deiecit in mare. Diximus qui ſunt equi: dicamus qui ſunt equites. Ego puto equos homines eſſe peccatores, & equites dæmones qui eqtant in eis. Si quã do ergo uiderimus aliquem fratrem perſequentẽ & inimicum eſſe, ſciamus quia ille equus eſt. Cæterum eques diabolus eſt, qui ſua lancea nos percutit, Iſte currit & ille percutit. Sed & ipſe equus calcaribus ducitur, confoditur & inuitus inſanit. *b* ¶ Nec in tibijs uiri beneplacitum erit ei.] Videte quid dicat. Non dixit in capite uiri: nõ dixit in manibus uiri, ſed in tibijs quæ deorſum ſunt. Nec in tibijs uiri beneplacitum erit ei. Tibiæ hic ſicut & *Ezech.11.g* femora, ſemper in libidine accipiũtur. Denicꝫ & in Ezechiel deus uidetur à lumbis uſq; ſurſum electreus: à lumbis uſque deorſum igneus. Si quis ſurſum eſt, huic aureus eſt: ſi quis deorſum, huic gehenna præparata eſt. Nec in tibijs uiri beneplacitum eſt ei. Dicamus ſecundũ literam. Quoniam dixerat non in fortitudine equi uoluntatem habebit, & quaſi bellatorem uirum deſcripſerat: uidetur mihi hic ubi dixit, non in tibijs: non uocare tibias, ſed πεκνήμιδας. Videmus ergo quodcunq; tibias tegerit non placere deo, ſed illud quod ſurſum eſt. Nõ placet deo in fortitudine, non placet in tibijs uiri, placet autem in timore ſuo. Virtus non placet, timor placet. Bellãtem deſtruit, rogãtem eleuat: humiles exaltat, ſuperbos deiecit. *c* ¶ Beneplacitum eſt deo ſuper timentes eũ.] Vnus timor plures timores proijcit. Melius eſt unum timere, ut plures non timeas, q̃ plures timere ut unũ nõ timeas. *d* ¶ Et in eis qui ſperãt &c.] Sperãt non in operibus ſuis, ſed in miſericordia iudicis. Laudate dominũ quoniam bonum eſt pſalmus: quoniam qui ſperant ſuper miſericordia eius, ſola ſaluatione ſanãtur. Cui eſt gloria in ſecula ſeculorum. Amen. CXLVII

LAuda Hieruſalem dominum: lauda deũ tuum Siõ.] Modo audiuimus ſanctum prophetam prædicãtem propter præuaricationẽ legis populũ Iudaicum eſſe deſertum, & quomodo nũc dicitur: Lauda Hieruſalem dominum: lauda deum tuum Sion? Deinde quid ſequitur C
f ¶ Quoniam confortauit ſeras portarum tuarum.] Ergo de iſta Hieruſalem loquitur, de iſta Sion: lauda deũ tuum Sion. Quare? Quoniam confortauit ſeras porta- *Hiere.15.b*
rum tuarũ. Non ſunt portæ & quomodo ſeræ ſaluæ ſunt.
g ¶ Benedixit filios tuos in te.] Quomodo benedixit, qui dixit, relinquetur uobis domus ueſtra deſerta. *h* ¶ Qui poſuit fines tuos pacẽ.] Vbi pax poſita eſt, quæ bello ſubuerſa eſt? *i* ¶ Et adipe frumenti ſatiat te.] Frumentum adipes habet? O Iudæe reſponde. Frumentum adipem habet? Si ergo frumentum adipes nõ habet, & compelleris neceſſitate ſpiritualiter intelligere, ſecundum iſtum uerſiculum & cætera intelligenda ſunt. Lauda Hieruſalem dominum. Hieruſalem uiſio pacis. Lauda deum tuum Sion. Sion ſpecula interpretatur. Videtis ergo quid dicat. Lauda Hieruſalem dominum. Vbicunq; uiſio pacis eſt, ubicunque contemplatio dei: ibi laus dei fit. Laudat ergo eccleſia dominum quãdo cœperit in illũ credere & habere pacẽ, & cœperit uidere pacẽ: hoc eſt, Hieruſalem uiſionẽ pacis. Qui prius eras ſeruus idolorũ: factus es ſeruus dei. Lauda ergo deum tuum. Quando uero cœperis iam habere ſciẽtiam & eſſe ſpecula: hoc eſt, Sion: lauda dominũ: hoc eſt, tu lauda Hieruſalem, tu lauda Sion: tu eccleſiaſtica anima: tu eccleſia. Non laudent hæretici: non laudent ſynagogæ, ſed tu lauda. Quare? Quoniam confortauit ſeras portarum tuarum. Diligit dominus portas Sion: ſu- D
per omnia tabernacula Iacob. Portas Sion diximus prophetas. Quoniam ergo portas Sion nouimus prophetas dici, uideamus quæ ſint ſeræ portarũ. Vere enim eccleſiæ portæ prophetæ ſunt. Sine prophetis eccleſiam ingredi non poſſumus. Manichæus intrare uoluit ſine portis, & non intrauit. Marcion non recipit uetus teſtamentum, & ſine portis ueteris teſtamenti in euangeliũ intrare non potuit. Nos ergo recipimus portas prophetas, & per portas ingredimur. Sed uideam⁹ quæ ſint ſeræ portarum. Multi latrones, multi fures cupiunt intrare per portas. Omnes qui ante me uenerunt, fures fuerunt & la- *Ioan.10.c*
trones. O ſi & mihi cõcederet dominus ut ſera eſſem de portis Sion. Si quis hæreticorum per illas in euangelij diſpoſitionem uellet intrare: ego ſtarem in portis, & prohiberem illum. Quoniam confortauit ſeras portarũ tuarum. Da mihi aliquem eccleſiaſticum uirum ſcripturis cœleſtibus eruditum, ſi uiderit uenire Eunomium, uenire Arium, uelle tollere aliquid de prophetis cõtra nos, nonne ſtat quaſi ſera, nonne uincit quaſi ſera? Quoniam confortauit ſeras portarum tuarum. Pulchre dixit, confortauit, ut quando uideris uirum eccleſiaſticum diſputantem, non putes illum eſſe qui diſputat, ſed qui cõfortat eccleſiaſticum. Et adipe frumẽti ſatiat te. Niſi, inquit, granum tritici ceciderit, ipſum ſolum ſaluum erit. Si autem ipſum ciderit, multos ſaluos facit. Domin⁹ noſter granum tritici in terram cecidit, & nos multiplicauit. Sed iſtud granum frumenti pinguiſſimum eſt, medullã habet, adipem habet. Et adipe frumẽti ſatiat te. Felix eſt qui in frumento iſto adipem intelligit. Legimus ſanctas ſcripturas. Ego corpus Ieſu, euangelium puto, ſanctas ſcripturas, puto doctrinam eius. Et quãdo dicit: qui nõ comederit carnem meam, & biberit ſanguinem meum, licet & in myſterio poſſit intelligi, tamen uerius corpus Chriſti, & ſanguis eius, ſermo ſcripturarum eſt, doctrina diuina eſt. Si quando imus ad myſterium: qui fidelis eſt intelligit, ſi in maculam ciderit, periclitatur. Si quãdo

A audimus ſermonem dei,& ſermo dei, & caro Chriſti,& ſanguis eius in auribus noſtris funditur,& nos aliud cogitamus,inquantū periculum incurrimus? Et adipe frumēti ſatiat te. Pinguiſſimus ſermo diuinus eſt. Omnes habet in ſe delicias. Quicquid uolueris, ex ſermone diuino naſcitur, ſicut tradūt Iudæi: quoniam manna quando comedebant, ſecundum uolūtatem uniuſcuiuſque ſic ſapiebat in ore. Ac ſi dixiſſet, Qui manna comedebat, ſi deſiderabat mala, ſi pirū, ſi uuam, ſi panem, ſi carnes, ſecundū qualitatem & uolūtatem comedentis, ita & ſapor in māna erat. Sic & in carne Chriſti, qui eſt ſermo doctrinæ, hoc eſt, ſcripturarum ſanctarum interpretatio, ſicut uolumus, ita & cibū accipimus. Si ſanctus es, inuenis refrigeriū. Si peccator es, inuenis tormentum. Et adipe frumenti ſatiat te. Non dimittit aliquas reliquias. Benedixit filios tuos in te. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis poteſtatem filios dei fieri. Qui poſuit fines tuos pacem. In alio

eloquiū ſuum terræ: uelocitèr currit ſermo eius. Qui dat niuem ſicut lanam, nebulam ſicut cinerem ſpargit. Mittit cryſtallum ſuum ſicut buccellas, antè faciem frigoris eius quis ſuſtinebit? Emittét uerbum ſuum & liquefaciet ea, flabit ſpiritus eius & fluent aquæ. Qui annunciat uerbum ſuum Iacob, iuſticias & iudicia ſua Iſrael. Non fecit taliter omni nationi, & iudicia ſua non manifeſtauit eis.

Pſal.75.a pſalmo legimus: Et factus eſt in pace locus eius. Pacem meam do uobis, pacem meam relinquo uobis, nō ſicut mundus habet pacem. Si quidem mundi pax, noſtrum

Ioan.14.b bellum eſt. Meam pacem do uobis. Bellum habetote cū mūdo, & meam pacem habebitis. Qui poſuit fines tuos pacem. Qui ergo non eſt in pace cum fratre, iſte non eſt in finibus Hieruſalem. Dicat aliquis, Quid facio? Non uult mihi reconciliari frater, ergo extra fines ſum Hieruſalem? Quantum, inquit, ex uobis eſt, cum omnibus hominibus pacem habentes. Cum his qui oderunt

B pacem, eram pacificus. Tu habeto pacem, ſi alius iraſcitur. Ille bellum habet, & per bellum illius tibi pax naſcitur. Vultis ſcire quomodo & bellum pax ſit? Infelix Iudas ueniebat ad proditionem, & dominus ei pacis oſculum porrigit: ille oſculo bellum creat. *a* ¶ Qui emittit eloquium ſuum terræ.] Reſponde Iudæe, Si de frumento dicebat, & adipe frumēti ſatiat te, quō nunc dicit, Qui emittit eloquiū ſuū terræ? In principio erat uerbū, hoc uerbum in carne mittitur. Et uerbum caro factum eſt, & habitauit in nobis. Qui emittit eloquiū ſuum terræ. Eo tempore completū eſt: Terra dedit fructum ſuum. Qui emittit eloquium ſuum terræ. De prædicatione loquitur euangelica, & de doctrina apoſtolorū. Denique ſequitur *b* ¶ Velociter currit ſermo eius.] In omni enim terra auditus eſt ſermo eius, & in orbe terrarum, apoſtolica doctrina. Vnus homo pauper & iam ſenex prædicauit ab Hieruſalem uſque ad Illyricum, & uelociter currit ſermo eius. Quoniam ergo uenerat de Hieruſalem uſque Illyricum, & uelociter cucurrit ſermo eius: deinde ſequitur &

Rom.15.c dicit ipſe ſermo qui prædixerat, de Hieruſalem uſq; ad Illyricum: Volo autem ire & ad Hiſpanias. Hoc loquitur apoſtolus Paulus: Videte uelocitatem ſermonis: Nō eſt contentus ad orientem, ad occidētem currere deſiderat. *c* ¶ Qui dat niuē ſicut lanam, nebulā &c.] Videtis quāta ſit difficultas, q̄s obſcura ſunt quæ dicuntur. *d* ¶ Ante faciem frigoris eius quis ſuſtinebit?] Cuius? Nihil dicitur. Deinde dicitur. *e* ¶ Emittit eloquiū ſuum & liquefaciet ea.] De quo dixerat, Emittit eloquium ſuum terræ. Emittit uerbum ſuum. Quis emittit? Deus pater. Et uerbū erat apud deum, & deus erat uerbum. Diximus patrem: diximus filium: non poſſumus in duplo numero credere, niſi compleatur trinitas. *f* ¶ Flauit ſpiritus eius & fluent aquæ.] Videtis quoniam ubi pater & uerbum dei, ſtatim & ſpiritus ſanctus eſt. Videamus ergo ab initio quod dicitur: Et adipe frumenti ſatiat te: emittit eloquium ſuum terræ: uelociter currit ſermo eius. Repen-

C te quid ſequitur? Qui dat niuem ſicut lanam. Sermo domini qui uelociter currit: ſic datur quaſi nix, & ipſa nix eſt quaſi lana. Videte miſericordiam domini. Cibus domini, nobis in ueſtimentum uertitur. Dixerat Ioānes de Ioan.1.d domino ſaluatore, Ecce agnus dei qui tollit peccata mū, Eſa.53.4 di. Et in alio loco Eſaias, Quaſi ouis ad uictimā ductus eſt. De iſto igitur agno, & de iſta oue, lana iſta eſt q̄ſi nix. Dicit Eſaias: Si fuerint peccata ueſtra q̄ſi coccinū quaſi niuē dealbabo. Aſperges me dñe hyſſopo & mūdabor, lauabis me & ſuper niuē dealbabor. Qui dat niuem ſicut lanā. Tolle domine ſordes meas, tolle quodcunque uitij eſt. Niuē tuam & puritatem tuam tribue mentibus Chriſtianis. Niſi tu nobis niuem dederis mundiciarum tuarum, ueſtimentum tuum habere non poſſumus. Chriſtus ueſtimentum noſtrum eſt. Si uolumus Chriſti habere ueſtimentū, mundiā ſimus quaſi nix. Nebul quaſi cinerem ſpargit. Male interpretatus eſt Latinus nebulam. Quod enim ὁμίχλη dicit in Græco, in Hebraico habet כְּפֹר id eſt, pruinam. Denique ita ſequitur. Pruinā ſicut cinerē ſpargit. Docet nos, & facit nobis ueſtimentum quaſi niuem, & cum nos ueſtierit ueſtimento ſuo, tunc nobis tribuit alimēta. Pruinam ſicut cinerem ſpargit. Vide quid dicat: ſicut cinerem. Vis eſſe mundus, age pœnitentiam. Panem meum ſicut cinerem manducaui, & potum meū cum fletu miſcebam. Nonne uides quomodo pruinam ſuam ſicut cinerem ſpargit? Grandis rerum mutatio. De cinere nix fit. De pœnitentia, mūdus efficitur. Mittit cryſtallum ſuum ſicut buccellas, Quomodo panes frangū D tur, & buccellæ fiunt, ſic & cryſtallus frangitur, & in buccellas uertitur. Cryſtallus naturam hanc habet, ſicut aquæ quando congelantur: quod nos glaciem dicimus. Inter cryſtallum ergo & aquam hoc intereſt, hoc eſt, inter aquam & glaciem, quoniam aqua latiſſime funditur: cæterum cryſtallus quaſi compingitur in ſe, & in unam formam redigitur. Si quando aqua congelaſcit, cryſtallum efficit. Quoniam ergo nos in totum uerbi carnes capere non poſſumus, franguntur, ut per partes illas capiamus Res ſunt obſcuræ, & interpretationis difficultas non nobis concedit latius loqui. Ante faciem frigoris eius quis ſuſtinebit? Cuius? Alij dicunt cryſtalli, alij domini. Mihi autem uidetur de deo dici. Ante faciem frigoris eius qs ſuſtinebit? Quæ tormenta dicuntur in ſcripturis ſanctis peccatori præparata? Nihil gehenna calidius eſt, & tamē ipſa frigida eſt. Gehenna ex igne eſt. Sed ſi quis à charitate refriguerit, mittitur in gehennæ ignem. Scriptū eſt, Quoniam in nouiſſimis diebus refrigeſcet charitas multorum. Quicunque ergo ſic infriguerit, iſte mittitur in ignem. Dominus nobis præſtet, ne quando frigus ingrediatur corda noſtra: non peccamus, niſi ante refriguerit charitas. Denique quid loquitur Apoſtolus? Spiritu feruentes. Et deus noſter ignis eſt. Si ergo deus noſter ignis eſt, propterea ignis eſt, ut frigus diaboli eijciat. Aquilo uētus frigidiſſimus, nomine autem dexter uocatur. Pulchre dixit, uocatur. Aſſumpſit enim ſibi nomen, cum ſiniſter ſit. Si cuius ergo anima refrixerit, ut aquilo uētus frigidiſſimus eſt. Quando autem calor charitatis in corde noſtro refrigeſcit? Si peccauerit, ſi refrixerit, ſi mortuus fuerit, diligenter attēdite quæ dico: ſi refrixerit, ſi mortuus fuerit. Refrigeſcere autem mortuorum eſt, calere uiuentium, Si quis ergo refrixerit & mortuus fuerit, mittet deus uerbum ſuū, & liquefaciet eum. Dominus præſtet, ut & noſtrum frigus liquefiat: ut cryſtallū illud ſoluatur & molle fiat. Emittet uerbum ſuum & liquefaciet

ea

A ea. Da mihi peccatorem qũē dominus non reſpicit: non habere calorem, ſed totum eſſe frigidum & mortuum. Si ad ſermonem dei cõpunctus fuerit, & cœperit agere pœnitentiam, & duriſſimum cor illius emollitum fuerit, eo tempore completur, Emittet uerbum ſuum & liquefaciet ea. Da mihi peccatorem: Emittit pater: uerbum mittitur: ungit ſpiritus ſanctꝰ. Flauit ſpiritus eius, ſpiritu feruentes. Frigus non expellitur, niſi calore ſpiritus ſancti. Vbi ſunt Eunomiani, ubi Ariani, ubi Macedoniani, qui dicũt ſpiritum ſanctũ non numerari cum patre & filio? Deus pater mittit: uerbum mittitur, & tamen plena ſanitas non eſt, niſi ſpiritus ſanctus flauerit. Flauit ſpiritus eius & fluent aquæ. Aquæ quæ ante duræ erant, molles fient. Qui ante iuſticiam audire uel dare non poterat, iſte nunc diſcipulus eſt. Quoniã autẽ multa locuti ſumus: & quæ ſequuntur, manifeſta ſunt: oremus dominum, ut noſtra duritia molleſcat, & noſtra peccata purgentur, ut efficiamur quaſi ignis, ut & frigus diaboli quodcunque eſt in cordibus noſtris expellatur, & caleamus ſpiritu ſancto. Eſt quippe & malus calor. Omnes adulterantes quaſi clibanus corda eorum. Sed ille calor, calore ſpiritus ſancti expellitur. Cui ſit gloria in ſecula ſeculorum. Amen. *a* ¶ Iſte pſalmus duo alleluia habet in titulo, & hoc multi putant, quoniam in titulo pſalmi ſint poſita. Sciré aũt debemus quoniã unũ alleluia de fine ſuperioris pſalmi eſt. Aliud alleluia initium ſequentis pſalmi eſt. Et hanc regulam debemus accipere & ſcire: quoniam omnes pſalmi qui in principio habent alleluia, & in fine habeant. Multi autẽ putant, quoniam alterius pſalmi principium ſit. Non eſt ita, ſed ille pſalmus qui in principio habet alleluia, ipſe & in fine habet. Hoc totum quare dixi? Vt ſciatis quare in iſto pſalmo, duo alleluia præpoſita ſunt. CXLVIII

B Laudate dominũ de cœlis, laudate eum in excelſis.] Ad laudem dei ſola hominum natura non ſufficit, iũgantur & cœli. Laudate dominum de cœlis. Non dixit: laudate cœli, ſed uos laudate qui eſtis in cœlis: hoc eſt, qui habitatis in cœlis, throni, dominationes, poteſtates, ſeraphim, cherubim, & omne nomen quod nominatur: non ſolum in præſenti ſeculo, ſed in futuro. Laudate dominum de cœlis. Qui eſtis in cœlis, qui eſtis in excelſis, laudate eum in excelſis. Excelſi laudate excelſum. Non dixit humilibꝰ & deorſum poſitis: laudate, ſed uos qui in ſublimi eſtis. *c* ¶ Laudate eum omnes angeli eius.] Vides in quo gradu ſunt angeli? Primum throni dicuntur. Throni, ſedes. Non putemus cathedras eſſe, in quibus deus ſedeat: ſed uirtutes aliquas in cœleſtibꝰ in quibus deus ſedeat ſemper, quaſi in quadriga ſua. Laudate eum omnes angeli eius. Qui angelus eſt, laudat: qui dæmon eſt, laudare non poteſt. *d* ¶ Laudate eum omnes uirtutes eius.] Quia ad laudes dei angelos prouocauimus, & homo cunctarũ uirtutũ nomen ſcire non poteſt, generaliter dico, Laudate eũ omnes uirtutes eius. Hucuſque de inuiſibilibus, laudate eũ qui eſtis inuiſibiles. In uiſibilia humanus oculus nõ poteſt intueri. Nunc uenit ad creaturas quas oculis cernimus. *e* ¶ Laudate eũ ſol & luna.] Videte gẽtiles: uidete Manichæi: Sol laudat, nõ laudatur. Laudate eũ ſol & luna. Vos ſolem deũ dicitis. Ecce poſt quanta laudat. Laudate dominum de cœlis, laudate eum in excelſis. Laudate eum omnes angeli eiꝰ, laudate eum omnes uirtutes eius. Deus ueſter in quinto gradu laudans ponitur. Laudate eum ſol & luna. Non dixit, luna & ſol, ſed ſol & luna, Quod maius in lumine eſt, prius laudat. Videte ordinem uiſibilium. Laudate eum ſol, poſt ſolem, luna: poſt lunam, omnes ſtellæ. Nõ tantum lucifer, non tantum maiores ſtellæ: ſed minores pariter laudent dominum. Dicat aliquis. Quomodo ſol & luna & ſtellæ laudant deum? In eo quod à ſuo officio & ſeruitio non recedunt. Seruitium ipſorum, laus dei eſt. Grandem honorem habes humana anima. Sol & luna & ſtellæ pro te currunt: pro te ſeruiunt. Angeli, throni, dominationes non habẽt ſolem neceſſariũ, non lunã, non ſtellas. Super ſolem enim & lunã ſunt in cœleſtibus. Sol eñ & luna & ſtellæ propter nos ſunt: nobis ſeruiũt. Dicit & Apoſtolus: quod ipſa creatura congemiſcit & parturit in libe ratione ſeruorum dei. Quando autem filij dei aſſumpti fuerint, & ipſa creatura de hoc ſeruitio liberatur. Dicat aliquis: Quomodo ſol ſeruit & liberatur? Quomodo luna? Quomodo ſtellæ liberantur? Sol liberatur: ne Iudæos uideat: nec gentiles, nec blaſphemantes dominum ſuum. Videt parricidas, uidet homicidas, & tamẽ ſeruit imperio eius qui iuſſit. Solem enim ſuum oriri facit ſuper iuſtos & impios. *f* ¶ Laudate eum omnes ſtellæ & lumen.] Dicat aliquis, Quod eſt lumen ſine ſole, ſine ſtellis, ſine luna? Dicere poſſumus inter noctẽ & diem, uel inter diem & noctem, quod abſque ſole lucet: licet multi putent ipſum ſplendorem ſolis eſſe. Dicit igitur: Laudate eum omnes ſtellæ & lumen. Vt quomodo de inuiſibilibus dixerat, laudate eũ omnes uirtutes eiꝰ, ſic & de uiſibilibus dicat laudate eum omne quod lucet. *g* ¶ Laudate eum cœli cœlorum.] Plures cœlos dicimus. Denique Apoſtolus uſque ad tertium cœlum raptum ſe eſſe dicit. Vide igitur quantus fulgor eſt, ut cœlum cœli ſit. Et cætera quæ ſequũtur, dixit de uiſibilibꝰ. *h* ¶ Quia ipſe dixit, & facta ſunt.] Dei iuſſiſſe, feciſſe eſt: eius imperium fabrica eſt. Quia ipſe dixit, & facta ſunt, ſecundum illud quod in Geneſi ſcriptum eſt. Et dixit deus, & fecit deus. Hoc eſt, dixit deus pater: fecit filius. Dicat aliquis: Ergo maior eſt ille qui iubet, & minor eſt iſte cui iubetur. Dicunt hoc Ariani, dicunt hoc Eunomiani, & dicũt Macedoniani. Reſpondeo tibi ſecundum ſenſum tuum: O hæretice dicis: maior eſt pater qui iubeat, & minor eſt filius in eo quod iubeatur ab illo. Si hoc ſecundum ſenſum humanum accipis, reſponde mihi: quid eſt maius, iubere, an facere? Dico: fiat domus, & alius facit domũ. Dicere nihil grande eſt, facere difficile. Maior ergo ille qui facit: quam qui præcipit. Sed & hoc impium eſt: Nõ enim filius maior eſt patre. Sicut enim hoc impium eſt de filio contra patrem credere, ſic & illud impiũ eſt de patre contra filium credere. Quia ipſe dixit & facta ſunt, ipſe mandauit, & creata ſunt. Vna natura iubet & facit. Deus iubet & deus facit. Iubet pictor, ut pingat pictor, & pictor pingit, quod pingi præceperat. *i* ¶ Statuit ea in ſeculum & in ſeculum ſeculi, præceptum poſuit & non præteribit.] Grandis eſt hominis honor, & grandis infelicitas. Sol tibi currit: elementa tibi ſeruiunt, & tu ignoras creatorem tuum. Præceptum poſuit & non præteribit. Præceptũ ſoli poſuit. Ecce per tantos annos præceptum dei nunquàm præterijt. Intantum non præterijt ut curſus eius ex humana obſeruatione comprehenſus ſit. Præceptum poſuit & non præteribit. Lunæ præceptũ poſuit, ut per triginta dies creſcat atque decreſcat. Nunquid curſus ſuos aliquando mutat? In cœlo præceptum dei ſeruatur, & in terrâ non ſeruatur. Mari præceptum poſuit: ut littora ſua non egrediatur. Venit Oceanus tumens fluctibus: & in ſe redit: & præceptum dei meminit. Totus mundus deo ſeruit: & præceptum eius meminit:

Alleluiâ Aggei & Zachariæ. CXLVIII

Laudatè dominum de cœlis, laudate eum in excelſis. Laudatè eum omnes angeli eius, laudatè eum omnes uirtutes eius. Laudatè eum ſol & luna, laudatè eum omnes ſtellæ & lumen. Laudatẽ eum cœli cœlorum, & aquæ quæ ſuper cœlos ſunt, laudent nomen domini. Quiâ ipſe dixit & facta ſunt, ipſe mãdauit & creata ſunt. Statuit ea in ſeculum & in ſeculum ſeculi, præ/

C

D

Rom. 8. d

2. Cor. 12. d

A & homo ſolus nō meminit. Ideo dicimus & in oratione dominica: Fiat uoluntas tua ſicut in cœlo & in terra. Sicut in cœlo angeli tibi ſeruiunt, & creatura ſeruit, ita ſeruiat & homo. O infelix hominum genus. Deſcendit ad te deus, quoniam tu ad cœlum non uis aſcendere. Non tibi ſufficit quod non ſuſcipis, ſed occidis: crucifigis, blaſphemas, flagellas: Non tibi ſufficit quod occidis, ſed nec pœnitentiam agis quod occideris. Dixit de inuiſibilibus, dixit & de uiſibilibus, ſed de uiſibilibus cœleſtibus: nunc etiam de terra. Videte ordinem laudantis. Primum laudant inuiſibilia, deinde uiſibilia. Et ipſa uiſibilia diuiduntur in duo, in cœleſtia & terreſtria. Dixit de cœleſtibus, nunc dicit de terreſtribus.

ceptum poſuit & nō præteribit. Laudatē dominum de terra, dracones & omnēs abyſſi. Ignis, grando, nix, glacies, ſpiritus procellarum, quæ faciunt uerbum eius. Montes & omnes colles, ligna fructifera & omnes cedri. Beſtiæ & uniuerſa pecora, ſerpentes & uolucres pennatæ. Regēs terræ & omnes populi, principes & omnes iudices terræ. Iuuenēs & uirgines, ſenes cū iunioribus laudent nomē domini, quia exaltatū eſt nomen eius ſolius. Confeſſiō eius ſuper cœlum & terram, & exaltauit cornū populi ſui. Hymnus omnibus ſanctis eius, filijs Iſrael populo appropinquanti ſibi.

CXLIX

Alleluia.

CAntatē domino canticum nouum, laus eius in

nobis uidetur eſſe contrarium, pro nobis eſt, fructum C enim nobis parit. Vide enim quid dicit, Illa & illa quæ faciunt uerbum eius. Erubeſce homo. Serpentes, abyſſi, nix, pluuiæ, tempeſtas, uerbum dei faciunt, & tu non facis. Montes & omnes colles. Nec montes mutantur in colles, nec ualles in montes, ſeruant naturam ſuam. Ligna fructifera & omnes cedri: Lignum uides quaſi ſiccum amiſſis folijs: æſtas cum uenerit, tibi mittit germen, tibi fructus parturit. Lignū tibi fructum parit, & tu deo fructus non paris. Et omnes cedri. Imitare cedrum. Cedri nituntur ad alta, quaſi ad cœlum ire feſtinant. Et tu imitare ligna irrationabilia. Beſtiæ & uniuerſa pecora. Non mutant naturam ſuā

a ¶ Laudate dominum de terra.] Quoniam laudauerunt angeli, laudauit cœlum: laudet & terra. Videamus de terra qui prius laudent. b ¶ Dracones & omnes abyſſi, ignis, grando, nix, glacies, ſpiritus procellarum, quæ faciunt uerbum eius: montes & omnes colles, ligna fructifera: & omnes cedri: &c.] Poſt tāta quid dicitur: Poſt dracones, poſt ſerpentes, poſt ignem, poſt grādinem, poſt beſtias, & uniuerſa pecora: o homo, qui tibi grandis uideris, de te dicitur, & non de ſimplici homine ſed de his hominibus, qui inter homines maiores ſunt. B c ¶ Reges terræ & omnes populi: principes & omnes iudices terræ.] Deinde quid ſequitur? d ¶ Iuuenes & uirgines, ſenes cum iunioribus laudent nomen domini.] Et cætera quæ ſequuntur. O quanta in iſtis myſteria continentur. Laudauerunt cœleſtia, laudauerūt inuiſibilia: nunc ad terrena deſcendit, & ad laudationem dei primū dracones & abyſſi concitantur. Vbi abundauit peccatum, ſuperabūdauit gratia. Qui primū draco eras: qui habebas uenena ſerpentis, o tu qui primū abyſſus eras, & tenebræ ſuper abyſſo ferebantur. Videte quid dicat: Vbi dracones: ubi uenena: ubi abyſſus: ubi tenebræ? Ne deſperes igitur. O tu qui draco eras: qui tenebroſus eras: & deum laudare non audebas, age pœnitentiam, & ſtatim conuerteris. Licet in Hebræo non habeat dracones, ſed habet תניניים Thanninim, quod interpretatur, cete. Dicit autē cete infinitæ eſſe magnitudinis. Denique ipſe cete in abyſſis eſſe dicitur. Dicamus ergo primum ſecundum literam: Videte quid dicat: Laudate ea quæ in mari ſunt, & laudate ea quæ extra mare ſunt. Dracones & omnes abyſſi. A parte totum ſynecdochicos. Deinde ſequitur: Ignis. Videte concordantem diſcordiam aquæ & ignis: ſimul laudant deum. Dracones & omnes abyſſi. Vniuerſa quæ naſcuntur ex aqua, naſcuntur ex igne: hoc eſt, ex humore & calore: nec ignis ſolus generare poteſt ſine humore, nec humor ſine igne Nihil eſt tam contrarium, quàm humor calori, & calor humori. Tamen uoluntate dei hæc quæ inter ſe diuerſa ſunt, in noſtra natiuitate concordāt. Grando, nix, glacies, & ſpiritus procellarum, quæ faciunt uerbum eius. Multa ſunt quæ dicantur, & in ſingulis immorari non poſſumus. Grando, nix, glacies, & ſpiritus procellarum. Omnia quæ uidemus in mundo, nobis ſeruiūt. Serpentes, abyſſi, ignis, grando, nix, ſpiritus procellarum uidentur ſine ratione eſſe, ſed nobis ſeruiunt. Die heſterna tempeſtas fuit, uidebatur nobis eſſe contrarium: erat frigus, erat humor, erant pluuiæ. Hoc quod ad horam

Omnia ſtant in ordine ſuo, abſq; ſolo homine, cui omnia ſubiecta ſunt. Serpentes & uolucres pennatæ. Neque ea quæ in cœlo ſunt, ad terram ueniunt, ſed ibi deo ſeruiunt. Dicat aliquis, ſecundum hiſtoriam loqueris, non dicis Allegorice. Si ſecundum hiſtoriam dicis, quare primum abyſſi, & nix, & grando, deiude ligna fructifera, & cætera irrationabilia laudant deum, & ad extremum, homo? Legamus Geneſim, & ſecundum ordinem natiuitatis & creaturarum, ita uidemus cuncta laudare. Ibi enim ſcriptum eſt, primum eas animantes factas eſſe, quæ in aqua ſunt, deinde ea facta quæ in terra ſunt: deinde facta uolatilia, & poſtea hominem unum fecit. Igitur ſicut primum factum eſt: ſic laudat dominum. Sed alius ſenſus eſt, O homo, uniuerſa iſta quæ dixi, cuius cauſa facta ſunt? Beſtiæ, ſerpentes, ligna fructifera, uolucres pennatæ: hæc uniuerſa in eo laudant deum quia non mutant naturam ſuam. Reges terræ & omnes populi, principes & omnes iudices terræ. Iuuenes & uirgines, ſenes cum iunioribus laudent nomen domini, quia exaltatum eſt nomen eius ſolius. Omnis ætas: omnis ſexus, omnisque poteſtas illum laudet: cui pater euacuatis poteſtatibus, dedit nomen excelſum: nec quiſquam ſibi quo utitur, reuocet, ſed ei de quo & ſequitur. e ¶ Confeſſio eius ſuper cœlum & terram.] Quia iuxta Apoſtolum: omnia ei confitentur: non ſolū cœleſtia ac terrena, uerumetiam & inferna. f ¶ Et exaltauit cornu populi ſui:] Eccleſiaſtici utique. g ¶ Hymnus omnibus ſanctis eius filijs Iſrael populo appropinquanti ſibi.] His deputatur cœleſtis hymnus: qui in eo ſancti effecti ſunt, qui eum mente conſpiciunt: qui eius fidei appropinquant, quos ab eo peruerſitas iniqua non ſeparat, qui nos dignetur tradere in regnum deo patri & conformes efficere claritati corporis ſui, ut iam nō ei locali & trāſitorio cantu, ſed perpetuo & immobili cœleſtis ſtationis hymno, iugi modulatione canamus: quia ipſi eſt cum æterno patre & ſpiritu ſancto honor & gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

CXLIX

¶ Iſte pſalmus lectus eſt, qui habet in principio.

CAntate domino canticum nouum, laus eius in eccleſia ſanctorum.] Quia & nonageſimus quintus pſalmus & nonageſimus ſeptimus, eadem habent principia. Nonageſimus ſeptimus pſalmus hoc titulo prænotatur. Pſalmus Dauid, quando domus ædificabatur poſt captiuitatem, id eſt, poſt pœnitentiam, domus Chriſti ædificatur. Quoniam igitur dixit primo, Cantate domino canticum nouum, & nouus populus can-

tat

A tat canticum nouum & benedixit, nos ad reliqua curramus. a ¶ Lætetur Iſrael in eo qui fecit ipſum.] Ille lætetur, qui ſenſu uidet deum. Iſrael enim hic interpretatur, ſenſu uidens deum. b ¶ Et filij Sion exultẽt in rege ſuo.] Filij eccleſiæ, filij noui populi, exultent in rege ſuo, in Chriſto, qui regnat in eis. Videtis quomõ leuiter ſumma quæque perſtringimus. c ¶ Laudent nomen eius in choro.] Vbicunque chorus eſt, ibi diuerſæ uoces in unum cãticum congeruntur. Quomodo enim diuerſæ chordæ, unam uocem efficiunt cantici, ſic & diuerſæ uoces, hoc eſt, cum ſimul fuerint congregatæ, chorum domini efficiunt. Laudent nomen eius in choro. Vbi diſſenſio eſt, ubi inuidia, ibi chorus non eſt. d ¶ Laudent nomen eius in choro, in tympano & pſalterio pſallant ei.] Chorus iſte canticum habet, & tympanum & pſalterium habet. Crucifigamus corpora noſtra Chriſto, & tali tympano canamus deo. In tympano & pſalterio pſallãt ei. Tympanum non habet carnem, ſed pellem: Et nos quàmdiu carnei ſumus, non ſumus tympanum. Tympanum non eſt, niſi quod non habeat carnes: niſi quod tenditur. Tympanum non poteſt eſſe contractum, ſed extẽſum. Et nos peccata non contrahant, ſed iuſtitia dilatet. Ad reliqua percurramus. In tympano & pſalterio pſallant ei. Quod
B in choro dicimus, hoc dicamus in pſalterio. Pſalterium proprie genus organi eſt muſici, quod eſt quaſi cithara. Similitudinẽ habet citharæ, ſed nõ eſt cithara. Inter pſalterium & citharam, hoc intereſt. Cithara deorſum percutitur: cæterum pſalterium ſurſum percutitur, quod uerbo uulgari dicitur polyphthõgum. Hoc eſt ergo pſalterium. Hic ergo præcipitur nobis, ut in cantico nouo canamus deo: non deorſum de cithara, ſed deſurſum, hoc eſt, in pſalterio. e ¶ Quia beneplacitum eſt domino in populo ſuo, & exaltauit mãſuetos in ſalutem.] Beati mites, quoniam ipſi poſſidebũt terram. Si ergo ibi dicitur: beati mites, hoc eſt, manſueti, quoniam poſſidebunt terram. Et hic dicitur, exaltauit manſuetos in ſalutem, & iſti manſueti hæreditate poſſidebunt terram: ergo iſta terra nõ eſt deorſum, ſed deſurſum eſt. Quid enim dicit? Exaltauit manſuetos in ſalutem. Si enim manſueti iſtam terram poſſiderẽt, quæ deorſum eſt: non diceret, exaltauit. f ¶ Exultabunt ſancti in gloria.] In qua gloria? exurge gloria mea: exurge pſalterium & cithara, exurgam diluculo. In qua gloria? Necdum enim erat ſpiritus datus: quia Ieſus nec dum erat glorificatus, hoc eſt, nõ erat crucifixus. Exultabunt ſancti in gloria. Hoc ergo dico, exultabunt ſancti in cruce. Mihi autem abſit gloriari, niſi in cruce domini noſtri Ieſu Chriſti. Ecce uoce Apoſtoli prophetia completa eſt. g ¶ Exultent ſancti in gloria, lætentur in cubilibus ſuis.] Lauabo per ſingulas noctes lectum meum, lachrymis meis ſtratum meũ rigabo. Illud peccatoris eſt: illud pœnitentis eſt: Hoc uero quod dicitur lætabuntur in cubilibus ſuis, ad ſanctos pertinet ad iuſtos ptinet. Quis de nobis in cubili ſuo lætatur? Quis non pugnat cum carne ſua? Ego cum è lectulo meo uigilauero, non lætor, ſed pugno: non regnum cœlorũ ſuſpiro, ſed cum carne pugno. Incendium carnis rigo lachry-
Pſal.6.b mis, & extinguo. Propterea dicitur: Lauabo per ſingulas noctes lectum meum, lachrymis meis ſtratum meum rigabo. Lectulus meus qui ardet libidine, extinguitur lachrymis: Felices iſti, de quibus dicitur: Lætabuntur in

> ecclesia sanctorum. Lætẽtur Iſrael in eo qui fecit eum, & filij Sion exultẽt in rege ſuo. Laudẽt nomen eius in choro, in tympanõ & pſalterio pſallant ei. Quiã beneplacitum eſt domino in populo ſuo, & exaltauit manſuetos in ſalutem. Exultabũt ſancti in gloria, lætabuntur in cubilibus ſuis. Exultationẽs dei in gutture eorum, & gladij ancipites in manibus eorum. Ad faciendam uindictam in nationibus, increpationes in populis. Ad alligandos reges eorum in compedibus, & nobiles eorũm in manicis ferreis. Vt faciant in eis iudiciũm conſcriptum, gloria hæc eſt omni-

cubilibus ſuis. b ¶ Exultationes dei in gutture eorũ.] C
Vtiq; qui clamat, non in gutture clamat, ſed in labijs. Et quomodo dicit: Exultationes dei in gutture eorum? Clamantes in cordibus noſtris, abba pater. Vox quæ clamat ad deum, non eſt labiorum, ſed cordis eſt. Denique dicit dñs ad Moyſen: Quid clamas ad me? Exo.14.d
Certe Moyſes nihil dixerat. i ¶ Et gladij ancipites in manibus eorum.] Iſtud, qui exultant in cubilibus ſuis: de ſanctis dicitur, de perfectis uiris dicitur, quid habẽt aliud? Et gladios ancipites in manibus ſuis. Gladij ſanctorũ ancipites ſunt. Legimus in Apocalypſi Ioannis, quæ in eccleſijs legitur & recipitur. Neq; enim inter apocryphas ſcripturas habetur, ſed inter eccleſiaſticas. Dicitur ergo ibi de domino ſaluatore: Et gladius, inquit, Apoc.1.d
ex utraq; parte acutus egrediebatur de ore eius. Vides ergo quod iſti ſancti gladios iſtos ancipites quos habẽt in manibus, de ore domini ſuſceperunt? Dominus ergo gladios de ore ſuo donat ſanctis ſuis. Gladium ancipitẽ, hoc eſt, ſermonem doctrinæ ſuæ. Gladium ancipitem, & ſecundum hiſtoriam, & ſecundum allegoriam, & ſecundum literam, & ſecundũ ſpiritum. Gladius iſte anceps, duo capita habet: & de præſenti ſeculo loquitur, & de futuro. Et hic occidit aduerſarios, & in cœlo aperit regna cœlorum. Gladios iſtos quare habent ſancti? k ¶ Ad
D faciẽdam uindictam (inquit) in nationibus.] O ſi & ego gladium iſtum ancipitem habere poſſem, ut uindictam facere poſſem in nationibus, gentes poſſem interficere: Arium poſſem, Eunomiũ poſſem, Manichæum poſſem, uniuerſas hæreſes poſſem. Et uidete quid dicat: Ad faciẽdam uindictam in nationibus. Vt occidantur & pereãt? Non hoc dicit. l ¶ Increpationes in populis.] Increpat, ut ſaluẽtur populi. Saluentur, qui inducti ſunt à malis magiſtris. Nõ autem poſſunt populi liberari, niſi magiſtri obligati fuerint. Vnde ſequitur. m ¶ Ad alligandos reges eorum in compedibus.] Vis populum liberare? magiſtros liga. Ad alligãdos reges. Non uocauit magiſtros, ſed reges. Regnant enim in peccatis & miſerijs eorum. Ad alligandos reges eorum in compedibus: Bene dixit, in compedibus: ne magiſtri multum currerent, ne multos deciperent, ſed colligẽtur & ſtent. n ¶ Et nobiles eorum in manicis ferreis.] Nobiles eorum uideas inter hæreticos dicere: Iſte uir doctus eſt: ille ſigna facit, iſte dæmones eijcit. Sancti domini: quia habent gladios ancipites, hoc eſt, duorum capitum: & de ueteri & de nouo teſtamento, ligant illos magiſtros, & præpediunt pedes ipſorum, ne poſſint currere. Et nobiles eorum in manicis ferreis. Ligant, non occidunt, non interficiunt, ſed ligant. Vinciunt manus, & captiuos ducunt ad eccleſiam uinculis ferreis. Catenæ iſtæ non fiunt, niſi de teſtimonijs ſcripturarum: dum teſtimonium iungo teſtimonio. Si uis ut non rumpantur iſtæ catenæ: non ſint ſimplices, ſed hincinde contextæ: Funiculus enim triplex non rumpitur. Hoc autem totum quare fit?
o ¶ Vt faciant in eis iudicium conſcriptum.] Quid eſt iudicium conſcriptum? Vt qui primum negauerant deum, reuertantur poſtea ad pœnitentiam. Iudicium conſcriptum, ut captiuos ſuos ſoluant: ut quos ligauerant, & quos ab eccleſia duxerant, in eccleſia poſtea diſſoluant. Vt faciant in eis iudicium conſcriptum. Verbis ſimplicioribus loquor, hoc eſt, ut ſic eos iudicent: quomodo in ſcripturis ſanctis digeſtum eſt.

A a ¶ Gloria hæc eſt omnibus ſanctis eius.] Vere non gloria eſt, ubi eſt aurum, ubi eſt argentum, ubi gemmæ, ubi ueſtimenta ſunt Serica. Quicunque habet iſtos gladios, quid habet aliud neceſſariũ? Vide quid dicit: Gloria hæc eſt omnibus ſanctis eius. Rogemus deũ, ut hanc habeamus gloriam: ut gladius de ore noſtri ſaluatoris egrediens, armet noſtras manus. Qui hãc rom phæam habet, ſecuri gladium nõ timet. Rem uobis dico nouam: Frequẽter gladius iſtius ſeculi concedit illum gladium. Frequenter euenit, ut ſeculi gladius donet nobis illum gladium. Si enim iſtum timuerimus, illum nõ accipiemus. Gratias igitur agamus ei qui habet iſtum gladiũ, & benedicamus eum in ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Iſte pſalmus tertij quinquagenarij cõtinet ſacramentum: id eſt, quod primus per baptiſmum & pœnitẽtiam ad innocẽtiæ nos regenerat bonum: ſecundus, poſt iudicium fructum innocẽtiæ comprehendit: tertius, expleta diuinæ ciuitatis ædificatione, & conſummata omniũ ſanctorum ſpe, ad æternam gratulationem laudationemq; nos exhortatur. Ait enim. CL

L Audate dominum in ſanctis eius.] Qui eos poſt celebratum iudicium, in æternitatis gloria collocabit.

B c ¶ Laudate eum in firmamento uirtutis eius.] Eo quod omni infirmitate ſublata, firmamentum his æternæ uirtutis inuexerit. d ¶ Laudate eum in uirtutibus eius:] Pro eo quod mortem immortalitate potentialiter conſumens, incommutabilis uitæ eis tribuerit gloriam, quam nec oculus uidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcẽdit. e ¶ Laudate eum ſecundum multitudinem magnitudinis eius.] Quia multiphario honore diſtinctas cœleſtium corporum deputat manſiones: ſicut
Ioan.14.a dominus ait: Apud patrem meũ multæ manſiones ſunt.
f ¶ Laudate eum in ſono tubæ.] In quo bello occiſi uicerunt, cõterente domino ſatanam ſub pedibus eorum.
g ¶ Laudate eum in pſalterio & cithara.] Eo quod eis uel de cœlo canticum legis implere præſtiterit, uel poſt mortificatam carnem, quæ cithara accipitur, in ſe uiuificauerit. h ¶ Laudate eum in tympano & choro.] In tympano, quod mortificatum corpus, ſit immortalitate donatum. In choro, quod choris ſit angelicis ſociatum.
i ¶ Laudate eum in chordis & organo.] Quod per ciborum abſtinentiam retortis uiſceribus, concupiſcentijſq; euictis carnalibus, digni inuenti ſunt regno dei, ad concinẽdas diuinas laudes. k ¶ Laudate eum in cymbalis bene ſonãtibus, laudate eum in cymbalis bene tinnientibus.] Impletur hæc laus in cymbalis bene ſonantibus exultãtibusq;, eo quod corruptione carnis ſanguinisq; depulſa, conformati ad imaginem creatoris, omni plenitudine ſpei completa, ſicut ſol reſplendeant in regno dei patris omnipotentis. l ¶ Omnis ſpiritus laudet dominum.] In hoc ergo regno non caro, nõ ſanguis, non corruptio, ſed homo iam ſpiritualis totus effectus, deum in ſpiritu (qui ſpiritus eſt) laudare non deſinat. Qui nobis præſtare dignetur: ut in hoc ſeculo factores legis effecti, in huius uitæ agone probati, & fideles inuenti, ſpiritualibus ditati fructibus, his mereamur adiungi concinentibus. Ipſi glória & imperium cum æterno patre & ſpirituſancto, in cuncta ſecula ſeculorum. Amen.

SECVNDA EXPOSITIO SVPER PSALMVM CXIX

C VENIAMVS ad pſalmum, qui poſt centeſimum decimũoctauum pſalmum lectus eſt. Centeſimus decimusoctauus pſalmus (ut frequenter diximus) literatus eſt, hoc eſt, alphabetites eſt: Ab aleph enim incipit uſque ad extremã literam Hebræã, quæ Hebraice dicit Tau. Et ſinguli uerſus, à ſingulis literis incipiunt. Vigintiduæ ſunt literæ Hebraicæ, & octoni uerſus à ſingulis literis incipiũt. Verbi cauſa: ab a litera quæ dicitur aleph, octo uerſus incipiunt. Rurſum cum illi finiti fuerint: à ſecunda litera quæ dicitur beth, alij octo uerſus incipiunt. Et in tertio illis finitis, ab altera quæ uocatur gimel, alij octo uerſus incipiũt. Ergo centeſimus decimusoctauus pſalmus alphabetites eſt. Si uolumus legere epiſtolam non poſſumus legere, niſi prius ſciamus literas. Sic igitur & nos nõ poſſumus ſcripturas cognoſcere, niſi primũ alphabetũ nouerimus. Centeſimus ergo decimusoctauus pſalmus alphabetites moralis eſt, & inſtruit uitam noſtrã. Et quia nunc nõ eſt tẽporis de uniuerſo pſalmo dicere: dicamus nunc de primo graduũ pſalmo, qui ſic incipit. CXIX

PSALMVS CXIX

AD dominum cum tribularẽr clamaui, & exaudiuit me.] Propterea autem uocãtur graduum pſalmi, ut frequenter diximus, quoniã gradibus quibuſdã ad maiora conſcendimus. Nunc non eſt temporis de omnibus pſalmis graduum diſputare, & dicere: quomodo per ſingulos pſalmos gradus fiant, ut ad ſumma ueniamus. Interim dicamus nũc de primo gradu relinquentes myſterium: quare decimusquintus gradus dicatur, eandem enim rem frequẽter dicere, tædium eſt audientibus. Vnde & Apoſtolus quindecim dies ſe teſtatẽ feciſſe apud Pe Gal.1.d
trum in Hieroſolyma, ut conferret utrunq; teſtamẽtum, & ſeptenariũ & octonariũ. Multa ſunt quæ dicantur. Ad dñm cũ tribularer clamaui, & exaudiuit me. Quicunq; adhuc in imo gradu eſt, reſpicit altiſſimũ gradũ decimũ quintũ. Quicũq; in quintodecimo fuerit, iam iuxta templum eſt: & iſtud templũ, cuius nunc ruinas uidemus, offendit dominũ ſuum. Et quid dixit dñs? Surgite abea- Ioan.14.d
mus hinc. Et quid dicit in alio loco? Relinquetur uobis Luc.13.g
domus ueſtra deſerta. Dñs egreſſus eſt, & templum corruit. Hoc igit templũ in circuitu quindecim gradus habet. Signa aliqua uidemus, numerate, & uidebitis ita eſſe ut dicimus. Leuitæ igit & ſacerdotes, unuſquiſq; ſecũdũ ordinẽ ſtabat in gradib. Verbi cauſa: Qui põtifex erat, ſtabat in primo gradu, hoc eſt, in qntodecimo gradu ſurſum. In ſecũdo uero gradu ſtabant ſacerdotes, & in ipſis ſacerdotib. erat diuerſitas. In tertio rurſum minores ſtabant. In quarto rurſum ſtabãt leuitæ: Et inter leuitas erat multa diuerſitas, quicunq; erat extremus, ille in nouiſſimo gradu erat. Cõſiderate quoniã terrenũ hoc templũ, cœleſtis tẽpli figura eſt: Stella eñ à ſtella differt in claritate: ita & reſurrectio mortuorũ. Felix qui in qntodecimo gradu in cœleſti Hieruſalẽ, & in templo eſſe meruerit. Tñ quia illud grande eſt, & illud puto eſſe apoſtolorũ, martyrum q; ſanctorum, nos oremus, ut ſaltem in ultimo gradu templi domini eſſe mereamur. In diuerſis quidem ſtãt gradibus: ſed unum pſalmum in laudes domini canunt. Diuerſa loca ſunt: ſed una laus domini. Hoc quod

A quod diximus de cœlesti Hierusalem, nunc interim in isto seculo constituti, puto diebus omnibus exerceri. Alius nostrum in primo gradu est, non desperet secundum, qui in secundo gradu est, non desperet tertium. Felices martyres, quorum multi de nouissimo gradu, in primum gradum ascendere meruerunt. Qui uiuit in isto seculo, non potest statim de primo ad summum conscendere. Non debemus igitur contenti esse primo gradu, semper debemus ad maiora conari. Nec qui in nouissimo est desperet primum: nec qui in primo est, debet esse securus: potest enim cadere in ultimum. Ego puto illud esse quod significat etiam Iacob scala: quando fugit Iacob Esau fratrem suum. Et uenit, inquit, in Bethel, & dormiuit ibi, & posuit lapidē ad caput suum. Videte ἀσυντὸν nostrum, fugiebat hominē crudelissimum, fugiebat fratrem, & auxilium inuenit in lapide. Lapis ille Christus est, lapis hic his qui persecutionem patiuntur, auxilium est. Cæterum Iudæis incredulis, lapis offensionis, & petra scandali. Et uidit, inquit, ibi Iacob scalam erectam de terra usque ad cœlum: & in cœlo, inquit, dominum. Et uidit, inquit, angelos ascendentes & descendentes. Videte quid dicat: Vidit angelos conscendentes, Vidit Paulum conscendentem. Vidit angelos descendentes: Iudas proditor corruebat. Vidit angelos ascendentes, sanctos homines de terra ad cœlum pergentes. Vidit angelos descendentes, diabolum & dæmones, cum exercitu suo de cœlo præcipitatos. Grādis est difficultas de terris ad cœlestia conscendere. Facilius ruimus, quàm conscendimus, facile ruimus, in ascendendo grandis labor est, grandis sudor est. Si fuero in primo gradu, quantum mihi restat usque ad cœlum? Si fuero in secundo, si in tertio, si in quarto, si in decimo, quid mihi prodest, nisi ad summū peruenero? Fac mihi
B istam scalam quindecim habere gradus, ueni usque ad quartumdecimum, nisi quintumdecimum tenuero: quid mihi prodest quod ad quartumdecimum ueni? Et si ad quintumdecimum uenero & corruero, maior ascensus, maior ruina est. Simul'que considera sacramētum: quia grandis labor est, & grandis sudor, de terris ad cœlum conscendere. Vultis scire qui sunt isti gradus? Qui est primus gradus? Ego puto primum gradum esse ieiunium: adhuc enim iuxta terram est, recedimus de terra, conscendimus, tamen adhuc de terrenis & corporalibus cogitamus. Dicat aliquis: quid mihi prodest ieiunium: ego quæro, ut anima mea pura sit apud dominum: quanti non ieiunant, & sancti sunt. Ego non hoc
1. Cor. 9. d dico, si Paulus apostolus castigabat corpus suum, & seruituti subijciebat, ne alijs prædicans, ipse reprobus inueniretur. Si dicit uideo autem aliam legem resistentem legi mentis meæ: & ducentem me in captiuitatem. Et postea dicit: Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Si ille insidias corporis timet, nos securi sumus? Si ille dicit. Quando infirmor, tunc fortior sum, infirmitas corporis, sanitas animæ est. Hoc totum quare dico. Quia abstinentia primus gradus est, & non statim putemus, quod si ieiunauerimus, conscendamus ad regna cœlorum. Ieiunia nos non ducūt ad regna cœlorum, sed sine ieiunijs non conscendimus ad regna cœlorum. Sola non prosunt, cum alijs prosunt. Hoc totum quare dixi? Quia quasi fundamentum est ascendentibus ad maiora. Secūdus uero gradus est, seculo renūciare, nihil de seculo quærere, terrena contēnere. Aliquis dicat, Et hoc facere secūdus est? Ego dico secundū. Nihil est terrena dimittere, uitia animæ dimittere grande est. Si eñ ieiunauero, hoc est, si fuero in primo gradu, si dimisero possessiōes meas, hoc est, si fuero in secūdo gradu, qd mihi prodest si rixosus sum, si iracūdus sum, si detractor sum, si inuid⁹ sum. Nihil grāde est terrena dimittere, maiora sunt uitia quæ dimittēda sunt. Sed dicat aliqs, difficile est, grāde est, durum est. Et ideo grande est, quia difficile est. Athleta non coronatur, nisi legitime certauerit. C
Nulli faciat desperationem, arduus ascensus est, difficilis est, desperatio nascitur. Noli desperare ò homo, in quintodecimo gradu dominus supra est, intueť te, dat auxiliū. Si in primo gradu es, & uideť tibi grande esse spatiū inter primū & quintumdecimum, noli respicere gradum, sed cœlum aspice. Et uide quid dicat, non dixit, Vidi dominū stantem in quintodecimo gradu, nos enim ad stantem & erectum dñm peruenire non poteramus. Sed uide quid dicat: Vidi dominum innitentē super scalā. Vide quid dicat de eo qui stabat, incuruauit se, & humiliauit se, ut nos possemus ascendere. Dñs incuruus est, ppter te, humiliauit se, securus ascēde. Iste igitur qui nūc in primo gradu est, non est in tribulatione: iā enim recessit de tribulatione, iā in primo gradu posuit pedē. Non enim dicit, nūc tribulor, nūc clamo: sed quia in primo gradu est, refert quid passus est. Et quid dicit? Ad dominum cum tribularer clamaui, & exaudiuit me. Antequam in primo gradu pedem ponerem, tribulabar, quia non poteram terrena dimittere. Ad dominum cum tribularer clamaui, & exaudiuit me. Videtur iste uersiculus nihil habere intrinsecus. Versiculus paruus est: sed tres sensus habet in se pariter conglutinatos. Quid enim dicit? Cum tribularer, ecce unum, clamaui, & post clamorē quid? & audiuit me. In uno uersu prior tribulatio, clamatio, exauditio. Non dixit: Quādo securus eram, quando lætus eram, clamaui: sed quādo tribulabar, clamaui. Petitis, inquit, & non exaudimini: quia negligēter petitis. Ad dominum cum tribularer, clamaui, & exaudiuit me: quid me exaudiuit? Fecit me stare in primo gradu: uerū ad comparationem quintidecimi gradus, quid est esse in primo gradu? Dimisi terrena, necdū ad alta conscēdi: ergo non debeo esse securus, in cæteris gradibus debeo auxilium dei postulare.

a ¶ Domine libera animam meam à labijs iniquis, & D
à lingua dolosa.] Dicit hoc de omnibus hæresibus. Dicit de Iudæis, dicit de Arianis, dicit de Manichæis, dicit de cæteris hæresibus. Qñ dicit Arianus, pater maior, filius minor: quid dicemus nos? Dñe libera animā meā à labijs iniquis, & à lingua dolosa. Qñ dicit Manichæus, & similis Manichæorū: dñs non resurrexit in corporis ueritate: & ut scias nō fuisse uerū corpus, clausis ingressus est ostijs, nos quid dicemus? Dñe libera animā meā à labijs iniquis, & à lingua dolosa. Maiora uulnera sunt linguæ, q̄ gladij. Gladius interficit corpus, animā nō interficit. Lingua animā interficit, lingua mala res est, malū magnum: modicū quidem membrū: sed magna exulcerat. Quāta mala habeat lingua, legite epistolā sancti Iacobi. Lingua Iaco. 3
nihil mediū habet, aut grāde malū est, aut grande bonū. Grande bonū, si Christū deum cōfitetur. Grāde malū, si Christū deum negat. Ergo ne putet aliquis & dicat interim, opere nō peccaui: si peccaui, lingua peccaui. Quod est maius peccatū, q̄ blasphemia in deū? & tñ lingua peccat. Diabolus cur de cœlo cecidit: quia furtū fecit? quia homicidiū fecit? quia adulteriū cōmisit? Et hæc quidem mala sunt: sed diabolus nō propter hoc cecidit, sed propter linguā suam cecidit. Quid enim dixit? In cœlū ascē- Esa. 14. a
dam, super sydera cœli ponā thronū meū: & ero similis altissimo. Nō ergo putēt monachi se debere esse securos, & dicāt interim: Grādia crimina non facimus in monasterio, non adulteror, non furtū facio, non homicidiū facio, non parricidium facio: & cætera quæ grandia uitia sunt. Grande scelus est, quādo detraho fratri meo, lingua mea fratrē interficio. Qui enim odit fratrē suū, homicida est. Videte qd dicat Salomō: In manu linguæ, mors & uita. Prouer. 18. d
Videte quid dicat: In manu linguæ. Vides quantū malū sit lingua, & manū habet. Quid enim dicit? In manu linguæ. Grāde uitiū est detrahere fratribus, tacere non posse, circuire cellas, alijs detrahere. Ego peccator sum: Iste peccator est, quid ad te? Teipsum considera ne cadas.

Quid

A Quid in alterius ruina exultas? Nūquid ſi ego cecidero, tu ſtabis? Licet ruina mea ſit, ruina fratris, timor tuus eſſe debet, non exultatio. Ille cecidit: lætaris, an triſtis es? Reſponde mihi: Frater cecidit, aut lætus es, aut triſtis? Si lætus es, ut quid in alterius ruina lætus es? Si autem triſtis es, quid circuis, quid alijs narras? triſtitiam tuā deus uideat, & ipſe frater ſentiat, nō fratrum aures audiant. Domine libera animam meam à labijs iniquis, & à lingua doloſa. a ¶ Quid detur tibi aut quid apponatur tibi ad linguam doloſam?] Spirituſſanctus reſpondet prophetæ dicenti: Domine libera animā meam à labijs iniquis & à lingua doloſa: quid detur tibi aut quid apponatur tibi ad linguam doloſam? Reſpondet ei & dicit, tu qui dicis: domine libera animam meam à labijs iniquis, & à lingua doloſa, quid tibi uis dari? Et poſtquam datum tibi fuerit, quid tibi rurſum apponi uis ad linguam doloſam? Videte quid dicat: Non dixit, contra linguam doloſam, ſed ad linguam doloſam. Si dixiſſet contra linguam doloſam: uideretur de aduerſario dicere. Videte quid ſit ſacramentum prophetæ: imò ſancti in primo gradu conſtituti. Dico ſimplicius propter ſimpliciores. Quid dicit? Domine libera animam meam à labijs iniquis, & à lingua doloſa. Verbi cauſa, à labijs aduerſarij mei, qui mihi detrahit. Sed dominus aliud reſpōdet. Et quid dixit? Non dixit, quid detur tibi, aut quid apponatur tibi contra linguam doloſam: hoc eſt, non dixit quid deſideras tibi fieri contra aduerſarium tuum. Sed quid dixit? Quid detur tibi aut quid apponatur tibi ad linguam doloſam. Non dixit contra linguam, ſed ad linguam. Videte quid dicat, ad linguam doloſam: ad tuam linguam, non aduerſarij. Si enim aduerſarius tibi
B detrahit, nihil tibi nocet, tu te interficis ſi alij detrahas. Verbi gratia: Si detrahat mihi frater, mihi quid nocuit? Si dicat me homicidam, ſi dicat me adulterum, ſi ſceleratum, ſi mendacem, mihi quid nocuit? E` duobus enim unum eſt: aut uerum dicit, aut mentitur. Si uerum dicit, nō mihi illud nocet quod ille dixit: ſed quia uere ego feci. Si autem mentitur, mendacium ipſius non mihi nocet, ſed interficit animam loquentem. Infelices ſumus, miſeri ſumus. Quando aliquem habemus inimicum: dum putamus quod contra ipſum facimus, contra nos facimus. Detrahimus illi, huc illuc̄q; circuimus, omnibus dicimus de eo: putamus quod illi noceamus? Illi non nocemus, ſed noſtras interficimus animas quod mētimur. Os enim quod mentitur, occidit animam. Quid detur tibi, aut quid apponatur tibi ad linguam doloſam? Quaſi bonus medicus, qui dicit: ad hanc infirmitatem, ad hoc uulnus: quid tibi uis imponi: quod tibi uis emplaſtrum imponi? Quomodo ſi dicat aliquis ad uulneratum aliquē: quid detur tibi, aut quid apponatur tibi ad uulnus quo doles? Interrogat dominus: non quod ignoret, ſed quod iſte qui rogabat, ſciat quomodo rogare debeat. b ¶ Sagittæ potentis acutæ cum carbonibus deſolatorijs.] Sagittæ potentis acutæ. Nunc reſpondet ad dominum, quid petat. Quia dixerat dominus: quid detur tibi, aut quid apponatur tibi? Nunc iſte dicit, quid petat: Domine hoc peto, ſagittas potentis acutas, cum carbonibus deſolatorijs. Videte quid dicat. Venenum linguæ meæ, & detractionem meam, nulla res poteſt foras proijcere: niſi ſagittæ tuæ quæ ſolitudinem faciunt linguæ meæ. Lingua mea tumet, uenenum habet intrinſecus, niſi ſagittis tuis compuncta fuerit & percuſſa, uenenum non egreditur. Debemus exemplum dare: ſi quando in corpore uulnus eſt, & in ipſo uulnere iam putridæ carnes ſunt, & cancer eſt, & fuerit pus intrinſecus: niſi apertum fuerit, non egreditur pus: Et ſi egreſſum fuerit pus: niſi cauteriatum fuerit, rurſum renaſci-

& à lingua doloſa. Quid detur tibi aut quid apponatur tibi, ad linguam doloſam? Sagittæ potentis acutæ, cum carbonibus deſolatorijs. Heu mihi quia incolatus meus prolongatus eſt, habitaui cum habitantibus Cedar,

tur pus. Vide igitur quid dicat: Quia tumet lingua mea, C & pus habet: & uenenum habet, primum ſagittis tuis uulnera, ut pus poſſit exire: deinde carbones tuos & ignem pone: ut quicquid malum fuerit, excoquat & deſertum faciat. Vide igitur quid dicat: Sagittæ potentis acutæ cum carbonibus deſolatorijs. Vtinam detur nobis iſte carbo deſolatorius. Vtinam & nos dicamus: Nonne cor noſtrum erat ardens in uia, cum aperiret nobis Ieſus ſcripturas? Dicit & Eſaias ad Babylonem: Habes carbones ignis, ſedebis ſuper eos: hi erunt tibi in adiutorium. Et apoſtoli antequàm acciperent ſpiritum ſanctum, habebant in lingua ſua adhuc aliquos tumores humanos: propterea ſpirituſſanctus deſcendit in ſpecie ignis in linguas eorum: ut quicquid puris habebant, ſpirituſſanctus decoqueret. Dicamus & aliud exemplū: Eſaias cum uidiſſet dominum ſedentem ſuper thronum excelſum & eleuatum, quid dicit? Væ mihi miſero, quia compunctus ſum: quia labia immunda habeo, & in medio populi immunda labia habentis, ego ſedeo. Vide, quid dicit? Væ mihi miſero: quia immunda labia habeo. Et poſtea quid dicit? Quoniam labia habebat immunda, propterea mittitur unus de Seraphim, & tollit carbonem ignis de altari, & tangit labia ipſius & linguam, & purgat eam. Et quid dicit? Ecce hoc tetigi labia tua, & mūdaui linguā tuam. Et ſtatim quid dicit? Quem mittam ad populum iſtum, & quis ibit? O myſteria ſcripturarum, quàmdiu habebat linguam doloſam & labia immunda: non ei dicitur, quem mittam, & quis ibit? mundantur labia ipſius, & ſtatim mittitur ad loquendum. Ergo qui labia immunda habet, non poteſt prophetare, non poteſt mitti in obſequium dei. Cum carbo
D nibus deſolatorijs. Vtinam præſtetur nobis & iſta ſolitudo: ut quodcunque malum eſt, tollat de lingua noſtra: ut ubi ſpinæ ſunt, ubi uepres ſunt, ubi urticæ ſunt, mittatur ignis domini, & uniuerſa exurat, & fiat ſolitudo Chriſti. c ¶ Heu mihi quia incolatus meus prolongatus eſt.] Hoc ſanctus dicit, qui corpus non deſiderat: qui terram non quærit, qui cœlum cupit. Heu mihi quia incolatus meus prolongatus eſt. Quando ægrotamus, quando febricitamus, quando ſuſpicamur nos mori, quando iactamus brachia, quando timemus, quando commeatum petimus: iſtum uerſiculum non poſſumus dicere. Iſte ſanus erat, non ægrotabat: & quid dicebat? Heu mihi quia incolatus meus prolongatus eſt. Quàmdiu enim ſumus in tabernaculo corporis huius, peregrinamur à dño. Heu mihi quia incolatus meus prolongatus eſt. Incolatus meus: Non dixit, habitatio mea, ſed incolatus meus: in ſeculo enim præſenti non habemus habitationem, ſed peregrinationem. Vnde & Apoſtolus dicit: Quaſi aduenæ & peregrini. Aduena ego ſum & peregrinus. Heu mihi quia incolatus meus prolongatus eſt. Quod dicit, hoc eſt: Infelix ego, quàmdiu ſum in iſto corpore? Quis noſtrum hoc poteſt dicere? Si octogenarij fuerimus, timemus mori: & ſi centenarij ſumus, & ægrotamus, tamē commeatum & ſpacium poſtulamus. Hoc totum quare facimus? Quia peccatorum nos conſcientia remordet. Scimus enim, quia ſi recedamus de corpore, non imus ad Chriſtum, ſed ad gehēnam. Apoſtolus quid dicit? Cupio diſſolui & eſſe cum Chriſto. Da mihi ſecuritatem, quia poſt mortem futurus ſum cum Chriſto, etiam nunc mori cupio. Ergo iſte quia ſanctus eſt, propterea dicit: Heu mihi quia incolatus meus prolongatus eſt. d ¶ Habitaui cum habitantibus Cedar.] Cedar in lingua noſtra interpretatur, tenebræ. Vide ergo quid dicat: In quo loco ſumus: in quali mundo ſumus? Habitaui cum habitātibus Cedar. Diu fui in tenebris: diu uixi in tenebris, diu fui in corpore mortis huius.

Eſa. 47.b

Eſa. 6.b

1. Pet. 2. b

Phil. 1. c

¶ Multum

A a ¶ Multũ incola fuit anima mea.] Vide ſanctus quid dicat: Et ſi decem annos uixi, multum incola fuit anima mea. Quæ enim beatitudo eſt, ad cõparationẽ cœleſtiũ eſſe in terrenis? Multa ſunt quæ dicantur: ſed iam ad finẽ feſtinat oratio. b ¶ Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus, cũ loquebar illis, &c.] Infelices nos, linguam noſtram continere non poſſumus: nõ poſſumus nõ detrahere: ſi nos aliquis offenderit, quaſi uultum oſtẽdimus pacatũ, cæterum cor habet uenenum. Monachi dicimur, & licet non ſimus, quales eſſe debemus, tamẽ dicimur. Hora tertia oramus: hora ſexta oramus: nona, lucernarium facimus: media nocte conſurgimus: deinde gallicinio oramus. Videte quibus horis ſemper ad obſequium dei ſuſcitamur. Videte quid dicat: hora tertia, ſexta, nona, lucernarium, medio noctis, gallicinio, mane primo. Hoc totum facimus, & non cõſideramus: quia ſi inimicitias habet anima noſtra contra fratrem, ſinẽ cauſa oramus. In
Matth. 5.c euangelio enim quid dicitur? Si offers munus tuum ad altare, & recordatus fueris ibi, quod aliquid frater tuus habet aduerſus te. Videte quid dicat: Nõ dixit, ſi habes aliquid contra fratrẽ tuum, ſed ſi aliquid frater tuus habet contra te. Rem quaſi iniuſtã uidetur nobis imponere: ſi enim dixiſſet, ſi habes aliquid contra fratrẽ tuũ, in noſtra erat poteſtate quod habebamus. Nũc uero quid dicit? Si recordatus fueris, quod aliqd habet frater tuus aduerſus te. Reſpõdeo ei: Domine non eſt hoc in mea poteſtate, ſi frater meus habet aliquid contra me: ego nihil habeo cõtra eum. Si ille habet cõtra me, ad me quid pertinet? Et quare non uis ſuſcipere munus meũ, & dicis: ſi offers munus tuũ ad altare, & ibi recordatꝰ fueris, quod frater tuus aliquid habet cõtra te: dimitte munus tuũ, &
B uade prius reconciliare fratri tuo: & ſic offeras munus tuũ. Ecce ego nihil habeo: ſi ille habet, ad me quid pertinet? Reſpondet tibi dñs: Et quid dicit? Male ſerue, intelligo animũ tuum: Nihil habes contra fratrem tuum? nihil habes? amas illum? Quare ergo ſaluari eum non uis? Si amas illũ, uade roga eum, ne ille contra te habeat ut ſaluari poſſit. Sed oſtendis quia non diligis eum: quia ſaluari eũ non uis: uade roga eum, mitte te ei ad pedes eius, diebus & noctibus deprecare, dicito: munus meũ dimiſi ad altare, propter te uictimas offerre non poſſum. Ille cõpungitur: & quid dicit? Si iſte qui me rogat, non offert munus ſuum, ego qui rogatus ſum & non ignoſco, quid
Rom.12.d facturus ſum? Propterea dicit & Apoſtolus: ut inimicis noſtris manducare demus & bibere. Et quid dicit? Hæc enim, inquit, faciens, carbones ignis congregas ſuper caput eius. Dicat aliquis, hoc inimici faciunt: ideo bene faciunt aduerſario, ut carbones ignis cõgregent ſuper caput eius. Sed aliud dicitur: ſi tibi ille male fecerit, & tu ei bene feceris, carbones ignis congregas ſuper caput eius: hoc eſt, mundas uitia eius & excoquis maliciam eius, ut ad pœnitentiam cõuertatur. Videte ergo quid dicat hic ſanctus propheta: Cum his qui oderũt pacem, eram pacificus. Non dixit: qui uolebant pacem, ſed qui oderunt pacem. Illi oderãt pacem: & ego amabã eos qui oderant
Rom.12.d pacem. Ideo dicit & Apoſtolus: Quantum ex uobis eſt, cum omnibus hominibus pacem habẽtes. Rogemus fratrem: Si inimicus noſter eſt, rogemus & bis, & ter, & ſepties. Tamen & ſi peccauerit frater meus, quotiẽs dimittã illi, ſepties? Dico tibi, non ſepties, ſed ſeptuagies ſepties, hoc eſt, quadringẽties nonagies. Si uoluerimus computare de mane uſq; ad ueſperam, tanta peccata facere non poſſumus, quadringenta nonaginta. Tamen quid dicit dominus? Si ſeptuagies ſepties peccauerit in die, & con- C
uerſus rogauerit te, dimitte ei. Sed dicis: non ex toto corde cõuertitur, mentitur. Nos dimittamus deo iudicium, rogat me, deprecatur: nõ dicit hoc uere, deus nouit: Ego uocem audio: Chriſtus cor intelligit: ego ſuſcipio quod audio, ſuſcipiat Chriſtus quod nouit. Deinde uide mercedem tuam, mẽtitur ille, tu uerum ſuſcipis: illius interfectio eſt, tua ſalus eſt. Hoc totum quare locutus ſum? Quoniam in monaſterijs & maxime in cœnobijs, ſolẽt eſſe iſta uitia. Non erubeſcimus, nõ dolemus, dimiſimus matres, dimiſimus patres, dimiſimus fratres, dimiſimus ſorores, dimiſimus uxores, dimiſimus filios, dimiſimus patrias noſtras, dimiſimus domos, dimiſimus cellulas noſtras, dimiſimus cellas, in quib. nati ſumus & nutriti: & dimiſimus ſeruos cũ quibus nutriti ſumus: uenimus in monaſteriũ: & propterea hæc dimiſimus oñia: ut propter rem friuolã rixã cũ fratrib. faciamus in monaſterio? Dimiſimus poſſeſſionem, dimiſimus patriã, dimiſimus ſeculũ: & propter calamũ, rixam facimus in monaſterio? Si uerbum amarũ audiero, ferre nõ poſſum, æſtuat in corde meo, ſcribit in medullis meis diebus decẽ aut quindecim: nõ poteſt tolli de corde meo: loquor fratri meo qui mihi iniuriam fecerat, & pacem labijs promitto, & corde uenenũ teneo. Frequenter & oculi, & uultus mentis indiciũ ſunt. Quando cor noſtrum uulneratum eſt contra aliquem: nõ poſſumus eum aſpicere rectis oculis: uultus ipſe & oculi, quaſi ſpeculum animæ noſtræ ſunt. Quid dicit ſcriptura. Et non poterant loqui ei quicquam pacificum, nõ poterat lingua mentiri, quod cor intus non cõtinebat. Hoc igitur dico & uobiſipſis & mihi: neque enim ad hoc præ dico: ut quaſi me ſecurum faciam, occaſio iſtius uerſiculi compulit nos ita dicere. Grande malum eſt lingua. Do- D
mine libera animã meam à labijs iniquis, & à lingua doloſa. Non ab alterius lingua, ſed à mea lingua libera. Nihil mihi nocet lingua alterius, mea lingua mihi inimica eſt. Domine libera animã meã: Me libera à lingua mea: lingua mea gladius eſt, interficit animam meam. Puto quod inimico meo noceam, & neſcio quod meipſum occido. Pugnant aduerſarij, quando loquor illis, & ego pacifica loquor. Illi habeant inimicalem animum, nos uero habeamus pacificalem animum: ſi quidẽ ſcriptum eſt & in paralipomenon: Et egreſſi ſunt, inquit, filij Iſrael ad pugnandum mente pacifica. Aliquis uadit ad pugnam, & mentem pacificam habet: ſed Chriſtianorũ arma, pax eſt: pax Chriſti, quæ exuperat omnem ſenſum. Beati pacifici: non ſolum qui pacem faciũt inter rixantes, ſed qui in ſeipſis pacem faciunt. Beati pacifici. Si alij rixam faciunt, & ego medius intercedam: & faciam inter eos pacem, & ipſe nõ habeam pacem in mente mea: quid mihi prodeſt quod illi pacem fecerũt? Beati pacifici, quoniam filij dei uocabũtur. Beati pacifici qui loquuntur his qui oderant pacem, pacifica. Beati pacifici. Chriſtus pax eſt: Si enim Salomon interpretatur, Chriſtus: Salomon autem interpretatur, pacificus: ergo Chriſtus deus noſter, pax eſt. Vadens ad cœlum, nobis uexillũ dimiſit dicens:
Pacem meam do uobis, pacem meam relinquo uobis. Ioan.14.d
Seruemus quod Chriſtus donauit, habeamus pacem: Seruemus pacem & illa nos ſeruat in Chriſto Ieſu: cui ſit gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

multum incolã fuit anima mea. Cum his qui oderũt pacem, eram pacificus: cum loquebar illis, impugnabant me gratis.

COMMENTARIORVM
IN PSALTERIVM
FINIS

BASILEAE APVD HIERONYMVM FROBENIVM
ET NICOLAVM EPISCOPIVM, ANNO
A CHRISTO NATO M D XXXVII
MENSE AVGVSTO

Series chartarum.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s
Omnes terniones, præter s qui est quaternio.

FRO
BEN.

APPENDICI HVIC

INEST QVADRVPLEX PSALTERIVM,
uidelicet Hebræum, punctis uocalibus atque accentibus
illuſtratum, & Hebraica ueritas, diuo Hieronymo
interprete: Græcum, & æditio ultima
Latina autore incerto.

BASILEAE IN OFFICINA FROBENIANA
ANNO M D XXXVII

BARVLO AMORBACHIVS

BASILIENSIS, PIO LECTORI S. D.

DIVI non potuit quàm gratulatur rem latinam ab interitu ponè superiori seculo reuocatam, Laurentio Vallæ primum operæ, deinde proximis annis nostris industria Politiani, Barbari, cæterorumq; illustratam. Sed est quur non minus gaudere debeamus, nempe quòd hoc tempore uberi probatæq; theologiæ primordia lucis accessura speramus, ex hac tam fœlici Hieronymianorum operum editione, quam in primis Erasmo, nihil etiam nobis studiosis ferè debent acceptum. Emersuerant ab hinc paucos annos literæ Græcæ, & nunc quodammodo gestiont reflorescere quum in Gallijs, tum in Germanijs permulti felicissimo progressu colerentur, quod, modo dixi, potissimum Politiani erat. Sed et Hebraicæ illæ sacratissimæ, quibus bona pars arcanæ scientiæ, hoc est, propheticorum mysteriorum nobis tradita est, doceri cœperunt, sed quæ non perinde multi complectantur, mirum quòd exemplaria non sint obuia typis Hebraicis excusa. Quæ propter in rem studiosorum huius linguæ fuit quòd diuus Hieronymus duos psalmos expenit, aut illorum utrumq; testimonio, lectionem Hebraicam, & Græcam quæ ab interpretum. Septuaginta, frequentissime citat nos huic operi tanto corollarij nec quadruplex Psalterium adiecimus, uidelicet Hebraicum, & huic oppositã diui Hieronymi uersionem, quam uulgo Hebraicam ueritatem appellant: Græcum item, cui respondet è regione translatio quæ passim legitur ἑβδομήκοντα, hoc est, autore incerto, nonnunquam (utdicam id quod res est) ἀσκόπως ab exemplari Græco dissidens, cuius reiecta culpa in interpretis obtrectationem, aut in librariorum incuriam, aut quod uerisimilius sit, alicuius nebulonis audacem imperitiã reijci debeant, nolo excutere in præsentia. Quicquid Hebraicam ueritatem, ut nonnulli in Iudæorum nostri temporis, ita suspicamur, grauiam: nam illorum expositionibus admodũ faueat, non nihil inuenitur mutatã comperimus, ab aliquo Hebraico docto, siquidem ex emplari Venetο, cum uetustissimis Hieronymi codicibus, multis locis non conueniebat. Arenim nos prorsus in hoc incubuimus, ut, quæ admodũ cæca nostra fuere hæc in manus hominum quàm emendatissima ueniret. Et in Hebraicis præcipue curauimus ut quàm minimum ab archetypis & his antiquissimis discederemus. Quòd si forsan obscuriora alicubi, facile ueniam dabit, quis lector, qui quum ipsam prouinciæ difficultatem, tum angustiam temporis, quo hæc festinantes absoluere coacti fuimus, secum perpenderit. Porrò fatemur in graui hoc negotio ἀκριβολογίαν Hebraicam, quod aiunt, non consecutos, sed adiutos opera doctissimi patris Chonradi Pelicani Rubeacensis, ex familia diui Francisci, cuius auspicio potissimum hæc res peracta est. Adiecimus adipsum Psalterij calcem, inter sororidis insertum, ut ab literas Hebraicas, usi soleat legendi modum ostendentes, id q; eo potiùs quòd non patuit. Neq; enim is locus patuit debuit, ut regulam quæ dam illas ascriberemus. Quòd si cuiquam non satisfaciunt, potest ad eundem doctissimum uirum Iohannem Reuchlinum adire, cui Rudimenta Hebraica titulum præfixit.

Bene uale & Amorbachij fauste precator. Basileæ, octauo calendas Septembreis Anno millesimo quingentesimo decimo sexto.

DIVI HIERONYMI

IN PSALMOS IVXTA HEBRAICAM VERITATEM AD SOPHRONIVM PRAEFATIO

CIO quoſdam putare Pſalterium in quinque libros eſſe diuiſum, ut ubicunque apud Septuaginta interpretes ſcriptum eſt, γένοιτο γένοιτο, id eſt, fiat fiat, finis librorum ſit: pro quo in Hebræo legitur, Amen amen. Nos autem Hebræorum autoritatem ſequuti, & maxime apoſtolorum, qui ſemper in Nouo teſtamento, Pſalmorum librum nominãt, unum aſſerimus Pſalmorum uolumen. Pſalmos omnes eorum teſtamur autorum, qui ponuntur in titulis, Dauid ſcilicet, Aſaph & Idithun, filiorum Core, Eman Ezrahitæ, Moyſi & Solomonis, & reliquorum quos Eſdras primo uolumine comprehendit. Si enim amen, pro quo Aquila tranſtulit πιστωθήτω, in fine tantũmmodo librorum poneretur, & non interdum aut in exordio, aut in calce ſermonis ſiue ſententiæ, nunquam ſaluator in Euangelio loqueretur, Amen amen dico uobis: nec Pauli epiſtolæ, in medio illud opere continerent. Moyſes quoq; & Hieremias, & cæteri in hunc modum multos haberent libros, qui in mediis uoluminibus ſuis, amen frequenter interſerunt. Sed & numerus uigintiduorum librorum Hebraicorum, & myſterium eiuſdem numeri commutabitur. Nam & titulus ipſe Hebraicus, ſepher tehillim סֵפֶר תְּהִלִּים quod interpretatur uolumen hymnorũ, apoſtolicæ autoritati congruens, non plures libros, ſed unum uolumen oſtendit. Quia igitur nunc cum Hebræo diſputans, quædam pro domino ſaluatore de pſalmis teſtimonia protuliſti, uolensq; te illudere, per ſermones penè ſingulos aſſerebat non ita haberi in Hebræo, ut tu de Septuaginta interpretibus opponebas: ſtudioſiſsime poſtulaſti, ut poſt Aquilam & Symmachum & Theodotionem, nouam æditionem latino ſermone transferrem. Aiebas enim te magis interpretum uarietate turbari, & amorem tuum quo laberis, uel tranſlatione uel iudicio meo eſſe contentum. Vnde impulſus à te, cui & quæ poſſum debeo, & quæ non poſſum, rurſum me obtrectatorũ latratibus tradidi: maluiq; te uires potius meas, quàm uoluntatem in amicitia requirere. Certe confidenter dicam, & multos huius operis teſtes citabo, me nihil duntaxat ſententiæ de Hebraica ueritate mutaſſe. Sicubi ergo æditio mea à ueteribus diſcreparit, interroga quemlibet Hebræorum, & liquidò peruidebis, me ab æmulis fruſtra lacerari, qui malunt contemnere uideri præclara, quàm diſcere. Peruerſiſsimi homines. Nam quum ſemper nouas expetant uoluptates, & gulæ eorum uicina maria non ſufficiant, quur in ſolo ſtudio ſcripturarum, ueteri ſapore contenti ſunt? Nec hoc dico, quo prædeceſſores meos mordeam, aut quicquam his arbitrer detrahendum, quorum tranſlationem diligentiſsime emendatam, olim meæ linguæ hominibus dederim: ſed quòd aliud ſit in eccleſiis Chriſto credentium Pſalmos legere, aliud Iudæis ſingula uerba calumniantibus, reſpondere. Quod opuſculum meum, ſi in Græcum (ut polliceris) tranſtuleris, & imperitiæ meæ doctiſsimos quoſque uiros teſtes facere uolueris, dicam tibi illud Horatianum, In ſyluam ne ligna feras. Niſi quòd hoc habebo ſolamen, ſi in labore communi intelligam mihi & laudem & uituperationem tecum eſſe communem.

Vale.

Δαυὶδ πϱοφήτου τῆ βασιλέως μέλους. α

Μακάϱιος ἀνὴϱ ὃς οὐκ ἐπϱεύθη ἐν βουλῇ ἀσεβῶν, καὶ ἐν ὁδῷ ἁμαϱτωλῶν οὐκ ἔστη, καὶ ἐπὶ καθέδϱᾳ λοιμῶν οὐκ ἐκάθισεν. Ἀλλ' ἢ ἐν τῷ νόμῳ κυϱίου τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ μελετήσει ἡμέϱας καὶ νυκτός. Καὶ ἔσται ὡς τὸ ξύλον τὸ πεφυτευμένον παϱὰ τὰς ἐκϱοὰς τῶν ὑδάτων, ὃ τὸν καϱπὸν αὐτοῦ δώσει ἐν καιϱῷ αὐτοῦ. Καὶ τὸ φύλλον αὐτοῦ οὐκ ἀποϱϱυήσεται, καὶ πάντα ὅσα ἂν ποιῇ κατευοδωθήσεται. Οὐχ οὕτως οἱ ἀσεβεῖς οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἢ ὡσεὶ χνοῦς ὃν ἐκϱιπίζει ὁ ἄνεμος ἀπὸ πϱοσώπου τῆς γῆς. Διὰ τοῦτο οὐκ ἀναστήσονται ἀσεβεῖς ἐν κϱίσει, οὐδὲ ἁμαϱτωλοὶ ἐν βουλῇ δικαίων. Οἶδεν γινώσκει κύϱιος ὁδὸν δικαίων, καὶ ὁδὸς ἀσεβῶν ἀπολεῖται.

Ανεπίγϱαφος παϱὰ ἑβϱαίοις. β

ΙΝα τί ἐφϱύαξαν ἔθνη, καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά; Παϱέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ ἄϱχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό, κατὰ τοῦ κυϱίου καὶ κατὰ τοῦ χϱιστοῦ αὐτοῦ. Διαϱϱήξωμεν τοὺς δεσμοὺς αὐτῶν, καὶ ἀποϱϱίψωμεν ἀφ' ἡμῶν τὸν ζυγὸν αὐτῶν. Ὁ κατοικῶν ἐν οὐϱανοῖς ἐγγελάσεται αὐτοῖς, καὶ ὁ κύϱιος ἐκμυκτηϱιεῖ αὐτούς. Τότε λαλήσει πϱὸς αὐτοὺς ἐν ὀϱγῇ αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ θυμῷ αὐτοῦ ταϱάξει αὐτούς. Ἐγὼ δὲ κατεστάθην βασιλεὺς ὑπ' αὐτοῦ, ἐπὶ σιὼν ὄϱος τὸ ἅγιον αὐτοῦ, διαγγέλλων τὸ πϱόσταγμα κυϱίου. Κύϱιος εἶπε πϱός με υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμεϱον γεγέννηκά σε. Αἴτησαι παϱ' ἐμοῦ καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληϱονομίαν σου, καὶ τὴν κατάσχεσίν σου, πϱάτα τῆς γῆς. Ποιμανεῖς αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηϱᾷ, ὡς σκεῦος κεϱαμέως συντϱίψεις αὐτούς. Καὶ νῦν βασιλεῖς σώφϱονεῖτε, παιδεύθητε πάντες οἱ κϱίνοντες τὴν γῆν. Δουλεύσατε τῷ κυϱίῳ ἐν φόβῳ, καὶ ἀγαλλιᾶσθε αὐτῷ ἐν τϱόμῳ. Δϱάξασθε παιδείας μήποτε ὀϱγισθῇ κύϱιος, καὶ ἀπολεῖσθε ἐξ ὁδοῦ δικαίας. Ὅταν ἐκκαυθῇ ἐν τάχει ὁ θυμὸς αὐτοῦ, μακάϱιοι πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτῷ.

Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ, ὁπότε ἀπεδίδϱασκεν ἀπὸ πϱοσώπου Ἀβεσσαλὼμ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. γ

ΚΥϱιε τί ἐπληθύνθησαν οἱ θλίβοντές με, πολλοὶ ἐπανίστανται ἐπ' ἐμέ, πολλοὶ λέγουσι τῇ ψυχῇ μου, οὐκ ἔστι σωτηϱία αὐτῷ ἐν τῷ θεῷ αὐτοῦ. Σὺ δέ κύϱιε ἀντιλήπτωϱ μου εἶ, δόξα μου καὶ ὑψῶν τὴν κεφαλήν μου. Φωνῇ μου πϱὸς κύϱιον ἐκέκϱαξα, καὶ ἐπήκουσέ μου, ἐξ ὄϱους ἁγίου αὐτοῦ. Ἐγὼ δὲ ἐκοιμήθην καὶ ὑπνωσα, ἐξηγέϱθην ὅτι κύϱιος ἀντιλήψεταί μου. Οὐ φοβηθήσομαι ἀπὸ μυϱιάδων λαοῦ τοῦ κύκλῳ συνεστηλυθεμένων μοι, ἀνάστα κύϱιε σῶσόν με ὁ θεός μου. Ὅτι σὺ ἐπάταξας πάντας τοὺς ἐχθϱαίνοντάς μοι ματαίως, ὀδόντας ἁμαϱτωλῶν

Dauid prophetæ & regis Melos. I

BEatus uir qui non abijt in consilio impiorũ, & in uia peccatorũ nõ stetit, & in cathedra pestilentiæ nõ sedit. Sed in lege domini uoluntas eius, & in lege eius meditabitur die ac nocte. Et erit tanquã lignum quod plãtatum est secus decursus aquarũ, quod fructũ suum dabit in tẽpore suo. Et foliũ eius non defluet, & omnia quęcũq; faciet prosperabũtur. Non sic impij non sic, sed tanquã puluis quem proijcit uentus à facie terræ. Ideo non resurgẽt impij in iudicio, neq; peccatores in consilio iustorum. Quoniã nouit dominus uiam iustorum, & iter impiorum peribit.

Sine titulo apud Hebræos. II

QVare fremuerũt gentes, & populi meditati sunt inania? Astiterunt reges terræ, & principes conuenerũt in unum aduersus dominũ & aduersus Christum eius. Dirumpamus uincula ipsorum, & proijciamus à nobis iugũ ipsorum. Qui habitat in cœlis irridebit eos, & dñs subsannabit eos. Tunc loquet ad eos in ira sua, & in furore suo conturbabit eos. Ego autem cõstitutus sum rex ab eo super Sion montem sanctũ eius, prædicans pręceptũ eius. Dominus dixit ad me, filius meus es tu, ego hodie genui te. Postula à me & dabo tibi gẽtes hæreditatẽ tuam, & possessionẽ tuam terminos terræ. Reges eos in uirga ferrea, tanquã uas figuli confringes eos. Et nunc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terrã. Seruite domino in timore, & exultate ei cum tremore. Apprehẽdite disciplinam ne quãdo irascatur dominus, & pereatis de uia iusta. Quũ exarserit in breui furor eius, beati omnes qui confidunt in eo.

Psalmus Dauid, quando fugiebat à facie Abesalom filij sui. III

DOmine quid multiplicati sũt qui tribulant me, multi insurgũt aduersum me. Multi dicũt animæ meæ, non est salus ipsi in deo eius. Tu aũt dñe susceptor meus es, gloria mea & exaltãs caput meũ. Voce mea ad dñm clamaui, & exaudiuit me de mõte sancto suo. Ego dormiui & soporatus sum & exurrexi, quia dñs suscepit me. Non timebo milia populi circũdantis me, exurge dñe saluum me fac deus meus. Quoniã tu pcussisti omnes aduersãtes mihi sine causa, dẽtes peccatorum

PSALMVS

I

BEATVS uir qui non abijt in consilio impiorum, & in uia peccatorum non stetit, & in cathedra derisorum non sedit. Sed in lege domini uoluntas eius, & in lege eius meditabitur die ac nocte. Et erit tanquam lignum transplantatum, iuxta riuulos aquarum, quod fructũ suum dabit in tempore suo. Et foliũ eius non defluet, & omne quod faciet prosperabitur. Non sic impij, sed tanquam puluis quem proijcit uentus. Propterea non resurgent impij in iudicio, neq; peccatores in congregatione iustorum. Quoniã nouit dominus uiam iustorum, & iter impiorum peribit.

II

QVare turbabuntur gentes, & tribus meditabuntur inania? Consurgent reges terræ, & principes tractabũt pariter aduersum dominum, & aduersum Christum eius. Dirumpamus uincula eorum, & proijciamus à nobis laqueos eorum. Habitator cœli ridebit, dominus subsannabit eos. Tunc loquetur ad eos in ira sua, & in furore suo conturbabit eos. Ego autem ordinaui regem meum super Sion mõtem sanctum meum. Annuntiabo dei præceptum, dominus dixit ad me, filius meus es tu, ego hodie genui te. Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Pasces eos in uirga ferrea, ut uas figuli conteres eos. Nunc ergo reges intelligite, erudimini iudices terræ. Serui te domino in timore, & exultate in tremore. Adorate purè ne fortè irascatur, & pereatis de uia. Quum exarserit post paululum furor eius, beati omnes qui sperant in eum.

Psalmus Dauid quum fugeret à facie Absolom filij sui. III

DOmine quare multiplicati sunt hostes mei, multi consurgunt aduersum me. Multi dicunt animæ meæ, non est salus huic in deo. Semper. Tu autem domine clypeus circa me, gloria mea & exaltans caput meum. Voce mea ad dominum clamabo, & exaudiet me de monte sancto suo. Semper. Ego dormiui & soporatus sum & uigilaui, quia dominus sustentauit me. Non timebo milia populi, qui circũdederunt me. Surge domine, saluũ me fac deus meus, quia percussisti omnium inimicorũ meorum maxillã, dentes impiorum

אַשְׁרֵי

אַשְׁרֵי־הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא־הָלַךְ בַּעֲצַת רְשָׁעִים
וּבְדֶרֶךְ חַטָּאִים לֹא עָמָד וּבְמוֹשַׁב לֵצִים
לֹא יָשָׁב׃ כִּי אִם־בְּתוֹרַת יְהוָה חֶפְצוֹ
וּבְתוֹרָתוֹ יֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה׃ וְהָיָה
כְּעֵץ שָׁתוּל עַל־פַּלְגֵי־מָיִם אֲשֶׁר פִּרְיוֹ
יִתֵּן בְּעִתּוֹ וְעָלֵהוּ לֹא יִבּוֹל וְכֹל אֲשֶׁר־
יַעֲשֶׂה יַצְלִיחַ׃ לֹא־כֵן הָרְשָׁעִים כִּי
אִם־כַּמֹּץ אֲשֶׁר־תִּדְּפֶנּוּ רוּחַ׃ עַל־כֵּן
לֹא־יָקֻמוּ רְשָׁעִים בַּמִּשְׁפָּט וְחַטָּאִים
בַּעֲדַת צַדִּיקִים׃ כִּי־יוֹדֵעַ יְהוָה דֶּרֶךְ
צַדִּיקִים וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים תֹּאבֵד׃

ב

לָמָּה רָגְשׁוּ גוֹיִם וּלְאֻמִּים יֶהְגּוּ־
רִיק׃ יִתְיַצְּבוּ מַלְכֵי־אֶרֶץ וְרוֹזְנִים
נוֹסְדוּ יָחַד עַל־יְהוָה וְעַל־מְשִׁיחוֹ׃
נְנַתְּקָה אֶת־מוֹסְרוֹתֵימוֹ וְנַשְׁלִיכָה מִמֶּנּוּ
עֲבוֹתֵימוֹ׃ יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׂחָק אֲדֹנָי
יִלְעַג־לָמוֹ׃ אָז יְדַבֵּר אֵלֵימוֹ בְאַפּוֹ
וּבַחֲרוֹנוֹ יְבַהֲלֵמוֹ׃ וַאֲנִי נָסַכְתִּי מַלְכִּי
עַל־צִיּוֹן הַר־קָדְשִׁי׃ אֲסַפְּרָה אֶל־חֹק
יְהוָה אָמַר אֵלַי בְּנִי אַתָּה אֲנִי הַיּוֹם
יְלִדְתִּיךָ׃ שְׁאַל מִמֶּנִּי וְאֶתְּנָה גוֹיִם
נַחֲלָתֶךָ וַאֲחֻזָּתְךָ אַפְסֵי־אָרֶץ׃ תְּרוֹעֵם
בְּשֵׁבֶט בַּרְזֶל כִּכְלִי יוֹצֵר תְּנַפְּצֵם׃
וְעַתָּה מְלָכִים הַשְׂכִּילוּ הִוָּסְרוּ שֹׁפְטֵי
אָרֶץ׃ עִבְדוּ אֶת־יְהוָה בְּיִרְאָה וְגִילוּ
בִרְעָדָה׃ נַשְּׁקוּ־בַר פֶּן־יֶאֱנַף
וְתֹאבְדוּ דֶּרֶךְ כִּי־יִבְעַר כִּמְעַט אַפּוֹ אַשְׁרֵי
כָּל־חוֹסֵי בוֹ׃

ג

מִזְמוֹר לְדָוִד בְּבָרְחוֹ מִפְּנֵי
אַבְשָׁלוֹם בְּנוֹ׃

יְהוָה מַה־רַּבּוּ צָרָי רַבִּים קָמִים עָלָי׃
רַבִּים אֹמְרִים לְנַפְשִׁי אֵין יְשׁוּעָתָה לּוֹ
בֵּאלֹהִים סֶלָה׃ וְאַתָּה יְהוָה מָגֵן בַּעֲדִי
כְּבוֹדִי וּמֵרִים רֹאשִׁי׃ קוֹלִי אֶל־יְהוָה
אֶקְרָא וַיַּעֲנֵנִי מֵהַר קָדְשׁוֹ סֶלָה׃ אֲנִי
שָׁכַבְתִּי וָאִישָׁנָה הֱקִיצוֹתִי כִּי יְהוָה יִסְמְכֵנִי׃
לֹא־אִירָא מֵרִבְבוֹת עָם אֲשֶׁר סָבִיב שָׁתוּ
עָלָי׃ קוּמָה יְהוָה הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהַי כִּי־
הִכִּיתָ אֶת־כָּל־אוֹיְבַי לֶחִי שִׁנֵּי רְשָׁעִים
שִׁבַּרְתָּ

πωλῶν σωϊτειλας. Τῶ κυρίου ἡ σωτηρία, καὶ ἐπὶ τὸν λαόν σου ἡ εὐλογία σου.

Εἰς τὸ τέλος, ἐν ὕμνοις ψαλμὸς τῶ Δαυίδ. δ

ΕΝ τῶ ἐπικαλεῖσθαί με εἰσήκουσέν μου ὁ θεὸς τῆς δικαιοσύνης μου, ἐν θλίψει ἐπλάτυνάς με, οἰκτείρησόν με, καὶ εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου. Υἱοὶ ἀνθρώπων ἕως πότε βαρυκάρδιοι, ἵνα τί ἀγαπᾶτε ματαιότητα, καὶ ζητεῖτε ψεῦδος. Καὶ γνῶτε ὅτι ἐθαυμάστωσε κύριος τὸν ὅσιον αὐτοῦ, κύριος εἰσακούσεταί μου ἐν τῶ κεκραγέναι με πρὸς αὐτόν. Ὀργίζεσθε καὶ μὴ ἁμαρτάνετε, ἃ λέγετε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, καὶ ταῖς κοίταις ὑμῶν κατανύγητε. Θύσατε θυσίαν δικαιοσύνης καὶ ἐλπίζατε ἐπὶ κύριον, πολλοὶ λέγουσι, τίς δείξει ἡμῖν τὰ ἀγαθά. Ἐσημιώθη ἐφ' ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου κύριε, ἔδωκας εὐφροσύνην εἰς τὴν καρδίαν μου. Ἀπὸ καιροῦ σίτου, οἴνου καὶ ἐλαίου αὐτῶν ἐπληθύνθησαν. Ἐν εἰρήνῃ ἐπὶ τὸ αὐτὸ κοιμηθήσομαι, καὶ ὑπνώσω. Ὅτι σὺ κύριε κατὰ μόνας ἐπ' ἐλπίδι κατῴκισάς με.

Εἰς τὸ τέλος, τῶ τὴν κληρονομοῦσαν, ψαλμὸς τῶ Δαυίδ. ε

ΤΑ ῥήματά μου ἐνώτισαι κύριε, σύνες τῆς κραυγῆς μου, πρόσχες τῇ φωνῇ τῆς δεήσεώς μου, ὁ βασιλεύς μου καὶ ὁ θεός μου. Ὅτι πρός σε προσεύξομαι κύριε, τὸ πρωὶ εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς μου. Τὸ πρωὶ παρεστήσομαί σοι καὶ ἐποψομαι, ὅτι οὐχὶ θεὸς θέλων ἀνομίαν σὺ εἶ. Οὐ παροικήσει σοι πονηρευόμενος, οὐδὲ διαμενοῦσι παράνομοι κατέναντι τῶν ὀφθαλμῶν σου. Ἐμίσησας πάντας τοὺς ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν, ἀπολεῖς πάντας τοὺς λαλοῦντας τὸ ψεῦδος. Ἀνδρα αἱμάτων καὶ δόλιον βδελύσσεται κύριος. Ἐγὼ δὲ ἐν τῶ πλήθει τοῦ ἐλέους σου. Εἰσελεύσομαι εἰς τὸν οἶκόν σου, προσκυνήσω πρὸς ναὸν ἅγιόν σου, καὶ φόβῳ σου. Κύριε ὁδήγησόν με ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου, ἕνεκα τῶν ἐχθρῶν μου κατεύθυνον ἐνώπιόν σου τὴν ὁδόν μου. Ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῶ στόματι αὐτῶν ἀλήθεια, ἡ καρδία αὐτῶν ματαία. Τάφος ἀνεῳγμένος ὁ λάρυγξ αὐτῶν, ταῖς γλώσσαις αὐτῶν ἐδολιοῦσαν, κρῖνον αὐτοὺς ὁ θεός. Ἀποπεσέτωσαν ἀπὸ τῶν διαβουλιῶν αὐτῶν, κατὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀσεβειῶν αὐτῶν ἔξωσον αὐτούς, ὅτι παρεπίκραναν σε κύριε. Καὶ εὐφρανθείησαν πάντες οἱ ἐλπίζοντες ἐπί σε, εἰς αἰῶνα ἀγαλλιάσονται καὶ κατασκηνώσεις ἐν αὐτοῖς. Καὶ καυχήσονται ἐν σοὶ οἱ ἀγαπῶντες τὸ ὄνομά σου, ὅτι σὺ εὐλογήσεις δίκαιον κύριε. Ὡς ὅπλῳ εὐδοκίας ἐστεφάνωσας ἡμᾶς.

Εἰς τὸ τέλος, ἐν ὕμνοις ᾠδὴ τῶ ὀγδόης, ψαλμὸς τῶ Δαυίδ. ς

catorum contriuisti. Domini est salus,& super populum tuum benedictio tua.

In finem,in hymnis,psalmus Dauid. IIII

QVum inuocarē exaudiuit me deus iustitiæ meæ,in tribulatione dilatasti mihi. Miserere mei,& exaudi orationē meam. Filij hominū usq; quo graues corde,ut quid diligitis uanitatem & quæritis mendaciū. Et scitote quoniam mirificauit dominus sanctū suū, dominus exaudiet me quū clamauero ad eum. Irascimini & nolite peccare,quæ dicitis in cordibus uestris, & in cubilibus uestris compungimini. Sacrificate sacrificium iustitiæ & sperate in domino, multi dicunt quis ostendet nobis bona. Signatum est super nos lumen uultus tui domine,dedisti lætitiam in corde meo. A fructu frumēti,uini & olei sui multiplicati sunt. In pace in idipsum dormiam & requiescam. Quoniam tu domine singulariter in spe,constituisti me.

In finem,pro ea quæ hæreditatem consequitur, psalmus Dauid. V

VErba mea auribus percipe domine,intellige clamorem meum. Intende uoci orationis meę,rex meus & deus meus. Quoniam ad te orabo domine,mane exaudies uocem meam. Mane astabo tibi & uidebo, quoniam non deus uolens iniquitatē tu es. Neq; habitabit iuxta te malignus,neq; permanebunt iniusti ante oculos tuos. Odisti omnes qui operantur iniquitatē,perdes omnes qui loquuntur mendaciū. Virum sanguinum & dolosum abominabitur dñs,ego autem in multitudine misericordiæ tuæ. Introibo in domū tuam,adorabo ad templū sanctum tuū in timore tuo. Domine deduc me in iustitia tua, propter inimicos meos dirige in conspectu tuo uiam meam. Quoniā non est in ore eorum ueritas,cor eorum uanū est. Sepulchrū patens est guttur eorum,linguis suis dolose agebant,iudica illos deus. Decidant à cogitationibus suis secundū multitudinem impietatū eorum expelle eos,qm̄ irritauerunt te dñe. Et lætentur omnes qui sperant in te,in æternū exultabunt & habitabis in eis. Et gloriabunt in te omnes qui diligūt nomē tuum,qm̄ tu benedices iusto. Dñe ut scuto bonæ uolūtatis tuæ coronasti nos.

In finem,in hymnis,pro octaua, psalmus Dauid. VI

piorum confregiſti. Domini eſt ſalus ſuper po/
pulum tuum benedictio tua. Semper.

Victori, in canticis, Pſalmus
Dauid. IIII

INuocantem me exaudiſti me deus iuſtitiæ meæ, in tribulatione dilataſti mihi, miſerere mei, & exaudi orationem meam. Filij uiri uſque/quo inclyti mei, ignominioſe diligitis uanitatem quærentes mendacium. Semper. Et cognoſcite quoniam mirabilem reddidit dominus ſanctum ſuum, dominus exaudiet quum clamauero ad eum. Iraſcimini & nolite peccare, loquimini in cordibus ueſtris ſuper cubilia ueſtra, & tacete. Semper. Sacrificate ſacrificia iuſtitiæ, & fidite in domino. Multi dicunt quis oſtendit nobis bo/num, leua ſuper nos lucem uultus tui domine. Dediſti lætitiam in corde meo, in tempore fru/mentum eorum & uinum eorũ multiplicata ſunt. In pace ſimul requieſcam & dormiam, quia tu do mine ſpecialiter ſecurum habitare feciſti me.

Victori, pro hæreditatibus,
Pſalmus Dauid. V

VErba mea audi domine, intellige murmur meum. Aduerte ad uocem clamoris mei rex meus & deus meus, quia te deprecor. Domi/ne mane audies uocem meam, mane præpara/bor ad te & contemplabor. Quoniam non deus uolens iniquitatem tu, nec habitabit iuxta te ma/lignus. Non ſtabunt iniqui in conſpectu ocu/lorum tuorum, odiſti omnes operantes iniquita/tem. Perdes loquentes mendacium, uirum ſan/guinũ & doloſum abominabitur dominus. Ego autem in multitudine miſericordiæ tuæ introibo in domum tuam, adorabo ad templum ſanctum tuum in timore tuo. Domine deduc me in iuſti/tia tua propter inſidiatores meos, dirige ante fa/ciem meam uiam tuam. Non eſt enim in ore eo/rum rectum, interiora eorum inſidię, ſepulchrum patens guttur eorum, linguam ſuam leuificant. Condemna eos deus, decidant à conſilijs ſuis iu/xta multitudinem ſcelerum eorum expelle eos, quoniam prouocauerunt te. Et lætentur omnes qui ſperant in te, in perpetuum laudabunt, prote/ges eos & lætabuntur in te qui diligunt nomen tuum. Quoniam tu benedices iuſto, domine ut ſcuto placabilitatis coronabis eum.

Victori, in canticis, ſu/
per octaua, pſalmus
Dauid. VI

שִׂבְרָתָ׃ לַיהוָה הַיְשׁוּעָה עַל־עַמְּךָ
בִרְכָתֶךָ סֶלָה׃

ד

לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹת מִזְמוֹר
לְדָוִד׃

בְּקָרְאִי עֲנֵנִי אֱלֹהֵי צִדְקִי בַּצָּר
הִרְחַבְתָּ לִּי חָנֵּנִי וּשְׁמַע תְּפִלָּתִי׃
בְּנֵי־אִישׁ עַד־מָתַי כְּבוֹדִי לִכְלִמָּה תְּאֶהֱבוּן
רִיק תְּבַקְשׁוּ כֶזֶב סֶלָה׃ וּדְעוּ כִּי־
הִפְלָה יְהוָה חָסִיד לוֹ יְהוָה יִשְׁמַע בְּקָרְאִי
אֵלָיו׃ רִגְזוּ וְאַל־תֶּחֱטָאוּ אִמְרוּ
בִלְבַבְכֶם עַל־מִשְׁכַּבְכֶם וְדֹמּוּ סֶלָה׃
זִבְחוּ זִבְחֵי־צֶדֶק וּבִטְחוּ אֶל־יְהוָה׃
רַבִּים אֹמְרִים מִי־יַרְאֵנוּ טוֹב נְסָה עָלֵינוּ
אוֹר פָּנֶיךָ יְהוָה׃ נָתַתָּה שִׂמְחָה בְלִבִּי
מֵעֵת דְּגָנָם וְתִירוֹשָׁם רָבּוּ׃ בְּשָׁלוֹם
יַחְדָּו אֶשְׁכְּבָה וְאִישָׁן כִּי־אַתָּה יְהוָה לְבָדָד
לָבֶטַח תּוֹשִׁיבֵנִי׃

ה

לַמְנַצֵּחַ אֶל־הַנְּחִילוֹת
מִזְמוֹר לְדָוִד׃

אֲמָרַי הַאֲזִינָה יְהוָה בִּינָה הֲגִיגִי׃
הַקְשִׁיבָה לְקוֹל שַׁוְעִי מַלְכִּי וֵאלֹהָי כִּי
אֵלֶיךָ אֶתְפַּלָּל׃ יְהוָה בֹּקֶר תִּשְׁמַע קוֹלִי
בֹּקֶר אֶעֱרָךְ־לְךָ וַאֲצַפֶּה׃ כִּי׀ לֹא אֵל
חָפֵץ רֶשַׁע אָתָּה לֹא יְגוּרְךָ רָע׃ לֹא־
יִתְיַצְּבוּ הוֹלְלִים לְנֶגֶד עֵינֶיךָ שָׂנֵאתָ כָּל־
פֹּעֲלֵי אָוֶן׃ תְּאַבֵּד דֹּבְרֵי כָזָב אִישׁ־
דָּמִים וּמִרְמָה יְתָעֵב יְהוָה׃ וַאֲנִי
בְּרֹב חַסְדְּךָ אָבוֹא בֵיתֶךָ אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל־
הֵיכַל־קָדְשְׁךָ בְּיִרְאָתֶךָ׃ יְהוָה נְחֵנִי
בְצִדְקָתְךָ לְמַעַן שׁוֹרְרָי הַיְשֶׁר לְפָנַי דַּרְכֶּךָ׃
כִּי אֵין בְּפִיהוּ נְכוֹנָה קִרְבָּם הַוּוֹת קֶבֶר
פָּתוּחַ גְּרוֹנָם לְשׁוֹנָם יַחֲלִיקוּן׃
הַאֲשִׁימֵם אֱלֹהִים יִפְּלוּ מִמֹּעֲצוֹתֵיהֶם
בְּרֹב פִּשְׁעֵיהֶם הַדִּיחֵמוֹ כִּי־מָרוּ בָךְ׃
וְיִשְׂמְחוּ כָל־חוֹסֵי בָךְ לְעוֹלָם יְרַנְּנוּ וְתָסֵךְ
עֲלֵימוֹ וְיַעֲלְזוּ בְךָ אֹהֲבֵי שְׁמֶךָ׃
כִּי־אַתָּה תְּבָרֵךְ צַדִּיק יְהוָה כַּצִּנָּה
רָצוֹן תַּעְטְרֶנּוּ׃

ו

לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹת עַל־
הַשְּׁמִינִית מִזְמוֹר
לְדָוִד׃

ΚΥριε μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξῃς με, μηδὲ τῇ ὀργῇ σου παιδεύσῃς με. Ἐλέησόν με κύριε ὅτι ἀσθενής εἰμι, ἴασαί με κύριε ὅτι ἐταράχθη τὰ ὀστᾶ μου. Καὶ ἡ ψυχή μου ἐταράχθη σφόδρα· σὺ δὲ κύριε ἕως πότε. Ἐπίστρεψον κύριε ῥῦσαι τὴν ψυχήν μου. Σῶσόν με ἕνεκεν τοῦ ἐλέους σου, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῷ θανάτῳ ὁ μνημονεύων σου, ἐν δὲ τῷ ᾅδῃ τίς ἐξομολογήσεταί σοι; Ἐκοπίασα ἐν τῷ στεναγμῷ μου, λούσω καθ' ἑκάστην νύκτα τὴν κλίνην μου, ἐν δάκρυσί μου τὴν στρωμνήν μου βρέξω. Ἐταράχθη ἀπὸ θυμοῦ ὁ ὀφθαλμός μου, ἐπαλαιώθην ἐν πᾶσι τοῖς ἐχθροῖς μου. Ἀπόστητε ἀπ' ἐμοῦ πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν, ὅτι εἰσήκουσε κύριος τῆς φωνῆς τοῦ κλαυθμοῦ μου. Ἤκουσε κύριος τῆς δεήσεώς μου, κύριος τὴν προσευχήν μου προσεδέξατο. Αἰσχυνθείησαν καὶ ταραχθείησαν πάντες οἱ ἐχθροί μου, ἀποστραφείησαν καὶ καταισχυνθείησαν σφόδρα σφόδρα ἐν τάχει.

Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ ὃν ᾖσε τῷ κυρίῳ ὑπὲρ τῶν λόγων Χουσὶ υἱοῦ Ἰεμινεί. ζ

ΚΥριε ὁ θεός μου ἐπί σοι ἤλπισα, σῶσόν με ἐκ πάντων τῶν διωκόντων με, καὶ ῥῦσαί με. Μήποτε ἁρπάσῃ ὡς λέων τὴν ψυχήν μου, μὴ ὄντος λυτροῦ μηδὲ σώζοντος. Κύριε ὁ θεός μου εἰ ἐποίησα τοῦτο, εἰ ἔστιν ἀδικία ἐν χερσί μου. Εἰ ἀνταπέδωκα τοῖς ἀνταποδίδοσί μοι κακά, ἀποπέσοιμι ἄρα ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν μου κενός. Καταδιώξάτω ἄρα ὁ ἐχθρὸς τὴν ψυχήν μου καὶ καταλάβοι, καὶ καταπατήσάτω εἰς γῆν τὴν ζωήν μου, καὶ τὴν δόξαν μου εἰς χοῦν κατασκηνώσάτω. Ἀνάστηθι κύριε ἐν ὀργῇ σου, ὑψώθητι ἐν τοῖς πόροις τῶν ἐχθρῶν μου. Καὶ ἐξεγέρθητι κύριε ὁ θεός μου ἐν προστάγματι ᾧ ἐνετείλω, καὶ συναγωγὴ λαῶν κυκλώσει σε. Καὶ ἕνεκεν ταύτης εἰς ὕψος ἐπίστρεψον, κύριος κρινεῖ λαούς. Κρῖνόν μοι κύριε κατὰ τὴν δικαιοσύνην μου, καὶ κατὰ τὴν ἀκακίαν μου ἐπ' ἐμοί. Συντελεσθήτω δὴ πονηρία ἁμαρτωλῶν, καὶ κατεύθυνεῖς δίκαιον, ἐτάζων καρδίας καὶ νεφρούς ὁ θεὸς δικαίως. Ἡ βοήθειά μου παρὰ τοῦ θεοῦ τοῦ σώζοντος τοὺς εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ. Ὁ θεὸς κριτὴς δίκαιος καὶ ἰσχυρὸς καὶ μακρόθυμος, καὶ μὴ ὀργὴν ἐπάγων καθ' ἑκάστην ἡμέραν. Ἐὰν μὴ ἐπιστραφῆτε τῇ ῥομφαίᾳ αὐτοῦ σιλβώσει, τὸ τόξον αὐτοῦ ἐνέτεινε καὶ ἡτοίμασεν αὐτό. Καὶ ἐν αὐτῷ ἡτοίμασε σκεύη θανάτου, τὰ βέλη αὐτοῦ τοῖς καιομένοις ἠργάσατο. Ἰδοὺ ὠδίνησεν ἀδικίαν, συνέλαβε πόνον καὶ ἔτεκεν ἀνομίαν. Λάκκον ὤρυξε καὶ ἐσκάλευσεν αὐτόν, καὶ ἐμπεσεῖται εἰς βόθρον ὃν εἰργάσατο. Ἐπιστρέψει ὁ πόνος αὐτοῦ εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ εἰς τὸν τραῦμα αὐτοῦ ἡ ἀδικία αὐτοῦ καταβήσεται. Ἐξομολογήσομαι τῷ κυρίῳ κατὰ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ψαλῶ τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ ὑψίστου.

DOmine ne in furore tuo arguas me, neq; in ira tua corripias me. Miſerere mei domine quoniã infirmus ſum, ſana me dñe quoniã conturbata ſunt oſſa mea. Et anima mea cõturbata eſt ualde, & tu dñe uſqquo. Conuertere dñe, & eripe animã meam, ſaluum me fac propter miſericordiã tuã. Quoniam non eſt in morte qui memor ſit tui, in inferno autẽ quis cõfitebitur tibi? Laboraui in gemitu meo, lauabo p ſingulas noctes lectũ meũ, lachrymis meis ſtratũ meũ rigabo. Turbatus eſt à furore oculus meus, inueteraui inter omnes inimicos meos. Diſcedite à me omnes qui operamini iniquitatẽ, qm̃ exaudiuit dñs uocẽ fletus mei. Exaudiuit dñs deprecationẽ meam, dñs orationẽ meam ſuſcepit. Erubeſcãt & cõturbentur omnes inimici mei, conuertantur & erubeſcãt ualde uelociter.

Pſalmus Dauid quem cantauit dño pro uerbis Chuſi filij Iemeni. VII

DOmine deus meus in te ſperaui, ſaluũ me fac ex omnibus perſequẽtibus me, & libera me. Ne quãdo rapiat ut leo animã meã, dum nõ eſt qui redimat neq; qui ſaluũ faciat. Dñe deus meus ſi feci iſtud, ſi eſt iniquitas in manib. meis. Si reddidi retribuẽtibus mihi mala, decidam merito ab inimicis meis inanis. Perſequatur inimicus animã meã & cõprehendat & cõculcet in terra uitã meam, & gloriã meam in puluerẽ deducat. Exurge dñe in ira tua, & exaltare in finibus inimicorum tuorũ. Et exurge dñe deus meus in præcepto quod mandaſti, & ſynagoga populorum circũdabit te. Et propter hãc in altũ regredere, dñs iudicat populos. Iudica me dñe ſecundũ iuſtitiã meã, & ſecundũ innocentiã meã ſuper me. Conſummet nequitia peccatorũ & diriges iuſtũ, ſcrutans corda & renes deus. Iuſtũ adiutoriũ meũ à dño, qui ſaluos facit rectos corde. Deus iudex iuſtus, fortis & patiẽs, nũquid iraſcetur per ſingulos dies. Niſi conuerſi fueritis gladiũ ſuũ uibrabit, arcum ſuũ tetendit & parauit illũ, & in eo parauit uaſa mortis, ſagittas ſuas ardentibus effecit. Ecce parturijt iniuſtitiã, cõcepit dolorẽ & peperit iniquitatẽ. Lacũ aperuit & effodit eũ, & incidit in foueã quã fecit. Cõuertet dolor eius in capite eius, & in uerticẽ ipſius iniquitas eius deſcẽdet. Confitebor dño ſecũdum iuſtitiã eius, & pſallã nomini dñi altiſſimi.

DOmine ne in furore tuo arguas me,neq; in ira tua corripias me. Miserere mei domine, quoniã infirmus sum ego,sana me domine,quoniam cõturbata sunt ossa mea. Et anima mea conturbata est ualde,& tu domine usquequo. Reuertere domine,erue animam meam,salua me propter misericordiam tuam. Quoniam non est in morte recordatio tui, in inferno quis confitebitur tibi. Laborauí in gemitu meo,natare faciam tota nocte lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo. Caligauit præ amaritudine oculus meus,consumptus sum ab uniuersis hostibus meis. Recedite à me omnes qui operamini iniquitatem,quia audiuit dominus uocem fletus mei. Audiuit dominus deprecationem meam, dominus orationem meam susceþit. Confundantur & conturbentur uehementer omnes inimici mei,reuertantur & confundantur subito.

Psalmus Dauid quem cecinit domino super uerbis Chus filij Iemini. VII

DOmine deus meus in te speraui, salua me ab omnibus persequentibus me,& libera me. Ne fortè capiat ut leo animam meam,laceret,& non sit qui eruat. Domine deus meus si feci istud,si est iniquitas in manibus meis. Si reddidi retribuentibus mihi malum,& dimisi hostes meos uacuos. Persequatur inimicus animam meam, & apprehendat & conculcet in terra uitam meam, & gloriam meam in puluerem collocet. Semper. Surge domine in furore tuo,eleuare indignans super hostes meos, & consurge ad me iudicio quod mandasti. Et congregatio tribuum circundet te,& pro hac in altum reuertere. Dominus iudicabit populos, iudica me domine secundum iustitiam meam,& secundum simplicitatem meam quæ est in me. Consummetur malum iniquorum, & confirmetur iustus, probator cordis & renum deus iustus. Clypeus meus in deo qui saluat rectos corde. Deus iudex iustus & fortis, comminans tota die. Non conuertenti gladium suum acuet, arcum suum tetendit & parauit illum. Et in ipso præparauit uasa mortis, sagittas suas ad comburendum operatus est. Ecce parturit iniquitatem,concepto dolore peperit mendacium. Lacum aperuit & effodit eum, & incidit in interitum quem operatus est. Reuertetur dolor suus in caput eius, & super uerticem eius iniquitas sua descendet. Confitebor domino secundum iustitiam eius, & cantabo nomini domini altissimi.

יְהוָה אַל־בְּאַפְּךָ תוֹכִיחֵנִי וְאַל־בַּחֲמָתְךָ
תְיַסְּרֵנִי׃ חָנֵּנִי יְהוָה כִּי אֻמְלַל אָנִי
רְפָאֵנִי יְהוָה כִּי נִבְהֲלוּ עֲצָמָי׃
וְנַפְשִׁי נִבְהֲלָה מְאֹד וְאַתָּה יְהוָה עַד־
מָתָי׃ שׁוּבָה יְהוָה חַלְּצָה נַפְשִׁי
הוֹשִׁיעֵנִי לְמַעַן חַסְדֶּךָ׃ כִּי אֵין
בַּמָּוֶת זִכְרֶךָ בִּשְׁאוֹל מִי יוֹדֶה־לָּךְ׃
יָגַעְתִּי בְאַנְחָתִי אַשְׂחֶה בְכָל־לַיְלָה מִטָּתִי
בְּרִמְעָתִי עַרְשִׂי אַמְסֶה׃ עָשְׁשָׁה מִכַּעַס
עֵינִי עָתְקָה בְכָל־צוֹרְרָי׃ סוּרוּ מִמֶּנִּי
כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן כִּי־שָׁמַע יְהוָה קוֹל
בִּכְיִי׃ שָׁמַע יְהוָה תְּחִנָּתִי יְהוָה
תְּפִלָּתִי יִקָּח׃ יֵבֹשׁוּ וְיִבָּהֲלוּ מְאֹד כָּל־
אוֹיְבָי יָשׁוּבוּ יֵבֹשׁוּ רָגַע׃

שִׁגָּיוֹן לְדָוִד אֲשֶׁר־שָׁר
לַיהוָה עַל־דִּבְרֵי־כוּשׁ
בֶּן־יְמִינִי׃

יְהוָה אֱלֹהַי בְּךָ חָסִיתִי הוֹשִׁיעֵנִי
מִכָּל־רֹדְפַי וְהַצִּילֵנִי׃ פֶּן־יִטְרֹף
כְּאַרְיֵה נַפְשִׁי פֹּרֵק וְאֵין מַצִּיל׃
יְהוָה אֱלֹהַי אִם־עָשִׂיתִי זֹאת אִם־יֶשׁ־
עָוֶל בְּכַפָּי׃ אִם־גָּמַלְתִּי שׁוֹלְמִי רָע
וָאֲחַלְּצָה צוֹרְרִי רֵיקָם׃ יִרַדֹּף אוֹיֵב
נַפְשִׁי וְיַשֵּׂג וְיִרְמֹס לָאָרֶץ חַיָּי וְכבוֹדִי
לֶעָפָר יַשְׁכֵּן סֶלָה׃ קוּמָה יְהוָה בְּאַפֶּךָ
הִנָּשֵׂא בְּעַבְרוֹת צוֹרְרָי וְעוּרָה אֵלַי
מִשְׁפָּט צִוִּיתָ׃ וַעֲדַת לְאֻמִּים תְּסוֹבְבֶךָּ
וְעָלֶיהָ לַמָּרוֹם שׁוּבָה׃ יְהוָה יָדִין
עַמִּים שָׁפְטֵנִי יְהוָה כְּצִדְקִי וְכָתֻמִּי
עָלָי׃ יִגְמָר־נָא רַע רְשָׁעִים וּתְכוֹנֵן
צַדִּיק וּבוֹחֵן לִבּוֹת וּכְלָיוֹת אֱלֹהִים
צַדִּיק׃ מָגִנִּי עַל־אֱלֹהִים מוֹשִׁיעַ יִשְׁרֵי
־לֵב׃ אֱלֹהִים שׁוֹפֵט צַדִּיק וְאֵל זוֹעֵם
בְּכָל־יוֹם׃ אִם־לֹא יָשׁוּב חַרְבּוֹ יִלְטוֹשׁ
קַשְׁתּוֹ דָּרַךְ וַיְכוֹנְנָהּ׃ וְלוֹ הֵכִין כְּלֵי־
מָוֶת חִצָּיו לְדוֹלְקִים יִפְעָל׃ הִנֵּה
יְחֻבָּל־אָוֶן וְהָרָה עָמָל וְיָלַד שָׁקֶר׃
בּוֹר כָּרָה וַיְחַפְּרֵהוּ וַיִּפֹּל בְּשַׁחַת יִפְעָל׃
יָשׁוּב עֲמָלוֹ בְרֹאשׁוֹ וְעַל־קָדְקֳדּוֹ חֲמָסוֹ
יֵרֵד׃ אוֹדֶה יְהוָה כְּצִדְקוֹ וַאֲזַמְּרָה שֵׁם־
יְהוָה עֶלְיוֹן׃

Εἰς τὸ τέλος, ὑπὲρ τῶν λημψ, ψαλμὸς τῷ δαυΐδ. η

ΚΥριε ὁ κύριος ἡμῶν, ὡς θαυμαστὸν τὸ ὄνομά σου ἐν πάσῃ τῇ γῇ. Ὅτι ἐπήρθη ἡ μεγαλοπρέπειά σου, ὑπὲρ οὐρανοὺς τοὺς οὐρανούς. Ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον, ἕνεκα τῶν ἐχθρῶν σου, τοῦ καταλῦσαι ἐχθρὸν καὶ ἐκδικητήν. Ὅτι ὄψομαι τοὺς οὐρανούς σου, ἔργα τῶν δακτύλων σου, σελήνην καὶ ἀστέρας οὓς σὺ ἐθεμελίωσας. Τί ἐστιν ἄνθρωπος ὅτι μιμνήσκῃ αὐτοῦ, ἢ υἱὸς ἀνθρώπου, ὅτι ἐπισκέπτῃ αὐτόν; Ἠλάττωσας αὐτὸν βραχύτι παρ' ἀγγέλους, δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτόν, καὶ κατέστησας αὐτὸν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου. Πάντα ὑπέταξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ, πρόβατα καὶ βόας ἁπάσας, ἔτι δὲ καὶ τὰ κτήνη τοῦ πεδίου. Τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοὺς ἰχθύας τῆς θαλάσσης, τὰ διαπορευόμενα τρίβους θαλασσῶν. Κύριε ὁ κύριος ἡμῶν, ὡς θαυμαστὸν τὸ ὄνομά σου ἐν πάσῃ τῇ γῇ.

Εἰς τὸ τέλος, ὑπὲρ τῶν κρυφίων τοῦ υἱοῦ, ψαλμὸς τῷ δαυΐδ. θ

ΕΞομολογήσομαί σοι κύριε ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου, διηγήσομαι πάντα τὰ θαυμάσιά σου, εὐφρανθήσομαι καὶ ἀγαλλιάσομαι ἐν σοί, ψαλῶ τῷ ὀνόματί σου ὕψιστε. Ἐν τῷ ἀποστραφῆναι τὸν ἐχθρόν μου εἰς τὰ ὀπίσω, ἀσθενήσουσι καὶ ἀπολοῦνται ἀπὸ προσώπου σου. Ὅτι ἐποίησας τὴν κρίσιν μου καὶ τὴν δίκην μου, ἐκάθισας ἐπὶ θρόνου ὁ κρίνων τὴν δικαιοσύνην. Ἐπετίμησας ἔθνεσι καὶ ἀπώλεσε ὁ ἀσεβής, τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐξήλειψας εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Τὰ ἐχθρὰ ἐξέλιπον ῥομφαῖαι εἰς τέλος, καὶ πόλεις κατεῖλες. Ἀπώλετο τὸ μνημόσυνον αὐτῶν μετ' ἤχου, καὶ ὁ κύριος εἰς τὸν αἰῶνα μένει. Ἡτοίμασεν εἰς κρίσιν τὸν θρόνον αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς κρινεῖ τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ, κρινεῖ λαοὺς ἐν εὐθύτητι. Καὶ ἐγένετο κύριος καταφυγὴ τῷ πένητι, βοηθὸς ἐν εὐκαιρίαις ἐν θλίψεσι. Καὶ ἐλπισάτωσαν ἐπί σοι οἱ γινώσκοντες τὸ ὄνομά σου, ὅτι οὐκ ἐγκατέλιπες τοὺς ἐκζητοῦντάς σε κύριε. Ψάλατε τῷ κυρίῳ τῷ κατοικοῦντι ἐν Σιών, ἀναγγείλατε ἐν τοῖς ἔθνεσι τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ. Ὅτι ὁ ἐκζητῶν τὰ αἵματα αὐτῶν ἐμνήσθη, οὐκ ἐπελάθετο κραυγὴν πτωχῶν. Ἐλέησόν με κύριε, ἴδε τὴν ταπείνωσίν μου, ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου. Ὁ ὑψῶν με ἐκ τῶν πυλῶν τοῦ θανάτου, ὅπως ἂν διαγγείλω πάσας τὰς αἰνέσεις σου, ἐν ταῖς πύλαις τῆς θυγατρὸς Σιών. Ἀγαλλιασόμεθα ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ σου, ἐνεπάγησαν ἔθνη ἐν διαφθορᾷ ᾗ ἐποίησαν. Ἐν παγίδι ταύτῃ ᾗ ἐκρυψαν, συνελήφθη ὁ πούς αὐτῶν. Γινώσκει κύριος κρίματα ποιῶν, ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτοῦ συνελήφθη ὁ ἁμαρτωλός.

ἅρσα

In finẽ,pro torcularib.pſalmus Dauid. VIII

DOmine dominus noſter,q̃ admirabile eſt nomen tuum in uniuerſa terra. Quoniã eleuata eſt magnificentia tua ſuper cœlos.Ex ore infantium & lactentiũ perfeciſti laudẽ,propter inimicos tuos,ut deſtruas inimicum & ultorem.Quoniam uidebo cœlos,opera digitorũ tuorum,lunam & ſtellas quæ tu fundaſti.Quid eſt homo quòd memor es eius,aut filius hominis quoniam uiſitas eum? Minuiſti eum paulominus ab angelis,gloria & honore coronaſti eum,& cõſtituiſti eum ſuper opera manuum tuarum. Omnia ſubieciſti ſub pedibus eius,oues & boues uniuerſas,inſuper & pecora cãpi.Volucres cœli & piſces maris,qui perambulant ſemitas maris.Domine dñs noſter,q̃ admirabile eſt nomen tuum in uniuerſa terra.

In finẽ,pro occultis filij,Pſalmus Dauid. IX

COnfitebor tibi dñe in toto corde meo, narrabo omnia mirabilia tua.Lętabor & exultabo in te,pſallam nomini tuo altiſſime.In cõuertẽdo inimicũ meum retrorſum, infirmabuntur & peribunt à facie tua.Quoniam feciſti iudiciũ meum & cauſam meam, ſediſti ſuper thronum qui iudicas iuſtitiam. Increpaſti gentes & perijt impius,nomẽ eorum deleſti in æternum,& in ſeculum ſeculi. Inimici defecerũt frameæ in finem,& ciuitates eorũ deſtruxiſti. Perijt memoria eorum cũ ſonitu, & dominus in æternũ permanet. Parauit in iudicio thronũ ſuum,& ipſe iudicabit orbẽ terræ in æquitate,iudicabit populos in iuſtitia.Et factus eſt dominus refugiũ pauperi,adiutor in opportunitatibus in tribulatione.Et ſperent in te qui nouerunt nomen tuum,quoniã non dereliquiſti quærentes te domine. Pſallite domino qui habitat in Sion,annuntiate inter gentes ſtudia eius. Quoniam requirens ſanguinẽ eorum recordatus eſt,non eſt oblitus clamorem pauperum. Miſerere mei domine,uide humilitatem meã de inimicis meis. Qui exaltas me de portis mortis, ut annuntiem omnes laudationes tuas in portis filiæ Sion.Exultabo in ſalutari tuo, infixæ ſunt gentes in interitu quem fecerunt.In laqueo iſto quem abſconderunt,cõprehenſus eſt pes eorum.Cognoſcetur dominus iudicia faciens, in operibus manuũ ſuarum comprehenſus eſt peccator.

Conuer

Victori, pro torcularibus, Psal
mus Dauid. VIII

DOmine dominator noster, quàm grãde est nomen tuum in uniuersa terra, qui posuisti gloriam tuam super cœlos. Ex ore infantium & lactentium perfeciſti laudem, propter aduersarios tuos, ut quiescat inimicus & ultor. Videbo enim cœlos tuos opera digitorũ tuorum, lunam & stellas quæ fundasti. Quid est homo quoniam recordaris eius, uel filius hominis quoniam uisitas eum? Minues eum paulominus à deo, gloria & decore coronabis eum. Dabis ei potestatem super opera manuum tuarum, cuncta posuisti sub pedibus eius. Oues & armenta omnia, insuper & animalia agri. Aues cœli & pisces maris, qui transeunt semitas ponti. Domine dominator noster, quàm grande est nomen tuum in uniuersa terra.

Victori, super morte filij, canticum Dauid. IX

COnfitebor domino in toto corde meo, narrabo omnia mirabilia tua. Lætabor & gaudebo in te, canam nomini tuo altissime.

Quum ceciderint inimici mei retrorsum, & corruerint & perierint à facie tua. Feciſti enim iudicium meum & causam meam, sediſti super solium iudex iustitiæ. Increpasti gentes, periit impius, nomen eorum delesti in sempiternum & iugiter. Inimici completæ sunt solitudines in finem, & ciuitates subuertisti, periit memoria eorum cum ipsis. Dominus autem in sempiternum sedebit, stabiliuit ad iudicandum solium suum. Et ipse iudicabit orbem in iustitia, iudicabit populos in æquitatibus. Et erit dominus eleuatio oppresso, eleuatio opportuna in angustia. Et confident in te qui nouerunt nomen tuum, quoniam non dereliquisti quærentes te domine. Cantate domino habitatori Sion, annuntiate in populis cogitationes eius. Quoniam quærens sanguinem eorum recordatus est, non est oblitus clamoris pauperum. Miserere mei domine, uide afflictionem meam ex inimicis meis, qui exaltas me de portis mortis. Vt narrem laudes tuas in portis filiæ Sion, exultabo in salutari tuo.

Demersæ sunt gentes in interitu quem fecerunt, in reti quod absconderunt, captus est pes eorum. Agnitus est dominus iudicium faciens, in opere manuum suarum corruit impius, medi-

ח

לַמְנַצֵּחַ עַל־הַגִּתִּית
מִזְמוֹר לְדָוִד׃

יְהוָה אֲדֹנֵינוּ מָה־אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל־
הָאָרֶץ אֲשֶׁר־תְּנָה הוֹדְךָ עַל־הַשָּׁמָיִם׃
מִפִּי עוֹלְלִים ׀ וְיוֹנְקִים יִסַּדְתָּ עֹז לְמַעַן
צוֹרְרֶיךָ לְהַשְׁבִּית אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם׃ כִּי
אֶרְאֶה שָׁמֶיךָ מַעֲשֵׂי אֶצְבְּעֹתֶיךָ יָרֵחַ
וְכוֹכָבִים אֲשֶׁר כּוֹנָנְתָּה׃ מָה־אֱנוֹשׁ כִּי־
תִזְכְּרֶנּוּ וּבֶן־אָדָם כִּי תִפְקְדֶנּוּ׃ וַתְּחַסְּרֵהוּ
מְעַט מֵאֱלֹהִים וְכָבוֹד וְהָדָר תְּעַטְּרֵהוּ׃
תַּמְשִׁילֵהוּ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ כֹּל שַׁתָּה תַחַת־
רַגְלָיו׃ צֹנֶה וַאֲלָפִים כֻּלָּם וְגַם בַּהֲמוֹת
שָׂדָי׃ צִפּוֹר שָׁמַיִם ׀ וְדְגֵי הַיָּם ׀ עֹבֵר
אָרְחוֹת יַמִּים׃ יְהוָה אֲדֹנֵינוּ מָה־אַדִּיר
שִׁמְךָ בְּכָל־הָאָרֶץ׃

ט

לַמְנַצֵּחַ עַל־מוּת ׀ לַבֵּן
מִזְמוֹר לְדָוִד׃

אוֹדֶה יְהוָה בְּכָל־לִבִּי אֲסַפְּרָה כָּל־
נִפְלְאוֹתֶיךָ׃ אֶשְׂמְחָה וְאֶעְלְצָה בָּךְ
אֲזַמְּרָה שִׁמְךָ עֶלְיוֹן׃ בְּשׁוּב ׀ אוֹיְבַי
אָחוֹר יִכָּשְׁלוּ וְיֹאבְדוּ מִפָּנֶיךָ׃ כִּי־
עָשִׂיתָ מִשְׁפָּטִי וְדִינִי יָשַׁבְתָּ לְכִסֵּא שׁוֹפֵט
צֶדֶק׃ גָּעַרְתָּ גּוֹיִם אִבַּדְתָּ רָשָׁע שְׁמָם
מָחִיתָ לְעוֹלָם וָעֶד׃ הָאוֹיֵב ׀ תַּמּוּ חֳרָבוֹת
לָנֶצַח וְעָרִים נָתַשְׁתָּ ׀ אָבַד זִכְרָם הֵמָּה׃
וַיהוָה לְעוֹלָם יֵשֵׁב כּוֹנֵן לַמִּשְׁפָּט כִּסְאוֹ׃
וְהוּא יִשְׁפּוֹט תֵּבֵל בְּצֶדֶק יָדִין לְאֻמִּים
בְּמֵישָׁרִים׃ וַיְהִי יְהוָה מִשְׂגָּב
לַדָּךְ מִשְׂגָּב לְעִתּוֹת בַּצָּרָה׃ וְיִבְטְחוּ
בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ כִּי לֹא־עָזַבְתָּ דוֹרְשֶׁיךָ
יְהוָה׃ זַמְּרוּ לַיהוָה יוֹשֵׁב צִיּוֹן
הַגִּידוּ בָעַמִּים עֲלִילוֹתָיו׃ כִּי־
דוֹרֵשׁ דָּמִים אוֹתָם זָכַר לֹא שָׁכַח
צַעֲקַת עֲנִיִּים׃ חָנֵּנִי יְהוָה רְאֵה
עָנְיִי מִשֹּׂנְאָי מְרוֹמְמִי מִשַּׁעֲרֵי־מָוֶת׃
לְמַעַן ־אֲסַפְּרָה כָּל־תְּהִלָּתֶיךָ בְּשַׁעֲרֵי
בַּת־צִיּוֹן ־אָגִילָה בִּישׁוּעָתֶךָ׃
טָבְעוּ גוֹיִם בְּשַׁחַת עָשׂוּ בְּרֶשֶׁת זוּ
טָמָנוּ נִלְכְּדָה רַגְלָם׃ נוֹדַע ׀ יְהוָה
מִשְׁפָּט עָשָׂה בְּפֹעַל כַּפָּיו נוֹקֵשׁ רָשָׁע

הגיון

Αποστραφήτωσαν οἱ ἁμαρτωλοὶ εἰς τὸν ἅδην, πάντα τὰ ἔθνη, τὰ ἐπιλανθανόμενα τοῦ θεοῦ. Ὅτι οὐκ εἰς τέλος ἐπιλησθήσεται ὁ πτωχός, ἡ ὑπομονὴ τῶν πενήτων οὐκ ἀπολεῖται εἰς τέλος. Ἀνάστηθι κύριε μὴ κραταιούσθω ἄνθρωπος, κριθήτωσαν ἔθνη ἐνώπιόν σου. Κατάστησον κύριε νομοθέτην ἐπ' αὐτούς, γνώτωσαν ἔθνη, ὅτι ἄνθρωποί εἰσίν. Ἵνα τί κύριε ἀφέστηκας μακρόθεν, ὑπερορᾷς ἐν εὐκαιρίαις ἐν θλίψεσιν. Ἐν τῷ ὑπερηφανεύεσθαι τὸν ἀσεβῆ ἐμπυρίζεται ὁ πτωχός, συλλαμβάνονται ἐν διαβουλίοις οἷς διελογίσαντο. Ὅτι ἐπαινεῖται ὁ ἁμαρτωλὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ ὁ ἄδικος εὐλογεῖται. Παρώξυνε τὸν κύριον ὁ ἁμαρτωλός, κατὰ τὸ πλῆθος τῆς ὀργῆς αὐτοῦ οὐκ ἐκζητήσει. Οὐκ ἔστιν ὁ θεὸς ἐνώπιον αὐτοῦ, βεβηλοῦνται αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ ἐν παντὶ καιρῷ. Ἀνταναιρεῖται τὰ κρίματά σου ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ κατακυριεύσει. Εἶπε γὰρ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, οὐ μὴ σαλευθῶ, ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν ἄνευ κακοῦ. Οὗ ἀρᾶς τὸ στόμα αὐτοῦ γέμει καὶ πικρίας καὶ δόλου, ὑπὸ τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ κόπος καὶ πόνος. Ἐνεδρεύει ἐν ἕδραις μετὰ πλουσίων, ἐν ἀποκρύφοις τοῦ ἀποκτεῖναι ἄθῳον. Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ εἰς τὸν πένητα ἀποβλέπουσιν, ἐνεδρεύει ἐν ἀποκρύφῳ, ὡς λέων ἐν τῇ μάνδρᾳ αὐτοῦ. Ἐνεδρεύει τοῦ ἁρπάσαι πτωχόν, ἁρπάσαι πτωχὸν ἐν τῷ ἑλκύσαι αὐτόν. Ἐν τῇ παγίδι αὐτοῦ ταπεινώσει αὐτόν, κύψει καὶ πεσεῖται ἐν τῷ αὐτὸν κατακυριεῦσαι τῶν πενήτων. Εἶπε γὰρ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ ἐπιλέλησται ὁ θεός, ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, τοῦ μὴ βλέψαι εἰς τέλος. Ἀνάστηθι κύριε ὁ θεός μου ὑψωθήτω ἡ χείρ σου, μὴ ἐπιλάθῃ τῶν πενήτων σου εἰς τέλος. Ἕνεκεν τίνος παρώργισεν ὁ ἀσεβὴς τὸν θεόν, εἶπε γὰρ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ οὐκ ἐκζητήσει. Βλέπεις ὅτι σὺ πόνον καὶ θυμὸν κατανοεῖς, τοῦ παραδοῦναι αὐτοὺς εἰς χεῖράς σου. Σοὶ ἐγκαταλέλειπται ὁ πτωχός, ὀρφανῷ σὺ ἦσθα βοηθός. Σύντριψον τὸν βραχίονα τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ πονηροῦ, ζητηθήσεται ἡ ἁμαρτία αὐτοῦ καὶ οὐ μὴ εὑρεθῇ. Κύριος βασιλεὺς εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, ἀπολεῖτε ἔθνη ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ. Τὴν ἐπιθυμίαν τῶν πενήτων εἰσήκουσας κύριε, τὴν ἑτοιμασίαν τῆς καρδίας αὐτῶν προσέσχε τὸ οὖς σου. Κρῖναι ὀρφανῷ καὶ ταπεινῷ, ἵνα μὴ προσθῇ ἔτι τοῦ μεγαλαυχεῖν ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς.

Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ι

Ἐπὶ τῷ κυρίῳ πέποιθα, πῶς ἐρεῖτε τῇ ψυχῇ μου, μεταναστεύσατε εἰς τὰ ὄρη ὡς στρουθίον. Ὅτι ἰδοὺ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἐνέτειναν τόξον, ἡτοίμασαν βέλη εἰς φαρέτραν τοῦ κατατρῶσαι ἐν σκοτομελαίνῃ

Conuertantur peccatores in infernũ, omnes gentes quæ obliuiſcuntur deum. Quoniam non in finem obliuio erit pauperis, patiẽtia pauperum non peribit in finem. Exurge domine non confortetur homo, iudicẽtur gentes in conſpectu tuo. Conſtitue domine legislatorẽ ſuper eos, ut ſciant gentes quoniã homines ſunt. Vt quid domine receſsiſti lõge, deſpicis in opportunitatib9 in tribulatione. Dum ſuperbit impius incẽditur pauper, cõprehenduntur in conſilijs quibus cogitãt. Quoniã laudatur peccator in deſiderijs animæ ſuę, & iniquus benedicitur. Exacerbauit dominũ peccator, ſecũdum multitudinẽ iræ ſuæ non inquiret. Non eſt deus in cõſpectu eius, inquinatæ ſunt uiæ illius in omni tempore. Auferuntur iudicia tua à facie eius, omnium inimicorũ ſuorũ dominabitur. Dixit enim in corde ſuo, non mouebor à generatione in generationem ſine malo. Cuius os maledictione plenum eſt & amaritudine & dolo, ſub lingua eius labor & dolor. Sedet in inſidijs cum diuitibus, in occultis ut interficiat innocentem. Oculi eius in pauperem reſpiciunt, inſidiatur in abſcõdito, quaſi leo in ſpelũca ſua. Inſidiatur ut rapiat pauperẽ, rapere pauperem dum attrahit eum. In laqueo ſuo humiliabit cum, inclinabit ſe & cadet cum dominatus fuerit pauperum. Dixit enim in corde ſuo, oblitus eſt deus, auertit faciem ſuam ne uideat uſq; in finem. Exurge domine deus meus & exaltetur manus tua, ne obliuiſcaris pauperum in finem. Propter quod irritauit impius deũ, dixit enim in corde ſuo non requiret. Vides quoniã tu laborem & dolorem conſideras, ut tradas eos in manus tuas. Tibi derelictus eſt pauper, orphano tu eris adiutor. Contere brachiũ peccatoris & maligni, quæretur peccatũ illius & nõ inuenietur. Dominus regnabit in æternũ & in ſeculum ſeculi, peribitis gentes de terra illius. Deſideriũ pauperum exaudiuit dñs, præparationẽ cordis eorũ audiuit auris tua. Iudicare pupillo & humili, ut non apponat ultra magnificare ſe homo ſuper terram.

In finem Pſalmus Dauid. x

IN dño confido, quomodo dicitis animæ meę, trãſmigra in montẽ ſicut paſſer. Qm ecce peccatores intenderũt arcum, parauerũt ſagittas ſuas in pharetra, ut ſagittẽt in obſcu

meditatione ſemper. Conuertantur impij in infernum, omnes gentes quæ obliuiſcuntur deum. Quoniam non in æternum obliuioni erit pauper, expectatio pauperum non peribit in perpetuum. Surge domine non confortetur homo, iudicentur gentes ante faciem tuam. Pone domine terrorem eis, ſciant gentes homines eſſe ſe ſemper.

תְּהִלִּים

חְגִיוֹן סֶלָה׃ יָשׁוּבוּ רְשָׁעִים לִשְׁאוֹלָה
כָּל־גּוֹיִם שְׁכֵחֵי אֱלֹהִים׃ כִּי לֹא לָנֶצַח
יִשָּׁכַח אֶבְיוֹן תִּקְוַת עֲנוִיִּם תֹּאבַד לָעַד׃
קוּמָה יְהוָה אַל־יַעֹז אֱנוֹשׁ יִשָּׁפְטוּ גוֹיִם
עַל־פָּנֶיךָ׃ שִׁיתָה יְהוָה׀ מוֹרָה לָהֶם
יֵדְעוּ גוֹיִם אֱנוֹשׁ הֵמָּה סֶלָה׃

ט

א

QVare domine ſtas à longe, deſpicis in temporibus anguſtiæ. In ſuperbia impij ardet pauper, capiantur in ſceleribus quę cogitauerunt. Quia laudauit impius deſiderium animæ ſuæ, & auarus applaudens ſibi blaſphemauit dominum. Impius ſecundum altitudinem furoris ſui non requiret, nec deus in omnibus cogitationibus eius. Parturiunt uiæ eius in omni tempore, longe ſunt iudicia tua à facie eius, omnes inimicos ſuos deſpicit. Loquitur in corde ſuo, non mouebor, in generatione & generatione ero ſine malo. Maledictione os eius plenum eſt, & dolis & auaricia, ſub lingua eius dolor & iniquitas. Sedet inſidians iuxta ueſtibula in abſconditis ut interficiat innocentem, oculi eius robuſtos circunſpiciunt. Inſidiatur in abſcondito quaſi leo in cubili, inſidiatur ut rapiat pauperem, rapiet pauperem quum attraxerit eum ad rete ſuum. Et confractum ſubijciet & irruet uiribus ſuis ualenter. Dixit in corde ſuo oblitus eſt deus, abſcondit faciem ſuam, non reſpiciet in perpetuum. Surge domine deus, leua manum tuam, noli obliuiſci pauperum. Quare blaſphemat impius deum, dicens in corde ſuo quod non requirat. Vides quia tu laborem & furorē reſpicis, ut detur in manu tua, tibi relinquuntur fortes tui, pupillo tu es factus adiutor. Contere brachium impij & maligni, quæres impietatem eius & non inuenies. Dominus rex ſeculi & æternitatis, perierunt gentes de terra illius. Deſiderium pauperum audiſti domine, præparaſti ut cor eorum audiat auris tua. Vt iudices pupillum & oppreſſum, & nequaquam ultra ſuperbiat homo de terra.

לָמָּה יְהוָה תַּעֲמֹד בְּרָחֹק תַּעְלִים
לְעִתּוֹת בַּצָּרָה׃ בְּגַאֲוַת רָשָׁע יִדְלַק עָנִי
יִתָּפְשׂוּ בְמִזְמוֹת זוּ חָשָׁבוּ׃ כִּי־חֻלַּל
רָשָׁע עַל־תַּאֲוַת נַפְשׁוֹ וּבוֹצֵעַ בֵּרַךְ נִאֵץ׀
יְהוָה׃ רָשָׁע בְּגֹבַהּ אַפּוֹ בַּל־יִדְרֹשׁ
אֵין אֱלֹהִים כָּל־מְזִמּוֹתָיו׃ יָחִילוּ
דְרָכָו׀ בְּכָל־עֵת מָרוֹם מִשְׁפָּטֶיךָ מִנֶּגְדּוֹ
כָּל־צוֹרְרָיו יָפִיחַ בָּהֶם׃ אָמַר בְּלִבּוֹ
בַּל־אֶמּוֹט לְדוֹר וָדוֹר אֲשֶׁר־לֹא בְרָע׃
אָלָה׀ פִּיהוּ מָלֵא וּמִרְמוֹת וְתוֹךְ תַּחַת
לְשׁוֹנוֹ עָמָל וָאָוֶן׃ יֵשֶׁב׀ בְּמַכְמַרְבַּ
חֲצֵרִים בַּמִּסְתָּרִים יַהֲרֹג נָקִי עֵינָיו
לְחֵלְכָאִי יִצְפֹּנוּ׃ יֶאֱרֹב בַּמִּסְתָּר׀
בְּאַרְיֵה בְסֻכּוֹ יֶאֱרֹב לַחֲטֹף עָנִי יַחְטֹף
עָנִי בְמָשְׁכוֹ בְרִשְׁתּוֹ׃ וְדָכָא יָשׁוּחַ
וְנָפַל בַּעֲצוּמָיו חֵלְקָאִים׃ אָמַר בְּלִבּוֹ
שָׁכַח אֵל הִסְתִּיר פָּנָיו בַּל־רָאָה לָנֶצַח׃
קוּמָה יְהוָה׀ אֵל נְשָׂא יָדֶךָ אַל־תִּשְׁכַּח
עֲנִיִּים׃ עַל־מָה׀ נִאֵץ רָשָׁע׀ אֱלֹהִים
אָמַר בְּלִבּוֹ לֹא תִדְרוֹשׁ׃ רָאִיתָ׀
כִּי־אַתָּה עָמָל וְכַעַס תַּבִּיט לָתֵת בְּיָדֶךָ
עָלֶיךָ יֵעָזֵב חֵלְכָּה יָתוֹם אַתָּה׀ הָיִיתָ
עוֹזֵר׃ שְׁבוֹר זְרוֹעַ רָשָׁע וָרָע
תִּדְרֹשׁ־רִשְׁעוֹ בַּל־תִּמְצָא׃ יְהוָה
מֶלֶךְ עוֹלָם וָעֶד אָבְדוּ גוֹיִם מֵאַרְצוֹ׃
תַּאֲוַת עֲנָוִים שָׁמַעְתָּ יְהוָה תָּכִין לִבָּם
תַּקְשִׁיב אָזְנֶךָ׃ לִשְׁפֹּט יָתוֹם
וְדַךְ בַּל־יוֹסִיף עוֹד לַעֲרֹץ אֱנוֹשׁ מִן־
הָאָרֶץ׃

י

לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד

בַּיהוָה׀ חָסִיתִי אֵיךְ תֹּאמְרוּ לְנַפְשִׁי נוּדִי
הַרְכֶם צִפּוֹר׃ כִּי הִנֵּה הָרְשָׁעִים יִדְרְכוּן
קֶשֶׁת כּוֹנְנוּ חִצָּם עַל־יֶתֶר לִירוֹת בְּמוֹ־אֹפֶל
לישרי

Victori Dauid,

XI

IN domino ſperaui, quomodo dicitis animæ meæ, tranſuola in montem ut auis. Quia ecce impij tetenderunt arcum, poſuerunt ſagittam ſuam ſuper neruum, ut ſagittent in abſcondito

μωύη σὺ ἐνθεὶς τῇ καρδίᾳ. Οτι ἃ σὺ κατηρτίσω αὐτοὶ καθεῖλον, ὁ δὲ δίκαιος τί ἐποίησε; Κύριος ἐν ναῷ ἁγίῳ αὐτοῦ, κύριος ἐν οὐρανῷ ὁ θρόνος αὐτοῦ. Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ εἰς τὸ πρόσωπα ἐμβλέπουσι, τὰ βλέφαρα αὐτοῦ ἐξετάζει τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων. Κύριος ἐξετάζει τὸ δίκαιον καὶ τὸν ἀσεβῆ, ὁ δὲ ἀγαπῶν τὴν ἀδικίαν, μισεῖ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. Βρέξει ἐπὶ τοὺς ἁμαρτωλοὺς παγίδας, πῦρ καὶ θεῖον καὶ πνεῦμα καταιγίδος μερὶς τοῦ ποτηρίου αὐτῶν. Ὅτι δίκαιος κύριος καὶ δικαιοσύνας ἠγάπησεν, εὐθύτητος εἶδε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ.

Εἰς τὸ τέλος, ὑπὲρ τῆς ὀγδόης,
ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ια

Σῶσόν με κύριε ὅτι ἐκλέλοιπεν ὅσιος, ὅτι ὀλιγώθησαν αἱ ἀλήθειαι ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων. Μάταια ἐλάλησεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, χείλη δόλια ἐν καρδίᾳ καὶ ἐν καρδίᾳ ἐλάλησεν κακά. Ἐξολεθρεύσαι κύριος πάντα τὰ χείλη τὰ δόλια, γλῶσσαν τὴν μεγαλορρήμονα. Τοὺς εἰπόντας τῇ γλώσσῃ ἡμῶν μεγαλυνοῦμεν, τὰ χείλη ἡμῶν παρ' ἡμῖν ἐστι, τίς ἡμῶν κύριός ἐστι; Ἕνεκεν τῆς ταλαιπωρίας τῶν πτωχῶν καὶ τοῦ στεναγμοῦ τῶν πενήτων, νῦν ἀναστήσομαι λέγει κύριος. Θήσομαι ἐν σωτηρίῳ, παρρησιάσομαι ἐν αὐτῷ. Τὰ λόγια κυρίου, λόγια ἁγνὰ, ἀργύριον πεπυρωμένον δοκίμιον τῇ γῇ, κεκαθαρισμένον ἑπταπλασίως. Σὺ κύριε φυλάξεις ἡμᾶς, καὶ διατηρήσεις ἡμᾶς, ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ εἰς τὸν αἰῶνα. Κύκλῳ οἱ ἀσεβεῖς περιπατοῦσι, κατὰ τὸ ὕψος σοῦ ἐπληθύνθησας σὺ υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων.

Εἰς τὸ τέλος, ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ιβ

Ἕως πότε κύριε ἐπιλήσῃ με εἰς τέλος, ἕως πότε ἀποστρέφεις τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ. Ἕως τίνος θήσομαι βουλὰς ἐν ψυχῇ μου, ὀδύνας ἐν καρδίᾳ μου ἡμέρας καὶ νυκτός. Ἕως πότε ὑψωθήσεταί ὁ ἐχθρός μου ἐπ' ἐμὲ, ἐπίβλεψον εἰσάκουσόν μου κύριε ὁ θεός μου. Φώτισον τοὺς ὀφθαλμούς μου μήποτε ὑπνώσω εἰς θάνατον, μήποτε εἴπῃ ὁ ἐχθρός μου ἴσχυσα πρὸς αὐτόν. Οἱ θλίβοντές με ἀγαλλιάσονται εἰ σαλευθῶ, ἐγὼ δὲ ἐπὶ τῷ ἐλέει σου ἤλπισα. Ἀγαλλιάσεται ἡ καρδία μου ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ σου, ἄσω τῷ κυρίῳ τῷ εὐεργετηκότι με, καὶ ψαλῶ τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ ὑψίστου.

Εἰς τὸ τέλος, ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ιγ

Εἶπεν ἄφρων ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, οὐκ ἔστι θεός. Διεφθάρησαν καὶ ἐβδελύχθησαν ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις, οὐκ ἔστι ποιῶν χρηστότητα. Κύριος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκυψεν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων, τοῦ ἰδεῖν εἰ ἔστι συνιὼν, ἢ ἐκζητῶν τὸν θεόν.

Πάντες

ro rectos corde. Quoniã quæ perfeciſti deſtruxerunt, iuſtus autem quid fecit? Dominus in templo ſancto ſuo, dominus in cœlo ſedes eius. Oculi eius in pauperẽ reſpiciunt, palpebræ eius interrogant filios hominum. Dominus interrogat iuſtũ & impium, qui autem diligit iniquitatem, odit animã ſuam. Pluet ſuper peccatores laqueos, ignis & ſulphur & ſpiritus procellarum pars calicis eorum. Quoniam iuſtus dominus & iuſtitias dilexit, æquitatem uidit uultus eius.

In finem, pro octaua, pſalmus Dauid. XI

SAluum me fac domine quoniã defecit ſanctus, quoniam diminutæ ſunt ueritates à filijs hominũ. Vana loquuti ſunt unuſquiſq; ad proximũ ſuũ, labia doloſa in corde & corde loquuti ſunt mala. Diſperdat dominus uniuerſa labia doloſa, & linguam magniloquam. Qui dixerũt linguam noſtram magnificabimus, labia noſtra à nobis ſunt, quis noſter dominus eſt? Propter miſeriã inopum & gemitum pauperum, nunc exurgam dicit dominus. Ponam in ſalutari, fiducialiter agam in eo. Eloquia domini eloquia caſta, argentum igne examinatum, probatum terræ, purgatum ſeptuplum. Tu domine ſeruabis nos & cuſtodies nos, à generatione hac in æternum. In circuitu impij ambulant, ſecundum altitudinem tuam multiplicaſti filios hominum.

In finem, pſalmus Dauid. XII

VSq;quo dñe obliuiſceris me in finem, uſq;quo auertis faciẽ tuam à me. Quã diu ponam conſilia in anima mea, dolorem in corde meo per diem. Vſq;quo exaltabit̃ inimicus meus ſup̃ me, reſpice & exaudi me dñe deꝰ meus. Illumina oculos meos ne unquã obdormiã in morte, ne qñ dicat inimicus meus prꝙualui aduerſus eum. Qui tribulãt me exultabũt ſi motus fuero, ego aũt in miſericordia tua ſperaui. Exultabit cor meũ in ſalutari tuo, cãtabo dño qui bona tribuit mihi, & pſallam nomini domini altiſſimi.

In finem, pſalmus Dauid. XIII

DIxit inſipiens in corde ſuo, non eſt deus. Corrupti ſunt & abominabiles facti ſunt in ſtudijs ſuis, non eſt qui faciat bonum, non eſt uſque ad unum. Dominus de cœlo proſpexit ſuper filios hominum, ut uideat ſi eſt intelligens aut requirens deum.

Omnes

dito rectos corde. Quia leges diſſipatæ ſunt,iuſtus quid operatus eſt. Dominus in templo ſancto ſuo,dominus in cœlo thronus eius,oculi eius uident,palpebræ eius probant filios hominum. Dominus iuſtum probat, impium autem & diligentem iniquitatem,odit anima eius. Pluet ſuper peccatores laqueos, ignis & ſulphur & ſpiritus tempeſtatum pars calicis eorum. Quoniam iuſtus dominus iuſtitias dilexit, rectum uidebunt facies eorum.

Victori, pro octaua,
pſalmus Dauid.

XII

SAlua domine quoniam defecit ſanctus,quoniam imminuti ſunt fideles à filijs hominum. Fruſtra loquuntur unuſquiſque proximo ſuo,labium ſubdolum, in corde & corde loquentur. Diſperdat dominus omnia labia doloſa, linguā magniloquam. Qui dixerunt linguam noſtram roboremus,labia noſtra nobiſcum ſunt,quis noſter dominus eſt? Propter uaſtitatem inopum à gemitu pauperum, nunc conſurgam dicit dominus, ponam in ſalutari auxilium eorum. Eloquia domini,eloquia munda, argentum igne probatum, ſeparatum à terra, colatum ſeptuplum. Tu domine cuſtodies ea, ſeruabis nos à generatione hac in æternum. In circuitu impij ambulabunt, quum exaltati fuerint uiliſſimi filiorum hominum.

Victori,pſalmus Dauid.

XIII

VSquequo domine obliuiſceris mei penitus, uſquequo abſcondis faciem tuam à me. Vſquequo ponam conſilia in animam meam,dolorem in corde meo per diem, uſquequo exaltabitur inimicus meus ſuper me. Conuertere,exaudi me domine deus meus, illumina oculos meos, ne unquam obdormiam in morte. Ne quando dicat inimicus meus,præualui aduerſus eum, hoſtes mei exultabunt, ſi motus fuero. Ego autem in miſericordia tua confido, exultabit cor meum in ſalutari tuo, cantabo domino qui reddidit mihi.

Victori Dauid.

XIIII

DIxit ſtultus in corde ſuo, non eſt deus, corrupti ſunt, abominabiles facti ſunt ſtudioſe, non eſt qui faciat bonum. Dominus de cœlo proſpexit ſuper filios hominum, ut uideret ſi eſt intelligens, aut requirens deum.

לְיִשְׁרֵי־לֵב׃ פִּי חַשָּׁהוֹת יַחֲרִישׁוּן צַדִּיק
מוֹט־פָּעַל׃ יְחוָה בְּהֵיכַל קָדְשׁוֹ יְחוָה׃
בַּשָּׁמַיִם כִּסְאוֹ עֵינָיו יֶחֱזוּ עַפְעַפָּיו יִבְחֲנוּ
בְּנֵי אָדָם׃ יְחוָה צַדִּיק יִבְחָן וְרָשָׁע
וְאֹהֵב חָמָס שָׂנְאָה נַפְשׁוֹ׃ יַמְטֵר
עַל־רְשָׁעִים פַּחִים אֵשׁ וְגָפְרִית וְרוּחַ
זְלָעָפוֹת מְנָת כּוֹסָם׃ כִּי־צַדִּיק יְחוָה
צְדָקוֹת אָהֵב יָשָׁר יֶחֱזוּ פָנִימוֹ׃

יב

לַמְנַצֵּחַ עַל־הַשְּׁמִינִית
מִזְמוֹר לְדָוִד׃
הוֹשִׁיעָה יְחוָה כִּי־גָמַר חָסִיד כִּי־
פַסּוּ אֱמוּנִים מִבְּנֵי אָדָם׃ שָׁוְא׀
יְדַבְּרוּ אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ שִׂפַת חֲלָקוֹת בְּלֵב
וָלֵב יְדַבֵּרוּ׃ יַכְרֵת יְחוָה כָּל־שִׂפְתֵי
חֲלָקוֹת לָשׁוֹן מְדַבֶּרֶת גְּדוֹלוֹת׃ אֲשֶׁר
אָמְרוּ׀ לִלְשׁוֹנֵנוּ נַגְבִּיר שְׂפָתֵינוּ אִתָּנוּ
מִי אֲדוֹן לָנוּ׃ מִשֹּׁד עֲנִיִּים מֵאַנְקַת
אֶבְיוֹנִים עַתָּה אָקוּם יֹאמַר יְחוָה אָשִׁית
בְּיֶשַׁע יָפִיחַ לוֹ׃ אִמְרוֹת יְחוָה אֲמָרוֹת
טְהוֹרוֹת כֶּסֶף צָרוּף בַּעֲלִיל לָאָרֶץ מְזֻקָּק
שִׁבְעָתָיִם׃ אַתָּה יְחוָה תִּשְׁמְרֵם
תִּצְּרֶנּוּ׀ מִן־הַדּוֹר זוּ לְעוֹלָם׃ סָבִיב
רְשָׁעִים יִתְהַלָּכוּן כְּרוֹם זְלוֹת לִבְנֵי
אָדָם׃

יג

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר
לְדָוִד׃
עַד־אָנָה יְחוָה תִּשְׁכָּחֵנִי נֶצַח
עַד־אָנָה׀ תַּסְתִּיר אֶת־פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי׃ עַד־
אָנָה אָשִׁית עֵצוֹת בְּנַפְשִׁי יָגוֹן בִּלְבָבִי
יוֹמָם עַד־אָנָה יָרוּם אוֹיְבִי עָלָי׃
הַבִּיטָה עֲנֵנִי יְחוָה אֱלֹהָי הָאִירָה עֵינַי
פֶּן־אִישַׁן הַמָּוֶת׃ פֶּן־יֹאמַר אוֹיְבִי
יְכָלְתִּיו צָרַי יָגִילוּ כִּי אֶמּוֹט׃ וַאֲנִי׀
בְּחַסְדְּךָ בָטָחְתִּי יָגֵל לִבִּי בִּישׁוּעָתֶךָ אָשִׁירָה
לַיהוָה כִּי גָמַל עָלָי׃

יד

לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד
אָמַר נָבָל בְּלִבּוֹ אֵין אֱלֹהִים
הִשְׁחִיתוּ הִתְעִיבוּ עֲלִילָה אֵין עֹשֵׂה טוֹב׃
יְחוָה מִשָּׁמַיִם הִשְׁקִיף עַל־בְּנֵי אָדָם
לִרְאוֹת הֵישׁ מַשְׂכִּיל דֹּרֵשׁ אֶת־אֱלֹהִים׃

Παύτες ἐξέκλιναν ἅμα ἠχρειώθησαν, ὐκ ἔστιν ποιῶν χρηστότητα, ὐκ ἔστιν ἕως ἑνός. Οὐχὶ γνώσονται πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν, οἱ ἐσθίοντες τὸν λαόν μου ἐν βρώσει ἄρτου. Τὸν κύριον ὐκ ἐπεκαλέσαντο, ἐκεῖ ἐφοβήθησαν φόβῳ, ὅπου ὐκ ἦν φόβος. Ὁ κύριος ἐν γενεᾷ δικαίων, βουλὴν πτωχοῦ κατῃσχύνατε, ὁ δὲ κύριος ἐλπὶς αὐτοῦ ἐστι. Τίς δώσει ἐκ Σιὼν τὸ σωτήριον τοῦ Ἰσραὴλ, ἐν τῷ τὸν στρέψαι κύριον τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ἀγαλλιάσεται Ἰακὼβ καὶ εὐφρανθήσεται Ἰσραήλ.

Εἰς τὸ τέλος, ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ιδ

ΚΥριε, τίς παροικήσει ἐν τῷ σκηνώματί σου, ἢ τίς κατασκηνώσει ἐν ὄρει ἁγίῳ σου. Πορευόμενος ἄμωμος, καὶ ἐργαζόμενος δικαιοσύνην. Λαλῶν ἀλήθειαν ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, ὃς οὐκ ἐδόλωσεν ἐν γλώσσῃ αὐτοῦ. Καὶ οὐκ ἐποίησε τῷ πλησίον αὐτοῦ κακόν, καὶ ὀνειδισμὸν οὐκ ἔλαβεν κατὰ τῶν ἐγγίσα αὐτοῦ. Ἐξουδενώται ἐνώπιον αὐτοῦ πονηρευόμενος, τοὺς δὲ φοβουμένους τὸν κύριον δοξάζει. Ὁ ὀμνύων τῷ πλησίον αὐτοῦ καὶ οὐκ ἀθετῶν, τὸ ἀργύριον αὐτοῦ οὐκ ἔδωκεν ἐπὶ τόκῳ, καὶ δῶρα ἐπ' ἀθῴοις οὐκ ἔλαβεν. Ὁ ποιῶν ταῦτα, οὐ σαλευθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα.

Στηλογραφία τῷ Δαυίδ. ιε

ΦΥλαξόν με κύριε ὅτι σοὶ ἤλπισα, εἶπα τῷ κυρίῳ, κύριός μου εἶ σύ, ὅτι τῶν ἀγαθῶν μου οὐ χρείαν ἔχεις. Τοῖς ἁγίοις τοῖς ἐν τῇ γῇ αὐτοῦ, ἐθαυμάσωσεν ὁ κύριος, πάντα τὰ θελήματα αὐτοῦ ἐν αὐτοῖς. Ἐπληθύνθησαν οἱ ἀσθένειαι αὐτῶν, μετὰ ταῦτα ἐτάχυναν. Οὐ μὴ συναγάγω τὰς συναγωγὰς αὐτῶν ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ μὴ μνησθῶ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν διὰ χειλέων μου. Κύριος μερὶς τοῦ κλήρου μου, καὶ τοῦ ποτηρίου μου, σὺ εἶ ὁ ἀνταποδιδοὺς τὸν κλῆρόν μου ἐμοί. Σχοινία ἐπέπεσέ μοι ἐν τοῖς κρατίστοις μου, καὶ γὰρ ἡ κληρονομία μου κρατίστη μοί ἐστιν. Εὐλογήσω τὸν κύριον τὸν συνετίσαντά με, ἔτι δὲ καὶ ἕως νυκτὸς ἐπαίδευσάν με οἱ νεφροί μου. Προορώμην τὸν κύριον ἐνώπιόν μου διαπαντὸς, ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἐστὶν ἵνα μὴ σαλευθῶ. Διὰ τοῦτο εὐφράνθη ἡ καρδία μου, καὶ ἠγαλλιάσατο ἡ γλῶσσά μου, ἔτι δὲ καὶ ἡ σάρξ μου κατασκηνώσει ἐπ' ἐλπίδι. Ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχήν μου εἰς ᾅδου, οὐδὲ δώσεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν. Ἐγνώρισάς μοι ὁδοὺς ζωῆς, πλήρώσεις με εὐφροσύνης μετὰ τοῦ προσώπου σου, τερψεως ἐν τῇ δεξιᾷ σου εἰς τέλος. Προσευχὴ τῷ Δαυίδ. ις

ΕΙσάκουσον κύριε δικαιοσύνης μου, πρόσχες τῇ δεήσει μου. Ἐνώτισαι τὴν προσευχήν μου, οὐκ ἐν χείλεσι δολίοις. Ἐκ προσώπου σου τὸ κρῖμα μου ἐξέλθοι, οἱ ὀφθαλμοί μου ἰδέτωσαν εὐθύτητας.

Omñs declinauerũt simul inutiles facti sunt, nõ est qui faciat bonũ, non est usq; ad unũ. Nónne cognoscent omnes qui operãtur iniquitatẽ, qui deuorant plebẽ meã sicut escam panis. Dñm nõ inuocauerũt, illic trepidauerunt timore ubi non erat timor. Qm̃ dñs in generatione iusta est, consiliũ inopis cõfudistis, qm̃ dñs spes eius est. Quis dabit ex Siõ salutare Israel, quũ auerterit dñs captiuitatẽ plebis suæ lætetur Iacob & exultet Israël.

In finem, psalmus Dauid. XIIII

DOmine quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requescet in monte sancto tuo? Qui ingredit sine macula, & operatur iustitiã. Qui loquitur ueritatẽ in corde suo, qui non egit dolum in lingua sua. Nec fecit proximo suo malũ, & opprobriũ non accepit aduersus pximos suos. Ad nihilũ deductus est in cõspectu eius malignus, timẽtes autẽ dñm glorificat. Qui iurat proximo suo & non decipit, qui pecuniã suã non dedit ad usurã, & munera super innocẽtẽ nõ accepit. Qui facit hæc, non mouebitur in æternum.

Tituli inscriptio ipsi Dauid. XV

COnserua me dñe qm̃ in te speraui, dixi dño deus meus es tu, qm̃ bonorum meorũ nõ eges. Sãctis qui sunt in terra eius, mirificauit oẽs uolũtates meas in eis. Multiplicatæ sunt infirmitates eorũ, postea accelerauerũt. Non cõgregabo conuenticula eorũ de sanguinibus, nec memor ero nominũ eorũ per labia mea. Dñs pars hęreditatis meæ & calicis mei, tu es qui restitues hæreditatẽ meã mihi. Funes ceciderũt mihi in pręclaris, etenim hæreditas mea pręclara est mihi. Benedicã dñm qui tribuit mihi intellectũ, insuper & usq; ad noctẽ increpauerũt me renes mei. Prouidebã dñm in cõspectu meo semper, qm̃ à dextris est mihi ne commouear. Propter hoc lætatũ est cor meũ & exultauit lingua mea, insup & caro mea requiescet in spe. Qm̃ nõ derelinques animã meã in inferno, nec dabis sãctũ tuũ uidere corruptionẽ. Notas mihi fecisti uias uitæ, adimplebis me lætitia cũ uultu tuo, delectatiões in dextera tua usq; in finẽ. Oratio Dauid. XVI

EXaudi dñe iustitiã meã, intende deprecationẽ meã. Auribus percipe orationẽ meã, nõ in labijs dolosis. De uultu tuo iudiciũ meũ prodeat, oculi mei uideãt æquitatẽ.

Omnes receſſerunt,ſimul conglutinati ſunt,non eſt qui faciat bonum, non eſt uſque ad unum. Nónne cognoſcent omnes qui operantur iniquitatem, qui deuorant populum meum ut cibum panis,dominum non inuocauerunt.Ibi timebunt formidine, quoniam deus in generatione iuſta eſt. Conſilium pauperum confudiſtis, quoniam dominus ſpes eius eſt. Quis dabit de Sion ſalutare Iſrael,quando reduxerit dominus captiuitatem populi ſui,exultabit Iacob,lætabitur Iſrael.

Pſalmus Dauid. XV

DOmine quis peregrinabitur in tẽtorio tuo, & quis habitabit in monte ſancto tuo? Qui ingreditur ſine macula, & operatur iuſtitiam, loquiturq; ueritatem in corde ſuo. Qui non eſt facilis in lingua ſua, nec fecit amico ſuo malum, & opprobrium non ſuſtinuit ſuper uicino ſuo. Deſpicitur in oculis eius improbus,timentes autem dominum glorificabit, iurat ut ſe affligat & non mutat. Pecuniam ſuam non dedit ad uſuram,& munera aduerſum innoxium non accepit, qui facit hæc,non mouebitur in æternum.

Humilis & ſimplicis Dauid. XVI

CVſtodi me deus,quoniam ſperaui in te.Dixi deo dominus meus es tu,bene mihi non eſt ſine te. Sanctis qui in terra ſunt,& magnificis omnis uoluntas mea in eis. Multiplicabuntur idola eorum,poſt tergum ſequentium,non libabo libamina eorum de ſanguine,neq; aſſumam nomina eorum in labijs meis. Dominus pars hæreditatis meæ & calicis mei, tu poſſeſſor ſortis meæ. Lineæ ceciderunt mihi in pulcherrimis, & hæreditas ſpecioſiſsima mea eſt. Benedicam dominum qui dedit mihi conſilium, inſuper & noctibus erudierunt me renes mei. Propoſui dominum in conſpectu meo ſemp,quia à dextris meis eſt ne commouear. Propterea lætatum eſt cor meum & exultauit gloria mea, & caro mea habitauit confidẽter. Non enim derelinques animam meam in inferno, nec dabis ſanctum tuum uidere corruptionem. Oſtendis mihi ſemitam uitæ plenitudinem lætitiarum ante uultum tuum,decores in dextera tua æternos.

Oratio Dauid. XVII

AVdi deus iuſtum, intende deprecationem meam, auribus percipe orationem meam, abſque labijs mendacij. De uultu tuo iudicium meum prodeat, oculi tui uideant æquitates.

Probaſti

חַבְלֹ֤ סָרֹ֨ יַחְדָּ֗ו נֶאֱלָ֫חוּ֥ אֵ֤ין עֹשֵׂ֖ה טֹ֑וב אֵ֝֗ין
גַּם־אֶחָֽד׃ הֲלֹ֤א יָ֭דְעוּ כָּל־פֹּעֲלֵ֣י אָ֑וֶן
אֹכְלֵ֖י עַמִּ֣י אָכְל֣וּ לֶ֔חֶם יְהוָ֖ה לֹ֣א קָרָ֑אוּ׃
שָׁ֤ם ׀ פָּחֲד֣וּ פָ֭חַד כִּי־אֱלֹהִ֣ים בְּר֣וֹר
צַדִּ֑יק׃ עֲצַ֥ת עָנִ֗י תָּבִ֫ישׁ֥וּ כִּֽי־יְהוָ֥ה מַחְסֵֽהוּ׃
מִֽי־יִתֵּ֣ן מִצִּיּ֣וֹן יְשׁוּעֹ֣ת יִשְׂרָאֵ֑ל בְּשׁ֥וּב
יְ֝הוָ֗ה שְׁב֣וּת עַמּ֑וֹ יָגֵ֣ל יַ֭עֲקֹב יִשְׂמַ֣ח יִשְׂרָאֵֽל׃

טו

מִזְמ֥וֹר לְדָוִ֑ד
יְ֭הוָה מִי־יָג֣וּר בְּאָהֳלֶ֑ךָ מִֽי־יִשְׁכֹּ֥ן
בְּהַ֖ר קָדְשֶֽׁךָ׃ הוֹלֵ֣ךְ תָּמִ֑ים וּפֹעֵ֖ל צֶ֣דֶק
וְדֹבֵ֥ר אֱמֶ֖ת בִּלְבָבֽוֹ׃ לֹא־רָגַ֥ל ׀ עַל־
לְשֹׁנ֗וֹ לֹא־עָשָׂ֣ה לְרֵעֵ֣הוּ רָעָ֑ה וְ֝חֶרְפָּ֗ה לֹא־
נָשָׂ֥א עַל־קְרוֹבֽוֹ׃ נִבְזֶ֥ה ׀ בְּעֵינָ֗יו
נִמְאָ֑ס וְאֶת־יִרְאֵ֥י יְ֝הוָ֗ה יְכַבֵּ֥ד נִשְׁבַּ֥ע
לְהָרַ֑ע וְלֹ֖א יָמֽוֹר׃ בַּסְפּ֗וֹ ׀ לֹא־נָ֫תָ֥ן
בְּנֶ֥שֶׁךְ וְשֹׁ֗חַד עַל־נָקִ֥י לֹא־לָקָ֑ח עֹשֵׂ֥ה
אֵ֝לֶּ֗ה לֹא־יִמּ֥וֹט לְעוֹלָֽם׃

טז

מִכְתָּ֥ם לְדָוִ֑ד
שָׁמְרֵ֥נִי אֵ֝֗ל כִּֽי־חָסִ֥יתִי בָּֽךְ׃
אָמַ֣רְתְּ לַיהוָ֣ה אֲדֹנָ֣י אָ֑תָּה טוֹבָתִ֥י בַל־עָלֶֽיךָ׃
לִ֭קְדוֹשִׁים אֲשֶׁר־בָּאָ֣רֶץ הֵ֑מָּה
וְאַדִּירֵ֥י כָ֝֗ל־חֶפְצִי־בָֽם׃ יִרְבּ֥וּ
עַצְּבוֹתָ֗ם אַחֵ֥֫ר מָהָ֥רוּ בַל־אַסִּ֣יךְ נִסְכֵּיהֶ֣ם
מִדָּ֑ם וּבַל־אֶשָּׂ֥א אֶת־שְׁמוֹתָ֖ם עַל־שְׂפָתָֽי׃
יְהוָ֤ה מְנָת־חֶלְקִ֨י וְכוֹסִ֗י אַ֭תָּה תּוֹמִ֣יךְ
גּוֹרָלִֽי׃ חֲבָלִ֣ים נָ֭פְלוּ־לִי בַּנְּעִימִ֑ים אַף־
נַחֲלָ֖ת שָׁפְרָ֣ה עָלָֽי׃ אֲבָרֵ֗ךְ אֶת־יְהוָ֫ה
אֲשֶׁ֣ר יְעָצָ֑נִי אַ֤ף־לֵ֝ילוֹת יִסְּרֻ֗נִי כִּלְיוֹתָֽי׃
שִׁוִּ֣יתִי יְהוָ֣ה לְנֶגְדִּ֣י תָמִ֑יד כִּי֮ מִ֤ימִינִ֨י
בַּל־אֶ֬מּ֗וֹט׃ לָכֵ֤ן ׀ שָׂמַ֣ח לִבִּ֣י וַיָּ֣גֶל
כְּבוֹדִ֑י אַ֥ף־בְּשָׂרִ֖י יִשְׁכֹּ֣ן לָבֶֽטַח׃ כִּי ׀
לֹא־תַעֲזֹ֣ב נַפְשִׁ֣י לִשְׁא֑וֹל לֹא־תִתֵּ֥ן
חְסִידְךָ֥ לִרְא֗וֹת שָֽׁחַת׃ תּוֹדִיעֵ֣נִי
אֹ֭רַח חַיִּ֑ים שׂ֥וֹבַע שְׂ֝מָחוֹ֗ת אֶת־פָּנֶ֥יךָ
נְעִימ֖וֹת בִּימִינְךָ֣ נֶֽצַח׃

יז

תְּפִלָּ֥ה לְדָוִ֑ד
שִׁמְעָ֤ה יְ֭הוָה צֶ֣דֶק הַקְשִׁ֑יבָה רִנָּתִ֥י הַאֲזִ֝ינָ֗ה
תְּפִלָּתִ֥י בְּלֹא שִׂפְתֵ֥י מִרְמָֽה׃ מִלְּפָנֶ֥יךָ
מִשְׁפָּטִ֥י יֵצֵ֑א עֵ֝ינֶ֗יךָ תֶּחֱזֶ֥נָה מֵישָׁרִֽים׃

Εδοκίμασας τὴν καρδίαν μου, ἐπεσκέψω νυκτὸς, ἐπύρωσάς με καὶ οὐχ εὑρέθη ἐν ἐμοὶ ἀδικία. Ὅπως ἂν μὴ λαλήσῃ τὸ στόμα μου τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων, διὰ τοὺς λόγους τῶν χειλέων σου ἐγὼ ἐφύλαξα ὁδοὺς σκληράς. Κατάρτισαι τὰ διαβήματά μου ἐν ταῖς τρίβοις σου, ἵνα μὴ σαλευθῶσι τὰ διαβήματά μου. Ἐγὼ ἐκέκραξα ὅτι ἐπήκουσάς μου ὁ θεὸς, κλῖνον τὸ οὖς σου ἐμοὶ, καὶ εἰσάκουσον τῶν ῥημάτων μου. Θαυμάσωσον τὰ ἐλέη σου, ὁ σώζων τοὺς ἐλπίζοντας ἐπί σε. Ἐκ τῶν ἀνθεστηκότων τῇ δεξιᾷ σου, φύλαξόν με κύριε ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ. Ἐν σκέπῃ τῶν πτερύγων σου σκεπάσεις με, ἀπὸ προσώπου ἀσεβῶν τῶν θλιψάντων με. Οἱ ἐχθροί μου τὴν ψυχήν μου περιέσχον, τὸ στέαρ αὐτῶν συνέκλεισαν, τὸ στόμα αὐτῶν ἐλάλησεν ὑπερηφανίαν. Ἐκβαλόντες με νυνὶ περιεκύκλωσάν με, τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἔθεντο ἐκκλῖναι ἐν τῇ γῇ. Ὑπέλαβόν με ὡσεὶ λέων ἕτοιμος εἰς θήραν, καὶ ὡσεὶ σκύμνος οἰκῶν ἐν ἀποκρύφοις. Ἀνάστηθι κύριε προφθασον αὐτὸν καὶ ὑποσκέλισον αὐτὸν, ῥῦσαι τὴν ψυχήν μου ἀπὸ ἀσεβοῦς, ῥομφαίαν σου ἀπὸ ἐχθρῶν τῆς χειρός σου. Κύριε ἀπὸ ὀλίγων ἀπὸ γῆς διαμέρισον αὐτοὺς ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν, καὶ τῶν κεκρυμμένων σου ἐπλήσθη ἡ γαστὴρ αὐτῶν. Ἐχορτάσθησαν υἱῶν, καὶ ἀφῆκαν τὰ κατάλοιπα τοῖς νηπίοις αὐτῶν. Ἐγὼ δὲ ἐν δικαιοσύνῃ ὀφθήσομαι τῷ προσώπῳ σου, χορτασθήσομαι ἐν τῷ ὀφθῆναί μοι τὴν δόξαν σου. Κάθισμα ιζ

Εἰς τὸ τέλος τῷ παιδὶ κυρίου τῷ Δαυὶδ, ὃς ἐλάλησε τῷ κυρίῳ τοὺς λόγους τῆς ᾠδῆς ταύτης, ἐν ἡμέρᾳ ἧς ἐῤῥύσατο αὐτὸν ὁ κύριος ἐκ χειρὸς πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, καὶ ἐκ χειρὸς Σαὺλ. καὶ εἶπε, ιζ

Ἀγαπήσω σε κύριε ἡ ἰσχύς μου, κύριος στερέωμά μου, καὶ καταφυγή μου, καὶ ῥύστης μου. Ὁ θεός μου βοηθός μου, καὶ ἐλπιῶ ἐπ' αὐτόν. Ὑπερασπιστής μου, καὶ κέρας σωτηρίας μου καὶ ἀντιλήπτωρ μου. Αἰνῶν ἐπικαλέσομαι τὸν κύριον, καὶ ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου σωθήσομαι. Περιέσχον με ὠδῖνες θανάτου, καὶ χείμαῤῥοι ἀνομίας ἐξετάραξάν με. Ὠδῖνες ᾅδου περιεκύκλωσάν με, προέφθασάν με παγίδες θανάτου. Καὶ ἐν τῷ θλίβεσθαί με ἐπεκαλεσάμην τὸν κύριον, καὶ πρὸς τὸν θεόν μου ἐκέκραξα. Ἠκουσεν ἐκ ναοῦ ἁγίου αὐτοῦ φωνῆς μου, καὶ ἡ κραυγή μου ἐνώπιον αὐτοῦ εἰσελεύσεται εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ. Καὶ ἐσαλεύθη καὶ ἐτρόμος ἐγένετο ἡ γῆ, καὶ τὰ θεμέλια τῶν ὀρέων ἐταράχθησαν, καὶ ἐσαλεύθησαν ὅτι ὠργίσθη αὐτοῖς ὁ θεός. Ἀνέβη καπνὸς ἐν ὀργῇ αὐτοῦ, καὶ πῦρ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ καταφλεγήσεται, ἄνθρακες ἐξεκαύθησαν ἀπ' αὐτοῦ. Καὶ ἔκλινεν οὐρανοὺς καὶ κατέβη, καὶ γνόφος ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ.

Καὶ

Probasti cor meũ & uisitasti nocte, igne me examinasti, & nõ est inuenta in me iniqtas. Vt non loquat os meũ opera hominũ, propter uerba labiorũ tuorũ, ego custodiui uias duras. Perfice gressus meos in semitis tuis, ut nõ moueãtur uestigia mea. Ego clamaui, quoniã exaudisti me deus, inclina aurẽ tuã mihi, & exaudi uerba mea. Mirifica misericordias tuas, qui saluos facis sperantes in te. A resistentibus dexteræ tuæ, custodi me domine, ut pupillã oculi. Sub umbra alarũ tuarum protege me, à facie impiorũ qui me afflixerunt. Inimici mei animã meã circũdederunt, adipẽ suũ concluserũt, os eorũ loquutũ est superbiã. Proiiciẽtes me nunc circũdederunt me, oculos suos statuerunt declinare in terram. Susceperũt me sicut leo paratus ad prædã, & sicut catulus leonis habitãs in abditis. Exurge dñe, præueni eos & subuerte eos, eripe animã meã ab impio, frameã tuã ab inimicis manus tuę. Domine à paucis de terra diuide eos in uita eorũ, & de abscondítis tuis adimpletus est uenter eorũ. Saturati sunt filijs, & diuiserũt reliquias suas paruulis suis. Ego aũt in iustitia apparebo cõspectui tuo, satiabor quum apparuerit gloria tua.

In finẽ, puero dñi Dauid, quæ locutus est dño uerba cantici huius, in die qua eripuit eum dñs de manu omniũ inimicorum eius, & de manu Saul: & dixit, XVII

Diligã te domine fortitudo mea, dñs firmamentũ meũ & refugiũ meum, & liberator meus. Deus meus adiutor meus, & sperabo in eũ. Protector meus & cornu salutis meæ, & susceptor meus. Laudans inuocabo dñm, & ab inimicis meis saluus ero. Circũdederũt me dolores mortis, & torrentes iniquitatis cõturbauerũt me. Dolores inferni circũdederũt me, præoccupauerũt me laquei mortis. Et in tribulatiõe mea inuocaui dñm, & ad deũ meum clamaui. Et exaudiuit de tẽplo sancto suo uocem meã, & clamor meus in conspectu eius introiuit in aures eius. Et cõmota est & cõtremuit terra, & fundamẽta montiũ cõturbata sunt & cõmota sunt, qm̃ iratus est eis deus. Ascendit fumus in ira eius, & ignis à facie eius exarsit, carbones succẽsi sunt ab eo. Et inclinauit cœlos & descendit, & caligo sub pedibus eius.

Et

Probaſti cor meum uiſitaſti nocte, conflaſti me & non inueniſti cogitationes meas tranſire os meum. In opere hominum propter uerbum labiorum tuorum, ego obſeruaui uias latronis. Suſtenta greſſus meos in callibus tuis, & non labentur ueſtigia mea. Ego inuocaui te, quia exaudies me deus, inclina aurem tuam mihi, audi eloquium meum. Mirabilem fac miſericordiam tuam ſaluator ſperantium, à reſiſtentibus dexteræ tuæ. Cuſtodi me quaſi pupillam intus in oculo, in umbra alarum tuarum protege me. A facie impiorum uaſtantium me, inimici mei animam meam circundederunt. Adipe ſuo concluſerunt, & ore loquuti ſunt ſuperbe. Incedentes aduerſum me, nunc circundederunt me, oculos ſuos poſuerunt declinare in terram. Similitudo eius quaſi leonis deſiderantis prædam, & quaſi catuli leonis ſedentis in abſconditis. Surge domine, præueni faciem eius, incurua eum, ſalua animam meam ab impio qui eſt gladius tuus. A uiris manus tuæ domine qui mortui ſunt in profundo, quorum pars in uita, & quorum de abſconditis tuis repleſti uentrem, qui ſaturabuntur filijs, & dimittent reliquias ſuas paruulis eorum. Ego in iuſtitia uidebo faciem tuam, implebor quum euigilauero ſimilitudine tua.

Victori ſeruo domini Dauid, qui loquutus eſt domino uerba cantici huius, in die qua liberauit eum dominus de manu omnium inimicorum eius, & de manu Saul.

XVIII

ET dixit, diligam te domine fortitudo mea. Domine petra mea, & robur meum & ſaluator meus, deus meus fortis meus, & ſperabo in eo. ſcutum meum, & cornu ſalutis meæ ſuſceptor meus. Laudatum inuocabo dominum, & ab inimicis meis ſaluus ero. Circundederunt me funes mortis, & torrentes diaboli terruerunt me. Funes inferni circundederunt me, præuenerunt me laquei mortis. In tribulatione mea inuocabo dominum, & ad deum meum clamabo, exaudiet de templo ſancto ſuo uocem meam, & clamor meus ante faciem eius ueniet in aures eius. Commota eſt & contremuit terra, & fundamenta montium concuſſa ſunt, & conquaſſata ſunt, quoniam iratus eſt eis. Aſcendit fumus de furore eius, & ignis ex ore eius deuorans, carbones incenſi ſunt ab eo. Inclinauit cœlos & deſcendit, & caligo ſub pedibus eius.

Et aſcendit

בָּחַנְתָּ לִבִּי פָּקַדְתָּ לַיְלָה צְרַפְתַּנִי בַל־
תִּמְצָא זַמּוֹתִי בַּל־יַעֲבָר־פִּי׃ לִפְעֻלוֹת
אָדָם בִּדְבַר שְׂפָתֶיךָ אֲנִי שָׁמַרְתִּי אָרְחוֹת
פָּרִיץ׃ תָּמֹךְ אֲשֻׁרַי בְּמַעְגְּלוֹתֶיךָ
בַּל־נָמֹטוּ פְּעָמָי׃ אֲנִי קְרָאתִיךָ כִּי־
תַעֲנֵנִי אֵל הַט־אָזְנְךָ לִי שְׁמַע אִמְרָתִי׃
הַפְלֵה חֲסָדֶיךָ מוֹשִׁיעַ חוֹסִים
מִמִּתְקוֹמְמִים בִּימִינֶךָ׃ שָׁמְרֵנִי
כְּאִישׁוֹן בַּת־עָיִן בְּצֵל כְּנָפֶיךָ תַּסְתִּירֵנִי׃
מִפְּנֵי רְשָׁעִים זָנּוּ שֹׁדְדוּנִי אֹיְבַי
בְּנֶפֶשׁ יַקִּיפוּ עָלָי׃ חֶלְבָּמוֹ סָגָרוּ
פִּימוֹ דִּבְּרוּ בְגַאוָה׃ אֲשֻׁרֵינוּ עַתָּה
סְבָבוּנִי עֵינֵיהֶם יָשִׁיתוּ לִנְטוֹת בָּאָרֶץ׃
דִּמְיוֹנוֹ כְּאַרְיֵה יִכְסוֹף לִטְרֹף
וְכִכְפִיר יוֹשֵׁב בְּמִסְתָּרִים׃ קוּמָה
יְהוָה קַדְּמָה פָּנָיו הַכְרִיעֵהוּ פַּלְטָה נַפְשִׁי
מֵרָשָׁע חַרְבֶּךָ׃ מִמְתִים יָדְךָ יְהוָה
מִמְתִים מֵחֶלֶד חֶלְקָם בַּחַיִּים וּצְפוּנְךָ
תְּמַלֵּא בִטְנָם יִשְׂבְּעוּ בָנִים וְהִנִּיחוּ יִתְרָם
לְעוֹלְלֵיהֶם׃ אֲנִי בְּצֶדֶק אֶחֱזֶה פָּנֶיךָ
אֶשְׂבְּעָה בְהָקִיץ תְּמוּנָתֶךָ׃

יח

לַמְנַצֵּחַ לְעֶבֶד יְהוָה לְדָוִד אֲשֶׁר
דִּבֶּר לַיהוָה אֶת־דִּבְרֵי הַשִּׁירָה
הַזֹּאת בְּיוֹם הִצִּיל־יְהוָה אֹתוֹ
מִכַּף כָּל־אוֹיְבָיו וּמִיַּד שָׁאוּל׃

וַיֹּאמֶר

אֶרְחָמְךָ יְהוָה חִזְקִי׃ יְהוָה
סַלְעִי וּמְצוּדָתִי וּמְפַלְטִי אֵלִי צוּרִי אֶחֱסֶה־
בּוֹ מָגִנִּי וְקֶרֶן־יִשְׁעִי מִשְׂגַּבִּי׃ מְהֻלָּל
אֶקְרָא יְהוָה וּמִן־אוֹיְבַי אִוָּשֵׁעַ׃
אֲפָפוּנִי חֶבְלֵי־מָוֶת וְנַחֲלֵי בְלִיַּעַל יבעתוני׃
חֶבְלֵי שְׁאוֹל סַבָּבוּנִי קִדְּמוּנִי
מוֹקְשֵׁי מָוֶת׃ בַּצַּר־לִי אֶקְרָא
יְהוָה וְאֶל־אֱלֹהַי אֲשַׁוֵּעַ יִשְׁמַע מֵהֵיכָלוֹ
קוֹלִי וְשַׁוְעָתִי לְפָנָיו תָּבוֹא בְאָזְנָיו׃
וַתִּגְעַשׁ וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ וּמוֹסְדֵי הָרִים
יִרְגָּזוּ וַיִּתְגָּעֲשׁוּ כִּי־חָרָה לוֹ׃
עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ וְאֵשׁ מִפִּיו תֹּאכֵל
גֶּחָלִים בָּעֲרוּ מִמֶּנּוּ׃ וַיֵּט שָׁמַיִם
וַיֵּרַד וַעֲרָפֶל תַּחַת רַגְלָיו׃

Καὶ ἐπέβη ἐπὶ χερουβὶμ καὶ ἐπετάσθη, ἐπετάσθη ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων. Καὶ ἔθετο σκότος ἀποκρυφὴν αὐτοῦ, κύκλῳ αὐτοῦ ἡ σκηνὴ αὐτοῦ, σκοτεινὸν ὕδωρ ἐν νεφέλαις ἀέρων. Ἀπὸ τῆς λαμπηδόνος ἐνώπιον αὐτοῦ αἱ νεφέλαι διῆλθον, χάλαζα καὶ ἄνθρακες πυρός. Καὶ ἐβρόντησεν ἐξ οὐρανοῦ ὁ κύριος, καὶ ὁ ὕψιστος ἔδωκε φωνὴν αὐτοῦ. Ἐξαπέστειλε βέλη καὶ διεσκόρπισεν αὐτούς, καὶ ἀστραπὰς ἐπλήθυνε καὶ συνετάραξεν αὐτούς. Καὶ ὤφθησαν αἱ πηγαὶ τῶν ὑδάτων, καὶ ἀνεκαλύφθη τὰ θεμέλια τῆς οἰκουμένης. Ἀπὸ ἐπιτιμήσεώς σου κύριε, ἀπὸ ἐμπνεύσεως πνεύματος ὀργῆς σου. Ἐξαπέστειλεν ἐξ ὕψους καὶ ἔλαβέ με, προσελάβετό με ἐξ ὑδάτων πολλῶν. Ῥύσεταί με ἐξ ἐχθρῶν μου δυνατῶν, καὶ ἐκ τῶν μισούντων με ὅτι ἐστερεώθησαν ὑπὲρ ἐμέ. Προέφθασάν με ἐν ἡμέρᾳ κακώσεώς μου, καὶ ἐγένετο κύριος ἀντιλήμπτωρ μου. Καὶ ἐξήγαγέ με εἰς πλατυσμόν, ἔρρυσταί με ὅτι ἠθέλησέ με. Καὶ ἀνταποδώσει μοι κύριος κατὰ τὴν δικαιοσύνην μου, καὶ κατὰ τὴν καθαριότητα τῶν χειρῶν μου ἀνταποδώσει μοι. Ὅτι ἐφύλαξα τὰς ὁδοὺς κυρίου, καὶ οὐκ ἠσέβησα ἀπὸ τοῦ θεοῦ μου. Ὅτι πάντα τὰ κρίματα αὐτοῦ ἐνώπιόν μου καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ οὐκ ἀπέστησαν ἀπ' ἐμοῦ. Καὶ ἔσομαι ἄμωμος μετ' αὐτοῦ, καὶ φυλάξομαι ἀπὸ τῆς ἀνομίας μου. Καὶ ἀνταποδώσει μοι κύριος κατὰ τὴν δικαιοσύνην μου, καὶ κατὰ τὴν καθαριότητα τῶν χειρῶν μου, ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. Μετὰ ὁσίου ὅσιος ἔσῃ, καὶ μετὰ ἀνδρὸς ἀθῶου ἀθῶος ἔσῃ. Καὶ μετὰ ἐκλεκτοῦ ἐκλεκτὸς ἔσῃ, καὶ μετὰ στρεβλοῦ διαστρέψεις. Ὅτι σὺ λαὸν ταπεινὸν σώσεις, καὶ ὀφθαλμούς ὑπερηφάνων ταπεινώσεις. Ὅτι σὺ φωτίζεις λύχνον μου κύριε, ὁ θεός μου φωτίζεις τὸ σκότος μου. Ὅτι ἐν σοὶ ξυδήσομαι ἀπὸ πειρατηρίου, καὶ ἐν τῷ θεῷ μου ὑπερβήσομαι τεῖχος. Ὁ θεός μου ἄμωμος ἡ ὁδὸς αὐτοῦ, τὰ λόγια κυρίου πεπυρωμένα, ὑπέρασπίς ἐστι πάντων τῶν ἐλπιζόντων ἐπ' αὐτῷ. Ὅτι τίς θεὸς πάρεξ τοῦ κυρίου, ἢ τίς θεὸς πλὴν τοῦ θεοῦ ἡμῶν; Ὁ θεὸς ὁ περιζωννύων με δυνάμει, καὶ ἔθετο ἄμωμον τὴν ὁδόν μου. Καταρτίζων τοὺς πόδας μου ὡσεὶ ἐλάφου, καὶ ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ ἱστῶν με. Διδάσκων χεῖράς μου εἰς πόλεμον, καὶ ἔθου τόξον χαλκοῦν τοὺς βραχίονάς μου. Καὶ ἔδωκάς μοι ὑπέρασπισμὸν σωτηρίας, καὶ ἡ δεξιά σου ἀντελάβετό μου. Καὶ ἡ παιδεία σου ἀνώρθωσέ με εἰς τέλος, καὶ ἡ παιδεία σου, αὐτή με διδάξει. Ἐπλάτυνας τὰ διαβήματά μου ὑποκάτω μου, καὶ οὐκ ἠσθένησε τὰ ἴχνη μου. Καταδιώξω τοὺς ἐχθρούς μου καὶ καταλήψομαι αὐτούς, καὶ οὐκ ἀποστραφήσομαι ἕως ἀνεκλίπωσιν. Ἐκθλίψω αὐτοὺς καὶ οὐ μὴ δύνωνται στῆναι, πεσοῦνται ὑποκάτω τῶν ποδῶν μου.

Καί

Et ascendit super cherubim & uolauit, uolauit super pennas uētorū. Et posuit tenebras latibulū suum, in circuitu eius tabernaculū eius, tenebrosa aqua in nubibus aëris. Præfulgore in conspectu eius nubes transierūt, grando & carbones ignis. Et intonuit de cœlo dominus, & altissimus dedit uocē suam. Misit sagittas suas & dissipauit eos, & fulgura multiplicauit & conturbauit eos. Et apparuerūt fontes aquarū, & reuelata sunt fundamēta orbis terræ. Ab increpatione tua dñe, ab inspiratiōe spiritus iræ tuæ. Misit de summo & accepit me, & assumpsit me de aquis multis. Eripuit me de inimicis meis fortissimis, & ab his qui oderūt me, qm confortati sunt sup me. Præuenerūt me in die afflictionis meæ, & factus est dñs protectio mea. Et eduxit me in latitudinē, saluum me fecit qm uoluit me. Et retribuet mihi dñs secundū iustitiā meā, & secundū puritatē manuū mearū retribuet mihi. Quia custodiui uias dñi, nec impie gessi à deo meo. Qm omnia iudicia eius in cōspectu meo, & iustitias eius nō repuli à me. Et ero immaculatus cū eo, & obseruabo me ab iniquitate mea. Et retribuet mihi dñs secundū iustitiā meā, & secūdū puritatē manuum mearū in cōspectu oculorū eius. Cū sancto sanctus eris, & cū uiro innocēte innocēs eris. Et cū electo electus eris, & cū puerso puerteris. Qm tu populū humilē saluū facies, & oculos superborū humiliabis. Qm tu illuminas lucernā meam dñe, deus meus illumina tenebras meas. Qm in te eripiar à tentatione, & in deo meo trāsgrediar murū. Deus meus impolluta uia eius, eloqa dñi igne examinata, protector est omniū sperantiū in se. Qm quis deus præter dñm, aut quis deus prēter deū nostrū? Deus qui præcinxit me uirtute, & posuit immaculatā uiā meā. Qui pfecit pedes meos tanq̄ cerui, & super excelsa statuēs me. Qui doces manus meas ad præliū, & posuisti ut arcū æreū bra chia mea. Et dedisti mihi protectionē salutis, & dextera tua suscepit me. Et disciplina tua correxit me in finē, & disciplina tua ipsa me docebit. Dilatasti gressus meos subtus me, & nō sunt infirmata uestigia mea. Persequar inimicos meos & cōprehendā illos, & nō cōuertar donec deficiāt. Confringā illos nec poterūt stare, cadēt subtus pedes meos.

Et

Et aſcendit ſuper cherub & uolauit, & uolauit ſuper pennas uenti. Poſuit tenebras latibulum ſuum, in circuitu eius tabernaculum eius, tenebroſa aqua in nubibus ætheris. Præ fulgore in conſpectu eius nubes tranſierunt, grando & carbones ignis. Et intonuit in cœlo dominus, & altiſſimus dedit uocem ſuam, grandinem & carbones ignis. Et emiſit ſagittas ſuas & diſſipauit eos, & fulgura multiplicauit & conturbauit illos. Et apparuerunt effuſiones aquarum, & reuelata ſunt fundamenta orbis ab increpatione tua domine, ab inſpiratione ſpiritus furoris tui. Mittet de alto & accipiet me, & trahet me de aquis multis. Liberabit me de inimicis meis potentiſsimis, & de his qui oderunt me, quoniam robuſtiores me erant. Præueniet me in die afflictionis meæ, & factus eſt dominus firmamentum meum. Et educet me in latitudinem, liberabit me quia placui ei. Retribuet mihi dominus ſecundum iuſtitiam meam, & ſecundum munditiam manuum mearum reddet mihi. Quia cuſtodiui uias domini, & non egi impie à deo meo. Omnia enim iudicia eius in conſpectu meo, & præcepta eius non amoui à me. Et fui immaculatus cum eo, & cuſtodiui me ab iniquitate mea. Et reſtituit mihi dominus ſecundum iuſtitiam meam, & ſecũdum munditiam manuum mearum in cõſpectu oculorum eius. Cum ſancto ſanctus eris, & cum uiro innocente innocenter ages. Et cum electo electus eris, & cum peruerſo peruerteris. Quia tu populũ pauperem ſaluabis, & oculos excelſos humiliabis. Quia tu illuminas lucernã meã, domine deus meus illumina tenebras meas. In te enim curram accinctus, & in deo meo trãſiliam murũ.

Deus immaculata uia eius, eloquium domini igne examinatũ, ſcutum eſt omnium ſperantium in ſe. Quia eſt deus præter dominum, & quis fortis præter deum noſtrum? Deus qui accingit me fortitudine, & poſuit immaculatam uiam meam. Coæquans pedes meos ceruis, & ſuper excelſa ſtatuens me. Docens manus meas ad prælium, & componens quaſi arcum æreum brachia mea. Dediſti mihi clypeum ſalutis tuæ & dextera tua confortauit me, & manſuetudo tua multiplicauit me. Dilatabis greſſus meos ſubtus me, & non deficient tali mei. Perſequar inimicos meos & apprehendam eos, & non reuertar donec conſumam eos. Cædam eos & non poterunt ſurgere, cadent ſub pedibus meis.

Accin/

וַיִּרְכַּב עַל־כְּרוּב וַיָּעוֹף וַיֵּדֶא עַל־
כַּנְפֵי־רוּחַ׃ יָשֶׁת חֹשֶׁךְ סִתְרוֹ סְבִיבוֹתָיו סֻכָּתוֹ חֶשְׁכַת־מַיִם עָבֵי
שְׁחָקִים׃ מִנֹּגַהּ נֶגְדּוֹ עָבָיו עָבְרוּ בָּרָד וְגַחֲלֵי־אֵשׁ׃ וַיַּרְעֵם בַּשָּׁמַיִם יְ
יְחוָה וְעֶלְיוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ בָּרָד וְגַחֲלֵי־אֵשׁ׃
וַיִּשְׁלַח חִצָּיו וַיְפִיצֵם וּבְרָקִים
רָב וַיְהֻמֵּם׃ וַיֵּרָאוּ אֲפִיקֵי
מַיִם וַיִּגָּלוּ מוֹסְדוֹת תֵּבֵל מִגַּעֲרָתְךָ
יְחוָה מִנִּשְׁמַת רוּחַ אַפֶּךָ׃
יִשְׁלַח מִמָּרוֹם יִקָּחֵנִי יַמְשֵׁנִי מִמַּיִם
רַבִּים׃ יַצִּילֵנִי מֵאוֹיְבִי עָז וּמִשֹּׂנְאַי
כִּי־אֵמְצוּ מִמֶּנִּי׃ יְקַדְּמוּנִי בְיוֹם
אֵידִי וַיְהִי יְחוָה לְמִשְׁעָן לִי׃
וַיּוֹצִאֵנִי לַמֶּרְחָב יְחַלְּצֵנִי כִּי־חָפֵץ בִּי׃
יִגְמְלֵנִי יְחוָה כְּצִדְקִי כְּבֹר יָדַי יָשִׁיב
לִי׃ כִּי שָׁמַרְתִּי דַּרְכֵי יְחוָה וְלֹא
רָשַׁעְתִּי מֵאֱלֹהָי׃ כִּי כָל־מִשְׁפָּטָיו
לְנֶגְדִּי וְחֻקּוֹתָיו לֹא־אָסִיר מֶנִּי׃
וָאֱהִי תָמִים עִמּוֹ וָאֶשְׁתַּמֵּר מֵעֲוֹנִי׃
וַיָּשֶׁב יְחוָה לִי כְּצִדְקִי כְּבֹר יָדַי
לְנֶגֶד עֵינָיו׃ עִם־חָסִיד תִּתְחַסָּד
עִם־גֶּבֶר תָּמִים תִּתַּמָּם׃ עִם־נָבָר
תִּתְבָּרָר וְעִם־עִקֵּשׁ תִּתְפַּתָּל׃ כִּי־
אַתָּה עַם־עָנִי תוֹשִׁיעַ וְעֵינַיִם רָמוֹת
תַּשְׁפִּיל׃ כִּי־אַתָּה תָּאִיר נֵרִי יְחוָה
אֱלֹהַי יַגִּיהַ חָשְׁכִּי׃ כִּי בְךָ אָרוּץ
גְּדוּד וּבֵאלֹהַי אֲדַלֶּג־שׁוּר׃ הָאֵל
תָּמִים דַּרְכּוֹ אִמְרַת יְחוָה צְרוּפָה
מָגֵן הוּא לְכֹל הַחוֹסִים בּוֹ׃
כִּי מִי אֱלוֹהַּ מִבַּלְעֲדֵי יְחוָה וּמִי צוּר
זוּלָתֵי אֱלֹהֵינוּ׃ הָאֵל הַמְאַזְּרֵנִי
חָיִל וַיִּתֵּן תָּמִים דַּרְכִּי׃ מְשַׁוֶּה
רַגְלַי כָּאַיָּלוֹת וְעַל־בָּמוֹתַי יְעַמִּידֵנִי׃
מְלַמֵּד יָדַי לַמִּלְחָמָה וְנִחֲתָה
קֶשֶׁת־נְחוּשָׁה זְרוֹעֹתָי׃
וַתִּתֶּן־לִי מָגֵן יִשְׁעֶךָ וִימִינְךָ תִסְעָדֵנִי
וְעַנְוָתְךָ תַרְבֵּנִי׃ תַּרְחִיב
צַעֲדִי תַּחְתָּי וְלֹא מָעֲדוּ קַרְסֻלָּי׃
אֶרְדּוֹף אוֹיְבַי וְאַשִּׂיגֵם וְלֹא
אָשׁוּב עַד־כַּלּוֹתָם׃ אֶמְחָצֵם
וְלֹא־יוּכְלוּ קוּם יִפְּלוּ תַּחַת רַגְלָי׃

ותאזרני

Καὶ περιέζωσάς με δύναμιν εἰς πόλεμον, ὑπέ
πρισας πάντας τοὺς ἐπανισταμένους ἐπ' ἐμὲ ὑπο
κάτω μου. Καὶ τοὺς ἐχθρούς μου ἔδωκάς μοι νῶτον, καὶ τοὺς μισοῦντάς με ἐξολόθρευσας. Ἐκέ
κραξαν καὶ οὐκ ἦν ὁ σώζων, πρὸς κύριον καὶ οὐκ εἰσήκουσεν αὐτῶν. Καὶ λεπτυνῶ αὐτοὺς ὡσεὶ
χοῦν κατὰ πρόσωπον ἀνέμου, ὡς πηλὸν πλατειῶν
λεανῶ αὐτούς. Ρύσῃ με ἐξ ἀντιλογίας λαοῦ, κα
τασήσεις με εἰς κεφαλὴν ἐθνῶν. Λαὸς ὃν οὐκ ἔγ
νων ἐδούλευσέ μοι, εἰς ἀκοὴν ὠτίου ὑπήκουσέ μου. Υἱοὶ ἀλλότριοι ἐψεύσαντό μοι, υἱοὶ ἀλλότριοι
ἐπαλαιώθησαν καὶ ἐχώλαναν ἀπὸ τῶν τριβῶν
αὐτῶν. Ζῇ κύριος καὶ εὐλογητὸς ὁ θεός, καὶ ὑψωθή
τω ὁ θεὸς τοῦ σωτηρίας μου. Ὁ θεὸς ὁ διδοὺς ἐκδι
κήσεις ἐμοὶ καὶ ὑποτάξας λαοὺς ὑπ' ἐμὲ, ὁ ῥύσης
μου ἐξ ἐχθρῶν μου ὀργιλῶν. Ἀπὸ τῶν ἐπανισταμέ
νων ἐπ' ἐμὲ ὑψώσεις με, ἀπὸ ἀνδρὸς ἀδίκου ῥύσαι
με. Διὰ τοῦτο ἐξομολογήσομαί σοι ἐν ἔθνεσι κύριε
καὶ τῷ ὀνόματί σου ψαλῶ. Μεγαλύνων τὰς σωτη
ρίας τοῦ βασιλέως, καὶ ποιῶν ἔλεος τῷ χριστῷ αὐ
τοῦ, τῷ Δαυὶδ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ ἕως αἰῶνος.

Εἰς τέλος, ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ιη

Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν θεοῦ, ποίησιν δὲ
χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα. Ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἐρεύγεται ῥῆμα, καὶ νὺξ νυκτὶ
ἀναγγέλλει γνῶσιν. Οὐκ εἰσὶ λαλιαὶ οὐδὲ λόγοι
ὧν οὐκ ἀκούονται αἱ φωναὶ αὐτῶν. Εἰς πᾶσαν
τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέ
ρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν. Ἐν ᾧ ἡλίῳ
ἔθετο τὸ σκήνωμα αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ὡς νυμφίος
ἐκπορευόμενος ἐκ παστοῦ αὐτοῦ. Ἀγαλλιάσεται
ὡς γίγας δραμεῖν ὁδόν, ἀπ' ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ
ἡ ἔξοδος αὐτοῦ. Καὶ τὸ κατάντημα αὐτοῦ ἕως
ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀποκρυβήσε
ται τὴν θέρμην αὐτοῦ. Ὁ νόμος κυρίου ἄμω
μος ἐπιστρέφων ψυχάς, ἡ μαρτυρία κυρίου πι
στὴ σοφίζουσα νήπια. Τὰ δικαιώματα κυρίου
εὐθεῖα εὐφραίνοντα καρδίαν, ἡ ἐντολὴ κυρίου
τηλαυγὴς φωτίζουσα ὀφθαλμούς. Ὁ φόβος
κυρίου ἁγνὸς διαμένων εἰς αἰῶνα αἰῶνος, τὰ
κρίματα κυρίου ἀληθινὰ, δεδικαιωμένα ἐπὶ
τὸ αὐτό. Ἐπιθυμητὰ ὑπὲρ χρυσίον καὶ λίθον
τίμιον πολύν, καὶ γλυκύτερα ὑπὲρ μέλι καὶ
κηρίον. Καὶ γὰρ ὁ δοῦλός σου φυλάσσει αὐ
τά, ἐν τῷ φυλάσσειν αὐτὰ ἀνταπόδοσις πολ
λή. Παραπτώματα τίς συνήσει, ἐκ τῶν κρυ
φίων μου καθάρισόν με, καὶ ἀπὸ ἀλλοτρίων
φείσαι τοῦ δούλου σου. Ἐὰν μή μου κατακυ
ριεύσωσι, τότε ἄμωμος ἔσομαι, καὶ κατα
καθαρισθήσομαι ἀπὸ ἁμαρτίας μεγάλης.

Καὶ

Et præcinxisti me uirtute ad bellũ, supplan
tasti omnes insurgẽtes in me subtus me. Et inimicos meos dedisti mihi dorsum, & odi
entes me disperdidisti. Clamauerũt nec erat qui saluos faceret, ad dominum, nec exaudi
uit eos. Et comminuã eos ut puluerem ante faciem uenti, ut lutum platearũ delebo eos. Eripies me de cõtradictionibus populi, con
stitues me in caput gẽtium. Populus quem non cognoui seruiuit mihi, in auditu auris obediuit mihi. Filij alieni mentiti sunt mihi, filij alieni inueterati sunt & claudicauerũt à semitis suis. Viuit dominus & benedictus deus, & exaltet deus salutis meæ. Deus qui das uindictas mihi, & subdidisti populos sub me, liberator meus de inimicis meis ira
cundis. Ab insurgentibus in me exaltabis me, à uiro iniquo eripies me. Propterea con
fitebor tibi in nationibus domine, & nomi
ni tuo psalmum dicam. Magnificãs salutes regis eius, & faciens misericordiam Christo suo, Dauid & semini eius usq; in seculum.

In finem, psalmus Dauid.

XVIII

COeli enarrant gloriã dei, & opera ma
nuum eius annuntiat firmamentum. Dies diei eructat uerbum, & nox nocti indi
cat sciẽtiam. Non sunt loquelæ neq; sermo
nes, quorum non audiũtur uoces eorum. In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fi
nes orbis terræ uerba eorum. In sole posuit tabernaculum suum, & ipse tanquam spon
sus procedens de thalamo suo. Exultabit ut gigas ad currendam uiam, à summo cœlo egressio eius. Et occursus eius usq; ad sum
mum eius, nec est qui se abscondat à calore eius. Lex domini immaculata cõuertens ani
mas, testimonium domini fidele, sapiẽtiam præstans paruulis. Iustitiæ domini rectæ, lætificantes corda, præceptum domini luci
dum illuminans oculos. Timor domini san
ctus permanẽs in seculum seculi, iudicia do
mini uera iustificata in semetipsa. Desidera
bilia super aurum & lapidẽ preciosum mul
tum, & dulciora super mel & fauũ. Etenim seruus tuus custodit ea, in custodiendis illis retributio multa. Delicta quis intelligit, ab occultis meis munda me, & ab alienis parce seruo tuo. Si mei nõ fuerint dñati tũc imma
culatus ero, & emũdabor à delicto maximo.

Et erunt

Accinxisti me fortitudine ad prælium, incurua/
bis resistentes mihi subtus me. Inimicorum
meorum dedisti mihi dorsum, & odientes me
disperdidisti. Clamabunt & non erit qui saluet,
ad dominum & non exaudiet eos. Delebo eos
ut puluerem ante faciem uenti, ut lutum platea/
rum proijciam eos. Saluabis me à contradi/
ctionibus populi, pones me in caput gentium,
populus quem ignoraui, seruiet mihi. Audi/
tione auris obediet mihi, filij alieni mentiuntur
mihi. Filij alieni defluent, & contrahentur in
angustijs suis. Viuit dominus & benedictus
deus meus, & exaltabitur deus salutis meæ.
Deus qui das uindictas mihi, & congregas po/
pulos sub me. Qui seruas me ab inimicis meis
& à resistentibus mihi eleuas me, à uiro iniquo li/
bera me. Propterea confitebor tibi in genti/
bus domine, & nomini tuo cantabo. Ma/
gnificans salutes regis sui, & faciens misericordi/
am Christo suo, Dauid & semini eius usque in
æternum.

Victori, psalmus Dauid.

XIX

COeli enarrant gloriam dei, & opera ma/
nuum eius annuntiat firmamentum.
Dies diei eructat uerbum, & nox nocti indicat
scientiam. Non est sermo & non sunt uerba,
quibus non audiatur uox eorum. In omnem
terram exiuit sonus eorum, & in finibus orbis
uerba eorum, soli posuit tabernaculum in eis.
Et ipse quasi sponsus procedens de thalamo
suo, exultauit ut fortis ad currendam uiam.
A summitate cœli egressus eius, & cursus eius
usque ad summitatem illius, nec est qui se abs/
condat à calore eius. Lex domini immacula/
ta conuertens animas, testimonium domini fi/
dele, sapientiam præstans paruulis. Præce/
pta domini recta lætificantia cor, mandatum do/
mini lucidum illuminans oculos. Timor do/
mini mundus perseuerans in secula, iudicia do/
mini uera, iustificata in semetipsa. Desiderabi/
lia super aurum & lapidem precio sum multum,
& dulciora super mel & fauum redundantem.
Vnde seruus tuus docebit ea, in custodiendis eis
retributio multa. Errores quis intelligit, ab oc/
cultis munda me. A superbis quoq; libera ser/
uum tuum si non fuerint dominati mei, tunc im/
maculatus ero, & emundabor à delicto maximo.

Et erunt

וַתְּזַרֵנִי חַיִל לַמִּלְחָמָה תַּכְרִיעַ קָמַי
תַּחְתָּי׃ וְאֹיְבַי נָתַתָּה לִּי עֹרֶף
וּמְשַׂנְאַי אַצְמִיתֵם׃ יְשַׁוְּעוּ וְאֵין
מוֹשִׁיעַ עַל־יְהוָה וְלֹא עָנָם׃
וְאֶשְׁחָקֵם כְּעָפָר עַל־פְּנֵי־רוּחַ כְּטִיט
חוּצוֹת אֲרִיקֵם׃ תְּפַלְּטֵנִי מֵרִיבֵי
עָם תְּשִׂימֵנִי לְרֹאשׁ גּוֹיִם עַם לֹא־יָדַעְתִּי
יַעַבְדוּנִי׃ לִשְׁמַע אֹזֶן יִשְׁמְעוּ לִי בְּנֵי
נֵכָר יְכַחֲשׁוּ־לִי׃ בְּנֵי־נֵכָר יִבֹּלוּ וְיַחְרְגוּ
מִמִּסְגְּרוֹתֵיהֶם׃ חַי־יְהוָה וּבָרוּךְ
צוּרִי וְיָרוּם אֱלֹהֵי יִשְׁעִי׃ הָאֵל
הַנּוֹתֵן נְקָמוֹת לִי וַיְרַבֵּר עַמִּים תַּחְתָּי׃
מְפַלְּטִי מֵאֹיְבָי אַף־מִן־קָמַי
תְּרוֹמְמֵנִי מֵאִישׁ חָמָס תַּצִּילֵנִי׃
עַל־כֵּן ׀ אוֹדְךָ בַגּוֹיִם יְהוָה וּלְשִׁמְךָ
אֲזַמֵּרָה׃ מַגְדִּיל ׀ יְשׁוּעוֹת מַלְכּוֹ
וְעֹשֶׂה חֶסֶד לִמְשִׁיחוֹ לְדָוִד וּלְזַרְעוֹ עַד־
עוֹלָם׃

יט

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר
לְדָוִד׃

הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד־אֵל וּמַעֲשֵׂה
יָדָיו מַגִּיד הָרָקִיעַ׃ יוֹם לְיוֹם יַבִּיעַ
אֹמֶר וְלַיְלָה לְלַיְלָה יְחַוֶּה־דָּעַת׃
אֵין אֹמֶר וְאֵין דְּבָרִים בְּלִי נִשְׁמָע קוֹלָם׃
בְּכָל־הָאָרֶץ יָצָא קַוָּם וּבִקְצֵה תֵבֵל
מִלֵּיהֶם לַשֶּׁמֶשׁ שָׂם אֹהֶל בָּהֶם׃
וְהוּא כְּחָתָן יוֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ יָשִׂישׂ כְּגִבּוֹר
לָרוּץ אֹרַח׃ מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם מוֹצָאוֹ
וּתְקוּפָתוֹ עַל־קְצוֹתָם וְאֵין נִסְתָּר מֵחַמָּתוֹ׃
תּוֹרַת יְהוָה תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ
עֵדוּת יְהוָה נֶאֱמָנָה מַחְכִּימַת פֶּתִי׃
פִּקּוּדֵי יְהוָה יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי־לֵב
מִצְוַת יְהוָה בָּרָה מְאִירַת עֵינָיִם׃
יִרְאַת יְהוָה טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לָעַד
מִשְׁפְּטֵי יְהוָה אֱמֶת צָדְקוּ יַחְדָּו׃
הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפַּז רָב
וּמְתוּקִים מִדְּבַשׁ וְנֹפֶת צוּפִים׃
גַּם־עַבְדְּךָ נִזְהָר בָּהֶם בְּשָׁמְרָם
עֵקֶב רָב׃ שְׁגִיאוֹת מִי־יָבִין
מִנִּסְתָּרוֹת נַקֵּנִי׃ גַּם מִזֵּדִים
חֲשֹׂךְ עַבְדֶּךָ אַל־יִמְשְׁלוּ־בִי אָז אֵיתָם
וְנִקֵּיתִי מִפֶּשַׁע רָב׃

יהיו

Καὶ ἔσονται εἰς εὐδοκίαν τὰ λόγια τοῦ στόματός μου, καὶ ἡ μελέτη τῆς καρδίας μου ἐνώπιόν σου διὰ παντός. Κύριε βοηθέ μου καὶ λυτρωτά μου.

Εἰς τέλος, ψαλμὸς τῷ δαυίδ. ιθ

Ε Παικοῦσαί σε κύριος ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, ὑπερασπίσαί σε τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ ἰακώβ. Ἐξαποστείλαί σοι βοήθειαν ἐξ ἁγίου, καὶ ἐκ σιὼν ἀντιλάβοιτό σου. Μνησθείη πάσης θυσίας σου, καὶ τὸ ὁλοκάρπωμά σου πιανάτω. Δώη σοι κύριος κατὰ τὴν καρδίαν σου, καὶ πᾶσαν τὴν βουλήν σου πληρώσαι. Ἀγαλλιασόμεθα ἐν τῷ σωτηρίῳ σου, καὶ ἐν ὀνόματι κυρίου θεοῦ ἡμῶν μεγαλυνθησόμεθα. Πληρῶσαι κύριος πάντα τὰ αἰτήματά σου, νῦν ἔγνων ὅτι ἔσωσε κύριος τὸν χριστὸν αὐτοῦ. Ἐπακούσεται αὐτῷ ἐξ οὐρανοῦ ἁγίου αὐτοῦ, ἐν δυνάσταις ἡ σωτηρία τοῦ δεξιᾶς αὐτοῦ. Οὗτοι ἐν ἅρμασι καὶ οὗτοι ἐν ἵπποις, ἡμεῖς δὲ ἐν ὀνόματι κυρίου θεοῦ ἡμῶν ἐπικαλεσόμεθα. Αὐτοὶ ἐσκοτίσθησαν καὶ ἔπεσον, ἡμεῖς δὲ ἀνέστημεν καὶ ἀνορθώθημεν. Κύριε σῶσον τὸν βασιλέα καὶ ἐπάκουσον ἡμῶν, ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἐπικαλεσώμεθά σε.

Εἰς τέλος, ψαλμὸς τῷ δαυίδ. κ

Κ Υριε ἐν τῇ δυνάμει σου εὐφρανθήσεται ὁ βασιλεύς, καὶ ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ σου ἀγαλλιάσεται σφόδρα. Τὴν ἐπιθυμίαν τῆς καρδίας αὐτοῦ ἔδωκας αὐτῷ, καὶ τὸν θέλησιν τῶν χειλέων αὐτοῦ οὐκ ἐστέρησας αὐτόν. Ὅτι προέφθασας αὐτὸν ἐν εὐλογίαις χρηστότητος, ἔθηκας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ στέφανον ἐκ λίθου τιμίου. Ζωὴν ἠτήσατό σε καὶ ἔδωκας αὐτῷ, μακρότητα ἡμερῶν εἰς αἰῶνα αἰῶνος. Μεγάλη ἡ δόξα αὐτοῦ ἐν τῷ σωτηρίῳ σου, δόξαν καὶ μεγαλοπρέπειαν ἐπιθήσεις ἐπ' αὐτόν. Ὅτι δώσεις αὐτῷ εὐλογίαν εἰς αἰῶνα αἰῶνος, εὐφρανεῖς αὐτὸν ἐν χαρᾷ μετὰ τοῦ προσώπου σου. Ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐλπίζει ἐπὶ κύριον, καὶ ἐν τῷ ἐλέει τοῦ ὑψίστου οὐ μὴ σαλευθῇ. Εὑρεθείη ἡ χείρ σου πᾶσι τοῖς ἐχθροῖς σου, ἡ δεξιά σου εὕροι πάντας τοὺς μισοῦντάς σε. Ὅτι θήσεις αὐτοὺς ὡς κλίβανον πυρὸς εἰς καιρὸν τοῦ προσώπου σου, κύριος ἐν ὀργῇ αὐτοῦ συνταράξει αὐτούς, καὶ καταφάγεται αὐτοὺς πῦρ. Τὸν καρπὸν αὐτῶν ἀπὸ τῆς γῆς ἀπολεῖς, καὶ τὸ σπέρμα αὐτῶν ἀπὸ υἱῶν ἀνθρώπων. Ὅτι ἐξέκλιναν ἐπὶ σὲ κακά, ἐλογίσαντο βουλάς, ἃς οὐ μὴ στήσωσι. Ὅτι θήσεις αὐτοὺς νῶτον ἐν τοῖς περιλοίποις σου, ἑτοιμάσεις τὸ πρόσωπον αὐτῶν. Ὑψώθητι κύριε ἐν τῇ δυνάμει σου, ᾄσομαι καὶ ψαλῶ τὰς δυνάμεις σου. Εἰς τὸ τέλος, ὑπὲρ τῆς ἀντιλήψεως τῆς ἡωθινῆς, ψαλμὸς τῷ δαυίδ. κα

Ο Θεός ὁ θεός μου πρόσχες μοι, ἵνα τί ἐγκατέλιπές με, μακρὰν ἀπὸ τῆς σωτηρίας μου οἱ λόγοι τῶν παραπτωμάτων μου.

Ο θεὸς

Et erunt ut complaceãt eloquia oris mei,& meditatio cordis mei in conſpectu tuo ſemper. Dñe adiutor meus,& redemptor meus.

In finem,pſalmus Dauid. XIX

EXaudiat te dominus in die tribulationis,protegat te nomen dei Iacob. Mittat tibi auxilium de ſancto,& de Sion tueatur te. Memor ſit omnis ſacrificij tui,& holocauſtũ tuum pingue fiat. Tribuat tibi dominus ſecundũ cor tuum,& omne cõſilium tuum confirmet. Lætabimur in ſalutari tuo,& in nomine domini dei noſtri magnificabimur. Impleat dñs omnes petitiones tuas,nũc cognoui quoniam ſaluũ fecit dominus Chriſtũ ſuum. Exaudiet illum de cœlo ſancto ſuo,in potentatibus ſalus dextræ eius. Hi in curribus & hi in equis,nos autẽ in nomine dñi dei noſtri inuocabimus. Ipſi obligati ſunt & ceciderunt,nos autẽ ſurreximus & erecti ſumus. Dñe ſaluũ fac regem,& exaudi nos in die qua inuocauerimus te.

In finem,pſalmus Dauid. XX

DOmine in uirtute tua lętãbit᷑ rex,& ſuper ſalutare tuũ exultabit uehemẽter. Deſideriũ cordis eius tribuiſti ei,& uolũtate labiorũ eius non fraudaſti eum. Quoniam præueniſti eum in benedictionibus dulcedinis,poſuiſti in capite eius coronã de lapide precioſo. Vitam petĳt à te & tribuiſti ei,longitudinem dierũ in ſeculũ & in ſeculũ ſeculi. Magna eſt gloria eius in ſalutari tuo,gloriã & magnũ decorẽ impones ſuper eum. Quoniã dabis eum in benedictione in ſeculũ ſeculi,lætificabis eũ in gaudio cum uultu tuo. Qm̃ rex ſperat in dño,& in miſericordia altiſſimi non cõmouebitur. Inueniatur manus tua omnibus inimicis tuis,dextera tua inueniat omnes qui oderunt te. Pones eos ut clibanum ignis in tẽpore uultus tui, dñs in ira ſua conturbabit eos,& deuorabit eos ignis. Fructũ eorũ de terra perdes,& ſemẽ eorum à filĳs hominũ. Qm̃ declinauerunt in te mala,cogitauerũt cõſilia,quę nõ potuerũt ſtabilire. Qm̃ pones eos dorſum,in reliquĳs tuis pręparabis uultũ eorũ. Exaltare dñe in uirtute tua,cãtabimus & pſallemus uirtutes tuas.

In finem,pro ſuſceptione matutina,pſalmus Dauid. XXI

DEus deus meus (mus reſpice in me,quare me dereliq̃ſti,longe à ſalute mea uerba delictorũ meorum.

Deus

Sint placentes ſermones oris mei, & meditatio cordis mei in conſpectu tuo, domine fortitudo mea & redemptor meus.

Victori, pſalmus Dauid. XX

EXaudiat te dominus in die tribulatiõis, protegat te nomen dei Iacob. Mittat tibi auxilium de ſancto, & de Sion roboret te. Memor ſit omnis ſacrificij tui, & holocauſtum tuum pingue fiat: ſemper. Det tibi ſecundum cor tuum, & omnem uoluntatem tuam impleat. Laudabimus in ſalutari tuo, & in nomine dei noſtri ducemus choros, impleat dominus omnes petitiones tuas. Nunc ſcio quoniam ſaluabit dominus Chriſtum ſuum, exaudiet eum de cœlo ſancto ſuo, in fortitudine ſalutis dexteræ eius. Hi in curribus & hi in equis: nos autem nominis domini dei noſtri recordabimur. Ipſi incuruati ſunt & ceciderunt, nos autem ſurreximus & erecti ſumus. Domine ſalua: rex exaudies nos in die qua inuocauerimus te.

Victori, pſalmus Dauid.

XXI

DOmine in fortitudine tua lætabitur rex, & in ſalutari tuo exultabit uehementer. Deſiderium cordis eius dediſti ei, & uoluntate labiorum eius non fraudaſti eum: ſemper. Quoniam præueniſti eum in benedictionibus bonitatis, pones in capite eius coronam de obrizo. Vitam petiuit à te & dediſti ei, longitudinem dierum in ſeculum & in æternum. Magna gloria eius in ſalutari tuo, gloriam & decorem pones ſuper eum. Pones enim eum in benedictionem ſempiternam, & hilarabis eum lætitia apud uultum tuum. Quia rex confidet in domino, & in miſericordia excelſi non decipietur. Inueniet manus tua omnes inimicos tuos, dextera tua inueniet odientes te. Pones eos ut clibanum ignis in tempore uultus tui, dominus in furore ſuo præcipitabit eos, & deuorabit eos ignis. Fructum eorum de terra perdes, & ſemen eorum de filijs hominum. Quoniam inclinauerunt ſuper te malum, cogitauerunt ſcelus quod non potuerunt. Quoniam pones eos humerum, funes tuos firmabis contra facies eorum. Exaltare domine in fortitudine tua, cantabimus & pſallemus fortitudines tuas.

Victori, pro ceruo matutino,
canticum Dauid. XXII

DEus meus deus meus quare dereliquiſti me, longe à ſalute mea uerba rugitus mei.

Deus

יִחִיו־לְרָצוֹן ׀ אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ
יְהוָה צוּרִי וְגוֹאֲלִי׃

כ

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר
לְדָוִד׃

יַעַנְךָ יְהוָה בְּיוֹם צָרָה יְשַׂגֶּבְךָ
שֵׁם ׀ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב׃ יִשְׁלַח עֶזְרְךָ
מִקֹּדֶשׁ וּמִצִּיּוֹן יִסְעָדֶךָּ׃ יִזְכֹּר כָּל־
מִנְחוֹתֶיךָ וְעוֹלָתְךָ יְרַשְׁנֶה סֶלָה׃
יִתֶּן־לְךָ כִּלְבָבֶךָ וְכָל־עֲצָתְךָ יְמַלֵּא׃
נְרַנְּנָה ׀ בִּישׁוּעָתֶךָ וּבְשֵׁם אֱלֹהֵינוּ נִדְגֹּל
יְמַלֵּא יְהוָה כָּל־מִשְׁאֲלוֹתֶיךָ׃ עַתָּה
יָדַעְתִּי כִּי הוֹשִׁיעַ יְהוָה מְשִׁיחוֹ יַעֲנֵהוּ
מִשְּׁמֵי קָדְשׁוֹ בִּגְבוּרוֹת יֶשַׁע יְמִינוֹ׃
אֵלֶּה בָרֶכֶב וְאֵלֶּה בַסּוּסִים וַאֲנַחְנוּ ׀ בְּשֵׁם־
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ ׀ נַזְכִּיר׃ הֵמָּה כָּרְעוּ
וְנָפָלוּ וַאֲנַחְנוּ קַמְנוּ וַנִּתְעוֹדָד׃ יְהוָה
הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם־קָרְאֵנוּ׃

כא

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר
לְדָוִד׃

יְהוָה בְּעֻזְּךָ יִשְׂמַח־מֶלֶךְ וּבִישׁוּעָתְךָ
מַה־יָּגִיל מְאֹד׃ תַּאֲוַת לִבּוֹ נָתַתָּה
לוֹ וַאֲרֶשֶׁת שְׂפָתָיו בַּל־מָנַעְתָּ סֶלָה׃
כִּי תְקַדְּמֶנּוּ בִּרְכוֹת טוֹב תָּשִׁית לְרֹאשׁוֹ
עֲטֶרֶת פָּז׃ חַיִּים ׀ שָׁאַל מִמְּךָ נָתַתָּה
לוֹ אֹרֶךְ יָמִים עוֹלָם וָעֶד׃ גָּדוֹל
כְּבוֹדוֹ בִּישׁוּעָתֶךָ הוֹד וְהָדָר תְּשַׂוֶּה עָלָיו׃
כִּי־תְשִׁיתֵהוּ בְרָכוֹת לָעַד תְּחַדֵּהוּ
בְּשִׂמְחָה אֶת־פָּנֶיךָ׃ כִּי־הַמֶּלֶךְ בּוֹטֵחַ
בַּיהוָה וּבְחֶסֶד עֶלְיוֹן בַּל־יִמּוֹט׃
תִּמְצָא יָדְךָ לְכָל־אוֹיְבֶיךָ יְמִינְךָ תִּמְצָא
שׂנְאֶיךָ׃ תְּשִׁיתֵמוֹ ׀ כְּתַנּוּר אֵשׁ לְעֵת
פָּנֶיךָ יְהוָה בְּאַפּוֹ וּתְאכְלֵם אֵשׁ׃
פִּרְיָמוֹ מֵאֶרֶץ תְּאַבֵּד וְזַרְעָם מִבְּנֵי
אָדָם׃ כִּי־נָטוּ עָלֶיךָ רָעָה חָשְׁבוּ
מְזִמָּה בַּל־יוּכָלוּ׃ כִּי תְשִׁיתֵמוֹ
שֶׁכֶם בְּמֵיתָרֶיךָ תְכוֹנֵן עַל־פְּנֵיהֶם׃
רוּמָה יְהוָה בְּעֻזֶּךָ נָשִׁירָה וּנְזַמְּרָה
גְּבוּרָתֶךָ׃

כב

לַמְנַצֵּחַ עַל־אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר
מִזְמוֹר לְדָוִד׃

אֵלִי ׀ אֵלִי לָמָה עֲזַבְתָּנִי רָחוֹק
מִישׁוּעָתִי דִּבְרֵי שַׁאֲגָתִי׃

Ο θεός μου κεκράξομαι ἡμέρας καὶ οὐκ εἰσακούσῃ, καὶ νυκτὸς καὶ οὐκ εἰς ἄνοιαν ἐμοί. Σὺ δὲ ἁγίῳ κατοικεῖς ὁ ἔπαινος τοῦ ἰσραήλ. Ἐπὶ σοὶ ἤλπισαν οἱ πατέρες ἡμῶν, ἤλπισαν καὶ ἐρρύσω αὐτούς. Πρός σε ἐκέκραξαν καὶ ἐσώθησαν, εἰς σοὶ ἤλπισαν καὶ οὐ κατῃσχύνθησαν. Ἐγὼ δὲ εἰμι σκώληξ καὶ οὐκ ἄνθρωπος, ὀνειδος ἀνθρώπων καὶ ἐξουθένημα λαοῦ. Πάντες οἱ θεωροῦντες με ἐξεμυκτήρισάν με, ἐλάλησαν ἐν χείλεσιν, ἐκίνησαν κεφαλήν. Ἤλπισεν ἐπὶ κύριον ῥυσάσθω αὐτόν, σωσάτω αὐτόν ὅτι θέλει αὐτόν. Ὅτι σὺ εἶ ὁ ἐκσπάσας με ἐκ γαστρός, ἐλπίς μου ἀπὸ μαστῶν τῆς μητρός μου, ἐπὶ σοὶ ἐπεβλήθην ἐκ μήτρας. Ἀπὸ γαστρὸς μητρός μου θεός μου εἶ σύ, μὴ ἀποστῇς ἀπ' ἐμοῦ. Ὅτι θλῖψις ἐγγύς, ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ βοηθῶν μοι. Περιεκύκλωσάν με μόσχοι πολλοί, ταῦροι πίονες περιέσχον με. Ἤνοιξαν ἐπ' ἐμὲ τὸ στόμα αὐτῶν, ὡς λέων ἁρπάζων καὶ ὠρυόμενος. Ὡς ὕδωρ ἐξεχύθην καὶ διεσκορπίσθη πάντα τὰ ὀστᾶ μου. Ἐγενήθη ἡ καρδία μου ὡσεὶ κηρὸς τηκόμενον ἐν μέσῳ τῆς κοιλίας μου. Ἐξηράνθη ὡς ὄστρακον ἡ ἰσχύς μου, καὶ ἡ γλῶσσά μου κεκόλλημαι τῷ λάρυγγί μου, καὶ εἰς χοῦν θανάτου κατήγαγές με. Ὅτι ἐκύκλωσάν με κύνες πολλοί, συναγωγὴ πονηρευομένων περιέσχον με. Ὤρυξαν χεῖράς μου καὶ πόδας μου, ἐξηριθμήσαντο πάντα τὰ ὀστᾶ μου. Αὐτοὶ δὲ κατενόησαν καὶ ἐπέβλεψάν με, διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον. Σὺ δὲ κύριε μὴ μακρύνῃς τὴν βοήθειάν σου ἀπ' ἐμοῦ, εἰς τὴν ἀντιλημψίν μου πρόσχες. Ῥῦσαι ἀπὸ ῥομφαίας τὴν ψυχήν μου, καὶ ἐκ χειρὸς κυνὸς τὴν μονογενῆ μου. Σῶσόν με ἐκ στόματος λέοντος, καὶ ἀπὸ κεράτων μονοκερώτων τὴν ταπείνωσίν μου. Διηγήσομαι τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ὑμνήσω σε. Οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον αἰνέσατε αὐτόν, ἅπαν τὸ σπέρμα Ἰακὼβ δοξάσατε αὐτόν. Φοβηθήτω ἀπ' αὐτοῦ ἅπαν τὸ σπέρμα Ἰσραήλ, ὅτι οὐκ ἐξουδένωσεν οὐδὲ προσώχθισε τῇ δεήσει τοῦ πτωχοῦ. Οὐδὲ ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ἐν ᾧ ἐκεκραγόν με πρὸς αὐτὸν εἰσήκουσέ μου. Παρὰ σοῦ ὁ ἔπαινός μου, ἐν ἐκκλησίᾳ μεγάλῃ ἐξομολογήσομαί σοι, τὰς εὐχάς μου ἀποδώσω ἐνώπιον τῶν φοβουμένων αὐτόν. Φάγονται πένητες καὶ ἐμπλησθήσονται, καὶ αἰνέσουσι κύριον οἱ ἐκζητοῦντες αὐτόν, ζήσονται αἱ καρδίαι αὐτῶν εἰς αἰῶνα αἰῶνος. Μνησθήσονται καὶ ἐπιστραφήσονται πρὸς κύριον πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς. Καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιον αὐτοῦ πᾶσαι αἱ πατριαὶ τῶν ἐθνῶν. Ὅτι τοῦ κυρίου ἡ βασιλεία, καὶ αὐτὸς δεσπόζει τῶν ἐθνῶν. Ἔφαγον καὶ προσεκύνησαν πάντες οἱ πίονες τῆς γῆς, ἐνώπιον αὐτοῦ πεσοῦνται πάντες οἱ καταβαίνοντες εἰς γῆν. Καὶ ἡ ψυχή μου

Deus meus clamabo p die & no exaudies, & nocte & no ad insipientiā mihi. Tu aūt in sancto habitas laus Israel. In te sperauerunt patres nostri, sperauerūt & liberasti eos. Ad te clamauerūt & salui facti sūt, in te speraue rūt & no sunt cofusi. Ego aūt sum uermis & non homo, opprobriū hominū & abiectio plebis. Omnes uidentes me deriserūt me, lo quuti sunt labijs, mouerunt caput. Sperauit in dño eripiat eū, saluū faciat eū qm uult eū. Qm tu es qui extraxisti me de uentre, spes mea ab uberibus matris meæ, in te ꝓiectus sum ex utero. De uentre matris meæ deus meus es tu, ne discesseris à me. Qm tribula/tio ꝓxima est, qm no est qui adiuuet. Circū dederūt me uituli multi, tauri pingues obse/derūt me. Aperuerūt sup me os suū, sicut leo rapiens & rugiēs. Sicut aqua effusus sum, & dispersa sunt omnia ossa mea. Factū est cor meū tāq cera liquescēs in medio uētris mei. Aruit tanq testa uirtus mea, & lingua mea adhæsit faucibus meis, & in puluerē mortis deduxisti me. Qm circundederūt me canes multi, conciliū malignātiū obsedit me. Fode runt manus meas & pedes meos, dinumera uerūt omnia ossa mea. Ipsi uero cōsideraue rūt & inspexerūt me, diuiserūt sibi uestimen ta mea, & super uestē meā miserūt sortē. Tu aūt dñe ne elongaueris auxiliū tuū à me, ad defensionē meā conspice. Erue à framea ani mam meā, & de manu canis unicā meā. Sal/ua me ex ore leonis, & à cornibus unicorniū humilitatē meā. Narrabo nomen tuū fratri bus meis, in medio eccleſię laudabo te. Qui timetis dominū laudate eum, uniuersum se/men Iacob glorificate eū. Timeat eū omne semen Israel, qm non spreuit neq despexit deprecationē pauperis. Nec auertit faciem suā à me, & quū clamarē ad eum exaudiuit me. Apud te laus mea in eccleſia magna, uo ta mea reddā in conspectu timētium eum. Edent pauperes & saturabūtur, & laudabūt dominū qui requirūt eum, uiuent corda eo/rum in seculū seculi. Reminiscētur & conuer/tentur ad dominū, uniuersæ fines terræ. Et adorabūt in conspectu eius uniuersæ fami/liæ gentiū. Quoniā dñi est regnū, & ipse do minabit gentiū. Manducauerūt & adoraue runt oēs pingues terræ, in cōspectu eius ca/dent omnes qui descēdūt in terrā. Et anima

mea

Deus meus clamabo per diem & non exaudies, & nocte nec eſt ſilentium mihi. Et tu ſancte, habitator laus Iſrael. In te confiſi ſunt patres noſtri, confiſi ſunt & ſaluaſti eos. Ad te clamauerunt & ſalui facti ſunt, in te confiſi ſunt & non ſunt confuſi. Ego autem ſum uermis & non homo, opprobrium hominum & deſpectio plebis. Omnes uidentes me ſubſannant me, dimittunt labium, mouent caput. Confugit ad dominum ſaluet eum, liberet eum quoniam uult eum. Tu autem propugnator meus ex utero, fiducia mea ab uberibus matris meæ. In te proiectus ſum ex uulua, de uentre matris meæ deus meus es tu. Ne longe fias à me, quoniam tribulatio proxima eſt, quoniam non eſt adiutor.

Circundederunt me uituli multi, tauri pingues uallauerunt me. Aperuerunt ſuper me os ſuum, quaſi leo rapiens & rugiens. Sicut aqua effuſus ſum, & ſeparata ſunt omnia oſſa mea, factum eſt cor meum ſicut cera liquefacta in medio uentris mei. Aruit uelut teſta fortitudo mea, & lingua mea adhæſit palato meo, & in puluerem mortis detraxiſti me. Circundederunt me uenatores, conſilium peſſimorum uallauit me, fixerunt manus meas & pedes meos. Numeraui omnia oſſa mea, quæ ipſi reſpicientes uiderunt in me. Diuiſerunt ueſtimenta mea ſibi, & ſuper ueſtimentum meum miſerunt ſortem. Tu autem domine ne longe facias, fortitudo mea in auxilium meum feſtina. Erue à gladio animam meam, de manu canis ſolitariam meam. Salua me ex ore leonis, & de cornibus unicornium exaudi me. Narrabo nomen tuum fratribus meis, in medio eccleſiæ laudabo te.

Qui timetis dominum laudate eum, omne ſemen Iacob glorificate eum, & metuite eum uniuerſum ſemen Iſrael. Quoniam non deſpexit neque contempſit modeſtiam pauperis, & non abſcondit faciē ſuam ab eo, & quum clamaret ad eum exaudiuit. Apud te laus mea in eccleſia multa, uota mea reddam in conſpectu timētium eum. Comedent mites & ſaturabuntur, laudabunt dominum quærentes eum, uiuet cor ueſtrum in ſempiternum. Recordabuntur & conuertentur ad dominum omnes fines terræ, & adorabunt coram eo uniuerſæ cognationes gentium. Quia domini eſt regnum, & dominabitur gentibus. Comederunt & adorauerunt omnes pingues terræ ante faciem eius, curuabunt genu uniuerſi qui deſcendūt in puluerem, & anima eius non

אֱלֹהַי אֶקְרָא יוֹמָם וְלֹא תַעֲנֶה וְלַיְלָה
וְלֹא־דוּמִיָּה לִי׃ וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב
תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל׃ בְּךָ בָּטְחוּ אֲבוֹתֵינוּ
בָּטְחוּ וַתְּפַלְּטֵמוֹ׃ אֵלֶיךָ זָעֲקוּ וְנִמְלָטוּ
בָּךְ בָּטְחוּ וְלֹא־בוֹשׁוּ׃ וְאָנֹכִי תוֹלַעַת
וְלֹא־אִישׁ חֶרְפַּת אָדָם וּבְזוּי עָם׃
כָּל־רֹאַי יַלְעִיגוּ לִי יַפְטִירוּ בְשָׂפָה יָנִיעוּ
רֹאשׁ׃ גֹּל אֶל־יְהוָה יְפַלְּטֵהוּ יַצִּילֵהוּ
כִּי חָפֵץ בּוֹ׃ כִּי־אַתָּה גוֹחִי מִבֶּטֶן
מַבְטִיחִי עַל־שְׁדֵי אִמִּי׃ עָלֶיךָ
חֻשְׁלַכְתִּי מֵרֶחֶם מִבֶּטֶן אִמִּי אֵלִי אָתָּה׃
אַל־תִּרְחַק מִמֶּנִּי כִּי־צָרָה קְרוֹבָה כִּי־אֵין
עוֹזֵר׃ סְבָבוּנִי פָּרִים רַבִּים אַבִּירֵי
בָשָׁן כִּתְּרוּנִי׃ פָּצוּ עָלַי פִּיהֶם אַרְיֵה
טוֹרֵף וְשׁוֹאֵג׃ כַּמַּיִם נִשְׁפַּכְתִּי
וְהִתְפָּרְדוּ כָּל־עַצְמוֹתָי הָיָה לִבִּי כַּדּוֹנָג
נָמֵס בְּתוֹךְ מֵעָי׃ יָבֵשׁ כַּחֶרֶשׂ כֹּחִי
וּלְשׁוֹנִי מוּרָבָק מַלְקוֹחָי וְלַעֲפַר מָוֶת
תִּשְׁפְּתֵנִי׃ כִּי־סְבָבוּנִי כְּלָבִים עֲדַת
מְרֵעִים הִקִּיפוּנִי כָּאֲרִי יָדַי וְרַגְלָי׃
אֲסַפֵּר כָּל־עַצְמוֹתָי הֵמָּה יַבִּיטוּ יִרְאוּ־
בִי׃ יְחַלְּקוּ בְגָדַי לָהֶם וְעַל־לְבוּשִׁי
יַפִּילוּ גוֹרָל׃ וְאַתָּה יְהוָה אַל־תִּרְחָק
אֱיָלוּתִי לְעֶזְרָתִי חוּשָׁה׃ הַצִּילָה
מֵחֶרֶב נַפְשִׁי מִיַּד־כֶּלֶב יְחִידָתִי׃
הוֹשִׁיעֵנִי מִפִּי אַרְיֵה וּמִקַּרְנֵי רֵמִים
עֲנִיתָנִי׃ אֲסַפְּרָה שִׁמְךָ לְאֶחָי בְּתוֹךְ
קָהָל אֲהַלְלֶךָּ׃ יִרְאֵי יְהוָה הַלְלוּהוּ
כָּל־זֶרַע יַעֲקֹב כַּבְּדוּהוּ וְגוּרוּ מִמֶּנּוּ כָּל־
זֶרַע יִשְׂרָאֵל׃ כִּי לֹא־בָזָה וְלֹא שִׁקַּץ
עֱנוּת עָנִי וְלֹא־הִסְתִּיר פָּנָיו מִמֶּנּוּ
וּבְשַׁוְּעוֹ אֵלָיו שָׁמָע׃ מֵאִתְּךָ תְּהִלָּתִי
בְּקָהָל רָב נִדְרַי אֲשַׁלֵּם נֶגֶד יְרֵאָיו׃
יֹאכְלוּ עֲנָוִים וְיִשְׂבָּעוּ יְהַלְלוּ יְהוָה
דֹּרְשָׁיו יְחִי לְבַבְכֶם לָעַד׃ יִזְכְּרוּ
וְיָשֻׁבוּ אֶל־יְהוָה כָּל־אַפְסֵי־אָרֶץ
וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל־מִשְׁפְּחוֹת גּוֹיִם׃
כִּי לַיהוָה הַמְּלוּכָה וּמֹשֵׁל בַּגּוֹיִם׃
אָכְלוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ כָּל־דִּשְׁנֵי־
אֶרֶץ לְפָנָיו יִכְרְעוּ כָּל־יוֹרְדֵי עָפָר וְנַפְשׁוֹ

μα αὐῷ ζῇ, ⸀καὶ ⸀ὁ σπέρμα μα δουλεύσει αὐῷ. Ἀναγγελήσε⸂ται⸃ τῷ κυρίῳ γενεὰ ἡ ἐρχομένη, ⸀καὶ ἀναγγελοῦσι τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, λαῷ ὃν τεχθησομένῳ ὃν ἐποίησεν ὁ κύριος. Ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. κβ

ΚΥριος ποιμαίνει με ⸀καὶ οὐδέν με ὑστερήσει, ἐν τόπῳ χλόης ἐκεῖ με κατεσκήνωσεν. Ἐπὶ ὕδατος ἀναπαύσεως ἐξέθρεψέ με, τὴν ψυχήν μα ἐπέστρεψεν. Ὡδήγησέ με ἐπὶ τρίβους δικαιοσύνης, ἕνεκεν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. Ἐὰν γὰρ καὶ πορευθῶ ἐν μέσῳ σκιᾶς θανάτου, οὐ φοβηθήσομαι κακά, ὅτι σὺ μετ' ἐμοῦ εἶ. Ἡ ῥάβδος σου ⸀καὶ ἡ βακτηρία σου, αὐταί με παρεκάλεσαν. Ἡτοίμασας ἐνώπιόν μου τράπεζαν, ἀπέναντίας τῶν θλιβόντων με. Ἐλίπανας ἐν ἐλαίῳ τὴν κεφαλήν μου, ⸀καὶ ὁ ποτήριόν σου μεθύσκων με ὡσεὶ κράτιστον. Καὶ τὸ ἔλεός σου κατακολουθήσει μοι πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου. Καὶ ⸀κατοικήσω ἐν οἴκῳ κυρίου, εἰς μακρότητα ἡμερῶν. Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ τῆς μιᾶς σαββάτων. κγ

ΤΟῦ κυρίου ἡ γῆ ⸀καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς, ἡ οἰκουμένη ⸀καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ. Αὐτὸς ἐπὶ θαλάσσης ἐθεμελίωσεν αὐτὴν, ⸀καὶ ἐπὶ ποταμῶν ἡτοίμασεν αὐτήν. Τίς ἀναβήσε⸂ται⸃ εἰς τὸ ὄρος τοῦ κυρίου, ἢ τίς στήσε⸂ται⸃ ἐν τόπῳ ἁγίῳ αὐτοῦ. Ἀθῷος χερσὶ ⸀καὶ καθαρὸς τῇ καρδίᾳ, ὃς οὐκ ἔλαβεν ἐπὶ ματαίῳ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ⸀καὶ οὐκ ὤμοσεν ἐπὶ δόλῳ τῷ πλησίον αὐτοῦ. Οὗτος λήψε⸂ται⸃ εὐλογίαν παρὰ κυρίου, ⸀καὶ ἐλεημοσύνην παρὰ θεοῦ σωτῆρος αὐτοῦ. Αὕτη ἡ γενεὰ ζητούντων τὸν κύριον, ζητούντων τὸ πρόσωπον τοῦ θεοῦ ἰακώβ. Ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, ⸀καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι, ⸀καὶ εἰσελεύσετ⸂αι⸃ ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης. Τίς ἔστιν οὗτος ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης. κύριος κραταιὸς ⸀καὶ δυνατὸς, κύριος δυνατὸς ἐν πολέμῳ. Ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, ⸀καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι, ⸀καὶ εἰσελεύσε⸂ται⸃ ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης. Τίς ἐστιν οὗτος ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης. κύριος τῶν δυνάμεων, αὐτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης. Κάθισμα γ. Ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. κδ

ΠΡός σε κύριε ἦρα τὴν ψυχήν μου, ὁ θεός μου ἐπὶ σοὶ πέποιθα μὴ ⸀καταισχυνθείην εἰς τὸν αἰῶνα. Μὴ ⸀καταγελασάτωσάν μου οἱ ἐχθροί μου, ⸀καὶ γὰρ πάντες οἱ ὑπομένοντές σε οὐ μὴ ⸀καταισχυνθῶσιν. Αἰσχυνθήτωσαν οἱ ἀνομοῦντες διὰκενοῦς. Τὰς ὁδούς σου κύριε γνώρισόν μοι, ⸀καὶ τὰς τρίβους σου δίδαξόν με. Ὁδήγησόν με ἐπὶ τῇ ἀληθείᾳ σου, ⸀καὶ δίδαξόν με ὅτι σὺ εἶ ὁ θεὸς ὁ σωτήρ μου, ⸀καὶ σὲ ὑπέμεινα ὅλην τὴν ἡμέραν. Μνήσθητι τῶν οἰκτιρμῶν σου κύριε, ⸀καὶ τῶν ἐλέων σου ὅτι ἀπὸ τοῦ αἰῶνός εἰσιν. Ἁμαρτίας νεότητός μου, ⸀καὶ ἀγνοίας μου μὴ μνησθῇς. Κατὰ τὸ ἔλεός σου μνήσθητί μου σὺ, ἕνεκεν τῆς χρηστότητός σου κύριε. Χρηστὸς ⸀καὶ ἐυθὺς

mea illi uiuet, & semen meũ seruiet ipsi. Annũtiabitur dño generatio uẽtura, & annũtiabũt iustitiã eius, populo qui nascet quẽ fecit dñs. Psalmus Dauid. XXII

DOminus regit me & nihil mihi deerit, in loco pascuæ ibi me collocauit. Super aquã refectionis educauit me, animã meã cõuertit. Deduxit me super semitas iustitiæ, propter nomẽ suũ. Nã & si ambulauero in medio umbræ mortis, nõ timebo mala, quoniam tu mecũ es. Virga tua & baculus tuus, ipsa me consolata sunt. Parasti in cõspectu meo mẽsam, aduersus eos qui tribulãt me. Impinguasti in oleo caput meum, & calix meus inebrians quàm præclarus est. Et misericordia tua subsequetur me, omnibus diebus uitæ meæ. Et ut inhabitẽ in domo domini, in longitudinem dierum.

Psalmus Dauid prima sabbati. XXIII

DOmini est terra & plenitudo eius, orbis terrarũ & uniuersi q habitãt in eo. Quia ipse super maria fundauit eũ, & super flumina præparauit eum. Quis ascendet in montem dñi, aut quis stabit in loco sancto eius. Innocens manibus & mũdo corde, qui nõ accepit in uano animã suã, nec iurauit in dolo proximo suo. Hic accipiet benedictionẽ à dño, & misericordiã à deo salutari suo. Hæc est generatio quærẽtiũ eum, quærẽtiũ faciem dei Iacob. Attollite portas principes uestras, & eleuamini portæ æternales, & introibit rex gloriæ. Quis est iste rex gloriæ: dñs fortis & potẽs, dñs potẽs in prælio. Attollite portas principes uestras, & eleuamini portæ æternales, & introibit rex gloriæ. Quis est iste rex gloriæ: dñs uirtutũ ipse est rex gloriæ. Psalmus Dauid. XXIIII

AD te dñe leuaui animã meam, deus meus in te cõfido nõ erubescã. Neq; irrideãt me inimici mei, etenim uniuersi qui sustinẽt te nõ cõfundẽtur. Cõfundãtur oẽs iniqua agẽtes, supuacue. Vias tuas dñe demonstra mihi, & semitas tuas edoce me. Dirige me in ueritate tua & doce me, quia tu es deus saluator meus, & te sustinui tota die. Reminiscere miserationũ tuarũ dñe, & misericordiarũ tuarũ quæ à seculo sunt. Delicta iuuẽtutis meæ, & ignorãtias meas ne memineris. Secundũ misericordiã tuam meméto mei tu, propter bonitatẽ tuã dñe. Dulcis & rectus

eius non uiuet. Semen seruiet ei, narrabitur domino in generatione. Venient & annũtiabunt iustitiam eius, populo qui nascetur quem fecit.

Psalmus Dauid. XXIII

DOminus pascit me nihil mihi deerit. In pascuis herbarũ acclinauit me, super aquas refectionis enutriuit me. Animam meam refecit, duxit me per semitas iustitiæ propter nomen suum. Sed & si ambulauero in ualle umbræ mortis, non timebo malum, quoniam tu mecum es: uirga tua & baculus tuus, ipsa consolabuntur me. Pones coram me mensam ex aduerso hostium meorũ, impinguasti in oleo caput meum, & calix meus inebrians. Sed & benignitas & misericordia subsequetur me, omnibus diebus uitæ meæ, & habitabo in domo domini, in longitudine dierum.

Psalmus Dauid.

XXIIII

DOmini est terra & plenitudo eius, orbis & habitatores eius. Quia ipse super maria fundauit eum, & super flumina stabiliuit illum.

Quis ascendet in montem domini, & quis stabit in loco sancto eius. Innocens manibus & mundo corde, qui non exaltauit frustra animam suam, & non iurauit dolose. Accipiet benedictionẽ à domino, & iustitiam à deo salutari suo.

Hæc est generatio quærentium eum, quærentium faciem tuam Iacob: semper. Leuate portæ capita uestra, & eleuamini ianuæ sempiternæ, & ingredietur rex gloriæ. Quis est iste rex gloriæ: dominus fortis & potẽs, dominus potens in prælio. Leuate portæ capita uestra, & erigimini ianuæ sempiternæ, & ingredietur rex gloriæ.

Quis est iste rex gloriæ: dominus exercituum, ipse est rex gloriæ semper.

Psalmus Dauid. XXV

AD te domine animam meam leuabo. Deus meus in te confisus sum non confundar, ne lætentur inimici mei mihi. Sed uniuersi qui sperant in te non confundentur, confundantur qui iniqua gerunt frustra. Vias tuas domine ostende mihi, & semitas tuas doce me. Deduc me in ueritate tua & doce me, quia tu es deus saluator meus, te expectaui tota die. Recordare miserationũ tuarum domine, & misericordiarum tuarũ quia à sempiterno sunt. Peccatorum adolescentiæ meæ, & scelerũ meorum ne memineris, secundum misericordiam tuam recordare mei tu, propter bonitatem tuam domine. Bonus & rectus

לֹא חָיָה׃ זֶרַע יַעַבְדֶנּוּ יְסֻפַּר לָאֲדֹנָי
לַדּוֹר׃ יָבוֹאוּ וְיַגִּידוּ צִדְקָתוֹ לְעַם
נּוֹלָד כִּי עָשָׂה׃

כג

מִזְמוֹר לְדָוִד

יְהוָה רֹעִי לֹא אֶחְסָר׃ בִּנְאוֹת
דֶּשֶׁא יַרְבִּיצֵנִי עַל־מֵי מְנוּחוֹת יְנַהֲלֵנִי׃
נַפְשִׁי יְשׁוֹבֵב יַנְחֵנִי בְמַעְגְּלֵי־צֶדֶק
לְמַעַן שְׁמוֹ׃ גַּם כִּי־אֵלֵךְ בְּגֵיא
צַלְמָוֶת לֹא־אִירָא רָע כִּי־אַתָּה עִמָּדִי
שִׁבְטְךָ וּמִשְׁעַנְתֶּךָ הֵמָּה יְנַחֲמוּנִי׃
תַּעֲרֹךְ לְפָנַי שֻׁלְחָן נֶגֶד צוֹרְרָי דִּשַּׁנְתָּ
בַשֶּׁמֶן רֹאשִׁי כּוֹסִי רְוָיָה׃ אַךְ טוֹב
וָחֶסֶד יִרְדְּפוּנִי כָּל־יְמֵי חַיָּי וְשַׁבְתִּי בְּבֵית
יְהוָה לְאֹרֶךְ יָמִים׃

כד

לְדָוִד מִזְמוֹר

לַיהוָה הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיוֹשְׁבֵי
בָהּ׃ כִּי־הוּא עַל־יַמִּים יְסָדָהּ וְעַל־
נְהָרוֹת יְכוֹנְנֶהָ׃ מִי־יַעֲלֶה בְהַר־יְהוָה
וּמִי יָקוּם בִּמְקוֹם קָדְשׁוֹ׃ נְקִי כַפַּיִם
וּבַר־לֵבָב אֲשֶׁר לֹא־נָשָׂא לַשָּׁוְא נַפְשִׁי
וְלֹא נִשְׁבַּע לְמִרְמָה׃ יִשָּׂא בְרָכָה
מֵאֵת יְהוָה וּצְדָקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ׃
זֶה דּוֹר דֹּרְשָׁיו מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב
סֶלָה׃ שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ
פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד׃
מִי־זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהוָה עִזּוּז וְגִבּוֹר
יְהוָה גִּבּוֹר מִלְחָמָה׃ שְׂאוּ שְׁעָרִים
רָאשֵׁיכֶם וְשָׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבֹא מֶלֶךְ
הַכָּבוֹד׃ מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד
יְהוָה צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה׃

כה

לְדָוִד

אֵלֶיךָ יְהוָה נַפְשִׁי אֶשָּׂא׃ אֱלֹהַי
בְּךָ בָטַחְתִּי אַל־אֵבוֹשָׁה אַל־יַעַלְזוּ אוֹיְבַי
לִי׃ גַּם כָּל־קוֶיךָ לֹא יֵבֹשׁוּ יֵבֹשׁוּ
הַבּוֹגְדִים רֵיקָם׃ דְּרָכֶיךָ יְהוָה
חוֹרֵנִי אֹרְחוֹתֶיךָ לַמְּדֵנִי׃ הַדְרִיכֵנִי
בַאֲמִתֶּךָ וְלַמְּדֵנִי כִּי־אַתָּה אֱלֹהֵי יִשְׁעִי
אוֹתְךָ קִוִּיתִי כָּל־הַיּוֹם׃ זְכֹר־רַחֲמֶיךָ
יְהוָה וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה׃
חַטֹּאוֹת נְעוּרַי וּפְשָׁעַי אַל־תִּזְכֹּר כְּחַסְדְּךָ
זְכָר־לִי אַתָּה לְמַעַן טוּבְךָ יְהוָה׃ טוֹב־
וישר

ἐυθὺς ὁ κύριος, οὗ τοῦτο νομοθετήσει ἁμαρτάνοντας ἐν ὁδῷ. Οδηγήσει πραεῖς ἐν κρίσει, διδάξει πραεῖς ὁδοὺς αὐτοῦ. Πᾶσαι αἱ ὁδοὶ κυρίου ἔλεος καὶ ἀλήθεια, τοῖς ἐκζητοῦσι τὴν διαθήκην αὐτοῦ, καὶ τὰ μαρτύρια αὐτοῦ. Ενεκεν τοῦ ὀνόματός σου κύριε, καὶ ἱλάσθηθι τῇ ἁμαρτίᾳ μου, πολλὴ γάρ ἐστι. Τίς ἐστιν ἄνθρωπος ὁ φοβούμενος τὸν κύριον, νομοθετήσει αὐτῷ ἐν ὁδῷ ἣν ἐλετίσατο. Η ψυχὴ αὐτοῦ ἐν ἀγαθοῖς αὐλισθήσεται, καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ κληρονομήσει γῆν. Κραταίωμα κύριος τοῖς φοβουμένοις αὐτόν, καὶ διαθήκην αὐτοῦ δηλώσει αὐτοῖς. Οἱ ὀφθαλμοί μου διὰ παντὸς πρὸς τὸν κύριον, ὅτι αὐτὸς ἐκκαλέσεται ἐκ παγίδος τοὺς πόδας μου. Επίβλεψον ἐπ' ἐμὲ καὶ ἐλέησόν με, ὅτι μονογενὴς καὶ πτωχὸς εἰμὶ ἐγώ. Αἱ θλίψεις τῆς καρδίας μου ἐπληθύνθησαν, ἐκ τῶν ἀναγκῶν μου ἐξάγαγέ με. Ἰδὲ τὴν ταπείνωσίν μου καὶ τὸν πόνον μου, καὶ ἄφες πάσας τὰς ἁμαρτίας μου. Ἰδὲ τοὺς ἐχθρούς μου ὅτι ἐπληθύνθησαν, καὶ μίσος ἄδικον ἐμίσησάν με. Φύλαξον τὴν ψυχήν μου καὶ ῥῦσαί με, μὴ καταισχυνθείην ὅτι ἤλπισα ἐπὶ σέ. Ακακοι καὶ εὐθεῖς ἐκολλῶντό μοι, ὅτι ὑπέμεινά σε κύριε. Λύτρωσαι ὁ θεὸς τὸν ἰσραὴλ, ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτοῦ. Ψαλμὸς τῷ δαυίδ. κε

ΚΡῖνόν μοι κύριε ὅτι ἐγὼ ἐν ἀκακίᾳ μου ἐπορεύθην, καὶ ἐπὶ κυρίῳ ἐλπίζων, οὐ μὴ ἀσθενήσω. Δοκίμασόν με κύριε καὶ πείρασόν με, πύρωσον τοὺς νεφρούς μου καὶ τὴν καρδίαν μου. Οτι τὸ ἔλεός σου κατέναντι τῶν ὀφθαλμῶν μου ἐστὶ, καὶ ἐυηρέστησα ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου. Οὐκ ἐκάθισα μετὰ συνεδρίου ματαιότητος, καὶ μετὰ παρανομούντων οὐ μὴ εἰσέλθω. Εμίσησα ἐκκλησίαν πονηρευομένων, καὶ μετὰ ἀσεβῶν οὐ μὴ καθίσω. Νίψομαι ἐν ἀθώοις τὰς χεῖράς μου, καὶ κυκλώσω τὸ θυσιαστήριόν σου κύριε. Τοῦ ἀκοῦσαί με φωνὴν αἰνέσεώς σου, καὶ διηγήσασθαι πάντα τὰ θαυμάσιά σου. Κύριε ἠγάπησα εὐπρέπειαν οἴκου σου, καὶ τόπον σκηνώματος δόξης σου. Μὴ συναπολέσῃς μετὰ ἀσεβῶν τὴν ψυχήν μου, καὶ μετὰ ἀνδρῶν αἱμάτων τὴν ζωήν μου. Ὧν ἐν χερσὶν αἱ ἀνομίαι, ἡ δεξιὰ αὐτῶν ἐπλήσθη δώρων. Εγὼ δὲ ἐν ἀκακίᾳ μου ἐπορεύθην, λύτρωσαί με κύριε καὶ ἐλέησόν με. Ο πούς μου ἔστη ἐν εὐθύτητι, ἐν ἐκκλησίαις εὐλογήσω σε κύριε.

Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ πρὸ τοῦ χριοθῆναι, κς

ΚΥριός φωτισμός μου καὶ σωτήρ μου, τίνα φοβηθήσομαι. Κύριος ὑπερασπιστὴς τῆς ζωῆς μου, ἀπὸ τίνος δειλιάσω. Εν ᾧ ἐγγίζειν ἐπ' ἐμὲ πονηρεύεσθαι, τοῦ φαγεῖν τὰς σάρκας μου. Οἱ θλίβοντές με καὶ οἱ ἐχθροί μου, αὐτοὶ ἠσθένησαν καὶ ἔπεσον. Ἐὰν παρατάξηται ἐπ' ἐμὲ παρεμβολή, οὐ φοβηθήσεται ἡ καρδία μου. Ἐὰν ἐπανασῇ ἐπ' ἐμὲ πόλεμος, ἐν τούτῳ ἐγὼ ἐλπίξω

Μίαν

rectus dñs, propter hoc legem dabit delinquentibus in uia. Diriget mansuetos in iudicio, docebit mites uias suas. Vniuersæ uiæ domini misericordia & ueritas, requirentibus testamētū eius, & testimonia eius. Propter nomē tuū dñe propitiaberis peccato meo, multū est em̄. Quis est homo qui timet dominū, legē statuit ei in uia quā elegit. Anima eius in bonis demorabit, & semen eius hæreditabit terrā. Firmamētū est dñs timētibus eum, & testamētū ipsius ut manifestetur illis. Oculi mei semper ad dñm, qm̄ ipse euellet de laqo pedes meos. Respice in me & miserere mei, qa unicus & paup sum ego. Tribulatiões cordis mei multiplicatæ sunt, de necessitatibus meis erue me. Vide humilitatē meā & laborē meū, & dimitte uniuersa delicta mea. Respice inimicos meos qm̄ multiplicati sunt, & odio iniquo oderūt me. Custodi animā meā & erue me, non erubescā qm̄ speraui in te. Innocētes & recti adhęserūt mihi, quia sustinui te dñe. Libera deus Israel, ex omnibus tribulationibus suis.

IPsalmus Dauid. xxv

IVdica me dñe qm̄ ego in innocētia mea ingressus sum, & in dño sperās nō infirmabor. Proba me dñe & tēta me, ure renes meos & cor meum. Qm̄ misericordia tua ante oculos meos est, & cōplacui in ueritate tua. Nō sedi cū cōsilio uanitatis, & cū iniqua gerētibus nō introibo. Odiui ecclesiā malignātium, & cū impijs non sedebo. Lauabo inter innocētes manus meas, & circūdabo altare tuū dñe. Vt audiā uocē laudis tuę, & enarrē uniuersa mirabilia tua. Dñe dilexi decorem domus tuæ, & locū habitationis glorię tuæ. Ne perdas cū impijs animā meā, & cū uiris sāguinū uitā meā. In quorū manibus iniqtates sūt, dextera eorū repleta est muneribus. Ego autē in innocētia mea ingressus sū, redi me me dñe & miserere mei. Pes enim meus stetit in directo, in ecclesijs benedicā te dñe.

DPsalmus Dauid priusq̄ liniret. xxvi

OMinꝰ illuminatio mea & salus mea, quē timebo. Dñs ꝓtector uitæ meæ, à quo trepidabo. Dū appꝓpiant sup me nocētes, ut edant carnes meas. Qui tribulāt me inimici mei, ipsi infirmati sūt & ceciderūt. Si cōsistāt aduersū me castra, nō timebit cor meū. Si exurgat aduersū me præliū, in hoc ego spabo.

Vnam

rectus dominus, propterea docebit peccatores in uia. Deducet manſuetos in iudicio, & docebit modeſtos uiam ſuam. Omnes ſemitæ domini miſericordia & ueritas, his qui cuſtodiũt pactum eius & teſtificationes eius. Propter nomen tuum domine propitiare iniquitati meæ, quoniam grandis eſt. Quis eſt iſte uir timens dominum, quem docebit in uia quam elegit. Anima eius in bono cõmorabitur, & ſemen eius hæreditabit terram. Secretum domini timentibus eum, & pactum ſuum oſtendet eis. Oculi mei ſemper ad dominum, quia ipſe educet de reti pedes meos. Reſpice in me & miſerere mei, quoniam ſolus & pauper ſum ego. Tribulationes cordis mei multiplicatæ ſunt, de anguſtijs meis educ me. Vide humilitatem meam & laborem meum, & porta omnia peccata mea. Vide inimicos meos quia multiplicati ſunt, & odio iniquo oderunt me. Cuſtodi animam meam & libera me, non confundar quoniam ſperaui in te. Simplicitas & æquitas ſeruabunt me, quia expectaui te. Redime deus Iſrael, ex omnibus anguſtijs ſuis.

Dauid. XXVI

IVdica me deus quoniam ego in ſimplicitate mea ambulaui, & in domino confidẽs non deficiam. Proba me domine & tenta me, ure renes meos & cor meum. Quia miſericordia tua in conſpectu oculorum meorum eſt, & ambulabo in ueritate tua. Non ſedi cum uiris uanitatis, & cum ſuperbis non ingrediar. Odiui eccleſiam peſſimorum, & cum iniquis non ſedebo. Laua bo in innocentia manus meas, & circuibo altare tuum domine. Vt audiam uocem laudis, & enarrem omnia mirabilia tua. Domine dilexi habitaculum domus tuæ, & locum tabernaculi gloriæ tuæ. Ne auferas cum peccatoribus animam meam, & cum uiris ſanguinum uitam meam. In quorum manibus ſcelus eſt, & dextera eorum repleta eſt muneribus. Ego autem in ſimplicitate mea gradiar, redime me & miſerere mei. Pes meus ſtetit in recto, in eccleſijs benedicã domino.

Dauid. XXVII

DOminus lux mea & ſalutare meum quem timebo, dominus fortitudo uitę meæ quem formidabo. Dum appropinquarent mihi maligni ut comederent carnem meam, hoſtes mei & inimici mei ipſi impegerunt & ceciderunt. Si ſteterint aduerſus me caſtra, non timebit cor meũ, ſi ſurrexerit contra me bellũ, in hoc ego confidam.

Vnum

וְיַסָּךְ יְהוָה עַל־בֵּן יוֹרֶה חַטָּאִים בַּדָּרֶךְ׃
יַדְרֵךְ עֲנָוִים בַּמִּשְׁפָּט וִילַמֵּד עֲנָוִים
דַּרְכּוֹ׃ כָּל־אָרְחוֹת יְהוָה חֶסֶד וֶאֱמֶת
לְנֹצְרֵי בְרִיתוֹ וְעֵדוֹתָיו׃ לְמַעַן שִׁמְךָ
יְהוָה וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנִי כִּי רַב־הוּא׃
מִי־זֶה הָאִישׁ יְרֵא יְהוָה יוֹרֶנּוּ בַּדֶּרֶךְ
יִבְחָר׃ נַפְשׁוֹ בְּטוֹב תָּלִין וְזַרְעוֹ
יִירַשׁ אָרֶץ׃ סוֹד יְהוָה לִירֵאָיו וּבְרִיתוֹ
לְהוֹדִיעָם׃ עֵינַי תָּמִיד אֶל־יְהוָה כִּי
הוּא־יוֹצִיא מֵרֶשֶׁת רַגְלָי׃ פְּנֵה אֵלַי
וְחָנֵּנִי כִּי־יָחִיד וְעָנִי אָנִי׃ צָרוֹת
לְבָבִי הִרְחִיבוּ מִמְּצוּקוֹתַי הוֹצִיאֵנִי׃
רְאֵה עָנְיִי וַעֲמָלִי וְשָׂא לְכָל־חַטֹּאתָי׃
רְאֵה־אוֹיְבַי כִּי־רַבּוּ וְשִׂנְאַת חָמָס שְׂנֵאוּנִי׃
שָׁמְרָה נַפְשִׁי וְחַצְּלֵנִי אַל־אֵבוֹשׁ כִּי־
חָסִיתִי בָּךְ׃ תֹּם־וְיֹשֶׁר יִצְּרוּנִי כִּי
קִוִּיתִיךָ׃ פְּדֵה אֱלֹהִים אֶת־יִשְׂרָאֵל
מִכֹּל צָרוֹתָיו׃

לוֹ

לְדָוִד

שָׁפְטֵנִי יְהוָה כִּי אֲנִי בְתֻמִּי הָלָכְתִּי
וּבַיהוָה בָּטָחְתִּי לֹא אֶמְעָד׃ בְּחָנֵנִי
יְהוָה וְנַסֵּנִי צָרְפָה כִלְיוֹתַי וְלִבִּי׃
כִּי חַסְדְּךָ לְנֶגֶד עֵינָי וְהִתְהַלַּכְתִּי בַּאֲמִתֶּךָ׃
לֹא יָשַׁבְתִּי עִם־מְתֵי־שָׁוְא וְעִם־
נַעֲלָמִים לֹא אָבוֹא׃ שָׂנֵאתִי קְהַל
מְרֵעִים וְעִם־רְשָׁעִים לֹא אֵשֵׁב׃
אֶרְחַץ בְּנִקָּיוֹן כַּפָּי וַאֲסוֹבְבָה אֶת־מִזְבַּחֲךָ
יְהוָה׃ לַשְׁמִעַ בְּקוֹל תּוֹדָה וּלְסַפֵּר
כָּל־נִפְלְאוֹתֶיךָ׃ יְהוָה אָהַבְתִּי מְעוֹן
בֵּיתֶךָ וּמְקוֹם מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ׃ אַל־
תֹּאסֵף עִם־חַטָּאִים נַפְשִׁי וְעִם־אַנְשֵׁי דָמִים
חַיָּי׃ אֲשֶׁר בִּידֵיהֶם זִמָּה וִימִינָם
מָלְאָה שֹׁחַד׃ וַאֲנִי בְתֻמִּי אֵלֵךְ
פְּדֵנִי וְחָנֵּנִי׃ רַגְלִי עָמְדָה בְמִישׁוֹר
בְּמַקְהֲלִים אֲבָרֵךְ יְהוָה׃

כז

לְדָוִד׃

יְהוָה אוֹרִי וְיִשְׁעִי מִמִּי אִירָא יְהוָה
מָעוֹז חַיַּי מִמִּי אֶפְחָד׃ בְּקָרֹב עָלַי׃
מְרֵעִים לֶאֱכֹל אֶת־בְּשָׂרִי צָרַי וְאוֹיְבַי לִי
הֵמָּה כָשְׁלוּ וְנָפָלוּ׃ אִם־תַּחֲנֶה עָלַי׃
מַחֲנֶה לֹא־יִירָא לִבִּי אִם־תָּקוּם עָלַי
מִלְחָמָה בְּזֹאת אֲנִי בוֹטֵחַ׃

Μίαν ἠτησάμην παρὰ κυρίου ταύτην ζητήσω, τοῦ κατοικεῖν με ἐν οἴκῳ κυρίου πάσας τὰς ἡμέρας τοῦ ζωῆς μου. Τοῦ θεωρεῖν με τὴν τρυφὴν κυρίου, καὶ ἐπισκέπτεσθαι τὸν ναὸν αὐτοῦ. Ὅτι ἔκρυψέ με ἐν σκηνῇ αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ κακῶν, ἐσκέπασέ με ἐν ἀποκρύφῳ τοῦ σκηνώματος αὐτοῦ. Ἐν πέτρᾳ ὕψωσέ με, καὶ νῦν ἰδοὺ ὕψωσε κεφαλήν μου ἐπ' ἐχθροὺς μου. Ἐκύκλωσα καὶ ἔθυσα ἐν τῇ σκηνῇ αὐτοῦ θυσίαν αἰνέσεως καὶ ἄλαλαγμὸν, ἄσομαι καὶ ψαλῶ τῷ κυρίῳ. Εἰσάκουσον κύριε τῆς φωνῆς μου ἧς ἐκέκραξα, ἐλέησόν με καὶ εἰσάκουσόν μου. Σοὶ εἶπεν ἡ καρδία μου, κύριόν σου ζητήσω, ἐκζητήσατέ με οἱ πρόσωπόν μου, τὸ πρόσωπόν σου κύριε ζητήσω. Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ μὴ ἐκκλίνῃς ἐν ὀργῇ ἀπὸ τοῦ δούλου σου. Βοηθός μου γενοῦ μὴ ἀποσκορακίσῃς με, καὶ μὴ ἐγκαταλίπῃς με, ὁ θεὸς ὁ σωτήρ μου. Ὅτι ὁ πατήρ μου καὶ ἡ μήτηρ μου ἐγκατέλιπόν με, ὁ δὲ κύριος προσελάβετό με. Νομοθέτησόν με κύριε ἐν τῇ ὁδῷ σου, καὶ ὁδήγησόν με ἐν τρίβῳ εὐθείᾳ, ἕνεκεν τῶν ἐχθρῶν μου. Μὴ παραδῷς με εἰς ψυχὰς θλιβόντων με, ὅτι ἐπανέστησάν μοι μάρτυρες ἄδικοι, καὶ ἐψεύσατο ἡ ἀδικία ἑαυτῇ. Πιστεύω τοῦ ἰδεῖν τὰ ἀγαθὰ κυρίου ἐν γῇ ζώντων. Ὑπόμεινον τὸν κύριον, ἀνδρίζου καὶ κραταιούσθω ἡ καρδία σου, καὶ ὑπόμεινον τὸν κύριον. Ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. κζ

ΠΡός σε κύριε κεκράξομαι, ὁ θεός μου μὴ παρασιωπήσῃς ἀπ' ἐμοῦ, μήποτε παρασιωπήσῃς ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ὁμοιωθήσομαι τοῖς καταβαίνουσιν εἰς λάκκον. Εἰσάκουσον κυρίου τῆς φωνῆς τῆς δεήσεώς μου, ἐν τῷ δεῖσθαί με πρός σε, ἐν τῷ αἴρειν με χεῖρας μου πρὸς ναὸν ἅγιόν σου. Μὴ συνελκύσῃς με μετὰ ἁμαρτωλῶν, καὶ μετὰ ἐργαζομένων ἀδικίαν μὴ συναπολέσῃς με. Τῶν λαλούντων εἰρήνην μετὰ τοῦ πλησίον αὐτῶν, κακὰ δὲ ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν. Δὸς αὐτοῖς κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν, καὶ κατὰ τὰ πονηρεύματα τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν. Κατὰ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτῶν δὸς αὐτοῖς, ἀπόδος τὸ αὐτοῖς ἀνταπόδομα αὐτῶν, αὐτοῖς. Ὅτι οὐ συνῆκαν εἰς τὰ ἔργα κυρίου, καὶ εἰς τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ, καθελεῖς αὐτοὺς καὶ οὐ μὴ οἰκοδομήσεις αὐτούς. Εὐλογητὸς κύριος ὅτι εἰσήκουσε τῆς φωνῆς τῆς δεήσεώς μου. Κύριος βοηθός μου καὶ ὑπερασπιστής μου, ἐπ' αὐτῷ ἤλπισεν ἡ καρδία μου καὶ ἐβοηθήθην. Καὶ ἀνέθαλεν ἡ σάρξ μου, καὶ ἐκ θελήματός μου ἐξομολογήσομαι αὐτῷ. Κύριος κραταίωμα τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ ὑπερασπιστὴς τῶν σωτηρίων τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ ἐστίν. Σῶσον τὸν λαόν σου, καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου, καὶ ποίμανον αὐτοὺς ἕως τοῦ αἰῶνος. Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ πρόδρο

ΕΝέγκατε τῷ κυρίῳ υἱοὶ θεοῦ, ἐνέγκατε (σκηνώματος. κθ κύριον υἱοὺς κριῶν. Ἐνέγκατε τῷ κυρίῳ δόξαν καὶ τιμήν, ἐνέγκατε τῷ κυρίῳ δόξαν ὀνόματι αὐτοῦ, προσκυνήσατε τῷ κυρίῳ ἐν αὐλῇ ἁγίᾳ αὐτοῦ.

Φωνὴ

Vnã petij à dño, hãc requirã, ut inhabitem in domo dñi omnibus diebus uitę meæ. Vt uideã uoluptatẽ dñi, & uisitẽ templũ eius. Qm̃ abscõdit me in tabernaculo suo in die malorũ, ꝓtexit me in abscõdito tabernaculi sui. In petra exaltauit me, & nũc exaltauit caput meũ sup inimicos meos. Circuiui & immolaui in tabernaculo eius hostiã uocifera tionis, cantabo & psalmũ dicã dño. Exaudi dñe uocẽ meã qua clamaui, miserere mei & exaudi me. Tibi dixit cor meũ, exquisiuit te facies mea, faciẽ tuã dñe requirã. Ne auertas faciẽ tuã à me, ne declines in ira à seruo tuo. Adiutor meus esto, ne derelinquas me neq; despicias me, deus salutaris meus. Qm̃ pater meus & mater mea dereliquerũt me, dñs aũt assumpsit me. Legẽ pone mihi dñe in uia tua, & dirige me in semita recta ꝓpter inimicos meos. Ne tradideris me in animas tribulãtiũ me, qm̃ insurrexerũt in me testes iniq, & mẽtita est iniqtas sibi. Credo uidere bona dñi, in terra uiuẽtiũ. Expecta dñm, uiriliter age & cõforteẽ cor tuũ, & sustine dñm.

Psalmus ipsi Dauid. xxvii

AD te dñe clamabo, deus meus ne sileas à me, ne quãdo taceas à me, & assimilabor descẽdẽtibus in lacũ. Exaudi dñe uocẽ deꝓcatiõis meę dũ oro ad te, dũ extollo manus meas ad tẽplũ sanctũ tuũ. Ne simul tradas me cũ peccatoribus, & cũ operãtibus iniquitatẽ ne ꝓdas me. Qui loquũtur pacẽ cũ ꝓximo suo, mala aũt in cordibus eorũ. Da illis dñe secũdũ opera eorũ, & scd'm neqtiã adinuẽtionũ ipsorũ. Secũdũ opera manuũ eorũ tribue illis, redde retributionẽ eorũ ipsis. Qm̃ nõ intellexerũt opa dñi, & in opera manuũ eius destrues illos, & non ædificabis eos. Bñdictus dñs, qm̃ exaudiuit uocẽ deꝓcatiõis meæ. Dñs adiutor meus & ꝓtector meus, & in ipso sperauit cor meũ & adiutus sũ. Et refloruit caro mea, & ex uolũtate mea confitebor ei. Dñs fortitudo plebis suæ, & ꝓtector saluationũ Christi sui est. Saluũ fac populũ tuũ dñe & benedic hæreditati tuæ, & rege eos & extolle illos usq; in æternũ.

Psalmus Dauid in cõsũmatiõe tabernaculi.

AFferte dño filij dei, afferte xxviii
dño filios arietũ. Afferte dño gloriã & honorem, afferte dño gloriam nomini eius, adorate dominũ in atrio sancto eius.

Vox

Vnum petiui à domino hoc requiram, ut habi/tem in domo domini omnibus diebus uitæ meæ, ut uideam pulchritudinem domini, & attendam templum eius. Abſcondit enim me in umbra ſua in die peſſima, abſcondet me in ſecreto taber/naculi ſui, in petra exaltabit me. Nunc quoq; exaltauit caput meum ſuper inimicos meos qui ſunt in circuitu meo, & immolabo in tabernaculo eius hoſtias iubili, cantabo & pſallam domino. Audi domine uocem meam inuocantis, miſerere mei & exaudi me. Tibi dixit cor meum quæſi/uit uultus meus, faciem tuam domine requiram. Ne abſcondas faciem tuam à me, ne declines in furore tuo à ſeruo tuo, auxilium meum fuiſti ne derelinquas me, & ne dimittas me deus ſaluator meus. Pater enim meus & mater mea dereli/querũt me, dominus autem collegit me. Oſten/de mihi domine uiam tuam & deduc me in ſemi/ta recta, propter inſidiatores meos. Ne tradas me animæ tribulantium me, quoniam ſurrexe/runt cõtra me teſtes falſi & apertum mẽdacium. Ego autem credo quòd uideam bona domini in terra uiuentium. Expecta dominum confor/tare, & roboretur cor tuum & ſuſtine dominum.

Dauid. XXVIII

AD te domine clamabo fortis meus, ne ob/ſurdeſcas mihi, ne fortè tacẽte te mihi com/parer his qui deſcendunt in lacum. Audi uo/cem deprecationis meæ quum clamauero ad te, quum leuauero manus meas ad oraculũ ſanctũ tuum. Ne tradas me cum impijs & cum ope/rantibus iniquitatem, qui loquuntur pacem cum amicis ſuis, & eſt malum in corde eorum. Da eis ſecundum opus ſuum & ſecundum malum adinuẽtionum ſuarum, iuxta opus manuum ſua/rum da eis, redde retributionẽ ſuam illis. Quo/niam non intelligunt opera domini, & opus ma/nuum eius, deſtrues eos & non ædificabis, bene/dictus dominus quoniam audiuit uocem depre/cationis meæ. Dominus fortitudo mea & ſcu/tum meum, in ipſo confiſum eſt cor meum, & ha bui adiutorium, gauiſum eſt cor meum, & in can/tico meo confitebor illi. Dominus fortitudo mea, & robur ſalutarium Chriſti ſui eſt. Salua populum tuum & benedic hæreditati tuæ, & pa/ſce eos & ſubleua eos uſq; in ſempiternum.

Pſalmus Dauid. XXIX

AFferte domino filios arietum, afferte domi/no gloriam & imperium. Afferte domino glo/riam nomini eius, adorate dñm in decore ſancto.

Vox

אַחַת שָׁאַלְתִּי מֵאֵת־יְהוָה אוֹתָהּ אֲבַקֵּשׁ
שִׁבְתִּי בְּבֵית־יְהוָה כָּל־יְמֵי חַיַּי לַחֲזוֹת
בְּנֹעַם יְהוָה וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ׃
כִּי יִצְפְּנֵנִי בְסֻכֹּה בְּיוֹם רָעָה יַסְתִּירֵנִי
בְּסֵתֶר אָהֳלוֹ בְּצוּר יְרוֹמְמֵנִי׃
וְעַתָּה יָרוּם רֹאשִׁי עַל־אֹיְבַי סְבִיבוֹתַי
וְאָזְבְּחָה בְאָהֳלוֹ זִבְחֵי תְרוּעָה אָשִׁירָה
וַאֲזַמְּרָה לַיהוָה׃ שְׁמַע יְהוָה קוֹלִי
אֶקְרָא וְחָנֵּנִי וַעֲנֵנִי׃ לְךָ אָמַר לִבִּי
בַּקְּשׁוּ פָנַי אֶת־פָּנֶיךָ יְהוָה אֲבַקֵּשׁ׃
אַל־תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי אַל־תַּט בְּאַף
עַבְדֶּךָ עֶזְרָתִי הָיִיתָ אַל־תִּטְּשֵׁנִי וְאַל־
תַּעַזְבֵנִי אֱלֹהֵי יִשְׁעִי׃ כִּי־אָבִי וְאִמִּי
עֲזָבוּנִי וַיהוָה יַאַסְפֵנִי׃ הוֹרֵנִי יְהוָה
דַּרְכֶּךָ וּנְחֵנִי בְּאֹרַח מִישׁוֹר לְמַעַן שׁוֹרְרָי
׃ אַל־תִּתְּנֵנִי בְּנֶפֶשׁ צָרָי כִּי־קָמוּ בִי
עֵדֵי שֶׁקֶר וְיָפֵחַ חָמָס׃
לוּלֵא הֶאֱמַנְתִּי לִרְאוֹת בְּטוּב יְהוָה בְּאֶרֶץ
חַיִּים׃ קַוֵּה אֶל־יְהוָה חֲזַק וְיַאֲמֵץ לִבֶּךָ
וְקַוֵּה אֶל־יְהוָה׃

כח

לדוד

אֵלֶיךָ יְהוָה אֶקְרָא צוּרִי אַל־תֶּחֱרַשׁ
מִמֶּנִּי פֶּן־תֶּחֱשֶׁה מִמֶּנִּי וְנִמְשַׁלְתִּי עִם־
יוֹרְדֵי בוֹר׃ שְׁמַע קוֹל תַּחֲנוּנַי
בְּשַׁוְּעִי אֵלֶיךָ בְּנַשְּׂאִי יָדַי אֶל־דְּבִיר
קָדְשֶׁךָ׃ אַל־תִּמְשְׁכֵנִי עִם־רְשָׁעִים וְעִם
פֹּעֲלֵי אָוֶן דֹּבְרֵי שָׁלוֹם עִם־רֵעֵיהֶם
וְרָעָה בִלְבָבָם׃ תֵּן־לָהֶם כְּפָעֳלָם
וּכְרֹעַ מַעַלְלֵיהֶם כְּמַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם תֵּן־
לָהֶם הָשֵׁב גְּמוּלָם לָהֶם׃ כִּי לֹא
יָבִינוּ אֶל־פְּעֻלוֹת יְהוָה וְאֶל־מַעֲשֵׂה יָדָיו
יֶהֶרְסֵם וְלֹא יִבְנֵם׃ בָּרוּךְ יְהוָה כִּי
שָׁמַע קוֹל תַּחֲנוּנָי׃ יְהוָה עֻזִּי
וּמָגִנִּי בּוֹ בָטַח לִבִּי וְנֶעְזַרְתִּי וַיַּעֲלֹז לִבִּי
וּמִשִּׁירִי אֲהוֹדֶנּוּ׃ יְהוָה עֹז לָמוֹ
וּמָעוֹז יְשׁוּעוֹת מְשִׁיחוֹ הוּא׃
הוֹשִׁיעָה אֶת־עַמֶּךָ וּבָרֵךְ אֶת־נַחֲלָתֶךָ
וּרְעֵם וְנַשְּׂאֵם עַד־הָעוֹלָם׃

כט

מִזְמוֹר לְדָוִד

הָבוּ לַיהוָה בְּנֵי אֵלִים הָבוּ לַיהוָה
כָּבוֹד וָעֹז׃ הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ
הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ׃

קול

Φωνὴ κυρίου ἐπὶ τὰ ὕδατα, ὁ θεὸς τῆς δόξης ἐβρόντησε, κύριος ἐπὶ ὑδάτων πολλῶν. Φωνὴ κυρίου ἐν ἰσχύϊ, φωνὴ κυρίου ἐν μεγαλοπρεπείᾳ. Φωνὴ κυρίου συντρίβοντος κέδρους, καὶ συντρίψει κύριος τοὺς κέδρους τοῦ λιβάνου. Καὶ λεπτυνεῖ αὐτοὺς ὡς τὸ μόσχον τοῦ λίβανον, καὶ ὁ ἠγαπημένος ὡς υἱὸς μονοκερώτων. Φωνὴ κυρίου διακόπτοντος φλόγα πυρὸς, φωνὴ κυρίου σαλεύοντος ἔρημον, καὶ σαλεύσει κύριος τὴν ἔρημον Κάδης. Φωνὴ κυρίου κατορύσσοντος ἐλάφους καὶ ἀποκαλύψει δρυμούς, καὶ ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ πᾶς τις λέγει δόξαν. Κύριος τὸν κατακλυσμὸν κατοικεῖ, καὶ κατοικεῖ κύριος βασιλεὺς εἰς τὸν αἰῶνα. Κύριος ἰσχὺν τῷ λαῷ αὐτοῦ δώσει, κύριος εὐλογήσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν εἰρήνῃ.

Ψαλμὸς ᾠδῆς τοῦ ἐγκαινισμοῦ τοῦ οἴκου τοῦ Δαυίδ. κθ

ΥΨώσω σε κύριε ὅτι ἀντελάβου μου, καὶ οὐκ εὐφράνας τοὺς ἐχθρούς μου ἐπ' ἐμοί. Κύριε ὁ θεός μου ἐκέκραξα πρὸς σε, καὶ ἰάσω με. Κύριε ἀνήγαγες ἐξ ἅδου τὴν ψυχήν μου, ἔσωσάς με ἀπὸ τῶν καταβαινόντων εἰς λάκκον. Ψάλατε τῷ κυρίῳ οἱ ὅσιοι αὐτοῦ, καὶ ἐξομολογεῖσθε τῇ μνήμῃ τῆς ἁγιωσύνης αὐτοῦ. Ὅτι ὀργὴ ἐν τῷ θυμῷ αὐτοῦ, καὶ ζωὴ ἐν τῷ θελήματι αὐτοῦ. Τὸ ἑσπέρας αὐλισθήσεται κλαυθμὸς, καὶ εἰς τὸ πρωὶ ἀγαλλίασις. Ἐγὼ δὲ εἶπα ἐν τῇ εὐθυμίᾳ μου, οὐ μὴ σαλευθῶ εἰς τὸν αἰῶνα. Κύριε ἐν τῷ θελήματί σου, παρέσχες τῷ κάλλει μου δύναμιν. Ἀπέστρεψας δὲ τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ἐγενήθην ταραχώδης. Πρός σε κύριε κεκράξομαι, καὶ πρὸς τὸν θεόν μου δεηθήσομαι. Τίς ὠφέλεια ἐν τῷ αἵματί μου, ἐν τῷ καταβαίνειν με εἰς διαφθοράν; Μὴ ἐξομολογήσεταί σοι χοῦς, ἢ ἀναγγελεῖ τὴν ἀλήθειάν σου; Ἤκουσε κύριος καὶ ἐλέησέ με, κύριος ἐγενήθη βοηθός μου. Ἔστρεψας τὸν κοπετόν μου εἰς χαρὰν ἐμοί, διέρρηξας τὸν σάκκον μου, καὶ περιέζωσάς με εὐφροσύνην. Ὅπως ἂν ψάλῃ σοι ἡ δόξα μου, καὶ οὐ μὴ κατανυγῶ, κύριε ὁ θεός μου εἰς τὸν αἰῶνα ἐξομολογήσομαί σοι.

Εἰς τέλος, ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ ἐκστάσεως. λ

ΕΠὶ σοὶ κύριε ἤλπισα μὴ καταισχυνθείην εἰς τὸν αἰῶνα, ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ῥῦσαί με καὶ ἐξελοῦ με. Κλῖνον πρός με τὸ οὖς σου, τάχυνον τοῦ ἐξελέσθαι με. Γενοῦ μοι εἰς θεὸν ὑπερασπιστὴν, καὶ εἰς οἶκον καταφυγῆς τοῦ σῶσαί με. Ὅτι κραταίωμά μου καὶ καταφυγή μου εἶ σὺ, καὶ ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου ὁδηγήσεις με καὶ διαθρέψεις με. Ἐξάξεις με ἐκ παγίδος ταύτης ἣν ἔκρυψάν μοι, ὅτι σὺ εἶ ὁ ὑπερασπιστής μου κύριε. Εἰς χεῖράς σου παραθήσομαι τὸ πνεῦμα μου, ἐλυτρώσω με κύριε ὁ θεὸς τῆς ἀληθείας.

Ἐμίσησας

Vox domini ſuper aquas, deus maieſtatis intonuit, dominus ſup aquas multas. Vox domini in uirtute, uox dñi in magnificẽtia. Vox domini cõfringẽtis cedros, & confringet dominus cedros libani. Et cõminuet eas tanq̃ uitulũ libani, & dilectus quemadmodum filius unicorniũ. Vox dñi intercidẽtis flãmã ignis, uox dñi cõcutientis deſertũ & commouebit dñs deſertũ caddes. Vox domini præparãtis ceruos & reuelabit cõdẽſa, & in templo eius omnis dicit gloriam. Dominus diluuium inhabitat, & ſedebit dominus rex in æternũ. Dñs uirtutẽ populo ſuo dabit, dñs benedicet populo ſuo in pace.

Pſalmus cantici in dedicatione domus Dauid. xxix

EXaltabo te dñe qm̃ ſuſcepiſti me, nec delectaſti inimicos meos ſup me. Dñe deus meus clamaui ad te, & ſanaſti me. Dñe eduxiſti ab inferno animã meã, ſaluaſti me à deſcẽdentibus in lacũ. Pſallite dño ſancti eius, & cõfitemini memoriæ ſanctitatis eius. Quoniam ira in indignatione eius, & uita in uoluntate eius. Ad ueſperũ demorabit̃ fletus, & ad matutinũ lætitia. Ego autem dixi in abundãtia mea, nõ mouebor in æternũ. Dñe in uolũtate tua, præſtitiſti decori meo uirtutẽ. Auertiſti faciem tuã à me, & factus ſum cõturbatus. Ad te dñe clamabo, & ad deum meũ deprecabor. Quæ utilitas in ſanguine meo, dũ deſcendo in corruptionẽ? Nunquid cõfitebitur tibi puluis, aut annũciabit ueritatẽ tuã? Audiuit dñs & miſertus eſt mei, dñs factus eſt adiutor meus. Cõuertiſti plãctũ meũ, in gaudiũ mihi, conſcidiſti ſaccũ meũ, & circũdediſti me lætitia. Vt cãtet tibi gloria mea & nõ cõpungar, domine deus meus in æternũ confitebor tibi.

In finem, pſalmus Dauid pro ecſtaſi. xxx

IN te dñe ſperaui non confundar in æternum, in iuſtitia tua libera me & eripe me. Inclina ad me aurẽ tuam, accelera ut eruas me. Eſto mihi in deum protectorẽ & in domum refugij, ut ſaluũ me facias. Quoniam fortitudo mea & refugiũ meũ es tu, & propter nomen tuum deduces me & enutries me. Educes me de laqueo hoc quem abſcõderũt mihi, quoniam tu es protector meus domine. In manus tuas commẽdo ſpiritum meũ, redemiſti me domine deus ueritatis.

Odiſti

Vox domini ſuper aquas, deus gloriæ intonuit, dominus ſuper aquas multas. Vox domini in fortitudine,uox domini in decore. Vox domini confringentis cedros, & confringet dominus cedros libani. Et diſperget eas quaſi uitulus,libanus & ſarion quaſi filius rhinocerotis. Vox domini diuidens flammas ignis. Vox domini parturire faciens deſertum,parturire faciet dominus deſertum Cades. Vox domini obſtetricans ceruis, & reuelans ſaltus, & in templo eius omnis loquetur gloriam. Dominus diluuium inhabitat, & ſedebit dominus rex in æternum. Dominus fortitudinem populo ſuo dabit,dominus benedicet populo ſuo in pace.

Pſalmus cantici ad dedicationem domus Dauid. XXX

EXaltabo te domine quoniam ſaluaſti me, & nō dilataſti inimicos meos ſuper me. Domine deus meus,clamaui ad te & ſanaſti me. Domine eduxiſti ex inferno animam meam, uiuificaſti me, ne deſcenderem in lacum. Cantate domino ſancti eius, & confitemini memoriæ ſanctitatis eius. Quoniam ad momentum eſt ira eius,& uita in repropitiatione eius, ad ueſperum commorabitur fletus,& in matutino laus. Ego autem dixi in abundantia mea,non mouebor in ſempiternum. Domine in uoluntate tua poſuiſti mōnti meo fortitudinem, abſcondiſti faciem tuam à me, & factus ſum conturbatus. Ad dominum clamabo,& dominum deprecabor. Quæ eſt utilitas in ſanguine meo, dum deſcendero in corruptionem, nunquid confitebitur tibi puluis, aut annuntiabit ueritatem tuam. Audi domine & miſerere mei, domine eſto adiutor. Conuertiſti planctum meum in chorum mihi,ſoluiſti ſaccum meum,& accinxiſti me lætitia. Vt laudet te gloria & non taceat, domine deus meus in ſempiternum confitebor tibi.

Victori,pſalmus Dauid. XXXI

IN te domine ſperaui non confundar in æternum,in iuſtitia tua ſalua me. Inclina ad me aurem tuam uelociter, libera me, eſto mihi in lapidem fortiſſimum, & in domum munitam ut ſalues me. Quia petra mea & munitio mea tu es,& propter nomen tuum dux meus eris & enutries me. Educes me de rete quod abſconderunt mihi, quia tu fortitudo mea es. In manu tua commendabo ſpiritum meum, redemiſti me domine deus ueritatis.

Odiſti

קוֹל יְהוָה עַל־הַמָּיִם אֵל הַכָּבוֹד
הִרְעִים יְהוָה עַל־מַיִם רַבִּים׃ קוֹל
יְהוָה בַּכֹּחַ קוֹל יְהוָה בֶּהָדָר׃ קוֹל
יְהוָה שֹׁבֵר אֲרָזִים וַיְשַׁבֵּר יְהוָה אֶת־
אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן׃ וַיַּרְקִידֵם כְּמוֹ־עֵגֶל
לְבָנוֹן וְשִׂרְיוֹן כְּמוֹ בֶן־רְאֵמִים׃
קוֹל־יְהוָה חֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ׃ קוֹל
יְהוָה יָחִיל מִדְבָּר יָחִיל יְהוָה מִדְבַּר
קָדֵשׁ׃ קוֹל יְהוָה יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת
וַיֶּחֱשֹׂף יְעָרוֹת וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד׃
יְהוָה לַמַּבּוּל יָשָׁב וַיֵּשֶׁב יְהוָה מֶלֶךְ
לְעוֹלָם׃ יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה
יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם׃

ל

מִזְמוֹר שִׁיר־חֲנֻכַּת
הַבַּיִת לְדָוִד׃

אֲרוֹמִמְךָ יְהוָה כִּי דִלִּיתָנִי וְלֹא־
שִׂמַּחְתָּ אוֹיְבַי לִי׃ יְהוָה אֱלֹהָי שִׁוַּעְתִּי
אֵלֶיךָ וַתִּרְפָּאֵנִי׃ יְהוָה הֶעֱלִיתָ מִן־
שְׁאוֹל נַפְשִׁי חִיִּיתַנִי מִיָּרְדִי־בוֹר׃
זַמְּרוּ לַיהוָה חֲסִידָיו וְהוֹדוּ לְזֵכֶר קָדְשׁוֹ׃
כִּי רֶגַע בְּאַפּוֹ חַיִּים בִּרְצוֹנוֹ בָּעֶרֶב
דָּלִין בֶּכִי וְלַבֹּקֶר רִנָּה׃ וַאֲנִי אָמַרְתִּי
בְשַׁלְוִי בַּל־אֶמּוֹט לְעוֹלָם׃ יְהוָה
בִּרְצוֹנְךָ הָעֱמַדְתָּה לְהָרְרִי עֹז הִסְתַּרְתָּ פָּנֶיךָ
הָיִיתִי נִבְהָל׃ אֵלֶיךָ יְהוָה אֶקְרָא וְאֶל־
אֲדֹנָי אֶתְחַנָּן׃ מַה־בֶּצַע בְּרָמִי בְּרִדְתִּי
אֶל־שָׁחַת הֲיוֹדְךָ עָפָר הֲיַגִּיד אֲמִתֶּךָ׃
שְׁמַע יְהוָה וְחָנֵּנִי יְהוָה הֱיֵה עוֹזֵר לִי׃
הָפַכְתָּ מִסְפְּדִי לְמָחוֹל לִי פִּתַּחְתָּ שַׂקִּי
וַתְּאַזְּרֵנִי שִׂמְחָה׃ לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ כָבוֹד
וְלֹא יִדֹּם יְהוָה אֱלֹהַי לְעוֹלָם אוֹדֶךָּ׃

לא

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר
לְדָוִד׃

בְּךָ יְהוָה חָסִיתִי אַל־אֵבוֹשָׁה לְעוֹלָם
בְּצִדְקָתְךָ פַּלְּטֵנִי׃ הַטֵּה אֵלַי אָזְנְךָ
מְהֵרָה הַצִּילֵנִי ס הֱיֵה לִי לְצוּר מָעוֹז
לְבֵית מְצוּדוֹת לְהוֹשִׁיעֵנִי׃ כִּי־סַלְעִי
וּמְצוּדָתִי אָתָּה וּלְמַעַן שִׁמְךָ תַּנְחֵנִי
וְתִנְהָלֵנִי׃ תּוֹצִיאֵנִי מֵרֶשֶׁת זוּ טָמְנוּ
לִי כִּי אַתָּה מָעוּזִּי׃ בְּיָדְךָ אַפְקִיד
רוּחִי פָּדִיתָ אוֹתִי יְהוָה אֵל אֱמֶת׃
שָׂנֵאתִי

Εμίσησας σὺ δ̅α̅φυλάσσοντας ματαιότητας δ̅α̅κ̅ν̅ῆς. Εγὼ δὲ κ̅ῷ̅ ὡ̅ κυρίῳ ἤλπισα, ἀγαλλιάσομαι καὶ εὐφρανθήσομαι ἐπὶ τῷ ἐλέει σου. Οτι ἐπεῖδες κ̅ῷ̅ τὴν ταπείνωσίν μου, ἔσωσας ἐκ τ̅ῶ̅ ἀναγκῶν τὴν ψυχήν μου. Καὶ οὐ συνέκλεισάς με εἰς χεῖρας ἐχθροῦ, ἔστησας ἐν εὐρυχώρῳ τοὺς πόδας μου. Ελέησόν με κύριε ὅτι θλίβομαι, ἐταράχθη ἐν θυμῷ ὁ ὀφθαλμός μου, ἡ ψυχή μου καὶ ἡ γαστήρ μου. Οτι ἐξέλιπεν ἐν ὀδύνῃ ἡ ζωή μου, καὶ τὰ ἔτη μου ἐν στεναγμοῖς. Ηὐτόνησεν ἐν πτωχείᾳ ἡ ἰσχύς μου, καὶ τὰ ὀστᾶ μου ἐταράχθησαν. Παρὰ πάντας τοὺς ἐχθρούς μου ἐγενήθην ὄνειδος, καὶ τοῖς γείτοσί μου σφόδρα καὶ φόβος τοῖς γνωστοῖς μου. Οἱ θεωροῦντές με ἔξω ἔφυγον ἀπ' ἐμοῦ, ἐπελήσθην ὡσεὶ νεκρὸς ἀπὸ καρδίας. Εγενήθην ὡσεὶ σκεῦος ἀπολωλός, ὅτι ἤκουσα ψόγον πολλῶν πτοουμένων κυκλόθεν. Εν τῷ συναχθῆναι αὐτοὺς ἅμα ἐπ' ἐμέ, τοῦ λαβεῖν τὴν ψυχήν μου ἐβουλεύσαντο. Εγὼ δὲ σοὶ κύριε ἤλπισα, εἶπα σὺ εἶ ὁ θεός μου ἐν ταῖς χερσί σου οἱ κλῆροί μου. Ρῦσαί με ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν μου, καὶ ἐκ τ̅ῶ̅ καταδιωκόντων με. Επίφανον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τ̅ὸ̅ δοῦλόν σου, σῶσόν με ἐν τῷ ἐλέει σου, κύριε μὴ καταισχυνθείην ὅτι ἐπεκαλεσάμην σε. Αἰσχυνθείησαν ἀσεβεῖς καὶ κατάχθεινσαν εἰς ᾅδου, ἄλαλα γενηθήτω τὰ χείλη τὰ δόλια. Τὰ λαλοῦντα κατ̅ὰ̅ τ̅ῆ̅ δικαίᾳ ἀνομίαν, ἐν ὑπερηφανίᾳ καὶ ἐξουδενώσει. Ως πολὺ τὸ πλῆθος τ̅ῆ̅ς χρηστότητός σου κύριε, ἣν ἔκρυψας τοῖς φοβουμένοις σε. Εἰργάσω τοῖς ἐλπίζουσιν ἐπί σε, ἐναντίον τ̅ῶ̅ν υἱῶν τ̅ῶ̅ν ἀνθρώπων. Κατακρύψεις αὐτοὺς ἐν τῷ ἀποκρύφῳ τ̅ῆ̅ς προσώπου σου, ἀπὸ ταραχῆς ἀνθρώπων. Σκεπάσεις αὐτοὺς ἐν σκηνῇ, ἀπὸ ἀντιλογίας γλωσσῶν. Εὐλογητὸς κύριος ὅτι ἐθαυμάσωσε τὸ ἔλεος αὐτοῦ, ἐν πόλει περιοχῆς. Εγὼ δὲ εἶπα ἐν τῇ ἐκστάσει μου, ἀπερρίμμαι ἀπὸ προσώπου τ̅ῶ̅ν ὀφθαλμῶν σου. Διὰ τοῦτο εἰσήκουσας τ̅ῆ̅ς φωνῆς τ̅ῆ̅ς δεήσεώς μου, ἐν ᾧ ἐκεκραγόμην πρὸς σέ. Αγαπήσατε τ̅ὸ̅ν κύριον πάντες οἱ ὅσιοι αὐτοῦ, ὅτι ἀλήθειας ἐκζητεῖ κύριος, καὶ ἀνταποδίδωσι τοῖς περισσῶς περιηφανευομένοις. Ανδρίζεσθε καὶ κραταιούσθω ἡ καρδία ὑμῶν, πάντες οἱ ἐλπίζοντες ἐπὶ κύριον.

Ψαλμὸς τ̅ῶ̅ δαυὶδ συνέσεως. λα

Μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι, καὶ ὧν ἐπεκαλύφθησαν αἱ ἁμαρτίαι. Μακάριος ἀνὴρ ᾧ οὐ μὴ λογίσηται κύριος ἁμαρτίαν, οὐδὲ ἔστιν ἐν τῷ στόματι αὐτ̅ο̅ῦ δόλος. Οτι ἐσίγησα, ἐπαλαιώθη τὰ ὀστᾶ μου, ἀπὸ τ̅ῆ̅ς κραυγῆς μου ὅλην τ̅ὴ̅ν ἡμέραν. Οτι ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐβαρύνθη ἐπ' ἐμὲ ἡ χείρ σου, ἐστράφη εἰς ταλαιπωρίαν, ἐν ᾧ ἐμπαγῆναί μοι ἄκανθαν. Τ̅ὴ̅ν ἀνομίαν μου ἐγνώρισα, καὶ τὴν ἁμαρτίαν μου οὐκ ἐκάλυψα

Odisti obseruãtes uanitates supuacue. Ego autẽ in dño speraui, exultabo & lætabor in misericordia tua. Qm̃ respexisti humilitatẽ meã, saluasti de necessitatibus animã meã. Nec cõclusisti me in manibus inimicorum, statuisti in loco spatioso pedes meos. Miserere mei dñe qm̃ tribulor, cõturbatus est in ira oculus meus, anima mea & uẽter meus. Qm̃ defecit in dolore uita mea, & anni mei in gemitibus. Infirmata est in pauptate uirtus mea, & ossa mea cõturbata sunt. Super oẽs inimicos meos factus sum oppbriũ & uicinis meis ualde, & timor notis meis. Qui uidebãt me foras fugerũt à me, & obliuioni datus sum tanquã mortuus à corde. Factus sum tanq̃ uas perditũ, qm̃ audiui uitupera tionẽ multorũ cõmorãtiũ in circuitu. In eo dũ cõuenirent simul aduersum me, accipere animã meã cõsiliati sunt. Ego aũt in te speraui dñe, dixi deus meus es tu, in manibus tuis sortes meæ. Eripe me de manu inimicorũ meorũ, & à psequentibus me. Illumina faciẽ tuã sup seruũ tuũ, saluũ me fac in misericordia tua dñe, nõ cõfũdar qm̃ inuocaui te. Erubescãt impĳ & deducant̃ in infernũ, muta fiãt labia dolosa. Quæ loquunt̃ aduersus iustũ iniquitatẽ, in supbia & in cõtẽptu. Qz̃ magna multitudo dulcedinis tuæ dñe, quã abscõdisti timẽtibus te. Perfecisti eis qui sperãt in te, in cõspectu filiorũ hominũ. Abscõdes eos in abscõdito faciei tuæ, à cõturbatione hominũ. Proteges eos in tabernaculo, à cõtradictione linguarum. Benedictus dñs, qm̃ mirificauit misericordiã suã mihi in ciuitate munita. Ego aũt dixi in excessu mentis meæ, proiectus sum à facie oculorũ tuorũ. Ideo exaudisti uocẽ oratiõis meæ, dum clamarem ad te. Diligite dñm oẽs sancti eius, qm̃ ueritatẽ reqret dñs, & retribuet abũdanter faciẽtibus superbiã. Viriliter agite & confortetur cor uestrũ, oẽs qui speratis in dño.

Psalmus Dauid, intellectus. xxxi

Beati quorũ remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata. Beatus uir cui nõ imputauit dñs peccatũ, nec est in ore eius dolus. Qm̃ tacui inueterauerunt ossa mea, dũ clamarẽ tota die. Qm̃ die ac nocte grauata est super me manus tua, conuersus sum in erũnã dum configitur spina. Delictũ meũ cognitũ tibi feci, & iniustitiã meã non abscondi.

שָׁנֵאתִי הַשֹּׁמְרִים חַבְלֵי־שָׁוְא וַאֲנִי
אֶל־יְהוָה בָּטָחְתִּי : אָגִילָה וְאֶשְׂמְחָה
בְּחַסְדֶּךָ אֲשֶׁר רָאִיתָ אֶת־עָנְיִי יָדַעְתָּ בְצָרוֹת
נַפְשִׁי : וְלֹא־הִסְגַּרְתַּנִי בְּיַד אוֹיֵב
הֶעֱמַדְתָּ בַמֶּרְחָב רַגְלָי : חָנֵּנִי יְהוָה
כִּי־צַר־לִי עָשְׁשָׁה בְכַעַס עֵינִי נַפְשִׁי וּבִטְנִי
: כִּי כָלוּ בְיָגוֹן חַיַּי וּשְׁנוֹתַי בַּאֲנָחָה
כָּשַׁל בַּעֲוֹנִי כֹחִי וְעַצְמַי עָשְׁשׁוּ :
מִכָּל־צוֹרְרַי הָיִיתִי חֶרְפָּה וְלִשְׁכֵנַי וּמְאֹד
וּפַחַד לְמְיָדָעַי רֹאַי בַּחוּץ נָדְדוּ מִמֶּנִּי :
נִשְׁכַּחְתִּי כְּמֵת מִלֵּב הָיִיתִי כִּכְלִי
אוֹבֵד : כִּי שָׁמַעְתִּי דִבַּת רַבִּים מָגוֹר
מִסָּבִיב בְּהִוָּסְדָם יַחַד עָלַי לָקַחַת נַפְשִׁי
זָמָמוּ : וַאֲנִי עָלֶיךָ בָטַחְתִּי יְהוָה
אָמַרְתִּי אֱלֹהַי אָתָּה : בְּיָדְךָ עִתֹּתָי
הַצִּילֵנִי מִיַּד־אוֹיְבַי וּמֵרֹדְפָי :
הָאִירָה פָנֶיךָ עַל־עַבְדֶּךָ הוֹשִׁיעֵנִי בְּחַסְדֶּךָ :
יְהוָה אַל־אֵבוֹשָׁה כִּי קְרָאתִיךָ
יֵבוֹשׁוּ רְשָׁעִים יִדְמוּ לִשְׁאוֹל :
תֶּאֱלַמְנָה שִׂפְתֵי שָׁקֶר הַדֹּבְרוֹת עַל־צַדִּיק
עָתָק בְּגַאֲוָה וָבוּז : מָה רַב טוּבְךָ
אֲשֶׁר־צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ פָּעַלְתָּ לַחוֹסִים בָּךְ
נֶגֶד בְּנֵי אָדָם : תַּסְתִּירֵם סֵתֶר פָּנֶיךָ מֵרֻכְסֵי אִישׁ תִּצְפְּנֵם בְּסֻכָּה מֵרִיב
לְשׁוֹנוֹת : בָּרוּךְ יְהוָה כִּי־הִפְלִיא
חַסְדּוֹ לִי בְּעִיר מָצוֹר : וַאֲנִי
אָמַרְתִּי בְחָפְזִי נִגְרַזְתִּי מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ אָכֵן
שָׁמַעְתָּ קוֹל תַּחֲנוּנַי בְּשַׁוְּעִי אֵלֶיךָ :
אֶהֱבוּ אֶת־יְהוָה כָּל־חֲסִידָיו אֱמוּנִים נוֹצֵר
יְהוָה וּמְשַׁלֵּם עַל־יֶתֶר עוֹשֵׂה גֵאוָה :
חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל־הַמְיַחֲלִים
לַיהוָה :

לב

לְדָוִד מַשְׂכִּיל

אַשְׁרֵי נְשׂוּי־פֶשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה :
אַשְׁרֵי־אָדָם לֹא יַחְשֹׁב יְהוָה לוֹ
עָוֹן וְאֵין בְּרוּחוֹ רְמִיָּה : כִּי חָרַשְׁתִּי
בָּלוּ עַצְמַי בְּשַׁאֲגָתִי כָּל־הַיּוֹם :
כִּי יוֹמָם וָלַיְלָה תִּכְבַּד עָלַי יָדֶךָ
נֶהְפַּךְ לְשַׁדִּי בְּחַרְבֹנֵי קַיִץ סֶלָה :
חַטָּאתִי אוֹדִיעֲךָ וַעֲוֹנִי לֹא

Odisti custodientes uanitates frustra, ego autem in domino confisus sum. Exultabo & lætabor in misericordia tua, quia uidisti afflictionẽ meam, cognouisti tribulationes animæ meæ. Et non conclusisti me in manu inimici, statuisti in latitudine pedes meos. Miserere mei domine quoniã tribulor, caligauit in furore oculus meus, anima mea & uenter meus. Quia consumptæ sunt in mœrore uitæ meæ, & anni mei in gemitu, infirmata est in iniquitate uirtus mea, & ossa mea contabuerunt. Apud omnes hostes meos factus sum opprobrium, & uicinis meis nimis & timor notis meis, qui uidebant me in plateis, fugiebant à me. Obliuioni traditus sum quasi mortuus à corde, factus sum quasi uas perditũ. Audiui enim opprobrium multorum, congregatione in circuitu, dum inirent consilium aduersum me, & ut auferrent animam meam cogitauerunt.

Ego autẽ in te speraui domine, dixi deus meus es tu. In manu tua tempora mea, libera me de manu inimicorum meorum, & persequentium me. Ostẽde faciem tuam super seruum tuum, salua me in misericordia tua. Domine ne confundar quoniam inuocaui te, confundantur impĩ, taceant in inferno. Muta fiant labia mendacĩ, quæ loquuntur contra iustum dura, in superbia & despectione. Quàm multa est bonitas tua quam abscondisti timentibus te, operatus es sperãtibus in te, in cõspectu filiorum hominum.

Abscondes eos in protectione uultus tui, à duritia uiri: abscondes eos in umbra, à contradictione linguarum. Benedictus dominus, quoniam mirabilem fecit misericordiam suam mihi, in ciuitate munita. Ego autem dixi in stupore meo, proiectus sum de conspectu oculorum tuorum.

Ergo ne audisti uocem deprecationis meæ, quum clamarem ad te. Diligite dominum omnes sancti eius, fideles seruat dominus, & retribuet his qui satis operantur superbiam. Confortamini & roboretur cor uestrum, omnes qui expectatis dominum.

Dauid eruditio. xxxii

BEatus cui dimissa est iniquitas, & abscondi/tum est peccatum. Beatus homo cui non imputauit dominus iniquitatem, nec est in spiritu eius dolus. Quia tacui attrita sunt ossa mea, in rugitu meo tota die. Die enim & nocte grauatur super me manus tua, uersatus sum in miseria mea quum exardesceret æstas iugiter. Peccatũ meum notũ faciam tibi, & iniquitatẽ meam non

abscondi

ἐκάλυψα. Εἶπα ἐξαγορεύσω κατ' ἐμοῦ τὴν ἀνο-
μίαν μου τῷ κῷ, καὶ σὺ ἀφῆκας τὴν ἀσέβειαν τ̃
καρδίας μου. Υπὲρ τούτης προσεύξεται πρὸς σὲ
πᾶς ὅσιος ἐν καιρῷ εὐθέτῳ. Πλὴν ἐν κατακλυσ-
μῷ ὑδάτ̃ πολλῶν, πρὸς αὐτὸν οὐκ ἐγγιοῦσι. Σύ μου
εἶ καταφυγὴ ἀπὸ θλίψεως οὗ περιέχουσίς με, ὁ
ἀγαλλίαμά μου λύτρωσαί με ἀπὸ τ̃ κυκλωσάντ̃
με. Συνετιῶ σε καὶ συμβιβῶ σε ἐν ὁδῷ ταύτῃ ᾗ πο-
ρεύσῃ, ἐπιστηριῶ ἐπὶ σὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου. Μὴ γί-
νεσθε ὡς ἵππος καὶ ἡμίονος, οἷς οὐκ εἰσὶ σύνεσις. Ἐν
κημῷ καὶ χαλινῷ τὰς σιαγόνας αὐτ̃ ἄγξαις, τ̃
μὴ ἐγγιζόντ̃ πρὸς σέ. Πολλαὶ αἱ μάστιγες τ̃ ἁμαρ-
τωλοῦ, τ̃ δὲ ἐλπίζοντα ἐπὶ κῦ ἔλεος κυκλώσει. Εὐ-
φράνθητε ἐπὶ κῷ καὶ ἀγαλλιᾶσθε δίκαιοι, καὶ κατ-
χᾶσθε πάντες οἱ εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ. Κάθισμα Δ.
Ψαλμὸς Δαυὶδ, ἀνεπίγραφος πρ̃ ἑβραίοις. λϐ

Ἀγαλλιᾶσθε δίκαιοι ἐν κῷ, τοῖς εὐθέσι πρέ-
πει αἴνεσις. Ἐξομολογεῖσθε τ̃ κῷ ἐν κιθάρᾳ, ἐν ψαλτηρίῳ δεκαχόρδῳ ψάλατε αὐτ̃. Ἆσα-
τε αὐτ̃ ᾆσμα καινὸν, καλῶς ψάλατε αὐτ̃ ἐν ἀλα-
λαγμῷ. Ὅτι εὐθὺς ὁ λόγος τ̃ κυ, καὶ πάντα τὰ ἔρ-
γα αὐτ̃ ἐν πίστει. Ἀγαπᾷ ἐλεημοσύνην καὶ κρίσιν
ὁ κς, τ̃ ἐλέους κυ πλήρης ἡ γῆ. Τῷ λόγῳ κυ οἱ οὐ-
ρανοὶ ἐστερεώθησαν, καὶ πνεύματι τ̃ στόματος αὐ-
τ̃, πᾶσα ἡ δύναμις αὐτ̃. Συνάγων ὡσεὶ ἀσκὸν
ὕδατα θαλάσσης, τιθεὶς ἐν θησαυροῖς ἀβύσσους.
Φοβηθήτω τ̃ κν πᾶσα ἡ γῆ, ἀπ' αὐτ̃ δὲ σαλευθή-
τωσαν πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν οἰκουμένην.
Ὅτι αὐτὸς εἶπε καὶ ἐγενήθησαν, αὐτὸς ἐνετείλατο
καὶ ἐκτίσθησαν. Κς διασκεδάζει βουλὰς ἐθνῶν, ἀθε-
τεῖ δὲ λογισμοὺς λαῶν, καὶ ἀθετεῖ βουλὰς ἀρχό-
των. Ἡ δὲ βουλὴ τ̃ κυ εἰς τὸν αἰῶνα μένει, λογισμοὶ
τ̃ καρδίας αὐτ̃ εἰς γενεὰν καὶ γενεάν. Μακάριον
τὸ ἔθνος ὃ ἔστι κς ὁ θεὸς αὐτο, λαὸς ὃν ἐξελέξα-
το εἰς κληρονομίαν ἑαυτῷ. Ἐξ οὐρανοῦ ἐπέβλεψεν ὁ
κς, εἶδε πάντας τοὺς υἱοὺς τ̃ ἀνθρώπων. Ἐξ ἑτοίμου
καρικητηρίου αὐτο, ἐπέβλεψεν ἐπὶ πάντας τοὺς
καρικοῦντας τὴν γῆν. Ὁ πλάσας κατὰ μόνας
τὰς καρδίας αὐτ̃, ὁ συνιεὶς εἰς πάντα τὰ ἔργα
αὐτ̃. Οὐ σώζεται βασιλεὺς διὰ πολλὴν δύναμιν,
καὶ γίγας οὐ σωθήσεται ἐν πλήθει ἰσχύος αὐτο. Ψευ-
δὴς ἵππος εἰς σωτηρίαν, ἐν δὲ πλήθει δυνάμεως
αὐτ̃ οὐ σωθήσεται. Ἰδοὺ οἱ ὀφθαλμοὶ κυ ἐπὶ τοὺς φο-
βουμένους αὐτ̃, τοῖς ἐλπίζουσιν ἐπὶ τὸ ἔλεος αὐτο.
Ρύσασθαι ἐκ θανάτου τὰς ψυχὰς αὐτ̃, καὶ διαθρέ-
ψαι αὐτοὺς ἐν λιμῷ. Ἡ δὲ ψυχὴ ἡμῶν ὑπομένει
τὸν κν, ὅτι βοηθὸς καὶ ὑπερασπιστὴς ἡμῶν ἐστιν. Ὅτι
ἐν αὐτῷ εὐφρανθήσεται ἡ καρδία ἡμῶν, καὶ ἐν τῷ ὀνό-
ματι τῷ ἁγίῳ αὐτο ἠλπίσαμεν. Γένοιτο κύριε τὸ
ἔλεός σου ἐφ' ἡμᾶς, καθάπερ ἠλπίσαμέν σε.

Ψαλμὸς

abſcõdi. Dixi cõfitebor aduerſũ me iniuſti-
tiã meã dño, & tu remiſiſti impietatẽ cordis
mei. Pro hac orabit ad te omnis ſãctus, in tẽ
pore opportuno. Verũtñ in diluuio aquarũ
multarũ, ad eũ nõ approximabũt. Tu es te-
fugiũ meũ à tribulatióe quæ circũdedit me,
exultatio mea erue me à circũdantibus me.
Intellectũ tibi dabo & inſtruã te in uia hac
qua gradieris, firmabo ſup te oculos meos.
Nolite fieri ſicut equus & mulus, quibus nõ
eſt intellectus. In camo & freno maxillas
eorum cõſtringe, qui nõ approximãt ad te.
Multa flagella peccatoris, ſperãtem autẽ in
dño miſericordia circundabit. Lætamini in
dño & exultate iuſti, & gloriamini omnes
recti corde. Pſalmus Dauid. xxxii

EXultate iuſti in dño, rectos decet lau-
datio. Confitemini dño in cithara, in
pſalterio decẽ chordarũ pſallite illi. Cãtate
ei cãticũ nouũ, bene pſallite ei in uociferatio
ne. Quia rectũ eſt uerbũ dñi, & omnia ope-
ra eius in fide. Diligit miſericordiã & iudiciũ
dñs, miſericordia dñi plena eſt terra. Verbo
dñi cœli firmati ſunt, & ſpiritu oris eius om
nis uirtus eorũ. Cõgregãs ſicut in utre aquas
maris, ponens in theſauris abyſſos. Timeat
dñm omnis terra, ab eo aũt cõmoueant oẽs
inhabitãtes orbem. Qm̃ ipſe dixit & facta
ſunt, ipſe mãdauit & creata ſũt. Dñs diſſipat
cõſilia gẽtiũ, reprobat aũt cogitatiões popu
lorũ, & reprobat cõſilia principũ. Cõſilium
aũt dñi in æternũ manet, cogitatiões cordis
eius in generatione & generationem. Beata
gens cuius eſt dñs deus eius, populus quẽ
elegit in hæreditatẽ ſibi. De cœlo reſpexit
dñs, uidit omnes filios hominũ. De præpa-
rato habitaculo ſuo, reſpexit ſuper oẽs qui
habitãt terram. Qui finxit ſingillatim corda
eorũ, qui intelligit omnia opera eorũ. Non
ſaluatur rex per multã uirtutẽ, & gigas non
ſaluabit in multitudine uirtutis ſuæ. Fallax
equus ad ſalutẽ, in abũdãtia aũt uirtutis ſuæ
nõ ſaluabitur. Ecce oculi dñi ſuper metuẽtes
eum, & in eis qui ſperãt ſuper miſericordia
eius. Vt eruat à morte animas eorũ, & alat
eos in fame. Anima noſtra ſuſtinet dñm,
qm̃ adiutor & ꝓtector noſter eſt. Quia in
eo lætabit cor noſtrũ, & in nomine ſancto
eius ſperauimus. Fiat dñe miſericordia tua
ſup nos, quẽadmodũ ſperauimus in te.

Pſalmus

abſcondi. Dixi confitebor ſcelus meum domino, & tu dimiſiſti iniquitatem peccati mei.

Pro hac orabit omnis miſericors ad te, tempus inueniens, ut quum inundauerint aquæ multæ ad illum non accedant. Tu es protectio mea, ab hoſte cuſtodies me, laus mea ſaluans, circundabis me ſemper. Docebo te & monſtrabo tibi uiam per quam ambules, cogitabo de te oculo meo. Nolite fieri ſicut equus & mulus quibus non eſt intelligentia, in camo & freno maxillas eorum conſtringe, qui non accedunt ad te.

Multi dolores impij, confidentem autem in domino miſericordia circundabit. Lætamini in domino & exultate iuſti, & laudate eum omnes recti corde.

XXXIII

LAudate iuſti dominum, rectos decet laudatio. Confitemini domino in cithara, in pſalterio decachordo cantate ei. Cantate ei canticum nouum, diligenter pſallite in iubilo. Quoniam rectum eſt uerbum domini, & omne opus eius in fide. Diligit iuſtitiam & iudicium, miſericordia domini plena eſt terra. Verbo domini cœli firmati ſunt, & ſpiritu oris eius omnis ornatus eorum. Congregans quaſi in utre aquas maris, ponens in theſauris abyſſos. Timeat dominum omnis terra, ipſum formident uniuerſi habitatores orbis. Quia ipſe dixit & factus eſt, ipſo præcipiente ſtetit. Dominus diſſoluit conſilium gentium, irritas facit cogitationes populorum. Conſilium domini in æternum ſtabit, cogitationes cordis eius in generatione & generatione. Beata gens cuius dominus deus eius, populus quem elegit in hæreditatem ſibi. De cœlo reſpexit dominus, uidit omnes filios Adam. De firmiſſimo ſolio ſuo perſpexit ad uniuerſos habitatores terræ. Fingens pariter cor eorum, intelligens omnia opera eorum. Non ſaluatur rex in multitudine exercitus, nec fortis liberabitur in multitudine uirtutis.

Fallax equus ad ſalutem, & in multitudine uirtutis ſuæ non ſaluabit. Ecce oculus domini ſuper timentes eum, ad expectantes miſericordiam eius. Vt eruat de morte animas eorum, & uiuificet eos in fame. Anima noſtra expectauit dominum, auxilium noſtrum & clypeus noſter eſt. In ipſo enim lætabitur cor noſtrum, quia in nomine ſancto eius ſperauimus. Fiat miſericordia tua domine ſuper nos, ſicut expectauimus in te.

חַטָּאתִי אֲמַרְתִּי אוֹרֶה עָלַי פְּשָׁעַי לַיהוָה
וְאַתָּה נָשָׂאתָ עֲוֹן חַטָּאתִי סֶלָה׃
עַל־זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל־חָסִיד אֵלֶיךָ לְעֵת
מְצֹא רַק לְשֶׁטֶף מַיִם רַבִּים אֵלָיו לֹא
יַגִּיעוּ׃ אַתָּה סֵתֶר לִי מִצַּר תִּצְּרֵנִי
רָנֵּי פַלֵּט תְּסוֹבְבֵנִי סֶלָה׃ אַשְׂכִּילְךָ׀
וְאוֹרְךָ בְּרֶרֶךְ זוּ תֵלֵךְ אִיעֲצָה עָלֶיךָ עֵינִי׃
אַל־תִּהְיוּ׀ כְּסוּס כְּפֶרֶד׀ אֶין הָבִין
בְּמֶתֶג וָרֶסֶן עֶדְיָם לִבְלוֹם בַּל קְרוֹב אֵלֶיךָ׃
רַבִּים מַכְאוֹבִים לָרָשָׁע וְהַבּוֹטֵחַ
בַּיהוָה חֶסֶד יְסוֹבְבֶנּוּ׃ שִׂמְחוּ בַיהוָה
וְגִילוּ צַדִּיקִים וְהַרְנִינוּ כָּל־יִשְׁרֵי־לֵב׃

לג

רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיהוָה לַיְשָׁרִים
נָאוָה תְהִלָּה׃ הוֹדוּ לַיהוָה בְּכִנּוֹר
בְּנֵבֶל עָשׂוֹר זַמְּרוּ־לוֹ׃ שִׁירוּ לוֹ
שִׁיר חָדָשׁ הֵיטִיבוּ נַגֵּן בִּתְרוּעָה׃
כִּי־יָשָׁר דְּבַר יְהוָה וְכָל־מַעֲשֵׂהוּ בֶּאֱמוּנָה׃
אֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט חֶסֶד יְהוָה
מָלְאָה הָאָרֶץ׃ בִּדְבַר יְהוָה שָׁמַיִם
נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיו כָּל־צְבָאָם׃ כֹּנֵס
כַּנֵּד מֵי הַיָּם נוֹתֵן בְּאֹצָרוֹת תְּהוֹמוֹת׃
יִירְאוּ מֵיהוָה כָּל־הָאָרֶץ מִמֶּנּוּ יָגוּרוּ כָּל
יוֹשְׁבֵי תֵבֵל׃ כִּי הוּא אָמַר וַיֶּהִי הוּא
צִוָּה וַיַּעֲמֹד׃ יְהוָה הֵפִיר עֲצַת גּוֹיִם
הֵנִיא מַחְשְׁבוֹת עַמִּים׃ עֲצַת יְהוָה
לְעוֹלָם תַּעֲמֹד מַחְשְׁבוֹת לִבּוֹ לְדֹר וָדֹר׃
אַשְׁרֵי הַגּוֹי אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהָיו הָעָם׃
בָּחַר לְנַחֲלָה לוֹ׃ מִשָּׁמַיִם הִבִּיט
יְהוָה רָאָה אֶת־כָּל־בְּנֵי הָאָדָם׃
מִמְּכוֹן־שִׁבְתּוֹ הִשְׁגִּיחַ אֶל־כָּל־יוֹשְׁבֵי
הָאָרֶץ׃ הַיּוֹצֵר יַחַד לִבָּם הַמֵּבִין
אֶל־כָּל־מַעֲשֵׂיהֶם׃ אֵין הַמֶּלֶךְ נוֹשָׁע
בְּרָב־חָיִל גִּבּוֹר לֹא־יְנָצֵל בְּרָב־כֹּחַ׃
שֶׁקֶר הַסּוּס לִתְשׁוּעָה וּבְרֹב חֵילוֹ לֹא
יְמַלֵּט׃ הִנֵּה עֵין יְהוָה אֶל־יְרֵאָיו
לַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ׃ לְהַצִּיל מִמָּוֶת
נַפְשָׁם וּלְחַיּוֹתָם בָּרָעָב׃ נַפְשֵׁנוּ
חִכְּתָה לַיהוָה עֶזְרֵנוּ וּמָגִנֵּנוּ הוּא׃
כִּי־בוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ בָטָחְנוּ׃
יְהִי־חַסְדְּךָ יְהוָה עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר
יִחַלְנוּ לָךְ׃

Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ, ὁπότε ἠλλοίωσε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐναντίον Ἀβιμέλεχ, καὶ ἀπέλυσεν αὐτὸν καὶ ἀπῆλθεν. λγ

Ευλογήσω τὸν κν̄ ἐν παντὶ καιρῷ, διὰ παντὸς ἡ αἴνεσις αὐτοῦ ἐν τῷ στόματί μου. Ἐν τῷ κῳ̄ ἐπαινεθήσεται ἡ ψυχή μου, ἀκουσάτωσαν πραεῖς καὶ εὐφρανθήτωσαν. Μεγαλύνατε τὸν κν̄ σὺν ἐμοί, καὶ ὑψώσωμεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ τὸ αὐτό. Ἐξεζήτησα τὸν κν̄ καὶ ἐπήκουσέ μου, καὶ ἐκ πασῶν τῶν θλίψεών μου ἐρρύσατό με. Προσέλθετε πρὸς αὐτὸν καὶ φωτίσθητε, καὶ τὰ πρόσωπα ὑμῶν οὐ μὴ καταισχυνθῇ. Οὗτος ὁ πτωχὸς ἐκέκραξε καὶ ὁ κς̄ ἐπήκουσεν αὐτοῦ, καὶ ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτοῦ ἔσωσεν αὐτόν. Παρεμβαλεῖ ἄγγελος κῡ κύκλῳ τῶν φοβουμένων αὐτόν, καὶ ῥύσεται αὐτούς. Γεύσασθε καὶ ἴδετε ὅτι χρηστὸς ὁ κς̄, μακάριος ἀνὴρ, ὃς ἐλπίζει ἐπ' αὐτόν. Φοβήθητε τὸν κν̄ πάντες οἱ ἅγιοι αὐτοῦ, ὅτι οὐκ ἔστιν ὑστέρημα τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. Πλούσιοι ἐπτώχευσαν καὶ ἐπείνασαν, οἱ δὲ ἐκζητοῦντες τὸν κν̄ οὐκ ἐλαττωθήσονται παντὸς ἀγαθοῦ. Δεῦτε τέκνα ἀκούσατέ μου, φόβον κῡ διδάξω ὑμᾶς. Τίς ἐστιν ἄνθρωπος ὁ θέλων ζωήν, ἀγαπῶν ἡμέρας ἰδεῖν ἀγαθάς. Παῦσον τὴν γλῶσσάν σου ἀπὸ κακοῦ, καὶ χείλη σου τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον. Ἔκκλινον ἀπὸ κακοῦ καὶ ποίησον ἀγαθόν, ζήτησον εἰρήνην καὶ δίωξον αὐτήν. Ὀφθαλμοὶ κῡ ἐπὶ δικαίους, καὶ ὦτα αὐτοῦ εἰς δέησιν αὐτῶν. Πρόσωπον δὲ κῡ ποιοῦντας κακά, τοῦ ἐξολεθρεῦσαι ἐκ γῆς τὸ μνημόσυνον αὐτῶν. Ἐκέκραξαν οἱ δίκαιοι καὶ ὁ κς̄ εἰσήκουσεν αὐτῶν, καὶ ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτῶν ἐρρύσατο αὐτούς. Ἐγγὺς κύριος τοῖς συντετριμμένοις τὴν καρδίαν, καὶ τοὺς ταπεινοὺς τῷ πνεύματι σώσει. Πολλαὶ αἱ θλίψεις τῶν δικαίων, καὶ ἐκ πασῶν αὐτῶν ῥύσεται αὐτούς ὁ κς̄. Φυλάσσει κύριος πάντα τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ, ἓν ἐξ αὐτῶν οὐ συντριβήσεται. Θάνατος ἁμαρτωλῶν πονηρός, καὶ οἱ μισοῦντες τὸν δίκαιον πλημμεληθήσονται. Λυτρώσεται κύριος ψυχὰς δούλων αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ πλημμεληθήσονται πάντες οἱ ἐλπίζοντες ἐπ' αὐτόν.

Ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. λδ

Διάσον κύριε τοὺς ἀδικοῦντάς με, πολέμησον τοὺς πολεμοῦντάς με. Ἐπιλαβοῦ ὅπλου καὶ θυρεοῦ, καὶ ἀνάστηθι εἰς τὴν βοήθειάν μου. Ἔκχεον ῥομφαίαν καὶ σύγκλεισον ἐξεναντίας τῶν καταδιωκόντων με, εἶπον τῇ ψυχῇ μου, σωτηρία σου ἐγώ εἰμι. Αἰσχυνθήτωσαν καὶ ἐντραπήτωσαν οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχήν μου. Ἀποστραφήτωσαν εἰς τὰ ὀπίσω καὶ καταισχυνθήτωσαν, οἱ λογιζόμενοί μοι κακά. Γενηθήτωσαν ὡσεὶ χοῦς κατὰ πρόσωπον ἀνέμου καὶ ἄγγελος κῡ ἐκθλίβων αὐτούς.

Γενηθήτω

Psalmus Dauid quum immutauit uultum suum coram Abimelech, & dimisit eum & abijt. XXXIII

Benedicã dñm in omni tẽpore, semper laus eius in ore meo. In domino laudabitur anima mea, audiant mansueti & lætentur. Magnificate dominum mecum, & exaltemus nomẽ eius in idipsum. Exquisiui dominum & exaudiuit me, & ex omnibus tribulationibus meis eripuit me. Accedite ad eũ & illuminamini, & facies uestræ nõ confundẽtur. Iste pauper clamauit & dominus exaudiuit eum, & de omnibus tribulationibus eius saluauit eum. Immittet angelus domini in circuitu timentium eum, & eripiet eos. Gustate & uidete quoniam suauis est dominus, beatus uir qui sperat in eo. Timete dominũ omnes sancti eius, quoniam nõ est inopia timentibus eum. Diuites egueruntet esurierunt, inquirentes autem dominum, non minuentur omni bono. Venite filij audite me, timorem domini docebo uos. Quis est homo qui uult uitam, diligit dies uidere bonos. Prohibe linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum. Diuerte à malo & fac bonum, inquire pacẽ & persequere eam. Oculi domini super iustos, & aures eius in preces eorum. Vultus autem dñi super facientes mala, ut perdat de terra memoriam eorum. Clamauerunt iusti & dominus exaudiuit eos, & ex omnibus tribulationibus eorum liberauit eos. Iuxta est dñs his qui tribulato sunt corde, & humiles spiritu saluabit. Multæ tribulationes iustorum, & de omnibus his liberabit eos dominus. Custodit dñs omnia ossa eorũ, unũ ex his non cõteretur. Mors peccatorũ pessima, & qui oderunt iustum delinquent. Redimet dominus animas seruorum suorum, & non delinquent omnes qui sperant in eo.

Psalmus ipsi Dauid. XXXIIII

IVdica domine nocẽtes me, expugna impugnantes me. Apprehende arma & scutum, & exurge in adiutorium mihi. Effunde frameam & cõclude aduersus eos qui persequuntur me, dic animæ meæ, salus tua ego sum. Confundant̃ & reuereãtur quærentes animã meã. Auertantur retrorsum & cõfundant̃, cogitãtes mihi mala. Fiãt tanq̃ puluis ante faciẽ uenti, & angelus dñi coartans eos.

Fiat

Dauid quando commutauit os ſuum coràm Abimelech, & eiecit eum & abiit. XXXIIII

BEnedicam dominum in omni tempore, ſemper laus eius in ore meo. In domino laudabitur anima mea, audient mites & lætentur.

Magnificate dominum mecum, & exaltemus nomen eius pariter. Quæſiui dominum & exaudiuit me, & de omnibus anguſtijs meis liberauit me. Aſpicite ad eum & confluite, & uultus ueſtri non confundentur. Hic pauper clamauit & dominus exaudiuit, & de omnibus tribulationibus eius ſaluauit eum. Circundat angelus domini in gyro timentes eum, & eruet eos. Guſtate & uidete quoniam bonus dominus, beatus uir qui ſperat in eo. Timete dominum ſancti eius, quoniam non eſt inopia timentibus eum. Leones indiguerunt & eſurierunt, quærentibus autem dominum non deerit omne bonum. Venite filij audite me, timorem domini docebo uos. Quis eſt uir qui uelit uitam, diligens dies uidere bonos. Cuſtodi linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum. Recede à malo & fac bonum, quære pacem & perſequere eam. Oculi domini ad iuſtos, & aures eius ad clamores eorum. Vultus domini ſuper facientes mala, ut perdat de terra memoriam eorum. Clamauerunt & dominus exaudiuit, & ex omnibus tribulationibus eorum liberauit eos. Iuxta eſt dominus contritis corde, & confractos ſpiritu ſaluabit. Multæ tribulationes iuſti, & ex omnibus illis liberabit eum dominus. Cuſtodit omnia oſſa eius, unum ex eis non confringetur. Interficiet impium malitia, & odientes iuſtum culpabuntur. Redimet dominus animas ſeruorum ſuorum, & non peccabunt omnes ſperantes in eo.

Dauid. XXXV

IVdica domine aduerſarios meos, pugna contra impugnantes me. Apprehende ſcutum & haſtam, & conſurge in auxilium meum. Euagina gladium & præoccupa ex aduerſo perſequentem me, dic animæ meæ ſalus tua ego ſum. Confundantur & reuereantur, qui quærunt animam meam. Conuertantur retrorſum & confundantur, qui cogitant malum mihi. Fiant ſicut puluis ante faciem uenti, & angelus domini impellat.

Sit

לד

לְדָוִד בְּשַׁנּוֹתוֹ אֶת־טַעְמוֹ
לִפְנֵי אֲבִימֶלֶךְ וַיְגָרְשֵׁהוּ
וַיֵּלַךְ׃

אֲבָרְכָה אֶת־יְהוָה בְּכָל־עֵת תָּמִיד
בְּיהוָה תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי
יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וְיִשְׂמָחוּ׃ גַּדְּלוּ לַיהוָה
אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו׃ דָּרַשְׁתִּי
אֶת־יְהוָה וְעָנָנִי וּמִכָּל־מְגוּרוֹתַי הִצִּילָנִי׃
חָבִיטוּ אֵלָיו וְנֶהָרוּ וּפְנֵיהֶם אַל־
יֶחְפָּרוּ׃ זֶה עָנִי קָרָא וַיהוָה שָׁמֵעַ
וּמִכָּל־צָרוֹתָיו הוֹשִׁיעוֹ׃ חֹנֶה מַלְאַךְ
יְהוָה סָבִיב לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם׃
טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי־טוֹב יְהוָה אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר
יֶחֱסֶה־בּוֹ׃ יְראוּ אֶת־יְהוָה קְדֹשָׁיו
כִּי־אֵין מַחְסוֹר לִירֵאָיו׃ כְּפִירִים
רָשׁוּ וְרָעֵבוּ וְדֹרְשֵׁי יְהוָה לֹא־יַחְסְרוּ כָל־
טוֹב׃ לְכוּ בָנִים שִׁמְעוּ־לִי יִרְאַת
יְהוָה אֲלַמֶּדְכֶם׃ מִי־הָאִישׁ הֶחָפֵץ
חַיִּים אֹהֵב יָמִים לִרְאוֹת טוֹב׃
נְצֹר לְשׁוֹנְךָ מֵרָע וְשִׂפְתֶיךָ מִדַּבֵּר מִרְמָה
׃ סוּר מֵרָע וַעֲשֵׂה־טוֹב בַּקֵּשׁ שָׁלוֹם
וְרָדְפֵהוּ׃ עֵינֵי יְהוָה אֶל־צַדִּיקִים
וְאָזְנָיו אֶל־שַׁוְעָתָם׃ פְּנֵי יְהוָה
בְּעֹשֵׂי רָע לְהַכְרִית מֵאֶרֶץ זִכְרָם׃
צָעֲקוּ וַיהוָה שָׁמֵעַ וּמִכָּל־צָרוֹתָם
חִצָּלֵם׃ קָרוֹב יְהוָה לְנִשְׁבְּרֵי־לֵב
וְאֶת־דַּכְאֵי־רוּחַ יוֹשִׁיעַ׃ רַבּוֹת
רָעוֹת צַדִּיק וּמִכֻּלָּם יַצִּילֶנּוּ יְהוָה׃
שֹׁמֵר כָּל־עַצְמוֹתָיו אַחַת מֵהֵנָּה לֹא
נִשְׁבָּרָה׃ תְּמוֹתַת רָשָׁע רָעָה וְשֹׂנְאֵי
צַדִּיק יֶאְשָׁמוּ׃ פּוֹדֶה יְהוָה נֶפֶשׁ
עֲבָדָיו וְלֹא יֶאְשְׁמוּ כָּל־הַחוֹסִים בּוֹ׃

לה

לְדָוִד׃

דִּיבָה יְהוָה אֶת־יְרִיבַי לְחַם אֶת־
לוֹחֲמָי׃ הַחֲזֵק מָגֵן וְצִנָּה וְקוּמָה
בְּעֶזְרָתִי׃ וְהָרֵק חֲנִית וְסְגֹר לִקְרַאת
רדְפַי אֱמֹר לְנַפְשִׁי יְשׁוּעָתֵךְ אָנִי׃
יֵבֹשׁוּ וְיִכָּלְמוּ מְבַקְשֵׁי נַפְשִׁי יִסֹּגוּ
אָחוֹר וְיַחְפְּרוּ חֹשְׁבֵי רָעָתִי׃ יִהְיוּ
כְּמֹץ לִפְנֵי רוּחַ וּמַלְאַךְ יְהוָה דּוֹחֶה׃

Γενηθήτω ἡ ὁδὸς αὐτῶν σκότος καὶ ὀλίσθημα, καὶ ἄγγελος κυρίου καταδιώκων αὐτούς. Ὅτι δωρεὰν ἔκρυψάν μοι διαφθορὰν παγίδος αὐτῶν, μάτην ὠνείδισαν τὴν ψυχήν μου. Ἐλθέτω αὐτῷ παγὶς ἣν οὐ γινώσκει, καὶ ἡ θήρα ἣν ἔκρυψε, συλλαβέτω αὐτόν, καὶ ἐν τῇ παγίδι πεσεῖται ἐν αὐτῇ. Ἡ δὲ ψυχή μου ἀγαλλιάσεται ἐπὶ τῷ κυρίῳ, τερφθήσεται ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ αὐτοῦ. Πάντα τὰ ὀστᾶ μου ἐροῦσι, κύριε κύριε τίς ὅμοιός σοι; Ῥυόμενον πτωχὸν ἐκ χειρὸς σφροντούντων αὐτόν, πένητα καὶ πτωχὸν ἀπὸ τῶν διαρπαζόντων αὐτόν. Ἀναστάντες μοι μάρτυρες ἄδικοι, ἃ οὐκ ἐγίνωσκον ἠρώτων με. Ἀνταπεδίδοσάν μοι κακὰ ἀντὶ ἀγαθῶν, ἀτεκνίαν τῇ ψυχῇ μου. Ἐγὼ δὲ ἐν τῷ αὐτοὺς παρενοχλεῖν μοι, ἐνεδυόμην σάκκον. Καὶ ἐταπείνουν ἐν νηστείᾳ τὴν ψυχήν μου, καὶ ἡ προσευχή μου, εἰς κόλπον μου ἀποστραφήσεται. Ὡς πλησίον ὡς ἀδελφὸν ἦν μοι τοῦτον ἐποίουν, ὡς πενθῶν καὶ σκυθρωπάζων οὕτως ἐταπεινούμην. Καὶ κατ' ἐμοῦ ἐφράνθησαν καὶ συνήχθησαν, συνήχθησαν ἐπ' ἐμὲ μάστιγες, καὶ οὐκ ἔγνων. Διέσχισθησαν καὶ οὐ κατενύγησαν, ἐπείρασάν με ἐξεμυκτήρισάν με μυκτηρισμῷ, ἔβρυξαν ἐπ' ἐμὲ τοὺς ὀδόντας αὐτῶν. Κύριε πότε ἐπόψῃ, ἀπὸ καταστροφῶν τὴν ψυχήν μου ἀπὸ τῶν κακουργιῶν αὐτῶν, ἀπὸ λεόντων τὴν μονογενῆ μου. Ἐξομολογήσομαί σοι ἐν ἐκκλησίᾳ πολλῇ, ἐν λαῷ βαρεῖ αἰνέσω σε. Μὴ ἐπιχαρείησάν μοι οἱ ἐχθραίνοντές μοι ἀδίκως, οἱ μισοῦντές με δωρεάν, καὶ διανεύοντες ὀφθαλμοῖς. Ὅτι ἐμοὶ μὲν εἰρηνικὰ ἐλάλουν, καὶ ἐπ' ὀργὴν δόλους διελογίζοντο. Καὶ ἐπλάτυναν ἐπ' ἐμὲ τὸ στόμα αὐτῶν, εἶπαν εὖγε εὖγε εἶδον οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν. Εἶδες κε μὴ παρασιωπήσῃς, κε μὴ ἀποστῇς ἀπ' ἐμοῦ. Ἐξεγρέσθητι κε καὶ πρόσχες τῇ κρίσει μου, ὁ θεός μου καὶ ὁ κς μου εἰς τὴν δίκην μου. Κρῖνόν με κύριε κατὰ τὴν δικαιοσύνην σου, κύριε ὁ θεός μου καὶ μὴ ἐπιχαρείησάν μοι. Μὴ εἴπωσαν ἐν καρδίαις αὐτῶν εὖγε εὖγε τῇ ψυχῇ ἡμῶν, μηδὲ εἴπωσαν κατεπίομεν αὐτόν. Αἰσχυνθείησαν καὶ ἐντραπείησαν ἅμα, οἱ ἐπιχαίροντες τοῖς κακοῖς μου. Ἐνδυσάσθωσαν αἰσχύνην καὶ ἐντροπὴν, οἱ μεγαλορρημονοῦντες ἐπ' ἐμέ. Ἀγαλλιάσθωσαν καὶ εὐφρανθήτωσαν, οἱ θέλοντες τὴν δικαιοσύνην μου. Καὶ εἰπάτωσαν διαπαντὸς μεγαλυνθήτω ὁ κς, οἱ θέλοντες τὴν εἰρήνην τοῦ δούλου αὐτοῦ. Καὶ ἡ γλῶσσά μου μελετήσει τὴν δικαιοσύνην σου, ὅλην τὴν ἡμέραν τὴν ἔπαινόν σου.

Εἰς τὸ τέλος τῷ παιδὶ τοῦ κυρίου Δαυ. λε

Φησὶν ὁ παράνομος τοῦ ἁμαρτάνειν ἐν ἑαυτῷ, οὐκ ἔστι φόβος θεοῦ ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ.

Ὅτι

Fiat uia illorū tenebræ & lubricum, & angelus domini perſequens eos. Quoniam gratis abſcōderunt mihi interitum laquei ſui, ſuperuacue exprobrauerunt animam meam. Veniat illi laqueus quem ignorat, & captio quā abſcōdit apprehēdat eum, & in laqueū cadat in ipſo. Anima autem mea exultabit in domino, delectabitur ſuper ſalutari ſuo. Omnia oſſa mea dicent, dñe domine quis ſimilis tibi? Eripiens inopem de manu fortiorum eius, & egenū & pauperem à diripienti bus eum. Surgentes teſtes iniqui, quæ ignorabam interrogabant me. Retribuebant mihi mala pro bonis, ſterilitatē animæ meæ. Ego autē quum mihi moleſti eſſent, induebar cilicio. Et humiliabā in ieiunio animam meā, & oratio mea in ſinu meo cōuertetur. Quaſi proximū quaſi fratrē noſtrū ſic complacebā, quaſi lugens & contriſtatus ſic humiliabar. Et aduerſum me lætati ſunt & conuenerunt, cōgregata ſunt ſuper me flagella & ignoraui. Diſsipati ſunt nec compuncti, tentauerūt me, ſubſannauerūt me ſubſannatione, frenduerūt ſuper me dētibus ſuis. Domine quādo reſpicies, reſtitue animā meam à malignitate eorū, à leonibus unicā meam. Cōfitebor tibi in eccleſia magna, in populo graui laudabo te. Non ſupergaudeāt mihi qui aduerſantur mihi inique, qui oderūt me gratis & annuunt oculis. Quoniā mihi quidem pacifice loquebantur, & ſuper iram doloſe cogitabāt. Et dilatauerunt ſuper me os ſuum, dixerūt euge euge, uiderunt oculi noſtri. Vidiſti domine ne ſileas, dñe ne diſcedas à me. Exurge & intende iudicio meo, deus meus & dñs meus in cauſam meam. Iudica me dñe ſecūdum iuſtitiam tuā, dñe deus meus & nō ſupergaudeāt mihi. Non dicāt in cordibus ſuis euge euge animæ noſtræ, nec dicāt deuorauimus eū. Erubeſcant & reuereantur ſimul, qui gratulantur malis meis. Induantur cōfuſione & reuerētia, qui maligna loquūtur ſuper me. Exultent & lætentur qui uolūt iuſtitiā meam, & dicāt ſemper magnificetur dominus, qui uolunt pacem ſerui eius. Et lingua mea meditabitur iuſtitiam tuam, tota die laudem tuam.

In finem ſeruo domini Dauid. xxxv

Dixit iniuſtus ut delinquat in ſemetipſo, non eſt timor dei ante oculos eius.

Quoniam

Sit uia eorum tenebræ & lubricum,& angelus domini perſequatur eos. Quia fruſtra abſconderunt mihi inſidias retis ſui, ſine cauſa foderunt animæ meæ. Veniat ei calamitas quam ignorat,& rete ſuum quod abſcondit comprehendat eum,& cadat in laqueum. Anima autem mea exultabit in domino,& lætabitur in ſalute ſua.

Omnia oſſa mea dicent domine quis ſimilis tui, eripiens inopem à ualidiore, & pauperem & mendicum à uiolento. Surgentes teſtes iniqui,quæ neſciebam interrogabant me. Reddebant mihi mala pro bono, ſterilitatem animæ meæ. Ego autem quum infirmarer ab eis induebar cilicio, humiliabam in ieiunio animam meam,& oratio mea in ſinum meum reuertetur.

Quaſi ad amicum quaſi ad fratrem meum ſic ambulabam, quaſi lugens mater triſtis incuruabar. Et in infirmitate mea lætabantur & congregabantur, collecti ſunt aduerſum me percutientes & neſciebam, ſcindentes & non tacentes.

In ſimulatione uerborum fictorum, frendebant contra me dentibus ſuis. Domine quanta aſpicies conuerte animam meam à calamitatibus ſuis,à leonibus ſolitariam meam. Confitebor tibi in eccleſia grandi,in populo forti laudabo te. Non lætentur ſuper me inimici mei mendaces, odientes me fruſtra conniuentes oculo. Non enim pacem loquuntur,ſed in rapina terræ,uerba fraudulenta concinnant. Et dilatauerunt ſuper me os ſuum, dixerunt uah uah, uidit oculus noſter. Vidiſti domine ne taceas, domine ne elongeris à me. Conſurge & uigila in iudicium meum, deus meus & dominus meus in cauſam meam. Iudica me ſecundum iuſtitiam tuam domine deus meus,& ne inſultent mihi. Nec dicant in corde ſuo uah animæ noſtræ,nec dicant abſorbuimus eum. Confundantur & reuereantur pariter qui lætantur in affli ctione mea,induantur confuſione & uerecundia, qui magnificantur ſuper me. Laudent & lætentur qui uolunt iuſtitiam meam, & dicant ſemper magnificetur dominus,qui uult pacem ſerui ſui. Et lingua mea meditabitur iuſtitiam tuam, tota die laudem tuam.

Pro uictoria ſeruo domini Dauid.

XXXVI

DIxit ſcelus impij in medio cordis eius, non eſſe timorem dei ante oculos eius.

יְהִי־דַרְכָּם חֹשֶׁךְ וְחַלַקְלַקּוֹת וּמַלְאַךְ
יְהוָה רוֹדְפָם׃ כִּי־חִנָּם טָמְנוּ־לִי
שַׁחַת רִשְׁתָּם חִנָּם חָפְרוּ לְנַפְשִׁי׃
תְּבוֹאֵהוּ שׁוֹאָה לֹא יָדָע וְרִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר־
טָמַן תִּלְכְּדֶנּוּ בְּשׁוֹאָה יִפָּל־בָּהּ׃
וְנַפְשִׁי תָּגִיל בַּיהוָה תָּשִׂישׂ בִּישׁוּעָתוֹ׃
כָּל עַצְמוֹתַי תֹּאמַרְנָה יְהוָה מִי
כָמוֹךָ מַצִּיל עָנִי מֵחָזָק מִמֶּנּוּ וְעָנִי וְאֶבְיוֹן
מִגֹּזְלוֹ׃ יְקוּמוּן עֵדֵי חָמָס אֲשֶׁר
לֹא־יָדַעְתִּי יִשְׁאָלוּנִי׃ יְשַׁלְּמוּנִי רָעָה
תַּחַת טוּבָה שְׁכוֹל לְנַפְשִׁי׃ וַאֲנִי
בַּחֲלוֹתָם לְבוּשִׁי שָׂק עִנֵּיתִי בַצּוֹם נַפְשִׁי
וּתְפִלָּתִי עַל־חֵיקִי תָּשׁוּב׃ כְּרֵעַ כְּאָח
לִי הִתְהַלָּכְתִּי כְּאֵבֶל־אֵם קוֹדֵר שַׁחְתִּי׃
וּבְצַלְעִי שָׂמְחוּ וְנֶאֱסָפוּ נֶאֱסְפוּ עָלַי
נְכִים וְלֹא יָדַעְתִּי קָרְעוּ וְלֹא־דָמּוּ׃
בְּחַנְפֵי לַעֲגֵי מָעוֹג חָרוֹק עָלַי שִׁנֵּימוֹ׃
אֲדֹנָי כַּמָּה תִרְאֶה הָשִׁיבָה נַפְשִׁי
מִשֹּׁאֵיהֶם מִכְּפִירִים יְחִידָתִי׃
אוֹדְךָ בְּקָהָל רָב בְּעַם עָצוּם אֲהַלְלֶךָּ׃
אַל־יִשְׂמְחוּ־לִי אוֹיְבַי שֶׁקֶר שׂוֹנְאַי חִנָּם
יִקְרְצוּ־עָיִן׃ כִּי לֹא שָׁלוֹם יְדַבֵּרוּ
וְעַל רִגְעֵי־אֶרֶץ דִּבְרֵי מִרְמוֹת יַחְשֹׁבוּן׃
וַיַּרְחִיבוּ עָלַי פִּיהֶם אָמְרוּ הֶאָח
הֶאָח רָאֲתָה עֵינֵינוּ׃ רָאִיתָה יְהוָה
אַל־תֶּחֱרַשׁ אֲדֹנָי אַל־תִּרְחַק מִמֶּנִּי׃
הָעִירָה וְהָקִיצָה לְמִשְׁפָּטִי אֱלֹהַי וַאדֹנָי
לְרִיבִי׃ שָׁפְטֵנִי כְצִדְקְךָ יְהוָה אֱלֹהָי
וְאַל־יִשְׂמְחוּ־לִי׃ אַל־יֹאמְרוּ בְלִבָּם
הֶאָח נַפְשֵׁנוּ אַל־יֹאמְרוּ בִּלַּעְנוּהוּ׃
יֵבֹשׁוּ וְיַחְפְּרוּ יַחְדָּו שְׂמֵחֵי רָעָתִי
יִלְבְּשׁוּ־בוּשֶׁת וּכְלִמָּה הַמַּגְדִּילִים עָלָי׃
יָרֹנּוּ וְיִשְׂמְחוּ חֲפֵצֵי צִדְקִי וְיֹאמְרוּ
תָּמִיד יִגְדַּל יְהוָה הַחָפֵץ שְׁלוֹם עַבְדּוֹ׃
וּלְשׁוֹנִי תֶּהְגֶּה צִדְקֶךָ כָּל־הַיּוֹם
תְּהִלָּתֶךָ׃

ל׳ו

לַמְנַצֵּחַ לְעֶבֶד יְהוָה
לְדָוִד׃
נְאֻם־פֶּשַׁע לָרָשָׁע בְּקֶרֶב לִבִּי אֵין
פַּחַד אֱלֹהִים לְנֶגֶד עֵינָיו׃

Ολι ἐδόλωσεν ἐνώπιον αὐτοῦ, τοῦ εὑρεῖν τὴν ἀνομίαν αὐτοῦ καὶ μισῆσαι. Τὰ ῥήματα τοῦ στόματος αὐτοῦ ἀνομία καὶ δόλος, οὐκ ἠβουλήθη συνιέναι τοῦ ἀγαθύνειν. Ἀνομίαν ἐλογίσατο ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτοῦ, παρέστη πάσῃ ὁδῷ οὐκ ἀγαθῇ, κακίαν δὲ οὐ προσώχθισε. Κύριε ἐν τῷ οὐρανῷ τὸ ἔλεός σου, καὶ ἡ ἀλήθειά σου ἕως τῶν νεφελῶν. Ἡ δικαιοσύνη σου ὡς ὄρη θεοῦ, τὰ κρίματά σου ἄβυσσος πολλή. Ἀνθρώπους καὶ κτήνη σώσεις κύριε, ὡς ἐπληθύνας τὸ ἔλεός σου ὁ θεός. Οἱ δὲ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων, ἐν σκέπῃ τῶν πτερύγων σου ἐλπιοῦσι. Μεθυσθήσονται ἀπὸ πιότητος οἴκου σου, καὶ τὸν χειμάῤῥουν τῆς τρυφῆς σου ποτιεῖς αὐτούς. Ὅτι παρὰ σοὶ πηγὴ ζωῆς, ἐν τῷ φωτί σου ὀψόμεθα φῶς. Παράτεινον τὸ ἔλεός σου τοῖς γινώσκουσί σε, καὶ τῇ δικαιοσύνῃ σου τοῖς εὐθέσι τῇ καρδίᾳ. Μὴ ἐλθέτω μοι ποῦς ὑπερηφανίας, καὶ χεὶρ ἁμαρτωλοῦ μὴ σαλεύσαι με. Ἐκεῖ ἔπεσον πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν, ἐξώσθησαν καὶ οὐ μὴ δύνωνται στῆναι.

Ψαλμὸς τοῦ Δαυίδ. λς

Μὴ παζήλου ἐν πονηρευομένοις, μηδὲ ζήλου τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν. Ὅτι ὡσεὶ χόρτος ταχὺ ἀποξηρανθήσονται, καὶ ὡσεὶ λάχανα χλόης ταχὺ ἀποπεσοῦνται. Ἐλπίζων ἐπὶ κύριον καὶ ποίει χρηστότητα, καὶ κατασκήνου τὴν γῆν, καὶ ποιμανθήσῃ ἐπὶ τῷ πλούτῳ αὐτῆς. Κατατρύφησον τοῦ κυρίου, καὶ δώσει σοι τὰ αἰτήματα τῆς καρδίας σου. Ἀποκάλυψον πρὸς κύριον τὴν ὁδόν σου, καὶ ἔλπιζον ἐπ' αὐτὸν καὶ αὐτὸς ποιήσει. Καὶ ἐξοίσει ὡς φῶς τὴν δικαιοσύνην σου, καὶ τὸ κρῖμα σου ὡς μεσημβρίαν, ὑποτάγηθι τῷ κυρίῳ καὶ ἱκέτευσον αὐτόν. Μὴ παζήλου ἐν τῷ κατευοδουμένῳ ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ, ἐν ἀνθρώπῳ ποιοῦντι παρανομίαν. Παῦσαι ἀπὸ ὀργῆς καὶ ἐγκατάλιπε θυμόν, μὴ παζήλου τοῦ μὴ πονηρεύεσθαι. Ὅτι οἱ πονηρευόμενοι ἐξολοθρευθήσονται, οἱ δὲ ὑπομένοντες τὸν κύριον, αὐτοὶ κληρονομήσουσι γῆν. Καὶ ἔτι ὀλίγον καὶ οὐ μὴ ὑπάρξῃ ὁ ἁμαρτωλός, καὶ ζητήσεις τὸν τόπον αὐτοῦ καὶ οὐ μὴ εὕρῃς. Οἱ δὲ πραεῖς κληρονομήσουσι γῆν, καὶ καταντρυφήσουσιν ἐπὶ πλήθει εἰρήνης. Παρατηρήσεται ὁ ἁμαρτωλὸς τὸν δίκαιον, καὶ βρύξει ἐπ' αὐτὸν τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ. Ὁ δὲ κύριος ἐκγελάσεται αὐτόν, ὅτι προβλέπει ὅτι ἥξει ἡ ἡμέρα αὐτοῦ. Ῥομφαίαν ἐσπάσαντο οἱ ἁμαρτωλοί, ἐνέτειναν τόξον αὐτῶν. Τοῦ καταβαλεῖν πτωχὸν καὶ πένητα, τοῦ σφάξαι τοὺς εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ. Ἡ ῥομφαία αὐτῶν εἰσέλθοι εἰς καρδίαν αὐτῶν, καὶ τὰ τόξα αὐτῶν συντριβείη. Κρεῖσσον ὀλίγον τῷ δικαίῳ, ὑπὲρ πλοῦτον ἁμαρτωλῶν πολύν.

Ολι

Quoniã doloſe egit in conſpectu eius ut inueniatur iniquitas eius & odiũ. Verba oris eius iniquitas & dolus, noluit intelligere ut bene ageret. Iniquitatẽ eſt meditatus in cubili ſuo, aſtitit omni uiæ nõ bonæ, malitiam aũt non odiuit. Domine in cœlo miſericordia tua, & ueritas tua uſq; ad nubes. Iuſtitia tua ſicut mõtes dei, iudicia tua abyſſus multa. Homines & iumenta ſaluabis dñe, quem admodũ multiplicaſti miſericordiam tuam deus. Filij autem hominũ, in tegmine alarũ tuarum ſperabunt. Inebriabuntur ab uberitate domus tuæ, & torrente uoluptatis tuæ potabis eos. Quoniã apud te eſt fons uitæ, & in lumine tuo uidebimus lumẽ. Prętende miſericordiã tuam ſcientibus te, & iuſtitiam tuam his qui rẽcto ſunt corde. Non ueniat mihi pes ſuperbiæ, & manus peccatoris non moueat me. Ibi ceciderũt qui operantur iniquitatem, expulſi ſunt nec potuerunt ſtare.

Pſalmus ipſi Dauid. xxxvi

Noli æmulari in malignãtibus, neq; zelaueris facientes iniquitatẽ. Quoniam tanq; fœnum uelociter areſcent, & quemadmodũ holera herbarũ cito decident. Spera in domino & fac bonitatẽ, & inhabita terrã & paſceris in diuitijs eius. Delectare in domino, & dabit tibi petitiones cordis tui. Reuela domino uiam tuã, & ſpera in eo & ipſe faciet. Et educet quaſi lumẽ iuſtitiam tuam, & iudicium tuum tãquam meridiem, ſubditus eſto domino & ora eum. Noli æmulari in eo qui proſperatur in uia ſua, in homine faciente iniuſtitias. Deſine ab ira & derelinque furorem, noli æmulari ut malignẽris. Quoniam qui malignantur exterminabuntur, ſuſtinẽtes autem dominũ ipſi hæreditabunt terram. Et adhuc puſillũ & nõ erit peccator, & quæres locum eius & non inuenies. Manſueti autem hæreditabunt terrã, & delectabuntur in multitudine pacis. Obſeruabit peccator iuſtum, & ſtridebit ſuper eum dentibus ſuis. Dominus autẽ irridebit eum, quoniam proſpicit quòd ueniet dies eius. Gladium euaginauerunt peccatores, intenderunt arcum ſuum. Vt decipiant pauperem & inopem, ut trucident rectos corde. Gladius eorum intret in corda ipſorum, & arcus eorum cõfringatur. Melius eſt modicum iuſto, ſuper diuitias peccatorũ multas.

Quoniam

Quia doloſe egit aduerſus eum in oculis ſuis, ut inueniret iniquitatem eius ad odiendum. Verba oris eius iniquitas & dolus, ceſſauit cogitare benefacere. Iniquitatem cogitat in cubili ſuo, ſtabit in uia non bona, malum non abijciet. Domine in cœlo miſericordia tua, fides tua uſque ad nubes. Iuſtitia tua quaſi montes domine, iudicia tua abyſſus multa, hominem & iumentum ſaluos facies domine. Quàm precioſa eſt miſericordia tua domine, & filij Adam in umbra alarum tuarum ſperabunt. Inebriabuntur de pinguedine domus tuæ, & torrente deliciarum tuarum potabis eos. Quoniam tecum eſt fons uitæ, in lumine tuo uidebimus lumen. Attrahe miſericordiam tuam ſcientibus te, & iuſtitiam tuam rectis corde.

Non ueniat mihi pes ſuperbiæ, & manus impiorum ne me commoueat. Ibi ceciderunt operantes iniquitatem, expulſi ſunt & non potuerunt ſurgere.

Dauid. xxxvii

NOli contendere cum malignis, neq; æmuleris facientes iniquitatem. Quoniam ſicut herba uelociter conterentur, & ſicut olus uiride marceſcent. Spera in domino & fac bonum, peregrinare in terra & paſcere fide, & delectare in domino, & dabit tibi petitiones cordis tui. Volue ſuper dominum uiam tuam, & confide in eo & ipſe faciet. Et educet ſicut lumen iuſtitiam tuam, & iudicium tuum ſicut meridiem.

Tace domino expecta eum noli contendere aduerſus eum, qui proficit in uia ſua aduerſum uirum qui facit quæ cogitat. Dimitte iram & derelinque furorem, noli contendere ut malefacias.

Quoniam qui malefaciunt interibunt, expectantes autem dominum ipſi hæreditabunt terram. Adhuc enim modicum & non erit impius, & cogitabis de loco eius, & non ſubſiſtet.

Mites autem hæreditabunt terram, & delectabuntur in multitudine pacis. Cogitat impius de iuſto, & frendet aduerſum eum dentibus ſuis.

Dominus deridebit eum, uidens quòd ueniat dies eius. Gladium euaginauerunt impij, intenderunt arcum ſuum, ut percutiant egenum & pauperem, & interficiant rectos in uia. Gladius eorum ingrediatur in cor eorum, & arcus eorum confringantur. Melius eſt parum iuſto, quàm diuitiæ peccatorum multæ.

כִּי־חָלַק אֵלָיו בְּעֵינָיו לִמְצֹא עֲוֹנוֹ
לִשְׂנֹא׃ דִּבְרֵי־פִיהוּ אָוֶן וּמִרְמָה
חָדַל לְהַשְׂכִּיל לְהֵיטִיב׃ אָוֶן
יַחְשֹׁוב עַל־מִשְׁכָּבוֹ יִתְיַצֵּב עַל־דֶּרֶךְ לֹא־
טוֹב רָע לֹא יִמְאָס׃ יְהוָה בַּהַשָּׁמַיִם
חַסְדֶּךָ אֱמוּנָתְךָ עַר־שְׁחָקִים׃
צִדְקָתְךָ׀ כְּהַרְרֵי־אֵל מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם
רַבָּה אָדָם וּבְהֵמָה תוֹשִׁיעַ יְהוָה׃
מַה־יָּקָר חַסְדְּךָ אֱלֹהִים וּבְנֵי אָדָם בְּצֵל
כְּנָפֶיךָ יֶחֱסָיוּן׃ יִרְוְיֻן מִדֶּשֶׁן בֵּיתֶךָ
וְנַחַל עֲדָנֶיךָ תַשְׁקֵם׃ כִּי עִמְּךָ
מְקוֹר חַיִּים בְּאוֹרְךָ נִרְאֶה־אוֹר׃
מְשׁוֹךְ חַסְדְּךָ לְיוֹדְעֶיךָ וְצִדְקָתְךָ לְיִשְׁרֵי־
לֵב׃ אַל־תְּבוֹאֵנִי רֶגֶל גַּאֲוָה וְיַד
רְשָׁעִים אַל־תְּנִדֵנִי׃ שָׁם נָפְלוּ פֹּעֲלֵי
אָוֶן דָּחוּ וְלֹא־יָכְלוּ קוּם׃

לז

לְדָוִד׃

אַל־תִּתְחַר בַּמְּרֵעִים אַל־תְּקַנֵּא
בְּעוֹשֵׂי עַוְלָה׃ כִּי כֶחָצִיר מְהֵרָה
יִמָּלוּ וּכְיֶרֶק דֶּשֶׁא יִבּוֹלוּן׃ בְּטַח
בַּיהוָה וַעֲשֵׂה־טוֹב שְׁכֹן־אֶרֶץ וּרְעֵה
אֱמוּנָה׃ וְהִתְעַנַּג עַל־יְהוָה וְיִתֶּן־לְךָ
מִשְׁאֲלוֹת לִבֶּךָ׃ גֹּל עַל־יְהוָה דַּרְכֶּךָ
וּבְטַח עָלָיו וְהוּא יַעֲשֶׂה׃ וְהוֹצִיא
כָאוֹר צִדְקֶךָ וּמִשְׁפָּטְךָ כַּצָּהֳרָיִם׃
דּוֹם׀ לַיהוָה וְהִתְחוֹלֵל לוֹ אַל־
תִּתְחַר בְּמַצְלִיחַ דַּרְכּוֹ בְּאִישׁ עֹשֶׂה מְזִמּוֹת׃
רֶגַע מֵאַף וַעֲזֹב חֵמָה אַל־תִּתְחַר
אַךְ לְהָרַע׃ כִּי מְרֵעִים יִכָּרֵתוּן
וְקוֵי יְהוָה הֵמָּה יִירְשׁוּ־אָרֶץ׃
וְעוֹד מְעַט וְאֵין רָשָׁע וְהִתְבּוֹנַנְתָּ עַל־
מְקוֹמוֹ וְאֵינֶנּוּ׃ וְעַנָוִים יִירְשׁוּ־
אֶרֶץ וְהִתְעַנְּגוּ עַל־רֹב שָׁלוֹם׃
זוֹמֵם רָשָׁע לַצַּדִּיק וְחֹרֵק עָלָיו שִׁנָּיו׃
אֲדֹנָי יִשְׂחַק־לוֹ כִּי רָאָה כִּי־יָבוֹא
יוֹמוֹ׃ חֶרֶב׀ פָּתְחוּ רְשָׁעִים וְדָרְכוּ
קַשְׁתָּם לְהַפִּיל עָנִי וְאֶבְיוֹן לִטְבֹּחַ יְשָׁרֵי־
דָרֶךְ׃ חַרְבָּם תָּבוֹא בְלִבָּם וְקַשְׁתוֹתָם
תִּשָּׁבַרְנָה׃ טוֹב מְעַט לַצַּדִּיק
מֹהֹמוֹן רְשָׁעִים רַבִּים׃

Οὐ βραχίονες ἁμαρτωλῶν (ὡς ξυβήσου) κῦριος δὲ εἰς δικαίους ὁ κς. Γινώσκει κς τὰς ὁδοὺς τῶν ἀμώμων, καὶ ἡ κληρονομία αὐτῶν εἰς αἰῶνα ἔσται. Οὐ καταισχυνθήσονται ἐν καιρῷ πονηρῷ, καὶ ἐν ἡμέραις λιμοῦ χορτασθήσονται, ὅτι οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀπολοῦνται. Οἱ δὲ ἐχθροὶ τοῦ κυ ἅμα τῷ δοξασθῆναι αὐτοὺς καὶ ὑψωθῆναι, ἐκλείποντες ὡσεὶ καπνὸς ἐκλείπουσιν. Δανείζεται ὁ ἁμαρτωλὸς καὶ οὐκ ἀποτίσει, ὁ δὲ δίκαιος οἰκτείρει καὶ δίδωσιν. Οὐ γὰρ εὐλογοῦντες αὐτὸν κληρονομήσουσι γῆν, οἱ δὲ καταρώμενοι αὐτὸν, ἐξολοθρευθήσονται. Παρὰ κυ τὰ διαβήματα ἀνθρώπου κατευθύνεται, καὶ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ θελήσει σφόδρα. Ὅταν πέσῃ ὁ καταραχθήσεται, ὅτι κς ἀντιλαμβάνεται χεῖρα αὐτοῦ. Νεώτερος ἐγενόμην καὶ γὰρ ἐγήρασα, καὶ οὐκ εἶδον δίκαιον ἐγκαταλελειμμένον, οὐδὲ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐκζητοῦν ἄρτους. Ὅλην τὴν ἡμέραν ἐλεεῖ καὶ δανείζει ὁ δίκαιος, καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ εἰς εὐλογίαν ἔσται. Ἔκκλινον ἀπὸ κακοῦ καὶ ποίησον ἀγαθόν, καὶ κατασκήνωσον εἰς αἰῶνα αἰῶνος. Ὅτι κς ἀγαπᾷ κρίσιν, καὶ οὐκ ἐγκαταλείψει τοὺς ὁσίους αὐτοῦ, εἰς τὸν αἰῶνα φυλαχθήσονται. Ἄνομοι δὲ ἐκδικηθήσονται, καὶ σπέρμα ἀσεβῶν ἐξολοθρευθήσεται. Δίκαιοι δὲ κληρονομήσουσι γῆν, καὶ κατασκηνώσουσιν εἰς αἰῶνα αἰῶνος ἐπ' αὐτῆς. Στόμα δικαίου μελετήσει σοφίαν, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ λαλήσει κρίσιν. Ὁ νόμος τοῦ θεοῦ αὐτοῦ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, καὶ οὐ χ σκολοσκελιθήσεται τὰ διαβήματα αὐτοῦ. Κατανοεῖ ὁ ἁμαρτωλὸς τὸν δίκαιον, καὶ ζητεῖ τοῦ θανατῶσαι αὐτόν. Ὁ δὲ κς οὐ μὴ ἐγκαταλίπῃ αὐτὸν εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ, οὐδ' οὐ μὴ κατακρίνῃ αὐτὸν ὅταν κρίνηται αὐτῷ. Ὑπόμεινον τὸν κν καὶ φύλαξον τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ ὑψώσει σε τοῦ κατακληρονομῆσαι γῆν, ἐν ᾧ ἐξολοθρεύεσθαι ἁμαρτωλοὺς ὄψῃ. Εἶδον τὸν ἀσεβῆ ὑπερυψούμενον, καὶ ἐπαιρόμενον ὡς τοὺς κέδρους τοῦ λιβάνου. Καὶ παρῆλθον καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν, καὶ ἐζήτησα αὐτὸν καὶ οὐχ εὑρέθη ὁ τόπος αὐτοῦ. Φύλαξαι ἀκακίαν καὶ ἴδε εὐθύτητα, ὅτι ἔσιν ἐγκατάλειμμα ἀνθρώπῳ εἰρηνικῷ. Οἱ δὲ παράνομοι ἐξολοθρευθήσονται ὁμοῦ τὰ ἐγκαταλείμματα τῶν ἀσεβῶν ἐξολοθρευθήσεται. Σωτηρία δὲ τῶν δικαίων παρὰ κυ, καὶ ὑπερασπισὴς αὐτῶν ἐσιν ἐν καιρῷ θλίψεως. Καὶ βοηθήσει αὐτοῖς κς καὶ ῥύσεται αὐτούς, καὶ ἐξελεῖται αὐτοὺς ἐξ ἁμαρτωλῶν, καὶ σώσει αὐτοὺς ὅτι ἤλπισαν ἐπ' αὐτόν. Κάθισμα ε.

Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ, εἰς ἀνάμνησιν περὶ τοῦ Σαββάτου. λζ

Κύριε μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξῃς με, μηδὲ τῇ ὀργῇ σου παιδεύσῃς με. Ὅτι τὰ βέλη σου ἐνέπηξάν μοι, καὶ ἐπεστήριξας ἐπ' ἐμὲ τὴν χεῖρά σου. Οὐκ ἔσιν ἴασις ἐν τῇ σαρκί μου ἀπὸ προσώπου τῆς ὀργῆς σου, οὐκ ἔσιν εἰρήνη ἐν τοῖς ὀστέοις μου ἀπὸ προσώπου τῶν ἁμαρτιῶν μου. Ὅτι

Qm̃ brachia peccatorũ conterent, cõfirmat aũt iuſtos dñs. Nouit dñs uias immaculatorum, & hæreditas eorũ in æternũ erit. Non cõfundentur in tẽpore malo, & in diebus famis ſaturabũtur, quia peccatores peribunt. Inimici uero dñi mox ut honorificati fuerint & exaltati, deficiẽtes quemadmodũ fumus deficient. Mutuabitur peccator & non ſoluet, iuſtus autẽ miſeretur & tribuit. Quia benedicẽtes ei hæreditabũt terram, maledicẽtes aũt ei diſperibunt. Apud dñm greſſus hominis dirigẽtur, & uiam eius uolet nimis. Quum ceciderit nõ collidet, quia dominus ſupponit manũ ſuam. Iunior fui etenim ſenui, & nõ uidi iuſtum derelictum, nec ſemẽ eius quærens panem. Tota die miſeretur & cõmodat, & ſemẽ illius in benedictione erit. Declina à malo & fac bonũ, & inhabita in ſeculum ſeculi. Quia dominus amat iudiciũ, & non derelinquet ſanctos ſuos, in æternum cõſeruabuntur. Iniuſti punientur, & ſemen impiorum peribit. Iuſti autẽ hæreditabunt terram, & inhabitabũt in ſeculũ ſeculi ſuper eam. Os iuſti meditabitur ſapientiã, & lingua eius loquetur iudiciũ. Lex dei eius in corde ipſius, & non ſupplantabũtur greſſus eius. Conſiderat peccator iuſtũ, & quærit mortificare eum. Dominus autẽ non derelinquet eum in manus eius, nec damnabit eum quũ iudicabitur illi. Expecta dominũ & cuſtodi uiã eius, & exaltabit te ut hæreditate capias terrã, quũ perierint peccatores uidebis. Vidi impium ſuperexaltatum, & eleuatum ſicut cedros libani. Et tranſiui & ecce non erat, & quæſiui eum & non eſt inuẽtus locus eius. Cuſtodi innocentiã & uide æquitatẽ, quoniã ſunt reliquiæ homini pacifico. Iniuſti autẽ diſperibunt ſimul, reliquiæ impiorũ interibunt. Salus autem iuſtorum à dño, & protector eorũ eſt in tẽpore tribulationis. Et adiuuabit eos dñs & liberabit eos, & eruet eos à peccatoribus, & ſaluabit eos quia ſperauerũt in eo. Pſalmus Dauid in rememoratiõe de ſabbato. xxxvii

DOmine ne in furore tuo arguas me, neq; in ira tua corripias me. Quoniam ſagittæ tuæ infixæ ſunt mihi, & confirmaſti ſuper me manum tuam. Non eſt ſanitas in carne mea à facie iræ tuæ, non eſt pax oſſibus meis à facie peccatorum meorum.

Quoniam

Quoniam brachia impiorum confringentur, ſubleuat autem iuſtos dominus. Nouit dominus dies immaculatorum, & hæreditas eorum æterna erit. Non confundentur in tempore malo, & in diebus famis ſaturabuntur. Quia impij peribunt, & inimici domini gloriantes ut monocerotes, conſumentur ſicut fumus conſumentur. Fœnus accipit impius & non reddit, iuſtus autem & donat & tribuit. Quia qui benedicti fuerint ab eo, hæreditabunt terram, & qui maledicti, interibunt. A domino greſſus uiri firmantur, & uiam eius uolet. Quum ceciderit non allidetur, quia dominus ſuſtentat manum eius. Puer fui ſiquidem ſenui, & non uidi iuſtum derelictum, neque ſemen eius quærens panem. Tota die donat & commodat, & ſemen eius in benedictione. Recede à malo & fac bonum, & inhabita in ſempiterno. Quia dominus diligit iudicium, & non derelinquet ſanctos ſuos, in æternum cuſtoditi ſunt, & ſemen impiorum peribit. Iuſti hæreditabunt terram, & inhabitabunt in ſeculum ſuper eam. Os iuſti meditabitur ſapientiam, & lingua eius loquetur iudicium. Lex dei eius in corde eius, non deficient greſſus eius. Conſiderat impius iuſtum, & quærit ut occidat eum. Dominus non derelinquet eum in manu eius, & non condemnabit eum quum iudicatur. Expecta dominum, & cuſtodi uiam eius, & exaltabit te ut poſſideas terram, quum interibunt impij uidebis.

Vidi impium robuſtum, & fortiſſimum ſicut indigenam uirentem. Et tranſiui & ecce non erat, & quæſiui eum, & non eſt inuentus. Cuſtodi ſimplicitatem & uide rectum, quia erit ad extremum uiro pax. Præuaricatores autem delebuntur pariter, & nouiſſimum impiorum peribit. Salus autem iuſtorum à domino, fortitudo eorum in tempore tribulationis. Et auxiliabitur eis dominus, & liberabit eos, eruet eos ab impijs, & ſaluabit eos, quia ſperauerunt in eo.

Canticum Dauid in commemoratione.

XXXVIII

DOmine ne in ira tua arguas me, neque in furore tuo corripias me. Quoniam ſagittæ tuæ infixæ ſunt mihi, & tetigit me manus tua. Non eſt ſanitas in carne mea, à facie indignationis tuæ: non eſt pax oſſibus meis, à facie peccati mei.

Quoniam

כִּי זְרוֹעוֹת רְשָׁעִים תִּשָּׁבַרְנָה וְסוֹמֵךְ
צַדִּיקִים יְהוָה׃ יוֹדֵעַ יְהוָה יְמֵי
תְמִימִים וְנַחֲלָתָם לְעוֹלָם תִּהְיֶה׃
לֹא יֵבֹשׁוּ בְּעֵת רָעָה וּבִימֵי רְעָבוֹן
יִשְׂבָּעוּ׃ כִּי רְשָׁעִים יֹאבֵדוּ וְאוֹיְבֵי
יְהוָה כִּיקַר כָּרִים כָּלוּ בֶּעָשָׁן כָּלּוּ׃
לֹוֶה רָשָׁע וְלֹא יְשַׁלֵּם וְצַדִּיק חוֹנֵן וְנוֹתֵן׃
כִּי מְבוֹרָכָיו יִירְשׁוּ אֶרֶץ וּמְקֻלָּלָיו
יִכָּרֵתוּ׃ מֵיְהוָה מִצְעֲדֵי־גֶבֶר כּוֹנָנוּ
וְדַרְכּוֹ יֶחְפָּץ׃ כִּי יִפּוֹל לֹא יוּטָל כִּי
יְהוָה סוֹמֵךְ יָדוֹ׃ נַעַר הָיִיתִי גַם־
זָקַנְתִּי וְלֹא רָאִיתִי צַדִּיק נֶעֱזָב וְזַרְעוֹ
מְבַקֶּשׁ־לָחֶם׃ כָּל־הַיּוֹם חוֹנֵן וּמַלְוֶה
וְזַרְעוֹ לִבְרָכָה׃ סוּר מֵרַע וַעֲשֵׂה־
טוֹב וּשְׁכֹן לָעַד׃ כִּי יְהוָה אֹהֵב
מִשְׁפָּט וְלֹא־יַעֲזֹב אֶת־חֲסִידָיו לְעוֹלָם
נִשְׁמָרוּ וְזֶרַע רְשָׁעִים נִכְרָתָה׃
צַדִּיקִים יִירְשׁוּ־אָרֶץ וְיִשְׁכְּנוּ לָעַד עָלֶיהָ׃
פִּי צַדִּיק יֶהְגֶּה חָכְמָה וּלְשׁוֹנוֹ תְּדַבֵּר
מִשְׁפָּט׃ תּוֹרַת אֱלֹהָיו בְּלִבּוֹ לֹא
תִמְעַד אֲשֻׁרָיו׃ צוֹפֶה רָשָׁע לַצַּדִּיק
וּמְבַקֵּשׁ לַהֲמִיתוֹ׃ יְהוָה לֹא־יַעַזְבֶנּוּ
בְיָדוֹ וְלֹא יַרְשִׁיעֶנּוּ בְּחִשְׁפָּטוֹ׃
קַוֵּה אֶל־יְהוָה וּשְׁמוֹר דַּרְכּוֹ וִירוֹמִמְךָ
לָרֶשֶׁת אֶרֶץ בְּהִכָּרֵת רְשָׁעִים תִּרְאֶה׃
רָאִיתִי רָשָׁע עָרִיץ וּמִתְעָרֶה כְּאֶזְרָח
רַעֲנָן׃ וַיַּעֲבֹר וְהִנֵּה־אֵינֶנּוּ
וָאֲבַקְשֵׁהוּ וְלֹא נִמְצָא׃ שְׁמֹר־תָּם
וּרְאֵה יָשָׁר כִּי־אַחֲרִית לְאִישׁ שָׁלוֹם׃
וּפוֹשְׁעִים נִשְׁמְדוּ יַחְדָּו אַחֲרִית
רְשָׁעִים נִכְרָתָה׃ וּתְשׁוּעַת צַדִּיקִים
מֵיְהוָה מָעוּזָּם בְּעֵת צָרָה׃ וַיַּעְזְרֵם
יְהוָה וַיְפַלְּטֵם יְפַלְּטֵם מֵרְשָׁעִים וְיוֹשִׁיעֵם
כִּי־חָסוּ בוֹ׃

לח

מִזְמוֹר לְדָוִד
לְהַזְכִּיר׃
יְהוָה אַל־בְּקֶצְפְּךָ תוֹכִיחֵנִי
וּבַחֲמָתְךָ תְיַסְּרֵנִי׃ כִּי־
חִצֶּיךָ נִחֲתוּ־בִי וַתִּנְחַת עָלַי יָדֶךָ׃
אֵין־מְתֹם בִּבְשָׂרִי מִפְּנֵי זַעְמֶךָ אֵין־
שָׁלוֹם בַּעֲצָמַי מִפְּנֵי חַטָּאתִי׃

כִּי

Οἱ αἱ ἀνομίαι μου ὑπερῆραν τὴν κεφαλήν μου, ὡσεὶ φορτίον βαρὺ ἐβαρύνθησαν ἐπ' ἐμέ. Προσώζεσαν καὶ ἐβάρωνσαν οἱ μώλωπές μου, ἀπὸ προσώπου τῆς ἀφροσύνης μου. Ἐταλαιπώρησα καὶ κατεκάμφθην ἕως τέλους, ὅλην τὴν ἡμέραν σκυθρωπάζων ἐπορευόμην. Οἱ αἱ ψόαι μου ἐπλήσθησαν ἐμπαιγμάτων, καὶ οὐκ ἔστιν ἴασις ἐν τῇ σαρκί μου. Ἐκακώθην καὶ ἐταπεινώθην ἕως σφόδρα, ὠρυόμην ἀπὸ στεναγμοῦ τῆς καρδίας μου. Κύριε ἔναντίον σου πᾶσα ἡ ἐπιθυμία μου, καὶ ὁ στεναγμός μου ἀπὸ σοῦ οὐκ ἀπεκρύβη. Ἡ καρδία μου ἐταράχθη, ἐγκατέλιπέ με ἡ ἰσχύς μου, καὶ τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου καὶ αὐτὸ οὐκ ἔστι μετ' ἐμοῦ. Οἱ φίλοι μου καὶ οἱ πλησίον μου ἀπέναντίας μου ἤγγισαν καὶ ἔστησαν. Καὶ οἱ ἐγγίζοντές μου, ἀπὸ μακρόθεν ἔστησαν, καὶ ἐβιάζοντο οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχήν μου. Καὶ οἱ ζητοῦντες τὰ κακά μοι ἐλάλησαν ματαιότητας, καὶ δολιότητας ὅλην τὴν ἡμέραν ἐμελέτησαν. Ἐγὼ δὲ ὡσεὶ κωφὸς οὐκ ἤκουον, καὶ ὡσεὶ ἄλαλος οὐκ ἀνοίγων τὸ στόμα αὐτοῦ. Καὶ ἐγενόμην ὡσεὶ ἄνθρωπος οὐκ ἀκούων, καὶ οὐκ ἔχων ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ ἐλεγμούς. Οἱ ἐπὶ σοὶ κύριε ἤλπισα, σὺ εἰσακούσῃ μου ὁ θεός μου. Οἱ εἶπον, μήποτε χαρῶσί μοι οἱ ἐχθροί μου, καὶ ἐν τῷ σαλευθῆναι τοὺς πόδας μου ἐπ' ἐμὲ ἐμεγαλορρημόνησαν. Ὅτι ἐγὼ εἰς μάστιγας ἕτοιμος, καὶ ἡ ἀλγηδών μου ἐνώπιόν μου ἐστὶ διαπαντός. Οἱ τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ ἀναγγελῶ, καὶ μεριμνήσω ὑπὲρ τῆς ἁμαρτίας μου. Οἱ δὲ ἐχθροί μου ζῶσι καὶ κεκραταίωνται ὑπὲρ ἐμέ, καὶ ἐπληθύνθησαν οἱ μισοῦντές με ἀδίκως. Οἱ ἀνταποδιδόντες μοι κακὰ ἀντὶ ἀγαθῶν ἐνεδιέβαλλόν με, ἐπεὶ κατεδιωκον ἀγαθοσύνην. Μὴ ἐγκαταλίπῃς με κύριε ὁ θεός μου, μὴ ἀποστῇς ἀπ' ἐμοῦ. Πρόσχες εἰς τὴν βοήθειάν μου κύριε τῆς σωτηρίας μου. Εἰς τέλος ᾧδὴ ἰδιθὰμ ᾠδὴ τῷ Δαυὶδ. λη

Εἶπα φυλάξω τὰς ὁδούς μου, τοῦ μὴ ἁμαρτάνειν με ἐν γλώσσῃ μου. Ἔθεμην τῷ στόματί μου φυλακὴν, ἐν ᾧ συσταθῆναι τὸν ἁμαρτωλὸν ἐναντίον μου. Ἐκωφώθην καὶ ἐταπεινώθην καὶ ἡσύχασα ἀπ' ἀγαθῶν, καὶ ὁ ἄλγημά μου ἀνεκαινίσθη. Ἐθερμάνθη ἡ καρδία μου ἐντὸς μου, καὶ ἐν τῇ μελέτῃ μου ἐκκαυθήσεται πῦρ. Ἐλάλησα ἐν γλώσσῃ μου, γνώρισόν μοι κύριε τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν μου τίς ἐστιν, ἵνα γνῶ τί ὑστερῶ ἐγώ. Ἰδοὺ παλαιὰς ἔθου τὰς ἡμέρας μου, καὶ ἡ ὑπόστασίς μου ὡσεὶ οὐδὲν ἐνώπιόν σου. Πλὴν τὰ σύμπαντα ματαιότης πᾶς ἄνθρωπος ζῶν. Πλὴν μάτην ταράσσεται ἄνθρωπος, πλὴν μάτην θησαυρίζει καὶ οὐκ οἶδε τίνι συνάξει αὐτά, καὶ νῦν τίς ἡ ὑπομονή μου, οὐχὶ κύριος; καὶ ἡ ὑπόστασίς μου παρὰ σοί ἐστιν.

Qm̃ iniquitates meæ ſupergreſſæ ſunt caput meũ, ſicut onus graue grauatæ ſunt ſup me. Putruerunt & corruptæ ſunt cicatrices meæ, à facie inſipientiæ meæ. Miſer factus ſum & curuatus ſum uſq; in finẽ, tota die cõ triſtatus ingrediebar. Qm̃ lũbi mei impleti ſunt illuſionibus, & non eſt ſanitas in carne mea. Afflictus ſum & humiliatꝰ ſum nimis, rugiebam à gemitu cordis mei. Dñe ante te omne deſideriũ meũ, & gemitus meus à te nõ eſt abſcõditus. Cor meũ cõturbatũ eſt, dereliqt me uirtus mea, & lumẽ oculorũ meorũ & ipſum non eſt mecũ. Amici mei & ꝓximi mei aduerſum me appropinquauerũt & ſteterũt. Et qui iuxta me erãt de longe ſteterũt, & uim faciebãt qui quęrebãt animã meã. Et qui inqrebãt mala mihi loquuti ſunt uanitates, & dolos tota die meditabãtur. Ego autẽ tanq̃ ſurdus nõ audiebã, & ſicut mutus non aperiẽs os ſuũ. Et factus ſum ſicut homo nõ audiẽs, & nõ habẽs in ore ſuo redargutiões. Qm̃ in te dñe ſperaui, tu exaudies me dñe deus meus. Quia dixi, ne qñ ſupergaudeãt mihi inimici mei, & dum cõmouẽtur pedes mei, ſup me magna loquuti ſũt. Qm̃ ego in flagella paratus, & dolor meus in cõſpectu meo ſemper. Qm̃ iniquitatẽ meã ego annũtiabo, & cogitabo pro peccato meo. Inimici autẽ mei uiuũt & cõfirmati ſunt ſuper me, & multiplicati ſunt qui oderũt me inique. Qui retribuũt mala pro bonis detrahebãt mihi, qm̃ ſequebar bonitatẽ. Ne derelinquas me dñe deus meus, ne diſceſſeris à me. Intende in adiutoriũ meũ, dñe deus ſalutis meæ.

In finẽ, pro Idithũ cãticũ Dauid. xxxviii

DIxi cuſtodiã uias meas, ut nõ delinquã in lingua mea. Poſui ori meo cuſtodiã cũ cõſiſteret peccator aduerſũ me. Obmutui & hũiliatus ſũ & ſilui à bonis, & dolor meus renouatus eſt. Cõcaluit cor meũ intra me, & in meditatiõe mea exardeſcet ignis. Loquutus ſum in lingua mea, notũ fac mihi finem meũ. Et numerũ dierũ meorũ qs eſt, ut ſciã qd deſit mihi. Ecce mẽſurabiles poſuiſti dies meos, & ſubſtãtia mea tãq̃ nihilũ ante te. Veruntñ uniuerſa uanitas, oĩs homo uiuẽs. Verũtñ in imagine ꝓtrãſit homo, ſed & fruſtra cõturbaẽ. Theſaurizat & ignorat cui cõgregabit ea, & nũc quæ eſt expectatio mea, nónne dñs? & ſubſtantia mea apud te eſt.

Ab omnibus

Quoniam iniquitates meæ tranſiuerunt caput meum, quaſi onus graue aggrauatæ ſunt ſuper me. Computruerunt & tabuerunt cicatrices meæ, à facie inſipientiæ meæ. Afflictus ſum & incuruatus ſum nimis, tota die mœrens ambulaui. Quoniam lumbi mei repleti ſunt ignominia, & non eſt ſanitas in carne mea. Euigilaui & afflictus ſum nimis, rugiebam à gemitu cordis mei. Domine in conſpectu tuo omne deſiderium meum, & gemitus meus à te non eſt abſconditus. Cor meum fluctuabat, dereliquit me fortitudo mea, & lux oculorum meorum etiam ipſa non eſt mecum. Chari mei & amici mei quaſi contra lepram meam ſteterunt, & uicini mei longe ſteterunt. Et irruebant quærentes animam meam, & inueſtigantes mala mihi loquebantur inſidias, & dolos tota die meditabantur. Ego autem quaſi ſurdus non audiebam, & quaſi mutus non aperiens os ſuum. Et eram quaſi homo non audiens, nec habens in ore ſuo redargutiones. Te enim domine expectabam, tu exaudies domine deus meus. Quia dixi ne forte inſultent mihi, & quum uacillauerint pedes mei ſuper me magnificentur. Quia ego ad plagas paratus ſum, & dolor meus contra me eſt ſemper. Quia iniquitatem meam annuncio, ſollicitus ero pro peccato meo. Inimici autem mei uiuentes confortati ſunt, & multiplicati ſunt odientes me mendaciter. Et qui reddunt malum pro bono, aduerſabantur mihi quia ſequebar bonum. Ne derelinquas me domine, deus meus ne elongeris à me. Feſtina in auxilium meum, domine ſalutis meæ.

Pro uictoria Idithun Pſalmus Dauid. xxxix

DIxi cuſtodiã uias meas ne peccem in lingua mea, cuſtodiam os meum ſilentio, donec eſt impius contra me. Obmutui ſilentio tacui de bono, & dolor meus conturbatus eſt. Incaluit cor meum in medio mei, in meditatione mea incenſus ſum igni, loquutus ſum in lingua mea. Oſtende mihi domine finem meum, & menſuram dierum meorum quæ ſit, ut ſciam quid mihi deſit. Ecce breues poſuiſti dies meos, & uita mea quaſi non ſit in conſpectu tuo, omnia enim uanitas omnis homo ſtans: ſemper. Tantum in imagine ambulat homo, tantum fruſtra cõturbatur, congregat & ignorat cui dimittat ea. Nunc ergo quid expecto domine, præſtolatio mea tu es.

Ab omnibus

כִּי עֲוֹנוֹתַי עָבְרוּ רֹאשִׁי כְּמַשָּׂא כָּבֵד
יִכְבְּדוּ מִמֶּנִּי׃ הֵרִבּוּ נִבְאֲשׁוּ חֲבֻרוֹתַי
מִפְּנֵי אִוַּלְתִּי׃ נַעֲוֵיתִי שַׁחֹתִי עַד־מְאֹד כָּל־הַיּוֹם קֹדֵר הִלָּכְתִּי׃
כִּי כְסָלַי מָלְאוּ נִקְלָה וְאֵין מְתוֹם
בִּבְשָׂרִי׃ נְפוּגוֹתִי וְנִדְכֵּיתִי עַד־מְאֹד
שָׁאַגְתִּי מִנַּהֲמַת לִבִּי׃ אֲדֹנָי נֶגְדְּךָ כָל
תַּאֲוָתִי וְאַנְחָתִי מִמְּךָ לֹא־נִסְתָּרָה׃
לִבִּי סְחַרְחַר עֻזָּבַנִי כֹּחִי וְאוֹר עֵינַי גַּם־
הֵם אֵין אִתִּי׃ אוֹהֲבַי וְרֵעַי מִנֶּגֶד
נִגְעִי יַעֲמֹדוּ וּקְרוֹבַי מֵרָחוֹק עָמָדוּ׃
וַיְנַקְּשׁוּ מְבַקְשֵׁי נַפְשִׁי וְדוֹרְשֵׁי
רָעָתִי דִּבְּרוּ הַוּוֹת וּמִרְמוֹת כָּל־הַיּוֹם
יֶהְגּוּ׃ וַאֲנִי כְּחֵרֵשׁ לֹא אֶשְׁמָע וּכְאִלֵּם
לֹא יִפְתַּח־פִּיו׃ וָאֱהִי כְּאִישׁ אֲשֶׁר
לֹא־שׁוֹמֵעַ וְאֵין בְּפִיו תּוֹכָחוֹת׃
כִּי־לְךָ יְהוָה חִכִּלְתִּי אַתָּה תַּעֲנֶה אֲדֹנָי
אֱלֹהָי׃ כִּי אָמַרְתִּי פֶּן־יִשְׂמְחוּ־לִי
בְּמוֹט רַגְלִי עָלַי הִגְדִּילוּ׃ כִּי־אֲנִי
לְצֶלַע נָכוֹן וּמַכְאוֹבִי נֶגְדִּי תָמִיד׃
כִּי־עֲוֹנִי אַגִּיד אֶדְאַג מֵחַטָּאתִי׃
וְאוֹיְבַי חַיִּים עָצְמוּ וְרַבּוּ שׂוֹנְאַי שָׁקֶר׃
וּמְשַׁלְּמֵי רָעָה תַּחַת טוֹבָה יְשִׂטְנוּנִי
תַּחַת רָדְפִי־טוֹב׃ אַל־תַּעַזְבֵנִי יְהוָה
אֱלֹהַי אַל־תִּרְחַק מִמֶּנִּי׃ חוּשָׁה
לְעֶזְרָתִי אֲדֹנָי תְּשׁוּעָתִי׃

ל ט

לַמְנַצֵּחַ לִידוּתוּן
מִזְמוֹר לְדָוִד׃

אָמַרְתִּי אֶשְׁמְרָה דְרָכַי מֵחֲטוֹא
בִּלְשׁוֹנִי אֶשְׁמְרָה לְפִי מַחְסוֹם בְּעוֹד
רָשָׁע לְנֶגְדִּי׃ נֶאֱלַמְתִּי דוּמִיָּה
חָשֵׁיתִי מִטּוֹב וּכְאֵבִי נֶעְכָּר׃
חַם־לִבִּי בְּקִרְבִּי בַּהֲגִיגִי תִבְעַר־אֵשׁ דִּבַּרְתִּי
בִּלְשׁוֹנִי׃ הוֹדִיעֵנִי יְהוָה קִצִּי וּמִדַּת
יָמַי מַה־הִיא אֵדְעָה מֶה־חָדֵל אָנִי׃
הִנֵּה טְפָחוֹת נָתַתָּה יָמַי וְחֶלְדִּי כְּאַיִן
נֶגְדֶּךָ אַךְ־כָּל־הֶבֶל כָּל־אָדָם נִצָּב סֶלָה׃
אַךְ־בְּצֶלֶם יִתְהַלֶּךְ־אִישׁ אַךְ־הֶבֶל יֶהֱמָיוּן
יִצְבֹּר וְלֹא־יֵדַע מִי־אָסְפָם׃ וְעַתָּה
מַה־קִּוִּיתִי אֲדֹנָי תּוֹחַלְתִּי לְךָ הִיא׃

Απὸ πασῶν τῶν ἀνομιῶν μου ῥῦσαί με, ὀνειδισμὸν ἄφρονι ἔδωκάς με. Ἐκωφώθην καὶ οὐκ ἤνοιξα τὸ στόμα μου, ὅτι σὺ ἐποίησας, ἀπόστησον ἀπ' ἐμοῦ τὰς μάστιγάς σου. Ἀπὸ γὰρ ἰσχύος τῆς χειρός σου ἐγὼ ἐξέλιπον, ἐν ἐλεγμοῖς ὑπὲρ ἀνομίας ἐπαίδευσας ἄνθρωπον. Καὶ ἐξέτηξας ὡς ἀράχνην τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, πλὴν μάτην πᾶς ἄνθρωπος. Εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου κύριε, καὶ τῆς δεήσεώς μου ἐνώτισαι, τῶν δακρύων μου μὴ παρασιωπήσῃς. Ὅτι πάροικος ἐγώ εἰμι παρὰ σοί, καὶ παρεπίδημος καθὼς πάντες οἱ πατέρες μου. Ἄνες μοι ἵνα ἀναψύξω, πρὸ τοῦ με ἀπελθεῖν καὶ οὐκέτι ὑπάρξω.

Εἰς τὸ τέλος, ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. λθ

Ὑπομένων ὑπέμεινα τὸν κύριον, καὶ προσέσχε μοι. Καὶ εἰσήκουσε τῆς δεήσεώς μου, καὶ ἀνήγαγέ με ἐκ λάκκου ταλαιπωρίας, καὶ ἀπὸ πηλοῦ ἰλύος. Καὶ ἔστησεν ἐπὶ πέτραν τοὺς πόδας μου, καὶ κατεύθυνε τὰ διαβήματά μου. Καὶ ἐνέβαλε εἰς τὸ στόμα μου ᾆσμα καινὸν, ὕμνον τῷ θεῷ ἡμῶν. Ὄψονται πολλοὶ καὶ φοβηθήσονται, καὶ ἐλπιοῦσιν ἐπὶ κύριον. Μακάριος ἀνὴρ, οὗ ἔστι τὸ ὄνομα κυρίου ἐλπὶς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐπέβλεψεν εἰς ματαιότητας καὶ μανίας ψευδεῖς. Πολλὰ ἐποίησας σὺ κύριε ὁ θεός μου τὰ θαυμάσιά σου, καὶ ταῖς διαλογισμοῖς σου, οὐκ ἔστι τίς ὁμοιωθήσεταί σοι. Ἀπήγγειλα καὶ ἐλάλησα, ἐπληθύνθησαν ὑπὲρ ἀριθμόν. Θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι. Ὁλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἐξήτησας, τότε εἶπον ἰδοὺ ἥκω. Ἐν κεφαλίδι βιβλίου γέγραπταί περὶ ἐμοῦ, τοῦ ποιῆσαι τὸ θέλημά σου, ὁ θεός μου ἠβουλήθην, καὶ τὸν νόμον σου ἐν μέσῳ τῆς κοιλίας μου. Εὐηγγελισάμην δικαιοσύνην ἐν ἐκκλησίᾳ μεγάλῃ, ἰδοὺ τὰ χείλη μου οὐ μὴ κωλύσω, κύριε σὺ ἔγνως. Τὴν δικαιοσύνην σου οὐκ ἔκρυψα ἐν τῇ καρδίᾳ μου, τὴν ἀλήθειάν σου καὶ τὸ σωτήριόν σου εἶπα. Οὐκ ἔκρυψα τὸ ἔλεός σου, καὶ τὴν ἀλήθειάν σου ἀπὸ συναγωγῆς πολλῆς. Σὺ δὲ κύριε μὴ μακρύνῃς τοὺς οἰκτιρμούς σου ἀπ' ἐμοῦ, τὸ ἔλεός σου καὶ ἡ ἀλήθειά σου διαπαντὸς ἀντιλάβοιντό μου. Ὅτι περιέσχον με κακὰ, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς, κατέλαβόν με αἱ ἀνομίαι μου, καὶ οὐκ ἠδυνήθην τοῦ βλέπειν. Ἐπληθύνθησαν ὑπὲρ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς μου, καὶ ἡ καρδία μου ἐγκατέλιπέ με. Εὐδόκησον κύριε τοῦ ῥύσασθαί με, κύριε εἰς τὸ βοηθῆσαί μοι πρόσχες. Καταισχυνθείησαν καὶ ἐντραπείησαν ἅμα, οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχήν μου τοῦ ἆραι αὐτήν. Ἀποστραφείησαν εἰς τὰ ὀπίσω καὶ καταισχυνθείησαν, οἱ θέλοντές μοι κακά. Κομισάσθωσαν παραχρῆμα αἰσχύνην αὐτῶν, οἱ λέγοντές μοι εὖγε εὖγε.

Ἀγαλλιάσθωσαν

Ab omnibus iniquitatibus meis erue me, opprobrium insipienti dedisti me. Obmutui & non aperui os meũ, qm̃ tu fecisti, amoue à me plagas tuas. A fortitudine manus tuæ ego defeci, in increpationibus propter iniquitatẽ corripuisti hominẽ. Et tabescere fecisti sicut araneam animã eius, uerũtamen uanitas omnis homo. Exaudi orationem meam dn̄e, & deprecationẽ meam auribus percipe, lachrymas meas ne sileas. Quoniã aduena ego sum apud te, & peregrinus sicut omnes patres mei. Remitte mihi ut refrigerer, prius q̃ abeam & amplius non ero.

In finem, Psalmus Dauid. xxxix

EXpectans expectaui dn̄m, & intendit mihi. Et exaudiuit preces meas, & eduxit me de lacu miseriæ, & de luto fecis. Et statuit supra petram pedes meos, & direxit gressus meos. Et immisit in os meũ canticũ nouum, carmen deo nostro. Videbũt multi & timebunt, & sperabũt in domino. Beatus uir cuius est nomẽ domini spes eius, & non respexit in uanitates & insanias falsas. Multa fecisti tu domine deus mirabilia tua, & cogitationibus tuis, non est qui similis sit tibi. Annũciaui & locutus sum, multiplicati sunt super numerũ. Sacrificium & oblationẽ noluisti, corpus aũt perfecisti mihi. Holocaustũ & pro peccato non postulasti, tunc dixi ecce uenio. In capite libri scriptũ est de me, ut facerem uolũtatem tuam, deus meus uolui, & legem tuam in medio cordis mei. Annũciaui iustitiã tuam in ecclesia magna, ecce labia mea non prohibebo, domine tu scisti. Iustitiã tuã non abscondi in corde meo, ueritatẽ tuã & salutare tuum dixi. Nõ abscondi misericordiã tuam & ueritatẽ tuam, à concilio multo. Tu autẽ domine ne lõge facias miserationes tuas à me, misericordia tua & ueritas tua semper susceperunt me. Quoniã circũdederũt me mala quorũ non est numerus, cõprehẽderunt me iniquitates meæ, & nõ potui ut uiderẽ. Multiplicatæ sunt super capillos capitis mei, & cor meum dereliquit me. Complaceat tibi dn̄e ut eruas me, dn̄e ad adiuuandũ me respice. Confundãtur & reuereantur simul, qui quærunt animã meã ut auferãt eã. Auertant retrorsum & cõfundant, qui uolũt mihi mala. Ferant cõfestim confusionẽ suam, qui dicũt mihi euge euge.

Exultent

Ab omnibus iniquitatibus meis libera me, op
probrium ſtulto ne ponas me. Obmutui non
aperiam os meum, quia tu feciſti. Tolle à me
plagas tuas, à contentione manus tuæ ego con/
ſumptus ſum. In increpationibus pro iniquita
te corripuiſti uirum,& poſuiſti quaſi tineam deſi
derabilia eius,uerũtamen uanitas omnis homo:
ſemper. Audi orationem meam domine,& cla/
morem meum exaudi, ad lachrymam meam ne
obſurdeſcas,quia aduena ego ſum apud te,& pe/
regrinus ſicut omnes patres mei. Parce mihi ut
rideam antequam uadam,& non ſubſiſtam.

Pro uictoria Pſalmus Dauid. XL

EXpectans expectaui dominum,& inclina/
tus eſt ad me,& audiuit clamorem meum.
Et eduxit me de lacu ſonitus de luto cœni,&
ſtatuit ſuper petram pedes meos, ſtabiliuit greſ/
ſus meos. Et dedit in ore meo canticum no/
uum, laudem deo noſtro. Videbunt multi &
timebunt, & ſperabunt in domino. Beatus uir
qui poſuit dominum confidentiam ſuam,& non
eſt auerſus ad ſuperbias pompaſq; mendacij.
Multa feciſti tu domine deus meus mirabilia tua,
& cogitationes tuas pro nobis:non inuenio ordi/
nem corã te:ſi narrare uoluero & numerare,plura
ſunt q̃ ut narrari queant. Victimam & obla/
tionem non uoluiſti,aures fodiſti mihi,holocau/
ſtum & pro peccato non petiſti. Tunc dixi ec/
ce ego uenio, in uolumine libri ſcriptũ eſt de me.
Vt facerem placitum tibi deus meus uolui,&
legem meam in medio uentris mei. Annun/
ciaui iuſtitiam in eccleſia multa, ecce labia mea
non prohibebo, domine tu noſti. Iuſtitiam
tuam non abſcondi in medio cordis mei, fidem
tuam & ſalutare tuum dixi, non abſcondi miſeri/
cordiam tuam & ueritatẽ tuam in eccleſia multa.
Tu domine non prohibebis miſericordias
tuas à me, miſericordia tua & ueritas tua iugiter
ſeruabunt me. Circundederunt enim me mala
quorum non eſt numerus, comprehenderunt
me iniquitates meæ & non potui uidere, plures
factæ ſunt,quàm capilli capitis mei, & cor meum
dereliquit me. Placeat tibi domine ut liberes
me,domine ad adiuuandum me feſtina. Con/
fundantur & reuereantur ſimul quærentes ani/
mam meam ut auferant eam,conuertãtur retror/
ſum & confundantur,qui uolunt mala mihi.
Pereant poſt confuſionem ſuam,qui dicunt mihi
uah uah.

Gaudeant

מִכָּל־פְּשָׁעַי הַצִּילֵנִי חֶרְפַּת נָבָל אַל־
תְּשִׂימֵנִי׃ נֶאֱלַמְתִּי לֹא־אֶפְתַּח פִּי כִּי
אַתָּה עָשִׂיתָ׃ הָסֵר מֵעָלַי נִגְעֶךָ
מִתִּגְרַת יָדְךָ אֲנִי כָלִיתִי׃ בְּתוֹכָחוֹת
עַל־עָוֹן יִסַּרְתָּ אִישׁ וַתָּמֵס כָּעָשׁ חֲמוּדוֹ
אַךְ הֶבֶל כָּל־אָדָם סֶלָה׃ שִׁמְעָה
תְפִלָּתִי וְשַׁוְעָתִי הַאֲזִינָה אֶל־דִּמְעָתִי
אַל־תֶּחֱרַשׁ כִּי גֵר אָנֹכִי עִמָּךְ תּוֹשָׁב כְּכָל־
אֲבוֹתָי׃ חְשַׁע מִמֶּנִּי וְאַבְלִיגָה בְּטֶרֶם
אֵלֵךְ וְאֵינֶנִּי׃

נ

לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד
מִזְמוֹר׃

קַוֹּה קִוִּיתִי יְהוָה וַיֵּט אֵלַי וַיִּשְׁמַע
שַׁוְעָתִי׃ וַיַּעֲלֵנִי מִבּוֹר שָׁאוֹן מִטִּיט
חַיָּוֹן וַיָּקֶם עַל־סֶלַע רַגְלַי כּוֹנֵן אֲשֻׁרָי׃
וַיִּתֵּן בְּפִי שִׁיר חָדָשׁ תְּהִלָּה
לֵאלֹהֵינוּ יִרְאוּ רַבִּים וְיִירָאוּ וְיִבְטְחוּ
בַּיהוָה׃ אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר־שָׂם
יְהוָה מִבְטַחוֹ וְלֹא־פָנָה אֶל־רְהָבִים
וְשָׂטֵי כָזָב׃ רַבּוֹת עָשִׂיתָ אַתָּה יְהוָה
אֱלֹהַי נִפְלְאוֹתֶיךָ וּמַחְשְׁבוֹתֶיךָ אֵלֵינוּ אֵין
עֲרוֹךְ אֵלֶיךָ אַגִּידָה וַאֲדַבְּרָה עָצְמוּ מִסַּפֵּר׃
זֶבַח וּמִנְחָה לֹא חָפַצְתָּ אָזְנַיִם כָּרִיתָ
לִי עוֹלָה וַחֲטָאָה לֹא שָׁאָלְתָּ׃ אָז
אָמַרְתִּי הִנֵּה־בָאתִי בִּמְגִלַּת־סֵפֶר כָּתוּב
עָלָי׃ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ אֱלֹהַי חָפָצְתִּי
וְתוֹרָתְךָ בְּתוֹךְ מֵעָי׃ בִּשַּׂרְתִּי צֶדֶק
בְּקָהָל רָב הִנֵּה שְׂפָתַי לֹא אֶכְלָא יְהוָה
אַתָּה יָדָעְתָּ׃ צִדְקָתְךָ לֹא־כִסִּיתִי בְּתוֹךְ
לִבִּי אֱמוּנָתְךָ וּתְשׁוּעָתְךָ אָמָרְתִּי לֹא־כִחַדְתִּי
חַסְדְּךָ וַאֲמִתְּךָ לְקָהָל רָב׃ אַתָּה יְהוָה
לֹא־תִכְלָא רַחֲמֶיךָ מִמֶּנִּי חַסְדְּךָ וַאֲמִתְּךָ
תָּמִיד יִצְּרוּנִי׃ כִּי אָפְפוּ עָלַי רָעוֹת
עַד־אֵין מִסְפָּר הִשִּׂיגוּנִי עֲוֹנֹתַי וְלֹא־
יָכֹלְתִּי לִרְאוֹת עָצְמוּ מִשַּׂעֲרוֹת רֹאשִׁי
וְלִבִּי עֲזָבָנִי׃ רְצֵה יְהוָה לְהַצִּילֵנִי
יְהוָה לְעֶזְרָתִי חוּשָׁה׃ יֵבֹשׁוּ וְיַחְפְּרוּ
יַחַד מְבַקְשֵׁי נַפְשִׁי לִסְפּוֹתָהּ יִסֹּגוּ אָחוֹר
וְיִכָּלְמוּ חֲפֵצֵי רָעָתִי׃ יָשׁוּמּוּ עַל־עֵקֶב
בָּשְׁתָּם הָאֹמְרִים לִי הֶאָח הֶאָח׃

Αγαλλιάσθωσαν καὶ εὐφρανθήτωσαν ἐπὶ σοὶ πάντες οἱ ζητοῦντές σε κύριε, καὶ εἰπάτωσαν διαπαντὸς μεγαλωθήτω ὁ κύριος, οἱ ἀγαπῶντες τὸ σωτήριόν σου. Ἐγὼ δὲ πτωχός εἰμι καὶ πένης, κύριος φροντιεῖ μου. Βοηθός μου καὶ ὑπερασπιστής μου εἶ σὺ, ὁ θεός μου μὴ χρονίσῃς,

Εἰς τὸ τέλος, ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. μ

Μακάριος ὁ συνιῶν ἐπὶ πτωχὸν καὶ πένητα, ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾷ ῥύσεται αὐτὸν ὁ κύριος. Κύριος διαφυλάξαι αὐτὸν, καὶ ζῆσαι αὐτὸν, καὶ μακαρίσαι αὐτὸν ἐν τῇ γῇ, καὶ μὴ παραδῷς αὐτὸν εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτοῦ. Κύριος βοηθήσει αὐτῷ ἐπὶ κλίνης ὀδύνης αὐτοῦ, ὅλην τὴν κοίτην αὐτοῦ ἐστρωσας ἐν τῇ ἀῤῥωστίᾳ αὐτοῦ. Ἐγὼ εἶπα, κύριε ἐλέησόν με, ἴασαι τὴν ψυχήν μου ὅτι ἥμαρτόν σοι. Οἱ ἐχθροί μου εἶπον κακά μοι, πότε ἀποθανεῖται καὶ ἀπολεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Καὶ εἰσεπορεύετο ἐπὶ ἰδεῖν, μάταια ἐλάλει, ἡ καρδία αὐτοῦ συνήγαγεν ἀνομίαν ἐαυτῷ. Ἐξεπορεύετο ἔξω, καὶ ἐλάλει ἐπὶ τὸ αὐτό. Κατ' ἐμοῦ ἐψιθύριζον πάντες οἱ ἐχθροί μου, κατ' ἐμοῦ ἐλογίζοντο κακά μοι. Λόγον παρανόμον κατέθεντο κατ' ἐμοῦ, μὴ ὁ κοιμώμενος προσθήσει τοῦ ἀναστῆναι; Καὶ γὰρ ὁ ἄνθρωπος τῆς εἰρήνης μου ἐφ' ὃν ἤλπισα, ὁ ἐσθίων ἄρτους μου, ἐμεγάλυνε ἐπ' ἐμὲ πτέρνισμόν. Σὺ δὲ κύριε ἐλέησόν με, καὶ ἀνάστησόν με, καὶ ἀνταποδώσω αὐτοῖς. Ἐν τούτῳ ἔγνων ὅτι ἐθέλησάς με, ὅτι οὐ μὴ ᾠδῇ χαρᾷ ὁ ἐχθρός μου ἐπ' ἐμέ. Ἐμοῦ δὲ διὰ τὴν ἀκακίαν ἀντελάβου, καὶ ἐβεβαίωσάς με ἐνώπιόν σου εἰς τὸν αἰῶνα. Εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς Ισραὴλ, ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ εἰς τὸν αἰῶνα, γένοιτο γένοιτο.

Εἰς τὸ τέλος εἰς συνεσιν τοῖς υἱοῖς κορὲ ψαλμός.

Ον τρόπον ἐπιθυμεῖ ἔλαφος ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, οὕτως ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχή μου πρὸς σὲ ὁ θεός. Ἐδίψησεν ἡ ψυχή μου πρὸς τὸν θεὸν τὸν ἰσχυρὸν τὸν ζῶντα, πότε ἥξω καὶ ὀφθήσομαι τῷ προσώπῳ τοῦ θεοῦ. Ἐγενήθη τὰ δάκρυά μου ἐμοὶ ἄρτος ἡμέρας καὶ νυκτὸς, ἐν τῷ λέγεσθαί μοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ποῦ ἔστιν ὁ θεός σου. Ταῦτα ἐμνήσθην, καὶ ἐξέχεα ἐπ' ἐμὲ τὴν ψυχήν μου, ὅτι διελεύσομαι ἐν τόπῳ σκηνῆς θαυμαστῆς ἕως τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ. Ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως καὶ ἐξομολογήσεως ἦχος ἑορτάζοντος. Ἱνατί περίλυπος εἶ ἡ ψυχή μου, καὶ ἵνα τί συνταράσσεις με; Ἐλπισον ἐπὶ τὸν θεὸν ὅτι ἐξομολογήσομαι αὐτῷ, σωτήριον τοῦ προσώπου μου καὶ ὁ θεός μου. Πρὸς ἐμαυτὸν ἡ ψυχή μου ἐταράχθη, διὰ τοῦτο μνησθήσομαί σου ἐκ γῆς Ιορδάνου, καὶ Ερμονιειμ ἀπὸ ὄρους μικροῦ.

Αβυσσος

Exultent & lætẽtur ſuper te omnes quærentes te domine,& dicãt ſemper magnificetur dominus,qui diligũt ſalutare tuum. Ego autem mendicus ſum & pauper,dominus ſollicitus eſt mei. Adiutor meus & protector meus es tu, deus meus ne tardaueris.

In finem pſalmus Dauid. XL

Beatus qui intelligit ſuper egenũ & pauperem,in die mala liberabit eum dñs. Dñs cõſeruet eum & uiuificet eum,& beatũ faciat eum in terra,& nõ tradat eũ in animã inimicorũ eius. Dñs opem ferat illi ſuper lectũ doloris eius,uniuerſum ſtratũ eius uerſaſti in infirmitate eius.Ego dixi, dñe miſerere mei,ſana animã meã quia peccaui tibi. Inimici mei dixerũt mala mihi,qñ morietur & peribit nomẽ eius.Et ſi ingrediebat ut uideret uana loquebatur,cor eius cõgregauit iniquitatẽ ſibi.Egrediebat foras,& loquebatur in idipſum. Aduerſum me ſuſurrãbant oẽs inimici mei,aduerſũ me cogitabãt mala mihi. Verbũ iniquũ cõſtituerunt aduerſum me,nũquid qui dormit nõ adijciet ut reſurgat? Etenim homo pacis meæ in quo ſperaui, qui edebat panes meos, magnificauit ſup me ſupplãtationẽ. Tu aũt dñe miſerere mei,& reſuſcita me & retribuã eis.In hoc cognoui qm̃ uoluiſti me,qm̃ nõ gaudebit inimicus meus ſuper me.Me aũt propter innocentiam ſuſcepiſti,& confirmaſti me in conſpectu tuo in æternum. Benedictus dominus deus Iſrael à ſeculo in ſeculũ,fiat fiat.

In finem intellectus filijs Core Pſalmus XLI

Quemadmodum deſiderat ceruus ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te deus. Sitiuit anima mea ad deũ forte uiuũ, quãdo ueniam & apparebo ante faciem dei. Fuerũt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte,dũ dicitur mihi quotidie ubi eſt deus tuus. Hæc recordatus ſum & effudi in me animã meam, quoniã trãſibo in locum tabernaculi admirabilis uſque ad domũ dei.In uoce exultationis & confeſſionis ſonus epulantis. Quare triſtis es anima mea,& quare conturbas me? Spera in deo quoniã adhuc cõfitebor illi, ſalutare uultus mei & deus meus. Ad me ipſũ anima mea cõturbata eſt,ꝓpterea memor ero tui de terra Iordanis,& Hermoniim à mõte modico.

Abyſſus

Gaudeant & lætentur in te omnes qui quæ-
runt te, dicant iugiter magnificetur dominus, qui
diligunt salutare tuum. Ego autem sum ege-
nus & pauper, dominus sollicitus erit pro me, au
xilium meum & salutare meus tu es, deus meus
ne moreris.

Pro uictoria Psalmus Dauid.

XLI

BEatus qui cogitat de paupere, in die mala li-
berabit eum dominus. Dominus custo-
diet eum & uiuificabit eum, & beatus erit in terra,
& non tradet eum animæ inimicorum suorum.
Dominus confortabit eum in lecto infirmita-
tis, totum stratum eius uertisti in ægrotatione
sua. Ego dixi domine miserere mei, sana ani-
mam meam quoniam peccaui tibi. Inimici
mei loquentur malum mihi, quando morietur &
peribit nomen eius. Et si uenerit ut uisitet,
uana loquetur cor eius, congregabit iniquitatem
sibi, egrediens foras detrahet. Simul aduer-
sum me murmurabant omnes odientes me, con-
tra me cogitabant malum mihi. Verbum dia-
boli infundebant sibi, qui dormiuit non addet
ut resurgat. Sed & homo pacificus meus in
quo habui fiduciam, qui manducabat panem
meum, leuauit contra me plantam. Et tu do-
mine miserere mei, & eleua me & reddam eis.
In hoc cognoui quòd uelis me, quia non insul-
tabit inimicus meus mihi. Ego autem in sim-
plicitate mea adiutus sum à te, & statues me ante
faciem tuam in perpetuum. Benedictus do-
minus deus Israel à seculo, & usque in seculum,
amen amen.

Victori intellectus filijs Core.

XLII

SIcut areola præparata ad irrigationes aqua-
rum, sic anima mea præparata ad te deus.
Sitiuit anima mea ad deum fortem uiuum, quan
do ueniam, & apparebo ante faciem dei. Fue-
runt mihi lachrymæ meæ panes per diem & no-
ctem, quum diceretur mihi tota die ubi est deus
tuus. Horum recordatus sum & effudi in me
animam meam, quia ueniam ad umbraculum, ta
cebo usque ad domum dei in uoce laudis & con-
fessionis multitudinis festa celebrantis. Quare
incuruaris anima mea & conturbas me, expecta
deum quia adhuc confitebor ei salutaribus uul-
tus eius. Deus meus in meipso anima mea in-
curuatur, propterea recordabor tui de terra Ior-
danis, & Chermonim de monte minimo.

Abyssus

יָשִׂישׂוּ ׀ וְיִשְׂמְחוּ ׀ בְּךָ כָּל־מְבַקְשֶׁיךָ
וְיֹאמְרוּ תָמִיד יִגְדַּל יְהוָה אֹהֲבֵי תְשׁוּעָתֶךָ׃
וַאֲנִי ׀ עָנִי וְאֶבְיוֹן יְהוָה יַחְשֹׁב־לִי
עֶזְרָתִי וּמְפַלְטִי אַתָּה אֱלֹהַי אַל־תְּאַחַר׃

מ ח

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר
לְדָוִד׃

אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל־דָּל בְּיוֹם רָעָה
יְמַלְּטֵהוּ יְהוָה׃ יְהוָה ׀ יִשְׁמְרֵהוּ
וְיְחַיֵּהוּ יְאֻשַּׁר בָּאָרֶץ וְאַל־תִּתְּנֵהוּ בְּנֶפֶשׁ
אוֹיְבָיו׃ יְהוָה יִסְעָדֶנּוּ עַל־עֶרֶשׂ דְּוָי
כָּל־מִשְׁכָּבוֹ הָפַכְתָּ בְחָלְיוֹ׃ אֲנִי
אָמַרְתִּי יְהוָה חָנֵּנִי רְפָאָה נַפְשִׁי כִּי־
חָטָאתִי לָךְ׃ אוֹיְבַי יֹאמְרוּ רַע לִי מָתַי
יָמוּת וְאָבַד שְׁמוֹ׃ וְאִם־בָּא לִרְאוֹת ׀
שָׁוְא יְדַבֵּר לִבּוֹ יִקְבָּץ־אָוֶן לוֹ יֵצֵא לַחוּץ
יְדַבֵּר׃ יַחַד עָלַי יִתְלַחֲשׁוּ כָּל־שׂוֹנְאָי
עָלַי ׀ יַחְשְׁבוּ רָעָה לִי׃ דְּבַר־בְּלִיַּעַל
יָצוּק בּוֹ וַאֲשֶׁר שָׁכַב לֹא־יוֹסִיף לָקוּם׃
גַּם־אִישׁ שְׁלוֹמִי ׀ אֲשֶׁר־בָּטַחְתִּי בּוֹ אֹכֵל
לַחְמִי הִגְדִּיל עָלַי עָקֵב׃ וְאַתָּה יְהוָה
חָנֵּנִי וְהָקִימֵנִי וַאֲשַׁלְּמָה לָהֶם׃ בְּזֹאת
יָדַעְתִּי כִּי־חָפַצְתָּ בִּי כִּי לֹא־יָרִיעַ אוֹיְבִי
עָלָי׃ וַאֲנִי בְּתֻמִּי תָמַכְתָּ בִּי וַתַּצִּיבֵנִי
לְפָנֶיךָ לְעוֹלָם׃ בָּרוּךְ יְהוָה ׀ אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל מֵהָעוֹלָם וְעַד־הָעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן׃

ס פר מכי

מ ב

לַמְנַצֵּחַ מַשְׂכִּיל
לִבְנֵי־קֹרַח׃

כְּאַיָּל תַּעֲרֹג עַל־אֲפִיקֵי־מָיִם כֵּן
נַפְשִׁי ׀ תַּעֲרֹג אֵלֶיךָ אֱלֹהִים׃ צָמְאָה
נַפְשִׁי לֵאלֹהִים לְאֵל חָי מָתַי אָבוֹא וְאֵרָאֶה
פְּנֵי אֱלֹהִים׃ הָיְתָה־לִּי דִמְעָתִי לֶחֶם
יוֹמָם וָלָיְלָה בֶּאֱמֹר אֵלַי כָּל־הַיּוֹם אַיֵּה
אֱלֹהֶיךָ׃ אֵלֶּה אָזְכְּרָה ׀ וְאֶשְׁפְּכָה עָלַי ׀
נַפְשִׁי כִּי אֶעֱבֹר ׀ בַּסָּךְ אֲדַדֵּם עַד־בֵּית
אֱלֹהִים בְּקוֹל־רִנָּה וְתוֹדָה הָמוֹן חוֹגֵג׃
מַה־תִּשְׁתּוֹחֲחִי ׀ נַפְשִׁי וַתֶּהֱמִי עָלָי
חוֹחִלִי לֵאלֹהִים כִּי־עוֹד אוֹדֶנּוּ יְשׁוּעוֹת
פָּנָיו׃ אֱלֹהַי עָלַי נַפְשִׁי תִשְׁתּוֹחָח
עַל־כֵּן אֶזְכָּרְךָ מֵאֶרֶץ יַרְדֵּן וְחֶרְמוֹנִים
מֵהַר מִצְעָר׃

Αβυσσ᾽ ἄβυσσ\ ωὴ ηκαλεῖ, εἰς φωνὴ τ ηκαταῤῥάκτ σσ. Πάντες οἱ μετεωρισμοί σσ, ωὴ τὰ κύματά σσ, ἐπ᾽ ἐμὲ ἀπῆλθον. Ημέρας ἐνετελεῖ κς ὁ ἔλεος αὐτ, ωὴ νυκτὸς ᾠδὴ αὐτ πρ᾽ ἐμοί. Προσευχὴ ῷ θεῷ τ ζωῆς μσ, εἰρῶ ῷ θεῷ ἀντιλήπτωρ μσ εἶ. Διὰ τί μσ ἐπελάθσ, ηκὰ ἵνα τί σκυθρωπάζων πρεύομαι ἐν ῷ ἐνθλίβειν τ ἐχθρόν. Εν ῷ ηκατεθλᾶσάν τὰ ὀστᾶ μσ, ὠνείδισάν με οἱ ἐχθροί μσ. Εν τῷ λέγειν αὐτούς μοι ηκαθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν, ποῦ ἐστιν ὁ θεός σσ; ἵνα τί περίλυπος εἶ ἡ ψυχή μσ, ωὴ ἵνα τί συνταράττεις με. Ελπισον ἐπὶ τὸν θεόν, ὅτι ἐξομολογήσομαι αὐῷ, σωτήριον τ προσώπου μσ ωὴ ὁ θεός μσ. Ψαλμὸς ῷ Δαυὶδ, ᾠδὴ πρ᾽ Ἑβραίους. μβ

Κρῖνόν μοι ὁ θς ωὴ δίκασον τὴν δίκην μσ, ἐξ ἔθνους ὁσίου, ἀπὸ ἀνδρὸς ἀδίκου ηκὶ δολίου ῥῦσαί με. Ὅτι σὺ εἶ ὁ θς ηκαταίσχυνόν μσ, ἵνα τί ἀπῳδὸν σῳ με, ωὴ ἵνα τί σκυθρωπάζων πρεύομαι, ἐν ῷ ἐνθλίβειν τ ἐχθρόν. Εξαπόστειλον τὸ φῶς σου ωὴ τὴν ἀλήθειάν σου, αὐτά με ὡδήγησάν ωὴ ἤγαγόν με εἰς ὄρος ἅγιόν σου ωὴ εἰς τὰ σκηνώματά σου. Καὶ εἰσελεύσομαι πρὸς τὸ θυσιαστήριον τ θεοῦ, πρὸς τὸν θν τὸν εὐφραίνοντα τὴν νεότητά μου. Ἐξομολογήσομαί σοι ἐν κιθάρᾳ ὁ θς ὁ θεός μου, ἵνα τί περίλυπος εἶ ἡ ψυχή μου, ωὴ ἵνα τί συνταράσσεις με; Ἔλπισον ἐπὶ τὸν θεόν, ὅτι ἐξομολογήσομαι αὐῷ, σωτήριον τοῦ προσώπου μου ωὴ ὁ θεός μου. Εἰς τὸ τέλος τοῖς υἱοῖς κορὲ εἰς σύνεσιν. μς

Ο θεὸς τοῖς ὠσὶν ἡμῶν ἠκούσαμεν, οἱ πατέρες ἡμῶν ἀνήγγειλαν ἡμῖν. Ἔργον ὃ εἰργάσω ἐν τ ἡμέραις αὐτ, ἐν ἡμέραις ἀρχαίαις. Η χεὶρ σου ἔθνη ἐξωλόθρευσε ωὴ κατεφύτευσας αὐτούς, ἐκάκωσας λαοὺς ωὴ ἐξέβαλες αὐτούς. Οὐ γὰρ τῇ ῥομφαίᾳ αὐτῶν, ἐκληρονόμησαν γῆν, ωὴ ὁ βραχίων αὐτῶν ὐκ ἔσωσεν αὐτούς. Αλλ᾽ ἡ δεξιά σου ηκὰ ὁ βραχίων σου ωὴ ὁ φωτισμὸς τ προσώπου σου, ὅτι ηὐδόκησας ἐν αὐτοῖς. Σὺ εἶ αὐτὸς βασιλεύς μου ὁ θεός μου, ὁ ἐντελλόμενος τὰς σωτηρίας ἰακώβ. Ἐν σοὶ τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν ηκατιτῶμεν, ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐξουδενώσομεν τοὺς ἐπανιστάμενους ἡμῖν. Οὐ γὰρ ἐπὶ τόξῳ μου ἐλπιῶ, ηκὶ ἡ ῥομφαία μου ὐ σώσει με. Εσωσας γὰρ ἡμᾶς ἐκ τῶν θλιβόντων ἡμᾶς, ηκὶ τοὺς μισοῦντας ἡμᾶς κατῃσχυνας. Ἐν τῷ θεῷ ἐπαινεθησόμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν, ηκὶ τῷ ὀνόματί σου ἐξομολογησόμεθα εἰς τὸν αἰῶνα. Νυνὶ δὲ ἀπώσω ηκὶ κατῃσχυνας ἡμᾶς, ηκὶ ὐκ ἐξελεύσῃ ὁ θς ἐν ταῖς δυνάμεσιν ἡμῶν. Απέστρεψας ἡμᾶς εἰς τὰ ὀπίσω ἀπὸ τοῦ ἐχθροῦ ἡμῶν, ηκὶ οἱ μισοῦντες ἡμᾶς διήρπαζον ἑαυτοῖς. Εδωκας ἡμᾶς ὡς πρόβατα βρώσεως, ηκὶ ἐν τοῖς ἔθνεσι διεσκόρπισας ἡμᾶς. Απέδου τὸν λαόν σου ἀνευ τιμῆς, ηκὶ ὐκ ἦν πλῆθος ἐν τοῖς ἀλαλάγμασιν ἡμῶν. Εθου ἡμᾶς ὄνειδος τοῖς γείτοσιν ἡμῶν, μυκτηρισμὸν ηκὶ χλευασμὸν τοῖς κύκλῳ ἡμῶν. Εθου

Abyssus abyssũ inuocat, in uoce cataractarũ tuarũ. Omĩa excelsa tua & fluctꝰ tui, super me trãsierunt. In die mãdauit dñs misericordiã suã, & nocte canticũ eius. Apud me oratio deo uitæ meæ, dicã deo susceptor meus es. Quare oblitꝰ es mei, & quare cõtristatus incedo, dũ affligit me inimicus. Dũ cõfringũtur ossa mea, exprobrauerũt mihi qui tribulant me inimici mei. Dum dicunt mihi p singulos dies, ubi est deus tuus, quare tristis es anima mea & quare cõturbas me. Spera in deo qm̃ adhuc cõfitebor illi, salutare uultus mei & deus meus. Psalmus Dauid. XLII

IVdica me deus & discerne causã meã, de gẽte nõ sancta, ab hoĩe iniquo & doloso erue me. Quia tu es deꝰ fortitudo mea, quare me reppulisti, & quare tristis incedo, dũ affligit me inimicus. Emitte lucẽ tuã & ueritatẽ tuã, ipsa me deduxerũt & adduxerũt in mõtẽ sanctũ tuũ & in tabernacula tua. Et introibo ad altare dei, ad deũ qui lætificat iuuentutẽ meã. Cõfitebor tibi in cithara deus deus meus, quare tristis es aia mea & quare cõturbas me? Spera in deo qm̃ adhuc confitebor illi, salutare uultus mei & deus meus. In finẽ pro filĩs Core ad intellectũ. XLIII

DEus aurib. nostris audiuimꝰ, patres nostri annũtiauerũt nobis. Opus qd̃ operatꝰ es in dieb. eorũ, & in dieb. antiqs. Manꝰ tua gẽtes dispdidit & plãtasti eos, afflixisti populos & expulisti eos. Nec em̃ in gladio suo possederũt terrã, & brachiũ eorũ nõ saluauit eos. Sed dextera tua & brachiũ tuũ & illuminatio uultus tui, qm̃ cõplacuisti in eis. Tu es ipse rex meꝰ & deꝰ meꝰ, q mãdas salutes Iacob. In te inimicos nostros uẽtilabimꝰ cornu, & in noĩe tuo spnemus insurgẽtes in nobis. Nõ em̃ in arcu meo spabo, & gladiꝰ meus nõ saluabit me. Saluasti em̃ nos de affligẽtib. nos, & odiẽtes nos cõfudisti. In deo laudabimur tota die, & in noĩe tuo cõfitebimur in seculũ. Nunc aũt reppulisti & cõfudisti nos, & non egredieris in uirtutib. nostris. Auertisti nos retrorsum post inimicos nostros, & q oderunt nos diripiebãt sibi. Dedisti nos tãq̃ oues escarũ, & in gentib. dispsisti nos. Vẽdidisti populũ tuũ sine precio, & nõ fuit multitudo in cõmutationibus eorũ. Posuisti nos opprobriũ uicinis nostris, subsãnationẽ & derisum his q sũt in circuitu nostro.

Posuisti

Abyſſus abyſſum uocat,in uoce cataractarum tuarum, omnes gurgites tui & fluctus tui ſuper me tranſierunt. Per diem mandauit dominus miſericordiam ſuam,& nocte canticum eius mecum,oratio deo uitæ meæ. Dicam deo petra mea,quare oblitus es mei,quare triſtis incedo affligente inimico? Dum me interficerent in oſſibus meis exprobrauerunt mihi hoſtes mei, dicentes tota die ubi eſt deus tuus? Quare incuruaris anima mea, & conturbas me, expecta dominum quoniam adhuc confitebor ei, ſalutibus uultus mei & deo meo.

XLIII

IVdica me deus & diſcerne cauſam meam de gente non ſancta, à uiro iniquo & doloſo ſalua me. Tu enim deus fortitudo mea quare proieciſti me,quare triſtis incedo affligente inimico? Mitte lucem tuam & ueritatem tuam, ipſa ducent me, & introducent me ad montem ſanctum tuum,& in tabernaculum tuum. Et introibo ad altare dei ad deum lætitiæ & exultationis meę,& confitebor tibi in cithara deus deus meus.

Quare incuruaris anima mea & quare conturbas me,expecta dominum quoniam adhuc confitebor ei,ſalutibus uultus mei & deo meo.

Pro uictoria filijs Core eruditio. XLIIII

DEus auribus noſtris audiuimus, patres noſtri narrauerunt nobis opus quod operatus es in diebus eorum, in diebus antiquis. Tu manu tua gentes deleſti & plantaſti eos, afflixiſti populos & emiſiſti eos. Non enim in gladio ſuo poſſederũt terram neq; brachium eorum ſaluauit eos, ſed dextera tua & brachium tuum & lux uultus tui,quia complacuiſti eis. Tu es ipſe rex meus deus, præcipe pro ſalutibus Iacob.

In te hoſtes noſtros uentilabimus, in nomine tuo conculcabimus aduerſarios noſtros. Non enim in arcu meo confidam, neq; gladius meus ſaluabit me. Quia ſaluaſti nos de hoſtibus noſtris,& eos qui oderunt nos confudiſti. In domino gaudebimus tota die, & nomini tuo in æternum confitebimur:ſemper. Verum tu proieciſti & confudiſti nos,& non egredieris in exercitibus noſtris. Vertiſti terga noſtra hoſti, & qui oderunt nos diripuerunt ſibi. Dediſti nos quaſi gregem ad uorandum, & in gentibus diſperſiſti nos. Vendiſti populum tuum ſine precio, nec grandis fuit commutatio eorum. Poſuiſti nos opprobrium uicinis noſtris,ſubſannationem & irriſum his qui erant in circuitu noſtro.

Poſuiſti

תְּהוֹם־אֶל־תְּהוֹם קוֹרֵא לְקוֹל צִנּוֹרֶיךָ
כָּל־מִשְׁבָּרֶיךָ וְגַלֶּיךָ עָלַי עָבָרוּ׃ יוֹמָם׃
יְצַוֶּה יְהוָה׀ חַסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה־שִׁירָה עִמִּי
תְּפִלָּה לְאֵל חַיָּי׃ אוֹמְרָה׀ לְאֵל סַלְעִי
לָמָּה שְׁכַחְתָּנִי לָמָּה קֹדֵר אֵלֵךְ בְּלַחַץ אוֹיֵב
׃ בְּרֶצַח׀ בְּעַצְמוֹתַי חֵרְפוּנִי צוֹרְרָי
בְּאָמְרָם אֵלַי כָּל־הַיּוֹם אַיֵּה אֱלֹהֶיךָ׃
מַה־תִּשְׁתּוֹחֲחִי׀ נַפְשִׁי וּמַה־תֶּהֱמִי עָלָי
חוֹחִילִי לֵאלֹהִים כִּי־עוֹד אוֹדֶנּוּ יְשׁוּעוֹת
פָּנַי וֵאלֹהָי׃

מג

שָׁפְטֵנִי אֱלֹהִים׀ וְרִיבָה רִיבִי מִגּוֹי
לֹא־חָסִיד מֵאִישׁ מִרְמָה וְעַוְלָה תְּפַלְּטֵנִי׃
כִּי־אַתָּה׀ אֱלֹהֵי מָעוּזִּי לָמָּה זְנַחְתָּנִי
לָמָּה קֹדֵר אֶתְהַלֵּךְ בְּלַחַץ אוֹיֵב׃
שְׁלַח־אוֹרְךָ וַאֲמִתְּךָ הֵמָּה יַנְחוּנִי יְבִיאוּנִי
אֶל־הַר־קָדְשְׁךָ וְאֶל־מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ׃
וְאָבוֹאָה׀ אֶל־מִזְבַּח אֱלֹהִים אֶל־אֵל שִׂמְחַת
גִּילִי וְאוֹדְךָ בְכִנּוֹר אֱלֹהִים אֱלֹהָי׃
מַה־תִּשְׁתּוֹחֲחִי׀ נַפְשִׁי וּמַה־תֶּהֱמִי־עָלָי
חוֹחִילִי לֵאלֹהִים כִּי־עוֹד אוֹדֶנּוּ יְשׁוּעוֹת
פָּנַי וֵאלֹהָי׃

מד

לַמְנַצֵּחַ׀ לִבְנֵי־קֹרַח
מַשְׂכִּיל׃
אֱלֹהִים׀ בְּאָזְנֵינוּ שָׁמַעְנוּ אֲבוֹתֵינוּ
סִפְּרוּ־לָנוּ פֹּעַל פָּעַלְתָּ בִּימֵיהֶם בִּימֵי קֶדֶם׃
אַתָּה׀ יָדְךָ גוֹיִם הוֹרַשְׁתָּ וַתִּטָּעֵם
תָּרַע לְאֻמִּים וַתְּשַׁלְּחֵם׃ כִּי׀ לֹא
בְחַרְבָּם יָרְשׁוּ אָרֶץ וּזְרוֹעָם לֹא־הוֹשִׁיעָה
לָמוֹ כִּי־יְמִינְךָ וּזְרוֹעֲךָ וְאוֹר פָּנֶיךָ כִּי
רְצִיתָם׃ אַתָּה־הוּא מַלְכִּי אֱלֹהִים צַוֵּה
יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב׃ בְּךָ צָרֵינוּ נְנַגֵּחַ
בְּשִׁמְךָ נָבוּס קָמֵינוּ׃ כִּי לֹא בְקַשְׁתִּי
אֶבְטָח וְחַרְבִּי לֹא תוֹשִׁיעֵנִי׃ כִּי
הוֹשַׁעְתָּנוּ מִצָּרֵינוּ וּמְשַׂנְאֵינוּ הֱבִישׁוֹתָ׃
בֵּאלֹהִים הִלַּלְנוּ כָל־הַיּוֹם וְשִׁמְךָ׀
לְעוֹלָם נוֹדֶה סֶלָה׃ אַךְ־זָנַחְתָּ
וַתַּכְלִימֵנוּ וְלֹא תֵצֵא בְּצִבְאוֹתֵינוּ׃
תָּשִׁיבֵנוּ אָחוֹר מִנִּי־צָר וּמְשַׂנְאֵינוּ שָׁסּוּ
לָמוֹ׃ תִּתְּנֵנוּ כְּצֹאן מַאֲכָל וּבַגּוֹיִם
זֵרִיתָנוּ׃ תִּמְכֹּר־עַמְּךָ בְלֹא־הוֹן וְלֹא
רִבִּיתָ בִּמְחִירֵיהֶם׃ תְּשִׂימֵנוּ חֶרְפָּה
לִשְׁכֵנֵינוּ לַעַג וָקֶלֶס לִסְבִיבוֹתֵינוּ׃

Εἰς ἡμᾶς εἰς παραβολὴν ἐν τοῖς ἔθνεσι, κίνησιν κε
φαλῆς ἐν τοῖς λαοῖς. Ὅλην τὴν ἡμέραν ἡ ἐντροπή
μου κατενάντιόν μου ἐστί, καὶ ἡ αἰσχύνη τοῦ προσώπου
μου ἐκάλυψέ με. Ἀπὸ φωνῆς ὀνειδίζοντος καὶ κα
ταλαλοῦντος, ἀπὸ προσώπου ἐχθροῦ καὶ ἐκδιώκον
τος. Ταῦτα πάντα ἦλθεν ἐφ' ἡμᾶς καὶ οὐκ ἐπελα
θόμεθά σου, καὶ οὐκ ἠδικήσαμεν ἐν τῇ διαθήκῃ σου.
Καὶ οὐκ ἀπέστη εἰς τὰ ὀπίσω ἡ καρδία ἡμῶν, καὶ
ἐξέκλινας τὰς τρίβους ἡμῶν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ σου. Ὅτι
ἐταπείνωσας ἡμᾶς ἐν τόπῳ κακώσεως, καὶ ἐπε
κάλυψεν ἡμᾶς σκιὰ θανάτου. Εἰ ἐπελαθόμεθα
τοῦ ὀνόματος τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ εἰ διεπετάσαμεν χεῖ
ρας ἡμῶν πρὸς θεὸν ἀλλότριον. Οὐχὶ ὁ θεὸς ἐκζη
τήσει ταῦτα; αὐτὸς γὰρ γινώσκει τὰ κρύφια τῆς
καρδίας. Ὅτι ἕνεκά σου θανατούμεθα ὅλην τὴν
ἡμέραν, ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς. Ἐξε
γέρθητι ἵνα τί ὑπνοῖς κε, ἀνάστηθι καὶ μὴ ἀπώσῃ
εἰς τέλος. Ἵνα τί τὸ πρόσωπόν σου ἀποστρέφεις, ἐπι
λανθάνῃ τῆς πτωχείας ἡμῶν καὶ τῆς θλίψεως ἡμῶν;
Ὅτι ἐταπεινώθη εἰς χοῦν ἡ ψυχὴ ἡμῶν, ἐκολλήθη εἰς γῆν ἡ γαστὴρ ἡμῶν. Ἀνάστα κύριε βοήθησον
ἡμῖν, καὶ λύτρωσαι ἡμᾶς ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου.
Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν ἀλλοιωθησομένων τοῖς
υἱοῖς κορὲ εἰς σύνεσιν, ᾠδὴ ὑπὲρ τοῦ ἀγαπητοῦ. μδ

ΕΞηρεύξατο ἡ καρδία μου λόγον ἀγαθόν, λέ
γω ἐγὼ τὰ ἔργα μου τῷ βασιλεῖ. Ἡ γλῶσ
σά μου κάλαμος γραμματέως ὀξυγράφου. Ὡραῖος
κάλλει παρὰ υἱοὺς ἀνθρώπων, ἐξεχύθη χάρις ἐν χείλεσί σου, διὰ τοῦτο ηὐλόγησέ σε ὁ θεὸς
εἰς τὸν αἰῶνα. Περίζωσαι τὴν ῥομφαίαν σου, ἐπὶ τὸν
μηρόν σου δυνατέ. Τῇ ὡραιότητί σου καὶ τῷ κάλλει
σου, καὶ ἔντεινον καὶ κατευοδοῦ καὶ βασίλευε. Ἕνεκεν
ἀληθείας καὶ πραότητος καὶ δικαιοσύνης, καὶ ὁδηγή
σει σε θαυμαστῶς ἡ δεξιά σου. Τὰ βέλη σου ἡκονη
μένα δυνατέ, λαοὶ ὑποκάτω σου πεσοῦνται ἐν
καρδίᾳ τῶν ἐχθρῶν τοῦ βασιλέως. Ὁ θρόνος σου ὁ θεὸς
εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, ῥάβδος εὐθύτητος, ἡ ῥάβδος
τῆς βασιλείας σου, Ἠγάπησας δικαιοσύνην καὶ ἐ
μίσησας ἀνομίαν, διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ θεὸς ὁ θεός
σου, ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου.
Σμύρνα καὶ σταχτὴ καὶ κασία ἀπὸ τῶν ἱματίων σου,
ἀπὸ βαρέων ἐλεφαντίνων, ἐξ ὧν εὐφράναν σε θυ
γατέρες βασιλέων ἐν τῇ τιμῇ σου. Παρέστη ἡ βασί
λισσα ἐκ δεξιῶν σου ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ, πε
ριβεβλημένη πεποικιλμένη. Ἀκούσον θύγατερ καὶ
ἴδε, καὶ κλῖνον τὸ οὖς σου, καὶ ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου καὶ
τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου. Καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς
τοῦ κάλλους σου, ὅτι αὐτός ἐστι κς σου καὶ προσκυνή
σεις αὐτῷ. Καὶ θυγάτηρ Τύρου ἐν δώροις, τὸ πρό
σωπόν σου λιτανεύσουσιν οἱ πλούσιοι τοῦ λαοῦ.

Πᾶσα

Posuisti nos in similitudinẽ in gẽtibus, com
motionẽ capitis in populis. Tota die uere
cundia mea cõtra me est, & confusio faciei
meæ cooperuit me. A uoce exprobrantis &
obloquentis, à facie inimici & persequentis.
Hæc omnia uenerũt super nos nec obliti su
mus te, & inique non egimus in testamẽto
tuo. Et nõ recessit retro cor nostũ, & declina
sti semitas nostras à uia tua. Quoniã humi
liasti nos in loco afflictionis, & cooperuit
nos umbra mortis. Si obliti sumus nomen
dei nostri, & si expandimus manus nostras
ad deũ alienũ. Nõne deus requiret ista? ipse
enim nouit abscõdita cordis. Qm̃ propter
te mortificamur tota die, æstimati sumus si
cut oues occisiõis. Exurge quare obdormis
dñe? exurge & ne repellas in finẽ. Quare fa
ciẽ tuã auertis, obliuiscẽris inopiæ nostræ &
tribulationis nostræ? Qm̃ humiliata est in
puluere anima nostra, conglutinatus est in
terra uenter noster. Exurge domine adiua
nos, & redime nos propter nomen tuum.
In finẽ pro his qui cõmutabũtur filijs Core
ad intellectũ, canticũ pro dilecto. XLIIII.

ERuctauit cor meũ uerbũ bonum, dico
ego opera mea regi. Lingua mea cala
mus scribæ, uelociter scribentis. Speciosus
forma præ filijs hominũ, diffusa est gratia
in labijs tuis, propterea benedixit te deus in
æternũ. Accingere gladio tuo, super femur
tuum potentissime. Specie tua & pulchritu
dine tua, & intende & prospere procede &
regna. Propter ueritatẽ & mansuetudinẽ &
iustitiam, & deducet te mirabiliter dextera
tua. Sagittæ tuæ acutæ, populi sub te cadẽt
in corda inimicorũ regis. Sedes tua deus in
seculum seculi, uirga directionis uirga regni
tui. Dilexisti iustitiã & odisti iniquitatẽ, pro
pterea unxit te deus deus tuus, oleo lætitiæ
præ cõsortibus tuis. Myrrha & gutta & ca
sia à uestimẽtis tuis, à domibus eburneis, ex
quibus delectauerũt te filiæ regũ in honore
tuo. Astitit regina à dextris tuis in uestitu
deaurato, circundata uarietate. Audi filia &
uide & inclina aurem tuam, & obliuiscere
populũ tuum & domum patris tui. Et con
cupiscet rex decorem tuum, quoniam ipse
est dominus tuus & adorabunt eum. Et filia
Tyri in muneribus, uultum tuum depreca
buntur omnes diuites plebis.

Omnis

Posuisti nos similitudinem in gentibus,commotionem capitis in tribubus. Tota die confusio mea contra me,& ignominia faciei meæ cooperuit me. A uoce exprobrantis & blasphemantis,à facie inimici & ultoris. Omnia hæc uenerunt super nos & obliti non sumus tui, nec mentiti sumus in pacto tuo. Non est conuersum retro cor nostrum,nec declinauerunt gressus nostri à semita tua. Quoniam deiecisti nos in loco draconum, & operuisti nos umbra mortis.

Si obliti sumus nominis dei nostri,& si expandimus manus nostras ad deum alienum. Nunquid non deus inuestigabit istud,ipse enim nouit cogitationes cordis. Quoniam propter te mortificati sumus tota die,reputati sumus ut grex occisionis. Consurge quare dormitas domine, euigila quare proijcis nos in sempiternum. Quare faciem tuam abscondis, obliuisceris afflictiones & angustias nostras. Quoniam incuruata est in puluere anima nostra, adhæsit terræ uenter noster. Surge auxiliare nobis,& redime nos propter misericordiam tuam.

Victori pro lilijs filiorum Core,erudi-
tionis canticum amantissimi. XLV

ERuctauit cor meum uerbum bonum, dico ego opera mea regi,lingua mea stilus scribæ uelocis. Decore pulchrior es filijs hominum, effusa est gratia in labijs tuis, propterea benedixit tibi deus in æternum. Accingere gladio tuo super femur fortissime, gloria tua & decore tuo.

Et decore tuo prospere ascende, propter uerbum ueritatis & mansuetudinem iustitiæ, & docebit te terribilia dextera tua. Sagittæ tuæ acutæ populi sub te cadent, in corde inimicorum regis. Thronus tuus deus in seculum, & in æternum sceptrum æquitatis sceptrum regni tui.

Dilexisti iustitiam & odisti iniquitatem, propterea unxit te deus, deus tuus oleo exultationis præ participibus tuis. Myrrha & stacte & casia in cunctis uestimentis tuis,de domibus eburneis quibus lætificauerunt te. Filiæ regum in honore tuo,stetit coniunx in dextera tua, in diademate aureo. Audi filia & uide & inclina aurem tuam, & obliuiscere populi tui & domus patris tui. Et concupiscet rex decorem tuum, quia ipse est dominus deus tuus & adora eum.

Et filia fortis in muneribus, faciem tuam deprecabuntur diuites populi.

Omnis

תְּשִׂימֵנוּ מָשָׁל בַּגּוֹיִם מְנוֹד רֹאשׁ
בַּלְאֻמִּים׃ כָּל־הַיּוֹם כְּלִמָּתִי נֶגְדִּי
וּבוּשֶׁת פָּנַי כִּסָּתְנִי׃ מִקּוֹל מְחָרֵף
וּמְגַדֵּף מִפְּנֵי אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם׃ כָּל־
זֹאת בָּאָתְנוּ וְלֹא שְׁכַחְנוּךָ וְלֹא שִׁקַּרְנוּ
בִּבְרִיתֶךָ׃ לֹא־נָסוֹג אָחוֹר לִבֵּנוּ וַתֵּט
אֲשֻׁרֵנוּ מִנְּתִיבָתֶךָ׃ כִּי דִכִּיתָנוּ
בִּמְקוֹם תַּנִּים וַתְּכַס עָלֵינוּ בְּצַלְמָוֶת׃
אִם־שָׁכַחְנוּ שֵׁם אֱלֹהֵינוּ וַנִּפְרֹשׂ כַּפֵּינוּ
לְאֵל זָר׃ הֲלֹא אֱלֹהִים יַחְקָר־זֹאת כִּי־
הוּא יוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת לֵב׃ כִּי־עָלֶיךָ
הוֹרַגְנוּ כָל־הַיּוֹם נֶחְשַׁבְנוּ כְּצֹאן טִבְחָה׃
עוּרָה׀ לָמָּה תִישַׁן׀ אֲדֹנָי הָקִיצָה אַל־
תִּזְנַח לָנֶצַח׃ לָמָּה פָנֶיךָ תַסְתִּיר תִּשְׁכַּח
עָנְיֵנוּ וְלַחֲצֵנוּ׃ כִּי שָׁחָה לֶעָפָר נַפְשֵׁנוּ
דָּבְקָה לָאָרֶץ בִּטְנֵנוּ׃ קוּמָה עֶזְרָתָה
לָּנוּ וּפְדֵנוּ לְמַעַן חַסְדֶּךָ׃

מ ס

לַמְנַצֵּחַ עַל־שֹׁשַׁנִּים
לִבְנֵי־קֹרַח מַשְׂכִּיל
שִׁיר יְדִידוֹת׃
רָחַשׁ לִבִּי׀ דָּבָר טוֹב אֹמֵר אֲנִי
מַעֲשַׂי לְמֶלֶךְ לְשׁוֹנִי עֵט סוֹפֵר מָהִיר׃
יָפִיפִיתָ מִבְּנֵי אָדָם׀ הוּצַק חֵן
בְּשִׂפְתוֹתֶיךָ עַל־כֵּן בֵּרַכְךָ אֱלֹהִים לְעוֹלָם׃
חֲגוֹר חַרְבְּךָ עַל־יְרֵכְךָ גִּבּוֹר הוֹדְךָ
וְהַדָּרְךָ׃ וְהַדְרְךָ׀ צְלַח רְכַב עַל־דְּבַר־
אֱמֶת וְעַנְוָה־צֶדֶק וְתוֹרְךָ נוֹרָאוֹת יְמִינֶךָ
׃ חִצֶּיךָ שְׁנוּנִים עַמִּים תַּחְתֶּיךָ יִפְּלוּ
בְּלֵב אוֹיְבֵי הַמֶּלֶךְ׃ כִּסְאֲךָ אֱלֹהִים
עוֹלָם וָעֶד שֵׁבֶט מִישׁוֹר שֵׁבֶט מַלְכוּתֶךָ׃
אָהַבְתָּ צֶדֶק וַתִּשְׂנָא רֶשַׁע עַל־כֵּן׀
מְשָׁחֲךָ אֱלֹהִים אֱלֹהֶיךָ שֶׁמֶן שָׂשׂוֹן
מֵחֲבֵרֶיךָ׃ מֹר־וַאֲהָלוֹת קְצִיעוֹת כָּל־
בִּגְדוֹתֶיךָ מִן־חֻכְלֵי שֵׁן מִנִּי שִׂמְּחוּךָ׃
בְּנוֹת מְלָכִים בִּיקָרוֹתֶיךָ נִצָּבָה שֵׁגָל
לִימִינְךָ בְּכֶתֶם אוֹפִיר׃ שִׁמְעִי־בַת
וּרְאִי וְהַטִּי אָזְנֵךְ וְשִׁכְחִי עַמֵּךְ וּבֵית
אָבִיךְ׃ וְיִתְאַו הַמֶּלֶךְ יָפְיֵךְ כִּי־הוּא
אֲדֹנַיִךְ וְהִשְׁתַּחֲוִי־לוֹ׃ וּבַת־צֹר׀
בְּמִנְחָה פָּנַיִךְ יְחַלּוּ עֲשִׁירֵי עָם׃

בל

Πᾶσα ἡ δόξα τ῀ θυγατρὸς τ῀ βασιλέως ἔσωθεν, ἐν κρασπωτοῖς χρυσοῖς πεπριβλημένη πεποικιλμένη. Ἀπενεχθήσον῀ται τῷ βασιλεῖ παρθένοι ὀπίσω αὐτ῀, αἱ πλησίον αὐτ῀ ἀπενεχθήσον῀ται σοι. Ἀπενεχθήσον῀ται ἐν εὐφροσύνῃ καὶ ἀγαλλιάσει, ἀχθήσον῀ται εἰς ναὸν βασιλέως. Ἀντὶ τῶν πατέρων σου ἐγενήθησάν σοι υἱοί σου, καταστήσεις αὐτοὺς ἄρχοντας ὅλ῀ πάσης τῆς γῆς. Μνησθήσομαι τ῀ ὀνόματός σου, ἐν πάσῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ. Διὰ τοῦτο λαοὶ ἐξομολογήσον῀ται σοι εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τ῀ αἰῶνος.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τ῀ υἱῶν Κορὲ ὑπὲρ τ῀ κρυφίων ψαλμός. με

Ὁ θεὸς ἡμῶν καταφυγὴ καὶ δύναμις, βοηθὸς ἐν θλίψεσι ταῖς εὑρούσαις ἡμᾶς σφόδρα. Διὰ τοῦτο οὐ φοβηθησόμεθα ἐν ᾧ ταράσσεται τῆς γῆς, καὶ μετατίθεται ὄρη ἐν καρδίαις θαλασσῶν. Ἠχησαν καὶ ἐταράχθησαν τὰ ὕδατα αὐτῶν, ἐταράχθησαν τὰ ὄρη ἐν τῇ κραταιότητι αὐτο῀. Τὸ ποταμὸς τὰ ὁρμήματα εὐφραίνουσι τὴν πόλιν τ῀ θεο῀, ἡγίασεν τὸ σκήνωμα αὐτο῀ ὁ ὕψιστος. Ὁ θεὸς ἐν μέσῳ αὐτ῀ καὶ οὐ σαλευθήσετ῀, βοηθήσει αὐτῇ ὁ θεὸς τὸ πρωΐ πρωΐ. Ἐταράχθησαν ἔθνη, ἔκλιναν βασιλεῖαι, ἔδωκε φωνὴν αὐτο῀ ὁ ὕψιστος, ἐσαλεύθη ἡ γῆ. Κύριος τῶν δυνάμεων μεθ' ἡμῶν, ἀντιλήπτωρ ἡμῶν ὁ θεὸς ἰακώβ. Δεῦτε καὶ ἴδετε τὰ ἔργα τ῀ θεο῀, ἃ ἔθετο τρόπαια ἐπὶ τῆς γῆς, ἀνταναιρῶν πολέμους μέχρι τῶν περάτων τῆς γῆς. Τόξον συντρίψει καὶ συνθλάσει ὅπλον, καὶ θυρεοὺς καταφλέξει ἐν πυρί. Σχολάσατε καὶ γνῶτε, ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς, ὑψωθήσομαι ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὑψωθήσομαι ἐν τῇ γῇ. Κύριος τῶν δυνάμεων μεθ' ἡμῶν, ἀντιλήπτωρ ἡμῶν ὁ θεὸς ἰακώβ.

Καθισμα ς.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν υἱῶν Κορὲ ψαλμός. μς

Πάντα τὰ ἔθνη κροτήσατε χεῖρας, ἀλαλάξατε τῷ θεῷ ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως. Ὅτι κύριος ὕψιστος, φοβερὸς, βασιλεὺς μέγας, ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. Ὑπέταξε λαοὺς ἡμῖν, καὶ ἔθνη ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν. Ἐξελέξατο ἡμῖν τὴν κληρονομίαν αὐτ῀, τὴν καλλονὴν ἰακὼβ ὃν ἠγάπησεν. Ἀνέβη ὁ θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, κύριος ἐν φωνῇ σάλπιγγος. Ψάλατε τῷ θεῷ ἡμῶν, ψάλατε, ψάλατε τῷ βασιλεῖ ἡμῶν, ψάλατε. Ὅτι βασιλεὺς πάσης τῆς γῆς ὁ θεὸς, ψάλατε συνετῶς. Ἐβασίλευσεν ὁ θεὸς ἐπὶ τὰ ἔθνη, ὁ θεὸς ἐκάθηται ἐπὶ θρόνου ἁγίου αὐτο῀. Ἄρχοντες λαῶν συνήχθησαν μετὰ τοῦ θεοῦ Ἀβραάμ, ὅτι τοῦ θεοῦ οἱ κραταιοὶ τῆς γῆς, σφόδρα ἐπήρθησαν.

Ψαλμὸς

Omnis gloria filię regis ab intus, in fimbrijs aureis circumamicta uarietate. Adducentur regi uirgines poſt eam, proximæ eius afferentur tibi. Afferentur in lætitia & exultatione, adducentur in templum regis. Pro patribus tuis nati ſunt tibi filij, cõſtitues eos principes ſuper omnem terram. Memor ero nominis tui, in omni generatione & generatione. Propterea populi confitebuntur tibi in æternum, & in ſeculum ſeculi.

In finem filijs Core pro arcanis
Pſalmus XLV

Deus noſter refugium & uirtus, adiutor in tribulationibus quæ inuenerũt nos nimis. Propterea non timebimus dum turbabitur terra, & trãsferentur montes in cor maris. Sonuerunt & turbatæ ſunt aquæ eorum, conturbati ſunt montes in fortitudine eius. Fluminis impetus lætificant ciuitatem dei, ſanctificauit tabernaculum ſuum altiſſimus. Deus in medio eius non commouebitur, adiuuabit eã deus mane diluculo. Conturbatæ ſunt gentes, inclinata ſunt regna, dedit uocem ſuam altiſſimus, mota eſt terra. Dominus uirtutum nobiſcum, ſuſceptor noſter deus Iacob. Venite & uidete opera dei, quæ poſuit prodigia ſuper terram, auferens bella uſque ad fines terræ. Arcum conteret & confringet arma, & ſcuta comburet igni. Vacate & uidete, quoniam ego ſum deus, exaltabor in gentibus, exaltabor in terra. Dominus uirtutum nobiſcum, ſuſceptor noſter deus Iacob.

In finem pro filijs Core,
Pſalmus XLVI

Omnes gentes plaudite manibus, iubilate deo in uoce exultationis. Quoniam dñs excelſus, terribilis, rex magnus ſuper omnem terram. Subiecit populos nobis, & gẽtes ſub pedibus noſtris. Elegit nos in hæreditatem ſibi, ſpeciem Iacob quam dilexit. Aſcendit deus in iubilo, & dominus in uoce tubæ. Pſallite deo noſtro, pſallite, pſallite regi noſtro, pſallite. Quoniam rex omnis terræ deus, pſallite ſapienter. Regnauit deus ſuper gentes, deus ſedet ſuper ſedem ſanctam ſuam. Principes populorum congregati ſunt cum deo Abraham, quoniam dei fortes terræ, uehementer eleuati ſunt.

Pſalmus

Omnis gloria filiæ regis intrinſecus,faſcijs aureis ueſtita eſt. In ſcutulatis ducetur ad regem, uirgines ſequentur eam amicæ eius, ducentur illuc. Ducentur in lætitijs & exultatione,ingredientur thalamum regis. Pro patribus tuis erũt filij tui,pones eos principes in uniuerſa terra.

Recordabor nominis tui in omni generatione & generatione, propterea populi confitebuntur tibi in ſeculum & in æternum.

Victori filiorum Core pro iuuentutibus canticum. XLVI

DEus noſtra ſpes & fortitudo,auxilium in tribulationibus inuentus es ualidum. Ideo non timebimus quũ fuerit translata terra,& concuſſi montes in corde maris. Sonantibus & intumeſcentibus gurgitibus eius,& agitatis montibus in potentia eius:ſemper. Fluminis diuiſiones lætificant ciuitatem dei, ſanctum tabernaculum altiſſimi. Deus in medio eius non commouebitur,auxiliabitur ei deus in ipſo ortu matutino. Conturbatæ ſunt gentes, concuſſa ſunt regna,dedit uocem ſuam,proſtrata eſt terra. Dominus exercituum nobiſcum, protector noſter deus Iacob:ſemper. Venite & uidete opera domini, quantas poſuerit ſolitudines in terra.

Compeſcuit bella uſque ad extremum terræ, arcum confringet & concidet haſtam, plauſtra comburet igni. Ceſſate & cognoſcite quoniam ego deus, exaltabor in gentibus, exaltabor in terra. Dominus exercituum nobiſcum,fortitudo noſtra deus Iacob:ſemper.

Victori filiorum Core Pſalmus XLVII

OMnes populi plaudite manibus, iubilate deo in uoce laudis. Quoniam dominus altiſſimus terribilis, rex magnus ſuper omnem terram. Congregauit populos ſubter nos,& tribus ſub pedibus noſtris. Elegit nobis hæreditatem noſtram, gloriam Iacob quam dilexit ſemper. Aſcendit deus in iubilo, dominus in uoce buccinæ. Canite deo canite, canite regi noſtro canite. Quia rex uniuerſæ terræ deus,canite erudite. Regnauit deus ſuper gentes, deus ſedet ſuper thronum ſanctum ſuum. Principes populorum congregati ſunt populus dei Abraham,quoniam dij ſcuta terræ uehementer eleuati ſunt.

Canticum

כָּל־כְּבוּדָה בַת־מֶלֶךְ פְּנִימָה
מִמִּשְׁבְּצוֹת זָהָב לְבוּשָׁהּ׃ לְרֵעוֹתֶיהָ
תּוּבַל לַמֶּלֶךְ בְּתוּלוֹת אַחֲרֶיהָ רֵעוֹתֶיהָ
מוּבָאוֹת לָךְ׃ תּוּבַלְנָה בְּשִׂמְחוֹת
וַגִּיל תּוּבָאֶנָּה בְּהֵיכַל מֶלֶךְ׃ תַּחַת
אֲבוֹתֶיךָ יִהְיוּ בָנֶיךָ תְּשִׁיתֵמוֹ לְשָׂרִים
בְּכָל־הָאָרֶץ׃ אַזְכִּירָה שִׁמְךָ בְּכָל־דֹּר
וָדֹר עַל־כֵּן עַמִּים יְהוֹדוּךָ לְעוֹלָם וָעֶד׃

מו

לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי־קֹרַח
עַל־עֲלָמוֹת שִׁיר׃

אֱלֹהִים לָנוּ מַחְסֶה וָעֹז עֶזְרָה בְצָרוֹת
נִמְצָא מְאֹד׃ עַל־כֵּן לֹא־נִירָא
בְּהָמִיר אֶרֶץ וּבְמוֹט הָרִים בְּלֵב יַמִּים׃
יֶהֱמוּ יָחְמְרוּ מֵימָיו יִרְעֲשׁוּ הָרִים
בְּגַאֲוָתוֹ סֶלָה׃ נָהָר פְּלָגָיו יְשַׂמְּחוּ
עִיר־אֱלֹהִים קְדוֹשׁ מִשְׁכְּנֵי עֶלְיוֹן׃
אֱלֹהִים בְּקִרְבָּהּ בַּל־תִּמּוֹט יַעְזְרֶהָ אֱלֹהִים
לִפְנוֹת בֹּקֶר׃ הָמוּ גוֹיִם מָטוּ
מָמְלָכוֹת נָתַן בְּקוֹלוֹ תָּמוֹג אָרֶץ׃
יְהוָה צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי
יַעֲקֹב סֶלָה׃ לְכוּ חֲזוּ מִפְעֲלוֹת יְהוָה
אֲשֶׁר־שָׂם שַׁמּוֹת בָּאָרֶץ׃ מַשְׁבִּית
מִלְחָמוֹת עַד־קְצֵה הָאָרֶץ קֶשֶׁת יְשַׁבֵּר
וְקֵצַץ חֲנִית עֲגָלוֹת יִשְׂרֹף בָּאֵשׁ׃
הַרְפּוּ וְדָעוּ כִּי־אָנֹכִי אֱלֹהִים אָרוּם בַּגּוֹיִם
אָרוּם בָּאָרֶץ׃ יְהוָה צְבָאוֹת עִמָּנוּ
מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה׃

מז

לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי־קֹרַח
מִזְמוֹר׃

כָּל־הָעַמִּים תִּקְעוּ־כָף הָרִיעוּ
לֵאלֹהִים בְּקוֹל רִנָּה׃ כִּי יְהוָה עֶלְיוֹן
נוֹרָא מֶלֶךְ גָּדוֹל עַל־כָּל־הָאָרֶץ׃
יַרְבֵּךְ עַמִּים תַּחְתֵּינוּ וּלְאֻמִּים תַּחַת רַגְלֵינוּ׃
יִבְחַר־לָנוּ אֶת־נַחֲלָתֵנוּ אֶת־גְּאוֹן
יַעֲקֹב אֲשֶׁר־אָהֵב סֶלָה׃ עָלָה אֱלֹהִים
בִּתְרוּעָה יְהוָה בְּקוֹל שׁוֹפָר׃ זַמְּרוּ
אֱלֹהִים זַמֵּרוּ זַמְּרוּ לְמַלְכֵּנוּ זַמֵּרוּ׃
כִּי מֶלֶךְ כָּל־הָאָרֶץ אֱלֹהִים זַמְּרוּ מַשְׂכִּיל׃
מָלַךְ אֱלֹהִים עַל־גּוֹיִם אֱלֹהִים יָשַׁב
עַל־כִּסֵּא קָדְשׁוֹ׃ נְדִיבֵי עַמִּים
נֶאֱסָפוּ עַם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם כִּי לֵאלֹהִים
מָגִנֵּי־אָרֶץ מְאֹד נַעֲלָה׃

שיר

Ψαλμὸς ᾠδῆς τοῖς υἱοῖς κορὲ, δευτέρᾳ σαββάτου.
Μεγας κ̄ς καὶ αἰνετὸς σφόδρα, ἐν πό-
λει τ̃ θεοῦ ἡμῶν ἐν ὄρει ἁγίῳ αὐτ̃. Εὐρίξω
ἀγαλλιάματι πάσης τ̃ γῆς, ὄρη σιὼν τὰ πλευ
ρὰ τ̃ βορρᾶ, ἡ πόλις τοῦ βασιλέως τοῦ μεγάλου. Ο
θεὸς ἐν ταῖς βάρεσιν αὐτ̃ γινώσκετ, ὅταν αὐτὸ
λαμβάνῃ αὐτ̃. Ὅτι ἰδοὺ οἱ βασιλεῖς τ̃ γῆς συ
νήχθησαν, διῆλθοσαν ἐπ᾽ αὐτό. Αὐτοὶ ἰδόντες
οὕτως ἐθαύμασαν, ἐταράχθησαν, ἐσαλεύθησαν,
τρόμος ἐπελάβετο αὐτ̃. Ἐκεῖ ὠδῖνες ὡς τικτούσης,
ἐν πνεύματι βιαίῳ συντρίψεις πλοῖα θαρσεῖς. Κα
θάπερ ἠκούσαμεν οὕτως καὶ εἴδομεν, ἐν πόλει κῡ τ̃
δυνάμεων, ἐν πόλει τ̃ θεοῦ ἡμῶν, ὁ θεὸς ἐθεμελίω
σεν αὐτὴν εἰς τ̃ αἰῶνα. Ὑπελάβομεν ὁ θεὸς τὸ
ἔλεός σου, ἐν μέσῳ τ̃ ναοῦ σου. Κατὰ τὸ ὄνομά σου
ὁ θεὸς, οὕτως καὶ ἡ αἴνεσίς σου ἐπὶ τὰ πέρατα τ̃
γῆς, δικαιοσύνης πλήρης ἡ δεξιά σου. Εὐφρανθή
τω ὄρος σιὼν, καὶ ἀγαλλιάσθωσαν αἱ θυγατέρες τ̃
ἰουδαίας, ἕνεκεν τ̃ κριμάτ̃ σου κ̄ε. Κυκλώσατε
σιὼν καὶ περιλάβετε αὐτὴν, διηγήσασθε ἐν τοῖς πύρ
γοις αὐτ̃. Θέσθε τὰς καρδίας ὑμῶν εἰς τὴν δύ
ναμιν αὐτ̃, καὶ κατασκέψασθε τὰς βάσεις αὐτ̃,
ὅπως ἂν διηγήσησθε εἰς γενεὰν ἑτέραν. Ὅτι οὗ
τός ἐστιν ὁ θεὸς ἡμῶν εἰς τ̃ αἰῶνα καὶ εἰς τ̃ αἰῶνα
τ̃ αἰῶνος, αὐτὸς ποιμανεῖ ἡμᾶς εἰς τοὺς αἰῶνας.

Εἰς τὸ τέλος τοῖς υἱοῖς κορὲ ψαλμὸς. μη
Κούσατε ταῦτα πάντα τὰ ἔθνη, ἐνωτίσασθε
πάντες οἱ κατοικοῦντες τ̃ οἰκουμένην. Οἵτε γηγε
νεῖς καὶ οἱ υἱοὶ τ̃ ἀνθρώπων, ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὁ πλούσιος καὶ πέ
νης. Τὸ στόμα μου λαλήσει σοφίαν καὶ ἡ μελέτη τ̃
καρδίας μου σύνεσιν. Κλινῶ εἰς παραβολὴν τὸ οὖς
μου, ἀνοίξω ἐν ψαλτηρίῳ τὸ πρόβλημά μου. Ινα τί
φοβοῦμαι ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾷ, ἡ ἀνομία τ̃ πτερνι
σμοῦ με κυκλώσει με. Οἱ πεποιθότες ἐπὶ τῇ δυνάμει
αὐτ̃, καὶ ἐπὶ τῷ πλήθει τ̃ πλούτου αὐτ̃ καυχώμενοι.
Ἀδελφὸς οὐ λυτροῦται, λυτρώσεται ἄνθρωπος; οὐ δώσει
τῷ θεῷ ἐξίλασμα ἑαυτ̃. Καὶ τίμιον τ̃ λυτρώ
σεως τ̃ ψυχῆς αὐτ̃, καὶ ἐκοπιάσεν εἰς τ̃ αἰῶνα καὶ ζή
σεται εἰς τέλος. Οὐκ ὄψεται καταφθορὰν ὅταν ἴδῃ
σοφοὺς ἀποθνήσκοντας, ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἄφρων καὶ ἄνους
ἀπολοῦνται. Καὶ καταλείψουσιν ἀλλοτρίοις τὸ πλοῦ
τος αὐτ̃, καὶ οἱ τάφοι αὐτ̃ οἰκίαι αὐτ̃ εἰς τ̃ αἰῶνα.
Σκηνώματα αὐτ̃ εἰς γενεὰν καὶ γενεάν, ἐπωνομάσα
σαν τὰ ὀνόματα αὐτ̃ ἐπὶ τ̃ γαιῶν. Καὶ ἄνθρωπος
ἐν τιμῇ ὢν οὐ συνῆκε, παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι
τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς. Αὕτη ἡ ὁδὸς αὐτ̃
σκάνδαλον αὐτοῖς, καὶ μετὰ ταῦτα ἐν τῷ στόματι αὐτ̃
εὐδοκήσουσι. Ὡς πρόβατα ἐν ᾅδῃ ἐτέθησαν, θάνατος
ποιμανεῖ αὐτούς, καὶ κατακυριεύσουσιν αὐτ̃ οἱ εὐθεῖς
τὸ πρωΐ. Καὶ ἡ βοήθεια αὐτ̃ παλαιωθήσεται ἐν ᾅ
δῃ, ἐκ τ̃ δόξης αὐτ̃ ἐξώσθησαν. Πλὴν

Psalmus cantici filijs Core, secūda sabbati.
Magnus dñs & laudabilis ni- XLVII
mis, in ciuitate dei nostri in mōte san-
cto eius. Fundatē exultatiōe uniuersæ terræ,
mons Sion latera aqlonis, ciuitas regis ma-
gni. Deus in domibus eius cognoscetē, quū
suscipiet eā. Qm̄ ecce reges congregati sunt,
cōuenerunt in unū. Ipsi uidētes sic admirati
sunt, cōturbati sunt, cōmoti sunt, tremor ap-
prehendit eos. Ibi dolores ut parturiētis, in
spiritu uehemēti cōteres naues Tharsis. Si-
cut audiuimus sic uidimus, in ciuitate dñi uir
tutū in ciuitate dei nostri, deus fundauit eā
in æternū. Suscepimus deus misericordiam
tuā, in medio tēpli tui. Secundū nomē tuum
deus, sic & laus tua in fines terræ, iustitia ple
na est dextera tua. Lætetē mōs Sion, & exul-
tēt filiæ Iudæ, ꝓpter iudicia tua dñe. Circū-
date Sion & cōplectimini eā, narrate in tur-
rib. eius. Ponite corda uestra in uirtute eius,
& distribuite domes eius, ut enarretis in ꝓ-
genie altera. Qm̄ hic est deus noster in æter
nū & in seculū seculi, ipse reget nos in secula.
In finem pro filijs Core psalmus. XLVIII
Audite hæc omnes gētes, auribus ꝑci-
pite omnes qui habitatis orbē. Quiq;
terrigenę & filij hominū, simul in unū diues
& pauper. Os meū loquetē sapientiā, & me-
ditatio cordis mei prudētiam. Inclinabo in
parabolā aurē meam, aperiam in psalterio
propositionē meam. Cur timebo in die ma
la, iniquitas calcanei mei circūdabit me. Qui
confidūt in uirtute sua, & in multitudine di-
uitiarū suarū gloriantur. Frater nō redemit,
redimet homo? nō dabit deo placationem
suam. Et preciū redēptionis animæ suæ, &
laborabit in æternū, & uiuet in finē. Non ui
debit interitū quū uiderit sapientes morien
tes, simul insipiens & stultus peribunt. Et re-
linquēt alienis diuitias suas, & sepulchra eo
rum domus illorū in æternū. Tabernacula
eorum in progeniē & progeniē, uocauerūt
nomina sua in terris. Et homo quū in hono
re esset non intellexit, cōparatus est iumētis
insipientibus & similis factus est illis. Hæc
uia illorum scādalum ipsis, & postea in ore
suo cōplacebūt. Sicut oues in inferno positi
sunt, mors depascet eos, & dominabunt eo-
rum iusti in matutino. Et auxiliū eorū uete-
rascet in inferno, à gloria eorū expulsi sunt.
Veruntamen

Canticum pſalmi filiorum Core. XLVIII

MAgnus dominus & laudabilis nimis, in ciuitate dei noſtri in monte ſancto eius. Specioſo germine gaudio uniuerſæ terræ, monti Sion lateribus aquilonis, ciuitatulæ regis magni. Deus in domibus eius, agnitus eſt in auxiliādo. Quia ecce reges congregati ſunt, uenerunt ſimul. Ipſi uidentes ſic obſtupuerunt, conturbati ſunt, admirati ſunt. Horror poſſedit eos ibi, dolor quaſi parturientis. In uento uredinis, confringes naues Tharſis. Sicut audiuimus ita uidimus in ciuitate dei exercituum, in ciuitate dei noſtri, deus fundauit eam uſque in æternum: ſemper. Æſtimauimus deus miſericordiam tuam, in medio templi tui. Secundum nomen tuum deus ſic laus tua uſque ad extremum terræ, iuſtitia repleta eſt dextera tua. Lætetur mons Sion, exultent filiæ Iudæ, propter iudicia tua. Circundate Sion & circuite eam, numerate turres eius. Ponite cor ueſtrum in mœnibus eius, ſeparate palatia eius, ut enarretis in generatione nouiſſima. Quia ipſe eſt deus deus noſter in ſeculum & in perpetuum, ipſe erit dux noſter in morte.

Victori filiorum Core Pſalmus. XLIX

AVdite hæc omnes populi, auribus percipite uniuerſi habitatores occidentis. Tam filij Adam quàm filij ſingulorum, ſimul diues & pauper. Os meum loquetur ſapientias, & meditatio cordis mei prudentias. Inclinabo ad parabolam aurem meam, aperiam in cithara ænigma meum. Quare timebo in diebus mali, iniquitas calcanei mei circundabit me. Qui fiduciam habent in fortitudine ſua, & in multitudine diuitiarum ſuarum ſuperbiunt. Fratrem redimens non redimet uir, nec dabit deo propitiationem pro eo. Neq; precium redemptionis animæ eorum, ſed quieſcet in ſecula. Et uiuet ultra in ſempiternum, & non uidebit interitum. Quum uiderit ſapientes moriētes, ſimul inſipiens & indoctus peribunt, & derelinquent alienis diuitias ſuas. Interiora ſua domus ſuas in ſeculo, tabernacula ſua in generatione & generatione, uocauerunt nominibus ſuis terras ſuas. Et homo in honore non commorabitur, & ſimilatus eſt iumentis & exæquatus eſt. Hæc eſt uia inſipiētiæ eorū, & poſt eos iuxta os eorum current: ſemper.

Quaſi grex in inferno poſiti ſunt, mors paſcet eos, & ſubijcient eos recti in matutino, & figura eorū conteretur in inferno poſt habitaculū ſuum.

Veruntamen

תהלים

מח

שִׁיר מִזְמוֹר
לִבְנֵי־קֹרַח׃

גָּדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר
אֱלֹהֵינוּ הַר קָדְשׁוֹ׃ יְפֵה־נוֹף מְשׂוֹשׂ
כָּל־הָאָרֶץ הַר־צִיּוֹן יַרְכְּתֵי צָפוֹן קִרְיַת מֶלֶךְ
רָב׃ אֱלֹהִים בְּאַרְמְנוֹתֶיהָ נוֹדַע לְמִשְׂגָּב
׃ כִּי־הִנֵּה הַמְּלָכִים נוֹעֲדוּ עָבְרוּ יַחְדָּו׃
הֵמָּה רָאוּ כֵּן תָּמָהוּ נִבְהֲלוּ נָחְפָּזוּ׃
רְעָדָה אֲחָזָתַם שָׁם חִיל כַּיּוֹלֵדָה׃
בְּרוּחַ קָדִים תְּשַׁבֵּר אֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ׃
כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ כֵּן רָאִינוּ בְּעִיר־יְהוָה
צְבָאוֹת בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהִים יְכוֹנְנֶהָ עַד
־עוֹלָם סֶלָה׃ דָּמִינוּ אֱלֹהִים חַסְדֶּךָ
בְּקֶרֶב הֵיכָלֶךָ׃ כְּשִׁמְךָ אֱלֹהִים כֵּן
תְּהִלָּתְךָ עַל־קַצְוֵי־אֶרֶץ צֶדֶק מָלְאָה יְמִינֶךָ׃
יִשְׂמַח הַר־צִיּוֹן תָּגֵלְנָה בְּנוֹת יְהוּדָה לְמַעַן
מִשְׁפָּטֶיךָ׃ סֹבּוּ צִיּוֹן וְהַקִּיפוּהָ סִפְרוּ
מִגְדָּלֶיהָ׃ שִׁיתוּ לִבְּכֶם לְחֵילָהּ פַּסְּגוּ
אַרְמְנוֹתֶיהָ לְמַעַן תְּסַפְּרוּ לְדוֹר אַחֲרוֹן׃
כִּי זֶה אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ עוֹלָם וָעֶד הוּא
יְנַהֲגֵנוּ עַל־מוּת׃

מט

לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי־קֹרַח
מִזְמוֹר׃
שִׁמְעוּ־זֹאת כָּל־הָעַמִּים הַאֲזִינוּ כָּל־
יֹשְׁבֵי חָלֶד׃ גַּם־בְּנֵי אָדָם גַּם־בְּנֵי־
אִישׁ יַחַד עָשִׁיר וְאֶבְיוֹן׃ פִּי יְדַבֵּר
חָכְמוֹת וְהָגוּת לִבִּי תְבוּנוֹת׃ אַטֶּה
לְמָשָׁל אָזְנִי אֶפְתַּח בְּכִנּוֹר חִידָתִי׃
לָמָּה אִירָא בִּימֵי רָע עֲוֹן עְקֵבַי יְסֹבֵנִי׃
הַבּוֹטְחִים עַל־חֵילָם וּבְרֹב עָשְׁרָם
יִתְהַלָּלוּ׃ אָח לֹא־פָדֹה יִפְדֶּה אִישׁ לֹא
־יִתֵּן לֵאלֹהִים כָּפְרוֹ׃ וְיֵקַר פִּדְיוֹן
נַפְשָׁם וְחָדַל לְעוֹלָם׃ וְיִחְיֶה־עוֹד לָנֶצַח
לֹא יִרְאֶה הַשָּׁחַת׃ כִּי יִרְאֶה׀ חֲכָמִים
יָמוּתוּ יַחַד כְּסִיל וָבַעַר יֹאבֵדוּ וְעָזְבוּ
לַאֲחֵרִים חֵילָם׃ קִרְבָּם בָּתֵּימוֹ׀ לְעוֹלָם
מִשְׁכְּנוֹתָם לְדוֹר וָדוֹר קָרְאוּ בִשְׁמוֹתָם עֲלֵי
אֲדָמוֹת׃ וְאָדָם בִּיקָר בַּל־יָלִין נִמְשַׁל
כַּבְּהֵמוֹת נִדְמוּ׃ זֶה דַרְכָּם כֶּסֶל לָמוֹ
וְאַחֲרֵיהֶם׀ בְּפִיהֶם יִרְצוּ סֶלָה׃ כַּצֹּאן׀
לִשְׁאוֹל שִׁתּוּ מָוֶת יִרְעֵם וַיִּרְדּוּ בָם יְשָׁרִים
לַבֹּקֶר וְצוּרָם לְבַלּוֹת שְׁאוֹל מִזְּבֻל לוֹ׃

אך

Πλὴν ὁ θεὸς λυτρώσεται τὴν ψυχήν μου ἐκ χειρὸς ᾅδου, ὅταν λαμβάνῃ με. Μὴ φοβοῦ ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος, ἢ ὅταν πληθυνθῇ ἡ δόξα τοῦ οἴκου αὐτοῦ. Οτι οὐκ ἐν τῷ ἀποθνήσκειν αὐτὸν λήψεται τὰ πάντα, οὐδὲ συγκαταβήσεται αὐτῷ ἡ δόξα αὐτοῦ. Οτι ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ εὐλογηθήσεται, ἐξομολογήσεταί σοι ὅταν ἀγαθύνῃς αὐτῷ. Εἰσελεύσεται ἕως γενεᾶς πατέρων αὐτοῦ, ἕως αἰῶνος οὐκ ὄψεται φῶς. Καὶ ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὢν οὐ συνῆκε, παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς. Ψαλμὸς τῷ Ἀσάφ. μθ

ΘΕὸς θεῶν κύριος ἐλάλησε, καὶ ἐκάλεσε τὴν γῆν. Ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου μέχρι δυσμῶν, ἐκ σιὼν ἡ εὐπρέπεια τοῦ κάλλους αὐτοῦ. Ο θεὸς ἐμφανῶς ἥξει, ὁ θεὸς ἡμῶν καὶ οὐ παρασιωπήσεται. Πῦρ ἐνώπιον αὐτοῦ καυθήσεται, καὶ κύκλῳ αὐτοῦ καταιγὶς σφοδρά. Προσκαλέσεται τὸν οὐρανὸν ἄνω, καὶ τὴν γῆν τοῦ διακρῖναι τὸν λαὸν αὐτοῦ. Συναγάγετε αὐτῷ τοὺς ὁσίους αὐτοῦ, τοὺς διατιθεμένους τὴν διαθήκην αὐτοῦ ἐπὶ θυσίαις. Καὶ ἀναγγελοῦσιν οἱ οὐρανοὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, ὅτι ὁ θεὸς κριτής ἐστιν. Ακουσον λαός μου, καὶ λαλήσω σοι, Ισραὴλ καὶ διαμαρτύρωμαί σοι ὁ θεὸς ὁ θεός σου εἰμὶ ἐγώ. Οὐκ ἐπὶ ταῖς θυσίαις σου ἐλέγξω σε, τὰ δὲ ὁλοκαυτώματά σου, ἐνώπιόν μου εἰσὶ διαπαντός. Οὐ λήξομαι ἐκ τοῦ οἴκου σου μόσχους, οὐδὲ ἐκ τῶν ποιμνίων σου χιμάρους. Οτι ἐμά ἐστι πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ, κτήνη ἐν ὄρεσι καὶ βόες. Εγνωκα πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὡραιότης ἀγροῦ μετ' ἐμοῦ ἐστιν. Ἐὰν πεινάσω, οὐ μή σοι εἴπω, ἐμὴ γάρ ἐστιν ἡ οἰκουμένη καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. Μὴ φάγομαι κρέα ταύρων, ἢ αἷμα τράγων πίομαι; Θῦσον τῷ θεῷ θυσίαν αἰνέσεως, καὶ ἀπόδος τῷ ὑψίστῳ τὰς εὐχάς σου. Καὶ ἐπικάλεσαί με ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου, καὶ ῥύσομαί σε καὶ δοξάσεις με. Τῷ δὲ ἁμαρτωλῷ εἶπεν ὁ θεός, ἵνα τί σὺ ἐκδιηγῇ τὰ δικαιώματά μου, καὶ ἀναλαμβάνῃς τὴν διαθήκην μου διὰ στόματός σου; Σὺ δὲ ἐμίσησας παιδείαν, καὶ ἔῤῥιψας τοὺς λόγους μου εἰς τὰ ὀπίσω. Εἰ ἐθεώρεις κλέπτην συνέτρεχες αὐτῷ, καὶ μετὰ μοιχῶν τὴν μερίδα σου ἐτίθεις. Τὸ στόμα σου ἐπλεόνασε κακίας, καὶ ἡ γλῶσσά σου περιέπλεκε δολιότητας. Καθήμενος κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου κατελάλεις, καὶ κατὰ τοῦ υἱοῦ τῆς μητρός σου ἐτίθεις σκάνδαλον, ταῦτα ἐποίησας καὶ ἐσίγησα. Υπέλαβες ἀνομίαν ὅλι ἔσομαί σοι ὅμοιος, ἐλέγξω σε καὶ παρασήσω κατὰ πρόσωπόν σου τὰς ἁμαρτίας σου. Σύνετε δὴ ταῦτα οἱ ἐπιλανθανόμενοι τοῦ θεοῦ, μήποτε ἁρπάσῃ καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ῥυόμενος. Θυσία αἰνέσεως δοξάσει με, καὶ ἐκεῖ ὁδὸς ἣν δείξω αὐτῷ τὸ σωτήριόν μου.

Ψαλμὸς

Verũtñ deus redimet animã meã de manu inferi, quũ acceperit me. Ne timueris quum diues factus fuerit homo, & quũ multiplicata fuerit gloria domus eius. Qm̃ quũ interierit nõ sumet omnia, neq; descẽdet cũ eo gloria eius. Quia anima eius in uita ipsius benedicet, cõfitebitur tibi quũ benefeceris ei. Introibit usq; in progenies patrũ suorũ, usq; in æternũ nõ uidebit lumẽ. Et homo quũ in honore esset non intellexit, cõparatus est iumẽtis insipientibus, & similis factus est illis.

Psalmus Asaph. XLIX

DEus deorũ dñs locutus est, & uocauit terram. A solis ortu usq; ad occasum, ex Siõ species decoris eius. Deus manifeste ueniet, deus noster & nõ silebit. Ignis in cõspectu eius exardescet, & in circuitu eius tẽpestas ualida. Aduocauit cœlum sursum, & terrã discernere populũ suum. Congregate illi sanctos eius, qui ordinãt testamẽtũ eius super sacrificia. Et annũtiabũt cœli iustitiam eius, quoniã deus iudex est. Audi populus meus & loquar tibi, Israel & testificabor tibi, deus deus tuus ego sum. Nõ in sacrificijs tuis arguã te, holocausta aũt tua in conspectu meo sunt semper. Nõ accipiã de domo tua uitulos, neque de gregibus tuis hircos. Qm̃ meæ sunt omnes feræ syluarũ, iumẽta in montibus & boues. Cognoui omnia uolatilia cœli, & pulchritudo agri mecum est. Si esuriero non dicam tibi, meus est enim orbis terræ & plenitudo eius. Nũquid manducabo carnes taurorũ, aut sanguinẽ hircorum potabo? Immola deo sacrificiũ laudis, & redde altissimo uota tua. Et inuoca me in die tribulationis tuæ, & eruã te & honorificabis me. Peccatori aũt dixit deus, quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meũ per os tuũ? Tu uero odisti disciplinã, & proiecisti sermones meos retrorsũ. Si uidebas furẽ, currebas cũ eo, & cũ adulteris portionẽ tuã ponebas. Os tuũ abũdauit malicia, & lingua tua cõcinnauit dolos. Sedẽs aduersus fratrẽ tuũ loquebaris, & aduersum filiũ matris tuę ponebas scandalũ, hæc fecisti & tacui. Existimasti iniquitatẽ quod ero tui similis, arguã te & statuã contra faciẽ tuã. Intelligite hæc qui obliuiscimini deũ, ne quãdo rapiat & nõ sit qui eripiat. Sacrificiũ laudis honorificabit me, & illic iter quo ostẽdam illi salutare dei.

Psalmus

Veruntamen deus redimet animam meam de manu inferni, quum aſſumpſerit me ſemper.

Noli timere quum ditatus fuerit uir, quum multiplicata fuerit gloria domus eius. Neque enim moriens tollet omnia, nec deſcendet poſt eum gloria eius. Quia animæ ſuæ in uita ſua benedicet, laudabunt te quum benefeceris tibi.

Intrabit uſq; ad generationem patrum ſuorum, uſque ad finem non uidebunt lucem. Homo quum in honore eſſet non intellexit, comparatus eſt iumentis & ſilebitur.

Pſalmus Aſaph. L

FOrtis deus dominus loquutus eſt, & uocauit terram, ab ortu ſolis uſque ad occaſum eius.

De Sion perfecto decore deus apparuit.

Veniet deus noſter & non tacebit, ignis coram eo uorabit, & in circuitu eius tempeſtas ualida. Vocabit cœlum deſurſum, & terram ut iudicet populum ſuum. Congregate mihi ſanctos meos, qui feriunt pactum meum in ſacrificio. Et annuntiabunt cœli iuſtitiam eius, quia deus iudex eſt: ſemper. Audi populе meus & loquar, Iſrael & teſtificabor in te, deus deus tuus ego ſum. Non propter uictimas tuas arguam te, & holocauſtomata tua coràm me ſunt: ſemper. Non accipiam de domo tua uitulum, neque de gregibus tuis hircos. Mea ſunt enim omnia animalia ſyluarum, pecudes in montibus milium. Scio omnes aues montium, & uniuerſitas agri mecum eſt. Si eſuriero non dicam tibi, meus eſt enim orbis & plenitudo eius. Nunquid comedam carnem taurorum, aut ſanguinem hircorum bibam. Immola deo laudem, & redde altiſſimo uota tua. Et inuoca me in die tribulationis, liberabo te & glorificabis me. Impio autem dixit deus quid tibi eſt cum enarratione præceptorum meorum, ut aſſumas pactum meum in ore tuo. Qui odiſti diſciplinam, & proieciſti uerba mea poſt te. Si uidebas furem conſentiebas ei, & cum adulteris erat pars tua. Os tuum dimiſiſti ad maliciam, & lingua tua concinnauit dolum. Sedens aduerſus fratrem tuum loquebaris, & aduerſus filium matris tuæ fabricabaris opprobrium. Hæc feciſti & tacui, exiſtimaſti me futurum ſimilem tui, arguam te & proponam te ante oculos tuos. Intelligite hoc qui obliuiſcimini deum, ne fortè capiam & non ſit qui liberet. Qui immolat confeſſionem glorificat me, & qui ordinat uiam, oſtendam ei ſalutare dei.

Victori

אַךְ־אֱלֹהִים יִפְדֶּה נַפְשִׁי מִיַּד שְׁאוֹל כִּי
יִקָּחֵנִי סֶלָה׃ אַל־תִּירָא כִּי־יַעְשִׁר אִישׁ
כִּי־יִרְבֶּה כְּבוֹד בֵּיתוֹ׃ כִּי לֹא בְמוֹתוֹ
יִסַּח הַכֹּל לֹא־יֵרֵד אַחֲרָיו כְּבוֹדוֹ׃
כִּי־ נַפְשׁוֹ בְּחַיָּיו יְבָרֵךְ וְיוֹדוּךְ כִּי־תֵיטִיב
לָךְ׃ תָּבֹא עַד־דּוֹר אֲבוֹתָיו עַד־נֶצַח
לֹא־יִרְאוּ אוֹר׃ אָדָם בִּיקָר וְלֹא יָבִין
נִמְשַׁל כַּבְּהֵמוֹת נִדְמוּ׃

כ

מִזְמוֹר לְאָסָף

אֵל־אֱלֹהִים יְהוָה דִּבֶּר וַיִּקְרָא־אֶרֶץ
מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ עַד־מְבוֹאוֹ׃ מִצִּיּוֹן
מִכְלַל־יֹפִי אֱלֹהִים הוֹפִיעַ׃ יָבֹא
אֱלֹהֵינוּ וְאַל־יֶחֱרַשׁ אֵשׁ־לְפָנָיו תֹּאכֵל
וְסְבִיבָיו נִשְׂעֲרָה מְאֹד׃ יִקְרָא אֶל־
הַשָּׁמַיִם מֵעָל וְאֶל־הָאָרֶץ לָדִין עַמּוֹ׃
אִסְפוּ־לִי חֲסִידַי כֹּרְתֵי בְרִיתִי עֲלֵי־זָבַח׃
וַיַּגִּידוּ שָׁמַיִם צִדְקוֹ כִּי־אֱלֹהִים
שֹׁפֵט הוּא סֶלָה׃ שִׁמְעָה עַמִּי
וַאֲדַבְּרָה יִשְׂרָאֵל וְאָעִידָה בָּךְ אֱלֹהִים
אֱלֹהֶיךָ אָנֹכִי׃ לֹא עַל־זְבָחֶיךָ אוֹכִיחֶךָּ
וְעוֹלוֹתֶיךָ לְנֶגְדִּי תָמִיד׃ לֹא־אֶקַּח
מִבֵּיתְךָ פָּר מִמִּכְלְאוֹתֶיךָ עַתּוּדִים׃
כִּי־לִי כָּל־חַיְתוֹ־יָעַר בְּהֵמוֹת בְּהַרְרֵי־אֶלֶף׃
יָדַעְתִּי כָּל־עוֹף הָרִים וְזִיז שָׂדַי עִמָּדִי׃
אִם־ אֶרְעַב לֹא־אוֹמַר לָךְ כִּי־לִי תֵבֵל
וּמְלוֹאָהּ׃ הַאוֹכַל בְּשַׂר אַבִּירִים וְדַם
עַתּוּדִים אֶשְׁתֶּה׃ זְבַח לֵאלֹהִים תּוֹדָה
וְשַׁלֵּם לְעֶלְיוֹן נְדָרֶיךָ׃ וְקָרָאֵנִי בְיוֹם
צָרָה אֲחַלֶּצְךָ וְתְכַבְּדָנְנִי׃ וְלָרָשָׁע אָמַר
אֱלֹהִים מַה־לְּךָ לְסַפֵּר חֻקַּי וַתִּשָּׂא בְרִיתִי
עָלֵי־פִיךָ׃ וְאַתָּה שָׂנֵאתָ מוּסָר וַתַּשְׁלֵךְ
דְּבָרַי אָחֹרֶיךָ׃ אִם־רָאִיתָ גַּנָּב וַתִּרֶץ
עִמּוֹ וְעִם מְנָאֲפִים חֶלְקֶךָ׃ פִּיךָ
שָׁלַחְתָּ בְרָעָה וּלְשׁוֹנְךָ תִּצְמִיד מִרְמָה׃
תֵּשֵׁב בְּאָחִיךָ תְּדַבֵּר בְּבֶן־אִמְּךָ תִּתֵּן־
דֹּפִי׃ אֵלֶּה עָשִׂיתָ וְהֶחֱרַשְׁתִּי דָּמִיתָ
הָיוֹ־ תָּ אֶהְיֶה כָּמוֹךָ אוֹכִיחֲךָ וְאֶעֶרְכָה־
לְעֵינֶיךָ׃ בִּינוּ נָא זֹאת שׁוֹכְחֵי אֱלוֹהַּ
פֶּן־אֶטְרוֹף וְאֵין מַצִּיל׃ זוֹבֵחַ תּוֹדָה
יְכַבְּדָנְנִי וְשָׂם דֶּרֶךְ אַרְאֶנּוּ בִּישׁוּעַת אֱלֹהִים׃

Εἰς τὸ τέλος, ψαλμὸς τῷ δαυὶδ, ἐν ᾧ ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν νάθαν τὸν προφήτην, ἡνίκα εἰσῆλθε πρὸς βηρσαβεὲ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. ν

ΕΛέησόν με ὁ θεὸς, κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου. Καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν σου, ἐξάλειψον τὸ ἀνόμημά μου. Επὶ πλεῖον πλυνόν με ἀπὸ τῆς ἀνομίας μου, καὶ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας μου καθάρισόν με. Οτι τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ γινώσκω, καὶ ἡ ἁμαρτία μου ἐνώπιόν μου ἐστὶ διαπαντός. Σοὶ μόνῳ ἥμαρτον καὶ τὸ πονηρὸν ἐνώπιόν σου ἐποίησα, ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις σου, καὶ νικήσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαί σε, Ιδοὺ γὰρ ἐν ἀνομίαις συνελήφθην, καὶ ἐν ἁμαρτίαις ἐκίσησέ με ἡ μήτηρ μου. Ιδοὺ γὰρ ἀλήθειαν ἠγάπησας, τὰ ἄδηλα καὶ τὰ κρύφια τῆς σοφίας σου ἐδήλωσάς μοι. Ραντιεῖς με ὑσσώπῳ καὶ καθαρισθήσομαι, πλυνεῖς με καὶ ὑπὲρ χιόνα λευκανθήσομαι. Ακουτιεῖς με ἀγαλλίασιν καὶ εὐφροσύνην, ἀγαλλιάσονται ὀστέα τεταπεινωμένα. Απόστρεψον τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν μου, καὶ πάσας τὰς ἀνομίας μου ἐξάλειψον. Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ θεὸς, καὶ πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου. Μὴ ἀποῤῥίψῃς με ἀπὸ τοῦ προσώπου σου, καὶ τὸ πνεῦμα σου τὸ ἅγιον μὴ ἀντανέλῃς ἀπ' ἐμοῦ. Απόδος μοι τὴν ἀγαλλίασιν τοῦ σωτηρίου σου, καὶ πνεύματι ἡγεμονικῷ στήριξόν με. Διδάξω ἀνόμους τὰς ὁδούς σου, καὶ ἀσεβεῖς ἐπὶ σὲ ἐπιστρέψουσι. Ρῦσαί με ἐξ αἱμάτων ὁ θεὸς ὁ θεὸς τῆς σωτηρίας μου, ἀγαλλιάσεται ἡ γλῶσσά μου τὴν δικαιοσύνην σου. Κύριε τὰ χείλη μου ἀνοίξεις, καὶ τὸ στόμα μου ἀναγγελεῖ τὴν αἴνεσίν σου. Οτι εἰ ἠθέλησας θυσίαν ἔδωκα ἄν, ὁλοκαυτώματα οὐκ εὐδοκήσεις. Θυσία τῷ θεῷ, πνεῦμα συντετριμμένον, καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην ὁ θεὸς οὐκ ἐξουδενώσει. Αγάθυνον κύριε ἐν τῇ εὐδοκίᾳ σου τὸν σιὼν, καὶ οἰκοδομηθήτω τὰ τείχη ἰερουσαλήμ. Τότε εὐδοκήσεις θυσίαν δικαιοσύνης ἀναφορὰν καὶ ὁλοκαυτώματα, τότε ἀνοίσουσιν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριόν σου μόσχους.

Εἰς τὸ τέλος, συνέσεως τῷ δαυΐδ, ἐν τῷ ἐλθεῖν δωὴκ ὁ ἰδουμαῖος καὶ ἀναγγεῖλαι τῷ σαοὺλ, καὶ εἰπεῖν αὐτῷ, ἀπῆλθε δαυὶδ εἰς τὸν οἶκον ἀβιμέλεχ. να

ΤΙ ἐγκαυχᾶσαι ἐν κακίᾳ ὁ δυνατός. Ανομίαν ὅλην τὴν ἡμέραν, ἀδικίαν ἐλογίσατο ἡ γλῶσσά σου, ὡσεὶ ξυρὸν ἠκονημένον ἐποίησας δόλον. Ηγάπησας κακίαν ὑπὲρ ἀγαθοσύνην, ἀδικίαν τοῦ λαλῆσαι δικαιοσύνην. Ηγάπησας πάντα ῥήματα καταποντισμοῦ, γλῶσσαν δολίαν. Διὰ τοῦτο ὁ θεὸς καθελεῖ σε εἰς τέλος, ἐκτίλαι σε καὶ μετοικίσαι σε ἀπὸ σκηνώματός σου, καὶ ῥίζωμά σου ἐκ γῆς ζώντων.

Οψονται

In finem psalmus Dauid, cum uenit ad eum Nathan propheta, quando intrauit ad Bersabee. L

MIserere mei deus, secũdũ magnã misericordiã tuã. Et secundũ multitudinẽ miserationũ tuarum, dele iniquitatẽ meam. Amplius laua me ab iniquitate mea, & à peccato meo mũda me. Quoniã iniquitatẽ meam ego cognosco, & peccatũ meum contra me est semper. Tibi soli peccaui & malũ corã te feci, ut iustificeris in sermonibus tuis & uincas cũ iudicaris. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea. Ecce enim ueritatẽ dilexisti, incerta & occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi. Aspges me hyssopo & mũdabor, lauabis me & super niuẽ dealbabor. Auditui meo dabis gaudium & lætitiam, & exultabũt ossa humiliata. Auerte faciẽ tuã à peccatis meis, & omnes iniquitates meas dele. Cor mũdum crea in me deus, & spiritum rectũ innoua in uisceribus meis. Ne proijcias me à facie tua, & spiritũ sanctũ tuum ne auferas à me. Redde mihi læticiã salutaris tui, & spiritu principali cõfirma me. Docebo iniquos uias tuas, & impij ad te cõuertẽtur. Libera me de sanguinibus deus deus salutis meæ, & exultabit lingua mea iustitiã tuam. Domine labia mea aperies, & os meũ annũciabit laudẽ tuã. Quoniam si uoluisses sacrificium dedissem utiq;, holocaustis nõ deлectaberis. Sacrificium deo, spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum deus non despicies. Benigne fac domine in bona uoluntate tua sion, & ædificentur muri Hierusalem. Tunc acceptabis sacrificium iustitiæ oblationes & holocausta, tunc imponent super altare tuum uitulos.

In finẽ intellectus Dauid cũ uenit ad eum Doek Idumæus & nunciauit Saul & dixit, uenit Dauid in domũ Abimelech. LI

QVid gloriaris in malicia, qui potẽs es in iniquitate. Tota die iniustitiam cogitauit lingua tua, sicut nouacula acuta fecisti dolũ. Dilexisti malitiam super benignitatẽ, iniquitatẽ magis cq; loqui æquitatem. Dilexisti omnia uerba præcipitationis, lingua dolosa. Propterea deus destruet te in finem, euellet te & emigrabit te de tabernaculo tuo, & radicẽ tuam de terra uiuentium.

Videbunt

Victori, canticum Dauid, quando uenit ad eum Nathan propheta, quando ingreſſus eſt ad Bethſabee. LI

MIſerere mei deus, ſecundum miſericordiam tuam, iuxta multitudinem miſerationum tuarum dele iniquitates meas. Multum laua me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me. Quoniam iniquitates meas ego cognoui, & peccatum meum contra me eſt ſemper.
Tibi ſoli peccaui & malum coram te feci, ut iuſtificeris in ſermonibus tuis & uincas cum iudicaberis. Ecce in iniquitate conceptus ſum, & in peccato peperit me mater mea. Ecce enim ueritatem diligis, abſconditum & arcanum ſapientiæ tuæ manifeſtaſti mihi. Aſperges me hyſſopo & mundabor, lauabis me & ſuper niuem dealbabor. Auditum mihi facies gaudium & lætitiam, & exultent oſſa quæ confregiſti. Abſconde faciem tuam à peccatis meis, & omnes iniquitates meas dele. Cor mundum crea mihi deus, & ſpiritum ſtabilem renoua in uiſceribus meis. Ne proiicias me à facie tua, & ſpiritum ſanctum tuum ne auferas à me.
Redde mihi lætitiam Ieſu tui, & ſpiritu potenti confirma me. Docebo iniquos uias tuas, & peccatores ad te conuertentur. Libera me de ſanguinibus deus deus ſalutis meæ, laudabit lingua mea iuſtitiam tuam. Domine labia mea aperies, & os meum annuntiabit laudem tuam. Non enim uis ut uictimam feriam, nec holocauſtum tibi placet. Sacrificium dei ſpiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum deus non deſpicies. Benigne fac in uoluntate tua Sion, & ædificentur muri Hieruſalem. Tunc ſuſcipies ſacrificium iuſtitiæ oblationes & holocauſta, tunc imponent ſuper altare tuum uitulos.

Victori, eruditio Dauid, cum uenit Doeg Idumæus, & annuntiauit Saul & dixit ei, uenit Dauid in domum Achimelech. LII

QVid gloriaris in malicia potens, miſericordia dei tota die. Inſidias cogitauit lingua tua, quaſi nouacula acuta faciens dolum.
Dilexiſti malum magis quàm bonum, mendacium magis quàm loqui iuſtitiam ſemper.
Dilexiſti omnia uerba ad deuorandum linguam doloſam. Sed deus deſtruet te in ſempiternum terrebit te, & euellet de tabernaculo, & eradicabit te de terra uiuentium: ſemper.

Videbunt

נא

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד׃ בְּבוֹא־
אֵלָיו נָתָן הַנָּבִיא כַּאֲשֶׁר־בָּא
אֶל־בַּת־שָׁבַע׃

חָנֵּנִי אֱלֹהִים כְּחַסְדֶּךָ כְּרֹב
רַחֲמֶיךָ מְחֵה פְשָׁעָי׃ הֶרֶב כַּבְּסֵנִי
מֵעֲוֹנִי וּמֵחַטָּאתִי טַהֲרֵנִי׃ כִּי פְשָׁעַי
אֲנִי אֵדָע וְחַטָּאתִי נֶגְדִּי תָמִיד׃ לְךָ
לְבַדְּךָ חָטָאתִי וְהָרַע בְּעֵינֶיךָ עָשִׂיתִי
לְמַעַן תִּצְדַּק בְּדָבְרֶךָ תִּזְכֶּה בְשָׁפְטֶךָ׃
הֵן בְּעָוֹן חוֹלָלְתִּי וּבְחֵטְא יֶחֱמַתְנִי אִמִּי׃
הֵן אֱמֶת חָפַצְתָּ בַטֻּחוֹת וּבְסָתוּם
חָכְמָה תודיעני׃ תְּחַטְּאֵנִי בְאֵזוֹב
וְאִטְהָר תְּכַבְּסֵנִי וּמִשֶּׁלֶג אַלְבִּין׃
תַּשְׁמִיעֵנִי שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה תָּגֵלְנָה עֲצָמוֹת
דִּכִּיתָ׃ הַסְתֵּר פָּנֶיךָ מֵחֲטָאָי וְכָל־
עֲוֹנוֹתַי מְחֵה׃ לֵב טָהוֹר בְּרָא־לִי
אֱלֹהִים וְרוּחַ נָכוֹן חַדֵּשׁ בְּקִרְבִּי׃
אַל־תַּשְׁלִיכֵנִי מִלְּפָנֶיךָ וְרוּחַ קָדְשְׁךָ אַל־
תִּקַּח מִמֶּנִּי׃ הָשִׁיבָה לִּי שְׂשׂוֹן יִשְׁעֶךָ
וְרוּחַ נְדִיבָה תִסְמְכֵנִי׃ אֲלַמְּדָה
פושְׁעִים דְּרָכֶיךָ וְחַטָּאִים אֵלֶיךָ יָשׁוּבוּ׃
חַלְּצֵנִי מִדָּמִים׀ אֱלֹהִים אֱלֹהֵי תְשׁוּעָתִי
תְּרַנֵּן לְשׁוֹנִי צִדְקָתֶךָ׃ אֲדֹנָי שְׂפָתַי
תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ׃ כִּי׀ לֹא־
תַחְפֹּץ זֶבַח וְאֶתְּנָה עוֹלָה לֹא תִרְצֶה׃
זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה לֵב־נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה
אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה׃ הֵיטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת
־צִיּוֹן תִּבְנֶה חומוֹת יְרוּשָׁלִָם׃ אָז תַּחְפֹּץ
זִבְחֵי־ צֶדֶק עוֹלָה וְכָלִיל אָז יַעֲלוּ עַל־
מִזְבַּחֲךָ פָרִים׃

נב

לַמְנַצֵּחַ מַשְׂכִּיל לְדָוִד׃ בְּבוֹא׀
דוֹאֵג הָאֲרַמִּי וַיַּגֶּד לְשָׁא֗וּל
וַיֹּאמֶר לוֹ בָּא דָוִד אֶל־בֵּית
אֲחִימֶלֶךְ׃

מַה־תִּתְהַלֵּל בָּרָעָה הַגִּבּוֹר חֶסֶד
אֵל כָּל־הַיּוֹם׃ הוות תַּחְשֹׁב לְשׁוֹנֶךָ
כְּתַעַר מְלֻטָּשׁ עושֶׂה רְמִיָּה׃ אָהַבְתָּ
רָע מִטּוֹב שֶׁקֶר׀ מִדַּבֵּר צֶדֶק סֶלָה׃
אָהַבְתָּ כָּל־דִּבְרֵי־בַלַּע לְשׁוֹן מִרְמָה׃
גַּם־אֵל׀ יִתֶּצְךָ לָנֶצַח יַחְתְּךָ וְיִסָּחֲךָ מֵאֹהֶל
וְשָׁרְשְׁךָ׀ מֵאֶרֶץ חַיִּים סֶלָה׃

Ὀψονται δίκαιοι καὶ φοβηθήσονται, καὶ ἐπ' αὐτὸν γελάσονται καὶ ὁρῶσιν. Ἰδοὺ ἄνθρωπος, ὃς οὐκ ἔθετο τὸν θεὸν βοηθὸν αὐτοῦ. Ἀλλ' ἐπήλπισεν ἐπὶ τῷ πλήθει τοῦ πλούτου αὐτοῦ, καὶ ἐνεδυναμώθη ἐπὶ τῇ ματαιότητι αὐτοῦ. Ἐγὼ δὲ ὡσεὶ ἐλαία καρπίζουσα ἐν οἴκῳ τοῦ θεοῦ, ἤλπισα ἐπὶ τὸ ἔλεος τοῦ θεοῦ εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Ἐξομολογήσομαί σοι εἰς τὸν αἰῶνα ὅτι ἐποίησας, καὶ ὑπομενῶ τὸ ὄνομά σου ὅτι χρηστὸν ἐναντίον τῶν ὁσίων σου.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ μαελὲθ συνέσεως τῷ Δαυίδ. νβ

ΕΙπεν ἄφρων ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, οὐκ ἔστι θεός. Διεφθάρησαν καὶ ἐβδελύχθησαν ἐν ἀνομίαις, οὐκ ἔστι ποιῶν ἀγαθόν. Ὁ θεὸς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκυψεν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων, τοῦ ἰδεῖν εἰ ἔστι συνιὼν, ἢ ἐκζητῶν τὸν θεόν. Πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἠχρειώθησαν, οὐκ ἔστι ποιῶν ἀγαθόν, οὐκ ἔστιν ἕως ἑνός. Οὐχὶ γνώσονται πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν; οἱ κατεσθίοντες τὸν λαόν μου ἐν βρώσει ἄρτου. Τὸν θεὸν οὐκ ἐπεκαλέσαντο, ἐκεῖ ἐφοβήθησαν φόβον, ὅπου οὐκ ἦν φόβος. Ὅτι ὁ θεὸς διεσκόρπισεν ὀστᾶ ἀνθρωπαρέσκων, κατῃσχύνθησαν ὅτι ὁ θεὸς ἐξουδένωσεν αὐτούς. Τίς δώσει ἐκ σιὼν τὸ σωτήριον τοῦ ἰσραὴλ, ἐν τῷ ἐπιστρέψαι τὸν θεὸν τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Ἀγαλλιάσεται ἰακὼβ, καὶ εὐφρανθήσεται ἰσραήλ.

Εἰς τὸ τέλος ἐν ὑμνοῖς συνέσεως τῷ Δαυὶδ, ἐν ᾧ ἦλθεν οἱ ζιφαῖοι καὶ εἶπεν τῷ σαοὺλ, οὐκ ἰδοὺ Δαυὶδ κέκρυπται παρ' ἡμῖν. νγ

Ὁ θεὸς ἐν τῷ ὀνόματί σου σῶσόν με, καὶ ἐν τῇ δυνάμει σου κρινεῖς με. Ὁ θεὸς εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου, ἐνώτισαι τὰ ῥήματα τοῦ στόματός μου. Οἱ ἀλλότριοι ἐπανέστησαν ἐπ' ἐμὲ, καὶ κραταιοὶ ἐζήτησαν τὴν ψυχήν μου, καὶ οὐ προέθεντο τὸν θεὸν ἐνώπιον αὐτῶν. Ἰδοὺ γὰρ ὁ θεὸς βοηθεῖ μοι, καὶ ὁ κύριος ἀντιλήπτωρ τῆς ψυχῆς μου. Ἀποστρέψει τὰ κακὰ τοῖς ἐχθροῖς μου, ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου ἐξολόθρευσον αὐτούς. Ἑκουσίως θύσω σοι, ἐξομολογήσομαι τῷ ὀνόματί σου κύριε, ὅτι ἀγαθόν. Ὅτι ἐκ πάσης θλίψεως ἐῤῥύσω με, καὶ ἐν τοῖς ἐχθροῖς μου ἐπεῖδεν ὁ ὀφθαλμός μου.

Εἰς τὸ τέλος ἐν ὑμνοις συνέσεως τῷ Δαυίδ. νδ

ΕΝώπισαι ὁ θεὸς τὴν προσευχήν μου, καὶ μὴ ὑπερίδῃς τὴν δέησίν μου, πρόσχες μοι καὶ εἰσάκουσόν μου. Ἐλυπήθην ἐν τῇ ἀδολεσχίᾳ μου καὶ ἐταράχθην, ἀπὸ φωνῆς ἐχθροῦ καὶ ἀπὸ θλίψεως ἁμαρτωλοῦ. Ὅτι ἐξέκλιναν ἐπ' ἐμὲ ἀνομίαν, καὶ ἐν ὀργῇ ἐνεκότουν μοι. Ἡ καρδία μου ἐταράχθη ἐν ἐμοὶ, καὶ δειλία θανάτου ἐπέπεσεν ἐπ' ἐμέ.

Φόβος

Videbũt iusti & timebũt, & super eum ridebũt & dicent. Ecce homo, qui nõ posuit deũ adiutorem suũ. Sed sperauit in multitudine diuitiarũ suarũ, & prævaluit in uanitate sua. Ego aũt sicut oliua fructifera in domo dei, speraui in misericordia dei in æternũ, & in seculum seculi. Confitebor tibi in seculũ quia feciſti, & expectabo nomẽ tuum quoniam bonum, in conspectu sanctorum tuorum.

In finem Maeleth intellectus Dauid. LII

DIxit insipiẽs in corde suo, nõ est deus. Corrupti sunt & abominabiles facti sunt in iniquitatibus, nõ est qui faciat bonũ. Deus de cœlo prospexit sup filios hominũ, ut uideat si est intelligẽs, aut requirens deũ. Omẽs declinauerũt simul inutiles facti sũt, nõ est qui faciat bonũ, nõ est usq; ad unum. Nõne scient oẽs qui operãtur iniquitatem? qui deuorant plebẽ meã ut cibũ panis. Deũ non inuocauerũt, illic trepidauerunt timore ubi nõ fuit timor. Qm̃ deus dissipauit ossa eorũ qui hominibus placent, cõfusi sunt qm̃ deus spreuit eos. Quis dabit ex Sion saluta re Israel, cum cõuerterit deus captiuitatẽ plebis suæ. Exultabit Iacob & lætabitur Israel.

In finẽ in carminibus intellectus Dauid, quum uenissent Ziphæi & dixissent Saul, nõne Dauid abscõditus est apud nos. LIII

DEus in nomine tuo saluũ me fac, & in uirtute tua iudica me. Deꝰ exaudi orationem meam, auribus percipe uerba oris mei. Quoniam alieni insurrexerunt aduersum me, & fortes quæsierunt animã meam, & non proposuerũt deum ante cõspectum suum. Ecce enim deus adiuuat me, & dñs susceptor est animæ meæ. Auerte mala inimicis meis, in ueritate tua disperde illos. Voluntarie sacrificabo tibi, & cõfitebor nomini tuo domine, quoniã bonum est. Quoniam ex omni tribulatione eripuisti me, & super inimicos meos despexit oculus meus.

In finẽ in carminib. intellectus Dauid. LIIII

EXaudi deus orationem meam, & ne despexeris deprecationẽ meam, intende mihi & exaudi me. Contristatus sum in exercitatione mea & cõturbatus sum, à uoce inimici & à tribulatione peccatoris. Quoniã declinauerũt in me iniquitates, & in ira molesti erant mihi. Cor meum conturbatũ est in me, & formido mortis cecidit super me.

Timor

Videbunt iusti & timebunt, & super eum ridebunt. Ecce uir qui non posuit deum fortitudinem suam, sed sperauit in multitudine diuitiarum suarum, confortatus est in insidijs suis. Ego autem sicut oliua uirens in domo dei, speraui in misericordia dei in seculum sempiternum. Confitebor tibi in seculum quoniam fecisti, & expectabo nomen tuum quoniam bonum in conspectu sanctorum tuorum.

Victori per chorum eruditio Dauid. LIII

DIxit stultus in corde suo non est deus, corrupti sunt & abominabiles facti sunt in iniquitate, non est qui faciat bonum. Deus de cœlo prospexit super filios hominum, ut uideret si esset intelligens requirens deum. Omnes auersi sunt, pariter adhæserunt, non est qui faciat bonum non est usque ad unum. Nunquid non cognouerunt qui operantur iniquitatem, qui comedũt populum meum ut cibum panis, deum non inuocauerunt. Ibi timuerunt timore ubi non est timor, quoniam deus disperfit ossa circundantium te, confunderis quia deus proiecit eos. Quis dabit ex Sion salutare Israel, quum reduxerit deus captiuitatem populi sui, exultabit Iacob, lætabitur Israel.

Victori, in psalmis eruditio Dauid, quando uenerunt Ziphæi & dixerunt Saul, nónne Dauid absconditus est apud nos. LIIII

DEus in nomine tuo salua me, & in fortitudine tua ulciscere me. Deus exaudi orationem meam, auribus percipe uerba oris mei. Quia alieni insurrexerũt aduersum me, & fortes quæsierũt animam meam, & non proposuerunt deum in conspectu suo semper. Ecce deus auxiliabitur mihi, dominus sustentans animam meam. Redde malum insidiatoribus meis, in ueritate tua disperde eos. Voluntarie sacrificabo tibi, confitebor nomini tuo domine, quoniam bonum est. Quoniam ex omni tribulatione liberauit me, & inimicos meos uidit oculus meus.

Victori in psalmis eruditio Dauid. LV

EXaudi deus orationem meam, & ne despicias deprecationem meam. Attende mihi & exaudi me, humiliatus sum in meditatione mea & conturbatus. A uoce inimici, à facie persequentis impij, quoniam proiecerunt super me iniquitatem, & in furore aduersabantur mihi. Cor meum doluit in uitalibus meis, & terrores mortis ceciderunt super me.

Timor

וְיִרְאוּ צַדִּיקִים וְיִירָאוּ וְעָלָיו יִשְׂחָקוּ׃
חִנֵּךְ חֹגֵר לֹא־יָשִׂים אֱלֹהִים מָעֻזּוֹ׃
וַיִּבְטַח בְּרֹב עָשְׁרוֹ יֵעוּז בְּהַוָּתוֹ׃
וַאֲנִי כְּזֵית רַעֲנָן בְּבֵית אֱלֹהִים בָּטַחְתִּי
בָּחַסֶד אֱלֹהִים עוֹלָם וָעֶד׃ אוֹדְךָ
לְעוֹלָם כִּי עָשִׂיתָ וַאֲקַוֶּה שִׁמְךָ כִּי־טוֹב
נֶגֶד חֲסִידֶיךָ׃

נג

לַמְנַצֵּחַ עַל־מָחֲלַת
מַשְׂכִּיל לְדָוִד׃
אָמַר נָבָל בְּלִבּוֹ אֵין אֱלֹהִים הִשְׁחִיתוּ
וְהִתְעִיבוּ עָוֶל אֵין עֹשֵׂה־טוֹב׃
אֱלֹהִים מִשָּׁמַיִם הִשְׁקִיף עַל־בְּנֵי אָדָם
לִרְאוֹת הֲיֵשׁ מַשְׂכִּיל דֹּרֵשׁ אֶת־אֱלֹהִים׃
כֻּלּוֹ סָג יַחְדָּו נֶאֱלָחוּ אֵין עֹשֵׂה־טוֹב אֵין
גַּם־אֶחָד׃ הֲלֹא־יָדְעוּ פֹּעֲלֵי־אָוֶן
אֹכְלֵי עַמִּי אָכְלוּ לֶחֶם אֱלֹהִים לֹא קָרָאוּ׃
שָׁם פָּחֲדוּ־פָחַד לֹא־הָיָה פָחַד כִּי־אֱלֹהִים
פִּזַּר עַצְמוֹת חֹנֶךָ הֹבַשְׁתָּה כִּי־אֱלֹהִים
מְאָסָם׃ מִי־יִתֵּן מִצִּיּוֹן יְשׁוּעוֹת
יִשְׂרָאֵל בְּשׁוּב אֱלֹהִים שְׁבוּת עַמּוֹ יָגֵל
יַעֲקֹב יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל׃

נד

לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹת
מַשְׂכִּיל לְדָוִד׃
בְּבוֹא הַזִּיפִים וַיֹּאמְרוּ לְשָׁאוּל הֲלֹא
דָוִד מִסְתַּתֵּר עִמָּנוּ׃ אֱלֹהִים בִּשְׁמְךָ
הוֹשִׁיעֵנִי וּבִגְבוּרָתְךָ תְּדִינֵנִי׃
אֱלֹהִים שְׁמַע תְּפִלָּתִי הַאֲזִינָה לְאִמְרֵי־פִי׃
כִּי זָרִים קָמוּ עָלַי וְעָרִיצִים בִּקְשׁוּ
נַפְשִׁי לֹא שָׂמוּ אֱלֹהִים לְנֶגְדָּם סֶלָה׃
הִנֵּה אֱלֹהִים עוֹזֵר לִי אֲדֹנָי בְּסוֹמְכֵי נַפְשִׁי׃
יָשִׁוב הָרַע לְשׁוֹרְרָי בַּצְּמִתְּךָ
הַצְמִיתֵם׃ בִּנְדָבָה אֶזְבְּחָה־לָּךְ אוֹדֶה
שִׁמְךָ יְהוָה כִּי־טוֹב׃ כִּי מִכָּל־צָרָה
הִצִּילַנִי וּבְאוֹיְבַי רָאֲתָה עֵינִי׃

נה

לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹת
מַשְׂכִּיל לְדָוִד׃
הַאֲזִינָה אֱלֹהִים תְּפִלָּתִי וְאַל־תִּתְעַלַּם
מֵהִתְחַנָּתִי׃ הַקְשִׁיבָה לִי וַעֲנֵנִי אָרִיד
בְּשִׂיחִי וְאָהִימָה׃ מִקּוֹל אוֹיֵב מִפְּנֵי
עָקַת רָשָׁע כִּי־יָמִיטוּ עָלַי אָוֶן וּבְזַעַף
יִשְׂטְמוּנִי׃ לִבִּי יָחִיל בְּקִרְבִּי וְאֵימוֹת
מָוֶת נָפְלוּ עָלָי׃

Φόβος καὶ τρόμος ἦλθεν ἐπ' ἐμὲ, καὶ ἐκάλυψέ με σκό
τος. Καὶ εἶπα τίς δώσει μοι πτέρυγας ὡσεὶ πε
λάς, καὶ πετασθήσομαι καὶ καταπαύσω. Ἰδοὺ ἐμά
κρυνα φυγαδεύων, καὶ ηὐλίσθην ἐν τῇ ἐρήμῳ.
Προσδεχόμην τὸν θεὸν, τὸν σώζοντά με, ἀπὸ ὀλιγο
ψυχίας καὶ ἀπὸ καταιγίδος. Κατάπνισον κύ
ριε καὶ καταδίελε τὰς γλώσσας αὐτῶν, ὅτι εἶδον
ἀνομίαν καὶ ἀντιλογίαν ἐν τῇ πόλει. Ἡμέρας καὶ
νυκτὸς κυκλώσει αὐτὴν ἐπὶ τὰ τείχη αὐτῆς, καὶ ἀ
νομία καὶ πόνος ἐν μέσῳ αὐτῆς καὶ ἀδικία. Καὶ οὐκ
ἐκλιπὼν ἐκ τῶν πλατειῶν αὐτῆς τόκος καὶ δόλος.
Ὅτι εἰ ὁ ἐχθρός μου ὠνείδισέ με, ἂν ἤνεγκα ἄν. Καὶ
εἰ ὁ μισῶν με ἐπ' ἐμὲ ἐμεγαλορρημόνησεν, ἐκρύ
βην ἂν ἀπ' αὐτοῦ. Σὺ δὲ ἄνθρωπε ἰσόψυχε ἡγεμών
μου καὶ γνωστέ μου. Ὃς ἅμα γλυκάνας μοι
ἐδέσματα, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ ἐπορεύθημεν ἐν ὁμο
νοίᾳ. Ἐλθέτω δὴ θάνατος ἐπ' αὐτούς, καὶ καταβή
τωσαν εἰς ἅδου ζῶντες. Ὅτι πονηρία ἐν ταῖς κα
τοικίαις αὐτῶν, ἐν μέσῳ αὐτῶν. Ἐγὼ πρὸς τὸν θεὸν ἐκέ
κραξα, καὶ ὁ κύριος ἐσώσεν με. Ἑσπέρας καὶ
πρωὶ καὶ μεσημβρίας ἀδολεσχήσω καὶ ἀπαγγελῶ,
καὶ εἰσακούσεταί μου τὴν φωνήν μου. Λυτρώσεται ἐν εἰρήνῃ
τὴν ψυχήν μου ἀπὸ τῶν ἐγγιζόντων μοι, ὅτι ἐν πολ
λοῖς ἦσαν μετ' ἐμοί. Εἰσακούσεται ὁ θεὸς καὶ ταπεινώ
σει αὐτούς, ὁ ὑπάρχων πρὸ τῶν αἰώνων. Οὐ γάρ
ἔστιν αὐτοῖς ἀντάλλαγμα ὅτι οὐκ ἐφοβήθησαν τὸν
θεὸν, ἐξέτεινε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐν ᾧ ἀπεδιδόναι.
Ἐβεβήλωσαν τὴν διαθήκην αὐτοῦ, ἐμεμερίσθησαν
ἀπὸ ὀργῆς τοῦ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἤγγισαν αἱ καρ
δίαι αὐτοῦ. Ἐπαλαίωθησαν οἱ λόγοι αὐτῶν ὑπὲρ
ἔλαιον, καὶ αὐτοὶ εἰσὶ βολίδες. Ἐπίβλεψον κύ
ριε τὴν μερίμναν σου, καὶ αὐτός σε διαθρέψει, οὐ δώ
σει εἰς τὸν αἰῶνα σάλον τῷ δικαίῳ. Σὺ δὲ ὁ θεὸς, κα
τάξεις αὐτοὺς εἰς φρέαρ διαφθορᾶς. Ἄνδρες αἱμά
των καὶ δολιότητος οὐ μὴ ἡμισεύσωσι τὰς ἡμέρας αὐ
τῶν, ἐγὼ δὲ κύριε ἐλπιῶ ἐπί σέ. Κάθισμα ζ.
Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τοῦ λαοῦ τοῦ ἀπὸ τῶν ἁγίων με
μακρυσμένου, τῷ Δαυὶδ εἰς συνοχὴν ὅτε
ἐκράτησαν αὐτὸν οἱ ἀλλόφυλοι ἐν Γέθ. νε

Ἐλέησόν με ὁ θεὸς ὅτι κατεπάτησέ με ἄν
θρωπος, ὅλην τὴν ἡμέραν πολεμῶν ἔθλιψέ
με. Κατεπάτησάν με οἱ ἐχθροί μου ὅλην τὴν
ἡμέραν, ὅτι πολλοὶ οἱ πολεμοῦντές με. Ἀπὸ ὕψους
ἡμέρας ὁ φοβηθήσομαι, ἐγὼ δὲ ἐλπιῶ ἐπί σέ. Ἐν
τῷ θεῷ ἐπαινέσω τοὺς λόγους μου, ἐπὶ τῷ θεῷ ἤλ
πισα, οὐ φοβηθήσομαι τί ποιήσει μοι σάρξ. Ὅλην
τὴν ἡμέραν τοὺς λόγους μου ἐβδελύσσοντο, κατ' ἐμοῦ
πάντες οἱ διαλογισμοὶ αὐτῶν εἰς κακόν. Παροι
κήσουσι καὶ κατακρύψουσιν, αὐτοὶ τὴν πτέρναν μου
φυλάξουσι. Καθάπερ ὑπέμειναν τὴν ψυχήν μου,
ὑπὲρ

Timor & tremor uenit ſuper me, & cõtexit me tenebra. Et dixi quis dabit mihi pennas ſicut colũbæ, & uolabo & quieſcã. Ecce elongaui fugiẽs, & manſi in ſolitudine. Expectabã deũ qui ſaluũ me fecit, à puſillanimitate ſpiritus & tẽpeſtate. Præcipita dñe & diuide linguas eorũ, quoniã uidi iniquitatẽ & contradictionem in ciuitate. Die ac nocte circũdabit eam ſuper muros eius, iniquitas & labor in medio eius & iniuſtitia. Et non deficit de plateis eius uſura & dolus. Quoniã ſi inimicus meus maledixiſſet mihi, ſuſtinuiſſem utiq;. Et ſi is qui oderat me ſup me magna locutus fuiſſet, abſcõdiſſem me forſitã ab eo. Tu uero homo unanimis, dux meus & notus meus. Qui ſimul mecũ dulces capiebas cibos, in domo dei ambulauimus cũ cõſenſu. Veniat mors ſuper illos, & deſcẽdant in infernũ uiuentes. Qm̃ nequitiæ in habitaculis eorũ, in medio eorũ. Ego aũt ad deum clamaui, & dñs exaudiuit me. Veſpere & mane & meridie narrabo & annunciabo, & exaudiet uocẽ meã. Redimet in pace animã meã ab his qui appropinquãt mihi, qm̃ inter multos erant mecũ. Exaudiet deus & humiliabit illos, qui eſt ante ſecula. Non enim eſt illis cõmutatio & nõ timuerũt deum, extendit manũ ſuã in retribuẽdo. Contamina uerũt teſtamentũ eius, diuiſi ſunt ab ira ultus eius, & appropinquauit cor illius. Molliti ſunt ſermones eius ſup oleũ, & ipſi ſunt iacula. Iacta ſup dñm curã tuã, & ipſe te enutriet, & non dabit in æternũ fluctuationẽ iuſto. Tu uero deus, deduces eos in puteũ interitus. Viri ſanguinũ & doloſi nõ dimidiabunt dies ſuos, ego autẽ ſperabo in te dñe.

In finẽ pro populo qui à ſanctis longe factus eſt, Dauid in tituli inſcriptione cum tenerent eum Allophylli in Geth. LV

Miſerere mei deus qm̃ conculcauit me homo, tota die impugnãs tribulauit me. Conculcauerũt me inimici mei tota die, quoniã multi bellãtes aduerſum me. Ab altitudine diei nõ timebo, ego uero in te ſperabo. In deo laudabo ſermones meos, in deo ſperaui, nõ timebo quid faciat mihi caro. Tota die uerba mea execrabãtur, aduerſum me omnes cogitationes eorũ in malũ. Inhabitabũt & abſcõdẽt, ipſi calcaneũ meũ obſeruabunt. Sicut ſuſtinuerũt animã meã,

pro ni-

Timor & tremor uenit ſuper me, & operuit me caligo. Et dixi quis dabit mihi pennas columbæ, ut uolem & requieſcam. Vt procul abeam, & commorer in deſerto ſemper. Feſtinabo ut ſaluer, à ſpiritu tempeſtatis & turbinis. Præcipita domine diuide linguas eorũ, quoniam uidi iniquitatem & contradictionem in ciuitate.

Die & nocte circumeuntes muros eius, ſcelus & dolor in medio eius. Inſidiæ in uitalibus eius, & non recedit de plateis eius damnum & fraudulentia. Non enim inimicus exprobrauit mihi ut ſuſtineam, neq; is qui oderat, ſuper me magnificatus eſt, ut abſcondar ab eo. Sed tu homo unanimis meus, dux meus, & notus meus.

Qui ſimul habuimus dulce ſecretum, in domo dei ambulauimus in terrore. Veniat mors ſuper eos, deſcendant in infernum uiuentes, quia nequitiæ in congregatione eorum, & in medio eorum. Ego ad dominum clamabo, & dominus ſaluabit me. Veſpere & mane & meridie, loquar & reſonabo, & exaudiet uocem meam.

Redimet in pace animam meam, ab appropinquantibus mihi, multi enim fuerũt aduerſum me. Exaudiet deus & humiliabit eos, qui iudex eſt ab initio ſemper, non enim mutantur, neque timent deum. Extendit manum ſuam ad pacifica, contaminabit pactum ſuum. Nitidius butyro os eius, pugnat autẽ cor illius: molliores ſermones eius oleo, cum ſint lanceæ.

Proiice ſuper dominum charitatem tuam, & ipſe enutriet te, non dabit in æternum fluctuationem iuſto. Tu autem deus deduces eos in puteum interitus, uiri ſanguinum & doloſi non dimidiabunt dies ſuos, ego autem fiduciam habeo tui.

Victori pro columba muta, eo quod procul abierit Dauid humilis & ſimplex quando tenuerũt eum allophyli in Geth. LVI

MIſerere mei deus quoniam conculcauit me homo, tota die pugnans tribulauit me. Conculcauerunt me inſidiatores mei tota die, multi enim qui pugnant contra me altiſſime. Quacunque die territus fuero, ego in te cõfidam.

In deo laudabo uerbum eius, in deo ſperaui non timebo quid faciat caro mihi. Tota die ſermonibus me affligebant, contra me omnes cogitationes eorum in malum. Congregabuntur abſcondite plantas meas obſeruabunt, expectantes animam meam.

Quia

יִרְאָתָ וְרַעַד יָבֹא בִי וַתְּכַסֵּנִי פַּלָּצוּת׃
וָאֹמַר מִי־יִתֶּן־לִי אֵבֶר כַּיּוֹנָה
אָעוּפָה וְאֶשְׁכֹּנָה׃ הִנֵּה אַרְחִיק
נֹדֵד אָלִין בַּמִּדְבָּר סֶלָה׃ אָחִישָׁה
מִפַּלָּט לִי מֵרוּחַ סוֹעָה מִסָּעַר׃
בַּלַּע אֲדֹנָי פַּלַּג לְשׁוֹנָם כִּי׳ רָאִיתִי חָמָס
וּרִיב בָּעִיר׃ יוֹמָם וָלַיְלָה יְסוֹבְבוּהָ
עַל־חוֹמוֹתֶיהָ וְאָוֶן וְעָמָל בְּקִרְבָּהּ׃
הַוּוֹת בְּקִרְבָּהּ וְלֹא־יָמִישׁ מִרְחֹבָהּ תּוֹךְ
וּמִרְמָה׃ כִּי לֹא־אוֹיֵב יְחָרְפֵנִי וְאֶשָּׂא
לֹא־מְשַׂנְאִי עָלַי הִגְדִּיל וְאֶסָּתֵר מִמֶּנּוּ׃
וְאַתָּה אֱנוֹשׁ כְּעֶרְכִּי אַלּוּפִי וּמְיֻדָּעִי׃
אֲשֶׁר יַחְדָּו נַמְתִּיק סוֹד בְּבֵית אֱלֹהִים
נְהַלֵּךְ בְּרָגֶשׁ׃ יָשִׁי מָוֶת׀ עָלֵימוֹ יֵרְדוּ
שְׁאוֹל חַיִּים כִּי־רָעוֹת בִּמְגוּרָם בְּקִרְבָּם׃
אֲנִי אֶל־אֱלֹהִים אֶקְרָא וַיהוָה יוֹשִׁיעֵנִי׃
עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם אָשִׂיחָה וְאֶהֱמֶה
וַיִּשְׁמַע קוֹלִי׃ פָּדָה בְשָׁלוֹם נַפְשִׁי
מִקְּרֹבָי־לִי כִּי בְרַבִּים הָיוּ עִמָּדִי׃
יִשְׁמַע׀ אֵל וְיַעֲנֵם וְיוֹשֵׁב קֶדֶם סֶלָה אֲשֶׁר
אֵין חֲלִיפוֹת לָמוֹ וְלֹא יָרְאוּ אֱלֹהִים׃
שָׁלַח יָדָיו בְּשִׁלּוֹמָיו חִלֵּל בְּרִיתוֹ׃
חָלְקוּ׀ מֵחְמָאָה פִּיהוּ וְקֶרֶב לִבּוֹ רִכּוּ
דְבָרָיו מִשֶּׁמֶן וְהֵמָּה פְתִחוֹת׃ הַשְׁלֵךְ
עַל־יְהוָה׀ יְהָבְךָ וְהוּא־יְכַלְכְּלֶךָ לֹא־יִתֵּן
לְעוֹלָם מוֹט לַצַּדִּיק׃ וְאַתָּה׀ אֱלֹהִים׀
תּוֹרִידֵם לִבְאֵר שַׁחַת אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה
לֹא־יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ׃

נז

לַמְנַצֵּחַ׀ עַל־יוֹנַת אֵלֶם
רְחוֹקִים לְדָוִד מִכְתָּם
בְּאָחְזוֹ אוֹתוֹ פְּלִשְׁתִּים
בְּגַת׃
חָנֵּנִי אֱלֹהִים כִּי־שַׁאֲפַנִי אֱנוֹשׁ כָּל־
הַיּוֹם לוֹחֵם יְלָחֲצֵנִי׃ שָׁאֲפוּ שׁוֹרְרַי כָּל
־הַיּוֹם כִּי־רַבִּים לוֹחֲמִים לִי מָרוֹם׃
יוֹם אִירָא אֲנִי אֵלֶיךָ אֶבְטָח׃ בֵּאלֹהִים
אֲהַלֵּל דְּבָרוֹ בֵּאלֹהִים בָּטַחְתִּי לֹא אִירָא
מַה־יַּעֲשֶׂה בָשָׂר לִי׃ כָּל־הַיּוֹם דְּבָרַי
יְעַצֵּבוּ עָלַי כָּל־מַחְשְׁבוֹתָם לָרָע׃
יָגוּרוּ יִצְפֹּנוּ הֵמָּה עֲקֵבַי יִשְׁמֹרוּ
כַּאֲשֶׁר קִוּוּ נַפְשִׁי׃

ὕσωρ τὸ μηθρνὸς ὥσεις αὐσθ, ἐν ὀργῇ λαὸς κα τάξεις. Ο θεὸς τῶν χωλώ μσ ἀνήγγειλάσοι, ἔθσ τὰς δάκρυά μσ ἐνώπιόν σσ. Ως καὶ ἐν τῇ ἐπαγ γελίᾳ σσ, ὦν ἐπιστρέψσσιν οἱ ἐχθροί μσ εἰς τὰ ὀπί σω. Εν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ὦν καλέσωμαί σε, ἰδὸ ἔγνων ὅτι θεός μσ εἶ σύ. Ενώπιον τοῦ θεοῦ αἰνέσω ῥῆμα, ἐν κυρίῳ αἰνέσω λόγον, ὡδὴ τῷ θεῷ ἤλπισα, οὐ φοβη θήσομαι τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος. Εν ἐμοὶ ὁ θεὸς ἐυχαὶ, ἃς ἀποδώσω αἰνέσεώς σσ. Οὐ ἐῤῥύσω τὴν ψυχήν μσ ἐκ θανάτσ, σοῦ ὀφθαλμούς μσ ἀπὸ δακρύων, καὶ σοῦ πόδας μσ ἀπὸ ὀλισθήματος. Εὐαρεστήσω ἐνώπιον κυρίσ, ἐν φωτὶ ζώντων.

Εἰς τὸ τέλος, μὴ διαφθείρῃς, τῷ δαυὶδ εἰς στη λογραφίαν ἐν ᾧ αὐτὸν ἀπεδίδρασκεν ἀπὸ προσώπου σαοὺλ, εἰς τὸ σπήλαιον. νς

ΕΛέησόν με ὁ θεὸς, ἐλέησόν με, ὅτι ὡδὶ σοὶ πέποιθεν ἡ ψυχή μσ. Καὶ ἐν τῇ σκιᾷ τῶν πτερύγων σσ ἐλπιῶ, ἕως ἂ παρέλθῃ ἡ ἀνομία. Κεκράξομαι πρὸς τὸν θεὸν τὸν ὕψιστον, τὸν θεὸν τὸν εὐεργετήσαντά με. Εξαπέστειλεν ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἔσωσέ με, ἔδωκεν εἰς ὄνειδος τοὺς καταπα τοῦντάς με. Εξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸ ἔλεος αὐτοῦ καὶ τὴν ἀλήθειαν αὐτοῦ, καὶ ἐῤῥύσατο τὴν ψυ χήν μσ ἐκ μέσου σκύμνων, ἐκοιμήθην τεταρα γμένος. Υἱοὶ ἀνθρώπων οἱ ὀδόντες αὐτῶν ὅπλα καὶ βέλη, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτῶν μάχαιρα ὀξεῖα. Υψώθητι ὡδὶ σοῦ οὐρανὸς ὁ θεὸς, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἡ δόξα σσ. Παγίδα ἡτοίμασαν τοῖς πο σί μσ, καὶ κατέκαμψαν τὴν ψυχήν μσ. Ωρυ ξαν πρὸ προσώπου μσ βόθρον, καὶ ἐνέπεσον εἰς αὐτόν. Ετοίμη ἡ καρδία μσ ὁ θεὸς, ἑτοίμη ἡ καρ δία μσ ᾄσομαι καὶ ψαλῶ ἐν τῇ δόξῃ μσ. Εξε γέρθητι ἡ δόξα μσ, ἐξεγέρθητι ψαλτήριον καὶ κι θάρα, ἐξεγερθήσομαι ὄρθρου. Εξομολογήσομαί σοι ἐν λαοῖς κύριε, ψαλῶ σοι ἐν ἔθνεσι. Οτι ἐμε γαλώθη ἕως τῶν οὐρανῶν τὸ ἔλεός σσ, καὶ ἕως τῶν νεφελῶν ἡ ἀλήθειά σσ. Υψώθητι ἐπὶ σοῦ οὐρα νὲ ὁ θεὸς, καὶ ὡδὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἡ δόξα σσ.

Εἰς τὸ τέλος, μὴ διαφθείρῃς τῷ δαυὶδ, εἰς στηλογραφίαν. νζ

ΕΙ ἀληθῶς ἄρα δικαιοσύνην λαλεῖτε, εὐ θείας κρίνετε υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων. Καὶ γὰρ ἐν καρδίᾳ ἀνομίας ἐργάζεσθε ἐν τῇ γῇ, ἀδι κίαν αἱ χεῖρες ὑμῶν συμπλέκουσιν. Απηλ λοτριώθησαν οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ μήτρας, ἐπλα νήθησαν ἀπὸ γαστρὸς, ἐλάλησαν ψεῦδη. Θυ μὸς αὐτοῖς κατὰ τὴν ὁμοίωσιν τοῦ ὄφεως, ὡς σεὶ ἀσπίδος κωφῆς καὶ βυούσης τὰ ὦτα αὐ τῆς. Η τις οὐκ εἰσακούσεται φωνῆς ἐπαοιδόν των, φαρμακοῦ τε φαρμακευομένη σοφῶς.

Ο θεὸς

pro nihilo ſaluos facies illos, in ira populos confringes. Deus uitam meam annuntiaui tibi, poſuiſti lachrymas meas in conſpectu tuo. Sicut & in promiſſione tua, tunc conuertentur inimici mei retrorſum. In quacũq; die inuocauero te, ecce agnoui quoniã deus meus es tu. In deo laudabo uerbũ, & in dño laudabo ſermonẽ: in deo ſperaui, non timebo quid faciat mihi homo. In me ſunt deus uota, quæ reddã laudationes tibi. Quoniã eripuiſti animam meam de morte, oculos meos à lachrymis, pedes meos de lapſu. Vt placeam coràm deo, in lumine uiuẽtium.

In finẽ, ne diſpdas Dauid in tituli inſcriptione quũ fugeret à facie Saul in ſpeluncã. LVI

MIſerere mei deus, miſerere mei, quoniam in te confidit anima mea. Et in umbra alarũ tuarũ ſperabo, donec tranſeat iniquitas. Clamabo ad deum altiſſimum, deum qui bene fecit mihi. Miſit de cœlo & liberauit me, dedit in opprobriũ conculcantes me. Miſit deus miſericordiam ſuam & ueritatẽ ſuam, & eripuit animam meam de medio catulorũ leonum, dormiui conturbatus. Filij hominũ dentes eorum arma & ſagittæ, & lingua eorum gladius acutus. Exaltare ſuper cœlos deus, & ſuper omnẽ terrã gloria tua. Laqueum parauerunt pedibus meis, & incuruauerunt animam meam. Foderunt ante faciem meam foueam, & inciderunt in eam. Paratum cor meum deus, paratum cor meum, cantabo & pſalmum dicam domino. Exurge gloria mea, exurge pſalteriũ & cithara, exurgam diluculo. Confitebor tibi in populis domine, pſalmum dicam tibi in gentibus. Quoniam magnificata eſt uſque ad cœlos miſericordia tua, & uſque ad nubes ueritas tua. Exaltare ſuper cœlos deus, & ſuper omnẽ terrã gloria tua.

In finem, ne diſperdas Dauid in tituli inſcriptione. LVII

SIuere utiq; iuſtitiam loquimini, recta iudicate filij hominũ. Etenim in corde iniquitates operamini in terra, iniuſtitias manus ueſtræ concinnant. Alienati ſunt peccatores à uulua, errauerũt ab utero, locuti ſunt falſa. Furor illis ſecundum ſimilitudinem ſerpentis, ſicut aſpidis ſurdæ & obturantis aures ſuas. Quæ non exaudiet uocem incantantium, & uenefici incantantis ſapienter.

Deus

Quia nullus eſt ſaluus in eis, in furore populos detrahet deus. Secretiora mea numeraſti, pone lachrymam meam in conſpectu tuo, ſed non in narratione tua. Tunc conuertentur inimici mei retrorſum, in quacunque die inuocauero, hoc ſcio quia deus meus es. In deo laudabo uerbum, in domino prædicabo ſermonem.

In deo ſperaui, non timebo quid faciat homo mihi. In me ſunt deus uota tua, reddam gratiarum actiones tibi. Quia eripuiſti animam meam de morte, & pedes meos delapſu, ut ambulem coràm deo in lumine uiuentium.

Victori, ut non diſperdas Dauid humilem & ſimplicem, quando fugit à facie Saul in ſpeluncam.

LVII

MIſerere mei deus miſerere mei, quoniam in te ſperauit anima mea, in umbra alarũ tuarum ſperabo, donec tranſeant inſidiæ. Inuocabo deum altiſſimum, deum ultorem meum. Mittet de cœlo & ſaluabit me, exprobrabit conculcantibus me ſemper, mittet deus miſericordiam ſuam & ueritatem ſuam. Anima mea in medio leonum dormiuit ferocientium, filij hominum dẽtes eorum lanceæ & ſagittæ, & lingua eorum gladius acutus. Exaltare ſuper cœlos deus, in omni terra gloria tua. Rete parauerunt greſſibus meis, ad incuruandam animam meam, foderunt ante me foueam, ceciderunt in medium eius: ſemper. Paratum cor meum deus paratum cor meum, cantabo & pſallam. Surge gloria mea, ſurge pſalterium & cithara, ſurgam mane. Confitebor tibi in populis domine, cantabo tibi in gentibus. Quia magna uſque ad cœlos miſericordia tua, & uſque ad nubes ueritas tua. Exaltare ſuper cœlos deus, in omni terra gloria tua.

Victori, ut non diſperdas Dauid humilem ac ſimplicem. LVIII

SI uere utique iuſtitiam loquimini, recta iudicate filij hominum. Etenim in corde iniquitates operamini in terra, iniquitates manus ueſtræ appendunt. Alienati ſunt peccatores à uulua, errauerunt ab utero loquentes mendacium. Furor eorum ſicut furor ſerpentis, ſicut reguli ſurdi obturantis aurem ſuam. Vt non audiat uocem murmurantium, nec incantatoris incantationes callidas.

Deus

עַל־תַּשְׁחֵת לְמוֹ בְּאֹת עֲמֵם חוֹרֵךְ
אֱלֹהִים׃ נוֹדִי סָפַרְתָּה שָׂתָּה דִמְעָתִי כְּנֹאדֶךָ הֲלֹא בְסִפְרָתֶךָ׃ אָז
יָשׁוּבוּ אוֹיְבַי אָחוֹר בְּיוֹם אֶקְרָא זֶה יָדַעְתִּי
כִּי־אֱלֹהִים לִי׃ בֵּאלֹהִים אֲהַלֵּל דָּבָר בַּיהוָה אֲהַלֵּל דָּבָר׃ בֵּאלֹהִים בָּטָחְתִּי
לֹא אִירָא מַה־יַּעֲשֶׂה אָדָם לִי׃ עָלַי
אֱלֹהִים נְדָרֶיךָ אֲשַׁלֵּם תּוֹדוֹת לָךְ׃
כִּי חִלַּצְתָּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת הֲלֹא רַגְלַי מִדֶּחִי
לְהִתְהַלֵּךְ לִפְנֵי אֱלֹהִים בְּאוֹר הַחַיִּים׃

נז

לַמְנַצֵּחַ אַל־תַּשְׁחֵת
לְדָוִד מִכְתָּם בְּבָרְחוֹ
מִפְּנֵי־שָׁאוּל בַּמְּעָרָה׃
חָנֵּנִי אֱלֹהִים חָנֵּנִי כִּי־בְךָ חָסָיָה נַפְשִׁי
וּבְצֵל־כְּנָפֶיךָ אֶחְסֶה עַד יַעֲבֹר הַוּוֹת׃
אֶקְרָא לֵאלֹהִים עֶלְיוֹן לָאֵל גֹּמֵר עָלָי׃
יִשְׁלַח מִשָּׁמַיִם וְיוֹשִׁיעֵנִי חֵרֵף שֹׁאֲפִי
סֶלָה יִשְׁלַח אֱלֹהִים חַסְדּוֹ וַאֲמִתּוֹ׃
נַפְשִׁי בְּתוֹךְ לְבָאִים אֶשְׁכְּבָה לוֹהֲטִים בְּנֵי־
אָדָם שִׁנֵּיהֶם חֲנִית וְחִצִּים וּלְשׁוֹנָם חֶרֶב
חַדָּה׃ רוּמָה עַל־הַשָּׁמַיִם אֱלֹהִים עַל
כָּל־הָאָרֶץ כְּבוֹדֶךָ׃ רֶשֶׁת הֵכִינוּ לִפְעָמַי
כָּפְפָה נַפְשִׁי כָּרוּ לְפָנַי שׁוּחָה נָפְלוּ בְתוֹכָהּ
סֶלָה׃ נָכוֹן לִבִּי אֱלֹהִים נָכוֹן לִבִּי
אָשִׁירָה וַאֲזַמֵּרָה׃ עוּרָה כְבוֹדִי עוּרָה
הַנֵּבֶל וְכִנּוֹר אָעִירָה שָׁחַר׃ אוֹדְךָ
בָעַמִּים אֲדֹנָי אֲזַמֶּרְךָ בַּלְאֻמִּים׃
כִּי־גָדוֹל עַד־שָׁמַיִם חַסְדֶּךָ וְעַד־שְׁחָקִים
אֲמִתֶּךָ׃ רוּמָה עַל־שָׁמַיִם אֱלֹהִים עַל
כָּל־הָאָרֶץ כְּבוֹדֶךָ׃

נח

לַמְנַצֵּחַ אַל־תַּשְׁחֵת
לְדָוִד מִכְתָּם׃
הַאָמְנָם אֵלֶּם צֶדֶק תְּדַבֵּרוּן מֵישָׁרִים
תִּשְׁפְּטוּ בְּנֵי אָדָם׃ אַף־בְּלֵב עוֹלוֹת
תִּפְעָלוּן בָּאָרֶץ חֲמַס־יְדֵיכֶם תְּפַלֵּסוּן׃
זֹרוּ רְשָׁעִים מֵרָחֶם תָּעוּ מִבֶּטֶן דֹּבְרֵי כָזָב׃
חֲמָתָם־לָמוֹ כִּדְמוּת חֵמֶת־נָחָשׁ כְּמוֹ־
פֶתֶן חֵרֵשׁ יַאְטֵם אָזְנוֹ׃ אֲשֶׁר לֹא־יִשְׁמַע
לְקוֹל מְלַחֲשִׁים חוֹבֵר חֲבָרִים מְחֻכָּם׃

Ο θεὸς ζωντρίψῃ σὺν ὀδόντας αὐτῶν ἐν ᾧ στόμα τι αὐτῶν, τὰς μύλας τῶν λεόντων ζωέθλασεν ὁ κύριος. Ἐξουδενωθήσονται ὡσεὶ ὕδωρ διαπορευόμενον, ἐντενεῖ τὸ τόξον αὐτοῦ ἕως ἂν ἀδυνήσωσιν. Ὡσεὶ κηρὸς τακεὶς ἀφανισθήσονται, ἔπεσε πῦρ ἐπ' αὐτοὺς καὶ οὐκ εἶδον τὸν ἥλιον. Πρὸ τοῦ συνιέναι τὰς ἀκάνθας ὑμῶν τὸν ξάμνον, ὡσεὶ ζῶντας ὡσεὶ ἐν ὀργῇ καταπίεται αὐτούς. Εὐφρανθήσεται δίκαιος ὅταν ἴδῃ ἐκδίκησιν, τὰς χεῖρας αὐτοῦ νίψεται ἐν τῷ αἵματι τοῦ ἁμαρτωλοῦ. Καὶ ἐροῦσιν ἄνθρωποι, εἰ ἄρα ἔστι καρπὸς τῷ δικαίῳ, ἔστιν ὁ θεὸς κρίνων αὐτοὺς ἐν τῇ γῇ.

Εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθείρῃς τῷ Δαυὶδ εἰς στηλογραφίαν, ὁπότε ἀπέστειλε σαοὺλ καὶ ἐφύλαξε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ τοῦ θανατῶσαι αὐτόν. νη

Ἐξελοῦ με ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου ὁ θεός, καὶ ἐκ τῶν ἐπανισταμένων ἐπ' ἐμὲ λύτρωσαί με. Ῥῦσαί με ἐκ τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν, καὶ ἐξ ἀνδρῶν αἱμάτων σῶσόν με. Ὅτι ἰδοὺ ἐθήρευσαν τὴν ψυχήν μου, ἐπέθεντο ἐπ' ἐμὲ κραταιοί. Οὐδὲ ἡ ἀνομία μου, οὐδὲ ἡ ἁμαρτία μου κύριε, οὐδὲ ἀνομίας ἔδραμον καὶ κατεύθυνα. Ἐξεγρθήτι εἰς συναντησίν μου καὶ ἴδε, καὶ σὺ κύριε ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς τοῦ Ἰσραήλ. Πρόσχες τοῦ ἐπισκέψασθαι πάντα τὰ ἔθνη, μὴ οἰκτειρήσῃς πάντας τοὺς ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν. Ἐπιστρέψουσιν εἰς ἑσπέραν, καὶ λιμώξουσιν ὡς κύων, καὶ κυκλώσουσι πόλιν. Ἰδοὺ αὐτοὶ ἀφροῦσιν ἐν τῷ στόματι αὐτῶν, καὶ ῥομφαῖα ἐν τοῖς χείλεσιν αὐτῶν, ὅτι τίς ἤκουσε; Καὶ σὺ κύριε ἐμπαιγμονὴν αὐτοῖς, ἐξουδενώσεις πάντα τὰ ἔθνη. Τὸ κράτος μου πρὸς σὲ φυλάξω, ὅτι σὺ ὁ θεὸς ἀντιλήπτωρ μου εἶ, ὁ θεός μου τὸ ἔλεος αὐτοῦ προφθάσει με. Ὁ θεός μου δείξει μοι ἐν τοῖς ἐχθροῖς μου, μὴ ἀποκτείνῃς αὐτούς, μήποτε ἐπιλάθωνται τοῦ νόμου σου. Διασκόρπισον αὐτοὺς ἐν τῇ δυνάμει σου, καὶ κατάγαγε αὐτοὺς ὑπερασπιστής μου κύριε. Ἁμαρτία στόματος αὐτῶν, λόγος χειλέων αὐτῶν, καὶ συλληφθήτωσαν ἐν τῇ ὑπερηφανίᾳ αὐτῶν. Καὶ ἐξ ἀρᾶς καὶ ψεύδους διαγγελήσονται ἐν συντελείᾳ, ἐν ὀργῇ συντελείας καὶ οὐκ ἔσονται. Καὶ γνώσονται ὅτι ὁ θεὸς δεσπόζει τοῦ ἰακὼβ, καὶ τῶν περάτων τῆς γῆς. Ἐπιστρέψουσιν εἰς ἑσπέραν, καὶ λιμώξουσιν ὡς κύων, καὶ κυκλώσουσι πόλιν. Αὐτοὶ διασκορπισθήσονται τοῦ φαγεῖν, ἐὰν δὲ μὴ χορτασθῶσι καὶ γογγύσουσι. Ἐγὼ δὲ ᾄσομαι τῇ δυνάμει σου, καὶ ἀγαλλιάσομαι τὸ πρωὶ τὸ ἔλεός σου. Ὅτι ἐγενήθης ἀντιλήπτωρ μου, καὶ καταφυγή μου ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς μου. Βοηθός μου εἶ σὺ, ψαλῶ, ὅτι ὁ θεὸς ἀντιλήπτωρ μου εἶ, ὁ θεός μου τὸ ἔλεός μου.

Εἰς

Deus cõteret dentes eorũ in ore ipſorũ, molas leonum confringet dñs. Ad nihilum deuenient tanq̃ aqua decurrẽs, intẽdit arcum ſuum donec infirmẽtur. Sicut cera quæ fluit auferẽtur, ſupercecidit ignis & non uiderũt ſolem. Prius quàm intelligerẽt ſpinæ ueſtræ rhamnũ, ſicut uiuentes ſicut in ira abſorbet eos. Lætabitur iuſtus quũ uiderit uindictã, manus ſuas lauabit in ſanguine peccatoris. Et dicet homo, ſi utique eſt fructus iuſto, utique eſt deus iudicans eos in terra.

In finem, ne diſperdas Dauid in tituli inſcriptione, quãdo miſit Saul & cuſtodiuit domũ eius, ut interficeret eum. LVIII

ERipe me de inimicis meis deus, & ab inſurgentibus in me, libera me. Eripe me de operãtibus iniquitatẽ, & de uiris ſanguinũ ſalua me. Quia ecce ceperũt animã meã, irruerunt in me fortes. Neq̃ iniquitas mea, neque peccatum meum domine, ſine iniquitate cucurri & direxi. Exurge in occurſum meum & uide, & tu domine deus uirtutum deus Iſrael. Intende ad uiſitandas omnes gẽtes, nõ miſererearis omnibus qui operãtur iniquitatẽ. Conuertẽtur ad ueſperã, & famẽ patientur ut canes, & circuibũt ciuitatẽ. Ecce loquentur in ore ſuo, & gladius in labijs eorum, quoniã quis audiuit? Et tu domine deridebis eos, ad nihilum deduces omnes gentes. Fortitudinẽ meam ad te cuſtodiã, quia deus ſuſceptor meus es, deus meus miſericordia eius præueniet me. Deus oſtendet mihi ſuper inimicos meos, ne occidas eos, ne quando obliuiſcãtur legis tuæ. Diſperge illos in uirtute tua, & deſtrue eos protector meus dñe. Delictum oris eorũ, ſermonem labiorũ ipſorũ, & comprehendantur in ſuperbia ſua. Et de execratione & mendacio annuntiabuntur in conſummatione, in ira conſummationis & non erunt. Et ſcient quia deus dominabitur Iacob, & finium terræ. Conuertentur ad ueſperã & famem patientur ut canes, & circuibunt ciuitatem. Ipſi diſpergẽtur ad mãducandũ, ſi uero nõ fuerint ſaturati & murmurabunt. Ego aũt cantabo fortitudinẽ tuã, & exaltabo mane miſericordiã tuam. Quia factus es ſuſceptor meus, & refugiũ meũ in die tribulationis meæ. Adiutor meus tibi pſallã, quia deus ſuſceptor meus es, deus meus miſericordia mea.

In finem

Deus excute dentes eorum ex ore eorum, molares leonum confringe domine. Diſſoluantur quaſi aquæ quæ defluunt, intendit arcum ſuum donec conterantur. Quaſi uermis tabefactus pertrãſeant, quaſi abortiuum mulieris quod non uidit ſolem. Antequàm creſcant ſpinæ ueſtræ in rhamnum, quaſi uiuentes quaſi in ira tempeſtas rapiet eos. Lætabitur iuſtus quum uiderit ultionem, pedes ſuos lauabit in ſanguine impij.

Et dicet homo uere eſt fructus iuſto, uere eſt deus iudicans in terra.

Victori, ut non diſperdas Dauid humilem & ſimplicẽ, quando miſit Saul, & cuſtodierunt domum ut occiderent eum. LIX

ERue me de inimicis meis deus meus, & à reſiſtentibus mihi protege me. Libera me ab operarijs iniquitatis, & à uiris ſanguinum ſalua me. Quia ecce inſidiati ſunt animæ meæ, congregantur aduerſus me fortiſſimi, abſque iniquitate mea & abſque peccato meo domine. Non egi inique & illi currunt & præparantur, ſurge ex aduerſo pro me & reſpice. Et tu domine deus exercituum deus Iſrael, euigila ut uiſites omnes gentes, non miſereris uniuerſis qui operantur iniquitatem: ſemper. Reuertantur ad ueſperam & latrent ut canes, & circũeant ciuitatem.

Ecce loquuntur in ore ſuo, gladij in labijs eorum, quaſi nemo audiat. Tu autem domine deridebis eos, ſubſannabis omnes gentes. Fortitudinem meam ad te ſeruabo, quoniam tu deus eleuator meus. Dei mei miſericordia præueniet me, deus oſtendit mihi inſidiatores meos. Ne occidas eos ne fortè obliuiſcãtur populi mei, diſperge eos in fortitudine tua & deſtrue eos, protector noſter domine. In peccato oris ſui in ſermone labiorum ſuorum, & capiantur in ſuperbia ſua, maledictionem & mendacium narrantes. Conſume in furore conſume ut non ſubſiſtant, & ſcient quoniam deus dominator Iacob, in finibus terræ: ſemper. Conuertentur ad ueſperam & latrent ut canes, & circumeant ciuitatem. Ipſi uagabuntur ut comedant, & quum ſaturati non fuerint, murmurabunt. Ego autem cantabo imperium tuum, & laudabo mane miſericordiam tuam, quoniam factus es fortitudo mea & refugium in die tribulationis meæ. Virtutem meam tibi cantabo, quoniam deus adiutor meus, deus miſericordia mea.

Victori

אֱלֹהִים חֲרַס־שִׁנֵּימוֹ בְּפִימוֹ מַלְתְּעוֹת
כְּפִירִים נְתֹרַ יְהוָה׃ יִמָּאֲסוּ כְּמוֹ־מָיִם
יִתְהַלְּכוּ־לָמוֹ יִרְרֹךְ חִצָּיו כְּמוֹ יִתְמוֹלָלוּ׃
כְּמוֹ שַׁבְלוּל תֶּמֶס יַחֲלֹךְ נֹפֶל אֵשֶׁת
בַּל־חָזוּ שֶׁמֶשׁ׃ בְּטֶרֶם יָבִינוּ סִירוֹתֵיכֶם
אָטָד כְּמוֹ־חַי כְּמוֹ־חֲרוֹן יִשְׂעָרֶנּוּ׃
יִשְׂמַח צַדִּיק כִּי־חָזָה נָקָם פְּעָמָיו יִרְחַץ
בְּרַם חַרְשָׁע׃ וְיֹאמַר אַךְ־פְּרִי
לַצַּדִּיק אַךְ יֵשׁ־אֱלֹהִים שֹׁפְטִים בָּאָרֶץ׃

נט

לַמְנַצֵּחַ אַל־תַּשְׁחֵת
לְדָוִד מִכְתָּם בְּשָׁלוֹחַ
שָׁאוּל וַיִּשְׁמְרוּ אֶת־
הַבַּיִת לַהֲמִיתוֹ׃

הַצִּילֵנִי מֵאוֹיְבַי אֱלֹהַי מִמְּתְקוֹמְמָי
תְּשַׂגְּבֵנִי׃ הַצִּילֵנִי מִפֹּעֲלֵי אָוֶן
וּמֵאַנְשֵׁי דָמִים הוֹשִׁיעֵנִי׃ כִּי הִנֵּה
אָרְבוּ לְנַפְשִׁי יָגוּרוּ עָלַי עַזִּים לֹא־פִשְׁעִי
וְלֹא־חַטָּאתִי יְהוָה׃ בְּלִי־עָוֹן יְרוּצוּן
וְיָכִינוּ עוּרָה לִקְרָאתִי וּרְאֵה׃
וְאַתָּה יְהוָה אֱלֹהִים׀ צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
הָקִיצָה לִפְקֹד כָּל־הַגּוֹיִם אַל־תָּחֹן כָּל־
בֹּגְדֵי אָוֶן סֶלָה׃ יָשׁוּבוּ לָעֶרֶב
יְהֻמּוּ כַבֶּלֶב וְיסֹובְבוּ־עִיר׃ הִנֵּה
יַבִּיעוּן בְּפִיהֶם חֲרָבוֹת בְּשִׂפְתוֹתֵיהֶם כִּי־
מִי שֹׁמֵעַ׃ וְאַתָּה יְהוָה תִּשְׂחַק־לָמוֹ
תִּלְעַג לְכָל־גּוֹיִם׃ עֻזּוֹ אֵלֶיךָ אֶשְׁמֹרָה
כִּי־אֱלֹהִים מִשְׂגַּבִּי׃ אֱלֹהֵי חַסְדִּי
יְקַדְּמֵנִי אֱלֹהִים יַרְאֵנִי בְשׁוּרָרָי׃
אַל־תַּהַרְגֵם׀ פֶּן־יִשְׁכְּחוּ עַמִּי הֲנִיעֵמוֹ
בְחֵילְךָ וְהוֹרִידֵמוֹ מָגִנָּנוּ אֲדֹנָי׃
חַטַּאת־פִּימוֹ דְּבַר־שִׂפְתֵימוֹ וְיִלָּכְדוּ בְגַאֲוָתָם
וּמֵאָלָה וּמִכַּחַשׁ יְסֻפָּרוּ׃ כַּלֵּה בְחֵמָה
כַּלֵּה וְאֵינֵמוֹ וְיֵדְעוּ כִּי־אֱלֹהִים מֹשֵׁל
בְּיַעֲקֹב לְאַפְסֵי הָאָרֶץ סֶלָה׃ וְיָשׁוּבוּ
לָעֶרֶב יֶהֱמּוּ כַבֶּלֶב וְיסֹובְבוּ עִיר׃
הֵמָּה יְנִיעוּן לֶאֱכֹל אִם־לֹא יִשְׂבְּעוּ
וָלִינוּ׃ וְאָנִי אָשִׁיר עֻזֶּךָ וַאֲרַנֵּן
לַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ כִּי־הָיִיתָ מִשְׂגָּב לִי וּמָנוֹס
בְּיוֹם צַר־לִי׃ עֻזִּי אֵלֶיךָ אֲזַמֵּרָה כִּי־
אֱלֹהִים מִשְׂגַּבִּי אֱלֹהֵי חַסְדִּי׃

Εἰς τὸ τέλος, τοῖς ἀλλοιωθησομένοις ἐπὶ εἰς συναγωγὴν τῷ Δαυὶδ, εἰς διδαχήν, ὁπότε ἐνεπύρισε τὴν Μεσοποταμίαν Συρίας, καὶ τὴν Σουβὰλ, καὶ ἐπέστρεψε Ἰωὰβ, καὶ ἐπάταξε Ἐδὼμ ἐν τῇ φάραγγι τῶν ἁλῶν δώδεκα χιλιάδας. νθ

Ὁ Θεὸς ἀπώσω ἡμᾶς καὶ καθεῖλες ἡμᾶς, ὠργίσθης καὶ ᾠκτείρησας ἡμᾶς. Συνέσεισας τὴν γῆν καὶ ἐταράξας αὐτήν, ἴασαι τὰ συντρίμματα αὐτῆς ὅτι ἐσαλεύθη. Ἐδείξας τῷ λαῷ σου σκληρὰ, ἐπότισας ἡμᾶς οἶνον κατανύξεως. Ἔδωκας τοῖς φοβουμένοις σε σημείωσιν, τοῦ φυγεῖν ἀπὸ προσώπου τόξου. Ὅπως ἂν ῥυσθῶσιν οἱ ἀγαπητοί σου, σῶσον τῇ δεξιᾷ σου, καὶ ἐπάκουσόν μου. Ὁ θεὸς ἐλάλησεν ἐν τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ, ἀγαλλιάσομαι καὶ διαμεριῶ Σίκιμα, καὶ τὴν κοιλάδα τῶν σκηνῶν διαμετρήσω. Ἐμὸς ἐστι Γαλαὰδ καὶ ἐμὸς ἐστι Μανασσῆς, καὶ ἐφραὶμ κραταίωσις τῆς κεφαλῆς μου. Ἰούδας βασιλεύς μου, Μωὰβ λέβης τοῦ ἐλπίδος μου. Ἐπὶ τὴν ἰδουμαίαν ἐκτενῶ τὸ ὑπόδημά μου, ἐμοὶ ἀλλόφυλοι ὑπετάγησαν. Τίς ἀπάξει με εἰς πόλιν περιοχῆς, ἢ τίς ὁδηγήσει με ἕως τῆς ἰδουμαίας; Οὐχὶ σὺ ὁ θεὸς ὁ ἀπωσάμενος ἡμᾶς, καὶ οὐκ ἐξελεύσῃ ὁ θεὸς ἐν ταῖς δυνάμεσιν ἡμῶν. Δὸς ἡμῖν βοήθειαν ἐκ θλίψεως, καὶ ματαία σωτηρία ἀνθρώπου. Ἐν τῷ θεῷ ποιήσομεν δύναμιν, καὶ αὐτὸς ἐξουδενώσει τοὺς θλίβοντας ἡμᾶς.

Εἰς τὸ τέλος, ἐν ὕμνοις τῷ Δαυίδ. ξ

Εἰσάκουσον ὁ θεὸς τῆς δεήσεώς μου, πρόσχες τῇ προσευχῇ μου. Ἀπὸ τῶν περάτων τῆς γῆς, πρός σε ἐκέκραξα, ἐν τῷ ἀκηδιᾶσαι τὴν καρδίαν μου, ἐν πέτρᾳ ὕψωσάς με. Ὡδήγησάς με ὅτι ἐγενήθης ἐλπίς μου, πύργος ἰσχύος ἀπὸ προσώπου ἐχθροῦ. Παροικήσω ἐν τῷ σκηνώματί σου εἰς τοὺς αἰῶνας, σκεπασθήσομαι ἐν τῇ σκέπῃ τῶν πτερύγων σου. Ὅτι σὺ ὁ θεός εἰσήκουσας τῆς εὐχῆς μου, ἔδωκας κληρονομίαν τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά σου. Ἡμέρας ἐπ' ἡμέρας τοῦ βασιλέως προσθήσεις, τὰ ἔτη αὐτοῦ ἕως ἡμέρας γενεᾶς καὶ γενεᾶς. Διαμενεῖ εἰς τὸν αἰῶνα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, ἔλεος καὶ ἀλήθειαν αὐτοῦ τίς ἐκζητήσει; Οὕτως ψαλῶ τῷ ὀνόματί σου εἰς τοὺς αἰῶνας, τοῦ ἀποδοῦναί με τὰς εὐχάς μου ἡμέραν ἐξ ἡμέρας.

Εἰς τὸ τέλος, ὑπὲρ ἰδιθούμ, ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ξα

Οὐχὶ τῷ θεῷ ὑποταγήσεται ἡ ψυχή μου, παρ' αὐτοῦ γὰρ τὸ σωτήριόν μου. Καὶ γὰρ αὐτὸς θεός μου καὶ σωτήρ μου, ἀντιλήπτωρ μου, οὐ μὴ σαλευθῶ ὡὴ πολύν. Ἕως πότε ἐπιτίθεσθε ἐπ' ἄνθρωπον, φονεύετε πάντες ὑμεῖς, ὡς τοίχῳ κεκλιμένῳ καὶ φραγμῷ ὠσμένῳ. Πλὴν

In finem, pro his qui cõmutabuntur in tituli inſcriptione Dauid, in doctrinã, quũ ſuccendit Meſopotamiã Syriæ, & Syriam Sobal, & conuertit Ioab, & percuſſit Edom in ualle Salinarum duodecim milia. LIX

DEus repuliſti nos & deſtruxiſti nos, iratus es & miſertus es nobis. Commouiſti terram & cõturbaſti eam, ſana cõtritiones eius quia cõmota eſt. Oſtẽdiſti populo tuo dura, potaſti nos uino cõpũctionis. Dediſti metuẽtibus te ſignificationẽ, ut fugiant à facie arcus. Vt liberent dilecti tui, ſaluũ fac dextera tua, & exaudi me. Deus locutus eſt in ſancto ſuo, lætabor & partibor Sicimã, & cõuallem tabernaculorũ metibor. Meus eſt Galaad & meus eſt Manaſſes, & Ephraim fortitudo capitis mei. Iuda rex meus, Moab olla ſpei meæ. In Idumæam extendam calciamentum meum, mihi alienigenæ ſubditi ſunt. Quis deducet me in ciuitatẽ munitam, quis deducet me uſq; in Idumæam? Nónne tu deus qui reppuliſti nos, & non egredieris deus in uirtutibus noſtris. Da nobis auxilium de tribulatione, & uana ſalus hominis. In deo faciemus uirtutem, & ipſe ad nihilum deducet tribulantes nos.

In finem, in hymnis Dauid. LX

EXaudi deus deprecationẽ meam, intende orationi meæ. A finibus terræ ad te clamaui, dum anxiaretur cor meũ, in petra exaltaſti me. Deduxiſti me quia factus es ſpes mea, turris fortitudinis à facie inimici. Inhabitabo in tabernaculo tuo in ſecula, protegar in uelamẽto alarum tuarum. Quoniã tu deus meus exaudiſti orationem meam, dediſti hæreditatẽ timẽtibus nomen tuum. Dies ſuper dies regis adijcies, annos eius uſq; in diem generationis & generationis. Permanet in æternum in conſpectu dei, miſericordiam & ueritatem eius quis requiret? Sic pſalmũ dicam nomini tuo in ſeculũ ſeculi, ut reddam uota mea de die in diem.

In finem, pro Idithum, pſalmus Dauid. LXI

NOnne deo ſubiecta erit anima mea, ab ipſo enim ſalutare meum. Nam & ipſe deus meus & ſalutaris meus, ſuſceptor meus, non mouebor amplius. Quouſq; irruitis in hominem, interficitis uniuerſi uos, tanq; parieti inclinato & maceriæ depulſæ.

Veruntamen

Victori pro lilijs teſtimonium humilis & ſimplicis Dauid ad docẽdum, quando pugnauit aduerſus Syriam Meſopotamiæ, & aduerſus Syriam Soba, & reuerſus eſt Ioab & percuſſit Edom in ualle ſalinarum duodecim milia. LX

DEus proieciſti nos ſcidiſti nos, iratus es conuertiſti nos. Commouiſti terram & diripuiſti eam, ſana contritiones eius quoniam mota eſt. Oſtendiſti populo tuo duritiam, potaſti nos uino conſopiente. Dediſti metuentibus te ſignum ut fugerent, à facie arcus ſemper. Vt liberentur amici tui, ſalua dextera tua & exaudi me. Deus loquutus eſt in ſanctuario ſuo, lætabor diuidam Sicimam, & uallem Soccot dimetiar. Meus eſt Galaad & meus eſt Manaſſe, & Ephraim fortitudo capitis mei, Iuda legifer meus. Moab olla lauacri mei, ſuper Idumæam incedam calciamento meo, mihi Palæſtina fœderata eſt. Quis deducet me ad ciuitatem munitam, quis deducet me uſque ad Idumæam? Nõne tu deus qui proieciſti nos, & non egredieris deus in exercitibus noſtris. Da nobis auxilium de tribulatione, uana eſt enim ſalus ab homine. In deo faciemus uirtutem, & ipſe conculcabit tribulantes nos.

Victori in pſalmis Dauid. LXI

EXaudi deus laudationem meam, intende orationi meæ. De nouiſſimo terræ ad te clamabo cum triſte fuerit cor meum, cum fortis eleuabitur aduerſum me tu eris ductor meus. Fuiſti ſpes mea, turris munitiſſima à facie inimici. Habitabo in tabernaculo tuo iugiter, ſperabo in protectione alarum tuarum ſemper. Tu enim deus exaudiſti orationem meam, dediſti hæreditatem timentibus nomen tuum. Dies ſuper dies regis adijcies, annos eius donec eſt generatio & generatio. Sedebit ſemper ante faciem dei, miſericordia & ueritas ſeruabũt eum. Sic canam nomini tuo iugiter, reddens uota mea per ſingulos dies.

Victori pro Idithum canticum Dauid. LXII

ATtamen apud deum ſilebit anima mea, ex eo ſalus mea. Attamen ipſe eſt ſcutum meum & ſalus mea, fortitudo mea non commouebor amplius. Vſque quo inſidiamini contra uirum interficitis omnes, quaſi murus inclinatus & maceria corruens.

Partem

ס

לַמְנַצֵּחַ עַל־שׁוֹשַׁן עֵדוּת מִכְתָּם
לְדָוִד לְלַמֵּד ׃ בְּהַצּוֹתוֹ אֶת־אֲרַם
נַהֲרַיִם וְאֶת־אֲרַם צוֹבָה וַיָּשָׁב
יוֹאָב וַיַּךְ אֶת־אֱדוֹם בְּגֵיא־מֶלַח
שְׁנֵים עָשָׂר אָלֶף ׃

אֱלֹהִים זְנַחְתָּנוּ פָּרַצְתָּנוּ אָנַפְתָּ
תְּשׁוֹבֵב לָנוּ ׃ הִרְעַשְׁתָּה אֶרֶץ פִּצַּמְתָּהּ
רְפָה שִׁבְרֶיהָ כִּי־מָטָה ׃ הָרְאֵיתָ עַמְּךָ
קָשָׁה הִשְׁקִיתָנוּ יַיִן תַּרְעֵלָה ׃ נָתַתָּה
לִירֵאֶיךָ נֵס לְהִתְנוֹסֵס מִפְּנֵי קֶשֶׁט סֶלָה ׃
לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה
יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי ׃ אֱלֹהִים ׀ דִּבֶּר בְּקָדְשׁוֹ
אֶעֱלוֹזָה אֲחַלְקָה שְׁכֶם וְעֵמֶק סֻכּוֹת אֲמַדֵּד׃
לִי גִלְעָד ׀ וְלִי מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם מָעוֹז
רֹאשִׁי יְהוּדָה מְחֹקְקִי ׃ מוֹאָב ׀ סִיר
רַחְצִי עָלַי־אֱדוֹם אַשְׁלִיךְ נַעֲלִי עָלַי פְּלֶשֶׁת
הִתְרוֹעָעִי ׃ מִי יוֹבִלֵנִי עִיר מָצוֹר מִי
נָחָנִי עַד־אֱדוֹם ׃ הֲלֹא־אַתָּה אֱלֹהִים
זְנַחְתָּנוּ וְלֹא־תֵצֵא אֱלֹהִים בְּצִבְאוֹתֵינוּ ׃
הָבָה־לָּנוּ עֶזְרַת מִצָּר וְשָׁוְא תְּשׁוּעַת
אָדָם ׃ בֵּאלֹהִים נַעֲשֶׂה־חָיִל וְהוּא
יָבוּס צָרֵינוּ ׃

ס ח

לַמְנַצֵּחַ ׀ עַל־
נְגִינַת לְדָוִד ׃
שְׁמַע אֱלֹהִים רִנָּתִי הַקְשִׁיבָה
תְּפִלָּתִי ׃ מִקְצֵה הָאָרֶץ ׀ אֵלֶיךָ אֶקְרָא
בַּעֲטֹף לִבִּי בְּצוּר־יָרוּם מִמֶּנִּי תַנְחֵנִי ׃
כִּי־חָיִיתָ מַחְסֶה לִי מִגְדַּל־עֹז מִפְּנֵי אוֹיֵב ׃
אָגוּרָה בְאָהֳלְךָ עוֹלָמִים אֶחֱסֶה בְסֵתֶר
כְּנָפֶיךָ סֶלָה ׃ כִּי־אַתָּה אֱלֹהִים שָׁמַעְתָּ
לִנְדָרָי נָתַתָּ יְרֻשַּׁת יְרֵאֵי שְׁמֶךָ ׃
יָמִים עַל־יְמֵי־מֶלֶךְ תוֹסִיף שְׁנוֹתָיו כְּמוֹ־
דוֹר וָדוֹר ׃ יֵשֵׁב עוֹלָם לִפְנֵי אֱלֹהִים
חֶסֶד וֶאֱמֶת מַן יְנַצְּרֻהוּ ׃ כֵּן ׀ אֲזַמְּרָה
שִׁמְךָ לָעַד לְשַׁלֵּמִי נְדָרַי יוֹם ׀ יוֹם ׃

ס ט

לַמְנַצֵּחַ עַל־יְדוּתוּן
מִזְמוֹר לְדָוִד ׃
אַךְ אֶל־אֱלֹהִים דּוֹמִיָּה נַפְשִׁי מִמֶּנּוּ
יְשׁוּעָתִי ׃ אַךְ־הוּא צוּרִי וְיִשְׁעָתִי
מִשְׂגַּבִּי לֹא־אֶמּוֹט רַבָּה ׃ עַד־אָנָה ׀
תְּהוֹתְתוּ עַל־אִישׁ תְּרֹצְחוּ כֻלְּכֶם כְּקִיר
בָּטוּי גָּדֵר הֲדֻחָיָה ׃

Πλὴν τὴν τιμήν μου ἐβουλεύσαντο ἀπωσασθαι, ἐθελημοσύνη ἐν χείλεσι, καὶ σώματι αὐτῶν εὐλόγουν, καὶ τῇ καρδίᾳ αὐτῶν κατηρῶντο. Πλὴν τῷ θεῷ ὑποτάγηθι ἡ ψυχή μου, ὅτι παρ' αὐτοῦ ἡ ὑπομονή μου. Ὅτι αὐτὸς θεός μου καὶ σωτήρ μου, ἀντιλήπτωρ μου δὲ μὴ μεταναστεύσω. Ἐπὶ τῷ θεῷ τὸ σωτήριόν μου καὶ ἡ δόξα μου, ὁ θεὸς τῆς βοηθείας μου, καὶ ἡ ἐλπίς μου ἐπὶ τῷ θεῷ. Ἐλπίσατε ἐπ' αὐτὸν πᾶσα συναγωγὴ λαοῦ, ἐκχέατε γνώμην αὐτοῦ τοὺς καρδίας ὑμῶν, ὅτι ὁ θεὸς βοηθὸς ἡμῶν. Πλὴν μάταιοι οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων, ψευδεῖς οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐν ζυγοῖς, τοῦ ἀδικῆσαι αὐτοὺς ἐκ ματαιότητος αὐτοὶ τραυτό. Μὴ ἐλπίζετε ἐπ' ἀδικίαν καὶ αὐτὴν ἅρπαγμα μὴ ὑπολάβητε, πλοῦτος ἐὰν ῥέῃ μὴ προσίθεσθε καρδίαν. Ἅπαξ ἐλάλησεν ὁ θεός δύο ταῦτα ἤκουσα, ὅτι τὸ κράτος τοῦ θεοῦ καὶ σοὶ κύριε τὸ ἔλεος, ὅτι σὺ ἀποδώσεις ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

Εἰς τὸ τέλος, ψαλμὸς τοῦ Δαυὶδ, ἐν τοῦ εἶναι αὐτὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας. ξϐ

Ὁ θεὸς ὁ θεός μου, πρός σε ὀρθρίζω. Ἐδίψησέ σε ἡ ψυχή μου, πρὸς σὲ πλῶς σοὶ ἡ σάρξ μου. Ἐν γῇ ἐρήμῳ καὶ ἀβάτῳ καὶ ἀνύδρῳ, οὕτως ἐν τοῦ ἁγίῳ ὤφθην σοι, τοῦ ἰδεῖν τὴν δύναμίν σου καὶ τὴν δόξαν σου. Ὅτι κρεῖσσόν τὸ ἔλεός σου ὑπὲρ ζωάς, τὰ χείλη μου ἐπαινέσουσί σε. Οὕτως εὐλογήσω σε ἐν τῇ ζωῇ μου, καὶ ἐν τῷ ὀνόματί σου ἀρῶ τὰς χεῖράς μου. Ὡς ἐκ στέατος καὶ πιότητος ἐμπλησθείη ἡ ψυχή μου, καὶ χείλη ἀγαλλιάσεως αἰνέσει τὸ στόμα μου. Εἰ ἐμνημόνευόν σου ἐπὶ τῆς στρωμνῆς μου, ἐν τοῖς ὄρθροις ἐμελέτων εἰς σέ, ὅτι ἐγενήθης βοηθός μου. Καὶ ἐν τῇ σκέπῃ τῶν πτερύγων σου ἀγαλλιάσομαι, ἐκολλήθη ἡ ψυχή μου ὀπίσω σου, ἐμὲ δὲ ἀντελάβετο ἡ δεξιά σου. Αὐτοὶ δὲ εἰς μάτην ἐζήτησαν τὴν ψυχήν μου, εἰσελεύσονται εἰς τὰ κατώτατα τῆς γῆς, παραδοθήσονται εἰς χεῖρας ῥομφαίας, μερίδες ἀλωπέκων ἔσονται. Ὁ δὲ βασιλεὺς εὐφρανθήσεται ἐπὶ τῷ θεῷ, ἐπαινεθήσεται πᾶς ὁ ὀμνύων ἐν αὐτῷ, ὅτι ἐνεφράγη στόμα λαλούντων ἄδικα.

Εἰς τὸ τέλος, ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ξγ

Εἰσάκουσον ὁ θεὸς φωνῆς μου, ἐν τῷ δέεσθαί με πρὸς σέ, ἀπὸ φόβου ἐχθροῦ ῥύσαι τὴν ψυχήν μου. Σκέπασόν με ἀπὸ συστροφῆς πονηρευομένων, ἀπὸ πλήθους ἐργαζομένων ἀδικίαν. Οἵτινες ἠκόνησαν ὡς ῥομφαίαν τὰς γλώσσας αὐτῶν, ἐνέτειναν τόξον αὐτῶν, πρᾶγμα πικρόν, τοῦ κατατοξεῦσαι ἐν ἀκεραίοις ἄμωμον. Ἐξάπινα κατατοξεύσουσιν αὐτὸν, καὶ οὐ φοβηθήσονται, ἐκραταίωσαν

Verũtamen precium meum cogitauerũt te pellere, cucurri in ſiti, ore ſuo benedicebant & corde ſuo maledicebãt. Verũtamen deo ſubiecta eſto anima mea, quoniam ab ipſo patientia mea. Quia ipſe deus meus & ſaluator meus, adiutor meus non emigrabo. In deo ſalutare meum & gloria mea, deus auxilij mei & ſpes mea in deo eſt. Sperate in eo omnis congregatio populi, effundite corã illo corda ueſtra, quia deus adiutor noſter in æternum. Veruntamen uani filij hominũ, mendaces filij hominũ in ſtateris, ut decipiãt ipſi de uanitate in idipſum. Nolite ſperare in iniquitate, & rapinas nolite concupiſcere, diuitiæ ſi affluant nolite cor apponere. Semel loquutus eſt deus, duo hæc audiui, quia poteſtas dei eſt, & tibi domine miſericordia, quia tu reddes unicuique iuxta opera ſua.

In finem, pſalmus Dauid, quum eſſet in deſerto Iudææ. LXII

DEus deus meus, ad te de luce uigilo. Sitiuit in te anima mea, cẽ multipliciter tibi caro mea. In terra deſerta inuia & inaquoſa ſic in ſancto apparui tibi, ut uiderem uirtutem tuam & gloriam tuam. Quoniam melior eſt miſericordia tua ſuperuitas, labia mea laudabunt te. Sic benedicam te in uita mea, & in nomine tuo leuabo manus meas. Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea, & labijs exultationis laudabit os meũ. Sic memor fui ſuper ſtratum meum, in matutinis meditabor in te, quia fuiſti adiutor meus. Et in uelamento alarum tuarum exultabo, adhæſit anima mea poſt te, me ſuſcepit dextera tua. Ipſi uero in uanum quæſierunt animam meam, introibũt in inferiora terræ, tradentur in manus gladij, partes uulpium erunt. Rex uero lætabitur in deo, laudabuntur omnes qui iurant in eo, quia obſtructum eſt os loquentium iniqua.

In finem, pſalmus Dauid. LXIII

EXaudi deus orationẽ meã, quũ deprecor, à timore inimici eripe animã meã. Protexiſti me à conuẽtu malignãtiũ, à multitudine operantiũ iniquitatẽ. Quia exacuerũt ut gladiũ linguas ſuas, intẽderunt arcũ, rem amarã, ut ſagittẽt in occultis immaculatum. Subito ſagittabũt eum & nõ timebũt, firmauerunt

Partem enim eius cogitauerunt expellere, placue/
runt sibi in mendacio, ore suo singuli benedicunt,
& corde suo maledicunt: semper. Veruntа/
men deo retice anima mea, ab ipso enim præsto/
latio mea. Sed ipse est fortitudo mea & salus
mea, susceptor meus non timebo. In deo salu/
tare meum & gloria mea, robur fortitudinis meæ
& salus mea in deo. Sperate in eo omni tem/
pore, populi effundite coram eo cor uestrum,
deus spes nostra est: semper. Veruntamen ua/
nitas filij Adam mendacium filij uiri in stateris
dolosis, fraudulenter agunt simul. Nolite con/
fidere in calumnia & in rapina, ne frustremini, di
uitiæ si affluxerint, ne apponatis cor. Vnum
loquutus est deus, duo hæc audiui, quia imperiũ
dei est. Et tibi domine misericordia, quia tu
reddes unicuique secundum opus suum.

Psalmus Dauid, quum esset in deserto
Iudææ. LXIII

DEus fortitudo mea tu es, de luce consurgam
ad te, sitiuit te anima mea, desiderauit te ca/
ro mea, in terra inuia & consitiente ac sine aqua.
Sic in sancto apparui tibi, ut uideam fortitu/
dinem tuam & gloriam tuam. Melior est enim
misericordia tua, quàm uitæ, labia mea lauda/
bunt te. Sic benedicam tibi in uita mea, in no/
mine tuo leuabo manus meas. Quasi adipe &
pinguedine implebitur anima mea, & labijs lau/
dantibus canet os meum. Recordans tui in cu/
bili meo, per singulas uigilias meditabor tibi.
Quia fuisti auxilium meum, & in umbra alarum
tuarum laudabo. Adhæsit anima mea post
te, me susceptit dextera tua. Ipsi uero interfi/
cere quærunt animam meam, ingrediantur in ex/
trema terræ. Congregentur in manus gladij,
pars uulpium erunt. Rex autem lætabitur
in deo, laudabitur omnis qui iurat in eo, quia ob/
struetur os loquentium mendacium.

Victori, psalmus Dauid.
LXIIII

AVdi deus uocem meam loquentis, à timo/
re inimici serua uitam meam. Absconde
me à consilio malignorum, à tumultu operãtium
iniquitatem. Quia exacuerunt quasi gladium
linguam suam, tetenderunt sagittam suam uer/
bum amarissimum. Vt sagittarent in ab/
sconditis simplicem, subito sagittabunt eum &
non timebunt.

Confortauerunt

אַךְ מִשְּׂאֵתוֹ ׀ יָעֲצוּ לְחַדֵּיחַ יִרְצוּ כָזָב
בְּפִיו יְבָרֵכוּ וּבְקִרְבָּם יְקַלְלוּ־סֶלָה ׃
לַאלֹהִים דּוֹמִי נַפְשִׁי כִּי מִמֶּנּוּ
תִקְוָתִי ׃ אַךְ־הוּא צוּרִי וְיִשׁוּעָתִי
מִשְׂגַּבִּי לֹא אֶמּוֹט ׃ עַל־אֱלֹהִים
יִשְׁעִי וְכְבוֹדִי צוּר־עֻזִּי מַחְסִי בֵּאלֹהִים ׃
בִּטְחוּ בוֹ בְכָל־עֵת ׀ עַם שִׁפְכוּ לְפָנָיו
לִבְבָכֶם אֱלֹהִים מַחְסֶה־לָנוּ סֶלָה ׃
אַךְ הֶבֶל בְּנֵי־אָדָם כָּזָב בְּנֵי־אִישׁ בְּמֹאזְנַיִם
לַעֲלוֹת חֻמָּה מֵהֶבֶל יָחַד ׃ אַל־תִּבְטְחוּ
בָעוֹשֶׁק וּבְגָזֵל אַל־תֶּהְבָּלוּ חַיִל ׀ כִּי־יָנוּב
אַל־תָּשִׁיתוּ לֵב ׃ אַחַת דִּבֶּר אֱלֹהִים
שְׁתַּיִם זוּ־שָׁמָעְתִּי כִּי־עֹז לֵאלֹהִים ׃
וְלְךָ אֲדֹנָי חָסֶד כִּי־אַתָּה ׀ תְּשַׁלֵּם לְאִישׁ
כְּמַעֲשֵׂהוּ ׃

ס ג

מִזְמוֹר לְדָוִד בְּהִיוֹתוֹ
בְּמִדְבַּר יְהוּדָה ׃

אֱלֹהִים ׀ אֵלִי אַתָּה אֲשַׁחֲרֶכָּ צָמְאָה
לְךָ ׀ נַפְשִׁי כָּמַהּ לְךָ בְּשָׂרִי בְּאֶרֶץ צִיָּה וְעָיֵף
בְּלִי־מָיִם ׃ כֵּן בַּקֹּדֶשׁ חֲזִיתִיךָ לִרְאוֹת
עֻזֶּךָ וְכְבוֹדֶךָ ׃ כִּי־טוֹב חַסְדְּךָ מֵחַיִּים
שְׂפָתַי יְשַׁבְּחוּנָךְ ׃ כֵּן אֲבָרֶכְךָ בְחַיָּי
בְּשִׁמְךָ אֶשָּׂא כַפָּי ׃ כְּמוֹ חֵלֶב וָדֶשֶׁן
תִּשְׂבַּע נַפְשִׁי וְשִׂפְתֵי רְנָנוֹת יְהַלֵּל־פִּי ׃
אִם־זְכַרְתִּיךָ עַל־יְצוּעָי בְּאַשְׁמוּרוֹת
אֶהְגֶּה־בָּךְ ׃ כִּי הָיִיתָ עֶזְרָתָה לִּי וּבְצֵל
כְּנָפֶיךָ אֲרַנֵּן ׃ דָּבְקָה נַפְשִׁי אַחֲרֶיךָ
בִּי תָמְכָה יְמִינֶךָ ׃ וְהֵמָּה לְשׁוֹאָה
יְבַקְשֵׁי נַפְשִׁי יָבֹאוּ בְּתַחְתִּיּוֹת הָאָרֶץ ׃
יַגִּירֻהוּ עַל־יְדֵי־חָרֶב מְנָת שׁוּעָלִים יִהְיוּ ׃
וְהַמֶּלֶךְ יִשְׂמַח בֵּאלֹהִים יִתְהַלֵּל כָּל־
הַנִּשְׁבָּע בּוֹ כִּי יִסָּכֵר פִּי דוֹבְרֵי־שָׁקֶר ׃

ס ד

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר
לְדָוִד ׃

שְׁמַע אֱלֹהִים קוֹלִי בְשִׂיחִי מִפַּחַד
אוֹיֵב תִּצֹּר חַיָּי ׃ תַּסְתִּירֵנִי מִסּוֹד
מְרֵעִים מֵרִגְשַׁת פֹּעֲלֵי אָוֶן ׃
אֲשֶׁר שָׁנְנוּ כַחֶרֶב לְשׁוֹנָם דָּרְכוּ חִצָּם
דָּבָר מָר ׃ לִירוֹת בַּמִּסְתָּרִים תָּם
פִּתְאֹם יוֹרֻהוּ וְלֹא יִירָאוּ ׃

ἐκραταίωσαν ἑαυτοῖς λόγον πονηρόν. Διηγήσαν
το κρύψαι παγίδα, εἶπαν, τίς ὄψεται αὐτούς;
Ἐξηρεύνησαν ἀνομίαν, ἐξέλιπεν ἐξερευνῶντος
ἐξερεύνησις. Προσελεύσεται ἄνθρωπος ἡ καρ
δία βαθεῖα, καὶ ὑψωθήσεται ὁ θεός. Βέλος νηπίων
ἐγενήθησαν αἱ πληγαὶ αὐτῶν, καὶ ἠσθένησαν
ἐπ' αὐτοὺς αἱ γλῶσσαι αὐτῶν. Ἐταράχθησαν
πάντες οἱ θεωροῦντες αὐτούς, καὶ ἐφοβήθη πᾶς
ἄνθρωπος. Καὶ ἀνήγγειλαν τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ, καὶ
τὰ ποιήματα αὐτοῦ συνῆκαν. Εὐφρανθήσεται δί
καιος ἐν τῷ κυρίῳ, καὶ ἐλπιεῖ ἐπ' αὐτόν, καὶ ἐπαινεθή
σονται πάντες οἱ εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ. Κάθισμα θ.
Εἰς τὸ τέλος, ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ, ᾠδὴν ἰδρεμίου
καὶ ἐζεκιήλ καὶ τοῦ λαοῦ τῆς παροικίας, ὅτε ἔμελ
λον ἐκπορεύεσθαι. ξδ

ΣΟὶ πρέπει ὕμνος ὁ θεὸς ἐν Σιὼν, καὶ σοὶ ἀπο
δοθήσεται εὐχὴ ἐν Ἰερουσαλήμ. Εἰσάκουσον
προσευχῆς μου, πρὸς σὲ πᾶσα σὰρξ ἥξει. Λόγοι
ἀνόμων ὑπερίσχυσαν ἡμᾶς, καὶ ταῖς ἀσε
βείαις ἡμῶν σὺ ἱλάσῃ. Μακάριος ὃν ἐξελέξω
καὶ προσελάβου, κατασκηνώσει ἐν ταῖς αὐλαῖς
σου. Πλησθησόμεθα ἐν τοῖς ἀγαθοῖς τοῦ οἴκου σου,
ἅγιος ὁ ναός σου, θαυμαστὸς ἐν δικαιοσύνῃ. Εἰπά
κουσον ἡμῶν ὁ θεὸς ὁ σωτὴρ ἡμῶν, ἡ ἐλπὶς πάν
των τῶν πράτων τῆς γῆς, καὶ τῶν ἐν θαλάσσῃ
μακρᾷ. Ἑτοιμάζων ὄρη ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ, περιε
ζωσμένος ἐν δυνάμει. Ὁ ταράσσων τὸν κύ
ματα τῆς θαλάσσης, ἦχος κυμάτων αὐτῆς τύ
ραννοι. Ταραχθήσονται τὰ ἔθνη καὶ φοβηθήσονται οἱ
κατοικοῦντες τὰ πράτα ἀπὸ τῶν σημείων σου.
Ἐξόδους πρωΐας καὶ ἑσπέρας τέρψεις, ἐπεσκέψω
τὴν γῆν καὶ ἐμέθυσας αὐτήν. Ἐπλήθυνας τοῦ πλου
τίσαι αὐτήν, ὁ ποταμὸς τοῦ θεοῦ ἐπλήρωθη ὑδάτων.
Ἡτοίμασας τὴν τροφὴν αὐτῶν, ὅτι οὕτως ἡ ἑτοιμασία.
Τὰς αὔλακας αὐτοῦ μέθυσον, πλήθυνον τὰ γενή
ματα αὐτοῦ, ἐν τῇ σταγόσιν αὐτοῦ εὐφρανθήσεται ἀνα
τελεῖ. Εὐλογήσεις τὸν στέφανον τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς
χρηστότητός σου, καὶ τὰ πεδία σου πλησθήσονται
πιότητος. Πιανθήσονται τὰ ὡραῖα τῆς ἐρήμου, καὶ
ἀγαλλίασιν οἱ βουνοὶ περιζώσονται. Ἐνεδύσαντο
οἱ κριοὶ τῶν προβάτων, καὶ αἱ κοιλάδες πλήθυ
νοῦσι σῖτον, κεκράξονται καὶ γὰρ ὑμνήσουσιν.

ΑΕἰς τὸ τέλος, ᾠδὴ ψαλμοῦ ἀναστάσεως. ξε
Ἀλαλάξατε τῷ θεῷ πᾶσα ἡ γῆ, ψάλατε δὴ
τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, δότε δόξαν αἰνέσει αὐτοῦ. Εἰπα
τε τῷ θεῷ ὡς φοβερὰ τὰ ἔργα σου, ἐν τῷ πλήθει τῆς
δυνάμεώς σου ψεύσονταί σοι οἱ ἐχθροί σου. Πᾶσα ἡ
γῆ προσκυνησάτωσάν σοι καὶ ψαλάτωσάν σοι, ψα
λάτωσαν δὴ τῷ ὀνόματί σου ὕψιστε. Δεῦτε καὶ ἴδε
τε τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ, ὡς φοβερὸς ἐν βουλαῖς ἐπὶ τοὺς
υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων. Ὁ μετα-

firmauerunt ſibi ſermonẽ nequam. Narra-
uerunt ut abſcõderẽt laqueos, dixerũt quis
uidebit eos? Scrutati ſunt iniquitates, defe-
cerũt ſcrutantes ſcrutinia. Accedet homo ad
cor altum, & exaltabitur deus. Sagittæ pa-
uulorum factæ ſunt plagæ eorum, & infir-
matæ ſunt contra eos linguæ eorum. Cõtur
bati ſunt omnes qui uidebant eos, & timuit
omnis homo. Et annuntiauerunt opera
dei, & facta eius intellexerunt. Lætabitur
iuſtus in domino & ſperabit in eo, & lauda-
buntur omnes recti corde.

In finem, pſalmus Dauid, canticum Hie-
remiæ, & Ezechielis & populi tranſmigrati-
onis quum inciperet proficiſci. LXIIII

TE decet hymnus deus in Sion, & tibi
reddetur uotũ in Hieruſalem. Exaudi
orationem meam, ad te omnis caro ueniet.
Verba iniquorum præualuerũt ſuper nos,
& impietatibus noſtris tu propitiaberis. Be-
atus quẽ elegiſti & aſſumpſiſti, inhabitabit
in atriis tuis. Replebimur in bonis domus
tuæ, ſanctũ eſt templum tuum, mirabile in
æquitate. Exaudi nos deus ſalutaris noſter,
ſpes omnium finium terræ & in mari lõge.
Præparans montes in uirtute tua, accinctus
potentia: qui conturbas profundum maris,
ſonum fluctuum eius. Turbabuntur gentes
& timebunt, qui habitant terminos à ſignis
tuis, exitus matutini & ueſpere delectabis.
Viſitaſti terram & inebriaſti eam, multipli-
caſti locupletare eam. Flumen dei repletum
eſt aquis, paraſti cibum illorum quoniam
ita eſt præparatio eius. Riuos eius inebria,
multiplica genimina eius, in ſtillicidiis eius
lætabitur germinans. Benedices coronæ an-
ni benignitatis tuæ, & campi tui replebun-
tur ubertate. Pingueſcent ſpecioſa deſerti,
& exultatione colles accingẽtur. Induti ſunt
arietes ouium, & ualles abundabunt fru-
mento: clamabũt, etenim hymnum dicent.

In finem, canticum pſalmi reſurre-
ctionis. LXV

IVbilate deo omnis terra, pſalmum dicite
nomini eius, date gloriam laudi eius. Di-
cite deo cꝫ terribilia ſunt opera tua, in mul-
titudine uirtutis tuæ mentientur tibi inimici
tui. Omis terra adoret te & pſallat tibi, pſal-
mũ dicat nomini tuo. Venite & uidete ope-
ra dei, terribilis in cõſiliis ſup filios hominũ.

Qui conuertit

Confortauerunt ſibi ſermonem peſſimum, narrauerunt ut abſconderent laqueos, dixerunt quis uidebit eos? Scrutati ſunt iniquitates, defecerunt ſcrutantes ſcrutinio,& cogitatione ſingulorum & corde profundo. Sagittabit ergo eos deus iaculo repentino, inferentur plagæ eorum. Et corruent in ſemetipſos linguis ſuis, fugient omnes qui uiderint eos. Et timebunt omnes homines & annuntiabunt opus dei, & opera eius intelligent. Lætabitur iuſtus in domino & ſperabit in eo,& exultabunt omnes recti corde.

Victori,pſalmus Dauid cantici.

LXV

TIbi ſilentium laus deus in Sion, & tibi reddetur uotum. Exaudi orationem, donec ad te omnis caro ueniat. Verba iniquitatum præualuerunt aduerſum me,ſceleribus noſtris tu propitiaberis. Beatus quem elegeris & ſuſceperis,habitabit enim in atriis tuis,replebimur in bonis domus tuæ, ſanctificatione templi tui. Terribilis in iuſtitia exaudi nos deus ſaluator noſter, confidentia omnium finium terræ & maris longinqui. Præparans montes in uirtute ſua,accinctus fortitudine. Compeſcens ſonitum maris fremitum fluctuum eius, & multitudinem gentium. Et timebunt qui habitant in extremis à ſignis tuis, egreſſus matutini & ueſperi laudantes facies. Viſitaſti terram & irriga eam, ubertate dita eam, riuus dei plenus aqua:præparabis frumētum eorum,quia ſic fundaſti eam. Sulcos eius inebria,multiplica fruges eius, pluuijs irriga eam, & germini eius benedic. Voluetur annus in bonitate tua,& ueſtigia tua rorabunt pinguedine. Pingueſcent paſcuæ deſerti, & exultatione colles accingentur. Veſtientur agnis greges & uallis plenæ frumento,coæquabuntur & canent.

Victori,canticum pſalmi.

LXVI

IVbilate deo omnis terra. Cantate gloriam nomini eius,date gloriam laudi eius. Dicite deo quàm terribile opus tuum, in multitudine fortitudinis tuæ mentientur tibi inimici tui. Omnis terra adoret te & canat tibi, canat nomini tuo:ſemper. Venite & uidete opera dei, terribilia conſilia ſuper filijs hominum.

Conuertit

יְחַזְּקוּ־לָמוֹ דָּבָר רָע יְסַפְּרוּ לִטְמֹן
מוֹקְשִׁים אָמְרוּ מִי יִרְאֶה־לָמוֹ׃
יַחְפְּשׂוּ עוֹלוֹת תַּמְנוּ חֵפֶשׂ מְחֻפָּשׂ וְקֶרֶב
אִישׁ וְלֵב עָמֹק׃ וַיּוֹרֵם אֱלֹהִים חֵץ
פִּתְאֹם הָיוּ מַכּוֹתָם׃ וַיַּכְשִׁילוּהוּ
עָלֵימוֹ לְשׁוֹנָם יִתְנוֹדְדוּ כָּל־רֹאֵה בָם׃
וַיִּירְאוּ כָּל־אָדָם וַיַּגִּידוּ פֹּעַל אֱלֹהִים
וּמַעֲשֵׂהוּ הִשְׂכִּילוּ׃ יִשְׂמַח צַדִּיק
בַּיהוָה וְחָסָה בוֹ וְיִתְהַלְלוּ כָּל־יִשְׁרֵי־לֵב׃

סה

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר
לְדָוִד שִׁיר׃

לְךָ דוּמִיָּה׀ תְהִלָּה׀ אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן
וּלְךָ יְשֻׁלַּם־נֶדֶר׃ שֹׁמֵעַ תְּפִלָּה עָדֶיךָ
כָּל־בָּשָׂר יָבוֹאוּ׃ דִּבְרֵי עֲוֹנוֹת גָּבְרוּ
מִנִּי פְשָׁעֵינוּ אַתָּה תְכַפְּרֵם׃ אַשְׁרֵי׀
תִּבְחַר וּתְקָרֵב יִשְׁכֹּן חֲצֵרֶיךָ נִשְׂבְּעָה בְּטוּב
בֵּיתֶךָ קְדוֹשׁ הֵיכָלֶךָ׃ נוֹרָאוֹת׀ בְּצֶדֶק
תַּעֲנֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ מִבְטָח כָּל־קַצְוֵי־אֶרֶץ
וְיָם רְחוֹקִים׃ מֵכִין הָרִים בְּכֹחוֹ
נֶאְזָר בִּגְבוּרָה׃ מַשְׁבִּיחַ׀ שְׁאוֹן יַמִּים
שְׁאוֹן גַּלֵּיהֶם וַהֲמוֹן לְאֻמִּים׃ וַיִּירְאוּ
יוֹשְׁבֵי קְצָוֹתֶיךָ מֵאוֹתוֹתֶיךָ מוֹצָאֵי בֹקֶר
וְעֶרֶב תְּרַנֵּן׃ פָּקַדְתָּ הָאָרֶץ וַתְשֹׂקְקֶהָ
רַבַּת תַּעְשִׁרֶנָּה פֶּלֶג אֱלֹהִים מָלֵא מָיִם
תָּכִין דְּגָנָם כִּי־כֵן תְּכִינֶהָ׃ תְּלָמֶיהָ
רַוֵּה נַחֵת גְּדוּדֶיהָ בִּרְבִיבִים תְּמוֹגְגֶנָּה
צִמְחָהּ תְּבָרֵךְ׃ עִטַּרְתָּ שְׁנַת טוּבֶךָ
וּמַעְגָּלֶיךָ יִרְעֲפוּן דָּשֶׁן׃ יִרְעֲפוּ נְאוֹת
מִדְבָּר וְגִיל גְּבָעוֹת תַּחְגֹּרְנָה׃ לָבְשׁוּ
כָרִים׀ חֲצָאן וְעֲמָקִים יַעַטְפוּ־בָר יָתְרוֹעֲעוּ
אַף׀ יָשִׁירוּ׃

סו

לַמְנַצֵּחַ שִׁיר
מִזְמוֹר

הָרִיעוּ לֵאלֹהִים כָּל־הָאָרֶץ׃
זַמְּרוּ כְּבוֹד שְׁמוֹ שִׂימוּ כָבוֹד תְּהִלָּתוֹ׃
אִמְרוּ לֵאלֹהִים מַה־נּוֹרָא מַעֲשֶׂיךָ
בְּרֹב עֻזְּךָ יְכַחֲשׁוּ־לְךָ אוֹיְבֶיךָ׃
כָּל־הָאָרֶץ יִשְׁתַּחֲוֻה לְךָ וִיזַמְּרוּ־לָךְ יְזַמְּרוּ
שְׁמֶךָ סֶלָה׃ לְכוּ וּרְאוּ מִפְעֲלוֹת
אֱלֹהִים נוֹרָא עֲלִילָה עַל־בְּנֵי אָדָם׃

Ο μιᾶς τρέφων τὴν θάλασσαν εἰς ξηρασὶν, ἐν ποσὶ μεταβήσονται ποταμοί, ἐκεῖ εὐφρανθησόμεθα ἐπ' αὐτῷ. Τῷ κατακόσμοντι ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ τὸν αἰῶνα, οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐπὶ τὰ ἔθνη ἐπιβλέπουσιν, οἱ παραπικραίνοντες μὴ ὑψούσθωσαν ἐν ἑαυτοῖς. Εὐλογεῖτε ἔθνη τὸν θεὸν ἡμῶν, καὶ ἀκουστὴν ποιήσατε τὴν φωνὴν τῆς αἰνέσεως αὐτοῦ. Τῷ θεμένῳ τὴν ψυχήν μου εἰς ζωὴν, καὶ μὴ δόντι εἰς σάλον τοὺς πόδας μου. Ὅτι ἐδοκίμασας ἡμᾶς ὁ θεὸς, ἐπύρωσας ἡμᾶς ὡς πυροῦται τὸ ἀργύριον. Εἰσήγαγες ἡμᾶς εἰς τὴν παγίδα, ἔθου θλίψεις ἐπὶ τὸν νῶτον ἡμῶν, ἐπεβίβασας ἀνθρώπους ἐπὶ τὰς κεφαλὰς ἡμῶν. Διήλθομεν διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος, καὶ ἐξήγαγες ἡμᾶς εἰς ἀναψυχήν. Εἰσελεύσομαι εἰς τὸν οἶκόν σου ἐν ὁλοκαυτώμασιν, ἀποδώσω σοι τὰς εὐχάς μου, ἃς διέστειλε τὰ χείλη μου. Καὶ ἐλάλησε τὸ στόμα μου ἐν τῇ θλίψει μου. Ὁλοκαυτώματα μεμυελωμένα ἀνοίσω σοι, μετὰ θυμιάματος κριῶν, ἀνοίσω σοι βόας μετὰ χιμάρων. Δεῦτε ἀκούσατε καὶ διηγήσομαι ὑμῖν πάντες οἱ φοβούμενοι τὸν θεόν, ὅσα ἐποίησε τῇ ψυχῇ μου. Πρὸς αὐτὸν τῷ στόματί μου ἐκέκραξα, καὶ ὑπὸ τὴν γλῶσσαν μου. Ἀνομίαν εἰ ἐθεώρουν ἐν καρδίᾳ μου, μὴ εἰσακούσεταί μου κύριος. Διὰ τοῦτο εἰσήκουσέ μου ὁ θεὸς, προσέσχε τῇ φωνῇ τῆς δεήσεώς μου. Εὐλογητὸς ὁ θεὸς, ὃς οὐκ ἀπέστησε τὴν προσευχήν μου, καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἀπ' ἐμοῦ. Εἰς τὸ τέλος, ἐν ὕμνοις, ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ξς

Ο θεὸς οἰκτειρήσαι ἡμᾶς καὶ εὐλογῆσαι ἡμᾶς, ἐπιφάναι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐλεῆσαι ἡμᾶς. Τοῦ γνῶναι ἐν τῇ γῇ τὴν ὁδόν σου, ἐν πᾶσιν ἔθνεσι τὸ σωτήριόν σου. Ἐξομολογησάσθωσάν σοι λαοί ὁ θεὸς ἐξομολογησάσθωσάν σοι λαοὶ πάντες. Εὐφρανθήτωσαν καὶ ἀγαλλιάσθωσαν ἔθνη ὅτι κρινεῖς λαοὺς ἐν εὐθύτητι, καὶ ἔθνη ἐν τῇ γῇ ὁδηγήσεις. Ἐξομολογησάσθωσάν σοι λαοί ὁ θεὸς, ἐξομολογησάσθωσάν σοι λαοὶ πάντες, γῆ ἔδωκε τὸν καρπὸν αὐτῆς. Εὐλογήσαι ἡμᾶς ὁ θεὸς ὁ θεὸς ἡμῶν, εὐλογήσαι ἡμᾶς ὁ θεὸς, καὶ φοβηθήτωσαν αὐτὸν πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς. Εἰς τὸ τέλος, τῷ Δαυὶδ, ψαλμὸς ᾠδῆς. ξξ

Ἀνασήτω ὁ θεὸς καὶ διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ, καὶ φυγέτωσαν ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, οἱ μισοῦντες αὐτόν. Ὡς ἐκλείπει καπνὸς ἐκλιπέτωσαν, ὡς τήκεται κηρὸς ἀπὸ προσώπου πυρός, οὕτως ἀπολοῦνται οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ προσώπου τοῦ θεοῦ. Καὶ οἱ δίκαιοι εὐφρανθήτωσαν, ἀγαλλιάσθωσαν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, τερφθήτωσαν ἐν εὐφροσύνῃ. Ἄσατε τῷ θεῷ, ψάλατε τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, ὁδοποιήσατε τῷ ἐπιβεβηκότι ἐπὶ δυσμάς, κύριος ὄνομα αὐτῷ. Καὶ ἀγαλλιᾶσθε ἐνώπιον αὐτοῦ, ταραχθήτωσαν ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, τοῦ πατρὸς

Qui conuertit mare in aridam, in flumine pertranſibunt pede, ibi lætabimur in ipſo. Qui dominatur in fortitudine ſua in æternũ, oculi eius ſuper gẽtes reſpiciũt: qui exaſperãt, non exaltentur in ſemetipſis. Benedicite gẽtes deum noſtrum, & auditam facite uocẽ laudis eius. Qui poſuit animã meam ad uitam, & non dedit in cõmotionem pedes meos. Qm̃ probaſti nos deus, igne nos examinaſti ſicut examinatur argentũ. Induxiſti nos in laqueum, poſuiſti tribulationes in dorſo noſtro, impoſuiſti homines ſuper capita noſtra. Trãſiuimus per ignẽ & aquã, & eduxiſti nos in refrigerium. Introibo in domũ tuam in holocauſtis, reddam tibi uota mea quæ diſtinxerunt labia mea. Et loquutum eſt os meum, in tribulatione mea. Holocauſta medullata offeram tibi cum incenſo & arietibus, offeram tibi boues cũ hircis. Venite, audite, & narrabo omnes qui timetis deũ, quanta fecit animæ meæ. Ad ipſum ore meo clamaui, & exaltaui ſub lingua mea. Iniquitatẽ ſi aſpexi in corde meo, nõ exaudiat me dominus. Propterea exaudiuit deus, & attendit uoci deprecationis meæ. Benedictus deus qui non amouit orationẽ meam, & miſericordiã ſuam à me.

In finem, in hymnis, pſalmus Dauid. LXVI

Deus miſereatur noſtri & benedicat nobis, illuminet uultum ſuum ſuper nos & miſereatur noſtri. Vt cognoſcamus in terra uiam tuam, in omnibus gẽtibus ſalutare tuum. Confiteantur tibi populi deus, confiteantur tibi populi omnes. Lætẽtur & exultent gentes, quoniam iudicas populos in æquitate, & gẽtes in terra dirigis. Confiteantur tibi populi deus, cõfiteantur tibi populi omnes, terra dedit fructum ſuum. Benedicat nos deus deus noſter, benedicat nos deus, & metuant eum omnes fines terræ.

In finem, Dauid, pſalmus cantici. LXVII

Exurgat deus & diſſipẽtur inimici eius, & fugiant à facie eius qui oderũt eum. Sicut deficit fumus, deficiãt: ſicut fluit cera à facie ignis, ſic pereãt peccatores à facie dei. Et iuſti epulẽtur & exultẽt in cõſpectu dei, & delectẽtur in lætitia. Cãtate deo, pſalmũ dicite nomini eius, iter facite ei qui aſcẽdit ſuper occaſum, dominus nomen illi. Exultate in conſpectu eius, turbabuntur à facie eius,

patris

Conuertit mare in aridam,in flumine pertran
ſibunt pede,ibi lætabimur in eo. Qui domina
tur in fortitudine ſua ſeculo,oculi eius gentes aſpi
ciunt,qui increduli ſunt non exaltentur in ſemet
ipſis: ſemper. Benedicite populi deo noſtro,&
auditam facite uocem laudis eius. Qui poſuit
animam noſtram ad uitam,& non dedit in com
motionem pedes noſtros. Probaſti enim
nos deus,igne nos conflaſti ſicut conflatur argen
tum. Introduxiſti nos in obſidionem, poſuiſti
ſtridorem in dorſo noſtro. Poſuiſti homines
ſuper capita noſtra, tranſiuimus per ignem & a
quam,& eduxiſti nos in refrigerium. Ingre
diar domum tuam in holocauſtis, reddam tibi
uota mea. Quæ promiſerunt labia mea, &
loquutum eſt os meum in tribulatione mea.
Holocauſta medullata offeram tibi cum incenſo
arietum,faciam boues cum hircis:ſemper. Ve
nite audite & narrabo omnes qui timetis deum,
quanta fecerit animæ meæ. Ipſum ore meo in
uocaui, & exaltaui in lingua mea. Iniquitatem
ſi uidi in corde meo,non exaudiet dominus.
Ideo exaudiuit deus, & attendit uocem depreca
tionis meæ. Benedictus deus, qui non ab
ſtulit orationem meam & miſericordiam ſuam
à me.

Victori in pſalmis canticum carminis.

LXVII

DEus miſereatur noſtri & benedicat nos,illu
ſtret faciem ſuam ſuper nos: ſemper. Vt
nota fiat in terra uia tua, in uniuerſis gentibus ſa
lus tua. Confiteantur tibi populi deus,con
fiteantur tibi populi omnes. Lætentur & lau
dent gentes quoniam iudicas populos in æqui
tate, & gentium quæ in terra ſunt ductor es ſem
piternus. Confiteantur tibi populi deus, con
fiteantur tibi populi omnes. Terra dedit
germen ſuum,benedicat nobis deus deus noſter.
Benedicat nobis deus,& metuant eum om
nes fines terræ.

Victori Dauid pſalmus cantici.

LXVIII

EXurgat deus & diſſipentur inimici eius, &
fugiant qui oderunt eum à facie eius. Si
cut deficit fumus deficiant, ſicut tabeſcit cera à fa
cie ignis, ſic pereant impij à facie dei. Iuſti au
tem lætentur & exultent in conſpectu dei, & gau
deant in lætitia. Cantate deo canite nomini
eius, præparate uiam aſcendenti per deſerta in
domino nomen eius,& exultate coram eo.

Patre

הַיָּם לִיבָּשָׁה בַּנָּהָר יַעַבְרוּ בְרַגֶל
שָׁם נִשְׂמְחָה בוֹ׃ מֹשֵׁל בִּגְבוּרָתוֹ׃
עוֹלָם עֵינָיו בַּגּוֹיִם הַצֳּפֶינָה הַסּוֹרְרִים׃
אַל־יָרִימוּ לָמוֹ סֶלָה׃ בָּרְכוּ עַמִּים
אֱלֹהֵינוּ וְהַשְׁמִיעוּ קוֹל תְּהִלָּתוֹ׃
הַשָּׂם נַפְשֵׁנוּ בַחַיִּים וְלֹא־נָתַן לַמּוֹט
רַגְלֵינוּ׃ כִּי־בָחַנְתָּנוּ אֱלֹהִים צְרַפְתָּנוּ
כִּצְרֹף־כָּסֶף׃ הֲבֵאתָנוּ בַמְּצוֹדָה שַׂמְתָּ
מוּעָקָה בְּמָתְנֵינוּ׃ רָכַבְתָּ אֱנוֹשׁ
לְרֹאשֵׁנוּ בָּאנוּ בָּאֵשׁ וּבַמָּיִם וַתּוֹצִיאֵנוּ
לָרְוָיָה׃ אָבוֹא בֵיתְךָ בְּעוֹלוֹת אֲשַׁלֶּם
לְךָ נְדָרָי׃ אֲשֶׁר־פָּצוּ שְׂפָתָי וְדִבֶּר־פִּי
בַּצַּר־לִי׃ עוֹלוֹת מֵחִים אַעֲלֶה־לָּךְ עִם
קְטֹרֶת אֵילִים אֶעֱשֶׂה בָקָר עִם עְתּוּדִים
סֶלָה׃ לְכוּ שִׁמְעוּ וַאֲסַפְּרָה כָּל־יִרְאֵי
אֱלֹהִים אֲשֶׁר עָשָׂה לְנַפְשִׁי׃ אֵלָיו
פִּי־קָרָאתִי וְרוֹמַם תַּחַת לְשׁוֹנִי׃
אָוֶן אִם־רָאִיתִי בְלִבִּי לֹא־יִשְׁמַע אֲדֹנָי׃
אָכֵן שָׁמַע אֱלֹהִים הִקְשִׁיב בְּקוֹל
תְּפִלָּתִי׃ בָּרוּךְ אֱלֹהִים אֲשֶׁר לֹא־הֵסִיר
תְּפִלָּתִי וְחַסְדּוֹ מֵאִתִּי׃

מז

לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹת
מִזְמוֹר שִׁיר׃
אֱלֹהִים יְחָנֵּנוּ וִיבָרְכֵנוּ יָאֵר פָּנָיו
אִתָּנוּ סֶלָה׃ לָדַעַת בָּאָרֶץ דַּרְכֶּךָ בְּכָל
גּוֹיִם יְשׁוּעָתֶךָ׃ יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים
יוֹדוּךָ עַמִּים כֻּלָּם׃ יִשְׂמְחוּ וִירַנְּנוּ
לְאֻמִּים כִּי־תִשְׁפֹּט עַמִּים מִישׁוֹר וּלְאֻמִּים
בָּאָרֶץ תַּנְחֵם סֶלָה׃ יוֹדוּךָ עַמִּים
אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כֻּלָּם׃ אֶרֶץ
נָתְנָה יְבוּלָהּ יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ׃
יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים וְיִירְאוּ אוֹתוֹ כָּל־אַפְסֵי־
אָרֶץ׃

מח

לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד
מִזְמוֹר שִׁיר׃
יָקוּם אֱלֹהִים יָפוּצוּ אוֹיְבָיו וְיָנוּסוּ
מְשַׂנְאָיו מִפָּנָיו׃ כְּהִנּוֹת עָשָׁן תְּנוֹדֵם
כְּהִמֵּס דּוֹנַג מִפְּנֵי־אֵשׁ יֹאבְדוּ רְשָׁעִים
מִפְּנֵי אֱלֹהִים׃ וְצַדִּיקִים יִשְׂמְחוּ
וְיָגִילוּ לִפְנֵי אֱלֹהִים וְיָשִׂישׂוּ בְּשִׂמְחָה׃
שִׁירוּ לֵאלֹהִים זַמְּרוּ שְׁמוֹ סֹלּוּ לָרֹכֵב
בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו׃

אבי

πατρὸς τ̃ ὀρφανῶν, ⁊ κριτοῦ τ̃ χηρῶν. Ὁ θεὸς
ἐν τόπῳ ἁγίῳ αὐτοῦ, ὁ θεὸς κατοικίζει μονοτρό-
πους ἐν οἴκῳ. Ἐξάγων πεπεδημένους ἐν ἀνδρείᾳ,
ὁμοίως τοὺς παραπικραίνοντας τοὺς κατοικοῦ-
ντας ἐν τάφοις. Ὁ θεὸς ἐν ᾧ ἐξεπορεύθης ἐνώ-
πιον τοῦ λαοῦ σου, ἐν τῷ διαβαίνειν σε ἐν τῇ ἐρή-
μῳ. Γῆ ἐσείσθη καὶ γὰρ οἱ οὐρανοὶ ἔσταξαν, ἀπὸ προ-
σώπου τοῦ θεοῦ τοῦ σινᾶ, ἀπὸ προσώπου τοῦ θεοῦ Ἰσ-
ραήλ. Βροχὴν ἑκούσιον ἀφορίεις ὁ θεὸς τῇ κληρο-
νομίᾳ σου, καὶ ἠσθένησε, σὺ δὲ κατηρτίσω αὐτήν.
Τὰ ζῶα σου κατῴκησαν ἐν αὐτῇ, ἡτοίμασας ἐν τῇ
χρηστότητί σου τῷ πτωχῷ ὁ θεός. Κύριος δώσει
ῥῆμα τοῖς εὐαγγελιζομένοις, δυνάμει πολλῇ.
Ὁ βασιλεὺς τ̃ν δυνάμεων τοῦ ἀγαπητοῦ, τῇ
ὡραιότητι τοῦ οἴκου διελεῖσθαι σκύλα. Ἐὰν κοιμη-
θῆτε ἀναμέσον τ̃ν κλήρων, πτέρυγες περι-
ρᾶς πτερυγωθήσονται, ⁊ τὰ μετάφρενα αὐτῆς
ἐν χλωρότητι χρυσίου. Ἐν τῷ διαστέλλειν τ̀ ἐπου-
ράνιον βασιλεῖς ἐπ' αὐτῇ, χιονωθήσονται ἐν σελ-
μών. Ὄρος τοῦ θεοῦ ὄρος πίον, ὄρος τετυρωμένον
ὄρος πίον. Ἱνατί ὑπολαμβάνετε ὄρη τετυρωμέ-
να, τὸ ὄρος ὃ εὐδόκησεν ὁ θεὸς κατοικεῖν ἐν αὐτῷ.
Καὶ γὰ ὁ κύριος κατασκηνώσει εἰς τέλος, τὸ ἅρ-
μα τοῦ θεοῦ μυριοπλάσιον, χιλιάδες εὐθηνούντων.
Κύριος ἐν αὐτοῖς ἐν σινᾶι ἐν τῷ ἁγίῳ, ἀνέβης
εἰς ὕψος ἠχμαλώτευσας αἰχμαλωσίαν. Ἔλα-
βες δόματα ἐν ἀνθρώποις, ἀλλὰ γὰ ἀπειθοῦντας τοῦ
κατασκηνῶσαι. Κύριος ὁ θεὸς εὐλογητὸς, εὐλογη-
τὸς κύριος ἡμέραν καθ' ἡμέραν. Κατευοδώσει
ἡμῖν ὁ θεὸς τ̃ σωτηρίων ἡμῶν, ὁ θεὸς ἡμῶν ὁ θεὸς
τοῦ σώζειν, ⁊ τοῦ κυρίου κυρίου αἱ διέξοδοι τοῦ θα-
νάτου. Πλὴν ὁ θεὸς συνθλάσει κεφαλὰς ἐχθρῶν
αὐτοῦ, κορυφὴν τριχὸς διαπορευομένων ἐν πλημ
μελείαις αὐτοῦ. Εἶπεν κς ἐκ βασὰν ἀποστρέψω, ἀπο
στρέψω ἐν βυθοῖς θαλάσσης. Ὅπως ἂν βαφῇ ὁ πὸς
σου ἐν αἵματι, ἡ γλῶσσα τ̃ κυνῶν σου ἐξ ἐχθρῶν
παρ' αὐτοῦ. Εθεωρήθησαν αἱ πορεῖαί σου ὁ θεὸς, αἱ
πορεῖαι τοῦ θεοῦ μου τοῦ βασιλέως τοῦ ἐν τῷ ἁγίῳ.
Προέφθασαν ἄρχοντες ἐχόμενα ψαλόντων,
ἐν μέσῳ νεανίδων τυμπανιστριῶν. Ἐν ἐκκλη-
σίαις εὐλογεῖτε τὸν θεὸν, κύριον ἐκ πηγῶν Ἰσ-
ραήλ. Ἐκεῖ βενιαμὶν νεώτερος ἐν ἐκστάσει, ἄρ-
χοντες ἰούδα ἡγεμόνες αὐτῶν. Ἄρχοντες ζα-
βουλὼν, ἄρχοντες νεφθαλείμ. Ἐντεῖλαι ὁ θεὸς
τῇ δυνάμει σου, δυνάμωσον κύριε ὁ θεὸς ὃ κα-
τειργάσω ἐν ἡμῖν. Ἀπὸ τοῦ ναοῦ σου ἐπὶ ἰερου-
σαλήμ, σοὶ ἴσουσι βασιλεῖς δῶρα. Ἐπιτίμησον
τοῖς θηρίοις τοῦ καλάμου, ἡ συναγωγὴ τ̃ν ταύ-
ρων ἐν ταῖς δαμάλεσι τ̃ν λαῶν, τοῦ ἐκλεί-
ξαι τοὺς δεδοκιμασμένους ἐν ἀργυρίῳ.

Διασκόρ-

patris orphanorum, & iudicis uiduarum.
Deus in loco ſancto ſuo, deus inhabitare fa
cit unius moris in domo. Qui educit ſan
ctos in fortitudine, ſimiliter eos qui exaſpe
rãt, qui habitãt in ſepulchris. Deus cũ egre
dereris in cõſpectu populi tui, cum pertran
ſieris in deſerto. Terra mota eſt, etenim cœli
diſtillauerunt à facie dei Sinai, à facie dei Iſ
rael. Pluuiã uolũtariam ſegregabis deus hæ
reditati tuæ, & infirmata eſt tu uero perfeci
ſti eam. Animalia tua habitabũt in ea, para
ſti in dulcedine tua pauperi deus. Dominus
dabit uerbũ euãgelizantibus, uirtute multa.
Rex uirtutũ dilecti, & ſpeciei domus diuide
re ſpolia. Si dormiatis inter medios cleros,
pennæ colũbæ deargentatæ, & poſteriora
dorſi eius in pallore auri. Dũ diſcernit cœle
ſtis reges ſuper eam, niue dealbabuntur in
Selmõ: mõs dei mons pinguis. Mons coa
gulatus mons pinguis, ut quid ſuſpicamini
mõtes coagulatos? Mons in quo beneplaci
tũ eſt deo habitare in eo, etenim dominus
habitabit in finẽ. Currus dei decẽ milibus
multiplex, milia lætantiũ, dominus in eis in
Sinai in ſancto. Aſcendiſti in altum cepiſti
captiuitatem, accepiſti dona in hominibus.
Etenim nõ credẽtes, inhabitare dominum
deum. Benedictus dominus die quotidie,
proſperum iter faciet nobis deus ſalutariũ
noſtrorum. Deus noſter deus ſaluos facien
di, & dñi dñi exitus mortis. Verũtamẽ deus
confringet capita inimicorũ ſuorũ, uerticem
capilli perambulantium in delictis ſuis. Di
xit dominus ex Baſan cõuertã, conuertã in
profundũ maris. Vt intingatur pes tuus in
ſanguine, lingua canum tuorum ex inimi
cis ab ipſo. Viderunt ingreſſus tuos deus,
ingreſſus dei mei regis mei qui eſt in ſãcto.
Præuenerunt principes coniuncti pſallen
tibus, in medio iuuencularum tympani
ſtriarũ. In eccleſijs benedicite deo, domino
de fontibus Iſrael. Ibi Beniamin adoleſcen
tulus, in mentis exceſſu. Principes Iuda du
ces eorum, principes Zabulon & principes
Nephthalim. Manda deus uirtuti tuæ, con
firma hoc deus quod operatus es in nobis.
A templo tuo in Hieruſalem, tibi offerent
reges munera. Increpa feras arundinis, con
gregatio taurorum in uaccis populorum,
ut excludant eos qui probati ſunt argento.

Diſſipa

Patre pupillorum, & defenſore uiduarum, deus in habitaculo ſancto ſuo. Deus inhabitare facit ſolitarios in domo, educet uinctos in fortitudine, increduli autem habitauerunt in ſiccitatibus. Deus quum egredereris ante populum tuum,& ambulares per deſertum:ſemper.

אֲבִי יְתוֹמִים וְדַיַּן אַלְמָנוֹת אֱלֹהִים
בִּמְעוֹן קָדְשׁוֹ׃ אֱלֹהִים ׀ מוֹשִׁיב
יְחִידִים ׀ בַּיְתָה מוֹצִיא אֲסִירִים בַּכּוֹשָׁרוֹת
אַךְ־סוֹרְרִים שָׁכְנוּ צְחִיחָה׃ אֱלֹהִים
בְּצֵאתְךָ לִפְנֵי עַמֶּךָ בְּצַעְדְּךָ בִּישִׁימוֹן סֶלָה׃

Terra commota eſt & cœli diſtillauerunt à facie tua deus,hoc eſt in Sinai, à facie dei Iſrael.

אֶרֶץ רָעָשָׁה ׀ אַף־שָׁמַיִם נָטְפוּ מִפְּנֵי אֱלֹהִים
זֶה סִינַי מִפְּנֵי אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃

Pluuiam uoluntariam eleuaſti deus,hæreditatem tuam & laborantem tu confortaſti. Animalia tua habitauerunt in ea,præparaſti in bonitate tua pauperi deus. Domine dabis ſermonem,annuntiatricibus fortitudinis plurimæ.

גֶּשֶׁם נְדָבוֹת תָּנִיף אֱלֹהִים נַחֲלָתְךָ וְנִלְאָה
אַתָּה כוֹנַנְתָּהּ׃ חַיָּתְךָ יָשְׁבוּ בָהּ תָּכִין
בְּטוּבְךָ לֶעָנִי אֱלֹהִים׃ אֲדֹנָי יִתֵּן־
אוֹמֶר הַמְבַשְּׂרוֹת צָבָא רָב׃ מְלָכִי

Reges exercituum fœderabuntur,fœderabuntur & pulchritudo domus diuidet ſpolia. Si dormieritis inter medios terminos pennæ columbæ deargentatæ,& poſteriora eius in uirore auri.

צְבָאוֹת יְדוֹרְדוּן יְדוֹרְדוּן וְנוֵת בַּיִת תְּחַלֵּק
שָׁלָל׃ אִם־תִּשְׁכְּבוּן בֵּין שְׁפָתָיִם כַּנְפֵי
יוֹנָה נֶחְפָּרָה בַכֶּסֶף וְאֶבְרוֹתֶיהָ בִּירַקְרַק
חָרוּץ׃ בְּפָרֵשׂ שַׁדַּי ׀ מְלָכִים בָּהּ תְּשַׁלֵּג
בְּצַלְמוֹן׃ הַר־אֱלֹהִים הַר־בָּשָׁן הַר
גַּבְנַנִּים הַר־בָּשָׁן׃ לָמָּה ׀ תְּרַצְּדוּן הָרִים

Quum diuideret robuſtiſſimus reges in ea, niue dealbata eſt in Selmon. Mons dei mons pinguis, mons excelſus mons pinguis. Quare contenditis montes excelſi aduerſus montem, quem dilexit deus ut habitaret in eo, ſiquidem dominus habitabit: ſemper.

גַּבְנַנִּים הָהָר חָמַד אֱלֹהִים לְשִׁבְתּוֹ אַף־
יְהוָה יִשְׁכָּן לָנֶצַח׃ רֶכֶב אֱלֹהִים
רִבֹּתַיִם אַלְפֵי שִׁנְאָן אֲדֹנָי בָּם סִינַי
בַּקֹּדֶשׁ׃ עָלִיתָ לַמָּרוֹם ׀ שָׁבִיתָ שֶׁבִי

Currus dei innumerabilis milia abundantium, dominus in eis in Sinai in ſancto. Aſcendiſti in excelſum, captiuam duxiſti captiuitatem, accepiſti dona in hominibus, inſuper & non credentes inhabitare dominum deum.

לָקַחְתָּ מַתָּנוֹת בָּאָדָם וְאַף סוֹרְרִים לִשְׁכֹּן
יָהּ אֱלֹהִים׃ בָּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם ׀ יוֹם

Benedictus dominus per ſingulos dies, portabit nos, deus ſalutis noſtræ: ſemper. Deus noſter deus ſalutis, & domini dei, mortis egreſſus. Veruntamen deus confringet capita inimicorum ſuorum,uerticem crinis perambulantium in delictis ſuis.

יַעֲמֵס־לָנוּ הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ סֶלָה׃
לָנוּ אֵל־לְמוֹשָׁעוֹת וְלַיהוִה אֲדֹנָי
לַמָּוֶת תּוֹצָאוֹת׃ אַךְ־אֱלֹהִים יְמַחַץ
רֹאשׁ אוֹיְבָיו קָדְקֹד שֵׂעָר מִתְהַלֵּךְ בְּאַשְׁמָיו

Dixit dominus de Baſan conuertam,conuertam de profundis maris. Vt calcet pes tuus in ſanguine,lingua canum tuorum,ex inimicis à temetipſo. Viderunt itinera tua deus, itinera dei mei regis mei in ſancto. Præceſſerunt cantatores eos,qui poſt tergum pſallebant in medio puellarum tympaniſtriarum. In eccleſijs benedicite deo,domino de fontibus Iſrael. Ibi Beniamin paruulus continens eos, principes Iuda in purpura ſua, principes Zabulon, principes Neptali. Præcepit deus tuus de fortitudine tua conforta deus, hoc quod operatus es in nobis. De templo tuo quod eſt in Hieruſalem,tibi offerent reges munera. Increpa beſtiam calami congregatio fortium, in uitulis populorum calcitrantium contra rotas argenteas:

׃
אָמַר אֲדֹנָי ׀ מִבָּשָׁן אָשִׁיב אָשִׁיב
מִמְּצוֹלוֹת יָם׃ לְמַעַן ׀ תִּמְחַץ רַגְלְךָ
בְּדָם לְשׁוֹן כְּלָבֶיךָ מֵאוֹיְבִים מִנֶּהוּ׃
רָאוּ הֲלִיכוֹתֶיךָ אֱלֹהִים הֲלִיכוֹת אֵלִי מַלְכִּי
בַּקֹּדֶשׁ׃ קִדְּמוּ שָׂרִים אַחַר נוֹגְנִים
בְּתוֹךְ עֲלָמוֹת תֻּפֵּפוֹת׃ בְּמַקְהֲלוֹת
בָּרְכוּ אֱלֹהִים אֲדֹנָי מִמְקוֹר יִשְׂרָאֵל׃
שָׁם בִּנְיָמִן ׀ צָעִיר רוֹדֵם שָׂרֵי יְהוּדָה
רִגְמָתָם שָׂרֵי זְבוּלוּן שָׂרֵי נַפְתָּלִי׃
צִוָּה אֱלֹהֶיךָ עֻזֶּךָ עוּזָּה אֱלֹהִים זוּ פָּעַלְתָּ
לָנוּ׃ מֵהֵיכָלְךָ עַל־יְרוּשָׁלִַם לְךָ יוֹבִילוּ
מְלָכִים שָׁי׃ גְּעַר חַיַּת קָנֶה עֲדַת
אַבִּירִים ׀ בְּעֶגְלֵי עַמִּים מִתְרַפֵּס בְּרַצֵּי כָסֶף
בזר

Διασκόρπισον ἔθνη τὰ τῶν πολέμους θέλοντα, ἥξουσι πρέσβεις ἐξ Αἰγύπτου, Αἰθιοπία προφθάσει χεῖρα αὐτοῦ τῷ θεῷ. Αἱ βασιλεῖαι τῆς γῆς ἄσατε τῷ θεῷ, ψάλατε τῷ κυρίῳ, τῷ ἐπιβεβηκότι ἐπὶ τὸν οὐρανὸν τοῦ οὐρανοῦ κατὰ ἀνατολάς. Ἰδοὺ δώσει τῇ φωνῇ αὐτοῦ φωνὴν δυνάμεως, δότε δόξαν τῷ θεῷ. Ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ ἡ μεγαλοπρέπεια αὐτοῦ, καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ ἐν ταῖς νεφέλαις. Θαυμαστὸς ὁ θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, ὁ θεὸς ἰσραήλ. Αὐτὸς δώσει δύναμιν καὶ κραταίωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ, εὐλογητὸς ὁ θεός.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν ἀλλοιωθησομένων, ψαλμὸς τῷ δαυίδ. ξη

Σῶσόν με ὁ θεὸς ὅτι εἰσῆλθοσαν ὕδατα ἕως ψυχῆς μου. Ἐνεπάγην εἰς ἰλὺν βυθοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ὑπόστασις, ἦλθον εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης, καὶ καταιγὶς κατεπόντισέ με. Ἐκοπίασα κράζων, ἐβραγχίασεν ὁ λάρυγξ μου. Ἐξέλιπον οἱ ὀφθαλμοί μου, ἀπὸ τοῦ ἐλπίζειν με τὸν θεόν μου. Ἐπληθύνθησαν ὑπὲρ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς μου, οἱ μισοῦντές με δωρεάν. Ἐκραταιώθησαν οἱ ἐχθροί μου, οἱ ἐκδιώκοντές με ἀδίκως. Ἃ οὐχ ἥρπαζον, τότε ἀπετίννυον. Ὁ θεὸς σὺ ἔγνως τὴν ἀφροσύνην μου, καὶ αἱ πλημμέλειαί μου ἀπὸ σοῦ οὐκ ἀπεκρύβησαν. Μὴ αἰσχυνθείησαν ἐπ' ἐμὲ οἱ ὑπομένοντές σε κύριε, κύριε τῶν δυνάμεων. Μὴ ἐντραπείησαν ἐπ' ἐμὲ οἱ ζητοῦντές σε ὁ θεὸς τοῦ ἰσραήλ. Ὅτι ἕνεκά σου ὑπήνεγκα ὀνειδισμόν, ἐκάλυψεν ἐντροπὴ τὸ πρόσωπόν μου. Ἀπηλλοτριωμένος ἐγενήθην τοῖς ἀδελφοῖς μου, καὶ ξένος τοῖς υἱοῖς τῆς μητρός μου. Ὅτι ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου κατέφαγέ με, καὶ οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν ὀνειδιζόντων σε ἐπέπεσον ἐπ' ἐμέ. Καὶ ἐκλαυσα ἐν νηστείᾳ τὴν ψυχήν μου, καὶ ἐγενήθη εἰς ὀνειδισμούς ἐμοί. Καὶ ἔθηκα τὸ ἔνδυμά μου σάκκον, καὶ ἐγενόμην αὐτοῖς εἰς παροιμίαν. Κατ' ἐμοῦ ἀδολέσχουν οἱ καθήμενοι ἐν πύλαις, καὶ εἰς ἐμὲ ἔψαλλον οἱ πίνοντες οἶνον. Ἐγὼ δὲ τῇ προσευχῇ μου πρός σε κύριε, καιρὸς εὐδοκίας ὁ θεός. Ἐν τῷ πλήθει τοῦ ἐλέους σου ἐπάκουσόν μου, ἐν ἀληθείᾳ τῆς σωτηρίας σου, σῶσόν με ἀπὸ πηλοῦ ἵνα μὴ ἐμπαγῶ. Ῥυσθείην ἐκ τῶν μισούντων με, καὶ ἐκ τῶν βαθέων τοῦ ὕδατος. Μή με καταποντισάτω καταιγὶς ὕδατος, μηδὲ καταπιέτω με βυθός, μηδὲ συνσχέτω ἐπ' ἐμὲ φρέαρ τὸ στόμα αὐτοῦ. Εἰσάκουσόν μου κύριε ὅτι χρηστὸν τὸ ἔλεός σου, κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν σου, ἐπίβλεψον ἐπ' ἐμέ. Μὴ ἀπόστρεψης τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ τοῦ παιδός σου, ὅτι θλίβομαι, ταχὺ ἐπάκουσόν μου, πρόσχες τῇ ψυχῇ μου καὶ λύτρωσαι αὐτήν. Ἕνεκα τῶν ἐχθρῶν μου ῥῦσαί με, σὺ γινώσκεις τὸν ὀνειδισμόν μου καὶ τὴν αἰσχύνην μου, καὶ τὴν ἐντροπήν μου. Ἐναντίον σου πάντες οἱ θλίβοντές με, ὀνειδισμὸν προσεδόκησεν ἡ ψυχή μου καὶ ταλαιπωρίαν. Καὶ

Dissipa gẽtes quæ bella uolũt, ueniẽt legati ex Ægypto, Æthiopia præueniet manus eius deo. Regna terræ cantate deo, psallite deo psallite dño qui ascendit super cœlum cœli ad orientẽ. Ecce dabit uoci suæ uocem uirtutis, date gloriã deo sup Israel, magnificẽtia eius & uirtus eius in nubibus. Mirabilis deꝰ in sãctis suis, deus Israel ipse dabit uirtutẽ & fortitudinẽ plebi suæ, bñdictus deus.

In finem, pro his qui commutabuntur, Psalmus ipsi Dauid. LXVIII

SAluũ me fac deus, qm̃ intrauerũt aquæ usq; ad animã meã. Infixus sum in limo profundi, & nõ est substãtia. Veni in altitudinẽ maris, & tẽpestas demersit me. Laboraui clamans, raucæ factæ sunt fauces meæ, defecerũt oculi mei dũ spero in deũ meum. Multiplicati sunt super capillos capitis mei, qui oderũt me gratis. Cõfortati sũt qui persecuti sunt me inimici mei iniuste, quæ nõ rapui tũc exoluebã. Deus tu scis insipientiam meã, & delicta mea à te nõ sunt abscõdita. Nõ erubescãt in me qui expectant te dñe, dñe uirtutũ. Non cõfundãtur super me, qui quærũt te deus Israel. Qm̃ propter te sustinui opprobriũ, operuit confusio faciẽ meã. Extraneus factus sum fratribus meis, & peregrinus filijs matris meæ. Qm̃ zelus domus tuæ comedit me, & opprobria exprobrãtiũ tibi ceciderũt sup me. Et operui in ieiunio animã meã, & factũ est in opprobriũ mihi. Et posui uestimẽtum meũ ciliciũ, & factus sum illis in parabolã. Aduersum me loquebãtur qui sedebãt in porta, & in me psallebant qui bibebãt uinũ. Ego uero orationẽ meã ad te dñe, tempus beneplaciti deus. In multitudine misericordiæ tuæ, exaudi me in ueritate salutis tuæ. Eripe me de luto ut nõ infigar, libera me ab his qui oderũt me & de pfũdis aquarũ. Nõ me demergat tẽpestas aquæ, neq; absorbeat me pfundũ, neq; urgeat super me puteus os suũ. Exaudi me dñe qm̃ benigna est misericordia tua, secũdum multitudinẽ miserationũ tuarũ respice me. Et ne auertas faciẽ tuã à puero tuo qm̃ tribulor, uelociter exaudi me. Intẽde animæ meæ & libera eã, ꝓpter inimicos meos eripe me. Tu scis improperiũ meũ & cõfusionem meã, & reuerẽtiã meã. In cõspectu tuo sunt oẽs q tribulant me, improperiũ expectauit cor meũ & miseriã. Et su-

disperge populos qui bella uolunt. Offeran-
tur uelociter ex Ægypto, Æthiopia festinet dare
manus deo. Regna terræ cantate deo, canite
domino: semper. Qui ascendit super cœlum
cœli à principio, ecce dabit uoci suæ uocem forti-
tudinis. Date gloriam deo, super Israel ma
gnificentia eius, & fortitudo eius in cœlis. Ter-
ribilis deus de sanctuario suo, deus Israel ipse da-
bit fortitudinẽ & robur populo benedictus deus.

Victori, pro filijs Dauid. LXIX

SAlua me deus, quoniam uenerunt aquæ usq;
ad animam meam. Infixus sum in limo
profundi & non possum consistere, ueni in pro-
fundum aquarum, & flumen operuit me. La-
boraui clamans exasperatum est guttur meum,
defecerunt oculi mei, expectantes deum meum.
Multiplicati sunt super capillos capitis mei qui
oderunt me gratis, confortati sunt qui perseque-
bantur me inimici mei iniuste: quæ non rapue-
ram, tunc reddebam. Deus tu scis stultitiam
meam, & peccata mea à te non sunt abscondita.
Non confundãtur in me qui expectant te do-
mine deus exercituum, non confundantnr in me
qui quærunt te, deus Israel. Quia propter te
portaui opprobrium, operuit confusio faciem
meam. Alienus factus sum fratribus meis,
& peregrinus filijs matris meæ. Quia zelus
domus tuæ comedit me, & opprobrium expro-
brantium tibi cecidit super me. Et fleui in ieiu-
nio animam meam, & factum est in opprobri-
um mihi. Et posui uestimentum meum sac-
cum, & factus sum eis in parabolam. Contra
me loquebantur qui sedebant in porta, & canta-
bant bibentes uinum. Mea autem oratio ad
te domine, tempus reconciliationis est deus, in
multitudine misericordiæ tuæ exaudi me in ue-
ritate salutis tuæ. Erue me de luto ut non infi-
gar, libera me ab his qui oderunt me, & de pro-
fundis aquis. Ne operiat me fluuius aquæ, &
ne absorbeat me profundum, & non coronet su-
per me puteus os suum. Exaudi me domine
quoniam bona est misericordia tua, secundum
multitudinem miserationum tuarum respice ad
me. Et ne abscondas faciem tuam à seruo
tuo, quoniam tribulor cito exaudi me. Accede
ad animam meam, redime eam, propter inimi-
cos meos libera me. Tu scis opprobrium me-
um & confusionem meam & ignominiam me-
am, coram te sunt omnes hostes mei. Oppro-
brio contritum est cor meum & desperatus sum,
& expectaui

בְּזַרְעַמִּים קְרָבוּהָ יְחַפֵּצוּ׃ וְאַתְיוּ
חַשְׁמַנִּים מִנֵּי מִצְרַיִם כּוּשׁ תָּרִיץ יָדָיו
לֵאלֹהִים׃ מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ שִׁירוּ
לֵאלֹהִים זַמְּרוּ אֲדֹנָי סֶלָה׃ לָרֹכֵב
בִּשְׁמֵי שְׁמֵי־קֶדֶם הֵן יִתֵּן בְּקוֹלוֹ קוֹל עֹז׃
תְּנוּ עֹז לֵאלֹהִים עַל־יִשְׂרָאֵל גַּאֲוָתוֹ
וְעֻזּוֹ בַּשְּׁחָקִים׃ נוֹרָא אֱלֹהִים׃
מִמִּקְדָּשֶׁיךָ אֵל יִשְׂרָאֵל הוּא נֹתֵן ׀ עֹז
וְתַעֲצֻמוֹת לָעָם בָּרוּךְ אֱלֹהִים׃

סט

לַמְנַצֵּחַ ׀ עַל־שֹׁשַׁנִּים
לְדָוִד׃

הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהִים כִּי בָאוּ מַיִם
עַד־נָפֶשׁ׃ טָבַעְתִּי ׀ בִּיוֵן מְצוֹלָה וְאֵין
מָעֳמָד בָּאתִי בְמַעֲמַקֵּי־מַיִם וְשִׁבּוֹלֶת
שְׁטָפַתְנִי׃ יָגַעְתִּי בְקָרְאִי נָחַר גְּרוֹנִי
כָּלוּ עֵינַי מְיַחֵל לֵאלֹהָי׃ רַבּוּ ׀
מִשַּׂעֲרוֹת רֹאשִׁי שֹׂנְאַי חִנָּם עָצְמוּ מַצְמִיתַי
אוֹיְבַי שֶׁקֶר אֲשֶׁר לֹא־גָזַלְתִּי אָז אָשִׁיב׃
אֱלֹהִים אַתָּה יָדַעְתָּ לְאִוַּלְתִּי וְאַשְׁמוֹתַי
מִמְּךָ לֹא־נִכְחָדוּ׃ אַל־יֵבֹשׁוּ בִי
קַוֶּיךָ אֲדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת אַל־יִכָּלְמוּ בִי
מְבַקְשֶׁיךָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ כִּי עָלֶיךָ
נָשָׂאתִי חֶרְפָּה כִּסְּתָה כְלִמָּה פָנָי׃
מוּזָר הָיִיתִי לְאֶחָי וְנָכְרִי לִבְנֵי אִמִּי׃
כִּי־קִנְאַת בֵּיתְךָ אֲכָלָתְנִי וְחֶרְפּוֹת חוֹרְפֶיךָ
נָפְלוּ עָלָי׃ וָאֲכַף בַּצּוֹם נַפְשִׁי וַתְּהִי
לַחֲרָפוֹת לִי׃ וָאֶתְּנָה לְבוּשִׁי שָׂק וָאֱהִי
לָהֶם לְמָשָׁל׃ יָשִׂיחוּ בִי יוֹשְׁבֵי שָׁעַר
וְנֹגְנֵי שִׁכּוֹר׃ וַאֲנִי תְפִלָּתִי־
לְךָ ׀ יְהוָה עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב־חַסְדֶּךָ
עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ׃ חַלְּצֵנִי מִטִּיט
וְאַל־אֶטְבָּעָה אִנָּצְלָה מִשֹּׂנְאַי וּמִמַּעֲמַקֵּי־
מָיִם׃ אַל־תִּשְׁטְפֵנִי ׀ שִׁבּוֹלֶת מַיִם וְאַל
־תִּבְלָעֵנִי מְצוֹלָה וְאַל־תֶּאְטַר־עָלַי בְּאֵר פִּיהָ
׃ עֲנֵנִי יְהוָה כִּי־טוֹב חַסְדֶּךָ כְּרֹב
רַחֲמֶיךָ פְּנֵה אֵלָי׃ וְאַל־תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ
מֵעַבְדֶּךָ כִּי צַר־לִי מַהֵר עֲנֵנִי׃ קָרְבָה
אֶל־נַפְשִׁי גְּאָלָהּ לְמַעַן אוֹיְבַי פְּדֵנִי׃
אַתָּה יָדַעְתָּ חֶרְפָּתִי וּבָשְׁתִּי וּכְלִמָּתִי נֶגְדְּךָ כָּל
־צוֹרְרָי׃ חֶרְפָּה ׀ שָׁבְרָה לִבִּי וָאָנוּשָׁה

וָאקַוֶּה

Καὶ ὑπέμεινα συλλυπούμενον καὶ οὐκ ἦν, καὶ παρακαλοῦντας καὶ οὐκ εὗρον. Καὶ ἔδωκαν εἰς τὸ βρῶμά μου χολήν, καὶ εἰς τὴν δίψαν μου ἐπότισάν με ὄξος. Γενηθήτω ἡ τράπεζα αὐτῶν ἐνώπιον αὐτῶν εἰς παγίδα, καὶ εἰς ἀνταπόδοσιν καὶ εἰς σκάνδαλον. Σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ τὸν νῶτον αὐτῶν διὰπαντὸς σύγκαμψον. Ἔκχεον ἐπ' αὐτοὺς τὴν ὀργήν σου, καὶ ὁ θυμὸς τῆς ὀργῆς σου καταλάβοι αὐτούς. Γενηθήτω ἡ ἔπαυλις αὐτῶν ἠρημωμένη, καὶ ἐν τοῖς σκηνώμασιν αὐτῶν μὴ ἔστω ὁ κατοικῶν. Ὅτι ὃν σὺ ἐπάταξας αὐτοὶ κατεδίωξαν καὶ ἐπὶ τὸν ἄλγος τῶν τραυμάτων μου προσέθηκαν. Πρόσθες ἀνομίαν ἐπὶ τῇ ἀνομίᾳ αὐτῶν, καὶ μὴ εἰσελθέτωσαν ἐν δικαιοσύνῃ σου. Ἐξαλειφθήτωσαν ἐκ βίβλου ζώντων, καὶ μετὰ δικαίων μὴ γραφήτωσαν. Πτωχὸς καὶ ἀλγῶν εἰμὶ ἐγώ, καὶ σωτηρία σου ὁ θεός σου ἀντελάβετό μου. Αἰνέσω τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ μετᾠδῆς, μεγαλυνῶ αὐτὸ ἐν αἰνέσει. Καὶ ἀρέσει τῷ θεῷ ὑπὲρ μόσχον νέον, κέρατα ἐκφέροντα καὶ ὁπλάς. Ἰδέτωσαν πτωχοὶ καὶ εὐφρανθήτωσαν, ἐκζητήσατε τὸν θεόν, καὶ ζήσεται ἡ ψυχὴ ὑμῶν. Ὅτι εἰσήκουσε τῶν πενήτων ὁ κύριος, καὶ τοὺς πεπεδημένους αὐτοῦ οὐκ ἐξουδένωσεν. Αἰνεσάτωσαν αὐτὸν οἱ οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ, θάλασσα καὶ πάντα τὰ ἑρπετὰ ἐν αὐτῇ. Ὅτι ὁ θεὸς σώσει τὴν Σιὼν, καὶ οἰκοδομηθήσονται αἱ πόλεις τοῦ Ἰούδα. Καὶ κατοικήσουσιν ἐκεῖ καὶ κληρονομήσουσιν αὐτήν, καὶ τὸ σπέρμα τῶν δούλων σου κατασχήσουσιν αὐτήν. Καὶ οἱ ἀγαπῶντες τὸ ὄνομά σου, κατασκηνώσουσιν ἐν αὐτῇ. Εἰς τὸ τέλος ᾠδὴ Δαυὶδ εἰς ἀνάμνησιν, εἰς τὸ σῶσαί με κύριε. ξθ

Ὁ Θεὸς εἰς τὴν βοήθειάν μου πρόσχες, κύριε εἰς τὸ βοηθῆσαί μοι σπεῦσον. Αἰσχυνθήτωσαν καὶ ἐντραπήτωσαν, οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχήν μου. Ἀπορραφήτωσαν εἰς τὰ ὀπίσω καὶ καταισχυνθήτωσαν, οἱ βουλόμενοί μοι κακά. Ἀπορραφήτωσαν παυτίκα αἰσχυνόμενοι, οἱ λέγοντές μοι εὖγε εὖγε. Ἀγαλλιάσθωσαν καὶ εὐφρανθήτωσαν ἐπὶ σοὶ πάντες οἱ ζητοῦντές σε ὁ θεός. Καὶ λεγέτωσαν διαπαντὸς μεγαλυνθήτω ὁ θεὸς οἱ ἀγαπῶντες τὸ σωτήριόν σου. Ἐγὼ δὲ πτωχὸς εἰμὶ καὶ πένης, ὁ θεὸς βοήθησόν μοι. Βοηθός μου καὶ ῥύστης μου εἶ σὺ κύριε μὴ χρονίσῃς. Κάθισμα τῷ

Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ τῶν υἱῶν Ἰωναδὰβ, καὶ τῶν πρώτων αἰχμαλωτισθέντων. Ἀνεπίγραφος παρ' Ἑβραίοις. ο

Ἐπὶ σοὶ κύριε ἤλπισα μὴ καταισχυνθείην εἰς τὸν αἰῶνα, ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ῥῦσαί με καὶ ἐξελοῦ με. Κλῖνον πρός με τὸ οὖς σου, καὶ σῶσόν με. Γενοῦ μοι εἰς θεὸν ὑπερασπιστήν, καὶ εἰς τόπον ὀχυρὸν τοῦ σῶσαί με. Ὅτι στερέωμά μου καὶ καταφυγή μου εἶ σύ, Ὁ θεός μου ῥῦσαί με ἐκ χειρὸς ἁμαρτωλοῦ, ἐκ χειρὸς παρανομοῦντος καὶ ἀδικοῦντος. Ὅτι σὺ εἶ ἡ ὑπομονή μου κύριε, κύριε ἡ ἐλπίς μου ἐκ νεότητός μου.

Ἐπὶ σοὶ

Et ſuſtinui qui ſimul cõtriſtaretur & nõ fuit, & qui cõſolaretur & nõ inueni. Et dederunt in eſcã meã fel, & in ſiti mea potauerunt me aceto. Fiat menſa eorũ corã ipſis in laqueũ, & in retributiones & in ſcandalũ. Obſcurentur oculi eorũ ne uideant, & dorſum eorum ſemper incurua. Effũde ſuper eos irã tuam, & furor iræ tuæ cõprehẽdat eos. Fiat habitatio eorũ deſerta, & in tabernaculis eorum nõ ſit qui inhabitet. Quoniã quẽ tu percuſſiſti, perſequuti ſũt, & ſuper dolorẽ uulnerũ meorum addiderũt. Appone iniquitatẽ ſuper iniquitatẽ eorũ, & nõ intrẽt in iuſtitia tua. Deleantur de libro uiuẽtiũ, & cũ iuſtis nõ ſcribãtur. Ego ſum pauper & dolens, ſalus tua deus ſuſcepit me. Laudabo nomẽ dei cũ cãtico, magnificabo eum in laude. Et placebit deo ſuper uitulum nouellum, cornua producẽtem & ungulas. Videant pauperes & lætentur, quærite deum & uiuet anima ueſtra. Quoniã exaudiuit pauperes dñs, & uinctos ſuos nõ deſpexit. Laudent illũ cœli & terra, mare & omnia reptilia in eis. Quoniã deus ſaluã faciet Sion, & ædificabũtur ciuitates Iudæ, Et inhabitabũt ibi, & hæreditate acquirent eam. Et ſemen ſeruorũ eius poſſidebit eam, & qui diligunt nomen eius, habitabũt in ea.

In finem, Dauid in rememoratione, quod ſaluũ fecit me dominus. LXIX

DEus in adiutoriũ meũ intende, dñe ad adiuuandũ me feſtina. Cõfundantẽ & reuereantẽ, qui quærũt animã meã. Auertantur retrorſum & erubeſcãt, qui uolunt mihi mala. Auertantur ſtatim erubeſcẽtes, qui dicũt mihi euge euge. Exaltẽt & lætentur in te omnes qui quærũt te deus, & dicãt ſemper magnificetur dñs, qui diligunt ſalutare tuũ. Ego uero egenus & pauper ſum, deus adiua me. Adiutor meus & liberator meus es tu, dñe ne moreris. Pſalmus Dauid filiorũ Ionadab & priorũ captiuorũ. LXX

IN te dñe ſperaui nõ cõfundar in æternũ, in iuſtitia tua libera me & eripe me. Inclina ad me aurẽ tuam, & ſalua me. Eſto mihi in deum protectorẽ & in locũ munitum, ut ſaluum me facias. Quoniam firmamentum meũ, & refugiũ meum es tu. Deus meus eripe me de manu peccatoris, & de manu contra legẽ agẽtis & iniqui. Qm̃ tu es patientia mea dñe, domine ſpes mea à iuuẽtute mea.

In te

& expectaui qui contriſtaretur & non fuit,& qui conſolaretur & non inueni. Et dederunt in eſcam meam fel,& in ſiti mea potauerunt me acето. Sit menſa eorum coram eis in laqueum, & in retributiones ad corruendum. Contenebrentur oculi eorum ne uideant, & dorſum eorum ſemper incurua. Effunde ſuper eos indignationem tuam, & ira furoris tui comprehendat eos. Fiat commoratio eorum deſerta, in tabernaculis eorum non ſit qui habitet. Quoniam quem tu percuſſiſti perſequuti ſunt,& ut affligerent uulneratos tuos narrabant. Da iniquitatem ſuper iniquitatem eorum, & non ueniant in iuſtitia tua. Deleantur de libro uiuentium,& cum iuſtis non ſcribantur. Ego autem pauper & dolens,ſalus tua deus ſuſcepit me. Laudabo nomen dei in cantico, & magnificabo eum in confeſſione. Et placebit domino ſuper uitulum nouellum, cornua efferentem & ungulas. Videntes manſueti lætabuntur,qui quæritis deum uiuet anima ueſtra. Quoniam exaudiuit pauperes dominus, & uinctos ſuos non deſpexit. Laudent eum cœli & terra,mare & omnia quæ mouentur in eis. Quia deus ſaluabit Sion, & ædificabit ciuitates Iuda, & habitabunt ibi & poſſidebunt eam. Et ſemen ſeruorum eius poſſidebit eam, & qui diligunt nomen eius habitabunt in ea.

Victori Dauid ad recordandum. LXX

DEus ut liberes me,domine ut auxilieris mihi feſtina. Confundantur & erubeſcant, qui quærunt animam meam: conuertantur retrorſum & erubeſcant, qui uolunt mihi malum. Reuertantur ad ueſtigium confuſionis ſuæ, qui dicunt uah uah, Gaudeant & lætentur in te omnes qui quærunt te, & dicant ſemper magnificetur dominus,qui diligunt ſalutare tuum. Ego autem egenus & pauper deus feſtina pro me,auxilium meum & ſaluator meus tu,domine ne moreris.

LXXI

IN te domine ſperaui, non confundar in æternum. In iuſtitia tua erue me & libera me, inclina ad me aurem tuam & ſalua me. Eſto mihi robuſtum habitaculum ut ingrediar iugiter, præcepiſti ut ſaluares me, quia petra mea & fortitudo mea es tu. Deus meus ſalua me de manu impij,de manu iniqui & nocentis. Quia tu es expectatio mea, domine deus fiducia mea ab adoleſcentia mea.

וָאֲקַוֶּה לָנוּד וְאַיִן וְלַמְנַחֲמִים וְלֹא מָצָאתִי׃
וַיִּתְּנוּ בְּבָרוּתִי רֹאשׁ וְלִצְמָאִי יַשְׁקוּנִי
חֹמֶץ׃ יְהִי־שֻׁלְחָנָם לִפְנֵיהֶם לְפָח
וְלִשְׁלוֹמִים לְמוֹקֵשׁ׃ תֶּחְשַׁכְנָה עֵינֵיהֶם
מֵרְאוֹת וּמָתְנֵיהֶם תָּמִיד הַמְעֵר׃
שְׁפָךְ־עֲלֵיהֶם זַעְמֶךָ וַחֲרוֹן אַפְּךָ יַשִּׂיגֵם׃
תְּהִי־טִירָתָם נְשַׁמָּה בְּאָהֳלֵיהֶם אַל־יִהְיֶה
יוֹשֵׁב׃ כִּי־אַתָּה אֲשֶׁר־הִכִּיתָ רָדָפוּ
וְאֶל־מַכְאוֹב חֲלָלֶיךָ יְסַפֵּרוּ׃ תְּנָה־
עָוֹן עַל־עֲוֹנָם וְאַל־יָבֹאוּ בִּצְדָקָתֶךָ׃
יִמָּחוּ מִסֵּפֶר חַיִּים וְעִם צַדִּיקִים אַל־יִכָּתֵבוּ׃
וַאֲנִי עָנִי וְכוֹאֵב יְשׁוּעָתְךָ אֱלֹהִים
תְּשַׂגְּבֵנִי׃ אֲהַלְלָה שֵׁם־אֱלֹהִים בְּשִׁיר
וַאֲגַדְּלֶנּוּ בְתוֹדָה׃ וְתִיטַב לַיהוָה
מִשּׁוֹר פָּר מַקְרִין מַפְרִיס׃ רָאוּ
עֲנָוִים וְיִשְׂמָחוּ דֹּרְשֵׁי אֱלֹהִים וִיחִי
לְבַבְכֶם׃ כִּי־שֹׁמֵעַ אֶל־אֶבְיוֹנִים יְהוָה
וְאֶת־אֲסִירָיו לֹא בָזָה׃ יְהַלְלוּהוּ
שָׁמַיִם וָאָרֶץ יַמִּים וְכָל־רוֹמֵשׂ בָּם׃
כִּי אֱלֹהִים ׀ יוֹשִׁיעַ צִיּוֹן וְיִבְנֶה עָרֵי
יְהוּדָה וְיָשְׁבוּ שָׁם וִירֵשׁוּהָ׃ וְזֶרַע
עֲבָדָיו יִנְחָלוּהָ וְאוֹהֲבֵי שְׁמוֹ יִשְׁכְּנוּ־בָהּ׃

ע

לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד לְהַזְכִּיר׃
אֱלֹהִים לְהַצִּילֵנִי יְהוָה לְעֶזְרָתִי
חוּשָׁה׃ יֵבֹשׁוּ וְיַחְפְּרוּ מְבַקְשֵׁי נַפְשִׁי
יִסֹּגוּ אָחוֹר וְיִכָּלְמוּ חֲפֵצֵי רָעָתִי׃
יָשׁוּבוּ עַל־עֵקֶב בָּשְׁתָּם הָאוֹמְרִים
הֶאָח ׀ הֶאָח׃ יָשִׂישׂוּ וְיִשְׂמְחוּ ׀ בְּךָ כָּל־
מְבַקְשֶׁיךָ וְיֹאמְרוּ תָמִיד יִגְדַּל אֱלֹהִים
אֹהֲבֵי יְשׁוּעָתֶךָ׃ וַאֲנִי ׀ עָנִי וְאֶבְיוֹן
אֱלֹהִים חוּשָׁה־לִּי עֶזְרִי וּמְפַלְטִי אָתָּה
יְהוָה אַל־תְּאַחַר׃

ע

בְּךָ יְהוָה חָסִיתִי אַל־אֵבוֹשָׁה לְעוֹלָם׃
בְּצִדְקָתְךָ תַּצִּילֵנִי וּתְפַלְּטֵנִי הַטֵּה־אֵלַי
אָזְנְךָ וְהוֹשִׁיעֵנִי׃ הֱיֵה לִי ׀ לְצוּר
מָעוֹן לָבוֹא תָּמִיד צִוִּיתָ לְהוֹשִׁיעֵנִי כִּי־
סַלְעִי וּמְצוּדָתִי אָתָּה׃ אֱלֹהַי פַּלְטֵנִי
מִיַּד רָשָׁע מִכַּף מְעַוֵּל וְחוֹמֵץ׃ כִּי־
אַתָּה תִקְוָתִי אֲדֹנָי יְהוִה מִבְטַחִי מִנְּעוּרָי׃

Επί σὲ ἐπεστηρίχθην ἀπὸ γαστρός, ἐκ κοιλίας μη
τρός μου, σύ μου ἡ σκεπαστής. Ἐν σοὶ ἡ ὕμνησίς μου
διὰ παντὸς, ὡσεὶ τέρας ἐγενήθην τοῖς πολλοῖς, καὶ
σὺ βοηθός μου κραταιός. Πληρωθήτω τὸ στόμα μου
αἰνέσεώς σου, ὅπως ὑμνήσω τὴν δόξαν σου, ὅλην τὴν ἡμέ
ραν τὴν μεγαλοπρέπειάν σου. Μὴ ἀπορρίψῃς με
εἰς καιρὸν γήρους, ἐν ᾧ ἐκλείπειν τὴν ἰσχύν μου,
μὴ ἐγκαταλίπῃς με. Ὅτι εἶπον οἱ ἐχθροί μου ἐμοί,
καὶ οἱ φυλάσσοντες τὴν ψυχήν μου, ἐβουλεύσαντο
συ λέγοντες. Λέγουσιν, ὁ θεὸς ἐγκατέλιπεν αὐτὸν, καταδι
ώξατε καὶ καταλάβετε αὐτὸν, ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ ῥυόμενος.
Ὁ θεός μου μὴ μακρύνῃς ἀπ' ἐμοῦ, ὁ θεός μου εἰς τὴν
βοήθειάν μου πρόσχες. Αἰσχυνθήτωσαν καὶ ἐντραπήτω
σαν οἱ ἐνδιαβάλλοντες τὴν ψυχήν μου, περιβαλέ
σθωσαν αἰσχύνην καὶ ἐντροπήν, οἱ ζητοῦντες τὰ κακά
μοι. Ἐγὼ δὲ διαπαντὸς ἐλπιῶ σε, καὶ προσθήσω
σὲ πᾶσαν τὴν αἴνεσίν σου. Τὸ στόμα μου ἀναγγελεῖ
τὴν δικαιοσύνην σου, ὅλην τὴν ἡμέραν τὴν σωτη
ρίαν σου. Ὅτι οὐκ ἔγνω γραμματείας, εἰσελεύσο
μαι ἐν δυνασείᾳ κυ, κε μνησθήσομαι τῆς δικαιο
σύνης σου μόνου. Ὁ θεός μου ἐδίδαξάς με ἐκ νεότη
τός μου, καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἀπαγγελῶ τὰ θαυμάσιά
σου. Καὶ ἕως γήρους καὶ πρεσβείου, ὁ θεός μου μὴ ἐγκατα
λίπῃς με. Ἕως ἂν ἀπαγγελῶ τὸν βραχίονά σου, τὴν
γενεᾷ πάσῃ τῇ ἐρχομένῃ. Τὴν δυνασείαν σου καὶ
τὴν δικαιοσύνην σου, ὁ θεὸς ἕως τοῦ ὑψίστου, ἃ ἐποίησάς
μοι μεγαλεῖα, ὁ θεὸς τίς ὅμοιός σοι; Ὅσας ἔδειξάς μοι
θλίψεις πολλὰς καὶ κακὰς, καὶ ἐπιστρέψας ἐζωοποίη
σάς με, καὶ ἐκ τῶν ἀβύσσων τῆς γῆς ἀνήγαγές με.
Ἐπλεόνασας ἐπ' ἐμὲ τὴν μεγαλωσύνην σου, καὶ στρέ
ψας παρεκάλεσάς με, καὶ ἐκ τῶν ἀβύσσων τῆς γῆς
πάλιν ἀνήγαγές με. Καὶ γὰρ ἐγὼ ἐξομολογήσομαί σοι
ἐν λαοῖς κε, ἐν σκεύεσι ψαλμοῦ τὴν ἀλήθειάν σου
ὁ θεός, ψαλῶ σοι ἐν κιθάρᾳ ὁ ἅγιος τοῦ Ἰσραήλ. Ἀγαλ
λιάσεται τὰ χείλη μου ὅταν ψάλω σοι, καὶ ἡ ψυχή
μου ἣν ἐλυτρώσω. Ἔτι δὲ καὶ ἡ γλῶσά μου, ὅλην τὴν
ἡμέραν μελετήσει τὴν δικαιοσύνην σου. Ὅταν αἰσ
χυνθῶσι καὶ ἐντραπῶσιν, οἱ ζητοῦντες τὰ κακά μοι.

Ὁ θεὸς τὸ κρίμα Εἰς Σολομῶν ψαλμός. οα

μα σου τῷ βασιλεῖ δός, καὶ τὴν δικαιοσύνην
σου τῷ υἱῷ τοῦ βασιλέως. Κρίνειν τὸν λαόν σου ἐν δικαι
οσύνῃ, καὶ τοὺς πτωχούς σου ἐν κρίσει. Ἀναλαβέτω
τὰ ὄρη εἰρήνην τῷ λαῷ, καὶ οἱ βουνοὶ δικαιοσύνην. Κρι
νεῖ τοὺς πτωχοὺς τοῦ λαοῦ, καὶ σώσει τοὺς υἱοὺς τῶν πενήτων καὶ
ταπεινώσει συκοφάντην, καὶ συμπαραμενεῖ τῷ ἡλίῳ.
Καὶ πρὸ τῆς σελήνης γενεᾶς γενεῶν. Καταβήσετ
αι ὡς ὑετὸς ἐπὶ πόκον, καὶ ὡσεὶ σταγὼν στάζων ἐπὶ τὸν
ἄρουραν. Ἀνατελεῖ ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ δικαιοσύνη. καὶ πλῆ
θος εἰρήνης ἕως οὗ ἀναισρεθῇ ἡ σελήνη. Καὶ κατα
κυριεύσει ἀπὸ θαλάσσης ἕως θαλάσσης, καὶ ἀπὸ πο
ταμῶν ἕως περάτου τῆς οἰκουμένης. Ἐνώπιον αὐτοῦ πεσοῦν
ται αἰθίοπες, καὶ οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ χοῦν λείξουσι.

In te cõfirmatus ſum ex utero, de uẽtre matris meæ tu es protector meus. In te cãtatio mea ſemp, tanq̃ prodigiũ factus ſũ multis, & tu adiutor fortis. Repleat̃ os meũ laude, ut cãtẽ gloriã tuã, tota die magnitudinẽ tuã. Ne p̃jcias me in tẽpore ſenectutis, quũ defecerit uirtus mea, ne derelinquas me. Quia dixerũt inimici mei mihi, & qui cuſtodiebãt aĩam meã, cõſiliũ fecerũt in unũ. Dicẽtes dẽ dereliqt eũ, p̃ſequimini & cõprehendite eũ, quia nõ eſt q eripiat. Deus ne elõgeris à me, deus meus in auxiliũ meũ reſpice. Cõfundãtur & deficiant detrahẽtes animæ meæ, operiant̃ cõfuſione & pudore, qui quærũt mala mihi. Ego aũt ſemp ſperabo in te, & adjciã ſup oẽm laudẽ tuã. Os meũ annũtiabit iuſtitiã tuã, tota die ſalutare tuũ. Qm̃ nõ cognoui literaturam, introibo in potẽtias dñi: dñe memorabor iuſtitiæ tuæ ſolius. Deus docuiſti me à iuuẽtute mea, & uſq; nũc p̃nũtiabo mirabilia tua. Et uſq; in ſenectã & ſenium, deus ne derelinq̃s me. Donec annuntiẽ brachiũ tuũ, gñationi omni quæ uẽtura eſt. Potẽtiã tuã & iuſtitiã tuã deus uſq; in altiſſima, quæ feciſti magnalia: deus quis ſimilis tibi? Quãtas oſtẽdiſti mihi tribulationes multas & malas, & cõuerſus uiuificaſti me, & de abyſſis terræ iterũ reduxiſti me. Multiplicaſti magnificentiã tuã, & cõuerſus conſolatus es me. Nã & ego cõfitebor tibi in uaſis pſalmi, ueritatẽ tuã deus, pſallã tibi in cithara ſãctus Iſrael. Exultabũt labia mea quũ cãtauero tibi, & anima mea quã redemiſti. Sed & lingua mea tota die meditabit̃ iuſtitiã tuã quũ cõfuſi & reueriti fuerĩt, q quærũt mala mihi.

In Solomonem pſalmus. LXXI

DEus iudiciũ tuũ regi da, & iuſtitiã tuã filio regis. Iudicare populũ tuũ in iuſtitia, & paupes tuos in iudicio. Suſcipiãt mõtes pacẽ populo, & colles iuſtitiã. Iudicabit pauperes populi & ſaluos faciet filios pauperũ, & humiliabit calũniatorẽ. Et permanebit cũ ſole & ante lunã, in generatione & generationẽ. Deſcendet ſicut pluuia in uellus, & ſicut ſtillicidia ſtillãtia ſuper terram. Oriet̃ in diebus eius iuſtitia & abundantia pacis, donec auferatur luna. Et dominabitur à mari uſq; ad mare, & à flumine uſq; ad terminos orbis terrarum. Coram illo procidẽt Æthiopes, & inimici eius terrã lingẽt.

Reges

A te ſuſtentatus ſum ex utero de uentre matris meæ tu es protector meus, in te laus mea ſemper. Quaſi portentum factus ſum multis, & tu ſpes mea fortiſſima. Impleatur os meum laude tua, tota die magnitudine tua. Ne proiicias me in tempore ſenectutis, cum defecerit fortitudo mea ne derelinquas me. Quia dixerunt inimici mei mihi, & qui obſeruabant animam meam, inierunt conſilium pariter. Dicentes deus dereliquit eum, perſequimini & comprehendite eum quia non eſt qui eruat. Deus ne elõgeris à me, deus meus in auxilium meũ feſtina. Confundantur & conſumantur aduerſarij animæ meæ operiantur opprobrio & confuſione, qui quærunt malum mihi. Ego aũt iugiter expectabo, & adiiciam ſuper omnes laudationes tuas. Os meum narrabit iuſticiam tuam tota die ſalutare tuum, quia non cognoui literaturas. Ingrediar in fortitudine domini dei, recordabor iuſticiæ tuæ ſolius. Deus docuiſti me ab adoleſcentia mea, & uſque nunc annunciabo mirabilia tua. Et inſuper uſque in ſenectutem & canos deus ne derelinquas me donec annunciem brachium tuum generationi, cunctiſq; qui uenturi ſunt fortitudines tuas. Et iuſticiam tuam deus uſque in excelſum quanta feciſti magnalia, deus quis ſimilis tibi. Qui oſtẽdiſti mihi tribulationes plurimas & malas, conuerſus uiuificabis nos, & de abyſſis terræ rurſum educes nos. Multiplicabis magnitudinem meam, & conuerſus conſolaberis me. Ego autem confitebor tibi in uaſis pſalterij ueritatem tuam, deus meus cantabo tibi in cithara, ſancte Iſrael. Laudabunt labia mea cum cantauero tibi, & anima mea quam redemiſti. Inſuper & lingua mea tota die meditabitur iuſticiam tuam, quia confuſi ſunt & dehoneſtati quærentes malum mihi

Solomoni. LXXII

DEus iudicium tuum regi da, & iuſticiã tuam filio regis. Iudicabit populum tuum in iuſtitia, & pauperes tuos in iudicio. Aſſument montes pacem populo, & colles iuſtitiam. Iudicabit pauperes populi, & ſaluabit filios pauperis, & cõfringet calumniatorem. Et timebunt te quandiu erit ſol, & ultra lunam in generatione generationum. Deſcendit ut pluuia ſuper uellus, ut ſtillæ irroantes terram. Germinabit in diebus eius iuſtus, & multitudo pacis donec non ſit luna. Et dominabitur à mari uſque ad mare, & à flumine uſque ad terminos terræ. Ante eum procident Æthiopes, & inimici eius puluerem lingent.

עָלֶיךָ נִסְמַכְתִּי מִבֶּטֶן מִמְּעֵי אִמִּי
אַתָּה גוֹזִי בְךָ תְהִלָּתִי תָּמִיד׃ כְּמוֹפֵת
הָיִיתִי לָרַבִּים וְאַתָּה מַחְסִי עֹז׃
יִמָּלֵא פִי תְהִלָּתֶךָ כָּל־הַיּוֹם תִּפְאַרְתֶּךָ׃
אַל־תַּשְׁלִיכֵנִי לְעֵת זִקְנָה כִּכְלוֹת כֹּחִי אַל
תַּעְזְבֵנִי׃ כִּי־אָמְרוּ אוֹיְבַי לִי וְשֹׁמְרֵי
נַפְשִׁי נוֹעֲצוּ יַחְדָּו׃ לֵאמוֹר אֱלֹהִים
עֲזָבוֹ רִדְפוּ וְתִפְשׂוּהוּ כִּי־אֵין מַצִּיל׃
אֱלֹהִים אַל־תִּרְחַק מִמֶּנִּי אֱלֹהַי לְעֶזְרָתִי
חִישָׁה׃ יֵבֹשׁוּ יִכְלוּ שׂוֹטְנֵי נַפְשִׁי
יַעְטוּ חֶרְפָּה וּבְלִמָּה מְבַקְשֵׁי רָעָתִי׃
וַאֲנִי תָּמִיד אְיַחֵל וְהוֹסַפְתִּי עַל־כָּל־
תְּהִלָּתֶךָ׃ פִּי יְסַפֵּר צִדְקָתֶךָ כָּל־הַיּוֹם
תְּשׁוּעָתֶךָ כִּי־לֹא יָדַעְתִּי סִפֹּרוֹת׃
אָבוֹא בִּגְבוּרוֹת אֲדֹנָי יֱהוִה אַזְכִּיר צִדְקָתְךָ
לְבַדֶּךָ׃ אֱלֹהִים לִמַּדְתַּנִי מִנְּעוּרָי וְעַד־
הֵנָּה אַגִּיד נִפְלְאוֹתֶיךָ׃ וְגַם עַד־זִקְנָה׃
וְשֵׂיבָה אֱלֹהִים אַל־תַּעַזְבֵנִי עַד־אַגִּיד
זְרוֹעֲךָ לְדוֹר לְכָל־יָבֹא גְּבוּרָתֶךָ׃
צִדְקָתְךָ אֱלֹהִים עַד־מָרוֹם אֲשֶׁר־עָשִׂיתָ
גְדֹלוֹת אֱלֹהִים מִי כָמוֹךָ׃ אֲשֶׁר
הַרְאִיתַנִי צָרוֹת רַבּוֹת וְרָעוֹת תָּשׁוּב תְּחַיֵּינוּ
וּמִתְּהֹמוֹת הָאָרֶץ תָּשׁוּב תַּעֲלֵנוּ׃
תַּרֶב גְּדֻלָּתִי וְתִסֹּב תְּנַחֲמֵנִי׃ גַּם־אֲנִי
אוֹדְךָ בִכְלִי־נֵבֶל אֲמִתְּךָ אֱלֹהָי אְזַמְּרָה לְךָ
בְּכִנּוֹר קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃ תְּרֻנֵּנָה שְׂפָתַי
כִּי אְזַמְּרָה־לָּךְ וְנַפְשִׁי אֲשֶׁר פָּדִיתָ׃
גַּם־לְשׁוֹנִי כָּל־הַיּוֹם תֶּהְגֶּה צִדְקָתֶךָ כִּי־
בוֹשׁוּ כִּי־חָפְרוּ מְבַקְשֵׁי רָעָתִי׃

עב

לִשְׁלֹמֹה׃

אֱלֹהִים מִשְׁפָּטֶיךָ לַמֶּלֶךְ תֵּן וְצִדְקָתְךָ
לְבֶן־מֶלֶךְ׃ יָדִין עַמְּךָ בְצֶדֶק וַעֲנִיֶּיךָ
בְּמִשְׁפָּט׃ יִשְׂאוּ הָרִים׀ שָׁלוֹם לָעָם
וּגְבָעוֹת בִּצְדָקָה׃ יִשְׁפֹּט׀ עֲנִיֵּי־עָם
יוֹשִׁיעַ לִבְנֵי אֶבְיוֹן וִידַכֵּא עָשֻׁק׃
יִירָאוּךָ עִם־שֶׁמֶשׁ וְלִפְנֵי יָרֵחַ דֹּר דֹּרִים
׃ יֵרֵד כְּמָטָר עַל־גֵּז כִּרְבִיבִים
זַרְזִיף אָרֶץ׃ יִפְרַח בְּיָמָיו צַדִּיק וְרֹב
שָׁלוֹם עַד־בְּלִי יָרֵחַ׃ וְיֵרְדְּ מִיָּם עַד־
יָם וּמִנָּהָר עַד־אַפְסֵי־אָרֶץ׃ לְפָנָיו
יִכְרְעוּ צִיִּים וְאוֹיְבָיו עָפָר יְלַחֵכוּ׃

Βασιλεῖς θαρσεῖς καὶ νῆσοι δῶρα προσοίσουσι, βασιλεῖς ἀράβων καὶ σαβὰ δῶρα προσάξουσι. Καὶ προσκυνήσουσιν αὐῷ πάντες οἱ βασιλεῖς τ῀ γῆς, πάντα τὰ ἔθνη δουλεύσουσιν αὐτῷ. Οτι ἐῤῥύσατο πτωχὸν ἀπ δυνάστου, καὶ πένητα ᾧ οὐκ ἦν βοηθός. Φείσεται πτωχοῦ καὶ ἀνενήτ, καὶ ψυχὰς ἀνενήτ σώσει. Ἐκ τόκου καὶ ἀδικίας λυτρώσετ τὰς ψυχὰς αὐτ῀, καὶ ἔντιμον τὸ ὄνομα αὐτ῀ ἐνώπιον αὐτ῀. Καὶ ζήσετ καὶ δοθήσετ αὐῷ ἀπ τ῀ χρυσίου τ῀ Ἀραβίας, καὶ προσεύξονται περὶ αὐτ῀ διὰ παντός. Ὅλην τὴν ἡμέραν ἐυλογήσουσιν αὐτ῀, ἔσται στήριγμα ἐν τῇ γῇ ἐπ' ἄκρων τ῀ ὀρέων. Υπεραρθήσετ ὑπὲρ τὸν λίβανον ὁ καρπὸς αὐτ῀, καὶ ἀνθήσουσιν ἀπ πόλεως, ὡσεὶ χόρτ τ῀ γῆς. Εσται τὸ ὄνομα αὐτ῀ ἐυλογημένον εἰς τοὺς αἰῶνας, πρὸ τ῀ ἡλίου διαμένει τὸ ὄνομα αὐτ῀. Καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν αὐῷ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τ῀ γῆς, πάντα τὰ ἔθνη μακαριοῦσιν αὐτ῀. Εὐλογητὸς κς ὁ θς ὁ θεὸς ἰσραὴλ, ὁ ποιῶν θαυμάσια μόνος. Καὶ ἐυλογημένον τὸ ὄνομα τ῀ δόξης αὐτ῀ εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τ῀ αἰῶνος. Καὶ πλησθήσετ τ῀ δόξης αὐτ῀ πᾶσα ἡ γῆ, γένοιτο γένοιτο. Ἐξέλιπον οἱ ὕμνοι δαυὶδ τ῀ υἱοῦ ἰεσσαί. Ψαλμὸς ᾧ ἀσάφ. οβ

ΩΣ ἀγαθὸς ὁ θεὸς ᾧ ἰσραὴλ, τοῖς εὐθέσι τῇ καρδίᾳ. Ἐμοῦ δὲ παρὰ μικρὸν ὀλισθάνειν οἱ πόδες, παρ' ὀλίγον ἐξεχύθη τὰ διαβήματά μου. Οτι ἐζήλωσα ἐπὶ τοῖς ἀνόμοις, εἰρήνην ἁμαρτωλῶν θεωρῶν. Οτι οὐκ ἔστιν ἀνάστασις ἐν τῷ θανάτῳ αὐτ῀, καὶ στερέωμα ἐν τῇ μάστιγι αὐτ῀. Ἐν κόποις ἀνθρώπων οὐκ εἰσὶ, καὶ μετὰ ἀνθρώπων οὐ μαστιγωθήσονται, διὰ τοῦτο ἐκράτησεν αὐτοὺς ἡ ὑπερηφανία εἰς τέλος. Περιεβάλοντο ἀδικίαν καὶ ἀσέβειαν ἑαυτ῀ν, ἐξελεύσετ ὡς ἐκ στέατος ἡ ἀδικία αὐτ῀ν. Διήλθοσαν εἰς διάθεσιν καρδίας, διεγρηγόρησαν καὶ ἐλάλησαν ἐν πονηρίᾳ, ἀδικίαν εἰς τὸ ὕψος ἐλάλησαν. Εθεντο εἰς οὐρανὸν τὸ στόμα αὐτ῀, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτ῀ν διῆλθεν ἐπὶ τ῀ γῆς. Διὰ τοῦτο ἐπιστρέψει ὁ λαός μου ἐν τούτῳ, καὶ ἡμέραι πλήρεις εὑρεθήσονται ἐν αὐτοῖς. Καὶ εἶπαν πῶς ἔγνω ὁ θεὸς, καὶ εἰ ἔστι γνῶσις ἐν τῷ ὑψίστῳ; Ἰδοὺ οὗτοι ἁμαρτωλοὶ καὶ εὐθηνοῦντες εἰς τὸν αἰῶνα, κατέσχον πλοῦτον. Καὶ εἶπα ἄρα ματαίως ἐδικαίωσα τὴν καρδίαν μου, καὶ ἐνιψάμην ἐν ἀθῴοις τὰς χεῖράς μου. Καὶ ἐγενόμην μεμαστιγωμένος ὅλην τὴν ἡμέραν, καὶ ὁ ἔλεγχός μου εἰς τὰς πρωΐας. Εἰ ἔλεγον διηγήσομαι οὕτως, ἰδοὺ τῇ γενεᾷ τ῀ υἱῶν σου ἠσθένηκας, καὶ ἐπέλαβόν τ῀ γνῶναι. Τοῦτο κόπος ἔστιν ἐνώπιόν μου, ἕως ἂν εἰσέλθω εἰς τὸ ἁγιαστήριον τ῀ θεοῦ, καὶ συνῶ εἰς τὰ ἔσχατα αὐτ῀. Πλὴν διὰ τὰς δολιότητας αὐτ῀ ἔθου αὐτοῖς πτώματα, κατέβαλες αὐτοὺς ἐν τῷ ἐπαρθῆναι.

Πῶς

Reges Tharsis & insulæ munera offerẽt, reges Arabũ & Saba dona adducent. Et adorabunt eum omnes reges terræ, omnes gentes seruient ei. Quia liberauit pauperẽ à potẽte, & pauperem cui non erat adiutor. Parcet pauperi & inopi, & animas paperũ saluas faciet. Ex usuris & iniquitate redimet animas eorũ, & honorabile nomen eorum corã illo. Et uiuet & dabitur ei de auro Arabiæ, & adorabũt de ipso semper, tota die benedicent ei. Erit firmamentũ in terra in summis montiũ, superextolletur super libanum fructus eius, & florebũt de ciuitate sicut fœnum terræ. Sit nomẽ eius benedictũ in secula, ante solem permanet nomẽ eius. Et benedicent in ipso oẽs tribus terræ, omnes gẽtes magnificabunt eũ. Benedictus dominus deus Israel, qui facit mirabilia solus. Et benedictũ nomẽ maiestatis eius in æternũ, & replebitur maiestate eius omnis terra, fiat fiat.

Defecerunt hymni Dauid filij Iesse.

Psalmus Asaph. LXXII

QVàm bonus Israel deus, his qui recto sunt corde. Mei autẽ penè moti sunt pedes, penè effusi sunt gressus mei. Quia zelaui super iniquos, pacem peccatorũ uidens. Quia nõ est respectus morti eorũ, & firmamentũ in plaga eorũ. In labore hominum nõ sunt, & cum hominibus non flagellabũtur. Ideo tenuit eos superbia, operti sunt iniquitate & impietate sua. Prodijt quasi ex adipe iniquitas eorum, transierunt in affectum cordis. Cogitauerunt & locuti sunt nequitiam, iniquitatẽ in excelso locuti sunt Posuerunt in cœlum os suum, & lingua eorum transiuit super terram. Ideo conuertetur populus meus hic, & dies pleni inuenientur in eis. Et dixerunt quomodo scit deus, & si est scientia in excelso? Ecce ipsi peccatores & abundantes in seculo, obtinuerunt diuitias. Et dixi, ergo sine causa iustificaui cor meum, & laui inter innocẽtes manus meas. Et fui flagellatus tota die, & castigatio mea in matutinis. Si dicebam narrabo sic, ecce nationem filiorum tuorum reprobaui. Et existimabam ut cognoscerẽ, hoc labor est ante me. Donec intrem in sanctuarium dei, & intelligam in nouissimis eorum. Verunta men propter dolos posuisti eis, deiecisti eos dum alleuarentur.

Quomodo

Reges Tharſis & inſulæ munera offerent, reges Arabiæ & Saba tributum conferent. Et adorabunt eum omnes reges, uniuerſæ nationes ſeruient ei. Quia eruet pauperem à potente, & inopem cui non eſt adiutor. Parcet inopi & pauperi, & animas pauperum ſaluabit. Ab uſura & iniquitate redimet animas eorum, & precioſus erit ſanguis eorum coram oculis eius. Et uiuet & dabitur ei de auro Saba & orabunt de eo iugiter, tota die benedicent ei. Erit memorabile triticum in terra in capite montium eleuabitur ſicut libani fructus eius, & florebunt de ciuitate ſicut fœnum terræ. Erit nomen eius in æternum ultra ſolem, perſeuerabit nomen eius & benedicentur in eo, omnes gentes beatificabunt eum. Benedictus dominus deus deus Iſrael, qui facit mirabilia ſolus. Et benedictum nomen gloriæ eius in ſempiternum & implebitur gloria eius uniuerſa terra, amen & amen.

Completæ ſunt orationes Dauid filij Ieſſe.

Canticum Aſaph. LXXIII

ATtamen bonus eſt Iſrael deus his qui mundo ſunt corde. Mei autem penè uacillauerunt pedes, penè effuſi ſunt greſſus mei. Quia æmulatus ſum contra iniquos, pacem impiorum uidens. Quod non recogitauerint de morte ſua, & firma ſint ueſtibula eorum. In labore hominum non ſunt, & cum hominibus non flagellabuntur. Ideo nutriti ſunt ad ſuperbiam, circundederunt iniquitatem ſibi. Proceſſerunt à pinguedine oculi eorum, tranſierunt cogitationes cordis. Irriſerunt & locuti ſunt in malicia calumniam, de excelſo loquentes. Poſuerunt in cœlum os ſuum, & lingua eorum deambulauit in terra. Propterea conuertetur populus eius huc, & quis plenus inuenietur in eis? Et dixerunt quomodo nouit deus, & ſi eſt ſcientia in excelſo. Ecce iſti impij, & abundantes in ſeculo multiplicauerunt diuitias. Ergo ne fruſtra mundaui cor meum, & laui in innocentia manus meas. Et fui flagellatus tota die, & increpatio mea in matutinis. Dixi ſi narrauero ſic, ecce generationem filiorum tuorum reliqui. Et cogitaui ut intelligerem iſtud, labor eſt in oculis meis. Donec ueniam ad ſanctuaria dei, intelligam in nouiſſimo eorum. Veruntamen in lubrico poſuiſti eos, deieciſti eos ad interitum.

Quomodo

מַלְכֵי תַרְשִׁישׁ וְאִיִּים מִנְחָה יָשִׁיבוּ
מַלְכֵי־שְׁבָא וּסְבָא אֶשְׁכָּר יַקְרִיבוּ׃
וְיִשְׁתַּחֲווּ־לוֹ כָּל־מְלָכִים כָּל־גּוֹיִם יַעַבְדוּהוּ׃
כִּי־יַצִּיל אֶבְיוֹן מְשַׁוַּע וְעָנִי וְאֵין־
עוֹזֵר לוֹ׃ יָחוֹס עַל־דַּל וְ֝אֶבְיוֹן
וְנַפְשׁוֹת אֶבְיוֹנִים יוֹשִׁיעַ׃ מִתּוֹךְ
וּמֵחָמָס יִגְאַל נַפְשָׁם וְיָקַר דָּמָם בְּעֵינָיו׃
וְיִחִי וְיִתֶּן־לוֹ מִזְּהַב שְׁבָא וְיִתְפַּלֶּל
בַּעֲדוֹ תָּמִיד כָּל־הַיּוֹם יְבָרְכֶנְהוּ׃ יְהִי
פְּסַת־בָּר בָּאָרֶץ בְּרֹאשׁ הָרִים יִרְעַשׁ כַּלְּבָנוֹן
פִּרְיוֹ וְיָצִיצוּ מֵעִיר כְּעֵשֶׂב הָאָרֶץ׃
יְהִי שְׁמוֹ לְעוֹלָם לִפְנֵי־שֶׁמֶשׁ יִנּוֹן שְׁמוֹ
וְיִתְבָּרְכוּ־בוֹ כָּל־גּוֹיִם יְאַשְּׁרוּהוּ׃
בָּרוּךְ יְהוָה ׀ אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֹשֵׂה
נִפְלָאוֹת לְבַדּוֹ׃ וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ
לְעוֹלָם וְיִמָּלֵא כְבוֹדוֹ אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אָמֵן
וְאָמֵן׃

כָּלּוּ תְפִלּוֹת דָּוִד בֶּן־יִשָׁי׃

ספר תהלים
ע ג
מִזְמוֹר לְאָסָף
אַךְ־טוֹב לְיִשְׂרָאֵל אֱלֹהִים לְבָרֵי לֵבָב׃
וַאֲנִי כִּמְעַט נָטוּ רַגְלָי כְּאַיִן שָׁפְכוּ
אֲשֻׁרָי׃ כִּי קִנֵּאתִי בְּהוֹלְלִים שְׁלוֹם
רִשְׁעִים אֶרְאֶה׃ כִּי אֵין חַרְצֻבוֹת
לְמוֹתָם וּבָרִיא אוּלָם׃ בַּעֲמַל אֱנוֹשׁ
אֵינָמוֹ וְעִם־אָדָם לֹא יְנֻגָּעוּ׃ לָכֵן
עֲנָקָתַמּוֹ גַּאֲוָה יַעְטְפוּ־שִׁית חָמָס לָמוֹ׃
יָצָא מֵחֵלֶב עֵינֵימוֹ עָבְרוּ מַשְׂכִּיּוֹת
לֵבָב׃ יָמִיקוּ וְיְדַבְּרוּ בְרָע עֹשֶׁק
מִמָּרוֹם יְדַבֵּרוּ׃ שַׁתּוּ בַשָּׁמַיִם פִּיהֶם
וּלְשׁוֹנָם תִּהֲלַךְ בָּאָרֶץ׃ לָכֵן ׀ יָשׁוּב
עַמּוֹ הֲלֹם וּמֵי מָלֵא יִמָּצוּ לָמוֹ׃
וְאָמְרוּ אֵיכָה יָדַע אֵל וְיֵשׁ דֵּעָה בְּעֶלְיוֹן׃
הִנֵּה־אֵלֶּה רְשָׁעִים וְשַׁלְוֵי עוֹלָם הִשְׂגּוּ
חָיִל׃ אַךְ־רִיק זִכִּיתִי לִבָבִי וָאֶרְחַץ
בְּנִקָּיוֹן כַּפָּי׃ וָאֶהְיֶה נָגוּעַ כָּל־הַיּוֹם
וְתוֹכַחְתִּי לַבְּקָרִים׃ אִם־אָמַרְתִּי
אֲסַפְּרָה כָמוֹ הִנֵּה דוֹר בָּנֶיךָ בָּגָדְתִּי׃
וָאֲחַשְּׁבָה לָדַעַת זֹאת עָמָל הוּא בְּעֵינָי׃
עַד־אָבוֹא אֶל־מִקְדְּשֵׁי־אֵל אָבִינָה
לְאַחֲרִיתָם׃ אַךְ בַּחֲלַקּוֹת תָּשִׁית
לָמוֹ תַּפִּלֵתָם לְמַשּׁוּאוֹת׃

Πῶς ἐγένοντο εἰς ἐρήμωσιν ἐξάπινα, ἐξέλιπον ἀπώλοντο διὰ τὴν ἀνομίαν αὐτῶν. Ὡσεὶ ἐνύπνιον ἐξεγειρομένου, κύριε ἐν τῇ πόλει σου τὴν εἰκόνα αὐτῶν ἐξουδενώσεις. Ὅτι ἐξεκαύθη ἡ καρδία μου, καὶ οἱ νεφροί μου ἠλλοιώθησαν. Κἀγὼ ἐξουδενωμένος οὐκ ἔγνων, κτηνώδης ἐγενήθην παρὰ σοί, κἀγὼ διαπαντὸς μετὰ σοῦ. Ἐκράτησας τῆς χειρὸς τῆς δεξιᾶς μου, καὶ ἐν τῇ βουλῇ σου ὡδήγησάς με, καὶ μετὰ δόξης προσελάβου με. Τί γάρ μοι ἔστιν ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ παρὰ σοῦ τί ἠθέλησα ἐπὶ τῆς γῆς; Ἐξέλιπεν ἡ καρδία μου, καὶ ἡ σάρξ μου, ὁ θεὸς τῆς καρδίας μου καὶ ἡ μερίς μου ὁ θεὸς εἰς τὸν αἰῶνα. Ὅτι ἰδοὺ οἱ μακρύνοντές σου ἀπολοῦνται, ἐξωλόθρευσας πάντα τὸν πορνεύοντα ἀπὸ σοῦ. Ἐμοὶ δὲ τὸ προσκολλᾶσθαι τῷ θεῷ, ἀγαθόν ἐστιν, τίθεσθαι ἐν τῷ κυρίῳ τὴν ἐλπίδα μου. Τοῦ ἀναγγεῖλαί με πάσας τὰς αἰνέσεις σου, ἐν ταῖς πύλαις τῆς θυγατρὸς σιών. Σωίσεως τῷ ἀσάφ. ογ

ΙΝα τί ὁ θεὸς ἀπώσω εἰς τέλος, ὠργίσθη ὁ θυμός σου ἐπὶ πρόβατα νομῆς σου. Μνήσθητι τῆς συναγωγῆς σου, ἧς ἐκτήσω ἀπ' ἀρχῆς, ἐλυτρώσω ῥάβδον κληρονομίας σου. Ὄρος Σιὼν τοῦτο ὃ κατεσκήνωσας ἐν αὐτῷ, ἔπαρον τὰς χεῖράς σου ἐπὶ τὰς ὑπερηφανίας αὐτῆς εἰς τέλος. Ὅσα ἐπονηρεύσατο ὁ ἐχθρὸς ἐν τῷ ἁγίῳ σου, καὶ ἐν μέσῳ τῆς ἑορτῆς σου. Εθεντο τὰ σημεῖα αὐτῶν σημεῖα, καὶ οὐκ ἔγνωσαν, ὡς εἰς τὴν ἔξοδον ὑπεράνω. Ὡς ἐν δρυμῷ ξύλων, ἀξίναις ἐξέκοψαν τὰς θύρας αὐτῆς ὁμοῦ, ἐν πελέκει καὶ λαξευτηρίῳ καθεῖλαν αὐτήν. Ἐνεπύρισαν ἐν πυρὶ τὰ ἁγιάσματά σου, εἰς τὴν γῆν ἐβεβήλωσαν τὸ σκήνωμα τοῦ ὀνόματός σου. Εἶπαν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν αἱ συγγένειαι αὐτῶν ἅμα, δεῦτε καὶ καταπαύσωμεν πάσας τὰς ἑορτὰς τοῦ θεοῦ ἀπὸ τῆς γῆς. Τὰ σημεῖα αὐτῶν οὐκ εἴδομεν, οὐκ ἔστιν ἔτι προφήτης, καὶ ἡμᾶς οὐ γνώσεται ἔτι. Ἕως πότε ὁ θεὸς ὀνειδίζει ὁ ἐχθρός, παροξυνεῖ ὁ ὑπεναντίος τὸ ὄνομά σου εἰς τέλος; Ἱνα τί ἀποστρέφεις τὴν χεῖρά σου καὶ τὴν δεξιάν σου, ἐκ μέσου τοῦ κόλπου σου εἰς τέλος; Ὁ δὲ θεὸς βασιλεὺς ἡμῶν πρὸ αἰῶνος, εἰργάσατο σωτηρίαν ἐν μέσῳ τῆς γῆς. Σὺ ἐκραταίωσας ἐν τῇ δυνάμει σου τὴν θάλασσαν, σὺ συνέτριψας τὰς κεφαλὰς τῶν δρακόντων ἐπὶ τοῦ ὕδατος. Σὺ συνέθλασας τὰς κεφαλὰς τοῦ δράκοντος, ἔδωκας αὐτὸν βρῶμα λαοῖς Αἰθιόψιν. Σὺ διέῤῥηξας πηγὰς καὶ χειμάῤῥους, σὺ ἐξήρανας ποταμοὺς ἠθάμ. Σή ἐστιν ἡ ἡμέρα, καὶ σή ἐστιν ἡ νύξ, σὺ κατηρτίσω φαῦσιν καὶ ἥλιον.

Σὺ ἐποίησας

Quomodo facti sunt in desolationē subito, defecerūt perierūt propter iniquitatē suam. Velut somniū surgentis, domine in ciuitate tua imaginē ipsorum ad nihilum rediges. Quia inflāmatum est cor meum, & renes mei commutati sunt, & ego ad nihilum redactus sum & nescisui. Vt iumentum factus sum apud te, & ego semper tecum. Tenuisti manum dexteram meam, & in uoluntate tua deduxisti me, & cū gloria susceptisti me. Quid enim mihi est in cœlo, & à te quid uolui super terram? Defecit cor meum & caro mea, deus cordis mei & pars mea deus in æternum. Quia ecce qui elongant se à te peribunt, perdidisti omnem qui fornicatur abs te. Mihi autem adhærere deo, bonum est, ponere in domino deo spem meam. Vt annuntiem omnes laudes tuas, in portis filiæ Sion.

Intellectus Asaph. LXXIII

VT quid deus reppulisti in finē, iratus est furor tuus super oues pascuæ tuæ. Memor esto congregationis tuæ, quā possedisti ab initio. Redemisti uirgam hæreditatis tuæ, mons sion in quo habitasti in eo. Leua manus tuas in superbias eorum in finem, quanta malignatus est inimicus in sancto. Et gloriati sunt qui oderūt te, in medio solennitatis tuæ. Posuerunt signa sua signa & non cognouerūt, sicut in exitu super summum. Quasi in silua lignorum securibus excidērūt ianuas eius in idipsum, in securi & ascia deiecerunt eam. Incenderunt igni sanctuarium tuum, in terra polluerunt taberna culum nominis tui. Dixerunt in corde suo cognatio eorum simul, uenite quiescere faciamus omnes dies festos dei à terra. Signa nostra nō uidimus, iam non est propheta, & nos non cognoscet amplius. Vsquequo deus improperabit inimicus, irritat aduersarius nomen tuum in finem? Vt quid auertis manum tuam & dexteram tuam, de medio sinu tuo in finem? Deus autem rex noster ante secula, operatus est salutem in medio terræ. Tu confirmasti in uirtute tua mare, contribulasti capita draconum in aquis. Tu cōfregisti caput draconis, dedisti eū escā populis Æthiopū. Tu dirupisti fontes & torrētes, tu siccasti fluuios Ethā. Tuus est dies & tua est nox, tu fabricatus es aurorā & solem.

Tu fecisti

Quomodo uaſtati ſunt ſubito, defecerunt conſumpti ſunt quaſi non ſint. Quaſi ſomnium euigilantis, domine in ciuitate tua imaginem eorum ad nihilum rediges. Quia contractum eſt cor meum,& lumbi mei uelut ignis fumigans. Et ego inſipiens & neſcius, quaſi iumētum factus ſum apud te. Et eram ſemper tecum,& tenebas manum dexteram meam. In conſilium tuum deduces me, & poſtea in gloria ſuſcipies me. Quid mihi eſt in cœlo, & tecum nolui in terra. Conſumpta eſt caro mea & cor meum, robur cordis mei & pars mea deus in æternum. Quia ecce qui elongant ſe,à te peribunt: perdidiſti omnem fornicantem à te. Mihi autem appropinquare deo bonum eſt,poſui in domino deo ſpem meam,ut narrem omnes annuntiationes tuas.

Eruditio Aſaph.

LXXIIII

VT quid deus reppuliſti in finem, fumabit furor tuus in gregem paſcuæ tuæ. Recordare congregationis tuæ, quam poſſediſti ab initio,& redemiſti uirgam hęreditatis tuæ,montem Sion in quo habitaſti. Sublimitas pedum tuorum diſſipata eſt uſque ad finem, omnia mala egit inimicus in ſanctuario. Fremuerunt hoſtes tui in medio pacti tui, poſuerunt ſigna ſua in trophæum. Manifeſta in introitu deſuper, in ſaltu lignorum ſecures. Et nunc ſculpturas eius pariter, bipenne & dolatorijs deraſerunt. Miſerunt ignem in ſanctuarium tuum, in terra contaminauerunt tabernaculum nominis tui. Dixerunt in cordibus ſuis poſteri eorum ſimul,incenderunt omnes ſolennitates dei in terra. Signa noſtra non uidimus, non eſt ultra propheta & non eſt nobiſcum qui ſciat uſquequo. Vſquequo deus exprobrabit aduerſarius, blaſphemabit inimicus nomen tuum in finem. Quare conuertis manum tuam & dexteram tuam, de medio ſinu tuo conſumens. Deus autem rex meus ab initio,operatur ſalutes in medio terræ. Tu diſſipaſti in fortitudine tua mare,contriuiſti capita draconum in aquis. Tu confregiſti capita Leuiathan, dediſti eum in eſcam populo Æthiopum. Tu dirupiſti fontem & torrentem,tu exiccaſti flumina fortia. Tuus eſt dies & tua eſt nox, tu ordinaſti luminaria & ſolem.

Tu ſtatuiſti

אֵיךְ הָיוּ לְשַׁמָּה בִּרְגַע סָפּוּ תַּמּוּ מִן־
בַּלָּהוֹת׃ כַּחֲלוֹם מֵהָקִיץ אֲדֹנָי בָּעִיר׃
צַלְמָם תָּבוּז׃ כִּי יִתְחַמֵּץ לְבָבִי
וְכִלְיוֹתַי אֶשְׁתּוֹנָנוּ׃ וַאֲנִי־בַעַר וְלֹא
אֵדָע בְּהֵמוֹת הָיִיתִי עִמָּךְ׃ וַאֲנִי תָמִיד
עִמָּךְ אָחַזְתָּ בְּיַד יְמִינִי׃ בַּעֲצָתְךָ
תַנְחֵנִי וְאַחַר כָּבוֹד תִּקָּחֵנִי׃ מִי־לִי
בַשָּׁמַיִם וְעִמְּךָ לֹא־חָפַצְתִּי בָאָרֶץ׃
כָּלָה שְׁאֵרִי וּלְבָבִי צוּר־לְבָבִי וְחֶלְקִי אֱלֹהִים
לְעוֹלָם׃ כִּי־הִנֵּה רְחֹקֶיךָ יֹאבֵדוּ
הִצְמַתָּה כָּל־זוֹנֶה מִמֶּךָּ׃ וַאֲנִי קִרְבַת
אֱלֹהִים לִי טוֹב שַׁתִּי׃ בַּאדֹנָי יֱהוִה מַחְסִי
לְסַפֵּר כָּל־מַלְאֲכוֹתֶיךָ׃

מ ד

מַשְׂכִּיל לְאָסָף

לָמָּה׀ אֱלֹהִים זָנַחְתָּ לָנֶצַח יֶעְשַׁן
אַפְּךָ בְּצֹאן מַרְעִיתֶךָ׃ זְכֹר עֲדָתְךָ׃
קָנִיתָ קֶדֶם גָּאַלְתָּ שֵׁבֶט נַחֲלָתֶךָ הַר צִיּוֹן
זֶה׃ שָׁכַנְתָּ בּוֹ׃ הָרִימָה פְעָמֶיךָ
לְמַשָּׁאוֹת נֶצַח כָּל־הֵרַע אוֹיֵב בַּקֹּדֶשׁ׃
שָׁאֲגוּ צוֹרְרֶיךָ בְּקֶרֶב מוֹעֲדֶיךָ שָׂמוּ
אוֹתֹתָם אוֹתוֹת׃ יִוָּדַע כְּמֵבִיא לְמַעְלָה
בְּסִבֶּךְ עֵץ קַרְדֻּמוֹת׃ וְעַתָּה ס פִּתּוּחֶיהָ
יַחַד בְּבַשִּׁיל וְכַלַּפּוֹת יַהֲלֹמוּן׃
שִׁלְּחוּ בָאֵשׁ מִקְדָּשֶׁךָ לָאָרֶץ חִלְּלוּ מִשְׁכַּן
שְׁמֶךָ׃ אָמְרוּ בִלְבָבָם נִינָם יַחַד שָׁרְפוּ
כָּל־מוֹעֲדֵי־אֵל בָּאָרֶץ׃ אֹתֹתֵינוּ לֹא־
רָאִינוּ אֵין־עוֹד נָבִיא וְלֹא אִתָּנוּ יוֹדֵעַ עַד
מָה׃ עַד־מָתַי אֱלֹהִים יְחָרֵף צָר
יְנַאֵץ אוֹיֵב שִׁמְךָ לָנֶצַח׃ לָמָּה תָשִׁיב
יָדְךָ וִימִינֶךָ מִקֶּרֶב חֵיקְךָ כַּלֵּה׃
וֵאלֹהִים מַלְכִּי מִקֶּדֶם פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת
בְּקֶרֶב הָאָרֶץ׃ אַתָּה פוֹרַרְתָּ בְעֻזֶּךָ יָם
שִׁבַּרְתָּ רָאשֵׁי תַנִּינִים עַל־הַמָּיִם׃
אַתָּה רִצַּצְתָּ רָאשֵׁי לִוְיָתָן תִּתְּנֶנּוּ מַאֲכָל
לָעָם לְצִיִּים׃ אַתָּה בָקַעְתָּ מַעְיָן וָנָחַל
אַתָּה חוֹבַשְׁתָּ נַהֲרוֹת אֵיתָן׃ לְךָ יוֹם
אַף־לְךָ לַיְלָה אַתָּה הֲכִינוֹתָ מָאוֹר וָשָׁמֶשׁ׃

אתה

Σὺ ἐκρίνας πάντα τὰ ὅρια τῆς γῆς, θέρος καὶ ἔαρ σὺ ἔπλασας αὐτά, μνήσθητι ταύτης. Ἐχθρὸς ὠνείδισε τὸν κύριον, καὶ λαὸς ἄφρων παρώξυνε τὸ ὄνομά σου. Μὴ παραδῷς τοῖς θηρίοις ψυχὰς ἐξομολογουμένῳ σοι, τῶν ψυχῶν τῶν πενήτων σου μὴ ἐπιλάθῃ εἰς τέλος. Ἐπίβλεψον εἰς τὰ διαθήκας σου, ὅτι ἐπλήσθησαν οἱ σκοτισμένοι τῆς γῆς οἴκων ἀνομιῶν. Μὴ ἀποστραφήτω τεταπεινωμένος κατῃσχυμμένος, πτωχὸς καὶ πένης αἰνέσουσι τὸ ὄνομά σου. Ἀνάστα ὁ θεός, δίκασον τὴν δίκην σου, μνήσθητι τοῦ ὀνειδισμοῦ σου, τοῦ ἀφρονος ὅλην τὴν ἡμέραν. Μὴ ἐπιλάθῃ τῆς φωνῆς τῶν ἱκετῶν σου, ἡ ὑπερηφανία τῶν μισούντων σε, ἀνέβη διαπαντός. Εἰς τὸ τέλος, μὴ διαφθείρῃς, ᾧ ᾿Ασὰφ ψαλμὸς ᾠδῆς. οδ

ΕΞομολογησόμεθά σοι ὁ θεός, ἐξομολογησόμεθά σοι, καὶ ἐπικαλεσόμεθα τὸ ὄνομά σου. Διηγήσομαι πάντα τὰ θαυμάσιά σου, ὅταν λάβω καιρόν, ἐγὼ εὐθύτητας κρινῶ. Ἐτάκη ἡ γῆ καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ, ἐγὼ ἐστερέωσα στύλους αὐτῆς. Εἶπα τοῖς παρανομοῦσι μὴ παρανομεῖτε, καὶ τοῖς ἁμαρτάνουσι μὴ ὑψοῦτε κέρας. Μὴ ἐπαίρετε εἰς ὕψος τὸ κέρας ὑμῶν, καὶ μὴ λαλεῖτε κατὰ τοῦ θεοῦ ἀδικίαν. Ὅτι οὔτε ἀπ᾽ ἀνατόλων οὔτε ἀπὸ δυσμῶν οὔτε ἀπὸ ἐρήμων ὀρέων, ὅτι ὁ θεὸς κριτής ἐστι. Τοῦτον ταπεινοῖ καὶ τοῦτον ὑψοῖ, ὅτι ποτήριον ἐν χειρὶ κυρίου, οἴνου ἀκράτου πλῆρες κεράσματος. Καὶ ἔκλινεν ἐκ τούτου εἰς τοῦτο, πλὴν ὁ τρυγίας αὐτοῦ οὐκ ἐξεκενώθη. Πίονται πάντες οἱ ἁμαρτωλοὶ τῆς γῆς, ἐγὼ δὲ ἀγαλλιάσομαι εἰς τὸν αἰῶνα, ψαλῶ τῷ θεῷ ἰακώβ, Καὶ πάντα τὰ κέρατα τῶν ἁμαρτωλῶν συνθλάσω, καὶ ὑψωθήσεται τὰ κέρας τοῦ δικαίου.

Εἰς τὸ τέλος, ἐν ὕμνοις ψαλμὸς τῷ ᾿Ασὰφ ᾠδὴ πρὸς τὸν ᾿Ασσύριον. οε.

ΓΝωστὸς ἐν τῇ ἰουδαίᾳ ὁ θεὸς, ἐν τῷ ἰσραὴλ μέγα τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Καὶ ἐγενήθη ἐν εἰρήνῃ ὁ τόπος αὐτοῦ, καὶ τὸ κατοικητήριον αὐτοῦ ἐν σιών, Ἐκεῖ συνέτριψε τὰς κραταιὰς τῶν τοξευμάτων, ὅπλον καὶ ῥομφαίαν καὶ πόλεμον. Φωτίζεις σὺ θαυμαστῶς, ἀπὸ ὀρέων αἰωνίων, ἐταράχθησαν πάντες οἱ ἀσύνετοι τῇ καρδίᾳ. Ὑπνωσαν ὕπνον αὐτῶν, καὶ οὐχ εὗρον οὐδὲν πάντες οἱ ἄνδρες τοῦ πλούτου ταῖς χερσὶν αὐτῶν. Ἀπὸ τῆς ἐπιτιμήσεώς σου ὁ θεὸς ἰακώβ, ἐνύσταξαν οἱ ἐπιβεβηκότες τοῖς ἵπποις. Σὺ φοβερὸς εἶ, καὶ τίς ἀντιστήσεταί σοι; ἀπὸ τότε ἡ ὀργή σου. Ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἠκούτισας κρίσιν. Γῆ ἐφοβήθη καὶ ἡσύχασεν, ἐν τῷ ἀναστῆναι εἰς κρίσιν τὸν θεὸν, τοῦ σῶσαι πάντας τοὺς πραεῖς τῆς γῆς. Ὅτι

Tu feciſti omnes terminos terræ, æſtatẽ & uer tu plaſmaſti ea. Memor eſto huiꝰ, inimicus improperauit dño, & populus inſipiens incitauit nomen tuũ. Ne tradas beſtijs animam confitentẽ tibi, animas pauperũ tuorũ ne obliuiſcaris in finẽ. Reſpice in teſtamentũ tuum, quia repleti ſunt qui obſcurati ſunt terræ domibus iniquitatũ. Ne auertatur humilis factus cõfuſus, pauper & inops laudabũt nomen tuum. Exurge deus iudica cauſam tuam, memor eſto improperiorũ tuorum, quæ ab inſipiente ſunt tota die. Ne obliuiſcaris uoces quærentium te, ſuperbia eorum qui te oderunt, aſcendit: ſemper.

In finem, ne corrumpas, Aſaph pſalmus cantici. LXXIIII

COnfitebimur tibi deus, confitebimur tibi, & inuocabimus nomen tuũ. Narrabimus omnia mirabilia tua, quũ accepero tempus, ego iuſtitias iudicabo. Liquefacta eſt terra & omnes qui habitant in ea, ego confirmaui columnas eius. Dixi iniquis nolite inique agere, & delinquentibus nolite exaltare cornu. Nolite extollere in altũ cornu ueſtrum, & nolite loqui aduerſus deum iniquitatẽ. Quia neq; ab oriente, neq; ab occidente, neq; à deſertis montibus, qm̃ deus iudex eſt. Hũc humiliat & hũc exaltat, quia calix in manu dñi, uini meri plenus mixto. Et inclinauit ex hoc in hoc, ueruntamen fex eius non eſt exinanita, bibent omnes peccatores terræ. Ego autẽ gaudebo in ſeculum, cantabo deo Iacob. Et omnia cornua peccatorũ confringã, & exaltabũtur cornua iuſti.

In finem, in carminibus, pſalmus Aſaph. canticum ad Aſſyrios. LXXV

NOtus in Iudæa deus, in Iſrael magnũ nomẽ eius. Et factus eſt in pace locus eius, & habitatio eius in Sion. Ibi confregit potẽtias, arcum, ſcutum, gladium & bellum. Illuminans tu mirabiliter à montibus æternis, turbati ſunt omnes inſipientes corde. Dormierunt ſomnum ſuum, & nihil inuenerunt omnes uiri diuitiarum in manibus ſuis. Ab increpatione tua deus Iacob, dormitauerunt qui aſcenderunt equos. Tu terribilis es & quis reſiſtet tibi? ex tunc ira tua. De cœlo auditum feciſti iudicium, terra tremuit & quieuit. Quum exurgeret in iudicium deus, ut ſaluos faceret omnes manſuetos terræ.

Quoniam

Tu ſtatuiſti omnes terminos terræ, æſtatem & hyemem tu plaſmaſti. Memento huius inimicus exprobrauit domino,& populus inſipiens blaſphemauit nomen tuum. Ne tradas beſtijs animam eruditam lege tua, uitæ pauperum tuorum ne obliuiſcaris in perpetuum. Reſpice ad pactum,quia repletæ ſunt tenebris terræ habitationes iniquæ ſubrutæ. Ne reuertatur confractus & confuſus, egenus & pauper laudabunt nomen tuum. Surge deus iudica cauſam tuam, memento opprobrij tui ab inſipiente tota die. Ne obliuiſcaris uoces hoſtium tuorum,ſonitus aduerſariorum tuorum aſcendit iugiter.

Victori,ut non diſperdas,pſalmus Aſaph cantici. LXXV

CONfitebimur tibi deus confitebimur, & iuxta nomen tuum narrabunt mirabilia tua. Quum accepero tempus, ego recta iudicabo. Diſſoluetur terra cum omnibus habitatoribus ſuis,ego appendi columnas eius:ſemper. Dixi inique agentibus, nolite inique agere: & impijs, nolite exaltare cornu. Nolite extollere in excelſum cornu ueſtrum, loquentes in ceruice uetere. Quia neque ab oriente,neque ab occidente, neque à ſolitudine montium. Sed deus iudex, hunc humiliabit & hunc exaltabit. Quia calix in manu domini eſt uino meraco uſque ad plenum mixtus & propinabit ex eo,ueruntamen feces eius epotabunt bibentes, omnes impij terræ. Ego autem annunciabo in ſempiternum, cantabo deo Iacob. Et omnia cornua impiorum confringam,& exaltabuntur cornua iuſti.

Victori,in carminibus,pſalmus Aſaph canticum. LXXVI

COgnoſcitur in Iudæa deus, in Iſrael magnũ nomen eius. Et erit in Salem tabernaculum eius,& habitatio eius in Sion. Ibi confringet uolatilia arcus, ſcutum & gladium & bellum: ſemper. Lumen tu es magnifice,à montibus captiuitatis. Spoliati ſunt ſuperbi corde, dormitauerunt ſomnum ſuum, & non inuenerunt omnes uiri exercitus manus ſuas. Ab increpatione tua deus Iacob, conſopitus eſt currus & equus. Tu terribilis es, & quis ſtabit aduerſum te ex tunc ira tua. De cœlo annuntiabis iudicium, terra timens tacebit. Quum ſurrexerit ad iudicandum deus, ut ſaluos faciat omnes mites terræ: ſemper.

Quia

אַתָּה הִצַּבְתָּ כָּל־גְּבוּלוֹת אָרֶץ קַיִץ
וְחֹרֶף אַתָּה יְצַרְתָּם׃ זְכֹר־זֹאת אוֹיֵב
חֵרֵף יְהוָה וְעַם נָבָל נִאֲצוּ שְׁמֶךָ׃
אַל־תִּתֵּן לְחַיַּת נֶפֶשׁ תּוֹרֶךָ חַיַּת עֲנִיֶּיךָ אַל־
תִּשְׁכַּח לָנֶצַח׃ הַבֵּט לַבְּרִית כִּי־מָלְאוּ
מְחֻשְׁכֵי־אֶרֶץ נְאוֹת חָמָס׃ אַל־יָשָׁב
דַּךְ נִכְלָם עָנִי וְאֶבְיוֹן יְהַלְלוּ שְׁמֶךָ׃
קוּמָה אֱלֹהִים רִיבָה רִיבֶךָ זְכֹר חֶרְפָּתְךָ
מִנִּי־נָבָל כָּל־הַיּוֹם׃ אַל־תִּשְׁכַּח קוֹל
צוֹרְרֶיךָ שְׁאוֹן קָמֶיךָ עוֹלֶה תָּמִיד׃

ע ח

לַמְנַצֵּחַ׃ אַל־תַּשְׁחֵת
מִזְמוֹר לְאָסָף שִׁיר׃

הוֹדִינוּ לְךָ׃ אֱלֹהִים הוֹדִינוּ וְקָרוֹב
שְׁמֶךָ סִפְּרוּ נִפְלְאוֹתֶיךָ׃ כִּי אֶקַּח
מוֹעֵד אֲנִי מֵישָׁרִים אֶשְׁפּוֹט׃
נְמוּגִים־אֶרֶץ וְכָל־יוֹשְׁבֶיהָ אָנֹכִי תָּכַנְתִּי
עַמּוּדֶיהָ סֶלָה׃ אָמַרְתִּי לַהוֹלְלִים אַל
תָּהוֹלּוּ וְלָרְשָׁעִים אַל־תָּרִימוּ קָרֶן׃
אַל־תָּרִימוּ לַמָּרוֹם קַרְנְכֶם תְּרַבְּרוּ בְצַוָּאר
עָתָק׃ כִּי לֹא מִמּוֹצָא וּמִמַּעֲרָב וְלֹא
מִמִּדְבַּר הָרִים׃ כִּי־אֱלֹהִים שֹׁפֵט זֶה
יַשְׁפִּיל וְזֶה יָרִים׃ כִּי כוֹס בְּיַד־יְהוָה
וְיַיִן חָמַר־מָלֵא מֶסֶךְ וַיַּגֵּר מִזֶּה אַךְ־שְׁמָרֶיהָ
יִמְצוּ יִשְׁתּוּ כֹּל רִשְׁעֵי־אָרֶץ׃
וַאֲנִי אַגִּיד לְעוֹלָם אֲזַמְּרָה לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב׃
וְכָל־קַרְנֵי רְשָׁעִים אֲגַדֵּעַ תָּרוּמֶנָה
קַרְנוֹת צַדִּיק׃

ע ט

לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹת מִזְמוֹר
לְאָסָף שִׁיר׃

נוֹדָע בִּיהוּדָה אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל גָּדוֹל
שְׁמוֹ׃ וַיְהִי בְשָׁלֵם סֻכּוֹ וּמְעוֹנָתוֹ
בְּצִיּוֹן׃ שָׁמָּה שָׁבַר רִשְׁפֵי־קֶשֶׁת מָגֵן
וְחֶרֶב וּמִלְחָמָה סֶלָה׃ נָאוֹר אַתָּה
אַדִּיר מֵהַרְרֵי־טָרֶף׃ אָשְׁתּוֹלְלוּ אַבִּירֵי
לֵב נָמוֹ שְׁנָתָם וְלֹא־מָצְאוּ כָּל־אַנְשֵׁי־חַיִל
יְדֵיהֶם׃ מִגַּעֲרָתְךָ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב נִרְדָּם
וְרֶכֶב וָסוּס׃ אַתָּה נוֹרָא אַתָּה וּמִי־יַעֲמֹד
לְפָנֶיךָ מֵאָז אָפֶּךָ׃ מִשָּׁמַיִם הִשְׁמַעְתָּ
דִּין אֶרֶץ יָרְאָה וְשָׁקְטָה׃ בְּקוּם־לַמִּשְׁפָּט
אֱלֹהִים לְהוֹשִׁיעַ כָּל־עַנְוֵי־אֶרֶץ סֶלָה׃

כי

Οτι ἐνθύμιον ἀνθρώπου ἐξομολογήσεταί σοι, καὶ ἐγκατάλειμμα ἐνθυμίου ἑορτάσει σοι. Εὔξασθε καὶ ἀπόδοτε κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν, πάντες οἱ κύκλῳ αὐτοῦ ὀίσουσι δῶρα. Τῷ φοβερῷ καὶ ἀφαιρουμένῳ πνεύματα ἀρχόντων, φοβερῷ παρὰ τοῖς βασιλεῦσι τῆς γῆς.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ Ἰδιθούμ, ψαλμὸς τῷ Ἀσάφ. ος

ΦΩνῇ μου πρὸς κύριον ἐκέκραξα, φωνῇ μου πρὸς τὸν θεόν, καὶ προσέσχε μοι. Ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς μου τὸν θεὸν ἐξεζήτησα, ταῖς χερσί μου νυκτὸς ἐναντίον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠπατήθην. Ἀπηνήνατο παρακληθῆναι ἡ ψυχή μου, ἐμνήσθην τοῦ θεοῦ καὶ ἐυφράνθην, ἠδολέσχησα καὶ ὠλιγοψύχησε τὸ πνεῦμα μου. Προκατελάβοντο φυλακὰς οἱ ὀφθαλμοί μου, ἐταράχθην καὶ οὐκ ἐλάλησα. Διελογισάμην ἡμέρας ἀρχαίας, καὶ ἔτη αἰώνια ἐμνήσθην καὶ ἐμελέτησα. Νυκτὸς μετὰ τῆς καρδίας μου ἠδολέσχουν, καὶ ἔσκαλλε τὸ πνεῦμά μου. Μὴ εἰς τοὺς αἰῶνας ἀπώσεται κύριος, καὶ οὐ προσθήσει τοῦ εὐδοκῆσαι ἔτι; Ἢ εἰς τέλος τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἀπενάσει, σωσιτέλεσε ῥῆμα ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν; Μὴ ἐπιλήσεται τοῦ οἰκτειρῆσαι ὁ θεὸς, ἢ συνέξει ἐν τῇ ὀργῇ αὐτοῦ τοὺς οἰκτιρμοὺς αὐτοῦ; Καὶ εἶπα νῦν ἠρξάμην, αὕτη ἡ ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς τοῦ ὑψίστου. Ἐμνήσθην τῶν ἔργων κυρίου, ὅτι μνησθήσομαι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῶν θαυμασίων σου. Καὶ μελετήσω ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου, καὶ ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασί σου ἀδολεσχήσω. Ὁ θεὸς ἐν τῷ ἁγίῳ ἡ ὁδός σου, τίς θεὸς μέγας ὡς ὁ θεὸς ἡμῶν; σὺ εἶ ὁ θεὸς ὁ ποιῶν θαυμάσια. Ἐγνώρισας ἐν τοῖς λαοῖς τὴν δύναμίν σου, ἐλυτρώσω ἐν τῷ βραχίονί σου τὸν λαόν σου, τοὺς υἱοὺς ἰακὼβ καὶ ἰωσήφ. Εἶδόσάν σε ὕδατα ὁ θεὸς, εἶδόσάν σε ὕδατα, καὶ ἐφοβήθησαν. Ταράχθησαν ἄβυσσοι πλῆθος ὕχους ὑδάτων, φωνὴν ἔδωκαν αἱ νεφέλαι. Καὶ γὰρ τὰ βέλη σου διαπορεύονται, φωνὴ τῆς βροντῆς σου ἐν τῷ τροχῷ. Ἐφάνανε αἱ ἀστραπαί σου τῇ οἰκουμένῃ, ἐσαλεύθη καὶ ἐτρόμησε ἡ γῆ. Ἐν τῇ θαλάσσῃ ἡ ὁδός σου καὶ αἱ τρίβοι σου ἐν ὕδασι πολλοῖς, καὶ τὰ ἴχνη σου οὐ γνωσθήσονται. Ὡδήγησας ὡς πρόβατα τὸν λαόν σου, ἐν χειρὶ μωϋσῆ καὶ ἀαρών.

Σωίσεως τῷ Ἀσάφ. οζ

ΠΡοσέχετε λαός μου τῷ νόμῳ μου, κλίνατε τὸ οὖς ὑμῶν εἰς τὰ ῥήματα τοῦ στόματός μου. Ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα μου, φθέγξομαι προβλήματα ἀπ' ἀρχῆς. Ὅσα ἠκούσαμεν καὶ ἔγνωμεν αὐτὰ, καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν διηγήσαντο ἡμῖν. Οὐκ ἐκρύβη ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῶν, εἰς γενεὰν ἑτέραν. Ἀπαγγέλοντες

Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi, & reliquiæ cogitationis, diem festum agent tibi. Vouete & reddite domino deo uestro: omnes qui in circuitu eius, afferent munera. Terribili & ei qui aufert spiritum principum, terribili apud reges terræ.

In finẽ pro Idithũ, psalmus Asaph. LXXVI

VOce mea ad dominum clamaui, uoce mea ad deum & intendit mihi. In die tribulationis meæ deũ exquisiui, manibus meis nocte cõtra eum, & nõ sum deceptus. Renuit cõsolari anima mea, memor fui dei & delectatus sum, exercitatus sum & defecit spiritus meus. Anticipauerunt uigilias oculi mei, turbatus sum & non sum loquutus. Cogitaui dies antiquos: & annos æternos in mẽte habui. Et meditatus sum nocte cũ corde meo & exercitabar, & scopebam spiritũ meum. Nũquid in æternũ proiiciet deus, & non apponet ut cõplacitior sit adhuc? Aut in finẽ misericordiam suam abscindet, à generatione in generationem? Aut obliuiscetur misereri deus, aut continebit in ira sua misericordias suas? Et dixi nunc cœpi, hæc mutatio dexteræ excelsi. Memor fui operũ dñi, quia memor ero ab initio mirabilium tuorũ. Et meditabor in omnibus operibus tuis, & in aduentionibus tuis exercebor. Deus in sancto uia tua, quis deus magnus sicut deus noster? tu es deus qui facis mirabilia. Notam feciſti in populis uirtutem tuam, redemisti in brachio tuo populum tuum, filios Iacob & Ioseph. Viderunt te aquæ deus, uiderunt te aquæ & timuerunt, & turbatæ sunt abyssi. Multitudo sonitus aquarum, uocem dederũt nubes, Etenim sagittæ tuæ transeunt, uox tonitrui tui in rota. Alluxerunt coruscationes tuæ orbi terræ, commota est & contremuit terra. In mari uia tua & semitæ tuæ in aquis multis, & uestigia tua non cognoscentur. Deduxisti sicut oues populum tuum, in manu Moysi & Aaron.

Intellectus Asaph. LXXVII

ATtende populе meus legem meam, inclinate aurem uestram in uerba oris mei. Aperiam in parabolis os meum, loquar propositiones ab initio. Quanta audiuimus & cognouimus ea, & patres nostri narrauerunt nobis. Non sunt occultata à filijs eorum, in generatione altera.

Narrantes

Quia ira hominis confitebitur tibi,reliquijs iræ accingeris. Vouete & reddite domino deo uestro, omnes qui in circuitu eius sunt offerēt dona terribili. Auferet spiritum ducum,terribili regibus terræ.

Victori pro Iduthun psalmus Asaph.

LXXVII

VOce mea ad dominum exclamaui, uoce mea ad dominum & exaudiuit me. In die tribulationis meæ deū exquisiui,manus mea nocte extenditur & non quiescit,noluit consolari anima mea. Recordans dei cōturbabar,loquebar in memetipso & deficiebat spiritus meus:semper. Prohibebam suspectū oculorum meorum, stupebam & non loquebar. Recogitabā dies antiquos,annos seculorum. Recordabor psalmorum meorum in nocte cum corde meo loquebar,& scopebam spiritum meum. Ergo ne in æternum proijciet dominus, & nō propiciabitur ultra. Ergo ne complebit usque in finem misericordiam suam, consummabitur uerbum de generatione in generationem. Nunquid oblitus est misereri deus, aut complebit in furore misericordiam suam semper. Et dixi imbecillitas mea est,hæc commutatio dexteræ excelsi.
Recordabor cogitationum domini, reminiscens antiqua mirabilia tua. Et meditabor in omni opere tuo & adinuentiones tuas loquar.
Deus in sācto uia tua,quis deus magnus ut deus.
Tu es deus faciens mirabilia, ostendens in populis potentiam tuam. Redemisti in brachio populum tuum, filios Iacob & Ioseph:semper. Videntes te aquæ deus uidentes te aquæ parturierunt,& commotæ sunt abyssi. Excusserunt aquas nubila, uocem dederunt nubes, & sagittæ tuæ discurrebant. Vos tonitrui tui in rota,apparuerunt fulgura tua orbi,concussa est & commota est terra. In mari uia tua & semitæ tuæ in aquis multis,& uestigia tua non sunt agnita. Deduxisti quasi gregem populum tuum, in manu Moysi & Aaron.

Eruditio Asaph.

LXXVIII

AVsculta populus meus legem meam, inclinate aurem uestram ad uerba oris mei.
Aperiam in parabola os meum, loquar ænigmata antiqua. Quæ audiuimus & cognouimus, & patres nostri narrauerunt nobis. Non sunt abscondita à filijs eorum,à generatione sequenti.

Narrantes

כִּי־חֲמַת אָדָם תּוֹדֶךָּ שְׁאֵרִית חֲמֹות
תַּחְגֹּר׃ נִדְּרוּ וְשַׁלְּמוּ לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם
כָּל־סְבִיבָיו יוֹבִילוּ שֹׁי לַמּוֹרָא׃
יִבְצֹר רוּחַ נְגִידִים לְמַלְכֵי־אָרֶץ׃

ע ז

לַמְנַצֵּחַ עַל־יְדוּתוּן
לְאָסָף מִזְמוֹר׃

קוֹלִי אֶל־אֱלֹהִים וְאֶצְעָקָה קוֹלִי אֶל־
אֱלֹהִים וְהַאֲזִין אֵלָי׃ בְּיוֹם צָרָתִי
אֲדֹנָי דָּרָשְׁתִּי יָדִי׀ לַיְלָה נִגְּרָה וְלֹא תָפוּג
מֵאֲנָה הֻנָּחֵם נַפְשִׁי׃ אֶזְכְּרָה אֱלֹהִים
וְאֶהֱמָיָה אָשִׂיחָה׀ וְתִתְעַטֵּף רוּחִי סֶלָה׃
אָחַזְתָּ שְׁמֻרוֹת עֵינָי נִפְעַמְתִּי וְלֹא
אֲדַבֵּר׃ חִשַּׁבְתִּי יָמִים מִקֶּדֶם שְׁנוֹת
עוֹלָמִים׃ אֶזְכְּרָה נְגִינָתִי בַלַּיְלָה עִם־
לְבָבִי אָשִׂיחָה׀ וַיְחַפֵּשׂ רוּחִי׃
הַלְעוֹלָמִים יִזְנַח אֲדֹנָי וְלֹא־יוֹסִיף
לְרָצוֹת עוֹד׃ הָאָפֵס לָנֶצַח חַסְדּוֹ גָּמַר
אֹמֶר לְדֹר וָדֹר׃ הֲשָׁכַח חַנּוֹת אֵל
אִם־קָפַץ בְּאַף רַחֲמָיו סֶלָה׃ וָאֹמַר
חַלּוֹתִי הִיא שְׁנוֹת יְמִין עֶלְיוֹן׃
אַזְכִּיר מַעַלְלֵי־יָהּ כִּי־אֶזְכְּרָה מִקֶּדֶם פִּלְאֶךָ׃
וְהָגִיתִי בְכָל־פָּעֳלֶךָ וּבְעֲלִילוֹתֶיךָ
אָשִׂיחָה׃ אֱלֹהִים בַּקֹּדֶשׁ דַּרְכֶּךָ מִי־
אֵל גָּדוֹל כֵּאלֹהִים׃ אַתָּה הָאֵל עֹשֵׂה
פֶלֶא הוֹדַעְתָּ בָעַמִּים עֻזֶּךָ׃
בָּאַלְתָּ בִזְרוֹעַ עַמֶּךָ בְּנֵי־יַעֲקֹב וְיוֹסֵף סֶלָה׃
רָאוּךָ מַיִם׀ אֱלֹהִים רָאוּךָ מַיִם יָחִילוּ אַף
יִרְגְּזוּ תְהֹמוֹת׃ זָרְמוּ מַיִם׀ עָבוֹת
קוֹל נָתְנוּ שְׁחָקִים אַף־חִצֶּיךָ יִתְהַלָּכוּ׃
קוֹל רַעַמְךָ׀ בַּגַּלְגַּל הֵאִירוּ בְרָקִים
תֵּבֵל רָגְזָה וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ׃ בַּיָּם דַּרְכֶּךָ
וּשְׁבִילְךָ בְּמַיִם רַבִּים וְעִקְּבוֹתֶיךָ לֹא
נוֹדָעוּ׃ נָחִיתָ כַצֹּאן עַמֶּךָ בְּיַד־מֹשֶׁה
וְאַהֲרֹן׃

ע ח

מַשְׂכִּיל לְאָסָף

הַאֲזִינָה עַמִּי תּוֹרָתִי הַטּוּ אָזְנְכֶם
לְאִמְרֵי־פִי׃ אֶפְתְּחָה בְמָשָׁל פִּי
אַבִּיעָה חִידוֹת מִנִּי־קֶדֶם׃ אֲשֶׁר
שָׁמַעְנוּ וַנֵּדָעֵם וַאֲבוֹתֵינוּ סִפְּרוּ־לָנוּ׃
לֹא נְכַחֵד׀ מִבְּנֵיהֶם לְדוֹר אַחֲרוֹן

Απαγγέλοντες τὰς αἰνέσεις τοῦ κῡ, καὶ τὰς δυ
νασείας αὐτοῦ. Καὶ τὰ θαυμασία αὐτοῦ, ἃ ἐποίη
σε, ἠγ ἀνέστησε μαρτύριον ἐν ἰακὼβ, καὶ νόμον ἔθετο
ἐν ἰσραήλ. Ὅσα ἐνετείλατο τοῖς πατράσιν ἡμῶν,
τοῦ γνωρίσαι αὐτὰ τοῖς υἱοῖς αὐτῶν. Ὅπως ἂν γνῶ
γενεὰ ἑτέρα υἱοὶ τεχθησόμενοι, καὶ ἀναστήσονται καὶ
ἀπαγγελοῦσι αὐτὰ τοῖς υἱοῖς αὐτῶν. Ἵνα θῶνται τὴν
ἐλπίδα αὐτῶν ἐν τῷ θεῷ, καὶ μὴ ἐπιλάθωνται τῶν
ἔργων τοῦ θεοῦ. Καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ἐκζητήσωσιν,
ἵνα μὴ γένωνται ὡς οἱ πατέρες αὐτῶν, γενεὰ σκολιὰ
καὶ παραπικραίνουσα. Γενεὰ ἣ οὐκ ἐκατεύθυνε τὴν
καρδίαν ἑαυτῆς, καὶ οὐκ ἐπιστώθη μετὰ τοῦ θεοῦ τὸ
πνεῦμα αὐτοῦ. Υἱοὶ ἐφραὶμ ἐντείνοντες καὶ ῥί-
πτοντες τόξοις, ἐστράφησαν ἐν ἡμέρᾳ πολέμου.
Οὐκ ἐφύλαξαν τὴν διαθήκην τοῦ θεοῦ, καὶ ἐν τῷ
νόμῳ αὐτοῦ οὐκ ἠβουλήθησαν πορεύεσθαι. Καὶ ἐπε
λάθοντο τῶν εὐεργεσιῶν αὐτοῦ, καὶ τῶν θαυμασίων
αὐτοῦ ὧν ἔδειξεν αὐτοῖς. Ἐναντίον τῶν πατέρων
αὐτῶν, ἃ ἐποίησε θαυμάσια, ἐν γῇ αἰγύπτου ἐν πε
δίῳ τανέως. Διέῤῥηξε θάλασσαν καὶ διήγαγεν
αὐτούς, καὶ ἔστησεν ὕδατα ὡσεὶ ἀσκόν. Καὶ ὡδή
γησεν αὐτοὺς ἐν νεφέλῃ ἡμέρας, καὶ ὅλην τὴν νύ
κτα ἐν φωτισμῷ πυρός. Διέῤῥηξε πέτραν ἐν ἐρή
μῳ, καὶ ἐπότισεν αὐτοὺς ὡς ἐν ἀβύσσῳ πολλῇ. Καὶ
ἐξήγαγεν ὕδωρ ἐκ πέτρας, καὶ κατήγαγεν ὡς πο
ταμοὺς ὕδατα, καὶ προσέθεντο ἔτι τοῦ ἁμαρτάνειν
αὐτῷ. Παρεπίκραναν γὰρ ὕψιστον ἐν ἀνύδρῳ, καὶ
ἐξεπείρασαν τὸν θεὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, τοῦ
αἰτῆσαι βρώματα ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν. Καὶ κα
τελάλησαν τοῦ θεοῦ καὶ εἶπαν, μὴ δυνήσεται ὁ θεὸς
ἑτοιμάσαι τράπεζαν ἐν ἐρήμῳ; Ἐπεὶ ἐπάταξε πέ
τραν καὶ ἐῤῥύησαν ὕδατα, καὶ χείμαῤῥοι κατεκλύ
σθησαν. Μὴ καὶ ἄρτον δύναται δοῦναι, ἢ ἑτοιμάσαι
τράπεζαν τῷ λαῷ αὐτοῦ; Διὰ τοῦτο ἤκουσε κς̄ καὶ ἀνε
βάλετο, καὶ πῦρ ἀνήφθη ἐν ἰακὼβ, καὶ ὀργὴ ἀνέβη
τῷ ἰσραήλ. Ὅτι οὐκ ἐπίστευσαν ἐν τῷ θεῷ, οὐδὲ ἤλ
πισαν τῷ σωτηρίῳ αὐτοῦ. Καὶ ἐνετείλατο νεφέ
λαις ὑπεροράνιοις, καὶ θύρας οὐρανοῦ ἀνέῳξε. Καὶ
ἔβρεξεν αὐτοῖς μάννα φαγεῖν, καὶ ἄρτον οὐρανοῦ
ἔδωκεν αὐτοῖς. Ἄρτον ἀγγέλων ἔφαγεν ἄνθρω
πος, σιτισμὸν ἀπέστειλεν αὐτοῖς εἰς πλησμο
νήν. Ἀπῆρεν νότον ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἐπήγαγεν ἐν τῇ
δυνάμει αὐτοῦ λίβα. Καὶ ἔβρεξεν ἐπ' αὐτοὺς ὡσεὶ
κονιορτὸν σάρκας, καὶ ὡσεὶ ἄμμον θαλασσῶν
πετεινὰ πτερωτά. Καὶ ἔπεσον εἰς μέσον τῆς
παρεμβολῆς αὐτῶν, κύκλῳ τῶν σκηνωμάτων
αὐτῶν. Καὶ ἔφαγον καὶ ἐνεπλήσθησαν σφό
δρα, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῶν ἤνεγκεν αὐτοῖς,
οὐκ ἐστερήθησαν ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας αὐτῶν.
Ἔτι τῆς βρώσεως οὔσης ἐν τοῖς στόμασι αὐτῶν,
καὶ ὀργὴ

Narrãtes laudes domini & uirtutes eius, & mirabilia eius quæ fecit. Et ſuſcitauit teſtimonium in Iacob, & legem poſuit in Iſrael. Quanta mãdauit patribus noſtris, nota facere ea filiis ſuis, ut cognoſcat generatio altera. Filij qui naſcentur & exurgent, & narrabunt filiis ſuis. Vt ponãt in deo ſpem ſuam, & non obliuiſcantur operum dei, & mãdata eius exquirant. Ne fiant ſicut patres eorum, generatio praua & exaſperans. Generatio quæ non direxit cor ſuũ, & non eſt creditus cum deo ſpiritus eius. Filij Ephraim intendentes & mittentes arcum, conuerſi ſunt in die belli. Non cuſtodierunt teſtamentum dei, & in lege eius noluerunt ambulare. Et obliti ſunt benefactorũ eius, & mirabilium eius quæ oſtendit eis. Coram patribus eorũ fecit mirabilia, in terra Ægypti in campo Taneos. Interrupit mare & perduxit eos, ſtatuit aquas quaſi in utre. Et deduxit eos in nube diei, & tota nocte in illuminatione ignis. Interrupit petrã in eremo, & adaquauit eos uelut in abyſſo multa. Et eduxit aquam de petra, & eduxit tãquam flumina aquas. Et appoſuerunt adhuc peccare ei, in ira excitauerunt excelſum in inaquoſo. Et tentauerunt deum in cordibus ſuis, ut peterẽt eſcas animabus ſuis. Et male locuti ſunt de deo, dixerunt, nũquid poterit deus parare menſam in deſerto? Quoniam percuſſit petram & fluxerunt aquæ, & torrentes inundauerunt. Nunquid & panem poterit dare, aut parare menſam populo ſuo? Ideo audiuit dominus & diſtulit, & ignis accenſus eſt in Iacob, & ira aſcendit in Iſrael. Quia non crediderunt in deo, nec ſperauerunt in ſalutari eius. Et mandauit nubibus deſuper, & ianuas cœli aperuit. Et pluit illis manna ad manducandum, & panem cœli dedit eis. Panem angelorum manducauit homo, cibaria miſit eis in abundantiam. Tranſtulit Auſtrum de cœlo, & induxit in uirtute ſua Aphricum. Et pluit ſuper eos ſicut puluerem carnes, & ſicut arenam maris uolatilia pennata. Et ceciderunt in medio caſtrorum eorum, in circuitu tabernaculorum eorum. Et manducauerunt & ſaturati ſunt nimis, & deſiderium eorum attulit eis, non ſunt fraudati à deſiderio ſuo. Adhuc eſcæ eorum erant in ore ipſorum,

& ira

Narrantes laudes domini, & potentiam eius & mirabilia eius quæ fecit. Statuit contestationem in Iacob & legem posuit in Israel, quæ mandauit patribus nostris, ut docerent filios suos. Vt cognosceret generatio subsequens filij nascituri, surgent & narrabunt filijs suis. Vt ponant in deo spem suam & non obliuiscantur cogitationum dei, & mandata eius custodiant. Et non sint sicut patres eorum generatio declinans & prouocans, generatio quæ non præparauit cor suum, & non credidit deo spiritus eius. Filij Ephraim intendentes & mittentes arcum, terga uerterunt in die belli. Non custodierunt pactum dei sui, & in lege eius noluerunt ingredi.
Et obliti sunt commutationum eius, & mirabilium eius quæ ostendit eis. Coram patribus eorum fecit mirabilia, in terra Ægypti in regione Taneos. Diuisit mare & transduxit eos, & stare fecit aquas quasi aceruum.

Et duxit eos in nube per diem, & tota nocte in lumine ignis. Scidit petram in deserto, & potum dedit quasi de abyssis magnis. Et eduxit riuos de petra, & elicuit quasi flumina aquas. Et addiderunt ultra peccare ei, ut prouocarent excelsum in inuio. Et tentauerunt deum in cordibus suis, petentes cibum animæ suæ. Et loquentes contra deum dicebant, nunquid poterit deus ponere mensam in solitudine.
Ecce percussit petram & fluxerunt aquæ & torrentes inundauerunt, nunquid & panem poterit dare, aut præparare carnem populo suo.

Ideo audiuit dominus & non distulit & ignis accensus est in Iacob, & furor ascendit in Israel.

Quia non crediderunt in deo, nec habuerunt fiduciam in salutari eius. Et præcepit nubibus desuper, & portas cœli aperuit.

Et pluit super eos manna ut comederent, & triticum cœli dedit eis. Panem fortium comedit uir, cibaria misit eis in saturitatem.

Abstulit Eurum de cœlo, & induxit in fortitudine sua Aphricum. Et pluit super eos quasi puluerem carnes, & quasi arenam maris uolatilia pennata. Et ceciderunt in medio castrorum eorum, in circuitu tabernaculorum eorum. Et comederunt & saturati sunt nimis, & desiderium eorum attulit eis.

Non indiguerunt de cupiditate sua, cum adhuc cibus esset in ore eorum.

Furor

מְסַפְּרִים תְּהִלּוֹת יְהוָה וְעֻזּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו
אֲשֶׁר עָשָׂה׃ וַיָּקֶם עֵדוּת בְּיַעֲקֹב וְתוֹרָה
שָׂם בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר צִוָּה אֶת־אֲבוֹתֵינוּ
לְהוֹדִיעָם לִבְנֵיהֶם׃ לְמַעַן יֵדְעוּ
דּוֹר אַחֲרוֹן בָּנִים יִוָּלֵדוּ יָקוּמוּ וִיסַפְּרוּ
לִבְנֵיהֶם׃ וְיָשִׂימוּ בֵאלֹהִים כִּסְלָם
וְלֹא יִשְׁכְּחוּ מַעַלְלֵי־אֵל וּמִצְוֹתָיו יִנְצֹרוּ
׃ וְלֹא יִהְיוּ כַּאֲבוֹתָם דּוֹר סוֹרֵר
וּמוֹרֶה דּוֹר לֹא־הֵכִין לִבּוֹ וְלֹא־נֶאֱמַן
אֶל־אֵל רוּחוֹ׃ בְּנֵי־אֶפְרַיִם נוֹשְׁקֵי
רוֹמֵי קֶשֶׁת הָפְכוּ בְּיוֹם קְרָב׃ לֹא
שָׁמְרוּ בְּרִית אֱלֹהִים וּבְתוֹרָתוֹ מֵאֲנוּ
לָלֶכֶת׃ וַיִּשְׁכְּחוּ עֲלִילוֹתָיו וְנִפְלְאוֹתָיו
אֲשֶׁר הֶרְאָם׃ נֶגֶד אֲבוֹתָם עָשָׂה
פֶלֶא בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׂדֵה־צוֹעַן׃
בָּקַע יָם וַיַּעֲבִירֵם וַיַּצֶּב־מַיִם כְּמוֹ־נֵד׃
וַיַּנְחֵם בֶּעָנָן יוֹמָם וְכָל־הַלָּיְלָה בְּאוֹר
אֵשׁ׃ יְבַקַּע צֻרִים בַּמִּדְבָּר וַיַּשְׁקְ
כִּתְהוֹמוֹת רָבָּה׃ וַיּוֹצֵא נוֹזְלִים
מִסָּלַע וַיּוֹרֶד כַּנְּחָרוֹת מָיִם׃ וַיּוֹסִפוּ
עוֹד לַחֲטֹא־לוֹ לַמְרוֹת עֶלְיוֹן בַּצִּיָּה׃
וַיְנַסּוּ־אֵל בִּלְבָבָם לִשְׁאֵל־אֹכֶל לְנַפְשָׁם׃
וַיְדַבְּרוּ בֵאלֹהִים אָמְרוּ הֲיוּכַל אֵל
לַעֲרֹךְ שֻׁלְחָן בַּמִּדְבָּר׃ הֵן הִכָּה־
צוּר וַיָּזוּבוּ מַיִם וּנְחָלִים יִשְׁטֹפוּ הֲגַם־
לֶחֶם יוּכַל־תֵּת אִם־יָכִין שְׁאֵר לְעַמּוֹ׃
לָכֵן שָׁמַע יְהוָה וַיִּתְעַבָּר וְאֵשׁ נִשְּׁקָה
בְיַעֲקֹב וְגַם־אַף עָלָה בְיִשְׂרָאֵל׃
כִּי לֹא הֶאֱמִינוּ בֵאלֹהִים וְלֹא בָּטְחוּ
בִּישׁוּעָתוֹ׃ וַיְצַו שְׁחָקִים מִמָּעַל
וְדַלְתֵי שָׁמַיִם פָּתָח׃ וַיַּמְטֵר עֲלֵיהֶם
מָן לֶאֱכוֹל וְדְגַן שָׁמַיִם נָתַן־לָמוֹ׃
לֶחֶם אַבִּירִים אָכַל אִישׁ צֵדָה שָׁלַח
לָהֶם לָשׂוֹבַע׃ יַסַּע קָדִים בַּשָּׁמָיִם
וַיְנַהֵג בְּעָזּוֹ תֵימָן׃ וַיַּמְטֵר עֲלֵיהֶם
כֶּעָפָר שְׁאָר וּכְחוֹל יַמִּים עוֹף כָּנָף׃
וַיַּפֵּל בְּקֶרֶב מַחֲנֵהוּ סָבִיב לְמִשְׁכְּנוֹתָיו׃
וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׂבְּעוּ מְאֹד וְתַאֲוָתָם יָבִא
לָהֶם׃ לֹא־זָרוּ מִתַּאֲוָתָם עוֹדָ
אָכְלָם בְּפִיהֶם׃

ὴ ὀργὴ τ̄ θεῦ αὐτ̄ις ἐπ' αὐτ̄ους. Καὶ ἀπέκτεινεν ἐν
τοῖς πλείοσιν αὐτ̄ων, καὶ τοὺς ἐκλεκτ̄ους τ̄ Ἰσραὴλ ἔκλινε
πρόσω. Ἐν πᾶσι τούτοις ἥμαρτον ἔτι, καὶ οὐκ ἐπίστευσαν
ἐν τοῖς θαυμασίοις αὐτ̄ου. Καὶ ἐξέλιπεν ἐν
ματαιότητι αἱ ἡμέραι αὐτ̄ων, καὶ τὰ ἔτη αὐτ̄ων μετὰ
σπουδῆς. Ὅταν ἀπέκτεινεν αὐτ̄ους τότε ἐξεζήτουν
αὐτ̄ον, καὶ ἐπέστρεφον καὶ ὤρθριζον πρὸς τὸν θν̄. Καὶ ἐμ
νήσθησαν ὅτι ὁ θς̄ βοηθὸς αὐτ̄ων ἐστι, καὶ ὁ θς̄ ὁ ὕψιστος
λυτρωτὴς αὐτ̄ων ἐστί. Καὶ ἠγάπησαν αὐτ̄ὸν ἐν τῷ στό
ματι αὐτ̄ων, καὶ τῇ γλώσσῃ αὐτ̄ων ἐψεύσαντο αὐτ̄ῷ. Ἡ δὲ
καρδία αὐτ̄ων οὐκ εὐθεῖα μετ' αὐτ̄ὸν, οὐδὲ ἐπιστώθησαν
ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτ̄ου. Αὐτὸς δὲ ἐστιν οἰκτίρμων, καὶ
ἱλάσεται τὰ ἁμαρτία αὐτ̄ων καὶ οὐ διαφθερεῖ. Καὶ πλήθυ
νει τ̄ ἀποστρέψαι τὸν θυμὸν αὐτ̄ου, καὶ οὐκ ἐξεκαύσει
πᾶσαν τὴν ὀργὴν αὐτ̄ου. Καὶ ἐμνήσθη ὅτι σάρξ εἰ
σιν, πνεῦμα πορευόμενον καὶ οὐκ ἐπιστρέφον. Ποσά
κις παρεπίκραναν αὐτ̄ὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ, παρώργισαν
αὐτ̄ὸν ἐν τῇ ἀνύδρῳ. Καὶ ἐπέστρεφον καὶ ἐπείραζον
τὸν θν̄, καὶ τὸν ἅγιον τ̄ Ἰσραὴλ παρώξυναν. Οὐκ ἐμνή
σθησαν τ̄ χεῖρος αὐτ̄ου, ἡμέρας ἧς ἐλυτρώσατο αὐ
τοὺς ἐκ χειρὸς θλίβοντος. Ὡς ἔθετο ἐν Αἰγύπτῳ τὰ ση
μεῖα αὐτ̄ου, καὶ τὰ τέρατα αὐτ̄ου ἐν πεδίῳ Τάνεως.
Καὶ μετέστρεψεν εἰς αἷμα οὐς ποταμοὺς αὐτ̄ων, καὶ
τοὺς ὀμβρήματα αὐτ̄ων ὅπως μὴ πίωσιν. Ἐξαπέστειλ
εἰς αὐτοὺς κυνόμυιαν, καὶ κατέφαγεν αὐτοὺς, καὶ βά
τραχον καὶ διέφθειρε αὐτούς. Καὶ ἔδωκε τῇ ἐρυσίβῃ
τοὺς καρποὺς αὐτ̄ων, καὶ τοὺς πόνους αὐτ̄ων τῇ ἀκρίδι.
Ἀπέκτεινεν ἐν χαλάζῃ τὴν ἄμπελον αὐτ̄ων, καὶ τὰς
συκαμίνους αὐτ̄ων ἐν τῇ πάχνῃ. Καὶ παρέδωκεν εἰς
χάλαζαν τὰ κτήνη αὐτ̄ων, καὶ τὴν ὕπαξιν αὐτ̄ων ᾧ πυ
ρί. Ἐξαπέστειλεν εἰς αὐτοὺς ὀργὴν θυμοῦ αὐτ̄ου, θυμὸν
καὶ ὀργὴν καὶ θλῖψιν ἀποστολὴν δι' ἀγγέλων πονηρῶν.
Ὡδοποίησε ζυβῶνα τῇ ὀργῇ αὐτ̄ου, οὐκ ἐφείσατο ἀπὸ θα
νάτου τ̄ ψυχῶν αὐτ̄ων, καὶ τὰ κτήνη αὐτ̄ων εἰς θάνα
τον ἐξέκλεισε. Καὶ ἐπάταξε πᾶν πρωτότοκον ἐν
γῇ Αἰγύπτῳ, ἀπαρχὴν παντὸς πόνου αὐτ̄ων ἐν ταῖς
σκηνώμασι χάμ. Καὶ ἀπῆρεν ὡς πρόβατα τὸν
λαὸν αὐτ̄ου, καὶ ἀνήγαγεν αὐτοὺς ὡσεὶ πρίμνιον ἐν ἐρή
μῳ. Καὶ ὡδήγησεν αὐτοὺς ἐπ' ἐλπίσι καὶ οὐκ ἐφο
βήθησαν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς αὐτ̄ων ἐκάλυψε θάλασσα.
Καὶ εἰσήγαγεν αὐτοὺς εἰς ὄρος ἁγιάσματος αὐτ̄ου,
ὄρος τοῦτο ὃ ἐκτήσατο ἡ δεξιὰ αὐτ̄ου. Καὶ ἐξέβαλεν ἀπὸ
προσώπου αὐτ̄ων ἔθνη, καὶ ἐκληροδότησεν αὐτοὺς ἐν
σχοινίῳ κληροδοσίας. Καὶ κατεσκήνωσεν ἐν τοῖς
σκηνώμασιν αὐτ̄ων, τὰς φυλὰς τ̄ Ἰσραήλ. Καὶ
ἐπείρασαν καὶ παρεπίκραναν τ̄ θν̄ τ̄ ὕψιστον, καὶ τὰ
μαρτύρια αὐτ̄ου οὐκ ἐφυλάξαντο. Καὶ ἀπέστρεφαν
καὶ ἠθέτησαν καθὼς καὶ οἱ πατέρες αὐτ̄ων, μετεστρά
φησαν εἰς τόξον στρεβλόν. Καὶ παρώργισαν αὐτ̄ὸν,
ἐν τοῖς βουνοῖς αὐτ̄ων, καὶ ἐν τοῖς γλυπτοῖς αὐτ̄ων παρε
ζήλωσαν αὐτόν.

& ira dei aſcēdit ſup eos. Et occidit pingues
eorū, & electos Iſrael impediuit. In omnib⁹
his peccauetūt adhuc, & non crediderunt in
mirabilib⁹ eius. Et defecerūt in uanitate dies
eorū, & anni eorū cū feſtinatione. Cum occi
deret eos quærebāt eum, & reuertebātur, &
diluculo ueniebāt ad deum. Et rememorati
ſunt quia deus adiutor eſt eorū, & deus ex
celſus redēptor eorū eſt. Et dilexerunt eū in
ore ſuo, & lingua ſua mētiti ſunt ei. Cor au
tē eorū nō erat rectū cū eo, nec fideles habi
ti ſunt in teſtamento eius. Ipſe aūt eſt míſeri
cors, & propitius fiet peccatis eorū, & nō diſ
perdet eos. Et abūdauit ut auerteret irā ſuā,
& nō accēdit omnē irā ſuā. Et recordatus eſt
quia caro ſunt, ſpiritus uadens & nō rediēs.
Quotiens exacerbauerūt eū in deſerto, in irā
cōcitauerūt eum in inaquoſo. Et cōuerſi ſunt
& tētauerūt deū, & ſanctū Iſrael exacerbaue
rūt. Nō ſunt recordati manus eius, die qua re
demit eos de manu tribulantis. Sicut poſuit
in Ægypto ſigna ſua, & ꝓdigia ſua in cāpo
Taneos. Et cōuertit in ſanguinē flumina eo
rū, & imbres eorū ne biberēt. Miſit in eos cy
nomyiā & comedit eos, & ranam & diſper
didit eos. Et dedit erugini fructus eorū, & la
bores eorū locuſtæ. Occidit in grandine ui
neas eorū, & moros eorū in pruina. Et tradi
dit grandini iumēta eorū, & poſſeſſiones eo
rū igni. Miſit in eos irā indignationis ſuæ, in
dignationē & irā & tribulationē, immiſſio
nem per angelos malos. Viā fecit ſemitę iræ
ſuæ, nō pepercit à morte animarū eorū & iu
mēta eorū in morte cōcluſit. Et percuſſit om
ne primogenitū in terra Ægypti, primitias
omnis laboris eorū in tabernaculis Cham.
Et abſtulit ſicut oues populū ſuum, & per
duxit eos tanq̄ gregē in deſerto. Et deduxit
eos in ſpe & nō timuerūt, & inimicos eorum
operuit mare. Et induxit eos in mōtē ſanctiſ
ficationis ſuæ, montē quē acquiſiuit dextera
eius. Et eiecit à facie eorū gētes, & ſorte diui
ſit eis terrā in funiculo diſtributionis. Et ha
bitare fecit in tabernaculis eorū tribus Iſrael.
Et tētauerūt & exacerbauerunt deū excelſū,
& teſtimonia eius nō cuſtodierūt. Et auerte
rūt ſe & non ſeruauerūt pactū, quēadmodū
patres eorū, cōuerſi ſūt in arcū prauū. In irā
cōcitauerūt eū in collibus ſuis, & in ſculptili
bus ſuis ad æmulationē eū prouocauerunt.

Ἠκουσεν Audiuit

Furor ergo dei aſcendit ſuper eos & occidit pin/
gues eorum,& electos Iſrael incuruauit. In om/
nibus his peccauerunt ultra, & non crediderunt
in mirabilibus eius. Et conſumpſit in uanitate
dies eorum, & annos eorum uelociter. Si occi/
debat eos tunc requirebant eum,& conuerteban/
tur & diluculo conſurgebant ad deum. Et re/
cordabantur quia deus fortitudo eorum, & deus
excelſus redemptor eorum eſt. Et lactauerunt
eum in ore ſuo, & in lingua ſua mentiti ſunt ei.

Cor autem eorum non erat firmum cum eo,
nec permanſerunt in pacto eius. Ipſe uero mi/
ſericors propitiabitur iniquitati, & non diſper/
det, multumq; auertit iram ſuam, & non ſuſcita/
uit totum furorem ſuum. Sed recordatus eſt
quia caro eſſent,ſpiritus uadens & non reuertens.

Quotiens prouocauerunt eum in deſerto,affli
xerunt eum in ſolitudine. Et conuerſi ſunt &
tentauerunt deum, & ſanctum Iſrael concitaue/
runt. Non ſunt recordati manus eius, diei qua
redemit eos à tribulante. Qui fecit in Ægypto
ſigna ſua,& oſtenta ſua in regione Taneos.
Qui conuertit in ſanguinem fluuios eorum, & ri/
uos eorum ne biberent. Qui immiſit in eis
omne genus muſcarum ut comederent eos,& ra/
nas ut diſperderent eos. Qui dedit brucho ger
men eorum, & laborem eorum locuſtæ. Qui
occidit in grandine uineas eorum, & ſycomoros
eorum in frigore. Qui tradidit grandini paſ/
cua eorum,& iumenta eorum uolucribus. Qui
miſit in eos iram furoris ſui, indignationem &
comminationem & anguſtiam, immiſſionem an
gelorum malorum. Muniuit ſemitam furori
ſuo non pepercit à morte animæ eorum, & ani/
mantia eorum peſti tradidit. Et percuſſit om/
ne primogenitum in Ægypto,principium partus
in tabernaculis Cham. Et tulit uelut oues po/
pulum ſuum, & minauit eos ſicut gregem in de/
ſerto. Et eduxit eos cum fiducia & abſque ti/
more,inimicos autem eorum operuit mare.
Et adduxit eos ad terminum ſanctificatũ ſuum,
montem iſtum quem poſſedit dextera eius.
Et eiecit à facie eorum gentes & poſſidere eos fe/
cit in funiculo hæreditatem,& collocauit in taber/
naculis eorum tribus Iſrael. Et tentauerũt & pro
uocauerũt deum excelſum,& teſtimonia eius non
cuſtodierunt. Et auerſi ſunt & præuaricati ſunt
ut patres eorum,incuruati ſunt quaſi arcus inutilis.
Et prouocauerunt eum in excelſis ſuis, & in
ſculptilibus ſuis ad æmulandum concitauerunt.
Audiuit

וְאֵת אֱלֹהִים עָלָה בָּהֶם וַיַּהֲרֹג
בְּמִשְׁמַנֵּיהֶם וּבַחוּרֵי יִשְׂרָאֵל הִכְרִיעַ׃
בְּכָל־זֹאת חָטְאוּ עוֹד וְלֹא הֶאֱמִינוּ
בְּנִפְלְאוֹתָיו׃ וַיָּבֶל בַּהֶבֶל יְמֵיהֶם
וּשְׁנוֹתָם בַּבֶּהָלָה׃ אִם־הָרָגָם וְדָרְשׁוּהוּ
וְשָׁבוּ וְשִׁחֲרוּ־אֵל׃ וַיִּזְכְּרוּ כִּי־אֱלֹהִים
צוּרָם וְאֵל עֶלְיוֹן גֹּאֲלָם׃ וַיְפַתּוּהוּ
בְּפִיהֶם וּבִלְשׁוֹנָם יְכַזְּבוּ־לוֹ׃
וְלִבָּם לֹא־נָכוֹן עִמּוֹ וְלֹא נֶאֶמְנוּ
בִּבְרִיתוֹ׃

חכי

וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית
וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל־חֲמָתוֹ
׃ וַיִּזְכֹּר כִּי־בָשָׂר הֵמָּה רוּחַ הוֹלֵךְ
וְלֹא יָשׁוּב׃ כַּמָּה יַמְרוּהוּ בַמִּדְבָּר
יַעֲצִיבוּהוּ בִּישִׁימוֹן׃ וַיָּשׁוּבוּ וַיְנַסּוּ
אֵל וּקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל הִתְווּ׃ לֹא־זָכְרוּ
אֶת־יָדוֹ יוֹם אֲשֶׁר פָּדָם מִנִּי־צָר׃
אֲשֶׁר־שָׂם בְּמִצְרַיִם אוֹתֹתָיו וּמוֹפְתָיו
בִּשְׂדֵה־צוֹעַן׃ וַיַּהֲפֹךְ לְדָם יְאוֹרֵיהֶם
וְנוֹזְלֵיהֶם בַּל־יִשְׁתּוּן׃ יְשַׁלַּח בָּהֶם
עָרֹב וַיֹּאכְלֵם וְצְפַרְדֵּעַ וַתַּשְׁחִיתֵם׃
וַיִּתֵּן לֶחָסִיל יְבוּלָם וְיִגִיעָם לָאַרְבֶּה׃
יַהֲרֹג בַּבָּרָד גַּפְנָם וְשִׁקְמוֹתָם בַּחֲנָמַל׃
וַיַּסְגֵּר לַבָּרָד בְּעִירָם וּמִקְנֵיהֶם
לָרְשָׁפִים׃ יְשַׁלַּח בָּם חֲרוֹן אַפּוֹ
עֶבְרָה וָזַעַם וְצָרָה מִשְׁלַחַת מַלְאֲכֵי רָעִים׃
יְפַלֵּס נָתִיב לְאַפּוֹ לֹא־חָשַׂךְ מִמָּוֶת
נַפְשָׁם וְחַיָּתָם לַדֶּבֶר הִסְגִּיר׃ וַיַּךְ
כָּל־בְּכוֹר בְּמִצְרַיִם רֵאשִׁית אוֹנִים בְּאָהֳלֵי
חָם׃ וַיַּסַּע כַּצֹּאן עַמּוֹ וַיְנַהֲגֵם כַּעֵדֶר
בַּמִּדְבָּר׃ וַיַּנְחֵם לָבֶטַח וְלֹא פָחָדוּ
וְאֶת־אוֹיְבֵיהֶם כִּסָּה יָם׃ וַיְבִיאֵם
אֶל־גְּבוּל קָדְשׁוֹ הַר־זֶה קָנְתָה יְמִינוֹ׃
וַיְגָרֶשׁ מִפְּנֵיהֶם ׀ גּוֹיִם וַיַּפִּילֵם בְּחֶבֶל
נַחֲלָה וַיַּשְׁכֵּן בְּאָהֳלֵיהֶם שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל׃
וַיְנַסּוּ וַיַּמְרוּ אֶת־אֱלֹהִים עֶלְיוֹן
וְעֵדוֹתָיו לֹא שָׁמָרוּ׃ וַיִּסֹּגוּ וַיִּבְגְּדוּ
כְּאֲבוֹתָם נֶהְפְּכוּ כְּקֶשֶׁת רְמִיָּה׃
וַיַּכְעִיסוּהוּ בְּבָמוֹתָם וּבִפְסִילֵיהֶם
יַקְנִיאוּהוּ׃

Ηκουσεν ὁ θεὸς καὶ ὠργίσθη, καὶ ἐξουδένωσεν σφόδρα τὸν Ισραήλ. Καὶ ἀπώσατο τὴν σκηνὴν σιλὼμ, τὸ σκήνωμα ὃ κατεσκήνωσεν ἐν ἀνθρώποις. Καὶ παρέδωκεν εἰς αἰχμαλωσίαν τὴν ἰσχὺν αὐτῶν, καὶ τὴν καλλονὴν αὐτῶν, εἰς χεῖρας ἐχθρῶν. Καὶ συνέκλεισεν εἰς ῥομφαίαν τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ ὠργίσθη. Τοὺς νεανίσκους αὐτῶν κατέφαγε πῦρ, καὶ αἱ παρθένοι αὐτῶν οὐκ ἐπενθήθησαν. Οἱ ἱερεῖς αὐτῶν ἐν ῥομφαίᾳ ἔπεσον, καὶ αἱ χῆραι αὐτῶν οὐ κλαυθήσονται. Καὶ ἐξηγέρθη ὡς ὁ ὑπνῶν κύριος, ὡς δυνατὸς κεκραιπαληκὼς ἀπ᾽ οἴνου. Καὶ ἐπάταξε τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν εἰς τὰ ὀπίσω, ὀνειδισμὸν αἰώνιον ἔδωκεν αὐτοῖς. Καὶ ἀπώσατο τὸ σκήνωμα Ιωσήφ, καὶ τὴν φυλὴν Ἐφραὶμ οὐκ ἐξελέξατο. Καὶ ἐξελέξατο τὴν φυλὴν Ἰούδα, τὸ ὄρος τὸ Σιὼν ὃ ἠγάπησε. Καὶ ᾠκοδόμησεν ὡς μονοκέρωτα τὰ ἁγίασμα αὐτοῦ, ἐν τῇ γῇ ἐθεμελίωσεν αὐτὴν εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ ἐξελέξατο Δαυὶδ τὸν δοῦλον αὐτοῦ, καὶ ἀνέλαβεν αὐτὸν ἐκ τῶν προβάτων τῶν προβάτων. Ἐξόπισθεν τῶν λοχευομένων ἔλαβεν αὐτόν, προβαίνειν Ιακὼβ τὸν δοῦλον αὐτοῦ, καὶ Ισραὴλ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. Καὶ ἐποίμανεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἀκακίᾳ τῆς καρδίας αὐτοῦ, καὶ ἐν ταῖς συνέσεσι τῶν χειρῶν αὐτοῦ ὡδήγησεν αὐτούς. Ψαλμὸς τῷ Ἀσάφ. ΟΘεὸς ἦλθοσαν ἔθνη εἰς τὴν κληρονομίαν σου, ἐμίαναν τὸν ναὸν τὸν ἅγιόν σου. Ἐθεντο Ἰερουσαλὴμ ὡς ὀπωροφυλάκιον, ἔθεντο τὰ θνησιμαῖα τῶν δούλων σου, βρώματα τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ, τὰς σάρκας τῶν ὁσίων σου τοῖς θηρίοις τῆς γῆς. Ἐξέχεαν τὸ αἷμα αὐτῶν ὡσεὶ ὕδωρ, κύκλῳ Ἰερουσαλὴμ καὶ οὐκ ἦν ὁ θάπτων. Ἐγενήθημεν ὀνειδος τοῖς γείτοσιν ἡμῶν, μυκτηρισμὸς καὶ χλευασμὸς τοῖς κύκλῳ ἡμῶν. Εως πότε κε ὀργισθήσῃ εἰς τέλος, ἐκκαυθήσεται ὡς πῦρ ὁ ζῆλος σου. Ἔκχεον τὴν ὀργήν σου ἐπὶ τὰ ἔθνη, τὰ μὴ γινώσκοντά σε, καὶ ἐπὶ βασιλείας, αἳ τὸ ὄνομά σου οὐκ ἐπεκαλέσαντο. Ὅτι κατέφαγον τὸν Ιακὼβ, καὶ τὸν τόπον αὐτοῦ ἠρήμωσαν. Μὴ μνησθῇς ἡμῖν ἀνομιῶν ἀρχαίων, ταχὺ προκαταλαβέτωσαν ἡμᾶς οἱ οἰκτιρμοί σου, ὅτι ἐπτωχεύσαμεν σφόδρα, βοήθησον ἡμῖν ὁ θεὸς ὁ σωτὴρ ἡμῶν. Ενεκεν τῆς δόξης τοῦ ὀνόματός σου, κύριε ῥῦσαι ἡμᾶς, καὶ ἱλάσθητι ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου, μήποτε εἴπωσι τὰ ἔθνη, ποῦ ἐστιν ὁ θεὸς αὐτῶν. Καὶ γνωσθήτω ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν, ἡ ἐκδίκησις τοῦ αἵματος τῶν δούλων σου τοῦ ἐκκεχυμένου. Εἰσελθέτω ἐνώπιόν σου ὁ στεναγμὸς τῶν πεπεδημένων. Κατὰ τὸ μεγαλωσύνῃ τοῦ βραχίονός σου, πολιόρκησον τοὺς υἱοὺς τῶν τεθανατωμένων.

Ἀπόδος

Audiuit deus & ſpreuit, & ad nihilū redegit ualde Iſrael. Et reppulit tabernaculū Silom, tabernaculū ſuum, ubi habitauit in hominibus. Et tradidit in captiuitatem uirtutem eorum, & pulchritudinem eorum in manus inimici. Et concluſit in gladio populum ſuum, & hæreditatem ſuam ſpreuit. Iuuenes eorū comedit ignis, & uirgines eorum non ſunt lamentatæ. Sacerdotes eorū in gladio cecidērūt, & uiduæ eorū nō plorabantur. Et excitatus eſt tanq̄ dormiens dominus, tāquā potens crapulatus à uino. Et percuſſit inimicos ſuos in poſteriora, opprobrium ſempiternū dedit illis. Et reppulit tabernaculū Ioſeph, & tribum Ephraim nō elegit. Sed elegit tribū Iuda, mōtem Sion quē dilexit. Et ædificauit ſicut unicornis ſanctificiū ſuum, in terra fundauit eam in ſecula. Et elegit Dauid ſeruum ſuum, & ſuſtulit eum de gregibus ouium, de poſt fœtātes accepit eum. Paſcere Iacob ſeruum ſuum, & Iſrael hæreditatē ſuam. Et pauit eos in innocentia cordis ſui, & in intellectibus manuum ſuarum deduxit eos.

Pſalmus Aſaph. LXXVIII

DEus uenerūt gentes in hæreditatē tuā, polluerūt templum ſanctū tuum, polluerunt Hieruſalem in pomorū cuſtodiam. Poſuerunt morticina ſeruorum tuorū, eſcas uolatilibus cœli, carnes ſanctorum tuorum beſtijs terræ. Effuderunt ſanguinem ipſorū tāquam aquā, in circuitu Hieruſalem, & nō erat qui ſepeliret. Facti ſumus opprobrium uicinis noſtris, ſubſannatio & illuſio his qui in circuitu noſtro ſunt. Vſquequo dñe iraſceris in finē, accendetur uelut ignis zelus tuus. Effunde ira tuā in gētes, quæ te nō nouerūt, & in regna, quæ nomē tuū nō inuocauerūt. Quia comederunt Iacob, & locū eius deſolauerūt. Ne memineris iniquitatū noſtrarū antiquarū, cito anticipēt nos miſericordiæ tuæ, quia pauperes facti ſumus nimis. Adiuua nos deus ſalutaris noſter, propter gloriam nominis tui, dñe libera nos. Et ppitius eſto peccatis noſtris propter nomē tuū, ne forte dicant in gentibus, ubi eſt deus eorum. Et innoteſcat in nationibus coram oculis noſtris, ultio ſanguinis ſeruorum tuorum qui effuſus eſt. Introeat in conſpectu tuo gemitus compeditorum. Secundum magnitudinem brachij tui, poſſide filios mortificatorum.

Et redde

Audiuit deus & non diſtulit,& proiecit uehementer Iſrael. Et reliquit tabernaculum Silo, tentorium quod collocauit inter homines. Tradidit in captiuitatem gloriam ſuam, & decorem ſuum in manu hoſtis. Et concluſit in gladio populum ſuum, & in hæreditatem ſuam non diſtulit. Iuuenes eius douorauit ignis, & uirgines eius nemo luxit. Sacerdotes eius gladio ceciderunt,& uiduæ eius non ſunt fletæ. Et euigilauit quaſi dormiens dominus,quaſi fortis poſt crapulam uini. Et percuſſit hoſtes ſuos retrorſum,opprobrium ſempiternum dedit eis. Et proiecit tabernaculum Ioſeph, & tribum Ephraim non elegit. Sed elegit tribum Iuda, montem Sion quem dilexit. Et ædificauit in ſimilitudine monocerotis ſanctuarium ſuum, quaſi terram fundauit illud in ſeculum. Et elegit Dauid ſeruum ſuum,& tulit eum de gregibus ouium. Sequentem fœtas adduxit eum ut paſceret Iacob populum eius,& Iſrael hæreditatem ſuam. Qui pauit eos in ſimplicitate cordis ſui, & in prudentia manuum ſuarum dux eorum fuit.

Canticum Aſaph.

LXXIX

DEus uenerunt gentes in hæreditatem tuam polluerunt templum ſanctum tuum,poſuerunt Hieruſalem in aceruis lapidum. Dederunt cadauera ſeruorum tuorum eſcam uolatilibus cœli,carnes ſanctorum tuorum beſtijs terræ. Effuderunt ſanguinem eorum quaſi aquam in circuitu Hieruſalem, & non erat qui ſepeliret. Facti ſumus opprobrium uicinis noſtris, ſubſannatio & deriſio his qui in circuitu noſtro ſunt. Vſquequo domine iraſceris in finem, ardebit quaſi ignis zelus tuus. Effunde furorem tuum ſuper gentes quæ non cognouerũt te, & ſuper regna quæ nomen tuum non inuocauerunt. Quia comederunt Iacob, & decorem eius deſolauerunt. Ne recorderis iniquitatum noſtrarum ueterum,cito occupent nos miſericordiæ tuæ,quia attenuati ſumus nimis. Auxiliare nobis deus Ieſus noſter propter gloriam nominis tui, & libera nos & propitiare peccatis noſtris propter nomen tuum. Quare dicunt gentes ubi eſt deus eorum, nota fiat in gentibus ante oculos noſtros, ultio ſanguinum ſeruorum tuorum qui effuſus eſt. Ingrediatur coram te gemitus uinctorum in magnitudine brachij tui, relinque filios interitus.

Et redde

שָׁמַע אֱלֹהִים וַיִּתְעַבָּר וַיִּמְאַס
מְאֹד בְּיִשְׂרָאֵל׃ וַיִּטֹּשׁ מִשְׁכַּן שִׁלֹה
אֹהֶל שִׁכֵּן בָּאָדָם׃ וַיִּתֵּן לַשִּׁבְיָ עֻזּוֹ
וְתִפְאַרְתּוֹ בְּיַד־צָר׃ וַיַּסְגֵּר לַחֶרֶב
עַמּוֹ וּבְנַחֲלָתוֹ הִתְעַבָּר׃ בַּחוּרָיו
אָכְלָה אֵשׁ וּבְתוּלוֹתָיו לֹא הוֹלָלוּ׃
כֹּהֲנָיו בַּחֶרֶב נָפָלוּ וְאַלְמְנוֹתָיו לֹא
תִבְכֶּינָה׃ וַיִּקַץ כְּיָשֵׁן אֲדֹנָי כִּגִּבּוֹר
מִתְרוֹנֵן מִיָּיִן׃ וַיַּךְ צָרָיו אָחוֹר
חֶרְפַּת עוֹלָם נָתַן לָמוֹ׃ וַיִּמְאַס
בְּאֹהֶל יוֹסֵף וּבְשֵׁבֶט אֶפְרַיִם לֹא בָחָר׃
וַיִּבְחַר אֶת־שֵׁבֶט יְהוּדָה אֶת־הַר
צִיּוֹן אֲשֶׁר אָהֵב׃ וַיִּבֶן כְּמוֹ־רָמִים
מִקְדָּשׁוֹ כָּאָרֶץ יְסָדָהּ לְעוֹלָם׃
וַיִּבְחַר בְּדָוִד עַבְדּוֹ וַיִּקָּחֵהוּ מִמִּכְלְאוֹת
צֹאן׃ מֵאַחַר עָלוֹת הֲבִיאוֹ לִרְעוֹת
בְּיַעֲקֹב עַמּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל נַחֲלָתוֹ׃
וַיִּרְעֵם כְּתֹם לְבָבוֹ וּבִתְבוּנוֹת כַּפָּיו
יַנְחֵם׃

מט

מִזְמוֹר לְאָסָף

אֱלֹהִים בָּאוּ גוֹיִם בְּנַחֲלָתֶךָ טִמְּאוּ
אֶת־הֵיכַל קָדְשֶׁךָ שָׂמוּ אֶת־יְרוּשָׁלַם לְעִיִּים
׃ נָתְנוּ אֶת־נִבְלַת עֲבָדֶיךָ מַאֲכָל
לְעוֹף הַשָּׁמַיִם בְּשַׂר חֲסִידֶךָ לְחַיְתוֹ־אָרֶץ׃
שָׁפְכוּ דָמָם כַּמַּיִם סָבִיבוֹת יְרוּשָׁלַם
וְאֵין קוֹבֵר׃ הָיִינוּ חֶרְפָּה לִשְׁכֵנֵינוּ
לַעַג וָקֶלֶס לִסְבִיבוֹתֵינוּ׃ עַד־מָתַי
יְהוָה תֶּאֱנַף לָנֶצַח תִּבְעַר כְּמוֹ־אֵשׁ קִנְאָתֶךָ׃
שְׁפָךְ חֲמָתְךָ׀ אֶל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא־
יָדָעוּךָ וְעַל־מַמְלָכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא
קָרָאוּ׃ כִּי־אָכַל אֶת־יַעֲקֹב וְאֶת־נָוֵהוּ
הַשַּׁמּוּ׃ אַל תִּזְכָּר־לָנוּ עֲוֹנֹת
רִאשֹׁנִים מַהֵר יְקַדְּמוּנוּ רַחֲמֶיךָ כִּי דַלּוֹנוּ
מְאֹד׃ עָזְרֵנוּ׀ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ עַל־דְּבַר
כְּבוֹד־שְׁמֶךָ וְהַצִּילֵנוּ וְכַפֶּר עַל־חַטֹּאתֵינוּ
לְמַעַן שְׁמֶךָ׃ לָמָּה׀ יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם
אַיֵּה אֱלֹהֵיהֶם יִוָּדַע בַּגּוֹיִם לְעֵינֵינוּ
נִקְמַת דַּם־עֲבָדֶיךָ הַשָּׁפוּךְ׃
תָּבֹא לְפָנֶיךָ אֲנָקַת אָסִיר כְּגֹדֶל זְרוֹעֲךָ
הוֹתֵר בְּנֵי תְמוּתָה׃

וחשב

Απόδος τοῖς γείτοσιν ἡμῶν ἑπταπλασίονα εἰς τὸν κόλπον αὐτῶν, τὸν ὀνειδισμὸν αὐτῶν ὃν ὠνείδισάν σε κύριε. Ἡμεῖς δὲ λαός σου καὶ πρόβατα νομῆς σου, ἐξομολογησόμεθά σοι ὁ θεὸς εἰς τὸν αἰῶνα. Εἰς γενεὰν καὶ γενεάν, διηγησόμεθα τὴν αἴνεσίν σου.

Εἰς τὸ τέλος, ὑπὲρ τῶν ἀλλοιωθησομένων μαρτύριον τῷ Ἀσάφ, ψαλμὸς πρὸς τὸν Ἀσσυρίους. οθ

Ο Ποιμαίνων τὸν ἰσραὴλ πρόσχες, ὁ ὁδηγῶν ὡσεὶ πρόβατον τὸν ἰωσήφ. Ο καθήμενος ἐπὶ τῶν χερουβὶμ ἐμφάνηθι, ἔναντι τοῦ ἐφραὶμ καὶ βενιαμὶν καὶ μανασσῆ. Ἐξεγειρον τὴν δύναστείαν σου καὶ ἐλθὲ εἰς τὸ σῶσαι ἡμᾶς. Ο θεὸς ἐπίστρεψον ἡμᾶς, καὶ ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου καὶ σωθησόμεθα. Κύριε ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων ἕως πότε ὀργίζῃ ἐπὶ τὴν προσευχὴν τοῦ δούλου σου. Ψωμεῖς ἡμᾶς ἄρτον δακρύων, καὶ τριεῖς ἡμᾶς ἐν δάκρυσιν ἐν μέτρῳ. Εθου ἡμᾶς εἰς ἀντιλογίαν τοῖς γείτοσιν ἡμῶν, καὶ οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν, ἐμυκτήρισαν ἡμᾶς. Κύριε ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων ἐπίστρεψον ἡμᾶς, καὶ ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου καὶ σωθησόμεθα. Αμπελον ἐξ αἰγύπτου μετῆρας, ἐξέβαλες ἔθνη, καὶ κατεφύτευσας αὐτήν. Ωδοποίησας ἔμπροσθεν αὐτῆς, καὶ κατεφύτευσας τὰς ῥίζας αὐτῆς, καὶ ἐπλήρωσε τὴν γῆν. Ἐκάλυψεν ὄρη ἡ σκιὰ αὐτῆς, καὶ αἱ ἀναδενδράδες αὐτῆς τὰς κέδρους τοῦ θεοῦ. Ἐξέτεινε τὰ κλήματα αὐτῆς ἕως θαλάσσης, καὶ ἕως ποταμοῦ τοὺς βλαστοὺς αὐτῆς. Ινα τί καθεῖλες τὸν φραγμὸν αὐτῆς, καὶ τρυγῶσιν αὐτὴν πάντες οἱ παροδεύοντες τὴν ὁδόν. Ἐξέκλινεν αὐτὴν ὗς ἐκ δρυμοῦ, καὶ μονιὸς ἄγριος κατενεμήσατο αὐτήν. Ο θεὸς τῶν δυνάμεων ἐπίστρεψον δή, καὶ ἔπιδε ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἴδε, καὶ ἐπίσκεψαι τὴν ἄμπελον ταύτην. Καὶ κατάρτισαι αὐτήν, ἣν ἐφύτευσεν ἡ δεξιά σου, καὶ ἐπὶ υἱὸν ἀνθρώπου ὃν ἐνεδυνάμωσας σεαυτῷ. Ἐμπεπυρισμένη πυρὶ καὶ ὠρυγμένη, ἀπὸ ἐπιτιμήσεως τοῦ προσώπου σου ἀπολοῦνται. Γενηθήτω ἡ χεὶρ σου ἐπ' ἄνδρα δεξιᾶς σου, καὶ ἐπὶ υἱὸν ἀνθρώπου ὃν ἐνεδυνάμωσας σεαυτῷ. Καὶ οὐ μὴ ἀποστῶμεν ἀπὸ σοῦ, ζωώσεις ἡμᾶς καὶ τὸ ὄνομά σου ἐπικαλεσόμεθα. Κε ὁ θς τῶν δυνάμεων ἐπίστρεψον ἡμᾶς, καὶ ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου καὶ σωθησόμεθα. Εἰς τὸ τέλος, ὑπὲρ τῶν ληνῶν, ψαλμὸς τῷ Ἀ-

Α γαλλιᾶσθε τῷ θεῷ τῷ βοηθῷ (σάφ. ω ἡμῶν, ἀλαλάξατε τῷ θεῷ ἰακωβ. Λάβετε ψαλμὸν καὶ δότε τύμπανον, ψαλτήριον τερπνὸν μετὰ κιθάρας. Σαλπίσατε ἐν νεομηνίᾳ σάλπιγγι, ἐν εὐσήμῳ ἡμέρᾳ ἑορτῆς ὑμῶν. Οτι πρόσταγμα τῷ ἰσραὴλ ἐστι, καὶ κρίμα τῷ θεῷ ἰακώβ.

Μαρτύριον

Et redde uicinis nostris septuplum in sinu eorum, improperiũ ipsorum quod exprobrauerunt tibi domine. Nos autem populus tuus & oues pascuæ tuæ, confitebimur tibi in seculum. In generationem & generationem, annunciabimus laudem tuam.

In finem, pro his qui commutabuntur testimonium Asaph, psalmus pro Assyrijs. LXXIX

QVi regis Israel intẽde, qui deducis uelut ouẽ Ioseph. Qui sedes super Cherubim manifestare, corã Ephraim & Beniamin & Manasse. Excita potentiam tuam & ueni, ut saluos facias nos. Deus cõuerte nos, & ostende faciem tuam, & salui erimus. Domine deus uirtutum, quousq; irascéris super orationẽ serui tui. Cibabis nos pane lachrymarũ, & potum dabis nobis in lachrymis in mẽsura. Posuisti nos in cõtradictionẽ uicinis nostris, & inimici nostri subsannauerũt nos. Deus uirtutum conuerte nos, & ostende faciem tuam & salui erimus. Vineam de Ægypto trãstulisti, eiecisti gẽtes & plãtasti eam. Dux itineris fuisti in conspectu eius, & plantasti radices eius, & impleuit terrã. Operuit montes umbra eius, & arbusta eius cedros dei. Extendit palmites suos usque ad mare, & usq; ad flumen propagines eius. Vt quid destruxisti maceriã eius, & uindemiant eam omnes qui prætergrediuntur uiam. Exterminauit eã aper de sylua, & singularis ferus depastus est eam. Deus uirtutum conuertere, respice de cœlo & uide & uisita uineam istam. Et perfice eam quam plantauit dextera tua, & super filium hominis quem confirmasti tibi. Incensa igni & suffossa, ab increpatione uultus tui peribunt. Fiat manus tua super uirum dexteræ tuæ, & super filium hominis quem confirmasti tibi. Et non discedimus à te, uiuificabis nos & nomen tuum inuocabimus. Domine deus uirtutum conuerte nos, & ostende faciem tuã & salui erimus.

In finem pro torcularibus, psalmus ipsi Asaph, quinta sabbati. LXXX

EXultate deo adiutori nostrò, iubilate deo Iacob. Sumite psalmum & date tympanum, psalterium iocundum cum cithara. Buccinate in neomenia tuba, in insigni die solennitatis uestræ. Quia præceptum Israel est, & iudicium dei Iacob.

Testimonium

Et redde uicinis noſtris ſeptuplum in ſinu eorum, opprobrium ſuum quod exprobauerunt tibi domine. Nos enim populus tuus & grex paſcuæ tuæ confitebimur tibi in ſempiternum in generatione & generatione, narrabimus laudes tuas.

Victori pro lilijs teſtimonium Aſaph canticum. LXXX

QVi paſcis Iſrael auſculta, qui ducis quaſi gregem Ioſeph, qui ſedes ſuper Cherubim oſtendere. Ante Ephraim & Beniamin & Manaſſe ſuſcita fortitudinem tuam, & ueni ut ſaluos facias nos. Deus conuerte nos, & oſtende faciem tuam & ſalui erimus. Domine deus exercituum, uſquequo fumabis ad orationem populi tui. Cibaſti nos pane flebili, & potaſti nos in lachrymis tripliciter. Poſuiſti nos contentionem uicinis noſtris, & inimici noſtri ſubſannauerunt nos. Deus exercituum conuerte nos, & oſtende faciem tuam & ſalui erimus. Vineam de Ægypto tuliſti, eiciſti gentes & plantaſti eam. Præparaſti ante faciem eius, & ſtabiliſti radices eius & repleuit terram. Operti ſunt montes umbra eius, & ramis illius cedri dei. Expandit comas ſuas uſque ad mare, & uſque ad flumen germina ſua.

Quare diſſipaſti maceriam eius, & uindemiauerunt eam omnes qui tranſeunt per uiam. Vaſtauit eam aper de ſylua, & omnes beſtiæ agri depaſtæ ſunt eam. Deus exercituum reuertere obſecro reſpice de cœlo & uide, & uiſita uineam hanc. Et radicem quam plantauit dextera tua, & filium quem confirmaſti tibi. Succenſam igni & deramatam, ab increpatione faciei tuæ pereant. Fiat manus tua ſuper uirum dexteræ tuæ, & ſuper filium hominis quem confirmaſti tibi. Et non recedimus à te, uiuificabis nos & nomine tuo uocabimur. Domine deus exercituum conuerte nos, oſtende faciem tuam & ſalui erimus.

Victori pro torcularibus Aſaph. LXXXI

LAudate deum fortitudinem noſtram, iubilate deo Iacob. Aſſumite carmen & date tympanum, citharam decoram cum pſalterio. Clangite in neomenia buccina, & in medio menſe die ſolennitatis noſtræ. Quia legitimum Iſrael eſt, & iudicium deo Iacob.

Teſtimonium

תהלים

וְחַשֵּׁב לִשְׁכֵנֵינוּ שִׁבְעָתַיִם אֶל־חֵיקָם
חֶרְפָּתָם אֲשֶׁר חֵרְפוּךָ יְהוָה׃ וַאֲנַחְנוּ
עַמְּךָ וְצֹאן מַרְעִיתֶךָ נוֹדֶה לְךָ לְעוֹלָם
לְדוֹר וָדוֹר נְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ׃

פ

לַמְנַצֵּחַ אֶל־שֹׁשַׁנִּים
עֵדוּת לְאָסָף מִזְמוֹר׃

רֹעֵה יִשְׂרָאֵל הַאֲזִינָה נֹהֵג כַּצֹּאן
יוֹסֵף יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים הוֹפִיעָה׃
לִפְנֵי אֶפְרַיִם וּבִנְיָמִן וּמְנַשֶּׁה עוֹרְרָה
אֶת־גְּבוּרָתֶךָ וּלְכָה לִישׁוּעָתָה לָנוּ׃
אֱלֹהִים הֲשִׁיבֵנוּ וְהָאֵר פָּנֶיךָ וְנִוָּשֵׁעָה׃
יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת עַד־מָתַי
עָשַׁנְתָּ בִּתְפִלַּת עַמֶּךָ׃ הֲאֲכַלְתָּם
לֶחֶם דִּמְעָה וַתַּשְׁקֵמוֹ בִּרְמָעוֹת שָׁלִישׁ׃
תְּשִׂימֵנוּ מָדוֹן לִשְׁכֵנֵינוּ וְאוֹיְבֵינוּ
יִלְעֲגוּ־לָמוֹ׃ אֱלֹהִים צְבָאוֹת הֲשִׁיבֵנוּ
וְהָאֵר פָּנֶיךָ וְנִוָּשֵׁעָה׃ גֶּפֶן מִמִּצְרַיִם
תַּסִּיעַ תְּגָרֵשׁ גּוֹיִם וַתִּטָּעֶהָ׃ פִּנִּיתָ
לְפָנֶיהָ וַתְּשָׁרֶשׁ שָׁרָשֶׁיהָ וַתְּמַלֵּא־אָרֶץ׃
כִּסּוּ הָרִים צִלָּהּ וַעֲנָפֶיהָ אַרְזֵי־אֵל׃
תְּשַׁלַּח קְצִירָהּ עַד־יָם וְאֶל־נָהָר
יְנִקוֹתֶיהָ׃ לָמָּה פָרַצְתָּ גְדֵרֶיהָ וְאָרוּהָ
כָּל־עוֹבְרֵי דָרֶךְ׃ יְכַרְסְמֶנָּה חֲזִיר
מִיָּעַר וְזִיז שָׂדַי יִרְעֶנָּה׃ אֱלֹהִים
צְבָאוֹת שׁוּב־נָא הַבֵּט מִשָּׁמַיִם וּרְאֵה
וּפְקֹד גֶּפֶן זֹאת׃ וְכַנָּה אֲשֶׁר־
נָטְעָה יְמִינֶךָ וְעַל־בֵּן אִמַּצְתָּה לָךְ׃
שְׂרוּפָה בָאֵשׁ כְּסוּחָה מִגַּעֲרַת פָּנֶיךָ יֹאבֵדוּ׃
תְּהִי יָדְךָ עַל־אִישׁ יְמִינֶךָ עַל־בֶּן־
אָדָם אִמַּצְתָּ לָךְ׃ וְלֹא־נָסוֹג מִמֶּךָּ
תְּחַיֵּינוּ וּבְשִׁמְךָ נִקְרָא׃ יְהוָה אֱלֹהִים
צְבָאוֹת הֲשִׁיבֵנוּ הָאֵר פָּנֶיךָ וְנִוָּשֵׁעָה׃

פ

לַמְנַצֵּחַ עַל־הַגִּתִּית
לְאָסָף׃
הַרְנִינוּ לֵאלֹהִים עוּזֵּנוּ הָרִיעוּ
לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב׃ שְׂאוּ־זִמְרָה וּתְנוּ־
תֹף כִּנּוֹר נָעִים עִם־נָבֶל׃ תִּקְעוּ
בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ׃
כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפַּט
לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב׃

עדות

Μαρτύριον ἐν τῷ Ἰωσὴφ ἔθετο αὐτὸν, ἐν τῷ ἐξελθεῖν αὐτὸν ἐκ γῆς Αἰγύπτου. Γλῶσσαν ἣν οὐκ ἔγνω ἤκουσεν, ἀπέστησεν ἀπὸ ἀφέσεως τὰ νῶτα αὐτοῦ. Αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐν τῷ κοφίνῳ ἐδουλεύσαν, ἐν θλίψει ἐπεκαλέσω με καὶ ἐῤῥύσαμήν σε. Ἐπήκουσά σου ἐν ἀκρυφῷ καταιγίδος, ἐδοκίμασά σε ἐπὶ ὕδατος ἀντιλογίας. Ἄκουσον λαός μου καὶ διαμαρτύρομαί σοι, Ἰσραὴλ ἐὰν ἀκούσῃς μου, οὐκ ἔσται ἐν σοὶ θεὸς πρόσφατος, οὐδὲ προσκυνήσεις θεῷ ἀλλοτρίῳ. Ἐγὼ γάρ εἰμι κύριος ὁ θεός σου, ὁ ἀναγαγών σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου. Πλάτυνον τὸ στόμα σου, καὶ πλήρωσω αὐτό. Καὶ οὐκ ἤκουσεν ὁ λαός μου τῆς φωνῆς μου, καὶ Ἰσραὴλ οὐ προσέσχε μοι. Καὶ ἐξαπέστειλα αὐτοὺς κατὰ τὰ ἐπιθυμήματα τῆς καρδίας αὐτῶν, πορεύσονται ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτῶν. Εἰ ὁ λαός μου ἤκουσέ μου, Ἰσραὴλ ταῖς ὁδοῖς μου εἰ ἐπορεύθη, ἐν τῷ μηδενὶ ἂν τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν ἐταπείνωσα. Καὶ ἐπὶ τοὺς θλίβοντας αὐτοὺς, ἐπέβαλον ἂν τὴν χεῖρά μου. Οἱ ἐχθροὶ κυρίου ἐψεύσαντο αὐτῷ, καὶ ἔσται ὁ καιρὸς αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ ἐψώμισεν αὐτοὺς ἐκ στέατος πυροῦ, καὶ ἐκ πέτρας μέλι ἐχόρτασεν αὐτούς.

Ψαλμὸς τῷ Ἀσάφ. πα

Ὁ θεὸς ἔστη ἐν συναγωγῇ θεῶν, ἐν μέσῳ δὲ θεοὺς διακρινεῖ. Ἕως πότε κρίνετε ἀδικίαν, καὶ πρόσωπα ἁμαρτωλῶν λαμβάνετε; Κρίνετε ὀρφανῷ καὶ πτωχῷ, ταπεινὸν καὶ πένητα δικαιώσατε. Ἐξέλεσθε πτωχὸν καὶ πένητα, ἐκ χειρὸς ἁμαρτωλοῦ ῥύσασθε αὐτόν. Οὐκ ἔγνωσαν οὐδὲ συνῆκαν ἐν σκότει διαπορεύονται, σαλευθήτωσαν πάντα τὰ θεμέλια τῆς γῆς. Ἐγὼ εἶπα, θεοί ἐστε, καὶ υἱοὶ ὑψίστου πάντες. Ὑμεῖς δὲ ὡς ἄνθρωποι ἀποθνήσκετε, καὶ ὡς εἷς τῶν ἀρχόντων πίπτετε. Ἀνάστα ὁ θεὸς κρῖνον τὴν γῆν, ὅτι σὺ κατακληρονομήσεις ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι.

Ὠδὴ ψαλμὸς τῷ ἀσάφ. πβ

Ὁ θεὸς τίς ὁμοιωθήσεταί σοι, μὴ σιγήσῃς μηδὲ κατακαύνῃς ὁ θεός. Ὅτι ἰδοὺ οἱ ἐχθροί σου ἠχήσαν, καὶ οἱ μισοῦντές σε ἦραν κεφαλήν. Ἐπὶ τὸν λαόν σου κατεπανουργεύσαντο γνώμῃ, καὶ ἐβουλεύσαντο κατὰ τῶν ἁγίων σου. Εἶπαν δεῦτε καὶ ἐξολοθρεύσωμεν αὐτοὺς ἐξ ἔθνους, καὶ οὐ μὴ μνησθῇ τὸ ὄνομα Ἰσραὴλ ἔτι. Ὅτι ἐβουλεύσαντο ἐν ὁμονοίᾳ ἐπὶ τὸ αὐτό, κατὰ σοῦ διεθέντο. Τὰ σκηνώματα τῶν Ἰδουμαίων, καὶ οἱ Ἰσμαηλῖται, Μωὰβ καὶ οἱ Ἀγαρηνοί.

Γεβὰλ

Testimonium in Ioseph posuit illud, cum exiret de terra Ægypti, linguam quam non nouerat, audiuit. Diuertit ab oneribus dorsum eius, manus eius in cophino seruierunt. In tribulatione inuocasti me & liberaui te, exaudiui te in abscondito tempestatis, probaui te apud aquam contradictionis. Audi populus meus & contestabor te, Israel si audieris me, non erit in te deus recēs, neq; adorabis deum alienum. Ego enim sum dominus deus tuus qui eduxi te de terra Ægypti, dilata os tuum & implebo illud. Et non audiuit populus meus uocē meam, & Israel non intendit mihi. Et dimisi eos secundum desideria cordis eorum, ibunt in adinuentionibus suis. Si populus meus audisset me, Israel si in uijs meis ābulasset. Pro nihilo forsitan inimicos eorum humiliassem, & super tribulātes eos misissem manū meam. Inimici domini mentiti sunt ei, & erit tempus eorum in secula. Et cibauit illos ex adipe frumenti, & de petra melle saturauit eos.

Psalmus Asaph.

LXXXI

DEus stetit in synagoga deorum, in medio autem deos dijudicat. Vsquequo iudicatis iniquitatem, & facies peccatorum sumitis? Iudicate egeno & pupillo, humilem & pauperem iustificate. Eripite pauperem & egenū, de manu peccatoris liberate eum. Nescierunt neque intellexerunt, in tenebris ambulant, mouebuntur omnia fundamenta terræ. Ego dixi dij estis, & filij excelsi omnes. Vos autem sicut homines moriemini, & sicut unus de principibus cadetis. Surge deus iudica terram, quoniam tu hæreditabis in omnibus gentibus.

Canticum psalmus Asaph.

LXXXII

DEus quis similis erit tibi, ne taceas neque compescaris deus. Quoniam ecce inimici tui sonuerunt, & qui oderunt te extulerūt caput. Super populum tuum maligna uerunt consilium, & cogitauerunt aduersus sanctos tuos. Dixerunt uenite & disperdamus eos de gente, & non memoretur nomen Israel ultra. Quoniam cogitauerunt unanimiter simul aduersum te, testamentum disposuerunt. Tabernacula Idumæorum & Hismaelitæ, Moab & Agareni.

Gebal

Teſtimonium in Ioſeph poſuit eum cum egre deretur de terra Ægypti, labium quod neſciebam audiui. Amoui ab onere humerum eius, manus eius à cophino receſſerunt. In tribulatione inuocaſti & erui te & exaudiui te in abſcondito tonitrui, probaui te ſuper aquam contradictionis ſemper. Audi populus meus & conteſtabor te, Iſrael ſi audieris me. Non ſit in te deus alienus, & non adores deum peregrinum. Ego ſum dominus deus tuus qui eduxi te de terra Ægypti, dilata os tuum & implebo illud. Et nō audiuit populus meus uocem meam, & Iſrael non credidit mihi. Et dimiſi eum in prauitate cordis ſui, ambulabunt in conſilijs ſuis. Vtinam populus meus audiſſet me Iſrael, in uijs meis ambulaſſet. Quaſi nihilum inimicos eius humiliaſſem, & ſuper hoſtes eorū uertiſſem manum meam. Qui oderunt dominum negabunt eum, & erit tempus eorum in ſeculum. Et cibauit eos de adipe frumenti, & de petra melis ſaturauit eos.

Pſalmus Aſaph.

LXXXII

DEus ſtetit in cœtu dei, in medio deos dijudicat. Vſquequo iudicatis iniquitatem, & facies impiorum ſuſcipitis ſemper. Iudicate pauperi & pupillo, egeno & inopi iuſte facite. Saluate inopem & pauperem, de manu impiorum liberate. Non cognoſcunt nec intelligunt, in tenebris ambulant, mouebuntur omnia fundamenta terræ. Ego dixi dij eſtis, & filij excelſi omnes uos. Ergo quaſi Adam moriemini, & quaſi unus de principibus cadetis. Surge domine iudica terram, quoniam tu hæreditabis omnes gentes.

Canticum pſalmus Aſaph.

LXXXIII

DEus ne taceas, ne ſileas & non quieſcas deus. Quia ecce inimici tui tumultuati ſunt, & qui oderunt te eleuauerunt caput. Contra populum tuum nequiter tractauerunt, & inierunt conſilium aduerſus arcanum tuum. Dixerunt uenite & conteramus eos de gente, & non ſit memoria nominis Iſrael ultra. Quoniam tractauerunt corde pariter, contra te fœdus pepigerunt. Tabernacula Idumææ & Hiſmaelitarum, Moab & Agareni.

Gebal

עֵרֻת ׀ בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ בְּצֵאתוֹ עַל־אֶרֶץ
מִצְרַיִם שְׂפַת לֹא־יָדַעְתִּי אֶשְׁמָע ׃
הֲסִירוֹתִי מִסֶּבֶל שִׁכְמוֹ כַּפָּיו מִדּוּד
תַּעֲבוֹרְנָה ׃ בַּצָּרָה קָרָאתָ וָאֲחַלְּצֶךָּ
אֶעֱנְךָ בְּסֵתֶר רַעַם אֶבְחָנְךָ עַל־מֵי מְרִיבָה
סֶלָה ׃ שִׁמְעָ עַמִּי וְאָעִידָה בָּךְ יִשְׂרָאֵל
אִם־תִּשְׁמַע לִי ׃ לֹא־יִהְיֶה בְךָ אֵל זָר
וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נֵכָר ׃ אֲנִי ׀ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ הַמַּעַלְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם הַרְחֶב־
פִּיךָ וַאֲמַלְאֵהוּ ׃ וְלֹא־שָׁמַע עַמִּי
לְקוֹלִי וְיִשְׂרָאֵל לֹא־אָבָה לִי ׃
וָאֲשַׁלְּחֵהוּ בִּשְׁרִירוּת לִבָּם יֵלְכוּ
בְּמוֹעֲצוֹתֵיהֶם ׃ לוּ עַמִּי שֹׁמֵעַ לִי
יִשְׂרָאֵל בִּדְרָכַי יְהַלֵּכוּ ׃ כִּמְעַט
אוֹיְבֵיהֶם אַכְנִיעַ וְעַל־צָרֵיהֶם אָשִׁיב יָדִי ׃
מְשַׂנְאֵי יְהוָה יְכַחֲשׁוּ־לוֹ וְיִהְיֶ עִתָּם
לְעוֹלָם ׃ וַיַּאֲכִילֵהוּ מֵחֶלֶב חִטָּה
וּמִצּוּר דְּבַשׁ אַשְׂבִּיעֶךָ ׃

פב

מִזְמוֹר לְאָסָף

אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת־אֵל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים
יִשְׁפֹּט ׃ עַד־מָתַי תִּשְׁפְּטוּ־עָוֶל וּפְנֵי
רְשָׁעִים תִּשְׂאוּ סֶלָה ׃ שִׁפְטוּ־דַל וְיָתוֹם
עָנִי וָרָשׁ הַצְדִּיקוּ ׃ פַּלְטוּ־דַל וְאֶבְיוֹן
מִיַּד רְשָׁעִים הַצִּילוּ ׃ לֹא יָדְעוּ וְלֹא־
יָבִינוּ בַּחֲשֵׁכָה יִתְהַלָּכוּ יִמּוֹטוּ כָּל־מוֹסְדֵי
אָרֶץ ׃ אֲנִי ׀ אָמַרְתִּי אֱלֹהִים אַתֶּם וּבְנֵי
עֶלְיוֹן כֻּלְּכֶם ׃ אָכֵן כְּאָדָם תְּמוּתוּן
וּכְאַחַד הַשָּׂרִים תִּפֹּלוּ ׃ קוּמָה
אֱלֹהִים שָׁפְטָה הָאָרֶץ כִּי־אַתָּה תִּנְחַל בְּכָל
־הַגּוֹיִם ׃

פג

שִׁיר מִזְמוֹר
לְאָסָף ׃

אֱלֹהִים אַל־דֳּמִי־לָךְ אַל־תֶּחֱרַשׁ וְאַל־
תִּשְׁקֹט אֵל ׃ כִּי־הִנֵּה אוֹיְבֶיךָ יֶהֱמָיוּן
וּמְשַׂנְאֶיךָ נָשְׂאוּ רֹאשׁ ׃ עַל־עַמְּךָ
יַעֲרִימוּ סוֹד וְיִתְיָעֲצוּ עַל־צְפוּנֶיךָ ׃
אָמְרוּ לְכוּ וְנַכְחִידֵם מִגּוֹי וְלֹא־יִזָּכֵר שֵׁם־
יִשְׂרָאֵל עוֹד ׃ כִּי נוֹעֲצוּ לֵב יָחְדָּו עָלֶיךָ
בְּרִית יִכְרֹתוּ ׃ אָהֳלֵי ׀ אֱדוֹם
וְיִשְׁמְעֵאלִים מוֹאָב וְהַגְרִים ׃

גבל

Γεβὰλ καὶ ἀμμὼν καὶ ἀμαλὴκ, ἀλλόφυλοι μετὰ τῶν κατοικούντων τύρον. Καὶ γὰρ καὶ ἀσὼρ συμπαρεγένετο μετ' αὐτῶν, ἐγενήθησαν εἰς ἀντίλημψιν τοῖς υἱοῖς λώτ. Ποίησον αὐτοῖς ὡς τῇ μαδιὰμ καὶ τῷ σισάρα, ὡς τῷ ἰαβὶν ἐν τῷ χειμάρρῳ κισσῶν. Ἐξωλεθρεύθησαν ἐν ἀενάῳ, ἐγενήθησαν ὡσεὶ κόπρος τῇ γῇ. Θὲς τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν ὡς ὼρὴβ καὶ ζήβ, καὶ ζεβεὲ καὶ σαλμανᾶ, πάντας τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν. Οἵτινες εἶπαν κληρονομήσωμεν ἑαυτοῖς τὰ ἁγιαστήριον τοῦ θεοῦ. Ὁ θεός μου θὲς αὐτοὺς ὡς τροχόν, ὡς καλάμην κατὰ πρόσωπον ἀνέμου. Ὡσεὶ πῦρ ὃ διαφλέξει δρυμόν, ὡσεὶ φλὸξ ἣ καταφλέξει ὄρη. Οὕτως καταδιώξεις αὐτοὺς ἐν τῇ καταιγίδί σου, καὶ ἐν τῇ ὀργῇ σου συνταράξεις αὐτούς. Πλήρωσον τὰ πρόσωπα αὐτῶν ἀτιμίας, καὶ ζητήσουσι τὸ ὄνομά σου κύριε. Αἰσχυνθήτωσαν καὶ ταραχθήτωσαν εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, καὶ ἐντραπήτωσαν καὶ ἀπολέσθωσαν. Καὶ γνώτωσαν ὅτι ὄνομά σοι κύριος, σὺ μόνος ὕψιστος ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν λιωῶν τοῖς υἱοῖς κορὲ ψαλμός. ϖγ

Ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σου κύριε τῶν δυνάμεων. Ἐπιποθεῖ καὶ ἐκλείπει ἡ ψυχή μου εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ κυρίου. Ἡ καρδία μου καὶ ἡ σάρξ μου, ἠγαλλιάσαντο ἐπὶ θεὸν ζῶντα. Καὶ γὰρ στρουθίον εὗρεν ἑαυτῷ οἰκίαν, καὶ τρυγὼν νοσσιὰν ἑαυτῇ, ὅπου θήσει τὰ νοσσία ἑαυτῆς. Τὰ θυσιαστήριά σου κύριε τῶν δυνάμεών, ὁ βασιλεύς μου καὶ ὁ θεός μου. Μακάριοι οἱ κατοικοῦντες ἐν τῷ οἴκῳ σου εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων αἰνέσουσί σε. Μακάριος ἀνὴρ οὗ ἔστιν αὐτίλημψις αὐτῷ παρὰ σοῦ, ἀναβάσεις ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ διέθετο. Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ κλαυθμῶνος εἰς τὸν τόπον ὃν ἔθετο, καὶ γὰρ εὐλογίας δώσει ὁ νομοθέτης. Πορεύσονται ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν, ὀφθήσεται ὁ θεὸς τῶν θεῶν ἐν σιών. Κύριε ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου, ἐνώτιζαι ὁ θεὸς ἰακώβ. Ὑπεράσπισὰ ἡμῶν ἴδε ὁ θεός, καὶ ἐπίβλεψον εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ χριστοῦ σου. Ὅτι κρείσσων ἡμέρα μία ἐν ταῖς αὐλαῖς σου, ὑπὲρ χιλιάδας. Ἐξελεξάμην παραρριπτεῖσθαι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ μου μᾶλλον, ἢ οἰκεῖν με ἐν σκηνώμασιν ἁμαρτωλῶν. Ὅτι ἔλεος καὶ ἀλήθειαν ἀγαπᾷ κύριος ὁ θεὸς, χάριν καὶ δόξαν δώσει. Κύριος δὲ σώσει τὰ ἀγαθὰ τοῖς πορευομένοις ἐν ἀκακίᾳ. Κε ὁ θς τ δυνάμεων, μακάριος ἄνθρωπος ἐλπίζων ἐπὶ σέ.

Εἰς τὸ τέλος τοῖς υἱοῖς κορὲ

ΕΥδόκησας κε τὴν γῆν σου ψαλμός. πδ

σου, ἀπέστρεψας τὴν αἰχμαλωσίαν ἰακώβ.

Ἀφῆκας

Gebal & Ammon & Amalek, alienigenæ cum habitantibus Tyrum. Etenim Asur uenit cũ illis, facti sunt in adiutoriũ filijs Lot. Fac illis sicut Madiam & Sisaræ, sicut Iabim in torrente Cisson. Disperierũt in Aendor, facti sũt ut stercus terræ. Pone principes eorũ sicut Oreb & Zeb, & Zebee & Salmana. Omnes principes eorũ, qui dixerũt hæreditate possideamus sanctuariũ dei. Deus meus pone illos ut rotã, & sicut stipulã ante faciẽ uenti. Sicut ignis qui cõburit siluam, sicut flamma cõburens mõtes. Ita persequeris illos in tẽpestate tua, & in ira tua turbabis eos. Imple facies eorũ ignominia, & quærẽt nomẽ tuum domine. Erubescant & conturbentur in seculum seculi, & cõfundantur & pereant. Et cognoscant quia nomen tibi dominus, tu solus altissimus in omni terra.

In finem pro torcularibus filijs Core, psalmus. LXXXIII.

QVàm dilecta tabernacula tua dñe uirtutũ, concupiscit & deficit anima mea in atria domini. Cor meum & caro mea, exultauerunt in deũ uiuum. Etenim passer inuenit sibi domũ, & turtur nidum ubi sibi ponat pullos suos. Altaria tua domine uirtutũ, rex meus & deus meus. Beati qui habitant in domo tua, in secula seculorum laudabunt te. Beatus uir cuius est auxilium abs te, ascẽsiones in corde suo disposuit, in ualle lachrymarum, in loco quem posuit. Etenim benedictiones dabit legislator, ibunt de uirtute in uirtutem, uidebitur deus deorum in sion Domine deus uirtutum exaudi orationem meam, auribus percipe deus Iacob. Protector noster aspice deus, & respice in faciem Christi tui. Quia melior est dies una in atrijs tuis, super milia. Elegi abiectus esse in domo dei mei magis, quàm habitare in tabernaculis peccatorum. Quia misericordiam & ueritatem diligit deus, gratiam & gloriam dabit dominus. Non priuabit bonis eos qui ambulãt in innocentia, domine uirtutum, beatus homo qui sperat in te.

In finem filijs Core, psalmus. LXXXIIII

BEnedixisti domine terram tuam, auertisti captiuitatem Iacob.

Remisisti

Gebal & Ammon & Amalec, Palæſtina cum habitatoribus Tyri. Sed & Aſſur uenit cum eis, facti ſunt brachium filiorum Lot: ſemper. Fac illis ſicut Madian & Siſaræ, ſicut Iabin in torrente Ciſon. Contriti ſunt in Endor, fuerunt quaſi ſterquilinium terræ. Pone duces eorum ſicut Oreb & Zeb, & Zebee & Salmana omnes principes eorum. Qui dixerunt, poſſideamus nobis pulchritudinem dei. Deus meus pone eos ut rotam, quaſi ſtipulam ante faciem uenti. Quomodo ignis comburit ſyluam, & ſicut flamma deuorat montes. Sic perſequere eos in tempeſtate tua, & in turbine tuo conturba eos. Imple facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum domine. Confundantur & conturbentur uſque in ſeculum erubeſcant & pereant. Et ſciant quia nomen tuum eſt dominus ſolus tu, excelſus ſuper omnem terram.

Victori, pro torcularibus, filiorum Core pſalmus. LXXXIIII

QVàm dilecta tabernacula tua domine exercituum. Deſiderat & deficit anima mea in atria domini, cor meum & caro mea laudabunt deum uiuentem. Siquidem paſſer inuenit domum & auis nidum ſibi, ut ponat pullos ſuos altaria tua domine exercituum, rex meus & deus meus. Beati qui habitant in domo tua, adhuc laudabunt te: ſemper. Beatus homo cuius fortitudo in te eſt, ſemitæ in corde eius. Tranſeuntes in ualle fletus, fontem ponent eam, benedictione quoque amicietur doctor. Ibunt de fortitudine in fortitudinem, parebunt apud deum in Sion. Domine deus exercituum exaudi orationem meam, auſculta deus Iacob: ſemper. Clypeus noſter uide deus, & attende faciem Chriſti tui. Quoniam melior eſt dies in atrijs tuis ſuper milia: elegi abiectus eſſe in domo dei mei magis quàm habitare in tabernaculis impietatis. Quia ſol & ſcutum dominus deus gratiam & gloriam dabit dominus, nec prohibebit bonum ab his qui ambulant in perfectione. Domine exercituum, beatus homo qui confidit in te.

Victori, filiorum Core, Pſalmus LXXXV

PLacatus es domine terræ tuæ, reduxiſti captiuitatem Iacob.

Dimiſiſti

גְּבַל וְעַמּוֹן וְעֲמָלֵק פְּלֶשֶׁת עִם־
יוֹשְׁבֵי צוֹר׃ גַּם־אַשּׁוּר נִלְוָה עִמָּם
הָיוּ זְרוֹעַ לִבְנֵי־לוֹט סֶלָה׃ עֲשֵׂה
לָהֶם כְּמִדְיָן כְּסִיסְרָא כְיָבִין בְּנַחַל קִישׁוֹן
׃ נִשְׁמְדוּ בְעֵין־דֹּאר הָיוּ דֹמֶן
לָאֲדָמָה׃ שִׁיתֵמוֹ נְדִיבֵמוֹ כְּעוֹרֵב
וְכִזְאֵב וְכִזֶבַח וְכִצַלְמֻנָּע כָּל־נְסִיכֵמוֹ׃
אֲשֶׁר אָמְרוּ נִירְשָׁה לָּנוּ אֶת נְאוֹת
אֱלֹהִים׃ אֱלֹהַי שִׁיתֵמוֹ כַגַּלְגַּל כְּקַשׁ
לִפְנֵי־רוּחַ׃ כְּאֵשׁ תִּבְעַר־יָעַר וּכְלֶהָבָה
תְּלַהֵט הָרִים׃ כֵּן תִּרְדְּפֵם בְּסַעֲרָתֶךָ
וּבְסוּפָתְךָ תְּבַהֲלֵם׃ מַלֵּא פְנֵיהֶם
קָלוֹן וְיְבַקְשׁוּ שִׁמְךָ יְהוָה׃ יֵבֹשׁוּ
וְיִבָּהֲלוּ עֲדֵי־עַד וְיַחְפְּרוּ וְיֹאבֵדוּ׃
וְיֵדְעוּ כִּי־אַתָּה שִׁמְךָ יְהוָה לְבַדֶּךָ עֶלְיוֹן
עַל־כָּל־הָאָרֶץ׃

פ ד

לַמְנַצֵּחַ עַל־הַגִּתִּית
לִבְנֵי־קֹרַח
מִזְמוֹר׃

מַה־יְּדִידוֹת מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ יְהוָה צְבָאוֹת׃
נִכְסְפָה וְגַם־כָּלְתָה נַפְשִׁי לְחַצְרוֹת
יְהוָה לִבִּי וּבְשָׂרִי יְרַנְּנוּ אֶל־אֵל חָי׃
גַּם־צִפּוֹר מָצְאָה בַיִת וּדְרוֹר קֵן לָהּ אֲשֶׁר
שָׁתָה אֶפְרֹחֶיהָ אֵת־מִזְבְּחוֹתֶיךָ יְהוָה
צְבָאוֹת מַלְכִּי וֵאלֹהָי׃ אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי
בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶלָה׃ אַשְׁרֵי
אָדָם עֹז לוֹ בָּךְ מְסִלּוֹת בִּלְבָבָם׃
עֹבְרֵי בְעֵמֶק הַבָּכָא מַעְיָן יְשִׁיתוּהוּ
גַּם־בְּרָכוֹת יַעְטֶה מוֹרֶה׃ יֵלְכוּ מֵחַיִל
אֶל־חָיִל יֵרָאֶה אֶל־אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן׃
יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת שִׁמְעָה תְפִלָּתִי
הַאֲזִינָה אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה׃ מָגִנֵּנוּ
רְאֵה אֱלֹהִים וְהַבֵּט פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ׃
כִּי טוֹב־יוֹם בְּחֲצֵרֶיךָ מֵאָלָף בָּחַרְתִּי
הִסְתּוֹפֵף בְּבֵית אֱלֹהַי מִדּוּר בְּאָהֳלֵי־
רֶשַׁע׃ כִּי שֶׁמֶשׁ וּמָגֵן יְהוָה אֱלֹהִים
חֵן וְכָבוֹד יִתֵּן יְהוָה לֹא־יִמְנַע טוֹב
לַהֹלְכִים בְּתָמִים׃ יְהוָה צְבָאוֹת
אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ׃

פ ה

לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי־קֹרַח׃
מִזְמוֹר׃

רָצִיתָ יְהוָה אַרְצֶךָ שַׁבְתָּ שְׁבוּת יַעֲקֹב׃

Αφῆκας τὰς ἀνομίας τῷ λαῷ σου, ἐκάλυψας πάσας τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. Κατέπαυσας πᾶσαν τὴν ὀργήν σου, ἀπέστρεψας ἀπὸ ὀργῆς θυμοῦ σου. Επίστρεψον ἡμᾶς ὁ θεὸς τοῦ σωτηρίου ἡμῶν, καὶ ἀπόστρεψον τὴν θυμόν σου ἀφ' ἡμῶν. Μὴ εἰς τὸν αἰῶνας ὀργισθῇς ἡμῖν, ἢ διατενεῖς τὴν ὀργήν σου ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν. Ο θεὸς σὺ ἐπιστρέψας ζωώσεις ἡμᾶς, καὶ ὁ λαός σου εὐφρανθήσεται ἐπὶ σοί. Δεῖξον ἡμῖν κύριε τὸ ἔλεός σου, καὶ τὸ σωτήριόν σου δῴης ἡμῖν. Ακούσομαι τί λαλήσει ἐν ἐμοὶ κύριος ὁ θεὸς, ὅτι λαλήσει εἰρήνην ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ. Καὶ ἐπὶ σὲ ὁσίους αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ σὲ ἐπιστρέφοντας καρδίαν ἐπ' αὐτόν. Πλὴν ἐγγὺς τοῦ φοβουμένων αὐτὸν τὸ σωτήριον αὐτοῦ, τοῦ κατασκηνῶσαι δόξαν ἐν τῇ γῇ ἡμῶν. Ελεος καὶ ἀλήθεια συνήντησαν, δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη κατεφίλησαν. Αλήθεια ἐκ τῆς γῆς ἀνέτειλε, καὶ δικαιοσύνη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκυψε. Καὶ γὰρ ὁ κύριος δώσει χρηστότητα, καὶ ἡ γῆ ἡμῶν δώσει τὸν καρπὸν αὐτῆς. Δικαιοσύνη ἐνώπιον αὐτοῦ προπορεύσεται, καὶ θήσει εἰς ὁδὸν τὰ διαβήματα αὐτοῦ.

Προσευχὴ τοῦ Δαυίδ. ϖε

Κλῖνον κύριε τὸ οὖς σου καὶ ἐπάκουσόν μου, ὅτι πτωχὸς καὶ πένης εἰμὶ ἐγώ. Φύλαξον τὴν ψυχήν μου, ὅτι ὅσιός εἰμι, σῶσον τὸν δοῦλόν σου ὁ θεός μου, τὸν ἐλπίζοντα ἐπὶ σέ. Ελέησόν με κύριε ὅτι πρὸς σὲ κεκράξομαι ὅλην τὴν ἡμέραν, εὔφρανον τὴν ψυχὴν τοῦ δούλου σου, ὅτι πρός σε ἦρα τὴν ψυχήν μου. Οτι σὺ κύριε χρηστὸς καὶ ἐπιεικὴς, καὶ πολυέλεος, πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις σε. Ενώτισαι κύριε τὴν προσευχήν μου, καὶ πρόσχες τῇ φωνῇ τῆς δεήσεώς μου. Εν ἡμέρᾳ θλίψεώς μου ἐκέκραξα πρὸς σὲ, ὅτι ἐπήκουσάς μου. Οὐκ ἔστιν ὅμοιός σοι ἐν θεοῖς κύριε, καὶ οὐκ ἔστι κατὰ τὰ ἔργα σου. Πάντα τὰ ἔθνη ὅσα ἐποίησας ἥξουσι, καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν σου κύριε. Καὶ δοξάσουσι τὸ ὄνομά σου, ὅτι μέγας εἶ σὺ, καὶ ποιῶν θαυμάσια σὺ εἶ ὁ θεὸς μόνος. Οδήγησόν με κύριε ἐν τῇ ὁδῷ σου, καὶ προβήσομαι ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου, εὐφρανθήτω ἡ καρδία μου τοῦ φοβεῖσθαι τὸ ὄνομά σου. Εξομολογήσομαί σοι κύριε ὁ θεός μου ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου, καὶ δοξάσω τὸ ὄνομά σου εἰς τὸν αἰῶνα. Οτι τὸ ἔλεός σου μέγα ἐπ' ἐμὲ, καὶ ἐρρύσω τὴν ψυχήν μου ἐξ ᾅδου κατωτάτου. Ο θεὸς παρανόμοι ἐπανέστησαν ἐπ' ἐμὲ, καὶ συναγωγὴ κραταιῶν ἐζήτησαν τὴν ψυχήν μου, καὶ οὐ προέθεντό σε ἐνώπιον αὐτῶν. Καὶ σὺ κύριε ὁ θεός μου οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος καὶ ἀληθινός.

Επίβλεψον

Remisisti iniquitatem plebis tuæ, operuisti omnia peccata eorum. Mitigasti omnẽ iram tuam, auertisti ab ira indignationis tuæ. Cõuerte nos deus salutaris noster, & auerte irã tuam à nobis. Nũquid in æternum irascēris nobis, aut extendes iram tuam à generatione in generationem. Deus tu conuersus uiuificabis nos, & plebs tua lætabitur in te. Ostẽde nobis domine misericordiam tuam, & salutare tuum da nobis. Audiam quid loquatur in me dominus deus, quoniam loquetur pacem in plebem suam. Et super sanctos suos, & in eos qui conuertuntur ad cor. Verumtamen prope timentes eum salutare ipsius, ut inhabitet gloria in terra nostra. Misericordia & ueritas obuiauerunt sibi, iustitia & pax osculatæ sunt. Veritas de terra orta est, & iustitia de cœlo prospexit. Etenim dominus dabit benignitatem, & terra nostra dabit fructum suum. Iustitia ante eum ambulabit, & ponet in uia gressus suos.

Oratio ipsi Dauid. LXXXV

INclina domine aurẽ tuam & exaudi me, quoniã inops & pauper sum ego. Custodi animã meam, quoniã sanctus sum: saluũ fac seruum tuum, deus meus sperãtem in te. Miserere mei domine quoniã ad te clamaui tota die, lætifica animã serui tui, quoniã ad te domine animã meam leuaui. Quoniam tu domine suauis & mitis, & multę misericordiæ omnibus inuocãtibus te. Auribus percipe domine orationem meam, & intẽde uocideprecationis meæ. In die tribulationis meæ clamaui ad te, quia exaudisti me. Non est similis tui in dijs domine, & non est secũdum opera tua. Omnes gentes quascunq; fecisti uenient & adorabunt coram te domine, & glorificabunt nomen tuum. Qm̃ magnus es tu & faciẽs mirabilia, tu es deus solus. Deduc me domine in uia tua, & ingrediar in ueritate tua, lætetur cor meũ ut timeat nomen tuum. Cõfitebor tibi dñe deus meus in toto corde meo, & glorificabo nomẽ tuũ in æternũ. Quia misericordia tua magna est super me, & eruisti animã meam ex inferno inferiori. Deus iniqui insurrexerunt super me, & synagoga potentium quæsierunt animam meam, & non proposuerũt te in conspectu suo. Et tu domine deus miserator & misericors, patiẽs & multæ misericordiæ & uerax.

Respice in

Dimiſiſti iniquitatem populo tuo, operuiſti omnes iniquitates eorum: ſemper. Continuiſti omnem indignationem tuam, conuerſus es ab ira furoris tui. Conuerte nos deus Ieſus noſter, & ſolue iram tuam aduerſum nos. Noli in æternum iraſci nobis, extendens iram tuam in generationem & generationem. Nónne tu reuertens uiuificabis nos, & populus tuus lætabitur in te. Oſtende nobis domine miſericordiam tuam, & ſalutare tuum da nobis. Audiam quid loquatur dominus deus, loquetur enim pacem ad populum ſuum & ad ſanctos ſuos, ut non conuertantur ad ſtultitiam. Verumtamen prope eſt his qui timent eum ſalutare eius, ut habitet gloria in terra noſtra. Miſericordia & ueritas occurrerunt, iuſtitia & pax deoſculatæ ſunt. Veritas de terra orta eſt, & iuſtitia de cœlo proſpexit. Sed & dominus dabit bonum, & terra noſtra dabit germen ſuum. Iuſtitia ante eum ibit, & ponet in uia greſſus ſuos.

Oratio Dauid. LXXXVI

INclina domine aurem tuam exaudi me, quia egenus & pauper ſum ego. Cuſtodi animam meam quia ſanctus ſum, ſalua ſeruum tuum tu deus meus, qui confidit in te. Miſerere mei domine, quoniam ad te clamabo tota die. Lætifica animam ſerui tui, quia ad te domine animam meam leuo. Tu enim es domine bonus & propitiabilis, & multus miſericordia omnibus qui inuocant te. Exaudi domine orationem meam, & auſculta uocem deprecationum mearum. In die tribulationis meæ inuocabo te, quia exaudies me. Non eſt ſimilis tui in dijs domine, & non eſt iuxta opera tua. Omnes gentes quas feciſti uenient & adorabunt coram te domine, & glorificabunt nomen tuum.

Quoniam magnus es tu & faciens mirabilia, tu deus ſolus. Doce me domine uiam tuam ut ambulem in ueritate tua, unicum fac cor meum ut timeat nomen tuum. Confitebor tibi domine deus meus in toto corde meo, & glorificabo nomen tuum in ſempiternum. Quia miſericordia tua magna eſt ſuper me, & eruiſti animam meam de inferno extremo. Deus ſuperbi ſurrexerunt aduerſum me, & cœtus robuſtorum quæſierunt animam meam, & non propoſuerunt te in conſpectu ſuo. Tu autem domine deus miſericors & clemens, patiens & multæ miſericordiæ & uerus.

Reſpice ad

נָשָׂאתָ עֲוֹן עַמֶּךָ כִּסִּיתָ כָּל־חַטָּאתָם
סֶלָה׃ אָסַפְתָּ כָּל־עֶבְרָתֶךָ הֵשִׁיבוֹתָ
מֵחֲרוֹן אַפֶּךָ׃ שׁוּבֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ
וְהָפֵר כַּעַסְךָ עִמָּנוּ׃ הֲלְעוֹלָם תֶּאֱנַף־
בָּנוּ תִּמְשׁוֹךְ אַפְּךָ לְדֹר וָדֹר׃
הֲלֹא־אַתָּה תָּשׁוּב תְּחַיֵּנוּ וְעַמְּךָ יִשְׂמְחוּ־
בָךְ׃ הַרְאֵנוּ יְהוָה חַסְדֶּךָ וְיִשְׁעֲךָ תִּתֶּן
־לָנוּ׃ אֶשְׁמְעָה מַה־יְדַבֵּר הָאֵל יְהוָה
כִּי יְדַבֵּר שָׁלוֹם אֶל־עַמּוֹ וְאֶל־חֲסִידָיו וְאַל
־יָשׁוּבוּ לְכִסְלָה׃ אַךְ קָרוֹב לִירֵאָיו
יְשׁוּעָתוֹ לִשְׁכֹּן כָּבוֹד בְּאַרְצֵנוּ׃ חֶסֶד־
וֶאֱמֶת נִפְגָּשׁוּ צֶדֶק וְשָׁלוֹם נָשָׁקוּ׃
אֱמֶת מֵאֶרֶץ תִּצְמָח וְצֶדֶק מִשָּׁמַיִם
נִשְׁקָף׃ גַּם־יְהוָה יִתֵּן הַטּוּב וְאַרְצֵנוּ
תִּתֵּן יְבוּלָהּ׃ צֶדֶק לְפָנָיו יְהַלֵּךְ וְיָשֵׂם
לְדֶרֶךְ פְּעָמָיו׃

פ

תְּפִלָּה לְדָוִד

הַטֵּה יְהוָה אָזְנְךָ עֲנֵנִי כִּי־עָנִי וְאֶבְיוֹן
אָנִי׃ שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי־חָסִיד אָנִי
הוֹשַׁע עַבְדְּךָ אַתָּה אֱלֹהַי הַבּוֹטֵחַ אֵלֶיךָ׃
חָנֵּנִי יְהוָה כִּי־אֵלֶיךָ אֶקְרָא כָּל־הַיּוֹם׃
שַׂמַּח נֶפֶשׁ עַבְדֶּךָ כִּי־אֵלֶיךָ אֲדֹנָי נַפְשִׁי
אֶשָּׂא׃ כִּי־אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח
וְרַב־חֶסֶד לְכָל־קֹרְאֶיךָ׃ הַאֲזִינָה
יְהוָה תְּפִלָּתִי וְהַקְשִׁיבָה בְּקוֹל תַּחֲנוּנוֹתָי׃
בְּיוֹם צָרָתִי אֶקְרָאֶךָּ כִּי תַעֲנֵנִי׃
אֵין־כָּמוֹךָ בָאֱלֹהִים אֲדֹנָי וְאֵין
כְּמַעֲשֶׂיךָ׃ כָּל־גּוֹיִם אֲשֶׁר עָשִׂיתָ
יָבוֹאוּ וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ אֲדֹנָי וְיכַבְּדוּ
לִשְׁמֶךָ׃ כִּי־גָדוֹל אַתָּה וְעֹשֵׂה
נִפְלָאוֹת אַתָּה אֱלֹהִים לְבַדֶּךָ׃
הוֹרֵנִי יְהוָה דַּרְכֶּךָ אֶהֱלַךְ בַּאֲמִתֶּךָ יַחֵד
לְבָבִי לְיִרְאָה ס שְׁמֶךָ׃ אוֹדְךָ אֲדֹנָי
אֱלֹהַי בְּכָל־לְבָבִי וַאֲכַבְּדָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם׃
כִּי חַסְדְּךָ גָּדוֹל עָלָי וְהִצַּלְתָּ נַפְשִׁי
מִשְּׁאוֹל תַּחְתִּיָּה׃ אֱלֹהִים זֵדִים קָמוּ
עָלַי וַעֲדַת עָרִיצִים בִּקְשׁוּ נַפְשִׁי וְלֹא
שָׂמוּךָ לְנֶגְדָּם׃ וְאַתָּה אֲדֹנָי אֵל־
רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד
וֶאֱמֶת׃

Επίβλεψον ἐπ' ἐμὲ & ἐλέησόν με, δὸς τὸ κράτος σου τῷ παιδί σου, & σῶσον τὸν υἱὸν τῆς παιδίσκης σου. Ποίησον μετ' ἐμοῦ σημεῖον εἰς ἀγαθόν, καὶ ἰδέτωσαν οἱ μισοῦντές με, & αἰσχυνθήτωσαν. Οτι σὺ κύριε ἐβοήθησάς μοι, καὶ παρεκάλεσάς με.

Τοῖς υἱοῖς κορὲ, ψαλμὸς ᾠδῆς. πς

Οι θεμέλιοι αὐτοῦ ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς ἁγίοις, ἀγαπᾶ κύριος τὰς πύλας σιὼν, ὑπὲρ πάντα τὰ σκηνώματα ιακώβ. Δεδοξασμένα ἐλαλήθη περὶ σοῦ ἡ πόλις τοῦ θεοῦ. Μνησθήσομαι ῥαὰβ καὶ βαβυλῶνος, τοῖς γινώσκουσί με. Καὶ ἰδοὺ ἀλλόφυλοι καὶ τύρος, καὶ λαὸς τῶν αἰθιόπων, ὅτι ἐγενήθησαν ἐκεῖ. Μήτηρ σιὼν ἐρεῖ ἄνθρωπος, καὶ ἄνθρωπος ἐγενήθη ἐν αὐτῇ, καὶ αὐτὸς ἐθεμελίωσεν αὐτὴν ὁ ὕψιστος. Κύριος διηγήσεται ἐν γραφῇ λαῶν, καὶ ἀρχόντων τούτων τῶν γεγενημένων ἐν αὐτῇ. Ως ἐνφραινομένων πάντων, ἡ κατοικία ἐν σοί.

Ωδὴ ψαλμοῦ τοῖς υἱοῖς κορὲ, εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ μαελὲθ τοῦ ἀποκριθῆναι, συνέσεως αἰθὰμ τοῦ ἰσραηλίτη. πζ

Κύριε ὁ θεὸς τῆς σωτηρίας μου, ἡμέρας ἐκέκραξα, καὶ ἐν νυκτὶ ἐναντίον σου. Εἰσελθέτω ἐνώπιόν σου ἡ προσευχή μου, κλίνον τὸ οὖς σου εἰς τὴν δέησίν μου. Οτι ἐπλήσθη κακῶν ἡ ψυχή μου, καὶ ἡ ζωή μου τῷ ἅδῃ ἤγγισε. Προσελογίσθην μετὰ τῶν καταβαινόντων εἰς λάκκον. Εγενήθην ὡσεὶ ἄνθρωπος ἀβοήθητος, ἐν νεκροῖς ἐλεύθερος. Ωσεὶ τραυματίαι κατεύδοντες ἐν τάφῳ, ὧν οὐκ ἐμνήσθης ἔτι, καὶ αὐτοὶ ἐκ τῆς χειρός σου ἀπώσθησαν. Εθεντό με ἐν λάκκῳ κατωτάτῳ, ἐν σκοτεινοῖς καὶ ἐν σκιᾷ θανάτου. Επ' ἐμὲ ἐπεστηρίχθη ὁ θυμός σου, & πάντας τοὺς μετεωρισμούς σου ἐπήγαγες ἐπ' ἐμέ. Εμάκρυνας τοὺς γνωστούς μου ἀπ' ἐμοῦ, ἔθεντό με βδέλυγμα ἑαυτοῖς. Παρεδόθην καὶ οὐκ ἐξεπορευόμην, οἱ ὀφθαλμοί μου ἠσθένησαν ἀπὸ πτωχείας. Ἐκέκραξα πρός σε κύριε ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐξεπέτασα πρός σε τὰς χεῖράς μου. Μὴ τοῖς νεκροῖς ποιήσεις θαυμάσια, ἢ ἰατροὶ ἀναστήσουσι καὶ ἐξομολογήσονταί σοι; Μὴ διηγήσεταί τις ἐν τῷ τάφῳ τὸ ἔλεός σου, καὶ τὴν ἀλήθειάν σου ἐν τῇ ἀπωλείᾳ; Μὴ γνωσθήσεται ἐν σκότει τὰ θαυμάσιά σου, καὶ ἡ δικαιοσύνη σου ἐν γῇ ἐπιλελησμένῃ; Κἀγὼ πρός σε κύριε ἐκέκραξα, & τὸ πρωῒ ἡ προσευχή μου προφθάσει σε. Ινα τί κύριε ἀπωθεῖς τὴν ψυχήν μου, ἀποστρέφεις τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ. Πτωχός εἰμι ἐγὼ, καὶ ἐν πόνοις ἐκ νεότητός μου, ὑψωθεὶς δὲ ἐταπεινώθην καὶ ἐξηπορήθην. Επ' ἐμὲ διῆλθον αἱ ὀργαί σου, οἱ φοβερισμοί σου ἐξετάραξάν με.

Εκύ-

Respice in me & miserere mei, da imperium tuum puero tuo, & saluum fac filium ancillæ tuæ. Fac mecum signum in bonũ & uideant qui oderunt me & confundantur, quoniam tu domine adiuuisti me & cõsolatus es me.

Filijs Core, psalmus cantici. LXXXVI

FVndamenta eius in montibus sanctis, diligit dominus portas sion, super omnia tabernacula Iacob. Gloriosa dicta sunt de te, ciuitas dei. Memor ero Raab & Babylonis, scientium me. Ecce alienigenæ & Tyrus & populus Æthiopum, hi fuerunt illic. Mater Sion dicet homo, & homo natus est in ea, & ipse fundauit eam altissimus. Dominus narrabit in scripturis populorum & principum horum, qui fuerunt in ea. Sicut lætantium omnium, habitatio est in te.

Canticum psalmi filijs Core, in finem pro Maëleth, ad respondẽdum, intellectus Hæthan Israelitæ. LXXXVII

DOmine deꝰ salutis meæ, in die clamaui & nocte coram te. Intret in conspectu tuo oratio mea, inclina aurem tuam ad precẽ meã. Quia repleta est malis anima mea, & uita mea inferno appropinquauit. Æstimatus sum cum descendentibus in lacum, factus sum sicut homo sine adiutorio inter mortuos liber. Sicut uulnerati dormientes in sepulchris, quorũ nõ es memor amplius, & ipsi de manu tua repulsi sunt. Posuerunt me in lacu inferiori, in tenebrosis & in umbra mortis. Super me confirmatus est furor tuus, & omnes fluctus tuos induxisti super me. Lõge fecisti notos meos à me, posuerũt me abominationem sibi. Traditus sum & nõ egrediebar, oculi mei languerũt præ inopia. Clamaui ad te domine tota die, expãdi ad te manus meas. Nunquid mortuis facies mirabilia, aut medici susci tabunt & confitebuntur tibi? Nunquid narrabit aliquis in sepulchro misericordiam tuam & ueritatem tuam in perditione? Nunquid cognoscẽtur in tenebris mirabilia tua, & iustitia tua in terra obliuionis? Et ego ad te domine clamaui, & mane oratio mea præueniet te. Vt quid domine repellis orationem meam, auertis faciem tuam à me? Pauper sum ego & in laboribus à iuuentute mea, exaltatus autẽ humiliatus sum & cõturbatus. In me trãsierunt iræ tuæ, & terrores tui conturbauerunt me.

Circun-

Reſpice ad me & miſerere mei, da fortitudi/
nem tuam ſeruo tuo, & ſalua filium ancillæ tuæ.
Fac mecum ſignum in bonitate & uideant
qui oderunt me & confundantur, quia tu domi/
ne auxiliatus es mihi & conſolatus es me.

Filiorum Core, pſalmus cantici.

LXXXVII

FVndamenta eius in montibus ſanctuarij.
Diligit dominus portas Sion, ſuper omnia
tabernacula Iacob. Glorioſa dicta ſunt in te,
ciuitas dei: ſemper. Commemorabor ſuper/
biæ & Babylonis ſcientium me, ecce Palæſtina &
Tyrus cum Æthiopia, iſte natus eſt ibi. Ad
Sion autem dicetur uir, & uir natus eſt in ea, & ip/
ſe fundauit eam excelſus. Dominus nume/
rauit ſcribens populos, ipſe natus eſt in ea ſem/
per. Et cantabunt quaſi in choris, omnes
fontes mei in te.

Canticum carminis filiorum Core ui/
ctori per chorum ad præcinendũ, eru/
ditionis Eman Ezraitæ. LXXXVIII

DOmine deus ſalutis meæ, per diem clamaui
& nocte coram te. Ingrediatur ante te
oratio mea, inclina aurem tuam ad laudationem
meam. Quia repleta eſt malis anima mea,
& uita mea ad infernum deſcendit. Reputa/
tus ſum cum deſcendentibus in lacum, factus
ſum quaſi homo inualidus. Inter mortuos
liber, ſicut interfecti & dormientes in ſepulchro,
quorum non recordaris amplius, & quia manu
tua abſciſi ſunt. Poſuiſti me in lacu nouiſſimo,
in tenebroſis & in profundis. Super me con/
firmatus eſt furor tuus, & cunctis fluctibus tuis
afflixiſti me: ſemper. Longe feciſti notos
meos à me, poſuiſti me abominationem eis, clau/
ſum & non prodeuntem. Oculus meus infir
matus eſt ab afflictione, inuocaui te domine tota
die, expandi ad te palmas meas. Nuncquid
mortuis facies mirabilia, aut gigantes reſurgent &
confitebuntur tibi: ſemper. Nunquid nar/
rabitur in ſepulchro miſericordia tua, & ueritas
tua in perditione? Nunquid cognoſcentur
in tenebris mirabilia tua, & iuſtitia tua in terra
quæ obliuioni tradita eſt? Ego autem ad te
domine clamaui, & mane oratio mea præueniet
te. Quare domine abijcis animam meam,
abſcondis faciem tuam à me. Pauper ego &
erumnoſus, ab adoleſcentia mea portaui furo/
rem tuum & conturbatus ſum. Super me
tranſierunt iræ tuæ, terrores tui oppreſſunt me.

Circunde/

פְּנֵה אֵלַי וְחָנֵּנִי תְּנָה עֻזְּךָ לְעַבְדֶּךָ
וְהוֹשִׁיעָה לְבֶן־אֲמָתֶךָ׃ עֲשֵׂה־עִמִּי
אוֹת לְטוֹבָה וְיִרְאוּ שׂוֹנְאַי וְיֵבֹשׁוּ כִּי־
אַתָּה יְהוָה עֲזַרְתַּנִי וְנִחַמְתָּנִי׃

פז

לִבְנֵי־קֹרַח
מִזְמוֹר שִׁיר
יְסוֹדָתוֹ בְּהָרְרֵי־קֹדֶשׁ׃ אֹהֵב
יְהוָה שַׁעֲרֵי צִיּוֹן מִכֹּל מִשְׁכְּנוֹת יַעֲקֹב׃
נִכְבָּדוֹת מְדֻבָּר־בָּךְ עִיר הָאֱלֹהִים סֶלָה׃
אַזְכִּיר רַהַב וּבָבֶל לְיוֹדְעָי
הִנֵּה פְלֶשֶׁת וְצוֹר עִם־כּוּשׁ זֶה יֻלַּד־שָׁם׃
וּלְצִיּוֹן יֵאָמַר אִישׁ וְאִישׁ יֻלַּד־בָּהּ
וְהוּא יְכוֹנְנֶהָ עֶלְיוֹן׃ יְהוָה יִסְפֹּר
בִּכְתוֹב עַמִּים זֶה יֻלַּד־שָׁם סֶלָה׃
וְשָׁרִים כְּחֹלְלִים כָּל־מַעְיָנַי בָּךְ׃

פח

שִׁיר מִזְמוֹר לִבְנֵי־קֹרַח
לַמְנַצֵּחַ עַל־מָחֲלַת לְעַנּוֹת
מַשְׂכִּיל לְהֵימָן הָאֶזְרָחִי׃
יְהוָה אֱלֹהֵי יְשׁוּעָתִי יוֹם־צָעַקְתִּי
בַּלַּיְלָה נֶגְדֶּךָ׃ תָּבוֹא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתִי
הַטֵּה אָזְנְךָ לְרִנָּתִי׃ כִּי־שָׂבְעָה בְרָעוֹת
נַפְשִׁי וְחַיַּי לִשְׁאוֹל הִגִּיעוּ׃ נֶחְשַׁבְתִּי
עִם־יוֹרְדֵי בוֹר הָיִיתִי כְּגֶבֶר אֵין־אֵיל׃
בַּמֵּתִים חָפְשִׁי כְּמוֹ חֲלָלִים׀ שֹׁכְבֵי־
קֶבֶר אֲשֶׁר לֹא־זְכַרְתָּם עוֹד וְהֵמָּה מִיָּדְךָ
נִגְזָרוּ׃ שַׁתַּנִי בְּבוֹר תַּחְתִּיּוֹת בְּמַחֲשַׁכִּים
בִּמְצוֹלוֹת׃ עָלַי סָמְכָה חֲמָתֶךָ וְכָל־
מִשְׁבָּרֶיךָ עִנִּיתָ סֶלָה׃ הִרְחַקְתָּ מְיָדְעַי
מֵמֶּנִּי שַׁתַּנִי תוֹעֵבוֹת לָמוֹ כָּלֹא וְלֹא אֵצֵא׃
עֵינִי דָאֲבָה מִנִּי־עֹנִי קְרָאתִיךָ יְהוָה
בְּכָל־יוֹם שִׁטַּחְתִּי אֵלֶיךָ כַּפָּי׃ הֲלַמֵּתִים
תַּעֲשֶׂה־פֶלֶא אִם־רְפָאִים יָקוּמוּ יוֹדוּךָ סֶלָה
׃ הֲיְסֻפַּר בַּקֶּבֶר חַסְדֶּךָ אֱמוּנָתְךָ
בָּאֲבַדּוֹן׃ הֲיִוָּדַע בַּחֹשֶׁךְ פִּלְאֶךָ
וְצִדְקָתְךָ בְּאֶרֶץ נְשִׁיָּה׃ וַאֲנִי אֵלֶיךָ
יְהוָה שִׁוַּעְתִּי וּבַבֹּקֶר תְּפִלָּתִי תְקַדְּמֶךָ׃
לָמָּה יְהוָה תִּזְנַח נַפְשִׁי תַּסְתִּיר פָּנֶיךָ
מִמֶּנִּי׃ עָנִי אֲנִי וְגוֹסֵעַ מִנֹּעַר נָשָׂאתִי
אֵימֶיךָ אָפוּנָה׃ עָלַי עָבְרוּ חֲרוֹנֶיךָ
בִּעוּתֶיךָ צִמְּתוּתְנִי׃

Εκύκλωσάν με ὡσεὶ ὕδωρ, ὅλην τὴν ἡμέραν
παρέσχον με ἅμα. Εμάκρυνας ἀπ' ἐμοῦ φίλον καὶ
πλησίον, καὶ τοὺς γνωστούς μου ἀπὸ ταλαιπωρίας.

Συνέσεως Αἰθὰμ τοῦ Ισραηλίτη. ωπθ

ΤΑ ἐλέη σου κύριε εἰς τὸν αἰῶνα ᾄσομαι. Εἰς
γενεὰν καὶ γενεὰν ἀπαγγελῶ τὴν ἀλήθειάν
σου ἐν τῷ στόματί μου. Οτι εἶπας εἰς τὸν αἰῶνα
ἔλεος οἰκοδομηθήσεται, ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἑτοιμα-
σθήσεται ἡ ἀλήθειά σου. Διεθέμην διαθήκην τοῖς
ἐκλεκτοῖς μου, ὤμοσα Δαυὶδ τῷ δούλῳ μου, ἕως
τοῦ αἰῶνος ἑτοιμάσω τὸ σπέρμα σου. Καὶ οἰκοδο-
μήσω εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν τὸν θρόνον σου. Εξο-
μολογήσονται οἱ οὐρανοὶ τὰ θαυμάσιά σου κύριε,
καὶ γὰρ τὴν ἀλήθειάν σου ἐν ἐκκλησίᾳ ἁγίων.
Οτι τίς ἐν νεφέλαις ἰσωθήσεται τῷ κυρίῳ, ὁμοιω-
θήσεται τῷ κυρίῳ ἐν υἱοῖς θεοῦ; Ο θεὸς ὁ ἐνδοξαζό-
μενος ἐν βουλῇ ἁγίων, μέγας καὶ φοβερός ἐστιν,
ἐπὶ πάντας τοὺς περικύκλῳ αὐτοῦ. Κύριε ὁ θεὸς
τῶν δυνάμεων τίς ὅμοιός σοι; δυνατὸς εἶ κύριε
καὶ ἡ ἀλήθειά σου κύκλῳ σου. Σὺ δεσπόζεις τοῦ
κράτους τῆς θαλάσσης, τὸν δὲ σάλον τοῦ κυμά-
των αὐτῆς, σὺ καταπραΰνεις. Σὺ ἐταπείνωσας
ὡς τραυματίαν ὑπερήφανον, ἐν ᾧ βραχίονι τῆς
δυνάμεώς σου, διεσκόρπισας τοὺς ἐχθρούς σου.
Σοί εἰσιν οἱ οὐρανοὶ, καὶ σή ἐστιν ἡ γῆ, τὴν οἰκου-
μένην καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς σὺ ἐθεμελίωσας, τὸν
βορρᾶν καὶ τὴν θάλασσαν σὺ ἔκτισας. Θαβὼρ
καὶ Ερμὼν ἐν τῷ ὀνόματί σου ἀγαλλιάσονται, σὸς
ὁ βραχίων μετὰ δυνασείας. Κραταιωθήτω ἡ
χείρ σου, ὑψωθήτω ἡ δεξιά σου, δικαιοσύνη καὶ
κρίμα ἑτοιμασία τοῦ θρόνου σου. Ελεος καὶ ἀλήθεια
προπορεύσονται πρὸ προσώπου σου, μακάριος
ὁ λαὸς ὁ γινώσκων ἀλαλαγμόν. Κύριε ἐν τῷ φω-
τὶ τοῦ προσώπου σου πορεύσονται, καὶ ἐν τῷ ὀνό-
ματί σου ἀγαλλιάσονται ὅλην τὴν ἡμέραν. Καὶ
ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ὑψωθήσονται, ὅτι καύχημα
τῆς δυνάμεως αὐτῶν σὺ εἶ, καὶ ἐν τῇ εὐδοκίᾳ σου
ὑψωθήσεται τὸ κέρας ἡμῶν. Οτι τοῦ κυρίου ἡ ἀντί-
ληψις, καὶ τοῦ ἁγίου Ισραὴλ βασιλέως ἡμῶν. Τό-
τε ἐλάλησας ἐν ὁράσει τοῖς υἱοῖς σου, καὶ εἶπας ἐθέ-
μην βοήθειαν ἐπὶ δυνατὸν, ὕψωσα ἐκλεκτὸν ἐκ
τοῦ λαοῦ μου. Εὗρον Δαυὶδ τὸν δοῦλόν μου, ἐν ἐλαίῳ
ἁγίῳ μου ἔχρισα αὐτόν. Η γὰρ χείρ μου συναν-
λήμψεται αὐτῷ, καὶ ὁ βραχίων μου καταισχύσει αὐ-
τόν. Οὐκ ὠφελήσει ἐχθρὸς ἐν αὐτῷ, καὶ υἱὸς ἀνο-
μίας οὐ προσθήσει τοῦ κακῶσαι αὐτόν. Καὶ συν-
κόψω ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ,
καὶ τοὺς μισοῦντας αὐτὸν τροπώσομαι. Καὶ ἡ
ἀλήθειά μου καὶ τὸ ἔλεός μου μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐν
τῷ ὀνόματί μου ὑψωθήσεται τὸ κέρας αὐτοῦ.

Καὶ θήσω

Circundederunt me ſicut aqua, tota die circundederunt me ſimul. Elongaſti à me amicum & proximum, & notos meos à miſeria.

Intellectus Ætham Iſraelitæ. LXXXVIII

MIſericordias domini, in æternum cantabo. In generationem & generationem, annũtiabo ueritatem tuam in ore meo. Quoniam dixiſti in æternum miſericordia ædificabitur, in cœlis preparabitur ueritas tua. Diſpoſui teſtamentum electis meis, iuraui Dauid ſeruo meo, uſque in æternum præparabo ſemen tuum. Et ædificabo in generationem & generationem, ſedem tuam. Confitebuntur cœli mirabilia tua domine, etenim ueritatem tuam in eccleſia ſanctorum. Quoniam quis in nubibus æquabitur domino, ſimilis erit deo in filijs dei? Deus qui glorificatur in conſilio ſanctorum, magnus & terribilis ſuper omnes qui in circuitu eius ſunt. Domine deus uirtutum quis ſimilis tibi? potẽs es domine & ueritas tua in circuitu tuo. Tu dominaris poteſtati maris, motum autem fluctuum eius tu mitigas. Tu humiliaſti ſicut uulneratum ſuperbum, in brachio uirtutis tuæ diſperſiſti inimicos tuos. Tui ſunt cœli & tua eſt terra, orbem terræ & plenitudinem eius tu fundaſti, Aquilonem & mare tu creaſti. Thabor & Hermon in nomine tuo exultabunt, tuum brachium cum potentia. Firmetur manus tua & exaltetur dextera tua, iuſtitia & iudicium præparatio ſedis tuæ. Miſericordia & ueritas præcedent faciem tuam, beatus populus qui ſcit iubilationem. Domine in lumine uultus tui ambulabunt, & in nomine tuo exultabũt tota die, & in iuſtitia tua exaltabuntur. Quoniam gloria uirtutis eorum tu es, & in beneplacito tuo exaltabitur cornu noſtrum. Quia domini eſt aſſumptio, & ſancti Iſrael regis noſtri. Tunc loquutus es in uiſione ſanctis tuis, & dixiſti, poſui adiutoriũ in potentia, & exaltaui electum de plebe mea. Inueni Dauid ſeruum meũ, oleo ſancto meo unxi eum. Manus enim mea auxiliabitur ei, & brachium meum confirmabit eum. Nihil proficiet inimicus in eo, & filius iniquitatis non apponet nocere ei. Et cõcidam à facie ipſius inimicos eius, & odientes eum in fugam conuertam. Et ueritas mea & miſericordia mea cum ipſo, & in nomine meo exaltabitur cornu eius.

Et ponam

Circundederunt me quaſi aquæ tota die, uallauerunt me pariter. Longe feciſti à me amicum & ſodalem, notos meos abſtuliſti.

Intellectus Æthan Ezraitæ.

LXXXIX

MIſericordias domini in æternum cantabo, in generatione & generationem annuntiabo ueritatem tuam in ore meo. Quia dixiſti ſempiterna miſericordia ædificabitur, cœlos fundabis & ueritas tua in eis. Percuſſi fœdus cum electo meo, iuraui Dauid ſeruo meo. Vſque in æternum ſtabiliam ſemen tuum, & ædificabo in generatione & generatione thronum tuum: ſemper. Confitebuntur cœli mirabilia tua domine, & ueritatem tuam in eccleſia ſanctorum. Quis enim in nubibus æquabitur domino, aſſimilabitur domino de filijs dei. Deus inclytus in arcano ſanctorum nimio, & terribilis in cunctis qui circa eum ſunt. Domine deus exercituum quis ſimilis tui fortiſſime domine, & ueritas tua in circuitu tuo. Tu dominaris ſuperbiæ maris, & elationes gurgitum eius tu comprimis. Tu confregiſti quaſi uulneratum ſuperbum, in brachio forti tuo diſperſiſti inimicos tuos. Tui ſunt cœli & tua eſt terra, orbem & plenitudinem tu fundaſti. Aquilonem & dextrum tu creaſti, Thabor & Hermon nomen tuum laudabunt. Tuum brachium cum fortitudine, roboretur manus tua & exaltetur dextera tua. Iuſtitia & iudicium firmamentum throni tui, miſericordia & ueritas præcedent faciem tuam. Beatus populus qui nouit iubilum, domine in lumine uultus tui ambulabunt. In nomine tuo exultabunt tota die, & in iuſtitia tua exaltabuntur. Quia gloria fortitudinis eorum tu es, & in uoluntate tua eleuabis cornu noſtrum. Quia à domino eſt protectio noſtra, & à ſancto Iſrael rege noſtro. Tunc loquutus es per uiſionem ſanctis tuis, & dixiſti poſui adiutorium ſuper robuſtum, & exaltaui electum de populo. Inueni Dauid ſeruum meum, oleo ſancto meo unxi eum. Cum quo manus mea firma erit, & brachium meum roborabit eum. Non decipiet inimicus eum, & filius iniquitatis non affliget eum. Sed concidam ante faciem eius hoſtes illius, & qui eum oderunt percutiam. Veritas autem mea & miſericordia mea erit cum eo, & in nomine meo exaltabitur cornu eius.

Et ponam

סַבְּנִי כַמַּיִם כָּל־הַיּוֹם הִקִּיפוּ עָלָי
יָחַד׃ הִרְחַקְתָּ מְמֶנִּי אֹהֵב וָרֵעַ
מְיָדָעַי מַחְשָׁךְ׃

פט

מַשְׂכִּיל לְאֵיתָן
הָאֶזְרָחִי׃

חַסְדֵי יְהוָה עוֹלָמִים אָשִׁירָה לְדֹר
וָדֹר אוֹדִיעַ אֱמוּנָתְךָ בְּפִי׃ כִּי־
אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה שָׁמַיִם תָּכִן אֱמוּנָתְךָ בָּהֶם׃ כָּרַתִּי בְרִית לִבְחִירִי
נִשְׁבַּעְתִּי לְדָוִד עַבְדִּי׃ עַד־עוֹלָם
אָכִין זַרְעֶךָ וּבָנִיתִי לְדֹר־וָדֹר כִּסְאֶךָ סֶלָה׃ וְיוֹדוּ שָׁמַיִם פִּלְאֲךָ יְהוָה אַף־
אֱמוּנָתְךָ בִּקְהַל קְדוֹשִׁים׃ כִּי מִי
בַשַּׁחַק יַעֲרֹךְ לַיהוָה יִדְמֶה לַיהוָה בִּבְנֵי
אֵלִים׃ אֵל נַעֲרָץ בְּסוֹד־קְדוֹשִׁים רַבָּה
וְנוֹרָא עַל־כָּל־סְבִיבָיו׃ יְהוָה אֱלֹהֵי
צְבָאוֹת מִי־כָמוֹךְ חָסִין יָהּ וֶאֱמוּנָתְךָ
סְבִיבוֹתֶיךָ׃ אַתָּה מוֹשֵׁל בִּגְאוֹן הַיָּם
בְּשׂוֹא גַלָּיו אַתָּה תְשַׁבְּחֵם׃ אַתָּה דִכִּאתָ
כֶחָלָל רָהַב בִּזְרוֹעַ עֻזְּךָ פִּזַּרְתָּ אוֹיְבֶיךָ׃
לְךָ שָׁמַיִם אַף־לְךָ אֶרֶץ תֵּבֵל וּמְלוֹאָהּ
אַתָּה יְסַדְתָּם׃ צָפוֹן וְיָמִין אַתָּה
בְרָאתָם תָּבוֹר וְחֶרְמוֹן בְּשִׁמְךָ יְרַנֵּנוּ׃
לְךָ זְרוֹעַ עִם־גְּבוּרָה תָּעֹז יָדְךָ תָּרוּם
יְמִינֶךָ׃ צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כִּסְאֶךָ
חֶסֶד וֶאֱמֶת יְקַדְּמוּ פָּנֶיךָ׃ אַשְׁרֵי
הָעָם יוֹדְעֵי תְרוּעָה יְהוָה בְּאוֹר־פָּנֶיךָ
יְהַלֵּכוּן׃ בְּשִׁמְךָ יָגִילוּן כָּל־הַיּוֹם
וּבְצִדְקָתְךָ יָרוּמוּ׃ כִּי־תִפְאֶרֶת עֻזָּמוֹ
אָתָּה וּבִרְצוֹנְךָ תָּרִים קַרְנֵנוּ׃ כִּי־
לַיהוָה מָגִנֵּנוּ וְלִקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל מַלְכֵּנוּ׃
אָז דִּבַּרְתָּ בְחָזוֹן לַחֲסִידֶךָ וַתֹּאמֶר
שִׁוִּיתִי עֶזֶר עַל־גִּבּוֹר הֲרִימוֹתִי בָחוּר מֵעָם׃
מָצָאתִי דָּוִד עַבְדִּי בְּשֶׁמֶן קָדְשִׁי
מְשַׁחְתִּיו׃ אֲשֶׁר יָדִי תִכּוֹן עִמּוֹ אַף־
זְרוֹעִי תְאַמְּצֶנּוּ׃ לֹא־יִשָּׁא אוֹיֵב בּוֹ
וּבֶן־עַוְלָה לֹא יְעַנֶּנּוּ׃ וְכִתּוֹתִי מִפָּנָיו
צָרָיו וּמְשַׂנְאָיו אֶגּוֹף׃ וֶאֱמוּנָתִי
וְחַסְדִּי עִמּוֹ וּבְשְׁמִי תָּרוּם קַרְנוֹ׃

Καὶ θήσομαι ἐν θαλάσσῃ χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ἐν ποταμοῖς δεξιὰν αὐτοῦ. Αὐτὸς ἐπικαλέσεταί με πατήρ μου εἶ σύ, θεός μου καὶ ἀντιλήπτωρ τοῦ σωτηρίας μου. Κἀγὼ πρωτότοκον θήσομαι αὐτόν, ὑψηλὸν παρὰ τοῖς βασιλεῦσι τῆς γῆς. Εἰς τὸν αἰῶνα φυλάξω αὐτῷ τὸ ἔλεός μου, καὶ ἡ διαθήκη μου πιστὴ αὐτῷ. Καὶ θήσομαι εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος τὸ σπέρμα αὐτοῦ, καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ, ὡς τὰς ἡμέρας τοῦ οὐρανοῦ. Ἐὰν ἐγκαταλίπωσιν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὸν νόμον μου, καὶ τοῖς κρίμασί μου μὴ πορευθῶσιν. Ἐὰν τὰ δικαιώματά μου βεβηλώσωσι, καὶ τὰς ἐντολάς μου μὴ φυλάξωσι. Ἐπισκέψομαι ἐν ῥάβδῳ τὰς ἀνομίας αὐτῶν, καὶ ἐν μάστιξι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. Τὸ δὲ ἔλεός μου, οὐ μὴ διασκεδάσω ἀπ' αὐτῶν, οὐδὲ μὴ ἀδικήσω ἐν τῇ ἀληθείᾳ μου. Οὐδὲ μὴ βεβηλώσω τὴν διαθήκην μου, καὶ τὰ ἐκπορευόμενα διὰ τῶν χειλέων μου οὐ μὴ ἀθετήσω. Ἅπαξ ὤμοσα ἐν τῷ ἁγίῳ μου εἰ τῷ Δαυὶδ ψεύσομαι, τὸ σπέρμα αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα μενεῖ. Καὶ ὁ θρόνος αὐτοῦ, ὡς ὁ ἥλιος ἐναντίον μου, καὶ ὡς ἡ σελήνη κατηρτισμένη εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ὁ μάρτυς ἐν οὐρανῷ πιστός. Σὺ δὲ ἀπώσω καὶ ἐξουδένωσας, ἀνεβάλου τὸν χριστόν σου. Κατέστρεψας τὴν διαθήκην τοῦ δούλου σου, ἐβεβήλωσας εἰς τὴν γῆν τὸ ἁγίασμα αὐτοῦ. Καθεῖλες πάντας τοὺς φραγμοὺς αὐτοῦ, ἔθου τὰ ὀχυρώματα αὐτοῦ δειλίαν. Διήρπαξον αὐτὸν πάντες οἱ διοδεύοντες ὁδόν, ἐγενήθη ὄνειδος τοῖς γείτοσιν αὐτοῦ. Ὑψωσας τὴν δεξιὰν τῶν θλιβόντων αὐτόν, εὔφρανας πάντας τοὺς ἐχθρούς αὐτοῦ. Ἀπέστρεψας τὴν βοήθειαν τῆς ῥομφαίας αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἀντελάβου αὐτοῦ ἐν τῷ πολέμῳ. Κατέλυσας ἀπὸ καθαρισμοῦ αὐτοῦ, τὸν θρόνον αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν κατέρραξας. Ἐσμίκρυνας τὰς ἡμέρας τοῦ χρόνου αὐτοῦ, κατέχεας αὐτοῦ αἰσχύνην. Ἕως πότε κύριε ἀποστρέψῃ εἰς τέλος, ἐκκαυθήσεται ὡς πῦρ ἡ ὀργή σου; Μνήσθητι τίς μου ἡ ὑπόστασις, μὴ γὰρ ματαίως ἔκτισας πάντας τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων; Τίς ἐστιν ἄνθρωπος, ὃς ζήσεται καὶ οὐκ ὄψεται θάνατον; ῥύσεται τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐκ χειρὸς ᾅδου. Πᾶ εἰσὶ τὰ ἐλέη σου τὰ ἀρχαῖα κύριε, ἃ ὤμοσας τῷ Δαυὶδ ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου. Μνήσθητι κύριε τοῦ ὀνειδισμοῦ τῶν δούλων σου, ὃν ὑπέσχον ἐν ᾧ κόλπῳ μου πολλῶν ἐθνῶν. Οὗ ὠνείδισαν οἱ ἐχθροί σου κύριε, ὃν ὠνείδισαν τὰ ἀντάλλαγμα τοῦ χριστοῦ σου. Εὐλογητὸς κύριος εἰς τὸν αἰῶνα, γένοιτο γένοιτο.

Προσευχὴ μωϋσῆ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ. ϖθ

ΚΥριε καταφυγὴ ἐγενήθης ἡμῖν, ἐν γενεᾷ καὶ γενεᾷ. Πρὸ τοῦ ὄρη γενηθῆναι καὶ πλασθῆναι τὴν γῆν καὶ τὴν οἰκουμένην, ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος σὺ εἶ. Μὴ

Et ponam in mari manum eius, & in flumini bus dexterã eius. Ipſe inuocauit me pater meus es tu, deus meus & ſuſceptor ſalutis meæ. Et ego primogenitũ ponã illum, excel ſum præ regibus terræ. In æternum ſeruabo illi miſericordiã meã, & teſtamẽtum meum fidele ipſi. Et ponã in ſeculum ſeculi ſemen eius, & thronũ eius ſicut dies cœli. Si autem dereliquerint filij eius legẽ meam, & in iudi, cijs meis nõ ambulauerint. Si iuſtitias meas prophanauerint, & mãdata mea non cuſto, dierint. Viſitabo in uirga iniquitates eorum, & in uerberibus peccata eorum. Miſericor, diam autem meam nõ diſpergã ab eo, neq; nocebo in ueritate mea. Neq; prophanabo teſtamẽtum meum, & quæ procedunt de la bijs meis, non faciam irrita. Semel iuraui in ſancto meo ſi Dauid mentiar, ſemen eius in æternum manebit. Et thronus eius ſicut ſol in conſpectu meo, & ſicut luna perfecta in æternũ, & teſtis in cœlo fidelis. Tu uero rep, puliſti & deſpexiſti, diſtuliſti Chriſtũ tuum. Auertiſti teſtamentũ ſerui tui, prophanaſti in terra ſanctuariũ eius. Deſtruxiſti omnes ſepes eius, poſuiſti firmamentũ eius formi, dinem. Diripuerunt eum omnes trãſeuntes uiam, factus eſt opprobriũ uicinis ſuis. Exal taſti dexteram deprimentium eum, lætifica, ſti omnes inimicos eius. Auertiſti adiutoriũ gladij eius, & non auxiliatus ei in bello. De, ſtruxiſti eum ab emũdatione, & ſedem eius in terram colliſiſti. Minoraſti dies temporis eius, perfudiſti eum confuſione. Vſquequo dñe auertes in finem, exardeſcet ſicut ignis ira tua? Memorare quæ mea ſubſtãtia, nun, quid enim uane conſtituiſti omnes filios ho minum? Quis eſt homo qui uiuet & non ui debit mortem? eruet animam ſuam de ma, nu inferi. Vbi ſũt miſericordiæ tuæ antiquæ domine, ſicut iuraſti Dauid in ueritate tua? Memor eſto dñe opprobrij ſeruorũ tuorũ, quod continui in ſinu meo multarũ gẽtium. Quod exprobrauerunt inimici tui domine, quod exprobrauerunt cõmutationẽ Chriſti tui. Benedictus dñs in æternum, fiat fiat.

Oratio Moyſi hominis dei. LXXXIX

DOmine refugium factus es nobis, à ge neratione in generatione. Prius quàm montes fierent, aut formaretur terra & or, bis, à ſeculo & in ſeculum tu es deus.

Ne auertas

Et ponam in mari manum eius, & in fluminibus dexteram eius. Ipſe inuocabit me pater meus es tu, deus meus & fortitudo ſalutis meæ. Ego autem primogenitum ponam eum, excelſum regibus terræ. In æternum cuſtodiam ei miſericordiam meam, & pactum meum fidele erit ei. Et ponam perpetuum ſemen eius, & thronum eius ſicut dies cœli. Si autem dereliquerint filij eius legem meam, & in iudicijs meis non ambulauerint. Si cærimonias meas prophanauerint, & præcepta mea non cuſtodierint. Viſitabo in uirga ſcelera eorum, & in plagis iniquitates eorum. Miſericordiam autem meam non auferam ab eo, nec mentiar in ueritate mea. Non uiolabo pactum meum, & quod egreſſum eſt de labijs meis non mutabo. Semel iuraui in ſancto meo, ſi Dauid mentiar. Semen eius in ſempiternum erit, & thronus eius ſicut ſol in cõſpectu meo. Sicut luna ſtabilietur in ſempiternum, & teſtis in cœlo fidelis ſemper.

Tu autem reppuliſti & proieciſti, iratus es aduerſus Chriſtum tuum. Attenuaſti pactum ſerui tui, prophanaſti in terra diadema eius. Diſſipaſti omnes macerias eius, poſuiſti munitiones eius pauorem. Diripuerunt eum omnes qui tranſeunt per uiam, factus eſt opprobrium uicinis ſuis. Eleuaſti dexteram hoſtium eius, lætificaſti omnes inimicos illius. Auertiſti robur gladij eius, & non ſubleuaſti eum in prælio. Quieſcere feciſti munditiam eius, & thronum illius in terra detraxiſti. Abbreuiaſti dies adoleſcentiæ eius, operuiſti eum ignominia ſemper. Vſquequo domine abſconderis in finem, ſuccenditur quaſi ignis indignatio tua, Memento mei de profundo, alioquin quare fruſtra creaſti filios hominum. Quis eſt uir qui uiuat & non uideat mortem, ſaluans animam ſuam de manu inferi? ſemper. Vbi ſunt miſericordiæ tuæ antiquæ domine, quas iuraſti Dauid in ueritate tua. Recordare domine opprobrij ſeruorum tuorum, quia portaui in ſinu meo omnes iniquitates populorum. Quas exprobrauerunt inimici tui domine, quibus exprobrauerunt ueſtigia Chriſti tui. Benedictus dominus in ſempiternum, amen amen.

Oratio Moyſi uiri dei. xc

DOmine habitaculum tu factus es nobis in generatione & generatione. Antequam montes naſcerentur & parturiretur terra & orbis. à ſeculo & uſque in ſeculum tu es deus.

Conuertens

וְשַׂמְתִּי בַיָּם יָדוֹ וּבַנְּהָרוֹת יְמִינוֹ׃
הוּא יִקְרָאֵנִי אָבִי אָתָּה אֵלִי וְצוּר
יְשׁוּעָתִי׃ אַף־אֲנִי בְּכוֹר אֶתְּנֵהוּ
עֶלְיוֹן לְמַלְכֵי־אָרֶץ׃ לְעוֹלָם אֶשְׁמָר
־לוֹ חַסְדִּי וּבְרִיתִי נֶאֱמָנֶת לוֹ׃
וְשַׂמְתִּי לָעַד זַרְעוֹ וְכִסְאוֹ כִּימֵי שָׁמָיִם׃
אִם־יַעֲזְבוּ בָנָיו תּוֹרָתִי וּבְמִשְׁפָּטַי לֹא
יֵלֵכוּן׃ אִם־חֻקּוֹתַי יְחַלֵּלוּ וּמִצְוֹתַי לֹא
יִשְׁמֹרוּ׃ וּפָקַדְתִּי בְשֵׁבֶט פִּשְׁעָם
וּבִנְגָעִים עֲוֹנָם׃ וְחַסְדִּי לֹא־אָפִיר
מֵעִמּוֹ וְלֹא אֲשַׁקֵּר בֶּאֱמוּנָתִי׃ לֹא־
אֲחַלֵּל בְּרִיתִי וּמוֹצָא שְׂפָתַי לֹא אֲשַׁנֶּה׃
־אַחַת נִשְׁבַּעְתִּי בְקָדְשִׁי אִם־לְדָוִד
אֲכַזֵּב׃ זַרְעוֹ לְעוֹלָם יִהְיֶה וְכִסְאוֹ
כַּשֶּׁמֶשׁ נֶגְדִּי׃ כְּיָרֵחַ יִכּוֹן עוֹלָם וְעֵד
בַּשַּׁחַק נֶאֱמָן סֶלָה׃ וְאַתָּה־ זָנַחְתָּ
וַתִּמְאָס הִתְעַבַּרְתָּ עִם־מְשִׁיחֶךָ׃
נֵאַרְתָּה בְּרִית עַבְדֶּךָ חִלַּלְתָּ לָאָרֶץ נִזְרוֹ׃
פָּרַצְתָּ כָּל־גְּדֵרוֹתָיו שַׂמְתָּ מִבְצָרָיו
מְחִתָּה׃ שַׁסּוּהוּ כָּל־עֹבְרֵי דָרֶךְ הָיָה
חֶרְפָּה לִשְׁכֵנָיו׃ ־תָּרִימוֹתָ יְמִין
צָרָיו הִשְׂמַחְתָּ כָּל־אוֹיְבָיו׃ אַף־תָּשִׁיב
צוּר חַרְבּוֹ וְלֹא הֲקִמוֹתָהוּ בַּמִּלְחָמָה׃
הִשְׁבַּתָּ מִטְּהָרוֹ וְכִסְאוֹ לָ־אָרְצָה מָגַרְתָּה׃
־קִצַּרְתָּ יְמֵי עֲלוּמָיו הֶעֱטִיתָ עָלָיו
בּוּשָׁה סֶלָה׃ עַד־מָתַי יְהוָה תִּסָּתֵר
לָנֶצַח תִּבְעַר כְּמוֹ־אֵשׁ חֲמָתֶךָ׃ זְכָר־
אֲנִי מֶה־חָלֶד עַל־מַה־שָּׁוְא בָּרָאתָ כָּל־בְּנֵי־
אָדָם׃ מִי־גֶבֶר יִחְיֶה וְלֹא יִרְאֶה־מָּוֶת
יְמַלֵּט נַפְשׁוֹ מִיַּד־שְׁאוֹל סֶלָה׃
אַיֵּה׀ חַסְדֶּיךָ הָרִאשֹׁנִים׀ אֲדֹנָי נִשְׁבַּעְתָּ
לְדָוִד בֶּאֱמוּנָתֶךָ׃ זְכֹר ־חֶרְפַּת
עֲבָדֶיךָ שְׂאֵתִי בְחֵיקִי כָּל־רַבִּים עַמִּים׃
אֲשֶׁר חֵרְפוּ אוֹיְבֶיךָ יְהוָה אֲשֶׁר חֵרְפוּ
עִקְּבוֹת מְשִׁיחֶךָ׃ בָּרוּךְ יְהוָה לְעוֹלָם
אָמֵן׀ וְאָמֵן׃

ספר רביעי

צ

תְּפִלָּה־ לְמֹשֶׁה
אִישׁ־הָאֱלֹהִים
אֲדֹנָי מָעוֹן ־אַתָּה הָיִיתָ לָּנוּ בְּדוֹר
וָדוֹר׃ בְּטֶרֶם׀ הָרִים יֻלָּדוּ וַתְּחוֹלֵל
אֶרֶץ וְתֵבֵל וּמֵעוֹלָם וְעַד־עוֹלָם אַתָּה אֵל׃

Μὴ ἀπορρέψῃς ἄνθρωπον εἰς ταπείνωσιν, καὶ εἶπας υἱοὶ ἀνθρώπων. Ὅτι χίλια ἔτη ἐν ὀφθαλμοῖς σου κὲ, ὡσεὶ ἡ ἡμέρα ἡ ἐχθὲς ἥτις διῆλθε καὶ φυλακὴ ἐν νυκτί. Τὰ ἔτη ἡμῶν αὐτῶν ἑβδομήκοντα ἔτη, ἐὰν δὲ ἐν δυνάσταις ὀγδοήκοντα ἔτη, καὶ τὸ πλεῖον αὐτῶν κόπος καὶ πόνος. Ὅτι ἐπῆλθε πραότης ἐφ' ἡμᾶς, καὶ παιδευθησόμεθα. Τίς γινώσκει τὸ κράτος τῆς ὀργῆς σου, καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου σου τὸν θυμόν σου διαριθμήσασθαι. Τὴν δεξιάν σου οὕτως γνώρισόν μοι, καὶ τοὺς πεπαιδευμένους τῇ καρδίᾳ ἐν σοφίᾳ. Ἐπίστρεψον κὲ ἕως πότε, καὶ παρακλήθητι ἐπὶ τοῖς δούλοις σου. Ἐνεπλήσθημεν τὸ πρωὶ τοῦ ἐλέους σου κὲ, καὶ ἠγαλλιασάμεθα καὶ ἐυφράνθημεν. Ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις ἡμῶν ἐυφράνθημεν, ἀνθ' ὧν ἡμερῶν ἐταπείνωσας ἡμᾶς, ἐτῶν ὧν εἴδομεν κακά. Καὶ ἴδε ἐπὶ τοὺς δούλους σου, καὶ τὰ ἔργα σου, καὶ ὁδήγησον τοὺς υἱοὺς αὐτῶν. Καὶ ἔστω ἡ λαμπρότης κυ τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐφ' ἡμᾶς, καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν ἡμῶν κατεύθυνον ἐφ' ἡμᾶς, καὶ τὸ ἔργον τῶν χειρῶν ἡμῶν κατεύθυνον.

Αἶνος ᾠδῆς τῷ Δαυὶδ, ἀνεπίγραφος τοῖς ἑβδομήκοντα.

Ο Κατοικῶν ἐν βοηθείᾳ τοῦ ὑψίστου, ἐν σκέπῃ τοῦ θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ αὐλισθήσεται. Ἐρεῖ τῷ κυρίῳ ἀντιλήπτωρ μου εἶ, καὶ καταφυγή μου, ὁ θεός μου ἐλπιῶ ἐπ' αὐτόν. Ὅτι αὐτὸς ῥύσεταί σε ἐκ παγίδος θηρευτῶν, καὶ ἀπὸ λόγου ταραχώδους. Ἐν τοῖς μετόποις αὐτοῦ ἐπισκιάσει σοι, καὶ ὑπὸ τὰς πτέρυγας αὐτοῦ ἐλπιεῖς. Ὅπλῳ κυκλώσει σε ἡ ἀλήθεια αὐτοῦ, οὐ φοβηθήσῃ ἀπὸ φόβου νυκτερινοῦ. Ἀπὸ βέλους πετομένου ἡμέρας, ἀπὸ πράγματος ἐν σκότει διαπορευομένου, ἀπὸ συμπτώματος καὶ δαιμονίου μεσημβρινοῦ. Πεσεῖται ἐκ τοῦ κλίτους σου χιλιὰς, καὶ μυριὰς ἐκ δεξιῶν σου, πρός σε δὲ οὐκ ἐγγιεῖ. Πλὴν τοῖς ὀφθαλμοῖς σου κατανοήσεις, καὶ ἀνταπόδοσιν ἁμαρτωλῶν ὄψει. Ὅτι σὺ κὲ ἡ ἐλπίς μου, τὸν ὕψιστον ἔθου καταφυγήν σου. Οὐ προσελεύσεταί πρός σε κακὰ, καὶ μάστιξ οὐκ ἐγγιεῖ τῷ σκηνώματί σου. Ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ, τοῦ διαφυλάξαι σε ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς σου. Ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσί σε, μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου. Ἐπὶ ἀσπίδα καὶ βασιλίσκον ἐπιβήσῃ, καὶ καταπατήσεις λέοντα καὶ δράκοντα.

Ὅτι ἐν

Ne auertas hominem in humilitatẽ, & dixisti conuertimini filij hominũ. Quoniã mille anni ante oculos tuos, tanq̃ dies hesterna quæ præterijt. Et custodia in nocte, quæ pro nihilo habent, eorũ anni erunt. Mane sicut herba trãseat, mane floreat & trãseat, uespere decidat induret & arescat. Quia defecimus in ira tua, & in furore tuo turbati sumus. Posuisti iniquitates nostras in cõspectu tuo, seculũ nostrũ in illuminatione uultus tui. Qm̃ oẽs dies nostri defecerũt, & in ira tua defecimus. Anni nostri sicut aranea meditabunt, dies annorum nostrorũ in ipsis septuaginta anni. Si autẽ in potẽtatibus octoginta anni, & amplius eorũ labor & dolor. Qm̃ supuenit mansuetudo, & corripiemur. Quis nouit potestatẽ iræ tuæ, & præ timore tuo irã tuã dinumerare? Dexterã tuã sic notã fac, & eruditos corde in sapientia. Cõuertere dñe usq̃ quo, & deprecabilis esto super seruos tuos. Repleti sumus mane misericordia tua, & exultauimus & delectati sumus in omnibus diebus nostris. Lætati sumus p̃ diebus quibus nos humiliasti, annis quibus uidimus mala. Respice in seruos tuos & in opera tua, & dirige filios eorũ. Et sit splẽdor dñi dei nostri super nos, & opera manuũ nostrarũ dirige super nos, & opus manuum nostrarũ dirige.

Laus cantici Dauid. xc

QVi habitat in adiutorio altissimi, in protectiõe dei cœli cõmorabit. Dicet dño susceptor meus es tu & refugiũ meũ, deus meus sperabo in eũ. Qm̃ ipse liberabit me de laqueo uenãtiũ, & à uerbo aspero. Scapulis suis obũbrabit tibi, & sub pẽnis eius sperabis. Scuto circũdabit te ueritas eius, nõ timebis à timore nocturno. A sagitta uolãte in die, à negocio perãbulãte in tenebris, ab incursu & dæmonio meridiano. Cadẽt à latere tuo mille, & decẽ milia à dextris tuis, ad te autẽ nõ appropinquabit. Verũtamẽ oculis tuis cõsiderabis, & retributionem peccatorum uidebis. Quoniam tu es dñe spes mea, altissimũ posuisti refugiũ tuũ. Nõ accedet ad te malum, & flagellũ nõ appropinquabit tabernaculo tuo. Qm̃ angelis suis mandauit de te, ut custodiant te in omnibus uijs tuis. In manibus portabũt te, ne fortè offendas ad lapidẽ pedem tuum. Super aspidem & basiliscũ ambulabis, & conculcabis leonẽ & draconem.

Quoniam in

Conuertens hominem uſque ad contritionem, & dicens reuertimini filij Adam. Quia mille anni in oculis tuis ſicut dies heſterna quæ pertranſijt, & uigilia nocturna. Percutiente te eos ut ſomnium erunt, mane quaſi herba pertranſiens.

Mane floruit & abijt, ad ueſperum conteretur atque ſiccabitur. Conſumpti enim ſumus in furore tuo, & in indignatione tua conturbati ſumus. Poſuiſti iniquitates noſtras coram te, negligentias noſtras in luce uultus tui. Omnes enim dies noſtri tranſierunt in furore tuo, conſumpſimus annos noſtros quaſi ſermonem loquens. Dies annorum noſtrorum in ipſis ſeptuaginta annis, ſi autem multum, octoginta anni, & quod amplius labor & dolor, quoniam tranſibimus cito & auolauimus. Quis nouit fortitudinem iræ tuæ, & ſecũdum timorem tuum indignationem tuam. Vt numerentur dies noſtri ſic oſtende, & ueniemus corde ſapienti.

Reuertere domine uſquequo, & exorabilis eſto ſuper ſeruos tuos. Imple nos matutina miſericordia tua, & laudabimus & lætabimur in cunctis diebus noſtris. Lætifica nos pro diebus quibus afflixiſti nos, & annis in quibus uidimus mala. Appareat apud ſeruos tuos opus tuum, & gloria tua ſuper filios eorum. Et ſit decor domini dei noſtri ſuper nos, & opus manuum noſtrarum fac ſtabile ſuper nos, & opus manuum noſtrarum confirma.

תָּשֵׁב אֱנוֹשׁ עַד־דַּכָּא וַתֹּאמֶר שׁוּבוּ
בְנֵי־אָדָם׃ כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ
כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר וְאַשְׁמוּרָה
בַּלָּיְלָה׃ זְרַמְתָּם שֵׁנָה יִהְיוּ בַּבֹּקֶר
כָּחָצִיר יַחֲלֹף׃ בַּבֹּקֶר יָצִיץ וְחָלָף
לָעֶרֶב יְמוֹלֵל וְיָבֵשׁ׃ כִּי־כָלִינוּ בְאַפֶּךָ
וּבַחֲמָתְךָ נִבְהָלְנוּ׃ שַׁתָּ עֲוֹנֹתֵינוּ
לְנֶגְדֶּךָ עֲלוּמֵינוּ לְמָאוֹר פָּנֶיךָ׃
כִּי כָל־יָמֵינוּ פָּנוּ בְעֶבְרָתֶךָ כִּלִּינוּ שָׁנֵינוּ
כְּמוֹ־הֶגֶה׃ יְמֵי־שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם
שִׁבְעִים שָׁנָה וְאִם בִּגְבוּרוֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה
וְרָהְבָּם עָמָל וָאָוֶן כִּי־גָז חִישׁ וַנָּעֻפָה׃
מִי־יוֹדֵעַ עֹז אַפֶּךָ וּכְיִרְאָתְךָ עֶבְרָתֶךָ׃
לִמְנוֹת יָמֵינוּ כֵּן הוֹדַע וְנָבִיא לְבַב
חָכְמָה׃ שׁוּבָה יְהוָה עַד־מָתָי וְהִנָּחֵם
עַל־עֲבָדֶיךָ׃ שַׂבְּעֵנוּ בַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ
וּנְרַנְּנָה וְנִשְׂמְחָה בְכָל־יָמֵינוּ׃
שַׂמְּחֵנוּ כִּימוֹת עִנִּיתָנוּ שְׁנוֹת רָאִינוּ רָעָה
׃ יֵרָאֶה אֶל־עֲבָדֶיךָ פָּעֳלֶךָ וַהֲדָרְךָ
עַל־בְּנֵיהֶם׃ וִיהִי נֹעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ
עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה
יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ׃

QVi habitat in abſcondito excelſi, in umbraculo domini commorabitur. Dicens domino ſpes mea & fortitudo mea, deus meus confidam in eo. Quia ipſe liberabit te de laqueo uenantium, de morte inſidiarum. In ſcapulis ſuis obumbrabit tibi & ſub alis eius ſperabis, ſcutum & protectio ueritas eius. Non timebis à timore nocturno, à ſagitta uolante per diem. A peſte in tenebris ambulante, à morſu inſanientis meridie. Cadent à latere tuo mille & decem milia à dextris tuis, ad te autem non appropinquabit. Veruntamen oculis tuis uidebis, & ultionem impiorum cernes. Tu enim es domine ſpes mea, excelſum poſuiſti habitaculum tuum. Non accedet ad te malum, & lepra non appropinquabit tabernaculo tuo. Quia angelis ſuis mandauit de te, ut cuſtodiant te in omnibus uijs tuis. In manibus portabunt te, ne fortè offendat ad lapidẽ pes tuus. Super aſpidẽ & baſilicũ calcabis, conculcabis leonem & draconem. Quoniam mihi

יוֹשֵׁב בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן בְּצֵל שַׁדַּי
יִתְלוֹנָן׃ אוֹמַר לַיהוָה מַחְסִי וּמְצוּדָתִי
אֱלֹהַי אֶבְטַח־בּוֹ׃ כִּי הוּא יַצִּילְךָ
מִפַּח יָקוּשׁ מִדֶּבֶר הַוּוֹת׃ בְּאֶבְרָתוֹ
יַסֵּךְ לָךְ וְתַחַת כְּנָפָיו תֶּחְסֶה צִנָּה וְסֹחֵרָה
אֲמִתּוֹ׃ לֹא תִירָא מִפַּחַד לָיְלָה מֵחֵץ
יָעוּף יוֹמָם׃ מִדֶּבֶר בָּאֹפֶל יַהֲלֹךְ
מִקֶּטֶב יָשׁוּד צָהֳרָיִם׃ יִפֹּל מִצִּדְּךָ׃
אֶלֶף וּרְבָבָה מִימִינֶךָ אֵלֶיךָ לֹא יִגָּשׁ׃
רַק בְּעֵינֶיךָ תַבִּיט וְשִׁלֻּמַת רְשָׁעִים
תִּרְאֶה׃ כִּי־אַתָּה יְהוָה מַחְסִי עֶלְיוֹן
שַׂמְתָּ מְעוֹנֶךָ׃ לֹא־תְאָנֶה אֵלֶיךָ רָעָה
וְנֶגַע לֹא־יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ׃ כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה־
לָּךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל־דְּרָכֶיךָ׃ עַל־כַּפַּיִם
יִשָּׂאוּנְךָ פֶּן־תִּגֹּף בָּאֶבֶן רַגְלֶךָ׃
עַל־שַׁחַל וָפֶתֶן תִּרְמֹס תִּרְמוֹס כְּפִיר וְתַנִּין׃
כִּי־בִי

Ολι ἐπ' ἐμὲ ἤλπισε καὶ ῥύσομαι αὐτ̀, σκεπάξω αὐτ̀, ὅτι ἔγνω τ̀ ὄνομά μ. Κεκράξετ̀ πρός με κ̀ ἐπακούσομαι αὐτ῀, μετ' αὐτ῀ εἰμὶ ἐν θλίψει. Ἐξελοῦμαι αὐτ̀ν καὶ δοξάσω αὐτ̀, μακρότητα ἡμερῶν ἐμπλήσω αὐτ̀, καὶ δείξω αὐτ῀ τ̀ σωτήριόν μ.

Καθισμα ιβ.

Ψαλμὸς ᾠδῆς εἰς τ῀ ἡμέραν τ῀ Σαββάτ. Ψα

ΑΓαθὸν τ̀ ἐξομολογεῖσθ̀ τ῀ κυρίῳ, κ̀ ψάλλειν τ῀ ὀνόματί σ ὕψιστε. Τὸ ἀναγγέλλειν τ̀ πρωὶ τ̀ ἐλέός σ, κ̀ τ̀ ἀληθιάν σ κατὰ νύκτα. Ἐν δεκαχόρδῳ ψαλτηρίῳ μετ' ᾠδῆς ἐν κιθάρᾳ. Ὅτι ἤυφρανάς με κ̄ε ἐν τ῀ ποιήματί σ, κ̀ ἐν τοῖς ἔργοις τ῀ν χειρῶν σ ἀγαλλιάσομαι. Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σ κύριε, σφόδρα ἐβαθύνθησαν οἱ διαλογισμοί σ. Ἀνὴρ ἄφρων τ̀ γνώσετ̀ κ̀ ἀσύνετος τ̀ συνήσει ταῦτα. Ἐν τῷ ἀνατεῖλαι ἁμαρτωλοὺς ὡσεὶ χόρτον, κ̀ διέκυψαν πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τ῀ν ἀνομίαν. Ὅπως ἂν ἐξολοθρευθῶσιν εἰς τ̀ αἰῶνα τ῀ αἰῶνος, σὺ δ ὕψιστος εἰς τ̀ αἰῶνα κύριε. Ὅτι ἰδοὺ οἱ ἐχθροί σ κύριε, ὅτι ἰδοὺ οἱ ἐχθροί σ ἀπολοῦντ̀. Καὶ διασκορπισθήσον̀ πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τ῀ν ἀνομίαν, κ̀ ὑψωθήσετ̀ ὡς μονοκέρωτος τ̀ κέρας μ, κ̀ τ̀ γῆράς μ ἐν ἐλαίῳ πίονι. Καὶ ἐπεῖδεν ὁ ὀφθαλμός μ ἐν τοῖς ἐχθροῖς μ, κ̀ ἐν τοῖς ἐπανισταμένοις ἐπ' ἐμὲ πονηρευομένοις, ἀκούσετ̀ τ̀ οὖς μ. Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει, ὡσεὶ κέδρος ὁ ἐν τῷ λιβάνῳ πληθυνθήσεται. Πεφυτευμένοι ἐν τ῀ οἴκῳ κυρίου, ἐν ταῖς αὐλαῖς τ῀ θεοῦ ἡμῶν ἐξανθήσουσι. Ἔτι πληθυνθήσονται ἐν γήρει πίονι, καὶ εὐπαθοῦντες ἔσονται τ̀ ἀναγγεῖλαι. Ὅτι εὐθὺς κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστιν ἀδικία ἐν αὐτῷ. Εἰς τ῀ν ἡμέραν τ῀ προσαββάτου ὅτε κατῴκισται ἡ γῆ αἶνος ᾠδῆς τῷ Δαυὶδ, αἰνετίγραφος πρὸ ἑβραίοις. Ψβ

Ο Κύριος ἐβασίλευσεν εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο, ἐνεδύσατο κύριος δύναμιν κ̀ περιέζωσατο. Καὶ γὰρ ἐστερέωσε τ῀ν οἰκουμένην, ἥ τις οὐ σαλευθήσετ̀. Ἕτοιμος ὁ θρόνος σ ἀπὸ τότε, ἀπὸ τ῀ αἰῶνος σὺ εἶ. Ἐπῆραν οἱ ποταμοί κύριε, ἐπῆραν οἱ ποταμοὶ φωνὰς αὐτῶν. Ἀροῦσιν οἱ ποταμοὶ τὰς πτερύγεις αὐτῶν, ἀπὸ φωνῶν ὑδάτων πολλῶν. Θαυμασοὶ οἱ μετεωρισμοὶ τ῀ς θαλάσσης, θαυμασὸς ἐν ὑψηλοῖς ὁ κύριος. Τὰ μαρτύριά σ πιστώθησαν σφόδρα, τῷ οἴκῳ σ πρέπει ἁγίασμα κύριε, εἰς μακρότητα ἡμερῶν.

Ψαλμὸς τ῀ Δαυὶδ τετράδι σαββάτου. Ψγ

Ο Θεὸς ἐκδικήσεων κ̄ς, θ̄ς ἐκδικήσεων ἐπαρρησιάσθ. Ὑψώθητι ὁ κρίνων τ῀ν γῆν, ἀπόδος ἀνταπόδοσιν τοῖς ὑπερηφάνοις. Εως πότε ἁμαρτωλοὶ κ̄ε, ἕως πότε ἁμαρτωλοὶ καυχήσον̀.

Φθέγξον̀τ̀

Quoniam in me sperauit & liberabo eũ, protegã eum quoniã cognouit nomen meum. Clamauit ad me & ego exaudiã eum, cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum & glorificabo eum. Longitudine dierum replebo eum, & ostendam illi salutare meum.

Psalmus cantici in die sabbati. XCI

BOnũ est confiteri dño, & psallere nomini tuo altissime. Ad annuntiandũ mane misericordiã tuam, & ueritatẽ tuam per noctem. In decachordo psalterio, cum cantico in cithara. Quia delectasti me dñe in factura tua, & in operib⁹ manuũ tuarũ exultabo. Quàm magnificata sunt opera tua dñe, nimis, profundæ factæ sunt cogitatiões tuæ. Vir insipiẽs nõ cognoscet, & stultus nõ intelliget hæc. Quũ exorti fuerint peccatores sicut fœnũ, & apparuerint omnes qui operãtur iniquitatẽ. Vt intereãt in seculũ seculi, tu autem altissimus in æternũ dñe. Quoniam ecce inimici tui dñe, quoniã ecce inimici tui peribũt, & dispergẽtur omnes qui operãtur iniquitatẽ. Et exaltabitur sicut unicornis cornu meũ, & senectus mea in misericordia uberi. Et despexit oculus meus inimicos meos, & ab insurgentibus in me malignantibus audiet auris mea. Iust⁹ ut palma florebit, sicut cedrus libani multiplicabitur. Plantati in domo domini, in atrijs domus dei nostri florebunt. Adhuc multiplicabũtur in senecta uberi, & bene patientes erũt ut annũtiẽt. Qm̃ rectus dñs deus noster, & non est iniquitas in eo.

Laus cantici Dauid in die ante sabbatum, quando fundata est terra. XCII

DOminus regnauit, decorẽ indutus est, indutus est dñs fortitudinẽ & præcinxit se. Etenim firmauit orbẽ terræ, qui nõ cõmouebitur. Parata sedes tua ex tunc, à seculo tu es. Eleuauerũt flumina domine, eleuauerunt flumina uocẽ suam. Eleuauerunt flumina fluctus suos, à uocibus aquarũ multarũ. Mirabiles elationes maris, mirabilis in altis dominus. Testimonia tua credibilia sunt nimis, domum tuam decet sanctitudo domine, in longitudine dierum.

Psalmus Dauid, quarta sabbati. XCIII

DEus ultionũ dñs, deus ultionum libere egit. Exaltare qui iudicas terrã, redde retributionem superbis. Vsquequo peccatores dñe, usquequo peccatores gloriabũtur?

Effabuntur

Quoniam mihi adhæsit & liberabo eum, exal/tabo eum quoniam cognouit nomen meum. Inuocabit me & exaudiam eum, cum ipso ero in tribulatione, eruam eum & glorificabo eum. Longitudine dierum implebo eum, & ostendam illi salutare meum.

Psalmus cantici in die sabbati. XCII

BOnum est confiteri domino, & psallere no/mini tuo altissime. Ad annuntiandum mane misericordiam tuam, & fidem tuam in no/cte. In decachordo & in psalterio, in cantico & cithara. Quoniam lætificasti me domine in opere tuo, in facturis manuum tuarum laudabo.

Quàm magnificata sunt opera tua domine, satis profundæ factæ sunt cogitationes tuæ. Vir insipiens non cognoscet, & stultus non intel/liget istud. Germinauerunt impij quasi fœ/num, & floruerunt omnes qui operantur iniqui/tatem, ut conterantur usque in sempiternum. Tu autem excelsus in æternum domine. Ecce enim inimici tui domine, ecce inimici tui peribũt, & dissipabuntur omnes qui operantur iniquita/tem. Et exaltabitur quasi monocerotis cor/nu meum, & senectus mea in oleo uberi. Et respiciet oculus meus eos qui insidiantur mihi, de his qui consurgunt aduersum me malignantibus audiet auris mea. Iustus ut palma florebit, ut cedrus in libano multiplicabitur. Tran/splantati in domo domini, in atrijs dei nostri ger/minabunt. Adhuc fructificabunt in senectu/te, pingues & frondentes erunt. Annuntian/tes quia rectus dominus, fortitudo mea, & non est iniquitas in eo.

XCIII

DOminus regnauit, gloria indutus est, indu/tus est dominus fortitudine & accinctus est, insuper appendit orbem qui non commouebi/tur. Firmum solium tuum ex tunc, ab æter/no tu es. Leuauerunt flumina domine, leua/uerunt flumina uoces suas, leuauerunt flumina gurgites suos. A uocibus aquarum multa/rum grandes fluctus maris, grandis in excelso dominus. Testimonia tua fidelia facta sunt nimis, domum tuam decet sanctitas domine in longitudine dierum.

XCIIII

DEus ultionum domine, deus ultionũ osten/dere. Eleuare qui iudicas terram, redde uicissitudinem superbis. Vsquequo impij domine, usquequo impij exultabunt.

Fluent

כִּי בִי חָשַׁק וַאֲפַלְּטֵהוּ אֲשַׂגְּבֵהוּ כִּי־
יָדַע שְׁמִי׃ יִקְרָאֵנִי וְאֶעֱנֵהוּ עִמּוֹ
אָנֹכִי בְצָרָה אֲחַלְּצֵהוּ וַאֲכַבְּדֵהוּ׃
אֹרֶךְ יָמִים אַשְׂבִּיעֵהוּ וְאַרְאֵהוּ בִּישׁוּעָתִי׃

צב

מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם
הַשַּׁבָּת׃
טוֹב לְהֹדוֹת לַיהוָה וּלְזַמֵּר לְשִׁמְךָ
עֶלְיוֹן׃ לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ
וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת׃ עֲלֵי עָשׂוֹר וַעֲלֵי־
נֵבֶל עֲלֵי הִגָּיוֹן בְּכִנּוֹר׃ כִּי שִׂמַּחְתַּנִי
יְהוָה בְּפָעֳלֶךָ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ אֲרַנֵּן׃
מַה־גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ יְהוָה מְאֹד עָמְקוּ
מַחְשְׁבוֹתֶיךָ׃ אִישׁ־בַּעַר לֹא יֵדָע
וּכְסִיל לֹא־יָבִין אֶת־זֹאת׃ בִּפְרֹחַ
רְשָׁעִים כְּמוֹ־עֵשֶׂב וַיָּצִיצוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן
לְהִשָּׁמְדָם עֲדֵי עַד׃ וְאַתָּה מָרוֹם
לְעוֹלָם יְהוָה׃ כִּי הִנֵּה אוֹיְבֶיךָ יְהוָה
כִּי־הִנֵּה אוֹיְבֶיךָ יֹאבֵדוּ יִתְפָּרְדוּ כָּל־פֹּעֲלֵי
אָוֶן׃ וַתָּרֶם כִּרְאֵים קַרְנִי בַּלּוֹתִי
בְּשֶׁמֶן רַעֲנָן׃ וַתַּבֵּט עֵינִי בְּשׁוּרָי
בַּקָּמִים עָלַי מְרֵעִים תִּשְׁמַעְנָה אָזְנָי׃
צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן
יִשְׂגֶּה׃ שְׁתוּלִים בְּבֵית יְהוָה בְּחַצְרוֹת
אֱלֹהֵינוּ יַפְרִיחוּ׃ עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה
דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ׃ לְהַגִּיד כִּי־
יָשָׁר יְהוָה צוּרִי וְלֹא־עַוְלָתָה בּוֹ׃

צג

יְהוָה מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְהוָה
עֹז הִתְאַזָּר אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט׃
נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז מֵעוֹלָם אָתָּה׃
נָשְׂאוּ נְהָרוֹת יְהוָה נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם
יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דָּכְיָם׃ מִקֹּלוֹת מַיִם
רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי־יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם
יְהוָה׃ עֵדֹתֶיךָ נֶאֶמְנוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ
נַאֲוָה קֹדֶשׁ יְהוָה לְאֹרֶךְ יָמִים׃

צד

אֵל־נְקָמוֹת יְהוָה אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ׃
הִנָּשֵׂא שֹׁפֵט הָאָרֶץ הָשֵׁב גְּמוּל
עַל־גֵּאִים׃ עַד־מָתַי רְשָׁעִים יְהוָה
עַד־מָתַי רְשָׁעִים יַעֲלֹזוּ׃

Φθέγξον͂ται λαλήσουσιν ἀδικίαν, λαλήσουσι πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. Τὸν λαόν σου κε ἐταπείνωσαν, καὶ τῇ κληρονομίαν σου ἐμάκωσαν. Χήραν καὶ ὀρφανὸν ἀπεκτείναν, καὶ προσήλυτον ἐφόνευσαν. Καὶ εἶπαν ὅτι οὐκ ὄψεται κς, οὐδὲ συνήσει ὁ θεὸς τοῦ ἰακώβ. Σύνετε δὴ ἄφρονες ἐν τῷ λαῷ, καὶ μωροὶ ποτε φρονήσατε. Ο φυτεύσας τὸ ὦς, οὐχὶ ἀκούει, ἢ ὁ πλάσας τὸ ὀφθαλμὸν, οὐχὶ κατανοεῖ; Ο παιδεύων ἔθνη, οὐχὶ ἐλέγξει, ὁ διδάσκων ἄνθρωπον γνῶσιν; Κς γινώσκει τοὺς διαλογισμοὺς τῶν ἀνθρώπων, ὅτι εἰσὶ μάταιοι. Μακάριος ἄνθρωπος ὃν ἂν παιδεύσῃς κε, καὶ ἐκ τοῦ νόμου σου διδάξῃς αὐτόν. Τοῦ πραΰναι αὐτῷ ἀφ' ἡμερῶν πονηρῶν, ἕως οὗ ὀρυγῇ τῷ ἁμαρτωλῷ βόθρος. Οτι οὐκ ἀπώσεται κς τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, οὐκ ἐγκαταλείψει. Εως ἡ δικαιοσύνη ἐπιστρέψῃ εἰς κρίσιν, καὶ ἐχόμενοι αὐτῆς πάντες οἱ εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ. Τίς ἀναστήσεταί μοι ἐπὶ πονηρευομένους, ἢ τίς συμπαραστήσεταί μοι ἐπὶ τοὺς ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν; Εἰ μὴ ὅτι κς ἐβοήθησέ μοι, παρ' ὀλίγον παρῴκησε τὸ ὦς μου ἡ ψυχή μου. Εἰ ἔλεγον ἐσάλευται ὁ πούς μου, τὸ ἔλεός σου κε ἐβοήθει μοι. Κατὰ τὸ πλῆθος τῶν ὀδυνῶν μου ἐν τῇ καρδίᾳ μου, αἱ παρακλήσεις σου ἐνέφραναν τὴν ψυχήν μου. Μὴ συμπροσέσται σοι θρόνος ἀνομίας, ὁ πλάσσων πόνον ἐπὶ πρόσταγμα; Θηρεύσουσιν ἐπὶ ψυχὴν δικαίου, καὶ αἷμα ἀθῷον καταδικάσουσι. Καὶ ἐγένετό μοι κς εἰς καταφυγήν, καὶ ὁ θεός μου εἰς βοηθὸν ἐλπίδος μου. Καὶ ἀπέδωκε αὐτοῖς κς τὴν ἀνομίαν αὐτῶν, καὶ κατὰ τὴν πονηρίαν αὐτῶν, ἀφανιεῖ αὐτοὺς κύριος ὁ θεός.

Αἶνος ᾠδῆς ψαλμοῦ Δαυὶδ ἀνεπίγραφος τοῖς ἑβραίοις. ϟδ

ΔΕῦτε ἀγαλλιασώμεθα τῷ κυρίῳ, ἀλαλάξωμεν τῷ θεῷ τῷ σωτῆρι ἡμῶν. Προφθάσωμεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν ἐξομολογήσει, καὶ ἐν ψαλμοῖς ἀλαλάξωμεν αὐτῷ. Οτι θεὸς μέγας κς, καὶ βασιλεὺς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. Οτι ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὰ πέρατα τῆς γῆς, καὶ τὰ ὕψη τῶν ὀρέων αὐτοῦ εἰσίν. Οτι αὐτοῦ ἔστιν ἡ θάλασσα, καὶ αὐτὸς ἐποίησεν αὐτὴν, καὶ τὴν ξηρὰν αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἔπλασαν. Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν αὐτῷ, καὶ κλαύσωμεν ἐναντίον κυ τοῦ ποιήσαντος ἡμᾶς. Οτι αὐτός ἐστιν ὁ θεὸς ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς λαὸς νομῆς αὐτοῦ, καὶ πρόβατα χειρὸς αὐτοῦ. Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ. Κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πειρασμοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὗ ἐπείρασάν με οἱ πατέρες ὑμῶν. Ἐδοκίμασάν με καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου, τεσσαράκοντα ἔτη προσώχθισα τῇ γενεᾷ ἐκείνῃ. Καὶ εἶπα ἀεὶ πλανῶνται τῇ καρδίᾳ, αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν τὰς ὁδούς μου. Ὡς ὤμοσα ἐν τῇ

Effabuntur & loquentᵉ iniquitatē, loquētur omnes qui operantᵉ iniuſtitiā. Populū tuum dñe humiliauerūt, & hæreditatē tuam uexauerūt. Viduam & aduenā interfecerūt, & pupillos occiderunt. Et dixerūt nō uidebit dñs, nec intelliget deus Iacob. Intelligite inſipientes in populo, & ſtulti aliquādo ſapite. Qui plantauit aurē nō audiet, aut qui finxit oculum nō cōſiderat? Qui corripit gētes non arguet, aut qui docet hominē ſcientiā? Dñs ſcit cogitationes hominū, qm̄ uanę ſunt. Beatus homo quem tu erudieris dñe, & de lege tua docueris eum. Vt mitiges ei à diebus malis, donec fodiatur peccatori fouea. Quia nō repellet dñs plebē ſuā, & hæreditatē ſuā nō derelinquet. Quoaduſq; iuſtitia cōuertatᵉ in iudiciū, & qui tenēt eam oēs recto ſunt corde. Quis cōſurget mihi aduerſus malignantes, aut qs ſtabit mecū aduerſus operātes iniquitatē? Niſi quia dñs adiuuit me, paulominus habitaſſet in inferno ania mea. Si dicebam motꝰ eſt pes meus, miſericordia tua dñe adiuuabat me. Secundū multitudinē dolorum meorū in corde meo, cōſolationes tuæ lætificauerūt animā meā. Nūquid adhæret tibi ſedes iniqtatis, qui fingis laborē in præceptoꝰ? Captabūt in animā iuſti, & ſanguinē innocētē condēnabūt. Et factus eſt mihi dñs in refugiū, & deus meus in adiutoriū ſpei meæ. Et reddet illis iniquitatē ipſorū, & in malitia eorum diſperdet illos dominus deus noſter.

Laus cantici ipſi Dauid. XCIIII

VEnite exultemus dño, iubilemꝰ deo ſalutari noſtro. Præoccupemᵒ faciē eius in cōfeſſione, & in pſalmis iubilemꝰ ei. Quoniā deus magnus dominus, & rex magnus ſupᵉ oēs deos. Quia in manu eius ſunt oēs fines terræ, & altitudines mōtium ipſius ſunt. Qm̄ ipſius eſt mare & ipſe fecit illud, & ſicā manꝰ eius formauerūt. Venite adoremus & pcidamus, & ploremus ante dominū qui fecit nos, quia ipſe eſt dominus deus noſter. Et nos populus paſcuæ eius, & oues manus eius. Hodie ſi uocē eius audieritis, nolite obdurare corda ueſtra. Sicut in irritatione, ſecū dū diem tētationis in deſerto. Vbi tētauerūt me patres ueſtri, probauerūt & uiderūt opera mea. Quadraginta annis offenſus fui generationi illi, & dixi ſemper errant corde. Et iſti non cognouerunt uias meas, ut iuraui

in ira

Fluent loquentes antiquum, garrient omnes qui operantur iniquitatem. Populum tuum domine conterent, & hęreditatē tuam affligent. Viduam & aduenam interficient, & pupillos occident. Et dixerunt non uidebit dominus, & non intelliget deus Iacob. Intelligite ſtulti in populo, & inſipientes aliquando diſcite. Qui plantauit aurem non audiet, aut qui finxit oculum non uidebit? Qui erudit gentes non arguet, qui docet hominem ſcientiā? Dominus nouit cogitationes hominum, quia uanæ ſunt. Beatus uir quē tu erudieris domine, & de lege tua docueris eum. Vt quieſcat à diebus afflictionis, donec fodiatur impio interitus. Nō enim derelinquet dominus populum ſuum, & hæreditatem ſuam non deſeret. Quoniam ad iuſtitiam reuertetur iudicium, & ſequentur illud omnes recti corde. Quis ſtabit pro me aduerſum malos, quis ſtabit pro me aduerſum operarios iniquitatis? Niſi quia dominus auxiliator meus, paulominus habitaſſet in inferno anima mea. Si dicebam motus eſt pes meus, miſericordia tua domine ſuſtentabat me. In multitudine cogitationum mearum quæ ſunt in me intrinſecus, conſolationes tuæ delectabunt animam meam. Nunquid particeps erit tui thronus inſidiarum fingens laborem in præcepto. Copulabuntur aduerſum animam iuſti, & ſanguinem innocentē condemnabunt. Erit autem mihi dominus in refugium, & deus meus quaſi petra ſpei meæ. Et reſtituet ſuper eos iniquitatem ſuam & in malitia ſua perdet eos, perdet eos dominus deus noſter.

תהלים

יַבִּיעוּ יְדַבְּרוּ עָתָק יִתְאַמְּרוּ כָּל־
פֹּעֲלֵי אָוֶן׃ עַמְּךָ יְהוָה יְדַכְּאוּ
וְנַחֲלָתְךָ יְעַנּוּ׃ אַלְמָנָה וְגֵר יַהֲרֹגוּ
וְיתוֹמִים יְרַצָּחוּ׃ וַיֹּאמְרוּ לֹא יִרְאֶה
־יָהּ וְלֹא יָבִין אֱלֹהֵי יַעֲקֹב׃ בִּינוּ
בֹעֲרִים בָּעָם וּכְסִילִים מָתַי תַּשְׂכִּילוּ׃
חֹנֵטַע אֹזֶן הֲלֹא יִשְׁמָע אִם־יוֹצֵר
עַיִן הֲלֹא יַבִּיט׃ הַיֹּסֵר גּוֹיִם הֲלֹא
יוֹכִיחַ הַמְלַמֵּד אָדָם דָּעַת׃ יְהוָה
יוֹדֵעַ מַחְשְׁבוֹת אָדָם כִּי־הֵמָּה הָבֶל׃
אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר־תְּיַסְּרֶנּוּ יָהּ וּמִתּוֹרָתְךָ
תְלַמְּדֶנּוּ׃ לְהַשְׁקִיט לוֹ מִימֵי רָע עַד
יִכָּרֶה לָרָשָׁע שָׁחַת׃ כִּי׀ לֹא־יִטֹּשׁ
יְהוָה עַמּוֹ וְנַחֲלָתוֹ לֹא יַעֲזֹב׃ כִּי עַד
־צֶדֶק יָשׁוּב מִשְׁפָּט וְאַחֲרָיו כָּל־יִשְׁרֵי־לֵב׃
מִי־יָקוּם לִי עִם־מְרֵעִים מִי־יִתְיַצַּב
לִי עִם־פֹּעֲלֵי אָוֶן׃ לוּלֵי יְהוָה
עֶזְרָתָה לִּי כִּמְעַט׀ שָׁכְנָה דוּמָה נַפְשִׁי׃
אִם־אָמַרְתִּי מָטָה רַגְלִי חַסְדְּךָ יְהוָה
יִסְעָדֵנִי׃ בְּרֹב שַׂרְעַפַּי בְּקִרְבִּי
תַּנְחוּמֶיךָ יְשַׁעֲשְׁעוּ נַפְשִׁי׃ הֲיִחָבְרְךָ
כִּסֵּא הַוּוֹת יוֹצֵר עָמָל עָלֵי־חֹק׃
יָגוֹדּוּ עַל־נֶפֶשׁ צַדִּיק וְדָם נָקִי יַרְשִׁיעוּ׃
וַיְהִי יְהוָה לִי לְמִשְׂגָּב וֵאלֹהַי לְצוּר
מַחְסִי׃ וַיָּשֶׁב עֲלֵיהֶם׀ אֶת־אוֹנָם
וּבְרָעָתָם יַצְמִיתֵם יַצְמִיתֵם יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ׃

פ

XCV

VEnite laudemus dominum, iubilemus petræ Ieſu noſtro. Præoccupemus uultum eius in actione gratiarum, in canticis iubilemus ei. Quoniam fortis & magnus dominus, & rex magnus ſuper omnes deos. In cuius manu fundamenta terræ, & excelſa montium ipſius ſunt. Cuius eſt mare ipſe enim fecit illud, & ſiccam manus eius plaſmauerunt. Venite adoremus & curuemur, flectamus genua ante faciem domini factoris noſtri. Quia ipſe eſt deus noſter & nos populus paſcuæ eius & grex manus eius, hodie ſi uocem eius audieritis. Nolite indurare corda ueſtra ſicut in contradictione, ſicut in die tentationis in deſerto. Vbi tentauerunt me patres ueſtri, probauerunt me & uiderunt opus meum. Quadraginta annis diſplicuit mihi generatio illa & dixi populus errans corde eſt, & non cognoſcens uias meas. Quibus iuraui in furore

לְכוּ נְרַנְּנָה לַיהוָה נָרִיעָה לְצוּר
יִשְׁעֵנוּ׃ נְקַדְּמָה פָנָיו בְּתוֹדָה
בְּזִמִּרוֹת נָרִיעַ לוֹ׃ כִּי אֵל גָּדוֹל
יְהוָה וּמֶלֶךְ גָּדוֹל עַל־כָּל־אֱלֹהִים׃
אֲשֶׁר בְּיָדוֹ מֶחְקְרֵי־אָרֶץ וְתוֹעֲפוֹת הָרִים
לוֹ׃ אֲשֶׁר־לוֹ הַיָּם וְהוּא עָשָׂהוּ
וְיַבֶּשֶׁת יָדָיו יָצָרוּ׃ בֹּואוּ נִשְׁתַּחֲוֶה
וְנִכְרָעָה נִבְרְכָה לִפְנֵי־יְהוָה עֹשֵׂנוּ׃
כִּי׀ הוּא אֱלֹהֵינוּ וַאֲנַחְנוּ עַם מַרְעִיתוֹ
וְצֹאן יָדוֹ הַיּוֹם אִם־בְּקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ׃
אַל־תַּקְשׁוּ לְבַבְכֶם כִּמְרִיבָה כְּיוֹם מַסָּה
בַּמִּדְבָּר׃ אֲשֶׁר נִסּוּנִי אֲבוֹתֵיכֶם
בְּחָנוּנִי גַּם־רָאוּ פָעֳלִי׃ אַרְבָּעִים שָׁנָה
אָקוּט בְּדוֹר וָאֹמַר עַם תֹּעֵי לֵבָב הֵם
וְהֵם לֹא־יָדְעוּ דְרָכָי׃ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי

ϛν τῇ ὀργῇ μȣ, εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατά/
παυσίν μȣ. Αἶν ϣδὴ τῷ Δαυὶδ, ὅτε ὁ
οἶκος ᾠκοδόμητο μετὰ τὴν ἀιχμαλωσίαν. ἀνε/
πίγραφος παρ' ἑβραίοις. ϟε

ΑΣατε τῷ κῷ ᾆσμα καινόν, ᾄσατε τῷ κῷ
πᾶσα ἡ γῆ. Ασατε ϖ κυρίῳ, εὐλογήσατε τὸ ὄνο
μα αὐτȣ, εὐαγγελίζεσθε ἡμέραν ἐξ ἡμέρας τὸ σω
τήριον αὐτȣ. Αναγγείλατε ϵν τοῖς ἔθνεσι τὴν δό
ξαν αὐτȣ, ϵν πᾶσι τοῖς λαοῖς τὰ θαυμάσια αὐτȣ.
Οτι μέγας κς καὶ αἰνετὸς σφόδρα, φοβερός ἐστιν
ὑπὲρ πάντας τȣς θεȣς. Οἱ πάντες οἱ θεοὶ τ ἐθ/
νῶν δαιμόνια, ὁ δὲ κς τȣς ȣρανȣς ἐποίησεν. Εξο/
μολόγησις καὶ ὡραιότης ϵνώπιον αὐτȣ, ἁγιοσύνη
καὶ μεγαλοπρέπεια, ϵν ϖ ἁγιάσματι αὐτȣ. Ενέγ
κατε τῷ κῷ αἱ πατριαὶ τ ἐθνῶν, ϵνέγκατε τῷ
κῷ δόξαν καὶ τιμήν, ϵνέγκατε τῷ κῷ δόξαν ὀνό
ματι αὐτȣ. Αρατε θυσίας καὶ εἰσπορεύεσθε εἰς
τὰς αὐλὰς αὐτȣ, προσκυνήσατε ϖ κῷ ϵν αὐλῇ
ἁγίᾳ αὐτȣ. Σαλευθήτω ἀπ' προσώπȣ αὐτȣ πᾶ
σα ἡ γῆ, εἰπατε ϵν τοῖς ἔθνεσιν ὅτι κς ἐβασίλευ/
σεν. Καὶ γὰρ κατώρθωσε τὴν οἰκȣμένην, ἥτις ȣ σα
λευθήσεται, κρινεῖ λαȣς ϵν εὐθύτητι. Εὐφραινέσθω
μὲν οἱ ȣρανοὶ καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ, σαλευθήτω ἡ
θάλασσα καὶ τὸ πλήρωμα αὐτ, χαρήσεται τὰ πε/
δία καὶ πάντα τὰ ϵν αὐτοῖς. Τότε ἀγαλλιάσεται
πάντα τὰ ξύλα τ δρυμȣ ἀπ' προσώπȣ κȣ, ὅτι
ἔρχεται, ὅτι ἔρχεται κρῖναι τὴν γῆν. Κρινεῖ τὴν
οἰκȣμένην ϵν δικαιοσύνῃ, καὶ λαȣς ϵν τῇ ἀλη/
θείᾳ αὐτȣ. Τῷ Δαυὶδ, ὅτε ἡ γῆ αὐτȣ κατοί/
κισται. ἀνεπίγραφος παρ' ἑβραίοις. ϟς

ΟΚύριος ἐβασίλευσεν ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ,
εὐφρανθήτωσαν νῆσοι πολλαί. Νεφέλη καὶ γνόφος
κύκλῳ αὐτȣ, δικαιοσύνη καὶ κρίμα κατόρθωσις
τ θρόνȣ αὐτȣ. Πῦρ ϵνώπιον αὐτȣ προπορεύσε/
ται, καὶ φλογιεῖ κύκλῳ τȣς ἐχθροὺς αὐτȣ. Εφαναν αἱ
ἀστραπαὶ αὐτȣ τῇ οἰκȣμένῃ, εἶδε καὶ ἐσαλεύθη ἡ γῆ.
Τὰ ὄρη ὡσεὶ κηρὸς ἐτάκησαν ἀπ' προσώπȣ κȣ,
ἀπ' προσώπȣ κȣ πάσης τ γῆς. Ανήγγειλαν οἱ ȣ/
ρανοὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτȣ, καὶ εἴδοσαν πάν/
τες οἱ λαοὶ τὴν δόξαν αὐτȣ. Αἰσχυνθήτωσαν πάν/τες οἱ
προσκυνȣντες τοῖς γλυπτοῖς, οἱ ἐγκαυχώμενοι ἐν τοῖς
εἰδώλοις αὐτ. Προσκυνήσατε αὐτῷ πάντες ἄγγε
λοι αὐτȣ, ἤκȣσε καὶ εὐφράνθη σιών. Καὶ ἠγαλλιάσαν
το αἱ θυγατέρες τ ἰȣδαίας, ἕνεκεν τ κριμάτ σȣ
κε. Οτι σὺ κς ὕψιστος ἐπὶ πάσαν τὴν γῆν, σφόδρα
ὑπερυψώθης ὑπὲρ πάντας τ θεȣς. Οἱ ἀγαπῶν
τες τ κν μισεῖτε πονηρά, φυλάσσει κς τὰς ψυ/
χὰς τ ὁσίων αὐτȣ, ἐκ χειρὸς ἁμαρτωλȣ ῥύσε/
ται αὐτȣς. Φῶς ἀνέτειλε τῷ δικαίῳ, καὶ τοῖς εὐθέσι τῇ
καρδίᾳ εὐφροσύνη. Εὐφράνθητε δίκαιοι ἐν τῷ κῷ
καὶ ἐξομολογεῖσθε τῇ μνήμῃ τ ἁγιωσύνης αὐτȣ.

in ira mea, si introibunt in requiem meam.
Laus cantici Dauid, quando domus ædifi/
cabatur post captiuitatem. xcv

CAntate domino canticum nouum, can
tate domino omnis terra. Cantate do/
mino, benedicite nomini eius, annuntiate de
die in diem salutare eius. Annuntiate inter
gentes gloriam eius, in omnibus populis mi
rabilia eius. Quoniam magnus dñs & lau/
dabilis nimis, terribilis est super oēs deos.
Quoniam omnes dii gentiū dæmonia, dñs
autem cœlos fecit. Confessio & pulchritudo
in conspectu eius, sanctimonia & magnifi/
cētia in sanctificatione eius. Afferte dño pa/
triæ gentiū, afferte dño gloriā & honorem,
afferte dño gloriam nomini eius. Tollite ho
stias & introite in atria eius, adorate dñm in
atrio sancto eius. Conmoueatur à facie eius
uniuersa terra, dicite in gentibus quia dñs re
gnauit. Etenim correxit orbē terræ, qui non
conmouebit, iudicabit populos in æquitate.
Lætentur cœli & exultet terra, cōmoueatur
mare & plenitudo eius, gaudebūt campi &
omnia quæ in eis sunt. Tunc exultabūt om/
nia ligna syluarū à facie domini, quia uenit,
qm uenit iudicare terrā. Iudicabit orbem ter
tæ in æquitate, & populos in ueritate sua.

Ipsi Dauid, quando terra ei resti/
tuta est. xcvi

DOminus regnauit, exultet terra, læten/
tur insulæ multæ. Nubes & caligo in
circuitu eius, iustitia & iudicium correctio se
dis eius. Ignis ante ipsum præcedet, & infla/
mabit in circuitu inimicos eius. Alluxerunt
fulgura eius orbi terræ, uidit & cōmota est
terra. Mōtes sicut cera fluxerūt à facie domi
ni, à facie domini omnis terra. Annuntiaue/
rūt cœli iustitiam eius, & uiderūt omnes po/
puli gloriam eius. Confundant omnes qui
adorāt sculptilia, qui gloriantur in simula/
chris suis. Adorate eum omnes angeli eius,
audiuit & lætata est Sion. Et exultauerunt fi
liæ Iudæ, propter iudicia tua domine. Quo/
niam tu dominus altissimus super omnem
terrā, nimis exaltatus es super omnes deos.
Qui diligitis dominum odite malū, custodit
dñs animas sanctorum suorum, de manu
peccatoris liberabit eos. Lux orta est iusto,
& rectis corde lętitia. Lætamini iusti in dño,
& cōfitemini memorię sanctificationis eius.

Psalmus

in furore meo,ut non introirent in requiẽ meam.

XCVI

CAntate domino canticum nouum, cantate domino omnis terra. Canite domino, benedicite nomini eius, annunciate de die in diem ſalutare eius. Narrate in gentibus gloriam eius,in uniuerſis populis mirabilia eius. Quia magnus dominus & laudabilis nimis, terribilis eſt ſuper omnes deos. Omnes enim dij populorum ſculptilia, dominus autem cœlos fecit. Gloria & decor ante uultum eius, fortitudo & exultatio in ſanctuario eius. Afferte domino familiæ populorum, afferte domino gloriam & fortitudinem. Afferte domino gloriam nomini eius, leuate munera & introite in atria eius. Adorate dominum in decore ſanctuarij,paueat à facie eius omnis terra. Dicite in gentibus dominus regnauit, ſiquidem appendit orbem immobilem, iudicabit populos in æquitate. Lætamini cœli & exultet terra, tonet mare & plenitudo eius. Gaudeat ager & omnia quæ in eo ſunt,tunc laudabunt uniuerſa ligna ſaltus. Ante faciem domini quoniam uenit, quoniam uenit iudicare terram, iudicabit orbem in iuſto,& populos in fide ſua.

XCVII

DOminus regnauit,exultet terra, lætabuntur inſulæ multæ. Nubes & caligo in circuitu eius,iuſtitia & iudicium firmamentum ſolij eius. Ignis ante faciem eius ibit, & exuret per circuitum hoſtes eius. Apparuerunt fulgura eius orbi,uidit & contremuit terra. Montes ſicut cera tabefacti ſunt à facie domini,à facie dominatoris omnis terræ. Annuntiauerunt cœli iuſtitiam eius, & uiderunt omnes populi gloriam eius. Confundantur uniuerſi qui ſeruiunt ſculptili,qui gloriantur in idolis,adorate eum omnes dij. Audiuit & lætata eſt Sion, & exultauerunt filiæ Iudæ, propter iudicia tua domine. Tu enim dominus excelſus ſuper omnem terram, uehementer eleuatus es ſuper omnes deos. Qui diligitis dominum odite malum, cuſtodit animas ſanctorum ſuorum,de manu impiorum eruet eos. Lux orta eſt iuſto, & rectis corde lætitia. Lætamini iuſti in domino, & confitemini memoriæ ſanctæ eius.

Pſalmus

אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי בְאַפִּי אִם־יְבֹאוּן אֶל
־מְנוּחָתִי׃

צו

שִׁירוּ לַיהוָה שִׁיר חָדָשׁ שִׁירוּ
לַיהוָה כָּל־הָאָרֶץ׃ שִׁירוּ לַיהוָה
בָּרְכוּ שְׁמוֹ בַּשְּׂרוּ מִיּוֹם לְיוֹם יְשׁוּעָתוֹ׃
סַפְּרוּ בַגּוֹיִם אֶת־כְּבוֹדוֹ בְּכָל־הָעַמִּים
נִפְלְאוֹתָיו׃ כִּי־גָדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל
מְאֹד נוֹרָא הוּא עַל־כָּל־אֱלֹהִים׃
כִּי כָּל־אֱלֹהֵי הָעַמִּים אֱלִילִים וַיהוָה
שָׁמַיִם עָשָׂה׃ הוֹד־וְהָדָר לְפָנָיו עֹז
וְתִפְאֶרֶת בְּמִקְדָּשׁוֹ׃ הָבוּ לַיהוָה
מִשְׁפְּחוֹת עַמִּים הָבוּ לַיהוָה כָּבוֹד וָעֹז׃
הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ שְׂאוּ מִנְחָה
וּבֹאוּ לְחַצְרוֹתָיו׃ הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה
בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ חִילוּ מִפָּנָיו כָּל־הָאָרֶץ׃
אִמְרוּ בַגּוֹיִם יְהוָה מָלָךְ אַף־תִּכּוֹן
תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט יָדִין עַמִּים בְּמֵישָׁרִים׃
יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ יִרְעַם
הַיָּם וּמְלוֹאוֹ׃ יַעֲלֹז שָׂדַי וְכָל־אֲשֶׁר־
בּוֹ אָז יְרַנְּנוּ כָּל־עֲצֵי־יָעַר׃ לִפְנֵי
יְהוָה כִּי בָא כִּי בָא לִשְׁפֹּט הָאָרֶץ יִשְׁפֹּט
תֵּבֵל בְּצֶדֶק וְעַמִּים בֶּאֱמוּנָתוֹ׃

צז

יְהוָה מָלָךְ תָּגֵל הָאָרֶץ יִשְׂמְחוּ אִיִּים
רַבִּים׃ עָנָן וַעֲרָפֶל סְבִיבָיו צֶדֶק
וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כִּסְאוֹ׃ אֵשׁ לְפָנָיו
תֵּלֵךְ וּתְלַהֵט סָבִיב צָרָיו׃ הֵאִירוּ
בְרָקָיו תֵּבֵל רָאֲתָה וַתָּחֶל הָאָרֶץ׃
הָרִים כַּדּוֹנַג נָמַסּוּ מִלִּפְנֵי יְהוָה מִלִּפְנֵי
אֲדוֹן כָּל־הָאָרֶץ׃ הִגִּידוּ הַשָּׁמַיִם
צִדְקוֹ וְרָאוּ כָּל־הָעַמִּים כְּבוֹדוֹ׃
יֵבֹשׁוּ כָּל־עֹבְדֵי פֶסֶל הַמִּתְהַלְלִים
בָּאֱלִילִים הִשְׁתַּחֲווּ־לוֹ כָּל־אֱלֹהִים׃
שָׁמְעָה וַתִּשְׂמַח צִיּוֹן וַתָּגֵלְנָה בְּנוֹת
יְהוּדָה לְמַעַן מִשְׁפָּטֶיךָ יְהוָה׃
כִּי־אַתָּה יְהוָה עֶלְיוֹן עַל־כָּל־הָאָרֶץ מְאֹד
נַעֲלֵיתָ עַל־כָּל־אֱלֹהִים׃ אֹהֲבֵי יְהוָה
שִׂנְאוּ־רָע שֹׁמֵר נַפְשׁוֹת חֲסִידָיו מִיַּד
רְשָׁעִים יַצִּילֵם׃ אוֹר זָרוּעַ לַצַּדִּיק
וּלְיִשְׁרֵי־לֵב שִׂמְחָה׃ שִׂמְחוּ צַדִּיקִים
בַּיהוָה וְהוֹדוּ לְזֵכֶר קָדְשׁוֹ׃

Τῷ Δαυὶδ ψαλμός ϛζ

Ασατε τῷ κυρίῳ ᾆσμα καινὸν, ὅτι θαυμαστὰ ἐποίησεν ὁ κύριος. Εσωσεν αὐτῷ ἡ δεξιὰ αὐτοῦ, καὶ ὁ βραχίων ὁ ἅγιος αὐτοῦ. Εγνώρισε κς τὸ σωτήριον αὐτοῦ, ἐναντίον τῶν ἐθνῶν, ἀπεκάλυψε τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ. Εμνήσθη τοῦ ἐλέους αὐτοῦ τῷ Ιακὼβ, καὶ τῆς ἀληθείας αὐτοῦ τῷ οἴκῳ ισραήλ. Εἴδοσαν πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ ἡμῶν. Αλαλάξατε τῷ θεῷ πᾶσα ἡ γῆ, ᾄσατε καὶ ἀγαλλιᾶσθε καὶ ψάλατε. Ψάλατε τῷ κυρίῳ ἐν κιθάρᾳ, ἐν κιθάρᾳ καὶ φωνῇ ψαλμοῦ, ἐν σάλπιγξιν ἐλατοῖς, καὶ φωνῇ σάλπιγγος κερατίνης. Αλαλάξατε ἐνώπιον τοῦ βασιλέως κυρίου, σαλευθήτω ἡ θάλασσα καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς, ἡ οἰκουμένη καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ. Ποταμοὶ κροτήσουσι χειρὶ ἑνὶ ὄρη, τὰ ὄρη ἀγαλλιάσεται ἀπὸ προσώπου κυρίου, ὅτι ἔρχεται, ὅτι ἥκει κρῖναι τὴν γῆν. Κρινεῖ τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ λαοὺς ἐν εὐθύτητι.

Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ. ἀνεπίγραφος. ϛη

Ο Κύριος ἐβασίλευσεν, ὀργιζέσθωσαν λαοί, ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν χερουβὶμ, σαλευθήτω ἡ γῆ. Κύριος ἐν σιὼν μεγὰς, καὶ ὑψηλός ἐστιν ἐπὶ πάντας τοὺς λαούς. Εξομολογησάσθωσαν τῷ ὀνόματί σου τῷ μεγάλῳ, ὅτι φοβερόν καὶ ἅγιόν ἐστιν, καὶ τιμὴ βασιλέως, κρίσιν ἀγαπᾷ. Σὺ ἡτοίμασας εὐθύτητας, κρίσιν καὶ δικαιοσύνην ἐν ιακὼβ σὺ ἐποίησας. Υψοῦτε κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, καὶ προσκυνεῖτε τῷ ὑποπο δίῳ τῶν ποδῶν αὐτοῦ, ὅτι ἅγιός ἐστι. Μωϋσῆς καὶ ἀαρὼν ἐν τοῖς ἱερεῦσιν αὐτοῦ, καὶ σαμουὴλ ἐν τοῖς ἐπικαλουμένοις τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Επεκαλοῦντο τὸν κύριον καὶ αὐτὸς εἰσήκουεν αὐτῶν, ἐν στύλῳ νεφέλης, ἐλάλει πρὸς αὐτούς. Οτι ἐφύλασσον τὰ μαρτύρια αὐτοῦ, καὶ τὰ προστάγματα αὐτοῦ, ἃ ἔδωκεν αὐτοῖς. Κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, σὺ ἐπήκουες αὐτῶν, ὁ θεὸς σὺ ἐνίλατος ἐγίνου αὐτοῖς, καὶ ἐκδικῶν ἐπὶ πάντα τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν. Υψοῦτε κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν καὶ προσκυνεῖτε εἰς ὄρος ἅγιον αὐτοῦ, ὅτι ἅγιος κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν. Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ, εἰς ἐξομολόγησιν. ϙθ

Αλαλάξατε τῷ θεῷ πᾶσα ἡ γῆ, δουλεύσατε τῷ κυρίῳ ἐν εὐφροσύνῃ. Εἰσέλθετε ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν ἀγαλλιάσει. Γνῶτε ὅτι κύριος αὐτός ἐστιν ὁ θεὸς ἡμῶν, αὐτὸς ἐποίησεν ἡμᾶς, καὶ οὐχ ἡμεῖς. Ημεῖς δὲ λαὸς αὐτοῦ καὶ πρόβατα νομῆς αὐτοῦ. Εἰσέλθετε εἰς τὰς πύλας αὐτοῦ ἐν ἐξομολογήσει, εἰς τὰς αὐλὰς αὐτοῦ ἐν ὕμνοις. Εξομολογεῖσθε αὐτῷ, αἰνεῖτε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ὅτι χρηστὸς κύριος, εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ, καὶ ἕως γενεᾶς καὶ γενεᾶς ἡ ἀλήθεια αὐτοῦ.

Τῷ Δαυὶδ

Psalmus ipsi Dauid. XCVII

CAntate domino cãticum nouum, quia mirabilia fecit dominus. Saluauit sibi dextera eius,& brachium sanctum eius. Notum fecit dominus salutare suum, in conspectu gẽtium,reuelauit iustitiam suam.Recordatus est misericordiæ suæ Iacob, & ueritatis suæ domui Israel. Viderunt omnes termini terræ,salutare dei nostri.Iubilate domino omnis terra,cãtate & exultate & psallite. Psallite domino in cithara,in cithara & uoce psalmi,in tubis ductilibus, & uoce tubæ corneæ.Iubilate in conspectu regis domini,moueatur mare & plenitudo eius, orbis terratũ & uniuersi qui habitant in eo.Flumina plaudent manu simul,montes exultabunt à conspectu domini,quoniam uenit,quoniam uenit iudicare terram. Iudicabit orbẽ terrarum in iustitia,& populos in æquitate.

Psalmus Dauid. XCVIII

DOminus regnauit, irascantur populi, qui sedes super Cherubim moueatur terra.Dominus in Sion magnus,& excelsus super omnes populos. Confiteant nomini tuo magno,quoniã terribile & sanctum est, & honor regis iudicium diligit. Tu parasti directiones, iudicium & iustitiam in Iacob tu fecisti. Exaltate dominũ deum nostrum, & adorate scabellum pedum eius,quoniam sanctum est.Moyses & Aaron in sacerdotibus eius,& Samuel inter eos qui inuocãt nomen eius.Inuocabãt dominum & ipse exaudiebat eos,in columna nubis loquebatur ad eos. Custodiebãt testimonia eius, & præcepta quæ dedit illis.Dñe deus noster tu exaudiebas eos, deus tu propitius fuisti eis, & ulciscens in omnia studia eorum.Exaltate dominũ deũ nostrũ,& adorate in mõte sancto eius, quoniã sanctus dominus deus noster.

Psalmus Dauid,in confessione. XCIX

IVbilate deo omnis terra, seruite domino in lætitia.Introite in conspectu eius,in exultatione. Scitote quoniam dominus ipse est deus noster, ipse fecit nos, & non ipsi nos. Nos autem populus eius & oues pascuæ eius, introite portas eius in confessione,atria eius in hymnis,confitemini illi.Laudate nomen eius quoniam suauis est dominus,in æternum misericordia eius, & usq; in generationem & generationem ueritas eius.

Psalmus

Psalmus XCVIII

CAntate domino canticum nouum, quia mirabilia fecit, saluauit sibi dextera eius & brachium sanctum eius. Notum fecit dominus salutare suum, in conspectu gentium reuelauit iustitiam suam. Recordatus est misericordiæ suæ & ueritatis suæ domui Israel, uiderunt omnes fines terræ, salutare dei nostri. Iubilate deo omnis terra, uociferamini & laudate & canite. Canite domino in cithara, in cithara & uoce carminis. In tubis & clangore buccinæ, iubilate coram rege domino. Tonet mare & plenitudo eius, orbis & habitatores eius. Flumina plaudent manu, simul montes laudabunt. Ante dominum quia uenit iudicare terram, iudicabit orbem in iustitia, & populos in æquitatibus.

XCIX

DOminus regnauit commoueantur populi, sessor Cherubim concutiatur terra. Dominus in sion magnus, & excelsus est super omnes populos. Confiteantur nomini tuo magno & terribili sanctoq; Imperium regis iudicium diligit tu fundasti æquitates, iudicium & iustitiam in Iacob tu fecisti. Exaltate dominum deum nostrum & adorate scabellum pedum eius quia sanctus est. Moyses & Aaron in sacerdotibus eius & Samuel in his qui inuocant nomen eius, inuocabant dominum & ipse exaudiuit eos. In columna nubis loquebatur ad eos, custodierunt testimonia eius & præceptum quod dedit eis. Domine deus noster tu exaudisti eos, domine propitius fuisti eis, & ultor super commutationibus eorum. Exaltate dominum deum nostrum & adorate in monte sancto eius, quia sanctus dominus deus noster.

Psalmus in confessione.

C

IVbilate deo omnis terra. Seruite domino in lætitia, ingredimini coram eo in laude. Scitote quoniam dominus ipse est deus, ipse fecit nos & ipsius sumus, populus eius & grex pascuæ eius. Ingredimini portas eius in gratiarum actione atria eius in laude, confitemini ei benedicite nomini eius. Quia bonus dominus in sempiternum misericordia eius, & usque ad generationem & generationem fides eius.

Dauid

צח

מִזְמוֹר

שִׁירוּ לַיהוָה שִׁיר חָדָשׁ כִּי־נִפְלָאוֹת
עָשָׂה הוֹשִׁיעָה־לּוֹ יְמִינוֹ וּזְרוֹעַ קָדְשׁוֹ׃
הוֹדִיעַ יְהוָה יְשׁוּעָתוֹ לְעֵינֵי הַגּוֹיִם
גִּלָּה צִדְקָתוֹ׃ זָכַר חַסְדּוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ
לְבֵית יִשְׂרָאֵל רָאוּ כָל־אַפְסֵי־אָרֶץ אֵת
יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ׃ הָרִיעוּ לַיהוָה כָּל־
הָאָרֶץ פִּצְחוּ וְרַנְּנוּ וְזַמֵּרוּ׃ זַמְּרוּ
לַיהוָה בְּכִנּוֹר בְּכִנּוֹר וְקוֹל זִמְרָה׃
בַּחֲצֹצְרוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר הָרִיעוּ לִפְנֵי
הַמֶּלֶךְ יְהוָה׃ יִרְעַם הַיָּם וּמְלוֹאוֹ
תֵּבֵל וְיוֹשְׁבֵי בָהּ׃ נְהָרוֹת יִמְחֲאוּ־כָף
יַחַד הָרִים יְרַנֵּנוּ׃ לִפְנֵי יְהוָה כִּי־בָא
לִשְׁפּוֹט הָאָרֶץ יִשְׁפֹּט תֵּבֵל בְּצֶדֶק וְעַמִּים
בְּמֵישָׁרִים׃

צט

יְהוָה מָלָךְ יִרְגְּזוּ עַמִּים יוֹשֵׁב
כְּרוּבִים תָּנוּט הָאָרֶץ׃ יְהוָה בְּצִיּוֹן
גָּדוֹל וְרָם הוּא עַל־כָּל־הָעַמִּים׃
יוֹדוּ שִׁמְךָ גָּדוֹל וְנוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא׃
וְעֹז מֶלֶךְ מִשְׁפָּט אָהֵב אַתָּה כּוֹנַנְתָּ
מֵישָׁרִים מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בְּיַעֲקֹב אַתָּה
עָשִׂיתָ׃ רוֹמְמוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא׃
מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו וּשְׁמוּאֵל
בְּקֹרְאֵי שְׁמוֹ קֹרְאִים אֶל־יְהוָה וְהוּא
יַעֲנֵם׃ בְּעַמּוּד עָנָן יְדַבֶּר אֲלֵהֶם
שָׁמְרוּ עֵדֹתָיו וְחֹק נָתַן־לָמוֹ׃
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אַתָּה עֲנִיתָם אֵל נוֹשֵׂא הָיִיתָ
לָהֶם וְנוֹקֵם עַל־עֲלִילוֹתָם׃ רוֹמְמוּ
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי
קָדוֹשׁ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃

ק

מִזְמוֹר לְתוֹדָה

הָרִיעוּ לַיהוָה כָּל־הָאָרֶץ׃
עִבְדוּ אֶת־יְהוָה בְּשִׂמְחָה בֹּאוּ לְפָנָיו
בִּרְנָנָה׃ דְּעוּ כִּי־יְהוָה הוּא אֱלֹהִים
הוּא עָשָׂנוּ וְלֹא אֲנַחְנוּ עַמּוֹ וְצֹאן מַרְעִיתוֹ
׃ בֹּאוּ שְׁעָרָיו בְּתוֹדָה חֲצֵרוֹתָיו
בְּהַלֵּל הוֹדוּ־לוֹ בָּרְכוּ שְׁמוֹ׃ כִּי־
טוֹב יְהוָה לְעוֹלָם חַסְדּוֹ וְעַד־דֹּר וָדֹר
אֱמוּנָתוֹ׃

Τῷ Δαυὶδ ψαλμός ρ

Ελεος καὶ κρίσιν ᾄσομαί σοι κύριε. Ψαλῶ καὶ συνήσω ἐν ὁδῷ ἀμώμῳ, πότε ἥξεις πρός με. Διεπορευόμην ἐν ἀκακίᾳ καρδίας μου, ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου μου. Οὐ προεθέμην πρὸ ὀφθαλμῶν μου πρᾶγμα παράνομον, ποιοῦντας παραβάσεις ἐμίσησα. Οὐκ ἐκολλήθη μοι καρδία σκαμβή, ἐκκλίνοντος ἀπ' ἐμοῦ τοῦ πονηροῦ οὐκ ἐγίνωσκον. Τὸν κατα λαλοῦντα λάθρᾳ τοῦ πλησίον αὐτοῦ, τοῦτον ἐδιώκουν. Ὑπερήφανῳ ὀφθαλμῷ καὶ ἀπλήστῳ καρδίᾳ, τούτῳ οὐ συνήσθιον. Οἱ ὀφθαλμοί μου ἐπὶ τοὺς πιστοὺς τῆς γῆς, τοῦ συγκαθῆσθαι αὐτοὺς μετ' ἐμοῦ, πορευόμενος ἐν ὁδῷ ἀμώμῳ, οὗτός μοι ἐλειτούργει. Οὐ κατῴκει ἐν μέσῳ τῆς οἰκίας μου, ποιῶν ὑπερηφανίαν. Λαλῶν ἄδικα, οὐ κατεύθυνεν ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μου. Εἰς τὰς πρωΐας ἀπέκτεινον πάντας τοὺς ἁμαρτωλοὺς τῆς γῆς, τοῦ ἐξολοθρεῦσαι ἐκ πόλεως κυρίου, πάντας τοὺς ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν. Κάθισμα ιγ.

Προσευχὴ τοῦ πτωχοῦ ὅταν ἀκηδιάσῃ, καὶ ἐνώπιον κυρίου ἐκχέῃ τὴν δέησιν αὐτοῦ. ρα

Κύριε εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου, καὶ ἡ κραυγή μου πρός σε ἐλθέτω. Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ, ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ θλίβωμαι, κλῖνον πρός με τὸ οὖς σου. Ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἂν καλέσωμαί σε ταχὺ ἐπάκουσόν μου. Ὅτι ἐξέλιπον ὡσεὶ καπνὸς αἱ ἡμέραι μου, καὶ τὰ ὀστᾶ μου, ὡσεὶ φρύγιον συνεφρύγησαν. Επλήγην ὡσεὶ χόρτος, καὶ ἐξηράνθη ἡ καρδία μου, ὅτι ἐπελαθόμην τοῦ φαγεῖν τὸν ἄρτον μου. Ἀπὸ φωνῆς τοῦ στεναγμοῦ μου, ἐκολλήθη τὸ ὀστοῦν μου τῇ σαρκί μου. Ωμοιώθην πελεκᾶνι ἐρημικῷ, ἐγενήθην ὡσεὶ νυκτικόραξ ἐν οἰκοπεδίῳ. Ηγρύπνησα καὶ ἐγενόμην ὡς στρουθίον μονάζον ἐπὶ δώματι. Ολην τὴν ἡμέραν, ὠνείδιζόν με οἱ ἐχθροί μου, καὶ οἱ ἐπαινοῦντές με κατ' ἐμοῦ ὤμνυον. Οἱ σποδὸν ὡσεὶ ἄρτον ἔφαγον, καὶ τὸ πόμα μου μετὰ κλαυθμοῦ ἐκίρνων. Ἀπὸ προσώπου τῆς ὀργῆς σου καὶ τοῦ θυμοῦ σου, ὅτι ἐπάρας κατέῤῥαξάς με. Αἱ ἡμέραι μου ὡσεὶ σκιὰ ἐκλίθησαν, κἀγὼ ὡσεὶ χόρτος ἐξηράνθην. Σὺ δὲ κύριε εἰς τὸν αἰῶνα μένεις, καὶ τὸ μνημόσυνόν σου εἰς γενεὰν καὶ γενεάν. Σὺ ἀναστὰς οἰκτειρήσεις τὴν Σιών, ὅτι καιρὸς τοῦ οἰκτειρῆσαι αὐτήν, ὅτι ἥκει καιρός. Ὅτι εὐδόκησαν οἱ δοῦλοί σου τοὺς λίθους αὐτῆς, καὶ τὸν χοῦν αὐτῆς οἰκτειρήσουσι. Καὶ φοβηθήσονται τὰ ἔθνη τὸ ὄνομα κυρίου, καὶ πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς τὴν δόξαν σου. Ὅτι οἰκοδομήσει κύριος τὴν Σιών, καὶ ὀφθήσεται ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ. Επέβλεψεν ἐπὶ τὴν προσευχὴν τῶν ταπεινῶν, καὶ οὐκ ἐξουδένωσε τὴν δέησιν αὐτῶν.

Γραφήτω

Ipsi Dauid psalmus. c

MIsericordiam & iudicium cãtabo tibi domine, psallam & intelligã in uia immaculata quando uenies ad me. Perambulabam in innocẽtia cordis mei, in medio domus meæ. Non proponebam ante oculos meos rẽ iniustam, facientes præuaricationes odiui. Non adhæsit mihi cor prauum, declinantẽ à me malignũ nõ cognoscebã. Detrahentẽ secreto proximo suo, hũc psequebar. Superbo oculo & insatiabili corde, cum hoc nõ edebã. Oculi mei ad fideles terræ, ut sedeãt mecũ, ambulãs in uia immaculata, hic mihi ministrabat. Non habitabit in medio domus meæ, qui facit superbiam, qui loquitur iniqua non direxit in conspectu oculorũ meorum. In matutino interficiebam omnes peccatores terræ, ut disperderem de ciuitate domini omnes operantes iniquitatem.

Oratio pauperis quum anxiatus fuerit & coram dño effuderit precẽ suam. cı

DOmine exaudi orationẽ meam, & clamor meus ad te ueniat. Nõ auertas faciem tuam à me, in quacunq; die tribulor inclina ad me aurem tuam. In quacunq; die inuocauero te, uelociter exaudi me. Quia defecerunt sicut fumus dies mei, & ossa mea sicut cremium aruerunt. Percussus sum ut fœnum & aruit cor meũ, quia oblitus sum comedere panem meum. A uoce gemitus mei, adhæsit os meum carni meæ. Similis factus sum pelicano solitudinis, factus sum sicut nycticorax in domicilio. Vigilaui, & factus sũ sicut passer solitarius in tecto. Tota die exprobrabãt mihi inimici mei, & qui laudabãt me, aduersum me iurabãt. Quia cinerẽ tanquam panẽ mãducabã, & poculũ meũ cum fletu miscebã. A facie iræ indignationis tuæ, quia eleuans allisisti me. Dies mei sicut umbra declinauerũt, & ego sicut fœnũ arui. Tu autẽ dñe in æternũ permanes, & memoriale tuum in generationẽ & generationem. Tu exurgens misereberis Sion quia tempus miserendi eius, quia uenit tempus. Quoniam placuerunt seruis tuis lapides eius, & terræ eius miserebuntur. Et timebunt gentes nomen domini, & omnes reges terræ gloriam tuã. Quia ædificauit dominus Sion, & uidebitur in gloria sua. Respexit in orationem humilium, & non spreuit precem eorum.

Scribantur

Psalmus Dauid. CI

MIsericordiam & iudicium cantabo, tibi domine psallam. Erudiar in uia perfecta quando uenies ad me, ambulabo in simplicitate cordis mei in medio domus meæ. Non ponam coram oculis meis uerbum Belial, facientem declinationes odiui, nec adhæsit mihi. Cor prauum recedet à me, malum nesciam. Loquentem in abscondito contra proximum suum hunc interficiam, superbum oculis & altum corde cum hoc esse non potero. Oculi mei ad fideles terræ ut habitent mecum, ambulans in uia simpliciter hic ministrabit mihi. Non habitabit in medio domus meæ faciens dolum, loquens mendacium non placebit in conspectu oculorum meorum. Mane perdam omnes impios terræ, ut interficiam de ciuitate domine uniuersos qui operantur iniquitatem.

Oratio pauperis quum anxius fuerit, & coram domino effuderit eloquium suum. CII

DOmine exaudi orationē meam, & clamor meus ad te ueniat. Non abscondas faciem tuam à me in die tribulationis meæ inclina ad me aurem tuam, in quacunque die inuocauero te uelociter exaudi me. Quoniam consumpti sunt sicut fumus dies mei, & ossa mea quasi frixa contabuerunt. Percussum est quasi fœnum & arefactum est cor meum, quia oblitus sum comedere panem meum. A uoce gemitus mei, adhæsit os meum carni meæ. Assimilatus sum pelicano deserti, factus sum quasi bubo solitudinum. Vigilaui & fui, sicut auis solitaria super tectum. Tota die exprobrabant mihi inimici mei, exultantes per me iurabant. Quia cinerem sicut panem comedi, & potum meum cum fletu miscui. A facie indignationis tuæ & iræ tuæ, quia eleuasti me & allisisti me. Dies mei quasi umbra inclinati sunt, & ego quasi fœnum arui. Tu autem domine in æternum permanes, & memoriale tuum in generatione & generatione. Tu suscitans misereberis Sion, quia tempus est ut miserearis eius, quoniam uenit tempus. Quoniam placitos fecerunt serui tui lapides eius, & puluerem eius miserabilem. Et timebunt gentes nomen tuum domine, & uniuersi reges terræ gloriam tuam. Quia ædificauit dominus Sion, apparuit in gloria sua. Respexit ad orationem uacui, & non despexit orationem eorum.

Scribatur

קא

לְדָוִד מִזְמוֹר
חֶסֶד וּמִשְׁפָּט אָשִׁירָה לְךָ יְהוָה
אֲזַמֵּרָה׃ אַשְׂכִּילָה ׀ בְּדֶרֶךְ תָּמִים מָתַי
תָּבוֹא אֵלָי אֶתְהַלֵּךְ בְּתֹם־לְבָבִי בְּקֶרֶב בֵּיתִי
׃ לֹא־אָשִׁית ׀ לְנֶגֶד עֵינַי דְּבַר־
בְּלִיָּעַל עֲשׂוֹת סֹטִים שָׂנֵאתִי לֹא יִדְבַּק בִּי׃
לֵבָב עִקֵּשׁ יָסוּר מִמֶּנִּי רָע לֹא אֵדָע׃
מְלוֹשְׁנִי בַסֵּתֶר ׀ רֵעֵהוּ אוֹתֹו לֹא אוּכָל׃
גְּבַהּ עֵינַיִם וּרְחַב לֵבָב אֹתוֹ לֹא אוּכָל׃
עֵינַי בְּנֶאֱמְנֵי־אֶרֶץ לָשֶׁבֶת עִמָּדִי
הֹולֵךְ בְּדֶרֶךְ תָּמִים הוּא יְשָׁרְתֵנִי׃
לֹא יֵשֵׁב ׀ בְּקֶרֶב בֵּיתִי עֹשֵׂה רְמִיָּה דֹּבֵר
שְׁקָרִים לֹא יִכֹּון לְנֶגֶד עֵינָי׃ לַבְּקָרִים
אַצְמִית כָּל־רִשְׁעֵי־אֶרֶץ לְהַכְרִית מֵעִיר־
יְהוָה כָּל־פֹּעֲלֵי־אָוֶן׃

קב

תְּפִלָּה לְעָנִי כִּי־יַעֲטֹף
וְלִפְנֵי יְהוָה יִשְׁפֹּךְ
שִׂיחֹו׃
יְהוָה שִׁמְעָה תְפִלָּתִי וְשַׁוְעָתִי אֵלֶיךָ
תָּבוֹא׃ אַל־תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ ׀ מִמֶּנִּי בְּיוֹם
צַר־לִי הַט־אֵלַי אָזְנֶךָ בְּיוֹם אֶקְרָא מַהֵר
עֲנֵנִי׃ כִּי־כָלוּ בְעָשָׁן יָמָי וְעַצְמוֹתַי
כְּמוֹקֵד נֶחֱרוּ׃ הֻכָּה כָעֵשֶׂב וַיִּבַשׁ
לִבִּי כִּי שָׁכַחְתִּי מֵאֲכֹל לַחְמִי׃
מִקֹּול אַנְחָתִי דָּבְקָה עַצְמִי לִבְשָׂרִי׃
דָּמִיתִי לְקָאַת מִדְבָּר הָיִיתִי כְּבוּס חֳרָבוֹת
׃ שָׁקַדְתִּי וָאֱהִי כְּצִפֹּור בודֵד עַל־
גָּג׃ כָּל־הַיּוֹם חֵרְפוּנִי אֹיְבָי
מְהוֹלָלַי בִּי נִשְׁבָּעוּ׃ כִּי־אֵפֶר כַּלֶּחֶם
אָכַלְתִּי וְשִׁקֻּוַי בִּבְכִי מָסָכְתִּי׃
מִפְּנֵי־זַעַמְךָ וְקִצְפֶּךָ כִּי נְשָׂאתַנִי וַתַּשְׁלִיכֵנִי
׃ יָמַי כְּצֵל נָטוּי וַאֲנִי כָּעֵשֶׂב אִיבָשׁ
׃ וְאַתָּה יְהוָה לְעוֹלָם תֵּשֵׁב וְזִכְרְךָ
לְדֹר וָדֹר׃ אַתָּה תָקוּם תְּרַחֵם
צִיּוֹן כִּי־עֵת לְחָנְנָהּ כִּי־בָא מועֵד׃
כִּי־רָצוּ עֲבָדֶיךָ אֶת־אֲבָנֶיהָ וְאֶת־עֲפָרָהּ
יְחוֹנֵנוּ׃ וְיִירְאוּ גוֹיִם אֶת־שֵׁם יְהוָה
וְכָל־מַלְכֵי הָאָרֶץ אֶת־כְּבודֶךָ׃
כִּי־בָנָה יְהוָה צִיּוֹן נִרְאָה בִּכְבודוֹ׃
פָּנָה ׀ אֶל־תְּפִלַּת הָעַרְעָר וְלֹא בָזָה
׀ אֶת־תְּפִלָּתָם׃

תבתב

Γραφήτω αὕτη εἰς γενεὰν ἑτέραν, καὶ λαὸς ὁ κτι
ζόμενος αἰνέσει τὸν κύριον. Ὅτι ἐξέκυψεν ἐξ ὕψους
ἁγίου αὐτοῦ, κύριος ἐξ οὐρανοῦ ἐπὶ τὴν γῆν ἐπέβλε
ψε. Τοῦ ἀκοῦσαι τὸν στεναγμὸν τῶν πεπεδημένων,
τοῦ λῦσαι τοὺς υἱοὺς τῶν τεθανατωμένων. Τοῦ ἀνα
γγεῖλαι ἐν Σιὼν τὸ ὄνομα κυρίου, καὶ τὴν αἴνεσιν
αὐτοῦ ἐν Ἰερουσαλήμ. Ἐν τῷ συναχθῆναι
λαοὺς ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ βασιλεῖς τοῦ δουλεύειν τῷ
κυρίῳ. Ἀπεκρίθη αὐτῷ ἐν ὁδῷ ἰσχύος αὐτοῦ, τὴν
ὀλιγότητα τῶν ἡμερῶν μου ἀνάγγειλόν μοι. Μὴ
ἀναγάγῃς με ἐν ἡμίσει ἡμερῶν μου, ἐν γενεᾷ γε
νεῶν τὰ ἔτη σου. Κατ' ἀρχὰς σὺ κύριε τὴν γῆν
ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσὶν οἱ οὐ
ρανοί. Αὐτοὶ ἀπολοῦνται σὺ δὲ διαμένεις, καὶ πάν
τες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται. Καὶ ὡσεὶ περιβό
λαιον ἑλίξεις αὐτούς καὶ ἀλλαγήσονται, σὺ δὲ ὁ αὐ
τὸς εἶ, καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσιν. Οἱ υἱοὶ τῶν δού
λων σου κατασκηνώσουσι, καὶ τὸ σπέρμα αὐτῶν εἰς
τὸν αἰῶνα κατευθυνθήσεται. Ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ρβ

ΕΥλόγει ἡ ψυχή μου τὸν κύριον, καὶ πάντα τὰ
ἐντός μου τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον αὐτοῦ. Εὐλόγει
ἡ ψυχή μου τὸν κύριον, καὶ μὴ ἐπιλανθάνου πάσας
τὰς ἀνταποδόσεις αὐτοῦ. Τὸν ἐξιλασκόμενον πά
σας τὰς ἀνομίας σου, τὸν ἰώμενον πάσας τὰς
νόσους σου. Τὸν λυτρούμενον ἐκ φθορᾶς τὴν ζωήν
σου, τὸν στεφανοῦντά σε ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς. Τὸν
ἐμπιπλῶντα ἐν ἀγαθοῖς τὴν ἐπιθυμίαν σου, ἀνα
καινισθήσεται ὡς ἀετοῦ ἡ νεότης σου. Ποιῶν ἐλεημο
σύνας ὁ κύριος, καὶ κρίμα πᾶσι τοῖς ἀδικου
μένοις. Ἐγνώρισε τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ τῷ Μωϋσῇ, τοῖς
υἱοῖς Ἰσραὴλ τὰ θελήματα αὐτοῦ. Οἰκτίρμων καὶ
ἐλεήμων ὁ κύριος, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος. Οὐκ
εἰς τέλος ὀργισθήσεται, οὐδὲ εἰς τὸν αἰῶνα μη
νιεῖ. Οὐ κατὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν ἐποίησεν ἡμῖν,
οὐδὲ κατὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, ἀνταπέδωκεν
ἡμῖν. Ὅτι κατὰ τὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τῆς γῆς,
ἐκραταίωσε κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς φοβου
μένους αὐτόν. Καθόσον ἀπέχουσιν ἀνατολαὶ ἀπὸ
δυσμῶν, ἐμάκρυνεν ἀφ' ἡμῶν τὰς ἀνομίας ἡ
μῶν. Καθὼς οἰκτείρει πατὴρ υἱούς, ᾠκτείρησε
κύριος τοὺς φοβουμένους αὐτόν. Ὅτι αὐτὸς ἔγνω
τὸ πλάσμα ἡμῶν, ἐμνήσθη ὅτι χοῦς ἐσμεν. Ἄν
θρωποι ὡσεὶ χόρτος, αἱ ἡμέραι αὐτοῦ, ὡσεὶ ἄνθος
τοῦ ἀγροῦ οὕτως ἐξανθήσει. Ὅτι πνεῦμα διῆλθεν
ἐν αὐτῷ, καὶ οὐκ ὑπάρξει, καὶ οὐκ ἐπιγνώσεται ἔτι τὸ
τόπον αὐτοῦ. Τὸ δὲ ἔλεος τοῦ κυρίου ἀπὸ τοῦ αἰῶνος
καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος, ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτόν.
Καὶ ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ ἐπὶ υἱοῖς υἱῶν τοῖς φυ
λάσσουσι τὴν διαθήκην αὐτοῦ, καὶ μεμνημέ
νοις τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ, τοῦ ποιῆσαι αὐτάς.

Κύριος

Scribantur hæc in generatione altera, & po-
pulus qui creabit laudabit dñm. Quia pro-
ſpexit de excelſo ſancto ſuo, dñs de cœlo in
terrã aſpexit. Vt audiret gemitũ compedito
rum, ut ſolueret filios interẽptorum. Vt an-
nuntient in Sion nomen domini, & laudem
eius in Hieruſalem. In conueniendo popu-
los in unũ, & reges ut ſeruiant dño. Reſpon-
dit ei in uia uirtutis ſuæ, paucitatem dierum
meorũ nuntia mihi. Ne reuoces me in dimi-
dio dierũ meorũ, in generationẽ & in gene-
rationẽ anni tui. Initio tu domine terrã fun-
daſti, & opera manuum tuarũ ſunt cœli. Ipſi
peribũt, tu autẽ permanes, & omnes ſicut ue
ſtimentũ ueteraſcent. Et ſicut opertoriũ mu-
tabis eos & mutabũtur, tu autẽ idem ipſe es,
& anni tui nõ deficiẽt. Filij ſeruorũ tuorũ ha
bitabunt, & ſemẽ eorum in ſeculũ dirigetur.

Pſalmus ipſi Dauid. CII

BEnedic anima mea dño, & omnia quæ
intra me ſunt, nomini ſancto eius. Bene
dic anima mea dño, & noli obliuiſci omnes
retributiones eius. Qui propitiat omnibus
iniquitatibus tuis, qui ſanat omnes infirmi-
tates tuas. Qui redimit de interitu uitã tuã,
qui coronat te in miſericordia & miſeratio-
nibus. Qui replet in bonis deſideriũ tuum,
renouabitur ut aquilæ iuuentus tua. Faciens
miſericordias dominus, & iudiciũ omnibus
iniuriam patientibus. Notas fecit uias ſuas
Moyſi, filijs Iſrael uoluntates ſuas. Miſera-
tor & miſericors dominus, lõganimis & mul
tum miſericors. Non in perpetuũ iraſcetur,
neq; in æternũ cõminabit. Nõ ſecundũ pec-
cata noſtra fecit nobis, neq; ſecũdum iniqui
tates noſtras retribuit nobis. Qm̃ ſecũdum
altitudinẽ cœli à terra, corroborauit miſeri-
cordiam ſuam ſuper timentes ſe. Quantũ di
ſtat ortus ab occidente, longe fecit à nobis
iniquitates noſtras. Quomodo miſeretur
pater filiorũ, miſertus eſt dñs timẽtibus ſe,
qm̃ ipſe cognouit figmentũ noſtrum. Recor
datus eſt qm̃ puluis ſumus, homo ſicut fœ-
nũ, dies eius tãquam flos agri ſic efflorebit.
Qm̃ ſpiritus ꝑtrãſibit in illo & nõ ſubſiſtet,
& nõ cognoſcet amplius locũ ſuũ. Miſericor
dia autẽ dñi ab æterno & uſq; in æternum,
ſuper timẽtes eum. Et iuſtitia illius in filios
filiorũ, his qui ſeruãt teſtamẽtũ eius, & me-
mores ſũt mãdatorũ ipſius, ad faciendũ ea.

Dominus

Scribatur hoc in generatione nouiſſima,& populus qui creabitur laudabit dominum. Quoniam proſpexit de excelſo ſanctuario ſuo, dominus de cœlo terram contemplatus eſt. Vt audiret gemitum uincti, ut ſolueret filios mortis.

Vt narretur in Sion nomen domini, & laudatio eius in Hieruſalem. Quum congregati fuerint populi ſimul, & regna ut ſeruiant domino.

Afflixit in uia fortitudinem meam, abbreuiauit dies meos. Dicam deus meus ne rapias me in medio dierum meorum, in generatione generationum anni tui. A principio terram fundaſti,& opus manuum tuarum cœli. Ipſi peribunt, tu autem ſtabis, & omnes quaſi ueſtimentum atterentur,quaſi pallium mutabis eos & mutabuntur. Tu autem ipſe es,& anni tui non deficient. Filij ſeruorum tuorum habitabunt,& ſemen eorum ante faciem tuam perſeuerabit.

Dauid. CIII

BEnedic anima mea domino,& omnia uiſcera mea nomini ſancto eius. Benedic anima mea domino, & noli obliuiſci omnium retributionum eius. Qui propitiatur cunctis iniquitatibus tuis,& ſanat omnes infirmitates tuas. Qui redimit de corruptione uitam tuam,& coronat te in miſericordia & miſerationibus. Qui replet bonis ornamentum tuum, innouabitur ſicut aquilæ iuuentus tua. Faciens iuſtitias dominus, & iudicia cunctis qui calumnias ſuſtinent. Notas fecit uias ſuas Moyſi, filijs Iſrael cogitationes ſuas. Miſericors & clemens dominus,patiens & multæ miſerationis. Non in ſempiternum iudicabit,neque in æternum iraſcetur. Non ſecundum peccata noſtra fecit nobis,neque ſecundum iniquitates noſtras retribuit nobis. Quantum enim excelſum eſt cœlum à terra, tantum confirmata eſt miſericordia eius ſuper timentes eum. Quantum longe eſt oriens ab occidente, tantum longe fecit à nobis ſcelera noſtra. Sicut miſeretur pater filiorum,miſertus eſt dominus timentibus ſe. Ipſe enim nouit plaſmationem noſtram, recordatus eſt quia puluis ſumus. Homo quaſi herba dies eius, ſicut flos agri ſic florebit. Quia ſpiritus pertranſiet eum & non ſubſiſtet, & non cognoſcet eum ultra locus eius. Miſericordia autem domini ab æterno & uſque in æternum ſuper timentes eum, & iuſtitia eius in filios filiorum. His qui cuſtodiunt pactum eius, & recordantur præceptorum eius ad facienda ea.

Dominus

תִּסָּפֵר זֹאת לְדוֹר אַחֲרוֹן וְעַם נִבְרָא
יְהַלֵּל־יָהּ׃ כִּי הִשְׁקִיף מִמְרוֹם
קָדְשׁוֹ יְהוָה מִשָּׁמַיִם אֶל־אֶרֶץ הִבִּיט׃
לִשְׁמוֹעַ אֶנְקַת אָסִיר לְפַתֵּחַ בְּנֵי
תְמוּתָה׃ לְסַפֵּר בְּצִיּוֹן שֵׁם יְהוָה
וּתְהִלָּתוֹ בִּירוּשָׁלָם׃ בְּהִקָּבֵץ עַמִּים
יַחְדָּו וּמַמְלָכוֹת לַעֲבֹד אֶת־יְהוָה׃
עִנָּה בַדֶּרֶךְ כֹּחִי קִצַּר יָמָי׃ אֹמַר
אֵלִי אַל־תַּעֲלֵנִי בַּחֲצִי יָמָי בְּדוֹר דּוֹרִים
שְׁנוֹתֶיךָ׃ לְפָנִים הָאָרֶץ יָסַדְתָּ
וּמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ שָׁמָיִם׃ הֵמָּה יֹאבֵדוּ
וְאַתָּה תַעֲמוֹד וְכֻלָּם כַּבֶּגֶד יִבְלוּ כַּלְבוּשׁ
תַּחֲלִיפֵם וְיַחֲלֹפוּ׃ וְאַתָּה הוּא
וּשְׁנוֹתֶיךָ לֹא יִתָּמּוּ׃ בְּנֵי־עֲבָדֶיךָ
יִשְׁכֹּנוּ וְזַרְעָם לְפָנֶיךָ יִכּוֹן׃

קג

לְדָוִד׃

בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה וְכָל־קְרָבַי אֶת־
שֵׁם קָדְשׁוֹ׃ בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה
וְאַל־תִּשְׁכְּחִי כָּל־גְּמוּלָיו׃ הַסֹּלֵחַ
לְכָל־עֲוֹנֵכִי הָרֹפֵא לְכָל־תַּחֲלוּאָיְכִי׃
הַגּוֹאֵל מִשַּׁחַת חַיַּיְכִי הַמַּעֲטִרֵכִי חֶסֶד
וְרַחֲמִים׃ הַמַּשְׂבִּיעַ בַּטּוֹב עֶדְיֵךְ
תִּתְחַדֵּשׁ כַּנֶּשֶׁר נְעוּרָיְכִי׃ עֹשֵׂה
צְדָקוֹת יְהוָה וּמִשְׁפָּטִים לְכָל־עֲשׁוּקִים׃
יוֹדִיעַ דְּרָכָיו לְמֹשֶׁה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
עֲלִילוֹתָיו׃ רַחוּם וְחַנּוּן יְהוָה אֶרֶךְ
אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד׃ לֹא לָנֶצַח יָרִיב וְלֹא
לְעוֹלָם יִטּוֹר׃ לֹא כְחֲטָאֵינוּ עָשָׂה לָנוּ
וְלֹא כַּעֲוֹנֹתֵינוּ גָּמַל עָלֵינוּ׃ כִּי
כְגֹבַהּ שָׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ גָּבַר חַסְדּוֹ עַל־
יְרֵאָיו׃ כִּרְחֹק מִזְרָח מִמַּעֲרָב הִרְחִיק
מִמֶּנּוּ אֶת־פִּשְׁעֵינוּ׃ כְּרַחֵם אָב עַל־
בָּנִים רִחַם יְהוָה עַל־יְרֵאָיו׃ כִּי־
הוּא יָדַע יִצְרֵנוּ זָכוּר כִּי־עָפָר אֲנָחְנוּ׃
אֱנוֹשׁ כֶּחָצִיר יָמָיו כְּצִיץ הַשָּׂדֶה כֵּן
יָצִיץ׃ כִּי רוּחַ עָבְרָה־בּוֹ וְאֵינֶנּוּ
וְלֹא־יַכִּירֶנּוּ עוֹד מְקוֹמוֹ׃ וְחֶסֶד
יְהוָה מֵעוֹלָם וְעַד־עוֹלָם עַל־יְרֵאָיו
וְצִדְקָתוֹ לִבְנֵי בָנִים׃ לְשֹׁמְרֵי בְרִיתוֹ
וְלְזֹכְרֵי פְקוּדָיו לַעֲשׂוֹתָם׃

יהוה

Κύριος ἐν τῷ οὐρανῷ ἡτοίμασε τὸν θρόνον αὐτοῦ, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ πάντων δεσπόζει. Εὐλογεῖτε τὸν κύριον πάντες οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ, δυνατοὶ ἰσχύι ποιοῦντες τὸν λόγον αὐτοῦ, τοῦ ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς τῶν λόγων αὐτοῦ. Εὐλογεῖτε τὸν κύριον πᾶσαι αἱ δυνάμεις αὐτοῦ, λειτουργοὶ αὐτοῦ οἱ ποιοῦντες τὸ θέλημα αὐτοῦ. Εὐλογεῖτε τὸν κύριον πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ, ἐν πάντι τόπῳ δεσποτείας αὐτοῦ, εὐλόγει ἡ ψυχή μου τὸν κύριον.

Τῶ Δαυὶδ ψαλμὸς ργ

ΕΥλόγει ἡ ψυχή μου τὸν κύριον, κύριε ὁ θεός μου ἐμεγαλύνθης σφόδρα. Ἐξομολόγησιν καὶ μεγαλοπρέπειαν ἐνεδύσω, ἀναβαλόμενος φῶς ὡς ἱμάτιον. Ἐκτείνων τὸν οὐρανὸν ὡσεὶ δέρριν, ὁ στεγάζων ἐν ὕδασι τὰ ὑπερῷα αὐτοῦ. Ὁ τιθεὶς νέφη τὴν ἐπίβασιν αὐτοῦ, ὁ περιπατῶν ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων. Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα. Ὁ θεμελιῶν τὴν γῆν ἐπὶ τὴν ἀσφάλειαν αὐτῆς, οὐ κλιθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Ἄβυσσος ὡς ἱμάτιον τὸ περιβόλαιον αὐτοῦ, ἐπὶ τῶν ὀρέων στήσονται ὕδατα. Ἀπὸ τῆς ἐπιτιμήσεώς σου φεύξονται, ἀπὸ φωνῆς βροντῆς σου δειλιάσουσιν. Ἀναβαίνουσιν ὄρη, καὶ καταβαίνουσι πεδία, εἰς τὸν τόπον ὃν ἐθεμελίωσας αὐτοῖς. Ὅριον ἔθου ὃ οὐ παρελεύσονται, οὐδὲ ἐπιστρέψουσι καλύψαι τὴν γῆν. Ὁ ἐξαποστέλλων πηγὰς ἐν φάραγξιν, ἀνὰ μέσον τῶν ὀρέων διελεύσονται ὕδατα. Ποτιοῦσι πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ, προσδέξονται ὄναγροι εἰς δίψαν αὐτῶν. Ἐπ' αὐτὰ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσει, ἐκ μέσου τῶν πετρῶν δώσουσι φωνήν. Ποτίζων ὄρη ἐκ τῶν ὑπερῴων αὐτοῦ, ἀπὸ καρποῦ τῶν ἔργων σου χορτασθήσεται ἡ γῆ. Ὁ ἐξανατέλλων χόρτον τοῖς κτήνεσι, καὶ χλόην τῇ δουλείᾳ τῶν ἀνθρώπων. Τοῦ ἐξαγαγεῖν ἄρτον ἐκ τῆς γῆς, καὶ οἶνος εὐφραίνει καρδίαν ἀνθρώπου. Τοῦ ἱλαρῦναι πρόσωπον ἐν ἐλαίῳ, καὶ ἄρτος καρδίαν ἀνθρώπου στηρίζει. Χορτασθήσεται τὰ ξύλα τοῦ πεδίου, αἱ κέδροι τοῦ Λιβάνου ἃς ἐφύτευσας, ἐκεῖ στρουθία ἐννοσσεύσουσι. Τοῦ ἐρωδιοῦ ἡ καρικία ἡγεῖται αὐτῶν, ὄρη τὰ ὑψηλὰ ταῖς ἐλάφοις, πέτρα καταφυγὴ τοῖς λαγωοῖς. Ἐποίησε σελήνην εἰς καιρούς, ὁ ἥλιος ἔγνω τὴν δύσιν αὐτοῦ. Ἔθου σκότος καὶ ἐγένετο νύξ, ἐν αὐτῇ διελεύσεται πάντα τὰ θηρία τοῦ δρυμοῦ. Σκύμνοι ὠρυόμενοι τοῦ ἁρπάσαι, καὶ ζητῆσαι παρὰ τοῦ θεοῦ βρῶσιν αὐτοῖς. Ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος καὶ συνήχθησαν, καὶ εἰς τὰς μάνδρας αὐτῶν κοιτασθήσονται. Ἐξελεύσεται ἄνθρωπος ἐπὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τὴν ὀργασίαν αὐτοῦ ἕως ἑσπέρας.

Ὡς ἐμε-

Dominus in cœlo parauit ſedem ſuam, & regnum ipſius omnibus dominabitur. Benedicite domino omnes angeli eius, potentes uirtute facientes uerbum illius, ad audiendam uocem ſermonum eius. Benedicite domino omnes uirtutes eius, miniſtri eius qui facitis uoluntatem eius. Benedicite domino omnia opera eius, in omni loco dominationis eius, benedic anima mea domino.

Ipſi Dauid. CIII

BEnedic anima mea domino, domine deus meus magnificatus es uehementer. Confeſſionem & decorem induiſti, amictus lumine ſicut ueſtimento. Extendens cœlum ſicut pellem, qui tegit aquis ſuperiora eius. Qui ponit nubem aſcenſum ſuum, qui ambulat ſuper pennas uentorum. Qui facit angelos ſuos ſpiritus, & miniſtros ſuos ignem urentem. Qui fundauit terram ſuper ſtabilitatem ſuam, non inclinabitur in ſeculum ſeculi. Abyſſus ſicut ueſtimentum amictus eius, ſuper montes ſtabūt aquæ. Ab increpatione tua fugient, à uoce tonitrui tui formidabunt. Aſcendunt montes & deſcendunt campi, in locum quem fundaſti eis. Terminum poſuiſti quem non trāſgredientur, neque conuertentur operire terram. Qui emittis fontes in conuallibus, inter medium montium pertranſibunt aquæ. Potabunt omnes beſtiæ agri, expectabunt onagri in ſiti ſua. Super ea uolucres cœli habitabunt, de medio petrarum dabunt uocem. Rigans montes de ſuperioribus ſuis, de fructu operum tuorum ſatiabitur terra. Producens fœnum iumentis, & herbam ſeruituti hominum. Vt educas panem de terra, & uinum lætificat cor hominis. Vt exhilaret faciem in oleo, & panis cor hominis confirmat. Saturabūtur ligna campi, cedri Libani quas plantauit, illic paſſeres nidificabunt. Herodij domus dux eſt eorum, montes excelſi ceruis, petra refugium herinacijs. Fecit lunam in tempora, ſol cognouit occaſum ſuum. Poſuiſti tenebras & facta eſt nox, in ipſa pertranſibunt omnes beſtiæ ſyluæ. Catuli leonum rugientes ut rapiant, & quærant à deo eſcam ſibi. Ortus eſt ſol & congregati ſunt, & in cubilibus ſuis collocabuntur. Exibit homo ad opus ſuum, & ad operationem ſuam uſque ad ueſperum.

Quàm magni

Dominus in cœlo ſtabiliuit thronum ſuum, & regnum illius omnium dominatur. Benedicite domino angeli eius fortes robore facientes uerbum eius, obedientes uoci ſermonis eius.

Benedicite domino omnes exercitus eius, miniſtri eius qui facitis placitum illius. Benedicite domino uniuerſa opera eius in omnibus locis poteſtatis eius, benedic anima mea domino.

יְהוָה בַּשָּׁמַיִם הֵכִין כִּסְאוֹ וּמַלְכוּתוֹ
בַּכֹּל מָשָׁלָה׃ בָּרְכוּ יְהוָה ׀ מַלְאָכָיו
גִּבּוֹרֵי כֹחַ עֹשֵׂי דְבָרוֹ לִשְׁמוֹעַ בְּקוֹל
דְּבָרוֹ׃ בָּרְכוּ יְהוָה כָּל־צְבָאָיו
מְשָׁרְתָיו עֹשֵׂי רְצוֹנוֹ׃ בָּרְכוּ יְהוָה ׀
כָּל־מַעֲשָׂיו בְּכָל־מְקוֹמוֹת מֶמְשַׁלְתּוֹ בָּרְכִי
נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה׃

CIIII

BEnedic anima mea domino, domine deus meus magnificatus es nimis, gloria & decore indutus es. Amictus luce quaſi ueſtimento, extendens cœlos ut pellem. Qui tegis aquis cœnacula eius qui ponis nubes currum tuum, qui ambulas ſuper pennas uenti.

Qui facis angelos tuos ſpiritus, miniſtros tuos ignem urentem. Qui fundaſti terram ſuper baſem ſuam, non commouebitur in ſeculum & in ſeculum. Abyſſo quaſi ueſtimento operuiſti eam, ſuper montes ſtabunt aquæ.

Ab increpatione tua fugient, à uoce tonitrui tui formidabunt. Aſcendunt montes & deſcendunt campi, ad locum quem fundaſti eis.

Terminum poſuiſti quem non pertranſibunt, nec reuertentur ut operiant terram. Qui emittis fontes in conuallibus, ut inter medios montes fluant. Vt bibant omnia animalia regionum, & reficiat onager ſitim ſuam.

Super ea uolucres cœli morabuntur, de medio nemorum dabunt uocem. Qui irrigas montes de cœnaculis tuis, de fructu operum tuorum implebitur terra. Germinans herbam iumentis & fœnum ſeruituti hominum, ut educat panem de terra. Et uinum lætificat cor hominis ad exhilarandam faciem in oleo, panis autem cor hominis roborat. Saturabuntnr ligna domini, cedri libani quas plantauit.

Ibi aues nidificabunt, miluo abies domus eius.

Montes excelſi ceruis, petra refugium herinacijs. Fecit lunam per tempora, ſol cognouit occubitum ſuum. Poſuiſti tenebras & facta eſt nox, in ipſa mouebuntur omnes beſtiæ ſyluæ. Leones rugientes ad prædam, & quærentes à deo eſcam ſibi. Oriente ſole recedent, & in ſpeluncis ſuis cubabunt.

Egredietur homo ad opus ſuum, & ad ſeruitutem ſuam uſque ad ueſperum.

בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה יְהוָה אֱלֹהַי
גָּדַלְתָּ מְאֹד הוֹד וְהָדָר לָבָשְׁתָּ׃
עֹטֶה אוֹר כַּשַּׂלְמָה נוֹטֶה שָׁמַיִם כַּיְרִיעָה
׃ הַמְקָרֶה בַמַּיִם עֲלִיּוֹתָיו הַשָּׂם
עָבִים רְכוּבוֹ הַמְהַלֵּךְ עַל־כַּנְפֵי־רוּחַ׃
עֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת מְשָׁרְתָיו אֵשׁ
לוֹהֵט׃ יָסַד אֶרֶץ עַל־מְכוֹנֶיהָ בַּל־
תִּמּוֹט עוֹלָם וָעֶד׃ תְּהוֹם כַּלְבוּשׁ
כִּסִּיתָהּ עַל־הָרִים יַעַמְדוּ מָיִם׃ מִן־
גַּעֲרָתְךָ יְנוּסוּן מִן־קוֹל רַעַמְךָ יֵחָפֵזוּן׃
יַעֲלוּ רִרִים יֵרְדוּ בְקָעוֹת אֶל־מְקוֹם
זֶה יָסַדְתָּ לָהֶם׃ גְּבוּל־שַׂמְתָּ בַּל־יַעֲבֹרוּן
בַּל־יְשׁוּבוּן לְכַסּוֹת הָאָרֶץ׃ הַמְשַׁלֵּחַ
מַעְיָנִים בַּנְּחָלִים בֵּין הָרִים יְהַלֵּכוּן׃
יַשְׁקוּ כָּל־חַיְתוֹ שָׂדָי יִשְׁבְּרוּ פְרָאִים
צְמָאָם׃ עֲלֵיהֶם עוֹף־הַשָּׁמַיִם יִשְׁכֹּנוּן
מִבֵּין עֳפָאִים יִתְּנוּ־קוֹל׃ מַשְׁקֶה
הָרִים מֵעֲלִיּוֹתָיו מִפְּרִי מַעֲשֶׂיךָ תִּשְׂבַּע
הָאָרֶץ׃ מַצְמִיחַ חָצִיר לַבְּהֵמָה
וְעֵשֶׂב לַעֲבֹדַת הָאָדָם לְהוֹצִיא לֶחֶם מִן־
הָאָרֶץ׃ וְיַיִן ׀ יְשַׂמַּח לְבַב־אֱנוֹשׁ
לְהַצְהִיל פָּנִים מִשָּׁמֶן וְלֶחֶם לְבַב־אֱנוֹשׁ
יִסְעָד׃ יִשְׂבְּעוּ עֲצֵי יְהוָה אַרְזֵי
לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטָע׃ אֲשֶׁר־שָׁם צִפֳּרִים
יְקַנֵּנוּ חֲסִידָה בְּרוֹשִׁים בֵּיתָהּ׃ הָרִים
הַגְּבֹהִים לַיְעֵלִים סְלָעִים מַחְסֶה לַשְּׁפַנִּים
׃ עָשָׂה יָרֵחַ לְמוֹעֲדִים שֶׁמֶשׁ יָדַע
מְבוֹאוֹ׃ תָּשֶׁת חֹשֶׁךְ וְיִהִי לָיְלָה בּוֹ
תִּרְמֹשׂ כָּל־חַיְתוֹ־יָעַר׃ הַכְּפִירִים
שֹׁאֲגִים לַטָּרֶף וּלְבַקֵּשׁ מֵאֵל אָכְלָם׃
תִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ יֵאָסֵפוּן וְאֶל־מְעוֹנֹתָם
יִרְבָּצוּן׃ יֵצֵא אָדָם לְפָעֳלוֹ
וְלַעֲבֹדָתוֹ עָדָיו עָרֶב׃

Ως ἐμεγαλώθη τὰ ἔργα σου κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας, ἐπλήρωθη ἡ γῆ τῆς κτίσεώς σου. Αὕτη ἡ θάλασσα ἡ μεγάλη καὶ εὐρύχωρος, ἐκεῖ ἑρπετὰ ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός. Ζῶα μικρὰ μετὰ μεγάλων, ἐκεῖ πλοῖα διαπορεύονται. Δράκων οὗτος ὃν ἔπλασας ἐμπαίζειν αὐτῷ, πάντα πρός σε προσδοκῶσι, δοῦναι τὴν τροφὴν αὐτῶν ἐν καιρῷ. Δόντος σου αὐτοῖς συλλέξουσιν, ἀνοίξαντός σου τὴν χεῖρα, τὰ σύμπαντα πλησθήσονται χρηστότητος. Ἀποστρέψαντος δέ σου τὸ πρόσωπον ταραχθήσονται, ἀφαιρεῖς τὸ πνεῦμα αὐτῶν καὶ ἐκλείψουσι, καὶ εἰς τὸν χοῦν αὐτῶν ἐπιστρέψουσι. Ἐξαποστελεῖς τὸ πνεῦμά σου καὶ κτισθήσονται, καὶ ἀνακαινιεῖς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. Ἡ τω ἡ δόξα κυρίου εἰς τοὺς αἰῶνας, εὐφρανθήσεται κύριος ἐπὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. Ὁ ὁ βλέπων ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ποιῶν αὐτὴν τρέμειν, ὁ ἁπτόμενος τῶν ὀρέων καὶ καπνίζονται. Ἀσω τῷ κυρίῳ ἐν τῇ ζωῇ μου, ψαλῶ τῷ θεῷ μου, ἕως ὑπάρχω. Ἡδυνθείη αὐτῷ ἡ δεκλογή μου, ἐγὼ δὲ εὐφρανθήσομαι ἐπὶ τῷ κυρίῳ. Ἐκλείποιεν ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἄνομοι ὥστε μὴ ὑπάρχειν αὐτούς, εὐλόγει ἡ ψυχή μου τὸν κύριον.

Αλληλούια. ρδ

Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ καὶ ἐπικαλεῖσθε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἀπαγγείλατε ἐν τοῖς ἔθνεσι τὰ ἔργα αὐτοῦ. Ἄσατε αὐτῷ καὶ ψάλατε αὐτῷ, διηγήσασθε πάντα τὰ θαυμάσια αὐτοῦ. Ἐπαινεῖσθε ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ, εὐφρανθήτω καρδία ζητούντων τὸν κύριον. Ζητήσατε τὸν κύριον καὶ κραταιώθητε, ζητήσατε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ διαπαντός. Μνήσθητε τῶν θαυμασίων αὐτοῦ ὧν ἐποίησε, τὰ τέρατα αὐτοῦ καὶ τὰ κρίματα τοῦ στόματος αὐτοῦ. Σπέρμα Ἀβραὰμ δοῦλοι αὐτοῦ, υἱοὶ Ἰακὼβ ἐκλεκτοὶ αὐτοῦ. Αὐτὸς κς ὁ θεὸς ἡμῶν, ἐν πάσῃ τῇ γῇ τὰ κρίματα αὐτοῦ. Ἐμνήσθη εἰς τὸν αἰῶνα διαθήκης αὐτοῦ, λόγου ἐνετείλατο εἰς χιλίας γενεάς. Ὃν διέθετο τῷ Ἀβραάμ, καὶ τοῦ ὅρκου αὐτοῦ τῷ Ἰσαάκ. Καὶ ἔστησεν αὐτὸ τῷ Ἰακὼβ εἰς πρόσταγμα, καὶ τῷ Ἰσραὴλ εἰς διαθήκην αἰώνιον. Λέγων Σοὶ δώσω τὴν γῆν Χαναάν, σχοίνισμα κληρονομίας ὑμῶν. Ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἀριθμῷ βραχεῖς, ὀλιγοστοὺς καὶ παροίκους ἐν αὐτῇ. Καὶ διῆλθον ἀπὸ ἔθνους εἰς ἔθνος, καὶ ἐκ βασιλείας εἰς λαὸν ἕτερον. Οὐκ ἀφῆκεν ἀνθρωπον ἀδικῆσαι αὐτούς, καὶ ἤλεγξεν ὑπὲρ αὐτῶν βασιλεῖς. Μὴ ἅπτεσθε τῶν χριστῶν μου, καὶ ἐν τοῖς προφήταις μου μὴ πονηρεύεσθε. Καὶ ἐκάλεσε λιμὸν ἐπὶ τὴν γῆν, παντὸς σίτου ἔκλασιν ἐποίησεν. Ἀπέστειλεν ἔμπροσθεν αὐτῶν ἄνθρωπον, εἰς δοῦλον ἐπράθη Ἰωσήφ.

Ταπεινώσαν

Quàm magnificata sunt opera tua domine, omnia in sapientia fecisti, impleta est terra possessione tua. Hoc mare magnum & spatiosum, illic reptilia quorum non est numerus. Animalia pusilla cum magnis, illic naues pertransibunt. Draco iste quem formasti ad illudendum ei, omnia à te expectant, ut des illis escam in tempore. Dante te illis colligent, aperiente te manum tuam, omnia implebuntur bonitate. Auertente autem te faciem, turbabuntur, auferes spiritum eorum & deficient, & in puluerem suum reuertentur. Emitte spiritum tuum & creabuntur, & renouabis faciem terræ. Sit gloria domini in seculum, lætabitur dominus in operibus suis. Qui respicit terrã & facit eam tremere, qui tangit montes & fumigant. Cantabo domino in uita mea, psallam deo meo ꝙdiu sum. Iocundum sit ei eloquium meum, ego uero delectabor in domino. Deficient peccatores à terra, & iniqui ita ut non sint, benedic anima mea domino.

Alleluia. CIIII

COnfitemini domino & inuocate nomen eius, annuntiate inter gentes opera eius. Cantate ei & psallite ei, narrate omnia mirabilia eius, laudamini in nomine sancto eius. Lætetur cor quærentium dominum, quærite dominum & confirmamini, quærite faciem eius semper. Mementote mirabilium eius quæ fecit, prodigia eius & iudicia oris eius. Semen Abraham serui eius, filij Iacob, electi eius. Ipse dominus deus noster, in uniuersa terra iudicia eius. Memor fuit in seculum testamenti sui, uerbi quod mandauit in mille generationes. Quod disposuit ad Abraham, & iuramenti sui ad Isaac. Et statuit illud Iacob in præceptum, & Israel in testamentum æternum. Dicens tibi dabo terram Chanaan, funiculum hæreditatis uestræ. Cum essent numero breui, paucissimi & incolæ eius. Et pertransierunt de gente in gentem, & de regno ad populum alterum. Non reliquit hominem nocere eis, & corripuit pro eis reges. Nolite tangere christos meos, & in prophetis meis nolite malignari. Et uocauit famem super terram, & omne firmamentum panis contriuit. Misit ante eos uirum, in seruum uenundatus est Ioseph.

Humiliauerunt

Quàm multa ſunt opera tua domine omnia in ſapientia feciſti, impleta eſt terra poſſeſſione tua. Hoc mare magnum & latum manibus ibi reptilia innumerabilia, animalia parua cum grandibus. Ibi naues petranſeunt, leuiathan iſtum plaſmaſti ut illuderet ei. Omnia in te ſperant, ut des cibum eis in tempore ſuo.

Dante te illis colligent, aperiente te manum tuam replebuntur bono. Abſcondes uultum tuum & turbabuntur, auferes ſpiritum eorum & deficient, & in puluerem ſuum reuertentur.

Emittes ſpiritum tuum & creabuntur, & inſtaurabis faciem terræ. Sit gloria domini in ſempiternum, lætabitur dominus in operibus ſuis. Qui reſpicit terram & tremet, tangit montes & fumabunt. Cantabo domino in uita mea, pſallam deo meo quàm diu ſum. Placeat ei eloquium meum, ego autem lætabor in domino. Deficiant peccatores de terra & impij ultra non ſint, benedic anima mea domino Halleluia.

COnfitemini domino inuocate nomen eius, notas facite populis cogitationes eius. Cantate ei & pſallite ei, loquimini in uniuerſis mirabilibus eius. Exultate in nomine ſancto eius, lætetur cor quærentium dominum. Quærite dominum & uirtutem eius, quærite faciem eius iugiter. Recordamini mirabilium eius quæ fecit, ſignorum & iudiciorum oris eius. Semen Abraham ſerui eius, filij Iacob electi eius. Ipſe dominus deus noſter, in uniuerſa terra iudicia eius. Recordatus eſt in æternum pacti ſui, uerbi quod præcepit in mille generationes. Quod pepigit cum Abraham, & iuramenti ſui cum Iſaac. Et firmauit illud cum Iacob in lege, cum Iſrael in pactum ſempiternum. Dicens tibi dabo terram Chanaan, funiculum hæreditatis ueſtræ. Cum eſſent uiri pauci, modici & aduenæ in ea. Et tranſierunt de gente in gentem, & de regno ad populum alterum. Non dimiſit hominem ut noceret eis, & corripuit pro eis reges. Nolite tangere chriſtos meos, & prophetas meos nolite affligere. Et uocauit famem ſuper terram, omnem uirgam panis contriuit. Miſit ante faciem eorum uirum, in ſeruum uenundatus eſt Ioſeph.

Afflixerunt

מָה־רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְהוָה כֻּלָּם
בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ׃
זֶה הַיָּם גָּדוֹל וּרְחַב יָדָיִם שָׁם רֶמֶשׂ
וְאֵין מִסְפָּר חַיּוֹת קְטַנּוֹת עִם־גְּדוֹלוֹת׃
שָׁם אֳנִיּוֹת יְהַלֵּכוּן לִוְיָתָן זֶה יָצַרְתָּ
לְשַׂחֵק־בּוֹ׃ כֻּלָּם אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּן לָתֵת
אָכְלָם בְּעִתּוֹ׃ תִּתֵּן לָהֶם יִלְקֹטוּן
תִּפְתַּח יָדְךָ יִשְׂבְּעוּן טוֹב׃ תַּסְתִּיר
פָּנֶיךָ יִבָּהֵלוּן תּוֹסֵף רוּחָם יִגְוָעוּן וְאֶל־
עֲפָרָם יְשׁוּבוּן׃ תְּשַׁלַּח רוּחֲךָ יִבָּרֵאוּן
וְתְחַדֵּשׁ פְּנֵי אֲדָמָה׃ יְהִי כְבוֹד יְהוָה
לְעוֹלָם יִשְׂמַח יְהוָה בְּמַעֲשָׂיו׃
הַמַּבִּיט לָאָרֶץ וַתִּרְעָד יִגַּע בֶּהָרִים וְיֶעֱשָׁנוּ
׃ אָשִׁירָה לַיהוָה בְּחַיָּי אֲזַמְּרָה
לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי׃ יֶעֱרַב עָלָיו שִׂיחִי
אָנֹכִי אֶשְׂמַח בַּיהוָה׃ יִתַּמּוּ חַטָּאִים
מִן־הָאָרֶץ וּרְשָׁעִים עוֹד אֵינָם בָּרְכִי
נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה הַלְלוּיָהּ׃

חוֹרֵי לַיהוָה קְרָאוּ בִשְׁמוֹ הוֹדִיעוּ
בָעַמִּים עֲלִילוֹתָיו׃ שִׁירוּ לוֹ זַמְּרוּ־
לוֹ שִׂיחוּ בְּכָל־נִפְלְאוֹתָיו׃ / הִתְהַלְלוּ
בְּשֵׁם קָדְשׁוֹ יִשְׂמַח לֵב מְבַקְשֵׁי יְהוָה׃
דִּרְשׁוּ יְהוָה וְעֻזּוֹ בַּקְּשׁוּ פָנָיו תָּמִיד׃
זִכְרוּ נִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה מוֹפְתָיו
וּמִשְׁפְּטֵי־פִיהוּ׃ זֶרַע אַבְרָהָם עַבְדּוֹ
בְּנֵי יַעֲקֹב בְּחִירָיו׃ הוּא יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ בְּכָל־הָאָרֶץ מִשְׁפָּטָיו׃
זָכַר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ דָּבָר צִוָּה לְאֶלֶף דּוֹר
׃ אֲשֶׁר כָּרַת אֶת־אַבְרָהָם וּשְׁבוּעָתוֹ
לְיִשְׂחָק׃ וַיַּעֲמִידֶהָ לְיַעֲקֹב לְחֹק
לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם׃ לֵאמֹר לְךָ
אֶתֵּן אֶת־אֶרֶץ כְּנַעַן חֶבֶל נַחֲלַתְכֶם׃
בִּהְיוֹתָם מְתֵי מִסְפָּר כִּמְעַט וְגָרִים בָּהּ׃
וַיִּתְהַלְּכוּ מִגּוֹי אֶל־גּוֹי מִמַּמְלָכָה
אֶל־עַם אַחֵר׃ לֹא־הִנִּיחַ אָדָם לְעָשְׁקָם
וַיּוֹכַח עֲלֵיהֶם מְלָכִים׃ אַל־תִּגְּעוּ
בִּמְשִׁיחָי וְלִנְבִיאַי אַל־תָּרֵעוּ׃
וַיִּקְרָא רָעָב עַל־הָאָרֶץ כָּל־מַטֵּה־לֶחֶם
שָׁבָר׃ שָׁלַח לִפְנֵיהֶם אִישׁ לְעֶבֶד
נִמְכַּר יוֹסֵף׃

Εταπείνωσαν ἐν πέδαις τοὺς πόδας αὐτοῦ, σίδηρον διῆλθεν ἡ ψυχὴ αὐτοῦ. Μέχρι τοῦ ἐλθεῖν τὸν λόγον αὐτοῦ, τὸ λόγιον κυρίου ἐπύρωσεν αὐτόν. Ἀπέστειλε βασιλεὺς καὶ ἔλυσεν αὐτὸν, ἄρχων λαῶν καὶ ἀφῆκεν αὐτόν. Κατέστησεν αὐτὸν κύριον τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ ἄρχοντα πάσης τῆς κτήσεως αὐτοῦ. Τοῦ παιδεῦσαι τοὺς ἄρχοντας αὐτοῦ ὡς ἑαυτὸν, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους αὐτοῦ σοφίσαι. Καὶ εἰσῆλθεν Ἰσραὴλ εἰς Αἴγυπτον, καὶ Ἰακὼβ παρῴκησεν ἐν γῇ Χάμ. Καὶ ηὔξησε τὸν λαὸν αὐτοῦ σφόδρα, καὶ ἐκραταίωσεν αὐτὸν ὑπὲρ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. Μετέστρεψε τὴν καρδίαν αὐτοῦ τοῦ μισῆσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ, τοῦ δολιοῦσθαι ἐν τοῖς δούλοις αὐτοῦ. Ἐξαπέστειλε Μωϋσῆν τὸν δοῦλον αὐτοῦ, Ἀαρὼν ὃν ἐξελέξατο ἑαυτῷ. Ἔθετο ἐν αὐτοῖς τοὺς λόγους τῶν σημείων αὐτοῦ, καὶ τῶν τεράτων αὐτοῦ ἐν γῇ Χάμ. Ἐξαπέστειλε σκότος καὶ ἐσκότασεν, ὅτι παρεπίκραναν τοὺς λόγους αὐτοῦ. Μετέστρεψε τὰ ὕδατα αὐτῶν εἰς αἷμα, καὶ ἀπέκτεινε τοὺς ἰχθύας αὐτῶν. Ἐξῆρεν ἡ γῆ αὐτῶν βατράχους, ἐν τοῖς ταμείοις τῶν βασιλέων αὐτῶν. Εἶπε καὶ ἦλθε κυνόμυια καὶ σκνῖπες, ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῶν. Ἔθετο τὰς βροχὰς αὐτῶν χάλαζαν, πῦρ καταφλέγον ἐν τῇ γῇ αὐτῶν. Καὶ ἐπάταξε τὰς ἀμπέλους αὐτῶν, καὶ τὰς συκᾶς αὐτῶν, καὶ συνέτριψε πᾶν ξύλον ὁρίων αὐτῶν. Εἶπε καὶ ἦλθεν ἀκρὶς, καὶ βρὸχος οὗ οὐκ ἦν ἀριθμός. Καὶ κατέφαγε πάντα χόρτον ἐν τῇ γῇ αὐτῶν, καὶ κατέφαγε πάντα τὸν καρπὸν τῆς γῆς αὐτῶν. Καὶ ἐπάταξε πᾶν πρωτότοκον ἐν τῇ γῇ αὐτῶν, ἀπαρχὴν παντὸς πόνου αὐτῶν. Καὶ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐν ἀργυρίῳ καὶ χρυσίῳ, καὶ οὐκ ἦν ἐν ταῖς φυλαῖς αὐτῶν ὁ ἀσθενῶν. Εὐφράνθη Αἴγυπτος ἐν τῇ ἐξόδῳ αὐτῶν, ὅτι ἐπέπεσεν ὁ φόβος αὐτῶν ἐπ' αὐτούς. Διεπέτασε νεφέλην εἰς σκέπην αὐτοῖς, καὶ πῦρ τοῦ φωτίσαι αὐτοῖς τὴν νύκτα. Ἠτήσαν καὶ ἦλθεν ὀρτυγομήτρα, καὶ ἄρτον οὐρανοῦ ἐνέπλησεν αὐτούς. Διέρρηξε πέτραν καὶ ἐρρύησαν ὕδατα, ἐπορεύθησαν ἐν ἀνύδροις ποταμοί. Ὅτι ἐμνήσθη τοῦ λόγου τοῦ ἁγίου αὐτοῦ, τοῦ πρὸς Ἀβραὰμ τὸν δοῦλον αὐτοῦ. Καὶ ἐξήγαγε τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν ἀγαλλιάσει, καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐν εὐφροσύνῃ. Καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς χώρας ἐθνῶν, καὶ πόνους λαῶν κατεκληρονόμησαν. Ὅπως ἂν φυλάξωσι τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, καὶ τὸν νόμον αὐτοῦ ἐκζητήσωσιν.

Κάθισμα ιδ'. Ἀλληλούϊα. ρε

Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ὅτι χρηστὸς, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Τίς λαλήσει τὰς δυναστείας τοῦ κυρίου, ἀκουστὰς ποιήσει πάσας τὰς αἰνέσεις αὐτοῦ. Μακάριοι οἱ φυλάσσοντες κρίσιν, καὶ ποιοῦντες δικαιοσύνην ἐν παντὶ καιρῷ.

Μνήσθητι

Humiliauerunt in cõpedibus pedes eius, ferrum pertrãsijt animã eius, donec ueniret uerbũ eius. Eloquium domini inflãmauit eum, misit rex & soluit eum, princeps populorũ & dimisit eum. Constituit eum dominum domus suæ, & principem omnis possessionis suæ. Vt erudiret principes eius sicut semetipsum, & senes eius prudentiã doceret. Et intrauit Israel in Ægyptũ, & Iacob accola fuit in terra Cham. Et auxit populum suum uehementer, & firmauit eum super inimicos eius. Conuertit cor eorũ ut odirent populũ eius, & dolum facerent in seruos eius. Misit Moysen seruum suum, Aaron quem elegit ipsum. Posuit in eis uerba signorũ suorũ, & prodigiorũ in terra Chã. Misit tenebras & obscurauit, quia exacerbauerunt sermones eius. Conuertit aquas eorũ in sanguinẽ, & occidit pisces eorũ. Ædidit terra eorũ ranas, in penetralibus regum ipsorum. Dixit & uenit cynomya & scinifes, in omnibus finibus eorũ. Posuit pluuias eorũ grãdinem, ignẽ comburentẽ in terra ipsorum. Et percussit uineas eorum & ficulneas eorum, & contriuit omne lignũ finium eorum. Dixit & uenit locusta, & bruchus cuius non erat numerus. Et comedit omne fœnum in terra eorũ, & comedit omnem fructum terræ eorum. Et percussit omne primogenitum in terra eorum, primitias omnis laboris eorũ. Et eduxit eos cum argẽto & auro, & non erat in tribubus eorũ infirmus. Lætata est Ægyptus in profectione eorum, quia incubuit timor eorum super eos. Expandit nubem in protectionẽ eorũ, & ignem ut luceret eis per noctem. Petierunt & uenit coturnix, & pane cœli saturauit eos. Dirupit petram & fluxerũt aquæ, abierunt in sicco flumina. Quoniam memor fuit uerbi sancti sui, quod habuit ad Abraham puerum suum. Et eduxit populum suum in exultatione, & electos suos in lætitia. Et dedit illis regiones gentium, & labores populorum possederunt. Vt custodiant iustificationes eius, & legem eius requirant.

Alleluia. CV

COnfitemini domino quoniã bonus, quoniam in seculũ misericordia eius. Quis loquetur potentias domini, auditas faciet omnes laudes eius. Beati qui custodiunt iudicium, & faciunt iustitiã in omni tẽpore.

Memento

Afflixerunt in compede pedes eius, in ferrum uenit anima eius. Vſque ad tempus donec ueniret ſermo eius, eloquium domini probauit eum.

Miſit rex & ſoluit eum, princeps populorum & dimiſit illum. Poſuit eum dominum domus ſuæ, & principem in omni poſſeſſione ſua. Vt erudiret principes eius ſecundum uoluntatem ſuam, & ſenes eius ſapientiam doceret. Et ingreſſus eſt Iſrael Ægyptum, & Iacob aduena fuit in terra Cham. Et creſcere fecit populum ſuum nimis, & roborauit eum ſuper hoſtes eius.

Conuertit cor eorum ut odio haberent populum eius, ut doloſe agerent contra ſeruos illius.

Miſit Moyſen ſeruum ſuum, Aaron quem elegit ſibi. Poſuit in eis uerba ſignorum ſuorum, & portentorum in terra Cham. Miſit tenebras & contenebrauit, & non fuerunt increduli uerbis eius. Commutauit aquas eorum in ſanguinem, & occidit piſces eorum. Ebulliuit terra eorum ranas, in cubilibus regum eorum. Dixit & uenit muſca omnimoda, ſcinifes in uniuerſis terminis eorum. Dedit pluuias eorum grandinem, ignem flammantem in terra eorum.

Et percuſſit uineam eorum & ficum eorum, & confregit lignum finium eorum. Dixit & uenit locuſta, & bruchus cuius non erat numerus.

Et comedit omne fœnum terræ eorum, & deuorauit fructum terræ eorum. Et percuſſit omne primogenitum in terra eorum, primitias uniuerſi partus eorum. Et eduxit eos cum argento & auro, & non erat in tribubus eorum infirmus. Lætata eſt Ægyptus cum egrederentur, quoniam irruerat terror eorum ſuper eos.

Expandit nubem in tentorium, & ignem ut luceret nocte. Petierunt & adduxit ortygometram, & pane cœli ſaturauit eos. Aperuit petram & fluxerunt aquæ, concurrerunt in aridis flumina. Quia recordatus eſt uerbi ſancti ſui, cum Abraam ſeruo ſuo. Et eduxit populum ſuum in lætitia, laudantes electos ſuos.

Et dedit eis terras gentium, & laborem tribuum poſſederunt. Vt cuſtodirent cerimonias eius & leges eius ſeruarent. Halleluia.

Halleluia.

CVI

COnfitemini domino quoniam bonus, quoniam in æternum miſericordia eius.

Quis loquetur fortitudines domini, auditas faciet omnes laudes eius. Beati qui cuſtodiunt iudicium, & faciunt iuſtitiam in omni tempore.

Recordare

עִנּוּ בַכֶּבֶל רַגְלָיו בַּרְזֶל בָּאָה נַפְשׁוֹ׃
עַד־עֵת בֹּא־דְבָרוֹ אִמְרַת יְהוָה צְרָפָתְהוּ׃
שָׁלַח מֶלֶךְ וַיַּתִּירֵהוּ מוֹשֵׁל עַמִּים וַיְפַתְּחֵהוּ׃
שָׂמוֹ אֲדוֹן לְבֵיתוֹ וּמוֹשֵׁל בְּכָל־קִנְיָנוֹ׃
לֶאְסֹר שָׂרָיו בְּנַפְשׁוֹ וּזְקֵנָיו יְחַכֵּם׃
וַיָּבֹא יִשְׂרָאֵל מִצְרָיִם וְיַעֲקֹב גָּר בְּאֶרֶץ־חָם׃
וַיֶּפֶר אֶת־עַמּוֹ מְאֹד וַיְעַצְּמֵהוּ מִצָּרָיו׃
הָפַךְ לִבָּם לִשְׂנֹא עַמּוֹ לְהִתְנַכֵּל בַּעֲבָדָיו׃
שָׁלַח מֹשֶׁה עַבְדּוֹ אַהֲרֹן אֲשֶׁר־בָּחַר בּוֹ׃
שָׂמוּ בָהֶם דִּבְרֵי אֹתוֹתָיו וּמוֹפְתִים בְּאֶרֶץ חָם׃
שָׁלַח חֹשֶׁךְ וְיַחְשִׁךְ וְלֹא מָרוּ אֶת־דְּבָרוֹ׃
הָפַךְ אֶת־מֵימֵיהֶם לְדָם וַיָּמֶת אֶת־דְּגָתָם׃
שָׁרַץ אַרְצָם צְפַרְדְּעִים בְּחַדְרֵי מַלְכֵיהֶם׃
אָמַר וַיָּבֹא עָרֹב כִּנִּים בְּכָל־גְּבוּלָם׃
נָתַן גִּשְׁמֵיהֶם בָּרָד אֵשׁ לֶהָבוֹת בְּאַרְצָם׃
וַיַּךְ גַּפְנָם וּתְאֵנָתָם וַיְשַׁבֵּר עֵץ גְּבוּלָם׃
אָמַר וַיָּבֹא אַרְבֶּה וְיֶלֶק וְאֵין מִסְפָּר׃
וַיֹּאכַל כָּל־עֵשֶׂב בְּאַרְצָם וַיֹּאכַל פְּרִי אַדְמָתָם׃
וַיַּךְ כָּל־בְּכוֹר בְּאַרְצָם רֵאשִׁית לְכָל־אוֹנָם׃
וַיּוֹצִיאֵם בְּכֶסֶף וְזָהָב וְאֵין בְּשִׁבְטֵיהוּ כּוֹשֵׁל׃
שָׂמַח מִצְרַיִם בְּצֵאתָם כִּי־נָפַל פַּחְדָּם עֲלֵיהֶם׃
פָּרַשׂ עָנָן לְמָסָךְ וְאֵשׁ לְהָאִיר לָיְלָה׃
שָׁאַל וַיָּבֵא שְׂלָו וְלֶחֶם שָׁמַיִם יַשְׂבִּיעֵם׃
פָּתַח צוּר וַיָּזוּבוּ מַיִם הָלְכוּ בַצִּיּוֹת נָהָר׃
כִּי זָכַר אֶת־דְּבַר קָדְשׁוֹ אֶת אַבְרָהָם עַבְדּוֹ׃
וַיּוֹצִא עַמּוֹ בְשָׂשׂוֹן בְּרִנָּה אֶת־בְּחִירָיו׃
וַיִּתֵּן לָהֶם אַרְצוֹת גּוֹיִם וַעֲמַל לְאֻמִּים יָרָשׁוּ׃
בַּעֲבוּר יִשְׁמְרוּ חֻקָּיו וְתוֹרֹתָיו יִנְצֹרוּ הַלְלוּיָהּ׃

ק ו

הַלְלוּיָהּ׃

הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת יְהוָה יַשְׁמִיעַ כָּל־תְּהִלָּתוֹ׃
אַשְׁרֵי שֹׁמְרֵי מִשְׁפָּט עֹשֵׂה צְדָקָה בְכָל־עֵת׃

Μνήσθητι ἡμῶν κύριε ἐν τῇ εὐδοκίᾳ τοῦ λαοῦ σου, ἐπίσκεψαι ἡμᾶς ἐν τῷ σωτηρίῳ σου. Τοῦ ἰδεῖν ἐν τῇ χρηστότητι τῶν ἐκλεκτῶν σου, τοῦ εὐφρανθῆναι ἐν τῇ εὐφροσύνῃ τοῦ ἔθνους σου, τοῦ ἐπαινεῖσθαι μετὰ τῆς κληρονομίας σου. Ημάρτομεν μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν, ἠνομήσαμεν, ἠδικήσαμεν. Οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν Αἰγύπτῳ οὐ συνῆκαν τὰ θαυμάσιά σου, οὐκ ἐμνήσθησαν τοῦ πλήθους τῶν ἐλέους σου. Καὶ παρεπίκραναν ἀναβαίνοντες, ἐν τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ, καὶ ἔσωσεν αὐτοὺς ἕνεκεν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, τοῦ γνωρίσαι τὴν δυναστείαν αὐτοῦ. Καὶ ἐπετίμησε τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ καὶ ἐξηράνθη, καὶ ὡδήγησεν αὐτοὺς ἐν ἀβύσσῳ ὡς ἐν ἐρήμῳ. Καὶ ἔσωσεν αὐτοὺς ἐκ χειρὸς μισούντων, καὶ ἐλυτρώσατο αὐτοὺς ἐκ χειρὸς ἐχθροῦ. Ἐκάλυψεν ὕδωρ τοὺς θλίβοντας αὐτοὺς, εἷς ἐξ αὐτῶν οὐ κατελείφθη. Καὶ ἐπίστευσαν τοῖς λόγοις αὐτοῦ, καὶ ἦσαν τὴν αἴνεσιν αὐτοῦ. Ἔτάχυναν ἐπελάθοντο τῶν ἔργων αὐτοῦ, οὐκ ὑπέμειναν τὴν βουλὴν αὐτοῦ. Καὶ ἐπεθύμησαν τὴν ἐπιθυμίαν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἐπείρασαν τὸν θεὸν ἐν ἀνύδρῳ. Καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς τὰ αἰτήματα αὐτῶν, ἐξαπέστειλε πλησμονὴν εἰς τὰς ψυχὰς αὐτῶν. Καὶ παρώργισαν τὸν μωϋσῆν ἐν τῇ παρεμβολῇ, τὸν ἅγιον κυρίου. Ηνοίχθη ἡ γῆ καὶ κατέπιε Δαθαὰν, καὶ ἐκάλυψεν ἐπὶ τὴν συναγωγὴν Αβειρών. Καὶ ἐξεκαύθη πῦρ ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν, φλὸξ κατέφλεξεν ἁμαρτωλούς. Καὶ ἐποίησαν μόσχον ἐν Χωρὴβ, καὶ προσεκύνησαν τῷ γλυπτῷ. Καὶ ἠλλάξαντο τὴν δόξαν αὐτῶν ἐν ὁμοιώματι μόσχου ἐσθίοντος χόρτον. Καὶ ἐπελάθοντο τοῦ θεοῦ τοῦ σώσαντος αὐτοὺς, τοῦ ποιήσαντος μεγάλα ἐν Αἰγύπτῳ, θαυμάσια ἐν γῇ Χαμ φοβερὰ ἐπὶ θαλάσσης ἐρυθρᾶς. Καὶ εἶπε τοῦ ἐξολοθρεῦσαι αὐτοὺς, εἰ μὴ Μωϋσῆς ὁ ἐκλεκτὸς αὐτοῦ ἔστη ἐν τῇ θραύσει ἐνώπιον αὐτοῦ. Τοῦ ἀποστρέψαι τὸν θυμὸν αὐτοῦ τοῦ μὴ ἐξολοθρεῦσαι αὐτοὺς, καὶ ἐξουδένωσαν γῆν ἐπιθυμητήν. Οὐκ ἐπίστευσαν τῷ λόγῳ αὐτοῦ, καὶ ἐγόγγυσαν ἐν ταῖς σκηνώμασιν αὐτῶν, οὐκ εἰσήκουσαν τῆς φωνῆς κυρίου. Καὶ ἐπῆρε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' αὐτοὺς, τοῦ καταβαλεῖν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ. Καὶ τοῦ καταβαλεῖν τὸ σπέρμα αὐτῶν ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ διασπορπίσαι αὐτοὺς ἐν ταῖς χώραις. Καὶ ἐτελέσθησαν τῷ Βεελφεγώρ, καὶ ἔφαγον θυσίας νεκρῶν. Καὶ παρώξυναν αὐτὸν ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν, καὶ ἐπλήθυνθη ἐν αὐτοῖς ἡ πτῶσις. Καὶ ἔστη Φινεὲς καὶ ἐξιλάσατο, καὶ ἐκόπασεν ἡ θραῦσις. Καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην, εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν ἕως τοῦ αἰῶνος. Καὶ παρώργισαν αὐτὸν ὕδατος ἀντιλογίας, καὶ ἐκακώθη Μωϋσῆς δι' αὐτούς, ὅτι

Memento noſtri domine in beneplacito populi tui, uiſita nos in ſalutari tuo. Ad uidendum in bonitate electorum tuorum, ad lætandū in lætitia gentis tuæ, ut lauderis cum hæreditate tua. Peccauimus cū patribus noſtris, iniuſte egimus, iniquitatem fecimus. Patres noſtri in Ægypto non intellexerunt mirabilia tua, non fuerunt memores multitudinis miſericordiæ tuæ. Et iritauerunt aſcēdentes in rubro mari, & ſaluauit eos propter nomen ſuum, ut notā faceret potentiam ſuam. Et increpuit mare rubrum & exiccatum eſt, & deduxit eos in abyſſis ſicut in deſerto. Et ſaluauit eos de manu odientium, & redemit eos de manu inimici. Et operuit aqua tribulantes eos, unus ex eis non remanſit. Et crediderūt uerbis eius, & laudauerunt laudem eius. Cito fecerūt obliti ſunt operum eius, & non ſuſtinuerūt conſilium eius. Et concupierūt concupiſcentiam in deſerto, & tentauerunt deum in inaquoſo. Et dedit eis petitionē ipſorū, & miſit ſaturitatē in animas eorū. Et iritauerūt Moyſen in caſtris, Aaron ſanctum domini. Aperta eſt terra & deglutiuit Dathan, & operuit ſuper congregationem Abiron. Et exarſit ignis in ſynagoga eorū, flamma combuſſit peccatores. Et fecerunt uitulū in Choreb, & adorauerunt ſculptile. Et mutauerunt gloriam ſuam in ſimilitudinem uituli comedentis fœnum. Obliti ſunt deum qui ſaluauit eos, qui fecit magnalia in Ægypto, mirabilia in terra Cham, terribilia in mari rubro. Et dixit ut diſperderet eos, ſi nō Moyſes electus eius ſtetiſſet in cōfractione, in cōſpectu eius. Vt auerteret irā eius ne diſperderet eos, & pro nihilo habuerunt terram deſyderabilem. Non crediderūt uerbo eius, & murmurauerūt in tabernaculis ſuis, non exaudierūt uocem domini. Et eleuauit manum ſuam ſuper eos, ut proſterneret eos in deſerto. Et ut deijceret ſemē eorū in nationibus, & diſperderet eos in regionibus. Et iniciati ſūt Beelphegor, & comederūt ſacrificia mortuorū. Et iritauerūt eum in adinuentionibus ſuis, & multiplicata eſt in eis ruina. Et ſtetit Phinees & placauit, & ceſſauit quaſſatio. Et reputatum eſt ei ad iuſticiam, in generationem & generationē uſque in ſempiternum. Et iritauerunt eum ad aquas contradictionis, & uexatus eſt Moyſes propter eos,

quia exacer-

Recordare mei domine in repropiciatione populi tui, uisita me in salutari tuo. Vt uideam bona electorum tuorum & læter in læticia gentis tuæ, & exultem cum hæreditate tua.

Peccauimus cum patribus noſtris, inique fecimus impie egimus. Patres noſtri in Ægypto non intellexerunt mirabilia tua non ſunt recordati multitudinis miſericordiæ tuæ, & ad iracundiam prouocauerunt ſuper mare in mari rubro. Saluauit autem eos propter nomen ſuum, ut oſtenderet fortitudinem ſuam.

Et comminatus eſt mari rubro & aruit, & transduxit eos per abyſſos quaſi in deſerto. Et ſaluauit eos de manu odientis, & redemit eos de manu inimici. Et operuit aqua hoſtes eorum, unus de ipſis non ſuperfuit. Et crediderunt uerbis eius, cecineruntque laudem eius.

Cito obliti ſunt operum illius, nec expectauerunt uoluntatem eius. Et deſyderauerunt deſyderium in deſerto, & tentauerunt deum in ſolitudine. Et dedit eis petitionem ipſorum, & miſit tenuitatem in animam eorum. Et zelati ſunt Moyſen in caſtris, Aaron ſanctum domini. Aperta eſt terra & deuorauit Dathan, & operuit ſynagogam Abyram. Et ſuccenſus eſt ignis in ſynagoga eorum, flamma exuſſit impios. Fecerunt uitulum in Horeb, & adorauerunt conflatile. Et mutauerunt gloriam ſuam, in ſimilitudine bouis comedentis fœnum. Obliti ſunt dei ſaluatoris ſui, qui fecit magnalia in Ægypto. Mirabilia in terra Cham, terribilia ſuper mare rubrum.

Dixit ergo ut contereret eos niſi Moyſes electus eius ſtetiſſet medius contra faciem illius, ut conuerteret indignationem eius ut non interficeret. Et deſpexerunt terram deſyderabilem, nec crediderunt ſermoni eius. Et murmurauerunt in tabernaculis ſuis, non exaudierunt uocem domini. Et eleuauit manum ſuam ſuper eos, ut deĳceret eos in deſerto. Et ut deĳceret ſemen eorum in gentibus, & diſpergeret eos in terris. Et conſecrati ſunt Beelphegor, & comederunt uictimas mortuorum.

Et concitauerunt eum in ſtudĳs ſuis, & percuſſit eos plaga. Stetit autem Phinees & dĳudicauit, & eſt retenta percuſſio. Et reputatum eſt ei in iuſticiam, in generatione & generatione uſque in æternum. Et prouocauerunt ſuper aquam contradictionis, & afflictus eſt Moyſes propter eos.

Quia

זָכְרֵנִי יְהוָה בִּרְצוֹן עַמֶּךָ פָּקְדֵנִי
בִּישׁוּעָתֶךָ׃ לִרְאוֹת בְּטוּבַת בְּחִירֶיךָ
לִשְׂמוֹחַ בְּשִׂמְחַת גּוֹיֶךָ לְהִתְהַלֵּל עִם־
נַחֲלָתֶךָ׃ חָטָאנוּ עִם־אֲבוֹתֵינוּ הֶעֱוִינוּ
הִרְשָׁעְנוּ׃ אֲבוֹתֵינוּ׀ בְּמִצְרַיִם לֹא־
הִשְׂכִּילוּ נִפְלְאוֹתֶיךָ לֹא זָכְרוּ אֶת־רֹב
חֲסָדֶיךָ וַיַּמְרוּ עַל־יָם בְּיַם־סוּף׃
וַיּוֹשִׁיעֵם לְמַעַן שְׁמוֹ לְהוֹדִיעַ אֶת־
גְּבוּרָתוֹ׃ וַיִּגְעַר בְּיַם־סוּף וַיֶּחֱרָב
וַיּוֹלִיכֵם בַּתְּהוֹמוֹת כַּמִּדְבָּר׃
וַיּוֹשִׁיעֵם מִיַּד שׂוֹנֵא וַיִּגְאָלֵם מִיַּד אוֹיֵב
׃ וַיְכַסּוּ־מַיִם צָרֵיהֶם אֶחָד מֵהֶם לֹא
נוֹתָר׃ וַיַּאֲמִינוּ בִּדְבָרָיו יָשִׁירוּ
תְּהִלָּתוֹ׃ מִהֲרוּ שָׁכְחוּ מַעֲשָׂיו לֹא
חִכּוּ לַעֲצָתוֹ׃ וַיִּתְאַוּוּ תַאֲוָה
בַּמִּדְבָּר וַיְנַסּוּ־אֵל בִּישִׁימוֹן׃
וַיִּתֵּן לָהֶם שֶׁאֱלָתָם וַיְשַׁלַּח רָזוֹן בְּנַפְשָׁם׃
וַיְקַנְאוּ לְמֹשֶׁה בַּמַּחֲנֶה לְאַהֲרֹן
קְדוֹשׁ יְהוָה׃ תִּפְתַּח־אֶרֶץ וַתִּבְלַע
דָּתָן וַתְּכַס עַל־עֲדַת אֲבִירָם׃
וַתִּבְעַר־אֵשׁ בַּעֲדָתָם לֶהָבָה תְּלַהֵט רְשָׁעִים
׃ יַעֲשׂוּ־עֵגֶל בְּחוֹרֵב וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְמַסֵּכָה׃
וַיָּמִירוּ אֶת־כְּבוֹדָם בְּתַבְנִית שׁוֹר אוֹכֵל
עֵשֶׂב׃ שָׁכְחוּ אֵל מוֹשִׁיעָם עֹשֶׂה
גְּדוֹלוֹת בְּמִצְרָיִם׃ נִפְלָאוֹת בְּאֶרֶץ
חָם נוֹרָאוֹת עַל־יַם־סוּף׃ וַיֹּאמֶר
לְהַשְׁמִידָם לוּלֵי מֹשֶׁה בְחִירוֹ עָמַד בַּפֶּרֶץ
לְפָנָיו לְהָשִׁיב חֲמָתוֹ מֵהַשְׁחִית׃
וַיִּמְאֲסוּ בְּאֶרֶץ חֶמְדָּה לֹא הֶאֱמִינוּ
לִדְבָרוֹ׃ וַיֵּרָגְנוּ בְּאָהֳלֵיהֶם לֹא שָׁמְעוּ
בְּקוֹל יְהוָה׃ וַיִּשָּׂא יָדוֹ לָהֶם לְהַפִּיל
אוֹתָם בַּמִּדְבָּר׃ וּלְהַפִּיל זַרְעָם בַּגּוֹיִם
וּלְזָרוֹתָם בָּאֲרָצוֹת׃ וַיִּצָּמְדוּ לְבַעַל
פְּעוֹר וַיֹּאכְלוּ זִבְחֵי מֵתִים׃ וַיַּכְעִיסוּ
בְּמַעַלְלֵיהֶם וַתִּפְרָץ־בָּם מַגֵּפָה׃
וַיַּעֲמֹד פִּינְחָס וַיְפַלֵּל וַתֵּעָצַר הַמַּגֵּפָה׃
וַתֵּחָשֶׁב לוֹ לִצְדָקָה לְדֹר וָדֹר עַד־
עוֹלָם׃ וַיַּקְצִיפוּ עַל־מֵי מְרִיבָה
וַיֵּרַע לְמֹשֶׁה בַּעֲבוּרָם׃

ὅτι παρεπίκραναν τὸ πνεῦμα αὐτοῦ. Καὶ διέστειλεν
ἐν τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ, ὅπως διαλοθρεύσωσιν τὰ ἔθνη,
ἃ εἶπεν κς αὐτοῖς. Καὶ ἐμίγησαν ἐν τοῖς ἔθνεσι καὶ
ἔμαθον τὰ ἔργα αὐτῶν, καὶ ἐδούλευσαν τοῖς γλυ
πτοῖς αὐτῶν, καὶ ἐγένηθη αὐτοῖς εἰς σκάνδαλον. Καὶ
ἔθυσαν τοὺς υἱοὺς αὐτῶν, καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν
τοῖς δαιμονίοις. Καὶ ἐξέχεαν αἷμα ἀθῷον, αἷμα
υἱῶν αὐτῶν καὶ θυγατέρων, ὧν ἔθυσαν τοῖς γλυπτοῖς
Χαναάν. Καὶ ἐφονοκτονήθη ἡ γῆ ἐν τοῖς αἵμασι, καὶ
ἐμιάνθη ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῶν, καὶ ἐπόρνευσαν ἐν τοῖς
ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν. Καὶ ὠργίσθη θυμῷ κς τὸν
λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἐβδελύξατο τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ.
Καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς εἰς χεῖρας ἐχθρῶν, καὶ ἐκυ
ρίευσαν αὐτῶν οἱ μισοῦντες αὐτούς. Καὶ ἐθλιψαν
αὐτοὺς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν, καὶ ἐταπεινώθησαν ὑπὸ τὰς
χεῖρας αὐτῶν, πλεονάκις ἐῤῥύσατο αὐτούς. Αὐτοὶ δὲ
παρεπίκραναν αὐτὸν ἐν τῇ βουλῇ αὐτῶν, καὶ ἐταπεινώ
θησαν ἐν ταῖς ἀνομίαις αὐτῶν. Καὶ εἶδε κς ἐν τῷ
θλίβεσθαι αὐτοὺς, ἐν τῷ ἀκοῦσαι τὴν δέησιν
αὐτῶν. Καὶ ἐμνήσθη τῆς διαθήκης αὐτοῦ, καὶ μετε
μελήθη κατὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐλέους αὐτοῦ. Καὶ ἔδωκεν αὐ
τοὺς εἰς οἰκτιρμοὺς, ἐναντίον πάντων τῶν αἰχμαλω
τευσάντων αὐτούς. Σῶσον ἡμᾶς κε ὁ θς ἡμῶν, καὶ
συνάγαγε ἡμᾶς ἐκ τῶν ἐθνῶν. Τοῦ ἐξομολογήσα
σθαι τῷ ὀνόματί σου τῷ ἁγίῳ, τοῦ ἐγκαυχᾶσθαι ἐν τῇ αἰ
νέσει σου. Εὐλογητὸς κς ὁ θς ἰσραὴλ ἀπὸ τοῦ αἰῶνος
καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος, καὶ ἐρεῖ πᾶς ὁ λαὸς, γένοιτο γένοιτο.

ΕΞομολογεῖσθε τῷ κῷ ὅτι Αλληλούϊα. ρς
χρηστὸς, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Εἰπάτω
σαν οἱ λελυτρωμένοι ὑπὸ κυ, οὓς ἐλυτρώσατο
ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν, καὶ ἐκ τῶν χωρῶν συνήγαγεν αὐ
τούς. Ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν καὶ βορρᾶ καὶ θα
λάσσης. Ἐπλανήθησαν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν ἀνύδρῳ,
ὁδὸν πόλεως κατοικητηρίου οὐχ εὗρον. Πεινῶντες καὶ
διψῶντες, ἡ ψυχὴ αὐτῶν ἐν αὐτοῖς ἐξέλιπεν. Καὶ
ἐκέκραξαν πρὸς κν ἐν τῷ θλίβεσθαι αὐτοὺς, καὶ ἐκ τῶν
ἀνάγκων αὐτῶν, ἐῤῥύσατο αὐτούς. Καὶ ὡδήγησεν αὐ
τοὺς εἰς ὁδὸν εὐθεῖαν, τοῦ πορευθῆναι εἰς πόλιν κα
τοικητηρίου. Ἐξομολογησάσθωσαν τῷ κῷ τὰ ἐλέη
αὐτοῦ, καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρ.
Ὅτι ἐχόρτασε ψυχὴν κενὴν, καὶ ψυχὴν πεινῶσαν
ἐνέπλησεν ἀγαθῶν. Καθημένους ἐν σκότει καὶ
σκιᾷ θανάτου, πεπεδημένους ἐν πτωχείᾳ καὶ σι
δήρῳ. Ὅτι παρεπίκραναν τὰ λόγια τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν
βουλὴν τοῦ ὑψίστου παρώξυναν. Καὶ ἐταπεινώθη ἐν
πόνοις ἡ καρδία αὐτῶν, ἠσθένησαν καὶ οὐκ ἦν ὁ βοη
θῶν. Καὶ ἐκέκραξαν πρὸς κν ἐν τῷ θλίβεσθαι αὐ
τοὺς, καὶ ἐκ τῶν ἀνάγκων αὐτῶν ἔσωσε αὐτούς.
Καὶ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐκ σκότους καὶ σκιᾶς θα
νάτου, καὶ τοὺς δεσμοὺς αὐτῶν διέῤῥηξεν.

Ἐξομολο-

quia exacerbauerũt ſpiritũ eius. Et diſtinxit
in labijs ſuis, nõ diſpdiderũt gẽtes, quas di-
xit dñs illis. Et cõmixti ſunt inter gẽtes, & di-
dicerũt opera eorũ, & ſeruierũt ſculptilib. eo-
rũ & factũ eſt illis in ſcãdalũ. Et immolaue-
rũt filios ſuos, & filias ſuas, dæmonijs. Et ef-
fuderũt ſanguinẽ innocentẽ, ſanguinẽ filio-
rũ ſuorũ & filiarũ, quas ſacrificauerũt ſculpti-
libus Chanaan. Et infecta eſt terra in ſangui
nibus, & cõtaminata eſt in operibus eorũ, &
fornicati ſunt in adinuẽtionibus ſuis. Et ira-
tus eſt furore dñs in populũ ſuum, & abomi
natus eſt hæreditatẽ ſuam. Et tradidit eos in
manus gẽtiũ, & dominati ſunt eorũ qui ode
rũt eos. Et tribulauerũt eos inimici eorũ, &
humiliati ſunt ſub manibus eorũ, ſæpe libe-
rauit eos. Ipſi autẽ exacerbauerũt eũ in cõſi-
lio ſuo, & humiliati ſũt in iniquitatibus ſuis.
Et uidit cũ tribularẽt, cũ exaudiret orationẽ
eorũ. Et memor fuit teſtamẽti ſui, & pœnitu
it cũ ſecũdũ multitudinẽ miſericordiæ ſuæ.
Et dedit eos in miſericordias, in cõſpectu oi-
um q ceperãt eos. Saluos fac nos dñe deus
noſter, & cõgrega nos de nationib9. Vt cõfi
teamur nomini ſancto tuo, & gloriemur in
laude tua. Benedictus dñs deus Iſrael à ſecu
lo & uſq; in ſeculũ, & dicet omnis populus,
fiat fiat. Alleluia. CVI

COnfitemini dño qm̃ bon9, qm̃ in ſecu-
lũ miſericordia eius. Dicãt qui redẽpti
ſunt à dño, quos redemit de manu inimici,
de regiõibus cõgregauit eos. A ſolis ortu &
occaſu, ab aquilone & mari. Errauerũt in ſoli
tudine in inaquoſo, uiã ciuitatis habitationis
non inuenerũt. Eſurientes & ſitientes, anima
eorũ in ipſis defecit. Et clamauerũt ad dñm
cum tribularent, & de neceſſitatibus eorum
eripuit eos. Et deduxit eos in uiam rectam,
ut irent in ciuitatem habitationis. Confitean
tur dño miſericordiæ eius, & mirabilia eius
filijs hominũ. Quia ſatiauit animã inanẽ, &
animã eſurientẽ ſatiauit bonis. Sedẽtes in te
nebris & in umbra mortis, uinctos in mẽdi-
citate & ferro. Quia exacerbauerũt eloquia
dei, & conſiliũ altiſſimi iritauerũt. Et humilia
tũ eſt in laboribus cor eorũ, & infirmati ſunt
nec fuit qui adiuuaret. Et clamauerũt ad do-
minũ cum tribularentur, & de neceſſitatibus
eorũ liberauit eos. Et eduxit eos de tenebris
& umbra mortis, & uincula eorum diſrupit.

Confi-

Quia prouocauerunt ſpiritum eius, & præcepit labijs ſuis. Non exterminauerunt populos, quos dixit dominus eis. Et conmixti ſunt gentibus, & didicerunt opera eorum. Et ſeruierunt ſculptilibus eorum, & factum eſt eis in ſcandalum. Et immolauerunt filios ſuos & filias ſuas dæmonibus. Et effuderunt ſanguinem innocentem, ſanguinem filiorum ſuorum & filiarum ſuarum quos immolauerunt ſculptilibus Chanaan, & polluta eſt terra ſanguinibus. Et coinquinati ſunt in operibus ſuis, & fornicati ſunt in ſtudijs ſuis. Iratus eſt itaque furor domini in populū ſuum, & abominatus eſt hæreditatē ſuam. Et dedit eos in manu gentium, & dominati ſunt eorum qui oderūt eos. Et afflixerūt eos inimici ſui, & humiliati ſunt ſub manu eorum. Multis uicibus liberauit eos ipſi uero prouocabant in conſilijs ſuis, & humiliati ſunt propter iniquitates ſuas. Et uidit tribulationem eorum, cum audiret eos rogantes. Et recordatus eſt pacti ſui cum eis, & pœnituit eum ſecundum multitudinem miſericordiæ ſuæ. Et dedit eos miſerabiles, coram omnibus qui cœperāt eos. Salua nos domine deus noſter & congrega nos de gentibus, ut confiteamur nomini ſancto tuo, & canamus in laude tua. Benedictus dominus deus Iſrael ab æterno & uſque in æternum, & dicet omnis populus amen. Halleluia.

CVII

COnfitemini domino quoniam bonus, quoniam in æternum miſericordia eius. Dicant qui redempti ſunt à domino, quos redemit de manu hoſtis. Et de terris congregauit eos, ab oriente & occidente, ab aquilone & mari. Erraverunt in ſolitudine, in deſerta uia, ciuitatem quæ habitaretur non reppererunt. Eſurientes & ſitientes, anima eorum in ipſis deficiebat. Et clamauerunt ad dominum in tribulatione ſua, de afflictione eorum eripuit eos. Et duxit illos per uiam rectam, ut uenirēt in ciuitatem habitabilem. Confiteantur domino miſericordias eius, & mirabilia eius in filios hominum. Quia ſaturauit animam uacuam, & animam eſurientem impleuit bonis. Habitantes in tenebris & umbra mortis, alligatos inopia & ferro. Quia prouocauerunt ſermones dei, & conſilium excelſi blaſphemauerunt. Et humiliauit in labore cor eorum, ceciderunt & non erat qui adiuuaret. Et clamauerunt ad dominum in tribulatione ſua, & de anguſtijs eorum ſaluauit eos. Et eduxit eos de tenebris & umbra mortis, & uincula eorum diſrupit.

Confiteantur

כִּי־הִמְרוּ אֶת־רוּחַ וַיְבַטֵּא בִּשְׂפָתָיו׃
לֹא־הִשְׁמִידוּ אֶת־הָעַמִּים אֲשֶׁר
אָמַר יְהוָה לָהֶם׃ וַיִּתְעָרְבוּ בַגּוֹיִם
וַיִּלְמְדוּ מַעֲשֵׂיהֶם׃ וַיַּעַבְדוּ אֶת־
עֲצַבֵּיהֶם וַיִּהְיוּ לָהֶם לְמוֹקֵשׁ׃
וַיִּזְבְּחוּ אֶת־בְּנֵיהֶם וְאֶת־בְּנוֹתֵיהֶם לַשֵּׁדִים
׃ וַיִּשְׁפְּכוּ דָם נָקִי דַּם־בְּנֵיהֶם
וּבְנוֹתֵיהֶם אֲשֶׁר זָבְחוּ לַעֲצַבֵּי כְנָעַן
וַתֶּחֱנַף הָאָרֶץ בַּדָּמִים׃ וַיִּטְמְאוּ
בְמַעֲשֵׂיהֶם וַיִּזְנוּ בְמַעַלְלֵיהֶם׃
וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּעַמּוֹ וַיְתָעֵב אֶת־נַחֲלָתוֹ׃
וַיִּתְּנֵם בְּיַד־גּוֹיִם וַיִּמְשְׁלוּ בָהֶם
שֹׂנְאֵיהֶם׃ וַיִּלְחָצוּם אוֹיְבֵיהֶם וַיִּכָּנְעוּ
תַּחַת יָדָם׃ פְּעָמִים רַבּוֹת יַצִּילֵם
וְהֵמָּה יַמְרוּ בְעֵצָתָם וַיָּמֹכּוּ בַּעֲוֹנָם׃
וַיַּרְא בְּצַר לָהֶם בְּשָׁמְעוֹ אֶת־רִנָּתָם׃
וַיִּזְכֹּר לָהֶם בְּרִיתוֹ וַיִּנָּחֵם כְּרֹב
חֲסָדָיו׃ וַיִּתֵּן אוֹתָם לְרַחֲמִים לִפְנֵי
כָּל־שׁוֹבֵיהֶם׃ הוֹשִׁיעֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
וְקַבְּצֵנוּ מִן־הַגּוֹיִם לְהֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ
לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ׃ בָּרוּךְ יְהוָה׃
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן־הָעוֹלָם׃ וְעַד־הָעוֹלָם
וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן הַלְלוּיָהּ׃

ספר חמישי

קז

הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ׃ יֹאמְרוּ גְּאוּלֵי יְהוָה אֲשֶׁר
גְּאָלָם מִיַּד־צָר׃ וּמֵאֲרָצוֹת קִבְּצָם
מִמִּזְרָח וּמִמַּעֲרָב מִצָּפוֹן וּמִיָּם׃
תָּעוּ בַמִּדְבָּר בִּישִׁימוֹן דֶּרֶךְ עִיר מוֹשָׁב
לֹא מָצָאוּ׃ רְעֵבִים גַּם־צְמֵאִים נַפְשָׁם
בָּהֶם תִּתְעַטָּף׃ וַיִּצְעֲקוּ אֶל־יְהוָה
בַּצַּר לָהֶם מִמְּצוּקוֹתֵיהֶם יַצִּילֵם׃
וַיַּדְרִיכֵם בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה לָלֶכֶת אֶל־עִיר
מוֹשָׁב׃ יוֹדוּ לַיהוָה חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו
לִבְנֵי אָדָם׃ כִּי־הִשְׂבִּיעַ נֶפֶשׁ שׁוֹקֵקָה
וְנֶפֶשׁ רְעֵבָה מִלֵּא־טוֹב׃ יֹשְׁבֵי
חֹשֶׁךְ וְצַלְמָוֶת אֲסִירֵי עֹנִי וּבַרְזֶל׃
כִּי־הִמְרוּ אִמְרֵי־אֵל וַעֲצַת עֶלְיוֹן נָאָצוּ׃
וַיַּכְנַע בֶּעָמָל לִבָּם כָּשְׁלוּ וְאֵין עוֹזֵר׃
וַיִּזְעֲקוּ אֶל־יְהוָה בַּצַּר לָהֶם
מִמְּצוּקוֹתֵיהֶם יוֹשִׁיעֵם׃ יוֹצִיאֵם
מֹחֲשֵׁךְ וְצַלְמָוֶת וּמוֹסְרוֹתֵיהֶם יְנַתֵּק׃

יודו

Εξομολογησάσθωσαν κῶ τὰ ἐλέη αὐτοῦ, καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνων. Ὁτι συέτριψε πύλας χαλκᾶς, καὶ μοχλοὺς σιδήρους συνέθλασε. Ἀντελάβετο αὐτῶν ἐξ ὁδοῦ ἀνομίας αὐτῶν, διὰ γὰρ τὰς ἀνομίας αὐτῶν ἐταπεινώθησαν. Πᾶν βρῶμα ἐβδελύξατο ἡ ψυχὴ αὐτῶν, καὶ ἤγγισαν ἕως τῶν πυλῶν τοῦ θανάτου. Καὶ ἐκέκραξαν πρὸς κν ἐν τῷ θλίβεσθαι αὐτούς, καὶ ἐκ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν ἔσωσεν αὐτούς. Ἀπέστειλε τὸν λόγον αὐτοῦ καὶ ἰάσατο αὐτούς, καὶ ἐρρύσατο αὐτοὺς ἐκ τῶν διαφθορῶν αὐτῶν. Ἐξομολογησάσθωσαν κῶ τὰ ἐλέη αὐτοῦ, καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνων. Καὶ θυσάτωσαν αὐτῶ θυσίαν αἰνέσεως, καὶ διαγγειλάτωσαν τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν ἀγαλλιάσει. Οἱ καταβαίνοντες εἰς θάλασσαν ἐν πλοίοις, ποιοῦντες ἐργασίαν ἐν ὕδασι πολλοῖς. Αὐτοὶ εἶδον τὰ ἔργα κυ, καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ ἐν τῷ βυθῷ. Εἶπε καὶ ἔστη πνεῦμα καταιγίδος, καὶ ὑψώθη τὰ κύματα αὐτοῦ. Ἀναβαίνουσιν ἕως τοῦ οὐρανοῦ, καὶ καταβαίνουσιν ἕως τῶν ἀβύσσων, ἡ ψυχὴ αὐτῶν ἐν κακοῖς ἐτήκετο. Ἐταράχθησαν ἐκλυσθησαν ὡς ὁ μεθύων, καὶ πᾶσα ἡ σοφία αὐτῶν κατεπόθη. Καὶ ἐκέκραξαν πρὸς κν ἐν τῷ θλίβεσθαι αὐτούς, καὶ ἐκ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν, ἐξήγαγεν αὐτούς. Καὶ ἔστησε τὴν καταιγίδα καὶ ἔστη εἰς αὔραν, καὶ ἐσίγησαν τὰ κύματα αὐτοῦ. Καὶ εὐφράνθησαν ὅτι ἡσύχασαν, καὶ ὡδήγησεν αὐτοὺς εἰς λιμένα θελήματος αὐτοῦ. Ἐξομολογησάσθωσαν τῷ κῶ τὰ ἐλέη αὐτοῦ, καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνων. Ὑψωσάτωσαν αὐτὸν ἐν ἐκκλησίᾳ λαοῦ, καὶ ἐν καθέδρᾳ πρεσβυτέρων αἰνεσάτωσαν αὐτόν. Ἔθετο ποταμοὺς εἰς ἔρημον, καὶ διεξόδους ὑδάτων εἰς διψαν. Γῆν καρποφόρον εἰς ἄλμην, ἀπὸ κακίας τῶν κατοικούντων ἐν αὐτῇ. Ἔθετο ἔρημον εἰς λίμνας ὑδάτων, καὶ γῆν ἄνυδρον εἰς διεξόδους ὑδάτων. Καὶ κατῴκισεν ἐκεῖ πεινῶντας, καὶ συνεστήσαντο πόλεις κατοικίας. Καὶ ἔσπειραν ἀγροὺς καὶ ἐφύτευσαν ἀμπελῶνας, καὶ ἐποίησαν καρπὸν γενήματος. Καὶ ἐυλόγησεν αὐτοὺς καὶ ἐπληθύνθησαν σφόδρα, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν οὐκ ἐσμίκρυνε. Καὶ ὀλιγώθησαν καὶ ἐκακώθησαν, ἀπὸ θλίψεως κακῶν καὶ ὀδύνης. Ἐξεχύθη διάνοια ἐπὶ ἄρχοντας αὐτῶν, καὶ ἐπλάνησεν αὐτοὺς ἐν ἀβάτῳ καὶ οὐχ ὁδῷ. Καὶ ἐβοήθησε πένητι ἐκ πτωχείας, καὶ ἔθετο ὡς πρόβατα πατριάς. Ὁψονται εὐθεῖς καὶ εὐφρανθήσονται, καὶ πᾶσα ἀνομία ἐμφράξει τὸ στόμα αὐτῆς. Τίς σοφὸς καὶ φυλάξει ταῦτα, καὶ συνήσουσι τὰ ἐλέη τοῦ κυ; Ὠδὴ ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ. ρζ

ΕΤοίμη ἡ καρδία μου ὁ θεὸς, ἑτοίμη ἡ καρδία μου, ἄσομαι καὶ ψαλῶ ἐν τῇ δόξῃ μου. Ἐξεγρθητι ἡ δόξα μου, ἐξεγρθητι ψαλτήριον καὶ κιθάρα, ἐξεγερθήσομαι ὄρθρου. Ἐξομολογήσομαί σοι ἐν λαοῖς κύριε, ψαλῶ σοι ἐν ἔθνεσι. Ὅτι

Confiteant dño miſericordiæ eius, & mirabilia eius filijs hoim. Quia cõtriuit portas æreas, & uectes ferreos cõfregit. Suſcepit eos de uia iniquitatis eorũ, ꝓpter iniuſtitias eorũ ſuas humiliati ſunt. Omnẽ eſcã abominata eſt anima eorũ, & appꝓpinquauerũt uſq; ad portas mortis. Et clamauerũt ad dñm cũ tribularent de neceſſitatibꝰ eorũ liberauit eos. Miſit uerbũ ſuũ & ſanauit eos, & eripuit eos de interitionibꝰ eorũ. Cõfiteant dño miſericordiæ eius, & mirabilia eiꝰ filijs hominũ. Et ſacrificẽt ſacrificiũ laudis, & annũtient opera eius in exultatiõe. Qui deſcẽdũt mare in nauibus, faciẽtes operationẽ in aqs multis. Ipſi uiderũt opera dñi, & mirabilia eius in ꝓfundo. Dixit & ſtetit ſpiritus ꝓcellæ, & exaltati ſũt fluctus eius. Aſcẽdũt uſq; ad cœlos & deſcẽdũt uſq; ad abyſſos, anima eorũ in malis tabeſcebat. Turbati ſũt & moti ſũt ſicut ebrius, & omnis ſapientia eorũ deuorata eſt. Et clamauerũt ad dñm cũ tribularent, & de neceſſitatibꝰ eorũ eduxit eos. Et ſtatuit ꝓcellas in aurã, & ſiluerũt fluctus eius. Et lætati ſunt quia ſiluerũt, & deduxit eos in portũ uolũtatis eorũ. Cõfiteant dño miſericordiæ eius, & mirabilia eius filijs hominũ. Et exaltẽt eũ in eccleſia plebis, & in cathedra ſeniorũ laudẽt eũ. Poſuit flumina in deſertũ, & exitus aquarum in ſitim. Terrã fructiferã in ſalſuginẽ, à malicia inhabitãtiũ in ea. Poſuit deſertum in ſtagna aq̃rũ, & terrã ſine aqua in exitꝰ aquarũ. Et collocauit illic eſuriẽtes, & cõſtituerunt ciuitatem habitatiõis. Et ſeminauerũt agros & plãtauerũt uineas, & fecerũt fructũ natiuitatis. Et benedixit eis & multiplicati ſunt nimis, & iumẽta eorũ non minorauit. Et pauci facti ſunt, & uexati ſũt à tribulatiõe malorũ & dolore. Effuſa eſt cõtentio ſuꝑ principes eorum, & errare fecit eos in inuio & non in uia. Et adiuuit pauperem de inopia, & poſuit ſicut oues familias. Videbunt recti & lætabuntur, & omnis iniquitas eorum oppilabit os ſuum. Quis ſapiens & cuſtodiet hæc, & intelliget miſericordias domini? Alleluia.

Canticum pſalmi ipſi Dauid, CVII

PAratum eſt cor meũ deus, paratum cor meum, cantabo & pſallã in gloria mea. Exurge gloria mea, exurge pſalteriũ & citharа, exurgam diluculo. Confitebor tibi in populis domine, & pſallam tibi in nationibus.

Quia magna

Confiteantur domino misericordias eius,& mirabilia eius in filios hominum. Quia contriuit portas æreas,& uectes ferreos confregit. Stultos propter uiam sceleris eorum, & propter iniquitates afflictos. Omnem cibum abominata est anima eorum,& accesserunt ad portas mortis. Et clamauerunt ad dominum in tribulatione sua, de angustijs eorum saluauit eos. Misit uerbum suum & sanauit eos,& saluauit de interitu eorum.

Confiteantur domino misericordias eius, & mirabilia eius in filios hominum. Et immolent hostias gratiarum,& narrent opera eius in laude.

Qui descendunt mare in nauibus, facientes opus in aquis multis. Ipsi uiderunt opera domini,& mirabilia eius in profundo. Dixit & surrexit uentus tempestatis, & eleuauit gurgites eius. Ascendunt in cœlum & descendunt in abyssos,anima eorum in afflictione consumitur.

Obstupuerunt & intremuerunt quasi ebrius, & uniuersa sapientia eorum absorpta est. Clamabunt autem ad dominum in tribulatione sua,& de angustia eorum educet eos. Statuet turbinem in tranquillitatem, & silebunt fluctus eius. Lætabuntur quoniam quieuerunt, & deducet eos ad portum quem uoluerunt. Confiteantur domino misericordias eius, & mirabilia eius in filios hominum. Et exaltent eum in ecclesia populi, & in cathedra seniorum laudent eum. Ponet flumina in desertum, & fontes aquarum in sitim. Terram fructiferam in salsuginem,præ malicia habitatorum eius. Ponet desertum in paludes aquarum, & terram inuiam in fontes aquarum. Et collocauit ibi esurientes,& formabunt urbem ad habitandum.

Et serent agros & plantabunt uineas, & facient fruges germina. Et benedicet eis & multiplicabūtur nimis, & pecora eorum non minuet.

Imminuta sunt autem & afflicta, propter angustiam mali & doloris. Et effundet despectionem super principes,& errare eos faciet in solitudine deuia. Et subleuabit pauperem de inopia,& ponet quasi gregem familias. Videbunt recti & lætabuntur,& omnis iniquitas contrahet os suum. Quis sapiens & custodiet hæc,& intelliget misericordias domini.

Canticum psalmus Dauid. CVIII

PAratum cor meum deus,cantabo & psallam sed & gloria mea. Consurge psalterium & cithara,consurgam mane. Confitebor tibi in populis domine,& cantabo te in nationibus.

Quoniam

יוֹרוּ לַיהוָה חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי
אָדָם׃ כִּי־שִׁבַּר דַּלְתוֹת נְחוּשָׁה
וּבְרִיחֵי בַרְזֶל גִּדֵּעַ׃ אֱוִילִים מִדֶּרֶךְ
פִּשְׁעָם וּמֵעֲוֹנוֹתֵיהֶם יִתְעַנּוּ׃ כָּל־
אֹכֶל תְּתַעֵב נַפְשָׁם וַיַּגִּיעוּ עַד־שַׁעֲרֵי־
מָוֶת׃ וַיִּזְעֲקוּ אֶל־יְהוָה בַּצַּר לָהֶם
מִמְּצוּקוֹתֵיהֶם יוֹשִׁיעֵם׃ יִשְׁלַח
דְּבָרוֹ וִירָפְאֵם וִימַלֵּט מִשְּׁחִיתוֹתָם׃
יוֹדוּ לַיהוָה חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם׃
וְיִזְבְּחוּ זִבְחֵי תוֹדָה וִיסַפְּרוּ מַעֲשָׂיו
בְּרִנָּה׃ יוֹרְדֵי הַיָּם בָּאֳנִיּוֹת עֹשֵׂי
מְלָאכָה בְּמַיִם רַבִּים׃ הֵמָּה רָאוּ
מַעֲשֵׂי יְהוָה וְנִפְלְאוֹתָיו בִּמְצוּלָה׃
וַיֹּאמֶר וַיַּעֲמֵד רוּחַ סְעָרָה וַתְּרוֹמֵם גַּלָּיו׃
יַעֲלוּ שָׁמַיִם יֵרְדוּ תְהוֹמוֹת נַפְשָׁם
בְּרָעָה תִתְמוֹגָג׃ יָחֹגּוּ וְיָנוּעוּ כַּשִּׁכּוֹר
וְכָל־חָכְמָתָם תִּתְבַּלָּע׃ וַיִּצְעֲקוּ אֶל־
יְהוָה בַּצַּר לָהֶם וּמִמְּצוּקוֹתֵיהֶם יוֹצִיאֵם׃
יָקֵם סְעָרָה לִרְמָמָה וַיֶּחֱשׁוּ גַּלֵּיהֶם׃
וַיִּשְׂמְחוּ כִי־יִשְׁתֹּקוּ וַיַּנְחֵם אֶל־מְחוֹז
חֶפְצָם׃ יוֹדוּ לַיהוָה חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו
לִבְנֵי אָדָם׃ וִירוֹמְמוּהוּ בִּקְהַל עָם
וּבְמוֹשַׁב זְקֵנִים יְהַלְלוּהוּ׃ יָשֶׂם
נְהָרוֹת לְמִדְבָּר וּמוֹצָאֵי מַיִם לִצְמָאוֹן׃
אֶרֶץ פְּרִי לִמְלֵחָה מֵרָעַת יֹשְׁבֵי
בָהּ׃ יָשֶׂם מִדְבָּר לַאֲגַם־מַיִם וְאֶרֶץ
צִיָּה לְמוֹצָאֵי מָיִם׃ וַיּוֹשֶׁב שָׁם
רְעֵבִים וַיְכוֹנְנוּ עִיר מוֹשָׁב׃ וַיִּזְרְעוּ
שָׂדוֹת וַיִּטְּעוּ כְרָמִים וַיַּעֲשׂוּ פְּרִי תְבוּאָה׃
וַיְבָרְכֵם וַיִּרְבּוּ מְאֹד וּבְהֶמְתָּם לֹא
יַמְעִיט׃ וַיִּמְעֲטוּ וַיָּשׁוּחוּ מֵעֹצֶר
רָעָה וְיָגוֹן׃ שֹׁפֵךְ בּוּז עַל־נְדִיבִים
וַיַּתְעֵם בְּתֹהוּ לֹא־דָרֶךְ׃ וַיְשַׂגֵּב אֶבְיוֹן
מֵעֹנִי וַיָּשֶׂם כַּצֹּאן מִשְׁפָּחוֹת׃ יִרְאוּ
יְשָׁרִים וְיִשְׂמָחוּ וְכָל־עַוְלָה קָמְצָה פִּיהָ׃
מִי חָכָם וְיִשְׁמָר־אֵלֶּה וְיִתְבּוֹנְנוּ
חַסְדֵי יְהוָה׃

קח

שִׁיר מִזְמוֹר
לְדָוִד׃
נָכוֹן לִבִּי אֱלֹהִים אָשִׁירָה וַאֲזַמְּרָה
אַף־כְּבוֹדִי׃ עוּרָה הַנֵּבֶל וְכִנּוֹר
אָעִירָה שָׁחַר׃ אוֹדְךָ בָעַמִּים יְהוָה
וַאֲזַמֶּרְךָ בַּלְאֻמִּים׃

כִּי־

Οτι μέγα ἐπαίω τῶν οὐρανῶν τὸ ἔλεός σου, καὶ ἕως τῶν νεφελῶν ἡ ἀλήθειά σου. Ὑψώθητι ἐπὶ τοὺς οὐρανούς ὁ θεὸς, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἡ δόξα σου. Ὅπως ἂν ῥυσθῶσιν οἱ ἀγαπητοί σου, σῶσον τῇ δεξιᾷ σου καὶ ἐπάκουσόν μου. Ὁ θεὸς ἐλάλησεν ἐν τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ, ὑψωθήσομαι καὶ διαμεριῶ Σίκιμα, καὶ τὴν κοιλάδα τῶν σκηνῶν διαμετρήσω. Ἐμός ἐστι Γαλαὰδ, καὶ ἐμός ἐστι Μανασσῆς, καὶ ἐφραὶμ ἀντίληψις τῆς κεφαλῆς μου. Ἰούδας βασιλεύς μου, Μωὰβ λέβης τῆς ἐλπίδος μου. Ἐπὶ τὴν ἰδουμαίαν ἐκβαλῶ τὸ ὑπόδημά μου, ἐμοὶ ἀλλόφυλοι ὑπετάγησαν. Τίς ἀπάξει με εἰς πόλιν περιοχῆς, ἢ τίς ὁδηγήσει με ἕως τῆς ἰδουμαίας; Οὐχὶ σὺ ὁ θεὸς ὁ ἀπωσάμενος ἡμᾶς, καὶ οὐκ ἐξελεύσῃ ὁ θεὸς ἐν ταῖς δυνάμεσιν ἡμῶν; Δὸς ἡμῖν βοήθειαν ἐκ θλίψεως, καὶ ματαία σωτηρία ἀνθρώπου. Ἐν τῷ θεῷ ποιήσομεν δύναμιν, καὶ αὐτὸς ἐξουδενώσει τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν.

Εἰς τὸ τέλος τῷ δαυὶδ ψαλμός. ρη

Ὁ θεὸς τὴν αἴνεσίν μου μὴ παρασιωπήσῃς, ὅτι στόμα ἁμαρτωλοῦ καὶ στόμα δολίου ἐπ' ἐμὲ ἠνοίχθη. Ἐλάλησαν κατ' ἐμοῦ γλώσσῃ δολίᾳ, καὶ λόγοις μίσους ἐκύκλωσάν με, καὶ ἐπολέμησάν με δωρεάν. Ἀντὶ τοῦ ἀγαπᾶν με, ἐνέβαλλόν μοι, ἐγὼ δὲ προσηυχόμην. Καὶ ἔθεντο κατ' ἐμοῦ κακὰ ἀντὶ ἀγαθῶν, καὶ μῖσος ἀντὶ τῆς ἀγαπήσεώς μου. Κατάστησον ἐπ' αὐτὸν ἁμαρτωλόν, καὶ διάβολος στήτω ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ. Ἐν τῷ κρίνεσθαι αὐτὸν, ἐξέλθοι κατεδικασμένος, καὶ ἡ προσευχὴ αὐτοῦ γενέσθω εἰς ἁμαρτίαν. Γενηθήτωσαν αἱ ἡμέραι αὐτοῦ ὀλίγαι, καὶ τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ λάβοι ἕτερος. Γενηθήτωσαν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ὀρφανοὶ, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ χήρα. Σαλευόμενοι μεταναστήτωσαν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἐπαιτησάτωσαν, καὶ ἐκβληθήτωσαν ἐκ τῶν οἰκοδομημάτων αὐτῶν. Ἐξερευνησάτω δανειστὴς πάντα ὅσα ὑπάρχει αὐτῷ, καὶ διαρπασάτωσαν ἀλλότριοι τοὺς πόνους αὐτοῦ. Μὴ ὑπάρξατω αὐτῷ ἀντιλήπτωρ, μηδὲ γενηθήτω οἰκτίρμων τοῖς ὀρφανοῖς αὐτοῦ. Γενηθήτω τὰ τέκνα αὐτοῦ εἰς ἐξολόθρευσιν, ἐν γενεᾷ μιᾷ ἐξαλειφθείη τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Ἀναμνησθείη ἡ ἀνομία τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἡ ἁμαρτία τῆς μητρὸς αὐτοῦ, μὴ ἐξαλειφθείη. Γενηθήτωσαν ἐναντίον κυρίου διαπαντὸς, καὶ ἐξολοθρευθείη ἐκ γῆς τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ. Ἀνθ' ὧν οὐκ ἐμνήσθη ποιῆσαι ἔλεος, καὶ κατεδίωξεν ἄνθρωπον πτωχὸν καὶ πένητα, καὶ κατανενυγμένον τῇ καρδίᾳ τοῦ θανατῶσαι. Καὶ ἠγάπησε κατάραν καὶ ἥξει αὐτῷ, καὶ οὐκ ἠθέλησεν εὐλογίαν καὶ μακρυνθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. Καὶ

Quia magna ſuper cœlos miſericordia tua, & uſque ad nubes ueritas tua. Exaltare ſuper cœlos deus, & ſuper omnem terram gloria tua, ut liberentur dilecti tui. Saluum fac dextera tua & exaudi me, deus locutus eſt in ſancto ſuo. Exultabo & diuidā ſicimam, & conuallem tabernaculorum dimetiar. Meus eſt Galaad & meus eſt Manaſſes, & Ephraim ſuſceptio capitis mei. Iuda rex meus, Moab lebes ſpei meæ. In Idumæam extendam calciamentum meum, mihi alienigenæ ſubditi ſunt. Quis deducet me in ciuitatem munitam, aut quis deducet me uſque in Idumæam? Nónne tu deus qui repulisti nos, & non exibis deus in uirtutibus noſtris? Da nobis auxilium de tribulatione, & uana ſalus hominis. In deo faciemus uirtutem, & ipſe ad nihilum deducet inimicos noſtros.

In finem pſalmus Dauid. CVIII

Deus laudem meam ne tacueris, quia os peccatoris & os doloſi ſuper me apertum eſt. Locuti ſunt aduerſum me lingua doloſa, & ſermonibus odij circundederunt me, & expugnauerunt me gratis. Pro eo ut me diligerent detrahebant mihi, ego autem orabam. Et poſuerunt aduerſum me mala pro bonis, & odium pro dilectione mea. Conſtitue ſuper eum peccatorem, & diabolus ſtet à dextris eius. Cum iudicatur exeat condēnatus, & oratio eius fiat in peccatum. Fiant dies eius pauci, & epiſcopatum eius accipiat alter. Fiāt filij eius orphani, & uxor eius uidua. Nutantes transferantur filij eius & mendicent, & ejiciantur de habitationibus ſuis. Scrutetur fœnerator omnem ſubſtantiam eius, & diripiant alieni labores eius. Non ſit illi adiutor, nec ſit qui miſereatur pupillis eius. Fiant nati eius in interitum, in generatione una deleatur nomen eius. In memoriam redeat iniquitas patrum eius in conſpectu domini, & peccatum matris eius non deleatur. Fiant contra dominum ſemper, & diſpereat de terra memoria eorum, pro eo quod non eſt recordatus facere miſericordiam. Et perſecutus eſt hominem inopem & mendicum, & compunctum corde mortificare. Et dilexit maledictionem & ueniet ei, & noluit benedictionem & elongabitur ab eo.

Et induit

Quoniam magna ſuper cœlos miſericordia tua,& uſque ad æthera ueritas tua. Exaltare ſuper cœlos deus, & ſuper omnem terram gloria tua. Vt liberentur dilecti tui,ſalua dextera tua & exaudi me. Deus locutus eſt in ſanctuario ſuo gaudebo diuidam Sichem,& uallem Soccoth dimetiar. Meus eſt Galaad & meus eſt Manaſſe & Ephraim hereditas capitis mei, Iuda dux meus. Moab lebes peluis meæ ſuper Idumæam proiiciam calciamentum meum, cum Philiſtijm fœderabor. Quis deducet me in ciuitatem munitam,quis deducet me uſque in Idumæam. Nónne tu deus qui proiecerás nos,& non exieras deus in exercitibus noſtris.

Da nobis auxilium in tribulatione, uana eſt enim ſalus ab homine. In deo erimus fortes,& ipſe conculcabit hoſtes noſtros.

תהלים

פִּי־גָדוֹל מֵעַל־שָׁמַיִם חַסְדֶּךָ וְעַד־
שְׁחָקִים אֲמִתֶּךָ׃ רוּמָה עַל־שָׁמַיִם
אֱלֹהִים וְעַל כָּל־הָאָרֶץ כְּבוֹדֶךָ׃
לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ
וְעֲנֵנִי׃ אֱלֹהִים ׀ דִּבֶּר בְּקָדְשׁוֹ אֶעָלֵזָה
אֲחַלְּקָה שְׁכֶם וְעֵמֶק סֻכּוֹת אֲמַדֵּד׃ לִי גִלְעָד ׀
לִי מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם מָעוֹז רֹאשִׁי יְהוּדָה
מְחֹקְקִי׃ מוֹאָב ׀ סִיר רַחְצִי עַל־
אֱדוֹם אַשְׁלִיךְ נַעֲלִי עָלַי פְּלֶשֶׁת אֲתָרוֹעָע
׃ מִי־יוֹבִלֵנִי עִיר מִבְצָר מִי נָחָנִי
עַד־אֱדוֹם׃ הֲלֹא־אֱלֹהִים זְנַחְתָּנוּ וְלֹא־
תֵצֵא אֱלֹהִים בְּצִבְאוֹתֵינוּ׃ הָבָה־
לָנוּ עֶזְרַת מִצָּר וְשָׁוְא תְּשׁוּעַת אָדָם׃
בֵּאלֹהִים נַעֲשֶׂה־חָיִל וְהוּא יָבוּס
צָרֵינוּ׃

קט

לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד
מִזְמוֹר׃
אֱלֹהֵי תְהִלָּתִי אַל תֶּחֱרָשׁ׃
פִּי פִי רָשָׁע וּפִי־מִרְמָה עָלַי פָּתָחוּ דִּבְּרוּ
אִתִּי לְשׁוֹן שָׁקֶר׃ וּדְבָרֵי
שִׂנְאָה סְבָבוּנִי וַיִּלָּחֲמוּנִי חִנָּם׃
תַּחַת־אַהֲבָתִי יִשְׂטְנוּנִי וַאֲנִי תְפִלָּה׃
וַיָּשִׁימוּ עָלַי רָעָה תַּחַת טוֹבָה וְשִׂנְאָה
תַּחַת־אַהֲבָתִי׃ הַפְקֵד עָלָיו רָשָׁע
וְשָׂטָן יַעֲמֹד עַל־יְמִינוֹ׃ בְּהִשָּׁפְטוֹ
יֵצֵא רָשָׁע וּתְפִלָּתוֹ תִּהְיֶה לְחַטָּאָה׃
יִהְיוּ יָמָיו מְעַטִּים פְּקֻדָּתוֹ יִקַּח אַחֵר׃
יִהְיוּ־בָנָיו יְתוֹמִים וְאִשְׁתּוֹ אַלְמָנָה׃
וָנוֹעַ יָנוּעוּ בָנָיו וְשָׁאָלוּ וְדָרָשׁוּ
מֵחָרְבוֹתֵיהֶם׃ יְנַקֵּשׁ נוֹשֶׁה לְכָל־
אֲשֶׁר־לוֹ וְיָבְזוּ זָרִים יְגִיעוֹ׃
אַל־יְהִי־לוֹ מוֹשֵׁךְ חָסֶד וְאַל־יְהִי חוֹנֵן
לִיתוֹמָיו׃ יְהִי־אַחֲרִיתוֹ לְהַכְרִית
בְּדוֹר אַחֵר יִמַּח שְׁמָם׃ יִזָּכֵר־עֲוֹן
אֲבוֹתָיו אֶל־יְהוָה וְחַטַּאת אִמּוֹ אַל־תִּמָּח
׃ יִהְיוּ נֶגֶד־יְהוָה תָּמִיד וְיַכְרֵת
מֵאֶרֶץ זִכְרָם׃ יַעַן אֲשֶׁר ׀ לֹא־זָכַר
עֲשׂוֹת חֶסֶד וַיִּרְדֹּף אִישׁ־עָנִי וְאֶבְיוֹן
וְנִכְאֵה לֵבָב לְמוּתָתֵם׃ וַיֶּאֱהַב קְלָלָה
וַתָּבוֹא־לוֹ וְלֹא־חָפֵץ בִּבְרָכָה וַתִּרְחַק מִמֶּנּוּ׃
וילבש

Victori Dauid pſalmus.

CIX

DEus laudabilis mihi ne taceas. Quia os impij & doloſi contra me apertum eſt, locuti ſunt de me lingua mendacij. Verbis odij circundederunt me, & expugnauerunt me fruſtra. Pro eo quod eos diligebam aduerſabantur mihi,ego autem orabam. Et poſuerunt contra me malum pro bono, & odium pro dilectione mea. Conſtitue ſuper eum impium,& ſatan ſtet à dextris eius. Cum fuerit iudicatus exeat condemnatus,& oratio eius ſit in peccatum. Fiant dies eius parui, epiſcopatum eius accipiat alter. Sint filij eius pupilli,& uxor eius uidua. Inſtabiles uagentur filij eius & mendicent,& quærantur in parietinis ſuis. Scrutetur exactor uniuerſa quæ habet, & diripiant alieni labores eius. Non ſit qui eius miſereatur, nec qui clemens ſit in pupillos eius. Fiat nouiſſimum eius interitus,in generatione altera deleatur nomen eius. Redeat in memoriam iniquitas patrum eius apud deum,& iniquitas matris eius non deleatur. Sint contra dominum ſemper,& intereat de terra memoria eorum. Eo quod non eſt recordatus facere miſericordiam & perſecutus eſt uirum inopem & pauperem,& compunctum cor de ut interficeret. Et dilexit maledictionem quæ ueniet ei,& noluit benedictionem quæ elongabitur ab eo.

Et indutus

Καὶ ἐνεδύσατο κατάραν ὡς ἱμάτιον, καὶ εἰσῆλθεν ὡσεὶ ὕδωρ εἰς τὰ ἔγκατα αὐτοῦ, καὶ ὡσεὶ ἔλαιον ἐν τοῖς ὀστέοις αὐτοῦ. Γενηθήτω αὐτῷ ὡς ἱμάτιον ὃ περιβάλλεται, καὶ ὡσεὶ ζώνη διὰ παντὸς περιζώννυται. Τοῦτο τὸ ἔργον τῶν διαβαλλόντων με παρὰ κυρίου, καὶ τῶν λαλούντων πονηρὰ κατὰ τῆς ψυχῆς μου. Καὶ σὺ κύριε κύριε ποίησον μετ' ἐμοῦ ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου, ὅτι χρηστὸν τὸ ἔλεός σου. Ρῦσαί με ὅτι πτωχὸς καὶ πένης εἰμὶ ἐγὼ, καὶ ἡ καρδία μου τετάραγται ἐντός μου. Ὡσεὶ σκιὰ ἐν τῷ ἐκκλῖναι αὐτὴν ἀπενεχθήσομαι, ἐξετινάχθην ὡσεὶ ἀκρίδες. Τὰ γόνατά μου ἠσθένησαν ἀπὸ νηστείας, καὶ ἡ σάρξ μου ἠλλοιώθη διὰ ἔλαιον. Κἀγὼ ἐγενήθην ὄνειδος αὐτοῖς, εἶδόσάν με, ἐσάλευσαν κεφαλὰς αὐτῶν. Βοήθησόν μοι κύριε ὁ θεός μου, καὶ σῶσόν με κατὰ τὸ ἔλεός σου. Καὶ γνώτωσαν ὅτι ἡ χείρ σου αὕτη, καὶ σὺ κύριε ἐποίησας αὐτήν. Καταράσονται αὐτοὶ καὶ σὺ εὐλογήσεις, οἱ ἐπανιστάμενοί μοι αἰσχυνθήτωσαν, ὁ δὲ δοῦλός σου εὐφρανθήσεται. Ἐνδύσασθωσαν οἱ διαβάλλοντές με ἐντροπήν, καὶ περιβαλέσθωσαν ὡς διπλοΐδα αἰσχύνην αὐτῶν. Ἐξομολογήσομαι τῷ κῷ σφόδρα ἐν τῷ στόματί μου, καὶ ἐν μέσῳ πολλῶν αἰνέσω αὐτόν. Ὅτι παρέστη ἐκ δεξιῶν πένητος, τοῦ σῶσαι ἐκ τῶν καταδιωκόντων τὴν ψυχήν μου. Κάθισμα ιε.

ΨΑλμὸς τῷ Δαυΐδ. ρθ

ΕΙπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου. Εως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου, ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. Ράβδον δυνάμεως ἐξαποστελεῖ σοι κς ἐκ Σιὼν, καὶ κατακυρίευε ἐν μέσῳ τῶν ἐχθρῶν σου. Μετὰ σοῦ ἡ ἀρχὴ ἐν ἡμέρᾳ τῆς δυνάμεώς σου, ἐν ταῖς λαμπρότησι τῶν ἁγίων σου, ἐκ γαστρὸς πρὸ ἑωσφόρου ἐγέννησά σε. Ὤμοσε κς καὶ οὐ μεταμεληθήσεται, σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα, κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. Κύριος ἐκ δεξιῶν σου, συνέθλασεν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς αὐτοῦ βασιλεῖς. Κρινεῖ ἐν τοῖς ἔθνεσι, πληρώσει πτώματα, συνθλάσει κεφαλὰς ἐπὶ γῆς πολλῶν. Ἐκ χειμάρρου ἐν ὁδῷ πίεται, διὰ τοῦτο ὑψώσει κεφαλήν.

ΑΛληλούϊα. ρι

ΕΞομολογήσομαί σοι κε ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου, ἐν βουλῇ εὐθέων καὶ συναγωγῇ. Μεγάλα τὰ ἔργα κυ, ἐξεζητημένα εἰς πάντα τὰ θελήματα αὐτοῦ. Ἐξομολόγησις καὶ μεγαλοπρέπεια τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ, μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Μνείαν ἐποίησε τῶν θαυμασίων αὐτοῦ, ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων ὁ κς, τροφὴν ἔδωκε τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. Μνησθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα διαθήκης αὐτοῦ, ἰσχὺν ἔργων αὐτοῦ ἀνήγγειλε τῷ λαῷ αὐτοῦ. Τοῦ δοῦναι αὐτοῖς κληρονομίαν ἐθνῶν, ἔργα

Et induit maledictionē ſicut ueſtimentū, & intrauit ſicut aqua in interiora eius, & ſicut oleum in oſſibus eius. Fiat ei ſicut ueſtimētū quo operitur, & ſicut zona qua ſemper præcingitur. Hoc opus eorū qui detrahunt mihi apud dñm, & qui loquunt mala aduerſus animā meam. Et tu domine dñe fac mecum propter nomē tuum, quia ſuauis miſericordia tua. Libera me quia egenus & pauper ſum ego, & cor meum cōturbatum eſt intra me. Sicut umbra cum declinat ablatus ſum, & excuſſus ſum ſicut locuſtę. Genua mea infirmata ſunt à ieiunio, & caro mea immutata eſt propter oleū. Et ego factus ſum oppro-briū illis, uiderūt me & mouerūt capita ſua. Adiuua me domine deus meus, ſaluum me fac ſecundū miſericordiā tuā. Et ſciant quia manus tua hæc, & tu dñe feciſti eā. Maledicēt illi & tu benedices, q inſurgūt in me confundant, ſeruus aūt tuus lætabitur. Induant qui detrahunt mihi pudore, & operiantur ſicut diploide confuſione ſua. Cōfitebor dño nimis in ore meo, & in medio multorū laudabo eū. Quia aſtitit à dextris pauperis, ut ſaluā faceret à perſequētibus animā meam.

Pſalmus Dauid. CIX

DIxit dñs dño meo, ſede à dextris meis. Donec ponā inimicos tuos, ſcabellum pedum tuorum. Virgā uirtutis tuæ emittet dominus ex Sion, dominare in medio inimicorum tuorum. Tecum principium in die uirtutis tuæ, in ſplendoribus ſanctorum, ex utero ante luciferum genui te. Iurauit dñs & non pœnitebit eum, tu es ſacerdos in æternum, ſecundum ordinem Melchiſedek. Dominus à dextris tuis, confregit in die iræ ſuæ reges. Iudicabit in nationibus implebit ruinas, conquaſſabit capita in terra multorum. De torrēte in uia bibet, propterea exaltabit caput.

Alleluia. CX

COnfitebor tibi dñe in toto corde meo, in conſilio iuſtorum & cōgregatione. Magna opera domini, exquiſita in omnes uoluntates eius. Confeſſio & magnificentia opus eius, & iuſticia eius manet in ſeculum ſeculi. Memoriam fecit mirabilium ſuorum miſericors & miſerator dominus, eſcam dedit timētibus ſe. Memor erit in ſeculū teſtamenti ſui, uirtutem operū ſuorū annunciabit populo ſuo. Vt det illis hæreditatē gētium,

Et indutus eſt maledictione quaſi ueſtimento ſuo & ingredietur quaſi aqua in uiſcera eius, & quaſi oleum in oſſa eius. Sit ei quaſi pallium quo circundatur, & quaſi cingulum quo ſemper accingitur. Hæc eſt retributio his qui aduerſantur mihi à domino, & qui loquuntur malum contra animam meam. Tu autem domine deus fac mecum propter nomen tuum, quoniam bona eſt miſericordia tua libera me. Quoniam egenus & pauper ſum, & cor meum uulneratum eſt intrinſecus. Quaſi umbra cum inclinatur abductus ſum, & excuſſus quaſi locuſta.

Genua mea uacillauerunt à ieiunio, & caro mea immutata eſt abſque oleo. Et ego factus ſum opprobrium eis, uidentes me mouerunt caput ſuum. Adiuua me domine deus meus, ſalua me ſecundum miſericordiam tuam. Et ſciant quoniam manus tua hæc, tu domine feciſti eam. Maledicent illi & tu benedices reſtiterunt & confundentur, ſeruus autem tuus lætabitur. Induantur aduerſarij mei confuſione, & operiantur quaſi ueſtimento confuſione ſua. Confitebor domino uehementer in ore meo, & in medio populorum laudabo eum. Quoniam ſtabit à dextris pauperis, ut ſaluet à iudicibus animã eius.

Pſalmus Dauid. cx

DIxit dominus domino meo ſede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum. Virgam fortitudinis tuæ emittet dominus ex Sion, dominare in medio inimicorum tuorum. Populi tui ſpontanei erunt in die fortitudinis tuæ in montibus ſanctis quaſi de uulua orietur, tibi ros adoleſcentiæ tuæ. Iurauit dominus & non pœnitebit eum tu es ſacerdos in æternum, ſecundum ordinem Melchiſedek. Dominus à dextera tua, percuſſit in die furoris ſui reges. Iudicabit in gentibus impleuit ualles, percuſſit caput in terra multa. De torrente in uia bibet, propterea exaltabit caput.

Halleluia. cxi

COnfitebor domino in toto corde, in conſilio iuſtorum & congregatione. Magna opera domini, exquirenda in cunctis uoluntatibus ſuis. Gloria & decor opus eius, & iuſtitia eius perſeuerans ſemper. Memoriam fecit mirabilium ſuorum, clemens & miſericors dominus. Eſcam dedit timentibus ſe, memor erit in ſempiternum pacti ſui. Fortitudinem operum ſuorum annunciabit populo ſuo, ut det eis hæreditatem gentium.

Opus

וַיִּלְבַּשׁ קְלָלָה כְּמַדּוֹ וַתָּבֹא כַמַּיִם
בְּקִרְבּוֹ וְכַשֶּׁמֶן בְּעַצְמוֹתָיו׃ תְּהִי־לוֹ
כְּבֶגֶד יַעְטֶה וּלְמֵזַח תָּמִיד יַחְגֹּרֶהָ׃
זֹאת ׀ פְּעֻלַּת שׂטְנַי מֵאֵת יְהוָה וְהַדֹּבְרִים
רָע עַל־נַפְשִׁי׃ וְאַתָּה ׀ יְהוִה אֲדֹנָי
עֲשֵׂה־אִתִּי לְמַעַן שְׁמֶךָ כִּי־טוֹב חַסְדְּךָ
חַצִּילֵנִי׃ כִּי־עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנֹכִי וְלִבִּי
חָלַל בְּקִרְבִּי׃ כְּצֵל כְּנָטוֹתוֹ נֻעָלְתִּי
נִנְעַרְתִּי כָּאַרְבֶּה׃ בִּרְכַּי כָּשְׁלוּ מִצּוֹם
וּבְשָׂרִי כָּחַשׁ מִשֶּׁמֶן׃ וַאֲנִי ׀ הָיִיתִי
חֶרְפָּה לָהֶם יִרְאוּנִי יָנִיעוּן רֹאשָׁם׃
עָזְרֵנִי יְהוָה אֱלֹהָי הוֹשִׁיעֵנִי כְּחַסְדֶּךָ׃
וְיֵרְעוּ כִּי־יָדְךָ זֹאת אַתָּה יְהוָה
עָשִׂיתָהּ׃ יְקַלְלוּ־הֵמָּה וְאַתָּה תְּבָרֵךְ
קָמוּ ׀ וַיֵּבוֹשׁוּ וְעַבְדְּךָ יִשְׂמָח׃ יִלְבְּשׁוּ
שׂוֹטְנַי כְּלִמָּה וְיַעְטוּ כַמְעִיל בָּשְׁתָּם׃
אוֹדֶה יְהוָה מְאֹד בְּפִי וּבְתוֹךְ רַבִּים
אֲהַלְלֶנּוּ׃ כִּי־יַעֲמֹד לִימִין אֶבְיוֹן
לְהוֹשִׁיעַ מִשּׁפְטֵי נַפְשׁוֹ׃

קי

לְדָוִד מִזְמוֹר
נְאֻם יְהוָה ׀ לַאדֹנִי שֵׁב לִימִינִי עַד־
אָשִׁית אוֹיְבֶיךָ הֲדֹם לְרַגְלֶיךָ׃
מַטֵּה עֻזְּךָ יִשְׁלַח יְהוָה מִצִּיּוֹן רְדֵה
בְּקֶרֶב אוֹיְבֶיךָ׃ עַמְּךָ נְדָבוֹת בְּיוֹם
חֵילֶךָ בְּהַדְרֵי־קֹדֶשׁ מֵרֶחֶם מִשְׁחָר לְךָ טַל
יַלְדֻתֶיךָ׃ נִשְׁבַּע יְהוָה ׀ וְלֹא יִנָּחֵם
אַתָּה כֹהֵן לְעוֹלָם עַל־דִּבְרָתִי מַלְכִּי־צֶדֶק׃
אֲדֹנָי עַל־יְמִינְךָ מָחַץ בְּיוֹם־אַפּוֹ
מְלָכִים׃ יָדִין בַּגּוֹיִם מָלֵא גְוִיּוֹת
מָחַץ רֹאשׁ עַל־אֶרֶץ רַבָּה׃ מִנַּחַל
בַּדֶּרֶךְ יִשְׁתֶּה עַל־כֵּן יָרִים רֹאשׁ׃

קיא

הַלְלוּיָהּ ׀
אוֹדֶה יְהוָה בְּכָל־לֵבָב בְּסוֹד
יְשָׁרִים וְעֵדָה׃ גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי יְהוָה
דְּרוּשִׁים לְכָל־חֶפְצֵיהֶם׃ הוֹד־וְהָדָר
פָּעֳלוֹ וְצִדְקָתוֹ עֹמֶדֶת לָעַד׃ זֵכֶר
עָשָׂה לְנִפְלְאֹתָיו חַנּוּן וְרַחוּם יְהוָה׃
טֶרֶף נָתַן לִירֵאָיו יִזְכֹּר לְעוֹלָם
בְּרִיתוֹ׃ כֹּחַ מַעֲשָׂיו הִגִּיד לְעַמּוֹ
לָתֵת לָהֶם נַחֲלַת גּוֹיִם׃

ἔργα χειρῶν αὐτοῦ, ἀλήθεια καὶ κρίσις. Πισταὶ πάσαι αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ, ἐστηριγμέναι ἐν τῷ αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, πεποιημέναι ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἐνβύτητι. Λύτρωσιν ἀπέστειλε τῷ λαῷ αὐτοῦ, ἐνετείλατο εἰς τὸν αἰῶνα διαθήκην αὐτοῦ. Ἅγιον καὶ φοβερὸν τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἀρχὴ σοφίας φόβος κυρίου. Σύνεσις δὲ ἀγαθὴ πᾶσι τοῖς ποιοῦσιν αὐτήν, ἡ αἴνεσις αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος.

Αλληλούϊα. ρια

Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβούμενος τὸν κύριον, ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ θελήσει σφόδρα. Δυνατὸν τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν τῇ γῇ ἔσται· ἡ γενεὰ εὐθέων εὐλογηθήσεται. Δόξα καὶ πλοῦτος ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Ἐξανέτειλεν ἐν σκότει φῶς τοῖς εὐθέσιν, ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων καὶ δίκαιος. Χρηστὸς ἀνὴρ ὁ οἰκτείρων καὶ κιχρῶν, οἰκονομήσει τοὺς λόγους αὐτοῦ ἐν κρίσει, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα οὐ σαλευθήσεται. Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος, ἀπὸ ἀκοῆς πονηρᾶς οὐ φοβηθήσεται. Ἑτοίμη ἡ καρδία αὐτοῦ ἐλπίζειν ἐπὶ κύριον, ἐστήρικται ἡ καρδία αὐτοῦ οὐ μὴ φοβηθῇ, ἕως οὗ ἐπίδῃ ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. Ἐσκόρπισεν ἔδωκε τοῖς πένησιν, ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, τὸ κέρας αὐτοῦ ὑψωθήσεται ἐν δόξῃ. Ἁμαρτωλὸς ὄψεται καὶ ὀργισθήσεται, τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ βρύξει καὶ τακήσεται, ἡ ἐπιθυμία ἁμαρτωλοῦ ἀπολεῖται.

Αλληλούϊα. ριβ

Αἰνεῖτε παῖδες κύριον, αἰνεῖτε τὸ ὄνομα κυρίου. Εἴη τὸ ὄνομα κυρίου εὐλογημένον, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος. Ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου μέχρι δυσμῶν, αἰνετὸν τὸ ὄνομα κυρίου. Ὑψηλὸς ὑπὲρ πάντα τὰ ἔθνη ὁ κύριος, καὶ ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς ἡ δόξα αὐτοῦ. Τίς ὡς κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν, καὶ τὰ ταπεινὰ ἐφορῶν, ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ. Ὁ ἐγείρων ἀπὸ γῆς πτωχόν, καὶ ἀπὸ κοπρίας ὑψῶν πένητα. Τοῦ καθίσαι αὐτὸν μετὰ ἀρχόντων, μετὰ ἀρχόντων λαοῦ αὐτοῦ. Ὁ κατοικίζων στεῖραν ἐν οἴκῳ, μητέρα υἱῶν τερπνοις εὐφραινομένην. Αλληλούϊα. ριγ

Ἐν ἐξόδῳ Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου, οἴκου Ἰακὼβ ἐκ λαοῦ βαρβάρου. Ἐγενήθη Ἰουδαία ἁγίασμα αὐτοῦ, Ἰσραὴλ ἐξουσία αὐτοῦ. Ἡ θάλασσα εἶδε καὶ ἔφυγεν, ὁ Ἰορδάνης ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω. Τὰ ὄρη ἐσκίρτησαν ὡσεὶ κριοί, καὶ οἱ βουνοὶ ὡς ἀρνία προβάτων. Τί σοι ἔστι θάλασσα ὅτι ἔφυγες, καὶ σὺ Ἰορδάνη ὅτι ἐστράφης εἰς τὰ ὀπίσω. Τὰ ὄρη ὅτι ἐσκιρτήσατε ὡσεὶ κριοί, καὶ οἱ βουνοὶ ὡς ἀρνία προβάτων.

Ἀπὸ προσώπου

opera manuũ eius,ueritas & iudicium. Fidelia omnia mandata eius, confirmata in seculũ seculi,facta in ueritate & æquitate. Redẽptionem misit populo suo,mãdauit in æternum testamentũ suum. Sãctum & terribile nomen eius, initium sapientiæ timor domini. Intellectus bonus omnibus facientibus eum, laudatio eius manet in seculum seculi.

Alleluia. CXI

BEatus uir qui timet dominum, in mandatis eius uolet nimis. Potens in terra erit semen eius,generatio rectorum benedicetur. Gloria & diuitiæ in domo eius,& iustitia eius manet in seculum seculi. Exortũ est in tenebris lumen rectis, misericors & miserator & iustus. Iucundus homo qui miseretur & commodat, disponet sermones suos in iudicio,quia in æternum non commouebitur. In memoria æterna erit iustus,ab auditione mala non timebit. Paratum cor eius sperare in domino, cõfirmatum est cor eius non commouebitur, donec despiciat inimicos suos. Dispersit,dedit pauperib⁹,iusticia eius manet in seculum seculi,cornu eius exaltabitur in gloria. Peccator uidebit & irascetur,dentibus suis fremet & tabescet, desyderium peccatorum peribit.

Alleluia. CXII

LAudate pueri dominũ, laudate nomen domini. Sit nomen domini benedictũ, ex hoc nunc & usque in seculum. A solis ortu usque ad occasum, laudabile nomen domini. Excelsus super omnes gẽtes dominus, & super cœlos gloria eius. Quis sicut dominus deus noster,qui in altis habitat, & humilia respicit in cœlo & in terra. Suscitans à terra inopem,& de stercorè erigẽs pauperem. Vt collocet eum cum principibus,cũ principibus populi sui. Qui habitare facit sterilem in domo,matrem filiorum lætantem.

Alleluia. CXIII

IN exitu Israel de Ægypto, domus Iacob de populo barbaro. Facta est Iudæa sanctificatio eius,Israel potestas eius. Mare uidit & fugit, Iordanis conuersus est retrorsum. Montes exultauerunt ut arietes, & colles sicut agni ouium. Quid est tibi mare quod fugisti,& tu Iordanis quia conuersus es retrorsum. Mõtes exultastis sicut arietes, & colles sicut agni ouium.

A facie

Opus manuum eius ueritas & iudicium, fidelia omnia præcepta eius. Firmata in sempiternum iugiter, facta in ueritate & æquitate. Redemptionem misit populo suo, mandauit in æternum pactum suum, sanctum & terribile nomen eius. Principium sapientiæ timor domini doctrina bona cunctis qui faciunt eam, laus eius perseuerat iugiter.

Halleluia. CXII

BEatus uir qui timet dominum, in mandatis eius uolet nimis. Potens in terra erit semen eius, generatio iustorum benedicetur. Substantia & diuitiæ in domo eius, & iusticia eius perseuerans semper. Ortum est in tenebris lumen iustis, clemens & miserator & iustus. Bonus uir clemens & fœnerans, dispensabit uerba sua in iudicio. Quia in æternum non commouebitur, in memoria sempiterna erit iustus. Ab auditu malo non timebit, paratum cor eius confidens in domino. Firmum cor eius non timebit, donec aspiciat in hostibus suis.

Dispersit dedit pauperibus, iusticia eius permanet in æternum, cornu eius exaltabitur in gloria. Impius uidebit & irascetur dentibus suis frēdet & tabescet, desyderium impiorum peribit.

Halleluia. CXIII

LAudate serui dominum, laudate nomen domini. Sit nomen domini benedictum, amodo & usque in æternum. Ab ortu solis usque ad occasum eius, laudabile nomen domini.

Excelsus super omnes gentes dominus, supra cœlum gloria eius. Quis ut dominus deus noster, qui in excelsis habitans. Humilia respicit, in cœlo & in terra. Suscitans de terra inopem, & de stercore eleuat pauperem. Vt eum sedere faciat cum principibus, cum principibus populi sui. Qui collocat sterilem in domo, matrem filiorum lætantem Halleluia.

CXIIII

CVm egrederetur Israel de Ægypto, domus Iacob de populo barbaro. Factus est Iudas in sanctificatione eius, Israel potestas eius. Mare uidit & fugit, Iordanis conuersus est retrorsum. Montes subsilierunt quasi arietes, colles quasi filij gregis. Quid tibi est mare quia fugisti, Iordanis quia conuersus es retrorsum. Montes subsultastis quasi arietes, colles quasi filij gregis.

A facie

מַעֲשֵׂי יָדָיו אֱמֶת וּמִשְׁפָּט נֶאֱמָנִים
כָּל־פִּקּוּדָיו : סְמוּכִים לָעַד לְעוֹלָם
עֲשׂוּיִם בֶּאֱמֶת וְיֹשֶׁר : פְּדוּת שָׁלַח
לְעַמּוֹ צִוָּה לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ קָדוֹשׁ וְנוֹרָא
שְׁמוֹ : רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת יְהוָה
שֵׂכֶל טוֹב לְכָל־עֹשֵׂיהֶם תְּהִלָּתוֹ עוֹמֶדֶת
לָעַד :

קיב

הַלְלוּיָהּ :

אַשְׁרֵי־אִישׁ יָרֵא אֶת־יְהוָה בְּמִצְוֹתָיו
חָפֵץ מְאֹד : גִּבּוֹר בָּאָרֶץ יִהְיֶה זַרְעוֹ
דּוֹר יְשָׁרִים יְבוֹרָךְ : הוֹן וָעֹשֶׁר
בְּבֵיתוֹ וְצִדְקָתוֹ עוֹמֶדֶת לָעַד : זָרַח
בַּחֹשֶׁךְ אוֹר לַיְשָׁרִים חַנּוּן וְרַחוּם וְצַדִּיק
: טוֹב־אִישׁ חוֹנֵן וּמַלְוֶה יְכַלְכֵּל
דְּבָרָיו בְּמִשְׁפָּט : כִּי־לְעוֹלָם לֹא־
יִמּוֹט לְזֵכֶר עוֹלָם יִהְיֶה צַדִּיק :
מִשְּׁמוּעָה רָעָה לֹא יִירָא נָכוֹן לִבּוֹ בָּטוּחַ
בַּיהוָה : סָמוּךְ לִבּוֹ לֹא יִירָא עַד
אֲשֶׁר־יִרְאֶה בְצָרָיו : פִּזַּר נָתַן
לָאֶבְיוֹנִים צִדְקָתוֹ עוֹמֶדֶת לָעַד קַרְנוֹ תָּרוּם
בְּכָבוֹד : רָשָׁע יִרְאֶה וְכָעַס שִׁנָּיו
יִחַרָק וְנָמָס תַּאֲוַת רְשָׁעִים תֹּאבֵד :

קיג

הַלְלוּיָהּ :

הַלְלוּ עַבְדֵי יְהוָה הַלְלוּ אֶת־שֵׁם
יְהוָה : יְהִי שֵׁם יְהוָה מְבֹרָךְ מֵעַתָּה
וְעַד־עוֹלָם : מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ עַד־מְבוֹאוֹ
מְהֻלָּל שֵׁם יְהוָה : רָם עַל־כָּל גּוֹיִם
יְהוָה עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ : מִי
כַּיהוָה אֱלֹהֵינוּ הַמַּגְבִּיהִי לָשָׁבֶת :
הַמַּשְׁפִּילִי לִרְאוֹת בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ :
מְקִימִי מֵעָפָר דָּל מֵאַשְׁפֹּת יָרִים אֶבְיוֹן :
לְהוֹשִׁיבִי עִם־נְדִיבִים עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ :
מוֹשִׁיבִי עֲקֶרֶת הַבַּיִת אֵם־הַבָּנִים
שְׂמֵחָה הַלְלוּיָהּ :

קיד

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בֵּית יַעֲקֹב
מֵעַם לֹעֵז : הָיְתָה יְהוּדָה לְקָדְשׁוֹ
יִשְׂרָאֵל מַמְשְׁלוֹתָיו : הַיָּם רָאָה
וַיָּנֹס הַיַּרְדֵּן יִסֹּב לְאָחוֹר : הֶהָרִים
רָקְדוּ כְאֵילִים גְּבָעוֹת כִּבְנֵי־צֹאן :
מַה־לְּךָ הַיָּם כִּי תָנוּס הַיַּרְדֵּן תִּסֹּב לְאָחוֹר :
הֶהָרִים תִּרְקְדוּ כְאֵילִים גְּבָעוֹת כִּבְנֵי־צֹאן :

Απὸ προσώπου κυρίου ἐσαλεύθη ἡ γῆ, ἀπὸ προσώπου θεοῦ ἰακώβ. Τοῦ στρέψαντος τὴν πέτραν εἰς λίμνας ὑδάτων, καὶ τὴν ἀκρότομον εἰς πηγὰς ὑδάτων. Μὴ ἡμῖν κύριε μὴ ἡμῖν, ἀλλ' ἢ τῷ ὀνόματί σου δὸς δόξαν. Επὶ τῷ ἐλέει σου καὶ τῇ ἀληθείᾳ σου, μήποτε εἴπωσι τὰ ἔθνη, ποῦ ἔστιν ὁ θεὸς αὐτῶν; Ο δὲ θεὸς ἡμῶν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ, πάντα ὅσα ἠθέλησεν ἐποίησεν. Τὰ εἴδωλα τῶν ἐθνῶν ἀργύριον καὶ χρυσίον, ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων. Στόμα ἔχουσι καὶ οὐ λαλήσουσιν, ὀφθαλμοὺς ἔχουσι καὶ οὐκ ὄψονται. Ὦτα ἔχουσι καὶ οὐκ ἀκούσονται, ῥῖνας ἔχουσι καὶ οὐκ ὀσφρανθήσονται. Χεῖρας ἔχουσι καὶ οὐ ψηλαφήσουσι, πόδας ἔχουσι καὶ οὐ περιπατήσουσι, οὐ φωνήσουσιν ἐν τῷ λάρυγγι αὐτῶν. Ομοιοι αὐτοῖς γένοιντο οἱ ποιοῦντες αὐτὰ, καὶ πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτοῖς. Οἶκος Ισραὴλ ἤλπισεν ἐπὶ κύριον, βοηθὸς καὶ ὑπερασπιστὴς αὐτῶν ἐστιν. Οἶκος Ααρὼν ἤλπισεν ἐπὶ κύριον, βοηθὸς καὶ ὑπερασπιστὴς αὐτῶν ἐστι. Οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον ἤλπισαν ἐπὶ κύριον, βοηθὸς καὶ ὑπερασπιστὴς αὐτῶν ἐστιν. Κύριος μνησθεὶς ἡμῶν, εὐλόγησεν ἡμᾶς. Εὐλόγησεν τὸν οἶκον Ισραὴλ, εὐλόγησε τὸν οἶκον Ααρών. Εὐλόγησεν τοὺς φοβουμένους τὸν κύριον, τούς μικροὺς μετὰ τῶν μεγάλων. Προσθείη κύριος ἐφ' ὑμᾶς, ἐφ' ὑμᾶς καὶ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς ὑμῶν. Εὐλογημένοι ὑμεῖς τῷ κυρίῳ, τῷ ποιήσαντι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Ο οὐρανὸς τῷ οὐρανῷ τῷ κυρίῳ, τὴν δὲ γῆν ἔδωκε τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων. Οὐχ οἱ νεκροὶ αἰνέσουσί σε κύριε, οὐδὲ πάντες οἱ καταβαίνοντες εἰς ᾅδου. Αλλ' ἡμεῖς οἱ ζῶντες εὐλογήσομεν τὸν κύριον, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος.

A facie domini mota est terra, à facie dei Iacob. Qui conuertit petram in stagna aquarum, & rupem in fontes aquarum. Non nobis domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam. Super misericordia tua & ueritate tua, ne quando dicant gentes, ubi est deus eorum? Deus autem noster in cœlo, omnia quæcunque uoluit fecit. Simulacra gentium argentum & aurum, opera manuum hominum. Os habent & non loquentur, oculos habent & non uidebunt. Aures habent & non audient, nares habent & non odorabunt. Manus habent & non palpabunt, pedes habent & non ambulabunt, non clamabunt in gutture suo. Similes illis fiant qui faciunt ea, & omnes qui confidunt in eis. Domus Israel sperauit in domino, adiutor eorum & protector eorum est. Domus Aaron sperauit in domino, adiutor eorum & protector eorum est. Qui timent dominum sperauerunt in domino, adiutor eorum & protector eorum est. Dominus memor fuit nostri, & benedicit nobis. Benedixit domui Israel, benedixit domui Aaron. Benedixit omnibus qui timent dominum, pusillis cum maioribus. Adiiciat dominus super uos, super uos & super filios uestros. Benedicti uos à domino, qui fecit cœlum & terram. Cœlum cœli domino, terram autem dedit filijs hominum. Non mortui laudabunt te domine, neque omnes qui descendunt in infernum. Sed nos qui uiuimus benedicimus domino, ex hoc nunc & usque in seculum.

Αλληλούϊα. ριδ

Αλleluia. CXIIII

Ηγάπησα ὅτι εἰσακούσεται κύριος τῆς φωνῆς τῆς δεήσεώς μου. Οτι ἔκλινε τὸ οὖς αὐτοῦ ἐμοὶ, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις μου ἐπικαλέσομαι. Περιέσχον με ὠδῖνες θανάτου, κίνδυνοι ᾅδου εὗρόσαν με. Θλῖψιν καὶ ὀδύνην εὗρον, καὶ τὸ ὄνομα κυρίου ἐπεκαλεσάμην. Ω κύριε ῥῦσαι τὴν ψυχήν μου, ἐλεήμων ὁ κύριος καὶ δίκαιος, καὶ ὁ θεὸς ἡμῶν ἐλεεῖ. Φυλάσσων τὰ νήπια ὁ κύριος, ἐταπεινώθην καὶ ἔσωσέ με. Επίστρεψον ψυχή μου εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου, ὅτι κύριος εὐηργέτησέ σε. Οτι ἐξείλετο τὴν ψυχήν μου ἐκ θανάτου, τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀπὸ δακρύων, καὶ τοὺς πόδας μου ἀπὸ ὀλισθήματος. Ευαρεστήσω ἐνώπιον κυρίου, ἐν χώρᾳ ζώντων.

Dilexi quoniam exaudiet dominus, uocem orationis meæ. Quia inclinauit aurem suam mihi, & in diebus meis inuocabo. Circundederunt me dolores mortis, pericula inferni inuenerunt me. Tribulationem & dolorē inueni, & nomen domini inuocaui. O domine libera animā meam, misericors dominus & iustus, & deus noster miseretur. Custodiens paruulos dominus, humiliatus sum & liberauit me. Conuertere anima mea in requiem tuam, quia dominus benefecit tibi. Qui eripuit animam meam de morte, oculos meos à lachrymis, pedes meos à lapsu. Placebo domino, in regione uiuorum.

Αλληλούϊα

Alleluia

A facie domini contremiſcit terra, à facie dei Iacob. Qui conuertit petram in paludes aquarum, ſilicem in fontes aquarum.

NOn nobis domine non nobis, ſed nomini tuo da gloriam, propter miſericordiam tuam & ueritatem tuam. Ne dicant gentes, ubi eſt deus eorum. Deus autem noſter in cœlo, uniuerſa quæ uoluit fecit. Idola gentium argentum & aurum, opus manuum hominum. Os habent & non loquentur, oculos habent & non uidebunt. Aures habent & non audient, naſum habent & non odorabunt.

Manus habent & non palpabunt, pedes habent & non ambulabunt, nec ſonabunt in gutture ſuo. Similes illis fiant qui faciunt ea, & omnes qui confidunt in eis. Iſrael confidit in domino, auxiliator & protector eorum eſt. Domus Aaron confidit in domino, auxiliator & protector eorum eſt. Timentes dominum confidunt in domino, auxiliator & protector eorum eſt. Dominus recordatus eſt noſtri benedicet, benedicet domui Iſrael, benedicet domui Aaron. Benedicet timentibus dominum, paruis & magnis. Addat dominus ſuper uos, ſuper uos & ſuper filios ueſtros. Benedicti uos à domino, qui fecit cœlum & terram.

Cœlum cœlorum domino, terram autem dedit filijs hominum. Non mortui laudabunt dominum, nec omnes qui deſcendunt in ſilentium. Sed nos benedicemus domino, amodo & uſque in æternum Halleluia.

CXV

DIlexi quoniam exaudiet dominus, uocem deprecationis meæ. Inclinauit aurem ſuam mihi, & in diebus meis inuocabo. Circundederunt me funes mortis & munitiones inferni inuenerunt me, anguſtiam & dolorem reperi. Et nomen domini inuocaui, obſecro domine libera animam meam. Clemens dominus & iuſtus, & deus noſter miſericors. Cuſtodit paruulos dominus, attenuatus ſum & ſaluauit me. Reuertere anima mea in requiem tuam, quia dominus reddet tibi. Quia eruet animam meam de morte, oculos meos à lachrymis, pedes meos ab offenſa. Deambulabo coram domino, in terris uiuentium.

Credidi

מִלִּפְנֵי אָדוֹן חוּלִי אָרֶץ מִלִּפְנֵי
אֱלוֹהַ יַעֲקֹב׃ הַחוֹפְכִי הַצּוּר אֲגַם־
מָיִם חַלָּמִישׁ לְמַעְיְנוֹ־מָיִם׃

קטו

לֹא לָנוּ יְהוָה לֹא־לָנוּ כִּי־ לְשִׁמְךָ
תֵּן כָּבוֹד עַל־חַסְדְּךָ עַל־אֲמִתֶּךָ׃
לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אַיֵּה־נָא אֱלֹהֵיהֶם׃
וֵאלֹהֵינוּ בַּשָּׁמָיִם כֹּל אֲשֶׁר־חָפֵץ
עָשָׂה׃ עֲצַבֵּיהֶם כֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂה
יְדֵי אָדָם׃ פֶּה־ לָהֶם וְלֹא יְדַבֵּרוּ
עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ׃ אָזְנַיִם לָהֶם
וְלֹא יִשְׁמָעוּ אַף־לָהֶם וְלֹא יְרִיחוּן׃
יְדֵיהֶם וְלֹא יְמִישׁוּן רַגְלֵיהֶם וְלֹא יְהַלֵּכוּ
לֹא־יֶהְגּוּ בִגְרוֹנָם׃ כְּמוֹהֶם יִהְיוּ
עֹשֵׂיהֶם כֹּל אֲשֶׁר־בּוֹטֵחַ בָּהֶם׃
יִשְׂרָאֵל בְּטַח בַּיהוָה עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא׃
בֵּית אַהֲרֹן בִּטְחוּ בַיהוָה עֶזְרָם
וּמָגִנָּם הוּא׃ יִרְאֵי יְהוָה בִּטְחוּ בַיהוָה
עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא׃ יְהוָה זְכָרָנוּ
יְבָרֵךְ יְבָרֵךְ אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל יְבָרֵךְ אֶת־
בֵּית אַהֲרֹן׃ יְבָרֵךְ יִרְאֵי יְהוָה
הַקְּטַנִּים עִם־הַגְּדֹלִים׃ יוֹסֵף יְהוָה
עֲלֵיכֶם עֲלֵיכֶם וְעַל־בְּנֵיכֶם׃ בְּרוּכִים
אַתֶּם לַיהוָה עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃
הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַיהוָה וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי־
אָדָם׃ לֹא הַמֵּתִים יְהַלְלוּ יָהּ וְלֹא
כָּל־יֹרְדֵי דוּמָה׃ וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ
מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ׃

קיו

אָהַבְתִּי כִּי־יִשְׁמַע יְהוָה אֶת־קוֹלִי
תַּחֲנוּנָי׃ כִּי־הִטָּה אָזְנוֹ לִי וּבְיָמַי
אֶקְרָא׃ אֲפָפוּנִי חֶבְלֵי־מָוֶת וּמְצָרֵי
שְׁאוֹל מְצָאוּנִי צָרָה וְיָגוֹן אֶמְצָא׃
וּבְשֵׁם־יְהוָה אֶקְרָא אָנָּה יְהוָה מַלְּטָה
נַפְשִׁי׃ חַנּוּן יְהוָה וְצַדִּיק וֵאלֹהֵינוּ
מְרַחֵם׃ שֹׁמֵר פְּתָאיִם יְהוָה דַּלוֹתִי
וְלִי יְהוֹשִׁיעַ׃ שׁוּבִי נַפְשִׁי לִמְנוּחָיְכִי
כִּי־יְהוָה גָּמַל עָלָיְכִי׃ כִּי חִלַּצְתָּ נַפְשִׁי
מִמָּוֶת אֶת־עֵינִי מִן־דִּמְעָה אֶת־רַגְלִי מִדֶּחִי
׃ אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יְהוָה בְּאַרְצוֹת
הַחַיִּים׃

Αλληλούϊα. ριε

Ἐπίσευσα διὸ ἐλάλησα, ἐγὼ δὲ ἐταπεινώθην σφόδρα. Ἐγὼ εἶπα ἐν τῇ ἐκστάσει μου, πᾶς ἄνθρωπος ψεύστης. Τί ἀνταποδώσω τῷ κυρίῳ, περὶ πάντων, ὧν ἀνταπέδωκέ μοι. Ποτήριον σωτηρίου λήψομαι, καὶ τὸ ὄνομα κυρίου ἐπικαλέσομαι. Τὰς εὐχάς μου τῷ κυρίῳ ἀποδώσω ἐναντίον παντὸς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Τίμιον ἐναντίον κυρίου ὁ θάνατος τῶν ὁσίων αὐτοῦ. Ω κύριε ἐγὼ δοῦλός σός, ἐγὼ δοῦλος σὸς καὶ υἱὸς τῆς παιδίσκης σου. Διέρρηξας τοὺς δεσμούς μου, σοὶ θύσω θυσίαν αἰνέσεως, καὶ ἐν ὀνόματι κυρίου ἐπικαλέσομαι. Τὰς εὐχάς μου τῷ κυρίῳ ἀποδώσω ἐναντίον παντὸς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Ἐν αὐλαῖς οἴκου κυρίου, ἐν μέσῳ σου Ἱερουσαλήμ. Αλληλούϊα. ρις

Αἰνεῖτε τὸν κύριον πάντα τὰ ἔθνη, ἐπαινέσατε αὐτὸν πάντες οἱ λαοί. Ὅτι ἐκραταιώθη τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἡ ἀλήθεια τοῦ κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα. Αλληλούϊα. ριξ

Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ, ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Εἰπάτω δὴ οἶκος Ἰσραὴλ ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Εἰπάτω οἶκος Ἀαρὼν ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Εἰπάτωσαν δὴ πάντες οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Ἐκ θλίψεως ἐπεκαλεσάμην τὸν κύριον, καὶ ἐπήκουσέ μου εἰς πλατυσμόν. Κύριός μοι βοηθός, καὶ οὐ φοβηθήσομαι τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος. Κύριός μοι βοηθός, κἀγὼ ἐπόψομαι τοὺς ἐχθρούς μου. Ἀγαθὸν πεποιθέναι ἐπὶ κύριον, ἢ πεποιθέναι ἐπ' ἀνθρώπῳ. Ἀγαθὸν ἐλπίζειν ἐπὶ κύριον, ἢ ἐλπίζειν ἐπ' ἄρχουσι. Πάντα τὰ ἔθνη ἐκύκλωσάν με, καὶ τῷ ὀνόματι κυρίου ἠμυνάμην αὐτούς. Κυκλώσαντες ἐκύκλωσάν με, καὶ τῷ ὀνόματι κυρίου ἠμυνάμην αὐτούς. Ἐκύκλωσάν με ὡσεὶ μέλισσαι κηρίον, καὶ ἐξεκαύθησαν ὡς πῦρ ἐν ἀκάνθαις, καὶ τῷ ὀνόματι κυρίου ἠμυνάμην αὐτούς. Ὠθεῖς ἀνετράπην τοῦ πεσεῖν, καὶ ὁ κύριος ἀντελάβετό μου. Ἰσχύς μου καὶ ὕμνησίς μου ὁ κύριος, καὶ ἐγένετό μοι εἰς σωτηρίαν. Φωνὴ ἀγαλλιάσεως καὶ σωτηρίας ἐν σκηναῖς δικαίων. Δεξιὰ κυρίου ἐποίησε δύναμιν, δεξιὰ κυρίου ὕψωσέ με, δεξιὰ κυρίου ἐποίησε δύναμιν. Οὐκ ἀποθανοῦμαι, ἀλλὰ ζήσομαι, καὶ διηγήσομαι τὰ ἔργα κυ. Παιδεύων ἐπαίδευσέ με ὁ κς, καὶ τῷ θανάτῳ οὐ παρέδωκέ με. Ἀνοίξατέ μοι πύλας δικαιοσύνης, εἰσελθὼν ἐν αὐταῖς, ἐξομολογήσομαι τῷ κυρίῳ. Αὕτη ἡ πύλη τοῦ κυ, δίκαιοι εἰσελεύσονται ἐν αὐτῇ. Ἐξομολογήσομαί σοι, ὅτι ἐπήκουσάς μου, καὶ ἐγένου μοι εἰς σωτηρίαν.

Λίθον

Alleluia. CXV

CRedidi propter quod locutꝰ ſum, ego autem humiliatus ſum nimis. Ego dixi in exceſſu meo, omnis homo mendax. Quid retribuam domino, pro omnibus quæ retribuit mihi. Calicem ſalutaris accipiã, & nomẽ domini inuocabo. Vota mea domino reddam corã omni populo eius, precioſa in conſpectu domini, mors ſanctorum eius. O domine quia ego ſeruus tuus, ego ſeruus tuus & filius ancillæ tuæ. Dirupiſti uincula mea, tibi ſacrificabo hoſtiam laudis, & nomẽ domini inuocabo. Vota mea domino reddam in conſpectu omnis populi eius, in atrijs domus domini, in medio tui Hieruſalem.

Alleluia. CXVI

LAudate dominũ omnes gẽtes, laudate eum omnes populi. Quoniam cõfirmata eſt ſup nos miſericordia eius, & ueritas domini manet in æternũ. Alleluia. CXVII

COnfitemini dño qm̃ bonus, qm̃ in ſeculũ miſericordia eius. Dicat nũc Iſrael, qm̃ bonus, qm̃ in ſeculum miſericordia eius. Dicat nunc domus Aaró, qm̃ bonus, qm̃ in ſeculum miſericordia eius. Dicant nunc omnes qui timent dñm, qm̃ in ſeculum miſericordia eius. De tribulatione inuocaui dñm, & exaudiuit me in latitudine dñs. Dñs mihi adiutor, non timebo qd faciat mihi homo. Dñs mihi adiutor, & ego deſpiciam inimicos meos. Bonum eſt confidere in dño, q̃ confidere in homine. Bonum eſt ſperare in dño, q̃ ſperare in principibus. Omnes gẽtes circuierũt me, & in nomine domini quia ultus ſum in eos. Circũdãtes circũdederũt me, & in nomine dñi, quia ultus ſum in eos. Circundederũt me ſicut apes & exarſerũt ſicut ignis in ſpinis, & in nomine dñi quia ultus ſum in eos. Impulſus euerſus ſum ut caderẽ, & dñs ſuſcepit me. Fortitudo mea & laus mea dñs, & factus eſt mihi in ſalutem. Vox exultationis & ſalutis in tabernaculis iuſtorum. Dextera dñi fecit uirtutẽ, dextera dñi exaltauit me, dextera dñi fecit uirtutẽ. Non moriar ſed uiuã, & narrabo opera dñi. Caſtigãs caſtigauit me dñs, & morti nó tradidit me. Aperite mihi portas iuſticiæ, ingreſſus in eas cõfitebor dño, hæc porta dñi, iuſti intrabunt in eam. Confitebor tibi quoniam exaudiſti me, & factus es mihi in ſalutem.

Lapidem

Credidi propter quod locutus ſum, ego affli/ctus ſum nimis. Ego dixi in ſtupore meo, omnis homo mendacium. Quid reddam domino pro omnibus quæ retribuit mihi. Calicem ſalutaris ac cipiam,& nomen domini inuocabo. Vota mea domino reddam, coram omni populo eius. Glo/rioſa in conſpectu domini, mors ſanctorum eius. Obſecro domine quia ego ſeruus tuus, ego ſer/uus tuus filius ancillæ tuę, diſſoluiſti uincula mea. Tibi immolabo hoſtiam laudis,& in nomine do mini inuocabo. Vota mea domino reddam, in conſpectu omnis populi eius. In atrijs domus domini, in medio tui Hieruſalem Halleluia.

CXVI

LAudate dominum omnes gentes, collauda/te eum uniuerſi populi. Quia confortata eſt ſuper nos miſericordia eius, & ueritas domini in æternum Halleluia.

CXVII

COnfitemini domino quoniam bonus, quo niam in æternum miſericordia eius. Dicat nunc Iſrael, quoniam in æternum miſericordia eius. Dicat nunc domus Aaron, quoniam in æter/num miſericordia eius. Dicant nunc qui timent dominum, quoniam in æternum miſericordia eius. Cum tribularer inuocaui dominum,& exau diuit me in latitudine dominus. Dominus meus es, non timebo quid faciat mihi homo. Domi/nus mihi auxiliator, & ego deſpiciam odientes me. Melius eſt ſperare in domino, quàm ſperare in homine. Melius eſt ſperare in domino, quàm ſperare in principibus. Omnes gentes circunde/derunt me, & in nomine domini ultus ſum eas. Circundederunt me & obſederunt me, ſed in no/mine domini quia ultus ſum eas. Circundede/runt me quaſi apes, extinctæ ſunt quaſi ignis ſpi/narum, in nomine domini quia ultus ſum eas. Impulſus pellebar ut caderem,& dominus ſuſten tauit me. Fortitudo mea & laudatio mea domi/nus,& factus eſt mihi in ſalutem. Vox laudis & ſalutis in tabernaculis iuſtorum, dextera domini fecit fortitudinem. Dextera domini excelſa, dex/tera domini fecit fortitudinem. Non moriar ſed uiuam, & narrabo opera domini. Corripiens ar/guit me dominus,& morti non tradidit me. Ape/rite mihi portas iuſticiæ, ingreſſus eas confitebor domino. Hæc porta domini, iuſti intrabunt in eam. Confitebor tibi quoniam exaudiſti me, & factus es mihi in ſalutem.

Lapidem

הֶאֱמַנְתִּי כִּי־אֲדַבֵּר אֲנִי עָנִיתִי
מְאֹד׃ כָּל־
חֹפֶן בּוֹזֵק׃ מָה־אָשִׁיב לַיהוָה כָּל־
תַּגְמוּלוֹהִי עָלָי׃ כּוֹס־יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא
וּבְשֵׁם יְהוָה אֶקְרָא׃ נְדָרַי לַיהוָה
אֶשַּׁלֵּם נֶגְדָּה־נָּא לְכָל־עַמּוֹ׃ יָקָר
בְּעֵינֵי יְהוָה הַמָּוְתָה לַחֲסִידָיו׃
אָנָּה יְהוָה כִּי־אֲנִי עַבְדֶּךָ אֲנִי עַבְדְּךָ בֶּן־
אֲמָתֶךָ פִּתַּחְתָּ לְמוֹסֵרָי׃ לְךָ־אֶזְבַּח
זֶבַח תּוֹדָה וּבְשֵׁם יְהוָה אֶקְרָא׃
נְדָרַי לַיהוָה אֲשַׁלֵּם נֶגְדָּה־נָּא לְכָל־עַמּוֹ׃
בְּחַצְרוֹת בֵּית יְהוָה בְּתוֹכֵכִי יְרוּשָׁלָם
הַלְלוּיָהּ׃

קיז

הַלְלוּ אֶת־יְהוָה כָּל־גּוֹיִם שַׁבְּחוּהוּ
כָּל־הָאֻמִּים׃ כִּי גָבַר עָלֵינוּ חַסְדּוֹ
וֶאֱמֶת־יְהוָה לְעוֹלָם הַלְלוּיָהּ׃

קיח

הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ׃ יֹאמַר־נָא יִשְׂרָאֵל כִּי לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ׃ יֹאמְרוּ־נָא בֵּית אַהֲרֹן כִּי
לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ יֹאמְרוּ־נָא יִרְאֵי
יְהוָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ מִן־הַמֵּצַר
קָרָאתִי יָהּ עָנָנִי בַמֶּרְחָב יָהּ׃
יְהוָה לִי לֹא אִירָא מַה־יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם׃
יְהוָה לִי בְּעוֹזְרָי וַאֲנִי אֶרְאֶה בְשֹׂנְאָי׃
טוֹב לַחֲסוֹת בַּיהוָה מִבְּטוֹחַ בָּאָדָם׃
טוֹב לַחֲסוֹת בַּיהוָה מִבְּטֹחַ בִּנְדִיבִים׃
כָּל־גּוֹיִם סְבָבוּנִי בְּשֵׁם יְהוָה כִּי
אֲמִילַם׃ סַבּוּנִי גַם־סְבָבוּנִי בְּשֵׁם
יְהוָה כִּי אֲמִילַם׃ סַבּוּנִי כִדְבוֹרִים
דֹּעֲכוּ כְּאֵשׁ קוֹצִים בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילַם
׃ דָּחֹה דְחִיתַנִי לִנְפֹּל וַיהוָה
עֲזָרָנִי׃ עֻזִּי וְזִמְרָת יָהּ וַיְהִי־לִי
לִישׁוּעָה׃ קוֹל רִנָּה וִישׁוּעָה בְּאָהֳלֵי
צַדִּיקִים יְמִין יְהוָה עֹשָׂה חָיִל׃
יְמִין יְהוָה רוֹמֵמָה יְמִין יְהוָה עֹשָׂה
חָיִל׃ לֹא־אָמוּת כִּי־אֶחְיֶה וַאֲסַפֵּר
מַעֲשֵׂי־יָהּ׃ יַסֹּר יִסְּרַנִּי יָהּ וְלַמָּוֶת
לֹא נְתָנָנִי׃ פִּתְחוּ־לִי שַׁעֲרֵי־צֶדֶק
אָבֹא־בָם אוֹדֶה יָהּ׃ זֶה־הַשַּׁעַר
לַיהוָה צַדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ׃ אוֹדְךָ
כִּי עֲנִיתָנִי וַתְּהִי־לִי לִישׁוּעָה׃
אבן

Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας. Παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν. Αὕτη ἡ ἡμέρα ἣν ἐποίησεν ὁ κύριος, ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ. Ὡ κύριε σῶσον δή, ὦ κύριε εὐόδωσον δή, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου. Εὐλογήκαμεν ὑμᾶς ἐξ οἴκου κυρίου, θεὸς κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν. Συστήσασθε ἑορτὴν ἐν πυκάζουσιν, ἕως τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου. Θεός μου εἶ σύ, καὶ ἐξομολογήσομαί σοι, θεός μου εἶ σὺ καὶ ὑψώσω σε. Ἐξομολογήσομαί σοι ὅτι ἐπήκουσάς μου καὶ ἐγένου μοι εἰς σωτηρίαν. Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Κάθισμα 15

Ἀλληλούϊα. ρις

Μακάριοι οἱ ἄμωμοι ἐν ὁδῷ, οἱ πορευόμενοι ἐν νόμῳ κυρίου. Μακάριοι οἱ ἐξερευνῶντες τὰ μαρτύρια αὐτοῦ, ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ἐκζητήσουσιν αὐτόν. Οὐ γὰρ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν, ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ ἐπορεύθησαν. Σὺ ἐνετείλω τὰς ἐντολάς σου, τοῦ φυλάξασθαι σφόδρα. Ὀφελον κατευθυνθείησαν αἱ ὁδοί μου, τοῦ φυλάξασθαι τὰ δικαιώματά σου. Τότε οὐ μὴ αἰσχυνθῶ, ἐν τῷ με βλέπειν εἰς πάσας τὰς ἐντολάς σου. Ἐξομολογήσομαί σοι ἐν εὐθύτητι καρδίας, ἐν τῷ μεμαθηκέναι με τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου. Τὰ δικαιώματά σου φυλάξω, μή με ἐγκαταλίπῃς ἕως σφόδρα. Ἐν τίνι κατορθώσει νεώτερος τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ φυλάξασθαι τοὺς λόγους σου. Ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου ἐξεζήτησά σε, μὴ ἀπώσῃ με ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου. Ἐν τῇ καρδίᾳ μου ἔκρυψα τὰ λόγιά σου, ὅπως οὐ μὴ ἁμάρτω σοι. Εὐλογητὸς εἶ κύριε, δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου. Ἐν τοῖς χείλεσί μου διήγγειλα πάντα τὰ κρίματα τοῦ στόματός σου. Ἐν τῇ ὁδῷ τῶν μαρτυρίων σου εὐφράνθην, ὡς ἐπὶ παντὶ πλούτῳ. Ἐν ταῖς ἐντολαῖς σου ἀδολεσχήσω, καὶ κατανοήσω τὰς ὁδούς σου. Ἐν τοῖς δικαιώμασί σου μελετήσω, οὐ μὴ ἐπιλήσομαι τῶν λόγων σου. Ἀνταπόδος τῷ δούλῳ σου, ζήσομαι καὶ φυλάξω τοὺς λόγους σου. Ἀποκάλυψον τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ κατανοήσω τὰ θαυμάσια ἐκ τοῦ νόμου σου. Πάροικος ἐγώ εἰμι ἐν τῇ γῇ, μὴ ἀποκρύψῃς ἀπ' ἐμοῦ τὰς ἐντολάς σου. Ἐπεθύμησεν ἡ ψυχή μου τοῦ ἐπιθυμῆσαι τὰ κρίματά σου ἐν παντὶ καιρῷ. Ἐπετίμησας ὑπερηφάνοις, οἱ κατηραμένοι οἱ ἐκκλίνοντες ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου. Περίελε ἀπ' ἐμοῦ ὀνείδη καὶ ἐξουδένωσιν, ὅτι τὰ μαρτύριά σου ἐξεζήτησα. Καὶ γὰρ ἐκάθησαν ἄρχοντες καὶ κατ' ἐμοῦ κατελάλουν, ὁ δὲ δοῦλός σου ἠδολέσχει ἐν τοῖς δικαιώμασί σου. Καὶ γὰρ τὰ μαρτύριά σου μελέτη μου ἐστί, καὶ αἱ συμβουλίαι μου τὰ δικαιώματά σου.

Lapidem quem reprobauerunt ædificãtes, hic factus eſt in caput anguli. A domino factũ eſt iſtud, & eſt mirabile in oculis noſtris Hæc eſt dies quam fecit dominus, exultemus & lætemur in ea. O dñe ſaluũ fac, o dñe bene proſperare, benedictus qui uenit in nomine dñi. Benediximus uobis de domo domini, deus dominus & illuxit nobis. Conſtituite diem ſolennem in condenſis, uſque ad cornu altaris. Deus meus es tu & confitebor tibi, deus meus es tu & exaltabo te. Confitebor tibi quoniam exaudiſti me, & factus es mihi in ſalutem. Cõfitemini dño quoniam bonus, quoniam in ſeculũ miſericordia eius.

Alleluia. CXVIII

Beati immaculati in uia, qui ambulãt in lege domini. Beati qui ſcrutantur teſtimonia eius, in toto corde exquirũt eũ. Non enim qui operãtur iniquitatẽ, in uijs eius ambulauerũt. Tu mãdaſti, mãdata tua cuſtodiri nimis. Vtinã dirigãtur uiæ meæ, ad cuſtodiendas iuſtificationes tuas. Tunc non confundar, cũ perſpexero in omnibus mãdatis tuis. Confitebor tibi in directione cordis, in eo quod didici iudicia iuſticiæ tuæ. Iuſtificationes tuas cuſtodiam, non me derelinquas uſq; quaq;. In quo corrigit adoleſcentior uiã ſuã, in cuſtodiendo ſermones tuos. In toto corde meo exquiſiui te, ne repellas me à mãdatis tuis. In corde meo abſcondi eloquia tua, ut nõ peccẽ tibi. Benedictus es domine, doce me iuſtificationes tuas. In labijs meis, pronunciaui omnia iudicia oris tui. In uia teſtimoniorũ tuorum delectatus ſum, ſicut in omnibus diuitijs. In mãdatis tuis exercebor, & conſyderabo uias tuas. In iuſtificationibus tuis meditabor, nõ obliuiſcar ſermones tuos. Retribue ſeruo tuo, uiuifica me & cuſtodiã ſermones tuos. Reuela oculos meos, & conſyderabo mirabilia de lege tua. Incola ego ſum in terra, nõ abſcõdas à me mãdata tua. Cõcupiuit anima mea deſyderare iuſtificationes tuas, in omni tempore. Increpaſti ſuperbos, maledicti qui declinãt à mãdatis tuis. Aufer à me opprobriũ & cõtẽptũ, quia teſtimonia tua exquiſiui. Etenim ſederunt principes & aduerſum me loquebantur, ſeruus autem tuus, exercebatur in iuſtificationibus tuis. Nã & teſtimonia tua meditatio mea eſt, & cõſiliũ meum iuſtificationes tuæ.

Adhæſit

Lapidem quem reprobauerunt ædificantes, factus eſt in caput anguli. A domino factum eſt iſtud,& hoc eſt mirabile in oculis noſtris. Hæc eſt dies quam fecit dominus, exultemus & lætemur in ea. Obſecro domine ſalua obſecro, obſecro domine proſperare obſecro. Benedictus qui uenit in nomine domini, benedixi/mus uobis de domo domini. Deus dominus & apparuit nobis frequentate ſolennitatem in frondoſis,uſque ad cornua altaris. Deus meus es tu & confitebor tibi,deus meus es tu & exalta/bo te. Confitebor domino quoniam bonus, quoniam in æternum miſericordia eius.

CXVIII

BEati immaculati in uia, qui ambulant in lege domini. Beati qui cuſtodiunt teſtimo/nia eius,in toto corde requirunt eum. Nec enim qui operantur iniquitatem, in uijs eius am/bulauerunt. Tu mandaſti præcepta tua cu/ſtodiri nimis. Vtinam dirigantur uiæ meæ ad cuſtodienda præcepta tua. Tunc non confundar, cum reſpexero ad omnia mandata tua. Confitebor tibi in directione cordis, cum didicero iudicia iuſticiæ tuæ. Præcepta tua cuſtodiam, ne derelinquas me nimis. In quo corrigit iuuenis ſemitam ſuam,cum cuſtodie rit uerba tua. In toto corde meo exquiſiui te, ne errare me facias à mandatis tuis. In corde meo abſcondi eloquia tua,ut non peccem tibi. Benedictus tu domine doce me præcepta tua. In labijs meis narraui omnes iuſtitias oris tui. In uia teſtimoniorũ tuorum delectatus ſum,qua/ſi in omnibus diuitijs. In præceptis tuis me/ditabor,& contemplabor ſemitas tuas. In iu ſticijs tuis delectabor, non obliuiſcar uerba tua.

Retribue ſeruo tuo,uiuam & cuſtodiam uer ba tua. Reuela oculos meos,& uidebo mi/rabilia de lege tua. Aduena ego ſum in terra, ne abſcondas à me mandata tua. Deſyde/rauit anima mea deſyderare iudicia tua in omni tempore. Increpaſti ſuperbos, maledicti qui recedunt à mandatis tuis. Aufer à me opprobrium & contemptum,quoniam te/ſtimonia tua cuſtodiui. Etenim ſede/runt principes aduerſum me loquebantur, ſer/uus autem tuus meditabatur præcepta tua. Sed & teſtimonia tua uoluntas mea, quaſi uiri amiciſſimi mei.

Adhæſit

הָאֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ
פִּנָּה׃ מֵאֵת יְהוָה הָיְתָה זֹּאת הִיא
נִפְלָאת בְּעֵינֵינוּ׃ זֶה הַיּוֹם עָשָׂה
יְהוָה נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בוֹ׃ אָנָּא
יְהוָה הוֹשִׁיעָה נָּא אָנָּא יְהוָה הַצְלִיחָה נָּא׃
בָּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם יְהוָה בֵּרַכְנוּכֶם מִבֵּית יְהוָה׃ אֵל יְהוָה
וַיָּאֶר לָנוּ אִסְרוּ־חַג בַּעֲבֹתִים עַד־קַרְנוֹת
הַמִּזְבֵּחַ׃ אֵלִי אַתָּה וְאוֹדֶךָּ אֱלֹהַי
אֲרוֹמְמֶךָּ׃ הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־טוֹב כִּי
לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃

קיט

אַשְׁרֵי תְמִימֵי־דֶרֶךְ הַהֹלְכִים בְּתוֹרַת
יְהוָה׃ אַשְׁרֵי נֹצְרֵי עֵדוֹתָיו בְּכָל־
לֵב יִדְרְשׁוּהוּ׃ אַף לֹא־פָעֲלוּ עַוְלָה
בִּדְרָכָיו הָלָכוּ׃ אַתָּה צִוִּיתָה פִּקֻּדֶיךָ
לִשְׁמֹר מְאֹד׃ אַחֲלַי יִכֹּנוּ דְרָכַי
לִשְׁמֹר חֻקֶּיךָ׃ אָז לֹא־אֵבוֹשׁ
בְּהַבִּיטִי אֶל־כָּל־מִצְוֹתֶיךָ׃ אוֹדְךָ
בְיֹשֶׁר לֵבָב בְּלָמְדִי מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ׃
אֶת־חֻקֶּיךָ אֶשְׁמֹר אַל־תַּעַזְבֵנִי עַד־מְאֹד׃
בַּמֶּה יְזַכֶּה־נַּעַר אֶת־אָרְחוֹ
לִשְׁמֹר כִּדְבָרֶךָ׃ בְּכָל־לִבִּי דְרַשְׁתִּיךָ
אַל־תַּשְׁגֵּנִי מִמִּצְוֹתֶיךָ׃ בִּלִּבִּי צָפַנְתִּי
אִמְרָתֶךָ לְמַעַן לֹא אֶחֱטָא־לָךְ׃
בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ׃
בִּשְׂפָתַי סִפַּרְתִּי כֹּל מִשְׁפְּטֵי־פִיךָ׃
בְּדֶרֶךְ עֵדְוֹתֶיךָ שַׂשְׂתִּי כְּעַל כָּל־הוֹן׃
בְּפִקּוּדֶיךָ אָשִׂיחָה וְאַבִּיטָה אׇרְחוֹתֶיךָ׃
בְּחֻקּוֹתֶיךָ אֶשְׁתַּעֲשָׁע לֹא אֶשְׁכַּח דְּבָרֶיךָ׃
גְּמוֹל עַל־עַבְדְּךָ אֶחְיֶה וְאֶשְׁמְרָה
דְבָרֶךָ׃ גַּל־עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת
מִתּוֹרָתֶךָ׃ גֵּר אָנֹכִי בָאָרֶץ אַל־תַּסְתֵּר
מִמֶּנִּי מִצְוֹתֶיךָ׃ גָּרְסָה־נַפְשִׁי
לְתַאֲבָה אֶל־מִשְׁפָּטֶיךָ בְכָל־עֵת׃
גָּעַרְתָּ זֵדִים אֲרוּרִים הַשּׁוֹגִים מִמִּצְוֹתֶיךָ׃
גַּל־מֵעָלַי חֶרְפָּה וָבוּז כִּי עֵדְוֹתֶיךָ
נָצָרְתִּי׃ גַּם יָשְׁבוּ שָׂרִים בִּי נִרְבָּרוּ
עַבְדְּךָ יָשִׂיחַ בְּחֻקֶּיךָ׃ גַּם־עֵדְוֹתֶיךָ
שַׁעֲשֻׁעָי אַנְשֵׁי עֲצָתִי׃

Εκολλήθη τῷ ἐδάφει ἡ ψυχή μου, ζῆσόν με κατὰ τὸ λόγόν σου. Τὰς ὁδούς μου διήγγειλα καὶ ἐπήκουσάς μου, δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου. Ὁδὸν δικαιωμάτων σου σύνισόν με, καὶ ἀδολεσχήσω ἐν τοῖς θαυμασίοις σου. Ἐνύσταξεν ἡ ψυχή μου ἀπὸ ἀκηδίας, βεβαίωσόν με ἐν τοῖς λόγοις σου. Ὁδὸν ἀδικίας ἀπόστησον ἀπ' ἐμοῦ, καὶ τῷ νόμῳ σου ἐλέησόν με. Ὁδὸν ἀληθείας ἡρετισάμην, καὶ τὰ κρίματά σου οὐκ ἐπελαθόμην. Ἐκολλήθην τοῖς μαρτυρίοις σου κύριε, μή με καταισχύνῃς. Ὁδὸν ἐντολῶν σου ἔδραμον, ὅταν ἐπλάτυνας τὴν καρδίαν μου. Νομοθέτησόν με κύριε, τὴν ὁδὸν τῶν δικαιωμάτων σου, καὶ ἐκζητήσω αὐτὴν διαπαντός. Συνέτισόν με καὶ ἐξερευνήσω τὸν νόμον σου, καὶ φυλάξω αὐτὸν ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου. Ὁδήγησόν με ἐν τρίβῳ τῶν ἐντολῶν σου, ὅτι αὐτὴν ἠθέλησα. Κλῖνον τὴν καρδίαν μου εἰς τὰ μαρτύριά σου, καὶ μὴ εἰς πλεονεξίαν. Ἀπόστρεψον σὺ ὀφθαλμούς μου τοῦ μὴ ἰδεῖν ματαιότητα, ἐν τῇ ὁδῷ σου ζῆσόν με. Στῆσον τῷ δούλῳ σου τὸν λόγιόν σου, εἰς τὸν φόβον σου. Περίελε τὸν ὀνειδισμόν μου ὃν ὑπώπτευσα, ὅτι τὰ κρίματά σου χρηστά. Ἰδοὺ ἐπεθύμησα τὰς ἐντολάς σου, ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ζῆσόν με. Καὶ ἐλθοί ἐπ' ἐμὲ τὸ ἔλεός σου κύριε, τὸ σωτήριόν σου, κατὰ τὸ λόγον σου. Καὶ ἀποκριθήσομαι τοῖς ὀνειδίζουσί μοι λόγον, ὅτι ἤλπισα ἐπὶ τοῖς λόγοις σου. Καὶ μὴ περιέλῃς ἐκ τοῦ στόματός μου λόγον ἀληθείας ἕως σφόδρα, ὅτι ἐπὶ τοῖς κρίμασί σου ἐπήλπισα. Καὶ φυλάξω τὸν νόμον σου διαπαντὸς, εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Καὶ ἐπορευόμην ἐν πλατυσμῷ, ὅτι τὰς ἐντολάς σου ἐζήτησα. Καὶ ἐλάλουν ἐν τοῖς μαρτυρίοις σου ἐναντίον βασιλέων, καὶ οὐκ ἠσχυνόμην. Καὶ ἐμελέτων ἐν ταῖς ἐντολαῖς σου, αἷς ἠγάπησα σφόδρα. Καὶ ἦρα τὰς χεῖράς μου πρὸς τὰς ἐντολάς σου ἃς ἠγάπησα, καὶ ἠδολέσχουν ἐν τοῖς δικαιώμασί σου. Μνήσθητι τοῦ λόγου σου τῷ δούλῳ σου, ᾧ ἐπήλπισάς με. Αὕτη με παρεκάλεσεν ἐν τῇ ταπεινώσει μου, ὅτι τὸ λόγιόν σου ἔζησέν με. Ὑπερήφανοι ὑπερημέρουν ἕως σφόδρα, ἀπὸ δὲ τοῦ νόμου σου οὐκ ἐξέκλινα. Ἐμνήσθην τῶν κριμάτων σου ἀπ' αἰῶνος κύριε, καὶ παρεκλήθην. Ἀθυμία κατέσχε με, ἀπὸ ἁμαρτωλῶν τῶν ἐγκαταλιμπανόντων τὸν νόμον σου. Ψαλτὰ ἦσαν μοι τὰ δικαιώματά σου, ἐν τόπῳ παροικίας μου. Ἐμνήσθην ἐν νυκτὶ τοῦ ὀνόματός σου κύριε, καὶ ἐφύλαξα τὸν νόμον σου. Αὕτη ἐγενήθη μοι, ὅτι τὰ δικαιώματά σου ἐζήτησα. Μερίς μου εἶ κύριε, εἶπα τοῦ φυλάξασθαι τὸν νόμον σου. Ἐδεήθην τοῦ προσώπου σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ μου, ἐλέησόν με κατὰ τὸ λόγιόν σου. Διελογισάμην τὰς ὁδούς σου, καὶ ἐπέστρεψα τοὺς πόδας μου, εἰς τὰ μαρτύριά σου.

Ητοιμάσθην

Adhæsit pauimẽto anima mea, uiuifica me ſecundũ uerbum tuum, Vias meas enũciaui & exaudiſti me, doce me iuſtificatiões tuas. Viã iuſtificationũ tuarũ inſtrue me, & exercebor in mirabilibꝰ tuis. Dormitauit anima mea præ tædio, confirma me in uerbis tuis. Viã iniquitatis amoue à me, & de lege tua miſerere mei. Viam ueritatis elegi, & iudicia tua nõ ſum oblitus. Adhæſi teſtimoniis tuis dñe, noli me confundere. Viã mandatorum tuorũ cucurri, cũ dilataſti cor meũ. Legẽ pone mihi dñe, uiam iuſtificationũ tuarũ, & exquirã eã ſemper. Da mihi intellectũ & ſcrutabor legem tuã, & cuſtodiam illam in toto corde meo. Deduc me in ſemita mãdatorũ tuorũ, quia ipſam uolui. Inclina cor meũ in teſtimonia tua, & nõ in auaritiã. Auerte oculos meos ne uideant uanitatẽ, in uia tua uiuifica me. Statue ſeruo tuo eloquiũ tuum, in timore tuo. Amputa opprobriũ meum quod ſuſpicatus ſum, quia iudicia tua iucũda. Ecce concupiui mandata tua, in æquitate tua uiuifica me. Et ueniat ſuper me miſericordia tua dñe, ſalutare tuũ ſecundũ eloquiũ tuũ. Et reſpõdebo exprobrãtibꝰ mihi uerbũ, qa ſperaui in ſermonibꝰ tuis. Et ne auferas de ore meo uerbũ ueritatis uſq; quaq;, quia in iudicijs tuis ſuperſperaui. Et cuſtodiã legẽ tuã ſemp, in ſeculũ & in ſeculũ ſeculi. Et ambulabã in latitudine, quia mãdata tua exquiſiui. Et loquebar in teſtimonijs tuis in conſpectu regũ, & non confundebar. Et meditabar in mãdatis tuis quæ dilexi, Et leuaui manꝰ meas ad mãdata tua quæ dilexi, & exercebor in iuſtificatiõibꝰ tuis. Memor eſto uerbi tui ſeruo tuo, in quo mihi ſpẽ dediſti. Hæc me conſolata eſt in humilitate mea, qa eloquiũ tuũ uiuificauit me. Superbi iniq; agebãt uſq; quaq;, à lege autẽ tua nõ declinaui. Memor fui iudicio rũ tuorũ à ſeculo dñe, & cõſolatus ſũ. Defectio tenuit me, pro peccatoribus derelinquẽtibus legẽ tuã. Cãtabiles mihi erãt iuſtificationes tuæ, in loco peregrinationis meæ. Memor fui nocte nominis tui dñe, & cuſtodiui legem tuam. Hæc facta eſt mihi, quia iuſtificationes tuas exquiſiui. Portio mea dñe, dixi cuſtodire legẽ tuã. Deprecatus ſũ faciem tuam in toto corde meo, miſerere mei ſecundum eloquium tuum. Cogitaui uias meas, & conuerti pedes meos in teſtimonia tua.

Paratus ſum

Adhæsit pulueri anima mea,uiuifica me iuxta uerbum tuum. Vias meas exposui & exaudisti me,doce me iustitiam tuam. Viam præceptorum tuorum fac me intelligere, & loquar in mirabilibus tuis. Distillauit anima mea præstultitia,serua me iuxta eloquium tuum.

Viam mendacij aufer à me, & legem tuam dona mihi. Viam fidei elegi, iudicia tua proponebam. Adhæsi testimonijs tuis,domine ne confundas me. Viam mandatorum tuorum curram, quoniam dilatasti cor meum. Ostende mihi domine uiam præceptorum tuorum, & custodiam eam per uestigium. Doce me & obseruabo legem tuam, & custodiam eam in toto corde. Deduc me in semita mandatorum tuorum,quia ipsam uolui. Inclina cor meum ad testimonia tua,& non ad auaritiam. Auerte oculos meos ne uideant uanitatem, in uia tua uiuifica me. Suscita seruo tuo eloquium tuum, in timorem tuum. Auerte opprobrium meum quod reueritus sum,quia iudicia tua bona.

Ecce desideraui præcepta tua, in iustitia tua uiuifica me. Et ueniant mihi misericordiæ tuæ domine,& salus tua iuxta eloquium tuum. Et respondebo exprobrantibus mihi sermonem, quia speraui in sermone tuo. Et ne auferas de ore meo uerbum ueritatis usque nimis, quoniam iudicia tua expectaui. Et custodiam legem tuam iugiter, in sempiternum & ultra. Et ambulabo in spacioso,quia præcepta tua quæsiui.

Et loquar in testimonijs tuis coram regibus, & non confundar. Et delectabor in mandatis tuis,quæ dilexi. Et leuabo manus meas ad mandata tua quæ dilexi, & loquar in præceptis tuis. Memento sermonis serui tui, quem me sperare fecisti. Hæc est consolatio mea in afflictione mea,quia eloquium tuum uiuificauit me. Superbi deridebant me nimis, à lege tua non declinaui. Recordatus sum iudiciorum tuorum à seculo, domine & consolatus sum. Horror obtinuit me ab impijs, qui dereliquerunt legem tuam. Carmina erant mihi præcepta tua,in domo peregrinationis meæ.

Recordatus sum in nocte nominis tui domine, & custodiui legem tuam. Hoc factum est mihi, quia præcepta tua custodiui. Pars mea domine,dixi ut custodiam uerbum tuum. Deprecatus sum uultum tuum in toto corde, miserere mei secundum eloquium tuum. Recogitaui uias meas,& conuerti pedes meos ad testimonia tua.

Festinaui

דָּבְקָה לֶעָפָר נַפְשִׁי חַיֵּנִי כִּדְבָרֶךָ׃
דְּרָכַי סִפַּרְתִּי וַתַּעֲנֵנִי לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ׃
דֶּרֶךְ־פִּקּוּדֶיךָ הֲבִינֵנִי וְאָשִׂיחָה
בְּנִפְלְאוֹתֶיךָ׃ דָּלְפָה נַפְשִׁי מִתּוּגָה
קַיְּמֵנִי כִּדְבָרֶךָ׃ דֶּרֶךְ שֶׁקֶר הָסֵר
מִמֶּנִּי וְתוֹרָתְךָ חָנֵּנִי׃ דֶּרֶךְ אֱמוּנָה
בָּחָרְתִּי מִשְׁפָּטֶיךָ שִׁוִּיתִי׃ דָּבַקְתִּי
בְעֵדְוֹתֶיךָ יְהוָה אַל־תְּבִישֵׁנִי׃ דֶּרֶךְ־
מִצְוֹתֶיךָ אָרוּץ כִּי תַרְחִיב לִבִּי׃
הוֹרֵנִי יְהוָה דֶּרֶךְ חֻקֶּיךָ וְאֶצְּרֶנָּה
עֵקֶב׃ הֲבִינֵנִי וְאֶצְּרָה תוֹרָתֶךָ
וְאֶשְׁמְרֶנָּה בְכָל־לֵב׃ הַדְרִיכֵנִי
בִּנְתִיב מִצְוֹתֶיךָ כִּי־בוֹ חָפָצְתִּי׃
הַט־לִבִּי אֶל־עֵדְוֹתֶיךָ וְאַל אֶל־בָּצַע׃
הַעֲבֵר עֵינַי מֵרְאוֹת שָׁוְא בִּדְרָכֶךָ
חַיֵּנִי׃ הָקֵם לְעַבְדְּךָ אִמְרָתֶךָ אֲשֶׁר
לְיִרְאָתֶךָ׃ הַעֲבֵר חֶרְפָּתִי אֲשֶׁר
יָגֹרְתִּי כִּי מִשְׁפָּטֶיךָ טוֹבִים׃
הִנֵּה
תַּאֲבְתִּי לְפִקּוּדֶיךָ בְּצִדְקָתְךָ חַיֵּנִי׃
וְיָבוֹאֻנִי חֲסָדֶיךָ יְהוָה תְּשׁוּעָתְךָ
כְּאִמְרָתֶךָ׃ וְאֶעֱנֶה חוֹרְפִי דָבָר כִּי
בָטַחְתִּי בִּדְבָרֶךָ׃ וְאַל־תַּצֵּל מִפִּי דְבַר־
אֱמֶת עַד־מְאֹד כִּי לְמִשְׁפָּטֶיךָ יִחָלְתִּי׃
וְאֶשְׁמְרָה תוֹרָתְךָ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד׃
וְאֶתְהַלְּכָה בָרְחָבָה כִּי פִקּוּדֶיךָ
דָרָשְׁתִּי׃ וַאֲדַבְּרָה בְעֵדְוֹתֶיךָ נֶגֶד
מְלָכִים וְלֹא אֵבוֹשׁ׃ וְאֶשְׁתַּעֲשַׁע
בְּמִצְוֹתֶיךָ אֲשֶׁר אָהָבְתִּי׃ וְאֶשָּׂא כַפַּי
אֶל־מִצְוֹתֶיךָ אֲשֶׁר־אָהָבְתִּי וַאֲשִׂיחָה בְּחֻקֶּיךָ
׃ זְכֹר־דָּבָר לְעַבְדֶּךָ עַל אֲשֶׁר יִחַלְתָּנִי
׃ זֹאת נֶחָמָתִי בְעָנְיִי כִּי אִמְרָתְךָ
חִיָּתְנִי׃ זֵדִים הֱלִיצֻנִי עַד־מְאֹד
מִתּוֹרָתְךָ לֹא נָטִיתִי׃ זָכַרְתִּי מִשְׁפָּטֶיךָ
מֵעוֹלָם יְהוָה וָאֶתְנֶחָם׃ זַלְעָפָה
אֲחָזַתְנִי מֵרְשָׁעִים עֹזְבֵי תוֹרָתֶךָ׃
זְמִירוֹת הָיוּ־לִי חֻקֶּיךָ בְּבֵית מְגוּרָי׃
זָכַרְתִּי בַלַּיְלָה שִׁמְךָ יְהוָה וָאֶשְׁמְרָה
תוֹרָתֶךָ׃ זֹאת הָיְתָה־לִּי כִּי פִקּוּדֶיךָ
נָצָרְתִּי׃ חֶלְקִי יְהוָה אָמַרְתִּי לִשְׁמֹר
דְּבָרֶיךָ׃ חִלִּיתִי פָנֶיךָ בְכָל לֵב חָנֵּנִי
כְּאִמְרָתֶךָ׃ חִשַּׁבְתִּי דְרָכָי וָאָשִׁיבָה
רַגְלַי אֶל־עֵדְוֹתֶיךָ׃

Ηβιμάθλω καὶ ὀκ ἐταράχθλω, τὸ φυλάξαθ τὰς ϛνϗλάς σϛ. Σχοινία ἁμαϗτωλῶν πϗιεπλά κησάν μοι, ⁊ τ̄ νόμϛ σϛ ὀκ ἐπελαθόμλω. Μεϐ νύκλιον ἀϱεγϕϱόμλω, τὸ ἀϱομολογεῖαθ ϐοι ⁊ τὰ κϱίματα τ̄ δικαιοσώκης σϛ. Μέτοχος ἐγὼ εἰμι πάντ̄ τ̄ φοβϱμϕώντ σε, καὶ τ̄ φυλαϱάντ̄ τὰς ϛνϗλάς σϛ. Τ̄ ἐλέϵϱς σϛ κε̄ πλήϱης ἡ γῆ, τὰ δικαιώματά σϛ δίδαξόν με. Χϱηϛότητα ἐποίησας μετὰ τ̄ δόλϛ σϛ κε̄, κατὰ τ̄ λόγόν σϛ. Χϱηϛότητα καὶ παιδείαν καὶ γνῶσιν δίδαξόν με, ὅτι ταῖς ϛνϗλαῖς σϛ ἐπίστϵυϭα. Ρὸ τοῦ με ταπεϕνωθῆναι ἐγὼ ἐπλημμέλησα, διὰ τοῦτο τὸ λόγιόν σϛ ἐφύλαξα. Χϱηϛὸς εἶ σὺ κε̄, καὶ ἐν τῇ χϱηϛότητί σϛ δίδαξόν με τὰ δικαίωματά σϛ. Ἐπλεθύνθη ἐπ' ἐμὲ ἀδικία ὑπεϱηφάνων, ἐγὼ δὲ ἐν ὅλῃ καϱδίᾳ μϛ ἐξεϱευνήσω τὰς ἐντολάς σϛ. Ἐτυϕώθη ὡς γάλα ἡ καϱδία αὐτ̄ν, ἐγὼ δὲ τ̄ νόμον σϛ ἐμελέτησα. Ἀγαθόν μοι ὅτι ἐταπείνωσάς με, ὅπως ἂν μάθω τὰ δικαιώματά σϛ. Ἀγαθός μοι ὁ νόμος τ̄ στόματός σϛ, ὑπὲϱ χιλιάδας χϱυσίου καὶ ἀϱγυ-

ϱίου. Στάσις ϛ

Αἱ χεῖϱές σϛ ἐποίησάν με καὶ ἔπλασάν με, σύνϵτισόν με καὶ μαθήσομαι τὰς ἐντολάς σϛ. Οἱ φοβούμενοί σε ὄψονταί με καὶ εὐφϱανθήσονται, ὅτι εἰς τοὺς λόγϛ σϛ ἐπήλπισα. Ἔγνων κε̄ ὅτι δικαιοσύνη τὰ κϱίματά σϛ, ⁊ ἀληθείᾳ ἐταπείνωσάς με. Γενηθήτω δὴ τὸ ἔλεός σϛ τ̄ παϱακαλέσαί με, κατὰ τὸ λόγιόν σϛ τῷ δούλῳ σϛ. Ἐλθέτωσάν μοι οἱ οἰκτιϱμοί σϛ ⁊ ζήσομαι, ὅτι ὁ νόμος σϛ μελέτη μϛ ἐστίν. Αἰσχυνθήτωσαν ὑπεϱήφανοι, ὅτι ἀδίκως ἠνόμησαν εἰς ἐμέ, ἐγὼ δὲ ἀδολεσχήσω ἐν τ̄ ἐντολαῖς σϛ. Ἐπιστϱεϕάτωσάν μοι οἱ φοβούμενοί σε, καὶ οἱ γινώσκοντες τὰ μαϱτύϱιά σϛ. Γενηθήτω ἡ καϱδία μϛ ἄμωμος ἐν τοῖς δικαιώμασί σϛ, ὅπως ἂν μὴ αἰσχυνθῶ. Ἐκλείπϵι εἰς τὸ σωτήϱιόν σϛ ἡ ψυχή μϛ, εἰς τὸν λόγϛ σϛ ἐπήλπισα. Ἐξέλιπον οἱ ὀφθαλμοί μϛ εἰς τὸ λόγιόν σϛ, λέγοντες πότε παϱακαλέσεις με. Ὅτι ἐγενήθην ὡς ἀσκὸς ἐν πάχνῃ, τὰ δικαιώματά σϛ ὀκ ἐπελαθόμην. Πόσαι εἰσὶν αἱ ἡμέϱαι τ̄ δούλϛ σϛ, πότε ποιήσεις μοι ἐκ τ̄ καταδιωκόντ̄ με κϱίσιν. Διηγήσαντό μοι παϱάνομοι ἀδολεσχίας, ἀλλ' οὐχ ὡς ὁ νόμος σϛ κε̄. Πᾶσαι αἱ ἐντολαί σϛ ἀλήθεια, ἀδίκως κατεδίωξάν με βοήθησόν μοι. Ϝαϱαβϱαχὺ ὀλιγετέλεσάν με ἐν τῇ γῇ, ἐγὼ δὲ ὀκ ἐγκατέλιπον τὰς ἐντολάς σϛ. Κατὰ τὸ ἔλεός σϛ ζῆσόν με, ⁊ φυλάξω τὰ μαϱτύϱια τ̄ στόματός σϛ. Εἰς τ̄ αἰῶνα κε̄ ὁ λόγος σϛ διαμένϕ ἐν τῷ οὐϱανῷ. Εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν ἡ ἀλήθειά σϛ, ἐθεμελίωσας τὴν γῆν ⁊ διαμένϕ. Τῇ διατάξει σϛ διαμένϕ ἡ ἡμέϱα, ὅτι τὰ σύμπαντα δοῦλά σά.

Εἰ μὴ

Paratus ſum & nõ cũ turbato, ut cuſtodiam mãdata tua. Funes peccatorũ circũplexi ſunt me, & legẽ tuã non ſum oblitus. Media nocte ſurgebã, ad confitendũ tibi, ſuper iudicia iuſtificationis tuæ. Particeps ego cũ omniũ timẽtium te, & cuſtodientiũ mãdata tua. Miſericordia tua dñe plena eſt terra, iuſtificationes tuas doce me. Bonitatẽ feciſti cum ſeruo tuo dñe, ſecundũ uerbũ tuũ. Bonitatẽ & diſciplinã & ſcientiã doce me, quia mãdatis tuis credidi. Prius quàm humiliarer ego deliqui, propterea eloquiũ tuũ cuſtodiui. Bonus es tu, & in bonitate tua doce me iuſtificationes tuas. Multiplicata eſt ſuper me iniquitas ſuperborũ, ego autem in toto corde meo ſcrutabor mãdata tua. Coagulatũ eſt ſicut lac cor eorũ, ego uero legẽ tuam meditatus ſum. Bonum mihi quia humiliaſti me, ut diſcam iuſtificationes tuas. Bonum mihi lex oris tui, ſuper milia auri & argenti.

MAnus tuæ fecerũt me & plaſmauerũt me, da mihi intellectum & diſcã mandata tua. Qui timẽt te uidebũt me & lætabũtur, quia in uerbo tuo ſuperſperaui. Cognoui dñe quia æquitas iudicia tua, & in ueritate tua humiliaſti me. Fiat miſericordia tua ut cõſoleť me, ſecundũ eloquiũ tuũ ſeruo tuo. Veniãt mihi miſerationes tuæ & uiuã, quia lex tua meditatio mea eſt. Cõfundanť ſuperbi, quia iniuſte iniquitatẽ fecerũt in me, ego aũt exercebor in mãdatis tuis. Conuertãtur mihi timentes te, & qui nouerũt teſtimonia tua. Fiat cor meũ immaculatũ, in iuſtificationibus tuis, ut nõ cõfundar. Defecit in ſalutari tuo anima mea, in uerbũ tuũ ſuperſperaui. Defecerũt oculi mei in eloquiũ tuũ, dicentes quando cõſolaberis me. Quia factus ſum ſicut uter in pruina, iuſtificationes tuas non ſũ oblitus. Quot ſunt dies ſerui tui, quando facies de perſequentibus me iudiciũ. Narrauerũt mihi iniqui fabulationes, ſed non ut lex tua. Omnia mandata tua ueritas, iniqui perſequuti ſunt me adiua me. Paulominus cõ ſummauerũt me in terra, ego autẽ nõ dereliqui mãdata tua. Secundũ miſericordiã tuam uiuifica me, & cuſtodiã teſtimonia oris tui. In æternũ dñe, uerbũ tuũ permanet in cœlo. In generatione & generatione ueritas tua, fundaſti terrã & permanet. Ordinatióe tua perſeuerat dies, quoniã omnia ſeruiunt tibi.

Niſi quod

חַשְׁתִּי וְלֹא חָרָ֫תִּי לִשְׁמֹ֥ר
מִצְוֹתֶ֗יךָ׃ חֶבְלֵ֣י רְשָׁעִ֣ים עִוְּדֻ֑נִי
תּוֹרָתְךָ֥ לֹ֝א שָׁכָ֗חְתִּי׃ חֲצ֣וֹת־לַ֭יְלָה
אָ֣קוּם לְהוֹד֣וֹת לָ֑ךְ עַ֝֗ל מִשְׁפְּטֵ֥י צִדְקֶֽךָ׃
חָבֵ֣ר אָ֭נִי לְכָל־אֲשֶׁ֣ר יְרֵא֑וּךָ
וְלִשְׁמְרֵ֖י פִּקּוּדֶֽיךָ׃ חַסְדְּךָ֣ יְ֭הוָה
מָלְאָ֣ה הָאָ֑רֶץ חֻקֶּ֖יךָ לַמְּדֵֽנִי׃
טוֹב֮ עָשִׂ֪יתָ עִם־עַ֫בְדְּךָ֥ יְ֭הוָה כִּדְבָרֶֽךָ׃
טוּב־טַ֭עַם וָדָ֣עַת לַמְּדֵ֑נִי כִּ֖י בְּמִצְוֹתֶ֣יךָ
הֶאֱמָֽנְתִּי׃ טֶ֣רֶם אֶ֭עֱנֶה אֲנִ֣י שׁוֹגֵ֑ג
וְעַתָּ֥ה אִמְרָתְךָ֖ שָׁמָ֣רְתִּי׃ טוֹב־אַ֭תָּה
וּמֵטִ֣יב לַמְּדֵ֑נִי בְּחֻקֶּ֖יךָ׃ טָפְל֣וּ עָלַ֣י
שֶׁ֭קֶר זֵדִ֑ים אֲנִ֗י בְּכָל־לֵ֥ב אֶצֹּ֖ר פִּקּוּדֶֽיךָ׃
טָפַ֣שׁ כַּ֭חֵלֶב לִבָּ֑ם אֲנִ֥י תוֹרָ֝תְךָ֗
שָׁעָ֫שֻׁעָ֥י׃ טוֹב־לִ֭י כִּֽי־עֻנֵּ֑יתִי לְמַ֥עַן
אֶלְמַ֖ד חֻקֶּֽיךָ׃ טוֹב־לִ֭י תוֹרַת־פִּ֣יךָ
מֵאַלְפֵי־זָ֖הָב וָכָֽסֶף׃
יָדֶ֣יךָ עָשׂ֣וּנִי וַיְכוֹנְנ֑וּנִי הֲבִינֵ֥נִי
וְאֶלְמְדָ֖ה מִצְוֹתֶֽיךָ׃ יְרֵאֶ֣יךָ יִרְא֑וּנִי
וְ֝יִשְׂמָ֗חוּ כִּ֣י לִדְבָרְךָ֥ יִחָלְתִּֽי׃ יָדַ֣עְתִּי
יְ֭הוָה כִּֽי־צֶ֣דֶק מִשְׁפָּטֶ֑יךָ וֶאֱמוּנָ֥ה עִנִּיתָֽנִי׃
יְהִי־נָ֥א חַסְדְּךָ֗ לְנַחֲמֵ֫נִ֥י כְּאִמְרָתְךָ֥
לְעַבְדֶּֽךָ׃ יְבוֹא֣וּנִי רַחֲמֶ֣יךָ וְאֶחְיֶ֑ה כִּֽי
תוֹרָתְךָ֖ שַׁעֲשֻׁעָֽי׃ יֵבֹ֣שׁוּ זֵדִ֣ים כִּֽי־
שֶׁ֭קֶר עִוְּתוּנִי אֲנִ֥י אָשִׂ֗יחַ בְּפִקּוּדֶֽיךָ׃
יָשׁ֣וּבוּ לִ֭י יְרֵאֶ֑יךָ וְיֹדְעֵ֖י עֵדוֹתֶֽיךָ׃
יְהִי־לִבִּ֣י תָמִ֣ים בְּחֻקֶּ֑יךָ לְמַ֥עַן לֹא־אֵבוֹ֝שׁ׃
כָּלְתָ֣ה לִתְשׁוּעָתְךָ֣ נַפְשִׁ֑י לִ֝דְבָרְךָ֗
יִחָלְתִּֽי׃ כָּל֤וּ עֵינַ֨י לְאִמְרָתֶ֗ךָ לֵ֫אמֹ֥ר
מָתַ֣י תְּנַחֲמֵֽנִי׃ כִּֽי־הָיִ֣יתִי כְּנֹ֣אד בְּקִיטוֹר֮
חֻקֶּ֪יךָ לֹ֫א שָׁכָ֥חְתִּי׃ כַּמָּ֤ה
יְמֵי־עַ֭בְדֶּךָ מָתַ֣י תַּעֲשֶׂ֣ה בְרֹדְפַ֑י מִשְׁפָּֽט׃
כָּר֣וּ לִ֭י זֵדִ֑ים שִׂיחוֹת֮ אֲשֶׁ֪ר לֹ֫א
כְּתוֹרָתֶֽךָ׃ כָּל־מִצְוֹתֶ֥יךָ אֱמוּנָ֑ה שֶׁ֥קֶר
רְ֝דָפ֗וּנִי עָזְרֵֽנִי׃ כִּמְעַ֣ט כִּלּ֣וּנִי
בָאָ֑רֶץ וַאֲנִ֥י לֹא־עָזַ֝בְתִּ֗י פִּקּוּדֶֽיךָ׃
כְּחַסְדְּךָ֥ חַיֵּ֑נִי וְאֶשְׁמְרָ֥ה עֵד֖וּת פִּֽיךָ׃
לְעוֹלָ֥ם יְ֝הוָ֗ה דְּבָרְךָ֥ נִצָּ֥ב בַּשָּׁמָֽיִם׃
לְדֹ֣ר וָ֭דֹר אֱמוּנָתֶ֑ךָ כּוֹנַ֖נְתָּ
אֶ֣רֶץ וַתַּעֲמֹֽד׃ לְ֝מִשְׁפָּטֶ֗יךָ עָמְד֥וּ
הַיּ֑וֹם כִּ֖י הַכֹּ֣ל עֲבָדֶֽיךָ׃

Festinaui & non neglexi, custodire mandata tua. Funes impiorum implicauerunt me, legem tuam non sum oblitus. Medio noctis surgam ad confitendum tibi, super iudicia iustitię tuæ. Particeps sum ego omnium timentium te, & custodientium præcepta tua. Misericordia tua domine completa est terra, præcepta tua doce me. Benefeciſti seruo tuo, domine secundum uerbum tuum. Bonum sermonem & scientiam doce me, quia mandatis tuis credidi.

Antequàm audirem ego ignoraui, nunc autem eloquium tuum custodiui. Bonus es tu & beneficus, doce me præcepta tua. Applicabant mihi mendacium superbi, ego autem in toto corde seruabam præcepta tua. Incrassatum est uelut adeps cor eorum, & ego in lege tua delectabar. Bonum mihi quia afflictus sum, ut discerem præcepta tua. Melior est mihi lex oris tui, super milia auri & argenti. Manus tuæ fecerunt me & firmauerunt me, doce me & discam mandata tua. Quia timent te, uidebunt me & lætabuntur, quia sermonem tuum expectaui. Scio domine quia iustum iudicium tuum, & uere afflixiſti me. Sit obsecro misericordia tua in consolatione mea, sicut loquutus es seruo tuo. Veniant mihi misericordiæ tuæ & uiuam, quia lex tua delectatio mea. Confundantur superbi quoniam inique contriuerunt me, ego autem loquar in præceptis tuis. Reuertantur ad me qui timent te, & qui sciunt testimonium tuum. Fiat cor meum perfectum in præceptis tuis, ut non confundar. Defecit in salutare tuum anima mea, in uerbum tuum expectaui. Consumpti sunt oculi mei in uerbum tuum, dicentes quando consolaberis me. Et quum essem quasi uter in pruina, præcepta tua non sum oblitus. Quot sunt dies serui tui, quando facies in persequentibus me iudicium.

Foderunt mihi superbi foueas, quæ non erant iuxta legem tuam. Omnia mandata tua uera, falso persequuti sunt me auxiliare mihi. Paulominus consumpserunt me in terra, ego autem non dimiſi præcepta tua. Secundum misericordiam tuam uiuifica me, & custodiam testimonium oris tui. In æternum domine, uerbum tuum perstat in cœlo. In generatione & generatione fides tua, fundaſti terram & stat. Iudicio tuo stant usque hodie, quia omnia seruiunt tibi.

Εἰμὴ ὁ νόμ᾽ σου μελέτη μου ἦν τότε ἂν ἀπω
λόμην ἐν τῇ ταπεινώσει μου. Εἰς τ᾽ αἰῶνα οὐ μὴ
ἐπιλάθωμαι τ῀ δικαιωμάτ῀ σου, ὅτι ἐν αὐτοῖς ἔζη
σάς με. Σός εἰμι ἐγὼ, σῶσόν με, ὅτι τὰ δικαιώ
ματά σου ἐξεζήτηκα. Εμὲ ὑπέμειναν ἁμαρτωλοὶ
τ῀ ἀπολέσαι με, τὰ μαρτύριά σου συνῆκα. Πάσης
συντελείας εἶδον πέρας, πλατεῖα ἡ ἐντολή σου
σφόδρα. Ως ἠγάπηκα τ῀ νόμον σου κε, ὅλην τὴν
ἡμέραν μελέτη μου ἐστίν. Υπὲρ τοὺς ἐχθρούς μου
ἐσόφισάς με τὴν ἐντολήν σου, ὅτι εἰς τ᾽ αἰῶνα ἐμή
ἐστιν. Υπὲρ πάντας τοὺς διδάσκοντάς με συνῆ
κα, ὅτι τὰ μαρτύριά σου μελέτη μου ἐστίν. Υπὲρ
πρεσβυτέρους συνῆκα, ὅτι τὰς ἐντολάς σου ἐξεζή
τηκα. Εκ πάσης ὁδοῦ πονηρᾶς ἐκώλυσα τοὺς πόδας
μου, ὅπως φυλάξω τοὺς λόγους σου. Απὸ τ῀ κριμά
τ῀ σου οὐκ ἐξέκλινα, ὅτι σὺ ἐνομοθέτησάς με. Ως
γλυκέα τῷ λάρυγγί μου τὰ λόγιά σου, ὑπὲρ τὸ μέ
λι τῷ στόματί μου. Απὸ τ῀ ἐντολῶν σου συνῆκα, διὰ
τοῦτο ἐμίσησα πᾶσαν ὁδὸν ἀδικίας. Λύχνος τοῖς πο
σί μου ὁ νόμος σου, καὶ φῶς τ῀ τρίβοις μου. Ωμοσα καὶ
ἔστησα τ῀ φυλάξαι τὰ κρίματα τ῀ δικαιοσύνης
σου. Εταπεινώθην ἕως σφόδρα κε, ζῆσόν με κατὰ τὸ
λόγον σου. Τὰ ἑκούσια τοῦ στόματός μου εὐδόκησον
δή κε, καὶ τὰ κρίματά σου δίδαξόν με. Η ψυχή
μου ἐν τ῀ χερσί σου διαπαντὸς, καὶ τ῀ νόμου σου οὐκ
ἐπελαθόμην. Εθεντο ἁμαρτωλοὶ παγίδα μοι, καὶ
ἐκ τ῀ ἐντολῶν σου οὐκ ἐπλανήθην. Εκληρονόμησα τὰ
μαρτύριά σου εἰς τ᾽ αἰῶνα, ὅτι ἀγαλλίαμα τῆς
καρδίας μου εἰσίν. Εκλινα τὴν καρδίαν μου τοῦ
ποιῆσαι τὰ δικαιώματά σου εἰς τ᾽ αἰῶνα, διὰ παν
τάμφιν. Παρανόμους ἐμίσησα, τ᾽ ὃ νόμον σου ἠ
γάπησα. Βοηθός μου καὶ ἀντιλήπτωρ μου εἶ σύ, εἰς
τοὺς λόγους σου ἐπήλπισα. Εκκλίνατε ἀπ᾽ ἐμοῦ πο
νηρευόμενοι, καὶ ἐξερευνήσω τὰς ἐντολὰς τ῀ θεοῦ μου.
Αντιλαβοῦ μου κατὰ τὸ λόγιόν σου, καὶ ζήσομαι, καὶ μὴ
καταισχύνῃς με, ἀπὸ τ῀ προσδοκίας μου. Βοήθη
σόν μοι καὶ σωθήσομαι, καὶ μελετήσω ἐν τοῖς δικαι
ώμασί σου διαπαντός. Εξουδένωσας πάντας τοὺς
ἀποστατοῦντας ἀπὸ τῶν δικαιωμάτ῀ σου, ὅτι ἄδικον
τὸ ἐνθύμημα αὐτῶν. Παραβαίνοντας ἐλογι
σάμην πάντας σοὺς ἁμαρτωλοὺς τῆς γῆς, διὰ
τοῦτο ἠγάπησα τὰ μαρτύριά σου. Καθήλωσον ἐκ
τοῦ φόβου σου τὰς σάρκας μου, ἀπὸ γὰρ τ῀ κριμάτ῀
σου ἐφοβήθην. Εποίησα κρίμα καὶ δικαιοσύνην,
μὴ παραδῷς με τοῖς ἀδικοῦσί με. Εκδέξαι τ᾽ δοῦ
λόν σου εἰς ἀγαθὸν, μὴ συκοφαντησάτωσάν
με ὑπερήφανοι. Οἱ ὀφθαλμοί μου ἐξέλιπον εἰς
τὸ σωτήριόν σου, καὶ εἰς τὸ λόγιον τῆς δικαιο
σύνης σου. Ποίησον μετὰ τοῦ δούλου σου κατὰ τὸ
ἔλεός σου, καὶ τὰ δικαιώματά σου δίδαξόν με.

Δοῦλός

Nisi quòd lex tua meditatio mea est, tunc
fortè perijssem in humilitate mea. In æternũ
nõ obliuiscar iustificationes tuas, quia in ip
sis uiuificasti me. Tuus sum ego, saluum me
fac, quoniam iustificationes tuas exquisiui.
Me expectauerunt peccatores ut perderent
me, testimonia tua intellexi. Omnis cõsum
mationis uidi finẽ, latũ mãdatum tuũ nimis.
Quomodo dilexi legem tuam domine, tota
die meditatio mea est. Super inimicos meos
prudentem me fecisti mandato tuo, quia in
æternũ mihi est. Super omnes docentes me
intellexi, qa testimonia tua meditatio mea
est. Super senes intellexi, quia mandata tua
quæsiui. Ab omni uia mala prohibui pedes
meos, ut custodiã uerba tua. A iudicijs tuis
non declinaui, quia tu legem posuisti mihi.
Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, su
per mel ori meo. A mandatis tuis intellexi,
propterea odiui omnẽ uiam iniquitatis. Lu
cerna pedibus meis uerbũ tuũ, & lumen se
mitis meis. Iuraui, & statui custodire iudicia
iustitiæ tuæ. Humiliatus sum usq; quaq; do
mine, uiuifica me secundũ uerbũ tuũ. Volun
taria oris mei beneplacita fac domine, & iu
dicia tua doce me. Anima mea in manibus
meis semper, & legẽ tuam non sum oblitus.
Posuerũt peccatores laqueũ mihi, & de man
datis tuis non erraui. Hæreditate acquisiui
testimonia tua in æternũ, quia exultatio cor
dis mei sunt. Inclinaui cor meum ad facien
das iustificationes tuas in æternum, propter
retributionẽ. Iniquos odio habui, & legem
tuã dilexi. Adiutor & susceptor meus es tu,
& in uerbũ tuũ superspersi. Declinate à me
maligni, & scrutabor mãdata dei mei. Susci
pe me secundũ eloquiũ tuum & uiuã, & non
cõfundas me ab expectatiõe mea. Adiuua
me & saluus ero, & meditabor in iustificatio
nibus tuis semper. Spreuisti omnes discedẽ
tes à iudicijs tuis, quia iniusta cogitatio eo
rũ. Prævaricãtes reputaui omnes peccatores
terræ, ideo dilexi testimonia tua. Cõfige ti
more tuo carnes meas, à iudicijs enim tuis
timui. Feci iudiciũ & iustitiam, nõ tradas me
calũniantibus me. Suscipe seruum tuum in
bonũ, nõ calũnientur me superbi. Oculi mei
defecerunt in salutare tuũ, & in eloquiũ iusti
tiæ tuæ. Fac cum seruo tuo secũdũ misericor
diam tuam, & iustificationes tuas doce me.

Seruus

Niſi quòd lex tua delectatio mea, fortè periſſem in preſſura mea. In ſempiternum non obliuiſcar præceptorum tuorum, quia per ipſa uiuifi/caſti me. Tuus ego ſum, ſalua me, quoniam præcepta tua quæſiui. Me expectauerunt impij ut perderent me, teſtimonium tuum conſide/rabo. Omnis conſummationis uidi finem, latum mandatum tuum nimis. Quàm dilexi legem tuam, tota die meditatio mea. Super inimicos meos inſtruis me mandato tuo, quia in ſempiternum hoc eſt mihi. Super omnes qui docebant me eruditus ſum, quia teſtimonia tua meditatio mea. Super ſenes intellexi, quia præcepta tua ſeruaui. Ab omni ſemita mala prohibui pedes meos, ut cuſtodirem uerba tua. A iudicijs tuis non receſſi, quia tu illuminaſti me. Quàm dulce gutturi meo eloquium tuum, ſuper mel ori meo.

Præcepta tua conſiderabam, propterea odiui omnem ſemitam mendacij. Lucerna pedi meo uerbum tuum, & lux ſemitæ meæ. Iuraui & perſeuerabo, ut cuſtodiam iudicia iuſtitiæ tuæ. Afflictus ſum uſque nimis, domine uiuifica me iuxta uerbum tuum. Voluntaria oris mei complaceant tibi domine, & ſecundum iudicia tua doce me. Anima mea in manu mea ſemper, & legis tuæ non ſum oblitus. Poſuerunt impij laqueum mihi, & à præceptis tuis non aberraui. Hæreditas mea teſtimonia tua in ſempiternum, quia gaudium cordis mei ſunt. Inclinaui cor meum ut facerem iuſtitias tuas, propter æternam retributionem. Tumultuoſos odiui, & legem tuam dilexi. Protectio mea & ſcutum meum tu es, uerbum tuum expectaui. Recedite à me maligni, & cuſtodiam mandata dei mei.

Confirma me ſecundum uerbum tuum & uiuam, & noli me confundere ab expectatione mea. Auxiliare mihi & ſaluus ero, & delectabor in præceptis tuis iugiter. Abieciſti omnes qui auerſantur præcepta tua, quia mendax cogitatio eorum. Quaſi ſcoriam computaſti omnes impios terrę, propterea dilexi teſtimonia tua.

Horripilauit à timore tuo caro mea, & iudicia tua timui. Feci iudicium & iuſtitiam, ne derelinquas me his qui calumniantur me. Sponde pro ſeruo tuo in bonum, ne calumnientur me ſuperbi. Oculi mei defecerunt in ſalutare tuum, & in eloquium iuſtitiæ tuæ. Fac conſeruo tuo iuxta miſericordiam tuam, & præcepta tua doce me.

Seruus

לוּלֵי תוֹרָתְךָ שַׁעֲשׁוּעָי אָז אָבַדְתִּי
בְעָנְיִי׃ לְעוֹלָם לֹא־אֶשְׁכַּח פִּקּוּדֶיךָ
כִּי־בָם חִיִּיתָנִי׃ לְךָ־אֲנִי הוֹשִׁיעֵנִי
כִּי פִקּוּדֶיךָ דָרָשְׁתִּי׃ לִי קִוּוּ רְשָׁעִים
לְאַבְּדֵנִי עֵדְוֹתֶיךָ אֶתְבּוֹנָן׃ לְכָל־
תִּכְלָה רָאִיתִי קֵץ רְחָבָה מִצְוָתְךָ מְאֹד׃
מָה־אָהַבְתִּי תוֹרָתֶךָ כָּל־הַיּוֹם
הִיא שִׂיחָתִי׃ מֵאוֹיְבַי תְּחַכְּמֵנִי
מִצְוָתְךָ כִּי לְעוֹלָם הִיא־לִי׃ מִכָּל־
מְלַמְּדַי הִשְׂכַּלְתִּי כִּי עֵדְוֹתֶיךָ שִׂיחָה לִי׃
מִזְּקֵנִים אֶתְבּוֹנָן כִּי פִקּוּדֶיךָ נָצָרְתִּי׃
מִכָּל־אֹרַח רָע כָּלֵאתִי רַגְלַי לְמַעַן
אֶשְׁמֹר דְּבָרֶךָ׃ מִמִּשְׁפָּטֶיךָ לֹא־סָרְתִּי
כִּי אַתָּה הוֹרֵתָנִי׃ מַה־נִּמְלְצוּ לְחִכִּי
אִמְרָתֶךָ מִדְּבַשׁ לְפִי׃ מִפִּקּוּדֶיךָ
אֶתְבּוֹנָן עַל־כֵּן שָׂנֵאתִי כָּל־אֹרַח שָׁקֶר׃
נֵר־לְרַגְלִי דְבָרֶךָ וְאוֹר לִנְתִיבָתִי׃
נִשְׁבַּעְתִּי וָאֲקַיֵּמָה לִשְׁמֹר מִשְׁפְּטֵי
צִדְקֶךָ׃ נֶעֱנֵיתִי עַד־מְאֹד יְהוָה
חַיֵּנִי כִדְבָרֶךָ׃ נִדְבוֹת פִּי רְצֵה־נָא יְהוָה
וּמִשְׁפָּטֶיךָ לַמְּדֵנִי׃ נַפְשִׁי בְכַפִּי תָמִיד
וְתוֹרָתְךָ לֹא שָׁכָחְתִּי׃ נָתְנוּ רְשָׁעִים
פַּח לִי וּמִפִּקּוּדֶיךָ לֹא תָעִיתִי׃
נָחַלְתִּי עֵדְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם כִּי־שְׂשׂוֹן לִבִּי
הֵמָּה׃ נָטִיתִי לִבִּי לַעֲשׂוֹת חֻקֶּיךָ
לְעוֹלָם עֵקֶב׃ סֵעֲפִים שָׂנֵאתִי
וְתוֹרָתְךָ אָהָבְתִּי׃ סִתְרִי וּמָגִנִּי אָתָּה
לִדְבָרְךָ יִחָלְתִּי׃ סוּרוּ מִמֶּנִּי מְרֵעִים
וְאֶצְּרָה מִצְוֹת אֱלֹהָי׃ סָמְכֵנִי
בְאִמְרָתְךָ וְאֶחְיֶה וְאַל־תְּבִישֵׁנִי מִשִּׂבְרִי׃
סְעָדֵנִי וְאִוָּשֵׁעָה וְאֶשְׁעָה בְחֻקֶּיךָ
תָמִיד׃ סָלִיתָ כָּל־שׁוֹגִים מֵחֻקֶּיךָ
כִּי־שֶׁקֶר תַּרְמִיתָם׃ סִיגִים חִשַּׁבְתָּ
כָּל־רִשְׁעֵי־אֶרֶץ לָכֵן אָהַבְתִּי עֵדְוֹתֶיךָ׃
סָמַר מִפַּחְדְּךָ בְשָׂרִי וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ
יָרֵאתִי׃ עָשִׂיתִי מִשְׁפָּט וָצֶדֶק
בַּל־תַּנִּיחֵנִי לְעֹשְׁקָי׃ עֲרֹב עַבְדְּךָ
לְטוֹב אַל־יַעַשְׁקֻנִי זֵדִים׃ עֵינַי
כָּלוּ לִישׁוּעָתֶךָ וּלְאִמְרַת צִדְקֶךָ׃
עֲשֵׂה עִם־עַבְדְּךָ כְחַסְדֶּךָ וְחֻקֶּיךָ לַמְּדֵנִי׃

Δοῦλός σου εἰμὶ ἐγὼ, σωέτισόν με, ⁊ γνώσομαι
τὰ μαρτύριά σου. Καιρὸς τοῦ ποιῆσαι τῷ κυρίῳ.
ἠσυνόμησαν τὸν νόμον σου. Διὰ τοῦτο ἠγάπησα
τὰς ἐντολάς σου, ὑπὲρ χρυσίον καὶ τοπάζιον. Διὰ
τοῦτο πρὸς πάσας τὰς ἐντολάς σου κατωρθούμην, πᾶσαν ὁδὸν ἄδικον ἐμίσησα. Θαυμασὰ
τὰ μαρτύριά σου, διὰ τοῦτο ἐξηρεύνησεν αὐτὰ ἡ
ψυχή μου. Ἡ δήλωσις τῶν λόγων σου φωτιεῖ, ⁊
συνετιεῖ νηπίους. Τὸ στόμα μου ἤνοιξα καὶ εἵλκυσα
πνεῦμα, ὅτι τὰς ἐντολάς σου ἐπεπόθουν. Στάσις ϛ

Πίβλεψον ἐπ' ἐμὲ καὶ ἐλέησόν με, κατὰ τὸ κρί-
μα τῶν ἀγαπώντων τὸ ὄνομά σου. Τὰ διαβή
ματά μου κατεύθυνον κατὰ τὸ λόγιόν σου, ⁊ μὴ
κατακυριευσάτω μου, πᾶσα ἀνομία. Λύτρωσαί
με ἀπὸ συκοφαντίας ἀνθρώπων, καὶ φυλάξω τὰς
ἐντολάς σου. Τὸ πρόσωπόν σου ἐπίφανον ἐπὶ τὸν
δοῦλόν σου, ⁊ δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου.
Διεκόπησαν ὑδάτων κατέβησαν οἱ ὀφθαλμοί μου,
ἐπεὶ οὐκ ἐφύλαξα τὸν νόμον σου. Δίκαιος εἶ κύριε,
καὶ εὐθεῖς αἱ κρίσεις σου. Ενετείλω δικαιοσύνην
τὰ μαρτύριά σου, ⁊ ἀλήθειαν σφόδρα. Ἐξέτηξέ
με ὁ ζῆλός σου, ὅτι ἐπελάθοντο τῶν λόγων σου οἱ
ἐχθροί μου. Πεπυρωμένον τὸ λόγιόν σου σφόδρα,
⁊ ὁ δοῦλός σου ἠγάπησεν αὐτό. Νεώτερος εἰμὶ
ἐγὼ καὶ ἐξουδενωμένος, τὰ δικαιώματά σου οὐκ
ἐπελαθόμην. Ἡ δικαιοσύνη σου δικαιοσύνη εἰς
τὸν αἰῶνα, ⁊ ὁ νόμος σου ἀλήθεια. Θλῖψις ⁊ ἀνάγ-
και εὑρόσαν με, αἱ ἐντολαί σου μελέτη μου. Δι-
καιοσύνη τὰ μαρτύριά σου εἰς τὸν αἰῶνα, σωέτι-
σόν με ⁊ ζήσομαι. Ἐκέκραξα ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου,
ἐπάκουσόν μου κύριε, τὰ δικαιώματά σου ἐκζη-
τήσω. Ἐκέκραξά σοι σῶσόν με, καὶ φυλάξω τὰ
μαρτύριά σου. Προέφθασα ἐν ὠρείᾳ καὶ ἐκέκρα
ξα, εἰς τοὺς λόγους σου ἐπήλπισα. Προέφθασαν οἱ
ὀφθαλμοί μου πρὸς ὄρθρον τοῦ μελετᾶν τὰ λόγιά
σου. Τῆς φωνῆς μου ἄκουσον κατὰ τὸ ἔλεός σου, κύ-
ριε κατὰ τὸ κρίμα σου ζῆσόν με. Προσήγγισαν οἱ κατα-
διώκοντές με ἀνομίᾳ, ἀπὸ δὲ τοῦ νόμου σου ἐμακρύνθη
σαν. Ἐγγὺς εἶ σύ κε, καὶ πᾶσαι αἱ ὁδοί σου ἀλήθεια.
Κατ' ἀρχὰς ἔγνων ἐκ τῶν μαρτυρίων σου, ὅτι εἰς
τὸν αἰῶνα ἐθεμελίωσας αὐτά. Ἴδε τὴν ταπείνωσίν
μου ⁊ ῥῦσαί με, ὅτι τοῦ νόμου σου οὐκ ἐπελαθόμην.
Κρῖνον τὴν κρίσιν μου, καὶ λύτρωσαί με, διὰ τὸ λό
γον σου ζῆσόν με. Μακρὰν ἀπὸ ἁμαρτωλῶν σω
τηρία, ὅτι τὰ δικαιώματά σου οὐκ ἐξεζήτησαν.
Οἱ οἰκτιρμοί σου πολλοὶ κύριε, καὶ τὸ κρίμα σου
ζῆσόν με. Πολλοὶ οἱ διώκοντές με καὶ θλίβον
τές με, ἐκ τῶν μαρτυρίων σου οὐκ ἐξέκλινα. Εἶ-
δον ἀσυνθέτους καὶ ἐξετηκόμην, ὅτι τὰ λό-
γιά σου οὐκ ἐφυλάξαντο.

Ἴδε ὅτι

Seruus tuus sum ego, da mihi intellectū ut
sciam testimonia tua. Tempus faciēdi domi
ne, dissipauerūt legē tuam. Ideo dilexi man-
data tua, super aurum & topazion. Propter
ea ad omnia mādata tua dirigebar, omnem
uiam iniquā odio habui. Mirabilia testimo
nia tua, ideo scrutata est ea anima mea. De-
claratio sermonū tuorū illuminat, & intelle-
ctum dat paruulis. Os meū aperui & attraxi
spiritum, quia mandata tua desiderabam.

ASpice in me & miserere mei, secūdum
iudiciū diligētium nomē tuū. Gressus
meos dirige secundū eloquiū tuū, & non do
minetur mei omnis iniustitia. Redime me à
calūnijs hominū, & custodiā mandata tua.
Faciem tuā illumina super seruū tuum, & do
ce me iustificationes tuas. Exitus aquarū de-
duxerūt oculi mei, quia non custodierunt le
gem tuā. Iustus es dñe, & rectū iudiciū tuū.
Mandasti iustitiā testimonia tua, & uerita-
tē tuā nimis. Tabescere me fecit zelus meus,
quia obliti sunt uerba tua inimici mei. Ignitū
eloquiū tuum uchemēter, & seruus tuus dile
xit illud. Adolescentulus sum ego & contem
ptus, iustificationes tuas non sum oblitus. Iu
stitia tua iustitia in æternum, & lex tua ueri-
tas. Tribulatio & angustia inuenerunt me,
mādata tua meditatio mea. Æquitas testi-
monia tua in æternū, intellectū da mihi &
uiuam. Clamaui in toto corde meo, exaudi
me dñe, iustificatiōes tuas requirā. Clamaui
ad te, saluū me fac, & custodiā mādata tua.
Præueni in maturitate & clamaui, qa in uer-
ba tua supsperaui. Præuenerūt oculi mei ad
te diluculo, ut meditarer eloquia tua. Vocē
meā audi dñe secundū misericordiā tuam, se
cundū iudiciū tuum uiuifica me. Appropin-
quauerunt persequētes me iniquitati, à lege
autem tua longe facti sunt. Prope es tu dñe,
& omnes uiæ tuæ ueritas. Initio cognoui de
testimonijs tuis, quia in æternū fundasti ea.
Vide humilitatē meam & eripe me, quia le-
gem tuā nō sum oblitus. Iudica iudiciū meū
& redime me, propter eloquiū tuū uiuifica
me. Lōge à peccatoribus salus, quia iustifica
tiōes tuas nō exquisierūt. Misericordiæ tuæ
multæ dñe, secundū iudiciū tuū uiuifica me.
Multi q̄ p̄sequunt̄ me & tribulāt me, à testi-
monijs tuis nō declinaui. Vidi præuaricātes
& tabescebā, quia eloq̄a tua nō custodierūt.

Vide quoniam

Seruus tuus ſum ego,inſtrue me & cognoſcam te ſtimonia tua. Tempus eſt ut facias domine, præuaricati ſunt legem tuam. Propterea di/lexi mandata tua,ſuper aurum & topazium. Propterea in uniuerſa præcepta tua direxi,omnẽ ſemitam mendacij odio habui. Mirabilia teſtimonia tua, idcirco cuſtodiuit ea anima mea.

Oſtium ſermonum tuorum lucidum,docens paruulos. Os meum aperui & reſpiraui, quia mandata tua deſiderabam. Reſpice ad me & miſerere mei, iuxta iudicium diligentium nomen tuum. Greſſus meos firma in ſermo ne tuo,& non des poteſtatem in me uniuerſæ ini/quitati. Redime me à calumnia hominum, & cuſtodiam præcepta tua. Vultum tuum oſtende ſeruo tuo,& doce me præcepta tua. Riui aquarum fluebant de oculis meis, quia non cuſtodierunt legem tuam. Iuſtus es domine, & rectum iudicium tuum. Præcepiſti iuſti/tiam teſtimonij tui,& ueritatem tuam nimis. Conſumpſit me zelus meus, quia obliti ſunt uer/borum tuorum hoſtes mei. Probatus ſermo tuus nimis,& ſeruus tuus dilexit illum. Par/uulus ego ſum & cõtemptibilis, ſed præcepta tua non ſum oblitus. Iuſtitia tua, iuſtitia ſempiterna:& lex tua,ueritas. Tribulatio & anguſtia inuenerunt me, mandata tua uoluntas mea. Iuſta teſtimonia tua ſemper doce me, & uiuam. Clamaui in toto corde,exaudi me domine,præcepta tua cuſtodiam. Inuocaui te, ſaluum me fac,& cuſtodiam teſtimonia tua.

Surgebam adhuc in tenebris & clamabam,uer bum tuum expectans. Præueniebant oculi mei uigilias,ut meditarer in ſermonibus tuis. Vo/cem meam exaudi iuxta miſericordiam tuam, domine ſecundum iudicium tuum uiuifica me. Appropinquauerunt perſequutores mei ſceleri, & à lege tua procul facti ſunt. Prope es tu do/mine,& omnia mandata tua ueritas. A princi/pio noui de teſtimonijs tuis, quòd in æternũ fun/daueris ea. Vide afflictionem meam & eripe me,quia legis tuæ non ſum oblitus. Iudica cauſam meam & redime me, in ſermone tuo uiuifica me. Longe ab impijs ſalus, quia præcepta tua non quæſierunt. Miſericordiæ tuæ multæ domine, iuxta iudicia tua uiuifica me.

Multi qui perſequuntur me & affligunt me, à teſtimonijs tuis non declinaui. Vi/di præuaricatores tuos & mœrebam, quia uer/bum tuum non cuſtodierunt.

עַבְדְּךָ אָנִי הֲבִינֵנִי וְאֵדְעָה עֵדֹתֶיךָ׃
עֵת לַעֲשׂוֹת לַיהוָה הֵפֵרוּ תוֹרָתֶךָ׃
עַל־כֵּן אָהַבְתִּי מִצְוֹתֶיךָ מִזָּהָב
וּמִפָּז׃ עַל־כֵּן כָּל־פִּקּוּדֵי כֹל יִשָּׁרְתִּי
כָּל־אׇרַח שֶׁקֶר שָׂנֵאתִי׃
פְּלָאוֹת עֵדוֹתֶיךָ עַל־כֵּן נְצָרָתַם נַפְשִׁי׃
פֵּתַח־דְּבָרֶיךָ יָאִיר מֵבִין פְּתָיִים׃
פִּי פָעַרְתִּי וָאֶשְׁאָפָה כִּי לְמִצְוֹתֶיךָ יָאָבְתִּי׃
פְּנֵה־אֵלַי וְחׇנֵּנִי כְּמִשְׁפָּט לְאׇהֲבֵי
שְׁמֶךָ׃ פְּעָמַי הָכֵן בְּאִמְרָתֶךָ וְאַל־
תַּשְׁלֶט־בִּי כָל־אָוֶן׃ פְּדֵנִי מֵעֹשֶׁק
אָדָם וְאֶשְׁמְרָה פִקּוּדֶיךָ׃ פָּנֶיךָ הָאֵר
בְּעַבְדֶּךָ וְלַמְּדֵנִי אֶת־חֻקֶּיךָ׃ פַּלְגֵי־
מַיִם יָרְדוּ עֵינָי עַל לֹא־שָׁמְרוּ תוֹרָתֶךָ׃
צַדִּיק אַתָּה יְהוָה וְיָשָׁר
מִשְׁפָּטֶיךָ׃ צִוִּיתָ צֶדֶק עֵדְוֹתֶיךָ
וֶאֱמוּנָה מְאֹד׃ צִמְּתַתְנִי קִנְאָתִי
כִּי־שָׁכְחוּ דְבָרֶיךָ צָרָי׃ צְרוּפָה
אִמְרָתְךָ מְאֹד וְעַבְדְּךָ אֲהֵבָהּ׃
צָעִיר אָנֹכִי וְנִבְזֶה פִּקּוּדֶיךָ לֹא שָׁכָחְתִּי׃
צִדְקָתְךָ צֶדֶק לְעוֹלָם וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת׃
צַר־וּמָצוֹק מְצָאוּנִי מִצְוֹתֶיךָ
שַׁעֲשֻׁעָי׃ צֶדֶק עֵדְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם
הֲבִינֵנִי וְאִחְיֶה׃
קָרָאתִי בְכָל־לֵב עֲנֵנִי יְהוָה חֻקֶּיךָ אֲצֹרָה
׃ קְרָאתִיךָ הוֹשִׁיעֵנִי וְאֶשְׁמְרָה
עֵדֹתֶיךָ׃ קִדַּמְתִּי בַנֶּשֶׁף וָאֲשַׁוֵּעָה
לִדְבָרְךָ יִחָלְתִּי׃ קִדְּמוּ עֵינַי
אַשְׁמוּרוֹת לָשִׂיחַ בְּאִמְרָתֶךָ׃
קוֹלִי שִׁמְעָה כְחַסְדֶּךָ יְהוָה כְּמִשְׁפָּטֶךָ
חֲיֵנִי׃ קָרְבוּ רֹדְפֵי זִמָּה מִתּוֹרָתְךָ
רָחָקוּ׃ קָרוֹב אַתָּה יְהוָה וְכָל־מִצְוֹתֶיךָ
אֱמֶת׃ קֶדֶם יָדַעְתִּי מֵעֵדְוֹתֶיךָ כִּי
לְעוֹלָם יְסַדְתָּם׃
רְאֵה עָנְיִי וְחַלְּצֵנִי כִּי תוֹרָתְךָ לֹא
שָׁכָחְתִּי׃ רִיבָה רִיבִי וּגְאָלֵנִי
לְאִמְרָתְךָ חֲיֵנִי׃ רָחוֹק מֵרְשָׁעִים
יְשׁוּעָה כִּי חֻקֶּיךָ לֹא דָרָשׁוּ׃
רַחֲמֶיךָ רַבִּים יְהוָה כְּמִשְׁפָּטֶךָ חַיֵּנִי׃
רַבִּים רֹדְפַי וְצָרָי מֵעֵדְוֹתֶיךָ לֹא
נָטִיתִי׃ רָאִיתִי בוֹגְדִים וָאֶתְקוֹטָטָה
אֲשֶׁר אִמְרָתְךָ לֹא שָׁמָרוּ׃

Ιδε ὅτι τὰς ἐντολάς σου ἠγάπησα κύριε, ἐν τῷ ἐλέει σου ζῆσόν με. Ἀρχὴ τῶν λόγων σου ἀλήθεια, εἰς τὸν αἰῶνα πάντα τὰ κρίματα τοῦ δικαιοσύνης σου. Ἄρχοντες κατεδίωξάν με δωρεάν, ἀπὸ τῶν λόγων σου ἐδειλίασεν ἡ καρδία μου. Ἀγαλλιάσομαι ἐγὼ ἐπὶ τοῖς λογιά σου, ὡς ὁ εὑρίσκων σκῦλα πολλά. Ἀδικίαν ἐμίσησα καὶ ἐβδελυξάμην, τὸν δὲ νόμον σου ἠγάπησα. Ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ἤνεσά σε, ἐπὶ τοῖς κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου. Εἰρήνη πολλὴ τοῖς ἀγαπῶσι τὸν νόμον σου, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς σκάνδαλον. Προσεδόκων τὸ σωτήριόν σου κύριε, καὶ τὰς ἐντολάς σου ἠγάπησα. Ἐφύλαξεν ἡ ψυχή μου τὰ μαρτύριά σου, καὶ ἠγάπησεν αὐτὰ σφόδρα. Ἐφύλαξα τὰς ἐντολάς σου καὶ τὰ μαρτύριά σου, ὅτι πᾶσαι αἱ ὁδοί μου ἐναντίον σου κύριε. Ἐγγισάτω ἡ δέησίς μου ἐνώπιόν σου κύριε, κατὰ τὸ λόγιόν σου σύνες μοι. Εἰσέλθοι τὸ ἀξίωμά μου ἐνώπιόν σου κύριε, κατὰ τὸ λόγιόν σου ῥῦσαί με. Ἐξερεύξαιντο τὰ χείλη μου ὕμνον, ὅταν διδάξῃς με τὰ δικαιώματά σου. Φθέγξαιτο ἡ γλῶσσά μου τὰ λόγιά σου, ὅτι πᾶσαι αἱ ἐντολαί σου δικαιοσύνη. Γενέσθω ἡ χείρ σου τοῦ σῶσαί με, ὅτι τὰς ἐντολάς σου ἐξελεξάμην. Ἐπεπόθησα τὸ σωτήριόν σου κύριε, καὶ ὁ νόμος σου μελέτη μου ἐστί. Ζήσεται ἡ ψυχή μου καὶ αἰνέσει σε, καὶ τὰ κρίματά σου βοηθήσει μοι. Ἐπλανήθην ὡς πρόβατον ἀπολωλός, ζήτησον τὸν δοῦλόν σου, ὅτι τὰς ἐντολάς σου οὐκ ἐπελαθόμην.

Κάθισμα ιξ

Ὠδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ριθ

Πρὸς κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαί με ἐκέκραξα καὶ εἰσήκουσέ μου. Κύριε ῥῦσαι τὴν ψυχήν μου ἀπὸ χειλέων ἀδίκων, καὶ ἀπὸ γλώσσης δολίας. Τί δοθείη σοι καὶ τί προστεθείη σοι, πρὸς γλῶσσαν δολίαν. Τὰ βέλη τοῦ δυνατοῦ ἠκονημένα σὺν τοῖς ἀνθραξὶ τοῖς ἐρημικοῖς. Οἴμοι ὅτι ἡ παροικία μου ἐμακρύνθη, κατεσκήνωσα μετὰ τῶν σκηνωμάτων κηδάρ, πολὺ παῴκησεν ἡ ψυχή μου. Μετὰ τῶν μισούντων τὴν εἰρήνην ἤμην εἰρηνικός, ὅταν ἐλάλουν αὐτοῖς, ἐπολέμουν με δωρεάν.

Ὠδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρκ

Πρὸς τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὰ ὄρη, ὅθεν ἥξει ἡ βοήθειά μου. Ἡ βοήθειά μου παρὰ κυρίου, τοῦ ποιήσαντος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Μὴ δῴη εἰς σάλον τὸν πόδα μου, μὴ νυσταξάτω ὁ φυλάσσων σε. Ἰδοὺ οὐ νυσταξεῖ οὐδὲ ὑπνώσει, ὁ φυλάσσων τὸν Ἰσραήλ. Κύριος φυλάξει σε, κύριος σκέπη σοι ἐπὶ χεῖρα δεξιάν σου. Ἡμέρας ὁ ἥλιος οὐ συνκαύσει σε, οὐδὲ ἡ σελήνη τὴν νύκτα. Κε φυλάξει σε ἀπὸ παντὸς κακοῦ, φυλάξει τὴν ψυχήν σου ὁ κύριος.

Κύριε

Vide quoniã mandata tua dilexi dñe, in miſericordia tua uiuifica me. Principiũ uerborum tuorũ ueritas, & in æternũ omnia iudicia iuſtitiæ tuæ. Principes perſequuti ſunt me gratis, & à uerbis tuis formidauit cor meũ. Lætabor ego ſuper eloquia tua, ſicut qui inuenit ſpolia multa. Iniquitatem odio habui & abominatus ſũ, legẽ autẽ tuã dilexi. Septies in die laudem dixi tibi, ſuper iudicia iuſtitiæ tuæ. Pax multa diligẽtibus legẽ tuã, & nõ eſt illis ſcãdalum. Expectabã ſalutare tuum domine, & mandata tua dilexi. Cuſtodiuit anima mea teſtimonia tua, & dilexit ea uehementer. Seruaui mãdata tua & teſtimonia tua, quia omnes uiæ meæ in conſpectu tuo. Appropinquet deprecatio mea in conſpectu tuo domine, iuxta eloquiũ tuũ da mihi intellectũ. Intret poſtulatio mea in conſpectu tuo, ſecundũ eloquiũ tuũ eripe me. Eructabũt labia mea hymnũ, quũ docueris me iuſtificationes tuas. Pronũtiabit lingua mea eloquiũ tuũ, quia omnia mãdata tua æquitas. Fiat manus tua ut ſaluet me, qm̃ mandata tua elegi. Cõcupiui ſalutare tuum dñe, & lex tua meditatio mea eſt. Viuet anima mea & laudabit te, & iudicia tua adiuuabũt me. Erraui ſicut ouis quæ perijt, quære ſeruum tuum quia mandata tua non ſum oblitus.

Canticum graduum. cxix

AD dominũ quũ tribularer clamaui, & exaudiuit me. Domine libera animã meã, à labijs iniquis & à lingua doloſa. Quid detur tibi, aut quid apponatur tibi ad linguã doloſam? Sagittæ potẽtis acutæ, cum carbonibus deſolatorijs. Heu mihi quia incolatus meus prolongatus eſt, habitaui cũ habitãtibus Cedar, multum incola fuit anima mea. Cum his qui oderunt pacẽ, eram pacificus, quũ loquebar illis, impugnabant me gratis.

Canticum graduum. cxx

LEuaui oculos meos in montes, unde ueniet auxilium mihi. Auxiliũ meũ à domino, qui fecit cœlum & terram. Non det in cõmotionem pedẽ tuum, neq; dormitet qui cuſtodit te. Ecce non dormitabit neque dormiet, qui cuſtodit Iſrael. Dominus cuſtodit te, dominus protectio tua, ſuper manũ dexteram tuam. Per diem ſol non uret te, neque luna per noctẽ. Dominus cuſtodit te ab omni malo, cuſtodiat animam tuam dominus.

Dominus

Vide quoniam præcepta tua dilexi, domine iuxta miſericordiam tuam uiuifica me. Caput uerborum tuorum ueritas, & in ſempiternum omne iudicium iuſtitiæ tuæ. Principes perſequuti ſunt me ſine cauſa, uerba autem tua timuit cor meum. Gaudens ego ſum in eloquio tuo, ſicut qui inuenit ſpolia multa. Mendacium odio habui & deteſtatus ſum, legem tuam dilexi. Septies in die laudaui te, ſuper iudicijs iuſtitiæ tuæ. Pax multa diligentibus legem tuam, & non eſt illis ſcandalum. Expectaui ſalutare tuum domine, & mandata tua feci. Cuſtodiuit anima mea teſtimonia tua, & dilexit ea nimis. Cuſtodiui præcepta tua & teſtimonia tua, quia omnes uiæ meæ in conſpectu tuo. Ingrediatur laus mea coram te domine, ſecundum uerbum tuum doce me. Veniat depreca tio mea ante uultum tuum, ſecundum eloquium tuum libera me. Fundant labia mea hymnum, docebis enim me præcepta tua. Loquetur lingua mea ſermonem tuum, quia omnia mandata tua iuſta. Sit manus tua auxiliatrix mea, quia præcepta tua elegi. Deſideraui ſalutare tuum domine, & lex tua uoluntas mea. Viuet anima mea & laudabit te, & iudicia tua auxiliabuntur mihi. Erraui quaſi ouis perdita quære ſeruũ tuum, quia mandatorum tuorum non ſum oblitus.

Canticum graduum.

CXIX

AD dominum in tribulatione mea clamaui & exaudiuit me. Domine libera animam meam à labio mendacij, à lingua doloſa. Quid detur tibi, aut quid apponatur tibi ad linguam doloſam? Sagittæ potentis acutæ, cum carbonibus iuniperorum. Heu mihi quia peregrinatio mea prolongata eſt, habitaui cum tabernaculis Cedar. Multum peregrina eſt anima mea, cum odientibus pacem. Ego pacifica loquebar, & illi bellantia.

Canticum graduum.

CXX

LEuaui oculos meos in montes, unde ueniet auxilium mihi. Auxilium meum à domino, factore cœli & terræ. Non det in commotionem pedem tuum, nec dormitet qui cuſtodit te. Ecce non dormitabit neque dormiet, qui cuſtodit Iſrael. Dominus cuſtodit te, dominus protectio tua ſuper manum dexteram tuam. Per diem ſol non percutiet te, neque luna per noctem. Dominus cuſtodit te ab omni malo, cuſtodiat animam tuam.

Dominus

רְאֵה כִּי־פִקּוּדֶיךָ אָהָבְתִּי יְהוָה׃
בְּחַסְדְּךָ חַיֵּנִי׃ רֹאשׁ דְּבָרְךָ אֱמֶת
וּלְעוֹלָם כָּל־מִשְׁפַּט צִדְקֶךָ׃
שָׂרִים רְדָפוּנִי חִנָּם וּמִדְּבָרְךָ פָּחַד
לִבִּי׃ שָׂשׂ אָנֹכִי עַל־אִמְרָתֶךָ כְּמוֹצֵא
שָׁלָל רָב׃ שֶׁקֶר שָׂנֵאתִי וָאֲתַעֵבָה
תּוֹרָתְךָ אָהָבְתִּי׃ שֶׁבַע בַּיּוֹם הִלַּלְתִּיךָ
עַל מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ׃ שָׁלוֹם רָב
לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְאֵין־לָמוֹ מִכְשׁוֹל׃
שִׂבַּרְתִּי לִישׁוּעָתְךָ יְהוָה וּמִצְוֹתֶיךָ עָשִׂיתִי
׃ שָׁמְרָה נַפְשִׁי עֵדוֹתֶיךָ וָאוֹהֲבֵם
מְאֹד׃ שָׁמַרְתִּי פִקּוּדֶיךָ וְעֵדוֹתֶיךָ
כִּי כָל־דְּרָכַי נֶגְדֶּךָ׃
תִּקְרַב רִנָּתִי לְפָנֶיךָ יְהוָה כִּדְבָרְךָ
חַבִּיגֵנִי׃ תָּבֹא תְחִנָּתִי לְפָנֶיךָ כְּאִמְרָתֶךָ
חַצִּילֵנִי׃ תַּבְּעְנָה שְׂפָתַי תְּהִלָּה כִּי
תְלַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ׃ תַּעַן לְשׁוֹנִי אִמְרָתֶךָ
כִּי כָל־מִצְוֹתֶיךָ צֶדֶק׃ תְּהִי־יָדְךָ לְעָזְרֵנִי
כִּי פִקּוּדֶיךָ בָחָרְתִּי׃ תָּאַבְתִּי לִישׁוּעָתְךָ
יְהוָה וְתוֹרָתְךָ שַׁעֲשׁוּעָי׃ תְּחִי־
נַפְשִׁי וּתְהַלְלֶךָּ וּמִשְׁפָּטְךָ יַעְזְרוּנִי׃
תָּעִיתִי כְּשֶׂה אֹבֵד בַּקֵּשׁ עַבְדֶּךָ כִּי מִצְוֺתֶיךָ
לֹא שָׁכָחְתִּי׃

קכ

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת

אֶל־יְהוָה בַּצַּרָתִי לִי קָרָאתִי
וַיַּעֲנֵנִי׃ יְהוָה הַצִּילָה נַפְשִׁי מִשְּׂפַת
שֶׁקֶר מִלְּשׁוֹן רְמִיָּה׃ מַה־יִּתֶּן לְךָ
וּמַה־יֹּסִיף לָךְ לְשׁוֹן רְמִיָּה׃ חִצֵּי
גִבּוֹר שְׁנוּנִים עִם גַּחֲלֵי רְתָמִים׃
אוֹיָה־לִּי כִּי־גַרְתִּי מֶשֶׁךְ שָׁכַנְתִּי עִם־אָהֳלֵי
קֵדָר׃ רַבַּת שָׁכְנָה־לָּהּ נַפְשִׁי עִם
שׂוֹנֵא שָׁלוֹם׃ אֲנִי־שָׁלוֹם וְכִי אֲדַבֵּר
הֵמָּה לַמִּלְחָמָה׃

קכא

שִׁיר לַמַּעֲלוֹת

אֶשָּׂא עֵינַי אֶל־הֶהָרִים מֵאַיִן יָבֹא
עֶזְרִי׃ עֶזְרִי מֵעִם יְהוָה עֹשֵׂה
שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃ אַל־יִתֵּן לַמּוֹט רַגְלֶךָ
אַל־יָנוּם שֹׁמְרֶךָ׃ הִנֵּה לֹא־יָנוּם
וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל׃ יְהוָה
שֹׁמְרֶךָ יְהוָה צִלְּךָ עַל־יַד יְמִינֶךָ׃
יוֹמָם הַשֶּׁמֶשׁ לֹא־יַכֶּכָּה וְיָרֵחַ בַּלָּיְלָה׃
יְהוָה יִשְׁמָרְךָ מִכָּל־רָע יִשְׁמֹר אֶת־נַפְשֶׁךָ׃
יְהוָה

Κύριος φυλάξει τὴν εἴσοδόν σου καὶ τὴν ἔξοδόν σου, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος.

Ωδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρκα

Ἐγὼ ἐφράνθην ἐπὶ τοῖς εἰρηκόσι μοι, εἰς οἶκον κυ πορευσώμεθα. Ἑστῶτες ἦσαν οἱ πόδες ἡμῶν, ἐν ταῖς αὐλαῖς σου Ἰερουσαλήμ. Ἰερουσαλὴμ οἰκοδομουμένη ὡς πόλις, ἧς ἡ μετοχὴ αὐτῆς ἐπὶ τὸ αὐτό. Ἐκεῖ γὰρ ἀνέβησαν αἱ φυλαὶ, φυλαὶ κυ μαρτύριον τῷ Ἰσραὴλ, τοῦ ἐξομολογήσασθαι τῷ ὀνόματι κυ. Ὅτι ἐκεῖ ἐκάθισαν θρόνοι εἰς κρίσιν, θρόνοι ἐπὶ οἶκον Δαυίδ. Ἐρωτήσατε δὴ τὰ εἰς εἰρήνην τὴν Ἰερουσαλήμ, καὶ εὐθηνία τοῖς ἀγαπῶσί σε. Γενέσθω δὴ εἰρήνη ἐν τῇ δυνάμει σου, καὶ εὐθηνία ἐν τοῖς πυργοβασίοις σου. Ἕνεκα τῶν ἀδελφῶν μου καὶ τοῦ πλησίον μου, ἐλάλουν δὴ εἰρήνην περὶ σοῦ. Ἕνεκα τοῦ οἴκου κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ἐζήτησα ἀγαθά σοι.

Ωδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρκβ

Πρός σε ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου, τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῷ οὐρανῷ. Ἰδοὺ ὡς ὀφθαλμοὶ δούλων εἰς χεῖρας τῶν κυρίων αὐτῶν, ὡς ὀφθαλμοὶ παιδίσκης εἰς χεῖρας τῆς κυρίας αὐτῆς. Οὕτως οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν πρὸς κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, ἕως οὗ οἰκτειρήσαι ἡμᾶς. Ἐλέησον ἡμᾶς κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς, ὅτι σφόδρα ἐπλήσθημεν ἐξουδενώσεως. Ἐπὶ πλεῖον ἐπλήσθη ἡ ψυχὴ ἡμῶν, τὸ ὄνειδος τοῖς εὐθηνοῦσι, καὶ ἡ ἐξουδένωσις τοῖς ὑπερηφάνοις.

Ωδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρκγ

Εἰ μὴ ὅτι κς ἦν ἐν ἡμῖν, εἰπάτω δὴ Ἰσραήλ, εἰ μὴ ὅτι κς ἦν ἐν ἡμῖν. Ἐν τῷ ἐπαναστῆναι ἀνθρώπους ἐφ' ἡμᾶς, ἄρα ζῶντας ἂν κατέπιον ἡμᾶς. Ἐν τῷ ὀργισθῆναι τὸν θυμὸν αὐτῶν ἐφ' ἡμᾶς, ἄρα τὸ ὕδωρ ἂν κατεπόντισεν ἡμᾶς. Χειμάρρους δὲ ἦλθεν ἡ ψυχὴ ἡμῶν, ἄρα δὴ ἦλθεν ἡ ψυχὴ ἡμῶν τὸ ὕδωρ τὸ ἀνυπόστατον. Εὐλογητὸς κύριος, ὃς οὐκ ἔδωκεν ἡμᾶς εἰς θήραν τοῖς ὀδοῦσιν αὐτῶν. Ἡ ψυχὴ ἡμῶν ὡς στρουθίον ἐρρύσθη, ἐκ τῆς παγίδος τῶν θηρευόντων. Ἡ παγὶς συνετρίβη, καὶ ἡμεῖς ἐρρύσθημεν. Ἡ βοήθεια ἡμῶν ἐν ὀνόματι κυρίου, τοῦ ποιήσαντος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.

Ωδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρκδ

Οἱ πεποιθότες ἐπὶ κύριον ὡς ὄρος Σιών, οὐ σαλευθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα, ὁ κατοικῶν Ἰερουσαλήμ. Ὄρη κύκλῳ αὐτοῦ, καὶ ὁ κύριος κύκλῳ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ἀπὸ τοῦ νῦν ἕως τοῦ αἰῶνος. Ὅτι οὐκ ἀφήσει κύριος τὴν ῥάβδον τῶν ἁμαρτωλῶν ἐπὶ τὸν κλῆρον τῶν δικαίων. Ὅπως ἂν μὴ ἐκτείνωσιν οἱ δίκαιοι ἐν ἀνομίαις χεῖρας αὐτῶν. Ἀγάθυνον κύριε τοῖς ἀγαθοῖς καὶ τοῖς εὐθέσι τῇ καρδίᾳ. Τοὺς δὲ ἐκκλίνοντας εἰς τὰς στραγγαλίας, ἀπάξει κς μετὰ τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν, εἰρήνη ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ.

Ωδὴ

Dominus custodiat introitum tuum & exitum tuum, ex hoc nunc & usque in seculum.

Canticum graduum. CXXI

Lætatus sum in his quæ dicta sunt mihi, in domum dñi ibimus. Stātes erant pedes nostri, in atrijs tuis Hierusalē. Hierusalem quæ ædificatur ut ciuitas, cuius participatio eius in idipsum. Illuc enim ascenderunt tribus, tribus dñi testimoniū Israel, ad confitendū nomini dñi. Quia illic sederūt sedes in iudicio, sedes super domum Dauid. Rogate quæ ad pacem sunt Hierusalē, & abundātia diligētibus te. Fiat pax in uirtute tua, & abūdātia in turribus tuis. Propter fratres meos & proximos meos, loquebar pacē de te. Propter domū dñi dei nostri, quæsiui bona tibi.

Canticum graduum. CXXII

Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cœlis. Ecce sicut oculi seruorū, in manibus dominorū suorū. Sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ, ita oculi nostri ad dominū deū nostrū, donec misereatur nostri. Miserere nostri domine, miserere nostri, qa multum repleti sumus despectione. Quia multum repleta est anima nostra, opprobrium abundantibus, & despectio superbis.

Canticum graduum. CXXIII

Nisi quia dñs erat in nobis dicat nūc Israel, nisi quia dominus erat in nobis. Quū exurgerēt homines in nos, fortè uiuos deglutissent nos. Quū irascereture furor eorū in nos, forsitan aqua absorbuisset nos. Torrentem pertrāsiuit anima nostra, forsitā pertrāsisset anima nostra aquā intolerabilem. Benedictus dñs, qui nō dedit nos in captionē dentibus eorū. Anima nostra sicut passer erepta est, de laqueo uenātiū, Laqueus contritus est, & nos liberati sumꝰ. Adiutoriū nostrū in nomine dñi, qui fecit cœlū & terram.

Canticum graduum. CXXIIII

Qui cōfidūt in dño sicut mons Sion, nō cōmouebitur in æternum qui habitat in Hierusalem. Montes in circuitu eius, & dominus in circuitu populi sui, ex hoc nunc & usq; in seculū. Quia nō relinquet dominus uirgam peccatorū, super sortē iustorū, ut nō extendāt iusti ad iniquitatē manus suas. Benefac dñe, bonis & rectis corde. Declinātes autem in obligationes, adducet dominus cū operantibus iniquitatem, pax super Israel.

Canticum

Dominus cuſtodiat exitum tuum & introitum tuum, amodo & uſque in æternum.

Canticum graduum Dauid. CXXI

LÆtatus ſum eo quod dixerint mihi, in domum domini ibimus. Stantes erant pedes noſtri, in portis tuis Hieruſalem. Hieruſalem quę ædificatur, ut ciuitas cuius participatio eius ſimul. Quia ibi aſcenderunt tribus tribus domini teſtimonium Iſrael, ad confitendum nomini domini. Quia ibi ſederunt ſedes in iudicio, ſedes domui Dauid. Rogate pacem Hieruſalem, ſit bene his qui diligunt te. Sit pax in muris tuis, abundantia in domibus tuis. Propter fratres meos & amicos meos, loquar pacem tibi. Propter domum domini dei noſtri, quæram bona tibi.

Canticum graduum Dauid. CXXI

AD te leuaui oculos meos qui habitas in cœlis. Ecce ſicut oculi ſeruorum ad manum dominorum ſuorum: ſicut oculi ancillæ ad manum dominæ ſuæ, ſic oculi noſtri ad dominum deum noſtrum, donec miſereatur noſtri. Miſerere noſtri domine, miſerere noſtri, quia multum repleti ſumus deſpectione. Multum repleta eſt anima noſtra opprobrio abundantium, & deſpectione ſuperborum.

Canticum graduum Dauid. CXXIII

NIſi dominus fuiſſet in nobis, dicat nunc Iſrael. Niſi dominus fuiſſet in nobis, quum exurgerent ſuper nos homines. Forſitan uiuos abſorbuiſſent nos, quum iraſceretur furor eorum ſuper nos. Forſitan aquæ circundediſſent nos, torrens tranſiſſet ſuper animam noſtram. Forſitan tranſiſſent ſuper animam noſtram, aquæ ſuperbiæ. Benedictus dominus, qui non dedit nos in prædam dentibus eorum. Anima noſtra quaſi auis erepta eſt de laqueo uenantium, laqueus contritus eſt, & nos liberati ſumus. Auxilium noſtrum in nomine domini, qui fecit cœlum & terram.

Canticum graduum. CXXIIII

QVi confidunt in domino, quaſi mons Sion, immobilis in æternum habitabilis. Hieruſalem montes in circuitu eius & dominus in circuitu populi ſui, amodo & uſque in æternum. Quia non requieſcet uirga impietatis ſuper ſortem iuſtorum, ut non mittant iuſti in iniquitatem manus ſuas. Benefac domine bonis, & rectis corde. Qui autem declinant ad prauitates ſuas, deducet eos dominus cum his qui operantur iniquitatem, pax ſuper Iſrael.

Canticum

יְהוָה יִשְׁמָר־צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃

קכב

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד

שָׂמַחְתִּי בְאֹמְרִים לִי בֵּית יְהוָה נֵלֵךְ׃ עֹמְדוֹת הָיוּ רַגְלֵינוּ בִּשְׁעָרַיִךְ יְרוּשָׁלָ͏ִם׃ יְרוּשָׁלַ͏ִם הַבְּנוּיָה כְּעִיר שֶׁחֻבְּרָה־לָּהּ יַחְדָּו׃ שֶׁשָּׁם עָלוּ שְׁבָטִים שִׁבְטֵי־יָהּ עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל לְהוֹדוֹת לְשֵׁם יְהוָה׃ כִּי שָׁמָּה ׀ יָשְׁבוּ כִסְאוֹת לְמִשְׁפָּט כִּסְאוֹת לְבֵית דָּוִד׃ שַׁאֲלוּ שְׁלוֹם יְרוּשָׁלַ͏ִם יִשְׁלָיוּ אֹהֲבָיִךְ׃ יְהִי־שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ׃ לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי אֲדַבְּרָה־נָּא שָׁלוֹם בָּךְ׃ לְמַעַן בֵּית יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ׃

קכג

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת

אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי אֶת־עֵינַי הַיּוֹשְׁבִי בַּשָּׁמָיִם׃ הִנֵּה ׀ כְּעֵינֵי עַבָדִים אֶל־יַד אֲדוֹנֵיהֶם כְּעֵינֵי שִׁפְחָה אֶל־יַד גְּבִרְתָּהּ כֵּן עֵינֵינוּ אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַד שֶׁיְּחָנֵנוּ׃ חָנֵּנוּ יְהוָה חָנֵּנוּ כִּי־רַב שָׂבַעְנוּ בוּז׃ רַבַּת שָׂבְעָה־לָּהּ נַפְשֵׁנוּ הַלַּעַג הַשַּׁאֲנַנִּים הַבּוּז לְגַאֲיוֹנִים׃

קכד

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד

לוּלֵי יְהוָה שֶׁהָיָה לָנוּ יֹאמַר־נָא יִשְׂרָאֵל׃ לוּלֵי יְהוָה שֶׁהָיָה לָנוּ בְּקוּם עָלֵינוּ אָדָם׃ אֲזַי חַיִּים בְּלָעוּנוּ בַּחֲרוֹת אַפָּם בָּנוּ׃ אֲזַי הַמַּיִם שְׁטָפוּנוּ נַחְלָה עָבַר עַל־נַפְשֵׁנוּ׃ אֲזַי עָבַר עַל־נַפְשֵׁנוּ הַמַּיִם הַזֵּידוֹנִים׃ בָּרוּךְ יְהוָה שֶׁלֹּא נְתָנָנוּ טֶרֶף לְשִׁנֵּיהֶם׃ נַפְשֵׁנוּ כְּצִפּוֹר נִמְלְטָה מִפַּח יוֹקְשִׁים הַפַּח נִשְׁבָּר וַאֲנַחְנוּ נִמְלָטְנוּ׃ עֶזְרֵנוּ בְּשֵׁם יְהוָה עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃

קכה

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת

הַבּוֹטְחִים בַּיהוָה כְּהַר־צִיּוֹן לֹא־יִמּוֹט לָעוֹלָם יֵשֵׁב׃ יְרוּשָׁלַ͏ִם הָרִים סָבִיב לָהּ וַיהוָה סָבִיב לְעַמּוֹ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃ כִּי לֹא יָנוּחַ שֵׁבֶט הָרֶשַׁע עַל גּוֹרַל הַצַּדִּיקִים לְמַעַן לֹא־יִשְׁלְחוּ הַצַּדִּיקִים בְּעַוְלָתָה יְדֵיהֶם׃ הֵיטִיבָה יְהוָה לַטּוֹבִים וְלִישָׁרִים בְּלִבּוֹתָם׃ וְהַמַּטִּים עֲקַלְקַלּוֹתָם יוֹלִיכֵם יְהוָה אֶת־פֹּעֲלֵי הָאָוֶן שָׁלוֹם עַל־יִשְׂרָאֵל׃

Ωδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρκε

ΕΝ τῷ ἐπιστρέψαι κύριον τὴν αἰχμαλωσίαν σιών, ἐγενήθημεν ὡσεὶ παρακεκλημένοι. Τότε ἐπλήσθη χαρᾶς τὸ στόμα ἡμῶν, καὶ ἡ γλῶσσα ἡμῶν ἀγαλλιάσεως. Τότε ἐροῦσιν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἐμεγάλυνε κύριος τοῦ ποιῆσαι μετ' αὐτῶν. Ἐμεγάλυνε κς τοῦ ποιῆσαι μεθ' ἡμῶν, ἐγενήθημεν εὐφραινόμενοι. Ἐπίστρεψον κε τὴν αἰχμαλωσίαν ἡμῶν, ὡς χειμάρρους ἐν τῷ νότῳ. Οἱ σπείροντες ἐν δάκρυσιν, ἐν ἀγαλλιάσει θερίσουσι. Πορευόμενοι ἐπορεύοντο καὶ ἔκλαιον, βάλλοντες τὰ σπέρματα αὐτῶν. Ἐρχόμενοι δὲ ἥξουσιν ἐν ἀγαλλιάσει, αἴροντες τὰ δράγματα αὐτῶν.

Ωδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρκς

ΕΑν μὴ κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον, εἰς μάτην ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες. Ἐὰν μὴ κς φυλάξῃ πόλιν, εἰς μάτην ἠγρύπνησεν ὁ φυλάσσων. Εἰς μάτην ὑμῖν ἐστὶ τὸ ὀρθρίζειν, ἐγείρεσθε μετὰ τὸ καθῆσθαι, οἱ ἐσθίοντες ἄρτον ὀδύνης. Ὅταν δῶ τοῖς ἀγαπητοῖς αὐτοῦ ὕπνον, ἰδοὺ κληρονομία κυρίου υἱοί, ὁ μισθὸς τοῦ καρποῦ τῆς γαστρός. Ὡσεὶ βέλη ἐν χειρὶ δυνατοῦ, οὕτως οἱ υἱοὶ τῶν ἐκτετιναγμένων. Μακάριος ὃς πληρώσει τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ ἐξ αὐτῶν. Οὐ καταισχυνθήσονται ὅταν λαλῶσι τοῖς ἐχθροῖς αὐτῶν ἐν πύλαις.

Ωδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρκζ

ΜΑκάριοι πάντες οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον, οἱ πορευόμενοι ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ. Τοὺς πόνους τῶν καρπῶν σου φάγεσαι, μακάριος εἶ καὶ καλῶς σοι ἔσται. Ἡ γυνή σου ὡς ἄμπελος εὐθηνοῦσα, ἐν τοῖς κλίτεσι τῆς οἰκίας σου. Οἱ υἱοί σου ὡς νεόφυτα ἐλαιῶν, κύκλῳ τῆς τραπέζης σου. Ἰδοὺ οὕτως εὐλογηθήσεται ἄνθρωπος, ὁ φοβούμενος τὸν κν. Εὐλογῆσαί σε κς ἐκ σιών, καὶ ἴδοις τὰ ἀγαθὰ ἰερουσαλὴμ, πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. Καὶ ἴδοις υἱοὺς τῶν υἱῶν σου, εἰρήνη ἐπὶ τὸν ἰσραήλ.

Ωδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρκη

ΠΟλεμούντες ἐπολέμησάν με ἐκ νεότητός μου, εἰπάτω δὴ ἰσραήλ. Πολεμοῦντες ἐπολέμησάν με ἐκ νεότητός μου, καὶ γὰρ οὐκ ἠδυνήθησάν μοι. Ἐπὶ τὸν νῶτόν μου ἐτέκτηναν οἱ ἁμαρτωλοί, ἐμάκρυναν τὴν ἀνομίαν αὐτῶν. Κύριος δίκαιος συνέκοψεν αὐχένας ἁμαρτωλῶν, αἰσχυνθήτωσαν καὶ ἀποστραφήτωσαν εἰς τὰ ὀπίσω πάντες οἱ μισοῦντες σιών. Γενηθήτωσαν ὡσεὶ χόρτος δωμάτων, ὃς πρὸ τοῦ ἐκσπασθῆναι ἐξηράνθη. Οὗ οὐκ ἐπλήρωσε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ὁ θερίζων, καὶ τὸν κόλπον αὐτοῦ ὁ τὰ δράγματα συλλέγων. Καὶ οὐκ εἶπαν οἱ παράγοντες, εὐλογία κυρίου ἐφ' ὑμᾶς, εὐλογήκαμεν ὑμᾶς ἐν ὀνόματι κυρίου.

Ωδὴ τῶν

Canticum graduum. CXXV

IN conuertendo dñs captiuitatem Sion, facti sumus sicut consolati. Tũc repletum est gaudio os nostrũ, & lingua nostra exultatione. Tunc dicent inter gentes, magnificauit dominus facere cum eis. Magnificauit dominus facere nobiscum, facti sumus lætantes. Conuerte domine captiuitatem nostram, sicut torrens in Austro. Qui seminant in lachrymis, in exultatione metent. Euntes ibant & flebant, mittentes semina sua. Venientes autem uenient cum exultatione, portantes manipulos suos.

Canticum gradum. CXXVI

NIsi dominus ædificauerit domum, in uanũ laborauerunt qui ædificãt eam. Nisi dominus custodierit ciuitatem, frustra uigilat qui custodit eam. Vanum est uobis ante lucem surgere, surgite postquàm sederitis, qui manducatis panem doloris. Quum dederit dilectis suis somnũ, ecce hæreditas dñi filij, merces fructus uentris. Sicut sagittę in manu potentis, ita filij excussorũ. Beatus uir qui impleuit desideriũ suũ ex ipsis, nõ cõfundent quũ loquent inimicis suis in porta.

Canticum graduum. CXXVII

BEati omnes qui timent dominũ, qui ambulant in uijs eius. Labores manuũ tuarum manducabis, beatus es & bene tibi erit. Vxor tua sicut uitis abundans, in lateribus domus tuæ. Filij tui sicut nouellæ oliuarum, in circuitu mensæ suæ. Ecce sic benedicetur homo, qui timet dominum. Benedicat tibi dominus ex Sion, & uideas bona Hierusalem omnibus diebus uitæ tuæ. Et uideas filios filiorum tuorum, pacem super Israel.

Canticum gradum. CXXVIII

SÆpe expugnauerũt me à iuuẽtute mea, dicat nunc Israel. Sæpe expugnauerunt me à iuuentute mea, etenim non potuerunt mihi. Supra dorsum meũ fabricauerũt peccatores, prolongauerunt iniquitatem suam. Dominus iustus concidet ceruices peccatorũ, confundant & cõuertant retrorsum omnes qui oderũt Sion. Fiant sicut fœnum tectorũ, quod prius quàm euellat exaruit. De quo nõ implebit manũ suam qui metet, & sinum suũ qui manipulos colliget. Et nõ dixerunt qui præteribant, benedictio dñi super uos, benediximus uobis in nomine domini.

Canticum

Canticum graduum.

CXXV

QVum cõuerteret dominus captiuitatẽ Sion, facti ſumus quaſi ſomniantes. Tunc implebitur riſu os noſtrum,& lingua noſtra laude:tunc dicent in gentibus, magnificauit dominus facere cum iſtis. Magnificauit dominus facere nobiſcum,facti ſumus ſicut lætantes. Conuerte domine captiuitatem noſtram, ſicut riuus in Auſtro. Qui ſeminant in lachrymis, in exultatione metent. Qui ambulans ibat & flebat portans ad ſeminandum ſementem, ueniens ueniet in exultatione portans manipulos ſuos.

Canticum graduum Solomoni.

CXXVI

NIſi dominus ædificauerit domũ, in uanum laborauerunt qui ædificant eam:niſi dominus cuſtodierit ciuitatem,fruſtra uigilat qui cuſtodit eam. Fruſtra eſt uobis de mane conſurgere poſtquàm ſederitis,qui manducatis panem dolorum,ſic dabit diligentibus ſe ſomnum. Ecce hæreditas domini filij,merces fructus uentris. Sicut ſagittæ in manu potentis,ita filij iuuentutis. Beatus uir qui impleuit pharetrã ſuam ex ipſis,non confundentur quum loquentur inimicis ſuis in porta.

Canticum graduum.

CXXVII

BEatus omnis qui timet dominum, qui ambulat in uijs eius. Laborem manuum tuarum comedes, beatus tu & bene tibi erit. Vxor tua ſicut uitis fructifera in penetralibus domus tuæ, filij tui ſicut germina oliuarum in circuitu menſæ tuæ. Ecce ſic benedicetur uiro,qui timet dominum. Benedicat tibi dominus ex Sion, & uideas bona Hieruſalem,omnibus diebus uitę tuæ. Et uideas filios filiorũ tuorum, pacẽ ſuper Iſrael.

Canticum graduum.

CXXVIII

SÆpe expugnauerunt me ab adoleſcẽtia mea, dicat nunc Iſrael. Sæpe expugnauerunt me ab adoleſcentia mea,ſed non potuerunt mihi. Supra ceruicem meam arabant arantes, prolongauerunt ſulcum ſuum. Dominus iuſtus, concidet laqueos impiorum. Confundantur & reuereantur retrorſum, omnes qui oderunt Sion. Fiant ſicut fœnum tectorum,quod ſtatim ut uiruerit areſcet. De quo non implebit manum ſuam meſſor,& ſinum ſuum manipulos faciens. De quo non dixerunt tranſeuntes benedictio domini ſuper uos,benedximus uobis in nomine domini.

Canticum

קכו

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת

בְּשׁוּב יְהוָה אֶת־שִׁיבַת צִיּוֹן הָיִינוּ
כְּחֹלְמִים׃ אָז יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ
וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה אָז יֹאמְרוּ בַגּוֹיִם הִגְדִּיל
יְהוָה לַעֲשׂוֹת עִם־אֵלֶּה׃ הִגְדִּיל יְהוָה
לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ הָיִינוּ שְׂמֵחִים׃ שׁוּבָה
יְהוָה אֶת־שבותנו כַּאֲפִיקִים בַּנֶּגֶב׃
הַזֹּרְעִים בְּרִמְעָה בְּרִנָּה יִקְצֹרוּ׃
הָלוֹךְ יֵלֵךְ ׀ וּבָכוֹ נֹשֵׂא מֶשֶׁךְ הַזָּרַע בֹּא־
יָבֹא בְרִנָּה נֹשֵׂא אֲלֻמֹּתָיו׃

קכז

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לִשְׁלֹמֹה

אִם־יְהוָה ׀ לֹא־יִבְנֶה בַיִת שָׁוְא עָמְלוּ
בוֹנָיו בּוֹ אִם־יְהוָה לֹא־יִשְׁמֹר־עִיר שָׁוְא ׀
שָׁקַד שׁוֹמֵר׃ שָׁוְא לָכֶם מַשְׁכִּימֵי
קוּם מְאַחֲרֵי־שֶׁבֶת אוֹכְלֵי לֶחֶם הָעֲצֵבִים
כֵּן יִתֵּן לִידִידוֹ שֵׁנָא׃ חִנָּם נַחֲלַת
יְהוָה בָּנִים שָׂכָר פְּרִי הַבָּטֶן׃ בְּחִצִּים
בְּיַד־גִּבּוֹר כֵּן בְּנֵי הַנְּעוּרִים׃ אַשְׁרֵי
הַגֶּבֶר אֲשֶׁר מִלֵּא אֶת־אַשְׁפָּתוֹ מֵהֶם לֹא
יֵבוֹשׁוּ כִּי־יְדַבְּרוּ אֶת־אוֹיְבִים בַּשָּׁעַר׃

קכח

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת

אַשְׁרֵי כָּל־יְרֵא יְהוָה הַהֹלֵךְ בִּדְרָכָיו׃
יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב
לָךְ׃ אֶשְׁתְּךָ ׀ כְּגֶפֶן פֹּרִיָה בְּיַרְכְּתֵי
בֵיתֶךָ בָּנֶיךָ כִּשְׁתִלֵי זֵיתִים סָבִיב לְשֻׁלְחָנֶךָ׃
הִנֵּה כִי־כֵן יְבֹרַךְ גָּבֶר יְרֵא יְהוָה׃
יְבָרֶכְךָ יְהוָה מִצִּיּוֹן וּרְאֵה בְּטוּב
יְרוּשָׁלִָם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ׃ וּרְאֵה בָנִים
לְבָנֶיךָ שָׁלוֹם עַל־יִשְׂרָאֵל׃

קכט

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת

רַבַּת צְרָרוּנִי מִנְּעוּרַי יֹאמַר־נָא
יִשְׂרָאֵל׃ רַבַּת צְרָרוּנִי מִנְּעוּרַי גַּם
לֹא־יָכְלוּ לִי׃ עַל־גַּבִּי חָרְשׁוּ חֹרְשִׁים
הָאֲרִיכוּ לְמַעֲנוֹתָם׃ יְהוָה
צַדִּיק קִצֵּץ עֲבוֹת רְשָׁעִים׃ יֵבוֹשׁוּ
וְיִסֹּגוּ אָחוֹר כֹּל שֹׂנְאֵי צִיּוֹן׃
יִהְיוּ כַּחֲצִיר גַּגּוֹת שֶׁקָּדְמַת שָׁלַף יָבֵשׁ׃
שֶׁלֹּא מִלֵּא־כַפּוֹ קוֹצֵר וְחִצְנוֹ מְעַמֵּר׃
וְלֹא אָמְרוּ ׀ הָעֹבְרִים בִּרְכַּת־יְהוָה
אֲלֵיכֶם בֵּרַכְנוּ אֶתְכֶם בְּשֵׁם יְהוָה׃

Ὠδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρκθ

Ἐκ βαθέων ἐκέκραξά σοι κε̄, κε̄ εἰσάκουσόν τ̄ς φωνῆς μου. Γενηθήτω τὰ ὦτά σου πρόσεχοντα εἰς τὴν φωνὴν τ̄ς δεήσεώς μου. Ἐὰν ἀνομίας παρατηρήσῃ κε̄, κε̄ τίς ὑποστήσεται, ὅτι παρά σοι ἱλασμός. Ἕνεκεν τ̄ ὀνόματός σου ὑπεμεί̈νά σε κε̄, ὑπεμεί̈νεν ἡ ψυχή μου εἰς τ̄ λόγον σου, ἤλπισεν ἡ ψυχή μου ἐπὶ τ̄ κ̄ν κ̄. Ἀπὸ φυλακῆς πρωΐας μέχρι νυκτός, ἀπὸ φυλακῆς πρωΐας ἐλπισάτω ἰσραὴλ ἐπὶ τ̄ κύριον. Ὅτι παρὰ τ̄ κ̄ῳ τὸ ἔλεος, καὶ πολλὴ παρ' αὐτῷ λύτρωσις. Καὶ αὐτὸς λυτρώσεται τὸν ἰσραὴλ ἐκ πασῶν τ̄ν ἀνομιῶν αὐτοῦ.

Ὠδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρλ

Κύριε οὐχ ὑψώθη ἡ καρδία μου, οὐδὲ ἐμετεωρίσθησαν οἱ ὀφθαλμοί μου. Οὐδὲ ἐπορεύθην ἐν μεγάλοις, οὐδὲ ἐν θαυμασίοις ὑπὲρ ἐμέ. Εἰ μὴ ἐταπεινοφρόνουν, ἀλλὰ ὕψωσα τὴν ψυχήν μου. Ὡς τὸ ἀπογεγαλακτισμένον ἐπὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ὡς ἀνταπόδοσις ἐπὶ τῇ ψυχῇ μου. Ἐλπισάτω ἰσραὴλ ἐπὶ τὸν κύριον, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος. Ὠδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρλα

Μνήσθητι κύριε τοῦ δαυὶδ, καὶ πάσης τ̄ς πραότητος αὐτοῦ. Ὡς ὤμοσε τῷ κυρίῳ, εὔξατο τῷ θεῷ ἰακώβ. Εἰ εἰσελεύσομαι εἰς σκήνωμα οἴκου μου, εἰ ἀναβήσομαι ἐπὶ κλίνης στρωμνῆς μου. Εἰ δώσω ὕπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου, καὶ τοῖς βλεφάροις μου νυσταγμὸν καὶ ἀνάπαυσιν τοῖς κροτάφοις μου. Ἕως οὗ εὕρω τόπον τῷ κ̄ῳ, σκήνωμα τῷ θεῷ ἰακώβ. Ἰδοὺ ἠκούσαμεν αὐτὴν ἐν Ἐφραθᾶ, εὕρομεν αὐτὴν ἐν τοῖς πεδίοις τ̄ς δρυμοῦ. Εἰσελευσόμεθα εἰς τὰ σκηνώματα αὐτοῦ, προσκυνήσωμεν εἰς τὸν τόπον οὗ ἔστησαν οἱ πόδες αὐτοῦ. Ἀνάστηθι κύριε εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου, σὺ καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ ἁγιάσματός σου. Οἱ ἱερεῖς σου ἐνδύσονται δικαιοσύνην, καὶ οἱ ὅσιοί σου ἀγαλλιάσονται. Ἕνεκεν δαυὶδ τ̄ δούλου σου, μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπον τοῦ χριστοῦ σου. Ὤμοσε κ̄ς τ̄ δαυὶδ ἀλήθειαν, καὶ οὐ μὴ ἀθετήσει αὐτήν, ἐκ καρποῦ τ̄ς κοιλίας σου, θήσομαι ἐπὶ τ̄ θρόνου σου. Ἐὰν φυλάξωνται οἱ υἱοί σου τὴν διαθήκην μου, καὶ τὰ μαρτύριά μου ταῦτα ἃ ἐγὼ διδάξω αὐτούς. Καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν ἕως τ̄ αἰῶνος καθιοῦνται ἐπὶ τ̄ θρόνου σου. Ὅτι ἐξελέξατο κ̄ς τὴν σιών, ἐπετίθετο αὐτὴν εἰς κατοικίαν ἑαυτῷ. Αὕτη ἡ κατάπαυσίς μου εἰς αἰῶνα αἰῶνος, ὧδε κατοικήσω ὅτι ἐξελεξάμην αὐτήν. Τὴν θήραν αὐτῆς εὐλογῶν εὐλογήσω, τοὺς πτωχοὺς αὐτῆς χορτάσω ἄρτοις. Τοὺς ἱερεῖς αὐτῆς ἐνδύσω σωτηρίαν, καὶ οἱ ὅσιοι αὐτῆς ἀγαλλιάσει ἀγαλλιάσονται. Ἐκεῖ ἐξανατελῶ κέρας τῷ Δαβὶδ, ἡτοίμασα λύχνον τῷ χριστῷ μου. Τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ ἐνδύσω αἰσχύνην, ἐπ' αὐτῷ δὲ ἀνθήσει τὸ ἁγίασμά μου.

Ὠδὴ

Canticum graduum. CXXIX

DE profundis clamaui ad te dñe, domine exaudi uocē meam. Fiant aures tuę intendētes, in uocem deprecationis meæ. Si iniquitates obseruaueris dñe, domine quis sustinebit? Quia apud te propitiatio est, & propter legē tuam sustinui te dñe. Sustinuit anima mea in uerbo eius, spauit anima mea in dño. A custodia matutina usq; ad noctē, speret Israel in dño. Quia apud dñm misericordia, & copiosa apud eū redēptio. Et ipse redimet Israel, ex omnibus iniquitatib⁹ eius.

Canticum graduum. CXXX

DOmine non est exaltatū cor meū, neq; elati sunt oculi mei. Neque ambulaui in magnis, neq; in mirabilibus super me. Si nō humiliter sentiebā, sed exaltaui animam meam. Sicut ablactatus est super matre sua, ita retributio in anima mea. Speret Israel in domino, ex hoc nunc & usq; in seculum.

Canticum graduum. CXXXI

MEmento dñe Dauid, & omnis māsuetudinis eius. Sicut iurauit domino, uotum uouit deo Iacob. Si introiero in tabernaculū domus meæ, si ascēdero in lectū strati mei. Si dedero somnū oculis meis, & palpebris meis dormitationē. Et requiem tēporibus meis, donec inueniā locum domino, tabernaculū deo Iacob. Ecce audiuimus eam in Ephrata, inuenimus eam in cāpis syluæ. Introibimus in tabernaculum eius, adorabimus in loco ubi steterunt pedes eius. Surge dñe in requiē tuā, tu & arca sanctificationis tuę. Sacerdotes tui induant̄ iustitia, & sancti tui exultēt. Propter Dauid seruū tuum, non auertas faciē Christi tui. Iurauit dñs Dauid ueritatē & nō frustrabit̄ eum, de fructu uentris tui, ponā super sedē tuā. Si custodierint filij tui testamentū meū, & testimonia mea hæc quæ docebo eos. Et filij eorū usq; in seculū, sedebūt super sedē tuā. Quoniā elegit dominus Sion, elegit eam in habitationem sibi. Hæc requies mea in seculum seculi, hic habitabo quoniam elegi eam. Viduam eius benedicēs benedicā, pauperes eius saturabo panibus. Sacerdotes eius induam salutari, & sancti eius exultatione exultabunt. Illuc producam cornu Dauid, paraui lucernam Christo meo. Inimicos eius induā confusione, super ipsum autem florebit sanctificatio mea.

Canticum

Canticum graduum. CXXIX

DE profundis clamaui ad te domine. Domine exaudi uocem meam, fiant aures tuæ intendentes ad uocem deprecationis meæ. Si iniquitates obseruabis domine, domine quis sustinebit? Quia tecum est propitiatio, quum terribilis sis. Sustinui dominum, sustinuit anima mea, & uerbum eius expectaui. Anima mea ad dominum, à uigilia matutina usque ad uigilam matutinam. Expectet Israel dominum, quia apud dominum misericordia, & multa apud eum redemptio. Et ipse redimet Israel, ex omnibus iniquitatibus eius.

Canticum graduum Dauid.

CXXX

DOmine non est exaltatum cor meum, neq; elati sunt oculi mei, & non ambulaui in magnis & in mirabilibus super me. Si non proposui & silere feci animam meam, sicut ablactatus ad matrem suam, ita ablactata ad me anima mea. Expecta Israel dominum, amodo & usque in æternum.

Canticum graduum. CXXXI

MEmento domine Dauid, & omnis afflictionis eius. Qui iurauit domino, uotum uouit deo Iacob. Si intrauero in tabernaculum domus meæ, si ascendero super lectum stramínis mei. Si dedero somnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem. Donec inueniam locum domino, tabernaculum deo Iacob. Ecce audiuimus illum in Ephrata, inuenimus illum in regione saltus. Intremus in tabernacula eius, adoremus scabellum pedum eius. Surge domine in requiem tuam, tu & arca fortitudinis tuæ. Sacerdotes tui induant iustitiam, & sancti tui laudent. Propter Dauid seruum tuum, ne auertas faciem Christi tui. Iurauit dominus Dauid ueritatem, non auertetur ab ea, de fructu uentris tui ponam super sedem tuam. Si custodierint filij tui pactum meum & testificationem meam quam docuero eos, & filij eorum usque in ætèrnum sedebunt super thronum tuum. Quoniam elegit dominus Sion, desiderauit eam in habitaculum sibi. Hæc est requies mea in sempiternum, hic habitabo quia desideraui eam. Venationem eius benedicens benedicam, pauperes eius saturabo pane. Sacerdotes eius induam salutare, & sancti eius laude laudabunt. Ibi oriri faciam cornu Dauid, paraui lucernam Christo meo. Inimicos eius induā confusione, super ipsum autem florebit diadema eius.

Canticum

תהלים

קכט

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת

מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ יְהוָה׃
אֲדֹנָי שִׁמְעָה בְקוֹלִי תִּהְיֶינָה אָזְנֶיךָ
קַשֻּׁבוֹת לְקוֹל תַּחֲנוּנָי׃ אִם־עֲוֹנוֹת
תִּשְׁמָר־יָהּ אֲדֹנָי מִי יַעֲמוֹד׃ כִּי־
עִמְּךָ הַסְּלִיחָה לְמַעַן תִּוָּרֵא׃ קִוִּיתִי
יְהוָה קִוְּתָה נַפְשִׁי וְלִדְבָרוֹ הוֹחָלְתִּי׃
נַפְשִׁי לַאדֹנָי מִשֹּׁמְרִים לַבֹּקֶר שֹׁמְרִים
לַבֹּקֶר׃ יַחֵל יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה כִּי־עִם
־יְהוָה הַחֶסֶד וְהַרְבֵּה עִמּוֹ פְדוּת׃
וְהוּא יִפְדֶּה אֶת־יִשְׂרָאֵל מִכֹּל עֲוֹנוֹתָיו׃

קלא

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד

יְהוָה ׀ לֹא־גָבַהּ לִבִּי וְלֹא־רָמוּ עֵינָי
וְלֹא־הָלַכְתִּי ׀ בִּגְדֹלוֹת וּבְנִפְלָאוֹת מִמֶּנִּי׃
אִם־לֹא שִׁוִּיתִי ׀ וְדוֹמַמְתִּי נַפְשִׁי
כְּגָמוּל עֲלֵי אִמּוֹ כַּגָּמוּל עָלַי נַפְשִׁי׃
יַחֵל יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃

קלב

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת

זְכוֹר־יְהוָה לְדָוִד אֵת כָּל־עָנּוֹתוֹ׃
אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַיהוָה נָדַר לַאֲבִיר יַעֲקֹב׃
אִם־אָבֹא בְּאֹהֶל בֵּיתִי אִם־אֶעֱלֶה
עַל־עֶרֶשׂ יְצוּעָי׃ אִם־אֶתֵּן שְׁנָתַ לְעֵינָי
לְעַפְעַפַּי תְּנוּמָה׃ עַד־אֶמְצָא מָקוֹם
לַיהוָה מִשְׁכָּנוֹת לַאֲבִיר יַעֲקֹב׃
הֶן־שְׁמַעֲנוּהָ בְאֶפְרָתָה מְצָאנוּהָ בִּשְׂדֵי
־יָעַר׃ נָבוֹאָה לְמִשְׁכְּנוֹתָיו נִשְׁתַּחֲוֶה
לַהֲדֹם רַגְלָיו׃ קוּמָה יְהוָה לְמְנוּחָתֶךָ
אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ׃ כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ־
צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ׃ בַּעֲבוּר דָּוִד
עַבְדֶּךָ אַל־תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ׃ נִשְׁבַּע
יְהוָה ׀ לְדָוִד אֱמֶת לֹא־יָשׁוּב מִמֶּנָּה מִפְּרִי
בִטְנְךָ אָשִׁית לְכִסֵּא־לָךְ׃ אִם־יִשְׁמְרוּ
בָנֶיךָ ׀ בְּרִיתִי וְעֵדוּתִי זוֹ אֲלַמְּדֵם גַּם־
בְּנֵיהֶם עֲדֵי־עַד יֵשְׁבוּ לְכִסֵּא־לָךְ׃ כִּי־
בָחַר יְהוָה בְּצִיּוֹן אִוָּה לְמוֹשָׁב לוֹ׃
זֹאת־מְנוּחָתִי עֲדֵי־עַד פֹּה אֵשֵׁב כִּי אִוִּיתִיהָ
׃ צֵידָהּ בָּרֵךְ אֲבָרֵךְ אֶבְיוֹנֶיהָ אַשְׂבִּיעַ
לָחֶם׃ וְכֹהֲנֶיהָ אַלְבִּישׁ יֶשַׁע
וַחֲסִידֶיהָ רַנֵּן יְרַנֵּנוּ׃ שָׁם ׀ אַצְמִיחַ
קֶרֶן לְדָוִד עָרַכְתִּי נֵר לִמְשִׁיחִי׃ אוֹיְבָיו
אַלְבִּישׁ בֹּשֶׁת וְעָלָיו יָצִיץ נִזְרוֹ׃

קלג

Ωδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρλβ

Ἰδοὺ δὴ τί καλὸν ἢ τί τερπνόν, ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ αὐτό. Ὡς μύρον ἐπὶ κεφαλῆς τὸ καταβαῖνον ἐπὶ τὸν πώγωνα, τὸν πώγωνα τὸν ἀαρών. Τὸ καταβαῖνον ἐπὶ τὴν ὄραν τοῦ ἐνδύματος αὐτοῦ, ὡς δρόσος ἀερμὼν, ἡ καταβαίνουσα ἐπὶ τὰ ὄρη σιών. Ὅτι ἐκεῖ ἐνετείλατο κύριος τὴν εὐλογίαν ζωὴν ἕως τοῦ αἰῶνος.

Ωδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρλγ

Ἰδοὺ δὴ εὐλογεῖτε τὸν κύριον πάντες οἱ δοῦλοι κυρίου. Οἱ ἑστῶτες ἐν οἴκῳ κυρίου, ἐν αὐλαῖς οἴκου θεοῦ ἡμῶν. Ἐν ταῖς νυξὶν ἐπάρατε τὰς χεῖρας ὑμῶν εἰς τὰ ἅγια, καὶ εὐλογεῖτε τὸν κύριον. Εὐλογήσαι σε κύριος ἐκ σιών, ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.

Κάθισμα ιη.

Ἀλληλούια. ρλδ

Αἰνεῖτε τὸ ὄνομα κυρίου, αἰνεῖτε δοῦλοι κύριον. Οἱ ἑστῶτες ἐν οἴκῳ κυρίου, ἐν αὐλαῖς οἴκου θεοῦ ἡμῶν. Αἰνεῖτε τὸν κύριον ὅτι ἀγαθὸς κύριος, ψάλατε τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ὅτι καλόν. Ὅτι τὸν Ἰακὼβ ἐξελέξατο ἑαυτῷ ὁ κύριος, Ἰσραὴλ εἰς περιουσιασμὸν ἑαυτῷ. Ὅτι ἐγὼ ἔγνων ὅτι μέγας ὁ κύριος, καὶ ὁ κύριος ἡμῶν παρὰ πάντας τοὺς θεούς. Πάντα ὅσα ἠθέλησεν ὁ κύριος ἐποίησεν, ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ, ἐν τοῖς θαλάσσαις, καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἀβύσσοις. Ἀνάγων νεφέλας ἀπ' ἄκρου τῆς γῆς, ἀστραπὰς εἰς ὑετὸν ἐποίησεν. Ὁ ἐξάγων ἀνέμους ἐκ θησαυρῶν αὐτοῦ, ὃς ἐπάταξε τὰ πρωτότοκα Αἰγύπτου, ἀπ' ἀνθρώπου ἕως κτήνους. Ἐξαπέστειλε σημεῖα καὶ τέρατα ἐν μέσῳ σου, Αἴγυπτε, ἐν Φαραὼ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς δούλοις αὐτοῦ. Ὃς ἐπάταξεν ἔθνη πολλὰ, καὶ ἀπέκτεινε βασιλεῖς κραταιούς. Τὸν Σηὼν βασιλέα τῶν Ἀμορραίων, καὶ τὸν Ὼγ βασιλέα τῆς Βασαν, καὶ πάσας τὰς βασιλείας Χαναάν. Καὶ ἔδωκε τὴν γῆν αὐτῶν κληρονομίαν, κληρονομίαν Ἰσραὴλ λαῷ αὐτοῦ. Κύριε τὸ ὄνομά σου εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ τὸ μνημόσυνόν σου εἰς γενεὰν καὶ γενεάν. Ὅτι κρινεῖ κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοῖς δούλοις αὐτοῦ παρακληθήσεται. Τὰ εἴδωλα τῶν ἐθνῶν ἀργύριον καὶ χρυσίον, ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων. Στόμα ἔχουσι καὶ οὐ λαλήσουσιν, ὀφθαλμοὺς ἔχουσι καὶ οὐκ ὄψονται. Ὦτα ἔχουσι καὶ οὐκ ἀκούσονται, οὐδὲ γὰρ ἔστι πνεῦμα ἐν τῷ στόματι αὐτῶν. Ὅμοιοι αὐτοῖς γένοιντο οἱ ποιοῦντες αὐτὰ, καὶ πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτοῖς. Οἶκος Ἰσραὴλ εὐλογήσατε τὸν κύριον, οἶκος Ἀαρὼν εὐλογήσατε τὸν κύριον.

Οἶκος

Canticum graduum. CXXXII

ECce quàm bonum & quam iucũdum, habitare fratres in unum. Sicut unguentum in capite, quod deſcẽdit in barbam, barbam Aaron. Quod deſcendit in oram ueſtimenti eius ſicut ros Aermon, qui deſcendit in montem Sion. Quoniam illic mandauit dñs benedictionẽ, & uitam uſq; in ſeculum.

Canticum graduum. CXXXIII

ECce nunc benedicite domino, omnes ſerui domini. Qui ſtatis in domo domini, in atriis domus dei noſtri. In noctibus extollite manus ueſtras in ſancta, & benedicite domino. Benedicat tibi dominus ex Sion, qui fecit cœlum & terram.

Alleluia. CXXXIII

LAudate nomen domini, laudate ſerui dominum. Qui ſtatis in domo domini, in atriis domus dei noſtri. Laudate dominum quia bonus dominus, pſallite nomini eius quoniam ſuaue. Quoniam Iacob elegit ſibi dominus, Iſrael in poſſeſſionem ſibi. Quia ego cognoui quòd magnus eſt dominu, & deus noſter præ omnibus dijs. Omnia quæcunq; uoluit dominus fecit, in cœlo & in mari & in omnibus abyſſis. Educens nubes ab extremo terrę, fulgura in pluuiam fecit. Qui producit uentos de theſauris ſuis, qui percuſſit primogenita Ægypti, ab homine uſq; ad pecus. Et miſit ſigna & prodigia in medio tui Ægypte, in Pharaonem & in omnes ſeruos eius. Qui percuſſit gentes multas, & occidit reges fortes. Seon regem Amorræorum & Og regem Baſan, & omnia regna Chanaan. Et dedit terram eorum hæreditatem, hæreditatem Iſrael populo ſuo. Domine nomen tuum in æternum, domine memoriale tuum in generatione & generationem. Quia iudicabit dominus populum ſuum, & in ſeruis ſuis deprecabitur. Simulacra gentium argentum & aurum, opera manuum hominum. Os habent & non loquentur, oculos habent & non uidebunt. Aures habent & non audient, neque enim eſt ſpiritus in ore ipſorum. Similes illis fiant qui faciunt ea, & omnes qui confidunt in eis. Domus Iſrael benedicite domino, domus Aaron benedicite domino.

Domus

תהלים

קלג

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד

חִנֵּה מַה־טּוֹב וּמַה־נָּעִים שֶׁבֶת אַחִים
גַּם־יָחַד : כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב עַל־הָרֹאשׁ
יוֹרֵד עַל־הַזָּקָן זְקַן־אַהֲרֹן שֶׁיּוֹרֵד עַל־פִּי
מִדּוֹתָיו : כְּטַל חֶרְמוֹן שֶׁיּוֹרֵד עַל־
הָרְרֵי צִיּוֹן כִּי שָׁם ׀ צִוָּה יְהוָה אֶת־הַבְּרָכָה
חַיִּים עַד־הָעוֹלָם :

קלד

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת

הִנֵּה ׀ בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה כָּל־עַבְדֵי
יְהוָה הָעֹמְדִים בְּבֵית־יְהוָה בַּלֵּילוֹת :
שְׂאוּ יְדֵיכֶם קֹדֶשׁ וּבָרְכוּ אֶת־יְהוָה :
יְבָרֶכְךָ יְהוָה מִצִּיּוֹן עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ :

קלה

הַלְלוּיָהּ ׀

הַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה הַלְלוּ עַבְדֵי
יְהוָה : שֶׁעֹמְדִים בְּבֵית יְהוָה
בְּחַצְרוֹת בֵּית אֱלֹהֵינוּ : הַלְלוּיָהּ כִּי־
טוֹב יְהוָה זַמְּרוּ לִשְׁמוֹ כִּי נָעִים :
כִּי־יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ יִשְׂרָאֵל לִסְגֻלָּתוֹ :
כִּי אֲנִי יָדַעְתִּי כִּי־גָדוֹל יְהוָה וַאֲדֹנֵינוּ
מִכָּל־אֱלֹהִים : כֹּל אֲשֶׁר־חָפֵץ יְהוָה
עָשָׂה בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ בַּיַּמִּים וְכָל־תְּהֹמוֹת
: מַעֲלֶה נְשִׂאִים מִקְצֵה הָאָרֶץ
בְּרָקִים לַמָּטָר עֹשֶׂה מוֹצֵא רוּחַ מֵאֹצְרֹתָיו
: שֶׁהִכָּה בְכוֹרֵי מִצְרַיִם מֵאָדָם עַד־
בְּהֵמָה : שָׁלַח ׀ אֹתוֹת וּמוֹפְתִים
בְּתוֹכֵכִי מִצְרַיִם בְּפַרְעֹה וּבְכָל־עֲבָדָיו :
שֶׁהִכָּה גּוֹיִם רַבִּים וְהָרַג מְלָכִים
עֲצוּמִים : לְסִיחוֹן ׀ מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי
וְלְעוֹג ׀ מֶלֶךְ הַבָּשָׁן וּלְכֹל מַמְלְכוֹת כְּנָעַן :
וְנָתַן אַרְצָם נַחֲלָה נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ :
יְהוָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם יְהוָה זִכְרְךָ לְדֹר־
וָדֹר : כִּי־יָדִין יְהוָה עַמּוֹ וְעַל־עֲבָדָיו
יִתְנֶחָם : עֲצַבֵּי הַגּוֹיִם כֶּסֶף וְזָהָב
מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם : פֶּה לָהֶם וְלֹא
יְדַבֵּרוּ : אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא יַאֲזִינוּ אַף
אֵין־יֶשׁ־רוּחַ בְּפִיהֶם : כְּמוֹהֶם יִהְיוּ
עֹשֵׂיהֶם כֹּל אֲשֶׁר־בֹּטֵחַ בָּהֶם :
בֵּית יִשְׂרָאֵל בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה בֵּית אַהֲרֹן
בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה :

Canticum graduum Dauid.
CXXXII

ECce quàm bonum & quàm decorum, habitare fratres in unum. Sicut unguentum optimum in capite quod descendit in barbam, barbam Aaron, quod descendit super oram uestimentorum eius. Sicut ros Hermon qui descendit super montana Sion, quoniam ibi mandauit dominus benedictionem, uitam usque in æternum.

Canticum graduum.
CXXXIII

ECce benedicite domino omnes serui domini, qui statis in domo domini in noctibus. Leuate manus uestras ad sanctum, & benedicite dominum. Benedicat te dominus ex Sion, factor cœli & terræ.

Halleluia. CXXXIIII

LAudate nomen domini, laudate serui dominum. Qui statis in domo domini, in atrijs domus dei nostri. Laudate dominum quoniam bonus dominus, cantate nomini eius quoniam decens. Quoniam Iacob elegit sibi dominus, Israel in peculium suum. Quia ego scio quòd magnus dominus, & dominus noster præ omnibus dijs. Omnia quæ uoluit dominus fecit in cœlo & in terra, in mari & in omnibus abyssis. Leuans nubes de summitatibus terræ, fulgura in pluuiam fecit, educens uentos de thesauris suis. Qui percussit primitiua Ægypti, ab homine usque ad pecus. Emisit signa & portenta in medio tui Ægypte, in Pharao & in cunctos seruos suos. Qui percussit gentes multas, & occidit reges fortes. Seon regem Amorræorum & Og regem Basan, & omnia regna Chanaan. Et dedit terram eorum hæreditatem, hæreditatem Israel populo suo. Domine nomen tuum in æternum, domine memoriale tuum in generatione & generatione. Quia iudicabit dominus populũ suum, & in seruos suos erit placabilis. Idola gentium argentum & aurum, opera manuum hominum. Os habent & non loquentur, oculos habent & non uidebunt. Aures habent & non audient, sed nec est spiritus in ore ipsorum. Similes illis fiant qui faciunt ea, & omnes qui confidunt in eis. Domus Israel benedicite domino, domus Aaron benedicite domino.

Οἶκος λευὶ εὐλογήσατε τ̄ κ̄ν̄, οἱ φοβούμενοι τ̄ κ̄ν̄ εὐλογήσατε τ̄ κ̄ν̄. Εὐλογητὸς κ̄ς̄ ἐκ σιών, ὁ κατοικῶν ἰερουσαλήμ. Αλληλούϊα. ρλε

ΕΞομολογεῖσθε τῷ κ̄ῳ̄ ὅτι ἀγαθὸς, ὅτι εἰς τ̄ αἰῶνα ὁ ἔλεος αὐτ̄. Εξομολογεῖσθε τῷ θεῷ τ̄ν̄ θεῶν, ὅτι εἰς τ̄ αἰῶνα ὁ ἔλεος αὐτ̄. Εξομολογεῖσθε τῷ κ̄ῳ̄ τ̄ κυρίων, ὅτι εἰς τ̄ αἰῶνα ὁ ἔλεος αὐτ̄. Τῷ ποιήσαντι θαυμάσια μεγάλα μόνῳ, ὅτι εἰς τ̄ αἰῶνα ὁ ἔλεος αὐτ̄. Τῷ ποιήσαντι τοὺς οὐρανοὺς ἐν συνέσει, ὅτι εἰς τ̄ αἰῶνα ὁ ἔλεος αὐτ̄. Τῷ στερεώσαντι τὴν γῆν ἐπὶ τ̄ν̄ ὑδάτ̄ν̄, ὅτι εἰς τ̄ αἰῶνα ὁ ἔλεος αὐτ̄. Τῷ ποιήσαντι φῶτα μεγάλα μόνῳ, ὅτι εἰς τ̄ αἰῶνα ὁ ἔλεος αὐτ̄. Τὸν ἥλιον εἰς ἀρχὰς τ̄ ἡμέρας, ὅτι εἰς τ̄ αἰῶνα ὁ ἔλεος αὐτ̄. Τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας εἰς ἀρχὰς τ̄ νυκτ̄ς, ὅτι εἰς τ̄ αἰῶνα ὁ ἔλεος αὐτ̄. Τῷ πατάξαντι αἴγυπτον σὺν τοῖς πρωτοτόκοις αὐτ̄ν̄, ὅτι εἰς τ̄ν αἰῶνα ὁ ἔλεος αὐτ̄. Καὶ ἐξαγαγόντι τ̄ ἰσραὴλ ἐκ μέσου αὐτ̄, ὅτι εἰς τ̄ αἰῶνα ὁ ἔλεος αὐτ̄. Ἐν χειρὶ κραταιᾷ καὶ βραχίονι ὑψηλῷ, ὅτι εἰς τ̄ αἰῶνα ὁ ἔλεος αὐτ̄. Τῷ καταμελόντι τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν εἰς διαιρέσεις, ὅτι εἰς τ̄ αἰῶνα ὁ ἔλεος αὐτ̄. Καὶ διαγαγόντι τ̄ ἰσραὴλ διὰ μέσου αὐτ̄, ὅτι εἰς τ̄ αἰῶνα ὁ ἔλεος αὐτ̄. Καὶ ἐκτινάξαντι φαραὼ καὶ τὴν δύναμιν αὐτ̄ εἰς θάλασσαν ἐρυθρὰν, ὅτι εἰς τ̄ αἰῶνα ὁ ἔλεος αὐτ̄. Τῷ διαγαγόντι τὸν λαὸν αὐτ̄ διὰ τῆς ἐρήμου, ὅτι εἰς τ̄ν αἰῶνα ὁ ἔλεος αὐτ̄. Τῷ πατάξαντι βασιλεῖς μεγάλους, ὅτι εἰς τ̄ν αἰῶνα ὁ ἔλεος αὐτ̄. Καὶ ἀπεκτείναντι βασιλεῖς κραταιούς, ὅτι εἰς τ̄ν αἰῶνα ὁ ἔλεος αὐτ̄. Τὸν σηὼν βασιλέα τ̄ν̄ ἀμορῥαίων, ὅτι εἰς τ̄ν αἰῶνα ὁ ἔλεος αὐτ̄. Καὶ τὸν ὼγ βασιλέα τ̄ βασαν, ὅτι εἰς τ̄ν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτ̄. Καὶ δόντι τὴν γῆν αὐτ̄ κληρονομίαν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα ὁ ἔλεος αὐτ̄. Κληρονομίαν ἰσραὴλ δούλῳ αὐτ̄, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτ̄. Οτι ἐν τ̄ ταπεινώσει ἡμῶν ἐμνήσθη ἡμῶν ὁ κ̄ς̄, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτ̄. Καὶ ἐλυτρώσατο ἡμᾶς ἐκ τ̄ν ἐχθρῶν ἡμῶν, ὅτι εἰς τ̄ν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτ̄. Ο διδοὺς τροφὴν πάσῃ σαρκὶ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτ̄. Εξομολογεῖσθε τ̄ θεῷ τ̄ οὐρανῷ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτ̄.

Ψαλμὸς τῷ δαυὶδ εἰς ἀναμνησίαν. ρλς

ΕΠὶ τ̄ν̄ ποταμῶν βαβυλῶνος ἐκεῖ ἐκαθίσαμεν καὶ ἐκλαύσαμεν, ἐν τ̄ μνησθῆναι ἡμᾶς τῆς σιών. Επὶ ταῖς ἰτέαις ἐν μέσῳ αὐτ̄ς, ἐκρεμάσαμεν τὰ ὄργανα ἡμῶν. Οτι ἐκεῖ ἐπηρώτησαν ἡμᾶς οἱ αἰχμαλωτεύσαντες ἡμᾶς, λόγους ᾠδῶν. Καὶ οἱ ἀπαγαγόντες ἡμᾶς, ὕμνον ἄσατε ἡμῖν ἐκ τῶν ᾠδῶν σιών.

Πῶς

Domus Leui benedicite domino, qui timetis dominū benedicite domino. Benedictus dñs ex Sion, qui habitat in Hierusalem.

Alleluia. CXXXV

CONfitemini dño qm̄ bonus, qm̄ in seculū misericordia eius. Cōfitemini deo deorū, qm̄ in seculū misericordia eius. Cōfitemini dño dominorū, qm̄ in seculū misericordia eius. Qui fecit mirabilia magna solus, qm̄ in seculū misericordia eius. Qui fecit cœlos in intellectu, qm̄ in seculū misericordia eius. Qui firmauit terrā sup aquas, qm̄ in seculū misericordia eius. Qui fecit luminaria magna, qm̄ in seculū misericordia eius. Solē in potestatē diei, qm̄ in seculū misericordia eius. Lunā & stellas in potestatē noctis, qm̄ in seculū misericordia eius. Qui percussit Ægyptū cū primogenitis eorū, qm̄ in seculum misericordia eius. Qui eduxit Israel de medio eorū, qm̄ in seculū misericordia eius. In manu potenti & brachio excelso, qm̄ in seculum misericordia eius. Qui diuisit mare rubrū in diuisiones, qm̄ in seculū misericordia eius. Et eduxit Israel per mediū eius, qm̄ in seculū misericordia eius. Et excussit Pharaonē & uirtutē eius in mari rubro, qm̄ in seculum misericordia eius. Qui trāsduxit populū suū per desertū, qm̄ in seculū misericordia eius. Qui percussit reges magnos, qm̄ in seculum misericordia eius. Et occidit reges fortes, qm̄ in seculū misericordia eius. Seon regē Amorræorū, qm̄ in seculū misericordia eius. Et Og regē Basan, quoniā in seculū misericordia eius. Et dedit terrā eorum hæreditatē, qm̄ in seculū misericordia eius. Hæreditatē Israel seruo suo, qm̄ in seculum misericordia eius. Quia in humilitate nostra memor fuit nostri, quoniam in seculū misericordia eius. Et redemit nos ab inimicis nostris, quoniā in seculū misericordia eius. Qui dat escā omni carni, quoniam in seculū misericordia eius. Cōfitemini deo cœli, quoniā in seculum misericordia eius.

Psalmus Dauid Hieremiæ. CXXXVI

SVper flumina Babylonis illic sedimus & fleuimus, dum recordaremur tui Sion. In salicibus in medio eius, suspendimus organa nostra. Quia illic interrogauerunt nos qui captiuos duxerunt nos, uerba cantionum. Et qui abduxerunt nos, hymmum cantate nobis de canticis Sion.

Quomodo

Domus Leui benedicite domino, timentes dominum benedicite domino. Benedictus dominus ex Sion, qui habitat in Hierusalem, Halleluia.

CXXXVI

CONfitemini domino quoniam bonus, quoniam in æternum misericordia eius. Confitemini deo deorum, quoniam in æternum misericordia eius. Confitemini domino dominorum, quoniam in æternum misericordia eius. Qui fecit mirabilia magna solus, quoniam in æternum misericordia eius. Qui fecit cœlos in sapiētia, qm̃ in æternū misericordia eius. Qui firmauit terram super aquas, quoniā in æternum misericordia eius. Qui fecit luminaria magna, quoniā in æternum misericordia eius. Solē in potestatē diei, quoniā in æternum misericordia eius. Lunam & stellas in potestatem noctis, quoniam in æternū misericordia eius. Qui percussit Ægyptum cum primitiuis eius, quoniam in æternum misericordia eius. Et eduxit Israel de medio eorum, quoniam in æternum misericordia eius. In manu ualida & brachio extento, quoniam in æternum misericordia eius. Qui diuisit mare rubrum in diuisiones, quoniam in æternum misericordia eius. Et eduxit Israel in medio eius, quoniam in æternum misericordia eius. Et conuoluit Pharao & exercitum eius in mari rubro, quoniam in ęternū misericordia eius. Qui duxit populū suum per desertum, quoniam in æternum misericordia eius. Qui percussit reges magnos, quoniam in æternum misericordia eius. Et occidit reges magnificos, quoniā in æternum misericordia eius. Seon regem Amorræorū, quoniam in ęternum misericordia eius. Et Og regem Basan, quoniam in æternum misericordia eius. Et dedit terram eorū hæreditatem, quoniam in æternū misericordia eius. Hæreditatē Israel seruo suo, quoniam in æternum misericordia eius. Quia in humilitate nostra memor fuit nostri, quoniam in æternum misericordia eius. Et redemit nos de hostibus nostris, quoniam in æternum misericordia eius. Qui dat panē omni carni, quoniam in æternum misericordia eius. Confitemini deo cœli, quoniam in æternum misericordia eius.

CXXXVII

SVper flumina Babylonis ibi sedimus & fleuimus, quum recordaremur Sion. Super salices in medio eius, suspendimus citharas nostras. Quoniam ibi interrogauerunt nos qui captiuos duxerunt nos uerba carminis: & qui affligebant nos læti, canite nobis de canticis Sion.

Quomodo

בֵּית לֵוִי בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה יִרְאֵי
יְהוָה בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה׃ בָּרוּךְ יְהוָה
מִצִּיּוֹן שֹׁכֵן יְרוּשָׁלָם הַלְלוּיָהּ׃

קלו

הוֹדוּ לַיהוָה כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ׃ הוֹדוּ לֵאלֹהֵי הָאֱלֹהִים כִּי
לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ הוֹדוּ לַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים
כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ לְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת
גְּדֹלוֹת לְבַדּוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
לְעֹשֵׂה הַשָּׁמַיִם בִּתְבוּנָה כִּי לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ׃ לְרוֹקַע הָאָרֶץ עַל־הַמָּיִם כִּי
לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ לְעֹשֵׂה אוֹרִים
גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ אֶת־
הַשֶּׁמֶשׁ לְמֶמְשֶׁלֶת בַּיּוֹם כִּי לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ׃ אֶת־הַיָּרֵחַ וְכוֹכָבִים לְמֶמְשְׁלוֹת
בַּלָּיְלָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ לְמַכֵּה
מִצְרַיִם בִּבְכוֹרֵיהֶם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
וַיּוֹצֵא יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה כִּי לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ׃ לְגֹזֵר יַם־סוּף לִגְזָרִים
כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ וְהֶעֱבִיר יִשְׂרָאֵל
בְּתוֹכוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ וְנָעֵר פַּרְעֹה
וְחֵילוֹ בְיַם־סוּף כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
לְמוֹלִיךְ עַמּוֹ בַּמִּדְבָּר כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
לְמַכֵּה מְלָכִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ׃ וַיַּהֲרֹג מְלָכִים אַדִּירִים כִּי
לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ לְסִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי
כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ וּלְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן
כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ וְנָתַן אַרְצָם לְנַחֲלָה
כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל
עַבְדּוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ שֶׁבִּשְׁפְלֵנוּ
זָכַר לָנוּ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ וַיִּפְרְקֵנוּ
מִצָּרֵינוּ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ נוֹתֵן לֶחֶם
לְכָל־בָּשָׂר כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ הוֹדוּ
לְאֵל הַשָּׁמָיִם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃

קלז

עַל־נַהֲרוֹת בָּבֶל שָׁם יָשַׁבְנוּ גַּם־
בָּכִינוּ בְּזָכְרֵנוּ אֶת־צִיּוֹן׃ עַל־עֲרָבִים
בְּתוֹכָהּ תָּלִינוּ כִּנֹּרוֹתֵינוּ׃ כִּי שָׁם
שְׁאֵלוּנוּ שׁוֹבֵינוּ דִּבְרֵי־שִׁיר וְתוֹלָלֵינוּ
שִׂמְחָה שִׁירוּ לָנוּ מִשִּׁיר צִיּוֹן׃

Πῶς ᾄσομεν τὴν ᾠδὴν κυρίου, ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας. Ἐὰν σου λάθωμαί σου Ἰερουσαλήμ, σκληρὸν εἴη ἡ δεξιά μου. Κολληθείη ἡ γλῶσσά μου τῷ λάφυγγί μου, ἐὰν μή σου μνησθῶ. Ἐὰν μὴ προανατάξωμαι τὴν Ἰερουσαλήμ, ὡς ἐν ἀρχῇ τῆς εὐφροσύνης μου. Μνήσθητι κύριε τοῦ υἱοῦ Ἐδὼμ, τὴν ἡμέραν Ἰερουσαλήμ. Τῶν λεγόντων ἐκκενοῦτε ἐκκενοῦτε, ἕως τῶν θεμελίων αὐτῆς. Θυγάτηρ Βαβυλῶνος ἡ ταλαίπωρος, μακάριος ὃς ἀνταποδώσει τὸ ἀνταπόδομά σου, ὃ ἀνταπέδωκας ἡμῖν. Μακάριος ὃς κρατήσει καὶ ἐδαφιεῖ τὰ νήπιά σου πρὸς τὴν πέτραν.

Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ ἐξαρχείου, ρλξ

Ἐξομολογήσομαί σοι κύριε ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου, ἐναντίον ἀγγέλων ψαλῶ σοι. Ὀλιγώσας πάντας τοὺς ἐχθρούς μου, προσκυνήσω πρὸς ναὸν ἅγιόν σου, καὶ ἐξομολογήσομαι τῷ ὀνόματί σου. Ἐπὶ τῷ ἐλέει σου καὶ τῇ ἀληθείᾳ σου, ὅτι ἐμεγάλωσας ἐπὶ πᾶν τὸ ὄνομα τὸ ἅγιόν σου. Ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἐπικαλέσωμαί σε, ταχὺ ἐπάκουσόν μου, πολυρρίζους με ἐν ψυχῇ μου δυνάμει σου. Ἐξομολογησάσθωσάν σοι κύριε πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, ὅτι ἤκουσαν πάντα τὰ ῥήματα τοῦ στόματός σου. Καὶ ἀσάτωσαν ἐν ταῖς ὁδοῖς κυρίου, ὅτι μεγάλη ἡ δόξα κυρίου. Ὅτι ὑψηλὸς κύριος καὶ τὰ ταπεινὰ ἐφορᾷ, καὶ τὰ ὑψηλὰ ἀπὸ μακρόθεν γινώσκει. Ἐὰν πορευθῶ ἐν μέσῳ θλίψεως ἐξήσεις με, ἐπ' ὀργὴν ἐχθρῶν μου ἐξέτεινας τὴν χεῖρά σου, καὶ ἔσωσέ με ἡ δεξιά σου. Κύριος ἀνταποδώσει ὑπὲρ ἐμοῦ, κύριε τὸ ἔλεός σου εἰς τὸν αἰῶνα, τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου μὴ παρίδῃς. Εἰς τὸ τέλος τῷ Δαυὶδ ψαλμὸς ἀγγαίου, ἐν τῇ ἁγιωσύνῃ. ρλμ

Κύριε ἐδοκίμασάς με καὶ γνῷς με, σὺ ἔγνως τὴν καθέδραν μου καὶ τὴν ἔγερσίν μου. Σὺ συνῆκας τοὺς διαλογισμούς μου ἀπὸ μακρόθεν, τὴν τρίβον μου καὶ τὴν σχοινίσμα μου σὺ ἐξιχνίασας. Καὶ πάσας τὰς ὁδούς μου προεῖδες, ὅτι οὐκ ἔστι δόλος ἐν τῇ γλώσσῃ μου. Ἰδοὺ κύριε σὺ ἔγνως πάντα τὰ ἔσχατα καὶ τὰ ἀρχαῖα, σὺ ἔπλασάς με καὶ ἔθηκας ἐπ' ἐμὲ τὴν χεῖρά σου. Ἐθαυμαστώθη ἡ γνῶσίς σου ἐξ ἐμοῦ, ἐνεδυναμώθη, οὐ μὴ δύνωμαι πρὸς αὐτήν. Ποῦ πορευθῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός σου, καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου ποῦ φύγω; Ἐὰν ἀναβῶ εἰς τὸν οὐρανόν, σὺ ἐκεῖ εἶ, ἐὰν καταβῶ εἰς τὸν ᾅδην πάρει. Ἐὰν ἀναλάβοιμι τὰς πτέρυγάς μου κατ' ὄρθρον, καὶ κατασκηνώσω εἰς τὰ ἔσχατα τῆς θαλάσσης. Καὶ γὰρ ἐκεῖ ἡ χείρ σου ὁδηγήσει με, καὶ κατασχήσει με ἡ δεξιά σου. Καὶ εἶπα ἄρα σκότος κατατρήσει με, καὶ νὺξ φωτισμὸς ἐν τῇ τρυφῇ μου. Ὅτι σκότος οὐ σκοτάσει ἀπό σου, καὶ νὺξ ὡς ἡμέρα φωτισθήσεται, ὡς τὸ σκότος αὐτῆς, οὕτως καὶ τὸ φῶς αὐτῆς.

Ὅτι

Quomodo cãtabimus cãticum dñi, in terra aliena? Si oblitus fuero tui Hieruſalem, obliuioni detur dextera mea. Adhæreat lingua mea faucib⁹ meis, ſi nõ meminero tui. Si nõ propoſuero tui Hieruſalẽ in principio lętitię meæ. Memor eſto dñe filiorũ Edõ, in diem Hieruſalẽ. Qui dicũt exinanite exinanite, uſq; ad fundamentũ in ea. Filia Babylonis miſera, beatus qui retribuet tibi retributionem tuam, quam retribuiſti nobis. Beatus qui tenebit, & allidet paruulos tuos ad petram.

Pſalmus ipſi Dauid. cxxxvii

Confitebor tibi dñe in toto corde meo, quoniã audiſti omnia uerba oris mei. In conſpectu angelorũ pſallã tibi, adorabo ad templũ ſanctũ tuum, & confitebor nomini tuo. Super miſericordia tua & ueritate tua, quoniã magnificaſti ſuper omne nomẽ ſanctum tuum. In quacunq; die inuocauero te exaudi me, multiplicabis in anima mea uirtutem. Confiteantur tibi dñe omnes reges terræ, quia audierũt omnia uerba oris tui. Et cantent in uijs dñi, quoniam magna gloria dñi. Quoniam excelſus dñs, & humilia reſpicit, & alta à longe cognoſcit. Si ambulauero in medio tribulationis uiuificabis me, & ſuper iram inimicorũ meorum extendiſti manum tuam, & ſaluum me fecit dextera tua. Dñs retribuet pro me, dñe miſericordia tua in ſeculũ, opera manuũ tuarũ ne deſpicias.

In finẽ, pſalmus Dauid. cxxxviii

Domine probaſti me & cognouiſti me, tu cognouiſti ſeſſionẽ meam & reſurrectionẽ meam. Intellexiſti cogitationes meas de longe, ſemitã meam & funiculũ meũ inueſtigaſti. Et omnes uias meas prævidiſti, quia non eſt ſermo in lingua mea. Ecce dñe tu cognouiſti omnia nouiſſima & antiqua, tu formaſti me & poſuiſti ſup me manũ tuã. Mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me, cõfortata eſt & non potero ad eam. Quo ibo à ſpiritu tuo, & quo à facie tua fugiam. Si aſcẽdero in cœlũ, tu illic es: ſi deſcendero in infernũ, ades. Si ſumpſero pẽnas meas diluculo, & habitauero in extremis maris. Etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua. Et dixi forſitã tenebrę cõculcabũt me, & nox illuminatio mea in delicijs meis. Quia tenebrę nõ obſcurabunt à te, & nox ſicut dies illuminabitur: ſicut tenebræ eius, ita & lumen eius.

Quia

Quomodo cantabimus canticum domini, in terra aliena? Si oblitus fuero tui Hieruſalem, in obliuione ſit dextera mea. Adhærereat lingua mea gutturi meo ſi non recordatus fuero tui, ſi non propoſuero Hieruſalē in principio lætitiæ meæ. Memento domine filiorum Edom in die Hieruſalem, dicentium euacuate euacuate, uſque ad fundamentum eius. Filia Babylonis uaſtata, beatus qui retribuet tibi, uiciſſitudinem tuam quam tu retribuiſti nobis. Beatus qui tenebit & allidet paruulos tuos ad petram.

Dauid. CXXXVIII

CONfitebor tibi domine in toto corde meo, in conſpectu deorum cantabo tibi. Adorabo in templo ſancto tuo & confitebor nomini tuo ſuper miſericordia tua & ueritate tua, quia magnificaſti ſuper omne nomē eloquium tuum. In die inuocabo & exaudies me, dilatabis animæ meæ fortitudinem. Cōfiteantur tibi domine omnes reges terræ, quoniam audierunt eloquia oris tui. Et cantent in uijs domini, quoniam magna gloria domini. Quoniam excelſus dominus & humilia reſpicit, & excelſa de longe cognoſcit. Si ambulauero in medio tribulationis, uiuificabis me: ſuper furorem inimicorum meorum mittes manum tuam, & ſaluabit me dextera tua. Dominus operabitur pro me domine miſericordia tua in æternum, opera manuum tuarum ne dimittas.

Victori, pſalmus Dauid.
CXXXIX

DOmine inueſtigaſti me, & cognouiſti. Tu cognouiſti ſeſſionem meam & reſurrectionem meam, intellexiſti malum meum de longe. Semitam meam & accubationem meam euentilaſti, & omnes uias meas intellexiſti. Quia non eſt eloquium in lingua mea, ecce domine noſti omnia. Retrorſum & ante formaſti me, & poſuiſti ſuper me manum tuam. Super me eſt ſcientia, & excelſior eſt, nō potero ad eam. Quo ibo à ſpiritu tuo, & quo à facie tua fugiam? Si aſcendero in celum, ibi es tu: ſi iacuero in inferno, ades. Si ſumpſero pennas diluculo, habitauero in nouiſſimo maris. Etiam ibi manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua. Si dixero, fortè tenebræ operient me, nox quoque lux erit circa me. Nec tenebræ habent tenebras apud te, & nox quaſi dies lucet, ſimiles ſunt tenebræ & lux.

Quia

אֵיךְ נָשִׁיר אֶת־שִׁיר יְהוָה עַל אַדְמַת
נֵכָר׃ אִם־אֶשְׁכָּחֵךְ יְרוּשָׁלִַם תִּשְׁכַּח
יְמִינִי׃ תִּדְבַּק לְשׁוֹנִי לְחִכִּי אִם־לֹא
אֲזְכְּרֵכִי אִם־לֹא אַעֲלֶה אֶת־יְרוּשָׁלִַם עַל
רֹאשׁ שִׂמְחָתִי׃ זְכֹר יְהוָה לִבְנֵי
אֱדוֹם אֶת־יוֹם יְרוּשָׁלִַם הָאֹמְרִים
עָרוּ עָרוּ עַד הַיְסוֹד בָּהּ׃ בַּת־בָּבֶל
הַשְּׁדוּדָה אַשְׁרֵי שֶׁיְּשַׁלֶּם־לָךְ אֶת־גְּמוּלֵךְ
שֶׁגָּמַלְתְּ לָנוּ׃ אַשְׁרֵי שֶׁיֹּאחֵז וְנִפֵּץ
אֶת־עֹלָלַיִךְ אֶל־הַסָּלַע׃

קלח

לְדָוִד׃

אוֹדְךָ בְכָל־לִבִּי נֶגֶד אֱלֹהִים אֲזַמְּרֶךָּ׃
אֶשְׁתַּחֲוֶה׀ אֶל־הֵיכַל קָדְשְׁךָ וְאוֹדֶה
אֶת־שִׁמְךָ עַל־חַסְדְּךָ וְעַל־אֲמִתֶּךָ כִּי־הִגְדַּלְתָּ
עַל־כָּל־שִׁמְךָ אִמְרָתֶךָ׃ בְּיוֹם קָרָאתִי
וַתַּעֲנֵנִי תַּרְהִבֵנִי בְנַפְשִׁי עֹז׃ יוֹדוּךָ
יְהוָה כָּל־מַלְכֵי־אֶרֶץ כִּי־שָׁמְעוּ אִמְרֵי־
פִיךָ׃ וְיָשִׁירוּ בִּדְרָכֵי יְהוָה כִּי גְדוֹל
כְּבוֹד יְהוָה׃ כִּי־רָם יְהוָה וְשָׁפָל
יִרְאֶה וְגָבֹהַּ מִמֶּרְחָק יְיַדָּע׃ אִם־אֵלֵךְ
בְּקֶרֶב צָרָה תְּחַיֵּנִי עַל אַף־אֹיְבַי תִּשְׁלַח
יָדֶךָ וְתוֹשִׁיעֵנִי יְמִינֶךָ׃ יְהוָה יִגְמֹר
בַּעֲדִי יְהוָה חַסְדְּךָ לְעוֹלָם מַעֲשֵׂי יָדֶיךָ
אַל־תֶּרֶף׃

קלט

לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד
מִזְמוֹר

יְהוָה חְקַרְתַּנִי וַתֵּדָע׃ אַתָּה
יָדַעְתָּ שִׁבְתִּי וְקוּמִי בַּנְתָּה לְרֵעִי מֵרָחוֹק׃
אָרְחִי וְרִבְעִי זֵרִיתָ וְכָל־דְּרָכַי
הסכנתה׃ כִּי־אֵין מִלָּה בִּלְשׁוֹנִי
הֵן יְהוָה יָדַעְתָּ כֻלָּהּ׃ אָחוֹר וָקֶדֶם
צַרְתָּנִי וַתָּשֶׁת עָלַי כַּפֶּכָה׃ פְּלִאִי־דַעַת
מִמֶּנִּי נִשְׂגְּבָה לֹא־אוּכַל לָהּ׃
אָנָה אֵלֵךְ מֵרוּחֶךָ וְאָנָה מִפָּנֶיךָ אֶבְרָח׃
אִם־אֶסַּק שָׁמַיִם שָׁם אָתָּה וַאֲצִיעָה
שְׁאוֹל הִנָּךְ׃ אֶשָּׂא כַנְפֵי־שָׁחַר אֶשְׁכְּנָה
בְּאַחֲרִית יָם׃ גַּם־שָׁם יָדְךָ תַנְחֵנִי
וְתֹאחֲזֵנִי יְמִינֶךָ׃ וָאֹמַר אַךְ־חֲשֵׁךְ
יְשׁוּפֵנִי וְלַיְלָה אוֹר בַּעֲדִנִי׃ גַּם־
חֹשֶׁךְ לֹא־יַחְשִׁיךְ מִמְּךָ וְלַיְלָה כַּיּוֹם יָאִיר
כַּחֲשֵׁכָהּ כָּאוֹרָהּ׃

בִּי־

Οτι σὺ ἐκτήσω τοὺς νεφρούς μου, ἀντελάβου μου ἐκ γαστρὸς μητρός μου. Ἐξομολογήσομαί σοι ὅτι φοβερῶς ἐθαυμαστώθης. Θαυμάσια τὰ ἔργα σου, καὶ ἡ ψυχή μου γινώσκει σφόδρα. Οὐκ ἐκρύβη τὸ ὀστοῦν μου ἀπὸ σοῦ, ὃ ἐποίησας ἐν κρυφῇ, καὶ ἡ ὑπόστασίς μου ἐν τοῖς κατωτάτοις τῆς γῆς. Τὸ ἀκατέργαστόν μου, εἶδον οἱ ὀφθαλμοί σου, καὶ ἐπὶ τὸ βιβλίον σου πάντες γραφήσονται, ἡμέρας πλασθήσονται, καὶ οὐθεὶς ἐν αὐτοῖς. Ἐμοὶ δὲ λίαν ἐτιμήθησαν οἱ φίλοι σου ὁ θεός, λίαν ἐκραταιώθησαν αἱ ἀρχαὶ αὐτῶν. Ἐξαριθμήσομαι αὐτοὺς καὶ ὑπὲρ ἄμμον πληθυσθήσονται, ἐξηγέρθην καὶ ἔτι εἰμὶ μετὰ σοῦ. Ἐὰν ἀποκτείνῃς ἁμαρτωλοὺς ὁ θεός, ἄνδρες αἱμάτων ἐκκλίνατε ἀπ' ἐμοῦ. Ὅτι εἰσὶ οἳ εἰς διαλογισμὸν λήψονται εἰς ματαιότητας τὰς πόλεις σου. Οὐχὶ τοὺς μισοῦντάς σε κύριε ἐμίσησα, καὶ ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς σου ἐξετηκόμην. Τέλειον μῖσος ἐμίσουν αὐτούς, εἰς ἐχθροὺς ἐγένοντό μοι. Δοκίμασόν με ὁ θεὸς, καὶ γνῶθι τὴν καρδίαν μου, ἔτασόν με καὶ γνῶθι τὰς τρίβους μου. Καὶ ἴδε εἰ ὁδὸς ἀνομίας ἐν ἐμοί, καὶ ὁδήγησόν με ἐν ὁδῷ αἰωνίᾳ.

Εἰς τὸ τέλος, ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ρλθ

ΕΞελοῦ με κύριε ἐξ ἀνθρώπου πονηροῦ, ἀπὸ ἀνδρὸς ἀδίκου ῥῦσαί με. Οἵτινες ἐλογίσαντο ἀδικίαν ἐν καρδίᾳ, ὅλην τὴν ἡμέραν παρετάσσοντο πολέμους. Ἠκόνησαν γλῶσσαν αὐτῶν ὡσεὶ ὄφεως, ἰὸς ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χείλη αὐτῶν. Φύλαξόν με κύριε ἐκ χειρὸς ἁμαρτωλοῦ, ἀπὸ ἀνθρώπων ἀδίκων ἐξελοῦ με. Οἵτινες διελογίσαντο τοῦ ὑποσκελίσαι τὰ διαβήματά μου, ἔκρυψαν ὑπερήφανοι παγίδα μοι. Καὶ σχοινίοις διέτειναν παγίδα τοῖς ποσί μου, ἐχόμωσαν τρίβους, σκάνδαλα ἔθηκάν μοι. Εἶπα τῷ κυρίῳ, θεός μου εἶ σύ, ἐνώτισαι κύριε τὴν φωνὴν τῆς δεήσεώς μου. Κύριε κύριε δύναμις τῆς σωτηρίας μου, ἐπεσκίασας ὑπὲρ τὴν κεφαλήν μου, ἐν ἡμέρᾳ πολέμου. Μὴ παραδῷς με κύριε ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας μου τῷ ἁμαρτωλῷ, διελογίσαντο κατ' ἐμοῦ μὴ ἐγκαταλίπῃς με, μήποτε ὑψωθῶσιν. Ἡ κεφαλὴ τοῦ κυκλώματος αὐτῶν, κόπος τῶν χειλέων αὐτῶν καλύψει αὐτούς. Πεσοῦνται ἐπ' αὐτοὺς ἄνθρακες ἐν πυρί, καταβαλεῖς αὐτοὺς ἐν ταλαιπωρίαις, καὶ οὐ μὴ ὑποστῶσιν. Ἀνὴρ γλωσσώδης οὐ κατευθυνθήσεται ἐπὶ τῆς γῆς, ἄνδρα ἄδικον κακὰ θηρεύσει εἰς διαφθοράν. Ἔγνων ὅτι ποιήσει κύριος τὴν κρίσιν τοῦ πτωχοῦ, καὶ τὴν δίκην τῶν πενήτων. Πλὴν δίκαιοι ἐξομολογήσονται τῷ ὀνόματί σου, καὶ κατοικήσουσιν εὐθεῖς σὺν τῷ προσώπῳ σου.

Ψαλμὸς

Quia tu possedisti renes meos, suscepisti me de utero matris meæ. Confitebor tibi quia terribiliter magnificatus es, mirabilia opera tua & anima mea cognoscet nimis. Non est occultatum os meum à te, quod fecisti in occulto & substantia mea in inferioribus terræ. Imperfectum meum uiderunt oculi tui, & in libro tuo omnes scribentur, dies formabuntur & nemo in eis. Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui deus, nimis confortatus est principatus eorum. Dinumerabo eos & super arenam multiplicabuntur, exurrexi & adhuc sum tecum. Si occideris deus peccatores, uiri sanguinum declinate à me. Quia dicitis in cogitatione, accipiant in uanitate ciuitates suas. Nónne qui oderunt te domine oderam, & super inimicos tuos tabescebam. Perfecto odio oderam illos, inimici facti sunt mihi. Proba me deus & scito cor meum, interroga me & cognosce semitas meas. Et uide si uia iniquitatis in me est, & deduc me in uia æterna.

In finem, psalmus Dauid.

CXXXIX

ERipe me domine ab homine malo, à uiro iniquo eripe me. Qui cogitauerunt iniquitates in corde, tota die constituebant prælia. Acuerunt linguam suam sicut serpentes, uenenum aspidum sub labijs eorum. Custodi me domine de manu peccatoris, ab hominibus iniquis eripe me. Qui cogitauerunt supplantare gressus meos, absconderunt superbi laqueum mihi. Et funes extenderunt in laqueum, iuxta iter scandálum posuerũt mihi. Dixi domino, deus meus es tu, exaudi domine uocem deprecationis meæ. Domine domine uirtus salutis meæ, obumbrasti super caput meum in die belli. Ne tradas me domine à desiderio meo peccatori, cogitauerunt contra me, ne derelinquas me ne fortè exaltentur. Caput circuitus eorum, labor labiorum ipsorum operiet eos. Cadent super eos carbones, in ignem deijcies eos, in miserijs non subsistent. Vir linguosus non dirigetur in terra, uirum iniustum mala capient in interitu. Cognoui quia faciet dominus iudicium inopis, & uindictam pauperum. Veruntamen iusti confitebuntur nomini tuo, & habitabunt recti cum uultu tuo.

Psalmus

Quia tu possedisti renes meos, orsusq; es me in utero matris meæ. Confitebor tibi quoniam terribiliter magnificasti me, mirabilia opera tua & anima mea nouit nimis. Non sunt operta ossa mea à te quibus factus sum in abscondito, imaginatus sum in nouissimis terræ. Informem adhuc me uiderunt oculi tui, & in libro tuo omnes scribentur, dies formati sunt & non est una in eis. Mihi autem quàm honorabiles facti sunt amici tui deus, quàm fortes pauperes eorum. Dinumerabo eos & arena plures erunt, euigilaui & adhuc sum tecum. Si occideris deus impium, uiri sanguinum declinate à me. Qui contradicent tibi scelerate, eleuati sunt frustra aduersarij tui. Nónne odientes te domine odiui, & contra aduersarios tuos distabui. Perfecto odio oderam illos, inimici facti sunt mihi. Scrutare me deus & cognoscet cor meum, proba me & scito cogitationes meas. Et uide si uia doli in me est, & deduc me in uia æterna.

Victori, Canticum Dauid.

CXL

ERue me domine ab homine malo, à uiris iniquis salua me. Qui cogitauerunt malitias in corde, tota die uersati sunt in prælijs, Exacuerunt linguam suam quasi serpens, uenenum aspidis sub labijs eorum: semper.

Custodi me domine de manu impij, à uiro iniquitatum serua me, qui cogitauerunt supplantare gressus meos. Absconderunt superbi laqueum mihi, & funibus extenderunt rete iuxta semitam, offendiculum posuerunt mihi: semper. Dixi domino deus meus es tu, audi domine uocem deprecationis meæ. Domine deus fortitudo salutis meæ, protexisti caput meum in die belli. Ne des domine desideria impij, scelera eius ne effundantur & eleuentur: semper. Amaritudo conuiuarum meorum, labor labiorum eorum operiet eos.

Cadent super eos carbones ignis, deijcies eos in foueas ut non consurgant. Vir linguosus non dirigetur in terra, uirum iniquum mala capient in interitu. Scio quòd faciet dominus causam inopis, iudicia pauperum. Attamen iusti confitebuntur nomini tuo, habitabunt recti cum uultu tuo.

Psalmus

תהלים

פִּי־אַתָּה קָנִיתָ כִלְיוֹתָי תְּסֻכֵּנִי בְּבֶטֶן
אִמִּי׃ אוֹדְךָ עַל כִּי נוֹרָאוֹת נִפְלֵיתִי
נִפְלָאִים מַעֲשֶׂיךָ וְנַפְשִׁי יֹדַעַת מְאֹד׃
לֹא־נִכְחַד עַצְמִי מִמְּךָ אֲשֶׁר־עֻשֵּׂיתִי
בַסֵּתֶר רֻקַּמְתִּי בְּתַחְתִּיּוֹת אָרֶץ׃
גֶּלְמִי רָאוּ עֵינֶיךָ וְעַל־סִפְרְךָ כֻּלָּם יִכָּתֵבוּ
יָמִים יֻצָּרוּ וְלוֹ אֶחָד בָּהֶם׃ וְלִי
מַה־יָּקָרוּ רֵעֶיךָ אֵל מֹה עָצְמוּ רָאשֵׁיהֶם׃
אֶסְפְּרֵם מֵחוֹל יִרְבּוּן הֲקִיצוֹתִי
וְעוֹדִי עִמָּךְ׃ אִם־תִּקְטֹל אֱלוֹהַּ רָשָׁע׃ וַאֲנְשֵׁי
דָמִים סוּרוּ מֶנִּי׃ אֲשֶׁר
יֹמְרוּךָ לְמִזְמָה נָשׂוּא לַשָּׁוְא עָרֶיךָ׃
הֲלֹא־מְשַׂנְאֶיךָ יְהוָה׀ אֶשְׂנָא וּבְתָקוֹמְמֶיךָ
אֶתְקוֹטָט׃ תַּכְלִית שִׂנְאָה שְׂנֵאתִים
לְאוֹיְבִים הָיוּ לִי׃ חָקְרֵנִי אֵל וְדַע
לְבָבִי בְּחָנֵנִי וְדַע שַׂרְעַפָּי׃ וּרְאֵה
אִם־דֶּרֶךְ עֹצֶב־בִּי וּנְחֵנִי בְּדֶרֶךְ עוֹלָם׃

קמ

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר
לְדָוִד׃

חַלְּצֵנִי יְהוָה מֵאָדָם רָע מֵאִישׁ
חֲמָסִים תִּנְצְרֵנִי׃ אֲשֶׁר חָשְׁבוּ רָעוֹת
בְּלֵב כָּל־יוֹם יָגוּרוּ מִלְחָמוֹת׃ שָׁנְנוּ
לְשׁוֹנָם כְּמוֹ־נָחָשׁ חֲמַת עַכְשׁוּב תַּחַת
שִׂפְתֵימוֹ סֶלָה׃ שָׁמְרֵנִי יְהוָה׀ מִיְּדֵי
רָשָׁע מֵאִישׁ חֲמָסִים תִּנְצְרֵנִי אֲשֶׁר חָשְׁבוּ
לְרַחוֹת פְּעָמָי׃ טָמְנוּ גֵאִים׀ פַּח לִי
וַחֲבָלִים פָּרְשׂוּ רֶשֶׁת לְיַד־מַעְגָּל מוֹקְשִׁים
שָׁתוּ־לִי סֶלָה׃ אָמַרְתִּי לַיהוָה׀ אֵלִי
אַתָּה הַאֲזִינָה יְהוָה קוֹל תַּחֲנוּנָי׃
יְהוָה׀ אֲדֹנָי עֹז יְשׁוּעָתִי סַכּוֹתָה לְרֹאשִׁי
בְּיוֹם נָשֶׁק׃ אַל־תִּתֵּן יְהוָה מַאֲוַיֵּי
רָשָׁע זְמָמוֹ אַל־תָּפֵק יָרוּמוּ סֶלָה׃
רֹאשׁ מְסִבָּי עְמַל שְׂפָתֵימוֹ יְכַסֻּמוֹ׃
יִמּוֹטוּ עֲלֵיהֶם גֶּחָלִים בָּאֵשׁ יַפִּלֵם
בְּמַהֲמוֹרוֹת בַּל־יָקוּמוּ׃ אִישׁ לָשׁוֹן
בַּל־יִכּוֹן בָּאָרֶץ אִישׁ־חָמָס רָעָה יְצוּדֶנּוּ
לְמַדְחֵפוֹת׃ יָדַעְתִּי כִּי־יַעֲשֶׂה
יְהוָה׀ דִּין עֲנִי מִשְׁפַּט אֶבְיוֹנִים׃
אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ יֵשְׁבוּ יְשָׁרִים
אֶת־פָּנֶיךָ׃

קמא

Ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ρμ

Κύριε ἐκέκραξα πρός σε, εἰσάκουσόν μου, πρόσχες τῇ φωνῇ τῆς δεήσεώς μου, ἐν τῷ κεκραγέναι με πρός σε. Κατευθυνθήτω ἡ προσευχή μου ὡς θυμίαμα ἐνώπιόν σου, ἔπαρσις τῶν χειρῶν μου, θυσία ἑσπερινή. Θὲς κύριε φυλακὴν τῷ στόματί μου, καὶ θύραν περιοχῆς περὶ τὰ χείλη μου. Μὴ ἐκκλίνῃς τὴν καρδίαν μου εἰς λόγους πονηρίας, τοῦ προφασίζεσθαι προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις. Σὺν ἀνθρώποις ἐργαζομένοις τὴν ἀνομίαν, καὶ οὐ μὴ συνάσωμαι τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτῶν. Παιδεύσει με δίκαιος ἐν ἐλέει καὶ ἐλέγξει με, ἔλαιον δὲ ἁμαρτωλὸς, μὴ λιπανάτω τὴν κεφαλήν μου. Ὅτι ἔτι καὶ ἡ προσευχή μου ἐν τοῖς εὐδοκίαις αὐτῶν, κατεπόθησαν ἐχόμενα πέτρας, οἱ κριταὶ αὐτῶν. Ἀκούσονται τὰ ῥήματά μου ὅτι ἠδυνήθησαν, ὡσεὶ πάχος γῆς, ἐρρήγη ἐπὶ τῆς γῆς. Διεσπάρησαν τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ παρὰ τὸν ᾅδην, ὅτι πρός σε κύριε κύριε οἱ ὀφθαλμοί μου, ἐπί σοι ἤλπισα, μὴ ἀντανέλῃς τὴν ψυχήν μου. Φύλαξόν με ἀπὸ παγίδος ἧς ἐσκλήνησάν μοι, καὶ ἀπὸ σκανδάλων τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν. Πεσοῦνται ἐν ἀμφιβλήστρῳ αὐτῶν οἱ ἁμαρτωλοί, καθ' μόνας εἰμὶ ἐγὼ, ἕως ἂν παρέλθω.

Συνέσεως τῷ Δαυὶδ ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν τῷ σπηλαίῳ προσευχόμενον. ρμα

Φωνῇ μου πρὸς κύριον ἐκέκραξα, φωνῇ μου πρὸς τὸν θεὸν ἐδεήθην. Ἐκχεῶ ἐνώπιον αὐτοῦ τὴν δέησίν μου, τὴν θλῖψιν μου ἐνώπιον αὐτοῦ ἀπαγγελῶ. Ἐν τῷ ἐκλείπειν ἐξ ἐμοῦ τὸ πνεῦμά μου, καὶ σὺ ἔγνως τὰς τρίβους μου. Ἐν ὁδῷ ταύτῃ ᾗ ἐπορευόμην, ἔκρυψαν παγίδα μοι. Κατενόουν εἰς τὰ δεξιὰ καὶ ἐπέβλεπον, καὶ οὐκ ἦν ὁ γινώσκων με. Ἀπώλετο φυγὴ ἀπ' ἐμοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἐκζητῶν τὴν ψυχήν μου. Ἐκέκραξα πρός σε κύριε, εἶπα σὺ εἶ ἡ ἐλπίς μου, μερίς μου εἶ ἐν γῇ ζώντων. Πρόσχες πρὸς τὴν δέησίν μου, ὅτι ἐταπεινώθην σφόδρα. Ῥῦσαί με ἐκ τῶν καταδιωκόντων με, ὅτι ἐκραταιώθησαν ὑπὲρ ἐμέ. Ἐξάγαγε ἐκ φυλακῆς τὴν ψυχήν μου, τοῦ ἐξομολογήσασθαι τῷ ὀνόματί σου, ἐμὲ ὑπομενοῦσι δίκαιοι, ἕως οὗ ἀνταποδῷς μοι.

Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ ὅτε κατεδίωκεν αὐτὸν Ἀβεσσαλὼμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ. ρμβ

Κύριε εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου, ἐνώτισαι τὴν δέησίν μου ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου, εἰσάκουσόν μου ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου. Καὶ μὴ εἰσέλθῃς εἰς κρίσιν μετὰ τοῦ δούλου σου, ὅτι οὐ δικαιωθήσεται ἐνώπιόν σου πᾶς ζῶν. Ὅτι κατεδίωξεν ὁ ἐχθρὸς τὴν ψυχήν μου, ἐταπείνωσεν εἰς γῆν τὴν ζωήν μου. Ἐκάθισέ με ἐν σκοτεινοῖς ὡς νεκροὺς αἰῶνος, καὶ ἠκηδίασεν ἐπ' ἐμὲ ὁ πνεῦμά μου, ἐν ἐμοὶ ἐταράχθη ἡ καρδία μου.

Ἐμνήσθην

Psalmus Dauid. CXL

DOmine clamaui ad te, exaudi me: intende uoci meæ, quũ clamauero ad te. Dirigat oratio mea ſicut incenſum in cõſpectu tuo, eleuatio manuũ mearũ ſacrificiũ ueſpertinũ. Pone dñe cuſtodiã ori meo, & oſtiũ circunſtantiæ labijs meis. Non declines cor meũ in uerba malitię, ad excuſandas excuſationes in peccatis. Cũ hominib⁹ operãtibus iniquitatẽ, & non cõmunicabo cũ electis eorũ. Corripiet me iuſtus in miſericordia & increpabit me, oleũ aũt peccatoris non impinguet caput meum. Qm̃ adhuc & oratio mea in beneplacitis eorũ, abſorpti ſunt iuncti petræ iudices eorũ. Audiẽt uerba mea qm̃ potuerũt, ſicut craſſitudo terræ erupta eſt ſuper terrã. Diſſipata ſunt oſſa noſtra ſecus infernũ, quia ad te dñe dñe oculi mei: in te ſperaui, non auferas animã meã. Cuſtodi me à laqueo quẽ ſtatuerũt mihi, & à ſcãdalis operãtiũ iniquitatẽ. Cadent in retiaculo eius peccatores, ſingulariter ſum ego donec trãſeam.

Intellect⁹ Dauid quũ eſſet in ſpelũca oratio.

VOce mea ad dñm clamaui, uoce (CXLI mea ad deũ deprecatus ſum. Effũdo in conſpectu eius orationẽ meã, tribulationem meã ante ipſũ pronuntio. In deficiẽdo ex me ſpiritũ meum, & tu cognouiſti ſemitas meas. In uia hac qua ambulabam, abſcõderunt laqueum mihi. Conſiderabã ad dexterã & uidebam, & non erat qui cognoſceret me. Perijt fuga à me, & non eſt qui requirat animã meã. Clamaui ad te domine, dixi tu es ſpes mea, portio mea in terra uiuentiũ. Intẽde ad deprecationem meam, quia humiliatus ſum nimis. Libera me à perſequentibus me, quia confortati ſunt ſuper me. Educ de cuſtodia animam meam ad cõfitendum nomini tuo, me expectant iuſti donec retribuas mihi.

Pſalmus Dauid quando perſequebatur eum filius ſuus Abeſſalom. CXLII

DOmine exaudi orationẽ meã, auribus percipe obſecrationẽ meam in ueritate tua, exaudi me in tua iuſtitia. Et non intres in iudiciũ cum ſeruo tuo, quia non iuſtificabit in cõſpectu tuo omnis uiuens. Quia perſequut⁹ eſt inimicus animã meã, humiliauit in terra uitã meã. Collocauit me in obſcuris ſicut mortuos ſeculi, & anxiatus eſt ſup me ſpiritus meus, in me turbatũ eſt cor meum.

Memor

Psalmus Dauid.

CXLI

DOmine clamaui ad te festina mihi, exaudi uocem meam clamantis ad te. Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo eleuatio manuum mearum sacrificium uespertinum. Pone domine custodiam ori meo, seruapaupertatem labiorum meorum. Ne declines cor meum in uerbum malum uoluere cogitationes impias cum uiris operantibus iniquitatem, neque comedere in delitijs eorum. Corripiat me iustus in misericordia & arguat me, oleum amaritudinis non impinguet caput meum, quia adhuc oratio mea pro malicijs eorum. Sublati sunt iuxta petram iudices eorum, & audient uerba mea quoniam decora sunt. Sicut agricola cum scindit terram, sic dissipata sunt ossa nostra in ore inferni. Quia ad te dñe deus oculi mei, in te speraui ne euacues animam meam. Custodi me de manibus laquei quem posuerunt mihi, de offendiculis operantium iniquitatem. Incident in rete eius impij, simul autem ego transibo.

Eruditio Dauid, cum esset in spelunca, oratio. CXLIII

VOce mea ad dominum clamaui, uoce mea ad dominum deprecatus sum. Effundam in conspectu eius eloquium meum, tribulationem meam coram illo annunciabo. Cum anxius in me fuerit spiritus meus tu enim nosti semitam meam in uia hac qua ambulabo, absconderunt laqueum mihi. Respice ad dexteram & uide quia non sit qui agnoscat me periit fuga à me, & non qui quærat animam meam. Clamaui ad te domine dixi tu es spes mea, pars mea in terra uiuentium. Auscultа deprecationem meam quoniam infirmatus sum nimis, libera me à persecutoribus meis, quoniam confortati sunt super me. Educ de carcere animam meam ut confiteatur nomini tuo, in me coronabuntur iusti, cum retribueris mihi.

Psalmus Dauid. CXLIII

DOmine exaudi orationem meam auscultа deprecationem meam, in ueritate tua exaudi me in iustitia tua. Et non uenias ad iudicandum cum seruo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis uiuens, Persecutus est enim inimicus animam meam confregit in terra uitam meam, posuit me in tenebris quasi mortuos antiquos. Et anxius fuit in me spiritus meus, in medio mei sollicitum fuit cor meum.

Recordabor

קמח

מִזְמוֹר לְדָוִד

יְהוָה שָׁמַעְתִּי תְפִלָּתִי הַאֲזִינָה
קוֹלִי בְּקַשָּׁתָי־לָךְ׃ תִּכּוֹן תְּפִלָּתִי קְטֹרֶת
לְפָנֶיךָ מַשְׂאַת כַּפַּי מִנְחַת־עָרֶב׃
שִׁיתָה יְהוָה שָׁמְרָה־לְּפִי נְצֹר־דֶּלֶת עַל־שְׂפָתָי׃
אַל־תַּט לִבִּי ׀ לְדָבָר־רָע
לְהִתְעוֹלֵל עֲלִלוֹת בְּרֶשַׁע אֶת־אִישִׁים
פֹּעֲלֵי־אָוֶן וּבַל־אֶלְחַם בְּמַנְעַמֵּיהֶם׃
יַכֵּנִי צַדִּיק ׀ חֶסֶד וְיוֹכִיחֵנִי שֶׁמֶן רֹאשׁ
אַל־יָנִי רֹאשִׁי כִּי־עוֹד וּתְפִלָּתִי בְּרָעוֹתֵיהֶם
׃ נִשְׁמְטוּ בִידֵי־סֶלַע שֹׁפְטֵיהֶם
וְשָׁמְעוּ אִמְרַי כִּי נָעֲמוּ׃ כְּמוֹ פוֹלֵחַ
וּבוֹקֵעַ בָּאָרֶץ נִפּוֹרוּ עַצְמֵינוּ לְפִי שְׁאוֹל׃
כִּי אֵלֶיךָ ׀ יְהוִה אֲדֹנָי עֵינָי בְּכָה
חָסִיתִי אַל־תֶּעֱרֹ נַפְשִׁי׃ שְׁמְרֵנִי מִיְּדֵי
פַּח יָקְשׁוּ לִי וּמוֹקְשׁוֹת פֹּעֲלֵי אָוֶן׃
יִפְּלוּ בְמַכְמֹרֹתָיו רְשָׁעִים יַחַד אָנֹכִי עַד־
אֶעֱבוֹר׃

קמט

מַשְׂכִּיל לְדָוִד בִּהְיוֹתוֹ
בַּמְּעָרָה תְּפִלָּה׃

קוֹלִי אֶל־יְהוָה אֶזְעָק קוֹלִי אֶל־יְהוָה
אֶתְחַנָּן׃ אֶשְׁפֹּךְ לְפָנָיו שִׂיחִי צָרָתִי
לְפָנָיו אַגִּיד׃ בְּהִתְעַטֵּף ׀ עָלַי רוּחִי
וְאַתָּה יָדַעְתָּ נְתִיבָתִי בְּאֹרַח־זוּ ־אֲהַלֶּךְ
טָמְנוּ פַח לִי׃ חַבִּיט יָמִין ׀ וּרְאֵה
וְאֵין־לִי מַכִּיר ־אָבַד מָנוֹס מִמֶּנִּי ־אֵין
דּוֹרֵשׁ לְנַפְשִׁי׃ זָעַקְתִּי אֵלֶיךָ יְהוָה
אָמַרְתִּי אַתָּה מַחְסִי חֶלְקִי בְּ־אֶרֶץ הַחַיִּים
׃ הַקְשִׁיבָה ׀ אֶל־רִנָּתִי כִּי־דַלּוֹתִי
מֵאֹד הַצִּילֵנִי מֵרֹדְפַי כִּי אָמְצוּ מִמֶּנִּי׃
הוֹצִיאָה מִמַּסְגֵּר ׀ נַפְשִׁי לְהוֹדוֹת אֶת־שְׁמֶךָ
בִּי יַכְתִּרוּ צַדִּיקִים כִּי תִגְמֹל עָלָי׃

קמג

מִזְמוֹר לְדָוִד

יְהוָה ׀ שְׁמַע תְּפִלָּתִי הַאֲזִינָה אֶל־
תַּחֲנוּנַי בֶּאֱמוּנָתְךָ עֲנֵנִי בְּצִדְקָתֶךָ׃
וְאַל־תָּבֹא בְמִשְׁפָּט אֶת־עַבְדֶּךָ כִּי לֹא־יִצְדַּק
לְפָנֶיךָ כָּל־חָי׃ כִּי־רָדַף אוֹיֵב ׀ נַפְשִׁי
דִּכָּא לָאָרֶץ חַיָּתִי ־הוֹשִׁיבַנִי בְּמַחֲשַׁכִּים
כְּמֵתֵי עוֹלָם׃ וַתִּתְעַטֵּף עָלַי רוּחִי
בְּתוֹכִי יִשְׁתּוֹמֵם לִבִּי׃

Εμνήσθην ἡμερῶν ἀρχαίων, ἐμελέτησα ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου, ἐν τοῖς ποιήμασι τῶν χειρῶν σου ἐμελέτων. Διεπέτασα πρός σε τὰς χεῖράς μου, ἡ ψυχή μου ὡς γῆ ἄνυδρός σοι. Ταχὺ εἰσάκουσόν μου κύριε, ἐξέλιπε τὸ πνεῦμά μου. Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ὁμοιωθήσομαι τοῖς καταβαίνουσιν εἰς λάκκον. Ἄκουσόν μου τὸ πρωὶ τὸ ἔλεός σου, ὅτι σοὶ ἤλπισα. Γνώρισόν μοι κύριε ὁδὸν, ἐν ᾗ πορεύσομαι, ὅτι πρός σε ἦρα τὴν ψυχήν μου. Ἐξελοῦ με ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου κύριε πρός σε κατέφυγον, δίδαξόν με τοῦ ποιεῖν τὸ θέλημά σου, ὅτι σὺ εἶ ὁ θεός μου. Τὸ πνεῦμά σου τὸ ἀγαθὸν ὁδηγήσει με ἐν γῇ εὐθείᾳ, ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου κύριε ζήσεις με. Ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ἐξάξεις ἐκ θλίψεως τὴν ψυχήν μου. Καὶ ἐν τῷ ἐλέει σου ἐξολοθρεύσεις τοὺς ἐχθρούς μου. Καὶ ἀπολεῖς πάντας τοὺς θλίβοντας τὴν ψυχήν μου, ὅτι ἐγὼ δοῦλός σου εἰμί.

Κάθισμα ιθ.

Τῷ Δαυὶδ πρὸς τὸν Γολιάθ. ρμγ

Εὐλογητὸς κύριος ὁ θεός μου, ὁ διδάσκων τὰς χεῖράς μου εἰς παράταξιν, τοὺς δακτύλους μου εἰς πόλεμον. Ἔλεός μου καὶ καταφυγή μου, ἀντιλήπτωρ μου καὶ ῥύστης μου. Ὑπερασπιστής μου καὶ ἐπ' αὐτῷ ἤλπισα, ὁ ὑποτάσσων τὸν λαόν μου ὑπ' ἐμέ. Κύριε τί ἄνθρωπος, ὅτι ἐγνώσθης αὐτῷ, ἢ υἱὸς ἀνθρώπου ὅτι λογίζῃ αὐτῷ. Ἄνθρωπος ματαιότητι ὡμοιώθη, αἱ ἡμέραι αὐτοῦ ὡσεὶ σκιὰ παράγουσι. Κύριε κλῖνον οὐρανούς σου καὶ κατάβηθι, ἅψαι τῶν ὀρέων καὶ καπνισθήσονται. Ἀστραπὴν καὶ σκορπιεῖς αὐτούς, βαλεῖς τὰ βέλη σου καὶ συνταράξεις αὐτούς. Ἐξαπόστειλον τὴν χεῖρά σου ἄνωθεν, ἐξελοῦ με καὶ ῥῦσαί με ἐξ ὑδάτων πολλῶν, ἐκ χειρὸς υἱῶν ἀλλοτρίων. Ὧν τὸ στόμα ἐλάλησε ματαιότητα, καὶ ἡ δεξιὰ αὐτῶν δεξιὰ ἀδικίας. Ὁ θεὸς ᾠδὴν καινὴν ᾄσομαί σοι. ἐν ψαλτηρίῳ δεκαχόρδῳ ψαλῶ σοι. Τῷ διδόντι τὴν σωτηρίαν τοῖς βασιλεῦσι, τῷ λυτρωσαμένῳ Δαυὶδ τὸν δοῦλον αὐτοῦ ἐκ ῥομφαίας πονηρᾶς. Ῥῦσαί με καὶ ἐξελοῦ με ἐκ χειρὸς υἱῶν ἀλλοτρίων, ὧν τὸ στόμα ἐλάλησε ματαιότητα, καὶ ἡ δεξιὰ αὐτῶν δεξιὰ ἀδικίας. Ὧν οἱ υἱοὶ αὐτῶν ὡς νεόφυτα ἑδραιωμένα ἐν τῇ νεότητι αὐτῶν. Αἱ θυγατέρες αὐτῶν κεκαλλωπισμέναι, περικεκοσμημέναι ὡς ὁμοίωμα ναοῦ. Τὰ ταμεῖα αὐτῶν πλήρη, ἐξερευγόμενα ἐκ τούτου εἰς τοῦτο. Τὰ πρόβατα αὐτῶν πολύτοκα, πληθυόντα ἐν ταῖς ἐξόδοις αὐτῶν, οἱ βόες αὐτῶν παχεῖς. Οὐκ ἔστι κατάπτωμα φραγμοῦ, οὐδὲ διέξοδος, οὐδὲ κραυγὴ ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῶν. Ἐμακάρισαν τὸν λαὸν ᾧ τοῦτο τὰ ὄντα, μακάριος ὁ λαός, οὗ κύριος ὁ θεὸς αὐτοῦ.

Αἴνεσις

Memor fui dierum antiquorum, meditatus sum in omnibus operibus tuis, in factis manuũ tuarũ meditabar. Expandi manus meas ad te, anima mea sicut terra sine aqua tibi. Velociter exaudi me dñe, defecit spiritus meus. Non auertas faciem tuam à me, & similis ero descẽdentibus in lacum. Auditam fac mihi mane misericordiam tuam, quia in te speraui. Notam fac mihi uiam in qua ambulẽ, quia ad te leuaui animã meã. Eripe me de inimicis meis dñe ad te confugi, doce me facere uoluntatẽ tuã, quia deus meus es tu. Spiritus tuus bonus deducet me in terrã rectam, propter nomẽ tuũ dñe, uiuificabis me in æquitate tua. Educes de tribulatione animã meã, & in misericordia tua disperdes inimicos meos. Et perdes omnes qui tribulant animã meam, quoniã ego seruus tuus sum.

Dauid aduersus Goliath. CXLIII

Benedictus dominus deus meus qui docet manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum. Misericordia & refugium meũ, susceptor meus & liberator meus. Protector meus & in ipso speraui, qui subdis populum meum sub me. Dñe quid est homo quia innotuisti ei, aut filius hominis quia reputas eũ? Homo uanitati similis factus est, dies eius sicut umbra prætereunt. Domine inclina cœlos tuos & descende, tange montes & fumigabunt. Fulgura coruscationem & dissipabis eos, emitte sagittas tuas & conturbabis eos. Emitte manum tuam de alto, eripe me & libera me de aquis multis, de manu filiorũ alienorũ. Quorũ os locutũ est uanitatẽ, & dextera eorũ, dextera iniquitatis. Deus canticũ nouũ cantabo tibi, in psalterio decachordo psallam tibi. Qui das salutem regibus, qui redemisti Dauid seruum tuum, de gladio maligno eripe me. Et eruc me de manu filiorũ alienorũ, quorũ os locutum est uanitatẽ, & dextera eorũ dextera iniquitatis. Quorũ filij sicut nouellæ plantationes, in iuuentute sua. Filiæ eorũ cõpositæ, circũornatæ ut similitudo tẽpli. Promptuaria eorũ plena eructantia ex hoc in illud. Oues eorũ fœtosæ, abundantes in egressibus suis, boues eorum crassæ. Non est ruina maceriæ, neq; transitus neq; clamor in plateis eorum. Beatum dixerunt populũ cui hæc sunt, beatus populus cuius dominus deus eius.

Laudatio

Recordabar dierum antiquorum, meditabar omnia opera tua, facta manuum tuarum loquebar. Expandi manus meas ad te, anima mea quasi terra sitiens ad te: semper. Cito exaudi me domine, defecit spiritus meus, ne abscondas faciem tuam à me, & comparabor descendentibus in lacum. Fac me audire mane misericordiam tuam, quoniam in te confido: notam fac mihi uiam in qua ambulem, quoniam ad te leuaui animam meam. Libera me de inimicis meis domine, à te protectus sum. Doce me ut faciam uoluntatem tuam, quia tu deus meus, spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam. Propter nomen tuum domine uiuificabis me, in iustitia tua educes de angustia animam meam. Et in misericordia tua dissipabis inimicos meos, & perdes omnes ligantes animam meam, ego enim sum seruus tuus.

Dauid. CXLIIII

Benedictus dominus fortis meus, qui docet manus meas ad prælium, digitos meos ad bellum. Misericordia mea & fortitudo mea, auxiliator meus & saluator meus, scutum meum, & in ipso speraui qui subiecit populos mihi. Domine quid est homo quia agnoscis eum, filius hominis quia computas eum. Homo uanitati assimilatus est, dies eius quasi umbra pertransiens. Domine inclina cœlos tuos & descende, tange montes & fumigabunt. Mica fulmine & dissipa eos, mitte sagittam tuam & interfice illos. Extende manum tuam de excelso, libera me & erue me de aquis multis, de manu filiorum alienorum. Quorum os loquutum est uanitatem, & dextera eorum dextera mendacij. Deus canticum nouum cantabo tibi, in psalterio decachordo psallam tibi. Qui dat salutem regibus, qui eruit Dauid seruum suum de gladio pessimo. Libera me & erue me de manu filiorum alienorum, quorum os loquutum est uanitatem, & dextera eorum dextera mendacij. Vt sint filij nostri quasi plantatio crescens in adolescentia sua, filiæ nostræ quasi anguli, ornati ad similitudinem templi. Promptuaria nostra plena & superfundentia ex hoc in illud, pecora nostra in milibus, & innumerabilia in compitis nostris. Tauri nostri pingues non est interruptio & non est egressus, & non est ululatus in plateis nostris. Beatus populus cuius talia sunt, beatus populus cuius dominus deus suus.

זָכַרְתִּי יָמִים מִקֶּדֶם הָגִיתִי בְכָל־
פָּעֳלֶךָ בְּמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ אֲשׂוֹחֵחַ׃
פָּרַשְׂתִּי יָדַי אֵלֶיךָ נַפְשִׁי כְּאֶרֶץ־עֲיֵפָה לְךָ
סֶלָה׃ מַהֵר עֲנֵנִי יְהוָה כָּלְתָה רוּחִי
אַל־תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי וְנִמְשַׁלְתִּי עִם־
יוֹרְדֵי בוֹר׃ הַשְׁמִיעֵנִי בַבֹּקֶר
חַסְדֶּךָ כִּי־בְךָ בָטָחְתִּי הוֹדִיעֵנִי דֶּרֶךְ זוּ אֵלֶךְ
כִּי אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי נַפְשִׁי׃ הַצִּילֵנִי
מִן־אוֹיְבַי יְהוָה אֵלֶיךָ כִּסִּיתִי׃
לַמְּדֵנִי לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ כִּי־אַתָּה אֱלוֹהַי
רוּחֲךָ טוֹבָה תַּנְחֵנִי בְּאֶרֶץ מִישׁוֹר׃
לְמַעַן שִׁמְךָ יְהוָה תְּחַיֵּנִי בְּצִדְקָתֶךָ
תּוֹצִיא מִצָּרָה נַפְשִׁי׃ וּבְחַסְדְּךָ תַּצְמִית
אוֹיְבָי וְהַאֲבַדְתָּ כָּל־צוֹרְרֵי נַפְשִׁי כִּי־אֲנִי
עַבְדֶּךָ׃

קמד

לְדָוִד

בָּרוּךְ יְהוָה צוּרִי הַמְלַמֵּד יָדַי לַקְרָב
אֶצְבְּעוֹתַי לַמִּלְחָמָה׃ חַסְדִּי וּמְצוּדָתִי
מִשְׂגַּבִּי וּמַפַּלְטִי לִי מָגִנִּי וּבוֹ חָסִיתִי
הָרוֹדֵד עַמִּי תַּחְתָּי׃ יְהוָה מָה־אָדָם
וַתֵּדָעֵהוּ בֶּן־אֱנוֹשׁ וַתְּחַשְּׁבֵהוּ׃ אָדָם
לַהֶבֶל דָּמָה יָמָיו כְּצֵל עוֹבֵר׃
יְהוָה הַט־שָׁמֶיךָ וְתֵרֵד גַּע בֶּהָרִים וְיֶעֱשָׁנוּ
׃ בְּרוֹק בָּרָק וּתְפִיצֵם שְׁלַח חִצֶּיךָ
וְתָהֳמֵם׃ שְׁלַח יָדֶיךָ מִמָּרוֹם פְּצֵנִי
וְהַצִּילֵנִי מִמַּיִם רַבִּים מִיַּד בְּנֵי נֵכָר׃
אֲשֶׁר פִּיהֶם דִּבֶּר־שָׁוְא וִימִינָם יְמִין
שָׁקֶר׃ אֱלֹהִים שִׁיר חָדָשׁ אָשִׁירָה
לָךְ בְּנֵבֶל עָשׂוֹר אֲזַמְּרָה־לָּךְ׃ הַנּוֹתֵן
תְּשׁוּעָה לַמְּלָכִים הַפּוֹצֶה אֶת־דָּוִד עַבְדּוֹ
מֵחֶרֶב רָעָה׃ פְּצֵנִי וְהַצִּילֵנִי מִיַּד
בְּנֵי־נֵכָר אֲשֶׁר פִּיהֶם דִּבֶּר־שָׁוְא וִימִינָם
יְמִין שָׁקֶר׃ אֲשֶׁר בָּנֵינוּ כִּנְטִעִים
מְגֻדָּלִים בְּנוֹתֵינוּ כְּזָוִיֹּת
מְחֻטָּבוֹת תַּבְנִית הֵיכָל׃ מְזָוֵינוּ
מְלֵאִים מְפִיקִים מִזָּן אֶל־זָן צֹאנֵנוּ
מַאֲלִיפוֹת מְרֻבָּבוֹת בְּחוּצוֹתֵינוּ׃
אַלּוּפֵינוּ מְסֻבָּלִים אֵין פֶּרֶץ וְאֵין יוֹצֵאת
וְאֵין צְוָחָה בִּרְחוֹבוֹתֵינוּ׃ אַשְׁרֵי
הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְּהוָה
אֱלֹהָיו׃

Αἴνεσις τῷ Δαυίδ. ρμδ

Ὑψώσω σε ὁ θεός μου ὁ βασιλεύς μου, καὶ εὐλογήσω τὸ ὄνομά σου, εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Καθ' ἡμέραν ἡμέραν εὐλογήσω σε, καὶ αἰνέσω τὸ ὄνομά σου, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Μέγας κς καὶ αἰνετὸς σφόδρα, καὶ τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ οὐκ ἔστι πέρας. Γενεὰ καὶ γενεὰ ἐπαινέσει τὰ ἔργα σου, καὶ τὴν δύναμίν σου ἀπαγγελοῦσι. Τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς δόξης τῆς ἁγιωσύνης σου λαλήσουσι, καὶ τὰ θαυμάσιά σου διηγήσονται. Καὶ τὴν δύναμιν τῶν φοβερῶν σου ἐροῦσι, καὶ τὴν μεγαλωσύνην σου διηγήσονται. Μνήμην τοῦ πλήθους τῆς χρηστότητός σου ἐκβλύσουσι, καὶ τῇ δικαιοσύνῃ σου ἀγαλλιάσονται. Οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων ὁ κς, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος. Χρηστὸς κς τοῖς σύμπασι, καὶ οἱ οἰκτιρμοὶ αὐτοῦ, ἐπὶ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ. Ἐξομολογησάσθωσάν σοι κε, πάντα τὰ ἔργα σου, καὶ οἱ ὅσιοί σου εὐλογησάτωσάν σε. Δόξαν τῆς βασιλείας σου ἐροῦσι, καὶ τὴν δύναμίν σου λαλήσουσι. Τοῦ γνωρίσαι τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων τὴν δύναμιν σου, καὶ τὴν δόξαν τῆς μεγαλοπρεπείας τῆς βασιλείας σου. Ἡ βασιλεία σου, βασιλεία πάντων τῶν αἰώνων, καὶ ἡ δεσποτεία σου, ἐν πάσῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ. Πιστὸς κς ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις αὐτοῦ, καὶ ὅσιος ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. Ὑποστηρίζει κς πάντας τοὺς καταπίπτοντας, καὶ ἀνορθοῖ πάντας τοὺς κατῃραγμένους. Οἱ ὀφθαλμοὶ πάντων εἰς σε ἐλπίζουσι, καὶ σὺ δίδως τὴν τροφὴν αὐτῶν ἐν εὐκαιρίᾳ. Ἀνοίγεις σὺ τὴν χεῖρά σου, καὶ ἐμπιπλᾷς πᾶν ζῶον εὐδοκίας. Δίκαιος κς ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ ὅσιος ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. Ἐγγὺς κς πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτόν, πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτὸν ἐν ἀληθείᾳ. Θέλημα τῶν φοβουμένων αὐτὸν ποιήσει, καὶ τὴν δέησιν αὐτῶν εἰσακούσεται καὶ σώσει αὐτούς. Φυλάσσει κς πάντας τοὺς ἀγαπῶντας αὐτόν, καὶ πάντας τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἐξολεθρεύσει. Αἴνεσιν κου λαλήσει τὸ στόμα μου, καὶ εὐλογείτω πᾶσα σὰρξ τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον αὐτοῦ, εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Ἀλληλούϊα. ἀγγαίου καὶ ζαχαρίου. ρμε

Αἰνεῖ ἡ ψυχή μου τὸν κν, αἰνέσω κν ἐν τῇ ζωῇ μου, ψαλῶ τῷ θεῷ μου ἕως ὑπάρχω. Μὴ πεποίθατε ἐπ' ἄρχοντας καὶ ἐπὶ υἱοὺς ἀνθρώπων, οἷς οὐκ ἔστι σωτηρία. Ἐξελεύσεται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ καὶ ἐπιστρέψει εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀπολοῦνται πάντες οἱ διαλογισμοὶ αὐτῶν. Μακάριος οὗ ὁ θεὸς ἰακὼβ βοηθὸς αὐτοῦ, ἡ ἐλπὶς αὐτοῦ ἐπὶ κν τὸν θεὸν αὐτοῦ. Τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς. Τὸν φυλάσσοντα ἀλήθειαν εἰς τὸν αἰῶνα, ποιοῦντα κρίμα τοῖς ἀδικουμένοις, διδόντα τροφὴν τοῖς πεινῶσι.

Κύριος

Laudatio Dauid. CXLIIII

EXaltabo te deus meus rex, & benedicã nomini tuo in seculũ & in seculũ seculi. Per singulos dies benedicã tibi, & laudabo nomẽ tuum in seculũ & in seculũ seculi. Magnus dñs & laudabilis nimis, & magnitudinis eius nõ est finis. Generatio & generatio laudabũt opera tua, & potentiã tuã pronuntiabũt. Magnificentiã glorię sanctitatis tuæ loquentur, & mirabilia tua narrabunt. Et uirtutem terribilium tuorũ dicent, & magnitudinẽ tuam narrabunt. Memoriam abũdantiæ suauitatis tuæ eructabunt, & iustitia tua exultabũt. Miserator & misericors dñs, patiens & multum misericors. Suauis dñs uniuersis, & miserationes eius super omnia opera eius. Cõfiteant tibi dñe omnia opera tua, & sancti tui benedicant tibi. Gloriam regni tui dicent, & potentiam tuam loquentur. Vt notã faciant filijs hominũ potentiam tuam, & gloriam regni tui. Regnũ tuum, regnum omniũ seculorum, & dominatio tua in omni generatiõe & generatione. Fidelis dominus in omnibus uerbis suis, & sanctus in omnibus operibus suis. Alleuat dñs omnes qui corruũt, & eriget omnes elisos. Oculi omniũ in te sperãt, & tu das escam illorũ in tẽpore opportuno. Aperis tu manũ tuã, & imples omne animal benedictione. Iustus dñs in omnibus uijs suis, & sanctus in omnibus operibus suis. Prope est dñs omnibus inuocantibus, inuocantibus eum in ueritate. Voluntatẽ timentiũ se faciet, & deprecationẽ eorũ exaudiet, & saluos faciet eos. Custodit dñs omnes diligentes se, & omnes peccatores dispercet. Laudationẽ domini loquetur os meum, & benedicat omnis caro nomini sancto eius, in seculum & in seculum seculi.

Alleluia. Aggæi & Zachariæ. CXLV

LAuda anima mea dñm, laudabo dominũ in uita mea, psallam deo meo quandiu fuero. Nolite confidere in principibus, in filijs hominũ in quibus non est salus. Exibit spiritus eius & reuertetur in terrã suam, in illa die peribũt omnes cogitationes eorũ. Beatus cuius deus Iacob adiutor eius, spes eius in dño deo ipsius, qui fecit cœlũ & terram, mare & omnia quæ in eis sunt. Qui custodit ueritatem in seculum, facit iudicium iniuriam patiẽtibus, dat escam esurientibus.

Dominus

Laudatio Dauid.

CXLV

EXaltabo te deus meus rex,& benedicam nomini tuo in æternum & ultra. In omni die benedicam tibi, & laudabo nomen tuum in sempiternum iugiter. Magnus dominus & laudabilis nimis,& magnificentiæ eius non est inuentio. Generatio ad generationem laudabit opera tua, & fortitudines tuas annuntiabunt. Decorem gloriæ magnitudinis tuæ, & uerba mirabilium tuorum loquar. Et fortitudinem horribilium tuorum loquentur, & magnitudines tuas narrabunt. Memoriam multæ bonitatis tuæ loquentur, & iustitias tuas laudabunt. Clemens & misericors dominus,patiens & multæ miserationis. Bonus dominus omnibus, & misericordiæ eius in uniuersa opera eius. Confiteantur tibi domine omnia opera tua,& sancti tui benedicant tibi. Gloriam regni tui dicent,& fortitudines tuas loquentur. Vt ostendant filijs hominum fortitudines eius, & gloriam decoris regni eius. Regnum tuũ regnum omnium seculorum,& potestas tua in omni generatione & generationem. Sustentat dominus omnes corruentes,& erigit omnes iacentes. Oculi omnium in te sperant,& tu das eis escam suam in tempore suo. Aperis manus tuas, & imples omne animal refectione. Iustus dominus in omnibus uijs suis , & sanctus in omnibus operibus suis. Iuxta est dominus omnibus qui inuocant illum,omnibus qui inuocant illum in ueritate. Placitum timentium se faciet, & clamorem eorum exaudiet & saluabit eos. Custodit dominus omnes diligentes se, & uniuersos impios conteret. Laudem domini loquetur os meum,& benedicet omnis caro nomini sancto eius in æternum & iugiter.

Halleluia.

CXLVI

LAuda anima mea dominum. Laudabo dominum in uita mea, cantabo deo meo quandiu sum. Nolite confidere in principibus, in filio hominis cui non est salus. Egredietur spiritus eius & reuertetur in humum suam,in die illa peribunt cogitationes eius. Beatus cuius deus Iacob auxiliator eius, spes eius in domino deo suo. Qui fecit cœlos & terram, mare & omnia quæ in eis sunt,qui custodit ueritatem in sempiternum. Qui facit iudicium calumniam sustinentibus & dat panem esurientibus,dominus soluit uinctos. Dominus

קמס

תְּחִלָּה לְדָוִד

אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה
שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד׃ בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ
וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד׃ גָּדוֹל
יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר׃
דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ
יַגִּידוּ׃ הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי
נִפְלְאוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה׃ וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ
יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה׃ זֵכֶר רַב־
טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ׃ חַנּוּן
וְרַחוּם יְהוָה אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל־חָסֶד׃
טוֹב־יְהוָה לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־
מַעֲשָׂיו׃ יוֹדוּךָ יְהוָה כָּל־מַעֲשֶׂיךָ
וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה׃ כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ
יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ׃ לְהוֹדִיעַ
לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר
מַלְכוּתוֹ׃ מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל־
עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר׃
סוֹמֵךְ יְהוָה לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־
הַכְּפוּפִים׃ עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ
וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ׃
פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן׃
צַדִּיק יְהוָה בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל־
מַעֲשָׂיו׃ קָרוֹב יְהוָה לְכָל־קֹרְאָיו
לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאוּהוּ בֶאֱמֶת׃ רְצוֹן
יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע
וְיוֹשִׁיעֵם׃ שׁוֹמֵר יְהוָה אֶת־כָּל־
אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד׃
תְּהִלַּת יְהוָה יְדַבֶּר־פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר
שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃

קמו

הַלְלוּיָהּ

הַלְלִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה׃
אֲהַלְלָה יְהוָה בְּחַיָּי אֲזַמְּרָה לֵאלֹהַי
בְּעוֹדִי׃ אַל־תִּבְטְחוּ בִנְדִיבִים בְּבֶן־
אָדָם שֶׁאֵין לוֹ תְּשׁוּעָה׃ תֵּצֵא
רוּחוֹ יָשֻׁב לְאַדְמָתוֹ בַּיּוֹם הַהוּא אָבְדוּ
עָשְׁתֹנֹתָיו׃ אַשְׁרֵי שֶׁאֵל יַעֲקֹב בְּעֶזְרוֹ
שִׂבְרוֹ עַל־יְהוָה אֱלֹהָיו׃ עֹשֶׂה
שָׁמַיִם וָאָרֶץ אֶת־הַיָּם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּם
הַשֹּׁמֵר אֱמֶת לְעוֹלָם׃ עֹשֶׂה
מִשְׁפָּט לָעֲשׁוּקִים נוֹתֵן לֶחֶם לָרְעֵבִים
יְהוָה מַתִּיר אֲסוּרִים׃

Κύριος λύει πεπεδημένους, κς σοφοῖ τυφλοῦς. Κύριος ἀνορθοῖ κατερραγμένους, κς ἀγαπᾷ δικαίους. Κς φυλάσσει τοὺς προσηλύτους, ὀρφανὸν καὶ χήραν ἀναλήψεται, καὶ ὁδὸν ἁμαρτωλῶν ἀφανιεῖ. Βασιλεύσει κύριος εἰς τὸν αἰῶνα, ὁ θεός σου σιὼν εἰς γενεὰν καὶ γενεάν.

Αλληλούϊα. ἀγγαίου καὶ ζαχαρίου. ψμς Αἰνεῖτε τὸν κν ὅτι ἀγαθὸν ψαλμός, τῷ θεῷ ἡμῶν ἡδυσθείη αἶνεσις. Οἰκοδομῶν ἱερουσαλὴμ ὁ κύριος, τὰς διασπορὰς τοῦ ἰσραὴλ συνάξει. Ὁ ἰώμενος τοὺς συντετριμμένους τῇ καρδίᾳ, καὶ δεσμεύων τὰ συντρίμματα αὐτῶν. Ὁ ἀριθμῶν πλῆθος ἄστρων, καὶ πᾶσιν αὐτοῖς ὀνόματα καλῶν. Μέγας ὁ κς ἡμῶν, καὶ μεγάλη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ, καὶ τῆς συνέσεως αὐτοῦ, οὐκ ἔστιν ἀριθμός. Ἀναλαμβάνων πραεῖς ὁ κς, ταπεινῶν δὲ ἁμαρτωλοὺς ἕως γῆς. Ἐξάρξατε τῷ κῷ ἐν ἐξομολογήσει, ψάλατε τῷ θεῷ ἡμῶν ἐν κιθάρᾳ. Τῷ περιβάλλοντι τὸν οὐρανὸν ἐν νεφέλαις, τῷ ἑτοιμάζοντι τῇ γῇ ὑετόν. Τῷ ἐξανατέλλοντι ἐν ὄρεσι χόρτον, καὶ χλόην τῇ δουλείᾳ τῶν ἀνθρώπων. Διδόντι τοῖς κτήνεσι τροφὴν αὐτῶν, καὶ τοῖς νεοσσοῖς τῶν κοράκων τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτόν. Οὐκ ἐν τῇ ἰσχύϊ τοῦ ἵππου θελήσει, οὐδὲ ἐν ταῖς κνήμαις τοῦ ἀνδρὸς εὐδοκεῖ. Εὐδοκεῖ κύριος ἐν τοῖς φοβουμένοις αὐτόν, καὶ ἐν τοῖς ἐλπίζουσιν ἐπὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

Αλληλούϊα. ἀγγαίου καὶ ζαχαρίου. ψμζ Παίνει ἰερουσαλὴμ τὸν κύριον, αἶνει τὸν θεόν σου σιών. Ὅτι ἐνίσχυσε τοὺς μοχλοὺς τῶν πυλῶν σου, εὐλόγησε τοὺς υἱούς σου ἐν σοί. Ὁ θεὶς τὰ ὅριά σου εἰρήνην, καὶ σεμιδάλεως πυροῦ ἐμπιπλῶν σε. Ὁ ἀποστέλλων τὸν λόγιον αὐτοῦ τῇ γῇ, ἕως τάχους δραμεῖται ὁ λόγος αὐτοῦ. Διδόντος χιόνα αὐτοῦ ὡσεὶ ἔριον, ὁμίχλην ὡσεὶ σποδὸν πάσοντος. Βάλλοντος κρύσταλλον αὐτοῦ ὡσεὶ ψωμούς, κατὰ πρόσωπον ψύχους αὐτοῦ τίς ὑποστήσεται; Ἐξαποστελεῖ τὸν λόγον αὐτοῦ καὶ τήξει αὐτούς, πνεύσει τὸ πνεῦμα αὐτοῦ καὶ ῥυήσεται ὕδατα. Ὁ ἀπαγγέλλων τὸν λόγον αὐτοῦ τῷ ἰακὼβ, δικαιώματα καὶ κρίματα αὐτοῦ τῷ ἰσραήλ. Οὐκ ἐποίησεν οὕτως παντὶ ἔθνει, καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ οὐκ ἐδήλωσεν αὐτοῖς.

Αλληλούϊα. ἀγγαίου καὶ ζαχαρίου. ρμη Αἰνεῖτε τὸν κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν τοῖς ὑψίστοις. Αἰνεῖτε αὐτὸν πάντες οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ, αἰνεῖτε αὐτὸν πᾶσαι αἱ δυνάμεις αὐτοῦ. Αἰνεῖτε αὐτὸν ἥλιος καὶ σελήνη, αἰνεῖτε αὐτὸν πάντα τὰ ἄστρα καὶ τὸ φῶς. Αἰνεῖτε αὐτὸν οἱ οὐρανοὶ τῶν οὐρανῶν, καὶ τὸ ὕδωρ τὸ ὑπὲρ τοὺς οὐρανοὺς τῶν οὐρανῶν, αἰνεσάτωσαν τὸ ὄνομα κυρίου. Ὅτι αὐτὸς εἶπε καὶ ἐγενήθησαν, αὐτὸς ἐνετείλατο καὶ ἐκτίσθησαν.

Εστησεν

Dominus soluit compeditos, dominus illuminat cæcos. Dominus erigit elisos, dñs diligit iustos. Dñs custodit aduenas, pupillum & uiduam suscipiet, & uiam peccatorū disperdet. Regnabit dominus in secula, deus tuus Sion, in generationem & generationem.

Alleluia. Aggæi & Zachariæ. CXLVI

Laudate dñm quoniam bonus est psalmus, deo nostro sit iucunda laudatio. Ædificans Hierusalem dominus, dispersiones Israelis congregabit. Qui sanat cōtritos corde, & alligat cōtritiones eorū. Qui numerat multitudinē stellarū, & omnibus eis nomina uocās. Magnus dñs noster & magna uirtus eius, & sapientiæ eius non est numerus. Suscipiens mansuetos dñs, humilians autē peccatores usq; ad terrā. Præcinite dño in cōfessione, psallite deo nostro in cithara. Qui operit cœlum nubibus, & parat terræ pluuiam. Qui producit in montibus fœnū, & herbam seruituti hominū. Qui dat iumentis escā ipsorum, & pullis coruorū inuocantibus eum. Non in fortitudine equi uoluntatem habebit, nec in tibijs uiri beneplacitū erit ei. Beneplacitum est dño super timentes eū, & in eis qui sperāt sup misericordia eius.

Alleluia. Aggæi & Zachariæ. CXLVII

Lauda Hierusalem dñm, lauda deum tuum Sion. Quoniam confortauit seras portarum tuarum, benedicit filijs tuis in te. Qui posuit fines tuos pacem, & adipe frumenti satiat te. Qui emittit eloquium suum terræ, uelociter currit sermo eius. Qui dat niuem sicut lanam, nebulā sicut cinerem spargit. Mittit crystallum suum sicut buccellas, ante faciem frigoris eius quis sustinebit? Emittet uerbum suum & liquefaciet ea, flabit spiritus eius & fluent aquæ. Qui annuntiat uerbum suum Iacob, iustitias & iudicia sua Israel. Non fecit taliter omni nationi, & iudicia sua non manifestauit eis.

Alleluia. Aggæi & Zachariæ. CXLVIII

Laudate dominū de cœlis, laudate eum in excelsis. Laudate eum omnes angeli eius, laudate eum omnes uirtutes eius. Laudate eum sol & luna, laudate eum omnes stellæ & lumē. Laudate eum cœli cœlorum, & aquæ omnes quæ super cœlos sunt laudent nomē domini. Quia ipse dixit & facta sunt, ipse mandauit & creata sunt.

Statuit

Dominus illuminat cæcos, dominus erigit allisos, dominus diligit iustos. Dominus custodit aduenas, pupillum & uiduam suscipiet, & uiam impiorum conteret. Regnabit dominus in æternum, deus tuus Sion, in generationem & generationem, Halleluia.

CXLVII

LAudate dominum quoniam bonum est canticum dei nostri, quoniam decorum est pulchra laudatio. Ædificabit Hierusalem dominus, eiectos Israel congregabit. Qui sanat contritos corde, & alligat plagas eorum. Qui numerat multitudinem stellarum, & omnes nomine suo uocat. Magnus dominus noster & multus fortitudine, & prudentiæ eius non est numerus. Suscipiens mansuetos dominus, humilians impios usque ad terram. Canite domino in confessione, canite deo nostro in cithara. Qui operit cœlos nubibus & præbet terræ pluuiam, & oriri facit in montibus germen. Qui dat iumentis panem suum, filijs corui clamantibus. Non est in fortitudine equi uoluntas eius, neque in tibijs uiri placetur ei. Placetur domino in his qui timent eum, & expectant misericordiam eius. Lauda Hierusalem dominum, cane deum tuum Sion. Quia confortauit uectes portarum tuarum, benedixit filijs tuis in medio tui. Qui posuit terminum tuum pacem, adipe frumenti saturauit te. Qui emittit eloquium suum terræ, uelociter currit uerbum eius. Qui dat niuem quasi lanam, pruinas quasi cinerem spargit. Proijcit glaciem suam quasi buccellas, ante faciem frigoris eius quis stabit? Mittet uerbum suum & soluet illa, spirabit spiritu suo & fluent aquæ. Qui annuntiat uerbum suum Iacob, præcepta sua & iudicia sua Israel. Non fecit similiter omni genti, & iudicia eius non cognoscent, Halleluia.

Halleluia. CXLVIII

LAudate dominum de cœlis, laudate eum in excelsis. Laudate eum omnes angeli eius, laudate eum omnes exercitus eius. Laudate eum sol & luna, laudate eum omnes stellæ luminis. Laudate eum cœli cœlorum, & aquæ quæ super cœlos sunt. Laudent nomen domini, quoniam ipse mandauit & creata sunt.

Statuit

יְהוָה ׀ פֹּקֵחַ עִוְרִים יְהוָה זוֹקֵף
כְּפוּפִים יְהוָה אֹהֵב צַדִּיקִים׃ יְהוָה ׀
שֹׁמֵר אֶת־גֵּרִים יָתוֹם וְאַלְמָנָה יְעוֹדֵד
וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים יְעַוֵּת׃ יִמְלֹךְ יְהוָה ׀
לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ׃

קמז

הַלְלוּ־יָהּ כִּי־טוֹב זַמְּרָה אֱלֹהֵינוּ כִּי־
נָעִים נָאוָה תְהִלָּה׃ בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַ͏ִם
יְהוָה נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יְכַנֵּס׃ הָרֹפֵא
לִשְׁבוּרֵי לֵב וּמְחַבֵּשׁ לְעַצְּבוֹתָם׃
מוֹנֶה מִסְפָּר לַכּוֹכָבִים לְכֻלָּם שֵׁמוֹת יִקְרָא
׃ גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב־כֹּחַ לִתְבוּנָתוֹ
אֵין מִסְפָּר׃ מְעוֹדֵד עֲנָוִים יְהוָה
מַשְׁפִּיל רְשָׁעִים עָדֵי־אָרֶץ׃ עֱנוּ
לַיהוָה בְּתוֹדָה זַמְּרוּ לֵאלֹהֵינוּ בְּכִנּוֹר׃
הַמְכַסֶּה שָׁמַיִם ׀ בְּעָבִים הַמֵּכִין
לָאָרֶץ מָטָר הַמַּצְמִיחַ הָרִים חָצִיר׃
נוֹתֵן לִבְהֵמָה לַחְמָהּ לִבְנֵי עוֹרֵב אֲשֶׁר
יִקְרָאוּ׃ לֹא בִגְבוּרַת הַסּוּס יֶחְפָּץ לֹא
בְשׁוֹקֵי הָאִישׁ יִרְצֶה׃ רוֹצֶה יְהוָה
אֶת־יְרֵאָיו אֶת־הַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ׃
שַׁבְּחִי יְרוּשָׁלַ͏ִם אֶת־יְהוָה הַלְלִי אֱלֹהַיִךְ
צִיּוֹן׃ כִּי־חִזַּק בְּרִיחֵי שְׁעָרָיִךְ בֵּרַךְ
בָּנַיִךְ בְּקִרְבֵּךְ׃ הַשָּׂם־גְּבוּלֵךְ שָׁלוֹם
חֵלֶב חִטִּים יַשְׂבִּיעֵךְ׃ הַשּׁוֹלֵחַ אִמְרָתוֹ
אָרֶץ עַד־מְהֵרָה יָרוּץ דְּבָרוֹ׃ הַנּוֹתֵן
שֶׁלֶג כַּצָּמֶר כְּפוֹר כָּאֵפֶר יְפַזֵּר׃
מַשְׁלִיךְ קַרְחוֹ כְּפִתִּים לִפְנֵי קָרָתוֹ מִי
יַעֲמוֹד׃ יִשְׁלַח דְּבָרוֹ וְיַמְסֵם יַשֵּׁב
רוּחוֹ יִזְלוּ־מָיִם׃ מַגִּיד דְּבָרָו לְיַעֲקֹב
חֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל׃ לֹא עָשָׂה
כֵן ׀ לְכָל־גּוֹי וּמִשְׁפָּטִים בַּל־יְדָעוּם
הַלְלוּיָהּ׃

קמח

הַלְלוּיָהּ ׀

הַלְלוּ אֶת־ יְהוָה מִן־הַשָּׁמַיִם הַלְלוּהוּ
בַּמְּרוֹמִים׃ הַלְלוּהוּ כָּל־מַלְאָכָיו
הַלְלוּהוּ כָּל־צְבָאָו׃ הַלְלוּהוּ שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ
הַלְלוּהוּ כָּל־כּוֹכְבֵי אוֹר׃ הַלְלוּהוּ
שְׁמֵי הַשָּׁמָיִם וְהַמַּיִם אֲשֶׁר ׀ מֵעַל הַשָּׁמָיִם׃
יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה כִּי הוּא
צִוָּה וְנִבְרָאוּ׃

Εστησεν αὐτὰ εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, πρόσταγμα ἔθετο καὶ οὐ παρελεύσεται. Αἰνεῖτε τὸν κύριον ἐκ τῆς γῆς, δράκοντες καὶ πᾶσαι ἄβυσσοι. Πῦρ, χάλαζα, χιὼν, πρυσάλλος, πνεῦμα καταιγίδος, τὰ ποιοῦντα τὸν λόγον αὐτοῦ. Τὰ ὄρη καὶ πάντες οἱ βουνοὶ, ξύλα καρποφόρα καὶ πᾶσαι κέδροι. Τὰ θηρία καὶ πάντα τὰ κτήνη, ἑρπετὰ καὶ πετεινὰ πτερωτά. Βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ πάντες λαοὶ, ἄρχοντες καὶ πάντες κριταὶ γῆς. Νεανίσκοι καὶ παρθένοι, πρεσβύτεροι μετὰ νεωτέρων, αἰνεσάτωσαν τὸ ὄνομα κυρίου, ὅτι ὑψώθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ μόνου. Η ἐξομολόγησις αὐτοῦ ἐπὶ γῆς καὶ οὐρανοῦ, καὶ ὑψώσει κέρας λαοῦ αὐτοῦ. Υμνος πᾶσι τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ, τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ λαῷ ἐγγίζοντι αὐτῷ.

Αλληλούϊα. ρμθ

Ασατε τῷ κυρίῳ ᾆσμα καινὸν, ἡ αἴνεσις αὐτοῦ ἐν ἐκκλησίᾳ ὁσίων. Εὐφρανθήτω ἰσραὴλ ἐπὶ τῷ ποιήσαντι αὐτὸν, καὶ υἱοὶ σιὼν, ἀγαλλιάσθωσαν ἐπὶ τῷ βασιλεῖ αὐτῶν. Αἰνεσάτωσαν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν χορῷ, ἐν τυμπάνῳ καὶ ψαλτηρίῳ ψαλάτωσαν αὐτῷ. Οτι εὐδοκεῖ κύριος ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ, καὶ ὑψώσει πραεῖς ἐν σωτηρίᾳ. Καυχήσονται ὅσιοι ἐν δόξῃ, καὶ ἀγαλλιάσονται ἐπὶ τῶν κοιτῶν αὐτῶν. Αἱ ὑψώσεις τοῦ θεοῦ ἐν τῷ λαρυγγι αὐτῶν, καὶ ῥομφαῖαι δίστομοι ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν. Τοῦ ποιῆσαι ἐκδίκησιν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἐλεγμοὺς ἐν τοῖς λαοῖς. Τοῦ δῆσαι τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν ἐν πέδαις, καὶ τοὺς ἐνδόξους αὐτῶν ἐν χειροπέδαις σιδηραῖς. Τοῦ ποιῆσαι ἐν αὐτοῖς κρίμα ἔγγραπτον, δόξα αὕτη ἔσται πᾶσι τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ. Αλληλούϊα. ρν

Αἰνεῖτε τὸν θεὸν ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν στερεώματι δυνάμεως αὐτοῦ. Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐπὶ ταῖς δυνατείαις αὐτοῦ, αἰνεῖτε αὐτὸν κατὰ τὸ πλῆθος τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ. Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν ἤχῳ σάλπιγγος, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν ψαλτηρίῳ καὶ κιθάρᾳ. Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν τυμπάνῳ καὶ χορῷ, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν χορδαῖς καὶ ὀργάνῳ. Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν κυμβάλοις εὐήχοις, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν κυμβάλοις ἀλαλαγμοῦ, πᾶσα πνοὴ αἰνεσάτω τὸν κύριον.

ΤΕΛΟΣ

Statuit ea in seculum & in seculum seculi, præceptum posuit & non præteribit. Laudate dominum de terra, dracones & omnes abyssi. Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum, quæ faciunt uerbum eius. Montes & omnes colles, ligna fructifera & omnes cedri. Bestiæ & uniuersa pecora, serpentes & uolucres pennatæ. Reges terræ & omnes populi, principes & omnes iudices terræ. Iuuenes & uirgines, senes cum iunioribus laudẽt nomen domini, quia exaltatum est nomen eius solius. Confessio eius super cœlum & terram, & exaltauit cornu populi sui. Hymnus omnibus sanctis eius, filijs Israel populo appropinquanti sibi.

Alleluia. CXLIX

CAntate domino canticum nouum, laus eius in ecclesia sanctorum. Lætetur Israel in eo qui fecit eum, & filij Sion exultent in rege suo. Laudent nomen eius in choro, in tympano & psalterio psallant ei. Quia beneplacitum est domino in populo suo, & exaltauit mansuetos in salute. Exultabunt sancti in gloria, lætabuntur in cubilibus suis. Exultationes dei in gutture eorum, & gladij ancipites in manibus eorum. Ad faciendam uindictam in nationibus, increpationes in populis. Ad alligandos reges eorum in compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis. Vt faciant in eis iudicium conscriptum, gloria hæc est omnibus sanctis eius.

Alleluia. CL

LAudate dominum in sanctis eius, laudate eum in firmamento uirtutis eius. Laudate eum in uirtutibus eius, laudate eum secundum multitudinem magnitudinis eius. Laudate eum in sono tubæ, laudate eum in psalterio & cithara. Laudate eum in tympano & choro, laudate eum in chordis & organo. Laudate eum in cymbalis bene sonantibus, laudate eum in cymbalis iubilationis, omnis spiritus laudet dominum.

FINIS

Statuit ea in ſeculum & in æternum, præceptum dedit & non præteribit. Laudate dominum de terra, dracones & omnes abyſſi. Ignis & grando, nix & glacies, uentus, turbo quæ facitis ſermonem eius. Montes & omnes colles, lignum frugiferum & uniuerſæ cedri. Beſtiæ & omnia iumenta, reptilia & aues uolantes. Reges terræ & omnes populi, principes & uniuerſi iudices terræ. Iuuenes & uirgines, ſenes cum pueris. Laudent nomen domini quoniam ſublime nomen eius ſolius, gloria eius in cœlo & in terra. Et exaltauit cornu populi ſui, laus omnibus ſanctis eius, filijs Iſrael populo appropinquanti ſibi, Halleluia.

Halleluia. CXLIX

CAntate domino canticum nouum, laus eius in congregatione ſanctorum. Lętetur Iſrael in factore ſuo, filij Sion exultent in rege ſuo. Laudent nomen eius in choro, in tympano & cithara cantent ei. Quia complacet ſibi dominus in populo ſuo, exaltabit manſuetos in Ieſu. Exultabunt ſancti in gloria, laudabunt in cubilibus ſuis. Exaltationes dei in gutture eorum, & gladij ancipites in manibus eorum. Ad faciendam uindictam in gentibus, increpationes in populis. Vt alligent reges eorum catenis, & inclytos eorum in compedibus ferreis. Vt faciant in eis iudicium cõſcriptum, decor eſt omnium ſanctorum eius. Halleluia.

Halleluia. CL

LAudate dominum in ſancto eius, laudate eum in fortitudine potentiæ eius. Laudate eum in fortitudinibus eius, laudate eum iuxta multitudinem magnificentiæ ſuæ. Laudate eum in clangore buccinæ, laudate eum in pſalterio & cithara. Laudate eum in tympano & choro, laudate eum in chordis & organo. Laudate eum in cymbalis ſonantibus, laudate eum in cymbalis tinnientibus. Omne quod ſpirat, laudet dominum, Halleluia.

FINIS

וַיַּעֲמִידֵם לָעַד לְעוֹלָם חֹק נָתַן וְלֹא
יַעֲבוֹר׃ הַלְלוּ אֶת־יְהוָה מִן־הָאָרֶץ
תַּנִּינִים וְכָל־תְּהוֹמוֹת׃ אֵשׁ וּבָרָד שֶׁלֶג
וְקִיטוֹר רוּחַ סְעָרָה עֹשָׂה דְבָרוֹ׃
הֶהָרִים וְכָל־גְּבָעוֹת עֵץ פְּרִי וְכָל־אֲרָזִים׃
הַחַיָּה וְכָל־בְּהֵמָה רֶמֶשׂ וְצִפּוֹר כָּנָף׃
מַלְכֵי־אֶרֶץ וְכָל־לְאֻמִּים שָׂרִים וְכָל־
שֹׁפְטֵי אָרֶץ׃ בַּחוּרִים וְגַם־בְּתוּלוֹת
זְקֵנִים עִם־נְעָרִים׃ יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם
יְהוָה כִּי־נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ הוֹדוֹ עַל־אֶרֶץ
וְשָׁמָיִם׃ וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה
לְכָל־חֲסִידָיו לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם־קְרֹבוֹ
הַלְלוּיָהּ׃

ק מ ט

הַלְלוּיָהּ׃
שִׁירוּ לַיהוָה שִׁיר חָדָשׁ תְּהִלָּתוֹ
בִּקְהַל חֲסִידִים׃ יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל
בְּעֹשָׂיו בְּנֵי צִיּוֹן יָגִילוּ בְמַלְכָּם׃
יְהַלְלוּ שְׁמוֹ בְמָחוֹל בְּתֹף וְכִנּוֹר יְזַמְּרוּ־
לוֹ׃ כִּי־רוֹצֶה יְהוָה בְּעַמּוֹ יְפַאֵר
עֲנָוִים בִּישׁוּעָה׃ יַעלְזוּ חֲסִידִים
בְּכָבוֹד יְרַנְּנוּ עַל־מִשְׁכְּבוֹתָם׃
רוֹמְמוֹת אֵל בִּגְרוֹנָם וְחֶרֶב פִּיפִיּוֹת בְּיָדָם
׃ לַעֲשׂוֹת נְקָמָה בַגּוֹיִם תּוֹכֵחוֹת
בַּלְאֻמִּים׃ לֶאְסֹר מַלְכֵיהֶם בְּזִקִים
וְנִכְבְּדֵיהֶם בְּכַבְלֵי בַרְזֶל׃ לַעֲשׂוֹת
בָּהֶם מִשְׁפָּט כָּתוּב הָדָר הוּא לְכָל־חֲסִידָיו
הַלְלוּיָהּ׃

ק נ

הַלְלוּיָהּ׃
הַלְלוּ־אֵל בְּקָדְשׁוֹ הַלְלוּהוּ בִּרְקִיעַ
עֻזּוֹ׃ הַלְלוּהוּ בִּגְבוּרֹתָיו הַלְלוּהוּ
כְּרֹב גֻּדְלוֹ׃ הַלְלוּהוּ בְּתֵקַע
שׁוֹפָר הַלְלוּהוּ בְּנֵבֶל וְכִנּוֹר׃
הַלְלוּהוּ בְּתֹף וּמָחוֹל הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים
וְעֻגָב׃ הַלְלוּהוּ בְצִלְצְלֵי־שָׁמַע
הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה׃ כֹּל־
הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ׃

IN LITERAS HEBRAEAS
INSTITVTIVNCVLA C. P.

Saën	Vou		He	Doleth	Gimel	Beth		Aleph fonat uocem additam.
s lene	u uocalis,u conſonans		h lene	d	g	b	f	
ז	וּ	ו	ח	ד	ג	בּ	ב	א

Nun		Mem		Lamed	Caf		Iod	Teth	Heth
n finale,	n	m finale,	m	l	ch finale, c	ch	i conſonans	t	h forte
ן	נ	ם	מ	ל	ך	כּ	י	ט	ח

Rhes	Kuph		Zade		Phe		Ain ut aleph	Samech
r	k	q	s ſtridulũ finale,	s ſtridulum	f finale,	p	f	s acutum
ר	ק		ץ	צ	ף	פּ	פ	ע	ס

Sic uides literarum nomina uigintiduo eſſe.

Thau			Sin	
t	th bleſum		s acutum,	s pingue
תּ	ת		שׁ	שׂ

PVNCTA VOCALIA

SVB literis punctum ‒ uocatur patha,ſignificat a clarum.
. Camez ‒ a obſcurum,quaſi o.
Cere .. e,rictu ſtrictiore.
Sægol ∴ æ,apertiore rictu.
Kybuz ∴ u,mixtum cum i.

Punctum unicum ſupra læuam literæ nominant holem,notat o commune.
Incluſum in literam Vou וּ ſureck dicitur,ſonat u uocalem.
Sub litera He uel intra ה terminante dictionem non legitur,quod non ſit uocalis.
In alijs literis ſignificat duplicitatem uel duriorem prolationem,& dages uocatur.
Sub literis ſcriptum,hirick dicitur, i uocalem ſignat.

Duplex hæc punctuatio ׃ ſeua dicitur uel hateph:legitur e uel a breuiſsime,ſi ea cui iungitur conſonans,aliter audiri nequeat:aut per dages dupletur,alioquin omnino non legitur.
Componitur etiam cum ‒ ֫ & ∴ punctis,& ea raptim legi debere ſignificat.

Nota ſonum literarum in pronuntiatione citius audiri quàm punctorum uocalium annexorum,excepto חַ & עַ in calce dictionum non ha,ſed ah legatur.

Item Iod litera terminans dictionem pro i legitur uocali , ſi præcedat holem,ſureck aut patach,aliàs nunquam legitur, ſicut nec א & ה niſi punctentur.

FINIS

Index ternionum.

A B C D E F G H I K L M N O P Q.

Terniones omnes.

FRO BEN.

VIII ET IX TO B HIERO
sup psalmos
super matheum marcum
et paulum